Dhao Alkitab

Dhao Bible

Contents

Kej 1
Mateos 60
Markus 116
Lukas 151
Yohanis 207
Kis 247
Roma 304
1 Korintus 331
2 Korintus 355
Galati 370
Epesus 378
Pilipi 386
Kolose 392
1 Tesalonika 398
2 Tesalonika 403
1 Timotius 406
2 Timotius 413
Titus 418
Pilmon 421
Ibrani 423
Yakobis 443
1 Petrus 449
2 Petrus 456
1 Yohanis 461
2 Yohanis 467
3 Yohanis 468
Yudas 469
Rai-haha Rupa Hiu 472

Dhao Alkitab

Genesis and the New Testament in the Dhao language of Indonesia

Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Dhao

copyright © 2012 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Dhao

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-28

ISBN 978-1-5313-0781-3

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016
526bd1ea-5f35-574c-9a7a-dabc714cb5d3

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Lii lolo dhu uru tèka Nèti Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha

Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru, rai-haha, dènge isi ra

1 Uru-uru tèka, Ama Lamatua paj'aj'i
dedha-liru dènge rai-haha.
2 Lod'o rai-haha j'aj'i mèka, aa'i-aa'i dhae
mèci mèka. Dhu abhu, èi. Aa maroga aatu-
aatu saguru nare ne. Ka Roh Lamatua lela
ètu dedha èi èèna.*
3 Hèia Ama Lamatua peka, "Hud'i ku dènge
saraa." Ropa peka nare sèmi ne'e, ka saraa
j'aj'i dènge ka. 4 Ropa nèdhi saraa ne, d'ara
Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema
be'a. Hèia Na hag'e eele saraa nèti maroga,
sèna ka èci-èci ka dènge taa na. 5 Ka pangare
saraa ne 'mèu', aa maroga na 'mèda'. Ne'e
ne, lod'o ka èci kèna.
6-7 Hèia Ama Lamatua lii hari, Na peka,
"Hud'i dènge ku era talele, sèna ka hag'e
eele èi. Nèti èèna ka, èi re dedha, aa abhu
kahèi èi re haha." Ropa peka nare sèmi
èèna, hèia èi b'agi dènge mi dua. 8 Ka Na
pangare èi re dedha na, 'liru'. Ne'e ne, lod'o
ka dua kèna.
9 Hèia Ama Lamatua peka hari, aku Nèngu
na, "Èi re haha hud'i pakaboko ku mi ca
era, sèna ka abhu rai kamango." Ropa
padhai lii nare sèmi ne'e, j'aj'i dènge ka rai
mango. 10 Ka era rai mango, Na pangare
na 'rai-dedha'; aa era èi dhu kaboko èèna,
Na pangare na 'dhasi'. Ropa nèdhi aa'i-
aa'i ne, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu
Na ad'u, mema be'a. 11 Ka Ama Lamatua
lii hari, peka na, "Rai hud'i pamamuri ku
rupa-rupa ana aaj'u. Sèna ka abhu aj'u dhu
hua, dhu dènge lamusi, aa dhu dènge rèu
mangèru. Sèna ka aj'u-aj'u se, hua-hela
madhutu rupa rèngu." Ropa padhai lii nare
sèmi ne'e, j'aj'i dènge ka ana aaj'u aa'i-aa'i
ra. 12 Ètu dedha-rai, ana aaj'u se hua-hela ka
madhutu rupa rèngu. Ropa nèdhi aa'i-aa'i
se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u,
mema be'a. 13 Ne'e ne, lod'o ka tèlu kèna.
14-15 Hèia Ama Lamatua lii hari, aku Nèngu
na, "Re bèka dedha, hud'i abhu ku mèdha
dhu saraa, ho pasaraa rai-haha ne. Hud'i
abhu mèdha dhu pasaraa re mèu, aa abhu
kahèi dhu pasaraa re mèda. Rèngu aa'i-aa'i
se, j'aj'i tadha, ho sèna ka bisa ige lod'o,
hèru, dènge tèu." Ropa padhai lii nare sèmi
ne'e, mèdha dhu heo aa'i-aa'i ra j'aj'i dènge
ka. 16 Ka Na tao ka mèdha kapai dua dhu
pasaraa rai-haha. Dhu kapai risi, pasaraa re
mèu; aa dhu ako ana iiki, pasaraa re mèda.
Aa Na tao hua-hètu kahèi. 17 Na tèke mèdha
dhu saraa sèra ètu dedha-liru, sèna ka loti
mai asa rai-haha. 18 Ka mèdha se, pasaraa
ka re mèu, aa pasaraa re mèda. Dènge j'ara
ne'e, Na hag'e eele saraa nèti maroga. Ropa
nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa
dhu Na ad'u, mema be'a. 19 Ne'e ne, lod'o ka
èpa kèna.
20 Hèia Ama Lamatua padhai lii hari, peka
na, "Hud'i abhu ku ae-ae dhu mamuri ètu
d'ara èi. Dènge hud'i abhu ku rupa-rupa
manu-bhui dhu lela ètu dedha rai-haha
ne." 21 Ka Na tao ka i'a aa'i-aa'i dènge badha
kapai dhu mamuri ètu d'ara èi. Na paj'aj'i
kahèi manu-bhui aa'i-aa'i. Ropa nèdhi aa'i-
aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na
ad'u, mema be'a. 22 Ka Na padhai lii ho sèna
ka hia berkat mi aa'i-aa'i dhu mamuri, peka
na, "I'a se, hud'i laa bèba-kacanga sèna ka
papènu èi ètu mia-mia. Aa manu-bhui, asa
tabha kahèi." 23 Ne'e ne, lod'o ka lèmi kèna.
24-25 Ka Ama Lamatua peka hari, na, "Hud'i
abhu ku rupa-rupa badha dhu mamuri ètu
rai-dedha. Sèmi: badha-manu dhu ani,
badha hui, dènge badha dhu rod'o, èci-èci
ka dènge rupa na." Ropa padhai lii nare
sèmi ne'e, badha aa'i-aa'i ra j'aj'i dènge ka.
Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula
ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

26 Ka Ama Lamatua peka hari, aku Nèngu
na, "Hua iia, mai Ta paj'aj'i dhèu, madhutu
rupa Èdhi. Hud'i laa ra leru dènge ator i'a
aa'i-aa'i ètu d'ara dhasi, manu-bhui aa'i-
aa'i ètu dedha-liru, badha-manu dhu ani,
dènge badha leo aa'i-aa'i ra dhu mamuri
ètu rai-haha ne."✡

27 Hèia Na paj'aj'i dhèu rai-haha ne mad-
hutu rupa Na. Na paj'aj'i si, dhèu mone
dènge dhèu bhèni. 28 Ka Na padhai lii ho
sèna ka hia berkat mi rèngu, aku Nèngu na,
"Miu hud'i bèba-kacanga ku, sèna ka pea
papènu rai-haha ne, ho mi ator ne. Ja'a
hia miu koasa, sèna ka mi ator i'a, manu-

* 1:2 Madhutu lii Ibrani ètu ne'e, sasoa na bisa 'Roh Lamatua', bisa 'ngèlu nèti Lamatua', bisa 'koasa nèti Lamatua' kahèi. ✡ 1:26 Kolose 1:16

bhui, dènge badha-manu aa'i-aa'i ra ètu
rai-haha ne. [29] Mi nanene paie-iie! Ja'a hia
miu rupa-rupa nganga'a ètu rai-haha ne'e.
Sèmi: ana aaj'u dhu dènge hua, dhu dènge
lamusi, aa dhu dènge rèu mangèru. [30] Ja'a
hia rupa-rupa ana aaj'u kahèi sèna ka j'aj'i
nganga'a badha. Nganga'a hia badha-manu
dhu ani, badha hui, badha dhu rod'o, dènge
manu-bhui." Ropa padhai lii nare sèmi
ne'e, nganga'a badha sèra aa'i-aa'i ra j'aj'i
dènge ka. [31] Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na
karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.
Ne'e ne, lod'o ka èna kèna.

2

[1] Dènge j'ara sèmi èèna ka, Ama Lamatua
paj'aj'i dedha-liru, rai-haha, dènge isi ra
aa'i-aa'i.
[2] Ropa Na sab'a èle, asa bèli èèna, lèke dènge
lod'o ka pidhu. Hèia Na ae nèti sasab'a-la'a
Na. [3] Dènge j'ara ne'e, Na tao lod'o ka pidhu
ne, lod'o dhu kapai risi nèti lod'o dhu leo
sèra. Na tao sèmi èèna, lula Na pa'èle aa'i
le sasab'a Na, ka ètu d'ara lod'o ka pidhu
na, Na ae. [4] D'ai sange ne'e ka, lii lolo Ama
Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha
ne.

Ama Lamatua paj'aj'i dhèu mone dènge dhèu bhèni

(Mateos 19:4-6, Markus 10:4-9, 1 Korintus 6:16, 15:45,47, Epesus 5:31-33)

[(4b)] Lod'o Ama LAMATUA heka paj'aj'i
dedha-liru dènge rai-haha èèna, [5-6] dhae
abhu mèka ana aaj'u, lula Na papuru mèka
èj'i. Taa èèna, dhoka sèb'u èi di, mai nèti
d'ara rai ho pabasa rai re dedha. Aa abhu
mèka dhèu rai-haha dhu tao oka-tedhe.
[7] Èle èèna ka, Ama LAMATUA nare rai ciki,
ka Na paj'aj'i dhèu rai-haha. Hèia Na tiu
a'ae Na asa d'ara sahènga dhèu na, ka na
mamuri dènge ka.

[8] Hèia Ama LAMATUA bhoke oka cue ètu
rai Eden, re bèka dhimu. Hèia Na hia dhèu
ne pea ètu d'ara oka na. [9] Ètu d'ara oka èèna,
Na pamamuri rupa-rupa aj'u dhu be'a, dhu
dhèu bisa ra'a. Aa Na pamamuri kahèi aj'u
dua kapua ètu talora aae oka èèna. Ladhe
dhèu ra'e hua nèti aj'u èci, na mamuri taa-
taa. Aa ladhe dhèu ra'e hua nèti aj'u èci
hari, ne'a hag'e mia dhu be'a, aa mia dhu
karehe.

[10] Ètu era èèna, abhu loko èci dhu hae nèti
d'ara oka èèna. Loko èèna, èpa kacanga.
[11] Kacanga ka èci na, ngara na Pison. Nèngu
ka dhu hae pale-lème rai Hawila dhu abhu
hualaa ae-ae. [12] Ètu era èèna ka, abhu
poe-pai, aj'u dhu raa na hèu mèngi, dènge
hadhu kale'e. [13] Kacanga ka dua, ngara na
Gihon. Kacanga ne, hae pale-lème rai Kus.*
[14] Kacanga ka tèlu, ngara na Tigris. Kacanga
ne'e ka, j'aj'i mi too rai Asyur† re ca bèka
dhimu. Kacanga ka èpa, ngara na Efrat.

[15] Ka Ama LAMATUA hia dhèu pea ètu
d'ara Eden, ho na ladhe-leru oka èèna.
[16] Hèia Na hia paredha mi dhèu ne, aku
Nèngu na, "Hua aaj'u aa'i-aa'i ètu d'ara oka
ne, èu bisa mu'a. [17] Te ngaa èci dhu èu bisa
boe mu'a. Nuka hua nèti aj'u dhu ne'a hag'e
mia dhu be'a, aa mia dhu karehe. Ladhe
mu'a, èu madhe dènge."

[18] Ka Ama LAMATUA tuhu haru lii Na, aku
Nèngu na, "Babe'a na aad'o, ladhe dhèu ne
mamuri mesa na. De Ja'a neo paj'aj'i hia ne,
anga ca dhèu dhu pamèci dènge ne."

[19-20] Lod'o èèna, Ama LAMATUA nare rai
ciki, ka Na tao rupa-rupa badha dènge
manu-bhui. Hèia Na pangèd'u si asa dhèu
ne, sèna ka na pangare si. Ka dhèu ne
pangare badha se dènge manu-bhui aa'i-
aa'i ra, èci-èci ka dènge ngara ra. Te ngaa
dhèu ne abhu mèka anga dhu pamèci dènge
nèngu.

[21] Hèia Ama LAMATUA pabhèj'i luu dhèu
ne'e. Ropa na bhèj'i, Ama Lamatua nare rui
karasa na calaa, ka Na pakateme hari nu'a
deo na. [22] Nèti rui ne, Na paj'aj'i bhèni ca
dhèu. Hèia Na pangèd'u bhèni ne mi dhèu
èèna. [23] Ropa ladhe nèdhi bhèni ne, ka dhèu
na peka, aku nèngu na,

"Waaa! Ne'e ne ku! Sèmi ne'e ku, heka
pamèci dènge ja'a kèna!
Rui na, sama èci èèna ka dènge rui ja'a.
Aa isi na, sama kahèi dènge isi
ja'a.
Lula nèngu ne, j'aj'i nèti dhèu mone,
nèti èèna ka ja'a pangare ne, 'dhèu
bhèni'."‡

---

* 2:13 Uru èèna, rai ne, ngara na 'Kus'. Limuri ne, rai Kus ne ca bèka ètu negara Etiopia dènge negara Sudan, ètu Afrika re dhimu. † 2:14 Asyur ne'e, negara dhu limuri ne, ngara na 'Irak'. ‡ 2:23 D'ara lii Ibrani, dhèu mone ngara na '*ish*'. Aa bhèni na, '*isha*'. Ka ètu ne'e ne, ra pab'unge lii padhai, peka na, "*isha* (dhèu bhèni) j'aj'i nèti *ish* (dhèu mone)."

24 Nèti èèna ka, dhèu mone hud'i tèke eele
ku ina-ama na,
ho la'e mamuri d'ara èci dènge dhèu
èmu-kamali na,
lula dua ra, j'aj'i le èci.
25 Lod'o èèna, dua ra dhu dènge boe
mèdha-papake, te ngaa ra makae boe.

3

Dhèu ro'o boe madhutu lii Ama Lamatua

1 Nèti badha aa'i-aa'i dhu Ama LAMATUA
paj'aj'i ètu rai-haha ne, mege ka dhu mèu
risi kapod'e-kabèli. Ca lod'o, mege karèi
bhèni na, aku nèngu na, "Tare'a, do? Ama
Lamatua kai miu baku mi'a hua aaj'u aa'i-
aa'i ètu d'ara oka ne'e."
2-3 Ka bhèni na b'ala, "Aad'o! Ji'i bisa
nga'a! Dhodhoka aj'u ca kapua ètu talora
oka ne, Ama Lamatua kai, baku nga'a hua
na. Na peka na, ji'i baku nga'a, aa baku
g'ag'e hua èèna kahèi, te aad'o na, ji'i
madhe!"
4 Te ngaa mege na dhaa, aku nèngu na,
"Waa! Sèmi boe èèna! Miu se madhe boe!
5 Ama Lamatua mema kai tare'a sèmi èèna,
lula dhu ne'a le, ladhe mi'e hua aaj'u èèna,
miu j'aj'i d'èlu-mèu sèmi Nèngu. Ho èèna
na me'a mia dhu be'a, aa mia dhu karehe."
6 Aa bhèni ne ladhe na aj'u ne be'a titu
kèna, dènge hua na ele boe kee. Na ngee,
"Ladhe ja'a ku'a hua aj'u ne'e, ja'a d'èlu-
mèu." Hèia puu nare ka hua aj'u èèna, ka
na'e. Na'e nare, nèti hia dhèu èmu na, ka
na'a kahèi. 7 Ra'a rare ka, heka re'a na rèngu
dhu pake boe mèdha dhu hutu ua rèngu.
Nèti èèna ka, ra lui rèu aj'u ho pa'abhe era
makae rèngu.
8 D'ai lod'o nihia, dua ra tadèngi lii core
haga Ama LAMATUA ètu d'ara oka èèna. Ka
dua ra rai lasi lu'u asa ca bèka aj'u, sèna
ka LAMATUA baku nèdhi si. 9 Te ngaa Ama
LAMATUA paroa mi dhèu mone èèna, aku
Nèngu na, "Adam! Èu ètu mia?"
10 Hèia mone na dhaa, "Ja'a tadèngi lii
Lamatua ètu ne'e. Te ngaa ja'a makae, lula
ja'a pake boe mèdha ètu ua. Nèti èèna ka,
ja'a rai pahuni iisi."
11 Ka Lamatua peka na, "Cee ka dhu peka,
na èu dhu pake boe mèdha-papake? De
tasamia? Tatu èu mu'a le hua aj'u dhu Ja'a
kai na, sina ma?"
12 Ka na b'ala, peka na, "Bhèni dhu Èu hia
ho pa'anga dènge ja'a èèna, ka dhu hia ja'a
ku'a!"
13 Hèia Ama LAMATUA peka dènge bhèni
na, aku Nèngu na, "Nga tao ka, èu ad'u
madha j'ara èèna?"
Ka bhèni ne dhaa, peka na, "Te mege ne
ka dhu ag'o ja'a! Nèti èèna ka, ja'a ku'a."

Ama Lamatua dhoo si

14 Èle èèna ka, Ama LAMATUA dhoo mege
èèna, aku Nèngu na,
"Ja'a huku èu, lula tatao èu. Nèti badha
aa'i-aa'i, dhoka èu di dhu abhu huku sèmi
ne'e. Mulai nèti deo ne'e toke èu madhe,
èu dhoka rod'o dènge kakara, aa mu'a ètu
rai di. 15 Ja'a tao sèna ka, èu loe boe pamusu
dènge bhèni ne. Aa ana-èpu miu dua mi
sèmi èèna kahèi. Ana-èpu èu, èèna na kadhi
hui tèdhu dhèu. Te ngaa ca dhèu nèti ana-
èpu bhèni ne, èèna na dhedhe palaho kètu
èu."
16 Èle èèna ka, Ama Lamatua peka dènge
bhèni ne,
"Èèna na, Ja'a pasusa tabha èu, ropa èu
dènge babia; lod'o mora iisi, èu asa tabha
j'èra. Masi ka sèmi èèna, d'ara èu d'èi taruu
dhèu èmu èu, aa nèngu ka dhu ator èu."
17 Ka Ama Lamatua peka dènge mone ne,
"Èu madhutu boe lii paredha Ja'a, te ngaa
èu nanene dhoka lii dhèu èmu èu di, ka
èu mu'a hua aj'u dhu Ja'a kai èèna. Nèti
èèna ka, èu abhu huku kahèi. Aa rai lèke
huku kahèi. Nèti deo ne'e, toke d'ai èu
madhe, hud'i èu kabèli rai, heka èu abhu
nganga'a kèna. Dènge sab'a bia sèmi ne'e
ka, èu heka mamuri kèna. 18 Masi ka èu sèle
rupa-rupa hini èèna ka, te ngaa dhu muri
mai dhodhoka dhudhu-sete di. 19 Hud'i èu
èi kabhèsu haa ku, heka rai hia èu nganga'a
kèna. Èu hud'i sab'a bia sèmi èèna ku, toke
d'ai lod'o èu madhe. Èu ne, Ja'a paj'aj'i nèti
rai. De ladhe èu madhe, èu j'aj'i hari rai."
20 Èle èèna ka, Adam pangare dhèu èmu
na 'Hawa' (dhu sasoa na 'dhu mamuri'), te
nèngu ka j'aj'i ina nèti dhèu dhu mamuri
aa'i-aa'i.*
21 Hèia Ama LAMATUA tao mèdha-papake
nèti ka'uri badha, ka papake dua ra.

Ama Lamatua babège eele Adam dènge Hawa

22 Ka Ama LAMATUA peka, "Limuri ne,
dhèu re'a le, mia dhu be'a dènge mia dhu

* 3:20 Madhutu lii Ibrani, '*adam*' sasoa na 'dhèu rai-haha'.

karehe, sèmi Èdhi kahèi. De mage dhoka,
rèngu ra'a hua aj'u dhu èci hari na, dhu
hia mamuri taa-taa." [23] Èle èèna ka, Na
babèga eele si nèti d'ara oka Eden èèna, ho
lasi asa era leo, sèna ka ra mamuri dènge
sab'e oka-tedhe. Lula dhèu j'aj'i nèti rai, de
mamuri kahèi nèti rai. [24] Babège nare si, ka
Lamatua paredha ana pajuu Na nèti sorga,
dhu dènge èla,† ho lasi j'aga oka èèna re ca
bèka dhimu. Rèngu dènge samala dhu heo
ha'a-ha'a, dhu seru la'e-mai. Lamatua pua
si bèdho eele j'ara la'e sa d'ara, te Nèngu
d'èi boe dhèu puu rare hua aj'u dhu hia ra
mamuri taa-taa èèna.

4

Kaen dènge Habel

[1] Hèia Adam j'unu dènge dhèu èmu na,
Hawa. Ka bhèni ne dènge babia. Hèia nara
iisi ana mone ca dhèu. Ka na peka, aku
nèngu na, "Ja'a abhu le ana mone ca dhèu,
lula Ama LAMATUA soru nare le ja'a." Ka na
pangare ana ne, *Kaen* (dhu sasoa na 'abhu').
[2] Hèia Hawa nara iisi hari ana mone èci. Ka
na pangare ne *Habel*.

Dua ra kapai ka, Habel j'aj'i dhèu mad-
henge badha. Aa a'a na Kaen, sab'a oka-
tedhe. [3] Ca lod'o, Kaen nèti isi rai na ca-
hag'e, ka hia LAMATUA. [4] Habel nèti ana-
ana uuru kahib'i-kalèbho na. Na roro
kahib'i-kalèbho se, ka nèti sisi dhu be'a hia
Lamatua. D'ara Ama Lamatua karej'e ropa
ladhe nèdhi korban nèti Habel ne. [5] Te ngaa
Na d'èi boe korban unu Kaen. Hèia Kaen
nasa bia, ka rèhu na mare boe.

[6] Ka LAMATUA lii dènge Kaen, aku Nèngu
na, "Kaen! Nga tao ka èu nasa sèmi èèna,
ka rèhu èu mare boe? [7] Ladhe tatao èu
be'a, na Ja'a sèmi èu dènge hua iia. De
mu pangee uuru ku! Ladhe èu tao bhelu,
na bhabhelu èèna na'e hari èu, sama sèmi
meo neo pacèli maraho. De sèmi èu neo tao
bhabhelu, be'a risi core eele ka!"

[8] Ca tèka, Kaen gale Habel, na peka na,
"Mai lati ngad'o oka, we."* Ropa dua ra d'ai
d'ara oka, Kaen kalabhe pamadhe ari na.

[9] Ka LAMATUA karèi Kaen, aku Nèngu na,
"Kaen! Ari mu ka mia?"

Hèia Kaen dhaa, aku nèngu na, "Ja'a ke'a
boe na ètu mia! Èu ngee na, ja'a dhèu kèpe
haga na, do?"

[10] Ka Lamatua b'ala, "Nga tao ka èu bhelu
sèmi èèna? Baku pangee na, èu pahuni
more le raa ari èu ètu d'ara rai, te Ja'a dhu
kèdhi aa'i-aa'i le! [11] De lii dhoo lèke le mi
dedha èu. Lod'o èu pamadhe ari èu, rai
sakid'o nare raa na. De limuri ne, rai bisa
heka nèti mamuri mi èu. [12] De ladhe èu sab'a
oka-tedhe, rai ne hia heka èu ngaa-ngaa.
Nèti deo ne'e, èu lu'u sa haa-sa dhimu, sèmi
dhèu dhu dènge boe era paleo-palu'u."

[13] Te ngaa Kaen b'ala LAMATUA, aku
nèngu na, "Haii! Ama Lamatua, ee!
Lamatua dhoo ja'a bia titu kèna, de ja'a
pasae mèke boe nga. [14] Lula Lamatua bège
eele ja'a nèti era ne'e, ja'a kaj'èu nèti Ama
Lamatua. Ja'a kako lole-laa asa mia-mia.
De ladhe paraga dènge dhèu, èèna na ra
pamadhe ja'a."

[15] Te ngaa LAMATUA dhaa na, "Aad'o
sèmi èèna! Dhèu cee dhu pamadhe èu,
èèna na Ja'a huku ne, babia na pidhu hari
risi nèti èu." Hèia LAMATUA tao tadha mi
Kaen, sèna ka dhèu re'a ho baku pamadhe
ne. [16] Hèia Kaen tèke eele dènge era èèna.
La'e pakaj'èu nèti LAMATUA, asa era èci,
ètu bèka dhimu oka Eden. Era ne'e, ngara
na *Nod* dhu sasoa na, 'lole-laa'. Ka na pea
ètu era èèna.

Ana-èpu Kaen

[17] Hèia Kaen leo-èmu, ka dhèu èmu na
dènge babia. Ka nara iisi ana mone ca dhèu,
dhu pangare na Henok. Hèia Kaen patitu
rae cue, ngara na Henok, madhutu ngara
ana na. [18] Ka Henok matana Irad. Hèia
Irad matana Mehuyael. Mehuyael matana
Metusael. Aa ana Metusael, Lamek.

[19] Dhèu èmu Lamek, dhèu dua. Èci ngara
na Ada, aa ca dhèu hari, ngara na Sila. [20] Ana
Ada, ngara na Yabal. Ana-èpu na, j'aj'i dhèu
piara badha. Mamuri ra ètu boe ca era, aa
ra pea dhoka ètu d'ara paleo di. [21] Ari Yabal,
ngara na Yubal. Ana-èpu Yubal, j'aj'i dhèu
gai sasadhu, dènge tiu sakino.

[22] Dhèu èmu Lamek èci hari, Sila, nara iisi
Tubal Kaen. Ana-èpu na j'aj'i tuka bèsi, ka
ra tuku mèdha ae-ae tao nèti bèsi, dènge
tabaga. Ana hèni Tubal Kaen, ngara na
Na'ama.

---

† 3:24 Madhutu lii Ibrani, peka na, ana pajuu Lamatua nèti sorga sèra ètu ne'e, ngara ra '*kerubim*'.

* 4:8 Abhu pèri-pèri sasuri dhu uru sa, dhu pake lii padhai lii Kaen na, te ngaa lii sèra abhu boe ètu d'ara sasuri lii Ibrani uru na.

[23] Ca tèka, Lamek padedha iisi na ètu
madha dhèu èmu dua ra, peka na, “Mi
nanene, ee! Deo na, ana mone ngèru èci
neo game ja'a. Te ngaa ja'a dhadhedhe ne,
toke madhe. [24] Dhèu dhu pamadhe Kaen,
abhu huku pidhu hari. Te ngaa cee ka
dhu neo b'ala ho pamadhe ja'a, abhu huku
pidhu nguru pidhu hari.”

Ana Adam dhu leo, ngara na Set

[25] Ka Hawa nara iisi hari ana mone ca
dhèu. Hèia ra pangare ne, *Set* (dhu sasoa
na, ‘hia’), lula aku Hawa na, “Ama Lamatua
hia ja'a ana ne, sèna ka gati madha Habel,
dhu Kaen pamadhe ne.” [26] Pe d'ai nèbhu ku,
Set abhu ana mone ca dhèu, dhu pangare
na Enos.

Tèu èèna, dhèu mulai manèngi-mangaj'i
mi Ama LAMATUA.

5

Ana-èpu Adam toke Noh

[1-2] Lod'o Ama Lamatua paj'aj'i dhèu rai-
haha, Na tao si sama sèmi rupa Nèngu. Na
paj'aj'i si, dhèu mone dènge dhèu bhèni. Ka
Na pangare si ‘dhèu rai-haha’, aa Na hia si
berkat.

Dhèu dhu uru, ngara na Adam. Ana-èpu
Adam, nuka sèmi ne'e ka:
[3] Lod'o Adam d'ai 130 (ca ngasu tèlu nguru)
tèu, na matana ana mone ca dhèu, dhu
rèhu na nare Adam. Ka pangare na, *Set*.
[4] Ka Adam mamuri hari d'ai 800 (aru ngasu)
tèu, hèia na abhu hari ana mone dènge ana
bhèni. [5] Umur Adam 930 (ceo ngasu tèlu
nguru) tèu, heka madhe kèna.
[6] Lod'o Set d'ai 105 (ca ngasu lèmi) tèu, na
abhu ana mone ca dhèu, ngara na Enos. [7] Ka
Set mamuri hari d'ai 807 (aru ngasu pidhu)
tèu, na abhu hari ana mone dènge ana
bhèni. [8] Umur Set 912 (ceo ngasu canguru
dua) tèu, heka madhe kèna.
[9] Lod'o Enos mamuri d'ai 90 (ceo nguru)
tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na
Kenan. [10] Ka Enos mamuri hari d'ai 815 (aru
ngasu canguru lèmi) tèu, na abhu hari ana
mone dènge ana bhèni. [11] Umur Enos 905
(ceo ngasu lèmi) tèu, heka madhe kèna.
[12] Lod'o Kenan d'ai 70 (pidhu nguru) tèu,
na matana ana mone ca dhèu, ngara na
Mahalalel. [13] Ka Kenan mamuri hari d'ai 840
(aru ngasu èpa nguru) tèu, ka na abhu hari
ana mone dènge ana bhèni. [14] Umur Kenan
910 (ceo ngasu canguru) tèu, heka madhe
kèna.
[15] Lod'o Mahalalel d'ai 65 (èna nguru lèmi)
tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na
Yared. [16] Ka Mahalalel mamuri hari d'ai
830 (aru ngasu tèlu nguru) tèu, na abhu
hari ana mone dènge ana bhèni. [17] Umur
Mahalalel 895 (aru ngasu ceo nguru lèmi)
tèu, heka na madhe kèna.
[18] Lod'o Yared d'ai 162 (cangasu èna nguru
dua) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara
na Henok. [19] Ka Yared mamuri d'ai 800 (aru
ngasu) tèu, na abhu hari ana mone dènge
ana bhèni. [20] Umur Yared 962 (ceo ngasu
èna nguru dua) tèu, heka madhe kèna.
[21] Ropa Henok mamuri d'ai 65 (èna nguru
lèmi) tèu, na matana ana mone ca dhèu,
ngara na Metusalak. [22] Ele èèna, Henok
mamuri d'ara èci dènge Ama Lamatua d'ai
300 (tèlu ngasu) tèu. Ka na abhu hari ana
mone dènge ana bhèni. [23-24] Na mamuri
d'ara èci dènge Ama Lamatua. Hèia lod'o
na d'ai 365 (tèlu ngasu èna nguru lèmi) tèu,
ka na ele, lula Ama Lamatua paca'e ne sa
dedha.
[25] Lod'o Metusalak d'ai 187 (cangasu aru
nguru pidhu) tèu, na matana ana mone èci,
ngara na Lamek. [26] Èle èèna ka, Metusalak
mamuri hari d'ai 782 (pidhu ngasu aru
nguru dua) tèu, ka na abhu hari ana mone
dènge ana bhèni. [27] Umur Metusalak 969
(ceo ngasu èna nguru ceo) tèu, heka madhe
kèna.
[28] Lod'o Lamek mamuri d'ai 182 (ca ngasu
aru nguru dua) tèu, na matana ana mone ca
dhèu. [29] Lamek pangare ne *Noh* (dhu sasoa
na ‘pakarej'e d'ara’), lula na peka na, “Ana
ne, èèna na pakarej'e d'ara èdhi nèti sasab'a
dhu bia, ètu rai dhu Ama Lamatua dhoo
le.” [30] Ka Lamek mamuri taruu d'ai 595 (lèmi
ngasu ceo nguru lèmi) tèu, aa na abhu hari
ana mone dènge ana bhèni. [31] Umur Lamek
777 (pidhu ngasu pidhu nguru pidhu) tèu,
heka na madhe kèna.
[32] Lod'o Noh mamuri d'ai 500 (lèmi ngasu)
tèu, na matana ana mone dhèu tèlu, Sem,
Yafet dènge Ham.*

6

Bhabhelu-katub'a dhèu rai-haha

* 5:32 Ham èèna, ana limuri. Ladhe ètu *Lii Lolo Uru* 9:24-25.

1 Taa èèna, dhèu rai-haha, asa bèba-
kacanga. Ka ra papala-palème rai-haha.
Dhèu se matana kahèi ana-ana bhèni. 2 Ana-
ana mone nèti Lamatua* ladhe rèdhi ana
bhèni nèti dhèu rai-haha se, bhèni iia hua.
Ka lasi todhe rare ana bhèni mia dhu ra d'èi.
3 Ka LAMATUA peka na, "Ja'a roca le dènge
tatao dhèu dhu lèke-lèke boe se. Roh Ja'a
dhu pamamuri rèngu sa, d'èi heka hia ra
mamuri manèro.† Hud'i rèngu madhe ku.
De èèna na, mamuri rèngu se dhoka d'ai 120
(ca ngasu dua nguru) tèu di."
4 Taa èèna, dènge taa-tebho dhu limuri
nèti èèna hari, abhu le dhèu raksasa ètu rai-
haha ne.‡ Ropa ana mone nèti Lamatua leo
rare ana bhèni dhèu rai-haha se, ka rara iisi
dhèu kapai, nuka: kapala musu, dhèu re'a
madhutu lii lolo uru-uru sèra.
5 Taa èèna, LAMATUA ladhe nèdhi
bhabhelu-katub'a dhèu rai-haha dhu
seli-kolane. D'ara rèngu pangee dhoka
bhabhelu di. 6 Ka LAMATUA manyasa,
lula Na paj'aj'i le rèngu se ho pea ètu rai-
haha ne. Tatao rèngu ne'e ka dhu papèd'a
d'ara Lamatua. 7 Nèti èèna ka, Na peka
na, "Dènge tatao rèngu sèmi èèna na, Ja'a
huku pamadhe dhèu rai-haha aa'i-aa'i dhu
paj'aj'i kore si le. Manu-bhui dènge badha
leo sèra, Ja'a palaho aa'i si kahèi. Te Ja'a
manyasa, nèti Ja'a ka paj'aj'i si." 8 Te ngaa
Noh di dhu pakarej'e d'ara LAMATUA.

Lii lolo Noh

9-10 Lii lolo Noh sèmi ne'e ka: Ana mone
na, dhèu tèlu, nuka Sem, Yafet dènge Ham.
Noh mamuri dènge mola, koe-kapengo boe.
Taa èèna, nèngu di dhu mamuri mola. D'ara
na dhodhoka ètu Ama Lamatua.
11-12 Te ngaa dhèu leo se, Ama Lamatua
ladhe ra bhelu aa'i mèu-mèu. Ètu mia-mia
èèna ka, j'ara mamuri dhèu se ele iie aa'i.
Ama Lamatua nèdhi dhodhoka bhabhelu
di, ètu rai-haha ne. 13 Hèia Ama Lamatua
peka dènge Noh, aku Nèngu na, "Ja'a kèdhi
dhoka bhabhelu dhèu di, dhu pale-lème rai-
haha ne. Ka Ja'a pama'ète kore le, sèna
ka Ja'a palaho aa'i rai-haha ne dènge isi
na aa'i-aa'i. 14 De sèmi ne'e, Noh! Èu tao
kapa aae cue, dhu tao nèti aj'u adhu. Re
d'ara roa na, èu bagi mi kama-kama. Aa
re d'ara dènge li'u kapa, èu lame dènge èi
dama. 15 Mu sab'e kapa na, madhera na 133
(ca ngasu tèlu nguru tèlu) meter; bhabhèla
na 22 (dua nguru dua) meter; dènge katitu
na 13 (canguru tèlu) meter. 16 Èu tao èmu
ètu dedha kapa na. Te ngaa paconga ca laa
ai nèti kadidhi re dedha. Èu bagi kapa ne mi
tèlu tad'a. Aa re karasa na, tao babèdho èci.
17 Sanèd'e paie-iie! Bèli-camèd'a, Ja'a
papuru èi aae lala, ho pacène eele rai-haha
ne, sèna ka pamadhe aa'i dhu mamuri. 18 Te
ngaa Ja'a pa'èki lii pajaji dènge èu. Èèna na,
èu maso d'ara kapa èèna, mèti dènge dhèu
èmu èu, ana-ana èu, dènge dhèu èmu ana-
ana èu.
19-20 Badha aa'i-aa'i ra, èu hag'e more ca
pasa-ca pasa, eo mèti asa d'ara kapa, ho ra
abhu mamuri dènge èu kahèi. Sèmi: badha
ani, manu-bhui, dènge badha dhu rod'o,
sèna ka ra abhu mamuri. 21 Èu hud'i mèti
dènge nganga'a-nganginu, pala miu dènge
pala badha sèra hèi."
22 Ka Noh sab'e madhutu sèmi lii paredha
Ama Lamatua aa'i-aa'i sèra.

7

Èi aae lala

1 Èle èèna ka, LAMATUA peka dènge Noh,
"Ja'a ladhe le palème, te ngaa abhu dhoka
èu di dhu d'ara mola. Nèti èèna ka, èu
dènge bhèni-ana niki èu, lami ka asa d'ara
kapa. 2-3 Mèti dènge badha-badha dhu bisa
mi'a, aa bisa hia Ja'a kahèi, de mèti pidhu-
pidhu pasa asa d'ara kapa. Mèti kahèi rupa-
rupa manu-bhui pidhu-pidhu pasa. Te ngaa
badha dhu leo, mèti dhoka ca pasa-ca pasa
di. Sèna ka badha dènge manu-bhui se, j'aj'i
hini, ho baku ma'ète.
4 Sanèd'e paie-iie, oo! Di pidhu lod'o ka,
Ja'a papuru èj'i aae mai dhu bhoka boe ca
lod'o sa, toke d'ai èpa nguru lod'o mèu-
mèda. Dènge sèmi ne'e, Ja'a pamadhe aa'i
ngaa-ngaa dhu mamuri ètu dedha-rai, dhu
Ja'a paj'aj'i kore le."
5 Ka Noh tao aa'i sèmi lii paredha
LAMATUA. 6 Lod'o èi aae lala, umur Noh 600
(èna ngasu) tèu. 7 Noh dènge dhèu èmu
na, dènge ana niki na, aa dènge dhèu èmu
ana ra di, lasi asa d'ara kapa, ho ra abhu

* 6:2 Lii 'ana-ana mone nèti Lamatua' sèra, mèu iia boe. Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e dhu peka, rèngu sèra, ana-ana dhèu aae. Cahag'e hari peka, rèngu sèra, kapua nèti dhèu rai-haha boe. Cahag'e hari dhu ngee, na, rèngu sèra ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga. Te ngaa abhu boe ca dhèu sa dhu re'a mèu. † 6:3 Sasoa lii Ibrani ètu ne'e mèu iia boe.
‡ 6:4 Lii Ibrani peka na 'dhèu Nefil sèra'. Te ngaa sasoa na mèu iia boe.

mamuri. [8-9] Madhutu lii paredha LAMATUA,
ka Noh pamaso manu-bhui dènge badha leo
sèra, èci-èci ka dènge pasa na, nèti dhu bisa
ra'a, dènge dhu bisa boe ra'a. [10] Ropa èle
pidhu lod'o, cag'ag'a laa èi aae lala, ka rai-
haha ne, mulai cène.
[11] Lèke dènge umur Noh 600 (èna ngasu)
tèu, risi dua hèru, canguru pidhu lod'o, ka
mulai èi aae lala. Lod'o èèna, sèmi babèdho
liru dhu bhoke eele sa, ka èi na tao sabhori
mai. Aa èi madha-èi madha ètu rai-haha
sabhoka, ka sèmi tao sabhuu sa dedha. [12] Ka
èj'i bhori mai loe boe èpa nguru lod'o mèu-
mèda.
[13] Te ngaa lod'o èèna, Noh dènge dhèu
èmu na, dènge ana mone na dhèu tèlu:
Sem, Yafet dènge Ham, dènge dhèu èmu ra,
maso lasi asa d'ara kapa. [14] Lasi palere dènge
badha aa'i-aa'i ra, sèmi: badha ani, badha
hui, badha dhu rod'o, manu-bhui, dènge
badha-badha leo dhu dènge èla sèra. [15-16] Ca
pasa-ca pasa nèti aa'i-aa'i dhu mamuri, lasi
asa d'ara kapa palere dènge Noh, madhutu
sèmi lii paredha Ama Lamatua.
Ropa aa'i-aa'i ra d'ai d'ara kapa,
LAMATUA bèdho babèdho kapa èèna.
[17-19] Èj'i aae puru ma'ète boe d'ai èpa
nguru lod'o. Hèia kapa èèna taleb'o. Èi
ca'e loe boe toke hutu nare kolo ledhe dhu
dedha aae. [20] Èi ca'e taruu, ka marèma na
seli èpa rèpa risi nèti kolo ledhe sèra.
[21-23] Dènge j'ara èèna, ngaa-ngaa dhu ma-
muri ètu dedha-rai sèra, madhe aa'i mèu-
mèu. Nuka: dhèu, badha ani, badha hui,
badha dhu rod'o, dènge manu-bhui aa'i-
aa'i ra. Ate dhoka Noh dènge aa'i-aa'i dhu
ètu dedha kapa. [24] Èi na, kura boe toke 150
(ca ngasu lèmi nguru) lod'o.

8

Rai mango noo-noo

[1] Masi ka sèmi èèna, Ama Lamatua bhèlu
boe Noh si dènge badha-manu aa'i-aa'i dhu
ètu dedha kapa. Hèia Na hia ngèlu g'oro,
ka èi na kura ka noo-noo. [2] Na katange èi
madha aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, aa Na taha
èj'i kahèi. [3] Ka èi kura noo-noo ka. D'ai
cangasu lèmi nguru lod'o, èi marèma heka.
[4] Lèke dènge hèru ka pidhu, risi canguru
pidhu lod'o, kapa eta ètu kolo ledhe aae èci,
ngara na Ararat. [5] Èi kura taruu toke lod'o
ka èci, hèru ka canguru, ka kolo-kolo ledhe
cèu noo-noo.
[6] Risi nèti èpa nguru lod'o, hèia Noh
bhoke jendela èci. [7] Ka na patalale lakaa
ci'u. Manu-bhui ne lela la'e-mai, toke èi
puru. Ka na lèpa heka asa kapa. [8] Hèia Noh
patabuli hari, koro j'aha ci'u, sèna ka neo
ne'a èi na puru le, do dhae. [9] Te ngaa, lula
èi hutu nare dedha-rai era, ka koro ne abhu
boe era tèka. Ka lèpa hari asa kapa. Hèia
Noh j'ole ai na, kèpe nare, ka na pamaso
hari asa d'ara kapa.
[10] Ka Noh tatae hari d'ai pidhu lod'o, hèia
na patabuli hari koro j'aha deo na. [11] D'ara
lod'o nihia sa, koro ne lèpa hari la'e asa
Noh, tutu nèti dènge rèu saitun ca rèu dhu
heka tutu nare kèna. Nèti èèna ka, Noh
heka ne'a kèna, èi na dhu puru le tare'a di.
[12] Ka na mate hari d'ai pidhu lod'o, hèia na
patalale hari koro j'aha ca hari ni. Te ngaa
ca tèka ne, koro ne lèpa heka.
[13] Lod'o Noh mamuri d'ai 601 (èna ngasu
ca) tèu, lèke lod'o ka èci hèru èci, èi mèti
aa'i le. Hèia Noh bhoke jendela, ka na ladhe
palème, nèdhi rai dhu mango le. [14] D'ai hèru
ka dua, lod'o ka dua nguru pidhu, dedha-rai
ne dhu mango meto le.
[15] Ka Ama Lamatua peka dènge Noh,
[16] "Noh! Aa'i-aa'i mi puru ka nèti dedha
kapa èèna. [17] Papuru aa'i badha-manu sèra!
Nuka: badha ani, badha hui, badha dhu
rod'o, dènge manu-bhui aa'i-aa'i ra. Hud'i
si, sèna ka ra bèba, papènu rai-haha ne."
[18-19] Èle èèna ka, Noh dènge dhèu èmu
na, dènge ana-ana na, aa dènge dhèu èmu
ana na sèra, aa'i-aa'i ra puru nèti dedha
kapa èèna. Badha se, aa'i-aa'i ra, kalua ka
madhutu anga ra èci-èci.

Noh hia korban makasi mi Lamatua

[20] Hèia Noh pudhi hadhu, tao mei kor-
ban hia LAMATUA. Nèti badha-badha dhu
bisa ra'a sèra, Noh nare ci'u-ci'u, ka na
roro, tunu ètu dedha mei deo na, ho j'a-
j'i mi tadha makasi mi LAMATUA. [21] Ropa
LAMATUA sangèd'u nare hèu gèmu korban
deo na, d'ara Na karej'e. Ka Na ngee na,
"Nèti deo ne'e ne, Ja'a huku heka rai-haha
ne, lula bhabhelu-katub'a dhèu. Masi ka
rèngu dhoka ngee bhabhelu di, Ja'a pa'ele
iie heka ngaa-ngaa dhu mamuri, sèmi dhu
Ja'a heka tao kore èèna. [22] Lod'o rai-haha ne
era, hèru dènge tèu, kako madhutu atora.
Sèmi: hèru sèla dènge hèru puu-g'ètu, hèru
pacuhi dènge hèru sagoro, hèru hadhu
dènge hèru èj'i lai, mèu dènge mèda."

9

Ama Lamatua pajaji dènge Noh

1 Hèia Ama Lamatua pala-bagi berkat
mi Noh dènge ana-ana na, peka na, "Miu
matana pa'ae-ae, sèna ka papènu rai-haha
ne. 2 Ladhe èèna na, badha hui, manu-bhui
dènge i'a aa'i-aa'i ra madha'u dènge miu.
Miu ka dhu ator si. 3 Sisi badha aa'i-aa'i, miu
bisa mi'a, sèmi dhu mi'a hua-hela, dènge
rèu ana aaj'u se. Aa'i-aa'i se, Ja'a hia miu.
4 Dhoka sisi dhu dènge raa era, miu
madha mèu mi'a, lula samanga badha ètu
raa na. 5-6 Ja'a paj'aj'i dhèu madhutu raropa
Ja'a. Nèti èèna ka, baku pamadhe dhèu.
Ladhe abhu dhèu, do badha, dhu pamadhe
dhèu, na, pamadhe ne kahèi. Ne'e, lii
paredha nèti Ja'a. 7 Miu se hud'i matana
pa'ae-ae ku, sèna ka papènu hari rai-haha
ne."
8 Ka Ama Lamatua tuhu hari lii padhai
lii Na, 9 "De ne'e ne, Ja'a pajaji dènge miu,
toke d'ai lai ana lai èpu. 10 Lii pajaji ne,
lèke kahèi mi aa'i-aa'i dhu mamuri, sèmi:
badha ani, badha hui, dènge manu-bhui.
Peka ka laa, lèke aa'i-aa'i dhu kalua palere-
lere dènge miu nèti dedha kapa. 11 Lii pajaji
Ja'a sèmi ne'e: Ja'a hia heka èi aae lala, ho
pamadhe aa'i ngaa-ngaa dhu mamuri, aa
dènge pa'ele iie rai-haha ne.
12-13 Ja'a pasa saroo ètu dedha-liru, sèna
ka j'aj'i tadha pasanèd'e lii pajaji Ja'a
dhu ma'ète boe dènge miu, dènge aa'i-
aa'i dhu mamuri, aa dènge rai-haha ne.
14-17 Ladhe abhu ra'i-liru, ho saroo cèu, èèna
na pasanèd'e Ja'a nèti lii pajaji èèna. Na
peka na, èi aae pa'ele iie heka aa'i-aa'i dhu
mamuri. Dènge j'ara ne'e ne ka, lii pajaji
Ja'a dhu ma'ète boe, pa'èki tèke le dènge
miu, aa dènge aa'i-aa'i dhu mamuri."

Noh mahu

18 Ana-ana Noh dhu puru nèti dedha
kapa, Sem, Yafet dènge Ham (Ham èèna,
ama Kana'an). 19 Dhèu aa'i-aa'i ra ètu rai-
haha ne, j'aj'i nèti ana Noh dhèu tèlu sèra.
20 Noh èèna, dhèu sab'a oka-tedhe.
Nèngu ka dhu uru j'ara tao oka anggor.
21 Ca tèka, na ninu èi anggor, ka na mahu
titu kèna. Hèia na puru eele mèdha-papake
nèti ua na. Ka na j'unu lega-loli dènge boe
mèdha-papake ètu d'ara paleo na. 22 Ropa
Ham ladhe nèdhi era makae ama na, ka rai
li'u la'e, lolo dènge a'a na, Sem dènge Yafet.
23 Hèia dua ra rare sig'i-kalolo ca bèla, ka ra
bhoke mema ètu kabela-kao ra. Ka dua ra
kako kabodho lasi asa d'ara paleo ama ra,
sèna ka ra pahutu mi ngi'u na. Dènge sèmi
èèna, rèdhi boe era makae ama ra. Èle èèna
ka, ra kalua sa li'u.
24 Ropa Noh mase'a, na ne'a tatao nèti ana
limuri na, Ham. 25 Ka na peka, aku nèngu
na, "He! Ama Kana'an! Ja'a dhoo èu! Èu ne,
èèna na j'aj'i ènu nèti a'a mu si!
26 Koa-kio LAMATUA, lula Sem!
Te ngaa Kana'an j'aj'i ènu Sem.
27 Hud'i laa, Ama Lamatua pataleo rai unu
Yafet.
Aa ana-èpu na mamuri mera-milu
dènge ana-èpu Sem.
Te ngaa hud'i Kana'an j'aj'i ènu
Yafet."
28 Nèti èle èi aae lala, Noh mamuri era d'ai
350 (tèlu ngasu lèmi nguru) tèu. 29 Umur
Noh d'ai 950 (ceo ngasu lèmi nguru) tèu,
heka madhe kèna.

10

Ana-èpu Noh dènge ana-èpu Yafet

1 Èle èi aae, ka ana-ana Noh abhu ana-
èpu. Nuka ana-èpu nèti Sem, Yafet, dènge
Ham.
2-5 Ana-èpu Yafet, nuka: Gomer, Magog,
Madai, Yawan, Tubal, Mesek dènge Tiras.
Èci-èci ka dènge lii, suku, aa dènge rai ra.
Ana-èpu Gomer, ka: Askenas, Rifat dènge
Togarma.
Ana-èpu Yawan, ka: Elisa, Tarsis, dhèu
Kitim, dènge dhèu Dodanim dhu pea ètu
sebhe dhasi.*

Ana-èpu Ham

6 Ana-èpu Ham, ka: Kus, Misraim, Put,
dènge Kana'an.†
7 Ana-èpu Kus, ka: Seba, Hawila, Sabta,
Raema dènge Sabteka.
Ana-èpu Raema, ka: Syeba dènge Dedan.
8 Ana mone Kus, ka, Nimrod. Nèngu ne,
kapala musu dhu uru tèka, aa èra. 9 A'èra
na mai nèti LAMATUA, aa nèngu kahèi j'a-
j'i dhèu dhu èra bia magèla badha. Nèti
èèna ka, dhèu biasa peka na, "Sèna ka èu
more dhèu dhu èra bia magèla badha, sèmi
Nimrod, dhu abhu a'èra nèti LAMATUA."

* 10:2-5 Abhu sasuri cahag'e dhu uru sèra, peka na 'Rodanim'. † 10:6 Kus èèna, nuka 'Etiopia'. Aa Misraim, nuka 'Masir'. ‡ 10:10 Sinear èèna, ngara leo nèti Babel. Limuri ne, era èèna ètu Iran dènge Irak.

[10] Era na, mulai uru nèti rae Babel, Erek
Akad, toke Kalne. Rae se aa'i-aa'i ra, ètu rai
Sinear.‡ [11] Nèti era sèra, na nare hari Asyur.
Ka na patitu kota Niniwe, Rehobot-Ir, Kala,
[12] dènge Resen, ètu talora aae Niniwe dènge
Kala. Aa'i-aa'i sèra, kota-kota kapai hua.
[13] Ana-èpu Misraim, ka: dhèu Ludim, dhèu
Ananim, dhèu Lehabim, dhèu Naftuhim,
[14] dhèu Patrusim, dhèu Kasluhim, dènge
dhèu Kaftorim. Dhèu Kasluhim nuka bèi-
baki nèti dhèu Pilistin.
[15] Ana uuru Kana'an, nuka, Sidon. Kana'an
j'aj'i bèi-baki nèti dhèu Het, [16] dhèu Yebusi,
dhèu Amori, dhèu Girgasi, [17] dhèu Hiwi,
dhèu Arki, dhèu Sini, [18] dhèu Arwadi, dhèu
Semari, dènge dhèu Hamati.

Ana-èpu Kana'an se, pea palème d'ai era
dhu kaj'èu, [19] toke too rai rèngu mulai nèti
Sidon taruu asa Gerar, d'ai Gasa. Nèti
èèna, la'e d'ai Sodom, Gomora, Adma dènge
Seboim, d'ai kota Lasa.

[20] Rèngu aa'i-aa'i sèra, ana-èpu Ham. Èci-
èci dènge lii, suku, aa dènge rai ra.

Ana-èpu Sem

[21] Sem, a'a Yafet, nèngu ka j'aj'i bèi-baki
dhèu Eber.§
[22] Ana-èpu Sem, ka: Elam, Asyur, Arpaksad,
Lud dènge Aram.
[23] Ana-èpu Aram ka: dhèu Us, dhèu Hul,
dhèu Geter, dènge dhèu Mas.*
[24] Ana Arpaksad ka, Sela. Ana Sela ka, Eber.
[25] Ana Eber, mone dhèu dua. Ana uuru,
ngara na Pelek (dhu sasoa na 'palème era'),
lula taa èèna dhèu pea palème ètu rai-haha
ne. Ngara ari na, Yoktan.
[26] Ana-èpu Yoktan, ka: Almodad, Selef,
Hasar-Mawet, Yera, [27] Hadoram, Usal, Dikla,
[28] Obal, Abimael, Syeba, [29] Ofir, Hawila, dènge
Yobab. Rèngu aa'i-aa'i se, ana-èpu Yoktan.

[30] Era pea rèngu, mulai nèti Mesa, taruu
d'ai Sefar, nuka era dhu kabhuku re sebhe
dhimu.

[31] Rèngu aa'i-aa'i se, ana-èpu Sem. Èci-èci
ka dènge lii, suku, aa dènge rai ra.

[32] Aa'i-aa'i se, ana-èpu Noh, èci-èci ka
dènge suku ra. Ropa èi aae lala èle, rèngu
se'e ka pea papènu lème rai-haha ne.

11

Manara Babel

[1] Uru-uru tèka na, dhèu ètu rai-haha ne,
dhoka lii èci di. [2] Lod'o rèngu cahag'e lasi
asa ca bèka dhimu, ra d'ai era mera ètu
Sinear, ka ra pea ètu èèna.*

[3-4] Rèngu aa'i-aa'i rare lii èci, aku rèngu
na, "A'ari, ee! Mai ta patitu kota kapai aae
cue. Ti tao hadhu bata; ti tunu pa'adhu.
Èèna na, èdhi pudhi sa dedha, ho ti tape
dènge èi dama. Ho èèna na, ti patitu man-
ara dedha aae èci, dhu kolo nèngu na d'ai
dedha-liru, sèna ka èdhi abhu kolongara
kapai. Ho sèna ka èdhi j'aj'i ca kabarai aae,
dhu pahag'a ia ka."

[5] Hèia LAMATUA puru mai laladhe kota
dènge manara dhu ra patitu èèna. [6] Ka Na
peka na, "Dhèu rai-haha se, aa'i-aa'i ra ca
kabarai, dènge lii èci di. Ngaa dhu rèngu tao
ne, heka mulai kèna. Bèli-camèd'a ladhe
rèngu aa'i-aa'i ra j'aj'i mi èci sèmi ne'e, èèna
na, ngaa dhu rèngu neo tao, j'aj'i aa'i mèu-
mèu. [7] De be'a risi, Èdhi puru lati ho tao lii
si baka-leo, ho sèna ka èci ne'a boe lii èci."

[8] Hèia Lamatua puru, ka kakeho lii ra.
Dènge j'ara sèmi èèna, Na pacèri si palème
rai-haha ne. Ka ra pakèd'i taruu heka kota
deo na. [9] Nèti èèna ka, ra pangare kota
na, *Babel* (dhu sasoa na 'pab'ingu'), lula
LAMATUA kakeho lii ra, aa pacèri eele si
palème rai-haha ne.

Nèti ana-èpu Sem, toke d'ai Abram

[10] Se'e se, ana-èpu Sem. Ropa èle èi aae
lala dua tèu sa, Sem mamuri cangasu tèu
kèna, ka na abhu ana mone ca dhèu, ngara
na Arpaksad. [11] Ka Sem mamuri hari d'ai 500
(lèmi ngasu) tèu, na abhu hari ana mone
dènge ana bhèni.

[12] Lod'o umur Arpaksad d'ai 35 (tèlu
nguru lèmi) tèu, na abhu ana mone ca dhèu,
ngara na Sela. [13] Ka Arpaksad mamuri hari
d'ai 403 (èpa ngasu tèlu) tèu, na abhu hari
ana mone dènge ana bhèni.

[14] Lod'o umur Sela d'ai 30 (tèlu nguru)
tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na
Eber. [15] Ka Sela mamuri hari d'ai 403 (èpa
ngasu tèlu) tèu, na abhu hari ana mone
dènge ana bhèni.

[16] Lod'o umur Eber d'ai 34 (tèlu nguru
èpa) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara
na Pelek. [17] Ka Eber mamuri era d'ai 430

§ 10:21 Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e dhu peka na, dhèu Eber sèra, nuka 'dhèu Ibrani'. * 10:23 Mas, ngara leo na, 'Mesek'. * 11:2 Lii Ibrani 'lasi asa ca bèka dhimu' sasoa na bisa kahèi 'mai nèti ca bèka dhimu'. Ngara leo nèti *Sinear*, na, 'Babel'.

(èpa ngasu tèlu nguru) tèu, na abhu hari
ana mone dènge ana bhèni.
18 Lod'o umur Pelek d'ai 30 (tèlu nguru)
tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara
na Rehu. 19 Ka Pelek mamuri era d'ai 209
(dua ngasu ceo) tèu, na abhu hari ana mone
dènge ana bhèni.
20 Lod'o umur Rehu d'ai 32 (tèlu nguru
dua) tèu, na abhu ana mone èci, ngara na
Seruk. 21 Ka Rehu mamuri era d'ai 207 (dua
ngasu pidhu) tèu, na abhu hari ana mone
dènge ana bhèni.
22 Lod'o umur Seruk d'ai 30 (tèlu nguru)
tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na
Nahor. 23 Ka Seruk mamuri era d'ai 200 (dua
ngasu) tèu, ka na abhu hari ana mone dènge
ana bhèni.
24 Lod'o umur Nahor d'ai 29 (dua nguru
ceo) tèu, na abhu ana mone èci, ngara
na Tera. 25 Ka Nahor mamuri era d'ai 119
(cangasu canguru ceo) tèu, ka na abhu hari
ana mone dènge ana bhèni.
26 Lod'o umur Tera d'ai pidhu nguru tèu
risi, na abhu ana mone, dhèu tèlu: Abram,
Nahor, dènge Haran.

Ana-èpu Tera

27 Ana-èpu Tera, sèmi ne'e: ana mone na,
ka: Abram, Nahor, dènge Haran. Haran
abhu ana mone ca dhèu, ngara na Lot.
28 Haran madhe ètu rae èta-èsu na, ngara na
Ur, rai dhèu Kasdim. Lod'o èèna, ama na
Tera mamuri era. 29 Abram madhèdi dènge
Sarai. Nahor leo dènge ana bhèni Haran,
ngara na Milka. Haran abhu ana mone èci
kahèi, ngara na Yiska. 30 Te ngaa Sarai dènge
boe ana.
31 Ca tèka, Tera nèti ana na Abram, dènge
Sarai dhèu èmu Abram, dènge èpu na
Lot, lasi tèke eele rae Ur, neo lasi asa rai
Kana'an. Te ngaa lasi d'ai rae Haran, rèngu
pea ka ètu èèna. 32 Tera madhe ètu èèna,
dènge umur na 205 (dua ngasu lèmi) tèu.

12

Ama Lamatua pili nare Abram

1 Lod'o èèna, LAMATUA peka le dènge
Abram, peka na, "Abram! Èu pakèd'i nèti
era èu ne, tèke eele ina-ama èu, èmu ina-
ama mu, dènge rae-lesa èu. Lamu asa era
èci, dhu pe Ja'a peka dènge èu.
2 Èèna na, Ja'a hia mèngi-nale mi èu.
Aa ana-èpu èu, èèna na, bèba-kacanga,
j'aj'i suku dhu kapai, toke dhèu
tadhe kolongara èu.
Ho bèli-camèd'a, èu j'aj'i berkat hia
dhèu leo kahèi.
3 Èèna na, Ja'a hia berkat mi dhèu dhu hia
berkat mi èu.
Te ngaa Ja'a huku dhèu cee dhu dhoo
èu.
Nanene paie!
Pe èèna na, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha
ne abhu berkat lula èu."
4-5 Lod'o èèna, umur Abram 75 (pidhu
nguru lèmi) tèu. Na nèti dhèu èmu na Sarai,
aa dènge ana ari na, Lot, dènge mèdha-
panyau ra aa'i-aa'i, aa dènge dhèu sab'a na
aa'i-aa'i dhu na abhu ètu kota Haran. Hèia
Abram si lasi ka, tèke eele kota Haran, asa
era dhu LAMATUA peka le dènge ne. Ka ra
kako taruu, d'ai rai èci, ngara na Kana'an.
6 D'ai era èèna, Abram kako palème rai
ne, toke d'ai padètu dènge rae èci, ngara
na Sikem. Ka ra pea taha ètu èèna, padètu
dènge aj'u aae ca kapua ètu More. Lod'o
èèna, dhèu Kana'an dhu pea ètu èèna era.
7 Ètu era èèna ka, LAMATUA pad'elo iisi Na
mi Abram, peka na, "Èèna na, Ja'a hia ana-
èpu èu rai ne'e ne." Ka Abram pudhi hadhu
tao mei korban hia LAMATUA dhu pad'elo
iisi Na dènge nèngu ètu era èèna.
8 Èle èèna ka, Abram si pidha hari asa
ledhe re balèu. Ka ra pea taha ètu talora rae
Betel dènge rae Ai. Ètu èèna, na patitu mei
korban èci ho na mangaj'i mi LAMATUA.
9 Èle èèna ka, na pidha-pidha era, d'ai rai
Negeb re ca bèka balèu nèti rai Kana'an.

Abram la'e asa rai Masir

10 Ca tèka, rai Kana'an lèke manganga aae.
Nèti èèna ka, Abram si lasi asa bèka balèu,
ka ra d'ai rai Masir. Ka ra manubha taha ètu
nèi. 11 Ropa oe d'ai Masir, Abram peka dènge
dhèu èmu na, Sarai, aku nèngu na, "Sarai,
èu bhèni iia, nia boe. 12 De ladhe dhèu Masir
rèdhi èu bhèni iia sèmi ne'e, mage dhoka
ra pamadhe ja'a, lula ja'a dhèu èmu-kamali
èu. Dènge sèmi èèna, ra parame rare èu.
13 De be'a risi, èu peka dènge ra, na ja'a ne,
ana mone èu. Dènge sèmi èèna ka, rèngu
pamadhe boe ja'a, aa ra be'a-be'a dènge
ja'a, lula èu ne."
14 Ropa Abram si d'ai Masir, dhèu ètu
èèna, ladhe laa na, Sarai ne bhèni iia titu
kèna. 15 Ropa dhèu sab'a dhèu aae sèra
ladhe rèdhi ne, aa ra koa bhabhèni iia na
ètu madha dhèu aae. Ka rèti bhèni ne,

asa èmu dhèu aae. 16 Hèia dhèu aae be'a-
be'a ka dènge Abram, lula Sarai. Ka na
parasee Abram mèdha rupa-rupa. Nuka
badha sèmi: kahib'i-kalèbho, kahib'i-ka'ia,
sapi, keled'ei, dènge onta. Na parasee
kahèi, ènu dhèu mone dènge dhèu bhèni.
17 Lula na nare dhèu èmu dhèu asa d'ara
èmu na, nèti èèna ka, LAMATUA hia huku
rupa-rupa mi dhèu aae dènge isi èmu na.
18 Hèia dhèu aae Masir paroa Abram, ka na
karèi ne, aku nèngu na, "Èu ne tao tasamia
mi ja'a ne? Nga tao ka èu peka boe na,
bhèni ne dhèu èmu èu? 19 Te ngaa aku èu na,
nèngu ne ana hèni èu! Nèti èèna ka, ja'a oe
kore ne j'aj'i dhèu èmu ja'a! Dhèu èmu èu
ka ne'e! More hari ka, aa pakaj'èu ka nèti
madha ja'a!" 20 Hèia dhèu aae paredha dhèu
sab'a na sèra, babège eele Abram, dhèu èmu
na, rèti dènge dhèu aa mèdha-panyau aa'i-
aa'i ra, kalua nèti rai èèna.

13

Abram dènge Lot pacèri

1 Ka Abram si tèke eele Masir, lasi asa rai
Negeb. La'e dènge dhèu èmu na, aa dènge
dhèu aa mèdha-panyau aa'i-aa'i ra. Ana ari
na Lot madhutu ra kahèi. 2 Abram èèna,
kaja ae titu kèna. Badha-manu na, mèdha
hualaa dènge mèdha hualaa-pudhi na, ae
titu kèna.
3 Nèti Negeb, ra pidha-pidha era, ka d'ai
hari talora rae Betel dènge rae Ai. Dhu uru
èèna, ra pea rèdhi le ètu era èèna. 4 Aa dhu
Abram patitu le kahèi mei korban, ho na
mangaj'i mi LAMATUA ètu era èèna.
5 Lot dhu madhutu Abram èèna, unu
badha-manu dènge dhèu sab'a ae kahèi.
6-7 Te ngaa era èèna taleo boe, ho Abram
dènge Lot aa dènge kakaja ra bisa pea
pa'èci. Nèti èèna ka, ana madhenge badha
Abram dènge Lot sèra j'aj'i patao-palaha,
lula j'u'u ètu era èèna d'ai boe hia badha
rèngu. (Lod'o èèna, dhèu Kana'an dènge
dhèu Feris, dhu pea ètu èèna era.)
8 Ka Abram peka dènge Lot, aku nèngu
na, "Èdhi se, pa'a'ari. Mage dhoka èdhi,
èci dènge èci be'a boe, lula dhèu sab'a èdhi
se patao-palaha taruu. 9 De hua iia dua ti
pahag'a ka laa. Rai ne, taleo. De ladhe èu
d'èi rai ca bèka kariu na, ja'a abhu re ca
bèka g'ana. Te ngaa ladhe èu d'èi re ca bèka
g'ana, na ja'a re ca bèka kariu."
10 Hèia Lot ladhe palème. Ka na ladhe
nèdhi rai taleo ètu sebhe loko Yarden dhu
madha èi ae, toke d'ai rae Soar. Era ne, rai
hèu mèngi sama sèmi oka LAMATUA, dènge
rai Masir kahèi. (Lod'o èèna, LAMATUA
dhae huku mèka kota Sodom dènge kota
Gomora. De rai èèna, be'a era.) 11 Hèia Lot
pili nare era sebhe loko Yarden èèna. Ka
dua ra pahag'e ka. De Lot la'e sa ca bèka
dhimu. 12 Te ngaa Abram pea taruu ètu rai
Kana'an. Aa Lot la'e pea ètu rae-rae dhu
padètu dènge kota Sodom ètu sebhe loko
Yarden. 13 Te ngaa dhèu-dhèu Sodom sèra
bhelu-katub'a titu kèna. Rèngu ro'o boe
nanene LAMATUA.
14 Ropa Lot pacèri dènge Abram, ka
LAMATUA padhai lii dènge Abram, peka na,
"Èu ladhe palème aa'i ku, rai aa'i-aa'i nèti
era titu èu èèna. Ladhe paie re madha, re
kabodho, re ca bèka g'ana, dènge ca bèka
kariu mu. 15 Rai aa'i-aa'i dhu èu ladhe mèdhi
sèi, bèli-camèd'a Ja'a hia mi èu, dènge ana-
èpu èu, sèna ka j'aj'i pusaka ra, toke d'ai
mia-mia. 16 Èèna na Ja'a paj'aj'i ana-èpu èu
ae sama sèmi salae dhasi, toke dhèu ige
rare boe. 17 De lamu kako palème madhutu
madhera dènge bhabhèla na. Te rai se aa'i-
aa'i ra, Ja'a hia mi èu."
18 Hèia Abram si lèpa hari asa era pea ra,
dhu dètu dènge aj'u-aj'u aae ètu Mamre,
dhu padètu dènge Hebron. Èle èèna ka, na
pudhi hadhu tao mei korban ho na mangaj'i
LAMATUA ètu èèna.

14

Abram la'e parame nare Lot nèti kacui-aai musu

1 Tèu èèna, dhèu aae èpa dhu pa'èci.
Rèngu se ka: Amrafel, dhèu aae rai Sinear.
Ariok, dhèu aae rai Elasar, Kedarlaomer,
dhèu aae rai Elam. Dènge Tideal, dhèu aae
rai Goyim. 2 Lod'o èèna, dhèu aae leo dhèu
lèmi, pa'èci kahèi. Nuka: Bera, dhèu aae
rai Sodom. Birsa, dhèu aae rai Gomora.
Sinab, dhèu aae rai Adema. Semeber, dhèu
aae rai Seboim. Dènge Bela, dhèu aae rai
Soar. Ka èpa dhèu aae se, lasi pamusu
dènge lèmi dhèu aae sèra. 3 Dhèu aae, dhèu
lèmi sèra pakaboko dènge sordad'u ra, ètu
d'ara mamoo Sidim, (dhu limuri ne, ngara
na Dhasi Madhe).
4 J'aj'aj'i pamusu na, sèmi ne'e ka: Uru
èèna, dhèu aae, dhèu lèmi se dhu ta'alo
mi dhèu aae Kedarlaomer, canguru dua tèu

kèna. Te d'ai tèu ka canguru tèlu, ka rèngu
aa'i-aa'i ra lab'a ne.

5 Ka maso tèu ka canguru èpa, Kedar-
laomer dènge angalai na dhèu aae dhèu
tèlu sera, mai dènge sordad'u ra. Hèia ra
pamusu ka, ka ra segi pèri-pèri rai. Nuka:
dhèu Refaim ètu rai Asterot-Karnaim; dhèu
Susim ètu rai Ham; dhèu Emim ètu rai
Sawe-Kiryataim, 6 dènge dhèu Hori dhu ètu
ledhe Seir, d'ai sebhe mamoo El Paran. 7 Èle
èèna ka, ra lèpa hari asa En Mispat (dhu
limuri ne ngara na Kades). Ka ra segi rai
dhèu Amalek, dènge dhèu Amori dhu pea
ètu rae Haseson-Tamar.

8-9 Hèia, lèmi dhèu aae se ator sordad'u
ra ètu d'ara mamoo Sidim, ka lasi pamusu
dènge dhèu aae dhèu èpa sèra. 10 Ètu
d'ara mamoo èèna, dhu abhu mananga èi
dama pèri-pèri. Ropa ra pamusu, dhèu
aae Sodom dènge dhèu aae Gomora dènge
sordad'u ra, rai. Ka cahag'e manahu asa
d'ara mananga èi dama se. Aa cahag'e hari
rai asa ledhe lasi. 11 Ka èpa dhèu aae dhu segi
se, lasi parame rèti mèdha-panyau dènge
nganga'a-nginu nèti Sodom dènge Gomora.
Èèna ka, ra lèpa dènge ka.

12 Te ngaa Lot, ana ari Abram, dhu pea ètu
Sodom. Ka èpa dhèu aae sèra, ère rèti Lot si,
dènge mèdha-panyau ra aa'i-aa'i.

13 Te ngaa dhèu èci rai nèti era èèna. Ka
la'e lolo dènge Abram, dhèu Ibrani èèna.
(Lod'o èèna, dhèu Amori èci, ngara na
Mamre. Aa Abram pea dètu dènge aj'u-
aj'u aae unu Mamre. A'ari Mamre dhèu
dua, ngara na Eskol dènge Aner. Rèngu se
dhu pa'anga dènge Abram.) 14 Ropa Abram
tadèngi na dhèu kèpe rèti le Lot, ana ari na,
ka Abram pakaboko nare dhèu-dhèu sab'a
na dhu re'a pamusu. Aa'i-aa'i ra 318 (tèlu
ngasu canguru aru) dhèu. Ka lasi magèla
èpa dhèu aae sèra, asa badae aae lasi d'ai
rae Dan.

15 Ètu era èèna, Abram hag'e dhèu na
sèra, mi pèri-pèri kaboko. D'ara mèda èèna
kahèi, lasi age si, dènge j'ara pa'oke. Ka
Abram si lasi bate dhèu se d'ai rae Hoba,
ètu bèka badae kota Damsik. 16 Hèia Abram
abhu hari Lot, dènge dhèu-dhèu nèngu, aa
dènge mèdha-panyau ra aa'i-aa'i. Na abhu
kahèi dhèu-dhèu leo.

Melkisedek la'e paraga dènge Abram.
Nèngu ne, ca dhèu dhèu aae aa ama agama
kahèi

17 Ropa Abram segi nare dhèu aae èpa
sèra, ka na lèpa. Hèia dhèu aae Sodom
mai soru ne ètu d'ara mamoo Sawe (dhu
dhèu biasa peka na, Mamoo Dhèu Aae).
18 Tèu èèna, Melkisedek, j'aj'i dhèu aae kota
Salem.* Aa nèngu ne j'aj'i kahèi ama agama
nèti Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele. Na
mai soru Abram, nèti roti dènge èi hua
anggor. 19-20 Ka na padhai lii ho hia berkat
mi Abram, aku nèngu na, "Ja'a sanao sèna
ka Ama Lamatua, dhu Dedha Risi Eele èèna,
dhu paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha ne,
hia mèngi-nale mi dedha èu. Koa-kio Ama
Lamatua dhu hia le èu segi musu."

Èle èèna ka, Abram bagi hia Melkisedek
ca pala nèti canguru pala mèdha-panyau
dhu na abhu hari sèra.

21 Hèia dhèu aae Sodom èèna pahaha iisi
na mi Abram, peka na, "Ama. Mèdha-
panyau dhu èu abhu hari nèti musu ja'a
sèra, hud'i laa ama ku abhu aa'i si. Te ngaa
dhu ja'a manèngi hari, dhoka dhèu-dhèu
ja'a sèra."

22 Hèia Abram b'ala ne, peka na, "Ja'a
subha ètu madha Ama Lamatua dhu Dedha
Risi Eele, dhu tao dedha-liru dènge rai-
haha, 23 na, ja'a kore boe mèdha-panyau èu,
masi ka ciki èèna ka. Masi ka loa hèngu
ca'èta sa, ja'a kore boe. Dènge j'ara sèmi
ne'e, èu baku peka na, 'Kakaja Abram sèra
mai nèti ja'a.' 24 Ja'a parluu boe ngaa-ngaa.
Dhoka mia dhu dhèu ja'a se pake le, sèra èle
le, ale ia ka. Aa hud'i laa, angalai ja'a dhèu
tèlu se: Aner, Eskol dènge Mamre, hag'e
rare unu rèngu di."

15

Ama Lamatua pajaji dènge Abram

1 Èle èèna ka, LAMATUA pad'elo iisi Na mi
Abram. Ka Na peka, aku Nèngu na, "Abram!
Èu baku madha'u. Lula Ja'a ka dhu j'aj'i mi
tami ho bhiri èu nèti musu. Aa Ja'a hia a'oto
mi dedha èu."

2-3 Te ngaa, aku Abram na, "Masi ka Ama
Lamatua hia ae-ae èèna ka, j'aj'i boe mi
ngaa sa èci. Lula ja'a ne dènge boe ana
matana, ho hia ja'a ana-èpu. De dhu neo
unu ae-ae sèmi èèna, tao mi ngaa? Neu-neu

* 14:18 Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na, ngara Salem dènge ngara Yerusalem èèna, kota èci di.

ka, noto mi ènu ja'a Elieser, dhèu Damsik èèna. Nèngu ka dhu sèmi nare aa'i-aa'i."

4 Te ngaa LAMATUA dhaa na, "J'ara na
sèmi boe èèna! Ana d'èlu èu ku, dhu unu
pusaka sèra. Ènu èu abhu boe."

5 Hèia nèti Abram asa li'u, ka Na peka, "Èu
ladhe ku asa dedha-liru nèi. Ladhe paie ku
hua-hètu sèi. Bisa iga more, do aad'o? Bèli-
camèd'a, ana-èpu èu sama sèmi hua-hètu
sèi!"

6 Ka Abram sèmi nare lii padhai
LAMATUA. Aa LAMATUA tadhe ne, dhèu
mola, lula Abram lèka Ne.

7 Èle èèna ka, LAMATUA tuhu hari lii Na,
"Ja'a ne, Ama Lamatua. Ja'a ka dhu lere kèti
èu nèti rae Ur, ètu rai dhèu Kasdim sèra. Aa
rai ne'e ne, Ja'a hia èu, sèna ka j'aj'i pusaka
mu."

8 Te ngaa Abram karèi, aku nèngu na,
"Tasamia, LAMATUA? Dènge j'ara sa mia ka
ho ja'a ke'a na, rai ne j'aj'i pusaka ja'a?"

9 Ka Na dhaa, peka na, "Sèmi ne'e! Mai
ti tao madha j'ara èci, dhu pa'èki lii pad-
hai lii Ja'a deo na. De lamu more sapi
rena ci'u, kahib'i rena ci'u, dènge kahib'i-
kalèbho mone ci'u. Aa'i-aa'i sèra hud'i dhu
umur tèlu tèu. Aa mèti kahèi koro iia ci'u,
dènge koro j'aha ci'u."

10 Ka Abram la'e nare badha sèra. Hèia
na kacèb'e bagi mi dua, sapi, kahib'i, dènge
kahib'i-kalèbho sèra. Ka na pale sisi se mi
rai, dhu èci patangara dènge èci, j'aj'i mi
dua b'aris. Te ngaa na kacèb'e boe manu-
bhui sèra. 11 Ka manu-bhui dhu tema ra'a
sisi sèra, mai ho neo ra'a sisi se'e. Te ngaa
Abram bhabhoo eele si.

12 Ropa lod'o cèna, Abram bhèj'i luu. Na
nii, kuri na maroga mai sarimu nare nèngu,
ka na madha'u titu kèna.

13-15 Ka Ama Lamatua peka dènge ne,

"Abram! Èèna na èu mamuri toke heka
bhoro, aa madhe dènge be'a, ka ra
padhane èu dènge be'a.

Te ngaa ana-èpu èu, èèna na j'aj'i dhèu tao
mai ètu kabarai dhèu.

Ho èèna na, dhèu isi rai sèra, tao si
sèmi ènu sa, ka ra ènyi aa paj'èra si,
toke èpa ngasu tèu.

Te, ladhe èèna na, Ja'a huku si.

Ho èèna na, Ja'a kèti hari ana-èpu
èu nèti era èèna, aa dènge mèdha-
panyau ra ae-ae.✡

16 Aa èèna na, Ja'a ator ho ana-èpu èu dhu ka
lèmi kèti hari si asa ne'e mai.

Limuri ne, dhèu Amori dhu pea ètu rai
ne'e. Dhèu se'e dhèu bhelu, te ngaa
dhae bhelu iia mèka.

Ladhe ana-èpu èu sèra lèpa hari asa
era ne'e, Ja'a neo pake si ho huku
palaho dhèu Amori sèra. Lula d'ai
taa èèna, bhabhelu ra asa hino."

17 Ropa d'ai mèda sa, cag'ag'a laa ètu era
èèna, abhu èru rai èci dhu sèb'u poka-poka,
dènge badhu ai èci dhu heo, kako re sasanga
sisi dua baris se. 18 Lod'o èèna, LAMATUA
pa'èki lii pajaji dènge Abram. Na peka na,
"Ja'a jaji mema èu kèna, bèli-camèd'a Ja'a
pangèd'u mi ana-èpu èu rai ne'e ne, mulai
nèti loko Masir,* d'ai loko Efrat, 19 dènge
rai dhèu Keni, dhèu Kenas, dhèu Kadmon,
20 dhèu Het, dhèu Feris, dhèu Refaim, 21 dhèu
Amori, dhèu Kana'an, dhèu Girgasi, dènge
dhèu Yebus."

16

Hagar dènge ana na Ismael

1-3 Tèu èèna, Abram lèpa hari le nèti
Masir, ka na pea le canguru tèu ètu
Kana'an. Dhèu èmu na Sarai abhu mèka
kolo. Sarai dènge ènu bhèni ca dhèu nèti
Masir, ngara na Hagar.

Ca lod'o, Sarai peka dènge Abram, aku
nèngu na, "A'a. LAMATUA hia boe ja'a
ana. De hua iia, lamu j'unu dènge ènu ja'a,
Hagar, sèna ka na hia ja'a ana."

Ka Abram madhutu lii dhèu èmu na.
Ka Sarai hia Hagar j'aj'i dhèu èmu ka dua
Abram. 4 Hèia Abram j'unu dènge Hagar,
ka na dènge babia. Ropa Hagar ne'a nèngu
dènge babia le, ka na padedha iisi na, aa na
pahae heka Sarai.

5 Ka Sarai peka dènge Abram, aku nèngu
na, "Ja'a ka dhu hia nèngu mi èu j'aj'i dhèu
èmu ka dua. Te ngaa ropa na dènge babia,
na pusi pahae heka ja'a! Ne'e ne, sala èu!
De hud'i laa, sèna ka LAMATUA ka dhu
pama'ète lii èdhi dua ti! Heka èu me'a
kèna!"

6 Ka Abram dhaa, peka na, "Sèmi ne'e,
wee! Èu ne, dhèu èmu uru. Aa nèngu, dhèu
èmu limuri. De èu ne dhu mèd'u paredha.
De èu neo tao ne tasamia, èèna ètu èu na!"
Ka Sarai mulai tao sakaa hua dènge Hagar,
hèia na rai.

✡ 15:13-15 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:6-7

* 15:18 Loko Masir èèna, ele boe ka loko Misraim ètu Sinai, do ele boe kahèi kacanga nèti loko Nil re bèka dhimu.

7 Na rai d'ai d'ara mamoo. Hèia ana pajuu
LAMATUA nèti sorga ca dhèu, rage ne dètu
dènge madha èi, ètu j'ara la'e asa Sur. 8 Ka
na lii, aku nèngu na, "Èu ne Hagar, ènu
Sarai. Nga tao ka èu ètu ne'e? Èu mai nèti
mia, aa lamu mia?"
Hèia Hagar dhaa, aku nèngu na, "Ja'a rai
nèti d'ara èmu lamatua ja'a."
9 Ka ana pajuu èèna pamako ne, aku
nèngu na, "Sèmi ne'e! Be'a risi, èu lèpa
hari asa adhe-aai Sarai, lamatua èu. Masi ka
na tao èu tasamia èèna ka, sèmi la. 10 Baku
madha'u. Bèli-camèd'a, Ja'a pabèba ana-
èpu èu pa'ae-ae, toke dhèu ige rare boe.
11 Èu dhu dènge babia. Nèbhu heka, èu mora
iisi ana mone ca dhèu. Èèna na mu pangare
ne Ismael (dhu sasoa na 'Lamatua tadèngi'),
lula LAMATUA tadèngi le lii roma iisi èu.
12 Ropa ana ne kapai, na mamuri pakaj'èu
nèti a'ari na. Lula nèngu ne, sama sèmi jara
hui dhu d'èi boe nanene lii paredha. Sad'i
dhèu cee èèna ka, na sisu. Aa dhèu aa'i-aa'i
lab'a ne kahèi."
13 Ropa tadèngi nare, Hagar ngee ka ètu
d'ara na, aku nèngu na, "Ja'a kèdhi le
LAMATUA, dhu ladhe-leru aa madhenge
ja'a." Hèia na hia ngara mi Lamatua,
"Lamatua dhu ladhe-leru ja'a." 14 Nèti èèna
ka, dhèu pangare madha èi na, *Beer Lahai
Roi*, dhu sasoa na "Madha èi nèti Nèngu dhu
mamuri, dhu ladhe-leru ja'a." Era na, ètu
talora aae nèti rae Kades dènge rae Beret.
Madha èi ne, abhu era toke d'ai sange ne'e.
15 Èle èèna ka, Hagar lèpa hari. Hèia nara
iisi ana mone ca dhèu. Abram pangare ne
Ismael. 16 Lod'o Hagar nare iisi Ismael, umur
Abram 86 (aru nguru èna) tèu kèna.

17

Ama Lamatua pa'èki lii pajaji dènge Abram dènge tadha suna

1 Ropa umur Abram d'ai 99 (ceo nguru
ceo) tèu, LAMATUA mai pad'elo iisi dènge
ne. Ka Na peka dènge Abram, aku Nèngu
na, "Ja'a ne, Ama Lamatua dhu Koasa Risi
Eele. Èu hud'i madhutu taruu dad'èi Ja'a,
dènge j'ara mamuri èu hud'i mola. 2 Ja'a
neo pa'èki lii pajaji dènge èu. Aa Ja'a neo
pabèba kacanga ana-èpu èu."
3 Hèia Abram patitu kètu urutuu, ka na
pacud'u kètu d'ai rai. Ka Ama Lamatua tuhu
hari lii padhai lii Na, aku Nèngu na, 4-5 "Lii
pajaji Ja'a dènge èu sèmi ne'e ka: èèna na,
èu j'aj'i bèi-baki nèti suku ae-ae. Nèti èèna
ka, èu pake ia ka ngara èu *Abram* (dhu sasoa
na 'ama dhu dhèu tadhe'), te ngaa *Abraham*
(dhu sasoa na 'bèi-baki nèti suku ae-ae').
6 Ja'a neo pabèba kacanga ana-èpu èu ae-ae.
Ja'a paj'aj'i si suku ae-ae. Aa Ja'a ded'e dhèu
aae ae nèti rèngu sèra.
7 Ja'a sanèd'e taruu lii pajaji Ja'a dènge
èu, aa dènge ana-èpu èu sèra. Lii pajaji ne
ma'ète boe toke taa-taa, lula Ja'a ne'e ka
Ama Lamatua nèti èu dènge ana-èpu mu.
8 Rai Kana'an ne aa'i-aa'i, bèli-camèd'a Ja'a
hia mi èu dènge ana-èpu èu. Ne'e ne, èu
dhoka pea manubha di ètu ne'e. Te ngaa
èèna na, j'aj'i mi unu ana-èpu èu toke taa-
taa. Aa Ja'a j'aj'i Ama Lamatua rèngu sèra
kahèi. 9-10 Te ngaa èu dènge ana-èpu èu sèra,
hud'i kèpe pa'èra lii pajaji ne, dènge d'ara
kateme ku. Dhèu mone aa'i-aa'i ra, hud'i
suna ku. 11-13 Ne'e ne, mone aa'i-aa'i hud'i
suna, mulai nèti umur aru lod'o. A'ari èu,
dhèu-dhèu sab'a èu, dènge ènu dhu èu hèli
more nèti rai leo, aa'i-aa'i ra hud'i suna si.
Suna na j'aj'i tadha mi ngi'u miu, dhu pa'èki
èdhi taa-taa. 14 Mone mia dhu suna boe,
rèngu sèra maso boe ètu d'ara lii pajaji Ja'a
ne, aa rèngu sèra j'aj'i boe dhèu Ja'a kahèi."
15 Èle èèna ka, Ama Lamatua peka hari,
aku Nèngu na, "Nèti deo ne'e ne, èu paroa
ia ka ngara dhèu èmu mu *Sarai*, te ngaa
Sara. 16 Èèna na Ja'a hia mamèngi ae-ae mi
Sara, sèna ka nara iisi hia èu, ana mone ca
dhèu. Tare'a! Bèli-camèd'a, Sara j'aj'i bèi
nèti suku ae-ae. Aa èèna na, Ja'a ded'e dhèu
aae ae-ae nèti ana-èpu nèngu."
17 Hèia Abraham patitu kètu urutuu ka
pacud'u kètu d'ai rai. Te ngaa na mari ètu
d'ara. Na pangee, na, "Mone heka bhora
dhu cangasu tèu sama sèmi ja'a ne, bisa
abhu ana era? Aa Sara dhu heka gagoo-
gagehu ne, dhu ceo nguru tèu kèna, nara
iisi hari sa mia?" 18 Ka na peka dènge
Lamatua, aku nèngu na, "Hud'i ka laa,
Ismael ka dhu abhu pusaka ja'a èèna ka,
ngaa-ngaa tao boe."
19 Te ngaa aku Ama Lamatua na, "Aad'o
sèmi èèna! Bèli-camèd'a, dhèu èmu mu
Sara, nara iisi ana mone ca dhèu. Pangare
ne *Isak*. Lii jaji Ja'a ne, lèke mi nèngu
dènge ana-èpu na toke mia-mia. 20 Ja'a
tadèngi le ngaa dhu èu manèngi kahèi, hia
Ismael. Nèti èèna ka, Ja'a hia berkat mi

nèngu kahèi, aa hia ana-èpu na tabha ae.
Bèli-camèd'a ana-èpu Ismael ne, j'aj'i mi
canguru dua kapala suku. Aa ana-èpu na
suku èci dhu kapai. 21 Masi ka sèmi èèna,
lii pajaji Ja'a ne, lèke dhoka mi ana mu Isak
di. Tèu mai ni, hèru sèmi ne'e kahèi, Sara
nara iisi le." 22 Ropa padhai lii nare, ka Ama
Lamatua tèke eele Abraham.

23-27 Lod'o èèna kahèi, Abraham tao
dènge ka, madhutu sèmi lii paredha Ama
Lamatua. Ka na suna. Na suna ana na,
Ismael, dènge dhèu mone aa'i-aa'i dhu pea
dènge ne. Lod'o èèna, umur Abraham
99 (ceo nguru ceo) tèu le, aa Ismael 13
(canguru tèlu) tèu.

18

Dhèu tèlu mai paraga dènge Abraham

1 Ca tèka, Abraham pea padètu dènge
aj'u aae canau ètu Mamre. LAMATUA mai
pad'elo iisi Na mi nèngu ètu era èèna. Lii
lolo na sèmi ne'e ka: lod'o èèna, sagoro ae
titu kèna, ka Abraham madhèdi ètu hèb'a
paleo na, sèna ka abhu ngèlu g'oro ciki.
2 Ropa Abraham boti kètu na, ladhe nèdhi
dhèu tèlu dhu titu kaj'èu boe nèti era èèna.
Hèia na rai la'e soru nare si. Ropa na d'ai
madha si, na patitu kètu urutuu na, 3 ka na
peka, aku nèngu na, "Ama si. Mai dhuli ku
ho minu èi ciki. 4 Ama si ae ciki mi mamaho
ne'e. Ho ana-ana iiki rèti èi, sèna ka rasa
haga miu. 5 Pe ja'a laku lalau nganga'a-
nginu ho ama si mi'a ciki, sèna ka ako kadhii
ciki, heka lami taruu kèna. Te ja'a karej'e
bisa lalau ama si."

Ka ra dhaa, aku rèngu na, "Ooo. Ji'i
dhuli."

6 Hèia Abraham pamèri sa d'ara paleo,
la'e peka dènge Sara, aku nèngu na, "Mèri!
More tarigu dhu be'a risi, ca saku, ho tao
roti!"*

7 Ka rai la'e hari asa era sapi na, hèia kèpe
ana sapi kabèb'u ci'u. Ka na pua dhèu sab'a
na sa, pare. 8 Hèia la'e nare susu, keju dènge
sisi dhu heka nasu èèna, nèti hia tamu sèra
ra'a. Abraham titu taruu ètu mamaho aj'u,
ho na lalau si.

9 Hèia ra karèi ne, aku rèngu na, "Dhèu
èmu mu Sara, ka mia?"

Na dhaa, aku nèngu na, "Nuka d'ara
paleo èèna."

10 Ka ca dhèu nèti rèngu se padhai lii, aku
nèngu na, "Pe d'ai tèu mai nèi, Ja'a lèpa hari
mai. Lod'o èèna, dhèu èmu èu Sara nare iisi
le ana mone ca dhèu."

Ropa rèngu padhai lii èèna, Sara nanene
nèti kabodho babèdho. 11 Lod'o èèna, Abra-
ham dènge Sara dhu heka bhoro le, ngaa
hari Sara dhu abhu heka hèru. 12 Ropa
Sara tadèngi padhue-padhai rèngu se, ka na
mari kèmu. Na pangee na, "Ja'a dhu heka
roto-roto sèmi ne'e ne, aa dhèu èmu ja'a
dhu roe nia heka. Tasamia ji'i bisa tao sèmi
ana ngèru dhu leo-èmu hiu, ho abhu ana?"

13 Ka LAMATUA peka dènge Abraham, aku
Nèngu na, "Nga tao ka Sara mari? Ele boe
na ngee na, lii padhai Ja'a ne j'aj'i boe,
lula nèngu heka le. 14 Ja'a ne, LAMATUA!
Abhu boe ngaa èci sa dhu Ja'a bisa boe tao.
Sanèd'e paie. Tèu mai, ladhe Ja'a lèpa hari
mai, Sara dhu nara iisi le, ana mone ca
dhèu."

15 Ropa tadèngi lii èèna, Sara j'aj'i mad-
ha'u. Ka na pasili, aku nèngu na, "Ja'a mari
boe, nga!"

Te ngaa Lamatua b'ala, na, "Deo na, èu
mari, nga."

Abraham pamako Lamatua sèna ka baku huku dhèu Sodom

16 Èle ka, dhèu tèlu se pakèd'i neo lasi
asa kota Sodom. Ka Abraham lere si d'ai
talora j'ara. Nèti era èèna, ladhe rèdhi kota
Sodom. 17 Ka LAMATUA ngee ètu d'ara Na,
"Hua iia Ja'a peka dènge Abraham, Ja'a neo
palaho kota Sodom. 18 Te ladhe èèna na,
ana-èpu na asa tabha ae, aa suku dhu kapai.
Aa nèngu ne, èèna na, j'aj'i berkat mi suku
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. 19 Ja'a hag'e kore le
nèngu, ho na nori ana-èpu na dènge dhèu
leo, sèna ka madhutu taruu j'ara LAMATUA,
ho ra mamuri dènge mola. Ladhe rèngu
mamuri sèmi èèna, Ja'a tao aa'i lii dhu Ja'a
pajaji dènge Abraham."

20 Hèia LAMATUA peka dènge Abraham,
aku Nèngu na, "Sèmi ne'e! Ja'a tadèngi le,
lii roma iisi dhèu ae, peka na, dhèu kota
Sodom dènge Gomora bhabhelu ra seli-
kolane. 21 Nèti èèna ka, Ja'a puru madha ku
mai, sèna ka kèdhi unu ku, ngaa dhu Ja'a
tadèngi sèra, tare'a, do aad'o. Ladhe aad'o,
pe Ja'a ke'a unu ku."

22 Ropa LAMATUA padhai lii era dènge
Abraham, dhèu dua se lasi taruu sa kota

* 18:6 Lii Ibrani peka na, 'more tarigu tèlu *seah*'. Tèlu seah èèna, sama kahèi ca saku tarigu (20-25 kilo).

Sodom. [23] Hèia Abraham la'e padètu dènge
Lamatua, ka na pamako Na, peka na,
"Tasamia? Ama neo pamadhe aa'i dhèu-
dhèu be'a pa'èci dènge dhèu-dhèu bhelu,
do? [24] Ladhe abhu dhèu lèmi nguru dhu be'a
ètu d'ara kota èèna, Ama pamadhe si hèi?
Do, Ama palaho heka kota sèra, lula rèngu
se'e, do? [25] Ama baku tao sèmi èèna! Mage
dhoka, dhèu be'a sèra madhe hèi, lula Ama
neo pamadhe dhèu bhelu sèra. Ama ka dhu
pama'ète lii ètu dedha-liru dènge rai-haha.
De Ama ku unu Mu dhu me'a j'ara èèna adil
boe."

[26] Ka LAMATUA dhaa, peka na, "Ladhe
abhu dhèu be'a lèmi nguru dhèu ètu kota
Sodom, Ja'a huku boe kota èèna, lula
rèngu."

[27] Hèia Abraham padhai lii hari, aku
nèngu na, "Ama, ja'a manèngi abho, lula
ja'a neo padhai lii hari ciki. Ja'a ne dhoka
dhèu goa di, dhu ke'a boe ngaa-ngaa. [28] Sèmi
d'ai boe dhèu lèmi nguru dhu be'a, te ngaa
dhoka èpa nguru lèmi di, tasamia? Kura
dhoka dhèu lèmi di, na Ama neo palaho eele
kota èèna, do?"

Ka Lamatua b'ala, aku Nèngu na, "Ladhe
Ja'a abhu dhèu be'a èpa nguru lèmi, Ja'a
palaho boe kota èèna."

[29] Ka Abraham pamako hari, na, "Sèmi
abhu dhoka èpa nguru dhèu be'a di,
tasamia, Ama?"

Ka Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu èpa nguru
dhèu be'a, Ja'a huku boe si."

[30] Abraham pamako hari, aku nèngu na,
"Ama baku nasa. Te abhu dhoka tèlu nguru
dhèu be'a di, na tasamia?"

Hèia Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu tèlu
nguru dhèu be'a, Ja'a huku boe si."

[31] Hèia Abraham peka hari, "Ama mage
nasa ladhe ja'a karèi hari ciki. Sèmi abhu
dhoka dhèu dua nguru di dhu be'a, na
tasamia?"

Ka Na dhaa hari, aku Nèngu na, "Sèmi
abhu dhèu dua nguru di dhu be'a, Ja'a
palaho eele boe kota èèna."

[32] Ka Abraham katange lii padhai na, aa
na karèi, peka na, "Ama! Ja'a padhai lii
hari ca tèka, te ngaa baku nasa dènge ja'a.
Tasamia, ladhe abhu dhoka canguru dhèu
di dhu be'a?"

Hèia Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu canguru
dhèu dhu be'a ètu era èèna, Ja'a palaho boe
kota èèna."

[33] Padhai lii èle sèmi èèna, LAMATUA la'e
dènge ka, aa Abraham lèpa kahèi.

19

Bhabhelu-katub'a dhèu Sodom

[1] Ètu d'ara Lamatua dhu padhue-padhai
era dènge Abraham, ana pajuu Na dhèu
dua, lasi le asa kota Sodom. D'ai nèi, lod'o
oe cèna kèna. Ka Lot dhu madhèdi ètu
hèb'a tedhe kota.* Ropa nèdhi dhèu dua
se, la'e soru nare si. Ka na patitu kètu
urutuu, aa pacud'u kètu ètu madha ra. [2] Ka
na padhai lii, aku nèngu na, "Mai lati dhuli
ku èmu ja'a la. Sèna ka ama si rase haga,
aa j'unu ètu èmu ja'a. Pe bèli mad'ae, heka
ama si kako hari kèna."

Ra dhaa, aku rèngu na, "Makasi. Te ngaa
repo ia ka. Hud'i laa ji'i j'unu ètu d'ara
lapa."

[3] Te ngaa Lot pamako si loe boe, ka lasi
manubha asa èmu na. Ka Lot si tunu roti,
lalau mei, ka ra'a-rinu pa'èci. [4] Dhu dua ra
lasi mèka j'unu, cag'ag'a laa, dhèu mone
Sodom aa'i-aa'i, ana mone ngèru toke d'ai
mone heka, mai reo rare èmu Lot. [5] Dhèu
se'e pa'oo-parodha, peka mi Lot, aku rèngu
na, "He, Lot! Mone dua deo sa, ètu mia?
Bhabhodho si mai, sèna ka ji'i j'unu dènge
ra!"

[6] Hèia Lot li'u la'e, ka na bèdho hari èmu.
[7] Ka na lii, aku nèngu na, "A'ari, ee! Baku
miu tao bhelu mi tamu ja'a se. [8] Mi nanene
ku ja'a laa! Ana bhèni ja'a, dhèu dua. Dua
ra dhu pa'èci mèka dènge dhèu mone. Ja'a
hia miu. Mere, ho mi tao tasamia èèna ka,
sad'i madhutu dad'èi miu. Sad'i miu baku
tao karehe mi tamu ja'a dhèu dua se. Lula
madhutu ad'a èdhi, ja'a ka dhu hud'i j'aga
si."

[9] Masi ka sèmi èèna, dhèu Sodom se pa'oo
ma'ète boe, aku rèngu na, "Èu ne, baku
patabha! Te èu ne, dhèu tao mai ètu kabarai
ji'i ne! De èu dènge boe hak ho kai ji'i. Hua
iia, èu pakaj'èu nèti era ne'e. Te, ladhe lamu
boe, ji'i tao èu bia risi nèti dhèu dua se'e!"
Ka ra tule eele Lot, hèia aa'i-aa'i ra rai lasi
j'èje babèdho èmu.

[10] Te ngaa dhèu dua se soro kacui-aai
ra, ère pamaso Lot, ka ra patèke èmu nèti

* 19:1 Uru-uru sèra, hèb'a tedhe kota j'aj'i mi era dhèu-dhèu heka madhèdi ho pama'ète lii, aa era dhu rèngu pake ho padhue-padhai.

d'ara. [11] Dua ra tao pabèdhu ana madha
dhèu Sodom aa'i-aa'i ra, ka rèdhi heka
ngaa-ngaa. Ra gogo tenge babèdho, te ngaa
abhu boe.

Lamatua kalua eele Lot si nèti Sodom

[12-13] Hèia tamu dhèu dua se, peka dènge
Lot, aku rèngu na, "LAMATUA ne'a le,
bhabhelu-katub'a dhèu Sodom se. Nèti
èèna ka, Na paleha ji'i dua mi mai, sèna ka
palaho eele kota ne. De èu dhu dènge a'ari
leo dhu ètu d'ara kota ne, do aad'o? Ladhe
dènge ana mone, do ana bhèni, do dhèu
èmu ana èu, do, sad'i cee èèna ka, lamu
more si, ho rai ka nèti d'ara kota ne lai-lai!"

[14] Hèia Lot la'e paraga dènge ana mone
dhèu dua, dhu lii d'ai ana bhèni na. Ka
na peka, "Dua mi nanene paie! Rai ka nèti
d'ara kota ne, te LAMATUA neo palaho eele
ne!" Te ngaa ra pangee na, Lot padhai lii
paleko di.

[15] Bèli mad'ae aae era, ana pajuu Lamatua
dhèu dua se, pakaseti Lot si, ho lasi karohe
asa era kaj'èu. Ra peka na, "Lami ka! Ère
mèti dhèu èmu mu, dènge ana bhèni èu
dhèu dua sèra, ho rai ka. Tèke eele kota
ne'e! Mage dhoka miu madhe aa'i palere-
lere dènge kota ne."

[16] Te ngaa Lot neka-neka era, masi ka
LAMATUA neo hia ne mamuri. Nèti èèna
ka, tamu dhèu dua se nuni Lot, dhèu èmu
na, dènge ana bhèni dhèu dua sèra, rèti asa
li'u kota. [17] Hèia ca dhèu nèti tamu dhèu dua
sèra paredha si, peka na, "Rai palasa, sèna
ka abhu sod'a! Mage mi kabib'a kabodho!
Baku ae ètu d'ara mamoo! Rai taruu, asa
ledhe nèi, sèna ka miu baku madhe!"

[18] Te ngaa Lot peka, aku nèngu na, "Iraa
ee! Baku sèmi èèna! [19] Mema ama si pa-
mamuri le ji'i se. Te ngaa ledhe nèi kaj'èu
bia nèti ne'e! Mage dhoka ji'i d'ai mèka
nèi, j'aj'èra dhu magee nare le ji'i èèna, ètu
talora j'ara. [20] Ama ladhe ku laa. Rae iiki cue
dhu kaj'èu boe nèti era ne'e. Rae nèi dhu
kolongara aad'o. Ladhe ama d'èi, ji'i la'a
pasoru iisi asa nèi!"

[21] Ka na dhaa, peka na, "Oo! Lami ka! Te
èèna na, ja'a palaho boe rae nèi. [22] De rai
karohe ka, lami asa nèi! Te ja'a tao mèka
ngaa-ngaa, ladhe miu d'ai mèka era nèi."
Karèi nèti lod'o èèna, dhèu pangare rae ne
Soar, dhu sasoa na 'ana iiki-iiki'.

Kota Sodom dènge Gomora kèpu-ladhu ai

[23] Ropa lod'o rea, Lot si d'ai Soar.
[24] Cag'ag'a laa, LAMATUA sadutu ai dènge
èi nasu nèti dedha-liru asa Sodom dènge
Gomora. [25] LAMATUA pakèpu-ladhu ai kota
dènge rae aa'i-aa'i ètu d'ara rai èèna, dènge
ngaa-ngaa dhu mamuri ètu èèna, nuka:
dhèu, badha-manu, dènge ana aaj'u.

[26] Lod'o rèngu rai, dhèu èmu Lot kabib'a
kabodho. Cag'ag'a laa, na j'aj'i agarii masi.

[27] Asa bèli èèna, dhu mad'ae aae era,
Abraham la'e asa era dhu med'a na, na
pamako LAMATUA. [28] Hèia na ladhe sa haha
asa Sodom dènge Gomora, aa asa d'ara
mamoo èèna. Na ladhe la'a na, sèb'u poka-
poka sèna, dhu ca'e asa dedha-liru. Aa ai
na'e aa'i le ngaa-ngaa.

[29] Ama Lamatua patalale Lot si nèti
hahuku èèna, ropa Na pakèpu-ladhu ai
kota-kota sèra, lula Na ngee nèdhi lii pajaji
Na dènge Abraham.

Lot dènge ana-ana bhèni na

[30] Lod'o èèna, Lot madha'u pea taruu ètu
rae Soar. Nèti èèna ka, nèngu dènge ana
bhèni na dhèu dua sèra, lasi asa ledhe ka ra
pea ètu d'ara loe cue.

[31] Ca lod'o, ana bhèni uru èèna, peka
dènge ari na, aku nèngu na, "Ètu era ne'e
ne, abhu boe dhèu mone ca dhèu sa, dhu
bisa leo dènge èdhi se. Aa ama èdhi asa
heka, de ladhe èèna na, na bisa heka abhu
ana. [32] De be'a risi, ti hia ne ninu mahu, sèna
ka èdhi dua ti j'unu dènge ne, ho ti abhu
kolo hia ama èdhi."

[33] Ka ropa d'ai mèda, dua ra hia ama ra
ninu èi anggor toke mahu. Hèia ana bhèni
uru èèna, la'e j'unu dènge ama na. Lula ama
na dhu mahu ae, ka ne'a boe nèngu dhu
j'unu dènge ana na.

[34] Hèia asa bèli èèna, a'a na peka dènge ari
na, aku nèngu na, "Mèda deo na, ja'a j'unu
le dènge ama èdhi. De mèda ne'e, èu kèna.
Èdhi hia ne hari ninu mahu, ho lamu j'unu
dènge ne. Sèna ka èdhi dua ti abhu ana, ho
hia ana-èpu mi ama èdhi."

[35] Ka d'ara mèda na, dua ra hia hari ama
ra ninu mahu. Ka ana bhèni limuri ne, la'e
ka j'unu dènge ama na. Te ngaa, lula ama ra
dhu mahu titu kèna, nèti èèna ka, ne'a boe
ngaa dhu nèngu tao mi dedha ana bhèni na.

[36] Dènge j'ara ne'e ne ka, dua ra dènge
babia nèti ama d'èlu rèngu. [37] Hèia ana
bhèni uru èèna nara iisi ana mone ca dhèu.
Ka na pangare na *Moab* (dhu sasoa na 'mai
nèti ama'). Ana ne'e ka dhu j'aj'i bèi-baki

nèti dhèu Moab. [38] Ka ana bhèni limuri ne,
nara iisi ana mone èci kahèi. Na pangare
na *Ben Ami* (dhu sasoa na 'mai nèti dhèu
ja'a'). Ana ne ka dhu j'aj'i bèi-baki nèti dhèu
Amon.†

20

Abraham monya dhèu aae Abimelek

[1] Èle èèna, ka Abraham nèti Mamre, pidha
asa rai Negeb, dhu ètu re balèu, ka na pea
ètu talora rae Kades, dènge rae Syur. Te
ngaa na pea nèbhu boe, ka pidha hari asa
rae Gerar. [2] Hèia na peka dènge dhèu ètu
sèra, aku nèngu na, "Sara ne, ana hèni ja'a."
Nèti èèna ka, Abimelek dhèu aae Gerar, pua
dhèu lasi lii d'ai Sara. Ka nèti ne mai asa
d'ara èmu dhèu aae. [3] D'ara ca mèda sa, Ama
Lamatua pad'elo iisi Na dènge dhèu aae ètu
d'ara nii. Na peka, "Mamadhe èu ne dètu
kèna! Lula èu more dhèu èmu dhèu."

[4-5] Hèia Abimelek dhaa, peka na,
"Lamatua! Ja'a dhae pa'èci mèka dènge
bhèni na. Aa ja'a sasala aad'o. Abraham
unu na ka dhu peka, bhèni na, ana hèni
nèngu! Aa bhèni na dhaa sèmi èèna kahèi.
Nèti èèna ka, ja'a hia dhèu lasi lii d'ai ne,
dènge d'ara mola. De Lamatua baku pad'ui
ja'a sasala!"

[6] Ka Lamatua dhaa, peka na, "Tare'a.
Mema Ja'a ke'a d'ara èu mola. Nèti èèna ka,
Ja'a ka dhu taha èu, ho baku pa'èci dènge
ne. Dènge j'ara sèmi èèna, èu tao boe sala
mi Ja'a hèi. [7] De èu mèti hari ka bhèni ne,
lèpa sa dhèu èmu na. Mone na ka dhu nèti
lii padhue-padhai Ja'a. De lamu manèngi
ne, sèna ka na sabaj'a hia èu, ho èu baku
madhe. Sanèd'e paie! Ladhe èu hia boe
bhèni na lèpa, èu dènge kabarai èu madhe
aa'i mèu-mèu."

[8] Bèli mad'ae aae èèna, dhèu aae pak-
aboko nare dhèu-dhèu kapai na aa'i-aa'i, ka
na lolo lii nii na. Hèia aa'i-aa'i ra madha'u.
[9] Ka dhèu aae paroa Abraham. Na karèi, aku
nèngu na, "Ja'a tao sala ngaa mi èu, ka èu
neo paj'èra ja'a dènge kabarai ja'a? Èu ne
ele-ho'a ka dènge tao madha j'ara sèmi ne'e
ne. [10] Ngangee èu tasamia ka, mu tao sèmi
ne'e ne?"

[11] Ka Abraham dhaa, peka na, "Ama
dhèu aae! Ja'a pangee na, miu aa'i-aa'i
mi, kabarai ne dhèu dhu tadhe boe Ama
Lamatua. De ele boe cahag'e neo pamadhe
ja'a, sèna ka parame rare dhèu èmu ja'a.
[12] Mema ja'a dhu peka tare'a, nèngu ne, ana
hèni ja'a. Lula ji'i dua mi ca ama, te ngaa
ina baka-leo. Nèti èèna ka, ji'i dua mi paleo.
[13] Ka ropa Ama Lamatua pua ji'i ho tèke eele
era paleo-palu'u ji'i, lod'o èèna ja'a peka
dènge dhèu èmu ja'a, aku ja'a na, 'Ladhe
èdhi lati asa era leo, ho dhèu karèi èu, dhu
èdhi se dhèu èmu-kamali, ladhe èu dhu sue
ja'a, na dhaa la, peka na èdhi se, dua ti
pa'a'ari.'"

[14-16] Èle èèna ka, dhèu aae Abimelek
pangèd'u hari Sara la'e asa Abraham. Ka
na peka dènge Sara, "Èèna na, ja'a hia ana
mone mu doi iia ca riho, sèna ka j'aj'i tadha
ja'a tao boe sala ngaa-ngaa mi èu. Ho hud'i
sène, dhèu aa'i-aa'i ra re'a!"

Hèia dhèu aae peka dènge Abraham, aku
nèngu na, "Kabarai ja'a ne, dhu bhoke tèke
hia èu. Èu neo pea mi era mia èèna ka,
ja'a hia èu." Ka Abimelek hia Abraham
sapi, kahib'i-ka'ia, dènge kahib'i-kalèbho.
Na hia kahèi ènu dhèu mone dènge dhèu
bhèni.

[17-18] Uru èèna, lula Abimelek nare dhèu
èmu Abraham, ka LAMATUA hutu eele era
ana nèti bhèni aa'i-aa'i dhu pea ètu kabarai
dhèu aae èèna. Te ngaa ropa Abimelek hia
Sara lèpa hari sa dhèu èmu na, ka Abraham
sabaj'a ho Lamatua bhoke hari era ana nèti
bhèni se. Ka ra abhu hari ana.

21

Sara nara iisi Isak

[1-7] Èle èèna ka, LAMATUA hia Sara mèngi-
nale madhutu lii pajaji Na. Lod'o Sara
dènge babia, Abraham dhu heka le. Ropa
Sara nara iisi, umur Abraham d'ai cangasu
tèu kèna. Lod'o Sara d'ai hèru, ka nara iisi
ana mone ca dhèu. Ka Abraham pangare
ne, *Isak* (dhu sasoa na 'na mari').

Sara peka hèi, aku nèngu na, "Ama
Lamatua tao ja'a mari, lula ja'a karej'e.
Dhèu ae ka dhu pangee na, ja'a ètu d'ara
heka sèmi ne'e ne, abhu heka ana. Masi
ka dhèu èmu ja'a heka bhoro le, te ja'a bisa
kora iisi ana hia ne. Èèna na, ladhe dhèu
tadèngi j'ara ne'e, rèngu aa'i-aa'i ra mari
kahèi dènge ja'a ne."

Ropa Isak d'ai aru lod'o, Abraham suna
ne, madhutu paredha Ama Lamatua.

† 19:38 Èèna na, dhèu Moab dènge dhèu Amon sèra paj'èra taruu dhèu Isra'el sèra.

Ra babège eele Hagar dènge Ismael

8 Isak kapai ka noo-noo. Ropa oe d'ai
lod'o luri susu, Abraham tao tatao aae.
9-10 Ca tèke, Sara ladhe nèdhi Ismael, ana
nèti dhèu èmu limuri Abraham, padadisi
dènge Isak. Ropa nèdhi sèmi èèna, Sara
peka dènge dhèu èmu na, "Bège eele ènu
Masir nèi dènge ana na! Te, ja'a ko'o boe
ana ènu èèna unu pusaka, masi ka ciki oo'e
èèna ka. Dhoka ana ja'a Isak di, dhu abhu
sèra aa'i-aa'i."
11 Ropa Abraham tadèngi lii padhai Sara
ne, ka d'ara na ako be'a boe, lula Ismael ne,
ana d'èlu na kahèi. 12 Te ngaa Ama Lamatua
lii dènge Abraham, peka na, "Abraham! Èu
baku ngee pa'ae dhèu èmu limuri èu, dènge
ana na. Madhutu la dad'èi Sara ne, lula bèli-
camèd'a, èu abhu ana-èpu dhu Ja'a moa
tèke èèna, nèti Isak ne'e ka. 13 Te ngaa
Ja'a hia kahèi mèngi-nale mi ana nèti dhèu
èmu limuri mu, lula nèngu ne, ana d'èlu èu
kahèi. Bèli-camèd'a, ana-èpu na j'aj'i suku
èci kahèi."
14 Bèli mad'ae aae èèna, Abraham tao gee
j'ara hia Hagar, aa na kadhoe èi d'ara babo'i
cue mi kabela-kao na. Hèia na patabuli ka
bhèni ne dènge ana na Ismael, ho lasi. Ka ra
kako palème d'ara mamoo dhu dètu dènge
Beer-Syeba.*
15 Ropa èle èi rinu ra, Hagar tèke eele ana
na ètu d'ara mamaho aj'u iiki ca kapua. 16 Ka
na pangee ètu d'ara na, "D'ara ja'a la'e boe,
ladhe ja'a kèdhi mamadhe ana ja'a." Ka na
madhèdi ako kaj'èu nèti ana na, pe d'ai lèmi
nguru meter sa. Ka na tangi dènge lii roma
iisi.
17 Lula Ama Lamatua dhu tadèngi lii tangi
Ismael, ka ana pajuu Na mai nèti sorga, ka
paroa Hagar, aku nèngu na, "Hagar! Nga
tao ka, èu j'èra ae sèmi ne'e ne? Baku
madha'u ia ka, te Lamatua tadèngi le lii
tangi ana èu. 18 De kèd'i lamu more ana nèi.
Pa'èra d'ara na, te bèli-camèd'a Ja'a paj'aj'i
ana-èpu na, suku èci dhu kapai."
19 Ka Ama Lamatua pasaraa musi madha
na. Cag'ag'a laa nèdhi dènge, èi ca madha
ètu era èèna. Hèia la'e soli èi asa d'ara
babo'i, ka na panginu ana na Ismael.
20-21 Ka Ismael dènge ina na Hagar pea
dènge ka ètu d'ara mamoo Paran. Ismael
asa na kapai, aa ne'a mèu kataki. Ka ina na
paleo ne dènge ana bhèni Masir ca dhèu.
Se'e se j'aj'i, lula Ama Lamatua bera-bera
dènge Ismael.

Abraham padame dènge Abimelek ètu Beer Syeba

22 Lod'o èèna, dhèu aae Abimelek dènge
kètu kapai sordad'u na, Fikol, mai pangad'o
dènge Abraham. Hèia dhèu aae padhai lii,
ka na peka, "Abraham! Ji'i se nge'a Ama
Lamatua bera-bera dènge èu. Nèti èèna ka,
sad'i èu ad'u ngaa sa èci, j'aj'i dènge be'a.
23 De ja'a manèngi, sèna ka èu subha ètu
katanga madha Ama Lamatua, dhu peka na,
èu bisa boe kapod'e-kabèli ja'a, dènge ana-
èpu ja'a aa'i-aa'i ra. Sèmi dhu ja'a tao le be'a
mi èu, na, èu hud'i tao be'a kahèi mi ja'a
dènge kabarai ja'a."
24 Ka aku Abraham na, "Ooo! Ja'a subha."
25 Te ngaa èle èèna ka, Abraham lapor
dènge dhèu aae, aku nèngu na, "Dhèu-
dhèu ama dhèu aae parame rare èi ja'a ca
madha."
26 Tadèngi sèmi èèna, hèia na peka,
"Waa! Ja'a heka tadèngi kèna j'ara ne'e ne.
Tasamia ka karèi nèti ca hari ni, èu peka
boe dènge ja'a? Ja'a dhae ke'a mèka, ne'e
ne tatao cee ka ne."
27-28 Èle èèna ka, Abraham dènge Abimelek
pa'èki lii pajaji. Ka Abraham hia Abimelek
sapi dènge kahib'i-kalèbho. Èle èèna ka,
Abraham hag'e nare hari kahib'i-kalèbho
èni pidhu ngi'u. 29 Hèia dhèu aae karèi ne,
peka na, "Nga tao ka èu tao sèmi èèna?"
30 Ka Abraham peka, aku nèngu na, "Ama
dhèu aae. Sèmi la kalèbho èni pidhu ngi'u
se, sèna ka j'aj'i tadha dhu ama peka le na,
ja'a ka dhu kèi èi na."
31 Lula dua ra dhu pa'èki le soo-subha ètu
èèna, ka era na ra pangare na *Beer-Syeba*
(dhu sasoa na, 'madha èi soo-subha').†
32 Ropa pasubha èle, ka dhèu aae dènge
kètu kapai sordad'u na lèpa ka, asa era
rèngu, rai dhèu Pilistin. 33 Èle èèna ka,
Abraham sèle aj'u tamareska‡ ca kapua ètu

* 21:14 Lod'o èèna, umur Ismael canguru èpa tèu risi le. Ladhe ètu Sasuri *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 16:16; 21:5, 8. † 21:31 Madhutu lii Ibrani, Beer Syeba sasoa na bisa 'madha èi dame', bisa 'madha èi kalua hua iia', bisa 'madha èi pidhu', dènge bisa 'madha èi soo-subha'. ‡ 21:33 Aj'u *tamareska* aad'o ètu rai Sona Ba'i dènge ètu Dhao. Aj'u èèna, mamuri rai mango, te ngaa rèu na mangèru taruu. Amo na maso d'ai marèma ètu ro'a rai. Kahib'i ra'a rèu na.

Beer Syeba. Karèi nèti lod'o èèna, aj'u
ne pasanèd'e Abraham, lula ètu era èèna
ka, nèngu mangaj'i LAMATUA dhu Mamuri
Toke D'ai Mia-Mia. 34 Ka Abraham pea dènge
ka ètu talora dhèu Pilistin sèmi dhèu tao
mai.

22

Lamatua pua Abraham tao Isak sama sèmi badha korban

(Mateos 3:17, 17:5, Markus 1:11, 9:7, Lukas 3:22, 9:35, 2 Petrus 1:17)

1 Nèbhu boe, hèia Lamatua sèku neo ne'a
d'ara Abraham. Neo ne'a Abraham mad-
hutu Lamatua, do aad'o. Ka Lamatua paroa
ne, aku Nèngu na, "Abraham!"
Hèia na dhaa, peka na, "Ooo, Lamatua."
2 Ka Ama Lamatua peka dènge ne, "Mu
nanene paie-iie! More ana pasue èu mone
mesa na. Mèti ne asa rai Moria, ho tao ne
j'aj'i korban tunu hia Ja'a. Pe d'ai nèi, Ja'a
heka paj'uj'u era dhu ètu ledhe èci."
3 D'ai bèli mad'ae aae na, Abraham sèg'i
aj'u sèna ka tao kadhèna. Na èki, ka na hue
asa dedha keled'ei. Ka dua ra dènge Isak,
aa dènge dhèu sab'a na dhèu dua, pakèd'i
asa era dhu Lamatua peka dènge ne. 4 Ra
kako taruu, ka d'ai camèd'a èèna, Abraham
nèdhi le era èèna nèti kaj'èu. 5 Hèia na peka
dènge dhèu dua sèra, aku nèngu na, "Dua
mi mate taha mi ne'e dènge keled'ei ne.
Ja'a dènge ana ja'a la'a asa dedha nèi, ho
mangaj'i Ama Lamatua. Ladhe èle na, ji'i
lèpa hari mai."
6 Ka Abraham nare kadhèna dhu neo tunu
korban, ka na tao mi kabela-kao Isak. Aa
nèngu nèd'u tud'i, dènge suu ai. Ropa dua
ra palere lasi, 7 hèia Isak paroa ama na, aku
nèngu na, "Ama!"
Ka Abraham dhaa, aku nèngu na, "Nga
tao, ana?"
Hèia Isak karèi, aku nèngu na, "Èdhi neo
lati tunu korban. De ai dènge kadhèna ka
se'e le. Te ngaa ana kahib'i-kalèbho dhu
èdhi pake j'aj'i korban, ka mia?"
8 Te ngaa, aku Abraham na, "Pe Ama
Lamatua unu Na ka dhu hia ana kalèbho,
sèna ka j'aj'i mi korban."
Ka dua ra ca'e lasi taruu. 9 Ropa dua ra
d'ai era dhu Lamatua peka èèna, ka Abra-
ham pudhi hadhu ho tao mei korban. Hèia
na paloko kadhèna ètu dedha mei korban
ne. Ka kèpe ana na Isak, èki patarenga ne
ètu dedha kadhèna. 10 Ka nare tud'i, ho neo
kèj'i pamadhe ana na. 11 Cag'ag'a laa, ana
pajuu LAMATUA lii nèti dedha-liru, peka
na, "Abraham! Mata ku!"
Ka Abraham dhaa, aku nèngu na, "Nga
tao, Lamatua?"
12 Ka na peka hari, na, "Baku pamadhe
ana èèna! Baku tao ngaa-ngaa mi nèngu.
Ja'a ke'a le, èu ne tare'a-re'a madhutu
dad'èi Lamatua. Lula èu dènge d'ara
kateme hia ana èu ca dhèu mesa èèna, sèna
ka j'aj'i mi korban hia Ne."
13 Hèia Abraham ladhe nèdhi kahib'i-
kalèbho mone ci'u, dhu tadhu na pakai
nare dadana aaj'u dhu karoki. Ka na la'e
kèpe nare, ho tunu j'aj'i mi korban hia
Ama Lamatua, gati ana na. 14 Ka Abraham
pangare era èèna, na, 'Lamatua sadia tèke
ngaa dhu parluu.'* Nèti èèna ka, d'ai sange
ne'e, dhèu peka na, "Ètu ledhe LAMATUA
èèna, Na sadia tèke ngaa dhu parluu."
15 Èle èèna ka, ana pajuu Lamatua lii hari
nèti dedha-liru, peka na, 16 "LAMATUA unu
Na, peka, 'Ja'a subha dènge kolongara Ja'a
mesa ku, sèmi ne'e: èu sadia le hia Ja'a
ana mu ca dhèu mone mesa na ho j'aj'i mi
korban. Nèti èèna ka, 17 bèli-camèd'a, Ja'a
pala-bagi èu dènge ana-èpu èu mèngi-nale
ae-ae. Èèna na, ra bèba-kacanga, toke dhèu
ige rare boe, sèmi hua-hètu ètu dedha-
liru, aa salae ètu sebhe dhasi. Ana-èpu èu
sèra, èèna na, segi aa'i musu rèngu sèra.
18 Nèti ana-èpu èu, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-
haha ne abhu mèngi-nale lula èu madhutu
le lii paredha Ja'a.'"
19 Èle hèia, Abraham dènge Isak, lèpa hari
asa era dhu dhèu sab'a na sèra. Ka lasi
palere asa Beer-Syeba. D'ai nèi, Abraham
si pea dènge ka.

Ana-èpu Nahor

20 Ca lod'o, Abraham tadèngi na, dhèu
èmu ari na Nahor, dhu ngara na Milka, nara
iisi ana na. 21 Ana uru, ngara na Us. Ari na,
Bus. Èle ka, nara iisi hari Kemuel (dhu j'aj'i
ama Aram.) 22 Ka na abhu hari Kesed, Haso,
Pildas, Yidlaf, dènge Betuel. 23 Betuel èèna,
ama nèti Ribka. 24 Nahor abhu ana kahèi
nèti bhèni piara na, ngara na Reuma. Ana
Reuma, nuka: Teba, Gaham, Tahas, dènge
Maaka.

* 22:14 Madhutu lii Ibrani, peka na, *Yahova Yire*, sasoa na, 'Pe Lamatua sadia tèke ngaa dhu parluu.'

23

Abraham padhane dhèu èmu na Sara

1-2 Lod'o Sara madhe, umur na 127 (ca
ngasu dua nguru pidhu) tèu le. Lod'o na
madhe èèna, Abraham si pea ètu rae Kiryat-
Arba (nuka Hebron), ètu rai Kana'an. Ka
Abraham beke aa tangi dhèu èmu na dènge
d'ara pèd'a.
3 Hèia Abraham kèd'i la'e paraga dènge
dhèu-dhèu Het. Ka na peka dènge si, aku
nèngu na, 4 "Ja'a ne, dhèu tao mai ètu talora
miu se. Ja'a dhu dènge boe rai ca kasib'i sa,
sèna ka padhane dhèu èmu ja'a. De ladhe
miu sue ja'a, ja'a hèli kore rai miu d'ai ca
kasib'i sa, ho tao era padhane ne."
5 Hèia ra dhaa, aku rèngu na, 6 "Sèmi ne'e,
ama! Nèbhu nare sange ne'e, ji'i se tadhe
le ama, dhu sama sèmi ca dhèu, dhèu heka
dhu ji'i pakab'ua. De sad'i ama d'èi rai mia
dhu be'a, dhu pamèci dènge dad'èi ama. Ji'i
se dhoka ngo'o di; dhèu èci sa dhu magee
boe."
7 Hèia Abraham pacud'u iisi ho hia hor-
mat mi lamatua rai, dhèu Het sèra. 8 Ka na
padhai lii, peka na, "Ladhe miu sèmi lii ja'a
na, ja'a manèngi ho peka dènge ana mone
Sohar, dhu ngara na Efron. 9 Peka dènge
ne, ladhe na d'èi, na pahia dènge ja'a loe
na, Makpela, dhu ètu karasa oka na. Na
manèngi ca ngaa èèna ka, ja'a tihe. Ja'a
neo tihe pama'ète kab'ua na, ètu madha
miu aa'i-aa'i mi, sèna ka rai èèna j'aj'i unu
ja'a. Ja'a neo tao era èèna, j'aj'i mi ro'a dhèu
madhe ji'i."
10 Lod'o èèna, Efron madhèdi ètu era èèna
kahèi, dènge dhèu-dhèu Het sèra. Ka na
tadèngi kahèi lii padhai lii Abraham deo na.
Hèia na kèd'i titu, ka na b'ala Abraham ètu
madha dhèu heka aa'i-aa'i ra ètu sèra, aku
nèngu na, 11 "Baku sèmi èèna, ama! Sèmi
ne'e ka laa! Oka dènge loe Makpela èèna,
ja'a hia iia ama. Sèna ka mu padhane dhèu
èmu èu mi èèna. Ja'a pangèd'u rai èèna mi
ama, ètu madha dhèu-dhèu ja'a se. Sèna ka
rèngu aa'i-aa'i ra j'aj'i sakasii!"
12 Ka Abraham pacud'u kètu hari mi dhèu
Het se. 13 Hèia na peka dènge Efron, aku
nèngu na, "Sèmi èèna oo, be'a kahèi. Te
ngaa miu nanene lii ja'a, la ma. Ja'a neo hèli
pama'ète rai na, sèna ka j'aj'i era padhane
dhèu-dhèu ja'a."
14-15 Hèia, aku Efron na, "Rai èèna, kab'ua
na, dhoka èpa ngasu doi pudhi di. Guna
ngaa èdhi dua ti padhue kab'ua rai ciki oo'e
èèna, dhu sasoa na aad'o. De lamu ka, ho
mèti dhèu madhe na, sèna ka padhane ne
ètu nèi."
16 Ka Abraham d'èi kahèi dènge kab'ua na
sange èèna, madhutu sèmi lii Efron. Hèia
ètu madha dhèu ae-ae sèra, na ige nare doi
pudhi èpa ngasu, tihe kab'ua rai èèna mi
Efron.
17-19 De dènge j'ara sèmi èèna, Abraham
abhu dènge rai ne nèti Efron, j'aj'i mi unu
na. Rai na nuka ètu Makpela, padètu dènge
Mamre (nuka Hebron). Na hèli pama'ète rai
ne dènge oka na, dènge loe na, aa dènge
aj'u aa'i-aa'i ra. Dhèu-dhèu heka nèti suku
Het, aa'i-aa'i ra ka dhu j'aj'i sakasii, peka
na, rai èèna dènge isi aa'i-aa'i j'aj'i le unu
Abraham.
Èle èèna ka, Abraham la'e padhane Sara
ètu d'ara loe èèna, ètu rai Kana'an. 20 Dènge
sèmi èèna, dhu uru èèna oka dènge loe na
unu dhèu Het, limuri ne j'aj'i le rai unu
Abraham. Ka na tao j'aj'i mi era udhu rui
ra.

24

Tenge dhèu èmu hia Isak

1 Tèu-tèu mamuri Abraham madhera titu
kèna. LAMATUA ladhe-leru ne dènge
be'a, aa hia ne mamuri dènge mera-milu.
2-3 Abraham dhu dènge dhèu èci dhu na
lèka ho ladhe-leru mèdha-panyau na. Ca
lod'o, Abraham paroa nare, ka peka dènge
ne, aku nèngu na, "Mu pasa dhilu èu paie-
iie! Ja'a manèngi sèna ka èu subha madhe
dènge kolongara LAMATUA.* Nèngu ka,
Ama Lamatua dhu tao dedha-liru dènge rai-
haha ne. Dhu peka na, èu bisa boe more ana
bhèni nèti dhèu Kana'an, ho paleo dènge
ana ja'a Isak. 4 Te ngaa èu hud'i lamu ku asa
rai èta-èsu ja'a, asa a'ari ja'a. Ho tenge ètu
rèngu sèi, ana bhèni ca dhèu, ho mu paleo
dènge ana ja'a ne."
5 Hèia dhèu sab'a ne karèi Abraham, aku
nèngu na, "Be'a, ama! Te ngaa, sèmi ana
bhèni na d'èi boe mai asa ne'e, na tasamia?
Ladhe sèmi èèna, hud'i ja'a kèti ana ama ku,
ho hia ne leo-èmu ètu nèi, do tasamia?"
6 Hèia, aku Abraham na, "Èu nanene paie!
Masi ka tasamia èèna ka, mage èu mèti

* 24:2-3 Madhutu lii Ibrani, peka na, "Tao kacui-aai èu mi d'ara sanga ja'a." Sasoa na, subha madhe.

ana ja'a ne, asa nèi kahèi! 7 Mu sanèd'e,
te LAMATUA dhu nèd'u koasa ètu dedha-
liru, ka dhu lere ja'a nèti rai èta-èsu ja'a,
asa dedha-rai ne'e ne. Aa dhu Na pa'èki le
lii pajaji dènge ja'a, dhu peka na, 'Èèna na,
Ja'a hia rai ne aa'i-aa'i mi ana-èpu èu.' De
èu baku madha'u. Sad'i lamu. Te èèna na,
Lamatua pua ana pajuu Na nèti sorga, mai
bhoke j'ara hia èu, sèna ka èu paraga dènge
ana bhèni, dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu ana
ja'a. 8 Te ngaa ladhe ana bhèni na d'èi boe
mai asa ne'e, lii soo-subha ne lèke boe èu.
Masi ka tasamia na, èu bisa boe mèti ana
ja'a asa nèi."

9 Hèia dhèu ne, ded'e subha dènge Abra-
ham, ka na peka, èèna na, nèngu tao mad-
hutu dad'èi Abraham aa'i-aa'i.

10 Ka dhèu èèna pili nare badha onta can-
guru ngi'u. Hèia na hua rupa-rupa mèdha
dhu kab'ua asa dedha onta se. Hèia la'e ka
asa kota Nahor, ètu rai Mesopotamia.†

11 Nèbhu-nèbhu ka mone ne d'ai kota
èèna. Hèia na ae kabhèsu dènge onta sèra
ètu sebhe kota èèna, dètu dènge madha
èi èci. Na ae èèna d'ara lod'o nihia le,
ropa ana bhèni-ana bhèni kota èèna mai
rara èi ètu madha èi èèna. 12 Hèia dhèu ne
sabaj'a, peka na, "LAMATUA, Èu ka dhu j'aj'i
Ama Lamatua nèti lamatua ja'a, Abraham.
Bhoke j'ara hia ja'a, sèna ka kakako ja'a ne
dènge kab'ua. Pad'elo sasue Èu mi lamatua
ja'a, aa baku bhèlu lii pajaji ne dènge ja'a.
De hia la ja'a paraga dènge ana bhèni dhu
èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak. 13 Lamatua,
ja'a ka titu ètu karasa madha èi ne. Aa ana
bhèni-ana bhèni nèti kota ne, mai rara èi
ètu ne'e. 14 De ja'a manèngi sèmi ne'e: ladhe
ja'a padhai lii dènge ana bhèni èci, peka na,
'Ana, ee! Papuru ku èru èi èu hia ja'a kinu.'
Ho ladhe na dhaa, peka na, 'Ama, minu la!
Aa, pe ja'a hia dènge onta ama, rinu hèi!'
J'ara ne'e ne j'aj'i tadha dhu peka na, ana
bhèni ne ka dhu Ama Lamatua paj'uj'u, j'aj'i
mi dhèu èmu Isak! Dènge tadha sèmi ne'e,
ja'a ke'a na Lamatua pad'elo le babe'a mi
Abraham, lamatua ja'a èèna."

Dhèu sab'a Abraham paraga dènge Ribka

15-16 Dhu na sabaj'a nare mèka, ana bhèni
ca dhèu mai. Ngara na Ribka. Nèngu ne,
èpu nèti ari Abraham, nuka Nahor, dènge
dhèu èmu na, Milka. Ama Ribka, ngara na
Betuel. Ribka ne, bhèni iia nia boe, aa pa'èci
nèdhi mèka dènge mone. D'ai era èèna,
puru asa d'ara èi la'e, ka na isi èru èi na.
Nèbhu boe, ka ca'e mai sa dedha.

17 Ropa nare dedha, ka dhèu sab'a Abra-
ham èèna, la'e padètu dènge ne. Hèia na
manèngi, peka na, "Ana. Hia ku ja'a kinu
ciki."

18 Ka na dhaa, "Minu la, ama!" Hèia na
papuru ka èru èi na, ka na hia dhèu ne ninu.
19 Ropa ninu èle, ka ana bhèni ne peka na,
"Pe ja'a laku dhui hari èi, sèna ka hia onta
ama se, rinu toke bècu." 20 Ka la'e bhori èi
dhu risi, asa d'ara karab'a badha. Hèia na
ca'e-la'e mai pèri-pèri hari, dhui èi, ho hia
onta se rinu toke bècu. 21 Te ngaa dhèu sab'a
Abraham, titu ka mau-mau, na taru kira ka
ana bhèni ne sab'a. Ka na pangee ètu d'ara
na, aku nèngu na, "Ele boe nèngu èèna ka
ne'e, dhu Lamatua paj'uj'u."

22 Onta se rinu toke bècu. Hèia dhèu
ne nare kadheli sahènga, dènge kanau ca
pasa. Mèdha se dhu tao nèti hualaa. Ka
na pasa mi sahènga dènge pasaluu mi ai
kariu dènge g'ana ana bhèni ne.‡ 23 Èle èèna
ka, dhèu ne karèi ne, aku nèngu na, "Ana,
ama mu, ngara na cee? Ladhe mo'o, na ja'a
manubha taha ètu èmu ama mu."

24 Hèia na dhaa, "Ngara ama ku, na Betuel.
Aa ngara baki ku, Nahor. Dènge ngara bèi
ku, Milka. 25 Ètu èmu ji'i, era j'unu ae, de d'ai
miu j'unu. Aa j'u'u ae kahèi, ho hia badha
miu se ra'a."

26 Hèia dhèu sab'a ne pahaha iisi ho man-
gaj'i mi LAMATUA. 27 Ka na peka, aku nèngu
na, "Koa-kio kolongara Lamatua! Ama
Lamatua bhoke le j'ara hia ja'a, ka ja'a
paraga le dènge a'ari lamatua ja'a Abraham
ètu kabarai ne'e. Dènge j'ara ne'e, Lamatua
pad'elo sasue Na mi lamatua ja'a, Abraham,
aa tao madhutu sama sèmi lii pajaji na
dènge ja'a."

28 Èle èèna ka, ana bhèni ne rai la'e asa
èmu, na lolo dènge isi èmu na ngaa dhu
j'aj'i le èèna. 29-30 Ana mone Ribka, ngara
na Laban. Ropa Laban ladhe nèdhi mèdha
hualaa se, aa na tadèngi lii lolo ana hèni
na, ka rai asa li'u la'e. La'e soru dhèu sab'a
Abraham dhu titu era dènge onta ra ètu
madha èi. 31 Hèia Laban peka, aku nèngu

† 24:10 Madhutu lii Ibrani, ngara era èèna, *Aram-Naharaim*. Limuri ne, era èèna ètu Siria re bèka badae. ‡ 24:22 Madhutu lii Ibrani, peka na, 'kadheli sahènga hualaa èèna, babia na ca tenga *syekel* (nuka 6 baj'u)'. Aa kanau dua sèra, babia ra '10 *syekel* (nuka 114 baj'u)'.

na, “Ama! LAMATUA ka dhu lere miu mai
dènge karej'e-karae d'ai ne'e. De baku titu
mi li'u ne! Mai lati sa èmu ji'i, te ji'i lalau
ngare le kama. Nganga'a hia badha se, dhu
tesa.”

Dhèu sab'a Abraham lii d'ai Ribka hia Isak

32 Hèia dhèu sab'a Abraham ne, madhutu
dènge ka Laban, lasi èmu Betuel. Ka Laban
si papuru mèdha-panyau nèti dedha onta
se. Èle èèna ka, ra panga'a onta se. Rèti
èi, hia dhèu sab'a dènge anga na se, ho rase
haga. 33 Ropa lalau rare nganga'a-nginu ètu
dedha mei, dhèu sab'a ne padhai lii, aku
nèngu na, “Ji'i neo nga'a ne, te ngaa ja'a lole
uuru ku, mamai ja'a ne.”

Ka Laban dhaa, peka na, “Ama, mu pad-
hai lii ngaa, na peka ka laa.”

34 Hèia dhèu èèna peka, aku nèngu na,
“Ja'a ne, dhèu sab'a nèti baki miu Abra-
ham. 35 LAMATUA hia Abraham, lamatua
ja'a èèna, mèngi-nale ae titu kèna, ka na
kaja-su'i. Lamatua pala-bagi ne doi hualaa
pudhi dènge hualaa iia; ènu dhèu bhèni
dènge dhèu mone, dènge badha-manu ae-
ae, sèmi: sapi, onta, keled'ei, kahib'i-ka'ia,
dènge kahib'i-kalèbho. 36 Lod'o lamatua ja'a
se, bhèni-mone d'ai heka ku, ka Sara nara
iisi ana mone ca dhèu. Nèngu ka dhu bèli-
camèd'a unu aa'i pusaka ama na. 37 Ka
Abraham pua ja'a subha, peka na, ‘Mage
èu more ana bhèni Kana'an kahèi, ho paleo
dènge ana ja'a, Isak. 38 Te ngaa èu hud'i
more ana bhèni nèti a'ari ja'a unu ku, ho
sèna ka j'aj'i dhèu èmu na.’

39 Hèia ja'a karèi ne, aku ja'a na, ‘Tasamia,
ladhe ana bhèni ne, no'o boe madhutu ja'a
mai sa ne'e?’

40 Ka na peka, ‘LAMATUA dhu ja'a mad-
hutu dad'èi Na, pe Na paleha ana pajuu Na
nèti sorga, mai bhoke j'ara hia èu, sèna ka
èu abhu ana bhèni ca dhèu nèti a'ari ja'a
unu ku, ho j'aj'i mi dhèu èmu ana ja'a. 41 Te
ngaa ladhe a'ari ja'a se'e ro'o boe ana bhèni
na mai asa ne'e, lii subha na lèke boe mi
dedha èu ne.’

42 Ka deo na, ropa ja'a d'ai madha èi
èèna, ja'a manèngi-mangaj'i ètu d'ara, peka
na, ‘LAMATUA nèti lamatua ja'a Abraham.
Bhoke ku j'ara hia ja'a, sèna ka mamai ja'a
ne dènge kab'ua. Ho sèna ka ja'a abhu
ana bhèni dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak.
43 Lamatua, ja'a titu ètu sebhe madha èi ne.
Aa ana bhèni-ana bhèni nèti d'ara kota ne
mai rara èi ètu ne'e. De ja'a manèngi sèmi
ne'e: ladhe ja'a peka dènge ana bhèni èci,
aku ja'a na, “Ana, ee! Papuru ku èru èi èu,
ho ja'a kinu èi ciki.” 44 Ho ladhe na dhaa na,
“Oo. Minu! Aa èle na, ja'a panginu badha
ama se kahèi!” Ladhe j'aj'i madhutu sèmi
lii ja'a ne, na èèna ka dhu j'aj'i tadha, ana
bhèni ne ka dhu Lamatua paj'uj'u nare hia
ana lamatua ja'a.’

45 Ja'a dhu dhae èle mèka manèngi-
mangaj'i, te Ribka dhu nare le era èèna nèti
dènge èru èi na. Ropa na ca'e mai nèti d'ara
èi, ja'a lii dènge ne, aku ja'a na, ‘Ana, ee! Hia
ku ja'a kinu èi ciki.’ 46 Ka na papuru dènge ka
èru èi na, ka na peka, ‘Oo. Minu! Aa pe ja'a
panginu onta ama se kahèi.’ Hèia ja'a kinu,
aa onta ja'a se oo rinu kahèi.

47 Ka ja'a karèi ne, ‘Ama mu, ngara na
cee?’

Ka na dhaa, peka na, ‘Ama ku, ngara na
Betuel. Aa baki ku, ngara na Nahor. Dènge
ngara bèi ku, Milka.’ Hèia ja'a papake
ne kadheli mi sahènga na, dènge pasaluu
kanau hualaa ca pasa mi ai kariu dènge ai
g'ana na.

48 Èle èèna ka, ja'a pacud'u kètu ho man-
gaj'i mi Lamatua, ka ja'a peka na, ‘Koa-kio
kolongara Lamatua! Lamatua bhoke le j'ara
hia ja'a, nèti èèna ka, ja'a paraga le dènge
a'ari lamatua ja'a Abraham ètu era ne'e ne.
Aa paraga le kahèi dènge ana bhèni dhu
èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak!’ 49 De ne'e ne,
ladhe ama si neo pad'elo sasue mi lamatua
ja'a Abraham, na mi peka pamèu dènge ja'a.
Te ngaa ladhe aad'o, peka la mola-mola
dènge ja'a. Ho ja'a ke'a, sèna ka tao hari
ngaa.”

*A'ari Ribka sèmi lii karèi dhèu sab'a Abra-
ham hia Isak*

50 Ropa dhèu sab'a ne padhai lii nare, ka
Laban dènge Betuel dhaa, aku rèngu na,
“Ladhe LAMATUA dhu ad'u nare le madha
j'ara ne, ji'i peka lii ngaa hari. 51 Ribka ka
ne'e ne. More ho mèti, sèna ka na j'aj'i
mi dhèu èmu ana Abraham, madhutu sèmi
dhu LAMATUA ator èèna.”

52 Ropa na tadèngi nare, dhèu sab'a ne
pacud'u kètu d'ai rai, ka na manèngi makasi
mi LAMATUA. 53 Èle èèna ka, nare mèdha
nèti hualaa iia dènge hualaa pudhi sèra,
dènge mèdha-papake dhu saraga, ka na hia
mi Ribka. Aa na hia kahèi mi ana mone
na dènge ina na, mèdha-mèdha dhu kab'ua

aae. [54] Èle aa'i ka, heka dhèu sab'a ne dènge
anga na madhèdi ra'a-rinu aa'i-aa'i ra. Ka
ra j'unu ètu èèna. Bèli mad'ae èèna, dhèu
sab'a ne palangu lii dènge lamatua èmu se,
aku nèngu na, "Hia ka ja'a ho lèpa la asa
lamatua ja'a Abraham."
[55] Te ngaa ana mone dènge ina ana bhèni
na, peka na, "Te neo hari lèpa lai-lai, tao
ngaa ne? Hud'i Ribka pea hari ku dènge
ji'i d'ai canguru lod'o sa laa ma, heka lami
kèna."
[56] Te ngaa dhèu sab'a èèna dhaa, peka na,
"Waa! Baku kai ja'a! Te LAMATUA sue le
ja'a, ka toke ja'a rage le bhèni dhu èèna na
j'aj'i dhèu èmu Isak. De patabuli ka ji'i se,
la'a peka ku dènge lamatua ji'i Abraham."
[57] Hèia ra dhaa, aku rèngu na, "Sèmi ne'e
ka laa! Mai ti karèi Ribka, sèna ka te'a dad'èi
na tasa mera mia?"
[58] Hèia ra paroa ne, aku rèngu na, "Ribka!
Di aku èu kèna. Èu neo lamu dènge ka
dènge dhèu ne'e do, tasamia?"
Ka Ribka dhaa, peka na, "Ja'a ko'o."

Isak dènge Ribka paleo èmu

[59-60] Hèia ra hia Ribka dènge bhèni dhu
leru ne karèi nèti ana iiki ka, ho lasi palere
dènge dhèu sab'a Abraham sèra. Ka ra hia
Ribka mèngi-nale, aku rèngu na, "Ji'i sanao-
maena sèna ka Ama Lamatua hia èu mora
iisi ana ae-ae, ho ana-èpu mu d'ai riho-kehi.
Aa ji'i sanao kahèi, sèna ka ana-èpu èu sèra
segi aa'i musu rèngu sèra!"
[61] Èle èèna ka, Ribka dènge bhèni dhu
leru nèngu na lalau ka mèdha ra, ka ra
ca'e onta, pakèd'i dènge ka, madhutu dhèu
sab'a Abraham sèra.
[62] Isak pea ètu rai Negeb. Lod'o èèna, na
heka lèpa kèna nèti madha èi Beer Lahai
Roi. [63] D'ara lod'o nihia ca lod'o, na kalua
nèti d'ara paleo na, la'e pasiar ciki. Ropa na
boti kètu, na ladhe laa na onta-onta kako
mai asa era nèngu na.
[64] Ropa Ribka ladhe nèdhi Isak, hèia na
puru lai-lai nèti dedha onta. [65] Ka na karèi
dhèu sab'a Abraham, aku nèngu na, "Dhèu
mone cee ka mai nèi?"
Ka dhèu ne dhaa, peka na, "Nèngu na,
ana lamatua ja'a kèna." Hèia Ribka nare
salalu na, pa'abhe rèhu na.
[66] Ka dhèu sab'a ne lolo dènge Isak, aa'i-
aa'i dhu j'aj'i le. [67] Hèia Isak todhe nèti ka
Ribka lasi asa d'ara paleo ina na, ka dua ra
paleo ka èmu. Lula Isak sue seli eele Ribka,
ka na susa heka dènge mamadhe ina na.

25

Abraham leo hari èmu

[1] Ka Abraham leo hari èmu dènge bhèni
èci, ngara na Ketura. [2] Hèia Ketura matana
ana hia ne. Ana se, ngara ra: Simran,
Yoksan, Medan, Midian, Isbak, dènge Sua.
[3] Ana Yoksan ka: Seba dènge Dedan. Ana-
èpu Dedan nuka, dhèu Asyur, dhèu Letus,
dènge dhèu Leum. [4] Ana Midian ka: Efa,
Efer, Henok, Abida dènge Eldaa. Rèngu aa'i-
aa'i se, ana-èpu Ketura.
[5-6] Lod'o dhu Abraham mamuri era, na
hag'e nare le mèdha-panyau hia ana Hagar
dènge ana-ana Ketura, èci-èci ka dènge unu
na. Èle èèna ka, Abraham pua si lasi pea re
bèka dhimu rai Kana'an, sèna ka ra pakaj'èu
nèti ana na Isak. Ka pusaka na aa'i-aa'i, na
pangèd'u mi ana na Isak.

Abraham madhe

[7-8] Lod'o umur Abraham d'ai 175 (ca ngasu
pidhu nguru lèmi) tèu, na madhe. [9-10] Ka ana
na, Isak dènge Ismael, padhane ne ètu d'ara
loe Makpela, dhu padètu dènge Mamre. Rai
ne, dhu uru èèna, Abraham hèli nare nèti
Efron, ana Sohar, dhèu Het. Ka dhu uru
èèna, ra padhane le Sara ètu d'ara loe èèna.
[11] Èle madha Abraham, ka Ama Lamatua hia
mèngi-nale mi Isak, ka na mamuri mera-
milu. Lod'o èèna, Isak pea dètu dènge
madha èi Beer Lahai Roi.

Ana-èpu Ismael

[12] Ne'e ne, lii lolo nèti mamuri Ismael.
Nèngu ne, ana Abraham dènge dhèu èmu
limuri na, Hagar, dhu j'aj'i ènu Sara nèti
Masir. [13-16] Ana-ana Ismael, mone dhèu
canguru dua. Ngara ra dhu madhutu nèti
dhu uru tèka d'ai ana limuri tèka, nuka:
Nebayot, Kedar, Adbeel, Mibsam, Misma,
Duma, Masa, Hadad, Tema, Yetur, Nafis,
dènge Kedma. Ana-ana sèra ka, j'aj'i bèi-
baki nèti canguru dua suku, dhu èci-èci ka
dènge kabarai ra. Ra pangare kabarai ra
èci-èci, madhutu ngara bèi-baki ra.
[17] Ropa umur Ismael d'ai 137 (cangasu
tèlu nguru pidhu) tèu, ka na madhe. [18] Te
ngaa ana-èpu na sèra, èci pamusu dènge
èci. Ka ra pea pahag'a, mulai nèti rai Hawila

✡ 25:18 Lii Lolo dhu Uru Tèka 16:12

d'ai rai Syur, dhu palane dènge rai Masir,
toke d'ai rai Asyur.✡

Esau dènge Yakob

19 Ne'e ne, lii lolo nèti mamuri Isak, ana
Abraham. 20 Lod'o Isak madhèdi dènge
Ribka, umur na 40 (èpa nguru) tèu le. Ama
Ribka, ngara na Betuel. Ana mone Ribka,
ngara na Laban. Rèngu se, dhèu Aram, nèti
Padan Aram.*
21 Ribka dhu dènge mèka ana. Nèti èèna
ka, Isak manèngi-mangaj'i mi LAMATUA,
sèna ka Na bhoke era ana Ribka. Hèia
LAMATUA tadèngi lii manèngi Isak, ka
Ribka dènge babia. 22 Te ngaa ana dhu Ribka
kad'o ne, dhèu dua. Aa ana se paliku taruu
ètu d'ara kabake ina ra. Ka Ribka ngee ka
ètu d'ara na, "Nga tao ka ana dua se, sèmi
ne'e?" Hèia na pakarèi dènge LAMATUA.
23 Ka LAMATUA dhaa, peka na,
"Ètu d'ara kabake èu na, abhu dua suku,
dhu èèna na loe boe dènge pamusu.
Dhu limuri èra risi nèti dhu uru.
Ka a'a na, lalau-lalo'o ari na."
24 Ropa lod'o d'ai, Ribka nara iisi ana
mone dhèu dua. 25 Dhu a'a, isi na mea, dènge
ngi'u na pènu dènge rèu. Nèti èèna ka, ra
pangare ne, *Esau* (dhu sasoa na 'dènge rèu').
26 Èle èèna ka, ari na heka kalua kèna. Te
ngaa dhu na kèpe hui tèdhu a'a na. Nèti
èèna ka, ra pangare ne, *Yakob* (dhu sasoa na
'hui tèdhu'). Lod'o Ribka nara iisi ana na se,
umur Isak 60 (èna nguru tèu) kèna.

Yakob monya a'a na Esau

27 Lod'o ana dua se kapai, Esau dhu ne'a
mèu kasiro badha hui. Ae ka dhu na pea ètu
d'ara j'ami. Te ngaa Yakob dhu mau-mau,
dhu d'èi dhoka pea ètu d'ara èmu di. 28 Isak
d'èi na'a sisi badha hui. Nèti èèna ka, na sue
risi Esau. Te ngaa Ribka sue risi Yakob.
29 Ca lod'o, Yakob dhu tao bubur kab'ui, aa
Esau heka lèpa nèti kasiro badha hui kèna.
Na lèpa dènge manganga, ka roe titu kèna.
30 Ka na peka dènge Yakob, aku nèngu na,
"Ari, ee! Hia ku ja'a bubur kab'ui mea ciki
ètu d'ara èru èèna, ho ja'a ku'a! Te ja'a
manganga bia." (Nèti èèna ka, ra pangare
na, *Edom*, dhu sasoa na 'mea'.)
31 Ka, aku Yakob na, "Be'a a'a. Te ngaa
pasilu ku dènge hak a'a èèna!"†
32 Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, "Hak
a'a ne, ngaa kèna, hud'i nèngu sèna! Neo
more, na more la. Te ja'a manganga bia.
Sod'e mèti bubur èèna lai-lai mai, te ja'a
taha heka."
33 Te ngaa, aku Yakob hari na, "Mata ku
a'a! Èu subha uuru ku, dhu peka na, èu
pangèd'u le hak a'a èèna mi ja'a ne." Ka
Esau ded'e subha sèmi dhu Yakob peka.
34 Hèia Yakob sod'e dènge ka hia ne bubur
kab'ui deo na dènge roti. Ropa na'a-ninu
nare, ka la'e dènge ka.

Dènge j'ara ne'e ka, Esau pusi boe dènge
hak a'a na.

26

Isak monya dhèu aae Abimelek

1 Ca tèka, ètu d'ara rai èèna, lèke tèu man-
ganga, èci èèna ka dènge tèu Abraham ma-
muri era. Ka Isak la'e manèngi Abimelek,
dhèu aae Pilistin, sèna ka na pea ètu Gerar.
2 Na tao sèmi èèna, lula LAMATUA dhu
pad'elo le iisi Na mi nèngu, peka na, "Mage
lamu ka asa Masir hèi. Pea la mi era
dhu èèna na Ja'a paj'uj'u hia èu. 3-4 Ladhe
èu manubha ètu era èèna, Ja'a sama-sama
dènge èu, aa pala-bagi èu mèngi-nale rupa-
rupa. Èèna na, Ja'a pabèba ana-èpu èu sama
sèmi hua-hètu ètu dedha-liru. Aa Ja'a hia
kateme rai ne mi èu dènge ana-èpu èu. Nèti
ana-èpu èu ka, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha
ne abhu mèngi-nale. Dènge j'ara ne'e, Ja'a
tao madhutu lii pajaji dhu Ja'a pa'èki le
dènge ama mu Abraham.✡ 5 Ja'a tao sèmi
ne'e ne, lula ama mu madhutu dad'èi Ja'a,
paredha Ja'a, dènge atora Ja'a." 6 Ka Isak pea
taha ètu Gerar.
7 Ribka ne, bhèni iia titu kèna. Ka ropa
dhèu ètu Gerar ladhe rèdhi ne, ra pakarèi.
Te ngaa Isak peka na, "Ribka ne, ana hèni
ja'a." Na madha'u, ladhe na peka na dhèu
èmu nèngu, dhèu se pamadhe ne, aa Ribka
parame rare. 8 Isak dhu pea nèbhu le ètu
nèi, hèia ca lod'o, dhèu aae nèdhi nèti ro'a
jendela na, ladhe laa na Isak dènge Ribka
dhu pa'ango. 9 Ka na pua dhèu lasi paroa
Isak, hèia na peka, "Isak! Ja'a dhu ke'a le,
bhèni ne dhèu èmu èu! Te ngaa tasamia ka,
èu peka na, nèngu ne ana hèni èu?"

* 25:20 Padan Aram èèna, nuka Mesopotamia, ètu ca bèka badae d'ara rai Siria. † 25:31 Madhutu ad'a rèngu, ana mone uuru, gati madha ama na, aa abhu pusaka ae risi nèti ari na si. ✡ 26:3-4 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8

Hèia Isak dhaa, aku nèngu na, "Sèmi ne'e
ama! Ja'a ne madha'u, ladhe ja'a peka na
nèngu ne dhèu èmu ja'a, mage dhoka dhèu
pamadhe ja'a."
10 Ka dhèu aae dhaa, peka na, "Sèmi dhèu
ètu se'e j'unu dènge dhèu èmu èu, tatu èu
pasala ji'i! Tasamia ka, èu ad'u j'ara ne'e mi
dedha ji'i se?"
11 Èle èèna ka, dhèu aae Abimelek
pasanèd'e ana kabarai na, aku nèngu na,
"Miu nanene paie-iie! Cee ka dhu bani gagu
dhèu ne'e, do dhèu èmu na, èèna na ja'a
huku pamadhe ne."

Ra patao-palaha lula madha èi

12 Tèu èèna, Isak sèle hini ètu dedha rai
dhèu se'e. Lod'o d'ai puu-g'ètu, ka na abhu
isi rai cangasu hari, lula LAMATUA hia ne
mamèngi. 13 Lula mèdha-panyau na asa ae,
ka na kaja titu kèna. 14 Badha-manu na sèmi
sapi, kahib'i-kalèbho asa tabha ae. Dhèu-
dhèu sab'a na, ae kahèi. Nèti èèna ka, dhèu
Pilistin tèka d'ara dènge ne.
15 Uru èèna, Abraham, ama Isak, dhu kèi
èi ae-ae. Te ngaa limuri ne, dhèu Pilistin
dhènu eele aa'i si dènge rai.
16 Ka dhèu aae Abimelek peka dènge Isak,
aku nèngu na, "Isak! Be'a risi èu pakèd'i ka
nèti kabarai ne'e. Lula koasa èu, risi eele le
nèti ji'i se."
17 Èle èèna ka, Isak pakèd'i nèti era èèna,
ka lasi pea hari ètu d'ara mamoo Gerar.
18 Ètu era ne'e, ra kèi hari madha èi dhu uru
èèna, dhèu Pilistin dhènu eele aa'i si. Ka na
pangare madha èi se madhutu ngara dhu
ama na pangare.
19 Ropa dhèu sab'a Isak se kèi èi ètu d'ara
mamoo Gerar, hèi lèke èi madha dhu sab-
hoka mai. 20 Lula madha èi ne'e ka, dhèu-
dhèu madhenge badha nèti Gerar, patao
dènge dhèu madhenge badha Isak. Dhèu
se peka na, "Ne'e ne, madha èi ji'i!" Nèti
èèna ka, Isak pangare madha èi na *Esek*, dhu
sasoa na 'patao-palaha'.
21 Hèia dhèu-dhèu Isak se, kèi hari èi leo
ca madha. Te ngaa ra patao-palaha hari,
lula èi èèna. Nèti èèna ka, Isak pangare na
Sitna, dhu sasoa na 'palab'a'.
22 Èle èèna ka, Isak tèke eele era èèna, la'e
kèi hari èi èci. D'ai ne'e ne, ra patao-palaha
heka. Ka Isak pangare madha èi ne *Rehobot*,
dhu sasoa na 'era taleo'. Hèia na peka, aku
nèngu na, "Limuri ne, Lamatua hia le èdhi
pea ètu era taleo. Ho ètu era ne'e ne, èdhi
asa bèba-kacanga."
23 Ka nèti era ne'e, Isak si lasi hari era pea
asa Beer Syeba. 24 Ka mèda na, LAMATUA
pad'elo iisi Na mi Isak, hèia Na peka, "Isak!
Ja'a ne, Ama Lamatua nèti ama mu Abra-
ham. De mage mu madha'u, te Ja'a ladhe-
leru èu. Èèna na, Ja'a pala-bagi èu mèngi-
nale. Aa ana-èpu èu asa bèba-kacanga. Ja'a
ad'u madha j'ara ne'e, lula lii pajaji Ja'a
dènge ama mu."
25 Hèia Isak pudhi hadhu, tao mei kor-
ban ètu èèna. Ka na manèngi makasi mi
LAMATUA. Hèia, na pea ètu era èèna, ka
dhèu sab'a na kèi hari èi.

Dhèu aae Abimelek padame dènge Isak

26 Lod'o èèna, dhèu aae Abimelek mai nèti
Gerar. Angalai na Ahusat, dènge kètu kapai
sordad'u na, Fikol, mai dènge ne, ho paraga
dènge Isak. 27 Ka Isak karèi, aku nèngu na,
"Ama dhèu aae! Uru èèna, miu se dhu
babège eele ja'a nèti kabarai miu. De ne'e
ne, miu se mai tao ngaa hari?"
28 Hèia ra peka na, "Sèmi ne'e. Ji'i dhu
nge'a le, Lamatua dhu j'aga pa'ère èu. Nèti
èèna ka, ji'i pangee, hua iia èdhi dua ti
pa'èki lii pajaji dhu peka sèmi ne'e: èu j'oka
subha, peka na, 29 miu se baku tao karehe
dènge ji'i, aa ji'i kahèi baku tao karehe
dènge miu. Mema ji'i se d'ara be'a dènge
miu. Nèti èèna ka, ca hari ni, miu se lami
dènge mera-milu nèti kabarai ji'i ne. Ji'i
dhu nge'a le, LAMATUA ka dhu pala-bagi
mèngi-nale mi miu."
30 Èle èèna ka, Isak tao pesta, ka ra'a-rinu
aa'i-aa'i ra. 31 Ka asa bèli mad'ae èèna, rèngu
j'oka lii soo-subha. Hèia Isak patalala si lèpa
dènge dame.
32 Lod'o èèna kahèi, dhèu sab'a Isak mai
peka lula-nèti èi dhu rèngu kèi, na, "Ama!
Ji'i rage le èi." 33 Hèia Isak pangare madha
èi ne *Syeba* (dhu sasoa na 'subha'). Ka ra
pangare kota èèna Beer Syeba, toke sange
ne'e.*

Esau leo dènge bhèni dhèu dua nèti suku leo

34 Ropa umur Esau d'ai èpa nguru tèu,
na leo dènge bhèni dhèu dua nèti suku
Het. Bhèni èci, ana nèti Beeri, ngara na
Yudit. Èci hari, ana Elon, ngara na Basmat.

* 26:33 Madhutu lii Ibrani, *Syeba* sasoa na bisa 'subha', bisa 'pidhu', bisa 'kalua mèngi'. Madhutu lii Ibrani, *Beer* sasoa na 'madha èi'.

35 Bhèni dhèu dua se, papèd'a d'ara Isak
dènge Ribka.

27

Ribka leko-monya Isak ho hia Yakob mèngi-nale

1 Ropa Isak manahu asa d'ara heka, nèdhi
heka ngaa-ngaa, lula musi madha na ahu le.
Ka na paroa ana uuru èèna, dhu na sue risi
èèna, peka na, "Esau. Mai ku sa ne'e!"
Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, "Tasamia,
ama?"
2 Ka Isak peka hari, "Sèmi ne'e! Ja'a ne,
ètu d'ara heka le. Ke'a boe, pèri lod'o ja'a
ne madhe. 3 De more rèka èu, lamu kataki
mèti badha hui ci'u hia ja'a. 4 Mu pananasu
pabe'a-be'a, madhutu dad'èi ja'a, ho mèti
mai hia ja'a. Ladhe ku'a-kinu kora, ja'a
hia mema èu mèngi-nale. Sad'i èu unu le
mèngi-nale èèna, ja'a madhe èèna ka, ngaa-
ngaa tao heka."
5 Hèia Esau la'e dènge ka, kataki badha
hui. Te ngaa Ribka dhu tadèngi kahèi
lii padhai Isak deo na. 6 Ka Ribka la'e
peka dènge Yakob, aku nèngu na, "Yakob!
Èu nanene ku! Deo na, ja'a tadèngi ama
mu pua Esau sèmi ne'e: 7 'Lamu kataki
more ku badha hui ci'u, mai mu pananasu
pabe'a-be'a hia ja'a. Ladhe ku'a-kinu kora,
ja'a hia èu mèngi-nale ètu katanga madha
LAMATUA.' 8 De mu nanene paie-iie! Mu
madhutu mola-mola lii paredha ja'a ne. 9 De
lamu ka asa era badha èdhi sèi, ho kèpe
more kalèbho èni dhu kabèb'u dua ngi'u.
Roro ho mèti sisi mai asa ja'a. Pe ja'a
pananasu madhutu dad'èi ama mu. 10 Ladhe
panasu kore, mèti hia ama mu na'a. Ho èle
na, na hia èu mèngi-nale, heka na madhe
kèna. Dènge sèmi ne'e ka, èu ka dhu abhu
mèngi-nale èèna. A'a mu abhu boe."
11 Te ngaa Yakob peka dènge ina na, "Ina!
A'a ku Esau, ngi'u na dhu pènu dènge rèu,
te ngaa ja'a ne, isi dhu milu aadha-aadha!
12 Mage dhoka ama ku g'ag'e isi ja'a, ladhe
na ne'a na ja'a dhu leko-monya na. Hèia na
dhoo ja'a!"
13 Ka ina na dhaa, aku nèngu na, "Èu baku
cag'ag'a! Hud'i laa ina ka dhu ator! Ladhe
ama mu dhoo èu, pe ina ka pasae! Mu mate
ia ka, la more ka kahib'i sèra."
14 Ka Yakob la'e nare kahib'i dua ngi'u
sèra, hèia na roro, ka nèti hia ina na. Hèia
Ribka pananasu madhutu dad'èi Isak. 15 Ka
Ribka la'e nare mèdha-papake Esau dhu
be'a, ho na papake mi Yakob. 16 Hèia na
pahutu kahèi kacui-aai dènge ladhe goro
Yakob, pake ka'uri kahib'i deo sa. 17 Ka
na pangèd'u Yakob nganga'a dhu pananasu
nare deo na, dènge roti dhu tunu nare.
18 Hèia Yakob ded'e nèti nganga'a se'e, hia
ama na na'a. Ka na lii, aku nèngu na, "Ama.
Ja'a mai hari le."
Hèia Isak dhaa, peka na, "Hee! Èu ne,
cee?"
19 Ka Yakob dhaa, peka na, "Ja'a, Esau ana
mone uuru ama ku! Ja'a sab'e le, madhutu
sèmi dhu ama pua deo na. Kèd'i, ho mu'a-
minu ka. Lula ja'a pananasu kore le sisi
badha hui dhu ja'a kèti nèti d'ara j'ami.
Mu'a, ho èle na, ama pala-bagi ja'a mèngi-
nale."
20 Hèia Isak peka, aku nèngu na, "Èu ne,
bia tai nga! Abhu malai titu kèna, badha hui
èèna!"
Hèia Yakob dhaa, "Ja'a abhu le, lula
LAMATUA dhu èu mangaj'i èèna, ka dhu
tulu ja'a."
21 Ka Isak paroa Yakob, aku nèngu na,
"Padètu ku asa ne'e mai, sèna ka ja'a g'ag'e
sèku èu. Èu ne, tare'a ana ja'a Esau, do
aad'o?"
22 Hèia Yakob la'e padètu-dètu dènge ama
na, ka ama na g'ag'e ne. Ka Isak peka, "Lii
ne, sèmi lii Yakob! Te ngaa kacui-aai na,
kacui-aai Esau." 23 Te ngaa Isak dhu tadhe iia
boe Yakob, lula kacui-aai na rèu sèmi Esau.
Ka ropa na neo hia mèngi-nale mi Yakob,
24 na karèi hari era, aku nèngu na, "Èu ne,
tare'a-re'a Esau, do?"
Hèia Yakob dhaa, peka na, "Tare'a-re'a
ama. Ja'a ne, Esau!"
25 Ka Isak peka na, "Na, j'ole ka sisina mai,
sèna ka ja'a ku'a. Èle ku, pe ja'a hia èu
mèngi-nale." Hèia Yakob hia sisi dènge èi
anggor hia ama na na'a-ninu. 26 Na'a nare
ka, Isak lii, aku nèngu na, "Ana, ee! Mai
padètu asa ne'e, ho mu uu ku ja'a laa."
27 Ka ropa Yakob padètu dènge ne, ho uu
ne, Isak sangèd'u nare hèu mèdha-papake
Esau. Hèia na padhai lii hia mèngi-nale mi
Yakob, aku nèngu na,
"Hèu ana ja'a tare'a-re'a sèmi hèu j'u'u ètu
d'ara pad'a, dhu abhu mamèngi nèti
LAMATUA.
28 Hud'i laa Ama Lamatua patiri èi
paringi nèti dedha-liru,
sèna ka oka-tedhe èu j'aj'i mi rai
hèu mèngi.

Hud'i laa Na hia èu are dhu udhu sobhu-sobhu,
dènge hua anggor dhu pènu ako-pènu èru.
[29] Suku-suku j'aj'i mi ènu èu,
Aa dhèu-dhèu leo pahaha iisi mi dedha èu.
Èu j'aj'i mi lamatua nèti a'ari èu.
Aa rèngu patitu kètu urutuu ètu madha èu.
Dhèu cee dhu dhoo èu, rèngu abhu dhoo kahèi.
Aa dhèu cee dhu hia mèngi-nale mi èu, rèngu abhu mèngi-nale kahèi."

Esau lèpa, ka na manèngi Isak ho hia ne berkat kahèi

[30] Ropa Isak hia nare mèngi-nale mi Yakob, ka heka bhodho li'u la'e tèke eele ama na, cag'ag'a laa Esau lèpa nèti kataki badha hui. [31] Hèia la'e pananasu, ka sod'e nèti hia ama na. Ka na parèi ama na, aku nèngu na, "Ama, kèd'i mu'a. Ja'a lalau kore le sisi badha dhu ja'a kataki kore. Mu'a more ku, pe hia ja'a berkat."

[32] Te ngaa Isak malaa, ka na karèi, "Hee! Te èu ne, cee hari ne?"

Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, "Ja'a ne'e, Esau! Ana uuru ama ku."

[33] Ka Isak cag'ag'a, hèia na karèi, aku nèngu na, "Ladhe sèmi èèna, deo na cee ka dhu hia ja'a sisi, ka ja'a ku'a èèna? Ka ja'a hia ne mèngi-nale. Aa mèngi-nale èèna, bisa heka ère hari."

[34] Ropa tadèngi nare, Esau roe ai ca palèpa, ka na tangi d'ara pèd'a dènge roma iisi, aku nèngu na, "Tasamia ne, ama, ee! Bagi hia ja'a berkat hèi ma."

[35] Hèia Isak peka, "Ari mu ka monya ja'a, ka parame nare berkat dhu pala èu di."

[36] Ka aku Esau na, "Nèngu na leko-monya ja'a dua hari kèna. Uru èèna, parame nare hak a'a. Ka ne'e ne, parame nare hari berkat dhu madhutu iia-iia na unu ja'a. Nèka na, ngara na 'Yakob' Te ngaa ele boe ama dhu dènge berkat era, ho hia ja'a. Do, aad'o heka?" (Yakob sasoa na 'kèpe hui tèdhu', te ngaa sasoa dhu leo 'tuka leko-monya'.)

[37] Hèia Isak dhaa, aku nèngu na, "Ja'a dhu ded'e le nèngu, j'aj'i lamatua èu. Aa a'ari na aa'i-aa'i ra, j'aj'i mi ènu na. Ja'a hia na le, unu are pènu soka-pènu karo, dènge hua anggor pènu ako-pènu èru. De ana, ee! Mamèngi tasamia hari, dhu ja'a ne pala-bagi mi èu?"

[38] Masi ka tadèngi nare le sèmi èèna, te ngaa Esau loe boe dènge pamako ama na, peka na, "Mamèngi na dhodhoka èci di, do? Tatu ama dènge hari mamèngi dhu leo hia ja'a. Masi ka ciki oo'e èèna ka, sad'i ja'a ne abhu!" Ka Esau tangi hari dènge d'ara laho mae-mae.

[39] Ka Isak b'ala ne, peka na,
"Mamuri èu ne, èèna na kaj'èu nèti oka-tedhe dhu hèu mèngi,
lula èi paringi patiri boe nèti dedha-liru mai, ho pabasa rai èu.
[40] Èu ne, mamuri dhoka nèti samala èu di.
Aa tasa mera mia èèna ka, èu ne j'aj'i ènu ari mu.
Dhodhoka ladhe bèli-camèd'a, èu bani lab'a ne, èèna na èu heka rai eele nèti d'ara adhe-aai na."

Ribka pua Yakob rai

[41] Lula j'ara sèmi ne'e ne ka, Esau tèke d'ara dènge ari na Yakob, lula parame nare mamèngi na. Ka Esau pangee na, "Nèbhu heka, ama ku madhe. De hud'i laa, pe d'ai ku lod'o. Ladhe èle beke, ja'a pamadhe ne!"

[42-43] Ropa Ribka tadèngi Esau dhu neo ad'u j'ara karehe, ka na peka dènge Yakob, aku nèngu na, "Èu nanene ku lii ne! A'a mu neo b'ala d'ara pèd'a na, de na neo pamadhe èu. De be'a risi, èu ne rai lai-lai asa to'o mu Laban, ètu kota Haran. [44] Lamu asa nèi, pea ako nèbhu, toke èle nanasa a'a mu. [45] Ladhe na bhèlu eele ku tatao èu ne, pe ja'a pua dhèu dhiu paroa èu, sèna ka èu lèpa hari mai. Lula ja'a ko'o boe, sèna ka ana ja'a dua-dua mi ele parènga d'ara ca lod'o èèna ka."

[46] Hèia Ribka roma iisi dènge Isak, peka na, "Ja'a ru'a le dènge dhèu èmu Esau, dhèu Het se! De ladhe Yakob todhe nare hari kahèi ana bhèni nèti dhèu Het se, hua iia ja'a madhe ka laa."

28

[1] Hèia Isak paroa nare Yakob, ka hia ne mèngi-nale aa holo ne, peka na, "Sanèd'e paie! Èu mage leo ka dènge ana bhèni Kana'an hèi. [2] De lamu ka asa Padan Aram, asa baki mu Betuel. Lamu madhèdi dènge

* 28:2 Padan Aram èèna, nuka Mesopotamia, ètu d'ara negara Siria re badae, padètu-dètu dènge Irak. Haran èèna, kota ètu Padan Aram.

ana bhèni to'o mu Laban ca dhèu.* [3] Hud'i
laa Ama Lamatua dhu Koasa Risi Eele na,
hia èu mamèngi, sèna ka ana-èpu èu bèba-
kacanga, ho nèti rèngu ka j'aj'i suku ae-
ae dhu kapai. [4] Hud'i laa, lii pajaji Ama
Lamatua dènge Abraham èèna, noto mi
dedha èu ne, dènge ana-èpu èu. Sèna ka
èu unu rai dhu Ama Lamatua jaji tèke le mi
Abraham."✡ [5] Padhai lii nare, ka Isak hia
Yakob la'e asa Padan Aram, asa èmu to'o na
Laban, dènge baki na Betuel.

Esau leo dènge ana bhèni Ismael

[6] Esau dhu tadèngi le kahèi, dhu peka na
Isak hia Yakob mamèngi, aa kai ne sèna
ka baku leo dènge bhèni Kana'an. Aa na
tadèngi hèi, dhu Isak hia Yakob leo dènge
ana bhèni to'o na Laban ètu Padan Aram.
[7] Ka Yakob madhutu lii paredha ina dènge
ama na, ka pakèd'i la'e asa Padan Aram.
[8] Aa Esau dhu ne'a le kahèi, ama na d'èi
boe dhèu èmu na, bhèni Kana'an dua sèra.
[9] Hèia na la'e asa ama aae na Ismael, ka leo
hari èmu dènge ana bhèni Ismael ca dhèu,
ngara na Mahalat. Mahalat ne, ana mone
na ka Nebayot.

Yakob nii ètu Betel

[10] Ka Yakob tèke eele Beer Syeba, la'e asa
Haran. [11] Ropa lod'o cèna, Yakob d'ai era èci,
ka na j'unu ètu era èèna. Na neo j'unu, nare
hadhu cue, tao lalaka kètu na.
[12] D'ara mèda èèna, na nii. Na ladhe
nèdhi langa èci dhu patitu ètu rai, suu
na d'ai dedha-liru. Ka ana pajuu Ama
Lamatua nèti sorga, ca'e-puru ètu dedha
langa èèna. [13] Ètu d'ara nii na, Yakob
ladhe nèdhi LAMATUA dhu titu ètu karasa
nèngu, hèia na lii, aku nèngu na, "Ja'a
ne LAMATUA, Ama Lamatua nèti baki mu
Abraham, dènge ama mu Isak. Èèna na, Ja'a
hia rai ne mi èu dènge ana-èpu èu. [14] Bèli-
camèd'a, ana-èpu èu ae-ae, sama sèmi ahu
rai ne. Rèngu se, èèna na, pea palème
era-era ètu rai-haha ne. Nèti ana-èpu èu
ka, suku aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, abhu
mèngi-nale.✡ [15] Mage mu bhèlu! Èu ne
ètu mia èèna ka, Ja'a bera-bera dènge èu.
Ladhe èèna na, Ja'a lere kèti hari èu mai asa
dedha-rai ne'e. Ja'a bhera boe èu. Aa èèna
na, Ja'a tao aa'i madhutu sèmi lii pajaji Ja'a
dènge èu."

[16] Ropa Yakob kèd'i nèti bhèj'i, na padhai
lii, aku nèngu na, "Ja'a heka ke'a kèna,
LAMATUA dhu ètu era ne'e kahèi." [17] Na
madha'u, ka na pangee, na, "Boo! Era ne'e
ne pamadha'u ja'a, nga. Tatu Èmu Ama
Lamatua ètu era ne'e ne! Aa era ne'e ne,
j'aj'i hèb'a babèdho sorga."✡
[18] D'ara mad'ae aae era, Yakob kèd'i le
èèna. Ka nare hadhu dhu na tao lalaka deo
na. Hèia na patitu j'aj'i mi tadha. Ka na
bhori èi mènyi asa dedha hadhu èèna, hèia
na mangaj'i mi Lamatua. [19] Ka na pangare
era ne *Betel*, dhu sasoa na 'Èmu Lamatua'.
(Uru èèna, era ne ngara na Lus.)
[20] Èle èèna ka, Yakob ded'e subha, aku
nèngu na, "Ladhe Ama Lamatua dhu dènge
ja'a, aa j'aga ja'a ètu d'ara kakako ja'a ne, aa
panga'e dènge papake ja'a, [21] toke ja'a lèpa
dènge sod'a, èèna na LAMATUA j'aj'i mi
Ama Lamatua ja'a. [22] Hadhu dhu ja'a patitu
ne, j'aj'i mi era sogo-tagu mi Ama Lamatua.
Aa aa'i-aa'i dhu Lamatua pala-bagi mi ja'a,
ja'a hia Na ca pala nèti canguru pala."

29

Yakob d'ai èmu to'o na Laban

[1] Hèia Yakob kako hari ka asa bèka dhimu.
[2] Ca lod'o, ladhe nèdhi èi ca madha, dètu
dènge rae cue. Padètu-dètu dènge madha
èi èèna, abhu tèlu kaboko kahib'i-kalèbho,
dhu mate rinu èi. Te ngaa hadhu aae cue
dhu ra pasaguru mi hèb'a èi na. [3] Dhu
tema le, ladhe kahib'i tesa aa'i-aa'i ra, ana-
ana madhenga kahib'i se, lasi bhoke hadhu
na, heka ra dhui kèna, panginu kahib'i si.
Panginu rare na, ra katange hari hadhu na
la'e.
[4] Ka Yakob kako la'e asa madha dhèu
madhenge kahib'i se, hèia na karèi, aku
nèngu na, "Miu se, dhèu mia?"
Hèia ra dhaa, "Ji'i se, nèti rae Haran
ne'e."
[5] Ka Yakob karèi hari, aku nèngu na, "Miu
tadhe to'o ja'a, Laban, do? Nèngu na, ana
Nahor."
Ka ra dhaa, "Ji'i tadhe ne."
[6] Hèia Yakob karèi hari, aku nèngu na,
"Na be'a-be'a, sina ma?"
Ka ra peka, "Oo, na be'a-be'a. Ladhe, ana
bhèni na ka nèi. Ngara na, Rahel. Nuka eo
nèti kahib'i ama na mai sa ne'e, ho hia rinu
ètu ne'e. Mate ne."

✡ 28:4 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8
✡ 28:17 Yohanis 1:51
✡ 28:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8

7 Hèia Yakob peka hari, “Loo nètu era. De
be'a risi, badha mia ètu se'e le, panginu ka
si. Sèna ka lere mèti hari asa d'ara pad'a, ho
ra'a hari j'u'u.”
8 Te ngaa ra peka, “We, j'ara na aad'o sèmi
èèna! Ji'i mate toke tesa aa'i ku, heka ji'i
pakeso hadhu ne, heka panginu badha se
kèna.” 9 Yakob padhai lii era, Rahel d'ai le
era èèna dènge kahib'i ama na. Nèngu ka
dhu biasa ladhe-leru si.
10 Ropa Yakob nèdhi Rahel dènge kahib'i
sèra, la'e dènge ka pa'eso eele hadhu dhu
saguru hèb'a èi na. Ka na panginu badha
to'o na sèra. 11 Èle ka, la'e uu Rahel, dènge
tangi. 12 Ka na lolo dènge Rahel, aku nèngu
na, “Ari! Ja'a ne, ana nèti Ribka, ana hèni
ama mu.” Hèia Rahel rai sa èmu la'e, peka
dènge ama na.
13 Ropa Laban tadèngi lii lolo Rahel, dhu
peka na Yakob ana nèti ana hèni na Ribka,
ka la'e dènge ka, soru nare Yakob. Ropa na
d'ai, liku nare Yakob, ka na uu, hèia gale
nèti dènge ka, lasi asa èmu na. Ka Yakob
lolo aa'i-aa'i dènge to'o na. 14 Hèia Laban lii,
aku nèngu na, “Mema tare'a! Èdhi dua ti
dhu pa'a'ari.”

Yakob nare Lea dènge Rahel, j'aj'i dhèu èmu na

(14b) Ropa Yakob pea dènge rèngu d'ai ca
hèru, 15 Laban padhai lii dènge ne, aku
nèngu na, “Yakob! Ja'a ko'o boe, sèna ka èu
sab'a hia ja'a dènge iia-iia d'ara, lula èdhi se
dhu pa'a'ari. De èu neo sèna ka rui-j'aj'èra
èu ja'a b'ae ca ngaa?”
16 Laban ne, dhu dènge ana bhèni dhèu
dua. Dhu uru, ngara na Lea. Aa ari na,
ngara na Rahel. 17 Lea ne, musi madha na
ako ahu.* Te ngaa Rahel, rèhu na bhèni
iia, aa ngi'u na saraga bia. 18 Yakob d'èi risi
Rahel. Ka na peka dènge Laban, “Ladhe to'o
ku mo'o, ja'a sab'a hia to'o ku pidhu tèu,
sad'i to'o ku hia ja'a madhèdi dènge Rahel.”
19 Hèia Laban dhaa, aku nèngu na, “Ja'a
ko'o! Be'a risi, ja'a paleo èu dènge Rahel,
lula èdhi dua ti dhu a'ari. Mage dhoka na
madhèdi dènge dhèu leo. De mu pea mi
ne'e, sèna ka sab'a hia ja'a.” 20 Ka Yakob
sab'a hia Laban pidhu tèu, sèna ka na bisa
madhèdi dènge Rahel. Lula na d'èi madhe-
madhe Rahel, nèti èèna ka, pidhu tèu èèna,
na pangee nuka sèmi pèri-pèri lod'o di.
21 Ropa risi nèti pidhu tèu, ka na
pasanèd'e Laban, aku nèngu na, “To'o! Ja'a
sab'a le hia to'o ku pidhu tèu, de paleo ka
ja'a dènge Rahel.”
22 Hèia Laban tao tatao, ka na nèru aa'i
rae lesa ètu rae èèna. 23-27 Ropa d'ai mèda
èèna, Laban hia boe Rahel, te ngaa na pua
Lea maso asa d'ara paleo Yakob. Ka Yakob
j'unu dènge ne. Asa bèli èèna, Yakob heka
ne'a kèna, nèngu dhu leo dènge Lea di. Hèia
Yakob la'e patao dènge Laban, aku nèngu
na, “Nga tao ka, to'o pasèru ja'a sèmi ne'e?
Ja'a sab'a sèmi ènu pidhu tèu kateme hia mi
èu, sèna ka bisa abhu Rahel! Nga tao ka to'o
pasilu dènge Lea?”

Ka Laban dhaa, “Baku nasa ku! Madhutu
ad'a ji'i ètu rai ne'e, ari bisa boe leo uuru
èmu nèti a'a. De be'a risi sèmi ne'e! Èu mate
hari ku pidhu lod'o, d'ai èle tatao ne, heka
èu abhu Rahel kèna. Sad'i èu sab'a hari hia
ja'a pidhu tèu.” Hèia Laban pangèd'u dènge
ènu bhèni èci, hia mi Lea. Ngara na Silpa.
28 Lii padhai Laban deo na, Yakob d'èi
kahèi. Nèti èèna ka, èle tatao ne pidhu
lod'o, ka Laban pamadhèdi hari Yakob
dènge Rahel. 29 Ka Laban hia ènu na dhèu
bhèni èci, ngara na Bilha, sèna ka j'aj'i mi
ènu Rahel. 30 Hèia Yakob pa'èci ka dènge
Rahel. Na d'èi risi Rahel nèti Lea. Ka Yakob
sab'a hari hia to'o na pidhu tèu.

Ana-ana Yakob

31 Te ngaa LAMATUA ne'a le, Yakob sue
risi Rahel nèti Lea. Nèti èèna ka, Na hia
Lea nara iisi ana. Te ngaa Rahel abhu boe
ana. 32 Hèia Lea dènge babia, ka nara iisi ana
mone ca dhèu. Na pangare ne, *Ruben* (dhu
sasoa na ‘mèdhi si, abhu ana’),† lula na peka
na, “LAMATUA ladhe nèdhi le sasusa ja'a.
Nèti èèna ka, limuri ne, dhèu èmu ja'a tao
madha-dhilu mi ja'a.”
33 Ka Lea dènge hari babia, hèia nara iisi
hari ana mone èci. Na pangare ne, *Simeon*
(dhu sasoa na, ele boe ‘dhèu tadèngi le’),
lula na peka na, “LAMATUA dhu ne'a na,
dhèu èmu ja'a sue boe ja'a. Tu d'ai èèna ka,
Na hia ja'a ana dhèu èci hari.”

* 29:17 Lii Ibrani ètu ne'e, mèu iia boe. † 29:32 Madhutu lii Ibrani, ‘Ruben’ sasoa na ‘mèdhi, abhu ana’. Aa lii na oe sama sèmi lii èci, dhu sasoa na ‘na ladhe nèdhi sasusa ja'a’. ‡ 29:34 Lewi sasoa na ele boe ‘pa'èki’, do ‘paliku padètu-dètu’.

34 Èle èèna ka, Lea kad'o hari ana èci, ka
nara iisi ana mone ca dhèu. Na pangare na
Lewi,‡ lula na peka na, “Dènge ana ne'e ne,
èle dènge lii langu ja'a. D'ara dhèu èmu ja'a,
pa'èki dènge ja'a, lula ja'a matana hia ne
ana mone, dhèu tèlu kèna.”
35 Ka Lea dènge hari babia ca tèka, hèia
nara iisi ana mone èci. Na pangare na,
Yahuda (dhu sasoa na ele boe ‘koa-kio’), lula
na peka na, “Dènge j'ara ne'e ne, ja'a neo
koa-kio LAMATUA!” Èle ka, Lea dènge heka
ana.

30

1 Te ngaa Rahel dhu abhu mèka ana. Nèti
èèna ka, nèngu tèke d'ara dènge a'a na.
Hèia na peka dènge dhèu èmu na, “A'a! Hia
ku ja'a ana laa, ma. Ladhe aad'o, be'a risi
ja'a madhe ka laa.”
2 Te ngaa Yakob jèke ne, aku nèngu na,
“Èu ngee na, ja'a ne, Lamatua, ho bisa hia
èu ana!?”
3 Ka Rahel b'ala na, “Sèmi ne'e: hua iia
èu more Bilha, ènu ja'a na. J'unu dènge ne,
sèna ka na matana hia ja'a ana.”
4 Hèia na pangèd'u Bilha mi dhèu èmu na.
Ka Yakob j'unu dènge ne. 5 Ka Bilha dènge
babia, hèia nara iisi ana mone ca dhèu.
6 Hèia Rahel padhai lii, aku nèngu na, “Ama
Lamatua nanene le lii manèngi-mangaj'i
ja'a. Nèti èèna ka, Na hia ja'a ana mone ca
dhèu. Ama Lamatua pama'ète le, lii langu
ja'a dènge mola-mola.” Ka na pangare ana
ne, *Dan* (dhu sasoa na ‘pama'ète lii’).
7 Èle èèna ka, Bilha dènge hari babia, ka
nara iisi ana mone èci. 8 Ka Rahel peka, aku
nèngu na, “Ja'a limuri ne pa'uji dènge a'a
ku, ka ja'a segi.” Nèti èèna ka, na pangare
ana na, *Naftali* (dhu sasoa na ‘pa'uji’, do
‘pa'ère’).
9 Ropa Lea ne'a na nèngu ne dènge heka
ana, ka na paleo ènu na Silpa dènge Yakob.
10 Ka Silpa nara iisi ana mone ca dhèu. 11 Hèia
Lea peka na, “Kalua ja'a, mèngi le.” Ka
na pangare na, *Gad* (dhu sasoa na ‘kalua
mèngi’).
12 Ka Silpa nara iisi hari ana mone èci.
13 Hèia Lea padhai lii, peka na, “Waa! Limuri
ne, ja'a heka karej'e kèna! Mi laladhe ee, te
bèli-camèd'a, dhèu bhèni aa'i-aa'i ra, peka
na ja'a ne oto bia.” Nèti èèna ka, na pangare
ana ne, *Aser* (dhu sasoa na ‘karej'e’).
14 Ca lod'o, lèke dènge hèru puu-g'ètu are,
Ruben la'e asa d'ara j'ami. Na rage ana aaj'u
ca kapua dhu j'aj'i sèmi èi na'i ho hia dhèu
bhèni abhu kolo. Ka Ruben nèti hia ina na
Lea. Ropa Rahel nèdhi, ka na peka dènge
Lea, aku nèngu na, “A'a! Bagi ku ja'a ciki, èi
na'i dhu Ruben nèti èèna.”
15 Te ngaa Lea b'ala, aku nèngu na, “Wee!
Èu ne seli-kolane! Parame more le dhèu
èmu ja'a. Te ngaa roca mèka na. Mu neo
hari unu aj'u èi na'i èèna nèti ana ja'a? Me'a
heka makae d'ara!”
Te ngaa Rahel dhaa, “Sèmi ne'e, a'a!
Ladhe ja'a abhu èi na'i na, mèda ne'e èu
pa'èci dènge Yakob.” Ka Lea d'èi kahèi.
16 Ka pe d'ai loo nihia sa, Yakob lèpa nèti
d'ara oka. Lea la'e soru nare ne, ka na peka,
“A'a! Mèda ne, èu j'unu dènge ja'a! Lula ja'a
dhu hèli kore le èu, dènge kab'ua èi na'i ana
ja'a!” Ka mèda na, Yakob j'unu dènge Lea.
17 Ka Ama Lamatua tadèngi lii manèngi-
mangaj'i Lea. Nèti èèna ka, na dènge babia,
hèia nara iisi ana mone ka lèmi. 18 Hèia Lea
pangare ana na, *Isaskar*, (dhu sasoa na, ‘b'ae
j'aj'èra’), lula na peka na, “Ama Lamatua
b'ae-baj'a le j'aj'èra ja'a, lula ja'a hia le Silpa
madhèdi dènge dhèu èmu ja'a.”
19 Èle èèna ka, Lea dènge babia hari, hèia
nara iisi ana mone ka èna. 20 Ka na peka,
aku nèngu na, “Ama Lamatua parasee ja'a
mèdha dhu be'a. Ka limuri ne, dhèu èmu
ja'a hud'i pakab'ua ku ja'a, lula ja'a matana
hia ne ana mone dhèu èna.” Nèti èèna ka,
na pangare ana ne, *Sebulon* (dhu sasoa na
‘pakab'ua’).
21 Ka Lea nara iisi hari, te ngaa ana bhèni,
ka na pangare na, *Dina*.
22 Te ngaa Ama Lamatua dhu bhèlu boe
Rahel, ka sèmi lii manèngi-mangaj'i na.
Nèti èèna ka, Na bhoke era ana na. 23 Hèia
Rahel dènge babia, ka nara iisi ana mone
ca dhèu. Ka na peka, “Ama Lamatua saku
eele le d'ara makae ja'a.” 24 Hèia na pangare
ana na *Yusuf* (dhu sasoa na ele boe ‘hud'i laa
na hia tabha hari’), lula aku nèngu na, “Ja'a
manèngi, sèna ka Ama Lamatua hia ja'a ana
mone ca dhèu hari.”

Yakob tenge j'ara ho pa'ae badha-manu na

25 Lod'o Rahel nara iisi Yusuf, Yakob peka
dènge Laban, aku nèngu na, “To'o! Ladhe
mo'o, ja'a neo lèpa asa rai ètu-èsu ja'a. 26 Ja'a
neo laku dènge ana-dhèu èmu ja'a. To'o,
èu dhu me'a le, ja'a ne sab'a tèu-tèu nèti

mad'ae d'ai loo nihia. De ja'a b'ae pama'ète
le rèngu se. Nèti èèna ka, rèngu se, j'aj'i le
unu ja'a ka teme aae."
27 Hèia, aku to'o na, "Ana, ee! Èu nanene
ku lii ja'a laa! Madhutu lii malare dhu ja'a
abhu, Lamatua hia ja'a mamèngi lula èu.
28 De èu neo manèngi ca ngaa, peka, sèna
ka ja'a b'ae! Sad'i èu baku tèke eele ja'a, te
ngaa sab'a taruu hia ja'a."
29 Ka Yakob peka, "To'o! Èu mèdhi unu
mu le, sasab'a-la'a ja'a. Nèti èèna ka,
badha-manu to'o se, bèba-kacanga. 30 Lod'o
dhu ja'a dhae mai mèka, mèdha-panyau
to'o ku ae èèna mèka. Te ngaa limuri ne,
to'o kaja le. Lamatua pala-bagi le to'o ku
mamèngi, lula sasab'a-la'a ja'a ka. Te d'ai
le lod'o na, sèna ka ja'a sab'a hia ana-dhèu
èmu ja'a."
31 Hèia Laban karèi ne, aku nèngu na, "De
sèmi èèna na, ja'a b'ae èu tasamia?"
Ka Yakob dhaa, peka na, "To'o ku, hia
ia ka ja'a ngaa-ngaa. Te ngaa badha-manu
to'o ku, ja'a ladhe-leru taruu, sad'i mu tao
ku j'ara èci. 32 Ladhe mo'o, deo ne'e kahèi,
ja'a laku asa badha-manu to'o sèi, ho hag'e
si. Mia dhu dènge boe katèd'a aa dènge boe
karata, sèra sa unu to'o ku taruu. Te ngaa
mia dhu dènge katèd'a aa dhu karata, hia
mi ja'a. Dènge kahib'i-kalèbho dhu mèdhi,
ja'a kora aa'i si. Se'e se, hud'i laa j'aj'i mi
bab'ae rui-j'aj'èra ja'a.* 33 D'ai lod'o limuri,
pe to'o me'a ja'a ne sab'a dènge mola, do
aad'o. Sad'i lake more, mai ho mu parisa
badha-manu ja'a. Ladhe mu abhu kahib'i-
ka'ia dhu dènge boe katèd'a, aa dhu karata
boe, do, kahib'i-kalèbho dhu pudhi, èèna
na, dhu me'a le èèna, ja'a mana'u badha-
manu to'o."
34 Ka Laban d'èi kahèi, aku nèngu na, "Oo!
J'ara na sèmi èèna ka." 35 Te ngaa ètu d'ara
lod'o èèna kahèi, Laban hag'e dènge badha
dhu katèd'a, dhu karata, dènge kahib'i-
kalèbho dhu mèdhi. Ka na pangèd'u mi ana
na si, ho ladhe-leru. 36 Hèia eo rèti ka badha
se asa era èci dhu kaj'èu na tèlu lod'o kako
haga nèti era Yakob si. Ka Yakob madhenge
ka badha dhu ata se.
37 Èla èèna ka, Yakob poro nare dadana
aaj'u nèti aj'u tèlu rupa. Ka na caci pakarata
ka'uri aj'u sèra, tao strep-strep. 38 Hèia aj'u
dhu strep-strep se, na tèke asa d'ara karab'a
kahib'i. Badha se dhu tema le pa'ango aa
paleo ètu era èèna. 39 De ladhe badha se pa-
leo ètu madha aj'u strep-strep se, ra matana
ana dhu rèu ra katèd'a dènge karata.
40 Ka ladhe badha Laban se neo paleo,
Yakob patangare si asa kahib'i dhu katèd'a
dènge karata sèra. Hèia ana dhu ra matana
sa rèu ra katèd'a dènge karata kahèi. Dènge
j'ara sèmi èèna ka, badha na asa ae. Ka
na pacèri eele si nèti badha Laban sèra.
41 Ropa badha dhu èra neo paleo, Yakob nare
kadhèli aj'u dhu strep-strep sèra, tao mi
d'ara karab'a ètu madha si. 42 Te ngaa ladhe
kahib'i dhu roe dènge malaka-god'a neo
paleo, Yakob soro tèke si. Ka badha dhu
roe, sèra unu to'o na Laban. Aa mia dhu
èra, sèra unu nèngu. 43 Dènge j'ara ne'e ne,
Yakob j'aj'i dhèu kaja-su'i. Ka kahib'i-ka'ia
na, kahib'i-kalèbho na, onta na, keled'ei
na, dènge ènu na bhèni-mone, udhu sobhu-
sobhu.

31

Yakob rai tèke eele Laban

1 Ca tèka, Yakob tadèngi lii padhai ana-
ana Laban se, aku rèngu na, "Kakaja-sasu'i
Yakob sèra, lula na kao nare aa'i mèdha-
panyau ama èdhi." 2 Yakob nèdhi kahèi
rèhu to'o Laban mare heka, aa be'a heka
dènge ne, sèmi uru èèna.
3 Hèia LAMATUA peka dènge Yakob, "D'ai
le lod'o, ho èu lèpa asa ina dènge ama mu.
Ja'a palere-lere dènge èu."
4 Ka Yakob hia dhèu lasi paroa Rahel
dènge Lea, sèna ka mai paraga dènge ne ètu
era ani badha, ètu d'ara mamoo. 5 Hèia na
peka dènge ra, aku nèngu na, "Limuri ne,
ja'a ladhe-ladhe na, ama miu na rèhu na
mare heka dènge ja'a. Aa babe'a na mi ja'a,
sèmi heka uru èèna. Te ngaa Ama Lamatua
dhu ama ku sogo-tagu èèna, palere-lere
dènge ja'a. 6 Miu dua mi se me'a le, nèbhu
nare sange ne'e, ja'a j'aj'i kuli ètu ama miu!
7 Te ngaa sèmi èèna, d'ara na la'e kahèi, ka
na kapod'e-kabèli taruu ja'a. Ka na ub'a
rui-j'aj'èra ja'a, canguru hari kèna. Masi ka
sèmi èèna, Ama Lamatua j'aga pa'èra ja'a.
8 Lod'o ama miu peka na, 'Badha dhu rèu ra
katèd'a sèra j'aj'i mi unu èu,' ho ladhe lod'o
badha se matana, ana dhu katèd'a hua-hua.

* 30:32 Uru èèna, dhèu pangee kahib'i-kalèbho dhu pudhi, dhu be'a. Rèngu sèra ae. Aa kahib'i-kalèbho dhu mèdhi, karehe. Te ngaa rèngu se, ciki di. Kahib'i-ka'ia dènge kalèbho dhu katèd'a aa dhu karata sèra, ciki oo'e di.

Lod'o leo hari, na peka, ‘Badha dhu karata
sèra, j'aj'i mi unu èu,’ ka badha se matana
ana karata aa'i-aa'i. 9 Ama Lamatua ad'u
sèmi èèna na, sèna ka nare aa'i badha-manu
ama miu èèna, ho hia mi ja'a.
10 Ca tèka, ropa badha se paleo, ja'a kèdhi
ètu d'ara nii, dhu peka na, badha mone aa'i-
aa'i dhu paleo, abhu dhu katèd'a aa dhu
karata hèi. 11 Ka ana pajuu Lamatua nèti
sorga paroa ja'a, peka na, ‘Yakob!’
Hèia ja'a dhaa, ‘Tasamia, Lamatua?’
12 Ka na lii, ‘Ladhe ku laa! Badha mone
dhu paleo sèra, dhodhoka dhu karata dènge
katèd'a di. Ja'a ka ad'u sèra sa, lula Ja'a dhu
kèdhi le, ngaa dhu Laban tao mi dedha èu.
13 Ja'a ne, Ama Lamatua, dhu pad'elo iisi mi
èu ètu Betel èèna. Ètu era nèi, èu patitu
hadhu, ka mu bhori èi mènyi ètu dedha na,
ka èu sogo-tagu Ja'a. Ka èu pa'èki lii pajaji
dènge Ja'a ètu nèi. De kèd'i ka, tèke eele
ka rai ne'e ne, lamu ka asa kabarai ina-ama
èu.’”
14 Hèia Rahel dènge Lea b'ala lii na, aku
rèngu na, “La'a ma! Ji'i dènge heka pusaka
ngaa-ngaa nèti ama ji'i Laban. 15 Nèbhu
nare sange ne'e, mone heka ne tao ji'i sèmi
dhèu leo kara sa. Na pahie eele le ji'i se.
Ka na'e aa'i le kab'ua-kadheli ji'i se. 16 De
mèdha-panyau dhu Ama Lamatua nare sèra
nèti ama ji'i Laban, aa'i-aa'i sèra j'aj'i le
unu èdhi dènge ana-ana èdhi se. De ladhe
aku Lamatua tasa mera mia, te'a dhoka
madhutu di!”
17-18 Èle èèna ka, Yakob lalau mèdha-
panyau na. Hèia na paca'e ana-dhèu èmu
na asa dedha onta lasi, aa na eo nèti badha-
manu na aa'i-aa'i, dènge mèdha-panyau
dhu na abhu ètu Padan Aram, ho lasi asa rai
Kana'an.
19 Lod'o èèna, Laban dhu la'e g'ute rèu
kahib'i-kalèbho na. Ka Rahel mana'u nare
patung mèdha sogo-tagu ama na. 20 Aa
Yakob si lasi palangu boe lii dènge to'o na.
21 Na bau nèti aa'i mèdha-panyau na, ka ra
kako pamèri-mèri, lasi re loko Efrat, asa
ledhe Gilead.

Laban la'e bate Yakob

22 Rarai Yakob si èèna d'ai tèlu lod'o ku,
heka Laban ne'a kèna. 23 Hèia Laban oru
nare ka dhèu-dhèu na, lasi bate Yakob si.
D'ai pidhu lod'o ku, heka ra paraga dènge
si ètu ledhe Gilead.
24 Ka d'ara mèda èèna, Lamatua pad'elo
iisi Na mi Laban ètu d'ara nii. Na peka na,
“Laban! Ladhe èu padhai lii dènge Yakob,
j'aga paie hèb'a èu na.”
25 Mèda èèna, Yakob si dhu patitu paleo
ètu ledhe Gilead. Aa Laban si patitu unu ra
kaj'èu boe nèti era èèna kahèi.
26 Èle ka, Laban mai paraga dènge Yakob.
Hèia na lii, aku nèngu na, “Nga tao ka, èu rai
mèti ana bhèni ja'a se, dènge boe lii ugu-
ge'e sa hèi? Mu tao si sèmi dhèu dhu èu
segi ètu d'ara papara-pakèj'i. 27 Èu ne ad'a
aad'o, palangu boe sa hèi dènge ja'a! Ladhe
èu peka dènge ja'a be'a-be'a, ele boe ja'a
tao sisi-kau, ho ta'a-tinu boko-boko, ho lere
miu dènge lii sod'a,* heka ji'i patabuli miu
kèna. 28 Sasala èu èci hari ka, èu hia boe ja'a
uu ana-èpu ja'a hèi. Tatao èu ne goa titu
kèna! 29 Carui boe, ladhe ja'a ne neo paj'èra
èu! Te ngaa malo-malo ka mèda-mèda na,
Ama Lamatua dhu ama mu sogo-tagu èèna,
kai ja'a peka na, ladhe ja'a padhai lii dènge
èu, ja'a hud'i j'aga paie-iie ku hèb'a ja'a.
30 Mema, ja'a dhu ke'a le, èu pakèd'i lula
èu dhu neo le lèpa. Te ngaa tasamia ka,
èu mana'u mèti patung mèdha sogo-tagu
ja'a?”
31 Hèia Yakob b'ala, aku nèngu na, “To'o
baku nasa ku dènge ja'a! Ja'a pakèd'i mau-
mau èèna, lula ja'a mage dhoka mo'o boe
ja'a kèti ana-ana se!” 32 Te ngaa Yakob dhu
ne'a nare boe, na dhèu èmu na Rahel ka dhu
mana'u nèti. Ka na lii, aku nèngu na, “To'o!
Mèdha sogo-tagu èèna, mu tenge ne! Ladhe
mèdhi ètu cee, huku pamadhe ne. Parisa
aa'i mèu-mèu. Ladhe abhu kahèi pusaka
to'o dhu leo, more aa'i si. Hud'i laa, dhèu
se'e se j'aj'i sakasii.”
33 Hèia Laban la'e parisa ka asa d'ara paleo
se èci-èci. Na la'e uru asa d'ara paleo Yakob.
Èle ka, la'e asa d'ara paleo Lea. Èle ka,
la'e asa d'ara paleo ènu se dua ra. Te ngaa
abhu boe ngaa-ngaa. Paleo Rahel limuri
tèka. 34 Te ngaa Rahel dhu huni le mèdha
sogo-tagu sèra ètu d'ara lalaka onta. Ka na
madhèdi ètu dedha. D'ai d'ara paleo ne,
Laban tenge paie-iie, te ngaa na rage boe.
35 Hèia Rahel peka dènge ama na, aku
nèngu na, “Ama mage mu nasa kahèi. Te
ja'a bisa boe titu, lula ja'a abhu hèru.” Masi

* 31:27 Madhutu lii Ibrani peka na, ‘sod'a pake dènge dere iiki aa dènge alat musiik dhu pake dhari sanár’.

ka sèmi èèna, Laban tenge taruu, te ngaa
abhu boe mèdha sogo-tagu sèra.
36 Ka Yakob nasa, hèia na pajèka dènge La-
ban, aku nèngu na, “Ja'a ne tao bhelu ngaa
mi to'o? Ka to'o mai bate ja'a, sèmi dhu
ja'a ne, dhèu bhelu-katub'a sa! 37 Mèdha-
panyau ja'a, to'o ceb'e eele si. De mu abhu
ngaa? More ka mai tèke mi madha ne,
sèna ka aa'i-aa'i ti tèdhi. Aa hud'i laa,
dhèu se'e ka dhu pama'ète mèdha èèna unu
cee. 38 Dua nguru tèu kèna, ja'a sab'a kuli
mi to'o. Lod'o ja'a madhenga badha-manu
to'o, ci'u sa legu boe. Aa ku'a kèdhi boe ci'u
sa hèi! 39 Ladhe badha hui-hahi hui, kadhi
pamadhe badha to'o ci'u, ja'a peka boe,
te ngaa ja'a gati. Aa ladhe dhèu mana'u,
to'o pua ja'a gati, masi ka ja'a sala boe.
40 Ladhe re mèu, madha lod'o ai pamango
ja'a. Aa ladhe mèda, ja'a maringi rig'i-
rig'i. Ja'a pasaruru boe ciki sa, toke mèu rai,
lula madhenge badha-manu to'o. 41 Mema
tare'a, dua nguru tèu èèna! Ja'a sab'a
canguru èpa tèu, sèna ka abhu ana bhèni
to'o, dhèu dua se. Ka ja'a sab'a hari èna tèu,
sèna ka ja'a unu badha-manu se'e. J'aj'i kuli
nèbhu nare sange èèna, te ngaa to'o pakura
rui-j'aj'èra ja'a d'ai canguru hari. 42 Malo-
malo ka, dènge Ama Lamatua, dhu baki ku
Abraham, dènge ama ku Isak, dhu sogo-
tagu Ne. Ladhe Na leru boe ja'a ne, ele boe
to'o hia ja'a lèpa dènge ai hua da'u-da'u. Te
ngaa Ama Lamatua dhu pa'abhe boe musi
madha Na mi j'aj'èra ja'a, aa Na tao madha-
dhilu mi sasab'a-la'a ja'a aa'i-aa'i. Nèti èèna
ka, mèda deo na, Na mai kai to'o, sèna ka
baku lii sakaa dènge ja'a.”

Yakob dènge Laban pa'èki lii pajaji

43 Ropa nanene nare lii padhai Yakob,
ka Laban dhaa, aku nèngu na, “Sèmi ne'e!
Bhèni dua se, ana ja'a. Ana dhu ra matana
se, aa'i-aa'i ra èpu ja'a. Badha-manu aa'i-
aa'i se, unu ja'a. Aa'i-aa'i dhu èu ladhe
mèdhi ètu se'e se, unu ja'a. Te ngaa ja'a neo
tao si, tasamia? Ja'a bisa boe magee si. 44 De
be'a risi, èdhi dua ti pa'èki lii pajaji. Sèna ka
lii pajaji èèna ka dhu èki èdhi dua ti.”
45 Hèia Yakob nare ka hadhu aae cue, na
patitu ètu èèna, sèna ka j'aj'i mi tadha.
46 Hèia Yakob pua dhèu sab'a na, lasi udhu
hadhu. Ka ra madhèdi ra'a-rinu ètu era
èèna, padètu dènge hadhu sèra. 47 Hèia
Laban pangare hadhu udhu sèra, *Yegar Sa-
haduta.* Te ngaa Yakob pangare na, *Galeed.*†
48 Ka Laban padhai lii, aku nèngu na,
“Hadhu udhu se, j'aj'i sakasii mi èdhi dua
ti.” Nèti èèna ka, era èèna ngara na, Galeed.
49 Laban pangare kahèi era èèna, *Mispa* (dhu
sasoa na ‘era j'aga dhu dedha’), lula na peka
na, “Pe èèna na, LAMATUA ka dhu j'aga
èdhi dua ti, ho masi ka dua ti pakaj'èu, baku
kako eele lii pajaji ne. 50 Ladhe èu tao karehe
ana ja'a se, do leo-èmu dènge bhèni leo
hari, tatu ja'a ke'a boe. Te ngaa mu sanèd'e!
Ama Lamatua ka dhu j'aj'i sakasii mi èdhi
dua ti. 51-52 Èu ladhe ku hadhu dhu patitu ne,
dènge hadhu dhu udhu se. Sanèd'e, hadhu
se'e ka dhu j'aj'i mi too dènge lane. Èu bisa
boe kako seli hadhu se, ho tao bhelu mi ja'a.
Aa ja'a kahèi bisa boe kako seli hadhu se,
ho tao bhelu mi èu. 53 Dua ti pa'èki lii pajaji
ne, dènge kolongara Ama Lamatua nèti bèi-
baki èdhi. Nuka Ama Lamatua nèti baki
mu Abraham dènge baki ja'a Nahor. Nèngu
èèna ka, dhu j'aj'i hakim, sèna ka pama'ète
lii èdhi dua ti.”

Ropa nanene nare, hèia Yakob j'oka soo-
subha dènge kolongara Ama Lamatua, dhu
ama na Isak sogo-tagu.
54 Èle èèna ka, Yakob roro badha, ho j'aj'i
mi korban hia mi Lamatua ètu ledhe èèna.
Hèia na paroa dhèu aa'i-aa'i mai ra'a-rinu
pa'èci, ka ra beke d'ai lod'o rea.
55 Asa bèli mad'ae èèna, Laban la'e liku
dènge uu ana-èpu na aa'i-aa'i ra. Ka na hia
si mèngi-nale, hèia na lèpa hari asa rai na.

32

Yakob madha'u paraga dènge a'a na Esau

1 Èle èèna ka, Yakob si kako taruu. Hèia
ana pajuu Lamatua nèti sorga sèra mai
paraga dènge ne. 2 Ropa ladhe nèdhi si, na
lii, aku nèngu na, “Era ne'e ne, sèmi era
ae sordad'u Lamatua!” Nèti èèna ka, era
èèna na pangare na, *Mahanaim* (dhu sasoa
na ‘dua era ae iisi’).
3 Ka Yakob pua dhèu na pèri-pèri lasi
uuru asa rai Edom (nuka Seir), sèna ka lasi
peka dènge a'a na Esau, ho ne'a mamai na.
4 Hèia Yakob peka dènge si, aku nèngu na,
“Lami peka dènge a'a ku Esau, sèmi ne'e:

† 31:47 Madhutu lii Aram, *Yegar Sahaduta* sasoa na ‘hadhu sakasii’. Madhutu lii Ibrani, *Galeed* sasoa na ‘hadhu sakasii’ kahèi.

‘Lamatua Esau! Ènu mu Yakob, hia ji'i ngèti
lii karej'e-karae mi a'a na. Peka na, “Karèi
nèti ja'a pakèd'i, toke sange ne'e ne, ja'a
pea ètu d'ara èmu to'o Laban. 5 Limuri ne,
ènu lamatua na dènge le unu sapi, keled'ei,
rupa-rupa kahib'i, dènge ènu bhèni-mone.
Ja'a hia uru dhèu se'e dhiu, ho peka dènge
a'a ku, mamai ja'a ne. Ja'a sanao sèna ka a'a
ku sèmi ja'a dènge d'ara kateme.” ’” Èle ka
dhèu se lasi.

6 Ropa dhèu se lèpa hari mai, ra lolo
dènge Yakob, aku rèngu na, “Ji'i paraga le
dènge a'a mu Esau. Nuka na mai re limuri
nèi, dènge dhèu na èpa ngasu dhèu mone,
neo mai paraga dènge èu.”

7 Ropa na tadèngi nare, sangasa Yakob
rèbha-rèbha, aa na madha'u ae. Ka na hag'e
eele dhèu na dènge badha-manu j'aj'i mi
dua kaboko. 8 Na pangee, “Ladhe Esau mai,
ho na age kaboko dhu uru, na kaboko dhu
limuri bisa rai, tenge sod'a.”

9 Hèia Yakob manèngi-mangaj'i, aku
nèngu na, “Ama Lamatua! Èu j'aj'i Lamatua
nèti baki ja'a Abraham, aa nèti ama ku
Isak. Nanene ku lii manèngi ja'a la! Uru
èèna, Lamatua ka dhu hia ja'a lèpa asa a'ari
ja'a, ètu kabarai ne'e. Lamatua ka dhu moa
tèke, peka na pe Lamatua uri pamola j'ara.
10 Ja'a ne madhutu mola-mola na, bisa boe
abhu sasue dènge mamako Lamatua. Uru
èèna, lod'o ja'a pège loko Yarden, ja'a kèti
dhoka tatea di. Te ngaa limuri ne, ja'a lèpa
kèti dènge dhèu dua nau, aa dènge badha-
manu ae. 11 Ja'a mangingi, mage dhoka a'a
ja'a Esau, mai pare pamadhe ji'i aa'i-aa'i
mi. De ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua
hia mamuri mi ja'a, dènge ana-dhèu èmu-
kamali aa'i-aa'i mi. 12 Lamatua dhu jaji tèke,
èèna na pala-bagi mi dedha ja'a mamèngi
ae-ae, aa hia ana-èpu ja'a bèba-kacanga,
sama sèmi salae ètu nebhe dhasi, dhu dhèu
ige rare boe.”

13 Èle ka, Yakob si j'unu ètu era èèna.
Asa bèli èèna, na hag'e badha pèri-pèri
ngi'u ho rèti hia a'a na. 14 Na pili nare
kahib'i rena dua ngasu ngi'u, kahib'i mone
dua nguru ngi'u, kahib'i-kalèbho rena dua
ngasu ngi'u, kahib'i-kalèbho mone dua
nguru ngi'u, 15 onta rena tèlu nguru ngi'u
dènge ana susu, sapi rena èpa nguru ngi'u,
canguru ngi'u sapi mone, keled'ei rena dua
nguru ngi'u, dènge canguru ngi'u keled'ei
mone. 16 Ka na hag'e ka badha se, èci-èci
ka dènge anga na. Hèia na papala ka, èci-
èci dènge ana madhenge na. Ka na peka
dènge dhèu se'e, aku nèngu na, “Miu kako
uuru. Pe ja'a dhiu. Te ngaa mi palaladha
ho kaboko èci pakaj'èu nèti kaboko dhu leo
sèra.”

17 Ka na peka dènge kaboko dhu uuru
tèka, aku nèngu na, “Ladhe a'a ku Esau
paraga dènge èu, aa na karèi, peka na, ‘Èu
lamu mia? Èu ne, ènu nèti cee? Badha-
manu se, unu cee?’ 18 Na mi dhaa, peka na,
‘Badha-manu se, unu ènu mu, Yakob. Na
pa'adhu hia a'a na, Esau. Te ngaa nèngu
nuka nèti limuri nèi.’” 19-20 Lii sèmi èèna, na
peka kahèi dènge dhèu madhenga badha
cahag'e sèra hèi, aku nèngu na, “Ladhe mi
paraga dènge a'a ku Esau, mi hia ne badha-
manu se. Aa mi peka dènge ne, ja'a re
limuri.” Lula madhutu a'abhu Yakob, na
hia badha se aa'i-aa'i mi Esau, èèna na Esau
sèmi nèngu dènge be'a. 21 Nèti èèna ka, na
hia uuru rèti badha se. Te ngaa mèda èèna,
nèngu pea ètu èèna era.

Yakob palèka dènge Lamatua

22 Mèda na, Yakob kèd'i, ka na pua dhèu
èmu na dhèu dua, dènge dhèu èmu piara
dhèu dua, dènge ana na dhèu canguru èci
sèra, lasi uuru pège asa cabèka loko Yabok.
23 Ropa ra d'ai ca bèka loko, ka na hia aa'i
mèdha-panyau na asa nèi.

24 Te ngaa Yakob pea ka mesa-mesa ètu
èèna. Hèia dhèu mone èci mai, ka dua ra
palèka d'ai oe mèu. 25 Ropa mone ne ne'a
na nèngu segi boe Yakob, ka na kalabhe mi
kolo keja Yakob, ka gage na tabod'a eele
nèti era na. 26 Hèia mone ne lii, aku nèngu
na, “Patabuli ja'a, te ciki hari, lod'o rea
kèna.”

Te ngaa, aku Yakob na, “Èu hia ja'a
mèngi-nale, heka ja'a patabuli èu kèna!”

27 Ka mone ne karèi ne, “Ngara èu ne,
cee?”

Na dhaa, peka na, “Yakob.”

28 Hèia mone ne lii hari, aku nèngu na, “Èu
ngara heka Yakob. Te ngaa mulai nèti deo
ne'e ne, dhèu paroa èu, *Isra'el*, lula èu lab'a
le dhèu rai-haha dènge Ama Lamatua, ka èu
segi.” (Ngara Isra'el sasoa na ‘dhu palèka
dènge Ama Lamatua’.)

29 Ka Yakob karèi ne, “Èu peka ku ngara
èu la.”

Te ngaa mone ne peka na, “Èu neo me'a
ngara ja'a, tao ngaa?” Hèia na hia mènginale mi Yakob ètu era èèna.
30 Ka Yakob padhai lii, aku nèngu na,
“Ja'a kèdhi le Ama Lamatua madha dènge
madha, te ngaa ja'a mamuri era.” Nèti èèna
ka, Yakob pangare era èèna, *Peniel*, dhu
sasoa na, ‘Rèhu Lamatua’.
31 Ropa Yakob tèke eele era èèna, lod'o
dhu rea le. Te ngaa na kako ged'a, lula gage
na tabod'a. 32 Nèti èèna ka, toke d'ai sange
ne'e, dhèu Isra'el ra'a boe sisi isi lasona, lula
Lamatua kalabhe patabod'a eele gage bèibaki ra Yakob.

33

Yakob paraga dènge a'a na Esau

1 Ètu d'ara lod'o èèna kahèi, Yakob ladhe
nèdhi Esau, dènge dhèu na èpa ngasu sèra,
mai asa rèngu. Ka na papala ana na mi ina
ra èci-èci. 2 Na hia dhèu èmu piara sèra
dènge ana ra kako uuru. Èle ka, Lea dènge
ana-ana na, heka Rahel dènge ana na Yusuf
limuri tèka. 3 Te ngaa Yakob kako uuru nèti
rèngu aa'i-aa'i ra. Ropa na padètu dènge
a'a na, na patitu kètu urutuu, ka na pacud'u
d'ai rai pidhu hari.
4 Te ngaa lod'o Esau ladhe nèdhi ari na,
rai dènge ka, la'e liku nare Yakob. Dua ra
paliku dènge pa'uu. Hèia dua ra tangi d'ara
pèd'a. 5 Ropa Esau nèdhi bhèni dènge anaana si, ka na karèi, aku nèngu na, “Se'e se,
cee ka se'e?”
Ka Yakob peka, “Rèngu se'e se, dhu Ama
Lamatua pala-bagi hia ja'a, ènu a'a ku ne.”
6 Hèia dhèu èmu piara na, dènge ana niki
ra lasi pahaha iisi ètu madha Esau. 7 Èle ka,
Lea dènge ana-ana na, lasi pahaha iisi mi
Esau kahèi. Dhu lasi limuri, Yusuf dènge ina
na Rahel lasi pahaha iisi mi Esau kahèi.
8 Èle èèna ka, Esau karèi, aku nèngu na,
“Èu pa'adhu badha pèri nau sèi, èu neo tao
ngaa?”
Hèia Yakob dhaa, aku nèngu na, “Sèmi
ne'e, a'a! Ja'a hia mi a'a ku, sèna ka a'a ku
sèmi ja'a dènge d'ara taleo.”
9 Te ngaa Esau peka, “Ja'a dènge mèdhapanyau ae kahèi. De hia ia ka ja'a ngaangaa.”
10 Te ngaa Yakob b'ala, peka na, “Baku,
a'a. A'a ku hud'i sèmi la mèdha se, sèna
ka j'aj'i mi tadha, peka na, a'a ku sèmi ja'a
dènge d'ara taleo. Te ropa a'a ku b'ui mari,
ka ja'a sèmi dhu kèdhi b'ui mari nèti Ama
Lamatua. 11 De ja'a manèngi, a'a ku sèmi la
mèdha-panyau dhu kab'ua aad'o se. Lula
Ama Lamatua be'a titu kèna dènge ja'a ne.
Nèti èèna ka, Na hia ja'a unu ngaa-ngaa se
aa'i-aa'i.” Lula Yakob pamako taruu, no'o
do no'o boe èèna ka, Esau sèmi nare kahèi.
12 Hèia Esau peka dènge Yakob, aku nèngu
na, “Ladhe sèmi èèna, miu pa'èra ho lati
palere. Ja'a lere miu.”
13 Te ngaa aku Yakob na, “Hud'i laa, a'a!
A'a ku ladhe mèdhi unu mu. Ana mu se, ana
iiki ae era. Rèngu se dhae èra èèna mèka.
Aa badha ae ka dhu heka matana. Ladhe ta
pakaseti si kako pamèri, ètu d'ara ca lod'o,
èèna na madhe aa'i si. 14 De be'a risi, a'a ku
si kako uuru. Pe ji'i kako mau-mau dhiu.
Ladhe èèna na, ja'a dhiu ngad'o a'a ku ètu
Seir.”
15 Hèia Esau lii hari, na peka, “Ladhe sèmi
èèna, ja'a tèke eele dhèu ja'a se cahag'e,
sèna ka pad'elo j'ara hia miu.”
Te ngaa, aku Yakob na, “Hud'i laa, a'a,
ee! Sad'i ja'a ke'a le, a'a ku sèmi ja'a dènge
be'a.”
16 Tadèngi nare, Esau pakèd'i ka, tèke eele
si, lèpa asa Seir. 17 Te ngaa nèti era èèna,
Yakob la'e asa Sukot. D'ai nèi, na tao èmu
dènge oka hia badha aa'i-aa'i ra. Nèti èèna
ka, era èèna ra pangare na *Sukot* (dhu sasoa
na ‘èmu pea taha’).
18 Te ngaa nèbhu boe ka, Yakob si kako
nèti Padan Aram, lasi d'ai rae Sikem ètu rai
Kana'an dènge sod'a-mole. Hèia ra patitu
paleo, sèna ka ra pea padètu dènge rae
èèna. 19 Rai dhu Yakob patitu paleo ne, hèli
nare nèti Hemor, ana Sikem. Kab'ua rai ne,
ca ngasu doi iia. 20 Ètu era ne, na pudhi
hadhu, tao mei korban. Ka na pangare
era ne'e, *El-Elohe-Isra'el*, dhu sasoa na ‘Ama
Lamatua nèti Isra'el’.

34

Sikem tao pakarehe Dina, ana bhèni Yakob

1 Ca lod'o, Dina, ana bhèni Yakob dènge
Lea, la'e pangad'o dènge bhèni angaaangalai na ètu rae èèna. 2 Dhèu aae kabarai
ne, ngara na Hemor, nèti suku Hewi. Ngara
ana mone na, Sikem. Ca tèka, Sikem ladhe
nèdhi Dina, ka rai nèti ne, hèia na tao
pakarehe ne. 3 Sikem d'èi madhe-madhe
Dina ne. Ka na solo mako, sèna ka Dina no'o
dènge ne. 4 Hèia Sikem peka dènge ama na,

aku nèngu na, “Ama! Lamu karèi Dina hia
ja'a, sèna ka ja'a madhèdi dènge ne.”
5 Tatao Sikem ne, Yakob dhu tadèngi le,
te ngaa na mau-mau, aa tao boe ngaa-ngaa.
Te lod'o èèna, ana mone na sèra, ètu d'ara
pad'a madhenge badha rèngu. Ka na mate
si mai ku.
6 Lod'o èèna, Hemor, ama Sikem, mai
padhai lii dènge Yakob, ho neo karèi Dina
hia Sikem. 7 Ètu talora dua ra padhue-
padhai era, ana-ana Yakob lèpa nèti d'ara
pad'a. Ropa ra tadèngi Sikem dhu tao
pakarehe le ana hèni ra, ka d'ara ra pèd'a,
ka ra nasa bia. Ka ra peka, “Madha j'ara
dhu sèmi ne'e ne, lèke boe ètu Isra'el. De
ji'i se sèmi boe dhèu tao bhelu-katub'a sèmi
èèna.”
8 Ka Hemor pamako Yakob, aku nèngu na,
“Ana ja'a Sikem d'èi tare'a-re'a ana èu Dina.
De ja'a manèngi d'ara èu, sèna ka mo'o la,
paleo ana bhèni èu dènge ne. 9 Ladhe mo'o
ana-ana èdhi se paleo iisi-aanga ra. Ana-
ana mone nèti miu, madhèdi dènge ana-
ana bhèni nèti ji'i. Sèmi èèna kahèi, ana-
ana mone ji'i madhèdi dènge ana-ana bhèni
miu. 10 Sèna ka èdhi pea pa'oru pa'èci ètu
d'ara rai ne'e. Sad'i miu d'èi era mia èèna
ka, mi pea la dènge boe ngaa-ngaa. Mi
d'aga, sèna ka abhu kakaja ètu ne'e.”
11-12 Hèia Sikem peka dènge ama Dina
dènge a'a na sèra, peka na, “Miu se, sad'i
manèngi ngaa, ja'a dhoka madhutu di. Masi
ka miu manèngi doi pamèu madha, dènge
kab'ua pèri-pèri èèna ka, ja'a hia. Sad'i
mo'o ja'a leo dènge ana hèni miu.”
13 Te ngaa ana-ana Yakob se re'a le, Sikem
dhu tao pakarehe ana hèni ra Dina. Hèia ra
karihu-kahadhu, ka ra bèle, peka mi Sikem
dènge ama na Hemor, 14 aku rèngu na, “Ji'i
bisa boe hia ana hèni ji'i leo dènge dhèu dhu
suna boe. Te èèna na, era makae ji'i èèna!
15 Te ngaa j'ara na sèmi ne'e: Miu se, hud'i
sama ku sèmi ji'i, mone aa'i-aa'i ra, ana iiki,
dhèu kapai, hud'i suna ku. 16 Ladhe miu
madhutu j'ara ne'e, èdhi heka paleo kèna.
Aa ji'i pea ètu rai ne'e hèi, sèna ka èdhi j'aj'i
mi èci. 17 Te ngaa ladhe miu madhutu boe
dad'èi ji'i, aa mo'o boe suna, ji'i ngare hari
ana hèni ji'i, ho kèd'i eele rai ne'e.”
18 Hèia Hemor dènge ana na Sikem ro'o
kahèi. 19 Te ngaa Sikem no'o heka mate, lula
d'ara na d'èi ae Dina. Dhèu isi rai ètu èèna
pakab'ua Sikem ne titu kèna. 20 Ka Hemor
dènge Sikem lasi asa era pama'ète lii, ètu
hèb'a tedhe rae èèna, hèia ra padhue lii ne
dènge kabarai sèra. Ra peka, aku rèngu
na, 21 “A'ari aa'i-aa'i! Dhèu Isra'el se, d'èi
mamuri mera-milu dènge èdhi. De hud'i
laa ta pea pa'èci dènge rèngu ètu dedha-
rai ne'e. Rai ne taleo, de èdhi bisa pea
pa'èci aa'i-aa'i ti. Èdhi se bisa leo dènge ana
bhèni rèngu. Aa rèngu bisa madhèdi dènge
ana bhèni èdhi kahèi. 22 Lii manèngi rèngu
dhoka èci di, nèti èdhi se. Ra manèngi, èdhi
mone se aa'i-aa'i hud'i suna ku, madhutu
ad'a rèngu. 23 Ladhe èdhi se pab'ali le dènge
rèngu, èèna na badha-manu dènge mèdha-
panyau ra j'aj'i unu èdhi. De be'a risi èdhi
to'o la madhutu dad'èi ra. Mai sèna ka aa'i-
aa'i ti suna! Mo'o, sina ma?”
24 Ka dhèu aa'i-aa'i ètu sèra sa, sèmi
lii padhai lii Hemor dènge ana na Sikem.
Hèia dhèu mone aa'i-aa'i ètu rai èèna suna
palere-lere.
25 D'ara lod'o ka tèlu, ropa rèngu dhu suna
se, nu'a ra dhu pèd'a era, ka ana mone
Dina, Simeon dènge Lewi, rare samala ra,
kako mau-mau, lasi asa d'ara kota. Ka dua
ra pare pamadhe aa'i-aa'i dhèu mone sèra.
26 Hemor dènge Sikem, ra pare pamadhe
kahèi. Hèia ra rèti dènge ka Dina nèti d'ara
èmu Sikem, lèpa èmu rèngu.
27 Aa ana Yakob dhu cahag'e sèra, maso
asa d'ara kota èèna, ra parama rèti aa'i
mèu-mèu isi kabarai èèna. Ra nasa, lula
dhèu tao pakarehe ana hèni ra ètu èèna.
28 Ra parama rèti mèdha-panyau dhèu nèti
d'ara èmu ra, dènge eo rèti badha-manu
aa'i-aa'i ètu d'ara pad'a. 29 Rèti aa'i bhèni
dènge ana-ana, aa parame rare aa'i mèdha
dhu kab'ua nèti kabarai ne.
30 Ropa Yakob ne'a j'ara dhu j'aj'i èèna, na
peka dènge Simeon dènge Lewi, “Miu dua
mi se, goa ngaa ka ne'e? Miu paj'èra ja'a!
Èèna na, dhèu Kana'an dènge dhèu Peris
dènge dhèu aa'i-aa'i ra ètu dedha rai ne'e,
tèka d'ara dènge èdhi se. Rèngu se, dhèu
ae-ae. Te ngaa èdhi se, dhèu ciki di. Ladhe
rèngu se mai age èdhi, na, ra palaho aa'i
èdhi.”
31 Te ngaa ana se dhaa dènge lii nasa, peka
na, “Ama! Ama pangee na hud'i laa ji'i soro
tèke si, sèna ka ra tao ana hèni ji'i ne, bhèni
kajeo!”

35

Yakob si rai asa Betel

1 Èle èèna ka, Ama Lamatua padhai lii
dènge Yakob, peka na, “Ja'a ne, Ama
Lamatua dhu pad'elo iisi mi èu, lod'o èu rai
nèti madha a'a mu Esau. Kèd'i, lamu dènge
ka asa Betel. Ladhe d'ai nèi, mu patitu mei
korban hia Ja'a. Aa pea dènge ka ètu èèna.”
2-3 Ka Yakob peka dènge isi èmu na aa'i-
aa'i, aku nèngu na, “Aa'i-aa'i ti lati dènge
ka asa Betel. Uru èèna, lod'o ja'a ètu d'ara
j'aj'èra, Ama Lamatua ka dhu ladhe-leru
ja'a ètu èèna. Ja'a neo tao mei korban ètu
nèi. De mi core eele mèdha sogo-tagu miu.
Aa mi pamèu iisi mi, ho mi gati mèdha-
papake leo, te èdhi neo pahaha iisi mi Ama
Lamatua.” 4 Ka ra oru mèdha sogo-tagu,
dènge ate-ate* ra aa'i-aa'i ra. Hèia Yakob
dhènu mèdha se aa'i-aa'i ra ètu kapua aj'u
aae ca kapua dhu padètu dènge rae Sikem.
5 Ropa Yakob dènge dhèu na aa'i-aa'i pakèd'i
nèti Sikem, Ama Lamatua hia d'ara mad-
ha'u mi dhèu-dhèu dhu pea ètu d'ara rae-
rae dhu padètu dènge rae Sikem, ka ra bani
boe tao karehe mi Yakob si.
6 Ka Yakob si d'ai dènge sod'a ètu Be-
tel (dhu uru èèna, ngara na *Lus*), ètu rai
Kana'an. 7 Ètu ne'e, Yakob pudhi hadhu,
tao mei korban. Ka na pangare era ne, *El
Betel*, (sasoa na ‘Betel unu Ama Lamatua’),
lula uru èèna Ama Lamatua pad'elo iisi mi
Yakob ètu era èèna, lod'o nèngu rai nèti
madha a'a na.
8 Padètu dènge rae Betel, abhu aj'u aae ca
kapua, ngara na *Alon Bakut*. Sasoa na ‘aj'u
tangi dhèu madhe’. Pake ngara ne, lod'o
Debora, ina dhu lalau-lalo'o Ribka, madhe,
ka padhane ètu karasa aj'u èèna.
9 Lod'o Yakob lèpa nèti Padan Aram, Ama
Lamatua pad'elo hari iisi Na, ka hia na
berkat. 10 Hèia Lamatua peka dènge ne,
“Nèti deo ne'e ne, èu ngara heka Yakob, te
ngaa *Isra'el*.† 11 Ja'a ne, Ama Lamatua dhu
Koasa Risi Eele. De èu matana pa'ae-ae, aa
ana-èpu èu sèmi èèna kahèi. Bèli-camèd'a,
suku-suku mai nèti ana-èpu èu. Aa nèti
ana-èpu èu sèra, cèu dhèu aae-dhèu aae.
12 Rai dhu pangèd'u mi baki mu Abraham,
dènge ama mu Isak, Ja'a hia mi èu dènge
ana-èpu èu.”
13-14 Lod'o Ama Lamatua peka nare, Yakob
patitu dènge hadhu ètu era èèna, sèna ka
j'aj'i mi tadha ho na baku bhèlu eele lii
Lamatua. Ka na bhori èi anggor dènge èi
mènyi mi dedha hadhu na, hèia na mangaj'i
mi Lamatua. 15 Era èèna, na pangare ‘Betel’.

Rahel madhe nara iisi

16 Èle èèna ka, Yakob si pakèd'i nèti Be-
tel. Ropa rèngu kaj'èu èèna mèka nèti rae
Efrata (nuka Betlehem èèna), Rahel dhu
d'ai le lod'o nara iisi na. Te ngaa nara iisi
carui, hèia na roe titu kèna. 17 Ka ropa na
pèngu stenga madhe, dhèu ai tadha peka
dènge ne, “Pa'èra d'ara èu, te mora iisi hari
ana mone ca dhèu! De baku paroe iisi.”
18 Lod'o Rahel oe ma'ète a'ae, na pangare
ana ne, *Ben-Oni*, (dhu sasoa na ‘ana nèti
j'aj'èra ja'a’). Ka heka na madhe kèna. Te
ngaa Yakob hia ana ne ngara *Benyamin*, (dhu
sasoa na ‘ana ai g'ana’).
19 Ka ra padhane Rahel ètu sebhe j'ara
dhu la'e asa Efrata, (dhu limuri ne, ngara na
Betlehem). 20 Hèia Yakob pudhi lutu bhatu
ètu ro'a dhèu èmu na èèna. D'ai sange ne'e,
ro'a Rahel ne era.

Ana-ana Yakob

21 Èle èèna ka, Yakob‡ pea boe mi ca era
sa. Ca tèka, na patitu paleo ètu sebhe
manara Eder. 22 Lod'o rèngu ètu era èèna,
Ruben j'unu dènge Bilha, dhèu èmu piara
ama na. Èèna ka, Yakob ne'a j'ara ne'e
kahèi.

Ana mone Yakob, canguru dua dhèu.

23 Ana-ana nèti Lea, nuka: Ruben (ana uuru
Yakob), Simeon, Lewi, Yahuda, Isaskar,
dènge Sebulon.
24 Ana-ana Rahel, nuka: Yusuf dènge
Benyamin.
25 Ana-ana nèti Bilha, ènu Rahel: Dan dènge
Naftali.
26 Aa ana-ana nèti Silpa, ènu Lea, nuka: Gad
dènge Aser.

Rara iisi ana se ètu Padan Aram.

Isak, ama Yakob madhe

27 Èle èèna ka, Yakob la'e ngad'o ama na
Isak asa Mamre, dhu dètu dènge Kiryat-
Arba (dhu limuri ne, ngara na Hebron).
Uru èèna, baki na Abraham pea ètu èèna.
28-29 Umur Isak d'ai 180 (ca ngasu aru nguru)

* 35:4 Uru èèna, ètu ate-ate se, abhu rupa mèdha sogo-tagu rèngu. † 35:10 Isra'el sasoa na ‘dhu palèka dènge Lamatua’. ‡ 35:21 Sasuri dhu uru tèka, peka na, ‘Isra'el’. Isra'el dènge Yakob èèna, dua ngara dhu hia mi ca dhèu.

tèu, heka madhe kèna. Ka ana na Esau
dènge Yakob padhane ne.

36

Ana-èpu nèti Esau

1 Ne'e ne, ana-èpu Esau. Ngara Esau
dhu leo, Edom. 2 Esau leo dènge ana bhèni
Kana'an dhèu dua. Èci dhèu Het, ana bhèni
nèti Elon, ngara na Ada. Dhèu èmu na
èci hari, dhèu Hewi, ngara na Oholibama.
Ama na, ngara na Anah, aa baki na Sibeon.
3 Esau leo kahèi dènge ana Ismael, ngara
na Basmat. Ana mone Basmat, ngara na
Nebayot.
4 Ada, dhèu èmu uuru Esau, nara iisi Eli-
fas. Basmat matana Rahuel. 5 Aa Oholibama
matana Yeus, Yalam dènge Kora. Ana Esau
aa'i-aa'i ra sèra rara iisi si ètu rai Kana'an.
6 Ca tèka, Esau pidha asa rai leo cue dhu
kaj'èu nèti Yakob. La'e nèti aa'i bhèni-ana
niki, dhèu-dhèu sab'a, badha-manu, dènge
mèdha-panyau na. 7 Esau pacèri dènge
Yakob, lula badha-manu ra dènge mèdha-
panyau ra ae d'ai seli. Nèti èèna ka, era pea
rèngu katata ètu rai èèna. 8 Hèia Esau (nuka
Edom) la'e pea ètu ledhe ètu Seir.
9 Se'e se, ana-èpu Esau dhu ra peka na
'dhèu Edom'. Rèngu pea ètu era ledhe Seir.
10-13 Ada, dhèu èmu Esau, nara iisi ana mone
ca dhèu, ngara na Elifas. Elifas ne, ana
mone na, dhèu lèmi, nuka: Teman, Omar,
Sefo, Gatam dènge Kenas. Dhèu èmu piara
Elifas, ngara na Timna. Nara iisi ana mone
ca dhèu, ngara na Amalek.
Dhèu èmu Esau, Basmat, nara iisi ana mone
ca dhèu, ngara na Rehuel. Rehuel abhu ana
mone dhèu èpa, nuka: Nahat, Sera, Syama,
dènge Misa.
14 Dhèu èmu Esau, Oholibama, ana nèti
Anah, aa èpu nèti Sibeon, nara iisi ana
mone dhèu tèlu, nuka: Yeus, Yalam, dènge
Kora.
15-16 Ana-èpu Esau se pahag'a lème, ka j'aj'i
mi suku ae-ae. Èci-èci ka dènge kapala suku
ra. Ana-ana Elifas, dhu ana uuru nèti Esau,
j'aj'i kapala suku nèti suku Teman, suku
Omar, suku Sefo, suku Kenas, suku Kora,
suku Gatam dènge suku Amalek. Rèngu
aa'i-aa'i se'e, ana-èpu nèti Esau dènge dhèu
èmu na Ada.
17 Ana-ana Rehuel, dhu ana nèti Esau, j'aj'i
kapala suku nèti suku Nahat, suku Sera,
suku Syama, dènge suku Misa. Aa'i-aa'i se,
ana-èpu Esau dènge dhèu èmu na, Basmat.
18 Ana-ana nèti Esau dènge dhèu èmu na,
Oholibama, j'aj'i kapala suku nèti suku
Yeus, suku Yalam, dènge suku Kora.
19 Suku se'e aa'i-aa'i ra nèti ana-èpu Esau.

Ana-èpu Seir

20-21 Ètu era èèna, abhu dhèu Hori èci,
ngara na Seir. Ana-ana na pahag'a palème
rai, ka j'aj'i suku ae-ae. Èci-èci ka dènge
kapala suku na. Èle èèna ka, ana-ana na
se j'aj'i kapala suku nèti suku Lotan, suku
Sobal, suku Sibeon, suku Anah, suku Dison,
suku Eser, dènge suku Disan.
22 Ana Lotan nuka: Hori dènge Heman. (Ana
hèni Lotan, nuka Timna.)
23 Ana-ana Sobal, nuka: Alwan, Manahat,
Ebal, Sefo, dènge Onam.
24 Ana-ana nèti Sibeon, nuka: Aya, dènge
Anah. Anah ne'e ka dhu rage madha èi
pana ètu d'ara mamoo, lod'o na madhenga
keled'ei ama na.
25-26 Ana bhèni nèti Anah, nuka Oholibama.
Aa ana mone na, nuka, Dison. Ana-ana
Dison, nuka: Hemdan, Esban, Yitran, dènge
Keran.
27 Ana-ana Eser, nuka: Bilhan, Saawan,
dènge Akan.
28 Ana-ana Disan, nuka: Us, dènge Aran.
29-30 De kapala-kapala suku nèti dhèu Hori
sèra, nuka: Lotan, Sobal, Sibeon, Anah,
Dison, Eser, dènge Disan. Rèngu aa'i-aa'i se
pea ètu rai Seir.

Dhèu aae-dhèu aae Edom

31 Lod'o dhu kabarai Isra'el dènge mèka
dhèu aae, te ngaa ètu rai Edom dènge le
dhèu aae. Ngara dhèu aae se, dhutu-dhutu,
nuka:
32 Ra ded'e Bela, ana nèti Beor, j'aj'i dhèu aae
ètu kota Dinhaba.
33 Ropa Bela madhe, ra ded'e Yobab ho gati
ne, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na Sera,
nèti rae Bosra.
34 Ropa Yobab madhe, ra ded'e Husam ho
gati na, j'aj'i dhèu aae. Husam ne, nèti rai
dhèu Teman.
35 Ropa Husam madhe, ra ded'e Hadad ho
gati na, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na
Bedad, nèti rae Awit. (Nèngu ka dhu segi
dhèu Midian, lod'o ra pamusu ètu Moab.)
36 Ropa Hadad madhe, ra ded'e Samla ho
gati na, j'aj'i dhèu aae. Nèngu ne, nèti rae
Masreka.

37 Ropa Samla madhe, ra ded'e Saul ho gati
na, j'aj'i dhèu aae. Saul èèna, nèti rae
Rehobot, dhu ètu sebhe loko.
38 Ropa Saul madhe, ra ded'e Baal-Hanan ho
gati na, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na
Akbor.
39 Ropa Baal-Hanan madhe, ra ded'e Hadar
ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Hadar ne, nèti
rae Pau. Aa dhèu èmu na, ngara Mehetabel.
Ama Mehetabel, ngara na Matret. Aa baki
na, Mesahab.
40-43 De kapala-kapala suku dhu j'aj'i nèti
ana-èpu Esau, nuka: Timna, Alwa, Yetet,
Oholibama, Ela, Pinon, Kenas, Teman, Mib-
sar, Magdiel, dènge Iram. Rèngu se èci-èci
pangare rai ra madhutu ngara rèngu unu
ra.

De aa'i-aa'i se'e, lii lolo nèti ana-èpu
Esau, dhèu Edom èèna.

37

Yakob lèpa hari asa rai Kana'an

1-2 Ne'e ne, lii lole nèti Yakob si. Ca tèka
ka, Yakob la'e pea hari asa rai Kana'an.
Èèna, era pea ama na Isak nèti uru ka.

Yusuf dènge a'a na si

(2b) Tèu èèna, ana Yakob èci, nèti dhèu
èmu na Rahel, ngara na Yusuf. Yusuf ne'e,
ropa umur na d'ai 17 (canguru pidhu) tèu,
nèngu dènge a'a na si, tema le j'aga kahib'i-
kalèbho rèngu. A'a na sèra, ana nèti ina leo
hari, ngara na Bilha dènge Silpa. Te ngaa
Yusuf ne'e tuka tenge lii mi dedha a'a na si,
ho la'e pana'e ama na.
3 Lod'o dhu rara iisi Yusuf na, ama na
dhu heka le. Nèti èèna ka, na sue Yusuf
ne risi eele nèti ana-ana na leo sèra. Ca
lod'o ka, Yakob j'au kodho madhera èci dhu
saraga bia* hia Yusuf. 4 Ropa a'a na si ladhe-
ladhe la'a na ama na sue risi Yusuf, hèia ra
mulai tèka d'ara dènge ne, ro'o boe padhai
lii dènge ne.
5-7 Mèda ca lod'o ka Yusuf nii. Kèd'i nèti
bhèj'i ka, na lolo dènge a'a na si lii nii deo
na, aku nèngu na, "We! Mi nanene ku la!
Ja'a nii, na èdhi aa'i-aa'i ti, èki are ètu d'ara
oka. Kabèdhi laa, are dhu ja'a èki titu dhoo-
dhoo. Te ngaa are miu, oke mere are ja'a
deo na, ka pacud'u mi unu ja'a." Ra nanene
rare sèmi èèna, hèia a'a na se'e tabha nasa
hari dènge ne.
8 Hèia ra jèke ne, aku rèngu na, "We! Èu
ngee na, èu neo j'aj'i dhèu kapai kèna, ho
neo paredha ji'i, do?" Taga na lolo lii nii
ne'e, hèia asa ra nasa dènge ne.
9 Nèbhu boe, Yusuf nii hari ca tèka. Na
lolo hari dènge a'a na si, aku nèngu na, "We!
Ja'a nii hari, sèmi ne'e ka. Ja'a kèdhi madha
lod'o, hèru, dènge hua-hètu canguru èci.
Aa'i-aa'i sèra, pahaha iisi mi ja'a." 10 Hèia
Yusuf lolo hari lii nii deo na dènge ama na,
aa dènge a'a na sèra.

Ka ama na jèke ne, aku nèngu na, "Lii nii
ngaa, kèna! Èu ngee na, ja'a dènge ina mu,
dènge a'ari èu sèra, mai uu kabaj'èla èu, do?
Èu nia ae le èèna, nga!" 11 Nèti èèna ka, a'a
na sèra tèka d'ara bia dènge ne. Te ngaa
ama na pangee taruu lii nii èèna ètu d'ara
na.

Ra pahie Yusuf asa Masir, ka na j'aj'i ènu

12 Ca tèka ka, a'a Yusuf sèra rèti kahib'i-
kalèbho ama na, asa era j'u'u dètu dènge
rae Sikem. 13 Nèbhu boe ka, ama na peka
dènge Yusuf, aku nèngu na, "A'a mu si j'aga
kahib'i-kalèbho dètu dènge Sikem. De èu
pa'èra, ho lamu ladhe ku si la."

Ka Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Ja'a laku,
ama."
14 Hèia ama na peka hari, aku nèngu na,
"Èu lamu ladhe a'a mu si, dènge kahib'i-
kalèbho èdhi. Ladhe ra samia na, mai peka
dènge ja'a."

Ka Yusuf pakèd'i ka nèti d'ara pad'a He-
bron, la'e taruu d'ai Sikem. 15 D'ai nèi, na
tenge a'a na si, palème d'ara pad'a èèna. Na
paraga dènge dhèu mone èci, ka dhèu èèna
karèi ne, aku nèngu na, "Èu tenge ngaa?"
16 Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Ja'a tenge
a'a ja'a. Rèngu eo kahib'i-kalèbho dètu ètu
era ne'e. De ama, èu paraga dènge si, do
aad'o?"
17 Hèia, dhèu deo na peka, aku nèngu na,
"Ra aad'o heka ètu ne'e. Te ja'a tadèngi, ra
peka na lasi padètu dènge rae Dotan."

Hèia Yusuf la'e taruu, ka paraga dènge
si ètu rae Dotan. 18 Ropa ladhe rèdhi Yusuf
nèti kaj'èu, ra padhue rare lii èci neo pa-
madhe ne. 19 Èci peka dènge èci, aku rèngu
na, "Miu ladhe ku la! Mone eele tuka nii na,
nuka mai nèi! 20 De mai ho ti pamadhe ne.
Ho èèna na, ti core eele ne asa d'ara madha

* 37:3 Madhutu lii Ibrani, sasoa na bisa 'kodho madhera dhu rupa-rupa warna', aa bisa kahèi 'kodho madhera dhu saraga' nuka kodho madhera dènge ka'ae madhera.

èi madhe èèna. Ladhe d'ai èmu na, ti peka
dènge ama peka na, badha hui ra'e ne. Ho
èèna na, ti ladhe sèku, lii nii na sèra sa mia!"
21 Ropa nanene èèna, hèia a'a na Ruben
tenge j'ara ho patabuli eele Yusuf. Hèia na
kai ari na si, aku nèngu na, "We! Èdhi baku
pamadhe ne! 22 Be'a risi èdhi kèpe ne, ti tao
asa d'ara madha èi madhe nèi. Ètu èèna, era
dhu dhèu aad'o, de èci sa rèdhi boe ne. Sad'i
baku pasuti raa na." Na peka sèmi èèna,
lula na tenge j'ara ho patalale Yusuf, ho hia
na lèpa hari èmu.
23 Ropa Yusuf d'ai madha a'a na si, ra kèpe
ne, ka ra rèbhi eele kodho dhu saraga aae
ètu ua na. 24 Ka ra nuni pa'oro ne, hèia ra
tule ne asa d'ara madha èi madhe èèna.
25 Èle èèna ka, ra lèpa, lasi ra'a-rinu. Ètu
talora ra'a-rinu, kabèdhi la ra ladhe rèdhi
dhèu canau mai re èèna. Dhèu sèra kako
rèti dènge badha onta ra, hue dènge mèdha
d'aga, sèmi raa aj'u hèu mèngi, bubhu-
bubhu dènge èi na'i rupa-rupa. Dhèu sèra
sa, dhèu Ismael, dhu mai nèti rae Gilead neo
lasi kaj'èu d'ai Masir.
26 Èle èèna hèia, Yahuda peka dènge a'ari
na sèra, aku nèngu na, "Ee! Be'a risi sèmi
ne'e. Èdhi baku pamadhe ne. A'oto na
ngaa? Tasa mera mia èèna ka, èdhi bisa
boe pahuni raa na. 27 Be'a risi èdhi pahie ne
dènge dhèu Ismael sèi. Èdhi tao ne samia
èèna ka oo, nèngu ne'e ari d'èlu èdhi. Nèti
èèna ka, baku èdhi pamadhe ne!" Aa'i-aa'i
ra d'èi kahèi dènge lii Yahuda èèna.
28 Ropa dhèu d'aga sèra† d'ai era èèna,
hèia a'a Yusuf sèra lasi ère rare ne, nèti
d'ara madha èi madhe deo na. Ka ra pahie
ne mi dhèu Ismael sèra dènge kab'ua 20
(dua nguru) bua doi pudhi.‡ Ka dhèu Is-
mael sèra rèti Yusuf asa rai Masir.
29 Lod'o ra pahie Yusuf ne, Ruben ne'a
boe. Ropa na la'e patigi sa d'ara madha èi
madhe na, capa na kabèdhi, ladhe la'a na
Yusuf aad'o heka ètu d'ara. Nèti èèna ka,
na ciu pamae kodho ètu ngi'u na, lula d'ara
na pèd'a ae titu kèna. 30 Hèia na la'e sa ari
na si, ka na peka, aku nèngu na, "Ira ii! Ari
èdhi aad'o heka ètu era èèna! Ja'a tao samia
hari?"
31 Hèia ra roro kahib'i ci'u, ka rare kodho
Yusuf dhu saraga aae èèna, cèb'u sa d'ara
raa kahib'i deo na. 32 Hèia ra lèpa ka rèti
dènge kodho deo na, pad'elo dènge ama na,
ka ra peka, aku rèngu na, "Ama! Ji'i pili
ngare kodho ne'e. Ama ku ladhe sèku la.
Tao-tao ne'e kodho ari ji'i Yusuf."
33 Ropa nèdhi kodho deo na, Yakob tadhe
dènge. Hèia na peka, aku nèngu na, "Ira ii!
Ne'e kodho ana ja'a. Èle boe badha hui ra'e
ana ja'a. Ira iiii! Ana ja'a madhe le!"
34 Nèti èèna ka, Yakob ciu pamae kodho
ètu ngi'u na, ka na pake karo, taga nèti
d'ara na susa titu kèna.§ Na tangi lii ooi-
ooi sène nare lod'o nèbhu aae. 35 Ana na, ana
mone dènge ana bhèni sèra aa'i-aa'i ra, mai
padhai lii pakarej'e d'ara ama ra, te ngaa
tao rare boe ne. Aku nèngu na, "Aad'o!
Sasusa ja'a ne bisa d'ai madhe kèti. Te ja'a
bisa boe bhèlu ana èci ne'e." Mema d'ara
Yakob j'èra taruu, lula na ngee nèdhi ana na
Yusuf dhu madhe èèna.
36 Lod'o-lod'o dhu Yakob ètu d'ara susa
era, dhèu d'aga sèra* d'ai le Masir. D'ai nèi,
ka lasi pahie eele Yusuf dènge dhèu kapai
èci ètu nèi, ngara na Potifar. Dhèu ne'e
komedhaa j'aga nèti dhèu aae Masir.

38

Yahuda dènge dhèu èmu ana na, Tamar

1 Èle èèna ka, Yahuda tèke eele a'ari na, ka
la'e pea dènge angalai na èci, ngara na Hira,
ètu rae Adulam. 2 Ètu èèna, dhèu mone èci,
dhèu Kana'an, ngara na Sua. Yahuda d'èi
ana bhèni na èci, ka nare j'aj'i dhèu èmu na.
Dhèu èmu Yahuda ne'e nara iisi ana mone
pagod'o-pagod'o dhèu pèri-pèri. 3 Ana uuru
èèna, ngara na Er. 4 Ana ka dua, ngara na
Onan. 5 Aa ana ka tèlu, ngara na Sela. Lod'o
ina na nara iisi Sela na, Yahuda si pidha le
asa rae Kesib.
6 Ropa ana mone uuru, dhu ngara na Er
èèna kapai, ka ama na la'e tenge dhèu hia

† 37:28 a: Sasuri lii Ibrani ae ka dhu peka, na, 'dhèu nèti rai Midian'. Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na dhèu Midian sèra dènge dhèu Ismael sèra, dua ngara, te ngaa ca suku. Rèngu sèra j'aj'i ana-èpu Ismael, aa rèngu pea ètu rai Midian. (Ladhe ètu *Tuka Pama'ète Lii* 8:22-24). Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e hari dhu peka na, dhèu Midian dènge dhèu Ismael sèra j'aj'i nèti dua suku, te ngaa rèngu sama-sama dhèu d'aga. ‡ 37:28 b: Dhèu d'èlu-mèu sèra peka na, taa èèna, ra biasa pahia ènu dhu ngèru era, dènge kab'ua dua nguru doi pudhi. Sasuri lii Ibrani peka na doi pudhi èèna sikel. § 37:34 Yakob ciu kodho ètu ngi'u na, ka na pake karo, sama sèmi dhèu Yahudi biasa pake ètu d'ara mamadhe.
* 37:36 Alkitab madhutu lii Ibrani peka ètu ayat ne'e, na, dhèu d'aga sèra, 'dhèu Midian'.

ne. Ngara ana bhèni na Tamar. Ka dua ra
j'aj'i paleo èmu. 7 Lula Er ne, bhelu-katub'a,
ka Ama Lamatua huku pamadhe ne. Nèti
èèna ka, nèngu dènge boe kolo.

8 Hèia Yahuda paroe nare ana mone ka
dua na, ka na peka, aku nèngu na, "Onan!
A'a mu Er madhe, dènge boe ana. Madhutu
ad'a èdhi na, èu hud'i leo hari ku dènge
dhèu èmu a'a mu ne. Sèna ka èu bisa hia
kolo hia a'a mu."

9 Mema Onan ne'a le ad'a sèmi ne'e. Te
ngaa na no'o boe hia kolo mi a'a na Er. Nèti
èèna ka, ladhe rèngu j'unu pa'èci, na pasuti
eele hua hini nèngu asa li'u, sèna ka Tamar
baku dènge babia. 10 Taga tatao Onan sèmi
ne'e ka, Lamatua nasa bia dènge ne. Nèti
èèna ka, Lamatua huku pamadhe ne kahèi.

11 Ropa Yahuda nèdhi ana mone na dua
sèra dhu leo dènge Tamar madhe sèmi
èèna, hèia Yahuda madha'u. Ka na pangee
mage dhoka ana mone ka tèlu èèna, leo hari
dènge Tamar na madhe kahèi. Nèti èèna
ka, la'e peka dènge Tamar, aku nèngu na,
"Be'a risi èu lèpa hari asa d'ara adhe-aai ina
dènge ama mu. Ladhe ana ja'a Sela kapai,
na èu lèpa hari mai ho leo dènge ne." Hèia
Tamar lèpa dènge ka.

12 Nèbhu-nèbhu hèia, dhèu èmu Yahuda
madhe. Na j'èra toke d'ai pa'èle lod'o sasusa
na.* Ka na la'e gale nare angalai na Hira, ka
lasi asa rae Timna. Ètu èèna, dhèu rame-
rame g'ute rèu kahib'i-kalèbho ho pahia.

13 Dhèu lolo dènge Tamar, peka na, "To'o
mu la'e leru dhèu g'ute rèu kahib'i-kalèbho
ètu rae Timna."

14 Lod'o èèna, ana limuri Yahuda, ngara
na Sela, kapai le. Te ngaa Tamar ne'a le, na,
to'o na no'o boe paleo Sela dènge ne. Nèti
èèna ka, Tamar tenge j'ara neo katèju hak
nèngu. Na bhoke eele mèdha-papake bhèni
balu ètu ngi'u na, ka na silu mèdha-papake
dhu be'a. Na pake salalu pahutu kètu dènge
rèhu na. Ka la'e madhèdi ètu hèb'a tedhe
sebhe j'ara rae Enaim, dhu biasa dhèu kako
re èèna lasi rae Timna. 15 Ropa Yahuda
kako re èèna, na ladhe nèdhi dhèu bhèni
èci madhèdi ètu èèna. Na neo laa na dhèu
bhèni kajeo, te Tamar dhu lalau iisi dènge
mèdha-papake saraga, aa pahutu rèhu na
kahèi. 16 Yahuda ne'a nare boe na dhèu
bhèni na, dhèu èmu ana na dhu madhe sèra.
Hèia na kako la'e padètu dènge bhèni deo
na ka, na peka dènge ne, aku nèngu na,
"Ee! Sèmi ja'a dènge èu na, èu manèngi ca
ngaa?"

Hèia Tamar dhaa, aku nèngu na, "Èèna
nèti d'ara d'èi ama."

17 Aku Yahuda na, "Sa mia! Sèmi ja'a hia
èu kahib'i ci'u?"

Hèia Tamar dhaa hari, aku nèngu na,
"Bisa ama. Sad'i ama hia ku ja'a mèdha èci
ho ja'a kèd'u. Pe pèri lod'o ho ama pa'adhu
kahib'i èèna mai oo, ngaa-ngaa tao boe."

18-19 Hèia Yahuda karèi hari, aku nèngu na,
"De ja'a tèka mèdha ngaa mi èu?"

Tamar dhaa, aku nèngu na, "Ama tèke
eele cap, dènge dhari dhu ama inu, dènge
tatea dhu ama kèpe èèna hèi." Nanene nare
ka, Yahuda hia mèdha sèra la'e.

Hèia dua ra lasi bhèj'i ka. Èle èèna ka,
Tamar lèpa la'e èmu. D'ai èmu ka, na bhoke
mèdha-papake saraga dènge salalu, ka gati
dènge mèdha-papake bhèni balu. Nèti èèna
ka, Tamar dènge babia.

20 Nèbhu boe hèia, Yahuda manèngi to-
long angalai na Hira, aku nèngu na, "Èu
mèti kahib'i ne'e hia dhèu bhèni kajeo dhu
ètu Enaim èèna, ho mèti hari mèdha ja'a
dhu ètu nèngu sèra." Lod'o Hira la'e d'ai
nèi, na karèi palème, te ngaa paraga boe
dènge bhèni èèna. 21 Ka na karèi dhèu-dhèu
ètu sèra, aku nèngu na, "Eee! Miu mèdhi
dhèu bhèni kajeo dhu biasa madhèdi ètu
hèb'a tedhe èèna, do? Na ètu mia, ee?"

Dhèu sèra dhaa, aku rèngu na, "Ama, ètu
ne'e bhèni kajeo aad'o!"

22 Hèia Hira lèpa hari peka dènge Yahuda,
aku nèngu na, "Ja'a paraga boe dènge bhèni
èèna. Ja'a tenge palème, te ngaa dhèu ètu
sèra peka aku rèngu na, ètu rae èèna bhèni
kajeo aad'o."

23 Yahuda dhaa, aku nèngu na, "Hud'i ka
la, nèngu abhu mèdha sèra! Sad'i dhèu
baku pamakae èdhi! Ja'a neo b'ae, te ngaa
èdhi paraga boe dènge bhèni èèna na."

24 Ropa d'ai tèlu hèru hèia, dhèu lasi lolo
dènge Yahuda, peka na, "Dhèu èmu ana èu
na tao ngi'u na sèmi dhèu bhèni kajeo. Ka
na dènge babia le."

Nanene nare èèna hèia, Yahuda nasa bia.
Hèia na pua dhèu, aku nèngu na, "Lami

* 38:12 Madhutu ad'a rèngu, ladhe dhèu èmu ra madhe, rèngu bisa boe kalua èmu, dènge pake mèdha-papake susa. Toke d'ai pèri-pèri hèru.

nuni pa'oro ne mai, ho labhu asa d'ara ai
la'e!"
25 Ka dhèu lasi ka nuni rèti Tamar mai. Te
ngaa na pad'elo cap dènge tatea èèna. Ka
na pua dhèu lasi peka dènge to'o na, aku
nèngu na, "Parisa ku mèdha se'e. Dhèu dhu
unu cap dènge tatea ne'e ka dhu ad'u-ue
tatao ne'e, ka ja'a dènge babia ne."
26 Ropa nèdhi mèdha se'e, Yahuda tadhe
dènge, na mèdha sèra unu nèngu. Hèia na
padhai lii dènge ka, aku nèngu na, "Mema
dhèu bhèni ne'e sala boe. Ja'a ka dhu sala.
Madhutu iia na, ja'a ka dhu paleo bhèni ne'e
dènge ana ja'a Sela. Te ngaa ja'a ka ko'o
boe." Karèi nèti èèna ka, Yahuda pa'èci
heka dènge Tamar.
27 D'ai hèru ka Tamar nara iisi ana dhèu
dua. 28 Lod'o Tamar nara iisi na, kabèdhi
laa ana èci pacèu uuru kacui-aai èci sa li'u
mai. Ka dhèu ai tadha dhu panara iisi na
nare loa hèngu mea, ka èki mi kanau riti na.
Bhèni na peka, aku nèngu na, "Ana uuru ka
ne'e." 29 Te ngaa ana èèna ère hari kacui-
aai na sa d'ara. Hèia, ana èci na kalua uuru
hari. Nèdhi sèmi èèna hèia, bhèni ai tadha
èèna peka, aku nèngu na, "Waa! Èu èra titu
kèna! Nèti èèna ka, èu paseti ho kalua uuru
sa li'u." Bhèni na pangare ne, *Peres*, (dhu
sasoa na, 'paseti sa li'u'). 30 Èle èèna ka, dhu
èki dènge loa hèngu mea deo na kalua. Ra
pangare ne *Sera* (sasoa na 'mea gèu-gèu').

39

Yusuf dènge dhèu èmu Potifar

1-2 Dhèu Ismael sèra rèti Yusuf d'ai Masir,
hèia ra pahie eele ne dènge dhèu kapai èci
ètu nèi, ngara na Potifar. Dhèu ne'e komed-
haa sordad'u dhu j'aga ètu dhèu aae Masir.
Yusuf j'aj'i ènu ètu èmu Potifar. Ètu èèna,
LAMATUA dènge Yusuf, ka sasab'a ngaa
dhu na tao, nèti babe'a hua-hua. 3 Dhèu
kapai ne'e ladhe-ladhe na, sasab'a Yusuf
nèti babe'a hua, ka na ngee ètu d'ara na,
LAMATUA tare'a-re'a dènge Yusuf. 4 Nèti
èèna ka, komedhaa ne'e d'èi Yusuf, ka na
lèka ne. Hèia na ded'e ne j'aj'i madho ètu
èmu na. Aa, na hia ne paredha d'ara èmu
nèngu, sèmi èèna kahèi, mèdha-panyau na
aa'i-aa'i. 5 Lula Yusuf pea ètu èèna, ka
Lamatua hia mamuri hua iia mi lamatua
èmu, dhèu Masir èèna. Isi èmu na, mèdha-
panyau na, oka-tedhe na, aa sasab'a-la'a na,
j'aj'i dènge be'a. 6 Lula Potifar ladhe-ladhe
la'a na Yusuf sab'a dènge be'a, ka na pangee
heka ngaa-ngaa, dhoka na'a-ninu di.
Yusuf ne, mone iia. 7 Na pea ètu èèna
nèbhu mèka. Te ngaa dhèu èmu Potifar na,
d'èi Yusuf. Ka na mai pamako ne ho dua ra
j'unu pa'èci.
8 Te ngaa Yusuf no'o boe. Ka na peka sèmi
ne'e ka, "Baku ina ee! Ja'a ne, ènu Potifar,
dhu na pangèd'u le koasa ho ja'a tao ai-
hèb'a mi sasab'a nèngu aa'i-aa'i. 9 Ètu d'ara
èmu ne'e, abhu boe dhèu èci sa dhu koasa
risi nèti ja'a. Aa'i-aa'i dhu ètu d'ara èmu
ne'e, na saraka mi kacui-aai ja'a. Dhodhoka
ina ku di, aad'o. Tasamia ka, ja'a bisa tao
j'ara karehe ne'e. Èèna lèke boe dènge
dad'èi Ama Lamatua!"
10 Masi ka sèmi èèna, dhèu èmu Potifar ne
pakaseti taruu bèli-bèli. Te ngaa Yusuf ne
tao boe madha-dhilu dènge ne.
11 Ca tèka, Yusuf kako la'e asa d'ara èmu,
ho sab'a sasab'a nèngu. Lod'o èèna, dhèu
leo aad'o èci sa ètu èmu. 12 Ka dhèu èmu
Potifar na raga mai ka, na kèpe kodho
Yusuf, ka na ère ne, hèia na peka, aku nèngu
na, "Mai! Ata dhodhoka èdhi dua ti. De mai
ho ti j'unu."
Te ngaa Yusuf d'èi boe. Ka na parui, hèia
kodho na bhoke eele nèti ua na, ka na rai asa
li'u. Aa kodho deo na ètu kacui-aai bhèni
èèna era.
13 Ropa dhèu èmu Potifar ladhe laa, na,
Yusuf rai li'u le la'e, aa kodho na tèke eele,
14-15 hèia na paroa dhèu sab'a sèra, ka na
peka, aku nèngu na, "We! Miu mai ladhe
ku laa! Deo na, ana mone dhèu Ibrani na,
maso sa d'ara kama ja'a. Na neo pamakae
ja'a. Malo ka ja'a pa'oo, ka na rai, tèke eele
kodho na ètu ja'a ne. Dhèu èmu ja'a ne, nèti
dhèu bhelu asa d'ara èmu, ho hia èdhi ta'e
makae!"
16 Bhèni na kèpe pa'ère kodho èèna, toke
d'ai dhèu èmu na lèpa. 17 Ropa dhèu èmu na
nare d'ara èmu, na lolo peka na, "A'a! Dhèu
Ibrani dhu mèti mai sa èmu ne'e, deo na
maso asa d'ara kama ja'a, neo pakarehe ja'a!
18 Malo ka ja'a pa'oo, paroa ana sab'a se'e.
Hèia na rai tèke eele kodho na, ka ne'e."
19 Tadèngi nare lii lolo dhèu èmu na,
Potifar nasa bia. 20 Hèia na paredha ka dhèu
lasi kèpe Yusuf. Ka ra pamaso asa d'ara
bèdho dhèu aae.
21 Te ngaa LAMATUA bhèlu boe Yusuf.
Nèti èèna ka, LAMATUA ladhe-leru ne
taruu, ka kapala ètu d'ara bèdho èèna, sue
Yusuf ae titu kèna. 22 Na lèka Yusuf, ka hia

ne j'aj'i madho ho laladhe ana bèdho sèra
aa'i-aa'i ra. Aa, hia na lalau sasab'a ètu
èèna kahèi. [23] Lula lèka ne, ka kapala èmu
bèdho na, tao heka ai-hèb'a mi ngaa-ngaa
ètu d'ara bèdho èèna. LAMATUA ladhe-leru
taruu Yusuf, nèti èèna ka, sasab'a ngaa ètu
d'ara bèdho na kako dènge be'a.

40

Yusuf peka sasoa lii nii, nèti ana bèdho dhèu dua

[1-3] Ètu d'ara bèdho èèna, abhu kahèi dhèu
dua, dhu uru na j'aj'i kapala urusan ètu
d'ara èmu dhèu aae Masir. Èci lalau dhua
èi dhèu aae. Aa èci hari lalau roti dhèu aae.
Dua ra tao pasala dhèu aae. Nèti èèna ka,
dhèu aae nasa, ka na pamaso si asa d'ara
bèdho. Dua ra pea ètu era èci dènge Yusuf.
[4] Kapala èmu bèdho na, paredha Yusuf lalau
dhèu dua se'e. Ra ètu d'ara bèdho na, ele
boe ca tèu do dua tèu le.

[5] Mèda ca lod'o ka, dua ra nii. Ca dhèu ka
dènge nii na. Aa, lii nii dua sèra, èci-èci ka
dènge sasoa na. [6] Bèli mad'ae èèna, Yusuf
ladhe na dua ra rèhu susa. [7] Ka na karèi si,
aku nèngu na, "Nga tao ka mad'ae ne'e, miu
dua mi roe-roe?"

[8] Hèia ra dhaa, peka na, "Mèda deo na, ji'i
nii. Te ngaa ji'i nge'a boe sasoa na samia!"

Hèia Yusuf peka dènge dua ra, aku nèngu
na, "Dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne'e, èci sa
re'a boe sasoa nii, dhodhoka Ama Lamatua
di. De miu lolo ku laa. Pe èèna ho ja'a karèi
sasoa nèti Lamatua."

[9] Hèia dhèu dhu lalau dhua èi hia dhèu
aae èèna, lolo uuru peka na, "Ètu d'ara nii,
ja'a ladhe kèdhi aj'u anggor ca kapua. [10] Aj'u
anggor ne dadana nèngu tèlu di. Aj'u na
muri mai ka dènge rèu, hela, dènge hua
giru-gari dhu madhasa. [11] Aa ja'a kèd'u
galaa dhu dhèu aae biasa pake ninu. Ja'a
puu hua anggor, ka pacèli èi sa d'ara galaa
deo na. Hèia kèti asa dhèu aae, hia na ninu."

[12] Tadèngi nare hèia, Yusuf peka dènge ne
sèmi ne'e ka, "Ama, ee. Sasoa nii na sèmi
ne'e ka: dadana tèlu, sasoa na di tèlu lod'o
ka. [13] Ètu d'ara tèlu lod'o ne, dhèu aae kalua
eele ama nèti d'ara bèdho ne'e. Ho na hia
hari, ama lalau dhua èi hia dhèu aae sèmi
uru na. [14] Ladhe ama abhu babe'a sèmi èèna,
baku bhèlu ja'a, ee? Ladhe ama sue ja'a,
peka dènge dhèu aae kalua eele ja'a nèti
era ne'e. [15] Te ja'a ne, madhutu madha j'ara
na dhu mola, rèngu se rare ja'a dènge laka-
seti, nèti rae dhèu Ibrani. D'ai era ne'e, ja'a
tao boe sasala ngaa èci sa. Te ngaa rèngu
pamaso ja'a asa d'ara bèdho ne'e. Rèngu
tao ja'a sèmi dhèu bhelu-katub'a sa."

[16] Ropa tadèngi nare sasoa nii ne'e be'a mi
dedha angalai na, hèia dhèu èci dhu lalau
roti na, lolo hari nii nèngu, peka na, "Ari
Yusuf. Nii ja'a sèmi ne'e ka: ja'a tèd'u soe
pagod'o-god'o tèlu. [17] Ètu d'ara soe re dedha
tèka na, pènu dènge koki dhèu aae, dhu
rupa ae titu kèna. Te ngaa manu-bhui lela
mai ka ra'e aa'i koki d'ara soe dhu ètu kètu
ja'a na."

[18] Ropa Yusuf tadèngi nare, ka na dhaa,
peka na, "Sasoa lii nii ama, sèmi ne'e ka:
soe tèlu sèra, sama kahèi dènge tèlu lod'o.
[19] D'ara tèlu lod'o ne, mu ladhe, te dhèu aae
pua dhèu mai poro rare kètu èu. Ho èèna
na, ra kadhoe ngi'u aae èu ètu agarii. Hèia
manu-bhui tutu ra'e aa'i sisi èu."

[20] Ropa d'ai tèlu lod'o, dhu lèke dènge
lod'o hari jadi dhèu aae, na tao tatao dhu
kapai hia dhèu kapai na aa'i-aa'i sèra. Na
paredha ho dhèu lasi kalua eele dhèu dua
sèra nèti d'ara bèdho. [21] Ka na hia hari mone
dhu lalau dhua èi na, sab'e sasab'a nèngu
uru na.

[22] Te ngaa dhèu dhu lalau roti dhèu aae
èèna, ra poro eele kètu na, ka ra kadhoe
ngi'u na, sama sèmi ngaa dhu Yusuf peka
dènge rèngu dua ra.

[23] Te ngaa mone dhu lalau dhua èi dhèu
aae ne, sanèd'e heka Yusuf. Na bhèlu eele
lii moa Yusuf.

41

Yusuf peka sasoa lii nii dhèu aae Masir

[1] Pe d'ai dua tèu risi sa, hèia dhèu aae
Masir nii. Na nii na, nèngu dhu titu ètu
sebhe loko Nil. [2] Kabèdhi laa, nèngu nèdhi
sapi pidhu ngi'u dhu kabèb'u bia. Ka'uri ra
kale'e. Ra kalua nèti d'ara loko, ka ra'a j'u'u
ètu sebhe loko èèna.

[3] Nèbhu boe, sapi pidhu ngi'u dhu leo
hari, kalua nèti d'ara loko deo na. Ngi'u
sapi sèra malaka-god'a. Ra titu padètu
dènge sapi kabèb'u sèra. [4] Hèia sapi malaka
pidhu ngi'u sèra, dhèle aa'i pidhu sapi dhu
kabèb'u sèra. Hèia dhèu aae kabèdhi, ka na
marèi dènge.

[5] Nèbhu boe ka, dhèu aae bhèj'i luu hari.
Ka na nii hari ca tèka. Lii nii na sèmi ne'e

ka: nèngu ladhe nèdhi are pidhu huri dhu
isi pènu, bhodho nèti laa are dhu sub'u. 6 Èle
èèna ka, nèdhi hari are pidhu huri dhu isi
aad'o, aa dhu kamale dhae-dhae sène, lèke
lai ngèlu dhu pana. 7 Ka pidhu huri are dhu
isi aad'o sèra, dhèle aa'i pidhu huri are dhu
isi pènu deo sa. Hèia dhèu aae kabèdhi ka
nèti bhèj'i. Heka nèngu ne'a kèna, nèngu
dhu nii hari di.

8 Mad'ae aae èèna, d'ara isi na be'a boe.
Hèia, na paredha dhèu lasi paroa aa'i dhèu
ai tadha dènge dhèu d'èlu-mèu, ètu rai
Masir mai paraga dènge ne. Ka na lolo lii
nii na sèra dènge si. Te ngaa dhèu èci sa bisa
boe peka sasoa lii nii deo sa mi dhèu aae.

9 Ka mone dhu lalau dhua èi dhèu aae
èèna, heka sanèd'e nèdhi Yusuf kèna. Hèia
la'e peka dènge dhèu aae, aku nèngu na,
"Ama! Ja'a mangaku sala. 10 Uru èèna,
dhu ama ku nasa dènge ja'a, dènge angalai
ku èci na, ka pamaso ji'i asa d'ara bèdho,
11 mèda ca lod'o ka, ji'i dua mi nii. Èci-èci
ka dènge nii na. Aa sasoa nii se'e, sama boe
kahèi. 12 Ètu d'ara bèdho na, abhu ana mone
Ibrani èci. Kapala èmu bèdho nedhe ana
mone ne, j'aj'i kapala urusan ho lalau ji'i.
Ji'i lolo lii nii ji'i dènge ne, ka na peka sasoa
lii nii sèra dènge ji'i. 13 Nèti èèna ka, ama
dhèu aae ded'e hari ja'a. Aa angalai ja'a na,
abhu huku madhe. Se'e se j'aj'i sama sèmi
ngaa dhu ana mone Ibrani na peka."

14 Nanene nare lii ne'e hèia, dhèu aae pua
dhèu lasi lai-lai rare Yusuf nèti d'ara bèdho
mai. Ka Yusuf pamèu iisi na, aa na gati
mèdha-papake na, ka na la'e paraga dènge
dhèu aae. 15 Ropa na d'ai madha hèia, dhèu
aae peka, "Ja'a nii, te ngaa dhèu èci sa re'a
boe sasoa lii nii sèra. Te ngaa dhèu peka na
èu me'a."

16 Hèia Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Ama
dhèu aae. Ja'a èèna ka oo, ke'a boe ngaa-
ngaa kahèi. Dhoka Ama Lamatua di dhu
ne'a, ho Na peka sasoa lii nii sa, dènge lèke.
Na neo peka lii dhu be'a mi ama dhèu aae."

17 Hèia dhèu aae lolo ka, lii nii sèra dènge
ne, aku nèngu na, "Ètu d'ara nii èèna,
ja'a titu ètu sebhe loko Nil. 18 Ja'a ladhe
la'a na sapi pidhu ngi'u dhu kabèb'u bia,
dènge ka'uri dhu kale'e. Ra kalua nèti d'ara
loko mai, ka ra'a j'u'u ètu sebhe loko èèna.
19 Hèia sapi pidhu ngi'u dhu leo mai hari.
Rèngu se'e dhu malaka-god'a. Ètu rai Masir
ne'e, ja'a kèdhi mèka sapi dhu malaka-
god'a sèmi èèna! 20 Dhu pamalaa ja'a, pidhu
sapi dhu malaka-god'a sèra, kabèdhi laa
dhèle aa'i pidhu sapi dhu kabèb'u se. 21 Sapi
dhu malaka sèra dhèle aa'i, te ngaa ngi'u
ra malaka taruu sèmi èèna ka. Hèia ja'a
kabèdhi dènge ka.

22 Èle èèna ka, ja'a bhèj'i luu hari, ka nii
hari ca tèka. Ja'a kèdhi pidhu huri are dhu
isi pènu, kalua nèti laa are ca kapua dhu
sub'u. 23 Èle èèna ka, ja'a kèdhi hari, pidhu
huri are dhu isi aad'o, aa dhu kamale dhae-
dhae, lèke lai ngèlu pana. 24 Ka pidhu huri
are dhu bèdhu sèra dhèle aa'i pidhu huri
are dhu isi pènu sèra. Èle èèna ka, ja'a kèd'i
nèti bhèj'i. Ka ja'a lolo lii nii se'e mi dhèu
d'èlu-mèu se'e, te ngaa èci sa bisa boe peka
sasoa lii nii sèra."

25 Hèia Yusuf padhai lii, peka na, "Ama
dhèu aae! Lii nii dua sèra, sasoa na dhoka
èci di. Ama Lamatua peka le, mi ama dhèu
aae, ngaa dhu Na neo tao. 26 Sasoa na sèmi
ne'e ka: pidhu sapi dhu kabèb'u, dènge
pidhu huri are dhu isi pènu sèra, sasoa na,
tèu dhu bècu-manèsa pidhu tèu. Sasoa ra
dhoka èci di. 27 Sèmi èèna kahèi, pidhu sapi
dhu malaka-god'a, dènge pidhu huri are
dhu isi aad'o, sasoa na, tèu manganga pidhu
tèu.

28 De Lamatua dhu peka mema le, ngaa
dhu Nèngu neo tao. Èèna sama kahèi,
dènge ngaa dhu ja'a peka deo na. 29 Ladhe
bèli-camèd'a, ètu rai Masir ne'e, d'ara
pidhu tèu, èdhi abhu bècu-manèsa palème
rae. 30-31 Èle èèna na, heka èdhi abhu man-
ganga d'ara pidhu tèu. D'ara pidhu tèu na,
manganga madèu aae. Toke èdhi abhu boe
nganga'a calamusi sa, ètu dedha rai Masir
ne'e. Dhèu aa'i-aa'i manganga ae titu kèna,
ka ra bhèlu eele uru na dhu rèngu abhu le
babècu pidhu tèu.

32 De ladhe ama dhèu aae abhu nii dua
hari, sasoa na, Ama Lamatua ka dhu ator
tèke. Nèbhu heka, ngaa dhu Na ator ne,
j'aj'i kèna.

33 Nèti èèna ka, ja'a manèngi sèmi ne'e:
be'a risi ama dhèu aae tenge dhèu d'èlu-
mèu èci, dhu bisa tao ai-hèb'a la'a dènge
be'a. Aa ded'e ne, ho ladhe-leru kabarai
ne'e dènge be'a. 34 D'ara pidhu tèu dhu
bècu èèna, be'a risi ama dhèu aae ded'e
hari dhèu, ho ra oru-pakaboko nganga'a
dhu risi eele. Nganga'a dhu risi sèra, bagi

mi lèmi ho tèke ca pala. 35 Ana kabarai
ne'e, hud'i madhutu dènge be'a paredha
ama dhèu aae, ho pakaboko are-are dhu risi
eele, nèti rae-rae ètu rai Masir ne'e. Aa ra
soli sa d'ara soka ho j'aga paie. 36 Sèna ka
pidhu tèu dhu manganga nèi mai te, èdhi
dhu sadia le nganga'a. Dènge j'ara sèmi
ne'e, èci sa madhe boe manganga."

Dhèu aae ded'e Yusuf j'aj'i ai g'ana na ètu rai Masir

37 Ropa tadèngi lii padhai lii Yusuf ne,
dhèu aae dènge dhèu kapai sèra, sèmi ngaa
dhu na peka dènge dhèu aae èèna. 38 Ka
dhèu aae padhai lii, peka na, "Roh Ama
Lamatua hia le koasa mi Yusuf ne'e. Nèti
èèna ka, èdhi abhu heka dhèu dhu risi nèti
nèngu."

39 Èle èèna ka, dhèu aae padhai lii dènge
Yusuf, peka na, "Ama Lamatua peka dènge
èu, ngaa-ngaa se'e aa'i-aa'i. Nèti sèmi ne'e
ka, heka ji'i nge'a kèna èu ne'e tare'a-re'a
dhèu mèu. Aa mamèu èu ne, risi eele dhèu
ètu mia-mia. 40 Nèti èèna ka, deo ne'e kahèi
ja'a ded'e èu j'aj'i ai g'ana ja'a. Sèna ka èu
j'aj'i dhèu kapai ètu d'ara èmu ja'a. Aa ana
kabarai ja'a nanene lii paredha èu. Dhoka
ja'a di dhu risi nèti èu."

41-42 Èle èèna ka, dhèu aae puru eele kad-
heli dhu dènge cap nèti ai na, ka na pasaluu
mi ai Yusuf. Ka na padhai lii, aku nèngu
na, "Dènge ne'e ne, ja'a ded'e èu, j'aj'i ai
g'ana ja'a ètu rai Masir." Hèia na papake
kodho madhera dhu milu èci mi Yusuf, aa
na pa'inu rate hualaa cakoko mi ladha-goro
na.

43 Èle èèna ka, dhèu aae hia hari Yusuf
kareta ka dua nèngu. Ka na hia dhèu lasi
uuru, ho pa'oo peka na, "We! Patalele j'ara
oo! Pahaha iisi mliu!* Dhèu kapai neo re
ne'e!" Dènge j'ara ne'e, dhèu aae ded'e le
Yusuf, j'aj'i ai g'ana na ètu rai Masir.

44 Hèia dhèu aae padhai lii dènge Yusuf,
peka na, "Sèmi ne'e. Èu dhu me'a le ja'a ne
dhèu aae. Te ngaa ja'a peka le dènge ana
kabarai Masir aa'i-aa'i, peka na, ladhe èu
hia boe ijin, rèngu bisa boe tao ngaa èci sa."

45 Èle ka, dhèu aae pangare Yusuf mad-
hutu ngara Masir, na *Safnat Panea*. Aa, na
hia Yusuf madhèdi dènge ana bhèni èci,
ngara na Asnat. Ama dhèu èmu na, ngara
na Potifera. Nèngu ne'e ka dhu j'aj'i ama
agama ètu d'ara kota On.† Dènge j'ara ne'e,
Yusuf j'aj'i dhèu kapai ètu rai Masir.

46 Lod'o na j'aj'i dhèu kapai ètu rai Masir,
umur nèngu 30 (tèlu nguru) tèu le. Hèia na
kako palème rai Masir. 47 Ètu d'ara pidhu
tèu dhu bècu-manèsa ne'e, oka-tedhe pènu
dènge nganga'a. 48 Hèia Yusuf kaboko ngan-
ga'a dhu risi, ka na tèka paia si. Ètu era mia
dhu na pakaboko nganga'a, ètu èèna kahèi
na soli asa d'ara soka. 49 Are dhu pakaboko
nare, ae titu kèna. Èci èèna ka, dènge salae
ètu nebhe dhasi, ka dhèu uku rare heka.

50 D'ai mèka tèu manganga, dhèu èmu
Yusuf, Asnat nara iisi le ana mone dhèu
dua. 51 Ka Yusuf padhai lii, peka na, "Ama
Lamatua tao j'ara ne'e, sèna ka pabhèlu ja'a
nèti j'aj'èra dhu lod'o ja'a kalua nèti d'ara
èmu ama ku." Nèti èèna ka, ana uuru, na
pangare ne *Manase* (dhu sasoa na ele boe
'bhèlu').

52 Lod'o na abhu ana ka dua, na padhai lii
hari, peka na, "Ja'a abhu j'aj'èra ae d'ai seli
ètu era ne'e. Te ngaa sasue dènge ladhe-
leru Ama Lamatua ka, ja'a abhu ana ètu
ne'e." Ka na pangare ana ne'e *Efraim*.‡

53 Nèbhu boe ka, èle pidhu tèu dhu bècu-
manèsa na. 54 Aa pidhu tèu manganga
madèu d'ai kèna, sama sèmi dhu uru èèna
Yusuf peka le. Ètu era leo, dhèu manganga
le. Te ngaa rae-rae ètu Masir nganga'a ae
era. 55 Te ngaa nèbhu-nèbhu, kabarai Masir
manganga kahèi. Ka lasi asa dhèu aae ho
ra manèngi nganga'a. Aa dhèu aae pua si
lasi asa Yusuf, sèna ka ra madhutu paredha
Yusuf.

56 Te ngaa rai manganga ètu mia-mia asa
tabha, toke d'ai rae-rae ètu rai Masir. Nèti
èèna ka, Yusuf bhoke aa'i soka nganga'a
sèna ka pahie dènge dhèu Masir. 57 Lula
manganga ae titu kèna, ka dhèu nèti mia-
mia mai hèli nganga'a ètu Yusuf ètu rai
Masir.

42

A'a Yusuf lasi hèli nganga'a asa Masir

1 Tèu èèna, Yakob tadèngi dhèu palolo na
abhu are ètu Masir. Ka na peka dènge ana
na si, aku nèngu na, "Ana ee! Miu nga tao
madhèdi mau-mau ka laa? 2 Ja'a tadèngi na

* 41:43 Lii Ibrani dhu asli, sasoa na bisa 'pacud'u', do 'pakabua' kahèi. † 41:45 Ngara kota On madhutu lii Yunani, 'Heliopolis'. ‡ 41:52 Ètu d'ara lii Ibrani, *Efraim* sasoa na 'abhu ana', do 'rai hèu mèngi', do 'asa ae'.

ètu Masir pahia nganga'a. Hua iia lami hèli,
sèna ka èdhi baku madhe manganga."
3 Ka a'a Yusuf canguru dhèu se'e pa'èra
ka, lasi hèli nganga'a asa Masir. 4 Te ngaa
Yakob hia boe ari Yusuf dhu ngara na
Benyamin, la'e dènge a'a na si. Te, na
pangee, "Mage dhoka, ana ne'e abhu hari
j'aj'èra ètu talora j'ara." 5 Lula dhèu ae
nèti mia-mia tadèngi le abhu nganga'a ètu
Masir, ka ra lasi hèli asa nèi. Manganga ne
d'ai le rai Kana'an kahèi. Ka ana-ana Yakob
se,* lasi hèli kahèi asa Masir.
6 Tèu èèna, Yusuf j'aj'i ai g'ana dhèu aae
Masir. Ladhe dhèu nèti mia-mia mai hèli
are, Yusuf ka dhu pahia. Nèti èèna ka, lod'o
a'a na si d'ai nèi, rèngu patitu kètu urutuu,
ho tab'e Yusuf toke rèhu rèngu oe d'ai rai.
7-8 Ropa Yusuf ladhe nèdhi a'a na si, na tadhe
le èèna. Te ngaa Yusuf tao iisi sèmi dhèu
Masir. Nèti èèna ka, rèngu tadhe boe ne
hèi. Hèia na jèka si, aku nèngu na, "Ee! Miu
se nèti mia?"
Hèia ra dhaa, aku rèngu na, "Ji'i se nèti
Kana'an. Ji'i mai hèli nganga'a sa ama
wakil."
9 Hèia Yusuf sanèd'e lii nii na uru na. Ka
na pamadha'u si, aku nèngu na, "Ja'a lèka
boe! Miu se'e dhèu mata-mata. Miu mai
tenge rahasia rai Masir, ho èèna na mai
musu rai ji'i!"
10 Te ngaa ra dhaa peka na, "Aad'o, ama!
Ji'i se'e dhoka ana pua-paleha nèti ama
di. Tare'a-re'a ji'i mai sa ne'e ne, neo hèli
nganga'a di. Leo nèti èèna, aad'o. 11 Ji'i aa'i-
aa'i se'e, ana nèti ca ama di. Ji'i mai mata-
mata boe rai ama ku si ne'e. Ji'i se'e dhèu
be'a."
12 Te ngaa Yusuf jèka si dènge lii mèdhu
hari, peka na, "He! Omo koso! Baku
kapod'e-kabèli ja'a. Miu se'e tare'a-re'a
dhèu bhelu. Miu mai tenge rahasia rai
ne'e!"
13 Ka ra peka, "Aad'o ama! Ji'i se'e ana
pua-paleha ama ku di. Ji'i mai nèti rai
Kana'an. Ji'i aa'i-aa'i mi nèti ca ama, can-
guru dua dhèu. Ari ji'i dhu limuri tèka, pea
dènge ama ji'i. Aa ari ji'i èci aad'o heka!"
14 Hèia Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Aad'o!
Lèke sèmi lii ja'a deo na! Miu se'e dhèu
mata-mata. 15 Na! Karèi sèmi èèna, na miu
hia ku tadha èci, sèna ka ja'a ke'a lii padhai
lii miu deo sa, tare'a, do aad'o. Ja'a subha
ee! Ladhe ari miu dhu limuri na, d'ai boe
ne'e, miu èci sa bisa boe kalua nèti rai ne'e!
16 De hua iia miu pua dhèu èci la'e, ho nèti
ari miu dhu limuri èèna asa ne'e mai. Aa
miu dhu leo se, ja'a taha. Ja'a neo ke'a miu
se'e peka tare'a, do aad'o. Ladhe aad'o, miu
se'e tare'a-re'a mata-mata." 17 Ka Yusuf pua
taha si d'ara bèdho tèlu lod'o.
18 D'ai lod'o ka tèlu, Yusuf la'e padhai lii
dènge ra ètu d'ara bèdho, peka na, "Ja'a
ne'e, ca dhèu dhu madha'u dènge Lamatua.
Aa ja'a madhutu dad'èi Na taruu. Sèna ka
miu mamuri, ja'a neo patabuli miu. Te
ngaa hud'i dènge ku lii pajaji. 19 Ladhe miu
se'e tare'a padhai lii dhu mola, miu pad'elo
ku ngaa èci j'aj'i mi tadha. J'ara na sèmi
ne'e: ja'a taha ca dhèu ètu d'ara bèdho ne'e.
Dhèu leo lèpa ho mèti nganga'a hia a'ari
miu, te ra tatae miu lami mèti nganga'a.
20 D'ai nèi, miu mèti ari miu dhu limuri èèna
mai asa ne'e, ho j'aj'i bukti, tare'a miu se'e
dhèu be'a. Sèna ka ja'a baku huku pamadhe
miu."
Ropa ra tadèngi rare ne'e, ra d'èi kahèi
sèmi èèna. 21 Ka ra padhue-padhai ka èci
dènge èci, peka na, "Waa! Ne'e ne, èdhi
heka abhu b'ala kèna, lula sala dhu èdhi
ad'u-ue mi dedha ari èdhi uru na. Èdhi
ladhe tèdhi nèngu j'èra titu kèna, d'ai na
manèngi sasue èdhi, te ngaa èdhi pusi boe
ne. Nèti èèna ka, èdhi abhu j'aj'èra sèmi
ne'e ne."
22 Hèia Ruben pasanèd'e si, peka na, "We!
Ari-ari ja'a, ee! Uru na ja'a kai le miu, ho
baku paj'èra ana èèna, si? Te ngaa miu-miu
se'e ka dhu mo'o boe nanene lii ja'a. Nèti
èèna ka, lod'o ne'e èdhi dui tare raa ari èdhi
Yusuf èèna." 23 Rèngu padhai lii ae-ae sèmi
èèna, re'a boe na Yusuf ne'a lii rèngu kahèi.
Lod'o Yusuf padhai lii dènge rèngu, na pake
lii Masir, ho èèna na dhèu leo lole hari pake
lii Ibrani.
24 Tadèngi ra padhai lii sèmi èèna hèia,
Yusuf kèd'i eele si, la'e tangi asa era leo.
Tangi nare, la'e hari pa'èci dènge si. Ka na
pua dhèu èki Simeon ètu madha a'ari na
sèra.

A'a Yusuf sèra lèpa asa Kana'an

25 Èle èèna ka, Yusuf paredha dhèu sab'a
sèra, ho soli are asa d'ara karo a'a na si. Aa
tao hari doi kab'ua are sèra, asa d'ara karo
ra èci-èci. Ra tèke ètu hèb'a karo sèra. Na

* 42:5 Sasuri madhutu lii Ibrani peka na, 'ana-ana Isra'el se'. Te ngaa Yakob dènge Isra'el ne, ngara nèti ca dhèu.

pua dhèu sab'a se'e, ho hia si dènge gee. Ka
dhèu sab'a se'e lalau ka, madhutu ngaa dhu
Yusuf paredha. [26] Èle ka, a'a na si hua karo
nganga'a sèra asa dedha badha keled'ei. Ka
ra pakèd'i dènge ka.
[27] Ropa d'ai talora j'ara, ra ae. Dhèu èci
bhoke karo na, ho neo ani keled'ei na. Na
ladhe la'a na, doi na ètu dedha are, ètu d'ara
karo èèna. [28] Capa na cag'ag'a! Hèia na
paroa a'a na si, peka na, "Irii! Miu mai ladhe
ku laa! Madhe èdhi kèna. Ra tao hari doi
ja'a asa d'ara karo ne."
Ladhe rèdhi èèna ka, ra ele ngangee, aa
madha'u bia. Ka ra papeka ka, aku rèngu
na, "Ama Lamatua tao èdhi samia ka ne?"
[29] Hèia ra kako taruu ka, lasi d'ai Kana'an.
D'ai nèi ka, ra lolo dènge ama ra, ngaa dhu
rèngu paraga ètu rai Masir. [30] Ra lolo, peka
na, "Ama, ee! Ai g'ana dhèu aae Masir èèna,
bhelu titu kèna. Na jèka taruu ji'i. Na peka
na ji'i la'a j'aj'i mata-mata ho neo pa'ele iie
rai Masir. [31] Ka ji'i dhaa, peka na, 'Aad'o! Ji'i
se'e padhai lii mola-mola. Ji'i mata-mata
boe. [32] Ji'i se'e, dhèu be'a-be'a. Ji'i aa'i-aa'i
mi, j'aj'i nèti ca ama, dhèu canguru dua. Te
ngaa èci madhe le. Aa ari dhu limuri èèna,
dènge ama ji'i ètu Kana'an.'
[33] Na peka hari, aku nèngu na, 'Ja'a neo
kèdhi, na, miu se'e dhèu be'a, do aad'o!
Miu èci, pea mi ne'e. Aa leo lèpa mèti
nganga'a hia a'ari miu, sèna ka ra baku
madhe manganga. [34] Hud'i miu mèti ku ari
miu èèna mai sa ne'e, heka ja'a ke'a kèna,
tare'a-re'a miu se'e dhèu be'a, mata-mata
boe. Èèna na, heka ja'a patabuli dhèu miu
dhu ja'a taha ne. Aa dènge sèmi èèna, ja'a
heka ko'o kèna, miu kako palème dedha rai
ne'e.'"
[35] Lolo èle hèia, heka ra bhoke karo-karo
rèngu dhu pènu dènge are sèra. Te ngaa ra
cag'ag'a ladhe la'a na doi rèngu sèra aa'i-
aa'i ra, ètu hèb'a karo. Rèdhi sèmi èèna,
Yakob dènge ana-ana na madha'u titu kèna.
[36] Hèia Yakob padhai lii dènge si, peka na,
"Miu se, pa'ele le ana-ana ja'a. Yusuf aad'o
heka. Sèmi èèna kahèi, Simeon. Ne'e miu
neo mèti hari Benyamin kèna? Miu se'e,
tare'a-re'a neo paj'èra ja'a!"
[37] Hèia Ruben peka dènge ama na,
aku nèngu na, "Ama, ee! Pangèd'u laa
Benyamin asa ja'a mai. Ja'a tago kore. Ja'a
jaji kèna mi ama ku, èèna ja'a kèti hari na
mai. Te ngaa ladhe aad'o, na ja'a hia ana
ja'a, mone dhèu dua sèra ho ama pamadhe
aa'i si."
[38] Te ngaa Yakob dhaa hari, peka na, "Bisa
boe! Miu bisa boe mèti Benyamin. Te a'a na
Yusuf, madhe le. Ne'e, di nèngu ka mesa na.
Ladhe na abhu calaka ètu j'ara, miu tabha
babia mi ja'a, toke madhe kèti."†

43

A'a Yusuf sèra lasi hari asa Masir, rèti dènge Benyamin

[1] Tèu èèna, ètu rai Kana'an asa tabha
manganga. [2] Isi èmu Yakob ra'a aa'i le
nganga'a dhu ca hari na, ana na si lasi hèli
ètu Masir. Ka na padhai lii dènge ana na
si, "Be'a risi lami hari hèli nganga'a asa rai
Masir."
[3] Te ngaa Yahuda b'ala, peka na, "Ama,
ca hari na ai g'ana dhèu aae Masir dhu
pasanèd'e le ji'i, aku nèngu na, ji'i bisa boe
pad'elo rèhu mi nèngu, ladhe ji'i ngèti boe
ari ji'i dhu limuri, Benyamin èèna. [4] Nèti
èèna ka, ama ku hud'i laa hia ji'i ngèti
Benyamin. Heka ji'i bisa la'a hèli nganga'a
hia ama ku kèna. [5] Te ngaa ladhe ama
patabuli boe nèngu, ji'i oo la'a boe kahèi.
Lula dhèu Masir na peka le sèmi èèna."
[6] Hèia Yakob jèke si, peka na, "Nga tao
ka miu lolo dènge dhèu èèna, peka na, miu
dènge ari èci era? Miu tenge j'ara ho paj'èra
tabha ja'a!"
[7] Ka ra dhaa, peka na, "Baku nasa ama,
ee! Te lula dhèu ne, karèi taruu-taruu neo
ne'a a'ari èdhi. Na karèi peka na, 'Tasamia?
Ama mi era, do? Miu dènge hari ari dhèu
mone dhu leo, do?' Sèmi èèna na, ji'i dhaa
tasamia hari? Pakaseti ka ji'i dhaa ka laa,
dènge mola-mola. Te pe, cee ne'a na pua
ji'i ngèti hari ari ji'i sa nèi?"
[8-9] Ka Yahuda padhai lii hari, aku nèngu
na, "Ama hud'i patabuli ku Benyamin la'e
dènge ji'i. Ja'a jaji mema, ladhe j'aj'i ngaa-
ngaa mi ngi'u ari ji'i ne'e, ja'a ka dhu gati
ne. Ladhe ja'a kèti heka nèngu mai asa d'ara
kacui-aai ama ku dènge mamuri, hud'i laa
sasala na ama ku pasae mi dedha ja'a toke
madhe. Nèti èèna ka, ama ku hia la, ho ji'i
sama-sama la'a dènge ne, te ji'i neo pakèd'i
kèna. De karohe mai lati ka, sèna ka cahag'e
baku madhe manganga. [10] Ladhe sèmi èdhi

† 42:38 Sasuri lii Ibrani peka na, "toke d'ai ja'a puru asa Sheol (èèna era dhèu madhe sèra)".

mate boe panèbhu sèmi ne'e, na, èdhi lati-
mai dua hari le."
11 Hèia ama ra padhai lii, peka na, "Ladhe
sèmi èèna, na, miu nanene! Lami mere isi
rai èdhi dhu be'a risi, sèmi: dhua nasu oni,
bubhu-bubhu, raa aj'u hèu mèngi, èi na'i
salap, kanari* dènge kab'ui dhu leo sèra.
Ho sèna ka mèti hia ai g'ana dhèu aae Masir
èèna. Aa peka dènge ne, ne'e ne tadha
mata. 12 Aa miu mèti doi risi eele nèti ca
hari ni, sèna ka miu bisa hia hari doi kab'ua
are uru sèra la'a, dhu miu mèdhi ètu d'ara
karo miu sèra. Tao-tao dhèu sèra re'a boe,
ka tèka sala. 13 Miu mèti ari mu. De èèna na
lèpa hari lai-lai! 14 Ja'a sanao-maena, sèna
ka, Ama Lamatua dhu dènge Koasa Kapai
Risi Eele èèna, sab'a mi d'ara ai g'ana dhèu
aae Masir èèna, sèna ka na sue miu. Aa
na hia hari Benyamin dènge Simeon lèpa
palere dènge miu. Te, ladhe ana ja'a se ele,
hud'i laa ja'a pasae j'aj'èra ne'e taruu."
15 Hèia lasi pakaboko tadha mata sèra
dènge doi, ka lasi asa Masir. Rèti kahèi
dènge Benyamin. D'ai nèi ka lasi paraga
dènge Yusuf. 16 Ropa Yusuf nèdhi Benyamin
dènge a'a na si, na pua kapala urusan na,
aku nèngu na, "Lere mèti dhèu se'e sa
èmu ja'a! Ho èèna na, pare sapi ci'u, mi
pananasu nganga'a dhu be'a. Sèna ka lod'o
nètu none, ra'a dènge ja'a."
17 Hèia kapala urusan èèna, tao sama sèmi
lii paredha Yusuf èèna. Na lere nèti dhèu
sèra asa èmu Yusuf.
18 Ropa ra kako lasi èmu èèna, a'a na sèra
madha'u bia. Ètu talora j'ara, ra papeka,
aku rèngu na, "We! Nga tao ka na pua rèti
èdhi sa ne'e? Mage dhoka na neo pasusa
èdhi. Lula doi dhu ra tao hari asa d'ara karo
èdhi ca hari na. Ra sangaja rèti èdhi sa ne'e,
sèna ka ra kèpa èdhi j'aj'i ènu nèngu. Ho
èèna na, ra parama rara keled'ei èdhi sèra."
19 Nèti èèna ka, ropa ra dètu èmu Yusuf
na, ra padhai lii dènge kapala urusan èèna,
peka na, 20 "Ama! Baku nasa dènge ji'i, te
ca hari na dhu ji'i mai hèli nganga'a ètu
ne'e. 21-22 Ropa ji'i lèpa d'ai talora j'ara, ji'i ae
ngara iisi, ho bhèj'i ciki. Hèia ji'i bhoke karo
ho neo panga'a badha. Ladhe la'a na, doi
bab'ae ji'i èci-èci ka ètu d'ara karo sèra. Ji'i
nge'a boe cee ka dhu tao la'a! Nèti èèna ka,
ji'i ngèti hari doi sèra ka se'e. Ji'i manèngi
sèna ka ama ku baku nasa. Aa ji'i ngèti doi
ka risi kahèi, neo hèli hari nganga'a."
23 Hèia kapala urusan èèna dhaa, aku
nèngu na, "Mau-mau, baku madha'u! Ele
boe Lamatua miu èèna ka dhu hia miu
berkat ètu d'ara karo sèra. Ca hari na,
ja'a sèmi le doi miu aa'i-aa'i. Miu pakèlu
boe!" D'ai èmu ka, na patalale Simeon
pa'èci dènge rèngu.
24 Ka aa'i-aa'i ra lasi asa d'ara èmu Yusuf.
Hèia kapala urusan èèna hia èi ho ra rase
haga ra. Aa na ani keled'ei si hèi. 25 Ka na
peka dènge si, aku nèngu na, "Ladhe èèna
na, lod'o nètu miu mi'a dènge ai g'ana dhèu
aae." D'ara ra tatae Yusuf lèpa, rèngu lalau
paie tadha mata ra sèra.
26 Ropa Yusuf d'ai èmu, aa'i-aa'i ra patitu
kètu urutuu ètu madha na. Ka ra j'ole tadha
mata sa hia ne. 27 Hèia Yusuf karèi si, peka
na, "Tasamia? Miu be'a-be'a, do? Tasamia
dènge ama miu dhu heka èèna? Na be'a-
be'a, do?"
28 Ra dhaa, aku rèngu na, "Ènu ama dhu
heka na, dhu ama matana ji'i, be'a-be'a."
Hèia ra patitu kètu urutuu pahaha iisi hari
mi Yusuf.
29 Hèia Yusuf ladhe palème, ka nèdhi ari
na Benyamin. Rèngu dua ra se, ina-ama
èci. Hèia, aku nèngu na, "Ooo! Ne'e ne ka
ari miu dhu limuri, dhu ca hari na miu lolo
èèna, do?"
Ka na lii dènge Benyamin, aku nèngu na,
"Ana, ee! Ja'a sanao, sèna ka Ama Lamatua
hia èu mamuri dènge mera-milu."
30 Ropa ladhe nèdhi Benyamin ne, d'ara
Yusuf karej'e bia, lula na sue ari na ae titu
kèna. Na taha nare heka d'ara na. Ka na
kako eele si la'e sa d'ara kama na. Ka na
tangi ngob'i-ngob'i ètu èèna. 31 Tangi nare
hèia, la'e riu katanga madha na. Èle èèna
ka, na pa'èra d'ara na, ka la'e hari paraga
dènge si. Hèia na pua dhèu sab'a sèra lasi
lalau nganga'a.
32 Ra lalau nganga'a hia Yusuf mei leo. Aa
a'ari na sèra ra'a mei leo. Dhèu sab'a dhèu
Masir sèra, ra'a ètu mei rèngu mesa ra. Lula
dhèu Masir sèra madenge ladhe madhèdi
ra'a pa'èci dènge dhèu Ibrani.† 33 Kapala
urusan èèna ator sèna ka a'ari Yusuf sèra,
madhèdi patangara dènge Yusuf. Na ator

* 43:11 Sasuri madhutu lii Ibrani peka na, *'shaqed'*. Isi na èci èèna ka dènge isi kanari. † 43:32 Dhèu Masir madenge dènge dhèu Isra'el, lula dhèu Isra'el dhèu j'aga kahib'i-kalèbho.

hia si madhèdi mulai nèti a'a uru, padhutu-
dhutu toke ari ra dhu limuri. Ropa ra ladhe
rèdhi j'ara madhèdi sèmi èèna, ra malaa.
34 Yusuf pua dhèu sab'a sèra, bagi nganga'a
nèti mei nèngu, hia a'ari na sèra. Aa'i-
aa'i ra abhu nganga'a dhu ae sama. Dhoka
Benyamin di abhu ae risi a'a na si lèmi hari.
Ka ra'a-rinu d'ai bècu.

44

Moo hualaa pudhi Yusuf ele

1 Ra'a-rinu rara hèia, Yusuf paholo dènge
kapala urusan na, aku nèngu na, "Ssst! Èu
lamu isi are asa d'ara karo dhèu sèi, papènu
d'ai hèb'a. Èle èèna na, èu tao hari doi ra,
asa d'ara karo ra èci-èci. 2 Aa more moo
hualaa pudhi ja'a èèna, ho tao asa d'ara
hèb'a karo ari ra dhu limuri èèna." Ka na
la'e tao madhutu lii paredha Yusuf.
3 Asa bèli d'ara cika lii sa, Yusuf hia si
lèpa. Rèti nganga'a dènge keled'ei rèngu.
4 Ra lasi dhae kaj'èu mèka nèti d'ara kota,
ka Yusuf paredha kapala urusan, peka na,
"Èu karohe lamu magèla si. Ladhe paraga
dènge si, èu peka sèmi ne'e: 'Nga tao ka
miu pake d'ara aapa sèmi èèna mi ai g'ana
dhèu aae? Miu b'ala babe'a na dènge tatao
karehe sèmi ne'e! 5 Nga tao ka, miu mana'u
mèti moo hualaa pudhi na? Miu me'a
boe, do? Mèdha èèna na, na pake boe ho
dhoka ninu di! Te ngaa biasa na pake ho
ne'a tasamia dènge mamuri dhèu. Èèna,
mèdha sogo-tagu! Tatao miu ne, mema
seli-kolane!'"
6 Èle èèna ka, kapala urusan èèna la'e
magèle si toke abhu. Ropa na raga si, hèia
na peka sèmi ngaa dhu Yusuf moa èèna.
7 Ka ra bari ne, aku rèngu na, "Ama peka
ngaa èèna? Ji'i subha. Ji'i se'e bisa boe tao
karehe sèmi èèna! 8 Ama, èu me'a era, si
ma? Doi-doi ca hari sa, dhu ètu d'ara karo
ji'i sèra, ji'i hia hari le sa ama, to? Tasamia
ka ji'i bisa mana'u hualaa iia do hualaa
pudhi ètu d'ara èmu dhèu kapai èèna! Bisa
boe! 9 Ama parisa la! Ladhe abhu mèdha
èèna ètu d'ara karo cee, na huku pamadhe
ne! Aa hud'i laa, ji'i dhu leo se'e, j'aj'i ènu
èu."
10 Hèia kapala urusan na dhaa, peka na,
"Aad'o! Sèmi ne'e. Ladhe abhu moo èèna
ètu cee, na dhoka nèngu di j'aj'i ènu ja'a.
Miu dhu leo lèpa."
11 Ra papuru ka karo sèra. Ka ra bhoke
dènge. 12 Hèia kapala urusan èèna parisa
karo sèra èci-èci, mulai nèti karo unu a'a
na, toke d'ai ari limuri tèka. Ka nèdhi moo
èèna, ètu d'ara karo Benyamin.
13 Rèdhi sèmi èèna hèia, d'ara a'a na sèra
j'èra ma'ète mae-mae sène. Hèia ra paca'e
hari ka karo deo sa asa dedha keled'ei, ka ra
lèpa hari asa d'ara kota.
14 Ropa ra d'ai èmu Yusuf, na ètu èmu era.
Hèia ra patitu kètu urutuu ètu madha na.
15 Yusuf jèka si, aku nèngu na, "He! Nga
tao ka miu tao ne'e mi ja'a! Miu me'a boe,
ja'a ne dhèu kapai ètu ne'e. Ja'a pake na'i
dhu bisa ke'a tatao dhèu, dhu dhèu leo re'a
boe!"
16 Hèia Yahuda dhaa, aku nèngu na, "Irii!
Te Ama Lamatua pasabhoka kèna sasala
èdhi. Pe ji'i peka lii mia hari, ama? Ji'i sili
iisi sa mia hari? Ladhe ama neo taha ari ji'i
ne'e, na be'a risi, taha ji'i aa'i-aa'i mi. More
ji'i aa'i-aa'i, j'aj'i mi ènu ama ka laa."
17 Te ngaa Yusuf dhaa, aku nèngu na,
"Aad'o! Abhu moo èèna ètu cee, na nèngu
di dhu j'aj'i ènu ja'a. Miu dhu leo, lèpa hari
dènge mera-milu sa ama miu!"

Yahuda manèngi sèna ka nèngu gati Benyamin

18 Hèia Yahuda la'e padètu asa madha
Yusuf, ka na padhai lii, aku nèngu na, "Ama
wakil! Ja'a ke'a koasa ama sama sèmi koasa
dhèu aae! Uru nèti èèna, ja'a manèngi ama
baku nasa dènge ja'a. Ja'a neo padhai lii ciki
dènge ama. 19 Med'a na, ama karèi le ji'i,
peka na, 'Ama miu, dènge ari miu dhu èci
na, era do?'
20 Ka ji'i dhaa peka na, 'Ama ji'i heka d'ai
seli le. Aa ari ji'i dhu limuri èci. Lod'o nara
iisi ari ji'i ne'e, ama ji'i na heka le. Ari ji'i
dhu limuri ne'e dènge a'a d'èlu na èci, te
ngaa na aad'o heka. Ina ra madhe le. Ka
di nèngu ka mesa na. Nèti èèna ka, ama ji'i
ne sue ne titu kèna!'
21 Ka ama pua ho ji'i ngèti ari ji'i na mai,
sèna ka ama nèdhi ne. 22 Ka ji'i dhaa na,
'Ana èèna, bisa boe tèke eele ama na mesa
na. Ladhe na tèke eele, na ama ji'i na tatu
madhe dènge kèna.'
23 Hèia ama dhaa na, 'Ladhe miu mèti boe
ari miu na, baku mi pad'elo hari rèhu mi sa
ne'e.'
24 Èle èèna ka, ji'i lèpa. D'ai nèi ka, ji'i
lolo lii dhu mu moa sèra dènge ama ji'i.
25 Nèbhu-nèbhu, nganga'a ji'i èla. Hèia ama
ji'i pua hari ji'i mai hèli nganga'a sa Masir

ne'e. [26] Te ngaa ji'i dhaa na, 'Ama, ee! Ji'i
la'a heka sa nèi. Te ai g'ana dhèu aae na dhu
moa le, aku nèngu na, ladhe ji'i ngèti boe ari
ji'i dhu limuri na, bisa heka ji'i pad'elo rèhu
sa nèi. De ladhe ari ji'i la'e hèi, na heka ji'i
la'a kèna.'
[27] Ama ji'i peka hari, aku nèngu na, 'Miu
me'a kahèi, si ma? Dhèu èmu ja'a Rahel
èèna, ana na dhoka dua di. [28] Ana uuru èèna,
aad'o heka. Ele boe badha hui na'e aa'i le.
Nèti èèna ka, ja'a kèdhi heka rèhu na toke
d'ai sange ne'e. [29] Ladhe miu mèti hari ana
limuri ne, ho sèmi na abhu j'aj'èra, èèna
miu paj'èra ja'a dhèu heka ne'e. Ladhe sèmi
èèna na, ja'a madhe dènge kèna.'
[30-31] Nèti èèna ka, ama, ladhe ja'a lèpa kèti
boe dènge ari ji'i ne, ama ji'i madhe dènge
kèna. Te samanga na dhu pa'èki dènge ana
ne'e di. Dènge ètu d'ara haheka na ne'e,
ladhe ji'i tao ne tabha j'èra, tatu na madhe
dènge kèna. [32] Ngaa hari, ja'a moa le mi
ama ku, peka na, 'Ja'a ka dhu tago ana ne'e.
Ladhe ja'a kèti heka ana ne'e mai sa madha
ama, ja'a ka tago sasala na, toke d'ai ja'a
madhe.'
[33] Nèti èèna ka, ja'a manèngi sèmi ne'e,
ama wakil: hud'i laa ja'a ka pea mi ne'e gati
nèngu, sèna ka ja'a j'aj'i ènu ama wakil. Hia
ne lèpa dènge a'a na si. [34] Ladhe ana ne'e la'e
boe, ja'a bisa boe lèpa kahèi. D'ara ja'a la'e
boe ladhe j'aj'èra ama ji'i toke madhe."

45

Yusuf patadhe ngi'u mi a'ari na, aa na manèngi sèna ka ama na si pidha asa Masir

[1] Ropa tadèngi nare lii Yahuda na, d'ara
Yusuf roe bhilu, toke taha nare boe ètu
madha dhèu sab'a na sèra. Nèti èèna ka,
na hia ra lasi asa li'u, sèna ka mesa na di,
dènge a'ari na ètu d'ara èmu. Dènge j'ara
ne'e, nèngu bisa patadhe iisi na, mi a'ari na
sèra. [2] Hèia dhèu sab'a se'e kalua asa li'u,
ka Yusuf tangi dènge d'ara pèd'a. Lii tangi
na mèdhu, ka dhèu-dhèu Masir ètu li'u sèra
tadèngi kahèi. Mesa boe dhèu ètu li'u sèra,
te dhèu ètu èmu dhèu aae tadèngi kahèi.
[3] Ka Yusuf peka mola-mola dènge a'ari na
si, aku nèngu na, "A'ari, ee! Ja'a ne'e ka
Yusuf èèna! Ama ku mamuri era, do?"
Ropa tadèngi rare, a'a na sèra madha'u
titu kèna. Ra bisa heka bhoke hèb'a padhai
lii ngaa èci sa.
[4] Hèia Yusuf paroa si, peka na, "Mai ku
padètu-dètu dènge ja'a."
Ka ara lasi padètu sa madha Yusuf. Ka
na peka hari, "Ja'a ne, Yusuf, dhu uru èèna,
miu pahia eele asa Masir ne'e. [5] Miu se
tare'a pahie eele ja'a. Te ngaa mage miu
madha'u, aa baku peka cee ka dhu sala.
Lula Ama Lamatua ka dhu hia uuru ja'a mai
sa ne'e. Ho dènge j'ara ne'e, Na pake ja'a
ho hia mamuri mi dhèu ae. Sèna ka baku
madhe manganga.
[6] Rai manganga ne heka dua tèu kèna.
Lèmi tèu era. Bèli-camèd'a dhèu tao heka
oka-tedhe, sèla heka, aa abhu heka ngan-
ga'a hèru èj'i lai. [7] Dènge j'ara dhu èdhi te'a
boe ne, Ama Lamatua hia ja'a mai asa ne'e
uru nèti miu. Sèna ka, miu dènge ana-èpu
miu abhu mamuri.
[8] De dhu lèke, nèti boe tatao miu ka ja'a
d'ai era ne'e, te ngaa tatao Ama Lamatua
di. Nèngu ka dhu hia ja'a j'aj'i ai g'ana dhèu
aae Masir. Ka ja'a j'aj'i mi kapala urusan ètu
d'ara èmu dhèu aae. Abhu boe dhèu leo èci
sa dhu kapai risi nèti ja'a.
[9] De miu lami ka lai-lai ne, ho peka lii
padhai lii ja'a ne dènge ama ku, sèmi ne'e:
'Yusuf, ana ama ku, mamuri era! Nèngu
j'aj'i le dhèu kapai ètu rai Masir. Na
manèngi ama ku la'e lai-lai asa nèi. [10] Ho
èèna na, ama pea ètu rai Gosen padètu
dènge nèngu. Era na be'a aa taleo. Sèna
ka ama bisa piara kahib'i-kalèbho, kahib'i-
ka'ia dènge sapi aa'i-aa'i ra. Aa na manèngi
kahèi ho ama la'e dènge ana-èpu, dènge isi
èmu, dènge mèdha-panyau, ho pea taruu
mi nèi.* [11] Ladhe ama pea ètu Gosen, nèngu
ladhe-leru ama ètu nèi. Te rai manganga
lèmi tèu era. Sèna ka na tenge j'ara ho ama
dènge ana-èpu, aa dènge badha-manu bisa
mamuri dènge be'a.'"
[12] Yusuf peka nare hèia, na padhai lii hari,
peka na, "Miu unu mi mèdhi le, si? Aa
èu kahèi, Benyamin. Ja'a ne'e, tare'a-re'a
Yusuf. [13] De miu peka dènge ama èdhi, na,
ja'a ne'e dènge koasa kapai titu kèna, ètu
kabarai Masir ne'e. Aa lolo dènge ama, ngaa
aa'i-aa'i dhu miu mèdhi le ètu ne'e. Ho èèna
na, karohe mèti ama sa ne'e mai!"
[14] Èle èèna ka, liku nare ari na Benyamin,
hèia dua ra tangi. [15] Sèmi èèna kahèi, na liku
nare a'a na si èci-èci, ka na uu si. Ka heka ra
bani padhai lii dènge ne kèna.

* 45:10 Rai Gosen èèna, ngara era èci ètu rai Masir.

Dhèu aae Masir sèmi nare a'ari Yusuf sèra

16 Ropa dhèu aae dènge dhèu-dhèu kapai
na sèra, tadèngi rare a'ari Yusuf mai asa
Masir, ra karej'e kahèi. 17 Ka dhèu aae peka
dènge Yusuf, aku nèngu na, "Ari! Peka
dènge a'ari èu sèra, ho hua ka nganga'a
asa dedha keled'ei rèngu, sèna ka rèti sa
Kana'an. 18 Aa peka dènge si, rèti ama mu
dènge ana-èpu aa'i-aa'i, mai pea sa ne'e.
D'ai ne'e, pe ja'a hia rèngu rai, era dhu
hèu mèngi risi, sèna ka rèngu bisa mamuri
nèti isi rai èèna. 19 Aa hia rèti mema dènge
kareta pèri-pèri nèti ne'e, ho sèna ka hua
ana iiki-ana iiki dènge ama mu. 20 Baku ra
pangee mèdha-panyau dhu rèngu bisa boe
nedhe rèti, te, ngaa-ngaa dhu be'a ètu rai
Masir ne, èèna na j'aj'i unu rèngu."

21 Tadèngi sèmi èèna, ka Yusuf hia si
kareta pèri-pèri bua, dènge parèko ra'a
j'ara, sama sèmi lii paredha dhèu aae. Aa
a'ari na† pa'èra ka, ho lèpa madhutu lii
paredha dhèu aae. 22 Ka Yusuf hia si mèdha-
papake dhu hiu, ca dhèu ca pasa. Te ngaa
Benyamin, na hia doi iia tèlu ngasu, dènge
mèdha-papake dhu hiu, lèmi pasa. 23 Yusuf
pa'adhu mèdha-panyau dhu be'a risi nèti
Masir hia ama na. Rèngu hua mi dedha
keled'ei canguru ngi'u. Sèmi èèna kahèi,
na hia are, roti, dènge nganga'a ae-ae, dhu
j'aj'i parèko j'ara, lod'o dhu rèngu mulai
pakèd'i nèti Kana'an asa Masir. Nganga'a
se, ra hua ètu dedha keled'ei dhu leo hari
canguru ngi'u. 24 Èle èèna ka, na hia si lèpa,
aa na moa si, aku nèngu na, "Miu baku
patao-palaha ètu talora j'ara, ee!"

Yakob tadèngi na Yusuf mamuri era

25 Hèia ra pakèd'i ka lasi sa ama ra ètu
Kana'an. 26 D'ai nèi ka, ra lolo dènge ama
ra, peka na, "Ama! Ana mu Yusuf na, dhu
mamuri era di. Na j'aj'i le dhèu kapai, ka na
paredha ètu rai Masir!"

Yakob tadèngi hiu-hiu na, loo-loo sène,
te na lèka boe. 27 Te ngaa ropa na tadèngi
nare lii lolo rèngu sèra, aa na ladhe nèdhi
kareta dhu Yusuf pa'adhu mai ho hua ne
asa Masir, heka na lèka kèna. 28 Hèia na
padhai lii, aku nèngu na, "Hea! De ana ja'a
dhu mamuri era di! Ja'a heka karej'e kèna.
Ja'a hud'i laku kèdhi ku ne, heka ja'a madhe
dènge karej'e kèna."

46

Yakob dènge isi èmu na pa'èra mèdha neo pakèd'i asa rai Masir

1 Èle èèna ka, Yakob* si pa'èra ka mèdha
ra, ka ra pakèd'i nèti Kana'an. Ropa ra d'ai
rae Barseba, ka na roro badha tao korban
hia Lamatua, dhu uru na ama na Isak man-
gaj'i.

2 Mèda ca lod'o ka na nii. Ètu d'ara nii
ne'e, na tadèngi na Ama Lamatua paroa
ne, peka na, "Yakob! Yakob! Èu kèd'i ho
nanene ku la!"

Hèia na dhaa, peka na, "Nga tao, Ama?"

3 Ka Lamatua peka na, "Ja'a ne, Ama
Lamatua dhu ama mu mangaj'i nèti uru ka.
Mage èu madha'u kahèi lamu Masir. Te
èèna na, Ja'a tao ana-èpu èu j'aj'i suku kapai
ètu rai nèi. 4 Ja'a laku hèi Masir sama-sama
dènge èu. Ho ladhe èèna na, Ja'a kahèi dhu
kèti hari ana-èpu èu lèpa asa rai Kana'an
ne'e. Ropa èu madhe, na, ana mu Yusuf
madhèdi ètu baboa èu."

5 Èle èèna ka, Yakob dènge ana-ana na
sèra,† lasi taruu tèke eele rae Barseba.
Ra paca'e ne dènge bhèni-ana iiki na asa
kareta sèra dhu dhèu aae Masir pa'adhu
hia si. 6-7 Rèti aa'i mèu-mèu mèdha-panyau
dènge badha-manu dhu j'aj'i kakaja rèngu
ètu rai Kana'an. Hèia Yakob dènge ana-èpu
na, bhèni-mone aa'i-aa'i ra pakèd'i ka lasi
rai Masir.

Ana-èpu Yakob dhu madhutu lasi sa Masir

8 Ana-èpu Yakob dhu madhutu lasi asa
Masir, nuka se'e:‡

Ruben, ana uuru na. 9 Ana-ana na ka:
Henok, Palu, Hesron dènge Karmi.
10 Simeon, dènge ana-ana na: Yemuel,
Yamin, Ohat, Yakin, dènge Sohar.
Dènge Saul kahèi, ana na nèti dhèu
èmu na bhèni Kana'an.
11 Lewi, dènge ana-ana na: Gerson, Kehat,
dènge Merari.
12 Yahuda, dènge ana-ana na: Sela, Peres,
dènge Sera. Ana Yahuda dhu leo, Er
dènge Onan, madhe le ètu Kana'an.

† 45:21 Madhutu sasuri dhu uru-uru sèra, peka na "ana-ana nèti Isra'el sèra madhutu lii paredha dhèu aae." Isra'el ne, ngara leo nèti Yakob. * 46:1 Sasuri lii Ibrani peka na, "Isra'el pa'èra ka mèdha ra, ka ra pakèd'i". † 46:5 Sasuri lii Ibrani peka na, "Ana-ana Isra'el rèti dènge ama ra Yakob." ‡ 46:8 Sasuri lii Ibrani peka na, "ana-èpu Isra'el".

Na nèti dènge ana-ana Peres, Hes-
ron dènge Hamul.
13 Isaskar, dènge ana-ana na: Tola, Pua,
Ayub, dènge Simron.
14 Sebulon, dènge ana-ana na: Seret, Elon,
dènge Jahleel.
15 Rèngu se'e, ana-ana nèti Yakob dènge
dhèu èmu na Lea, lod'o rèngu pea ètu
Mesopotamia. Ana bhèni rèngu èci, ngara
na Dina. Ana-èpu nèti Yakob dènge Lea,
aa'i-aa'i ra 33 (tèlu nguru tèlu) dhèu.
16 Aa Yakob abhu ana-ana dènge dhèu èmu
dhu leo hari. Nuka: Gad, dènge ana-
ana na: Sifion, Hagi, Suni, Esbon,
Eri, Arodi dènge Areli.
17 Aser, dènge ana-ana na: Yimna, Yiswa,
Yiswi, Beria, dènge ana hèni ra èci,
ngara na Sera.
Beria, dènge ana le kahèi: Heber dènge
Malkiel.
18 Rèngu aa'i-aa'i ra, canguru èna dhèu.
Ana-èpu nèti Yakob dènge dhèu èmu na
Silpa. Silpa ne'e ka dhu Laban hia j'aj'i ènu
nèti Lea, dhèu èmu uru Yakob na.
19 Aa ana-ana nèti Yakob dènge dhèu èmu
na bhèni leo hari, ngara na Ra-
hel, nuka: Yusuf dènge Benyamin.
20 Lod'o èèna, Yusuf leo le dènge
Asnat ètu Masir. Ama Asnat èèna,
ama agama ètu kota On. Ngara
na, Potifera. Ana-ana Yusuf dènge
Asnat: Efraim dènge Manase.
21 Benyamin madhutu hèi lasi Masir dènge
ana-ana na: Bela, Beker, Asibel,
Gera, Naaman, Ehi, Ros, Mupim,
Hupim dènge Aret.
22 Ana-èpu Yakob dènge dhèu èmu na
Rahel, canguru èpa dhèu.
23 Dhèu èmu Yakob èci hari, ngara na Bilha.
Ana-ana ra, Dan, dènge Naftali.
Ana Dan, ngara na Husim.
24 Ana nèti Naftali: Yasel, Guni, Yeser dènge
Silem.
25 Yakob dènge dhèu èmu na Bilha, ana-
èpu rèngu dhèu pidhu. Bilha ne, ènu nèti
Rahel, dhu na abhu nèti ama na Laban.
26 De ana-èpu Yakob dhu lasi Masir, aa'i-
aa'i ra dhèu 66 (èna nguru èna) dhèu. Se'e
se, ige mèka dènge dhèu èmu nèti ana-ana
nèngu sèra. 27 Ladhe tabha dènge ana-ana
Yusuf dhu ina na nara iisi ètu Masir dhèu
dua, na Yakob dènge ana-èpu aa'i-aa'i ra si,
70 (pidhu nguru) dhèu.

Yakob paraga hari dènge ana na Yusuf

28 Ropa ra dètu dènge Masir, Yakob pua
Yahuda la'e uuru, paroa Yusuf ho mai
paraga dènge ne ètu Gosen. Ropa ra d'ai
Gosen, 29 Yusuf ca'e nare kareta na, mai
paraga dènge ama na. Ropa ra paraga, liku
nare ama na, ka na tangi nèbhu bia.
30 Hèia Yakob padhai lii dènge Yusuf, aku
nèngu na, "Ana, ee! Ja'a unu ku kèdhi le èu.
Aa ja'a ke'a le èu mamuri era. De ladhe ja'a
madhe èèna ka oo, ngaa-ngaa tao heka."
31 Ka Yusuf peka dènge a'ari na aa'i-aa'i,
peka na, "Ja'a laku peka ku dènge dhèu
aae, sèna ka ne'a na a'ari ja'a mai le nèti
Kana'an. 32 Aa, pe ja'a peka kahèi dènge ne,
miu biasa ani kahib'i-kalèbho dènge sapi.
Nèti èèna ka, miu mèti dènge badha-manu
dènge mèdha-panyau miu nèti Kana'an.
33 De ladhe dhèu aae paroa miu, ho na karèi
miu biasa sab'a ngaa, 34 na, miu dhaa ne
peka na, miu se aa'i-aa'i mi nèti ana iiki
ka mai piara badha, sama sèmi bèi-baki ji'i.
Sèna ka na pua miu pea ètu rai Gosen."
Yusuf peka sèmi èèna, lula dhèu Masir
madenge pea pa'èci dènge ana madhutu
badha.

47

Dhèu aae hia a'ari Yusuf era pea

1-2 Èle èèna ka, Yusuf dènge a'ari na
dhèu lèmi, lasi paraga dènge dhèu aae.
D'ai madha dhèu aae, ka Yusuf patadha
si dènge dhèu aae, ka na peka na, "Ama
dhèu aae! Ama ku dènge a'ari ku mai le
nèti Kana'an. Rèngu mai dènge kahib'i-
kalèbho, sapi, dènge mèdha-panyau aa'i-
aa'i ra. Nuka ra ètu rai Gosen nèi."
3 Dhèu aae karèi si, aku nèngu na,
"Sasab'a miu ngaa?"
Ra dhaa, peka na, "Ji'i se, ana madhutu
badha, sama sèmi bèi-baki ji'i sèra. 4 Limuri
ne'e, ètu rai ji'i Kana'an, hèru hadhu mad-
hera, ka nganga'a dènge j'u'u tèdhi heka.
Nèti èèna ka, ji'i mai taha asa kabarai
ne'e. Ngèti dènge badha-manu ji'i. De ji'i
manèngi ama dhèu aae, ho hia ji'i pea ètu
rai Gosen, sèna ka ji'i piara badha ji'i ètu
nèi."
5 Hèia dhèu aae padhai lii dènge Yusuf
sèmi ne'e: "Ama mu dènge a'ari mu ètu
ne'e le. 6 De hud'i laa rèngu tao kabarai ne'e,
sama sèmi kabarai rèngu. Madhutu kake'a
ja'a, Gosen èèna era dhu be'a risi nèti era

leo ètu rai Masir ne'e. De be'a risi rèngu
pea ètu èèna ka la. Aa ladhe rèngu cee dhu
ladhe-leru badha dènge hua iia, na ja'a hia
badha ja'a ho na piara si ètu èèna."
7 Èle èèna hèia, Yusuf patadhe ama na
dènge dhèu aae. Ka Yakob manèngi mi Ama
Lamatua, sèna ka hia mèngi-nale mi dhèu
aae.
8 Dhèu aae karèi Yakob, aku nèngu na,
"Ama umur pèri tèu kèna?"
9 Yakob dhaa, "Umur ja'a cangasu tèlu
nguru tèu kèna, te ngaa ja'a pea boe mi
ca era sa. Bèi-baki ja'a sèmi èèna kahèi.
Ladhe pakasame dènge rèngu, na umur
ja'a kura nèti rèngu. Te ngaa mamuri ja'a
pènu dènge j'aj'èra." 10 Hèia Yakob manèngi
parmisi neo lèpa. Te ngaa kalua mèka nèti
d'ara èmu, na manèngi hari ca tèka mi
Lamatua ho sèna ka hia berkat mi dhèu aae.
11 Èle èèna ka, Yusuf pad'elo era pea hia
a'ari na si ètu Gosen, madhutu lii pua dhèu
aae deo na. Era èèna be'a titu kèna. (Ra
pangare era èèna 'Rameses'.) Ka ama na
dènge a'ari na sèra pea taruu ètu èèna.
12 Hèia Yusuf sadia nganga'a hia ama na,
a'ari na, dènge ana dhèu èmu ra, aa'i-aa'i
ra, nèti dhèu kapai toke d'ai ana susu.

Tèu manganga ètu rai Masir

13 Taa èèna, rai manganga titu kèna, tèdhi
boe nganga'a ca lamusi sa ètu mia-mia.
Nèti Masir toke Kana'an, dhèu-dhèu man-
ganga roe ca palèpa, taga nèti ra'a-rinu
heka. Dhèu bisa heka sab'a ngaa-ngaa,
lula manganga titu kèna. 14 Dhèu-dhèu nèti
d'ara rae-rae ètu Masir, sèmi èèna kahèi
dhèu-dhèu nèti d'ara rae-rae ètu Kana'an,
mai hèli nganga'a ètu Yusuf. Doi-doi dhu
na sèmi sèra, na pakaboko aa'i ka, la'e tèke
asa èmu dhèu aae. 15 Tèu èèna, èla aa'i doi
dhèu Masir dènge dhèu Kana'an ka ra bisa
heka hèli nganga'a. Hèia ra mai roma iisi
mi Yusuf, aku rèngu na, "Ama wakil! Hia ku
ji'i nganga'a ciki la, sèna ka ji'i baku madhe
manganga. Te doi ji'i, èla aa'i mèu-mèu le."
16 Hèia Yusuf dhaa, peka na, "Ladhe tare'a
doi miu aad'o heka, na sèmi ne'e ka la! Mèti
badha miu, ho pasilu dènge nganga'a." 17 Ka
dhèu se'e mai pasilu badha ra dènge ngan-
ga'a. Badha-badha sèmi jara, kahib'i-ka'ia,
kahib'i-kalèbho, sapi, dènge keled'ei. Lula
tèu èèna, Yusuf dhu moa tèke le.
18 Tèu mai na, rèngu mai hari sa madha
Yusuf, ka ra peka, "Ama wakil, ee! Ji'i
peka tare'a-re'a kèna. Doi ji'i dènge badha
ji'i ama pasilu aa'i-aa'i le. Limuri ne'e,
ji'i dènge heka ngaa-ngaa. Dhu ètu ji'i
dhodhoka ngi'u dènge rai ji'i di. 19 Baku
tèke eele ji'i madhe manganga. Te ladhe ji'i
madhe na, cee ka dhu sab'a oka-tedhe se'e?
De hua iia, ama wakil more ji'i, ho j'aj'i ènu
mu. Aa more aa'i rai ji'i kahèi. Pe, èèna na,
ama hia hini ho ji'i sèla hia ama. Gaji dènge
kab'ua rai ji'i, ama pasilu dènge nganga'a.
Sad'i ji'i baku madhe manganga."
20 Lula rai manganga ae, ka dhèu Masir
pahie aa'i rai rèngu. Nèti èèna ka, Yusuf
hèli nara aa'i rai ètu Masir j'aj'i mi pusaka
dhèu aae. 21 Dènge j'ara sèmi èèna ka, dhèu
Masir aa'i-aa'i ra j'aj'i ènu nèti dhèu aae.*
22 Dhoka rai unu ama agama sèra di, Yusuf
hèli nare boe, te dhèu aae hia taruu dhèu
se nganga'a na. Nèti èèna ka, dhèu se pahie
boe rai rèngu.
23 Lod'o èèna, Yusuf peka dènge ana
kabarai sèra, aku nèngu na, "Naa! Miu j'aj'i
le ènu nèti dhèu aae. Ja'a hèli kore aa'i le,
rai miu hia dhèu aae. De mere hini se'e ho
lami sèla ka mi dedha rai sèra. 24 Ladhe miu
puu-g'ètu na, bagi mi lèmi. Ho ca pala hia
dhèu aae. Aa èpa pala sèra, miu tao hini
dènge mi pake mi'a-minu dènge a'ari miu."
25 Hèia ra dhaa, aku rèngu na, "Ama pa-
mamuri ji'i le, de ji'i manèngi tarima kasi.
Ji'i neo j'aj'i ènu nèti dhèu aae."
26 Nèti èèna ka, Yusuf tao madha j'ara
ne'e, j'aj'i ad'a kabarai ètu Masir. Ladhe ra
puru rare are na, ra bagi mi lèmi pala. Ho
ca pala rèngu hia mi dhèu aae. Aa èpa pala
rèngu abhu. Te ngaa rai ama agama sèra,
dhèu aae hèli boe. Ad'a èèna, ra pake taruu.

Yusuf jaji na nèngu padhane ama na Yakob ètu era ro'a bèi-baki ra

27 Karèi nèti lod'o èèna, dhèu Isra'el pea
taruu ka ètu Masir, ètu rai Gosen. Ra j'aj'i
dhèu kaja, aa ana-èpu rèngu asa tabha ae.
28 Ètu Masir, Yakob mamuri hari 17 (can-
guru pidhu) tèu era. J'aj'i umur Yakob
aa'i-aa'i ra, 147 (cangasu èpa nguru pidhu)
tèu. 29 Lod'o dètu na madhe èèna, na paroa
Yusuf, ka na padhai lii dènge ne, aku nèngu
na, "Ana Yusuf! Ja'a rasa na, mamuri ja'a
madhera heka. Nèbhu heka, Lamatua paroa

* 47:21 Abhu sasuri lii Ibrani dhu peka kahèi na "Yusuf pidha eele dhèu aa'i-aa'i ra asa d'ara kota."

ja'a lèpa kèna. Èèna ka ja'a manèngi sèna
ka ladhe èu sue ja'a, èu subha sèna ka baku
padhane ja'a ètu rai Masir ne'e. 30 Èu hud'i
mèti ngi'u aae ja'a, ho padhane asa era ro'a
bèi-baki èdhi. Ho èu padhane ja'a ètu èèna.
Ne'e ne, dad'èi d'ara ama."

Ka Yusuf dhaa ne, aku nèngu na, "Be'a
ama! Ladhe dad'èi ama ku kèna, na ja'a
madhutu."

31 Ka Yakob padhai lii hari, peka na, "De
ladhe sèmi èèna, èu hud'i subha uuru ku,
ho ke'a na èu madhutu dad'èi ama."

Hèia Yusuf subha madhutu dad'èi Yakob.
Ka Yakob patitu kètu urutuu ètu dedha era
j'unu na, ka na manèngi makasi mi Ama
Lamatua.

48

Yakob manèngi Lamatua ho hia mèngi-nale mi ana-ana Yusuf, Efraim dènge Manase

1 Nèbhu boe ka, dhèu lasi peka dènge
Yusuf na, ama na pèd'a aae. Hèia la'e nèti
dènge ana na, Efraim dènge Manase, sèna
ka lasi ladhe baki ra Yakob. 2 Ropa Yakob
tadèngi Yusuf si mai le, ka na pakaseti
madhèdi.

3 Hèia na padhai lii dènge Yusuf, aku
nèngu na, "Ana Yusuf, ee! Ama Lamatua
dhu dènge Koasa Kapai Risi na, uru èèna,
Na pad'elo le iisi Na dènge ja'a ètu rae Lus,
ètu rai Kana'an. Ètu nèi, Na moa tèke mi
ja'a. 4 Na padhai lii, peka na, 'Bèli-camèd'a
Ja'a hia ana-èpu èu j'aj'i ae, ho rèngu j'aj'i
suku dhu kapai. Rai ne'e ne, ja'a hia j'aj'i
unu rèngu, ho j'aj'i pusaka ra toke d'ai rai-
haha èle.'

5 Aa ana èu Efraim dènge Manase èèna,
hak rèngu sèmi ne'e ka: lod'o dhu ja'a d'ai
Masir na, mere iisi le rèngu dua ra. Masi
ka sèmi èèna, ja'a tao rèngu sèmi ana d'èlu
ja'a, sama sèmi Ruben dènge Simeon. 6 Aa
ladhe bèli-camèd'a èu abhu hari ana, na
èèna di unu èu kèna. Ja'a tao boe rèngu
sèmi ana d'èlu ja'a. Pe pusaka ra, rèngu
abhu nèti a'a ra, Efraim dènge Manase. 7 Ja'a
tao sèmi èèna, sèna ka èdhi sanèd'e ina mu
Rahel. Lod'o ji'i mai nèti Mesopotamia asa
Kana'an, d'ai talora j'ara, ina mu madhe
ropa nara iisi aa'i. Èèna na, ji'i dètu rae
Efrata ètu rai Kana'an. Lod'o èèna, ja'a susa
d'ai seli. Ka ja'a padhane ne ètu sebhe j'ara
la'e asa rae Efrata." (Limuri ne, rae èèna ra
gati ngara na *Betlehem*.)

8 Ropa Yakob* padhai lii nare sèmi èèna
hèia, na boti kètu na, ladhe nèdhi ana-ana
Yusuf ètu èèna. Hèia na karèi Yusuf, aku
nèngu na, "Se'e se, ana cee?"

9 Ka Yusuf dhaa, "Se'e, ana dhu Ama
Lamatua hia ja'a ètu Masir."

Yakob peka hari, "Ladhe sèmi èèna, na
hia ra mai padètu dènge ja'a, ho ja'a
manèngi Ama Lamatua hia si mèngi-nale."
10 Yakob heka le, aa musi madha na ahu le.
Na ladhe nèdhi be'a heka. Hèia Yusuf nèti
ana na sèra padètu asa madha Yakob, ka na
liku nare si, aa na uu si dua ra. 11 Ka na peka
dènge Yusuf, aku nèngu na, "Nèbhu nare
sange ne'e, ja'a pangee na, ja'a bisa heka
kèdhi rèhu èu. Te ngaa Ama Lamatua, tao
risi eele nèti ngaa dhu ja'a ngee, toke ja'a
bisa kèdhi ana-ana èu kahèi."

12 Hèia Yusuf hari eele ana na dhèu dua
sèra nèti madha Yakob,† ka na patitu kètu
urutuu na, aa na pacud'u rèhu na d'ai rai,
ètu madha ama na. 13 Èle èèna ka, Yusuf
kèd'i. Na nare ana na dhèu dua sèra, ka na
hia ra titu padètu-dètu dènge ama na. Na
patitu ana uuru na Manase, re bèka g'ana
Yakob. Aa ana ka dua, Efraim, re bèka kariu
Yakob. 14 Te ngaa ropa Yakob soro ai na
neo manèngi mèngi-nale hia ana dua sèra,
na soro ai g'ana na mi kètu Efraim, aa ai
kariu mi kètu Manase. 15 Ka na manèngi
Ama Lamatua hia berkat mi Yusuf, peka na,
"Baki mu Isak,
dènge ama na Abraham,
dua ra madhutu taruu dad'èi Ama
Lamatua.
Ama Lamatua ladhe-leru ja'a kahèi, nèti
ana ngèru toke d'ai deo ne'e ne.
16 Na pakaj'èu ja'a nèti rupa-rupa
sasusa.‡
De ja'a manèngi sèna ka Na hia
mèngi-nale mi ana èu se'e,
dènge ana-èpu ra.
Aa ladhe ra manèngi-mangaj'i mi Ama
Lamatua,

* 48:8 Sasuri lii Ibrani peka na "Isra'el padhai lii". † 48:12 Sasuri lii Ibrani peka na, "Yusuf pa'eso ana na nèti talora aae kètu urutuu Yakob." ‡ 48:16 Sasuri lii Ibrani peka na, "Ja'a manèngi sèna ka ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga mai ho pakaj'èu nèti ja'a rupa-rupa j'aj'èra." Te ngaa abhu kahèi dhèu d'èlu-mèu peka na, Ama Lamatua ka dhu pad'elo iisi Na, ropa Na pake ana pajuu na nèti sorga mai ho patalale Yakob nèti rupa-rupa j'aj'èra. Ladhe ètu *Lii Lolo Uuru* 16:7; 21:17; 22:11,15.

ra bhèlu boe ale kolongara baki Abraham, kolongara Isak, aa kolongara ja'a,
sèna ka ana-èpu rèngu asa bèba-kacanga,
ho j'aj'i kapai ètu rai-haha ne'e."

17 Te ngaa ropa Yusuf ladhe nèdhi ama
na tao ai g'ana na mi kètu Efraim, hèia
kèpe nare ai ama na, ho tao sa kètu a'a na
Manase. 18 Ka na peka dènge ama na, "Ama,
ee! Baku tao sèmi èèna. Nèngu ne, ari
Efraim. Nèngu ana limuri. De ai g'ana ama
hud'i tao sa kètu a'a na Manase. Lula èèna
hak ana uuru."
19 Te ngaa ama na Yakob d'èi boe. Ka
na peka na, "Ana, ee! Ja'a ke'a. Ladhe
èèna na, Manase j'aj'i èra, aa ana-èpu na
tabha ae, ho j'aj'i suku kapai. Te ngaa ari
na Efraim èèna, bèli-camèd'a kapai risi hari
nèti nèngu. Sèmi èèna kahèi ana-èpu na ae
risi eele hari, ho ladhe èèna na, rèngu j'aj'i
suku-suku dhu kapai aae."
20 Ka na peka dènge ana se dua ra, "Ladhe
dhèu Isra'el manèngi Ama Lamatua ho hia
mamèngi-nale mi dhèu, rèngu ale ngara
miu dua mi hèi. Ladhe èèna na, ra peka
sèmi ne'e: 'Ji'i sanao sèna ka Ama Lamatua
hia mamèngi-nale mi èu, sama sèmi Na hia
mi Efraim dènge Manase.'"

Dènge j'ara ne'e, Yakob ale uuru ngara
Efraim nèti ngara a'a na Manase.

21 Èle èèna, hèia Yakob padhai lii dènge
Yusuf, peka na, "Ana, ee! Ja'a nèbhu heka
madhe. Te ngaa Ama Lamatua dènge miu,
ho èèna na nèti hari miu asa era pea-palu'u
bèi-baki miu. 22 Te ngaa ne'e ne, ja'a hia èu
risi eele nèti a'ari èu. Aa ja'a hia tabha èu,
ledhe ètu rai Kana'an èèna, dhu uru na ja'a
kore nèti dhèu Amori, lod'o ja'a segi rèngu
ètu d'ara pamusu."

49

Yakob peka tatao ana na si èci-èci, aa manèngi berkat nèti Lamatua

1 Hèia Yakob pua ana na aa'i-aa'i ra pak-
aboko. Ropa ra kaboko aa'i, na peka dènge
si, aku nèngu na, "Ana ja'a aa'i-aa'i! Mai
padètu dènge ja'a. Te ja'a neo peka dènge
miu j'ara mamuri mi èci-èci lod'o limuri."
2 Ka na peka mema dènge ana-ana na si, aku
nèngu na,
"Sèmi ne'e, ana-ana Yakob! Mai titu lingu
mere ja'a.
Mi nanene, ama miu Isra'el ne, neo padhai
lii.
3 *Ruben!* Èu ne, ana ja'a dhu uru tèka! Èu
ne'e tatea ja'a, dènge ai g'ana ja'a.
Dhèu pakab'ua risi èu. 4 Te ngaa
d'ara èu èra boe, sama sèmi rii dhasi
dhu la'e-mai la'e-mai. Cag'ag'a laa,
èu lamu j'unu dènge dhèu èmu ja'a,
ka pakaj'alu era j'unu ama èu. Tatao
èu èèna ka, pamanahu eele kolon-
gara ca dhèu a'a.
5 *Simeon* dènge *Lewi!* Miu dua mi ca rupa.
Miu dua mi, malai titu kèna ded'e
samala, ho paj'èra dhèu. 6 Ladhe
miu pare pama'ète kalua haga sapi,
ho ra kapod'e reo-reo ètu era, na
lèke dad'èi miu kèna. Aa bhabhelu
miu hari, ladhe miu kadhi ngutu, na
mi pamadhe dhèu. Nèti èèna ka,
ja'a pahae boe lii padhai lii miu. Aa
ja'a d'èi boe tao madha-dhilu mi lii
langu miu. 7 Nèti èèna ka, ja'a dhoo
bhelu-katub'a miu ne, te seli-kolane
nga! Dènge nanasa miu dhu dènge
boe sasue ciki sa hèi. Ladhe èèna na,
miu pasae unu mi, bhelu-katub'a
miu sèra. Ho èèna na, Lamatua
ceb'e ana-èpu miu, asa g'ana asa
kariu. Ka ra paceb'a asa mia-mia,
ètu dedha rai Isra'el.
8 *Yahuda!* Ngara èu ne, sasoa na, 'koa-kio'.
A'ari èu èèna na ra koa èu, aa ra
pacud'u kètu ho pakab'ua èu. Èu
ne, j'èli musu èu, toke ra bisa heka
doa kètu. 9 Èu ne, sama sèmi singa
ngèru dhu èra, ho tenge nganga'a
unu mu. Aa èu ne, sama sèmi singa
mone, dhu tèku iisi neo bhèj'i; èci sa
bani boe pagagai dènge èu. Èu kahèi
sèmi singa rena, dhu madhenge
ana; èci sa bani boe gagu. Èci èèna
ka dènge èu. Dhèu èci sa bani boe
padadisi, aa bani boe tao macam-
macam mi dedha èu. 10 Èèna na
èu mèd'u paredha. Ana-èpu èu oo
rèd'u paredha padhutu-dhutu, toke
abhu èci dhu hak nèngu risi eele
nèti cahag'e, ho nèd'u paredha na.
Ka dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne'e,
pahaha iisi ho nanene lii paredha

✡ 49:10 Mateos 1:3

nèngu hèi.✡ 11 Èèna na, èu ne ma-
muri dènge karej'e-karae. Èu neo
ngaa, na abhu. Èu neo tao ngaa,
na j'aj'i! Aa ladhe èèna na, badha-
manu, dènge isi rai nèti oka-tedhe
èu, asa ae d'ai ceb'e lebhe eele hèi.
12 Nganga'a-nginu èu, dhu be'a hua,
aa dhu èle boe.
13 *Sebolon!* Rai pusaka dhu èu unu, kapai
seli, nèti nebhe dhasi toke d'ai too
dènge kota Sidon. Kapa-kapa mai
nèti mia-mia ho panahu dènge be'a
ètu d'ara hèb'a-namo dhasi èu.
14-15 *Isaskar!* Èu ne, sama sèmi keled'ei dhu
èra, te ngaa èu kètu hadhu papake
na aad'o. Ladhe èu j'unu ètu talora
j'ara,* dhèu èci sa bisa boe pakèd'i
èu ho kako taruu. Te ngaa ladhe èu
mèdhi rae ètu ca bèka nèi be'a, èci
sa dhae pua mèka èèna ka, mu pasae
mèti le mèdha-panyau èu ho lamu.
Tatu èu sama sèmi èèna ka!
16 *Dan!* Ngara èu ne, sasoa na, 'dhèu pa-
ma'ète lii'. Aa èu ne, dènge ana-èpu
èu, ladhe bèli-camèd'a pama'ète lii
nèti dhèu èu Isra'el sèra, dènge boe
bia ca bèka. 17 Aa èu ne, sama
èci èèna ka dènge mege kaisao dhu
j'unu ètu sebhe j'ara. Dhèu ca'e jara
ho èèna na, èu kadhi haga jara èèna
nèti kabodho, toke dhèu manahu sa
rai.
18 O LAMATUA! Ja'a ke'a na Èu hia mamuri
mi ji'i aa'i-aa'i mi.
19 *Gad!* Ngara èu, lii na oe èci èèna ka dènge,
'age'. Ladhe èèna na, dhèu parapo
mai age èu, te ngaa èu kabèli hari
age si, ka mu segi si.
20 *Aser!* Ladhe èèna isi rai nèti oka-tedhe èu
be'a risi, d'ai èu tao koki dhu be'a
bia, ka dhèu aae-dhèu kapai mai hèli
ètu èu.
21 *Naftali!* Èu ne sama sèmi rusa hui,
dhu dhèu èci sa ator rare boe èu.
Ana-ana matana èu, bhèni iia dènge
mone iia.
22 *Yusuf!* Èu ne, sama sèmi aj'u loro dhu
dètu dènge madha èi. Dadana na
loro asa tembok dhu dedha aae.†
23 Abhu kahèi dhèu tèka d'ara dènge
èu, sama èci èèna ka, dènge musu
dhu neo kataki èu. 24 Te ngaa Ama
Lamatua dhu ja'a mangaj'i na, bera-
bera dènge èu. Ho Na pa'èra ai
èu, ka èu kataki si hari, masi ka
nèti kaj'èu èèna ka. Èu segi si,
lula Ama Lamatua dhu tolong èu.
Mema koasa Na risi aa'i ngaa-ngaa!
Nèti èèna ka, Nèngu j'aj'i era sarai
ja'a, lula Nèngu na ka dhu mad-
henge ja'a. 25 Aa Nèngu madhenge
èu kahèi. Dènge Na pala-bagi hia
èu mèngi-nale nèti dedha-liru, nèti
rai-haha, dènge berkat ho matana
ana ae-ae dhu ngi'u èra. 26 Ledhe-
ledhe ra ele boe. Aa mamèngi-nale
dhu ja'a peka mi èu ne, dedha risi
nèti ledhe aa'i-aa'i ra. Sèna ka hud'i
laa berkat se aa'i-aa'i sabhori asa èu,
lula èu ne risi nèti a'ari èu se aa'i-
aa'i si.
27 *Benyamin!* Babani èu sama sèmi busa hui
dhu manganga. Mad'ae aae era, na
kèd'i le èèna, ho bata-magèla badha
hui, ho j'aj'i mi nganga'a na. Aa,
ladhe d'ai ka mèda, la'e papala dhu
sisa hia mi ana-ana nèngu. Babe'a
ana-èpu èu sèmi èèna kahèi."
28 Sange ne'e ka, Yakob peka dènge ana-
ana na, tasa mera mia mamuri rèngu
pala lod'o limuri, èci-èci ka dènge ana-èpu
rèngu. Rèngu aa'i-aa'i se'e ka, j'aj'i mi bèi-
baki nèti canguru dua suku dhèu Isra'el.

Yakob madhe

29-30 Èle èèna ka, Yakob manèngi sèna ka
ana-ana na pajaji mema, peka na, "Nèbhu
heka, ja'a madhe. Ladhe bèli-camèd'a ja'a
madhe, na miu hud'i padhane ku ja'a asa
d'ara ro'a baki ku Abraham. Ro'a ne, ètu
d'ara loe padètu dènge rae Makpela, dènge
Mamre ètu rai Kana'an. Uru na baki Abra-
ham ka dhu hèli loe dènge oka na, ho j'aj'i
mi era ro'a nèngu. Na hèli pama'ète nèti
dhèu suku Het, ngara na Efron. 31 Ètu era
èèna, ra padhane baki èdhi Abraham dènge
bèi èdhi Sara; ama ja'a Isak dènge ina ku
Ribka ètu èèna kahèi. De èèna na, miu
hud'i padhane ja'a mi era èèna, ètu sebhe
ro'a dhèu èmu ja'a Lea. 32 De mage mi
bhèlu, padhane ja'a ètu d'ara loe dhu baki
Abraham ku hèli nare èèna."

* 49:14-15 Madhutu lii Ibrani, pake dua sasoa: "bhèj'i ètu talora dua era" dènge "j'unu ètu talora dua mèdha pasaa".

† 49:22 Sasuri lii madhutu Ibrani ètu d'ara ayat ne, mèu iia boe. Abhu dhèu mèu peka na, 'aj'u dhu loro', aa cahag'e hari na 'badha keled'ei'.

33 Yakob padhai lii nare sèmi èèna, na
bhèj'i dènge ka ètu dedha koi na, hèia na
madhe dènge ka.

50

1 Hèia Yusuf liku nare ama na, ka na
tangi. Na uu ama na pèri-pèri hari. 2 Ka na
paredha dhèu dhu tuka urus dhèu madhe
mai lalau ngi'u aae ama na dènge bubhu-
bubhu, sèna ka baku ele iie. 3 Sasab'a tuka
lalau ngi'u aae ama na, d'ai èpa nguru lod'o,
madhutu j'ara sasab'a rèngu. Dhèu Masir
aa'i-aa'i madhutu tangi kahèi mamadhe
Yakob ne'e. Ra beke pidhu nguru lod'o, tao
sèmi dhèu kapai rèngu madhe.

4 Èle beke pidhu nguru lod'o, hèia Yusuf
peka dènge dhèu sab'a na sèra, "Mi nanene!
Mèti ku lii ja'a ne asa dhèu aae, peka sèmi
ne'e: 5 'Lod'o ama ku oe madhe, na moa sèna
ka ja'a laku padhane ne asa rai Kana'an. De
ja'a manèngi ho ama dhèu aae hia ja'a ijin
laku padhane ama ku. Ladhe èle na, ja'a
lèpa hari mai.'"

6 Ropa tadèngi, hèia dhèu aae dhaa, peka
na, "Ladhe èu dhu moa le mi ama mu sèmi
èèna na, lamu ho padhane ne ètu nèi."

7 Ka Yusuf pakèd'i ka, la'e padhane ama
na. Dhèu ae madhutu lasi dènge ne kahèi.
Sèmi kapala urusan nèti dhèu aae, dènge
dhèu kapai aa'i-aa'i nèti Masir. 8 A'ari Yusuf
dènge dhèu-dhèu sab'a ra aa'i-aa'i, lasi pad-
hane Yakob. Dhu ata ètu Gosen dhoka dhèu
èmu ra, ana iiki, dènge badha-manu ra di.
9 Sordad'u ae madhutu kahèi. Cahag'e ca'e
kareta, aa cahag'e hari ca'e jara. Taga dhèu
dhu madhutu na, ae d'ai seli, nèti èèna
ka, rombongan dhu rèti dhèu madhe ne,
madhera titu kèna.

10 Rèngu lasi, ka ra pège loko Yarden ètu
era èci, ngara na Atad. Era ne'e, dhèu biasa
mai j'èli are. D'ai era ne'e, Yusuf si tangi
mamadhe ama na. Aa ra beke hari pidhu
mèda.

11 Ropa dhèu Kana'an ètu sèra, ladhe na
ra j'èra ae titu kèna, hèia ra papeka, aku
rèngu na, "We! Miu laladhe ku laa! Babeke
mamadhe dhèu Masir se, ra susa bia nga!
J'ara tatangi rèngu sèmi nèi ni ka." Nèti
èèna ka, ra pangare era èèna, ngara na *Abel-
Misraim*. Sasoa na, 'sasusa dhèu Masir'.

12 Hèia ana-ana Yakob se, tao madhutu
sèmi lii moa rèngu uru na. 13 Ka nedhe rèti
ngi'u aae Yakob na, lasi padhane asa d'ara
loe dhu padètu dènge rae Makpela dènge
Mamre. Abraham hèli nare era ne'e nèti
dhèu suku Het, ngara na Efron, ho j'aj'i mi
era udhu rui rèngu.

Yusuf pa'èra d'ara a'a na si

14 Yusuf padhane nare ama na, hèia
nèngu dènge a'ari na lèpa hari asa Masir.
Sama-sama dènge dhèu leo dhu madhutu
sèra.

15 Ropa rèngu d'ai Masir, a'a Yusuf se
mulai madha'u. Lula ama rèngu aad'o heka,
ka ra papeka, aku rèngu na, "We! Ta pangee
ku la! Sèmi Yusuf tèka d'ara dènge èdhi
era, ho na b'ala tatao karehe èdhi mi nèngu
uru èèna, na èdhi tasamia?" 16 Hèia rare
lii èci, ka ra hia lii la'e asa Yusuf, peka na,
"Ama wakil. Ji'i sanèd'e era, lod'o ama èdhi
mamuri era, na pua ji'i 17 ho padhai lii dènge
ama wakil, peka na, 'Yusuf hud'i bhabhèlu
eele ka sasala a'a na si. Lula uru na ra
paj'èra ne.' Ji'i nge'a kahèi ama èdhi ne,
karèi nèti uru ka mai, na mangaj'i dhoka mi
Ama Lamatua di. Ji'i kahèi j'aj'i ana pajuu
Lamatua. Nèti èèna ka, ji'i mai manèngi
abho, lula uru na ji'i paj'èra le, ama wakil."

Ropa tadèngi lii ne'e, hèia Yusuf tangi.

18 Èle èèna ka, a'a na si mai unu ra, ka
patitu kètu urutuu ètu madha na. Hèia ra
padhai lii, peka na, "Hud'i laa ama tao ji'i
j'aj'i ènu ama."

19 Te ngaa Yusuf padhai lii dènge ra, "Miu
se a'a ja'a! Miu baku madha'u ia ka! Dhoka
Ama Lamatua di, dhu dènge hak hia huku
mi dhèu. Te ja'a ne, aad'o. 20 Mema tare'a,
uru na miu mere lii èci, ho neo paj'èra
ja'a. Te ngaa Ama Lamatua ka dhu ub'a
eele tatao miu dhu karehe èèna, j'aj'i mi
babe'a. Nèti èèna ka, Na ded'e ja'a j'aj'i
dhèu kapai ètu ne'e, sèna ka dhèu ae abhu
mamuri dènge karej'e. 21 Nèti èèna ka, ja'a
peka dènge miu kèna! Baku madha'u ia ka.
Ja'a pamoa dènge miu se, èèna na, ladhe-
leru miu, dènge ana-èpu miu aa'i-aa'i ra."

Dènge lii padhai lii sèmi ne'e ne, Yusuf
pa'èra hari d'ara a'a na si.

Mamadhe Yusuf

22 Èle èèna ka, Yusuf pea taruu ètu rai
Masir, dènge a'ari na si, aa'i-aa'i ra. Nèngu
mamuri d'ai 110 (cangasu canguru) tèu.
23 Nèngu d'ai hari nèdhi ana-èpu Efraim
kahèi. Aa na leru èpu Manase, nuka ana-
ana nèti Makir.

24 Yusuf peka mi a'a na si, aku nèngu na,
"A'a ku si ee! Ja'a rasa na mamadhe ja'a

dètu le! Te ngaa ja'a parcaya, Ama Lamatua
tatu ladhe-leru miu. Bèli-camèd'a Nèngu
ka dhu lere miu kalua nèti rai ne'e. Nèngu
kahèi dhu nèti hari miu lèpa asa rai dhu
Na padhadha le pake lii subha, ho hia mi
baki èdhi Abraham, Isak dènge ama èdhi
Yakob." [25] Ka Yusuf manèngi mi a'ari na
si, sèna ka ra subha, peka na, "Miu hud'i
jaji ku mi dedha ja'a. Ladhe lod'o d'ai Ama
Lamatua nèti hari miu asa rai Kana'an, miu
hud'i mèti ngi'u aae ja'a asa nèi."
[26] Èle èèna ka, Yusuf madhe ètu Masir,
dènge umur nèngu 110 (cangasu canguru)
tèu. Hèia ra tao bubhu mi ngi'u aae na. Ka
ra tao asa d'ara kopa.

Lii lolo Be'a nèti Lamatua Yesus madhutu sasuri Mateos

J'aj'aj'i nèti Lamatua Yesus
(Lukas 3:23-38)

1-2 Sasuri ne, lole j'ara mamuri nèti Yesus Kristus, nuka Dhèu dhu Ama Lamatua padhadha mema ho neo pua mai. Yesus ne, ana-èpu dhèu aae Daud dènge Abraham.

Karèi nèti Abraham toke dhèu aae Daud, abhu 14 (canguru èpa) bèi-baki. Kabhia Na sèmi ne'e:
Abraham matana Isak,
Isak matana Yakob,
Yakob matana Yahuda dènge a'ari na,
3 Yahuda matana Peres dènge Sera (ina ra, ngara na Tamar)
Peres matana Herson,
Herson matana Ram,
4 Ram matana Aminadab,
Aminadab matana Nahason,
Nahason matana Salmon,
5 Salmon matana Boas (ina na, ngara na Rahab)
Boas matana Obet (ina na, ngara na Rut),
Obet matana Isai,
6 Isai matana Daud.

7-11 Nèti Daud toke lod'o dhu ra babège suku Isra'el asa Babel, abhu hari 14 (canguru èpa) bèi-baki, nuka:
Daud matana Soleman (ina na, uru èèna dhèu èmu Uria).
Soleman matana Rehabeam,
Rehabeam matana Abia,
Abia matana Asaf,*
Asaf matana Yosafat,
Yosafat matana Yoram,
Yoram matana Usia,
Usia matana Yotam,
Yotam matana Ahas,
Ahas matana Heskia,
Heskia matana Manase,
Manase matana Amos,†
Amos matana Yosias,
Yosias matana Yekonya dènge ari na, lod'o babège si asa Babel.✡

12-16 Lod'o babège si asa Babel, toke d'ai rara iisi Yesus, abhu 14 (canguru èpa) bèi-baki, nuka:
Yekonya matana Saltiel,
Saltiel matana Serubabel,
Serubabel matana Abihut,
Abihut matana Elyakim,
Elyakim matana Asor,
Asor matana Sadok,
Sadok matana Akim,
Akim matana Eliut,
Eliut matana Eliasar,
Eliasar matana Matan,
Matan matana Yakob,
Yakob matana Yusuf,

Yusuf ne, dhèu èmu Maria. Maria ne ka dhu nara iisi Yesus Kristus.

17 De karèi nèti Abraham toke Daud, abhu 14 (canguru èpa) bèi-baki; nèti Daud toke lod'o ra babège si asa Babel abhu 14 (canguru èpa) bèi-baki; aa nèti lod'o ra babège si asa Babel d'ai Maria nara iisi Yesus, abhu 14 (canguru èpa) bèi-baki.

Maria nara iisi Lamatua Yesus
(Lukas 2:1-7)

18 Lii lolo Maria nara iisi Yesus sèmi ne'e ka:

Maria dhu tunanga le dènge Yusuf. Dua ra pa'èci rèdhi mèka sama sèmi dhèu èmukamali, te ngaa te'a boe na, Maria dhu dènge le babia nèti Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci.✡ 19 Ropa Yusuf ne'a, ka na neo pama'ète lii rèngu dua ra. Te ngaa na d'èi boe pamakae Maria ètu madha dhèu ae, lula nèngu ne ca dhèu dhu d'ara mola. Nèti èèna ka, na neo pamau eele lii rèngu ne.

20 Te ngaa lod'o dhu na pangee era, d'ara ca mèda sa, ka nèngu nii. Ètu d'ara nii ne, ladhe nèdhi ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga mai peka dènge ne, aku nèngu na, "Yusuf! Èu ne, ana-èpu dhèu aae Daud. Èu mage makae leo dènge Maria. Te ana dhu na kad'o èèna, j'aj'i nèti Roh Ama Lamatua. 21 Bèli-camèd'a Maria nara iisi ana mone ca dhèu. Aa èu hud'i pangare Ne, *Yesus*, te Nèngu ka dhu patabuli dhèu unu Ama Lamatua nèti koasa sasala-sasigo ra."‡ ✡

---

* 1:7-11 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi, suri *Asaf*. Abhu sasuri cahag'e dhu leo, dhu suri, na, *Asa*. Dhèu ne'e, èci èèna ka dènge dhèu dhu cèu d'ara sasuri *1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda* 3:10. † 1:7-11 Sasuri lii Yunani cahag'e suri, na, *Amos*. Aa abhu cahag'e dhu suri, na, *Amon*. ✡ 1:7-11 2 Dhèu Aae sèra 24:14-15, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 36:10, Yermia 27:20 ✡ 1:18 Lukas 1:27 ‡ 1:21 Ngara *Yesus* sasoa na, "Lamatua patabuli dhèu nèti koasa sasala-sasigo ra.". ✡ 1:21 Lukas 1:31

22 J'ara ne j'aj'i sèmi èèna, lula Ama
Lamatua dhu peka mema nèti uru ka, re
dhèu nèti lii padhai Na, ngara na Yesaya,
dhu suri, peka na,
23 "Mi nanene! Bèli-camèd'a abhu ana bhèni
ca dhèu dhu kalora iisi,
te'a boe na, nèngu dhu dènge babia le.
Èèna na nara iisi Ana Mone ca dhèu.
Ka ra pangare Ne, *Imanuel*."
(Lii Ibrani, 'Imanuel' sasoa na:
Ama Lamatua bera-bera dènge
èdhi.)✡
24 Ropa nii èle, Yusuf kèd'i nèti bhèj'i na.
Ka na madhutu ka lii padhai Ama Lamatua
dhu na tadèngi ètu d'ara nii deo na. Ka nare
Maria j'aj'i dhèu èmu na. 25 Te ngaa na j'unu
pa'èci boe dènge Maria, toke Maria nara iisi
aa'i. Nara iisi nare ka, Yusuf pangare Ana
ne, *Yesus*.✡

2

Dhèu dhu d'èlu-mèu ladhe hua-hètu, mai tenge Yesus

1 Lod'o rara iisi Yesus ètu rae Betlehem,
ètu propensi Yudea, dhèu aae Herodes dhu
nèd'u paredha ètu èèna. Lod'o èèna, dhèu
pèri-pèri nèti era kaj'èu, mai nèti bèka
dhimu asa kota Yerusalem. Rèngu se, dhu
re'a mèu ladhe hua-hètu. 2 Ropa ra d'ai
Yerusalem dhèu se pakarèi, aku rèngu na,
"Dhèu Aae nèti dhèu Yahudi, dhu heka rara
iisi hiu èèna, era na buli mia, ee? Ji'i ngèdhi
hua-hètu cue ètu bèka dhimu, dhu j'aj'i mi
tadha dhu peka na, rara iisi le Nèngu. Nèti
èèna ka, ji'i mai neo pahaha iisi mi Nèngu."
3 Ropa dhèu aae Herodes tadèngi lii ne'e,
hèia d'ara na susa. Nèti èèna ka, dhèu aa'i-
aa'i ètu Yerusalem sèra, d'ara ra susa kahèi.
4 Èle èèna ka, dhèu aae Herodes paroa
nare kètu agama Yahudi dènge mese agama
aa'i-aa'i sèra, ka na karèi si, peka na, "Miu
peka sèku dènge ja'a la! Kristus, dhu Ama
Lamatua padhadha tèke èèna, rara iisi Ne
ètu mia?"
5 Hèia ra dhaa, aku rèngu na, "Ètu rae
Betlehem, propensi Yudea. Te ca dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua, ngara na Mika,
dhu suri tèke le karèi nèti uru ka, na:
6 'Wee! Miu dhèu Betlehem ètu propensi
Yudea sèra.
Baku pangee na, rae miu ne,
ca rae iiki dhu dhèu ige boe.
Te bèli-camèd'a dhèu kapai ca dhèu
cèu mai nèti rae ne'e.
Èèna na Nèngu j'aj'i dhèu mad-
henga mi dhèu Ja'a, dhèu Is-
ra'el.'"✡
7 Ropa tadèngi nare sèmi èèna, hèia
dhèu aae Herodes paroa mau-mau dhèu
dhu d'èlu-mèu ladhe hua-hètu sèra. Ka
na karèi, na, "Lod'o mia miu ladhe mèdhi
hua-hètu ne cèu ètu dedha-liru?" Hèia ra
peka dènge ne. 8 Èle ka, na hia si lasi asa
Betlehem. Na moa dènge ra, peka na, "Lami
ho tenge palème era, ètu mia Ana ne. Ladhe
miu rage, na, lèpa hari mai sèna ka peka
dènge ja'a. Te ja'a neo laku pahaha iisi mi
Nèngu kahèi."
9 Ropa tadèngi rare lii padhai dhèu aae,
hèia lasi dènge ka. Kaca'a laa, rèngu rèdhi
hari hua-hètu dhu uru èèna rèdhi ètu bèka
dhimu. Hua-hètu ne cèu ètu madha rèngu,
na kako uru nèti rèngu, hèia tèja ètu dedha
era Ana ne pea.
10 Ropa rèdhi, hèia ra karej'e titu kèna.
11 Èle ka lasi asa d'ara èmu, hèia ladhe rèdhi
Ana ne dènge ina Na Maria. Hèia ra patitu
kètu urutuu ho pahaha iisi mi Ana ne. Ka
dhèu se bhoke mèdha dhu kab'ua rèti hia
Ana ne. Ra hia hualaa, kemenyan dènge raa
aj'u hèu mèngi.
12 Nèbhu boe, ka dhèu se abhu nii nèti
Ama Lamatua, peka na, "Lami ia ka asa
dhèu aae Herodes." Nèti èèna ka, ra lèpa
hari asa rai rèngu re j'ara leo.

Yusuf si rai asa Masir

13 Lod'o dhèu d'èlu-mèu ladhe hua-hètu
se lèpa, hèia ana pajuu Lamatua èci nèti
sorga, mai peka dènge Yusuf ètu d'ara nii,
aku nèngu na, "Yusuf! Pakèd'i dènge ka
d'ara lai-lai ne! Mèti Ana ne dènge ina Na
lami asa Masir. Pea ètu nèi, toke Ja'a peka
d'ai lod'o mia miu lèpa hari. Te dhèu aae
Herodes tenge j'ara ho pamadhe Ana ne!"
14 Hèia Yusuf kèd'i nèti bhèj'i. Ka mèda
èèna kahèi, nèti dhèu èmu na dènge Ana ne,
rai lasi asa Masir. 15 Ra pea ètu nèi toke dhèu
aae Herodes madhe. J'ara èèna, nuka sèmi
ca dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua, ngara
na Hosea, suri tèke karèi nèti uru ka, na,
"Ja'a paroa hari Ana Ku, ho lèpa ka nèti
Masir."✡

✡ 1:23 Yesaya 7:14 ✡ 1:25 Lukas 2:21 ✡ 2:6 Mika 5:1, 2 Samuel 5:2 ✡ 2:15 Hosea 11:1

Dhèu aae Herodes pamadhe ana iiki ae-ae ètu Betlehem

16 Ropa dhèu aae Herodes ne'a nare, na,
dhèu d'èlu-mèu ladhe hua-hètu sèra leko-
monya ne, hèia na nasa titu kèna. Na
paredha sordad'u na sèra, aku nèngu na,
"Lami asa rae Betlehem nèi, aa asa rae-rae
leo dhu padètu ètu èèna. Pamadhe aa'i
ana mone iiki dhu dua tèu asa haha mai."
Herodes hia paredha ne, lula na sanèd'e lii
lolo nèti dhèu d'èlu-mèu sèra. Na ige karèi
nèti rèngu rèdhi hiu-hiu hua-hètu cèu ètu
dedha-liru.

17 J'ara se'e aa'i-aa'i j'aj'i madhutu ngaa
dhu dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua,
ngara na Yermia, suri tèke, peka na,

18 "Abhu lii tangi dènge lii roma iisi dhèu
nèti kota Rama.*
Rahel tangi d'ara pèd'a,
lula ana-ana na madhe aa'i.
Na d'èi boe ca dhèu sa mai pamako ne,
lula ana-ana na, aad'o heka ca
dhèu sa."✡

Yusuf si lèpa nèti rai Masir

19 Nèbhu-nèbhu ka, dhèu aae Herodes
madhe. Lod'o èèna, Yusuf si ètu Masir era.
Hèia Ama Lamatua pua ana pajuu Na ca
dhèu mai nèti sorga, pad'elo rèhu na mi
nèngu ètu d'ara nii. 20 Ana pajuu ne lii, aku
nèngu na, "Yusuf! Kèd'i ka! Mèti ka Ana
ne dènge ina Na asa Isra'el. Te dhèu dhu
neo pamadhe Ana ne, madhe le." 21 Ropa
tadèngi nare, hèia Yusuf kèd'i. Èle ka nèti
si asa rai Isra'el.

22 Te ngaa ropa Yusuf tadèngi na,
Arkalaus, ana dhèu aae Herodes, dhu j'aj'i
dhèu aae limuri ne ètu propensi Yudea,
ka na madha'u la'e asa Yudea. Èle èèna
ka, Ama Lamatua peka hari dènge ne ètu
d'ara nii, na, "Yusuf, èu baku pea ètu
Yudea." Nèti èèna ka, lasi pea asa propensi
Galilea, 23 ètu rae Nasaret. Dènge j'ara ne lii
padhai Ama Lamatua lèke tare'a, nuka sèmi
ngaa dhu dhèu rèti lii padhai Na suri tèke,
na "Bèli-camèd'a dhèu paroa Ne, Dhèu
Nasaret."✡

3

Yohanis tuka sarani aj'a-nori dhèu
(Markus 1:1-8, Lukas 3:1-18, Yohanis 1:19-28)

1 Lod'o Yesus dhu kapai le, hèia Yohanis
tuka sarani mulai aj'a-nori dhèu ètu era
dhu dhèu pea boe ètu propensi Yudea.
2 Na aj'a peka na, "A'ari pasue! Miu hud'i
mangaku aa tèke eele ku sasala-sasigo miu,
ho lèpa asa Ama Lamatua. Te limuri ne
dhèu aa'i-aa'i bisa j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua."✡
3 Uru èèna, ca dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua, ngara na Yesaya, suri le lula-nèti
Yohanis ne, aku nèngu na,
"Bèli-camèd'a abhu dhèu pa'oo-parodha
ètu d'ara mamoo, peka na,
'Dhèu aa'i-aa'i pa'èra sèna ka tao
pabe'a j'ara,
ho sèmi mamai Ama Lamatua!
Tao pamola j'ara hia Ne!'"✡
4 J'ara mamuri Yohanis ne, ca ropa dènge
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua uru sèra.
Mèdha-papake na tao nèti rèu badha onta.
Dhari hake na nèti ka'uri badha. Nganga'a
na, kabara dènge dhua nasu oni.✡
5 Lod'o èèna, dhèu ae mai neo paraga
dènge Yohanis. Rèngu mai nèti kota
Yerusalem, nèti kabarai propensi Yudea
aa'i-aa'i, dènge nèti rae-rae dhu dètu loko
Yarden. 6 Ra bhoka d'ara ra, aa mangaku
sasala-sasigo aa'i-aa'i, èle ka Yohanis sarani
si ètu d'ara loko Yarden.
7 Lod'o èèna, dhèu ae nèti partei agama
Parisi dènge dhèu partei agama Saduki, lasi
asa era èèna kahèi, manèngi Yohanis sarani
si. Te ngaa ropa Yohanis ladhe nèdhi si,
hèia na jèke si, peka na, "Heeh! Miu se
cakaraa mege dhu kapod'e-kabèli. Bèli-
camèd'a Ama Lamatua huku mi, lula tatao
miu dhu bhelu-katub'a sèra. Mage mi
pangee na, miu bisa rai nèti hahuku Na.✡
8 De be'a risi miu lèpa sa Ama Lamatua,
aa tèke eele sasala miu sèra. Èle na, tao
j'ara-j'ara dhu be'a, sèmi aj'u dhu hua be'a.
9 Mage mi pangee na, miu se abhu mamuri,
lula j'aj'i ana-èpu Abraham. Mi sanèd'e lii
ja'a, ee! Te Ama Lamatua bisa tao hadhu
se j'aj'i ana-èpu Abraham kahèi.✡ 10 Baku

* 2:18 Rama èèna, kota cue dhu padètu dènge kota Yerusalem. ✡ 2:18 Yermia 31:15 ✡ 2:23 Markus 1:24, Lukas 2:39, Yohanis 1:45 ✡ 3:2 Mateos 4:17, Markus 1:15 ✡ 3:3 Yesaya 40:3 ✡ 3:4 2 Dhèu Aae sèra 1:8 ✡ 3:7 Mateos 12:34, 23:33 ✡ 3:9 Yohanis 8:33 ✡ 3:10 Mateos 7:19

pamud'e! Te abhu dhu kèpe mema kataka,
pa'èra patue aa'i-aa'i aj'u dhu hua be'a boe,
sèna ka core asa d'ara ai.✡
11 Limuri ne, ja'a sarani miu pake èi, ho
j'aj'i mi tadha dhu peka na, miu se tèke eele
sasala-sasala miu. Te ngaa pe abhu ca Dhèu
dhu kapai risi nèti ja'a, bèli-camèd'a mai.
Masi ka j'aj'i ana pua-paleha Na, ja'a nia boe
sa hèi. Èèna na, Nèngu papènu d'ara miu
dènge Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci.
Nèngu tao miu j'aj'i mola-mèci kahèi, sama
sèmi dhèu pake ai ho bhubhu maruru.* 12 Te
Nèngu dhu nèd'u kokotai dènge laludhu ètu
d'ara, ho neo tatai eele èto na. Èle èèna, Na
bhori laludhu asa d'ara soka. Te ngaa èto
sèra, Na dutu asa d'ara ai dhu heo robhe-
robhe dhu madhe boe."

Yohanis sarani Lamatua Yesus
(Markus 1:9-11, Lukas 3:21-22)

13 Lod'o èèna, Yesus puru mai nèti Galilea,
la'e asa loko Yarden. Na mai sèna ka
manèngi Yohanis sarani Ne. 14 Te ngaa
Yohanis no'o boe. Na pab'ala peka na,
"Tasamia ka ja'a sarani Èu? Sale ne, sina
ma? Hud'i Èu ku dhu sarani ja'a. Te èèna
ka dhu ja'a parluu!"
15 Te ngaa Yesus dhaa, aku Nèngu na,
"Pangee ia ka. Te ngaa doe ne'e, hud'i laa
èu di dhu sarani Ja'a. Dènge j'ara sèmi ne'e,
èdhi tao madhutu dad'èi Ama Lamatua."
Ropa tadèngi nare, ka Yohanis b'ala, aku
nèngu na, "Sad'i aku Èu" Hèia Yohanis
sarani Yesus.
16 Ropa sarani èle, ka Yesus kalua nèti
d'ara loko. Cag'ag'a laa, liru bhoke eele.
Hèia ladhe nèdhi Roh Ama Lamatua puru
mai, nuka sèmi koro j'aha dhu mai tèka mi
Nèngu. 17 Hèia ra tadèngi lii Ama Lamatua
nèti dedha-liru, peka na,
"Nèngu ne, Ana pasue Ja'a.
Nèngu pakarej'e taruu d'ara Ja'a."✡

4

Dhèu aae nidhu dadugu-rariu Lamatua Yesus
(Lukas 4:1-13, Markus 1:12-13)

1 Èle ka, Roh Ama Lamatua nèti Yesus asa
d'ara mamoo, sèna ka dhèu aae nidhu sèku
Ne.✡ 2 Ètu era ne'e, Yesus na'a-ninu boe èpa
nguru lod'o mèu-mèda. Hèia Na manganga
titu kèna. 3 Ropa Na manganga sèmi èèna,
hèia dhèu aae nidhu mai sèku Ne, peka na,
"Èu ne tare'a-re'a Ana Ama Lamatua, do?
Ladhe tare'a, na, paredha hadhu se, ho j'aj'i
nganga'a."
4 Te ngaa Yesus dhaa, na, "Dhu suri ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, peka
na:
'Dhèu rai-haha mamuri mesa boe nèti
nganga'a di.
Te ngaa rèngu hud'i nanene ku Lii
Holo-Nori Ama Lamatua,
aa tao madhutu dad'èi Na
kahèi.'"✡
5 Ka dhèu aae nidhu nèti Yesus asa
kota Yerusalem, kota Lamatua dhu mola-
mèci èèna. Èle ka, na nèti Yesus asa era
dhu dedha risi ètu Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. 6 Hèia nidhu ne, peka, "Ladhe Èu
ne tare'a-re'a Ana Ama Lamatua, Èu ridhu
sèku asa haha nèi. Te dhu suri tèke ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, na,
'Pe Ama Lamatua pua ana pajuu nèti sorga,
sèna ka j'aga Èu.'
Aa ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua, dhu suri kahèi,
'Pe ra kanata ai ra, ho sibhe Èu,
sèna ka ngi'u Èu pèd'a boe, aa haga Èu
goi lèke boe hadhu sa hèi.'"✡
7 Te ngaa Yesus b'ala, aku Nèngu na,
"Abhu kahèi dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua, dhu peka na,
'Ama Lamatua èèna, Lamatua èu.
De èu baku pua Ne pake koasa Na, sèna
ka pad'elo bukti, peka na,
Nèngu èèna, tare'a-re'a Ama
Lamatua.'"✡
8 Èle èèna ka, dhèu aae nidhu ne nèti
hari Yesus asa kolo ledhe dhu dedha aae.
Hèia na pad'elo aa'i saraga dènge babe'a
negara aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. 9 Ropa na
pad'elo nare, hèia dhèu aae nidhu ne peka,
aku nèngu na, "Sad'i Èu patitu kètu urutuu,

* 3:11 Madhutu sasuri lii Yunani asli, dhu suri, peka na, "baptis dènge Roh Lamatua dhu Mola-Mèci, aa ai." "Baptis dènge Roh Na," sasoa na, "papènu d'ara miu dènge Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci." "Baptis ... dènge ai," sasoa na, "Nèngu tao miu j'aj'i mola-mèci kahèi, sama sèmi dhèu pake ai ho bhubhu maruru." ✡ 3:17 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:2, Lii Sod'a Koa-Kio 2:7, Yesaya 42:1, Mateos 12:18, 17:5, Markus 1:11, Lukas 9:35 ✡ 4:1 Ibrani 2:18, 4:15 ✡ 4:4 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 8:3 ✡ 4:6 Lii Sod'a Koa-Kio 91:11-12 ✡ 4:7 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:16

sèna ka pahaha iisi mi ja'a, pe ja'a hia aa'i
se'e se mi Èu."
10 Te ngaa Yesus jèke ne, peka na, "He,
nidhu! Pakaj'èu nèti era ne'e ne! Te Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua, suri na,
'Èu hud'i pahaha iisi mi Ama Lamatua,
aa èu ne hud'i sab'a ku dhoka hia
Nèngu di.'"✡
11 Ropa dhèu aae nidhu tadèngi lii ne, hèia
na tèke eele Yesus. Te ngaa ana pajuu Ama
Lamatua nèti sorga mai uri Ne.

Lamatua Yesus mulai aj'a-nori dhèu ètu Galilea
(Markus 1:14-15, Lukas 4:14-15)

12 Tèu èèna, dhèu aae Herodes pamaso
Yohanis tuka sarani asa d'ara èmu bèdho.
Ropa Yesus tadèngi, hèia Na lèpa asa
Galilea.✡ 13 La'e asa rae Na Nasaret, èle ka
la'e taruu pea ètu rae Kapernaum. Rae èèna
ètu sebhe dano Galilea, ètu rai Sebulon
dènge Naftali.✡ 14 Dènge j'ara ne, Na tao
madhutu ngaa dhu dhèu nèti lii padhai
Ama Lamatua, ngara na Yesaya, suri tèke,
peka na,
15 "Rai Sebulon dènge rai Naftali
dhu padètu dènge dano Galilea ètu
sebhe haa loko Yarden.
Dhèu Yahudi boe pea ètu era sèra
kahèi.
16 Rèngu dhu mamuri ètu d'ara maroga,
te ngaa limuri ne, rèdhi le saraa.
Aa saraa ne heo le
palème mi dhèu aa'i-aa'i dhu tadhe
mèka Ama Lamatua."✡
17 Karèi nèti lod'o èèna, Yesus mulai aj'a-
nori dhèu, peka na, "Miu hud'i soro ka-
bodho aa tèke eele sasala-sasigo miu, ho
mamuri ka dènge mola-mèci! Te limuri ne
dhèu aa'i-aa'i bisa le j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua."✡

Lamatua Yesus paroa nare dhèu sab'a dhasi dhèu èpa ho madhutu Ne
(Markus 1:16-20, Lukas 5:1-11)

18 Ca tèka, Yesus kako re sebhe dano
Galilea. Na paraga dènge dhèu dua dhu
pa'a'ari. Èci ngara na Simon, dhu tema
paroa ne, Petrus. Aa ari na, Anderias. Dua
ra dhu pèku i'a ètu dano Galilea, lula dua ra
dhèu sab'a dhasi. 19 Hèia Yesus paroa si, aku
Nèngu na, "Mai ku madhutu Ja'a! Miu biasa
tenge i'a, te ngaa limuri ne Ja'a neo aj'a miu
ho j'aj'i tuka tenge dhèu." 20 Ropa ra tadèngi
rare, hèia dua ra tèke eele dènge ka pèku ra,
lasi madhutu Yesus.
21 Èle ka, Yesus kako hari ciki, hèia ladhe
nèdhi ana Sabadeus, dhèu dua. A'a, ngara
na Yakobis, aa ari na, Yohanis. Dua ra dhu
lalau paie pèku ètu dedha koha sama-sama
dènge ama ra. Hèia Yesus paroa dua ra,
sèna ka madhutu Ne. 22 Ropa ra tadèngi
rare, hèia ra tèke eele ama dènge koha ra,
lasi madhutu Ne.

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu, aa puri-pa'èle dhèu pèd'a
(Lukas 6:17-19)

23 Èle ka, Yesus si kako palème propensi
Galilea, ho Na aj'a-nori dhèu ètu d'ara
èmu sabaj'a dhèu Yahudi. Na aj'a Lii
Lolo Be'a Ama Lamatua, aa Na peka j'ara-
j'ara tasamia, sèna ka dhèu bisa mad-
hutu paredha Ama Lamatua. Aa Na puri-
pa'èle kahèi dhèu nèti rupa-rupa papèd'a-
tarègu.✡ 24 Nèbhu boe ka, tatao Yesus ne
dhèu lolo palème toke d'ai propensi Siria
aa'i-aa'i. Hèia dhèu rèti dhèu ra dhu lèke
rupa-rupa papèd'a asa Yesus. Dhèu se
rèti kahèi dhèu dhu nidhu tao, dhu huj'u
kahib'i, dènge dhu karuku. Ka Na puri-
pa'èle aa'i si. 25 Lod'o èèna, dhèu ae-ae mai
madhutu Ne. Dhèu se mai nèti propensi
Galilea, aa nèti rai Canguru Kota, dhu ra
peka na, *Dekapolis*. Dhèu cahag'e mai nèti
kota Yerusalem, nèti propensi Yudea, aa
nèti cabèka dhimu loko Yarden.

5

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu ètu ledhe

1 Ropa Yesus ladhe nèdhi dhèu ae-ae mai
madhutu Ne, hèia Na ca'e la'e asa ledhe
iiki cue, ka Na madhèdi ètu èèna. Ana-
ana madhutu dhu Na hag'e nare sèra, mai
padètu sèna ka nanene Ne. 2 Hèia Na aj'a-
nori si, peka na,

Dhèu dhu tare'a-re'a abhu a'oto
(Lukas 6:20-23)

3 "Dhèu kasia, rèngu oto,
lula Ama Lamatua mesa Na, ka Dhèu
Aae rèngu dhu hua iia.
4 Dhèu dhu ètu d'ara sasusa, rèngu oto,

✡ 4:10 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:13 ✡ 4:12 Mateos 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19-20 ✡ 4:13 Yohanis 2:12
✡ 4:16 Yesaya 9:1-2 ✡ 4:17 Mateos 3:2 ✡ 4:23 Mateos 9:35, Markus 1:39 ✡ 5:4 Yesaya 61:2

lula Ama Lamatua mesa Na ka dhu
pamaho'o d'ara si.✡
5 Dhèu haha oto,
lula rèngu ka dhu bèli-camèd'a sèmi
rare mèngi-nale aa'i-aa'i dhu Ama
Lamatua moa tèke.✡
6 Dhèu dhu d'ara kateme dènge Ama
Lamatua, rèngu oto,
lula èèna na, Nèngu ka dhu hia si ngaa
dhu ra neo.✡
7 Dhèu dhu pad'elo rasa kasia mi dhèu leo,
rèngu oto,
lula èèna na, Ama Lamatua kasia
rèngu kahèi.
8 Dhèu dhu d'ara mola-mèci, rèngu oto,
lula èèna na, rèngu unu ra ladhe rèdhi
Ama Lamatua.✡
9 Dhèu dhu tema padame dhèu, rèngu oto,
lula èèna na Ama Lamatua ka dhu peka
na, 'Rèngu se'e ka, ana Ja'a.'
10 Dhèu dhu pasae j'aj'èra, lula ra madhutu
Ama Lamatua, rèngu oto,
lula Lamatua mesa Na ka, Dhèu Aae
rèngu dhu hua iia.✡
11 Ladhe dhèu leo paj'èra miu, lula miu
madhutu Ja'a, miu oto kahèi. Ladhe dhèu
padhai kaked'u miu, aa lole pa'ele iie ko-
longara miu, miu oto kahèi.✡ 12 Masi ka
sèmi èèna, te ngaa miu hud'i pakasee iisi
aa pakarej'e d'ara, lula Ama Lamatua dhu
sadia nare le pala dhu ae hia miu ètu sorga.
Te ngaa sanèd'e! Mesa boe miu di dhu dui
j'aj'èra sèmi èèna, te lod'o uru sèra dhèu
dhu paj'èra le kahèi dhèu rèti lii padhai
Ama Lamatua."✡

Dhèu dhu madhutu Lamatua Yesus, nuka sèmi masi dènge saraa

(Markus 9:50, Lukas 14:34-35)

13 "Ladhe èdhi d'èi sèna ka nganga'a j'aj'i
be'a, na, èdhi tao ku masi. Sèmi èèna kahèi
dènge dhèu dhu mamuri ètu rai-haha ne,
rèngu parluu miu. Te ngaa ladhe masi sèro
heka, gaguna na, ngaa? Dhoka core eele di
ètu j'ara, ho dhèu j'èli ne.✡
14 Miu hud'i mamuri ku sèmi labhu kahèi,
sèna ka dhèu ae bisa ladhe rèdhi miu dènge
be'a. Miu hud'i heo lo'a-lo'a ku, nuka
sèmi kota ètu kolo ledhe, dhu dhèu aa'i-
aa'i ladhe rèdhi ne.✡ 15 Ladhe dhèu paheo
labhu iiki, ra saguru boe ne dènge èru rai,
te ngaa ra padhèdi labhu ne ètu era dedha,
ho pasaraa aa'i d'ara èmu.✡ 16 Miu hud'i
mamuri ku sèmi èèna. Mamuri miu hud'i
saraa ku, sèna ka dhèu leo ladhe rèdhi ma-
muri miu dhu be'a. Ropa dhèu ladhe rèdhi
mamuri miu sèmi èèna, ra ded'e padedha-
dedha kolongara Ama Lamatua, peka na,
'Ira ii! Ama miu ètu sorga, kapai titu kèna,
nga!'"✡

Mamai Lamatua Yesus, sèna ka pamèci atora Ama Lamatua

17 "Mage miu pangee na, mamai Ja'a asa
rai-haha ne, sèna ka tao eele atora Ama
Lamatua dhu pangèd'u mi Musa. Aa baku
pangee na, Ja'a pusi-pahae boe dènge ngaa
dhu uru èèna, dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua peka tèke le. Te mamai Ja'a ne,
sèna ka pamèci j'ara aa'i-aa'i, nuka sèmi
mia dhu ra peka tèke. 18 Nèti èèna ka,
nanene paie-iie! Liru dènge rai-haha bisa
mèka laho aa'i, ladhe aa'i-aa'i j'aj'i mèka
madhutu atora Ama Lamatua. Masi ka ca
katèd'a èèna ka, bisa boe ele nèti atora se.✡
19 Nèti dhèu unu Ama Lamatua aa'i-aa'i,
ladhe abhu dhu sisu atora Ama Lamatua,
lula na pangee, na, 'Atora ne, ana iiki-iiki
di, de gaguna na aad'o!' Hèia na aj'a sèmi
èèna kahèi mi dhèu leo, pe Ama Lamatua
ètu sorga, tao ne j'aj'i mi ca dhèu ana
iiki. Te ngaa bagi mi dhèu dhu tao mad-
hutu aa'i atora Ama Lamatua, hèia na aj'a-
nori dhèu leo sèmi èèna, bèli-camèd'a Ama
Lamatua pakab'ua ne. 20 Parcaya la Ja'a! Miu
hud'i mamuri mola, risi nèti mese agama
dènge dhèu partei agama Parisi sèra. Ladhe
aad'o, na, miu bisa boe j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua."

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu sèna ka baku panasa

(Lukas 12:57-59)

21 "Miu dhu me'a le atora Musa dhu hia
mi bèi-baki èdhi, peka na, 'Baku pamadhe
dhèu, te dhèu cee dhu pamadhe dhèu
nèngu lèke huku.'✡ 22 Te ngaa Ja'a peka
dènge miu sèmi ne'e: baku panasa, te dhèu

✡ 5:5 Lii Sod'a Koa-Kio 37:11 ✡ 5:6 Yesaya 55:1-2 ✡ 5:8 Lii Sod'a Koa-Kio 24:3-4 ✡ 5:10 1 Petrus 3:14 ✡ 5:11 1 Petrus 4:14 ✡ 5:12 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 36:16, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:52 ✡ 5:13 Markus 9:50, Lukas 14:34-35 ✡ 5:14 Yohanis 8:12, 9:5 ✡ 5:15 Markus 4:21, Lukas 8:16, 11:33 ✡ 5:16 1 Petrus 2:12 ✡ 5:18 Lukas 16:17 ✡ 5:21 Kalua nèti Masir 20:13, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:17

cee dhu nasa dènge a'ari na, èèna na nèngu
lèke huku. Dhèu dhu jèke a'ari na, ka peka
na, 'Èu bod'o kabao!' pe nèngu la'e dhaa asa
dhèu heka-dhèu heka agama. Aa dhèu cee
dhu jèke a'ari na, 'Goa, ee!' nèngu lèke huku
ètu ai naraka.
23 De ladhe èu dhu mèti mèdha persemba-
han hia Ama Lamatua, te ngaa èu sanèd'e,
na, abhu a'ari dhu nasa era dènge èu, 24 tèke
eele uuru ku mèdha persembahan sèra.
Hèia lamu padame ku dènge a'ari mu, èle,
na heka mai hia persembahan se asa Ama
Lamatua kèna.
25 Ladhe ca dhèu neo tao lii langu dènge
èu, be'a risi lamu lai-lai ho padame dènge
ne. Ladhe aad'o, dhèu ne nèti èu asa
hakim. Hèia hakim saraka èu sa polisi, ka ra
pamaso èu asa d'ara bèdho. 26 Ja'a pasanèd'e
tare'a-re'a mi èu ne! Èèna na èu pea taruu
ètu d'ara bèdho, toke b'ae aa'i mèu-mèu
kèlu-g'ètu èu sèra."

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu, sèna ka baku tao j'ara makae

27 "Miu dhu me'a le atora Musa, dhu peka
na, 'Baku bersina.'✡ 28 Te ngaa Ja'a neo peka
na, sèmi ne'e: dhèu dhu ladhe nèdhi dhèu
bhèni èci, hèia d'ara na neo j'unu pa'èci
dènge ne, na, dhèu mone ne bersina le
dènge bhèni ne ètu d'ara na. 29 Ladhe èu
tao sala pake musi madha g'ana èu, na, ed'o
eele ne. Te be'a risi èu maso sorga dènge
musi madha cabèka di, aa baku ra pèci mu
asa d'ara ai naraka dènge musi madha dua-
dua.✡ 30 Aa ladhe èu tao sala dènge kacui-
aai g'ana èu, poro eele kacui-aai ne. Te be'a
risi èu maso sorga dènge kacui-aai cabèka
di, aa baku ra pèci mu asa d'ara ai naraka
dènge kacui-aai dhu kateme iisi."✡

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu ho baku pa'ia-pa'ela

(Mateos 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18)

31 "Miu dhu me'a le atora Musa, na,
'Dhèu dhu pa'ia dènge dhèu èmu-kamali
na, nèngu hud'i hia ku sasuri pa'ia mi bhèni
èèna.'✡ 32 Te ngaa Ja'a peka sèmi ne'e: ladhe
abhu dhèu dhu ia eele dhèu èmu na, te ngaa
bhèni ne tao nèdhi boe j'ara makae, hèia
bhèni ne leo hari èmu, na, dhèu èmu uuru
èèna ka dhu tao nèngu j'aj'i bersina. Aa
ladhe abhu dhèu mone dhu leo nare bhèni
dhu dhèu èmu na ia eele, na, rèngu dua ra
bersina kahèi."✡

Lamatua Yesus aj'a-nori j'ara soo-subha

33 "Miu dhu me'a le atora Musa dhu na
hia mi bèi-baki èdhi, peka na, 'Ladhe èu
pajaji pake lii soo-subha, dhu ale kolongara
Ama Lamatua, na, èu dhu pa'èki le dènge
soo-subha èèna.'✡ 34 Te ngaa Ja'a peka sèmi
ne'e: ladhe èu neo pajaji, na, mage mu
j'oka subha. Baku subha dènge ngara sorga,
lula sorga èèna era pea Ama Lamatua.✡
35 Mage subha pake ngara rai-haha, lula rai-
haha ne, era bane haga Ama Lamatua. Aa
mage subha pake ngara Yerusalem, lula
Yerusalem èèna, kota nèti Dhèu Aae Ka-
pai.✡ 36 Baku subha pake ngara kab'a kètu
miu. Te miu dènge boe koasa ho paredha
rèu kètu miu, sèna ka ca loa sa j'aj'i mèdhi
do j'aj'i pudhi. 37 De ladhe miu neo pajaji,
dhu peka oo, na, peka la 'oo' di. Te ngaa
ladhe aad'o, na, peka la, 'aad'o' di. Ladhe
miu peka risi nèti èèna, sèra sa j'aj'aj'i nèti
nidhu."

Lamatua Yesus aj'a-nori sèna ka baku b'ala bhabhelu dènge bhabhelu, te ngaa hud'i b'ala dènge j'ara lalau-lalo'o dhu be'a risi hari

(Lukas 6:29-30)

38 "Miu dhu me'a le atora Musa, dhu peka
na, 'Ladhe dhèu cee dhu pa'ele iie musi
madha miu, na, pa'ele iie kahèi musi madha
na. Aa ladhe abhu dhèu dhu pakabhui
eele ngutu èu, na, pakabhui eele ngutu na
kahèi.'✡ 39 Te ngaa Ja'a peka dènge miu sèmi
ne'e: baku b'ala bhabhelu dènge bhabhelu.
Ladhe dhèu tèb'e ripi èu cabèka, na hud'i
laa, na tèb'e hari ripi dhu leo. 40 Ladhe dhèu
neo tenge lii langu dènge èu, ho neo nare
kodho èu, na, hia ne kodho pana èu kahèi.
41 Ladhe sordad'u ca dhèu laka-seti èu ho
pasae mèdha na kako d'ai ca kilometer, na,
èu pasae mèti kaj'èu na toke dua kilometer.
42 Ladhe dhèu neo manèngi nare mèdha èu

✡ 5:27 Kalua nèti Masir 20:14, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:18 ✡ 5:29 Mateos 18:9, Markus 9:47 ✡ 5:30 Mateos 18:8, Markus 9:43 ✡ 5:31 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 24:1-4, Mateos 19:7, Markus 10:4 ✡ 5:32 Mateos 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18, 1 Korintus 7:10-11 ✡ 5:33 Atora nèti Ama-ama Agama 19:12, Sensus 30:2, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 23:21 ✡ 5:34 Yakobis 5:12, Yesaya 66:1, Mateos 23:22 ✡ 5:35 Yesaya 66:1, Lii Sod'a Koa-Kio 48:3 ✡ 5:38 Kalua nèti Masir 21:24, Atora nèti Ama-ama Agama 24:20, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 19:21

èci, na, hia la. Aa ladhe dhèu neo pija
mèdha èu, na, hia la."

Lamatua Yesus aj'a-nori, sèna ka sue dhèu dhu tèka d'ara dènge èdhi
(Lukas 6:27-28,32-36)

43 "Miu tadèngi le, dhu peka na, 'Sue la
a'ari èu, aa nasa la dènge dhèu dhu nasa
dènge èu.'✡ 44 Te ngaa Ja'a peka sèmi ne'e:
èu hud'i sue ku dhèu dhu nasa dènge èu,
aa manèngi ho Lamatua hia mèngi-nale mi
dhèu dhu paj'èra èu. 45 Ladhe èu tao sèmi
èèna, èu pad'elo, na, èu ana Ama ètu sorga.
Lula Nèngu ka tao madha lod'o hia dhèu
dhu be'a, dènge dhèu dhu bhelu. Na papuru
èj'i hia dhèu dhu tao madhutu paredha Na,
aa mi dhèu dhu lab'a paredha Na kahèi.
46 De ladhe èu sue dhoka dhèu dhu sue èu,
èu ngee na Ama Lamatua hud'i b'ala hia
èu mèngi-nale, do? Aad'o! Te dhèu bhelu
kahèi ne'a sue angalai na, dhu sue nèngu.
47 De ladhe èu me'a dhoka hia lii maho'o mi
angalai èu, na, kolo-karisi na ngaa? Te dhèu
dhu parcaya boe Ama Lamatua, re'a ad'u-ue
j'ara sèmi èèna kahèi. 48 De sanèd'e, ee! Ama
mu ètu sorga sue dhèu aa'i-aa'i. De èu hud'i
tao madhutu ku sèmi èèna kahèi!"✡

6

Lamatua Yesus aj'a, sèna ka soru-bara dhèu-dhèu susa

1 Yesus aj'a taruu, peka na, "Sanèd'e!
Mage mi madhutu atora agama di, sèna ka
dhèu pad'iri miu. Te ladhe miu tao sèmi
èèna, Ama miu ètu sorga b'ala boe rui-
j'aj'èra miu.✡

2 Ladhe miu neo soru-bara dhèu kasia,
mage lami palolo asa mia-mia. Te ladhe
miu se tao sèmi èèna, miu ca ropa dènge
dhèu dhu padhai lii leo, tao leo. Dhèu sèmi
sèra, d'èi lasi karihu asa d'ara èmu sabaj'a
ho dhèu koa si, peka na, 'Ira ii! Dhèu ne
maj'èni madhutu atora agama, nga!' Ja'a
peka mola-mola kèna! Dhèu dhu tema sèmi
rare lii koa-kad'iri nèti dhèu, rèngu se abhu
le pala ra. 3 De ladhe miu neo soru-bara
dhèu dhu dènge boe ngaa-ngaa, mage mi
palolo kahèi! 4 Dènge sèmi èèna, dhèu ètu
rai-haha ne re'a boe. Te ngaa Ama miu ètu
sorga dhu ne'a ngaa dhu miu tao pahuni. Pe
Nèngu ka dhu b'ala hia miu berkat ae-ae."

Lamatua Yesus aj'a dhèu sabaj'a
(Lukas 11:2-4)

5 "Lod'o miu sabaj'a, miu baku tao nuka
sèmi dhèu dhu padhai lii leo, tao leo. Dhèu
se d'èi lasi asa j'ara dhu dhèu ae-ae, aa
titu ètu d'ara èmu manèngi-mangaj'i ho
dhèu koa-kad'iri si, peka na, 'Dhèu se, dhèu
mola-mèci!' Te ngaa nanene pabe'a-be'a!
Dènge rèngu abhu koa sèmi èèna, rèngu
sèmi rare le pala ra.✡ 6 Te ngaa miu baku
sèmi èèna. Ladhe miu manèngi-mangaj'i,
lami asa d'ara kama ho bèdho babèdho na.
Èle èèna, heka mi sabaj'a mau-mau hia Ama
mi ètu sorga. Masi ka dhèu leo rèdhi boe, te
ngaa Ama miu ladhe nèdhi. Bèli-camèd'a
Na b'ala hia miu berkat ae-ae.

7 Ladhe miu sabaj'a, baku padhai lii
dhu dènge boe kolo-kapua. Te dhèu dhu
tadhe boe Ama Lamatua sabaj'a sèmi èèna
ka. Rèngu pangee, na, Ama Lamatua d'èi
nanene lii manèngi ra dhu madhera lola-
lola èèna. 8 Mage mi madhutu j'ara rèngu
sèra! Te masi ka miu dhae manèngi mèka
ngaa-ngaa nèti Ama mi ètu sorga, te ngaa
Nèngu dhu ne'a mema le, ngaa dhu miu
parluu. 9 De ladhe sabaj'a, na, madhutu la
conto sèmi ne'e:

'Ama ètu sorga! Kolongara Ama dhu mola-
mèci.
Hud'i laa dhèu aa'i-aa'i, ded'e
padedha-dedha kolongara Ama dhu
kapai èèna.
10 Hud'i laa Ama j'aj'i Dhèu Aae mi dhèu aa'i-
aa'i!
Hud'i laa dhèu aa'i-aa'i, tao madhutu
paredha Ama ètu rai-haha ne,
nuka sèmi ana pajuu Ama, tao
madhutu paredha Ama ètu
sorga.
11 Ama, hia la ji'i nganga'a-nganginu dhu
d'ai bèli-bèli.
12 Ji'i manèngi, ho Ama saku eele aa'i sasala-
sasigo ji'i,
nuka sèmi ji'i kahèi pabhèlu eele
sasala dhèu dhu ra tao mi ji'i.
13 Ama, j'aga la ji'i, sèna ka ji'i baku tao
bhabhelu.
Aa pakaj'èu la ji'i nèti koasa nidhu,
[Te Ama ka Dhèu Aae dhu koasa kapai risi
eele.
Aa Ama ka dhu mèd'u paredha, toke
d'ai mia-mia la'e.

✡ 5:43 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18 ✡ 5:48 Atora nèti Ama-ama Agama 19:2, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:13 ✡ 6:1 Mateos 23:5 ✡ 6:5 Lukas 18:10-14

Sabaj'a ji'i d'ai sange ne'e ka,
Ama. Amin.]'*

14 Te ngaa sanèd'e, ee! Ladhe miu pabhèlu
eele sasala dhu dhèu tao mi miu, èèna na
Ama mi ètu sorga saku eele sasala-sasigo
miu kahèi. 15 Te ngaa ladhe miu mo'o boe
pabhèlu eele sasala dhu dhèu tao mi miu,
bèli-camèd'a Ama mi bhèlu boe sasala miu
kahèi."✡

Lamatua Yesus aj'a-nori j'ara-j'ara puasa

16 "Ladhe miu manèngi-mangaj'i aa
puasa, mage mi tao rèhu susa, nuka sèmi
dhèu dhu padhai lii leo, tao leo. Te ra ad'u-
ue j'ara èèna, ho dhèu pad'iri si, peka na,
'Dhèu se'e se, dhèu mola-mèci!' Te ngaa
sanèd'e, ee! Dènge sèmi rare koa-kad'iri
sèmi èèna, na, rèngu abhu le pala ra. 17 Te
ngaa ladhe miu puasa, lèu pamèu-mèu rèhu
mi, aa sageri paie kètu miu! 18 De ladhe dhèu
rèdhi miu, re'a boe na, miu dhu puasa. Te
ngaa Ama miu ne'a. Pe Na pala hia miu
mèngi-nale ae-ae."

Lamatua Yesus aj'a j'ara-j'ara pakaboko mèdha-panyau ètu sorga
(Lukas 12:33-34)

19 "Miu baku sab'a taruu, ho dhodhoka
pakaboko mèdha-panyau ae-ae ètu rai-
haha ne di. Te hub'u dènge rutu pa'ele iie
aa'i si. Aa dhèu mana'u mai pa'ele iie era
tatèka mèdha-panyau, aa mana'u rèti si.✡
20 Te ngaa be'a risi miu maj'èni sab'a, sèna ka
pakaboko mèdha-panyau ae-ae ètu sorga.
Te ètu era nèi, abhu boe hub'u dènge rutu
dhu pa'ele iie si, aa abhu boe dhèu mana'u,
ho mai mana'u rèti. 21 Te ladhe miu tèka
mèdha-panyau miu ètu era mia, na, tatu
d'ara miu ètu èèna kahèi."

Lamatua Yesus aj'a j'ara-j'ara mamuri ètu d'ara saraa
(Lukas 11:34-36)

22 "Musi madha dhèu, nuka sèmi labhu
dhu pasaraa d'ara ra. Ladhe musi madha na
mèu, nèngu madhutu j'ara mamuri dhu hua
iia, èci èèna ka dènge dhèu dhu kako ètu
d'ara saraa. 23 Te ngaa ladhe musi madha na
ahu, nèngu bisa boe kako madhutu madha
j'ara mola, nuka sèmi dhèu dhu gogo ai
lae-lae ètu d'ara maroga. De ladhe saraa
ètu d'ara miu j'aj'i maroga, na miu mamuri
d'ara maroga kahèi."

Lamatua Yesus aj'a-nori dhèu ho baku pangee mamuri ne tasa mera mia
(Lukas 16:13, 12:22-31)

24 "Dhèu bisa boe sab'a hia dua lamatua,
lula èèna na nèngu d'èi risi ca dhèu di. Bisa
kahèi nèngu madhutu lamatua èci, aa pusi-
pahae boe dhu leo. Nèti èèna ka, èu bisa boe
peka na, 'Ama Lamatua èèna, Lamatua ja'a,'
ladhe èu tao doi-dhari j'aj'i mi lamatua èu.
25 Nèti èèna ka, Ja'a peka dènge miu sèmi
ne'e: baku bhute pangee, na, ja'a mamuri
tasa mera mia, ku'a-kinu ngaa, pake ngaa?
Miu pangee na, mamuri ne dhoka ta'a-
tinu, di? Aa ngi'u ne, dhoka pake mèdha-
papake, di? Aad'o sèmi èèna. 26 Ladhe ku
manu-bhui dhu lela ètu talora liru. Rèngu
bhute rèdhi boe sèla hini, dènge puu-g'ètu,
ho tèka nganga'a ètu d'ara soka. Te ngaa
Ama miu ètu sorga piara manu-bhui sèra
taruu. Tatu Nèngu kab'oi miu risi eele
nèti rèngu. De ngee pabe'a-be'a. Te Ama
Lamatua pakab'ua miu risi nèti manu-bhui
sèra. 27 Ladhe dhèu titu ètu madha tèru,
ho na bhute dènge lalau ngi'u na, nèngu
bisa pamadhera hari ngi'u na, do? Bisa
boe! 28 Ladhe bisa boe, na, nga tao ka miu
bhute dènge pangee hari mèdha-papake?
Lami ladhe ku hela bunga dhu muri tab'a
ètu d'ara pad'a sod'a. Rèngu manyèru boe
hèngu, aa manènu boe sig'i sa hèi.
29 Te ngaa sanèd'e ku la! Mèdha-papake
dhèu aae Soleman dhu kab'ua risi, saraga
na bisa boe segi saraga hela bunga ne. 30 Te
Ama Lamatua taru kira mi bunga dhu muri
dhoka doe ne'e, aa bèli madhe, ho dhèu
core asa d'ara ai. Ladhe Na tao sèmi èèna,
tatu Nèngu papake miu risi eele nèti hela
bunga sèra. De tasamia ka miu parcaya
pa'èra boe mi Nèngu?✡ 31 De baku mi
pangee na, 'Ji'i neo nga'a ngaa?' do, 'Neo
nginu ngaa?' do, 'Neo pake ngaa?' 32 Dhèu
dhu parcaya boe Ama Lamatua, rèngu sab'a
loe boe ho neo abhu aa'i-aa'i se. Te ngaa
miu baku tao sèmi èèna, te Ama miu ètu
sorga dhu ne'a aa'i le, ngaa-ngaa dhu miu
parluu. 33 Te ngaa miu hud'i pakako uuru
ku sasab'a Na, aa hud'i madhutu ku paredha

* 6:13 b: Ètu d'ara sasuri lii Yunani dhu uru èèna, ra suri tabha boe kalimat ètu d'ara kurung ne. ✡ 6:15 Markus 11:25-26 ✡ 6:19 Yakobis 5:2-3 ✡ 6:30 1 Dhèu Aae sèra 10:4-7, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 9:3-6

Na, heka Na hia miu aa'i-aa'i dhu miu parluu. [34] De baku bhute pangee, na, bèli miu parluu ngaa. Te bèli èèna dènge bhabhute unu na. Sasusa lod'o doe ne'e, èle ètu doe ne'e kahèi."

7

Lamatua Yesus aj'a, sèna ka baku galaa dhèu
(Lukas 6:37-38,41-42)

[1] "Miu baku galaa dhèu, sèna ka Ama Lamatua baku pasala miu kahèi. [2] Ladhe miu nile dhèu sèmi mia, pe Ama Lamatua nile miu sèmi èèna kahèi. Ladhe miu ige sasala dhèu sèmi mia, bèli-camèd'a Ama Lamatua ige sasala miu sèmi èèna kahèi. [3] Masi ka sasala dhèu ciki oo'e èèna ka, èu bhèlu boe. Te ngaa sasala èu dhu kapai, èu pame'a boe ciki sa. Èci èèna ka dènge èu ladhe mèdhi ahu ca katèd'a ètu d'ara madha angalai èu, te ngaa abhu agarii aae ca laa dhu pa'abhe nare musi madha èu, dhu èu me'a more boe. [4] Nga tao ka èu bani peka na, 'Angalai! Mai ho ja'a tiu eele ahu nèti d'ara madha èu'. Aa te ngaa èu mesa mu bisa boe mèdhi ngaa-ngaa, lula agarii aae dhu hutu nare musi madha mu. [5] Heeh! Èu ne, mema dhèu dhu padhai lii leo, tao leo! Tao eele uuru ku agarii nèti musi madha èu, heka ladhe mèdhi ahu ca katèd'a ètu d'ara madha angalai mu, sèna ka èu bisa tiu eele ahu ne kèna.✡

[6] Baku aj'a j'ara Lamatua dhu mola-mèci mi dhèu dhu d'èi pahahe dhèu. Lula dhèu sèra nuka sèmi busa pakadhi, dhu ra kabèli mai kadhi hari miu. Rèngu sèra goa sama sèmi hahi kahèi. Ladhe dhèu hia ne mutiara dhu kab'ua, na pusi boe! Te ne'a dhoka j'èli palaho di."

Lamatua Yesus aj'a-nori, ho baku loe manèngi-mangaj'i
(Lukas 11:9-13)

[7] "Ladhe miu sabaj'a,
baku loe manèngi mi Lamatua;
te èèna na, Na hia.
Ladhe patangi-tenge;
pe Na pad'elo j'ara.
Ladhe kad'eu taruu babèdho;
pe Na bhoke.
[8] Te dhèu aa'i-aa'i dhu loe boe manèngi mi Lamatua,
èèna na ra sèmi rare.
Dhu patangi-tenge,
pe ra abhu.
Dhu kad'eu taruu,
pe Na bhoke èmu.
[9] Miu pangee sèku! Ladhe ana manèngi roti, tatu ama na hia boe ne hadhu, si? [10] Do, ladhe ana manèngi i'a, ama na hia boe mege, sina ma? [11] Ama mi ètu sorga, mema d'ara Na hua iia titu kèna! De ladhe dhèu rai-haha dhu bhelu-katub'a sèmi miu, me'a hia mèdha dhu be'a mi ana miu, ngaa hari Ama mi! Tatu Na bagi hia miu ngaa dhu miu manèngi.

[12] De, ngaa dhu èu neo dhèu leo tao mi èu, na, èu hud'i tao sèmi èèna kahèi hia nèngu. Lula ne'e ne ka, j'aj'i mi kapua nèti aa'i-aa'i dhu Musa dènge dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua dhu peka-padhai karèi nèti uru ka."✡

Lamatua Yesus pakasame j'ara dhu susa aa hèb'a kota dhu kob'o
(Lukas 13:24)

[13] "Ladhe dhèu neo maso sorga, nèngu hud'i maso ku re hèb'a kota dhu kob'o. Te ngaa mage-mage, oo! Abhu kahèi j'ara leo dhu mud'a, aa hèb'a dhu taleo, dhu dhèu ae-ae lasi re èèna. Te j'ara sèmi èèna ka dhu lere dhèu asa naraka, ka ra cèri eele nèti Ama Lamatua. [14] Dhèu dhu neo maso sorga, hud'i madhutu ku j'ara dhu susa, aa maso re hèb'a dhu kob'o. Te, masi ka dhèu ciki di dhu kako re j'ara èèna, te ngaa j'ara dhu kob'o èèna ka, dhu nèti dhèu asa Lamatua."

Lamatua aj'a dhèu, sèna ka baku tao madhutu dhèu kapod'e-kabèli
(Lukas 6:43-44)

[15] "Baku pamud'e dènge dhèu dhu tema kapod'e-kabèli, dhu d'èi padedha iisi, peka na, rèngu se dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua. Te rèngu tao ngi'u ra be'a nuka sèmi kahib'i-kalèbho. Te ngaa rèngu se dhèu bhelu-katub'a, èci èèna ka dènge busa hui dhu mai kadhi kahib'i-kalèbho. [16] Tasamia ho miu bisa tadhe dhèu dhu kapod'e sèmi sèra? Ladhe la nèti tatao rèngu. Èèna sèmi dhèu ladhe rèdhi hua, hèia tadhe dènge ana aaj'u ne. Hua dhu be'a, mai boe nèti aj'u dhu karehe. [17] Te aj'u dhu be'a ladhe d'ai hua, hua na be'a kahèi. Te ngaa aj'u dhu karehe ladhe na hua, hua na karehe kahèi. [18] Abhu ètu mia, aj'u dhu

✡ 7:5 Markus 4:24 ✡ 7:12 Lukas 6:31 ✡ 7:19 Mateos 3:10, Lukas 3:9

be'a, hua na karehe, aa aj'u dhu karehe, hua
na be'a? [19] Aj'u dhu hua na karehe, tatu ra
patue eele, ho core asa d'ara ai.✡ [20] Sèmi
èèna kahèi dènge rèngu dhu rèti lii padhai
kapod'e-kabèli sèra. Miu tadhe si nèti tatao
ra."✡

Lamatua Yesus lole dhèu dhu ale dhoka kolongara Ama Lamatua ètu hèb'a di
(Lukas 13:25-27)

[21] "Èèna na abhu dhèu dhu paroa Ja'a, na,
'Lamatua!' Te ngaa rèngu dhoka ale ètu
hèb'a di. Bèli-camèd'a Ama Lamatua ètu
sorga tule eele si. Te dhodhoka dhèu dhu
d'èi tao madhutu dad'èi Nèngu di, dhu Na
sèmi nare rèngu j'aj'i dhèu unu Na. [22] Pe
ropa d'ai èle rai-haha ne, dhèu ae mangaku,
peka na, Ja'a ne Lamatua rèngu. Aa dènge
lii solo-mako, ra peka na, 'Lamatua! Ji'i
se la'a pakako a'aj'a Lamatua ètu mia-mia,
babège nidhu dènge kolongara Lamatua,
aa tao tadha-tadha malaa pake koasa nèti
Lamatua.'
[23] Masi ka rèngu solo-mako Ja'a sèmi
èèna, te ngaa èèna na Ja'a peka dènge
rèngu, na, 'Miu se, cee? Ja'a tadhe boe miu,
te miu mamuri boe madhutu dad'èi Ama
Lamatua. De mi pakaj'èu ka nèti ne'e!'"✡

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti dhèu dhu d'èlu-mèu, aa dhèu dhu goa
(Lukas 6:47-49)

[24] "Dhèu dhu mai nanene Ja'a, hèia ra tao
madhutu lii padhai Ja'a, rèngu se nuka sèmi
dhèu dhu d'èlu-mèu, dhu patitu èmu ra ètu
dedha hadhu kapua. [25] Nèbhu boe, ka èj'i
aae mai toke èi lala, aa ngèlu aae lèke èmu
ne. Te ngaa èmu ne guri boe, lula patitu ètu
dedha hadhu kapua.
[26] Dhèu dhu mai nanene Ja'a, te ngaa tao
boe madhutu lii padhai Ja'a, nèngu ne èci
èèna ka dènge dhèu goa dhu patitu èmu
na ètu dedha salae. [27] Nèbhu boe, ka èj'i
aae mai toke èi lala. Ngèlu aae lèke èmu
ne kahèi. Hèia èmu ne guri eele, toke laho
teb'o-teb'o."

Dhèu malaa-maloha lula nanene lii padhai Lamatua Yesus

[28] Ropa Yesus padhai lii nare, hèia dhèu
aa'i-aa'i ra malaa-maloha, lula nanene a'a-
j'a Na, [29] te Nèngu ne'a mèu isi nèti a'aj'a ne.
Na aj'a-nori sèmi boe mese agama sèra.✡

8

Lamatua Yesus puri-pa'èle ca dhèu pèd'a kusta
(Markus 1:40-45, Lukas 5:12-16)

[1] Lod'o Yesus puru nèti ledhe, hèia dhèu
ae-ae lasi madhutu Ne. [2] Kabèdhi laa, ca
dhèu dhu pèd'a kusta mai paraga dènge
Ne. Hèia na patitu kètu urutuu ètu
madha Yesus, ho manèngi, aku nèngu na,
"Lamatua! Sue ku ja'a la! Ladhe mo'o,
na, puri ku papèd'a ja'a ne, sèna ka dhèu
madenge ia ka dènge ja'a, aa ja'a bisa hari
sabaj'a ètu d'ara èmu manèngi-mangaj'i."
[3] Ropa tadèngi nare, hèia Yesus j'ole
kacui-aai Na ka Na g'ag'e dhèu ne, hèia Na
lii, aku Nèngu na, "Ja'a ko'o! Èu èle kèna!"
Kabèdhi la, èi papèd'a dhèu ne èle dènge
ka. [4] Hèia Yesus peka dènge ne, "Sanèd'e
paie! Èu èle le nèti papèd'a-tarègu, te ngaa
baku èu lolo dènge dhèu èci sa. Aa èu hud'i
madhutu ku atora Musa. De lamu asa ama
agama ho na parisa ngi'u èu, sèna ka ne'a
na èi papèd'a mu ele le, tare'a, do dhae. Èle
na, èu hia persembahan tadha makasi, sèna
ka dhèu re'a, na, èu ne èle tare'a-re'a le nèti
papèd'a."✡

Lamatua Yesus puri-pa'èle ana sab'a èci nèti komedhaa sordad'u Roma
(Lukas 7:1-10)

[5] Èle èèna, hèia Yesus maso asa d'ara
rae Kapernaum. Ètu era ne'e, komedhaa
sordad'u Roma ca dhèu, mai manèngi ho
Yesus soru-bara ne, aku nèngu na, [6] "Ama!
Ana sab'a ja'a ca dhèu, pèd'a aae, ka na j'èra
titu kèna ètu èmu. Na bisa boe puru nèti era
j'unu na."
[7] Ka Yesus dhaa, peka na, "Oo! Pe Ja'a
dhiu puri-pa'èle ne."
[8] Te ngaa komedhaa ne b'ala, aku nèngu
na, "Ama! Ama roca ia ka mai asa èmu
ja'a, lula ja'a nia boe sèmi Ama asa d'ara
èmu ja'a. Sad'i Ama ku peka dhoka lii ca
hèb'a di nèti ne'e, tatu ana sab'a ja'a ne èle
dènge nèti papèd'a. [9] Ja'a ke'a j'ara ne, lula
ja'a dènge dhèu paredha dedha kahèi, dhu
dènge koasa ho paredha ja'a. Aa ja'a dènge
koasa kahèi, sèna ka paredha sordad'u ja'a
sèra. Ladhe ja'a pua, peka na, 'Lamu sa nèi!'
tatu na la'e dènge. Aa ladhe ja'a peka, 'Mai
asa ne'e!' tatu na mai. Aa ladhe ja'a paleha
dhèu sab'a ja'a, peka na, 'Sab'a ne'e!' tatu

✡ 7:20 Mateos 12:33 ✡ 7:23 Lii Sod'a Koa-Kio 6:9 Ama-ama Agama 14:1-32 ✡ 7:29 Markus 1:22, Lukas 4:32 ✡ 8:4 Atora nèti

na tao madhutu. De sad'i Ama ku lii di, tatu
ana sab'a ja'a èèna, èle dènge nèti papèd'a
na."
10 Ropa Yesus tadèngi nare, hèia Na
malaa. Ka Na padhai lii dènge dhèu ae
sèra, aku Nèngu na, "Nèbhu nare sange
ne'e, Ja'a dhae paraga kèdhi mèka dènge
ca dhèu sa nèti dhèu Yahudi dhu lèka èra
sama sèmi dhèu Roma ne! 11 Nanene paie-
iie! Te bèli-camèd'a dhèu leo rai kara ae-ae,
nuka sèmi dhèu Roma ne, mai nèti haa, nèti
dhimu, ho madhèdi ra'a-rinu mei èci dènge
Abraham, Isak dènge Yakob ètu d'ara èmu
Ama Lamatua ètu sorga. 12 Masi ka Lamatua
dhu hag'e nare le dhèu Yahudi, sena ka j'aj'i
dhèu unu Na, te ngaa ae ka dhu pusi-pahae
boe Ne. Èèna na, Lamatua tule eele si asa
era dhu maroga kiu-kiu. Ètu era ne'e, ra
tangi roma iisi d'ara pèd'a, aa ra j'èra titu
kèna."✡
13 Padhai lii nare, hèia Yesus peka dènge
komedhaa ne, "Lèpa ka. Te ana sab'a èu
èèna èle le, madhutu sèmi parcaya èu ne."
Ka lod'o dhu Na padhai èèna, ana ne èle
dènge ka.✡

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu pèd'a ae-ae
(Markus 1:29-34, Lukas 4:38-41)

14 Ca tèka, Yesus la'e asa èmu Petrus. Na
ladhe nèdhi ina dhèu èmu Petrus dhu j'unu
ètu dedha koi, dhu pèd'a maringi-sagoro.
15 Ka Yesus kèpe kacui-aai na, hèia ina ne èle
nèti papèd'a na. Hèia na kèd'i, ka la'e lalau
nganga'a hia Yesus si.
16 Ropa lod'o oe cèna, hèia dhèu sèra mai
rèti dhèu rèngu dhu nidhu tao. Hèia Na
paredha nidhu se, peka na, "Eee, nidhu! Rai
pakaj'èu nèti ne'e!" Hèia nidhu se kalua
dènge ka. Na puri-pa'èle kahèi dhèu aa'i-
aa'i nèti papèd'a-tarègu ra. 17 Na tao j'ara
se, ho pamèci dènge lii dhèu nèti lii padhai
Ama Lamatua, ngara na Yesaya, dhu suri
tèke le, peka na,
"Na puri-pa'èle papèd'a-tarègu èdhi.
Aa pasae nare j'aj'èra èdhi."✡

Dhèu dhu neo madhutu Lamatua Yesus hud'i madhutu ku dènge d'ara kateme
(Lukas 9:57-62)

18 Èle èèna ka, Yesus nèdhi dhèu ae-ae
mai kalibhu rare Ne. Hèia Na peka dènge
ana-ana madhutu Na, aku Nèngu na, "Mai
pakèd'i lati asa cabèka dano."
19 Hèia mese agama ca dhèu mai, padhai
lii dènge Ne, peka na, "Ama Mese! Sad'i
Ama asa mia èèna ka, ja'a bera-bera dènge
Ama!"
20 Ka Yesus dhaa, peka na, "Be'a kahèi do!
Te ngaa sanèd'e. Dhèu rai-haha aa badha-
manu aa'i-aa'i, dhu dènge era pea-palu'u.
Busa hui lèpa asa ro'a na. Manu-bhui la'e
asa rèd'a na. Te ngaa Ja'a Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne dènge boe era pea-palu'u.
Nanèlu ho bane kètu dènge boe kahèi."
21 Èle ka, dhèu èci hari mai peka dènge
Yesus, na, "Ama! Ja'a neo madhutu Ama, te
ngaa hud'i ja'a ladhe-leru ku ina-ama ja'a.
Ladhe ama ku madhe, ho padhane kore,
heka ja'a madhutu kèna."
22 Te ngaa Yesus padhai lii, peka na, "Sèmi
ne'e! Hud'i laa dhèu leo dhu parcaya boe
Lamatua padhane dhèu madhe. Te ladhe
èu neo madhutu Ja'a, na, madhutu la dènge
d'ara kateme!"

Lamatua Yesus pamau ngèlu aae
(Markus 4:35-41, Lukas 8:22-25)

23 Èle èèna ka, Yesus ca'e asa dedha koha,
palere dènge ana-ana madhutu Na. 24 Ropa
rèngu ètu talora dano era, Yesus bhèj'i.
Kaca'a laa, ngèlu aae mai. Naha aae tèb'e
koha ne, toke èi maso asa d'ara. 25 Ropa
ladhe rèdhi sèmi èèna, hèia ana madhutu se
lasi parèi Yesus, aku rèngu na, "Ama! Ama!
Kèd'i ku la! Bara ku ji'i, te èdhi molo madhe
aa'i ti kèna!"
26 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Wee! Nga
tao ka miu se madha'u sèmi ne'e ne? Miu
parcaya boe Ja'a, do?" Ka Na kèd'i. Èle ka
Na kai ngèlu dènge naha ètu d'ara dano ne,
peka na, "Mau ka!" Hèia naha dènge ngèlu
mau dènge ka.
27 Ka ana madhutu Yesus se malaa-
maloha. Ra papeka na, "Ira ii! Cee ka Dhèu
ne'e ne? Tasamia ka Na bisa paredha ngèlu
dènge naha, ka madhutu dad'èi Na?"

Lamatua Yesus pa'èle dhèu dua dhu nidhu tao
(Markus 5:1-20, Lukas 8:26-39)

28 Nèbhu boe ka rèngu d'ai cabèka dano,
ètu rai Gad'ara.* Ètu era nèi, abhu dhèu
dua dhu nidhu tao. Rèngu pea ètu era ro'a

✡ 8:12 Lukas 13:29 ✡ 8:13 Mateos 22:13, 25:30, Lukas 13:28 ✡ 8:17 Yesaya 53:4 * 8:28 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi, suri *Gad'ara* ètu Mateos. Sasuri cahag'e dhu suri *Gergesa*, aa cahag'e dhu leo suri *Gerasa*.

dhèu madhe. Dua ra se'e bhelu titu kèna,
toke abhu boe ca dhèu sa hèi dhu bani kako
re era èèna. Ropa rèdhi Yesus mai, hèia
29 ra pa'oo, peka na, "We, Ana Ama Lamatua!
Nga tao ka Èu mai gagu ji'i se? Masi ka d'ai
mèka lod'o ho hia hahuku mi ji'i, te ngaa Èu
mai le ho neo paj'èra ji'i!"
30 Kaj'èu boe ètu era èèna, abhu hahi
canau dhu nyuu rai, tenge nganga'a. 31 Hèia
nidhu se manèngi Yesus, aku rèngu na,
"Ladhe babèga eele ji'i, na, pua la ji'i maso
asa d'ara hahi sèi!"
32 Hèia Yesus paredha nidhu se, peka na,
"Lami ka!" Hèia nidhu kalua tèke eele dhèu
dua se, lasi maso asa d'ara hahi deo sa.
Ka hahi se rai paceb'a re sebhe ledhe ka
manahu asa d'ara dano, hèia ra cèna, ka
madhe aa'i si.
33 Ropa ladhe rèdhi sèmi èèna, dhèu mad-
henga hahi, rai lasi asa d'ara rae, hèia ra
lolo ngaa dhu j'aj'i ne. 34 Ropa tadèngi rare,
dhèu ae lasi asa era èèna. D'ai nèi, ra rèdhi
Yesus. Hèia ra pakaseti Yesus, ho pakèd'i
nèti rae rèngu ne.

9

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu karuku ca dhèu

(Markus 2:1-12, Lukas 5:17-26)

1 Èle èèna, Yesus si ca'e hari koha, lèpa
asa ca bèka dano. Ka rèngu puru ètu kota
Na. 2 Ètu era ne'e dhèu j'èru rèti angalai ra
dhu karuku asa Yesus. Ropa ladhe nèdhi,
Yesus ne'a le, na, rèngu parcaya Ne, peka
na, Nèngu bisa puri-pa'èle angalai ra. Hèia
Na peka dènge dhèu karuku ne, aku Nèngu
na, "Ana! Pa'èra d'ara èu! Te Ja'a saku eele
le sasala èu."
3 Te ngaa ètu era èèna, abhu pèri-pèri
mese agama Yahudi dhu tadèngi lii padhai
Yesus èèna. Ka ra nasa, hèia ra papeka,
na, "Dhèu ne'e ne bani titu kèna peka sèmi
èèna! Dhodhoka Ama Lamatua di dhu bisa
abho sasala-sasigo dhèu. Te ngaa lii padhai
Dhèu ne tao iisi Na sama sèmi Ama Lamatua
sa. Nèngu ne pahaha Ama Lamatua!"
4 Te ngaa Yesus ne'a d'ara rèngu. Nèti
èèna ka Na lii, aku Nèngu na, "Nga tao ka
miu se pangee, na, Ja'a ne pahaha Ama
Lamatua? 5 Mia ka dhu mud'a risi? Ladhe
Ja'a peka dènge dhèu karuku ne, 'Ja'a saku
eele le sasala èu,' do, Ja'a peka na, 'Kèd'i, ho
lèpa ka.' 6 Ladhe na kèd'i dènge ka, miu heka
mèdhi, na, Ja'a ne Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Te Ja'a dènge hak ho abho sasala
dhèu."
Hèia Yesus paredha dhèu karuku ne,
peka na, "Kèd'i ka! Ded'e mèti ka karad'a
èu, ho lèpa ka!"
7 Ka dhèu karuku ne kèd'i, hèia na lèpa
dènge ka. 8 Ropa ladhe rèdhi, hèia rèngu
aa'i-aa'i ra malaa-maloha. Hèia ra ded'e
padedha-dedha kolongara Ama Lamatua,
peka na, "Ama Lamatua, kapai risi eele! Na
hia koasa kapai sèmi ne'e, hia mi dhèu rai-
haha."

Lamatua Yesus paroa Mateos ho madhutu Ne

(Markus 2:13-17, Lukas 5:27-32)

9 Èle ka Yesus la'e nèti era èèna, hèia
ladhe nèdhi ca dhèu roro doi bea dhu sab'a
ètu kantor bea. Ngara dhèu ne, Mateos.
Hèia Yesus gale ne, peka na, "Mai madhutu
Ja'a!" Ropa tadèngi nare, hèia Mateos kèd'i
dènge ka, la'e madhutu Yesus.
10 Ka Mateos nèru Yesus si lasi ra'a-rinu
asa èmu na. Na nèru kahèi mone aanga-
angalai na dhèu roro bea sèra, aa tamu dhu
leo kahèi, ho ra'a-rinu dènge rèngu.
11 Te ngaa abhu pèri-pèri dhèu nèti partei
Parisi, mai ka'ugu ètu madha ana-ana mad-
hutu Yesus, peka na, "Nga tao ka mese
miu madhèdi na'a-ninu dènge dhèu-dhèu
dhu guna boe se, nuka sèmi dhèu roro
bea dènge angalai ra dhu bhelu-katub'a
sèra?"✡
12 Te ngaa Yesus peka dènge rèngu,
aku Nèngu na, "Dhèu pèd'a parluu dote-
matarii, te ngaa dhèu dhu pèd'a boe parluu
boe. 13 Be'a risi lami parisa paie-iie Lii Holo-
Nori Ama Lamatua. Te uru èèna, Na pua
Hosea, ca dhèu nèti lii padhai Na, dhu suri
peka na,
'Dad'èi Ja'a nuka,
dhèu-dhèu Ja'a hud'i pasue ku èci
dènge èci, aa pad'elo rasa kasia.
Ladhe ra tao boe madhutu sèmi èèna, na,
badha korban rèngu dhu rèti hia Ja'a,
dènge boe kab'ua.'
Ne'e ne ka dhu Ama Lamatua peka tèke
le. Nèti èèna ka, Ja'a mai boe ho uri dhèu
dhu pangee na, rèngu dhèu mola, te ngaa
Ja'a mai sèna ka ladhe-leru dhèu dhu laku-
laku boe."✡

✡ 9:11 Lukas 15:1-2 ✡ 9:13 Mateos 12:7, Hosea 6:6

Dhèu karèi, nga tao ka ana madhutu Lamatua Yesus puasa boe

(Markus 2:18-22, Lukas 5:33-39)

14 Èle èèna ka, ana madhutu Yohanis tuka
sarani sèra, mai sa Yesus. Dhèu se karèi, aku
rèngu na, "Ji'i dhu madhutu Yohanis tema
puasa. Aa dhèu Parisi puasa kahèi. Te ngaa
tasamia ka ana madhutu Ama sèra loe boe
ra'a-rinu? Rèngu re'a boe puasa, do?"
15 Te ngaa Yesus dhaa dènge lii pakasame,
na, "Sèmi ne'e: ladhe pesta kab'i, tamu sèra
puasa boe, te ngaa ra'a toke bècu. Ladhe
pengantin mone dènge rèngu era, aa'i-aa'i
ra ra'a-rinu palere-lere. Te ngaa ladhe dhèu
leo rai rèti ka pengantin mone ne, hèia
mone aanga-angalai Na, d'ara ra susa, de
heka ra puasa kèna.
16 Dhèu bisa boe rare bèla hiu ca èta, ho
kalape mi kodho dhui dhu mae. Te ropa
base kodho ne, bèla hiu dhu kalape la'a deo
na karuku, na kodho deo na asa mae aae.
17 J'ara sèmi èèna kahèi, dènge dhua dhu
heka rèti mai nèti kapua, bisa boe bhori
asa d'ara sabha dhui. Te aad'o na sabha
ne madhore, hèia dhua bhori eele asa rai
la'e. De dhua dhu hiu hud'i bhori ku asa
d'ara sabha hiu, sèna ka dua ra be'a taruu!"*
[Dènge sèmi ne'e, Yesus nori si, peka na,
a'aj'a Na dhu hiu, baku pakihu dènge a'aj'a
dhu dhui.]

Lamatua Yesus puri-pa'èle ina ca dhèu dhu pèd'a dhèu bhèni, aa pamamuri hari ana bhèni ca dhèu

(Markus 5:21-43, Lukas 8:40-56)

18 Ètu d'ara Yesus padhai lii era dènge
ana madhutu Yohanis sèra, hèia kapala nèti
èmu manèngi-mangaj'i mai paraga dènge
Ne. Ka na patitu kètu urutuu ètu madha
Yesus. Hèia na manèngi, aku nèngu na,
"Ama, ee! Sue ku ja'a la! Te ana bhèni ja'a
heka madhe kèna. De lati ho Ama bane ai
mi ana ne, sèna ka na mamuri hari."
19 Ropa Na tadèngi, hèia Yesus dènge ana
madhutu Na, madhutu dènge ka dhèu deo
na.
20-21 Ètu talora j'ara, ca dhèu ina kako la'e
madhutu si. Bhèni ne lèke papèd'a bhèni,
dhu loe boe ciki sa d'ai canguru dua tèu
kèna. Na pangee, na, "Sad'i ja'a gai lèke
kodho Yesus di, tatu èi papèd'a ja'a ne èle."
Nèti èèna ka, na ara padètu la'e, hèia na gai
lèke suu kodho Yesus.
22 Yesus dhu ne'a, hèia Na kabib'a, ladhe
sa ina ne. Ka Na lii, peka na, "Ina, ee! Pa'èra
la d'ara èu. Te, lula èu parcaya Ja'a tare'a-
re'a, nèti èèna ka èu èle nèti papèd'a." Hèia
bhèni ne èle dènge ka.
23 Èle ka, Yesus si lasi taruu asa èmu
nèti kapala èmu manèngi-mangaj'i èèna.
D'ai era nèi, maso la'e asa d'ara, hèia Na
ladhe nèdhi dhèu dhu tema karihu musiik
mamadhe, dènge dhèu ae dhu tangi d'ara
pèd'a. 24 Te ngaa Yesus peka dènge ra, aku
Nèngu na, "Ae eele ka tangi, aa lami ka èmu
miu! Te ana ne madhe boe, dhoka na bhèj'i
di." Te ngaa dhèu se mari dènge pakapengo
hèb'a mi Yesus.
25 Èle ka, dhèu se aa'i-aa'i lasi asa li'u.
Ka Yesus maso asa d'ara kama ana bhèni
ne. Na kèpe ai ana ne, hèia ana ne mamuri
dènge ka. 26 Ropa ladhe rèdhi j'ara ne, ka
dhèu mulai palolo lème ètu kabarai ra, lula-
nèti ngaa dhu Yesus tao ne.

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu bèdhu dhèu dua

27 Èle, hèia Yesus kako taruu. Ètu talora
j'ara, abhu dhèu bèdhu dhèu dua dhu mad-
hutu Ne. Dua ra rodhe, peka na, "Ana-èpu
dhèu aae Daud! Sue ku ji'i la!"
28 Ropa Yesus maso asa d'ara èmu cue,
dhèu bèdhu se lasi paraga dènge Ne. Ka
Yesus karèi dua ra, peka na, "Miu se lèka
tare'a-re'a, na, Ja'a ne dènge koasa ho puri-
pa'èle miu, sèna ka bisa ladhe mèdhi, do?"
Hèia dua ra dhaa, aku rèngu na, "Ama
karèi ia ka, te ji'i dhu lèka mema-mema le."
29 Ropa tadèngi lii dhaa dua ra, hèia
Yesus g'ag'e musi madha ra, ka Na peka
na, "Ladhe sèmi èèna, na, j'aj'i ka madhutu
parcaya miu." 30 Yesus padhai lii èle, hèia
dua ra ladhe rèdhi dènge ka. Te ngaa
Yesus pasanèd'e si, peka na, "Baku miu
peka dènge ca dhèu sa, ngaa dhu j'aj'i le!"
31 Te ngaa dhèu se taha rare boe d'ara ra.
Ka ra kako palème kabarai èèna, lole dènge
dhèu aa'i-aa'i, tatao Yesus mi rèngu dua ra.

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu lii aad'o

32 Ropa dhèu bèdhu se lasi, dhèu rèti dhèu
leo hari èci asa Yesus. Dhèu ne bisa boe
padhai lii, lula nidhu tao ne. 33 Ropa ladhe
nèdhi, hèia Yesus paredha nidhu kalua nèti
dhèu lii aad'o ne. Nidhu èèna kalua, ka
dhèu ne padhai lii dènge ka. Hèia dhèu
ae ètu era èèna malaa, ka ra peka na, "Ira

* 9:17 Sasuri lii Yunani dhu uru èèna, peka na, "baku isi èi anggor hiu asa d'ara tas ka'uri dhui, ho baku d'ai na mae."

ii! Èdhi dhèu Yahudi paraga tèdhi mèka
madha j'ara sèmi ne'e ne!”
34 Te ngaa dhèu Parisi ka'uu, peka na,
“Dhèu aae nidhu ka dhu hia Ne koasa, sèna
ka Na bisa babège eela nidhu.”✡

Lamatua Yesus taha nare boe d'ara, ropa ladhe nèdhi dhèu ae sèra

35 Èle èèna ka, Yesus kako palème kota-
kota dènge rae-rae, sèna ka aj'a-nori dhèu
ètu d'ara èmu sabaj'a sèra. Na aj'a dhèu
nèti Lii Holo-Nori Ama Lamatua, aa j'ara
tasamia rèngu bisa j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua. Na puri-pa'èle kahèi dhèu nèti
papèd'a-tarègu ra.✡ 36 Ropa Yesus ladhe
nèdhi dhèu ae se, hèia Na taha nare boe
d'ara, lula dhèu se re'a heka tao sèmi ngaa
sa. Te rèngu nuka sèmi kahib'i-kalèbho
dhu dènge boe dhèu madhenga.✡ 37 Èle
ka, Yesus padhai lii dènge ana madhutu
Na, aku Nèngu na, “Dhèu ae se, nuka sèmi
nganga'a ae-ae ètu d'ara oka-tedhe. Masi
ka nganga'a ae titu kèna, te ngaa dhèu sab'a
d'ai boe ho puu-g'ètu, sèna ka tèke asa d'ara
gud'a.✡ 38 Nèti èèna ka, miu hud'i manèngi
ku mi Lamatua oka, sèna ka Na tabha hari
dhèu sab'a, ho lasi puu-g'ètu isi oka se.”

10

Lamatua Yesus hag'e nare ana madhutu Na canguru dua dhèu

(Markus 3:13-19, Lukas 6:12-16)

1 Èle ka, Yesus paroa ana madhutu Na,
sèna ka mai pakaboko. Hèia Na hia si koasa
ho babège eele nidhu aa puri-pa'èle dhèu
nèti papèd'a-tarègu ra. 2 Ana madhutu Na
dhu Na pua sèra, dhèu canguru dua, nuka:
Partama, ngara na Simon (dhu dhèu
tema paroa ne, ‘Petrus’),
dènge ari na, Anderias,
Yakobis,
dènge ari na, Yohanis (dua ra ana
Sabadeus),
3 Pelipus,
Bertolomeos,
Tomas,
Mateos (dhèu roro doi bea),
Yakobis dhu leo (nuka ana Alpius),
Tadius,
4 Simon (nèti partei politik Selot),*
dènge Yudas Iskariot (dhu èèna na
pahie Yesus).

Lamatua Yesus pua ana madhutu Na, lasi pakako sasab'a-la'a Na

(Markus 6:7-13, Lukas 9:1-6)

5-6 Èle èèna ka, Yesus pua ana madhutu Na
canguru dua dhèu sèra, aa paredha si, peka
na, “Ja'a pua miu lami asa dhèu èdhi dhèu
Yahudi sèra, lula ae nèti rèngu dhu mad-
hutu boe j'ara mamuri Ama Lamatua dènge
mola. Rèngu cakaraa kahib'i-kalèbho dhu
sala j'ara. Nèti èèna ka, baku lami asa
dhèu Yahudi boe, nuka sèmi dhèu Samaria.
7 Lami peka dènge dhèu Isra'el èdhi sèra, na,
‘Ne'e ne, d'ai lod'o kèna, sèna ka dhèu aa'i-
aa'i ra bisa j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua.’
8 Aa lami puri-pa'èle dhèu pèd'a, pamamuri
hari dhèu madhe, pa'èle dhèu kusta, aa
babège eele nidhu. Ama Lamatua hia le miu
ae-ae, te ngaa Na manèngi hari boe ca ana
maa sa. De lami ka ho pala pa'ae-ae mi dhèu
leo, te ngaa mage mi manèngi hari ngaa-
ngaa kahèi. 9 Pakèd'i dènge ai hua. Baku
mèti doi, 10 gee j'ara, mèdha silu, salapa, do
tatea. Te dhèu hud'i hia ku dhèu sab'a, ngaa
dhu pantas ho ra bisa mamuri.✡

11 Ladhe miu maso asa d'ara kota do rae
èci, na, miu hud'i tenge ku dhèu dhu neo
sèmi rare miu. Hèia miu pea ètu èmu
èèna, toke miu pakèd'i tèke eele era èèna.
12 Ladhe miu maso asa d'ara èmu dhèu, peka
la dènge rèngu, ‘Saloom! Lamatua hia miu
mèngi-nale.’ 13 Ladhe dhèu ètu d'ara èmu
ne, sèmi rare miu dènge be'a, na, miu
manèngi sèna ka Lamatua hia si berkat. Te
ngaa ladhe ra ro'o boe sèmi rare miu, na,
Lamatua hia boe rèngu berkat. 14 Ladhe
dhèu ro'o boe nanene lii padhai miu, mi
kalua nèti èmu èèna, do kota èèna, hèia miu
caro eele ahu nèti haga miu, sèna ka j'aj'i
mi tadha, peka na, ladhe ro'o boe nanene,
pe rèngu d'ui rare pala ra.✡ 15 Bèli-camèd'a,
lod'o Ama Lamatua huku dhèu ètu rai-haha
ne'e, tatu Na pabia mi dhèu Sodom dènge
Gomora dhu uru èèna bhelu titu kèna. Te

✡ 9:34 Mateos 10:25, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15 ✡ 9:35 Mateos 4:23, Markus 1:39, Lukas 4:44 ✡ 9:36 Sensus 27:17, 1 Dhèu Aae sèra 22:17, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 18:16, Yeskial 34:5, Sakaria 10:2, Markus 6:34 ✡ 9:37 Lukas 10:2 * 10:4 Partei Selot ne, tenge j'ara ho neo mardeka nèti paredha Roma. Ra pangare partei ne ‘Patriot’ kahèi. ✡ 10:10 1 Korintus 9:14, 1 Timotius 5:18 ✡ 10:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 13:51 ✡ 10:15 Lukas 10:4-12, Mateos 11:24, Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:24-28

ngaa sanèd'e! Èèna na, Nèngu huku bia risi
hari mi dhèu dhu ro'o boe sèmi rare miu!”✡

Lamatua Yesus pasanèd'e ana madhutu Na, èèna na rèngu dui j'aj'èra
(Markus 13:9-13, Lukas 21:12-17)

16 “Sanèd'e paie! Te Ja'a pua miu ne,
èci èèna ka Ja'a patabuli kahib'i-kalèbho
asa talora aae busa hui. Nèti èèna ka,
ngangee miu hud'i sèmi mege dhu d'èlu-
mèu. Aa d'ara mi hud'i mola ku nuka sèmi
koro j'aha dhu ne'a boe tenge lii langu.✡
17 Te ngaa baku pamud'e! Te bèli-camèd'a
dhèu paj'èra miu, sama sèmi busa hui kadhi
pamadhe kahib'i-kalèbho. Èèna na, rèngu
nuni rèti miu asa era parisa lii langu agama.
Aa dhèu hake paparu miu ètu d'ara èmu
sabaj'a. 18 Pe rèngu ère rèti miu asa madha
gubernur dènge dhèu aae, lula miu mad-
hutu Ja'a. Te ngaa miu hud'i pake lod'o
sèra, ho peka-padhai dènge ra Lii Lolo Be'a
nèti Ja'a. Dènge j'ara ne'e, dhèu dhu tadhe
boe Ama Lamatua tadèngi kahèi kolongara
Ja'a ne. 19 Te ngaa ladhe rèngu nuni rèti
miu sèmi èèna, mage miu madha'u, peka
na, ‘Èèna na, ja'a peka tasamia?’ Do, ‘Ja'a
neo dhaa peka sèmi ngaa?’ Baku j'aj'i mi
ngangee, te ladhe d'ai lod'o na, Ama mi
ètu sorga ka dhu peka dènge miu, nèti j'ara
mia ka dhu miu hud'i peka-padhai. 20 Lod'o
èèna, ngaa dhu miu padhai, mai boe nèti
d'ara miu unu mi, te Roh Lamatua dhu
Mola-Mèci èèna ka dhu aj'a-nori ètu d'ara
miu, sèna ka miu padhai sèmi ngaa sa.✡

21 Sanèd'e, te bèli-camèd'a ètu d'ara èmu
cue, ladhe abhu ca dhèu parcaya Ja'a, èèna
na a'ari nèngu mesa na, ka dhu tenge j'ara
ho pamadhe ne. Aa ladhe ana ka dhu
parcaya, èèna na ama na ka dhu pamadhe
ne. Ladhe ina-ama ka dhu parcaya, bèli-
camèd'a ana-ana ra ka dhu pamadhe si.✡
22 Sanèd'e! Te bèli-camèd'a dhèu aa'i-aa'i
tèka d'ara dènge miu, lula miu parcaya Ja'a
ne. Te ngaa dhèu dhu taha taruu, èèna na
Ama Lamatua hia ne mamuri.✡ 23 Ladhe
dhèu paj'èra miu ètu d'ara kota cue, rai lami
asa kota leo! Lèke kèna! Ja'a ne Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a. Bèli-camèd'a ropa miu
palème aa'i mèka kota-kota ètu Isra'el, te
ngaa Ja'a dhu lèpa hari mai le èèna.

24 Biasa dhèu pakab'ua ca dhèu mese risi
nèti ana sakola na sèra. Aa dhèu pakab'ua
ca dhèu lamatua risi nèti ènu na sèra.✡
25 Ladhe ana sakola mèu sama sèmi mese
na, nèngu pangee na d'ai le. Aa ladhe ènu
d'èlu-mèu sama sèmi lamatua na, nèngu
ngee na d'ai le.

De sanèd'e paie! Ladhe dhèu paroa
lamatua èmu, peka na, ‘Èu ne, Baalsebul,
dhèu aae nidhu!’ tatu isi èmu na abhu
kolongara dhu karehe risi hari.”✡

Baku madha'u dènge dhèu rai-haha, te Ama Lamatua ka dhu sanoro miu
(Lukas 12:2-7)

26 “De miu baku madha'u dènge dhèu dhu
lab'a miu. Te, ngaa dhu dhèu tao pahuni,
bèli-camèd'a dhèu aa'i-aa'i ladhe rèdhi.✡
27 Ngaa dhu Ja'a aj'a-nori le miu mesa mi,
miu hud'i lami lole ku mi dhèu aa'i-aa'i.
Aa ngaa dhu Ja'a paholo le dènge miu, miu
se hud'i lami peka ku palème era. 28 Baku
madha'u dènge dhèu rai-haha, te rèngu
bisa dhoka pamadhe ngi'u aae dhèu di, te
ngaa bisa boe pa'ele iie samanga. Nèti
èèna ka, miu hud'i madha'u ku dènge Ama
Lamatua, te dhoka Nèngu di dhu dènge
koasa ho pamaso ngi'u aae dhèu dènge
samanga kateme, asa d'ara dhasi ai dhu heo
na loe boe ciki sa. 29 De pa'èra d'ara miu.
Dhèu pahie ana mangungu ètu d'ara pasa
dènge kab'ua ciki oo'e di. Te ngaa ci'u sa
bisa boe madhe, ladhe Ama mi ètu sorga
no'o mèka. 30 Ama miu ètu sorga dhu loe
boe ladhe-leru miu, toke j'ara-j'ara dhu ana
iiki-iiki. D'ai rèu kètu ètu kab'a kètu miu,
Na ige nare aa'i hèi. 31 De baku madha'u!
Lula Ama Lamatua pakab'ua miu risi nèti
ana mangungu aa'i-aa'i ra.”

Baku makae mangaku Lamatua Yesus
(Lukas 12:8-9)

32 Hèia Yesus tuhu hari lii padhai Na,
peka na, “Dhèu dhu bani mangaku Ja'a ètu
madha dhèu ae ètu rai-haha ne, pe Ja'a
kahèi mangaku nèngu ètu katanga madha
Ama Ku ètu sorga, peka na, ‘Nèngu ne dhèu
Ja'a.’ 33 Te ngaa dhèu dhu pasili Ja'a ètu
madha dhèu ae, peka na nèngu tadhe boe
Ja'a, bèli-camèd'a Ja'a peka dènge Ama Ku

✡ 10:16 Lukas 10:3 ✡ 10:20 Markus 13:9-11, Lukas 12:11-12, 21:12-15 ✡ 10:21 Markus 13:12, Lukas 21:16 ✡ 10:22 Mateos 24:9, 13, Markus 13:13, Lukas 21:17 ✡ 10:24 Lukas 6:40, Yohanis 13:16, 15:20 ✡ 10:25 Mateos 9:34, 12:24, Markus 3:22, Lukas 11:15 ✡ 10:26 Markus 4:22, Lukas 8:17 ✡ 10:33 2 Timotius 2:12

ètu sorga kahèi, na, ‘Ja'a tadhe boe dhèu
ne'e.’”✡

Lamatua Yesus mai nèti boe dame, te ngaa patao-palaha
(Lukas 12:51-53, 14:26-27)

34 “Mage mi pangee na, Ja'a ne mai kèti
dame asa rai-haha ne. Te mamai Ja'a ne,
sèna ka dhèu rai-haha ne èci lab'a èci. 35 Ja'a
mai asa rai-haha ne, madhutu ngaa dhu
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua peka tèke
èèna,
‘Èèna na, ana mone lab'a ama na,
ana bhèni lab'a ina na,
aa bhèni dhèu èmu ana na, lab'a
ina nèti dhèu èmu na,
36 te isi èmu mae-manyèla, lula èci lab'a
èci.’✡
37 De dhèu dhu neo madhutu Ja'a tare'a-
re'a, nèngu hud'i sue ku Ja'a, *risi* nèti aa'i-
aa'i, risi nèti ina-ama na, aa risi nèti ana
niki na. Ladhe aad'o, na, nèngu nia boe j'aj'i
dhèu unu Ja'a. 38 Te dhèu dhu neo madhutu
Ja'a, te ngaa d'èi boe pasae j'aj'èra, nèngu
nia boe j'aj'i dhèu unu Ja'a.✡ 39 Dhèu dhu
sadia madhe lula na madhutu Ja'a, bèli-
camèd'a nèngu abhu mamuri taruu dènge
Ama Lamatua. Te ngaa dhèu dhu dhoka neo
mamuri hia ngi'u nèngu unu na, èèna na,
mamuri na ele iia d'ara!”✡

Bèli-camèd'a Ama Lamatua b'ala ngaa dhu dhèu tao
(Markus 9:41)

40 “Dhèu dhu sèmi nare miu dènge be'a,
nèngu sèmi nare Ja'a kahèi. Aa dhèu dhu
sèmi nare Ja'a, nèngu kahèi sèmi nare
Ama Lamatua dhu pua Ja'a mai.✡ 41 Dhèu
dhu sèmi nare dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua, lula na padhue-padhai Lii Holo-
Nori Ama Lamatua, pe Lamatua b'ala nèngu
sama sèmi Na b'ala mi ca dhèu nèti lii pad-
hai Nèngu. Aa dhèu dhu sèmi nare ca dhèu
d'ara mola, lula dhèu èèna madhutu tare'a-
re'a dad'èi Ama Lamatua, pe Lamatua b'ala
nèngu sama sèmi Na b'ala mi ca dhèu d'ara
mola. 42 Dhèu dhu sèmi nare ca dhèu dhu
haha d'ai seli, lula nèngu madhutu Ja'a, tatu
Ama Lamatua b'ala ne. Masi ka dhèu hia
èi hua ca galaa di, tatu Ama Lamatua bhèlu
boe ne.”

11

Yohanis tuka sarani pua ana madhutu na lasi asa Lamatua Yesus
(Lukas 7:18-35)

1 Ropa Yesus hia nare lii moa mi canguru
dua ana madhutu Na, hèia Na la'e kako
palème rae-rae ètu rai èèna, sèna ka aj'a
dhèu ètu sèra. Aa Na peka-padhai Lii Lolo
Be'a Ama Lamatua.
2 Lod'o èèna, Yohanis ètu d'ara bèdho.
Ropa na tadèngi j'ara aa'i-aa'i dhu Yesus
tao, hèia na pua ana madhutu na ho lasi
karèi Yesus, peka na, 3 “Ama Lamatua dhu
pajaji tèke le karèi nèti uru ka, na, Nèngu
neo pua Kristus mai, sèna ka pala mamuri
mi èdhi dhèu Yahudi. Ama ne, Kristus, do?
Do, èdhi hud'i mate hari ku dhèu leo?” Ka
lasi karèi Yesus.
4 Ropa tadèngi nare, hèia Yesus dhaa, aku
Nèngu na, “Miu se tadèngi le, aa mèdhi unu
mi dènge madha. De lèpa ho lami peka
dènge Yohanis, aa'i-aa'i dhu j'aj'i, nuka
sèmi ngaa dhu dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua, Yesaya, suri tèke le, peka na:
5 Dhèu bèdhu, ladhe rèdhi.
Dhèu karuku, kèd'i kako.
Dhèu pèd'a kusta, ka'uri ra milu hari.
Dhèu katele-katipa, bisa tadèngi.
Dhèu madhe, mamuri hari.
Dhèu unu aad'o, nanene Lii Lolo
Be'a.✡
6 De sèmi ne'e: lami peka dènge Yohanis,
bèli-camèd'a nèngu abhu a'oto, ladhe na
parcaya Ja'a taruu. Nèti èèna ka, Ama
Lamatua hia mèngi-nale mi dhèu dhu par-
caya Ja'a pa'èra-èra!”
7 Ropa ana madhutu Yohanis se lèpa,
hèia Yesus peka dènge dhèu ae se, lula-
nèti Yohanis ne, aku Nèngu na, “Lod'o
miu neo paraga dènge Yohanis ètu d'ara
pad'a sod'a, miu pangee, na, neo paraga
dènge dhèu dhu sèmi ngaa sa? Tatu boe,
miu paraga dènge dhèu dhu roe aala-aala,
nuka sèmi kalai èèu dhu bhabheu madhutu
ngèlu di! 8 Aa tatu boe miu mèdhi dhèu
dhu pake mèdha-papake dhu kab'ua aae,
te dhèu sèmi èèna era pea na dhodhoka
ètu d'ara èmu dhèu aae di! 9 De lami ladhe
dhèu sèmi ngaa sa ètu nèi? Mi pangee na,
miu lami tenge dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua! Tare'a! Te nèngu ne, ca dhèu nèti

✡ 10:36 Mika 7:6 ✡ 10:38 Mateos 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23 ✡ 10:39 Mateos 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33, Yohanis 12:25 ✡ 10:40 Markus 9:37, Lukas 9:48, 10:16, Yohanis 13:20 ✡ 11:5 Yesaya 35:5-6, 61:1

lii padhai Lamatua dhu kapai risi. [10] Te ètu
d'ara sasuri Ama Lamatua dhu Mola-Mèci
èèna, dhu suri tèke le lula-nèti Yohanis ne,
peka na,
‘Nanene! Ja'a pua dhèu Ja'a,
sèna ka bhoke j'ara hia Èu.’✡
[11] Nanene paie! Ètu rai-haha ne, abhu
boe ca dhèu sa dhu kapai risi nèti Yohanis
ne. Te ngaa nèti dhèu rai-haha aa'i-aa'i dhu
mangaku Ama Lamatua sama sèmi Dhèu
Aae, dhèu dhu haha d'ai seli èèna ka, nèngu
dhu kapai risi nèti Yohanis. [12] Karèi nèti
Yohanis pakako sasab'a na, d'ai sange ne'e
ne, abhu dhèu ae-ae dhu j'aj'i le dhèu unu
Ama Lamatua. Te ngaa abhu dhèu leo dhu
pangee sala, peka na rèngu hud'i pamusu
ku, sèna ka laka-seti dhèu ho j'aj'i dhèu
unu Ama Lamatua. [13] Toke d'ai lod'o mamai
Yohanis tuka sarani, èdhi dhèu Yahudi dhu
tema madhutu atora Musa, dènge atora
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua leo sèra.✡
[14] De parcaya la Ja'a! Yohanis ne, nuka Elia,
dhu dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua, peka
mema le lula-nèti mamai na.✡ [15] De dhu neo
me'a mèu, hud'i nanene ku paie-iie!
[16] Ja'a neo hia lii pakasame, sèna ka miu
me'a, rupa sèmi mia ka dhèu taa limuri
ne. Te rèngu se cakaraa dènge ana-ana dhu
madhèdi ètu d'ara pasa. Rèngu dhu pa'oo-
parodha dènge angalai ra, peka na,
[17] ‘Ji'i aa'i-aa'i mi tiu sakino dènge karej'e-
karae,
te ngaa miu roge-ledho boe.
Hèia ji'i sod'a lii beke dhèu madhe,
te ngaa miu tangi boe.’
[18] Miu se sama sèmi ana iiki dhu re'a boe
roca. Lod'o Yohanis mai, nèngu d'èi puasa,
aa ninu boe èi anggor. Te ngaa dhèu peka
na, ‘Nèngu, nidhu tao!’ [19] Te ngaa Ja'a, Dhèu
Rai-haha Tare'a-re'a ne, mai le. Ja'a puasa
boe, aa kinu èi anggor. Te ngaa dhèu peka
na, ‘Nèngu èèna, dhèu gagoo-gagehu! Dhèu
tema mahu bia! La'e pa'angalai dènge dhèu
roro bea! Pa'èci dènge dhèu dhu laku-laku
boe. Nèngu dhu ne'a boe makae!’ Te ngaa
mi patadhe lii padhai Ja'a ne! Mamèu Ama
Lamatua èèna, cèu ètu d'ara mamuri dhèu
unu Na.”

Dhèu dhu d'èi boe sèmi rare Lamatua Yesus
(Lukas 10:13-15)

[20] Èle èèna ka, Lamatua Yesus pasanèd'e
dhèu-dhèu dhu pea ètu pèri-pèri rae. Na
tao le tadha-tadha malaa ae risi ètu nèi,
te ngaa ro'o boe ae eele nèti sasala ra,
ho madhutu j'ara mamuri Ama Lamatua
dhu mola. [21] Yesus jèke si, peka na, “Heh!
Miu dhèu Korasin, aa miu dhèu Betsaida!
Mate unu miu! Bèli-camèd'a pasae mere
mamadhe-mamopo! Ja'a tao le rupa-rupa
tadha malaa ètu katanga madha miu, te
ngaa miu mo'o boe parcaya Ama Lamatua.
Masi ka miu dhèu Yahudi dhu peka na,
miu tadhe Lamatua, te ngaa ladhe sèmi
tadha malaa dhu Ja'a tao se'e ètu kota Tirus
dènge kota Sidon, tatu nèbhu nare sange
ne'e, dhèu-dhèu ètu sèra èle le ho'a, aa
tèke eele le sasala-sasigo ra ho madhutu
Ama Lamatua. Aa tatu ra pake le bèla
mèdhi, dènge tao ahu mi kètu ho j'aj'i mi
tadha, na, rèngu manyasa nèti sasala ra.
Masi ka dhèu Tirus dènge dhèu Sidon sèra
dhèu Yahudi boe, dhu mangaku na, tadhe
Lamatua.✡ [22] Ja'a monya boe! Bèli-camèd'a
mèdhi unu mi! D'ai lod'o dhu Ama Lamatua
pama'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i ra, hahuku
dhèu Tirus dènge dhèu Sidon samaa risi
nèti hahuku miu.
[23] Miu dhèu Kapernaum! Mage-mage,
ee! Mage mi pangee, na, Ama Lamatua
paca'e miu lami asa sorga. Aad'o! Èèna na
Lamatua pèci mi asa d'ara naraka! Ladhe
sèmi tadha-tadha malaa dhu Ja'a tao ètu
rae miu dhu j'aj'i uuru le ètu kota Sodom,
tatu Ama Lamatua parluu boe labhu pakèpu
kota èèna. Te ladhe dhèu Sodom rèdhi
tadha malaa se, tatu ra rai eele le nèti
bhabhelu-katub'a ra.✡ [24] Tare'a! Pe mèdhi
unu mi! Ladhe d'ai ka lod'o Ama Lamatua
pama'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i, hahuku
dhèu Sodom samaa risi nèti hahuku miu
se!”✡

Lamatua Yesus gale dhèu sèna ka madhutu
Ne, ho Na pa'èra hari si
(Lukas 10:21-22)

[25] Ropa padhai lii nare, hèia Yesus sabaj'a,
peka na, “Ama! Ama dhu j'aj'i Lamatua ètu
dedha-liru dènge rai-haha. Ja'a manèngi
makasi ae-ae, lula Ama pahuni pamèno-
mèno j'ara-j'ara dhu Ama hia huku mi

✡ 11:10 Meliaki 3:1 ✡ 11:13 Lukas 16:16 ✡ 11:14 Meliaki 4:5, Mateos 17:10-13, Markus 9:11-13 ✡ 11:21 Yesaya 23:1-18, Yeskial 26:1—28:26, Yoel 3:4-8, Amos 1:9-10, Sakaria 9:2-4 ✡ 11:23 Yesaya 14:13-15, Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:24-28 ✡ 11:24 Mateos 10:15, Lukas 10:12

dhèu-dhèu dhu pangee na, rèngu d'èlu-
mèu, aa dhu padedha iisi ra. Te ngaa Ama
bhoke patalele j'ara se'e aa'i-aa'i mi dhèu
haha dènge dhu pahaha iisi ra. 26 Tare'a,
Ama! Te sèmi èèna ka, dhu pakarej'e d'ara
Ama!"
27 Ropa sabaj'a nare, hèia Yesus peka
dènge dhèu-dhèu ètu sèra, na, "Nanene
paie-iie! Ama Ku ètu sorga pangèd'u le
koasa aa'i-aa'i mi Ja'a ne. Dhu tadhe mèu
Ja'a, dhoka Ama ku di. Aa dhu tadhe mèu
Ama, dhoka Ana Na, nuka Ja'a ne. Aa Ja'a
hag'e kore dhèu leo, sèna ka peka dènge ra,
ho rèngu tadhe mèu Ne kahèi.✡
28 Miu aa'i-aa'i mi dhu roe lula sab'a bia,
mai madhutu Ja'a! Aa miu aa'i-aa'i mi dhu
pasae bia, mai la asa Ja'a! 29 Ladhe miu
sèmi mere a'aj'a Ja'a, ho kako palere-lere
dènge Ja'a, na, èdhi ca ropa dènge sapi dua
ngi'u dhu nuni kataka pare rai èci. Te Ja'a
ne, d'ara hua iia, aa lii mako. Ladhe miu
madhutu Ja'a, miu j'aj'i èra hari.✡ 30 Lula
a'aj'a Ja'a, carui boe. Aa paredha Ja'a, bia
boe kahèi."

12

Dhèu pasisu dènge Lamatua Yesus lula-nèti lod'o ae sasab'a

(Markus 2:23-28, Lukas 6:1-5)

1 Ca lod'o, lèke dènge ae sasab'a dhèu
Yahudi, Yesus dènge ana-ana madhutu Na
dhu kako re karasa oka dhèu. Ana madhutu
Na manganga, hèia ra g'ètu are-gandum ka
ra'a noo-noo. 2 Ètu èèna, abhu pèri-pèri
dhèu nèti partei agama Parisi dhu madhutu
pa'èra ad'a dhèu Yahudi ra. Ropa ladhe
rèdhi ana madhutu Yesus se tao sèmi èèna,
hèia ra kai Ne, peka na, "Ana madhutu Mu,
g'ètu gandum lèke dènge lod'o ae sasab'a-
la'a! Rèngu baku tao sèmi ne'e! Te tatao ne
sisu atora èdhi."✡
3-4 Te ngaa Yesus b'ala, aku Nèngu na,
"Tasamia, ee? Miu teko bhèlu lii lolo
Daud, si? Daud dènge ana-ana madhutu
na dhu manganga titu kèna. Hèia na
maso asa d'ara Paleo Manèngi-Mangaj'i
Ama Lamatua, ka nare roti dhu ama agama
hia le mi Lamatua, ka rèngu ra'a. Te ngaa
dhu bisa ra'e roti se dhodhoka ama agama
sèra. Dhèu leo bisa boe. Èle ka Daud
si ra'a, te ngaa ca dhèu sa pasala boe si.
Miu nuka sèmi dhèu dhu baca mèdhi boe
sasuri Lii Holo-Nori Ama Lamatua!✡ 5 Te
ètu d'ara sasuri èèna, suri kahèi nèti sasab'a
ama agama Yahudi sèra, ètu d'ara èmu
sabaj'a, lèke dènge lod'o ae sasab'a. Te
ngaa rèngu sala boe ngaa-ngaa.✡ 6 Nanene!
Uru èèna, èmu sabaj'a ka dhu kab'ua, te
ngaa limuri ne abhu dhu kab'ua risi, nuka
Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. 7 Ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, Na
peka na, 'Dad'èi Ja'a sèmi ne'e: dhèu Ja'a
sèra hud'i pad'elo ku rasa kasia èci dènge
èci. Ladhe ra tao boe madhutu j'ara ne,
na, badha korban dhu rèngu rèti hia Ja'a,
dènge boe kab'ua.' De ladhe miu me'a mèu
sasoa nèti lii padhai Lamatua ne, tatu miu
pasala boe ana madhutu Ja'a se. Te ra tao
boe sala ngaa-ngaa!✡ 8 Te Ja'a ne, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a. Ja'a ka dhu dènge hak ho
pama'ète, peka na, dhèu bisa sab'a ngaa,
lèke dènge lod'o ae sasab'a."

Lamatua puri-pa'èle dhèu, lèke dènge lod'o ae sasab'a-la'a

(Markus 3:1-6, Lukas 6:6-11)

9 Èle ka Yesus tèke eele era èèna, la'e
asa d'ara èmu sabaj'a ra. 10 Ètu ne'e, abhu
mone ca dhèu dhu kacui-aai madhe cabèka.
Dhèu Parisi sèra dhu tenge-tenge j'ara ho
pasala Yesus, ladhe sèmi Na puri-pa'èle
dhèu dhu kacui-aai madhe cabèka ne, lèke
dènge lod'o ae sasab'a. Hèia ra karèi Ne,
peka na, "Madhutu atora agama èdhi, dhèu
bisa puri-pa'èle dhèu, lèke dènge lod'o ae
sasab'a-la'a, do aad'o?"
11 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Ladhe
kahib'i-kalèbho ci'u manahu asa d'ara ro'a,
lèke dènge lod'o ae sasab'a, dhèu unu na
mai name nare, sina ma?✡ 12 De Ama
Lamatua sue dhèu rai-haha, risi nèti dhèu
unu kahib'i-kalèbho deo na. Nèti èèna ka,
dhèu bisa tao j'ara dhu be'a lèke dènge lod'o
ae sasab'a."
13 Ka Na lii dènge dhèu dhu ai madhe
cabèka na, "J'ole kacui-aai èu mai!" Hèia,
na j'ole kacui-aai dhu madhe èèna, kaca'a
la èle dènge ka, sama dènge kacui-aai dhu
iia èèna.
14 Ropa dhèu Parisi se rèdhi sèmi èèna,
hèia ra nasa titu kèna. Èle ka ra kalua tèke

✡ 11:27 Yohanis 3:35, 1:18, 10:15 ✡ 11:29 Yermia 6:16 ✡ 12:2 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 23:25 ✡ 12:3-4 1 Samuel 21:1-6, Atora nèti Ama-ama Agama 24:9 ✡ 12:5 Sensus 28:9-10 ✡ 12:7 Mateos 9:13, Hosea 6:6 ✡ 12:11 Lukas 14:5

eele èmu sabaj'a ne, hèia lasi pare'a, aku
rèngu na, "Èdhi hud'i tenge ku j'ara, sèna
ka pamadhe Ne!"

Ama Lamatua dhu pili nare Yesus, sèna ka sab'a hia Ne

15 Te ngaa Yesus dhu ne'a ngangee rèngu
dhu karehe ne, nèti èèna ka la'e asa era
leo. Dhèu ae madhutu Ne, hèia Na puri-
pa'èle dhèu dhu pèd'a aa'i-aa'i. 16 Te ngaa
Na kai si, peka na, "Mage lami palolo kahèi
dènge dhèu leo lula-nèti Ja'a." 17 Nèngu tao
sèmi èèna, madhutu sèmi lii padhai Ama
Lamatua dhu peka le mi dhèu nèti lii padhai
Na, ngara na Yesaya, dhu suri tèke, na,
18 "Ladhe ku laa! Nèngu ne, Dhèu pajuu-
paleha Ja'a, dhu Ja'a hag'e kore le.
Ja'a sue Ne,
aa d'ara Ja'a karej'e taruu dènge
Ne.
Èèna na, Ja'a pangèd'u Ne Roh Ja'a,
ho la'e aj'a-nori dhèu nèti suku aa'i-
aa'i
lula-nèti j'ara mamuri Ja'a dhu
mola.
19 Nèngu ne, ne'a boe tèb'a kakara.
Nèngu ne, ne'a boe padedha iisi.
20 D'ara Na hua iia.
Dhu ne'a boe paj'èra dhèu.
Aj'u dhu oe padhe, Na lèku eele boe.
Labhu dhu saruru, Na tiu pamadhe
boe.
Na loe boe aj'a-nori dhèu, toke dhèu aa'i-
aa'i tao madhutu j'ara mamuri dhu
mola nèti Ama Lamatua.
21 Dhèu nèti suku aa'i-aa'i èèna na parcaya
Ne, lula re'a na, Nèngu ne, cee."✡

Mese agama sèra peka na, dhèu aae nidhu ka dhu hia Yesus koasa
(Markus 3:20-30, Lukas 11:14-23)

22 Ca tèka, rèti asa Yesus ca dhèu dhu
nidhu tao toke bèdhu aa ele lii. Hèia Yesus
pa'èle ne dènge babège eele nidhu nèti
dhèu ne'e. Ka dhèu ne bisa nèdhi, aa bisa
padhai lii. 23 Dhèu ae se, ropa rèdhi sèmi
èèna, hèia ra malaa-maloha. Ra papeka na,
"Nèngu ne'e, ele boe ana-èpu Daud, dhu
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua suri tèke
karèi nèti uru ka! Nèngu ne'e, tatu Dhèu
dhu èdhi mate tae-tae èèna!"
24 Te ngaa ropa dhèu Parisi tadèngi rare,
hèia ra ro'o boe parcaya. Ka ra papeka,
na, "Wee! Dhèu ne bisa babège nidhu, lula
dhèu aae nidhu Baalsebul ka dhu pangèd'u
Na koasa."✡
25 Te ngaa Yesus ne'a lii padhai dhèu
Parisi se. Hèia Na peka dènge dhèu se'e,
aku Nèngu na, "Lii padhai miu ne, lèke
boe! Ladhe ètu d'ara rai cue, ana kabarai
na patao-palaha, tasa mera mia ho rai ne
bisa taha! Sèmi èèna kahèi, ladhe dhèu
ètu d'ara kota èci, do d'ara èmu cue, èci
patao dènge èci, tatu ra mae-manyèla, toke
laho mae-mae, si! 26 De ladhe nidhu pa-
musu dènge nidhu, aa palab'a èci dènge
èci, tatu dhèu aae ra nèd'u paredha nèbhu
boe! 27 Sanèd'e paie! Dhèu miu re'a kahèi
babège eele nidhu. Ra pake koasa nèti
nidhu, do? Aad'o! De miu baku padhai lii
ore dhu peka na, Ja'a pake koasa nidhu, ho
babège eele nidhu. Pe dhèu miu unu mi
ka dhu pama'ète, peka na, ngaa dhu miu
galaa ne, lèke boe j'ara. 28 Te ngaa ladhe Ja'a
tare'a-re'a babège eele nidhu pake koasa
nèti Roh Ama Lamatua, èèna pad'elo na,
Lamatua èèna tare'a-re'a Dhèu Aae dhu ètu
le katanga madha miu.
29 Ladhe dhèu neo lasi mana'u èmu dhèu
èci dhu èra, nèngu hud'i èki-karadhe uuru
ku dhèu lamatua èmu ne. Heka na mana'u
nèti mèdha-panyau na sèra.*
30 Sanèd'e, ee! Te dhèu dhu pa'èci boe
dènge Ja'a, nèngu pamusu dènge Ja'a. Aa
dhèu dhu soru-bara boe Ja'a ètu d'ara sab'a-
la'a, nèngu ne'a dhoka pa'iu dhèu di.✡ 31 De
nanene paie-iie lii padhai Ja'a ne! Ama
Lamatua dhu sadia saku eele sasala-sasigo
dhèu. Ladhe dhèu padhai lii pakarehe
kolongara dhèu leo, Ama Lamatua sadia
abho ne era. Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu
bani padhai pakarehe Roh Ama Lamatua
dhu Mola-Mèci, Ama Lamatua saku eele
boe sasala na èèna. 32 Ladhe dhèu pakarehe
Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, Ama
Lamatua sadia saku eele sasala na. Te ngaa
cee ka dhu bani padhai lii pahahe Roh Ama
Lamatua, te ngaa Ama Lamatua saku eele
boe sasala na, masi ka toke dai mia-mia
la'e!"✡

Aj'u dènge hua na
(Lukas 6:43-45)

33 Hèia Yesus padhai lii taruu dènge dhèu
Parisi se, peka na, "Ngee paie-iie! Aj'u dhu

✡ 12:21 Yesaya 42:1-4 ✡ 12:24 Mateos 9:34, 10:25 * 12:29 Dènge sèmi èèna, Yesus peka na, Nèngu èra risi nèti dhèu aae nidhu, dhu ra paroa na 'Baalsebul'. ✡ 12:30 Markus 9:40 ✡ 12:32 Lukas 12:10

be'a, hia hua dhu be'a. Te ngaa aj'u dhu
karehe, hia hua dhu karehe. Nèti hua na,
dhèu bisa tadhe aj'u ne, be'a do karehe.✡
34 Te ngaa miu se ca ropa dènge mege, dhu
ne'a dhoka kapod'e-kabèli di! Miu me'a
boe padhai lii dhu be'a. Lula ngaa dhu
tèke ètu d'ara, èèna ka dhu kalua mai nèti
d'ara hèb'a na.✡ 35 Dhèu be'a, tatu lii padhai
na be'a, lula ètu d'ara na abhu j'ara dhu
be'a. Te ngaa dhèu bhelu, tatu lii padhai na
karehe, lula ètu d'ara na dhu pènu dènge
bhabhelu-katub'a.
36 Lèka la lii Ja'a ne! Te bèli-camèd'a lod'o
èle rai-haha, Ama Lamatua parisa lii langu
dhèu aa'i-aa'i. Lod'o èèna, dhèu èci-èci ka
hud'i dhaa lii-lii nèngu dhu dènge boe kolo-
kapua. 37 De mage-mage! Te bèli-camèd'a
èèna, Ama Lamatua dadoo lii-lii miu sèra,
aa pama'ète peka na, miu lèke huku do,
aad'o."

Dhèu manèngi sèna ka Lamatua Yesus pad'elo tadha malaa
(Markus 8:11-12, Lukas 11:29-32)

38 Ropa tadèngi lii padhai Yesus sèmi
èèna, hèia pèri-pèri mese agama dènge
dhèu Parisi, peka dènge Yesus, aku rèngu
na, "Ama Mese! Ji'i neo ngèdhi tadha malaa
èci, sèna ka j'aj'i mi tadha, peka na, koasa
Ama, tare'a nèti Ama Lamatua."✡
39 Te ngaa Yesus jèke si, peka na, "Weh!
Miu dhèu taa limuri ne, mo'o boe madhutu
Ama Lamatua! Miu se me'a dhodhoka ad'u-
ue bhelu-katub'a di! Masi ka miu manèngi
tadha malaa, te ngaa Ja'a tao boe. Lula
uru èèna, Lamatua hia le tadha malaa re
Yunus, dhèu nèti lii padhai Na. Èèna d'ai
le!✡ 40 Yunus pea tèlu mèu-tèlu mèda ètu
d'ara kabake i'a aae ci'u. Sèmi èèna kahèi
dènge Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne.
Bèli-camèd'a Ja'a kahèi ètu d'ara ro'a dhèu
madhe, tèlu mèu-tèlu mèda.✡ 41 Ladhe d'ai
lod'o èle rai-haha ne, Lamatua j'aj'i hakim.
Aa dhèu Niniwe se titu j'aj'i sakasii ho galaa
miu, peka na, 'Miu aa'i-aa'i se, goa!' Uru
èèna, ropa dhèu Niniwe sèra tadèngi lii
padhai Yunus, dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua, hèia ra tèke eele sasala ra. Te
ngaa miu sèmi boe èèna. Masi ka limuri
ne, abhu le Dhèu ètu talora aae miu, dhu
kapai risi nèti Yunus, nuka Ja'a ne. Te ngaa
miu se pusi-pahae boe Ja'a ciki sa hèi.✡
42 Pe, ètu d'ara lod'o èle rai-haha ne, ladhe
Lamatua j'aj'i hakim, bhèni aae Syeba nèti
balèu, j'aj'i sakasii kahèi. Na paj'uj'u ai na
mi miu, ho na galaa miu aa'i-aa'i dhu ana
loo-limuri ne, peka na, 'Miu aa'i-aa'i mi,
goa!' Uru èèna, bhèni aae ne mai nèti rai
kaj'èu ho neo nèdhi unu na mamèu dhèu
aae Soleman. Te ngaa limuri ne, abhu ca
Dhèu ètu talora aae miu dhu kapai risi nèti
dhèu aae Soleman, nuka Ja'a ne. Te ngaa
miu pusi-pahae boe Ja'a ciki sa hèi."✡

Nidhu lèpa hari asa dhèu dhu na pea nèdhi uru èèna
(Lukas 11:24-26)

43 "Ladhe babège eele nidhu nèti ca dhèu,
nidhu ne la'e pea asa era dhu kaliu, ho j'aj'i
mi era ae iisi na. Te ngaa abhu boe era dhu
mèci ho na pea kalili. 44 Hèia na pangee,
peka na, 'Abhu boe era dhu be'a sèmi nèi,
hua iia ja'a lèpa hari asa dhèu dhu uru èèna
ja'a pea.' Ka la'e hari asa era nèngu uru
èèna. Na ladhe na, era ne mèu bia, aa
dhu lalau rare pabe'a-be'a. 45 Hèia nidhu ne
la'e paroa nare angalai na dhèu pidhu dhu
bhabhelu ra risi nèti nèngu. Ka lasi pea ètu
d'ara dhèu ne, hèia aa'i-aa'i ra kakeho ne.
De limuri ne, mamuri dhèu ne asa ele iie-
iie. Sèmi èèna kahèi lèke mi dhèu bhelu-
katub'a taa limuri ne."

Dhu tare'a-re'a j'aj'i a'ari Lamatua Yesus
(Markus 3:31-35, Lukas 8:19-21)

46 Lod'o èèna, Yesus padhai lii era dènge
dhèu ae. Hèia ina dènge ari Na sèra, mai
neo paraga dènge Ne. Rèngu titu ètu li'u,
ka ra pua dhèu lasi paroa Ne. 47 Hèia dhèu
mai peka dènge Ne, aku rèngu na, "Ama!
Ina dènge ari Ama ètu li'u nèi. Rèngu neo
paraga dènge Ama."†
48 Ka Yesus peka dènge ra, "Cee ka ina Ku,
aa cee ka a'ari Ja'a dhu tare'a-re'a?" 49 Hèia
Na paj'uj'u asa dhèu-dhèu dhu madhutu
Ne, ka Na lii, aku Nèngu na, "Rèngu se'e se
ka, ina dènge a'ari Ja'a. 50 Te dhèu dhu tao
madhutu dad'èi Ama Ku ètu sorga, rèngu ka
ina Ku aa a'ari Ja'a dhu tare'a-re'a."

✡ 12:33 Mateos 7:20, Lukas 6:44 ✡ 12:34 Mateos 3:7, 23:33, 15:18, Lukas 3:7, 6:45 ✡ 12:38 Mateos 16:1, Markus 8:11, Lukas 11:16 ✡ 12:39 Mateos 16:4, Markus 8:12 ✡ 12:40 Yunus 1:17 ✡ 12:41 Yunus 3:5 ✡ 12:42 1 Dhèu Aae sèra 10:1-10, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 9:1-12 † 12:47 Abhu sasuri lii Yunani cahag'e dhu suri boe ayat 47 ne.

13

Lamatua Yesus hia lii pakasame nèti dhèu sèle hini ètu rupa-rupa rai
(Markus 4:1-9, Lukas 8:4-8)

1 Lod'o èèna kahèi, Yesus kalua nèti èmu
èèna, la'e madhèdi asa sebhe dano Galilea.
2 Hèia dhèu ae-ae mai lingu rare Ne. Ka la'e
madhèdi asa dedha koha cue, dhu panahu
ètu era èèna, ho aj'a dhèu sèra. Dhèu aa'i-
aa'i ètu dae sèra nanene Ne. 3 Hèia Na
aj'a madha j'ara ae-ae mi rèngu pake lii
pakasame. Na lole, peka na, "Abhu ca dhèu
sab'a oka-tedhe, dhu ceb'e hini ètu d'ara
oka na. 4 Ropa na ceb'e hini se, abhu dhu
lèke ètu j'ara. Hèia manu-bhui mai, ka tutu
ra'e aa'i hini se.
5 Te ngaa hini cahag'e lèke ètu rai dhu
dènge hadhu. Hini se muri malai, lula abhu
rai ciki di. 6 Te ngaa ropa lod'o rea, hèia ana
aaj'u se kamale, ka mango eele si. Te amo
ra marèma boe ètu d'ara rai.
7 Abhu hini cahag'e dhu lèke ètu era j'u'u
padhudhu. Hèia j'u'u padhudhu se hèlu
pamadhe aa'i si.
8 Te ngaa abhu hini cahag'e lèke ètu rai
isi. Hini se muri, ka ra kapai toke hua-hela.
Abhu dhu tèlu nguru hari, abhu dhu èna
nguru hari, aa abhu dhu d'ai cangasu hari.✡
9 Cee dhu dènge ro'a dhilu, na nanene
paie-iie!"

Nga tao ka Lamatua Yesus d'èi aj'a pake lii pakasame
(Markus 4:10-12, Lukas 8:9-10)

10 Èle èèna ka, ana madhutu Yesus mai
karèi Ne, aku rèngu na, "Nga tao ka Ama
aj'a dhèu ae pake lii pakasame?"
11 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Lula
miu se neo me'a tare'a-re'a paredha Ama
Lamatua, nèti èèna ka Ja'a peka mema sasoa
nèti lii pakasame ne. Te ngaa mi dhèu leo,
Ja'a aj'a pake lii pakasame. 12 Te dhèu dhu
tare'a-re'a neo re'a dad'èi Ama Lamatua,
pe Lamatua hia ne asa ne'a ae. Te ngaa
dhèu dhu pusi-pahae boe dad'èi Lamatua,
pe Lamatua tao ne asa tabha goa.✡ 13 Ja'a
aj'a-nori si pake dhoka lii pakasame di, lula:
'Rèngu rèdhi le,
te ngaa ro'o boe re'a.
Rèngu tadèngi le,
te ngaa ra pusi-pahae boe.'
14 Rèngu se cakaraa dènge dhèu dhu
Yesaya suri mema le. Yesaya èèna, nuka
dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua, dhu suri,
na,
'Miu èèna na tadèngi,
te ngaa miu pakatele dhilu.
Miu èèna na ladhe mèdhi,
te ngaa mo'o boe pame'a ngaa dhu
j'aj'i le.
15 Lula d'ara dhèu se'e adhu sèmi hadhu,
ra pakatele dhilu ra,
aa ra pabèdhu musi madha ra.
De hud'i rèngu sène, sèna ka ro'a dhilu ra
katele-katipa,
aa soro tèke si, sèna ka musi madha ra
bèdhu sèmi èèna.
Hud'i laa, ho Ja'a puri-pa'èle ia ka
si,
lula rèngu pusi-pahae boe Ja'a.'✡
16 Te ngaa miu se, oto! Lula miu ladhe
mèdhi dènge musi madha, aa tadèngi
dènge ro'a dhilu miu unu mi. 17 Parcaya la
Ja'a! Uru èèna, dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua, dènge dhèu dhu d'ara mola, d'ara
ra neo rèdhi ngaa dhu limuri ne miu ladhe
mèdhi, te ngaa bisa boe. D'ara ra neo kahèi
tadèngi ngaa dhu limuri ne miu tadèngi le,
te ngaa bisa boe."✡

Lamatua Yesus peka sasoa lii pakasame nèti hini
(Markus 4:13-20, Lukas 8:11-15)

18 Ropa padhai lii nare, hèia Yesus peka
dènge ra, "De mi nanene ka sasoa nèti
lii pakasame deo na. 19 Hini dhu lèke ètu
j'ara, nuka dhèu dhu nanene Lii Holo-Nori
nèti Ama Lamatua nèd'u paredha, te ngaa
nèngu ne'a iia boe. Hèia dhèu aae nidhu
mai parame nare Lii Holo-Nori nèti d'ara
dhèu ne.
20 Hini dhu ceb'e lèke ètu rai dhu pènu
dènge hadhu, nuka dhèu dhu nanene Lii
Holo-Nori Ama Lamatua, hèia na sèmi nare
dènge d'ara karej'e. 21 Te ngaa Lii Holo-Nori
ne, amo na marèma boe. Nèti èèna ka, nare
boe nèbhu ètu d'ara dhèu ne. Ropa dhèu leo
paj'èra ne lula na sèmi nare Lii Holo-Nori
ne, ka dhèu ne kèpe pa'èra heka a'aj'a sèra.
22 Aa hini dhu lèke ètu talora aae j'u'u
padhudhu, nuka dhèu dhu nanene Lii Holo-
Nori. Te ngaa nèngu bhute dènge rupa-
rupa j'ara, ho pakarej'e mamuri na. Hèia

✡ 13:8 Lukas 5:1-3 ✡ 13:12 Mateos 25:29, Markus 4:25, Lukas 8:18, 19:26 ✡ 13:15 Yesaya 6:9-10 ✡ 13:17 Lukas 10:23-24

bhabhute se'e ka seti eele Lii Holo-Nori ne
nèti d'ara nèngu, toke dènge heka kab'ua.
23 Te ngaa hini dhu lèke ètu rai isi, nuka
dhèu dhu pasa paie dhilu na, sèna ka sèmi
nare Lii Holo-Nori, aa tao madhutu dad'èi
Lamatua. Hèia na tao j'ara-j'ara dhu be'a,
sama sèmi hini dhu muri toke kapai, ka
na hua ae-ae. Abhu dhu tèlu nguru hari,
abhu kahèi èna nguru hari, aa abhu dhu d'ai
cangasu hari."

Lamatua Yesus hia lii pakasame nèti j'u'u ètu talora aae oka

24 Yesus lolo hari lii pakasame èci, aku
Nèngu na, "Paredha Ama Lamatua ne, nuka
sèmi abhu ca dhèu la'e ceb'e hini dhu be'a
ètu d'ara oka na. 25 D'ara mèda èèna, ropa
dhèu aa'i-aa'i bhèj'i luu, hèia dhèu bhelu
mai, ka na ceb'e lamusi j'u'u ètu d'ara oka
ne. 26 Ropa hini ètu d'ara oka ne d'ai hua-
hela, hèia dhèu sab'a se, ladhe rèdhi j'u'u
dhu muri palere-lere dènge hini se. 27 Ka
lasi peka dènge lamatua oka ne, aku rèngu
na, 'Ama! Ca hari ni ji'i sèle hini dhu be'a
ètu d'ara oka ama, si? Nga tao ka muri mai
pab'ali dènge j'u'u ae-ae?'
28 Lamatua oka ne dhaa, peka na, 'Èèna
tatao nèti dhèu bhelu.'
Hèia dhèu sab'a se peka, aku rèngu na,
'Ama, ji'i la'a ko'o eele j'u'u sèi, do?'
29 Te ngaa na b'ala, peka na, 'Hud'i laa, te
ladhe miu ko'o eele j'u'u se, ana nganga'a
èdhi se lèke bete kahèi. 30 Hud'i rèngu sène
ra muri palere-lere toke hèru puu-g'ètu. Pe
d'ai lod'o na, ja'a peka dènge dhèu sab'a se,
na, "Miu pakaboko uru ku j'u'u sèra. Hèia
èki si ca èki-ca èki ho tunu eele si. Èle
ku, heka ta pakaboko isi oka kèna, sèna ka
pamaso asa d'ara babesi." '"

Lamatua Yesus pake lii pakasame nèti lamusi dhu ana iiki
(Markus 4:30-32, Lukas 13:18-19)

31 Èle, ka Yesus peka hari, na, "Ja'a pake
hari lii pakasame èci, sèna ka miu me'a
tasamia Ama Lamatua j'aj'i Dhèu Aae mi
dhèu ae-ae. Dhèu unu Na sèra, mulai nuka
sèmi lamusi dhu ana iiki titu kèna, dhu
dhèu sèle ètu d'ara oka na. 32 Masi ka lamusi
ne ana iiki d'ai seli, te ngaa ladhe na muri
mai, j'aj'i aj'u dhu kapai aae ètu d'ara oka
ne. Toke manu-bhui tao rèd'a ètu dadana-
dadana na."

Lamatua Yesus pake lii pakasame nèti ragi
(Lukas 13:20-21)

33 Yesus peka hari lii pakasame èci, aku
Nèngu na, "Dhèu-dhèu unu Ama Lamatua,
èci èèna ka dènge ragi dhu bhèni èci nare,
pab'ali dènge tarigu ca sak.* Hèia roti ne
ca'e toke kapai, lula ragi dhu ciki oo'e deo
na."

Lamatua Yesus pake lii pakasame, ho aj'a dhèu nèti j'ara-j'ara hiu dhu dhèu re'a mèka
(Markus 4:33-34)

34 Yesus aj'a dhèu ae dènge lii lolo rupa-
rupa. Lii padhai Na, aa'i-aa'i se, dhodhoka
pake lii pakasame di. 35 Na aj'a sèmi èèna,
sèna ka madhutu sèmi lii nèti dhèu rèti lii
padhai Ama Lamatua dhu suri tèke, peka
na,
"Pe Ja'a aj'a-nori pake lii pakasame.
Pe Ja'a lole j'ara-j'ara dhu dhèu
tadèngi rèdhi mèka,
karèi nèti Lamatua paj'aj'i rai-
haha toke d'ai sange ne'e."✡

Lamatua Yesus peka sasoa nèti j'u'u dhu muri ètu talora aae oka

36 Èle ka, Yesus lèpa èmu tèke eele dhèu
ae sèra. Hèia ana madhutu Na sèra mai
manèngi, na, "Ama! Peka ku dènge ji'i
sasoa nèti lii pakasame j'u'u deo sa!"
37 Ka Yesus dhaa, na, "Dhèu dhu ceb'e hini
dhu be'a èèna, nuka Ja'a, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne. 38 Aa oka èèna, nuka rai-haha
ne. Hini dhu be'a èèna, nuka dhèu-dhèu
dhu j'aj'i le ana-èpu Ama Lamatua. Aa j'u'u
sèra, nuka ana pajuu nèti dhèu aae nidhu.
39 Aa dhèu bhelu dhu mai ceb'e lamusi j'u'u,
nuka dhèu aae nidhu. Aa lod'o puu-g'ètu
èèna, nuka d'ai èle rai-haha ne. Dhèu sab'a
dhu pakaboko isi oka se, nuka ana pajuu
Ama Lamatua nèti sorga. 40 Ropa d'ai èle rai-
haha ne, ra oru rare j'u'u se ho tunu pakèpu
si. 41 Te Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne, bèli-camèd'a pua ana pajuu nèti sorga
mai. Rèngu èèna na pakaboko dhèu-dhèu
dhu pusi-pahae boe madhutu paredha Ama
Lamatua. Aa rèngu oru rare kahèi dhèu-
dhèu dhu dadugu-rariu dhèu leo, sèna ka
baku madhutu paredha Lamatua. 42 Èèna
na ra core dhèu bhelu-katub'a aa'i-aa'i se
asa d'ara ai naraka, nuka sèmi j'u'u dhu ai
na'e pakèpu si. Ètu nèi, dhèu se rasa j'èra

* 13:33 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "tarigu tèlu σάτα (*sata*)". *Sata* èci, pe d'ai 12 liter. Tèlu *sata*, pe d'ai 36 liter, nuka tarigu ca sak. ✡ 13:35 Lii Sod'a Koa-Kio 78:2

titu kèna, aa tangi d'ara ma'ète mae-mae
loe boe ciki sa. 43 Te ngaa dhèu dhu mamuri
mola madhutu dad'èi Ama Lamatua, rèngu
pea taruu dènge Ama Dhèu Aae ra ètu
sorga. Ètu nèi, dhèu se ha'a-ha'a, hèti-hèti,
nuka sèmi madha lod'o. De dhèu dhu neo
tadhe mèu Ja'a, pasa dhilu paie-iie!"

Lamatua Yesus pake lii pakasame nèti mèdha dhu kab'ua aae

44 Yesus tabha hari lii pakasame èci, aku
Nèngu na, "Dhèu dhu neo tadhe mèu Ama
Lamatua nèd'u paredha, rèngu nuka sèmi
dhèu dhu neo abhu mèdha kab'ua aae, dhu
dhèu huni tèke ètu d'ara rai cakasib'i. Ka
dhèu ne la'e kèi, hèia na abhu mèdha ne,
nèti èèna ka na karej'e-karae. Èle èèna ka,
na dhènu hari mèdha deo na. Hèia na lèpa
hari lai-lai, la'e pahia aa'i mèdha-panyau
na. Ka la'e hèli nare rai ne, sèna ka na unu
mèdha dhu kab'ua aae deo na."

Lamatua Yesus hia lii pakasame nèti mutiara dhu kab'ua aae

45 Yesus tuhu hari lii pakasame, peka na,
"Dhèu dhu neo tadhe mèu Ama Lamatua
nèd'u paredha, èci èèna kahèi dènge dhèu
d'aga ca dhèu dhu d'ara na neo abhu mutiara dhu kab'ua aae titu kèna. Èle ka, na
patangi-tenge mutiara ho neo hèli. 46 Ropa
na rage mutiara cue dhu be'a titu kèna, hèia
na lèpa lai-lai, sèna ka pahia aa'i mèdha-
panyau na. Hèia la'e tihe mutiara ne, sèna
ka j'aj'i mi unu na."

Lamatua Yesus pake lii upama nèti dhèu puu i'a nèti pèku

47 Yesus peka hari, na, "Paredha Ama
Lamatua, nuka sèmi pèku èci dhu dhèu
sab'a dhasi lasi lolo ètu d'ara dano. Ka
pèku ne lèke rupa-rupa i'a. 48 Ropa pèku ne
pènu dènge i'a, dhèu pèku se ded'e rèti asa
dedha nebhe. Hèia ra madhèdi kabhili i'a
nèti pèku ne. I'a dhu be'a, ra tao asa d'ara
kalera. Te ngaa i'a dhu karehe, ra core eele.
49 Èci èèna ka, ladhe d'ai lod'o èle rai-haha
ne. Èèna na ana pajuu Lamatua mai nèti
sorga, sèna ka hag'e eele dhèu dhu d'ara
mola nèti dhèu bhelu-katub'a. 50 Dhèu dhu
bhelu-katub'a aa'i-aa'i ra, core si asa d'ara
ai naraka. Ètu nèi, rèngu heka re'a j'aj'èra,
aa loe boe tangi roma iisi."

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti a'aj'a dhu dhui, dènge a'aj'a dhu hiu

51 Ropa padhai lii nare, hèia Yesus karèi
ra, aku Nèngu na, "Miu me'a aa'i ngaa dhu
Ja'a peka-padhai se, do?"
Ra dhaa peka na, "Nge'a, Ama!"
52 Hèia Yesus b'ala, peka na, "Be'a! Te
mese agama aa'i-aa'i dhu re'a tare'a-re'a Lii
Holo-Nori Lamatua dhu suri tèke karèi nèti
uru èèna, ka ra kèpe pa'èra a'aj'a Ja'a, na,
rèngu ca ropa dènge lamatua èmu dhu d'èi
bhoke gud'a na, ho pad'elo mèdha-panyau
na dhu dhui, dènge mèdha-panyau na dhu
hiu."

Dhèu Nasaret ro'o boe sèmi rare Lamatua Yesus

(Markus 6:1-6, Lukas 4:16-30)

53 Ropa Yesus aj'a nare dhèu ae sèra, pake
lii pakasame, hèia la'e, tèke eele era èèna,
54 ho lèpa asa rae Na. D'ai nèi, maso la'e asa
d'ara èmu sabaj'a, ho aj'a-nori dhèu. Dhèu
aa'i-aa'i dhu tadèngi lii padhai Na malaa-
maloha. Ka ra papeka, aku rèngu na, "Ira
ii! Dhèu ne d'èlu-mèu titu kèna, nga! Na
sakola ètu mia ne? Tasamia ka Na bisa tao
tadha malaa se'e? 55 Nèngu ne dhoka Ana
nèti ca dhèu tuka aj'u di. Èdhi patadha
be'a dènge ina Na Maria; aa dènge ari Na
aa'i-aa'i, nuka Yakobis, Yusuf, Yudas dènge
Simon. 56 Èdhi tadhe ana hèni Na kahèi, te
èdhi pea ètu d'ara rae cue! De Na abhu
mamèu Na nèti mia? Aa Na abhu koasa
kapai ne nèti cee hari?" 57 Nèti èèna ka,
dhèu se kacèki, toke ra ro'o heka nanene lii
padhai Na.
Te ngaa Yesus peka dènge ra, aku Nèngu
na, "Mema tare'a! Dhèu d'èi risi pakab'ua
dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua dhu mai
nèti era leo, te ngaa ra pakab'ua boe dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua dhu mai nèti
rae rèngu unu ra."✡ 58 Lula d'ara ra adhu,
toke ra parcaya boe Yesus, nèti èèna ka Na
tao tadha malaa ae boe ètu d'ara rae Na.

14

Ra pare pamadhe Yohanis tuka sarani

(Markus 6:14-29, Lukas 9:7-9)

1 Tèu èèna, dhèu aae Herodes nèd'u
paredha ètu propensi Galilea. Nèngu ne
dhu tadèngi le kahèi rupa-rupa j'ara lula-
nèti Yesus. 2 Na peka dènge dhèu sab'a
na sèra, aku nèngu na, "Ele boe Yesus ne,
nuka Yohanis tuka sarani, dhu ca hari ni
ja'a pua dhèu poro rare kètu na. Limuri ne,

✡ 13:57 Yohanis 4:44

na mamuri hari le! Nèti èèna ka, na abhu
koasa, tao tadha-tadha malaa sèra."

3 Dhèu aae Herodes peka sèmi èèna, lula
uru èèna nèngu dhu tao lii langu dènge
Yohanis, toke na kèpe Yohanis aa pamaso
asa d'ara bèdho. J'aj'aj'i lii langu ne, sèmi
ne'e ka: dhèu aae Herodes leo nare dhèu
èmu ari na Pelipus, ngara na Herodias. Aa
te ngaa Pelipus dènge Herodias dhae pa'ia-
pa'ela mèka. 4 Nèti èèna ka, Yohanis kai
ne pahari-pahari, peka na, "Ama dhèu aae,
baku paleo èmu dènge dhèu èmu ari mu. Te
j'ara ne, pamèci boe dènge ad'a èdhi dhèu
Yahudi!"✡

5 Te ngaa Herodes dale boe lii kai na,
hèia leo nare Herodias. Madhutu iia-iia na,
Herodes neo pamadhe Yohanis tuka sarani.
Te ngaa na madha'u dènge dhèu ae sèra,
lula ra parcaya na, Yohanis ne, ca dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua. Nèti èèna ka, na
pua dhèu sab'a na pamaso Yohanis asa d'ara
bèdho.

6 Te ngaa nèbhu-nèbhu, hèia Herodes tao
pesta hari jadi na. Lod'o èèna, ana bhèni
nèti bhèni aae Herodias la'e roge ètu madha
tamu se. Na roge be'a titu kèna, toke d'ara
Herodes karej'e bia. 7 Na roge nare, hèia
Herodes paroa ne, ka na peka, "Èu neo
manèngi hadia ngaa nèti ja'a, na peka la!
Te èèna na ja'a hia èu. Ja'a leko boe-monya
boe. Aa ja'a subha dènge kolongara Ama
Lamatua."

8 Ropa na tadèngi dhèu aae peka sèmi
èèna, hèia ina na kakèj'i ne. Nèti èèna ka,
ana ne la'e peka na, "Ama! Ja'a manèngi
kètu nèti Yohanis tuka sarani. Tèke ne mi
d'ara dula, ho rèti mai asa ne'e hia ja'a."

9 Ropa tadèngi lii manèngi ana bhèni ne,
hèia d'ara Herodes roe dènge. Te ngaa
nèngu bisa boe ère nare hari lii subha na,
te tamu aa'i-aa'i dhu tadèngi le. Nèti èèna
ka, na madhutu dhoka dad'èi ana bhèni ne
di. 10 Ka na paredha dhèu lasi poro rare kètu
Yohanis ètu d'ara bèdho. 11 Ropa ra poro
rare, hèia ra tèke mi d'ara dula ho rèti lasi
hia mi ana bhèni ne. Ropa ana bhèni ne
sèmi nare dula, hèia nèti asa ina na.

12 Lod'o ana madhutu Yohanis se tadèngi,
ka mai rare ngi'u aae na, ho lasi padhane.
Èle ka, lasi peka dènge Yesus j'ara dhu j'aj'i
ne.

Lamatua Yesus panga'a lèmi riho risi dhèu
(Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17, Yohanis 6:1-14)

13 Lod'o Yesus tadèngi ngaa dhu j'aj'i mi
Yohanis, hèia Nèngu dènge ana-ana mad-
hutu Na tèke eele era èèna. Hèia ra ca'e
koha, ho lasi asa era dhu dhèu pea boe, sèna
ka ra ae rare ciki. Te ngaa dhèu ae ladhe
rèdhi koha Yesus si dhu oro-oro re sebhe
dano. Ka dhèu se mai nèti rae-rae, kako
karohe-karohe re dedha rai. Nèti èèna ka,
dhèu se d'ai uuru nèti Yesus si. 14 Ropa Na
puru nèti dedha koha, hèia nèdhi dhèu ae-
ae dhu mate le Nèngu. Ka Na rasa kasia mi
rèngu. Hèia Na puri-pa'èle papèd'a-tarègu
ra.

15 D'ai lod'o nihia, hèia ana madhutu Na,
peka dènge Ne, "Ama! Hua iia Ama pua
dhèu se, sèna ka lasi hèli nganga'a ètu rae-
rae dhu padètu ètu se'e. Te lod'o nihia le!
Ètu ne'e nganga'a aad'o."

16 Te ngaa Yesus b'ala si, peka na, "Baku!
Miu ka dhu panga'a si."

17 Te ngaa ra dhaa, aku rèngu na, "Ira
ee, Ama! Ji'i se dènge boe ngaa-ngaa, ho
panga'a dhèu ae-ae sèmi ne'e ne. Ji'i tao
tasamia? Te abhu dhoka roti lèmi bua di,
aa i'a dua ngi'u di!"

18 Te ngaa Yesus lii, peka na, "Oo! Be'a
kèna. Mèti ku mai!" 19 Ka Na pua dhèu se
aa'i-aa'i ra madhèdi kaboko ètu dedha j'u'u.
Èle èèna ka, Yesus nare roti lèmi bua dènge
i'a dua ngi'u sèra. Hèia Na ladhe asa dedha,
ho manèngi makasi mi Ama Lamatua. Èle
ka, Na pamae roti se, hèia j'ole asa ana
madhutu Na, sèna ka ra papala mi dhèu se
aa'i-aa'i ra. 20 Ka dhèu se ra'a toke bècu. Ra'a
rara, hèia ana madhutu se pakaboko rare
dhu ata, pènu canguru dua soe. 21 Dhèu aa'i-
aa'i dhu ra'a se, dhèu mone pe d'ai lèmi riho
sa, iga mèka dhèu bhèni dènge ana iiki.

Lamatua Yesus kako re dedha èi
(Markus 6:45-52, Yohanis 6:16-21)

22 Ropa dhèu aa'i-aa'i se ra'a rare, hèia
Yesus pua ana madhutu Na ca'e koha, sèna
ka lasi uru asa cabèka dano. Te ngaa
Nèngu ètu èèna era, sena ka pua dhèu se
lèpa. 23 Ropa rèngu lèpa aa'i mèu-mèu, hèia
Yesus ca'e la'e asa ledhe èci, ho sabaj'a.
Toke mèda, Nèngu mesa Na ètu èèna era.
24 Lod'o èèna, koha ana madhutu Na d'ai
le talora aae dano. Te ngaa rèngu tuku

✡ 14:4 Lukas 3:19-20, Atora nèti Ama-ama Agama 18:16, 20:21

d'ai madhe, lula ngèlu nèti madha, aa naha
kapai tatèb'e koha ra. [25] Oe d'ai mèu, hèia
Yesus la'e madhutu si. Te ngaa Nèngu dhu
kako re dedha èi. [26] Ropa ladhe rèdhi, ana
madhutu se cag'ag'a, hèia ra padhai dènge
lii madha'u, aku rèngu na, "Heeh! Nidhu
kèna!"
[27] Te ngaa Yesus lii dènge ra, peka na,
"Miu baku madha'u! Te Ja'a ne, Yesus!
Mau-mau la!"
[28] Ropa ra tadèngi lii ne'e, hèia Petrus
peka na, "Ladhe Ama kèna, pua la ja'a kako
re dedha èi ne, dhiu asa Ama."
[29] Ka Yesus dhaa peka na, "Mai ka!" Hèia
Petrus puru nèti dedha koha, la'e re dedha
èi, asa Yesus. [30] Te ngaa ropa Petrus rasa na
ngèlu aae, hèia na madha'u bia. Ka na mulai
cène, hèia na pa'oo, aku nèngu na, "Ira oo,
Ama, ee! Soru ku ja'a la!"
[31] Yesus j'ole dènge ka kacui-aai Na, ka
kèpe nare Petrus. Hèia Yesus padhai lii, aku
Nèngu na, "Petrus, ee! Nga tao ka d'ara èu
kajari? Èu parcaya èra boe mi Ja'a, do?"
[32] Ka dua ra ca'e lasi asa dedha koha, hèia
ngèlu mau dènge. [33] Ropa rèdhi sèmi èèna,
ana madhutu Na koa-kio padedha-dedha
Ne, peka na, "Ira ii! Ama ne, mema tare'a-
re'a Ana Ama Lamatua!"

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu-dhèu pèd'a ètu Genesaret
(Markus 6:53-56)

[34] Ropa rèngu d'ai cabèka dano, hèia ra
puru lasi asa dedha nebhe nèti rae Gene-
saret. [35] Lod'o ra puru èèna, dhèu ae dhu
tadhe le. Hèia dhèu pa'oo, peka na, "Wee!
Yesus mai le!" Ra rai lasi peka palème,
hèia dhèu rèti dhèu pèd'a aa'i-aa'i. [36] Ra
manèngi sèna ka ra goi lèke kodho Yesus.
Te ra pangee na, "Sad'i dhèu pèd'a goi lèke
suu kodho Na, tatu dhèu se èle dènge nèti
papèd'a ra." Ka dhèu dhu pèd'a aa'i-aa'i
se goi kodho Yesus, ka ra èle dènge nèti
papèd'a.

15

Dhèu rai-haha tao atora, ho gati eele paredha Ama Lamatua
(Markus 7:1-13)

[1] Ca tèka, dhèu Parisi dènge mese agama
ca nau mai nèti Yerusalem, ho paraga
dènge Yesus. [2] Dhèu Parisi kèpe pa'èra
ad'a Yahudi rèngu. Lod'o rèngu tadèngi,
na, ladhe ana madhutu Yesus ra'a-rinu dhu
j'amo boe kacui-aai madhutu ad'a ra, hèia
ra nasa. Ka rèngu mai ho pasala Yesus, peka
na, "Nga tao ka ana madhutu Èu se ra'a-rinu
j'amo uuru boe ai? Èèna na, sisu le ad'a bèi-
baki èdhi!"
[3] Te ngaa Yesus dhaa, aku Nèngu na,
"Miu se, dhèu dhu padhai lii leo tao leo!
Miu d'èlu-mèu lab'a paredha Ama Lamatua,
sèna ka madhutu ad'a tatao nèti bèi-baki
miu di. [4] Te Ama Lamatua paredha, peka
na, 'Pakab'ua ina-ama miu.' Aa peka hari,
na, 'Ladhe ca dhèu padhèd'a aapa ina do
ama na, hud'i huku pamadhe ne.'✡ [5-6] Ama
Lamatua aj'a sèmi èèna ka, te ngaa miu aj'a
leo. Miu peka na, 'Ca dhèu parluu boe pake
mèdha-panyau na, sèna ka soru-bara ina-
ama na, masi ka rèngu ètu d'ara j'aj'èra,
ladhe na pamoa le neo hia mèdha ne asa
Lamatua' Te ngaa dènge aj'a sèmi èèna, miu
core eele le paredha Ama Lamatua, ho gati
dènge atora unu miu. [7] Nèti èèna ka, deo na
Ja'a dhu peka le, miu se, dhèu dhu padhai
lii leo tao leo! Èèna na, nuka sèmi Yesaya,
dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua, dhu suri
tèke, peka na,
[8] 'Abhu dhèu dhu koa-kio Ja'a,
dhoka dènge hèb'a di, te ngaa dènge
boe d'ara.
[9] Masi ka rèngu tao sèmi èèna, te ngaa
parcuma.
Ra pusi-pahae boe Ja'a,
te rèngu sèra pahae dhoka atora dhèu
rai-haha di.'"✡

J'ara-j'ara karehe mai nèti d'ara dhèu
(Markus 7:14-23)

[10] Èle èèna ka, Yesus paroa dhèu leo ètu
èèna, ka Na aj'a si, peka na, "Pasa dhilu
pabe'a-be'a, sèna ka miu bisa me'a mèu!
[11] Ngaa dhu maso asa d'ara hèb'a, pakaj'alu
boe dhèu. Te ngaa dhu mai nèti d'ara hèb'a,
èèna ka dhu pakaj'alu dhèu."
[12] Èle ka, ana madhutu Na mai karèi Ne,
aku rèngu na, "Ama me'a, do? Dhèu Parisi
se d'ara pèd'a ropa tadèngi lii padhai Ama."
[13] Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Ama
Ku ètu sorga, èèna na core eele dhèu dhu
aj'a madhutu boe dad'èi Na. Èèna nuka
sèmi dhèu ko'o eele j'u'u dhu na d'èi boe.
[14] De baku pusi-pahae dènge dhèu Parisi sèi!

✡ 15:4 Kalua nèti Masir 20:12, 21:17, Atora nèti Ama-ama Agama 20:9, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16 ✡ 15:9 Yesaya 29:13

Te rèngu ca ropa dènge dhèu bèdhu dhu
pakako dhèu bèdhu. Èèna na ra manahu
palere-lere asa d'ara ro'a lasi."✡
15 Ka Petrus lii, peka na, "Ama, lole ku
dènge ji'i la, sasoa nèti lii pakasame deo
na!"
16 Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Miu me'a
mèka kahèi? 17 Sasoa na sèmi ne'e: ngaa
dhu èdhi ta'a, maso asa d'ara hèb'a, la'e
taruu asa kabake, èle èèna kalua hari la'e
asa d'ara kakus. 18 Te, ngaa dhu mai nèti
d'ara hèb'a, èèna ka dhu pakaj'alu dhèu,
toke Ama Lamatua madenge dènge ne, aa
d'èi boe pa'èci dènge ne.✡ 19 Te j'ara-j'ara
karehe, ae ka dhu mai nèti d'ara dhèu!
Nuka sèmi: ngangee dhu bhelu, pamadhe
dhèu, bersina, tao j'ara makae dènge dhèu
dhu dhèu èmu nèngu boe, mana'u, sakasii
kapod'e-kabèli, dènge pakarehe kolongara
dhèu. 20 J'ara-j'ara se'e ka dhu pakaj'alu
dhèu. Te ngaa ladhe dhèu dhoka ra'a j'amo
boe ai madhutu ad'a, èèna sala boe ngaa-
ngaa."

Lamatua Yesus soru-bara ca dhèu ina dhu Yahudi boe
(Markus 7:24-30)

21 Èle èèna ka, Yesus tèke eele era ne'e,
kako la'e asa kota Tirus dènge kota Sidon.
22 Ètu nèi, abhu ina ca dhèu dhu j'aj'aj'i na
nèti rai ne'e. Nèngu dhèu Yahudi boe. Ropa
na tadèngi nare Yesus mai le asa ne'e, hèia
la'e manèngi, peka na, "Ana-èpu dhèu aae
Daud! Sue ku ja'a la! Te ana bhèni ja'a, lèke
nidhu tao. Kasia ku ji'i la! Te na j'èra d'ai
seli."
23 Te ngaa Yesus mau-mau, aa dhaa boe
ngaa-ngaa ciki sa. Hèia ana madhutu Na
mai peka dènge Ne, "Ama, ina ne pa'oo-
parodha loe boe. Be'a risi Ama babège eele
ne nèti ne'e!"
24 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Ama
Lamatua pua Ja'a mai, ho soru-bara dhèu
èdhi dhèu Yahudi, lula rèngu kako sala
j'ara, nuka sèmi kahib'i-kalèbho dhu re'a
heka j'ara. Te Na pua boe Ja'a sèna ka soru-
bara dhèu leo."
25 Te ngaa ina ne mai padètu-dètu asa
Yesus. Ka na patitu kètu urutuu dènge lii
manèngi, "Ama! Sue ku ja'a la!"
26 Te ngaa Yesus core lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Pantas boe tare nganga'a nèti
ana-ana, ka hia mi busa." [Dènge lii dhu
pacele, sasoa na, Yesus hud'i soru-bara
uuru ku dhèu Yahudi Nèngu unu Na, heka
bisa ladhe-leru dhèu leo kèna.]
27 Te ngaa ina ne b'ala, aku nèngu na,
"Tare'a Ama! Te ngaa busa dhu mate mema
ètu ro'a mei. Rèngu ra'a kahèi nganga'a
dhu bèbhe eele nèti d'ara pega ana sèra."
[Sasoa na, ropa ana-ana ra'a, busa kahèi
abhu ra'a. Masi ka Yesus soru-bara dhèu
unu Na, te ngaa Nèngu hud'i ladhe-leru
dhèu Yahudi boe kahèi.]
28 Ropa tadèngi nare, ka Yesus peka na,
"Ira ii! Ina parcaya Ja'a tare'a-re'a! De lèpa
ka, lula ngaa dhu ina manèngi èèna, j'aj'i
le!" Èle èèna ka, na lèpa, ka na ladhe nèdhi
ana na dhu èle le nèti papèd'a na.

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu ae nèti papèd'a ra

29 Èle ka, Yesus dènge ana-ana madhutu
Na tèke eele era ne'e, hèia ra kako madhutu
re sebhe dano Galilea. Ka ra ca'e asa ledhe
cue, hèia Yesus madhèdi ho aj'a-nori si.
30 Èle èèna ka, dhèu ae-ae mai asa Yesus.
Ra rèti dènge dhèu haga roe cabèka, dhèu
bèdhu, dhèu karuku, dhèu lii aad'o, dènge
dhèu-dhèu dhu pèd'a leo kahèi. Ra pamad-
hèdi dhèu pèd'a se padètu-dètu dènge haga
Yesus. Ka Na puri-pa'èle si. 31 Ropa ladhe
rèdhi, hèia dhèu ae se malaa. Ra papeka
na, "Ira ii! Malaa titu kèna, nga! Dhèu
haga roe cabèka, bisa kako èra hari. Dhèu
bèdhu, bisa rèdhi. Dhèu karuku, bisa kako.
Aa dhèu lii aad'o, bisa padhai lii! Se'e se,
tatu tatao Ama Lamatua. Aa Lamatua èèna
ka, dhu uru-uru sèra bèi-baki èdhi pahaha
iisi mi Nèngu."

Lamatua Yesus panga'a èpa riho dhèu
(Markus 8:1-10)

32 Lalu eele pèri-pèri lod'o, hèia Yesus
paroa ana madhutu Na, ka Na peka, aku
Nèngu na, "Ja'a rasa kasia dènge dhèu ae-
ae se. Abhu dhu mai nèti era kaj'èu, ra
pakaboko ètu ne'e tèlu lod'o kèna, toke gee
ra èle aa'i le. Be'a risi baku hia si lèpa dènge
kabake manganga. Mage dhoka ra bèbha
ètu talora j'ara."
33 Te ngaa ana madhutu Yesus dhaa, aku
rèngu na, "Ama! Era ne'e kaj'èu nèti rae.
Tatu, èdhi bisa boe panga'a tare dhèu ae-ae
sèmi se'e."
34 Te ngaa Yesus karèi si, aku Nèngu na,
"Roti miu pèri bua?"

✡ 15:14 Lukas 6:39 ✡ 15:18 Mateos 12:34

Ra dhaa, aku rèngu na, “Dhoka pidhu di,
dènge i'a pèri ngi'u di!”
35 Ka Yesus pua dhèu se'e madhèdi ètu rai.
36 Hèia nare roti pidhu bua dènge i'a sèra,
ka Na manèngi makasi mi Ama Lamatua.
Ka Na pamae roti se, hèia Na j'ole asa ana
madhutu Na, sèna ka ra papala mi dhèu
aa'i-aa'i sèra. 37 Hèia aa'i-aa'i ra'a toke bècu.
Ka ra kaboko rare nganga'a dhu ata, pènu
pidhu soe hahake. 38 Dhèu aa'i-aa'i dhu ra'a
se, dhèu mone ele boe d'ai èpa riho dhèu
sa. Dhae ige mèka bhèni dènge ana iiki sèra.
39 Èle ka, Yesus pua dhèu ae-ae sèra lèpa.
Hèia Na ca'e asa dedha koha, ho lasi asa rai
Magadan.*

16

*Dhèu Parisi dènge dhèu Saduki neo pa-
manahu Lamatua Yesus*
(Markus 8:11-13, Lukas 12:54-56)

1 Ca tèka, pèri-pèri dhèu Parisi dènge
dhèu Saduki, mai paraga dènge Yesus.
Rèngu neo pakarèi dènge Ne, sèna ka tenge
j'ara neo pamanahu Yesus. Nèti èèna ka,
ra manèngi sèmi ne'e ka, “Ama! Tao ku
tadha malaa, sèna ka j'aj'i tadha, dhu peka
na, Ama abhu koasa nèti Ama Lamatua.”✡
2 Te ngaa Yesus b'ala, peka na, “Ladhe
èdhi tèdhi liru mea ropa lod'o cèna, èdhi
te'a, na, ‘Bèli èj'i mai boe.’ 3 Aa ladhe lod'o
rea, aa liru mèdhi, na èdhi te'a, na, ‘Doe
ne'e, oe èj'i.’ De ladhe miu bisa patadhe
mere tadha ètu liru sèmi sèra, nga tao
ka miu bisa boe patadhe mere sasoa nèti
tadha-tadha jaman? 4 Miu dhèu lod'o limuri
ne, me'a dhodhoka ad'u-ue bhabhelu di!
Miu pusi-pahae boe Ama Lamatua! Masi
ka miu manèngi tadha malaa, te ngaa Ja'a
dale boe tao. Lula uru èèna, Lamatua dhu
tao le tadha malaa re Yunus, ca dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua. De èèna d'ai le!”
Ropa padhai lii nare, hèia Yesus tèke eele
si.✡

*Lamatua Yesus aj'a, na, baku pamud'e
dènge tatao dhèu Parisi dènge dhèu Saduki*
(Markus 8:14-21)

5 Ropa Yesus si lasi asa ca bèka dano, hèia
ana madhutu Na, heka sanèd'e, na, rèngu
rèti boe roti tao gee j'ara. 6 Tadèngi rèngu
padhai lii sèmi èèna, hèia Na peka na, “Miu
baku pamud'e dènge ragi dhèu Parisi dènge
dhèu Saduki.”✡
7 Ropa tadèngi rare, hèia ana madhutu Na
bingu, ka ra peka, “Na peka ngaa nèi? Ele
boe ne'a na, èdhi tèti boe roti, sina ma?”
8 Te ngaa Yesus ne'a ngangee rèngu. Ka
Na padhai lii, aku Nèngu na, “Wee, miu
seli-kolane, nga! Nga tao ka miu padhue
dhoka roti di! Miu parcaya boe Ja'a, do?
9 Miu dhae me'a iia mèka koasa Ja'a, do? Te
lod'o Ja'a pamae lèmi bua roti ho panga'a
lèmi riho dhèu sèra, dhu sisa, miu pakaboko
mere pèri soe?✡ 10 Aa tasamia hari dènge
roti pidhu bua dhu Ja'a panga'a èpa riho
dhèu sèra? Abhu pèri soe hahake dhu miu
pakaboko nèti dhu ra'a risi sèra?✡ 11 Nga
tao ka miu mo'o boe me'a dènge lii padhai
Ja'a deo na? Ja'a padhue-padhai boe lula
roti. Te Ja'a neo pasanèd'e miu, sèna ka
miu baku pamud'e dènge tatao dhèu Parisi
dènge dhèu Saduki. Te lii aj'a-nori ra bisa
ère rare dhèu ae, nuka sèmi ragi dhu tao
roti j'aj'i kapai.”
12 Ropa Yesus padhai lii sèmi èèna, hèia
heka rèngu re'a kèna, na Nèngu peka boe
roti. Te ngaa Na padhue-padhai nèti a'a-
j'a dhu sale nèti dhèu Parisi dènge dhèu
Saduki.

*Petrus mangaku, peka na, Lamatua Yesus
èèna, Kristus*
(Markus 8:27-30, Lukas 9:18-21)

13 Èle, hèia Yesus si lasi asa rai dhu padètu
dènge kota Kaisarea Pilipi. Ètu talora j'ara,
Na karèi ana madhutu Na, aku Nèngu na,
“Madhutu lii papeka dhèu, Ja'a, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a ne, cee?”
14 Ra dhaa, peka na, “Abhu dhu peka na,
Ama ne, Yohanis tuka sarani dhu mamuri
hari. Cahag'e peka na, ele boe Ama ne, Elia.
Cahag'e hari ale na, Yermia. Ladhe aad'o,
na, ca dhèu leo nèti dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua uru-uru sèra.”✡
15 Ka Yesus karèi hari si, “Ladhe madhutu
miu mesa mi, Ja'a ne, cee?”
16 Hèia Simon Petrus dhaa, aku nèngu na,
“Ama ne, Kristus, nuka Dhèu dhu uru èèna
Ama Lamatua pajaji tèke ho neo hia mai!

* 15:39 Rai ne, dhèu re'a boe ètu mia. Abhu sasuri lii Yunani cahag'e dhu leo, dhu suri, peka na, ‘Magdala’. Abhu cahag'e hari dhu suri, peka na, ‘Magdalan’. ✡ 16:1 Mateos 12:38, Lukas 11:16 ✡ 16:4 Mateos 12:39, Lukas 11:29 ✡ 16:6 Lukas 12:1 ✡ 16:9 Mateos 14:17-21 ✡ 16:10 Mateos 15:34-38 ✡ 16:14 Mateos 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 ✡ 16:16 Yohanis 6:68-69

Aa Ama ne, Ana Ama Lamatua dhu mamuri
toke d'ai mia-mia!”✡
17 Èle èèna ka, Yesus lii, peka na, “Simon,
ana Yunus! Èu ne, oto kapai! Te nèti boe
dhèu rai-haha dhu peka lii ne'e dènge èu.
Te ngaa Ama Ku ètu sorga ka peka dènge èu.
18 Nanene, ee! Karèi nèti deo ne'e ne, Ja'a
pangare èu, ‘Petrus’. Dhu sasoa na, hadhu.*
Lula parcaya èu, èra sèmi hadhu, èèna na èu
j'aj'i era padhèdi nèti dhèu-dhèu Ja'a dhu
parcaya. Masi ka rèngu abhu j'aj'èra toke
madhe, te ngaa rèngu taha taruu. 19 Ja'a
èèna na hia èu hak, sèna ka èu uri dhèu-
dhèu Ja'a, nuka sèmi èu mèd'u gagoe sorga.
Te, ngaa dhu èu kai ètu rai-haha, èèna na
Lamatua kai ètu sorga kahèi. Dènge ngaa
dhu èu hia isin ètu rai-haha ne, Lamatua hia
le isin ètu sorga kahèi.”✡
20 Padhai lii nare sèmi èèna, ka Yesus kai si
ho rèngu baku peka dènge dhèu, na, Nèngu
ne, Kristus.

Lamatua Yesus peka j'ara mamadhe dènge mamuri hari Na
(Markus 8:31—9:1, Lukas 9:22-27)

21 Karèi nèti lod'o èèna, Yesus peka dènge
ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na, “Ja'a
hud'i laku ku asa Yerusalem. Te ngaa ètu
nèi, Ja'a abhu j'aj'èra ae-ae, nèti dhèu heka-
dhèu heka ad'a, kètu agama Yahudi dènge
mese agama sèra. Èèna na ra pamadhe Ja'a,
te ngaa camèd'a èèna, Ja'a mamuri hari.”
22 Ropa Yesus padhai lii nare, hèia Petrus
ère nare Yesus asa karasa, ka na kai, aku
nèngu na, “Ama, baku padhai lii sèmi èèna!
Tatu Ama Lamatua soro tèke boe j'ara ne
j'aj'i!”
23 Te ngaa lii padhai Petrus ne, madhutu
boe dad'èi Lamatua. Nèti èèna ka, Yesus
kabib'a, ka jèke ne, peka na, “Heh! Paka-
j'èu nèti ne'e! Lii padhai èèna nèti dhèu
aae nidhu! Èu baku bhabhae Ja'a! Èu
ne dhodhoka pangee madhutu dad'èi dhèu
rai-haha di, te ngaa madhutu boe dad'èi
Ama Lamatua!”
24 Èle èèna ka, hèia Yesus aj'a ana mad-
hutu Na sèra, aku Nèngu na, “Dhèu dhu
neo madhutu Ja'a, nèngu hud'i taha taruu
ku bèli-bèli! Nèngu hud'i pa'uru ku
dad'èi Ama Lamatua, aa pabhèlu eele dad'èi
nèngu unu na. Masi ka dhèu neo pamadhe
ne, nèngu hud'i madhutu Ja'a taruu, sama
sèmi dhèu pasae aj'u palolo-palèbha na,
la'e asa era mamadhe na.✡ 25 Te dhèu dhu
sadia madhe lula na madhutu Ja'a, bèli-
camèd'a nèngu abhu mamuri taruu dènge
Ama Lamatua. Te ngaa dhèu dhu d'èi dhoka
mamuri hia ngi'u aae na di, èèna na mamuri
nèngu ele iie d'ara!✡ 26 Nanene paie-iie!
Ladhe èu abhu aa'i isi rai-haha ne, te ngaa
ladhe Lamatua core eele èu, a'oto na ètu
mia? Masi ka èu pasae mèti aa'i isi rai-haha
ne, èu bisa boe pasilu dènge samanga èu!
27 Ja'a peka mema dènge miu j'ara aa'i-
aa'i ra, lula Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Bèli-camèd'a Ja'a mai hari dènge dad-
edha nèti Ama Ku, palere-lere dènge ana
pajuu Na nèti sorga. Lod'o èèna, pe Ja'a
b'ala mi ca dhèu-ca dhèu madhutu tatao
ra.✡ 28 Sanèd'e paie! Nèti miu aa'i-aa'i
se, bèli-camèd'a abhu cahag'e dhu madhe
boe, toke ra rèdhi Ja'a, nuka Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne, j'aj'i Dhèu Aae dhu kèd'u
paredha.”

17

Ama Lamatua pad'elo dadedha Lamatua Yesus
(Markus 9:2-13, Lukas 9:28-36)

1 Èle èna lod'o, ka Yesus paroa Petrus,
Yakobis dènge ari na Yohanis, sèna ka lasi
asa ledhe dhu dedha èci, ho pea mesa
ra ètu nèi. 2 D'ai nèi, ra ladhe na, rupa
Yesus leko-leo. Rèhu Na kaha'a nuka sèmi
madha lod'o, aa mèdha-papake Na j'aj'i
pudhi kale'e. 3 Kaca'a la, rèngu ladhe rèdhi
Yesus dhu padhai lii dènge Musa dènge Elia.
4 Hèia Petrus bingu, ka na padhai lii leli, aku
nèngu na, “Ama! Ji'i karej'e titu kèna ètu
era ne'e ne! De be'a risi ji'i patitu paleo tèlu
bua. Cue hia Ama, cue hia Musa, aa cue hari
hia Elia.”
5 Lod'o Petrus padhai lii sèmi èèna era,
cag'ag'a laa, ra'i-liru puru mai sarimu nare
rèngu. Hèia rèngu malaa-maloha tadèngi
lii èci dhu kalua nèti d'ara ra'i-liru ne, peka
na, “Nanene! Yesus ne, Ana pasue Ja'a.

* 16:18 Yesus tao lii pacele ètu ne'e. Te lii Yunani peka na, Πέτρος (*Petros*, nuka, ngara dhèu), aa πέτρᾳ (*petra*, nuka, hadhu). ✡ 16:19 Mateos 18:18, Yohanis 20:23 ✡ 16:24 Mateos 10:38, Lukas 14:27 ✡ 16:25 Mateos 10:39, Lukas 17:33, Yohanis 12:25 ✡ 16:27 Mateos 25:31, Lii Sod'a Koa-Kio 62:12, Roma 2:6 ✡ 17:5 2 Petrus 1:17-18, Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:2, Lii Sod'a Koa-Kio 2:7, Yesaya 42:1, Mateos 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:15

Nèngu ne'e ka dhu pakarej'e taruu d'ara
Ja'a. Nanene Ne paie-iie!”✡
6 Ropa tadèngi lii ne, hèia ana madhutu
Na madha'u titu kèna, ka ra bèbha sagèb'a
ètu rai. 7 Te ngaa Yesus mai gai si, ka Na peka
na, “Mi kèd'i ka, baku madha'u!” 8 Ka ana
madhutu se boti kètu ra, te ngaa ra ladhe
rèdhi heka dhèu èci sa ètu era èèna, dhoka
Yesus di.
9 Èle ka, ra puru nèti ledhe ne. Hèia Yesus
kai si, aku Nèngu na, “Ngaa dhu heka ladhe
mèdhi deo na, mage peka dènge dhèu èci
sa kahèi! Te Ja'a Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne, hud'i madhe uuru ku. Èle èèna, ladhe
Ja'a mamuri hari, heka miu lole dènge dhèu
kèna.”
10 Hèia ra karèi Ne, aku rèngu na, “Ama
ne mema Kristus, te ngaa Elia ètu mia? Te
mese agama se aj'a, peka na, Elia hud'i mai
uuru ku, èle èèna, heka Kristus mai kèna.
Te ngaa madhutu Ama, tasamia?”✡
11 Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, “Mema
lèke. Elia hud'i mai uuru ku, ho bhoke j'ara
hia Kristus. 12 Nanene paie! Elia mai le, te
ngaa dhèu tadhe boe ne. Rèngu paj'èra ne,
madhutu dad'èi ra. Sèmi èèna kahèi, bèli-
camèd'a rèngu paj'èra Ja'a, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne.”✡
13 Ropa ra tadèngi rare, ana madhutu Na
heka re'a, na, Elia dhu Yesus peka ne, nuka
Yohanis tuka sarani.

Lamatua Yesus pa'èle ana èci dhu nidhu tao
(Markus 9:14-29, Lukas 9:37-43)

14 Èle ka, ropa rèngu lèpa, paraga dènge
dhèu ae dhu mate le. Hèia ama ca dhèu mai
patitu kètu urutuu, ka na manèngi Yesus,
15 na peka, “Ama! Sue ku ana ja'a la! Te
nèngu dhu huj'u kahib'i, aa na j'èra titu
kèna. Ladhe èi papèd'a ne cèu, na bèbhe sa
d'ara èi, do d'ara ai. Ama sue ku la! 16 Ana
ne, ja'a kèti le asa ana-ana madhutu Ama
ku, te ngaa ra tao rare boe ne.”
17 Ropa Na tadèngi sèmi èèna, hèia Yesus
jèke ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na,
“Heh! Miu se seli-kolane! Ja'a aj'a le
miu pahari-pahari, te ngaa miu me'a mèu
boe. Aa miu parcaya boe Ja'a dènge d'ara
kateme. Ja'a hud'i mate hari ku miu, d'ai
pèri lod'o? Mèti ana èèna mai!”
18 Hèia, rèti ana ne, ka Yesus babège eele
nidhu nèti ana ne'e. Ka nidhu rai tèke eele
ne, hèia ana ne èle dènge ka.
19 Èle èèna ka, ropa Yesus mesa Na dènge
ana madhutu sèra, ka ra karèi Ne, peka na,
“Ama! Nga tao ka ji'i bisa boe babège ngare
nidhu deo na?”
20 Ka Yesus dhaa, na, “Miu babège mere
boe, lula miu parcaya boe dènge d'ara
kateme. Sanèd'e! Ladhe miu parcaya
Ja'a tare'a-re'a, masi ka ciki oo'e èèna ka
sama sèmi lamusi ana iiki-iiki èci,* miu bisa
paredha ledhe èci, peka na, ‘Hee ledhe, hari
sa nèi, lamu!’ Tatu na hari kahèi. De miu
bisa tao ngaa èèna ka, sad'i parcaya dènge
d'ara kateme.✡ 21 [Te ngaa sanèd'e! Nidhu
sèmi se'e se, mema bhelu titu kèna. Ladhe
miu sabaj'a boe aa puasa boe, ho manèngi
mi Ama Lamatua, na, miu babège mere boe
nidhu sèmi sèra.”]†

Lamatua Yesus peka dua hari kèna, lula-nèti mamadhe Na
(Markus 9:30-32, Lukas 9:43-45)

22 Ca lod'o, Yesus dènge ana madhutu Na
dhu pakaboko ètu propensi Galilea. Na
peka dènge rèngu, na, “Nèbhu heka, te ra
neo pahie Ja'a asa dhèu leo rai kara. 23 Hèia
ra pamadhe Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne. Mema tare'a Ja'a madhe, te ngaa asa
camèd'a Ja'a mamuri hari.”
Ropa ana madhutu Na sèra tadèngi lii
deo na, hèia d'ara ra susa titu kèna.

Lamatua Yesus peka-padhai lula-nèti b'ae bea èmu sabaj'a

24 Lod'o Yesus dènge ana madhutu Na lasi
asa rae Kapernaum, hèia dhèu roro bea mai
paraga dènge Petrus, ka ra karèi ne, na,
“Mese miu b'ae bea Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i do, aad'o?”✡
25 Hèia Petrus dhaa, “Na b'ae!”
Ropa Petrus lepa, ka Yesus karèi dènge
ka, aku Nèngu na, “Simon, èu pangee ku
la! Dhèu aae-dhèu aae ètu rai-haha ne abhu
bea nèti cee? Nèti ana matana ra, do, nèti
dhèu leo?”
26 Petrus dhaa, na, “Nèti dhèu leo!”

✡ 17:10 Meliaki 4:5 ✡ 17:12 Mateos 11:14 * 17:20 Lamatua Yesus pakasame parcaya dhèu dènge lamusi dhu ana iiki-iiki èci. Ètu ayat ne'e, kapai lamusi dhu panting, te ngaa jenis lamusi panting boe. Alkitab lii Idhonesia ètu ne'e, peka na, ‘biji sesawi’, te ngaa abhu masala ae dènge tafsiran èèna. ✡ 17:20 Mateos 21:21, Markus 11:23, 1 Korintus 13:2 † 17:21 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi aa dhu uru tèka, suri boe ayat 21 ne. ✡ 17:24 Kalua nèti Masir 30:13, 38:26

Ka Yesus tuhu lii padhai Na, peka na,
“Ladhe sèmi èèna, ana dhèu aae di dhu b'ae
boe, si? 27 Sèmi èèna kahèi dènge bea Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Te ngaa hud'i
laa, sèna ka dhèu roro bea se baku nasa
dènge èdhi. De be'a risi lamu madulu i'a
asa d'ara dano. I'a dhu èu abhu uuru èèna,
èu bhoke hèb'a na. Pe èu abhu doi iia cue.
More, ho b'ae bea èdhi dua ti. Te doi ne, d'ai
le bea èdhi dua ti.”‡

18

Ana-ana madhutu Lamatua Yesus pakarèi, na, cee ka dhu kapai risi
(Markus 9:33-37, Lukas 9:46-48)

1 Lod'o èèna, ana madhutu Yesus lasi
karèi Ne, peka na, “Ama! Nèti dhèu-dhèu
unu Ama Lamatua, cee ka dhu kapai risi?”✡
2 Hèia Yesus paroa nare ana iiki èci, mai
patitu asa talora aae rèngu. 3 Ka Na peka
dènge ra, “Nanene paie-iie! Dhèu dhu neo
j'aj'i dhèu unu Lamatua, rèngu hud'i ub'a
ngangee ra, ho j'aj'i sama sèmi ana iiki
dhu ne'a boe padedha iisi.✡ 4 Lula dhèu
dhu ne'a pahaha iisi sama sèmi ana iiki ne,
nèngu èèna ka dhu kapai risi ètu madha
Ama Lamatua. 5 Aa dhèu dhu sèmi nare
dhèu haha nuka sèmi ana iiki ne, lula na
parcaya Ja'a, na, nèngu sèmi nare le Ja'a
ne.”

Lamatua Yesus pasanèd'e lula-nèti dhèu dhu tao dhèu leo sèna ka ra ad'u-ue sasala
(Markus 9:42-48, Lukas 17:1-2)

6 Èle èèna ka, Yesus padhai lii hari, peka
na, “Ladhe abhu dhèu dhu tao ana iiki sèna
ka madhutu j'ara dhu sale, toke ana ne
parcaya heka Ja'a, na, mata unu na! Be'a
risi dhèu èki hadhu aae cue,* mi ladha goro
na, ho pacène ne asa d'ara dhasi marèma.
7 Rai-haha ne mema era dhu pènu dènge
dhudhu-sete, lula abhu j'ara ae dhu pa-
manahu dhèu asa d'ara sasala-sasigo. Te
ngaa dhèu dhu dui babia risi, nuka dhèu
dhu tenge-tenge j'ara ho soro dhèu asa
d'ara sasala.
8 Ladhe èu tao sala, pake kacui-aai èu,
do, haga èu, na, poro eele ne! Te be'a risi
èu maso asa d'ara sorga dènge ai cabèka,
do, haga calaa. Mage dhoka ra core èu
asa d'ara ai naraka, dènge ai do haga dhu
tesa.✡ 9 Ladhe èu tao sala, pake musi madha
èu, na, cèru eele ne! Te be'a risi èu maso
asa d'ara sorga dènge musi madha cabèka.
Mage dhoka ra core èu asa d'ara ai naraka,
dènge musi madha dhu tesa.”✡

Lamatua Yesus hia lii pakasame lula-nèti kahib'i-kalèbho ci'u dhu ele
(Lukas 15:3-7)

10 Ka Yesus tuhu hari lii Na, aku Nèngu na,
“Sanèd'e, ee! Baku mi pahaha ana iiki sèmi
se'e se. Te abhu ana pajuu Ama Lamatua
nèti sorga dhu madhenga si. Aa ana pajuu
se dhu lasi taruu, peka dènge Ama Lamatua
ngaa-ngaa dhu j'aj'i mi ana se.
11-13 Mi pangee paie-iie, te Ja'a hia lii
pakasame èci sèmi ne'e ka: abhu dhèu
èci dhu kahib'i-kalèbho na, cangasu ngi'u.
Ca lod'o, ci'u nèti kahib'i-kalèbho se, kako
sala j'ara. Madhutu ngangee miu, dhèu
madhenga ne tao tasamia? Tatu na tèke
eele ceo nguru ceo ngi'u sèra ètu ledhe, ho
la'e tenge ci'u dhu ele ne.✡
Ladhe na abhu hari, tatu na karej'e, ropa
na ladhe nèdhi ci'u ne, risi nèti kahib'i-
kalèbho na ceo nguru ceo ngi'u dhu ele boe
sèra. [Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne,
mai ho hia mamuri mi dhèu dhu kako sale
nèti j'ara dhu mola.]† 14 Te, masi ka ana iiki
ca dhèu di dhu kako sala j'ara, te ngaa Ama
Ku ètu sorga d'èi boe kahèi.”

Lamatua Yesus aj'a j'ara tasamia, ho èdhi pabe'a hari dènge dhèu dhu tao sala mi èdhi

15 Yesus lii hari, aku Nèngu na, “Ladhe
a'ari èu dhèu parcaya tao sale mi èu, na, èu
mesa mu lamu paraga dènge ne. Ladhe miu
dua mi mesa mi, heka èu peka sasala nèngu

‡ 17:27 Tèu mai-tèu mai, dhèu mone Yahudi sèra dhu umur 20 tèu sa dedha, hud'i b'ae bea èci dhu soru-bara j'aga mèdha-panyau dènge èmu nèti Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i (baca ètu sasuri *Kalua nèti Masir* 30:12-16). Tèu Lamatua Yesus mamuri, ra ige bea èèna dènge doi*didrakma. Didrakma* cue, kab'ua na, èci èèna ka dènge dua *dinari*. Ca *dinari* èèna, èci èèna ka dènge gaji ca dhèu tuka d'ara ca lod'o. Ètu ayat ne'e, Yesus peka mi Petrus, aku Nèngu na, pe nèngu abhu ca doi *stater* ètu d'ara hèb'a i'a èèna. Ca doi *stater* kab'ua na, nuka dua *didrakma*, do, èpa *dinari* — d'ai b'ae bea nèti Yesus dènge Petrus. ✡ 18:1 Lukas 22:24 ✡ 18:3 Markus 10:15, Lukas 18:17 * 18:6 Sasuri lii Yunani suri, peka na, “hadhu gili” dhu ra pake ho mol are-gandum. ✡ 18:8 Mateos 5:30 ✡ 18:9 Mateos 5:29 ✡ 18:11-13 Lukas 19:10 † 18:11-13 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi aa dhu uru tèka, suri boe kalimat ètu d'ara kurung ne. ✡ 18:15 Lukas 17:3

kèna. Ladhe na sèmi nare lii padhai èu,
na, miu dua mi pabe'a hari le kèna.✡ 16 Te
ngaa ladhe no'o boe sèmi nare lii padhai
èu, lamu paroa more angalai mu ca dhèu
do dua dhèu, ho lami paraga dènge ne, sèna
ka padhai lii hari. Te ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci Ama Lamatua dhu suri tèke, peka na,
'Ètu d'ara lii langu èci, hud'i abhu ku dua-
tèlu sakasii dhu lii èci, heka sèmi rare lii
galaa ra.'✡ 17 Te ngaa ladhe no'o boe nanene
lii miu, lami lole dènge juma'at. Aa ladhe
na d'èi boe nanene lii juma'at kahèi, tao ne
nuka sèmi ca dhèu dhu tadhe boe Lamatua.
Ladhe aad'o na, cap ne nuka sèmi dhèu
bhelu, conto sèmi dhèu roro bea sèra.
18 Sanèd'e paie-iie lii padhai Ja'a ne! Ngaa
dhu miu oro ètu rai-haha ne, èèna ka dhu
Lamatua oro le ètu sorga. Aa ngaa dhu miu
hia isin ètu rai-haha ne, èèna ka Lamatua
hia le isin ètu sorga kahèi.✡
19 Aa Ja'a peka hari, na, ladhe abhu dhèu
dua dhu sabaj'a dènge d'ara èci, pe Ama Ku
ètu sorga hia ngaa dhu ra manèngi. 20 Te,
ladhe abhu dua, do tèlu dhèu, pakaboko
sabaj'a sama-sama, lula rèngu dhèu Ja'a, na,
Ja'a ètu talora aae rèngu kahèi."

*Lamatua Yesus pake lii pakasame nèti pe-
gawi dhu hia boe abho mi angalai na*

21 Èle èèna, ka Petrus karèi Yesus, aku
nèngu na, "Ama, ja'a neo karèi ciki. Ladhe
a'ari ja'a tao sale pahari-pahari mi ja'a,
èèna na d'ai pèri hari ja'a hud'i hia ne abho?
D'ai pidhu hari, do?"
22 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Aad'o! Èu
hud'i abho ne pidhu kali pidhu nguru hari,‡
toke èu ige more heka.✡ 23 Miu hud'i tao
ku sèmi èèna, lula Ama Lamatua nuka sèmi
dhèu aae dhu ige kèlu na ètu pegawi na.
24 Ropa na ige nare, hèia na pua dhèu lasi
paroa pegawi dhu pakèlu toke riho kehi.§
25 Te ngaa pegawi ne b'ae nare boe kèlu na.
Ka dhèu aae paredha, peka na, 'Lami pahie
eele dhèu ne dènge bhèni-ana niki na aa'i-
aa'i, sèna ka ra j'aj'i ènu. Aa mèdha-panyau
na, pahie aa'i kahèi, ho b'ae kèlu-g'ètu na.'
26 Ropa pegawi ne tadèngi nare, hèia na
pabèbha iisi, ho patitu kètu urutuu ètu
madha dhèu aae, ka pamako, aku nèngu na,
'Ira ee! Ama dhèu aae hia ja'a tebho d'ai
ciki sa! Sèna ka ja'a b'ae kèlu ja'a aa'i-aa'i
ra.' 27 Ropa tadèngi, hèia dhèu aae rasa kasia
dènge ne. Ka dhèu aae pabhèlu eele aa'i
mèu-mèu kèlu na, ka pua na lèpa.
28 Te ngaa ropa na d'ai li'u, hèia pegawi ne
paraga dènge angalai na dhu pakèlu nèngu
doi ciki di.* Ka na kèpe angalai ne, hèia
pacèli ladha goro na, aa na jèke ne, aku
nèngu na, 'Weh! B'ae ka d'ara lai-lai ne kèlu
èu sèra!'
29 Ropa angalai na tadèngi, hèia na patitu
kètu urutuu, ka pamako ne, peka na, 'Ira ee!
Angalai, ee! Hia ku ja'a tebho d'ai ciki sa! Pe
ja'a b'ae kèlu ja'a sèra!'
30 Te ngaa pegawi ne peka na, 'Bisa boe!
Ja'a mate heka panèbhu. Èu b'ae dènge ka
lod'o doe ne'e kahèi!' Èle ka, la'e pamaso
angalai na asa d'ara bèdho, toke na b'ae aa'i
kèlu na. 31 Ropa pegawi dhu leo ladhe rèdhi
ngaa dhu j'aj'i ne, hèia d'ara ra susa. Ka lasi
lolo dènge dhèu aae.
32 Ropa tadèngi nare, hèia dhèu aae ne
paroa pegawi dhu ne'a boe manèngi makasi
ne. Dhèu aae jèke ne, aku nèngu na, 'Heh,
dhèu bhelu-katub'a! Lula èu ne manèngi
sèna ka ja'a sue èu, nèti èèna ka ja'a pabhèlu
eele le kèlu èu sèra. 33 Te ngaa, nga tao ka èu
kasia boe angalai èu sa hèi, sama sèmi ja'a
kasia èu ne?' 34 Ka dhèu aae nasa bia dènge
ne, hèia na pua pamaso dhèu ne asa d'ara
bèdho, sèna ka ra paj'èra ne, toke na b'ae
aa'i kèlu na sèra."
35 Hèia Yesus pa'èle lii pakasame Na, peka
na, "Ama Ku ètu sorga pa'iga sèmi èèna
kahèi mi dedha miu. Pe Na huku miu, ladhe
miu mo'o boe pabhèlu eele sasala nèti a'ari
miu dhèu parcaya sèra."

19

*Dhèu Parisi tenge j'ara ho pamanahu
Lamatua Yesus lula-nèti j'ara pa'ia-pa'ela
(Markus 10:1-12)*

✡ 18:16 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 19:15 ✡ 18:18 Mateos 16:19, Yohanis 20:23 ‡ 18:22 Lii Yunani ètu ne'e, sasoa na bisa "7 kali 70 hari". Bisa kahèi, "77 hari". ✡ 18:22 Lukas 17:3-4 § 18:24 Alkitab lii Yunani ètu ne'e suri, peka na, "10.000 τάλαντον (*talanton*)". *Talanton* èci, kab'ua na, sama dènge gaji dhèu sab'a 15-20 tèu. Alkitab lii Idhonesia suri, peka na, 'talenta' ètu ne'e. * 18:28 Alkitab lii Yunani ètu ne'e, suri, peka na, "100 δηνάριον (*deinarion*)". Kab'ua nèti *deinarion* èci, nuka sèmi gaji dhèu sab'a ètu d'ara ca lod'o. De ladhe èdhi pasoro dènge 10.000 τάλαντον (*talanton*) ètu ayat 24, na, kèlu ne dènge boe kab'ua ngaa-ngaa.

1 Ropa Yesus aj'a nare aa'i j'ara sèra, hèia
la'e tèke eele Galilea asa propensi Yudea,
ètu cabèka loko Yarden. 2 Dhèu ae ka dhu
madhutu Ne, ka Na puri-pa'èle dhèu-dhèu
pèd'a ètu nèi.
3 Abhu pèri-pèri dhèu Parisi dhu mad-
hutu kahèi, dhu neo pamanahu Ne. Ka ra
karèi Yesus, peka na, "Ama! Madhutu atora
agama èdhi, ladhe dhèu mone leo le èmu,
bisa ia eele dhèu èmu na, sad'i na abhu j'ara
dhu la'e asa pa'ie-pa'ela. Sèmi èèna, do?"
4 Te ngaa Yesus b'ala si, na "Miu se dhu
me'a mèu agama. Te ngaa tasamia ka
miu me'a boe isi Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua? Te ètu d'ara sasuri nèti lii lolo
uru tèka, dhu suri peka na, 'Ama Lamatua
paj'aj'i dhèu rai-haha, dhèu mone dènge
dhèu bhèni.'✡ 5 Aa dhu suri kahèi, peka na,
'Nèti èèna ka, dhèu mone hud'i tèke eele
ina-ama na,
sèna ka la'e mamuri d'ara èci dènge
dhèu èmu-kamali na,
te dua ra dhu j'aj'i le èci.'✡
6 Nèti èèna ka, ladhe Ama Lamatua unu
Na dhu hia dua ra j'aj'i le èci, na, dhèu rai-
haha baku pacèri si hari!"
7 Ropa tadèngi rare Yesus peka sèmi èèna,
dhèu Parisi se karèi hari Ne, peka na,
"Ladhe sèmi èèna, nga tao ka Musa peka na,
dhèu bisa pa'ia-pa'ela, sad'i nèngu tao uuru
ku sasuri pa'ia hia dhèu èmu na?"✡
8 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Musa
soro tèke bèi-baki miu pa'ia-pa'ela dènge
dhèu èmu-kamali ra, lula rèngu sèra kètu
hadhu èci èèna ka dènge miu! Te ngaa lod'o
Ama Lamatua paj'aj'i rai-haha ne, dad'èi Na
sèmi boe èèna. 9 Nèti èèna ka, Ja'a pasanèd'e
mema miu, ee! Ladhe bhèni ad'u uuru
madha j'ara makae, dhèu èmu na bisa ia
eele ne. Te ngaa ladhe ia eele bhèni ne dhu
ad'u boe j'ara makae, hèia dhèu mone na
leo hari dènge bhèni leo, nèngu ne tao le
j'ara makae!"✡
10 Ropa tadèngi lii ne'e, hèia ana madhutu
Na sèra, peka na, "Ladhe sèmi èèna, be'a risi
baku leo-èmu."
11 Hèia Yesus b'ala si, aku Nèngu na,
"Dhèu ae ka dhu ro'o boe sèmi rare lii
padhai lii Ja'a ne. Dhodhoka dhèu dhu Ama
Lamatua hag'e nare si. 12 Te abhu dhèu dhu
leo boe èmu, lula karèi nèti rara iisi ne,
nèngu sèmi èèna ka. Abhu kahèi dhu leo
boe èmu, lula dhèu tao ne sèmi èèna. Aa
abhu kahèi dhu no'o boe leo-èmu, lula na
neo pakako sasab'a Ama Lamatua di. Dhèu
dhu re'a mèu a'aj'a ne, hud'i laa nèngu sèmi
dènge be'a."

Lamatua Yesus hia lii mèngi-nale mi ana iiki sèra
(Markus 10:13-16, Lukas 18:15-17)

13 Lod'o èèna, dhèu sa'u rèti ana-ana ra
asa Yesus, sèna ka Yesus tao kacui-aai Na mi
rèngu, aa dènge hia lii mèngi-nale. Te ngaa
ana madhutu Na kai dhèu se. 14 Hèia Yesus
nasa dènge ana madhutu Na, ka Na lii, aku
Nèngu na, "Hud'i laa ana se mai asa Ja'a!
Baku bhabhae si! Te dhèu dhu sèmi rèngu
se'e ka, dhu j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua."
15 Èle èèna ka Yesus tao kacui-aai Na mi
ana se, aa Na manèngi ho Ama Lamatua hia
si mèngi-nale. Èle, hèia Yesus pakèd'i la'e,
tèke eele era èèna.

Dhèu kaja tenge j'ara, sèna ka mamuri taruu dènge Ama Lamatua
(Markus 10:17-31, Lukas 18:18-30)

16 Ca tèke, dhèu èci mai karèi Yesus, peka
na, "Ama Mese! Ja'a hud'i tao ku j'ara dhu
hua iia tasamia, sèna ka ke'a tare'a, na, ja'a
bisa maso sorga? Te ja'a neo mamuri taruu
sama-sama dènge Ama Lamatua."
17 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Nga tao ka,
èu karèi Ja'a lula-nèti ngaa dhu hua iia?
Dhodhoka Ama Lamatua di, dhu hua iia. Te
ladhe èu neo mamuri taruu dènge Ne, na,
mamuri la madhutu paredha Na."
18 Ka dhèu ne karèi hari, aku nèngu na,
"Paredha dhu mia èèna?"
Hèia Yesus b'ala ne, peka na,
"Baku pamadhe dhèu;
baku tao j'ara makae dènge dhèu dhu
dhèu èmu boe èu;
baku mana'u;
baku j'aj'i sakasii dhu kapod'e-
kabèli;✡
19 pakab'ua ina-ama mu;
aa sue ku dhèu èu, sama sèmi èu sue
ngi'u èu mesa mu."✡

✡ 19:4 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:27, 5:2 ✡ 19:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:24 ✡ 19:7 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 24:1-4, Mateos 5:31 ✡ 19:9 Mateos 5:32, 1 Korintus 7:10-11 ✡ 19:18 Kalua nèti Masir 20:13-16, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:17-20 ✡ 19:19 Kalua nèti Masir 20:12, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16, Atora nèti Ama-ama Agama 19:18

[20] Dhèu ne dhaa, na, “Paredha aa'i-aa'i
sèra ja'a tao madhutu le. De, ngaa hari dhu
kura?”
[21] Ropa tadèngi lii dhèu ne, hèia Yesus
peka na, “Ladhe èu neo madhutu aa'i dad'èi
Ama Lamatua, lèpa ho pahia aa'i mèdha-
panyau èu, sèna ka papala hia dhèu dhu
dènge boe ngaa-ngaa sèra. Èle èèna, mai
ho madhutu Ja'a. Te èèna na, Ama Lamatua
pala hia èu mèdha-panyau ae-ae ètu sorga.”
[22] Ropa na tadèngi nare lii Yesus, hèia
dhèu ne lèpa dènge d'ara pèd'a laho mae-
mae, lula nèngu kaja titu kèna.
[23] Èle èèna, ka Yesus padhai lii dènge ana
madhutu Na, aku Nèngu na, “Lèka la Ja'a,
te dhèu kaja carui titu kèna maso sorga.
[24] Carui èèna, nuka sèmi badha onta dhu
kapai, maso la'e asa d'ara oka na re ro'a
j'aj'au.”
[25] Ropa ana madhutu se tadèngi rare,
rèngu malaa, hèia ra dhaa, peka na, “Ladhe
sèmi èèna, cee ka dhu bisa maso sorga?”
[26] Hèia Yesus ladhe patae si, ka Na lii, peka
na, “Ladhe dhèu rai-haha dhu tao, mema
bisa boe. Te ngaa ladhe Ama Lamatua ka
dhu tao, aa'i-aa'i bisa j'aj'i!”
[27] Hèia Petrus pasanèd'e, aku nèngu na,
“Ama! Ji'i se tèke eele le mèdha-panyau
ji'i aa'i-aa'i, ho madhutu Ama. De ji'i abhu
ngaa?”
[28] Na dhaa, peka na, “Parcaya la Ja'a ne!
Pe d'ai lod'o Ama Lamatua tao pahiu aa'i
mèu-mèu, Ja'a Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne, madhèdi ètu dedha kadera paredha aae
èèna. Lod'o èèna kahèi, miu dhu mad-
hutu Ja'a, madhèdi kahèi ètu dedha kadera
paredha canguru dua sèra, sèna ka j'aj'i
hakim mi canguru dua suku èdhi dhèu
Isra'el!✡ [29] Dhèu dhu tèke eele èmu na, a'ari
na, ina-ama na, ana niki na, aa oka-tedhe
na, ho madhutu Ja'a, bèli-camèd'a èèna
abhu hari cangasu kali. Aa d'ai ka lod'o
èle rai-haha ne, nèngu kahèi abhu mamuri
taruu dènge Ama Lamatua. [30] De sanèd'e
paie! Madhutu ngangee Ama Lamatua,
dhèu ae dhu padedha iisi na, rèngu sèra ka
dhu j'aj'i mi ana iiki. Te ngaa dhèu dhu peka
na, nèngu dhèu haha, aa te ngaa madhutu
a'abhu Lamatua, nèngu ka dhu kapai.”✡

20

Lii pakasame lula-nèti dhèu dhu sab'a oka anggor

[1] Èle èèna, ka Yesus aj'a peka na,
“Paredha Ama Lamatua èci èèna ka dènge
lii pakasame ne: abhu ca dhèu lamatua oka
anggor, dhu kèd'i mad'ae aae d'ara hake
èna sa. Na la'e tenge dhèu sèna ka sab'a ètu
d'ara oka na. [2] Na abhu dhèu sab'a, hèia rare
lii èci, ho sab'e d'ara ca lod'o, bab'ae na, ca
doi iia.* Dhèu se d'èi kahèi, ka lamatua
oka ne pua lasi sab'a. [3] Pe d'ara hake ceo
sa, la'e asa d'ara pasa. Ètu era nèi, nèngu
paraga dènge dhèu pèri-pèri dhu madhèdi
iia d'ara. [4] Hèia na lii dènge ra, ‘Miu se neo
sab'a ètu d'ara oka ja'a, do? Pe ja'a b'ae miu
madhutu kab'ua dhu lèke.’ Ropa tadèngi
rare, ro'o kahèi, hèia lasi dènge ka sab'a.
[5] D'ai lod'o titu mera sa, dènge hake tèlu
lod'o nihia, lamatua oka ne la'e tenge hari
dhèu sab'a. [6] D'ara hake lèmi lod'o nihia sa,
la'e hari. Na laladhe, na, abhu dhèu dhu
titu iia d'ara era. Ka na lii dènge ra, aku
nèngu na, ‘Nga tao ka karèi nèti mad'ae
toke sange ne'e ne, miu se titu iia d'ara,
sab'a boe ngaa-ngaa?’
[7] Ka dhèu se dhaa, peka na, ‘Ama, ee!
Abhu boe ca dhèu sa dhu hia ji'i sasab'a.’
Ka lamatua oka ne peka, ‘Ladhe sèmi
èèna, lami sab'a asa d'ara oka ja'a!’
[8] Toke d'ai èle jam sab'a, hèia lamatua
oka ne pua madho na, peka na, ‘Paroa dhèu
sab'a se, sèna ka b'ae rui sasab'a ra èci-
èci. Mulai nèti dhèu sab'a limuri tèka, toke
dhèu sab'a uuru.’✡
[9] Ka madho ne paroa uuru dhèu dhu sab'a
hake lèmi nihia. Na b'ae si ca dhèu, ca
doi iia. [10] Èle ka, na paroa dhèu sab'a dhu
leo sèra, toke dhèu dhu sab'a mulai nèti
hake èna mad'ae deo na. Dhèu se, pangee
na, ele boe rèngu abhu risi nèti dhèu dhu
sab'a hake lèmi nihia. Re'a boe na, rèngu
abhu kahèi ca dhèu, ca doi iia. [11] Ropa ra
sèmi rare, hèia ra ka'ugu dènge lamatua
oka èèna, aku rèngu na, [12] ‘Ira, iii! Bisa boe
sèmi ne'e, ama! Rèngu dhu mai limuri tèka,
dhoka sab'a ca jam di. Te ngaa ji'i dhu karèi
mad'ae aae ka, sab'a toke èi kabhèsu hae!
Te ngaa tasamia ka ama b'ae ji'i èci èèna ka
dènge rèngu se?’

✡ 19:28 Mateos 25:31, Lukas 22:30 ✡ 19:30 Mateos 20:16, Lukas 13:30 * 20:2 Sasuri Mola-Mèci ètu d'ara lii Yunani ètu ne, suri, peka na, “ca doi *dinari*”. Kab'ua na, gaji ca dhèu tuka d'ara ca lod'o. ✡ 20:8 Atora nèti Ama-ama Agama 19:13, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 24:15

13 Hèia lamatua oka ne dhaa, na, ‘Angalai!
Ja'a tipu boe èu. Lula èu mesa mu mo'o
kahèi sab'a ètu d'ara ca lod'o dhu bab'ae na
ca doi iia. Tare'a si? De ja'a b'ae madhutu
sèmi lii pama'ète èdhi dua ti, si? 14 De be'a
risi more doi j'aj'èra èu ho lèpa ka. Ladhe
ja'a neo b'ae mi dhèu dhu sab'a limuri tèka
nèti èu, èci èèna ka dènge ja'a neo b'ae èu,
èèna na madhutu dad'èi ja'a. 15 Lula doi-
dhari ja'a, ja'a bisa pake madhutu dad'èi
d'ara ja'a. Tasamia ka, angalai nasa lula
babe'a d'ara ja'a?’

16 Sèmi èèna kahèi, lod'o Ama Lamatua
j'aj'i Dhèu Aae mi dhèu aa'i-aa'i. Na
pala-bagi hia dhèu-dhèu unu Na, madhutu
dad'èi d'ara Na. De dhèu dhu mai limuri
tèka, èèna na abhu pala sama sèmi dhèu
dhu mai uuru. Aa dhèu dhu mai uuru, pe na
abhu pala nuka sèmi dhèu dhu mai limuri
tèka.”✡

Lamatua Yesus peka mema j'ara mamadhe Na d'ai ka tèlu hari kèna
(Markus 10:32-34, Lukas 18:31-34)

17 Èle ka, Yesus si mulai lasi asa
Yerusalem. Ètu talora j'ara Na paroa ana
madhutu Na, sèna ka rèngu mesa ra di. Ka
Na lii hari, peka na, 18 “Mi nanene paie! Ne'e
ne, èdhi lati asa Yerusalem. Te ngaa ètu
nèi dhèu pahie Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a ne, asa kètu agama Yahudi dènge mese
agama sèra. Èle èèna, ra huku pamadhe
Ja'a. 19 Hèia ra soro Ja'a asa dhèu leo rai kara
dhu tadhe boe Ama Lamatua. Ka ra padhai
lii pamakae Ja'a, aa ra hake paru isi Ja'a. Èle
èèna, heka ra paku pamadhe Ja'a ètu aj'u
palolo-palèbha. Ja'a tare'a-re'a madhe, te
ngaa asa camèd'a èèna, Ja'a mamuri hari.”

Ina Yakobis dènge Yohanis manèngi sèna ka ded'e ana-ana na j'aj'i dhèu kapai
(Markus 10:35-45)

20 Hèia dhèu èmu Sabadeus palere-lere
dènge ana na, Yohanis dènge Yakobis, lasi
paraga dènge Yesus. Ka na patitu kètu
urutuu ho neo pamako Yesus.

21 Ka Yesus karèi ne, “Mama neo ngaa?”

Hèia na dhaa, “Sèmi ne'e, Ama! Lod'o
Ama mèd'u paredha, ja'a manèngi sèna
ka Ama ded'e ana ja'a dhèu dua se rèd'u
paredha sama-sama dènge Ama. Ja'a
manèngi ho Ama hia ca dhèu madhèdi re
baboa g'ana, aa ca dhèu re baboa kariu
Ama.”

22 Ropa tadèngi lii manèngi ne, hèia Yesus
peka Yakobis dènge Yohanis, na, “Miu se,
me'a boe ngaa dhu miu manèngi. Te
bèli-camèd'a Ja'a abhu j'aj'èra ae-ae. De
tasamia? Miu pangee na, miu bisa pasae
kahèi j'aj'èra se, sama-sama dènge Ja'a,
do?”

Dua ra dhaa dhu dènge boe pake
ngangee, aku rèngu na, “Oo, bisa, Ama!”

23 Ka Yesus lii dènge ra, “Mema, èèna na
miu pasae j'aj'èra kahèi sèmi Ja'a. Te ngaa
bèli-camèd'a cee ka dhu madhèdi ètu baboa
g'ana do kariu Ja'a, Ja'a dènge boe hak ho
pama'ète. Èèna hak Ama Lamatua. Na
pama'ète nare le, cee-cee ka dhu madhèdi
ètu era sèra.”

24 Ropa ana madhutu dhèu canguru sèra
tadèngi lii manèngi dua ra, hèia ra nasa.
25 Te ngaa Yesus paroa nare si aa'i-aa'i ra,
hèia Na peka, “Sèmi ne'e! Miu dhu me'a
le, si? Dhèu aae-dhèu kapai dhu rèd'u
paredha, ènyi kabarai ra toke ra bisa boe
kalau sa kahèi. Aa dhèu kapai kabarai ètu
rai-haha ne, dhu tadhe boe Ama Lamatua,
hia paredha risi eele, toke kabarai ra abhu
boe d'oa kètu ciki sa. 26 Te ngaa baku miu
tao sèmi èèna! De nèti miu se cee ka dhu
neo j'aj'i dhèu aae-dhèu kapai, nèngu hud'i
j'aj'i ku nuka sèmi ènu, sèna ka lalau dhèu
leo.✡ 27 Aa cee dhu neo j'aj'i kètu, nèngu
hud'i tao iisi na nuka sèmi ènu.✡ 28 Nanene!
Ja'a sèmi èèna kahèi. Ja'a, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne, mai sèna ka ladhe-leru dhèu.
Ja'a mai boe, sèna ka dhèu lalau-lalo'o Ja'a.
Te mamai Ja'a ne, sèna ka soro ngi'u Ja'a
kateme iisi, ho sui dhèu ae nèti sasala-
sasigo ra.”

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu bèdhu
(Markus 10:46-52, Lukas 18:35-43)

29 Ka Yesus si kako taruu. Ropa rèngu
kalua nèti kota Jeriko, dhèu ae dhu mad-
hutu rèngu. 30 Ètu èèna, abhu dhèu bèdhu
dhèu dua dhu madhèdi ètu sebhe j'ara.
Ropa dua ra tadèngi na, Dhèu dhu kako
re èèna, nuka Yesus nèti Nasaret, hèia ra
parodha, peka na, “Ama! Ana-èpu Daud!
Ji'i se dhu tatae Ama, karèi nèbhu ka! Sue
ku ji'i la!”

✡ 20:16 Mateos 19:30, Markus 10:31, Lukas 13:30 ✡ 20:26 Lukas 22:25-26 ✡ 20:27 Mateos 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

31 Ropa dhèu tadèngi ra parodha sèmi
èèna, ka ra kai si, aku rèngu na, “Hee! Miu
dua mi baku maruru!”
Te ngaa dua ra asa hino, peka na, “Ama!
Ana-èpu Daud! Sue ku ji'i la!”
32 Ropa Yesus tadèngi lii paroa ne, hèia Na
titu, ka karèi si, peka na, “Miu se neo sèna
ka Ja'a tao ngaa hia miu?”
33 Ka dua ra dhaa, na, “Ama! Hia la ji'i se
bisa ngèdhi!”
34 Tadèngi lii dhaa dua ra, hèia Yesus rasa
kasia. Ka Na g'ag'e musi madha ra, hèia dua
ra rèdhi dènge ka. Èle ka, dua ra lasi dènge
madhutu Yesus.

21

Lamatua Yesus maso asa d'ara kota Yerusalem nuka sèmi Dhèu Aae

(Markus 11:1-11, Lukas 19:28-40, Yohanis 12:12-19)

1 Ka Yesus si lasi taruu, d'ai rae Betfage,
ètu sebhe ledhe Saitun.* Rae ne dhu dètu le
dènge kota Yerusalem. Ètu era ne'e, rèngu
ae taha. Hèia Na pua ana madhutu Na dhèu
dua lasi uuru. 2 Na paredha si, peka na, “Dua
mi lami asa rae nèi. Ladhe miu d'ai nèi, miu
ladhe mèdhi keled'ei rena ci'u dènge ana na
dhu ra èki ètu era èèna. Lami lècu mere ne,
ho mèti mai hia Ja'a. 3 Te ngaa ladhe dhèu
karèi miu, peka na, ‘Nga tao ka miu ère mèti
keled'ei dhèu?’ Mi dhaa, peka na, ‘Lamatua
neo pake ne. Ladhe pake nare, pe Na hia
hari mai.’
4 Aa'i-aa'i se hud'i j'aj'i ku sama sèmi
lii padhai nèti dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua, dhu suri tèke, peka na,
5 ‘Miu dhèu Yerusalem sèra!†
Mai laladhe ku la!
Te Dhèu Aae miu mai.
Na mai dènge pahaha iisi.
Na mai dhu manya'e keled'ei
ngèru.’”✡
6 Ka ana madhutu Na lasi ka, aa ra tao
madhutu aa'i dhu Yesus moa le dènge ra.
7 Ère rèti keled'ei rena dènge ana na asa
Yesus. Èle ka, ra hèle sig'i-kalolo, hèia
Yesus manya'e, lasi asa d'ara kota. 8 Ropa
rèngu oe d'ai d'ara kota, hèia dhèu ae ka
dhu hèle sig'i-kalolo dènge salalu ra mi
j'ara. Abhu kahèi cahag'e lasi pare rèu
palam,‡ ho ra tao ètu talora j'ara. Dènge
j'ara ne'e, rèngu tao tadha dhu peka na,
rèngu soru Yesus sama sèmi dhèu kapai.
9 Abhu kahèi dhèu cahag'e dhu kako uuru
nèti Yesus, aa cahag'e kako re limuri. Dhèu
se pa'oo-parodha palere-lere, peka na,
“*Hosana!* Ji'i koa-kio Ama Lamatua!§
Lula ana-èpu Daud mai le!
Hosana! Ji'i koa-kio Ama Lamatua!
Lula Ama Lamatua ka dhu pua Dhèu
ne'e mai.
Hosana! Ji'i koa-kio Ama Lamatua!
Lula Ama Lamatua dhu nèd'u mema
paredha ètu dedha-liru dhu dedha
risi!”✡
10 Ropa Yesus maso asa Yerusalem dènge
dhèu dhu pakelu oob'a, hèia isi kabarai aa'i-
aa'i ètu d'ara kota kalua mai, ka ra pakarèi,
peka na, “Ira ii! Cee ka dhu mai ne?”
11 Dhèu ae se dhaa, aku rèngu na,
“Nèngu ne, Dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua. Ngara Na Yesus, dhèu Nasaret,
nèti propensi Galilea.”

Lamatua Yesus babège eele dhèu dhu pahia-pahèli ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

(Markus 11:15-19, Lukas 19:45-48, Yohanis 2:13-22)

12 Ka Yesus si lasi taruu asa d'ara Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua. Ètu
madha Èmu Manèngi-Mangaj'i ne, dhèu tao
nuka sèmi pasa, ho pahia-pahèli koro j'aha
dhu dhèu tema pake j'aj'i mèdha korban
lod'o sabaj'a. Ropa ladhe nèdhi sèmi èèna,
hèia Yesus babèga eele si nèti era èèna. Na
lege eele mei-mei dhu ra pake pasilu doi, aa
Na paguri eele bagu-bagu dhu ra pake pahia
manu-bhui. 13 Hèia Yesus peka dènge dhèu
se'e, aku Nèngu na, “Dhèu rèti lii padhai
Lamatua dhu suri tèke le, peka na,
‘Ja'a patitu Èmu ne,

* 21:1 Ra pangare ledhe ne ‘Saitun’, lula ètu nèi, abhu oka ae dhu dènge aj'u saitun. Rèngu biasa gili hua saitun sèna ka abhu èi mènyi na. Ledhe Saitun ne, kaj'èu nèti kota Yerusalem, pe d'ai ca kilo sa. † 21:5 Alkitab lii Yunani ètu ne'e, suri, peka na, “ana bhèni nèti Sion”. Sion ne, ngara leo nèti Yerusalem. De ètu ayat ne, Sakaria pake lii hini ho paj'uj'u ana kabarai kota Yerusalem. ✡ 21:5 Sakaria 9:9 ‡ 21:8 D'ara sasuri Mateos, ‘dadana sèra’. Te ngaa èdhi te'a le nèti Yohanis 12:13, peka na, rèu-rèu palam. § 21:9 D'ara lii Aram peka, *‘Hosana’*. Uru èèna, sasoa na, ‘hia mamuri mi dhèu’. Lod'o Lamatua Yesus mamuri era ètu rai-haha ne, lii ne, dhèu pake ho koa-kio Ama Lamatua. ✡ 21:9 Lii Sod'a Koa-Kio 118:26

sèna ka dhèu mai manèngi-mangaj'i
ètu ne'e.'
Dad'èi Lamatua sèmi èèna ka, te ngaa
miu tao Èmu ne, nuka sèmi era kaboko dhèu
parapo!"✡
14 Èle, ka dhèu bèdhu dènge dhèu karuku
mai sa Yesus ètu Èmu Sabaj'a Ama Lamatua.
Ka Na puri-pa'èle aa'i si. 15 Ètu era ne'e,
abhu kahèi kètu agama Yahudi dènge mese
agama sèra. Ropa rèdhi Yesus tao tadha
malaa, hèia ra ka'uu-kamuki. Risi-risi hari,
ropa ra tadèngi ana-ana pa'oo palere-lere
ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ne,
dhu peka na,
"Hosana! Ji'i koa-kio Ama Lamatua!
Lula ana-èpu dhèu aae Daud mai le!"
16 Ka kètu kapai se lii dènge Yesus, aku
rèngu na, "Eeh! Èu tadèngi lii padhai lii
ana-ana se? Èèna lèke boe!"
Te ngaa Yesus b'ala si, na, "Oo, Ja'a
tadèngi. Te, nga tao? Miu baca mèdhi
mèka ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua lula-nèti ana-ana dhu koa-kio
Ama Lamatua, do? Te ètu d'ara sasuri èèna
dhu suri, na,
'Ama Lamatua dhu sadia nare le, ana rara
iisi hiu, dènge ana-ana iiki,
ho koa-kio Ne.'"✡
17 Hèia Yesus si tèke eele kota ne, lasi
j'unu asa rae Betania.

Lamatua Yesus dhoo aj'u ca kapua ho hua ia ka
(Markus 11:12-14,20-24)

18 Asa bèli mad'ae aae na, Yesus si lèpa
hari asa kota Yerusalem. Te ngaa ètu talora
j'ara, Nèngu manganga le. 19 Na ladhe nèdhi
aj'u ca kapua buli sebhe j'ara dhu dhèu
tema ra'a hua na.* De la'e ka padètu-dètu
dènge aj'u ne'e, ho neo ladhe sèku dhu hua
le, do dhae. Te ngaa ropa d'ai kapua aaj'u
ne, Na nèdhi boe hua cue sa, lula rèu heka
sub'u mai kèna. Hèia Na peka mi aj'u ne,
aku Nèngu na, "Lula èu hia boe Ja'a hua cue
sa, de èèna na èu hua heka!" Ropa Na lii
nare sèmi èèna, hèia aj'u ne mango dènge
ka.
20 Ropa ana madhutu Na ladhe rèdhi j'ara
ne, hèia ra malaa. Ka ra karèi, peka na,
"Tasamia ka aj'u ne mango?"
21 Hèia Yesus dhaa, na, "Nanene paie-
iie! Ladhe miu lèka tare'a-re'a Lamatua, aa
dènge boe d'ara kajari, miu kahèi bisa tao
sama sèmi dhu Ja'a tao ne. Miu bisa tao
risi hari nèti ne'e. Sèmi: miu bisa paredha
ledhe pidha asa d'ara dhasi la'e. Tatu Ama
Lamatua pidha eele kahèi ledhe ne nèti
era na, sad'i miu parcaya Nèngu tare'a-
re'a!✡ 22 Te aa'i-aa'i dhu miu manèngi nèti
Ama Lamatua, èèna na miu abhu, sad'i miu
parcaya Ne tare'a-re'a."

Kètu agama sèra karèi Lamatua Yesus abhu hak nèti mia
(Markus 11:27-33, Lukas 20:1-8)

23 D'ai Yerusalem, Yesus si maso hari
asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ropa
Nèngu aj'a dhèu madha j'ara Ama Lamatua,
hèia kètu agama Yahudi, mese agama sèra,
dènge dhèu heka-dhèu heka ad'a, mai karèi
Yesus, na, "Med'a na, cee ka dhu pua Èu tao
maruru ètu era ne'e ne? Cee ka dhu hia Èu
hak?"
24 Te ngaa Yesus dhu ne'a, na, dhèu se
dhu neo pamanahu Ne. Hèia Na b'ala, aku
Nèngu na, "Ja'a neo karèi miu kahèi. Miu
dhaa uuru ku, heka Ja'a dhaa miu kèna. 25 Lii
karèi Ja'a sèmi ne'e ka: miu aa'i-aa'i mi
tadhe Yohanis tuka sarani, si? Cee ka dhu
hia ne hak, ho sarani dhèu? Ama Lamatua
do, dhèu rai-haha?"
Ka ra papeka isi-aanga ra, aku rèngu na,
"Waa! Nara le èdhi, nga! Ladhe èdhi dhaa,
peka na, 'Ama Lamatua ka dhu hia hak', pe
Na b'ala èdhi, peka na, 'Ladhe sèmi èèna,
nga tao ka miu parcaya boe Yohanis!' 26 Te
ngaa ladhe èdhi dhaa na, 'Dhèu rai-haha
ka dhu hia hak', mage dhoka dhèu aa'i-
aa'i patao dènge èdhi. Lula rèngu parcaya,
na, Yohanis ne, dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua." 27 Nèti èèna ka, ra dhaa peka na,
"Ji'i nge'a boe."
Hèia Yesus b'ala si, aku Nèngu na, "Ladhe
sèmi èèna, Ja'a parluu boe peka na, cee ka
dhu hia Ja'a hak."

Lii pakasame lula-nèti ama dènge ana mone dhèu dua

28 Yesus padhai lii taruu dènge kètu ka-
pai sèra, aku Nèngu na, "Miu pangee sèku
dènge lii lolo ne. Abhu ca dhèu ama, dènge

✡ 21:13 Yesaya 56:7, Yermia 7:11 ✡ 21:16 Lii Sod'a Koa-Kio 8:3 * 21:19 Lii Idhonesia peka na, 'pohon ara' nèti Yunani συκῆ *(sukei)*. Te ngaa ètu d'ara Sasuri Ama Lamatua paj'uj'u aj'u dhu dhèu biasa sèle, dènge ra'a hua na. Ètu Idhonesia re bèka dhimu, dhèu ra'a boe hua 'aj'u ara'. De 'aj'u ara' ètu Sasuri Ama Lamatua, sama boe dènge aj'u ara èdhi. ✡ 21:21 Mateos 17:20, 1 Korintus 13:2

ana mone na dhèu dua. Na peka dènge ana
uuru èèna, ‘Ana, deo ne'e èu lamu sab'a asa
d'ara oka.’
29 Te ngaa ana ne dhaa, aku nèngu na,
‘Eeh! Ja'a laku boe.’ Te ngaa nèbhu boe ka,
na manyasa, ka la'e.†
30 Ka ama ra pua ana limuri, peka na, ‘Deo
ne'e, èu lamu sab'a asa d'ara oka.’
Ka ana ne dhaa, aku nèngu na, ‘Be'a, ama!
Pe ja'a laku.’ Te ngaa te'a boe na, nèngu dhu
la'e boe.”
31 Ropa lole nare, hèia Yesus karèi dhèu
se'e, peka na, “Ja'a neo karèi sèmi ne'e: nèti
ana dhèu dua se, mia ka dhu tao madhutu
lii paredha ama ra?”
Hèia ra dhaa, aku rèngu na, “Ana uuru!”
Ka Na peka, aku Nèngu na, “Oo. Te ngaa
nanene paie, te Ja'a peka dhu lèke kèna. Te
dhèu dhu miu cap, na, dhèu dhu laku-laku
boe, sama sèmi dhèu roro bea, dènge bhèni
kajeo, bèli-camèd'a rèngu se'e ka dhu j'aj'i
uuru dhèu unu Ama Lamatua, nèti miu. Te
miu dhoka sad'i dhaa di, peka na, 'oo' mi
Ama Lamatua, te ngaa tao boe madhutu
dad'èi Na. 32 Uru èèna, Yohanis tuka sarani,
aj'a le miu j'ara tasamia, sèna ka miu bisa
mamuri mola. Te ngaa miu parcaya boe ne.
Aa te ngaa ropa dhèu laku-laku boe sèra,
nanene lii a'aj'a nèti Yohanis, rèngu tèke
eele sasala ra, sèna ka tao madhutu a'aj'a
èèna. Miu dhu me'a le. Te ngaa miu loe
boe nèti ad'u-ue sasala-sasigo, ho madhutu
dad'èi Ama Lamatua.”✡

Lamatua Yesus tao lii pakasame lula-nèti dhèu bhelu dhu seb'a oka anggor

(Markus 12:1-12, Lukas 20:9-19)

33 Yesus lole nare, ka Na lolo hari lii
pakasame èci, aku Nèngu na, “Abhu ca
dhèu lamatua rai dhu la'e tao oka, ho sèle
anggor ètu dedha rai na ca kasib'i. Ka na
tao tedhe rai reo. Aa na tao bak cue era
pacèli èi anggor. Dhèu ne patitu kahèi era
madhenge dhu dedha aae èci. Èle, ka na hia
oka ne mi dhèu seb'a, sèna ka d'ai hèru puu-
g'ètu, ra pabagi èi anggor. Hèia la'e ka asa
rai kaj'èu.✡
34 Ropa d'ai hèru puu-g'ètu, lamatua oka
ne pua dhèu sab'a na, lasi asa dhèu seb'a
se, sèna ka rare pala nèngu. 35 Te ngaa dhèu
seb'a oka se'e, pusi-pahae boe dènge dhèu-
dhèu sab'a nèti lamatua oka ne. Abhu dhu
lèke game, abhu dhu ra pamadhe, aa abhu
dhu lèke pèci dènge hadhu. 36 Ka lamatua
oka ne pua hari dhèu sab'a na canau, ae risi
nèti dhèu sab'a dhu lasi uuru sèra. Te ngaa
dhèu seb'a oka se tao hari bhabhelu sèmi
èèna kahèi mi dhèu sab'a se aa'i-aa'i ra.
37 Nèbhu-nèbhu ka lamatua oka ne, pua
ana d'èlu na la'e. Na pangee, na, ‘Ladhe ja'a
pua ana d'èlu ja'a la'e, tatu ra sèmi na dènge
be'a, aa ra pakab'ua ne kahèi.’
38 Te ngaa ropa dhèu seb'a se ladhe rèdhi
ana ne, hèia ra papeka, ‘Wee, mi laladhe
ku laa! Te mone heka nèi hia ana d'èlu
na mai. Nèngu ne'e ka dhu bèli-camèd'a,
unu aa'i mèdha-panyau mone heka ne. De
ta pamadhe ne, sèna ka èdhi unu oka ne.’
39 Hèia kèpe rare ana ne, ka ra nuni asa li'u
oka, hèia ra pamadhe ne.”
40 Ka Yesus pa'èle lii lolo Na, ka Na karèi
dhèu se'e, aku Nèngu na, “Ja'a neo karèi
miu sèmi ne'e: ladhe lamatua oka ne lèpa
mai, madhutu ngangee miu, na tao dhèu
seb'a oka se tasa mera mia?”
41 Hèia kètu kapai Yahudi sèra dhaa, peka
na, “Tatu na pamadhe dhèu bhelu se aa'i-
aa'i. Èle, na hia hari dhèu leo seb'a oka ne,
dhu èèna na pabagi dènge be'a, ropa d'ai
hèru puu-g'ètu.”
42 Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu na,
“Ele boe miu se baca mèdhi boe, ngaa dhu
suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua, dhu peka na,
‘Abhu hadhu cue dhu tuka hadhu core eele,
te ngaa limuri ne, j'aj'i le hadhu era
padhèdi èmu!
Ama Lamatua mesa Na ka dhu kabhili nare,
aa Na pamadhèdi hadhu ne.
Nèti èèna ka, èdhi ladhe na be'a titu
kèna!’”✡
43 Èle èèna ka, Yesus tuhu hari lii pad-
hai Na, peka na, “De miu sanèd'e paie-iie.
Uru èèna, Ama Lamatua hag'e nare èdhi
dhèu Yahudi se, ho j'aj'i dhèu unu Na. Te
ngaa, lula miu pusi-pahae boe Ja'a, èèna
na Lamatua pili nare dhèu leo rai kara. Te
dhèu dhu mamuri madhutu dad'èi Na, dhu
nia j'aj'i dhèu unu Na. 44 [Ja'a peka paled'a-
led'a dènge miu. Ja'a ka, hadhu padhèdi
èèna. Dhèu dhu bèbhe lèke hadhu ne, èèna
na nèngu laho kao-kao. Aa ladhe hadhu ne

† 21:29 Alkitab lii Idhonesia TB1 madhutu boe sasuri lii Yunani dhu uru tèka aa dhu be'a risi ètu ne'e. ✡ 21:32 Lukas 3:12, 7:29-30 ✡ 21:33 Yesaya 5:1-2 ✡ 21:42 Lii Sod'a Koa-Kio 118:22-23 ‡ 21:44 Sasuri lii Yunani cahag'e suri boe ayat 44 ne'e.

bèbhe lèke dhèu, èèna na dhèu ne laho kao-
kao.]”‡
45 Ropa kètu kapai Yahudi dènge dhèu
Parisi tadèngi lii padhai Yesus, hèia re'a,
na, lii ne padhèto dènge rèngu. Rèngu
se ca ropa dènge dhèu seb'a oka anggor,
aa dènge tuka dhu core eele hadhu era
padhèdi èmu. 46 De ra nasa titu kèna. Ka
rèngu mulai tenge j'ara ho kèpe Ne. Te
ngaa rèngu madha'u dènge dhèu ae, dhu
peka na Yesus ne, Dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua. Nèti èèna ka, rèngu bani boe tao
ngaa-ngaa mi dedha Nèngu.

22

Lamatua Yesus hia lii upama lula-nèti dhèu dhu ro'o boe lasi pesta kab'i

(Lukas 14:15-24)

1 Ka Yesus padhai lii hari dènge rèngu
pake lii upama, aku Nèngu na, 2 “Paredha
Ama Lamatua èèna, nuka sèmi dhèu aae
ca dhèu dhu tao pesta kab'i ana mone na.
3 Ropa dhèu pananasu rare, hèia na pua
dhèu sab'a na, sèna ka lasi peka dhèu-dhèu
dhu abhu nèru, ra peka na, ‘Mai ka, te d'ai
tadha ta'a-tinu kèna.’ Te ngaa dhèu dhu
abhu nèru se ro'o boe mai.
4 Hèia dhèu sab'a se lèpa, lasi peka dènge
dhèu aae. Ropa na tadèngi, hèia dhèu aae
pua dhèu sab'a na dhu leo hari, aku nèngu
na, ‘Lami peka hari dènge dhèu sèra ho
mai ka, te pesta neo mulai kèna. Ja'a para
sapi, ka pananasu kore le dhu be'a titu kèna.
Peka si mai ka, ra'a-rinu, te aa'i-aa'i tesa le.’
5 Dhèu sab'a se lasi peka sèmi dhu dhèu aae
moa èèna. Te ngaa dhèu dhu lèke nèru se,
pusi-pahae boe. Abhu dhu lasi ladhe oka
ra, abhu dhu lasi era sasab'a ra, 6 aa cahag'e
hari ra kèpe rare dhèu sab'a se nèti dhèu
aae ne, ho ra game toke madhe.
7 Ropa na tadèngi, hèia dhèu aae nasa bia.
Ka na paredha sordad'u na, lasi pamadhe
aa'i dhèu-dhèu dhu pamadhe dhèu sab'a na
sèra. Hèia sordad'u se tunu pakèpu-ladhu
ai kota ne toke mera dènge rai.
8 Èle, ka dhèu aae paroa nare dhèu sab'a
dhu leo sèra, ka na peka, ‘Pesta kab'i ne tesa
aa'i le, te ngaa dhèu-dhèu dhu ja'a nèru, nia
boe madhèdi ètu d'ara pesta ja'a. 9 De lami
ka asa j'ara oka-hoo, sèna ka nèru cee dhu
sad'i miu paraga.’ 10 Ka dhèu sab'a se lasi
asa j'ara oka-hoo. Hèia rèti mai dhèu ae-
ae dhu ra paraga ètu j'ara, sèna ka ra'a-rinu
ètu pesta kab'i ne. Dhèu se'e, nuka dhèu
dhu be'a dènge dhèu dhu bhelu-katub'a,
mai papènu ètu era kakab'i ne.
11 Ka dhèu aae la'e asa era pesta ne
ladhe palème tamu sèra. Hèia ladhe nèdhi
tamu ca dhèu dhu pake boe mèdha-papake
pesta.* 12 Ka dhèu aae karèi ne, peka na,
‘Hee, angalai! Èu nga tao ka mai asa ne'e
pake boe mèdha-papake pesta?’ Te ngaa
dhèu ne loo-loo sène. 13 Hèia dhèu aae
paredha dhèu-dhèu sab'a na, aku nèngu na,
‘Uj'u haga dènge ai dhèu ne'e ne, ho core ne
asa li'u la'e. Hud'i laa na tangi dènge abhu
j'èra ètu era dhu maroga kiu-kiu nèi.’✡
14 Sèmi èèna kahèi, Ama Lamatua paroa
dhèu ae, te ngaa dhodhoka dhu ciki di dhu
kabhili nare j'aj'i dhèu unu Na.”

Lamatua Yesus padhai lii lula-nèti j'ara b'ae bea mi dhèu paredha

(Markus 12:13-17, Lukas 20:20-26)

15 Ropa tadèngi rare lii padhai Yesus, hèia
dhèu-dhèu Parisi rare lii èci ho neo pa-
manahu aa galaa Ne. 16 Ka dhèu se pua dhèu
rèngu palere-lere dènge dhèu-dhèu nèti
partei politik Herodes, sèna ka lasi pakarèi
dènge Yesus. Dhèu se koa-kad'iri Yesus,
peka na, “Ama Mese! Ji'i nge'a d'ara Ama
mola. Ama dhu me'a boe kapod'e-kabèli, aa
dhu ladhe boe rèhu dhèu. Ama dhu tema
aj'a-nori Lii Holo-Nori Ama Lamatua dènge
boe koe-kapengo. 17 Mamai ji'i ne, neo karèi
j'ara èci. Madhutu atora agama Yahudi,
èdhi bisa b'ae bea mi dhèu aae kapai Roma,
do aad'o?”
18 Te ngaa Yesus ne'a mema, na, rèngu
neo madulu d'ara Na, sèna ka Nèngu padhai
lii lab'a dhèu paredha Roma. Hèia Yesus
dhaa, aku Nèngu na, “Miu mema dhèu ho'a
tema! Tasamia ka miu neo pamanahu Ja'a
dènge j'ara ne'e? 19 Pad'elo sèku Ja'a doi iia
cue, dhu dhèu pake ho b'ae bea!” Hèia ra
pad'elo doi iia ne mi Yesus.
20 Ka Na karèi si, “Ne'e ne, rèhu cee? Aa
ne'e ne, ngara cee?”
21 Ra dhaa, aku rèngu na, “Èèna keser,
dhèu aae kapai paredha Roma.”

* 22:11 Dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na, dhèu aae ne, sadia mèdha-papake pesta hia dhèu sèra dhu mai nèti mia-mia. Te ngaa dhèu èci ne'e, no'o boe pake mèdha-papake èèna. Dènge j'ara sèmi ne'e, nèngu pahahe dhèu aae dènge ana na.

✡ 22:13 Mateos 8:12, 25:30, Lukas 13:28

Hèia Yesus peka dènge ra, na, “Ladhe sèmi èèna hia la mi dhèu paredha ngaa dhu j'aj'i hak dhèu paredha. Aa hia la mi Ama Lamatua ngaa dhu j'aj'i hak Ama Lamatua.”
22 Ropa ra tadèngi hèia rèngu aa'i-aa'i malaa, lula ngaa dhu Na peka sèra lèke tare'a-re'a. Nèti èèna ka, rèngu bisa boe abhu j'ara ho pamanahu Yesus. Hèia lasi ka tèke eele Yesus.

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti dhèu madhe mamuri hari; aa dhèu paleo èmu ètu sorga, do aad'o?
(Markus 12:18-27, Lukas 20:27-40)

23 Ètu era ne'e, abhu kahèi dhèu nèti partei Saduki. Dhèu se'e ka dhu aj'a, peka na, dhèu madhe bisa heka mamuri. Lod'o èèna, dhèu se'e kahèi dhu tenge j'ara ho pamanahu Yesus. Nèti èèna ka, rèngu mai pakarèi dènge Ne, peka na,✡ 24 “Ama Mese! Musa dhu suri tèke le atora hia ji'i, dhu peka na: ladhe dhèu mone ca dhèu madhe tèke eele dhèu èmu na dhu dènge boe ana, na, ari nèti dhèu mone ne, hud'i leo nare hari bhèni balu ne, sèna ka abhu kolo gati madha a'a na.✡ 25 Mema uru èèna Musa aj'a sèmi èèna ka. Te ngaa ji'i neo karèi sèmi ne'e: abhu ana mone dhèu pidhu dhu pa'a'ari. Ana partama leo-èmu, te ngaa madhe dènge boe kolo. Hèia ari na leo nare bhèni balu ne. 26 Nèbhu boe ka, na madhe, dènge boe ana kahèi. Sèmi èèna kahèi dènge ari ka tèlu na; nèngu madhèdi kahèi dènge bhèni balu ne, te ngaa madhe kahèi dènge boe ana. Sèmi èèna ka toke ari na dhu limuri tèka, madhe kahèi. 27 Ka bhèni balu ne madhe.
28 De dhu ji'i neo karèi, sèmi ne'e ne: bhèni balu ne dhu leo nèdhi dènge mone dhèu pidhu se. Bèli-camèd'a lod'o èle rai-haha ne, ropa Ama Lamatua pamamuri hari dhèu madhe sèra, na, bhèni ne j'aj'i mi dhèu èmu cee?”
29 Èle èèna ka, Yesus b'ala si, peka na, “Ladhe lii pakarèi miu sèmi èèna, miu se sala kapai le! Te miu se me'a mere boe isi sasuri Ama Lamatua. Aa me'a boe kahèi koasa Na dhu kapai aae èèna. 30 Dhu lèke ka sèmi ne'e! Pe Ama Lamatua pamamuri hari dhèu nèti mamadhe ra, rèngu se paleo heka èmu, sama sèmi ana pajuu Na ètu sorga dhu leo boe èmu.
31 Aa Ja'a neo peka kahèi, lula-nèti dhèu madhe bisa mamuri hari, do aad'o. Ètu d'ara sasuri Musa, dhu lole na, aj'u iiki ca kapua dhu ai na'e te ngaa kèpu boe. Nèti lii lolo ne, èdhi bisa te'a, na, dhèu madhe bisa mamuri hari. Te ètu d'ara sasuri èèna, Ama Lamatua peka dènge Musa, na,
32 ‘Ja'a ne Ama Lamatua nèti bèi-baki èu.
Nuka Abraham, Isak dènge Yakob.
Rèngu aa'i-aa'i ra pahaha iisi era
mi Ja'a toke d'ai sange ne'e ne.’
De èdhi te'a, na, lod'o Ama Lamatua peka sèmi èèna, baki èdhi se dhu madhe nèbhu le. Te ngaa Ama Lamatua peka na, Nèngu j'aj'i Lamatua rèngu era. Nèti èèna ka, èdhi dhu te'a na, samanga rèngu dhu mamuri era, masi ka rèngu dhu madhe nèbhu le. De masi ka madhe, te ngaa ra mamuri hari. Te dhodhoka dhèu mamuri di, dhu pahaha iisi mi Ama Lamatua, dhèu dhu madhe, aad'o, si?!”✡
33 Ropa ra tadèngi rare lii padhai Yesus ne, hèia dhèu Saduki se re'a heka b'ala. Te ngaa dhèu ae se malaa-maloha, ka ra papeka na, “Ira ii! Lii padhai Dhèu ne'e ne be'a seli eele, nga!”

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti paredha dhu kapai risi
(Markus 12:28-34, Lukas 10:25-28)

34 Ropa dhèu Parisi tadèngi, na, Yesus segi le dhèu Saduki, hèia ra pakaboko ho lasi pakarèi dènge Ne. 35 Nèti rèngu se, abhu ca dhèu dhu d'èlu-mèu j'ara-j'ara agama, la'e pakarèi dènge Yesus, aku nèngu na, 36 “Ama Mese! Ja'a neo karèi sèmi ne'e ka: atora nèti ad'a dènge agama èdhi, ae d'ai seli. Paredha aa'i-aa'i dhu nèti Musa, mia ka dhu dedha risi?”
37 Hèia Yesus dhaa, peka na, “Paredha dhu dedha risi ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua suri, peka na:
‘Ama Lamatua èèna, tare'a Lamatua miu.
De miu se hud'i sue *risi* Ne nèti ngaa aa'i-aa'i.
Nèti èèna ka, miu hud'i sanao-maena taruu mi Nèngu,
tadhe paie Ne,
dènge sab'a pa'èra ho madhutu dad'èi Na.’✡

✡ 22:23 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:8 ✡ 22:24 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:5 ✡ 22:32 Kalua nèti Masir 3:6 ✡ 22:37 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:5

38 Ne'e ne ka, paredha dhu dedha dènge
kapai risi! 39 Aa abhu paredha ka dua dhu
peka na:
'Èu hud'i sue ku dhèu leo, nuka sèmi èu sue
ngi'u èu mesa mu.'✡
40 Dua paredha se, nuka kapua nèti
atora Musa dènge lii aj'a-nori aa'i-aa'i ra
nèti dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua.
Dhèu tatu boe madhutu paredha leo, ladhe
nèngu madhutu uuru boe dua paredha dhu
dedha risi se."✡

Kristus, mema tare'a ana-èpu dhèu aae Daud, te ngaa Nèngu Lamatua nèti dhèu aae Daud kahèi

(Markus 12:35-37, Lukas 20:41-44)

41 Ropa dhèu Parisi dhu pakaboko era ètu
èèna, ka Yesus karèi si, peka na, 42 "Karèi
nèti uru ka, Ama Lamatua dhu padhadha
tèke le, ho pua Kristus mai, sèna ka hia
mamuri mi dhèu unu Na. De madhutu
a'abhu miu, na, Kristus èèna ana-èpu cee?"
Hèia ra dhaa peka na, "Nèngu èèna, ana-
èpu nèti dhèu aae Daud."
43 Yesus lii hari, aku Nèngu na, "Ladhe
sèmi èèna, nga tao ka Roh Mola-Mèci èèna
peka dènge dhèu aae Daud, na, nèngu paroa
Kristus, 'Lamatua'? Te Daud suri tèke na,
44 'Ama Lamatua peka mema le dènge
lamatua ja'a, na,
"Mai ho madhèdi ètu era hua iia ne,
ètu baboa g'ana Ja'a.
Te bèli-camèd'a Ja'a tao musu-
musu èu sèra, pahaha iisi mi
èu.'"✡
45 De nèti lii ne'e ne, èdhi te'a, na,
dhèu aae Daud mesa na paroa Kristus ne,
'Lamatua'. De ladhe dhèu peka na, Kristus
dhoka ana-èpu Daud di, èèna dhae d'ai
mèka. Lula Nèngu Lamatua nèti dhèu aae
Daud kahèi!"
46 Ropa ra tadèngi lii padhai Yesus, dhèu
Parisi se nuka sèmi dhèu goa sa, te ca dhèu
sa bisa boe dhaa lii Yesus. Nèti èèna ka, nèti
lod'o èèna, rèngu bani heka tenge j'ara ho
pakarèi Ne.

23

Lamatua Yesus pasanèd'e, sèna ka baku pamud'e dènge mese agama aa dhèu Parisi sèra

(Markus 12:38-39, Lukas 11:43,46, 20:45-46)

1 Èle èèna ka, Yesus aj'a ana madhutu Na
dènge dhèu ae leo dhu palere dènge rèngu.
2 Na peka dènge ra, aku Nèngu na, "Mese
agama dènge dhèu Parisi sèra abhu hak ho
aj'a-nori atora Musa mi dhèu. 3 Nèti èèna
ka, miu hud'i nanene si, aa tao madhutu lii
a'aj'a ra. Te ngaa mage mi madhutu ngaa
dhu ra ad'u-ue, lula rèngu mesa ra madhutu
boe lii a'aj'a rèngu sèra. 4 Rèngu laka-seti
dhèu sèna ka madhutu atora agama ra dhu
pabia dhèu. Te ngaa rèngu mesa ra ro'o
boe soru-bara dhèu, sèna ka madhutu atora
sèra. 5 Aa'i-aa'i dhu ra ad'u-ue sèra, sèna ka
dhèu koa-kad'iri si. Nuka sèmi: ètu katanga
rèi ra, dhu èki dènge mèdha èci dhu suri Lii
Holo-Nori Ama Lamatua, aa ètu lele aai ra
kahèi. Te ngaa rèngu tao parisi hari, sèna
ka dhèu padedha si, peka na, 'Ira ii! Dhèu
se, dhèu mola!'✡
6 Ladhe rèngu maso asa d'ara èmu gareja,
do, d'ara pesta rèngu d'èi tenge era dhu
be'a risi, sèna ka dhèu ae ladhe rèdhi si.
7 Ladhe lasi asa d'ara pasa, rèngu d'èi dhèu
pakab'ua si. Ra tenge j'ara, sèna ka dhèu
pahaha iisi mi rèngu, aa d'èi dhèu paroa ra,
'Ama mese, dhu hua iia.' 8 Te ngaa miu baku
madhutu j'ara rèngu se'e! Dhèu baku paroa
miu 'ama mese', lula Mese miu dhoka ca
dhèu di. Aa miu aa'i-aa'i mi se'e, pa'a'ari.
9 Mage j'oka padedha dhèu ètu rai-haha ne,
peka na, 'ama', lula Ama miu ètu sorga
dhoka èci di. 10 Dhèu baku paroa miu kahèi,
'lamatua', lula Ama Lamatua miu dhodhoka
èci di, nuka Ja'a ne, dhu Ama Lamatua pajaji
mema karèi nèti uru ka. 11 Nèti èèna ka,
Ja'a pasanèd'e mema miu, mage padedha
iisi mi, nuka sèmi dhèu dhu d'èi dhoka dhèu
pakab'ua ra. Nèti miu se, cee ka dhu neo
j'aj'i dhèu kapai, nèngu hud'i j'aj'i ku nuka
sèmi ènu, sèna ka lalau-lalo'o dhèu leo.✡
12 Te dhèu dhu pamone-pabhèni, èèna na
Lamatua pamanahu ne. Te ngaa dhèu dhu
pahaha iisi nuka sèmi ana iiki, bèli-camèd'a
Lamatua ded'e padedha ne."✡

Lamatua Yesus pasanèd'e kètu agama sèra, lula rèngu padhai lii leo, tao leo

(Markus 12:40, Lukas 11:39-42,44,47-52, 20:47)

13 Ka Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Hee, miu mese agama dènge

✡ 22:39 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18 ✡ 22:40 Lukas 10:25-28 ✡ 22:44 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 23:5 Mateos 6:1, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:8, Sensus 15:38 ✡ 23:11 Mateos 20:26-27, Markus 9:35, 10:43-44, Lukas 22:26 ✡ 23:12 Lukas 14:11, 18:14

dhèu Parisi se! Miu mema dhèu dhu padhai
lii leo, tao leo! Bèli-camèd'a miu dui mere
pala miu, lula miu mo'o boe parcaya Ja'a,
nuka Dhèu dhu Ama Lamatua pamoa tèke
pua mai. Aa dhu bhelu risi hari, miu bhab-
hae dhèu neo mai asa d'ara rai paredha
Ama Lamatua, sèna ka ra baku parcaya Ja'a.

14 [Hee, miu mese-mese agama dènge
dhèu-dhèu Parisi! Mema miu dhèu dhu
padhai lii leo, tao leo! Bèli-camèd'a miu
pasae mere mamadhe-mamopo, lula miu
d'èi kapod'e-kabèli bhèni balu, sèna ka
parame mere èmu ra. Te ngaa ètu madha
dhèu ae, miu pa'abhe bhabhelu miu, dènge
j'ara sabaj'a panèbhu-nèbhu, ho dhèu peka
na, miu dhèu d'ara mola. Te ngaa èèna
na, Ama Lamatua hia huku dhu bia risi mi
miu.]*

15 Hee, miu mese agama dènge dhèu
Parisi sèra! Mema miu dhèu dhu padhai
leo, tao leo! Bèli-camèd'a miu pasae mere
mamadhe-mamopo, lula miu lami asa mia
èèna ka, palème lèu, do, ca'e-puru ledhe,
neo tenge dhoka ca dhèu di, sèna ka maso
partei agama miu. Te ngaa ropa na maso,
miu ad'u-ue mamuri na asa bhelu risi, toke
na abhu hahuku dhu babia na, dua hari risi
nèti miu ètu d'ara naraka.

16 Wee! D'ara miu dhu bèdhu le. Nga
tao ka limuri ne miu neo pad'elo j'ara hia
dhèu leo? Pe miu abhu mamadhe-mamopo,
lula miu aj'a leli, peka na, 'Ladhe dhèu
pajaji pake soo-subha dhu ale Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, na, dhèu ne pa'èki boe
dènge lii pajaji na èèna. Te ngaa ladhe na
pajaji pake subha dènge ale mèdha hualaa
ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i,
na, nèngu heka pa'èki dènge lii pajaji na.'
17 Miu goa kabao! Miu pangee na, Ama
Lamatua pakab'ua risi mèdha hualaa sèra
nèti Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Na, do?
Aad'o! Te Èmu ne'e ka dhu tao mèdha sèra
j'aj'i mola-mèci!

18 Miu se aj'a ore-leli kahèi, peka na,
'Ladhe dhèu pajaji pake subha ale mei ko-
rban dhu ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, dhèu ne pa'èki boe dènge lii pajaji
na. Te ngaa ladhe na pajaji pake subha
aa ale mèdha ètu dedha mei korban, na,
dhèu ne heka pa'èki dènge lii pajaji na
kèna.' 19 Miu mema bèdhu tare'a-re'a. Tatu
mei korban ne, kab'ua risi nèti mèdha ètu
dedha mei èèna. Te mei èèna ka dhu
tao mèdha korban rèngu j'aj'i mola-mèci
mi Ama Lamatua. 20 Nèti èèna ka, ladhe
dhèu subha ale mei korban ne, na, be'a
risi ale mei dènge aa'i-aa'i dhu ètu dedha
mei èèna. 21 Aa ladhe dhèu subha ale Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i, na, be'a risi ale
kahèi Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i dènge
kolongara Ama Lamatua. Te Nèngu ka dhu
pea ètu talora aae na. 22 Aa ladhe dhèu
subha ale sorga, na, èèna èci èèna ka dènge
nèngu ale kadera paredha Ama Lamatua,
palere-lere dènge kolongara Na, te Nèngu
ka dhu madhèdi nèd'u paredha ètu èèna.✡

23 Hee, miu mese agama dènge dhèu
Parisi sèra! Mema miu dhèu dhu pad-
hai leo, tao leo! Pe miu abhu mamadhe-
mamopo, lula miu d'èlu-mèu titu kèna
pa'iga capala nèti canguru pala dhu miu
hia Lamatua. Miu pa'iga aa'i mèu-mèu,
toke bubhu nèti d'ara oka, èci sa tèke eele
boe. Miu ige toke lutu-sela nuka sèmi, rèu
d'are, ka'unyi, dènge lasona. Te ngaa miu
pabhèlu eele atora dhu kab'ua risi nèti Ama
Lamatua! Te mamuri miu mola boe. Miu
sue boe dhèu dhu unu aad'o. Aa mamuri
miu madhutu boe dad'èi Lamatua. Be'a
risi miu tao madhutu aa'i dhu pakarej'e
d'ara Lamatua, heka mi pa'ige kèna bubhu-
bubhu dhu lutu sèra, dhu miu neo hia mi
Lamatua.✡ 24 D'ara miu bèdhu, te ngaa
tasamia ka neo era paj'uj'u j'ara hia dhèu
leo? Miu tao atora toke lutu, ho pua dhèu
madhutu, te ngaa atora dhu kab'ua risi
nèti Ama Lamatua, miu mesa mi pusi-pahae
boe. Nuka sèmi miu sule eele kikidui dhu
ana iiki-iiki nèti èi dhu miu minu, te ngaa
badha aae sèmi kabao, miu dhèle kateme!

25 Hee, miu mese agama dènge dhèu
Parisi sèra! Mema miu dhèu dhu pad-
hai leo, tao leo! Pe miu abhu mamadhe-
mamopo, lula miu rase pega-mago toke
mèu kale'e, te ngaa dhoka re li'u di. Masi
ka re d'ara na dhu kaj'alu titu kèna nèti
mana'u miu dènge dèu ngara miu. Mamuri
miu sèmi èèna kahèi.

26 Wee, dhèu Parisi dhu bèdhu, ee! Rase
uuru ku re d'ara pega-mago miu sèra!
Dènge sèmi èèna, re li'u na j'aj'i mèu kahèi!

27 Wee, miu mese agama dènge dhèu
Parisi sèra! Mema miu dhèu dhu pad-

* 23:14 Ayat 14 ne aad'o ètu d'ara sasuri lii Yunani uru-uru sèra. ✡ 23:22 Yesaya 66:1, Mateos 5:34 ✡ 23:23 Atora nèti Ama-ama Agama 27:30

hai leo, tao leo! Pe miu abhu mamadhe-
mamopo, lula miu ca ropa dènge ro'a dhèu
madhe dhu lame dènge èi dama pudhi.
Dhèu ladhe re li'u na, be'a titu kèna.
Te ngaa ètu d'ara, pènu dènge rui dhèu
madhe, aa dhu hèu oone-oone.✡ 28 Miu èci
èèna ka! Miu d'èi tao iisi mi sèmi dhèu dhu
mola-mèci. Nèti li'u dhèu rèdhi, na, miu
nuka sèmi dhèu d'ara mola. Te ngaa ètu
d'ara, miu cakaraa dhèu bhelu-katub'a. Te
miu padhai lii leo, tao leo, aa pabhèlu eele
paredha Ama Lamatua sèra.

29 Hee, miu mese agama dènge dhèu
Parisi sèra! Mema miu dhèu dhu pad-
hai leo, tao leo! Pe miu abhu mamadhe-
mamopo! Miu pakapai ro'a nèti dhèu rèti
lii padhai Ama Lamatua, aa dule pabe'a-
be'a ro'a dhèu d'ara be'a. 30 Te ngaa miu
peka na, 'Sèmi ji'i se mamuri tèu èci èèna
ka dènge bèi-baki ji'i, tatu ji'i madhutu
boe pamadhe dhèu dhu rèti lii padhai Ama
Lamatua sèra.' 31 Dènge j'ara ne'e, miu unu
mi bhoke rahasia miu, na, miu bhelu èci
èèna ka dènge bèi-baki miu. 32 De la'a, sina
ma. Miu tao taruu la bhabhelu toke d'ai èle,
madhutu tatao bèi-baki mi!

33 Miu tare'a-re'a bhelu-katub'a, èci èèna
ka dènge mege dhu dènge raco. Miu
pangee, na, Ama Lamatua huku boe miu?
Aad'o! Tatu Na pèci miu asa d'ara ai naraka!
34 Sanèd'e paie! Pe Ja'a pua ana madhutu
Ja'a mai, ho ra aj'a-nori dènge pad'elo miu
j'ara mamuri Lamatua dhu lèke. Te ngaa
èèna na miu pamadhe cahag'e, aa cahag'e
hari miu paku pamadhe si ètu aj'u palolo-
palèbha. Abhu kahèi dhu miu hake-paru si
ètu d'ara èmu-èmu sabaj'a, aa abhu cahag'e
kahèi miu paj'èra si toke ra rai nèti kota
èci asa kota leo. 35 Lod'o uru sèra, bèi-baki
miu pamadhe Habel. Masi ka nèngu ne,
d'ara dhu mola. Bèi-baki miu dhu loe boe
pamadhe dhèu dhu d'ara mola nèti lai ana-
lai èpu. Toke d'ai Sakaria, ana nèti Barakia.
Ra pamadhe ne ètu madha Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i padètu dènge mei kor-
ban. Lula miu madhutu bhabhelu bèi-baki
mi, nèti èèna ka miu hud'i tago mere raa
nèti dhèu dhu d'ara mola se'e. 36 Mema lèke
tare'a! Te miu ana lod'o limuri ne, bèli-
camèd'a abhu huku lula j'ara-j'ara bhab-
helu dhu bèi-baki miu ad'u-ue karèi nèti
uru ka mai."

D'ara Yesus susa lula tatao dhèu Yerusalem
(Lukas 13:34-35)

37 "Hee, miu dhèu Yerusalem! Miu dhu
loe boe pamadhe dhèu-dhèu rèti lii pad-
hai Ama Lamatua, aa pèci pamadhe dhèu
pajuu-paleha Na dhu mai soru-bara miu.
Ja'a ke'a boe roca pamako miu, sèna ka lèpa
mai asa Ja'a ne, nuka sèmi manu rena dhu
bhiri-sarobho ana na ètu d'ara èla na. Te
ngaa miu pusi-pahae boe Ja'a. 38 Nèti èèna
ka, Lamatua pusi-pahae heka dènge èmu
miu. Ka bèli-camèd'a, èmu èèna dhèu pea
heka ètu d'ara. 39 Nanene paie-iie! Te bèli-
camèd'a miu mèdhi heka Ja'a toke d'ai lod'o
na, miu mangaku, peka na, 'Èdhi manèngi
sèna ka Ama Lamatua pala-bagi mamèngi-
nale mi Dhèu ne'e, lula Lamatua ka dhu pua
Na mai.' Miu mangaku sèmi èèna, heka
mèdhi hari Ja'a kèna."

24

Lamatua Yesus peka tèke gaguri Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i
(Markus 13:1-2, Lukas 21:5-6)

1 Ka Yesus neo tèke eele Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Ropa Na kalua, ana
madhutu Na mai paj'uj'u babe'a Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i ne. 2 Te ngaa Yesus peka
dènge ra, na, "Èmu ne, mema saraga. Te
ngaa nanene, ee! Nèbhu heka dhèu mai
paguri eele aa'i hadhu se."

Lamatua Yesus peka tèke, na, bèli-camèd'a
ana madhutu Na paraga dènge j'aj'èra
(Markus 13:3-13, Lukas 21:7-19)

3 Hèia Yesus la'e madhèdi asa ledhe
Saitun. Ka ana madhutu Na mai padhai lii
mesa ra dènge Ne, peka na, "Ama! Peka
hari ku laa, lii padhai Ama deo na. J'aj'aj'i
na pèri lod'o? Mamai hari Ama na lod'o
mia? Aa tadha-tadha na tasamia? Tasamia
kahèi dènge lod'o èle rai-haha?"

4 Ka Yesus dhaa, peka na, "J'aga paie
mamuri miu, sèna ka dhèu baku kapod'e-
kabèli miu. 5 Te bèli-camèd'a dhèu ae mai
tèb'a kakara, peka na, 'Ja'a ne, Kristus, Dhèu
dhu Ama Lamatua padhadha karèi nèti uru
ka.' Dènge j'ara ne, rèngu monya dhèu ae.
6 Ladhe miu mèdhi ka, dhèu pamusu, do,
tadèngi lii palolo dhèu papara-pakèj'i ètu
mia-mia, na, miu baku madha'u kahèi. Te
j'ara se'e se, hud'i j'aj'i uuru ku, te ngaa
lod'o èle rai-haha ne dhae d'ai mèka. 7 Dhèu
nèti ca suku, èèna na pamusu dènge suku

✡ 23:27 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:3

leo. Negara èci pamusu, lab'a negara leo.
Ètu mia-mia abhu rai opo, aa mangangamad'èu dhu kapai titu kèna. 8 Te ngaa sèra
sa, heka tadha partama kèna, dhu peka na,
lod'o èle rai-haha dètu ae le. Èèna nuka
sèmi bhèni dhu mulai kabake pèd'a neo
nara iisi.
9 De miu hud'i j'aga paie ku ngi'u miu!
Te bèli-camèd'a dhèu mai paj'èra dènge
pamadhe miu. Aa dhèu nèti suku aa'i-aa'i,
èèna na d'èi boe miu, lula miu madhutu
Ja'a.✡ 10 Taa èèna, dhèu ae ka dhu soro
kabodho dènge ro'o heka madhutu Ja'a.
Rèngu panasa èci dènge èci, aa èci pahie
èci. 11 Èèna na abhu dhèu dhu tema leko-
monya se, peka na, rèngu dhèu rèti lii
padhai Lamatua. Ka dhèu ae ka dhu lèka
si. 12 Bèli-camèd'a bhabhelu dhèu asa tabha,
toke dhèu re'a heka pasue èci dènge èci.
13 Te ngaa dhèu dhu taha taruu toke madhe,
tatu Ama Lamatua pala hia ne mamuri.✡
14 Te dhèu hud'i palolo pale-lème ku Lii Lolo
Be'a Ama Lamatua, toke suu-suu rai d'ai
ro'a kakilu ètu rai-haha ne, sèna ka dhèu
aa'i-aa'i re'a mèu j'ara mamuri Lamatua.
Èle èèna ku, rai-haha ne heka èle kèna."

Lamatua Yesus peka mema, bèli-camèd'a dhèu bhelu-katub'a èci mai pa'ele iie dhèu parcaya

(Markus 13:14-23, Lukas 21:20-24)

15 Yesus padhai lii hari, aku Nèngu na,
"Daniel, ca dhèu nèti dhèu rèti lii padhai
Ama Lamatua, dhu suri tèke le, peka na,
bèli-camèd'a dhèu èci dhu bhelu-katub'a
risi eele mai. Èèna na maso titu ètu
era laluri ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua. Dènge j'ara ne,
nèngu pahera eele era ne'e. Nèti èèna ka,
Ama Lamatua soro kabodho tèke eele era
ne'e. De ropa miu mèdhi ka sèmi èèna, na
mi pajiko paie-iie ka! (Dhèu cee dhu baca
sasuri ne'e hud'i pajiko paie-iie ku!)✡ 16 Te
ne'e ne j'aj'i tadha dhu peka na, lod'o-lod'o
j'aj'èra dètu ae le. Ropa mèdhi ka sèmi
èèna, dhèu ètu propensi Yudea, rai ka asa
ledhe. 17 Ladhe abhu dhèu dhu kalua nèti
d'ara èmu le, na maso ia ka mere mèdha-
panyau. Te ngaa rai dènge ka, sèna ka baku
lèke mamadhe-mamopo. 18 Dhèu ètu d'ara
oka, lèpa ia ka mere mèdha-papake mi. Te
ngaa rai dènge ka!✡ 19 Dhu j'èra risi ka, ina
dhu dènge babia, aa ina-ina dhu pasusu ana
dhu heka rara iisi hiu sèra. Te rèngu se bisa
boe rai pamèri. 20 De hua iia miu sabaj'a,
manèngi sèna ka lod'o j'aj'èra èèna mage
lèke dènge hèru èj'i lai, do, lod'o ae sasab'a.
21 Te lod'o èèna j'èra titu kèna! Karèi nèti
Ama Lamatua paj'aj'i rai-haha ne, toke d'ai
sange ne'e ne, dhèu dhae ladhe rèdhi mèka
j'aj'èra dhu kapai sèmi èèna na. Aa èèna
na, dhèu paraga heka dènge j'aj'èra dhu
sèmi èèna.✡ 22 Te ngaa miu oto kapai, te
Ama Lamatua pab'ab'e lod'o èèna. Ladhe
aad'o, na, abhu boe ca dhèu sa dhu bisa taha
mamuri. Te ngaa, lula Ama Lamatua sue
dhèu unu Na dhu hag'e nare sèra, nèti èèna
ka Na pab'ab'e lod'o j'aj'èra sèra.
23 Ladhe lod'o èèna d'ai ka, miu tadèngi
dhèu, peka na, 'Ladhe ku la! Kristus ka
ne'e!' Aa dhèu leo peka na, 'Kristus ka
nèi!' Te ngaa baku miu parcaya! 24 Te èèna
na, abhu dhèu mai tèb'a kakara, peka na,
'Ja'a ne, Kristus!' Aa dhèu leo peka na,
'Ja'a ne, dhèu kèti lii padhai Ama Lamatua.'
Èèna na rèngu tao tadha malaa rupa-rupa,
pake koasa nidhu, sèna ka kapod'e-kabèli
dhèu. Dhèu se tenge j'ara ho dhèu unu
Ama Lamatua sèra lèke tipu kahèi! 25 De
miu hud'i j'aga paie-iie mamuri miu! Lod'o-
lod'o j'aj'èra se, dhae d'ai mèka, te ngaa Ja'a
pasanèd'e mema le miu!
26 Ladhe dhèu peka dènge miu, na, 'Kris-
tus ètu le d'ara tana lapa nèi!', na baku lami
kahèi. Aa ladhe abhu dhu peka na, 'Kristus
nuka ètu d'ara èmu!', na, baku miu parcaya
kahèi. 27 Te Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Bèli-camèd'a ladhe Ja'a mai hari asa
rai-haha ne, dhèu aa'i-aa'i ladhe rèdhi Ja'a,
nuka sèmi dhèu ladhe rèdhi bela kaha'a
nèti dhimu asa haa.✡
28 Ladhe Ja'a lèpa hari mai, pe miu me'a
Ja'a ètu era mia. Nuka sèmi dhèu re'a na,
ladhe dhèu rèdhi manu-bhui dhu tema ra'a
sisi badha madhe, ra lela pa'oru ètu mia, na
ra re'a èèna j'aj'i mi tadha, na, tatu abhu sisi
hèu ètu era èèna."✡

Lamatua Yesus peka mamai hari Na
(Markus 13:24-27, Lukas 21:25-28)

29 Èle èèna ka, Yesus tuhu hari lii padhai
Na, ho peka dènge ana madhutu Na sèra,
aku Nèngu na, "Ladhe oe èle ka lod'o j'aj'èra
sèra,

✡ 24:9 Mateos 10:22 ✡ 24:13 Mateos 10:22 ✡ 24:15 Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ✡ 24:18 Lukas 17:31
✡ 24:21 Daniel 12:1, Rai-haha Rupa Hiu 7:14 ✡ 24:27 Lukas 17:23-24 ✡ 24:28 Lukas 17:37

'Èèna na, madha lod'o maroga kiu-kiu,
hèru heo heka.
Hua hètu-hua hètu kabhui nèti
dedha-liru,
aa koasa-koasa ètu dedha-liru patogo
èci dènge èci.'✡
30 Ka dhèu aa'i-aa'i ladhe rèdhi kahèi
tadha ètu dedha-liru, dhu pad'elo, peka
na, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a neo mai hari
kèna. Ropa rèdhi sèmi èèna, hèia suku
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne j'aj'i madha'u toke
ra tangi. Te bèli-camèd'a Ja'a puru mai
dènge ra'i-liru, heka rèngu ladhe rèdhi
koasa dènge dadedha Ja'a kèna.✡ 31 Ka
Ja'a pake lii tèbhe dhu mèdhu ho pua ana-
ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga, sèna
ka pakaboko rare dhèu aa'i-aa'i dhu Ja'a
kabhili kore le, nèti suu-suu rai-haha, nèti
haa toke dhimu, nèti badae toke balèu."

Lod'o-lod'o j'aj'èra j'aj'i mi tadha mamai Lamatua Yesus
(Markus 13:28-31, Lukas 21:29-33)

32 "Ja'a pakasame sèmi aj'u ca kapua.
Ladhe rèu na mulai karara, tadha na, oe
dètu hèru hadhu kèna. 33 Sèmi èèna kahèi,
ladhe miu mèdhi ka d'ai lod'o-lod'o j'aj'èra,
nuka sèmi dhu Ja'a peka-padhai deo na,
èèna tadha, na, mamai Ja'a dhu dètu iiki
le. 34 Nanene paie-iie! Nèti dhèu aa'i-aa'i
dhu mamuri loo-limuri ne, èèna na abhu
cahag'e dhu dhae madhe mèka, te lod'o
j'aj'èra se dhu j'aj'i le. 35 Masi ka liru dènge
rai-haha ne ele, te ngaa lii padhai Ja'a ne ca
lamusi sa bisa boe ele."

Lamatua Yesus peka na, ca dhèu sa re'a boe lod'o mamai Nèngu
(Markus 13:32-37, Lukas 17:26-30,34-36)

36 "Ca dhèu sa re'a boe pèri lod'o Ja'a mai
hari. Ana pajuu Ama Lamatua ètu sorga
re'a boe kahèi. Ja'a mesa ku ke'a boe kahèi.
Dhodhoka Ama Ku mesa Na dhu ne'a. 37 Te
Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Bèli-
camèd'a ropa Ja'a mai hari, nuka sèmi taa
uru sèra, lod'o Noh mamuri era.✡ 38 Èi aae
dhae j'aj'i mèka lala, te ngaa dhèu-dhèu
dhu ra'a-rinu, aa paleo èmu sèmi biasa.
Dhèu sèra tao taruu sèmi èèna, toke Noh
maso asa d'ara kapa aae èèna. 39 Te ngaa
ropa èi aae lala, hae nèti aa'i si, rèngu heka
kabèdhi kèna, lula ngaa dhu j'aj'i sèra. Èci
èèna ka dènge mamai Ja'a bèli-camèd'a.✡
40 Lod'o èèna, ladhe abhu dhèu dua ètu d'ara
oka, cag'ag'a laa Ama Lamatua ded'e nèti
ca dhèu, aa ca dhèu hari tèke eele. 41 Ladhe
dhèu bhèni dhèu dua dhu maj'u are, kaca'a
la Ama Lamatua ded'e nèti ca dhèu, aa ca
dhèu hari tèke eele.
42 Nèti èèna ka, miu hud'i bori pa'èra
mema kahèi, te miu me'a boe pèri lod'o
Lamatua miu lèpa hari mai. 43 Pangee paie-
iie! Ladhe lamatua èmu dhu ne'a mema,
na, mèda none dhèu mana'u mai, tatu na
pasaruru boe musi madha na, sèna ka dhèu
mana'u baku maso asa d'ara èmu. 44 Nèti
èèna ka, miu hud'i pa'èra mema kahèi. Te
mamai hari Ja'a èèna, dènge sahèka!"✡

Lamatua Yesus aj'a, peka na, dhèu sab'a hud'i madhutu taruu ku dad'èi lamatua na
(Lukas 12:41-48)

45 Ka Yesus tuhu hari lii padhai Na, peka
na, "Miu hud'i j'aj'i ku nuka sèmi dhèu sab'a
dhu madhutu dhodhoka dad'èi lamatua na.
Te ladhe lamatua na neo la'e rai kaj'èu, na
ded'e dhèu sab'a dhu sèmi èèna ku, ho uri
nganga'a-nganginu hia isi èmu na. 46 Ladhe
lamatua na lèpa, ladhe nèdhi dhèu sab'a
na dhu sab'e dènge be'a, tatu na karej'e.
47 Parcaya la Ja'a, te bèli-camèd'a lamatua
èmu hia dhèu sab'a ne koasa, sèna ka ladhe-
leru mèdha-panyau na aa'i-aa'i.
48 Te ngaa ladhe dhèu sab'a ne, dhèu
bhelu, tatu na ngee ètu d'ara na, 49 'Be'a
kèna! Lamatua ja'a la'e le, de cee ne'a na
pèri lod'o lèpa hari mai!' Nèti ngangee
sèmi ne'e ne, hèia na kalabhe dhèu sab'a leo
sèra. Aa nèngu madhèdi na'a-ninu mau-
mau bera-bera dènge dhèu mahu sèra. 50 Te
ngaa dhu ne'a nare boe, na, cag'ag'a laa
lamatua na lèpa hari mai. 51 Hèia lamatua
na capa paj'èra ne, ka core ne asa li'u, sèna
ka na pa'èci dènge dhèu padhai lii leo, tao
leo sèra. Ètu era ne'e, dhèu aa'i-aa'i ra tangi
d'ara pèd'a, lula ra j'èra d'ai seli."

25

Lamatua Yesus hia lii pakasame lula-nèti dhèu bhèni dhu tatae mamai dhèu mone dhu neo kab'i

1 Èle èèna, hèia Yesus tuhu hari lii lula-
nèti Ama Lamatua nèd'u paredha, aku
Nèngu na, "Miu hud'i bori mema-mema ho

✡ 24:29 Yesaya 13:10, 34:4, Yeskial 32:7, Yoel 2:10,31, 3:15, Rai-haha Rupa Hiu 6:12-13 ✡ 24:30 Daniel 7:13, Sakaria 12:10-14, Rai-haha Rupa Hiu 1:7 ✡ 24:37 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:5-8 ✡ 24:39 Lii Lolo dhu Uru Tèka 7:6-24 ✡ 24:44 Lukas 12:39-40

soru mamai Ja'a, nuka sèmi lii pakasame
ne. Sèmi ne'e: ca tèka dhèu bhèni dhèu
canguru dhu kalua re mèda, lasi soru broit
dhèu mone, rèti dènge labhu èi mènyi asa
èmu angalai ra.✡ 2 Te ngaa nèti rèngu
canguru dhèu se, abhu lèmi dhu goa, aa
lèmi dhu d'èlu-mèu. 3 Lèmi dhu goa se, rèti
boe èi mènyi dhu risi. 4 Te ngaa lèmi dhu
d'èlu-mèu se, rèti parisi.
5 D'ai èmu, broit dhèu mone dhae mai
mèka. Nèbhu-nèbhu ka, dhèu bhèni se
musi madha ra sakaa, hèia ra bhèj'i luu titu
kèna.
6 Re'a rare boe te, d'ai talora mèda sa, hèia
tadèngi lii pa'oo, peka na, 'Wee! Broit mai
le! Mai lati soru ne!' 7 Ropa ra tadèngi, hèia
dhèu bhèni se kèd'i ka. Ka ra kèpe ka labhu
ra èci-èci. 8 Te ngaa dhèu bhèni dhu goa
se, peka dènge bhèni aanga ra, aku rèngu
na, 'Angalai, ee! Bagi hia ji'i èi mènyi miu
ciki la, te labhu ji'i di ruru-ruru kèna!' 9 Te
ngaa dhèu bhèni dhu d'èlu-mèu se dhaa,
aku rèngu na, 'Irii! Baku nasa, te bisa boe.
Te èi mènyi ji'i d'ai boe èdhi aa'i-aa'i ti!
De be'a risi lami hèli ètu era dhu pahia èi
mènyi.' 10 Hèia lasi ka hèli èi mènyi. Te ngaa
ropa rèngu lasi, broit dhu d'ai le. Ka dhèu
bhèni dhu d'èlu-mèu se, lasi ka asa d'ara
pesta, palere-lere dènge broit dènge tamu
aa'i-aa'i ra. Ropa rèngu aa'i-aa'i d'ai d'ara,
ka ra bèdho èmu.
11 Hèia dhèu bhèni dhèu lèmi dhu goa se,
lèpa mai. Ka ra paroa peka na, 'Ama! Ama!
Conge ku èmu hia ji'i la!' 12 Te ngaa ama ne
dhaa, aku nèngu na, 'Wee, bisa boe, te miu
se cee, ja'a tadhe boe!'✡
13 Nèti èèna ka, miu hud'i pa'èra taruu, te
miu me'a boe kahèi, lod'o do hake pèri Ja'a
lèpa hari mai."

Lamatua Yesus pake lii pakasame lula-nèti dhèu sab'a dhu uri doi-dhari lamatua na (Lukas 19:11-27)

14 Ka Yesus peka hari lii pakasame èci,
aku Nèngu na, "Ropa Ja'a tèke eele miu, na,
miu hud'i sab'a paie-iie hia Ja'a, nuka sèmi
lii pakasame ne: abhu lamatua ca dhèu
neo pakèd'i la'e asa rai kaj'èu. Ropa na
pa'èra neo la'e, hèia na paroa nare dhèu-
dhèu sab'a na, ka na paredha si, aku nèngu
na, 'Miu pake doi ne, tao mi poko. Ladhe
ja'a lèpa mai, miu pad'elo dènge ja'a, miu
abhu leto ca ngaa.' 15 Ka na pabagi doi
hualaa mi dhèu sab'a ka èci, lèmi saku,*
sèna ka pab'unge ne. Dhèu sab'a ka dua
abhu doi dua saku, aa ka tèlu abhu doi ca
saku, madhutu a'èra rèngu èci-èci ra. Ka
lamatua ne pakèd'i la'e ka.
16 Ropa sèmi rare doi ne, hèia dhèu sab'a
ka èci la'e dènge d'aga. Nèbhu boe, na abhu
leto doi lèmi saku hari. 17 Sèmi èèna kahèi
dènge dhèu sab'a ka dua. Na abhu leto, doi
dua saku hari. 18 Te ngaa dhèu sab'a ka tèlu
dhu abhu doi ca saku deo na, la'e kèi ro'a ka
na padhènu doi lamatua na asa d'ara.
19 Nèbhu ae ku, heka lamatua rèngu lèpa.
Hèia na paroa dhèu sab'a na sèra, ho parisa
doi na, dhu na hia si uri. 20 Dhèu sab'a ka èci,
la'e ka saraka doi canguru saku, ka na peka,
'Ama! Doi ama ka ne'e. Ca hari ni, ama hia
ja'a doi lèmi saku. Te ngaa limuri ne, ja'a
abhu leto lèmi saku kahèi.'
21 Ropa lamatua na tadèngi, hèia na kare-
j'e. Ka na peka, na, 'Be'a! Èu ne dhèu sab'a
dhu be'a. Èu ne maj'èni, aa d'èi madhutu
taruu lii paredha ja'a, masi ka ja'a aad'o.
Lula èu ne bisa uri dhu ciki sèmi ne'e, de
èèna na ja'a ded'e èu sèna ka uri j'ara dhu
kapai aae hari. Pe ja'a tao pesta, sèna ka
ta'a-tinu sama-sama.'
22 Èle ka, dhèu sab'a ka dua, la'e saraka
mi lamatua na, doi èpa saku, ka na peka na,
'Ama! Ca hari ni, ama hia ja'a doi dua saku.
Te ngaa ladhe ku la, ja'a abhu leto dua saku
kahèi.'
23 Ka lamatua ne karej'e kahèi, ka na peka
na, 'Be'a! Èu ne dhèu sab'a dhu be'a kahèi.
Èu ca dhèu dhu maj'èni, aa madhutu taruu
lii paredha ja'a, masi ka ja'a aad'o. Lula èu
bisa uri dhu ciki sèmi ne'e ne, de èèna na
ja'a ded'e èu ho uri dhu kapai hari. Pe ja'a
tao pesta, sèna ka ta'a-tinu sama-sama.'
24 Èle èèna ka, dhèu sab'a ka tèlu, la'e peka
dènge lamatua na, aku nèngu na, 'Ama! Ja'a
ke'a na, ama ca dhèu dhu d'ara adhu. Te
ama more ngaa dhu dhèu leo tao, aa puu
more ngaa dhu dhèu leo sèle. 25 Ka ja'a
madha'u, mage doi se ele, hèia ama huku
ja'a. Nèti èèna ka, ja'a huni paie-iie ne. Ka
se'e, ama! De more hari ka, te doi ama se,
kura boe ca ana ma sa!'
26 Ropa lamatua ne tadèngi nare, hèia na
jèke dhèu sab'a ne, aku nèngu na, 'Wee, èu

✡ 25:1 Lukas 12:35 ✡ 25:12 Lukas 13:25 * 25:15 Lii Yunani ètu ne'e, suri peka na, lèmi τάλαντον (*talanton*). Talanton èci na, nuka sèmi gaji ca dhèu tuka d'ara 15 tèu. De lèmi talanton èèna, gaji 75 tèu.

ne dhèu sab'a dhu bhelu aa bai-eed'a! Èu
dhu me'a, na, ja'a kore ngaa dhu dhèu leo
tao, aa puu kore ngaa dhu dhèu leo sèle,
27 nga tao ka èu lamu boe tèke doi ne mi
bank? Sèna ka ropa ja'a lèpa, ja'a kore
bunga na, masi ka ciki oo'e, ngaa-ngaa tao
boe!'
28 Ka lamatua ne pua dhèu sab'a dhu leo
sèra, aku nèngu na, 'Mere doi nèti nèngu
ne, ho hia mi dhèu sab'a dhu abhu leto lèmi
saku èèna. 29 Te dhèu dhu uri paie-iie ngaa
dhu ètu adhe-aai na, èèna na, na abhu ae
hari. Te ngaa dhèu dhu ro'o boe uri ngaa
dhu ètu d'ara adhe-aai na, èèna na rare aa'i
nèti nèngu.✡
30 Kèpe mere dhèu sab'a dhu guna boe ne.
Nuni pa'oro ne, pèci asa li'u nèi. Soro tèke
ne, sèna ka na tangi, aa dui nare j'aj'èra ètu
era maroga aatu-aatu nèi!'"✡

Lamatua Yesus lole a'èle rai-haha, dènge lod'o Nèngu neo j'ue lii langu dhèu aa'i-aa'i

31 Ka Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne, bèli-camèd'a puru mai dènge dadedha
nèti Ama Ku, palere-lere dènge ana pa-
juu Na nèti sorga. Èle na Ja'a madhèdi
ètu kadera paredha dhu dedha risi, sèna
ka parisa mamuri dhèu aa'i-aa'i.✡ 32 Bèli-
camèd'a dhèu aa'i-aa'i dhu mamuri rèdhi
ètu rai-haha, mai asa madha Ja'a. Pe Ja'a
hag'e si, nuka sèmi dhèu madhenga badha
pacèri kahib'i-kalèbho nèti kahib'i-ka'ia,
sèna ka j'aj'i mi dua kaboko. 33 Dhèu-dhèu
dhu mamuri madhutu dad'èi Ama Lamatua,
Ja'a hia si re g'ana Ja'a. Te ngaa dhu leo
sèra, Ja'a hia si re kariu Ja'a. 34 Lod'o èèna,
Ja'a kèd'u paredha nuka sèmi Dhèu Aae.
Èèna na dhèu-dhèu ètu g'ana Ja'a, Ja'a peka
dènge rèngu, na, 'Miu se'e se, ka dhu abhu
mèngi-nale nèti Ama Ku. Mai lati asa d'ara
èmu Na, dhu Na tao tèke hia miu, karèi nèti
uru ka. 35 Ja'a nèru miu, lula uru èèna lod'o
Ja'a manganga, miu ka dhu panga'a Ja'a. Aa
lod'o Ja'a koko kamango, miu ka hia Ja'a
kinu. Ja'a mai nuka sèmi dhèu leo kara, te
ngaa miu hia Ja'a manubha ètu d'ara èmu
miu. 36 Ja'a dènge boe mèdha-papake, te
ngaa miu ka dhu papake Ja'a. Ja'a ètu d'ara
papèd'a-tarègu, te ngaa miu ka dhu lalau-
lalo'o Ja'a. Ja'a ètu d'ara bèdho, aa miu ka
dhu mai pa'asu-pareo dènge Ja'a.'
37 Ropa dhèu-dhèu ètu sebhe g'ana Ja'a
se tadèngi lii Ja'a ne, ra dhaa peka na,
'Lamatua, ne'e ne tasamia kèna? Lamatua
peka na, Lamatua manganga, ka ji'i pan-
ga'a. Lamatua koko kamango, ka ji'i hia
minu. 38 Lamatua sèmi dhèu leo kara, ka ji'i
hia manubha ètu d'ara èmu ji'i. Lamatua
dènge boe mèdha-papake, ka ji'i papake
Lamatua. 39 Lamatua pèd'a, ka ji'i lalau-
lalo'o Lamatua, Lamatua ètu d'ara bèdho,
ka ji'i dhiu pa'asu-pareo. Te ngaa j'ara se'e
se, lod'o mia ka dhu ji'i tao mi Lamatua?'
40 Pe Ja'a dhaa si, peka na, 'Parcaya la Ja'a!
Te lod'o miu tao j'ara se'e se mi dhèu unu
Ja'a, masi ka tao mi dhèu dhu haha d'ai seli
èèna ka, sèra sa miu tao le mi dedha Ja'a
kahèi!'
41 Èle èèna, dhèu-dhèu dhu ètu sebhe
kariu Ja'a, Ja'a peka dènge rèngu, na, 'Hee,
dhèu bhelu-katub'a! Ama Lamatua dhu
dhoo le miu. Pakaj'èu nèti ne'e ne! Pe
Ja'a paredha dhèu mai kèpe miu, sèna ka
pèci asa d'ara ai naraka dhu heo robhe-
robhe. Te Ama Lamatua dhu sadia nare le
era j'aj'èra ne, hia mi nidhu dènge dhèu
aae ra. 42 Ja'a babège eele miu, lula lod'o
Ja'a manganga, miu hia boe Ja'a ku'a. Aa
lod'o Ja'a koko kamango, miu hia boe Ja'a
kinu. 43 Ja'a mai nuka sèmi dhèu leo kara,
te ngaa miu soru boe Ja'a asa d'ara èmu mi.
Ja'a dènge boe mèdha-papake, te ngaa miu
papake boe Ja'a. Lod'o Ja'a pèd'a-tarègu,
miu lalau-lalo'o boe Ja'a. Ja'a ètu d'ara
bèdho, te ngaa miu pa'asu-pareo boe Ja'a sa
kahèi.'
44 Ropa dhèu bhelu-katub'a se tadèngi
lii Ja'a sèmi èèna, hèia ra b'ala, peka na,
'Lamatua ne tasamia kèna? Lamatua peka
na, Lamatua manganga, te ngaa ji'i hia boe
mu'a. Lamatua koko kamango, te ngaa ji'i
hia boe minu. Lamatua nuka sèmi dhèu leo
kara, te ngaa ji'i ngo'o boe hia manubha ètu
d'ara èmu ji'i. Lamatua dènge boe mèdha-
papake, te ngaa ji'i papake boe. Lamatua
ètu d'ara papèd'a-tarègu, te ngaa ji'i lalau-
lalo'o boe. Lamatua ètu d'ara bèdho, te
ngaa ji'i pa'asu-pareo boe. Te ngaa j'ara se'e
se, ji'i tao mi Lamatua lod'o mia?'
45 Pe Ja'a dhaa mi rèngu, peka na, 'Parcaya
la Ja'a! Te lod'o miu soru-bara boe dhèu-
dhèu dhu haha ae d'ai seli, èci èèna ka
dènge miu soru-bara boe Ja'a.' 46 Ka dhèu

✡ 25:29 Mateos 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18 ✡ 25:30 Lukas 19:11-27, Mateos 8:12, 22:13, Lukas 13:28 ✡ 25:31 Mateos 16:27, 19:28

bhelu-katub'a abhu j'aj'èra, toke d'ai mia-mia. Te ngaa dhèu-dhèu dhu d'ara mola, abhu mamuri taa-taa, toke d'ai mia-mia dènge Ama Lamatua.”✡

26

Kètu agama Yahudi sèra tenge j'ara ho pamadhe Lamatua Yesus

(Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2, Yohanis 11:45-53)

1 Ropa Yesus aj'a nare j'ara se aa'i-aa'i ra, hèia Na lii dènge ana madhutu Na, aku Nèngu na, 2 “Miu me'a le, na, di dua lod'o ka d'ai lod'o babe'a èdhi, nuka Pesta Paska. Lod'o èèna, abhu dhèu dhu pahie Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne. Èle èèna, ra paku pamadhe Ja'a ètu aj'u palolo-palèbha.”✡

3 Lod'o èèna, kètu agama Yahudi dènge dhèu heka ad'a sèra, dhu pakaboko ètu d'ara èmu Kayafas. Kayafas ne, nuka kètu kapai risi agama Yahudi. 4 Rèngu se tenge j'ara ho neo kèpe Yesus pahuni-pahuni, sèna ka pamadhe Ne. 5 Te ngaa rèngu rare lii èci, peka na, “Mata ku! Mage èdhi kèpe Ne ètu d'ara lai-lai ne, lula lod'o-lod'o be'a dètu le. Mage dhoka dhèu ae dhu d'èi Nèngu, tao maruru.”

Bhèni ca dhèu pahae èi hèu mèngi dhu kab'ua mi Lamatua Yesus

(Markus 14:3-9, Yohanis 12:1-8)

6 Ètu rae Betania, abhu ca dhèu ngara na Simon. Uru èèna, dhèu madenge dènge ne, lula nèngu dhu lèke èi papèd'a kusta. Te ngaa limuri ne, èle le nèti papèd'a na. Lod'o dhu d'ai mèka lod'o babe'a dhèu Yahudi, Yesus si ra'a ètu d'ara èmu Simon. 7 Ropa rèngu ra'a era, bhèni ca dhèu mai paraga dènge Yesus. Nèngu nèd'u boto cue dhu tao nèti hadhu dhu kab'ua.* Boto ne dhu isi na, èi hèu mèngi dhu kab'ua titu kèna. Ka bhèni ne hake pamae katanga boto ne. Hèia na pahae mau-mau èi hèu mèngi ne mi kètu Yesus, sèna ka j'aj'i tadha, nèngu pakab'ua Yesus.

8 Te ngaa ropa ana madhutu Na ladhe rèdhi tatao bhèni ne, hèia ra nasa. Ka ra paka'uu, aku rèngu na, “Heh! Bhèni ne bhori eele iia d'ara, èi hèu mèngi dhu kab'ua aae ne. Baku na tao sèmi èèna! 9 Be'a risi nèngu pahie! Sèna ka kab'ua na bagi mi dhèu-dhèu dhu unu boe ngaa-ngaa.”

10 Te ngaa Yesus ne'a ngangee rèngu, hèia Na lii peka na, “Miu se baku pasusa bhèni ne! Hud'i laa! Ja'a karej'e, lula na pahae le èi hèu mèngi ne mi ngi'u Ja'a. 11 Te dhèu dhu unu boe ngaa-ngaa pa'èci taruu dènge miu. Te ngaa Ja'a ne mamuri nèbhu heka dènge miu.✡ 12 Aa bhèni dhu pahae èi hèu mèngi mi ngi'u Ja'a ne, sèmi ngaa te, nèngu pahèu mèngi mema le ngi'u aae Ja'a. Te mamuri Ja'a nèbhu heka. 13 Ngee paie-iie! Sad'i ètu mia èèna ka, ladhe dhèu palolo Lii Lolo Be'a Ama Lamatua palème rai-haha ne, tatu rèngu papeka kahèi babe'a bhèni ne, sèna ka dhèu aa'i-aa'i sanèd'e ne.”

Yudas pane'a lii dènge kètu agama Yahudi sèra, ho pahie Lamatua Yesus mi rèngu

(Markus 14:10-11, Lukas 22:3-6)

14 Ca dhèu nèti canguru dua ana madhutu Yesus se, dhu ngara na Yudas Iskariot. Lod'o èèna kahèi, kalua la'e tenge kètu agama Yahudi sèra, sèna ka neo pahie Yesus mi rèngu. 15 Ropa Yudas d'ai dhèu se'e, hèia na karèi, peka na, “Ama-ama! Ladhe ja'a bhoke j'ara ho miu bisa kèpe Yesus, miu hia ja'a ngaa?”

Hèia dhèu se dhaa, peka na, “Ladhe èu neo pahie Ne dènge ji'i, na ji'i b'ae.” Ka ra ige rare 30 (tèlu nguru) doi iia, aa ra j'ole asa Yudas.✡ 16 Èle, ka Yudas li'u ka la'e, hèia na tenge j'ara ho saraka Yesus asa d'ara adhe-aai rèngu.

Lamatua Yesus na'a kalela Paska dènge ana-ana madhutu Na

(Markus 14:12-21, Lukas 22:7-14,21-23, Yohanis 13:21-30)

17 D'ara tèu mai-tèu mai, abhu lod'o babe'a dhèu Yahudi dhu nanèbhu na pidhu lod'o. Ra pangare lod'o babe'a se, na, ‘Pesta Roti dhu Pake boe Ragi’.† Ropa pesta èèna neo mulai, ana madhutu Yesus se mai karèi Ne, aku rèngu na, “Ama! Mèda ne'e, èdhi bhoke lod'o babe'a èdhi. De Ama neo sèna

✡ 25:46 Daniel 12:2 ✡ 26:2 Kalua nèti Masir 12:1-27 * 26:7 Boto ne, ra tao nèti hadhu kab'ua dhu dhèu bisa pae. Alkitab lii Yunani peka na boto ne ra tao nèti hadhu dhu ngara na, ἀλάβαστρος (*‘alabastros’*). Ladhe kahèi ètu Lukas 7:37-38. ✡ 26:11 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 15:11 ✡ 26:15 Sakaria 11:12 † 26:17 Kalela èèna pasanèd'e lod'o bèi-baki dhèu Yahudi kalua nèti rai Masir. Lod'o èèna, rèngu pakèd'i dènge lai-lai. Nèti èèna ka, abhu boe tebho dhu nèbhu ho tao reis roti pake ragi. Baca ètu *Kalua nèti Masir* 12:6,15.

ka ji'i la'a roro kahib'i-kalèbho, aa lalau era
pesta Paska ètu mia?"
18 Ka Yesus b'ala si, peka na, "Lami asa
d'ara kota, pe mi paraga dènge ama ca
dhèu. Miu peka dènge ne sèmi ne'e, 'Ama!
Ama Mese rasa lod'o mamadhe Na nèbhu
heka. Hèia Na manèngi era èci ètu d'ara
èmu ama, sèna ka Na tao kalela Paska dènge
ana-ana madhutu Na.'"
19 Ropa ra tadèngi rare, hèia ana-ana
madhutu Na, tao sèmi dhu Na peka. Ka ra
lalau nganga'a kalela Paska ètu era èèna.
20 Ropa d'ai mèda, hèia Yesus dènge ana-
ana madhutu Na, dhèu canguru dua sèra,
madhèdi ra'a-rinu. 21 Ropa dhu ra'a era,
hèia Na lii, peka na, "Mi nanene! Ca dhèu
nèti miu se, èèna na pahie Ja'a asa adhe-aai
dhèu leo kara."
22 Ropa ra tadèngi sèmi èèna, d'ara rèngu
roe-bhilu. Ka rèngu èci-èci karèi Yesus,
peka na, "Dhèu dhu Ama peka deo na, ja'a
aad'o, sina ma?"
23 Hèia Na peka, na, "Dhèu dhu cèb'u roti
na palere-lere dènge Ja'a asa d'ara mago ne,
nèngu ka dhu pahie Ja'a.✡ 24 Sanèd'e, ee!
Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, hud'i
madhe ku, nuka sèmi dhu suri tèke ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua. Te
ngaa mate unu na! Dhèu dhu neo pahie Ja'a,
bèli-camèd'a pasae nare pala na! Hua iia
risi, ina na baku nara iisi ne!"
25 Èle èèna ka, Yudas karèi kahèi, peka
na, "Tatu dhèu dhu Ama peka deo na, ja'a
aad'o, sina ma?"
Hèia Yesus b'ala ne, "Mema tare'a èu unu
mu ka dhu peka lii èèna. De cee hari?"

Lamatua Yesus peka na, roti dènge èi anggor j'aj'i mi tadha ho sanèd'e Nèngu

(Markus 14:22-26, Lukas 22:14-20, 1 Korintus 11:23-25)

26 Rèngu dhu ra'a era, hèia Yesus ded'e
nare roti cue, aa Na manèngi makasi mi
Ama Lamatua. Ka Na pamae roti ne, hèia
j'ole asa ana-ana madhutu Na, aa Na peka,
"Roti ne'e ne, ngi'u Ja'a. Mere ho mi'e ka!"
27 Èle ka, Yesus nare galaa dhu pènu
dènge èi anggor, ka Na manèngi makasi mi
Ama Lamatua. Hèia Na j'ole asa ana-ana
madhutu Na, aa Na lii, peka na, "Miu aa'i-
aa'i mi, mere ho minu. 28 Te èi anggor ne'e
ne, raa Ja'a kèna. Èèna na Ja'a madhe, te
ngaa raa Ja'a suti, sèna ka sui kore dhèu ae
nèti koasa sasala-sasigo ra. Raa ne'e j'aj'i
mi tadha ho pasanèd'e dhèu, peka na, ngaa
dhu Ama Lamatua pajaji èèna, mema limuri
ne j'aj'i le. De mere ho minu ka!✡ 29 Te ngaa
nanene paie-iie! Mulai nèti mèda ne, Ja'a
kinu heka èi anggor. Pe Ja'a dènge Ama Ku
madhèdi ngèd'u paredha sama-sama ètu
sorga, heka Ja'a kinu hari kèna dènge miu."
30 Èle èèna, hèia rèngu sod'a lii sod'a èci,
ho koa-kio Ama Lamatua. Ka mèda èèna
kahèi, rèngu lasi dènge ka asa ledhe Saitun.

Lamatua Yesus peka mema, na, bèli-camèd'a Petrus pasili Nèngu

(Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34, Yohanis 13:36-38)

31 Ropa ètu d'ara kakako rèngu, Yesus
peka dènge ana madhutu Na, aku Nèngu na,
"Ciki hari ètu d'ara mèda ne'e kahèi, miu
aa'i-aa'i mi rai tèke eele Ja'a mesa-mesa Ku.
Te dhu suri tèke le ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci Ama Lamatua, peka na,
'Èèna na, Ama Lamatua pamadhe ana mad-
henga badha,
ka kahib'i-kalèbho na rai paj'ala.'✡
32 Ja'a madhe tare'a, te ngaa ladhe Ja'a
mamuri hari, laku mate miu ètu propensi
Galilea."✡
33 Te ngaa Petrus d'èi boe nanene lii Na,
ka na peka, "Ama! Masi ka dhèu leo rai tèke
eele Ama, te ngaa ja'a rai boe!"
34 Hèia Yesus b'ala aku Nèngu na, "Petrus!
Sèmi èèna, do? Lèka la lii Ja'a ne! Ètu d'ara
mèda ne'e ne kahèi, manu dhae kokotoo
mèka, te èu dhu pasili le tèlu hari, peka na,
èu tadhe boe Ja'a!"
35 Te ngaa Petrus no'o boe sèmi. Ka na
peka, "Aad'o, Ama! Ladhe Ama madhe, ja'a
madhe kahèi. Te ja'a rai boe, tèke eele
Ama!" Angalai Petrus se, peka sèmi èèna
kahèi.

Lamatua Yesus manèngi-mangaj'i ètu d'ara oka Getsemani

(Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46)

36 Ka Yesus si kako taruu asa ledhe Saitun,
d'ai d'ara oka cue, ngara na *Getsemani*.‡ Ètu
era ne'e Yesus peka dènge ana madhutu
Na, "Miu madhèdi uuru ku mi ne'e, te
Ja'a neo laku manèngi-mangaj'i asa nèi."

✡ 26:23 Lii Sod'a Koa-Kio 41:10 ✡ 26:28 Kalua nèti Masir 24:8, Yermia 31:31-34 ✡ 26:31 Sakaria 13:7 ✡ 26:32 Mateos 28:16 ‡ 26:36 Ètu d'ara lii Ibrani, 'Getsemani' sasoa na, 'gagili dhu gili èi mènyi nèti hua saitun'.

37 Te ngaa Na paroa nare Petrus, Yakobis
dènge Yohanis, ho lasi palere-lere dènge
Ne. Mulai nèti èèna ka, d'ara Na ma'ète
laho mae-mae, aa roe-bhilu. 38 Rèngu kako
kaj'èu mèka, te Na peka dènge rèngu, aku
Nèngu na, "D'ara Ja'a susa titu kèna! Ja'a
nuka sèmi oe madhe sa. Miu madhèdi, mate
Ja'a mi ne'e."
39 Ka la'e ako kaj'èu ciki, hèia Na pat-
itu kètu urutuu ho sabaj'a, aku Nèngu na,
"Ama pasue! Ladhe Ama d'èi na, Ja'a baku
pasae j'aj'èra ne'e. Te ngaa baku madhutu
dad'èi Ja'a, hud'i laa madhutu dad'èi Ama
di."
40 Sabaj'a nare, hèia lèpa la'e asa era ana
madhutu Na dhèu tèlu sèra. Te ngaa rèngu
dhu bhèj'i luu. Ka Yesus parèi si, hèia Na lii
dènge Petrus, peka na, "Hee, Petrus! Nga
tao ka miu se bhèj'i? Ja'a ètu nèi nèbhu boe,
te ngaa miu lake mere boe beke ciki sa mate
Ja'a! 41 Ruri pamako musi madha miu. Kèd'i
ho beke dènge Ja'a. Te d'ara miu mema d'èi
tao dhu be'a, te ngaa ngi'u miu èra boe.
De hua iia miu sabaj'a, sèna ka ladhe lèke
dadugu-rariu miu bisa taha."
42 Ka Yesus la'e hari sabaj'a, peka na,
"Ama! Ladhe Ja'a hud'i pasae ku j'aj'èra
ne'e, hud'i laa madhutu dad'èi Ama di."
43 Sabaj'a nare, hèia na mai hari asa era ana
madhutu Na dhèu tèlu se. Te ngaa dhu ra
bhèj'i hari, lula musi madha ra sakaa titu
kèna.
44 Ka Na tèke eele si, la'e hari manèngi-
mangaj'i catèka. Na manèngi-mangaj'i hari
mi Ama, sèna ka baku soro tèke Nèngu
pasae j'aj'èra èèna, te ngaa hud'i laa mad-
hutu dhoka dad'èi Ama di. 45 Sabaj'a nare
ka, Na lèpa hari, la'e parèi ana madhutu Na,
peka na, "Miu se bhèj'i taruu, do? Kèd'i
ka! Te dhèu dhu neo pahie Ja'a, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a ne, dètu le. Dhèu se mai ho
kèpe Ja'a kèna, ho saraka asa adhe-aai dhèu
bhelu-katub'a. 46 Wee, kèd'i ka! Bhoke musi
madha miu, ladhe ku asa nèi. Te dhèu dhu
pahie Ja'a, nuka mai nèi."

Dhèu kapai-dhèu kapai pua dhèu lasi kèpe Lamatua Yesus

(Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53, Yohanis 18:3-12)

47 Ropa Yesus padhai lii era, Yudas dhu
nare le era èèna dènge dhèu ae-ae. Dhèu se
mai rèti hela dènge aj'u cèki ho neo kèpe
Ne. Rèngu tao sèmi ne'e, lula madhutu
paredha nèti kètu agama Yahudi, dènge
dhèu heka ad'a sèra. 48 Yudas dhu peka
mema le mi dhèu se'e, na, "Miu ladhe paie-
iie! Dhèu dhu ja'a uu, Nèngu ka dhu miu
kèpe! Te Nèngu ka dhu miu tenge!"
49 Ropa rèngu d'ai madha Yesus, hèia
Yudas lii dènge ka, "Saloom, Ama Mese!"
Hèia Yudas uu Yesus.
50 Èle ka, Yesus peka dènge ne, "Hee,
Yudas! Tao ka laa, madhutu dad'èi èu." Ka
dhèu ae sèra ara lasi neo kèpe Ne.
51 Te ngaa dhu re'a boe, na, dhèu unu
Yesus ca dhèu dhu bete hela na, ka seru
pama'ète rèu dhilu dhèu èci. (Dhèu dhu
nu'a ne, nuka ca dhèu ènu nèti kètu kapai
risi agama Yahudi.) 52 Ropa ladhe nèdhi
sèmi èèna, hèia Yesus lii dènge ne, aku
Nèngu na, "Pasaluu hela èu èèna asa d'ara
sope na. Te dhèu dhu pake rèka ho neo
uri pamere lii langu, èèna na nèngu madhe
dènge rèka kahèi. 53 Èu me'a boe, do? Ja'a
bisa manèngi Ama Ku, ho Na hia ana pajuu
Na d'ai nguru riho§ mai nèti sorga, sèna
ka soru-bara Ja'a. 54 Te ngaa hud'i laa, ra
kèpe Ja'a. Te aa'i-aa'i dhu suri tèke le ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua lula-
nèti Ja'a ne, hud'i j'aj'i ku."
55 Èle èèna ka, Yesus peka dènge dhèu-
dhèu dhu mai kèpe Ne, aku Nèngu na,
"Madhutu miu, Ja'a ne dhèu bhelu, do?
Nga tao ka miu mai kèpe Ja'a ne, mèti
dènge hela dènge aj'u cèki? Bèli-bèli Ja'a
aj'a miu ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua, te ngaa dhèu èci
sa tao boe ngaa-ngaa mi Ja'a.✡ 56 Te ngaa
hud'i laa! Mai ka, kèpe Ja'a! Te j'ara ne'e
ne, dhu suri tèke le karèi nèti uru ka, ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua."
Ropa ana madhutu Yesus rèdhi sèmi
èèna, ra madha'u titu kèna. Hèia ra rai tèke
eele Ne mesa-mesa.

Rèti Lamatua Yesus asa madha dhèu pa-ma'ète lii langu agama

(Markus 14:53-65, Lukas 22:54-55,63-71, Yohanis 18:13-14,19-24)

57 Èle èèna, hèia dhèu dhu kèpe Yesus, rèti
Ne asa èmu kètu kapai risi agama Yahudi
dhu ngara na, Kayafas, lula dhèu kapai sèra
dhu pakaboko le ètu era èèna. Dhèu se

§ 26:53 Alkitab lii Yunani suri, peka na, 12 *legion*. Ca legion tentara Roma, ele boe d'ai èna riho (6.000) dhèu. ✡ 26:55 Lukas 19:47, 21:37

nuka, kètu agama Yahudi, mese agama, aa
dhèu heka ad'a sèra. 58 Ropa ra rèti Yesus,
Petrus madhutu nèti limuri, toke d'ai èmu
kètu kapai risi agama Yahudi èèna. Petrus
la'e kahèi asa madha èmu, ho madhèdi
dènge dhèu-dhèu dhu ètu sèra. Te neo
ne'a, ngaa ka dhu j'aj'i. 59 Ètu d'ara èmu
ne, kètu agama Yahudi sèra dhu padhue-
padhai dènge dhèu-dhèu dhu madhèdi uri
lii langu agama. Rèngu aa'i-aa'i ra tenge
j'ara, sèna ka pamanahu Yesus, lula ra
neo huku pamadhe Ne. 60 Masi ka rèngu
hia sakasii monya ae kahèi, te ngaa rèngu
abhu boe sasala èci sa dhu rèngu bisa pake.
Nèbhu boe ka, rèngu abhu sakasii dhèu
dua. 61 Dhèu dua se, peka na, "Ji'i tadèngi le
kahèi, Dhèu ne peka na, 'Bèli-camèd'a Ja'a
paguri eele Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Te ngaa ètu d'ara tèlu lod'o, Ja'a patitu kore
hari.'"✡
62 Ka kètu kapai risi agama Yahudi, kèd'i
titu ètu madha dhèu aa'i-aa'i dhu madhèdi
ètu era èèna. Hèia na karèi Yesus, peka na,
"Èu tadèngi le lii galaa dhèu se'e dhu ra
galaa Èu. Nga tao ka Èu b'ala boe ca hèb'a
sa?" 63 Te ngaa Yesus dhaa boe ngaa-ngaa.
Hèia kètu kapai ne karèi hari, na, "Ja'a neo
karèi! Te ngaa Èu hud'i dhaa tare'a-re'a ku,
nuka sèmi Èu dhaa mi Ama Lamatua dhu
mamuri ètu sorga. Abhu dhèu dhu peka
na, Èu ne, Kristus, Ana Ama Lamatua dhu
Na moa tèke karèi nèti uru ka. Tare'a sèmi
èèna, do?"
64 Hèia Yesus b'ala, peka na, "Tare'a, nuka
sèmi lii ama èèna. Te ngaa sanèd'e! Te
bèli-camèd'a miu mèdhi Ja'a, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a ne. Pe Ja'a madhèdi ètu
baboa g'ana Ama Lamatua ètu sorga, sèna
ka kèd'u paredha sama-sama dènge Ne, dhu
koasa Na kapai risi eele èèna. Èle na, Ja'a
puru mai hari ètu dedha ra'i-liru."✡
65 Ropa na tadèngi nare Yesus peka sèmi
èèna, hèia kètu kapai ne nasa bia, toke na
ciu pamae kodho madhera na. Hèia na
pa'oo mi dhèu aa'i-aa'i dhu madhèdi ètu
sèra, aku nèngu na, "Èdhi parluu sakasii
tao ngaa hari era! Miu unu mi tadèngi le
dènge ro'a dhilu miu, lii padhai Na. Nèngu
tao iisi Na j'aj'i Ana Ama Lamatua. Ne'e
ne pahaha Ama Lamatua! Miu aa'i-aa'i mi
me'a le, na, madhutu atora agama èdhi,
ladhe abhu dhèu dhu tao iisi na nuka sèmi
Ama Lamatua, na, dhèu ne hud'i madhe ku!
66 De miu neo pama'ète sèmi mia hari?"

Hèia aa'i-aa'i ra parodha, peka na, "Dhèu
ne'e ne mema sala tare'a! De hud'i huku
pamadhe Ne!"✡
67 Ka dhèu pèri-pèri lasi sabhuu ilu mi
Yesus. Hèia ra hake-paru, aa tèb'e pa'oke
Ne.✡ 68 Èle ka, ra lalangu Ne, peka na, "Wee!
Èu ne'e ka Kristus, si? Èu peka sèku! Dhèu
cee ka dhu j'ubhu Èu?"

Petrus pasili tèlu hari, peka na tadhe boe Lamatua Yesus
(Markus 14:66-72, Lukas 22:56-62, Yohanis 18:15-18,25-27)

69 Lod'o èèna, Petrus madhèdi era ètu
madha èmu. Ka ènu bhèni ca dhèu mai
lii dènge ne, peka na, "Deo na, èu kahèi
palere-lere dènge Yesus, dhèu Nasaret
èèna, si?"
70 Te ngaa na pasili ètu madha dhèu ae
sèra, peka na, "Aad'o! Nga tao ka èu karèi
sèmi èèna! Ja'a tadhe boe Ne." 71 Ka Petrus
kalua la'e titu ètu hèb'a oka.

Hèia bhèni leo hari èci ladhe nèdhi ne
ètu èèna. Ka bhèni ne peka dènge dhèu
ètu sèra, aku nèngu na, "Deo na ja'a kèdhi
dhèu ne'e ne palere-lere dènge Yesus, dhèu
Nasaret èèna."
72 Hèia Petrus jèke ne, peka na, "Èu ne tao-
tao huj'u! Ja'a bani subha! Ja'a tadhe boe
Dhèu nèi!"
73 Nèbhu boe ka dhèu leo ètu sèra sa peka
dènge ne, "Hee! Èu ne baku kapod'e-kabèli
d'ara lii, dhu peka na, èu kako palere boe
dènge Dhèu ne! Te nèti lii padhai èu, èci
èèna ka dènge laloe lii dhèu Galilea!"
74 Te ngaa na padhèd'a, ka b'ala, aku
nèngu na, "Wee! Ja'a subha dènge kolon-
gara Ama Lamatua! Ja'a tadhe boe Dhèu
ne'e ne!" Ropa na peka nare sèmi èèna, hèia
manu kokotoo dènge.
75 Ropa na tadèngi lii kokotoo manu, hèia
Petrus ngee nèdhi lii Yesus, dhu peka na,
"Manu dhae kokotoo mèka, te èu dhu pasili
le tèlu hari, peka na, èu tadhe boe Ja'a."
Sanèd'e nare lii ne'e, hèia la'e asa li'u ka
tangi d'ara pèd'a.

✡ 26:61 Yohanis 2:19 ✡ 26:64 Daniel 7:13 ✡ 26:66 Atora nèti Ama-ama Agama 24:16 ✡ 26:67 Yesaya 50:6

27

Ama-ama dhèu Yahudi rèti Lamatua Yesus asa gubernur Pilatus

(Markus 15:1, Lukas 23:1-2, Yohanis 18:28-32)

1 Mad'ae aae era, dhèu aa'i-aa'i dhu uri lii
langu agama sèra, rare lii èci sèna ka neo
pamadhe Yesus. 2 Nèti èèna ka, ra èki Ne rèti
asa madha gubernur Pilatus. Te rèngu d'èi
sèna ka gubernur huku pamadhe Ne.*

Yudas kadhoe iisi na, ka na madhe aapa

(Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:18-19)

3 Ropa Yudas tadèngi na, Yesus abhu
hahuku madhe, hèia na manyasa, lula
nèngu ka dhu pahie Yesus. Ka la'e hari asa
kètu agama Yahudi dènge dhèu heka ad'a
sèra, ho neo hia hari la'a doi iia 30 (tèlu
nguru) bua sèra. 4 Na peka na, "Ja'a tao le
sasala-sasigo, lula ja'a pahie le Dhèu dhu
dènge boe sasala."

Te ngaa dhèu se b'ala, aku rèngu na,
"Wee! Ji'i se pusi-pahae heka èu ne! Èu
mesa mu ka dhu d'ui more sasala èèna."
5 Ka Yudas ceb'e eele doi sèra asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Hèia la'e kadhoe
iisi na, toke na madhe aapa.

6 Hèia kètu agama Yahudi sèra kaboko
rare doi dhu na ceb'e eele sèra. Ra padhue,
aku rèngu na, "Doi se'e mage èdhi tao asa
d'ara boaraka doi, lula doi se doi kaj'alu.
7 De be'a risi èdhi hèli tare rai ca kasib'i nèti
dhèu tao èru rai sèi. Ladhe dhèu mai nèti
rai leo, do, dhèu dhu èdhi tadhe boe madhe,
èdhi padhane si ètu era ne'e ne." 8 Ka ra
hèli rai ne, kab'ua na nèti doi deo sa. Nèti
èèna ka, rai ne, toke d'ai sange ne'e, dhèu
pangare na, 'Rai Raa'.✡

9 Dènge j'ara ne'e, rèngu madhutu lii nèti
ca dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua, ngara
na Yermia, dhu suri tèke na,
"Rèngu pake doi iia 30 (tèlu nguru) bua ho
hèli rai.
Rèngu pake doi se, lula doi se kab'ua
nèti hèli dhèu,
madhutu sèmi dhu dhèu Isra'el
pama'ète rare le.
10 Rai ne, rèngu hèli nèti dhèu tao èru rai,
madhutu lii paredha dhu Ama
Lamatua hia mi ja'a."✡

Lamatua Yesus ètu madha gubernur Pilatus

(Markus 15:2-5, Lukas 23:3-5, Yohanis 18:33-38)

11 Ropa dhèu se rèti Yesus d'ai gubernur,
hèia na karèi Yesus, "Tasamia? Èu ne,
tare'a-re'a Dhèu Aae dhèu Yahudi, do?"

Na dhaa, peka na, "Tare'a. Ama peka lèke
kèna."

12 Te ngaa ropa kètu agama Yahudi dènge
dhèu heka ad'a sèra galaa Ne dènge lii langu
ae-ae, Na dhaa boe ca hèb'a sa hèi.

13 Ka gubernur karèi hari Ne, peka na, "Èu
tadèngi boe lii padhai lii rèngu, do? Dhèu
se hia sasala ae-ae mi dedha Èu. Te ngaa
tasamia ka Èu b'ala boe si hèi?!"

14 Te ngaa Na dhaa boe ca hèb'a sa hèi,
toke gubernur malaa.

Gubernur Pilatus pama'ète sèna ka huku pamadhe Yesus

(Markus 15:6-15, Lukas 23:13-25, Yohanis 18:39—19:16)

15 Tèu mai-tèu mai, dhu tema le, ladhe
d'ai ka lod'o kalela Paska, dhèu Yahudi
hag'e rare ana bèdho ca dhèu, sèna ka
gubernur patabuli ne. 16 Tèu èèna, dhèu
bèdho ca dhèu, ngara na Barabas.† Dhèu
aa'i-aa'i tadhe le nèngu ne, lula nèngu ca
dhèu bhelu-katub'a titu kèna. 17 Lod'o èèna
kahèi, dhèu ae lasi asa gubernur Pilatus ho
manèngi, sèna ka patabuli dhèu bèdho èci,
sèmi biasa. Hèia Pilatus karèi si, aku nèngu
na, "Be'a. De ja'a patabuli cee? Ètu ne'e
Barabas, aa abhu kahèi Yesus, dhu dhèu
paroa Ne, Kristus. Mia ka dhu ja'a patabuli?
Miu ka dhu pama'ète." 18 (Gubernur peka
sèmi èèna, te ne'a na kètu agama Yahudi
rèti Yesus asa nèngu, lula rèngu se tèka
d'ara dènge Yesus.)

19 Gubernur ètu d'ara uri lii langu ne era,
dhèu èmu na moa lii, peka na, "Ama! Mage-
mage, oo! Te Yesus ne dhu dènge boe
sasala. Lula Nèngu ne'e ka, mèda deo na,
ja'a nii aapa. Toke d'ai sange ne'e, d'ara
ja'a dhae tèka mèka." 20 Te ngaa kètu agama
Yahudi dènge dhèu heka ad'a sèra, dadugu
dhèu ae ètu èèna, ho ra manèngi gubernur
patabuli Barabas, aa huku pamadhe Yesus.

* 27:2 Lod'o èèna, dhèu Yahudi dhu dènge boe koasa ho pamadhe dhèu. Nèti èèna ka, rèngu rèti Lamatua Yesus asa dhèu paredha Roma. ✡ 27:8 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:18-19 ✡ 27:10 Sakaria 11:12-13, Yermia 18:2-4, 19:1-11, 32:6-15 † 27:16 Sasuri lii Yunani cahag'e suri, peka na, 'Yesus Barabas', aa cahag'e hari suri, peka na, 'Barabas' di.

21 Ka na karèi hari si, aku nèngu na, “Nèti
dhèu dua se, mia ka dhu ja'a patabuli?”
Hèia aa'i-aa'i ra dhaa, peka na, “Barabas!
Patabuli Barabas di!”
22 Èle ka na karèi si, aku nèngu na, “Ladhe
sèmi èèna, ja'a tao tasa mera mia mi Yesus,
dhu ra peka na Kristus ne?”
Hèia aa'i-aa'i ra pa'oo-parodha peka
na, “Paku pamadhe Ne asa aj'u palolo-
palèbha!”
23 Èle èèna ka, gubernur karèi hari, peka
na, “Te sala Na, ngaa? Ja'a parisa le, te ngaa
abhu boe sasala Na èci sa!”
Te ngaa ra asa pa'oo-parodha, aku rèngu
na, “Pamadhe Ne! Paku Ne asa aj'u palolo-
palèbha!”
24 Nèbhu boe, na ne'a heka tao tasamia
hari, lula dhèu se'e asa ka ra hino neo patao.
Nèti èèna ka, nare èi ho j'amo ai ètu madha
dhèu ae-ae sèra, aa na peka dènge ra, aku
nèngu na, “Ja'a tago boe mamadhe Dhèu
ne'e ne! Miu aa'i-aa'i mi ka dhu hud'i pasae
mere mamadhe Na!”✡
25 Hèia dhèu se'e dhaa dènge lii pa'oo-
parodha peka na, “Oo, hud'i laa! Hud'i laa
ji'i dènge ana-èpu ji'i tago ngare raa Na!”
26 Ropa tadèngi nare, hèia na peka, “La'a,
sina ma.” Hèia na patabuli Barabas mad-
hutu dad'èi ra. Èle èèna ka, na pua dhèu
j'aga, lasi kalabhe Yesus pake gui. Game
rare, ka sordad'u rèti Yesus, sèna ka neo
paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha.

Sordad'u sèra pamakae Lamatua Yesus
(Markus 15:16-20, Yohanis 19:2-3)

27 Èle èèna ka, sordad'u ère rèti Yesus asa
tana lapa ètu d'ara benteng rèngu. D'ai nèi,
rèngu paroa rare angalai ra ca batalion.‡
28 Hèia ra papake Ne kodho madhera èci dhu
mea aae.§ 29 Ka rare loro aj'u padhudhu
ra ènyu tao sèmi solo. Hèia ra ènyi solo
ne mi kètu Yesus, ho ra sasei Ne, tao nuka
sèmi rèngu ded'e dhèu aae hiu, dhu pake
solo dhèu aae. Èle èèna ka, ra j'ole hia Ne
aj'u ca'èta asa ai g'ana Na, nuka sèmi tatea
paredha. Hèia ra patitu kètu urutuu ra,
patangara dènge Yesus, aa ra pamakae Ne,
peka na, “Pakab'ua dhèu aae dhèu Yahudi.”
30 Hèia ra sabhuu Ne ilu, aa rare aj'u ca'èta
dhu Na kèpe deo na, ka ra d'eu kètu Na.
31 Ropa ra sasei rare Ne, hèia ra bhoke eele
kodho madhera. Èle èèna ka, ra papake hari
mèdha-papake Na. Ka rèti Ne asa li'u kota
Yerusalem, ho neo paku Ne mi aj'u palolo-
palèbha.

Rèngu paku Lamatua Yesus ètu aj'u palolo-palèbha
(Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43, Yohanis 19:17-27)

32 Ropa ra ère rèti Yesus, d'ai talora j'ara
paraga dènge dhèu kota Kirene èci dhu neo
la'e asa d'ara kota. Ngara na, Simon. Dhèu
se laka-seti ne, sèna ka pasae aj'u palolo-
palèbha gati Yesus. 33 Ka ra d'ai era èci,
ngara na Golgota. (Ètu d'ara lii Aram, sasoa
na, “Era rui kètu.”) 34 Ètu era ne'e, dhèu se'e
hia Yesus ninu èi anggor dhu pab'ali rare le
dènge èi na'i dhu pèd'u, sèna ka bisa taha
rarii. Ka Yesus camuci, hèia juku eele.✡
35 Èle èèna ka, dhèu se'e paku Yesus asa
aj'u palolo-palèbha. Hèia sordad'u se ère
lot, sèna ka nèti rèngu, cee ka dhu abhu
mèdha-papake Na.✡ 36 Ka ra madhèdi mad-
henge Yesus ètu era ne'e. 37 Ra suri kahèi ètu
papa èci, peka na,

“NE'E NE YESUS, DHÈU AAE DHÈU YAHUDI”

Ka ra paku papa ne re dedha kètu Yesus,
sèna ka dhèu re'a nga tao ka rèngu huku Ne.
38 Ètu era ne'e, ra paku pamadhe parapo
dhèu dua kahèi. Ca dhèu re bèka g'ana
Yesus, aa èci hari re bèka kariu Na.
39 Dhèu aa'i-aa'i dhu kako re sèra, laladhe
Ne. Hèia ra pakapengo hèb'a ra, ho lalangu
Ne.* ✡ 40 Dhèu se'e rodhe Ne, peka na,
“Eeh! Èu peka na, Èu bisa paguri eele Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua, ho
èèna na patitu hari ètu d'ara tèlu lod'o, si?
Ladhe Èu tare'a-re'a Ana Ama Lamatua, na,
papuru ngi'u Mu nèti aj'u palolo-palèbha
èèna.”✡
41 Sèmi èèna kahèi dènge kètu agama
Yahudi, mese agama, dènge dhèu heka ad'a
sèra. Ra pahahe Yesus, aku rèngu na,

✡ 27:24 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 21:6-9 ‡ 27:27 Era sordad'u se, ra pangare madhutu lii Latin, peka na *praetorium*. Era ne ètu d'ara kompleks èmu jabatan. Alkitab lii Yunani peka ra paroa angalai ra ca *speira*. Ca speira na, nuka èna ngasu (600) sordad'u. § 27:28 Mateos suri, peka na, kodho madhera Na ‘mea aae’. Markus suri, peka na, ‘mea sanama mangèru’. ✡ 27:34 Lii Sod'a Koa-Kio 69:22 ✡ 27:35 Lii Sod'a Koa-Kio 22:19 * 27:39 Dhèu Yahudi dhu tema kareko kètu, ho tadha na, rèngu pamakae dhèu. ✡ 27:39 Lii Sod'a Koa-Kio 22:8, 109:25 ✡ 27:40 Mateos 26:61, Yohanis 2:19

42 "Nèngu ne pamamuri le dhèu leo, te ngaa
Na bisa boe patabuli eele ngi'u Nèngu unu
Na. Nèngu mesa Na peka na, Nèngu dhèu
aae Isra'el! Ladhe sèmi èèna, be'a risi
Na puru ka nèti aj'u palolo-palèbha èèna.
Ladhe ji'i ngèdhi ka j'aj'i sèmi èèna, ji'i heka
parcaya Nèngu kèna. 43 Ladhe Nèngu ne
tare'a-re'a Ana Ama Lamatua, hud'i laa,
'Na maena mi Ama Lamatua.
De ladhe Lamatua d'èi Ne,
hud'i laa Lamatua ka dhu pama-
muri Ne.'"✡
44 Dhèu parapo dhèu dua se, pahahe Ne
sèmi èèna kahèi.

Mamadhe Lamatua Yesus
(Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49, Yohanis 19:28-30)

45 Èle èèna ka, maroga kiu-kiu saguru
nare era ne'e, karèi nèti lod'o titu mera toke
d'ai hake tèlu nihia. 46 D'ai hake tèlu, hèia
Yesus pa'oo pake lii Aram, na, *"Eli! Eli! Lema
sabaktani?"* (Sasoa na, "Ama Lamatua Ja'a!
Lamatua Ja'a! Nga tao ka Ama soro kabodho
ho tèke eele Ja'a mesa-mesa Ku sèmi ne'e
ne?")✡
47 Abhu pèri-pèri dhèu dhu dètu ètu sèra,
tadèngi lii Na sèmi èèna, hèia ra papeka,
"Mi nanene ku laa. Na paroa Elia, ca dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua dhu uru sèra!"
48 Ka ca dhèu rai la'e nare ula, cèb'u asa
d'ara èi anggor manyilu. Hèia na èki mi suu
tatea èci, ka j'ole asa hèb'a Yesus sèna ka Na
camuci.✡
49 Te ngaa cahag'e hari peka na, "Èdhi
ladhe sèku, teko-teko Elia mai pamamuri
Ne, do aad'o?"
50 Ka Yesus pa'oo hari dènge lii mèdhu,
hèia Na madhe.
51 Ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, abhu bèla dhu bhèla aae kadhoe
pa'abhe Kama Luri Mola-Mèci Ama
Lamatua. Lèke dènge Yesus ma'ète a'ae
èèna, bèla dhu bhèla aae ne mae, cèri mi
dua, nèti dedha toke haha. Hèia rai opo,
toke hadhu aae-hadhu aae mae sèg'i bagi
mi dua.✡ 52 Ro'a-ro'a dhèu madhe bhoke
kahèi. Aa dhèu unu Ama Lamatua dhu
madhe le, abhu dhu Na pamamuri hari.
53 Ropa Yesus mamuri hari le nèti mamadhe
Na, hèia dhèu madhe sèra bhodho mai nèti
d'ara ro'a, ka lasi asa Yerusalem. Ètu era
ne'e dhèu ae rèdhi si.

54 Ètu Golgota, abhu komedhaa dènge sor-
dad'u na dhu j'aga ètu aj'u palolo-palèbha
Yesus èèna. Ropa ladhe rèdhi rai opo,
dènge aa'i-aa'i dhu j'aj'i se'e, rèngu mad-
ha'u titu kèna. Ka ra papeka, na, "Ira ii!
Dhèu ne'e ne, tare'a-re'a Ana Lamatua!"
55 Ètu era ne'e, abhu bhèni pèri-pèri dhèu
dhu laladhe mamadhe Yesus nèti kaj'èu.
Rèngu se'e ka dhu madhutu Ne nèti Galilea,
te rèngu ka dhu lalau-lalo'o Ne karèi nèti
uru. 56 Dhèu bhèni se'e, nuka Maria nèti rae
Magdala, Maria èci hari (nuka ina Yakobis
dènge Yusuf), aa dènge dhèu èmu Sabadeus
(nuka ina nèti Yakobis dènge Yohanis).✡

Ra padhane Lamatua Yesus
(Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Yohanis 19:38-42)

57 Ètu èèna, abhu dhèu kaja èci nèti rae
Arimatea, ngara na Yusuf. Nèngu ne dhu
nèbhu le madhutu a'aj'a Yesus. Lod'o ma-
madhe Yesus lèke hari Jumat. Asa bèli èèna,
lèke dènge lod'o sabaj'a dhèu Yahudi. Nèti
èèna ka, ropa lod'o oe cèna, hèia Yusuf
tenge j'ara ho neo papuru ngi'u aae Yesus
nèti aj'u palolo-palèbha. 58 Hèia la'e asa
gubernur Pilatus, sèna ka manèngi papuru
ngi'u aae Yesus. Ka gubernur paredha, sèna
ka ngi'u aae Yesus saraka mi Yusuf. 59 Ka
Yusuf la'e asa Golgota, hèia na papuru ngi'u
aae Yesus nèti aj'u palolo-palèbha. Hèia na
hutu pabe'a-be'a ngi'u aae ne dènge bèla
hiu dhu kab'ua. 60 Tèu èèna, dhèu heka pae
rare ro'a èci ètu ledhe hadhu, sèna ka tao
tèke ro'a hia Yusuf dènge a'ari na, ladhe
d'ai lod'o rèngu madhe. De Yusuf si nedhe
rèti ngi'u aae Yesus ne, lasi paj'unu asa ro'a
deo na. Ka ètu hèb'a ro'a ne, ra saguru
dènge hadhu kabela aae cue, ho ra bèdho
pabe'a-be'a hèb'a ro'a ne. Èle èèna ka Yusuf
si lèpa.
61 Lod'o èèna, Maria nèti Magdala, dènge
Maria dhu leo èci madhutu d'ai era èèna
kahèi. Ra madhèdi patangara dènge ro'a
ne.

Gubernur paredha ho dhèu madhenge ro'a Yesus

62 Asa bèli èèna, lèke dènge lod'o ae
sasab'a dhèu Yahudi. Hèia kètu agama
Yahudi dènge dhèu Parisi lasi paraga dènge
gubernur. 63 Ra peka, "Ama. Ji'i sanèd'e

✡ 27:43 Lii Sod'a Koa-Kio 22:9 ✡ 27:46 Lii Sod'a Koa-Kio 22:2 ✡ 27:48 Lii Sod'a Koa-Kio 69:22 ✡ 27:51 Kalua nèti Masir 26:31-33 ✡ 27:56 Lukas 8:2-3

era, lod'o dhèu kapod'e-kabèli èèna ma-
muri era, Na peka, na, 'Ja'a madhe tare'a,
te ngaa èle tèlu lod'o, Ja'a mamuri hari.'✡
64 Nèti èèna ka, ama paredha ku sordad'u
sèra, ho ra j'aga paie-iie ro'a èèna d'ai tèlu
lod'o. Dènge j'ara ne'e, ana madhutu Na
bani boe mana'u rèti ngi'u aae Na, sèna ka
ra monya peka na, Nèngu mamuri hari. Te
ladhe rèngu kapod'e-kabèli sèmi èèna, risi
eele nèti mamonya rèngu uru sèra, lod'o
dhu ra peka na, Nèngu ne nuka Kristus."
65 Ropa tadèngi nare, hèia gubernur dhaa,
aku nèngu na, "Be'a kahèi! Te ngaa miu
dènge dhèu madhenga kahèi. Be'a risi miu
pua si, ho lasi j'aga paie-iie ro'a nèi."
66 Èle ka lasi asa era èèna, rèti dènge dhèu
madhenga ra. D'ai era ne'e, ra segel madhe
babèdho ro'a ne.† Hèia ra pua dhèu sèra
madhenga, sèna ka dhèu leo baku mai rare
ngi'u aae Yesus.

28

Lamatua Yesus mamuri hari!
(Markus 16:1-10, Lukas 24:1-12, Yohanis 20:1-10)

1 Ka ètu d'ara hari Migu mad'ae aae era,
Maria nèti Magdala, dènge Maria dhu leo
èci, lasi asa ro'a Yesus. 2 Kaca'a la rai opo
kapai titu kèna. Ana pajuu Ama Lamatua
ca dhèu puru mai nèti sorga, hèia na loli
eele hadhu aae dhu saguru ro'a. Ka na
madhèdi ètu dedha hadhu ne. 3 Rèhu ana
pajuu ne kale'e sèmi kaha'a bela, aa mèdha-
papake na pudhi mèu. 4 Dhèu madhenga se,
madha'u bia toke ra karèbha, ka rèngu bisa
boe kalau-karèto, nuka sèmi dhèu madhe
sa.
5 Hèia ana pajuu nèti sorga ne, lii dènge
dhèu bhèni se'e, aku nèngu na, "Miu baku
madha'u! Ja'a ke'a miu se mai tenge Yesus,
Dhèu dhu ra paku pamadhe ètu aj'u palolo-
palèbha èèna. 6 Te ngaa Nèngu aad'o heka
ètu era ne'e. Te Na mamuri hari le, sama
sèmi dhu Na peka le uru èèna. Maso mai,
sèna ka mèdhi unu mi era dhu ra paj'unu
ngi'u aae Na. Era ne ngaa-ngaa aad'o heka!
7 De pamèri lèpa ka! Lami lolo dènge ana
madhutu Na, peka na, Yesus mamuri hari
le. La'e uuru le asa Galilea. Rèngu hud'i lasi
paraga uuru ku dènge Ne ètu nèi, sèmi dhu
uru èèna, Na moa mema mi rèngu. Parcaya
la. Lèpa ka, lami lole ngaa dhu ja'a peka
ne!"
8 Hèia bhèni se rai li'u lasi, tèke eele era
ne'e. Ra madha'u, te ngaa ra karej'e-karae
kahèi. Ka ra pamèri-mèri lèpa, lasi peka
j'ara se aa'i-aa'i ra mi ana madhutu Yesus.
9 Te ngaa ropa d'ai talora j'ara, kabèdhi
la Yesus mai paraga dènge ra. Ka Na lii,
aku Nèngu na, "Saloom!" Ropa ladhe rèdhi,
hèia lasi padètu-dètu, liku rare haga Na,
dènge pahaha iisi ra mi Yesus. 10 Hèia Na
padhai lii, peka na, "Baku madha'u! Lami
peka dènge ana madhutu Ja'a, sèna ka ra
lasi mate ja'a ètu Galilea nèi."

Dhèu madhenga lasi lolo ngaa dhu j'aj'i ètu era padhane Lamatua Yesus

11 Lod'o dhèu bhèni se ètu talora j'ara era,
dhèu madhenga se lèpa le asa kota. Rèngu
lasi lole ngaa dhu j'aj'i se mi kètu agama
Yahudi sèra. 12 Hèia kètu agama Yahudi rare
lii èci dènge dhèu heka ad'a sèra, sèna ka
b'ae doi ae-ae mi dhèu j'aga ho ra hutu
hèb'a. 13 Kètu agama Yahudi sèra peka, na,
"Ladhe dhèu karèi miu, dhaa sèmi ne'e:
d'ara mèda, ropa ji'i bhèj'i luu, nge'a boe,
na, ana madhutu Na mai mana'u rèti ngi'u
aae Na. 14 Aa ladhe gubernur tadèngi, mage
miu madha'u, te ji'i ka dhu ator dènge ne."
15 Hèia dhèu madhenga se rare doi. Aa ra
tao madhutu dad'èi kètu agama se'e. Nèti
èèna ka, toke d'ai sange ne'e dhèu-dhèu
Yahudi parcaya era lii lolo kapod'e-kabèli
ne.

Lamatua Yesus pad'elo ngi'u Na mi ana madhutu Na
(Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49, Yohanis 20:19-23, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:6-8)

16 Ropa tadèngi rare lii lolo nèti dhèu
bhèni se'e, hèia ana madhutu Yesus dhèu
canguru èci, lasi paraga dènge Yesus asa
propensi Galilea, ètu ledhe èci, madhutu lii
moa Na.✡ 17 Ropa ra ladhe rèdhi Ne, ka ra
pahaha iisi mi Nèngu. Masi ka sèmi èèna,
te ngaa abhu kahèi dhu d'ara ra kajari era.
18 Hèia Na ara mai padètu-dètu dènge
ra, ka Na lii, "Ama Lamatua pangèd'u le
koasa mi Ja'a, sèna ka Ja'a paredha aa'i-aa'i
ètu sorga, aa dènge aa'i-aa'i ètu rai-haha

✡ 27:63 Mateos 16:21, 17:23, 20:19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33 † 27:66 Dhèu d'èlu-mèu sèra, peka na, ra segel dènge j'ara ra tao loa hèngu caloa ètu hadhu dènge kadidhi ro'a èèna, pake lak, reo rare hadhu.
✡ 28:16 Mateos 26:32, Markus 14:28

ne. [19] De miu lami asa mia-mia, miu hud'i
peka-padhai ku dènge dhèu nèti suku aa'i-
aa'i ra, Lii Lolo Be'a Ja'a ne. Aa miu hud'i
aj'a si paie-iie, ho sèna ka rèngu j'aj'i ana
madhutu Ja'a. Aa miu hud'i sarani si ho
j'aj'i mi tadha, peka na, rèngu dhu pa'èki
le dènge Ama, dènge Ana, aa dènge Roh
Na dhu Mola-Mèci.✡ [20] Aa nori si sèna ka
ra tao madhutu paredha aa'i-aa'i dhu Ja'a
peka tèke le dènge miu. Sanèd'e, ee! Ja'a
bera-bera dènge miu toke èle rai-haha ne."

✡ 28:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:8

Lii Lolo Be'a nèti Lamatua Yesus madhutu sasuri
Markus

Yohanis, tuka sarani dhèu, bhoke j'ara hia Lamatua Yesus
(Mateos 3:1-12, Lukas 3:1-18, Yohanis 1:19-28)

1 Ne'e ne, Lii Lolo Be'a lula-nèti Ana Ama
Lamatua.* Ngara na Yesus Kristus, dhu
Ama Lamatua paj'uj'u karèi nèti uru ka mai.
Lii lolo Na mulai sèmi ne'e: 2 Lod'o Yesus
sab'a mèka sasab'a Na, Ama Lamatua pua
uru dhèu èci, ngara na Yohanis, la'e tao tèke
j'ara hia Yesus dhu mai bèli-camèd'a. Lula
uru èèna, Ama Lamatua peka le dènge dhèu
nèti lii padhai Na, ngara na Yesaya. Na suri
tèke, peka na,
"Nanene! Ja'a pua le dhèu èci, ho bhoke
j'ara hia Èu.✡
3 Dhèu èèna la'e asa d'ara mamoo, ho na
rodhe, peka na,
'Miu aa'i-aa'i mi tao pabe'a ku j'ara,
sèna ka sèmi mere mamai Lamatua!
Pamera j'ara ho soru mamai Na.'"✡
4-6 Ra pangare dhèu ne'e, Yohanis, tuka
sarani dhèu. Era pea nèngu ètu d'ara
mamoo. Kodho na tao nèti rèu badha
onta, dhara hake na, tao nèti ka'uri badha.
Nganga'a nèngu kabara dènge dhua nasu
oni.✡

Lod'o èèna, dhèu ae nèti kota Yerusalem
dènge propensi Yudea, mai paraga dènge
Yohanis ètu era pea na. Dhèu se mai neo
rèdhi Yohanis, aa nanene lii holo-nori na.
Na peka, "Hua iia miu ele-ho'a nèti tatao
karehe, sèna ka Ama Lamatua saku eele
sasala-sasigo miu. Èle èèna miu sarani uuru
ku j'aj'i mi tadha, na, miu be'a le dènge
Lamatua."

Nèti èèna ka, dhèu se'e bhoka sasala
rèngu, ka Yohanis sarani si ètu loko Yarden.
7 Ka na peka hari, "Bèli-camèd'a dhèu èci
mai, dhu kapai risi nèti ja'a. Lula ja'a ne
haha d'ai seli, neo j'aj'i ana pua-paleha èèna
ka, lèke boe sa hèi.† 8 Ja'a ne dhodhoka
sarani miu dènge èi di, te ngaa Nèngu tao
risi eele nèti ja'a. Te Na papènu d'ara miu
dènge Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci."

Yohanis sarani Lamatua Yesus
(Mateos 3:13-17, Lukas 3:21-22)

9 Ca lod'o hari, Yesus la'e nèti rae Nasaret
ètu rai Galilea, ka Na paraga dènge Yohanis.
Èle èèna ka Yohanis sarani Ne ètu loko
Yarden. 10 Ropa Yesus bhodho nèti d'ara
èi mai, Na ladhe, na, liru bhoke eele, ka
Roh Ama Lamatua puru mai sama sèmi koro
j'aha ci'u, puru mai asa Yesus. 11 Kaca'a la,
ra tadèngi lii Ama Lamatua nèti dedha-liru,
peka na,
"Èu ne, Ana pasue Ja'a,
Èu pakarej'e taruu d'ara Ja'a."✡

Dhèu aae nidhu dadugu neo pamanahu Yesus
(Mateos 4:1-11, Lukas 4:1-13)

12 Nèbhu boe ka, Roh Ama Lamatua jajuku
Yesus asa d'ara mamoo la'e. 13 Na pea dènge
badha hui ètu èèna, èpa nguru lod'o. Ka
dhèu aae nidhu mai dadugu tenge j'ara
sèna ka Yesus madhutu nèngu, te ngaa tao
nare boe. Èle èèna ka, ana pajuu nèti Ama
Lamatua puru mai lalau-lalo'o Ne.

Lamatua Yesus la'e Galilea ho lole Lii Holo-Nori Ama Lamatua
(Mateos 4:12-22, Lukas 4:14-15, 5:1-11)

14 Lod'o dhu kèpe rare Yohanis tuka
sarani pamaso asa d'ara bèdho, nèbhu boe
ka Yesus pakèd'i la'e propensi Galilea. La'e
lole Lii Lolo Be'a nèti Ama Lamatua ètu nèi.
15 Ka Na peka,
"Mi nanene! Lod'o Ama Lamatua d'ai kèna!
Limuri ne, dhèu aa'i-aa'i re'a, na, Ama
Lamatua nèd'u le paredha karèi nèti
uru ka.
Nèti èèna ka, miu hud'i tèke eele ka
tatao karehe sèra,
ho lèpa madhutu Ama Lamatua.
Hèia parcaya ka Lii Holo-Nori
Nèngu kahèi."✡

Lamatua Yesus hag'e nare ana madhutu Na

16 Ca lod'o hari, Yesus kako re sebhe dano
Galilea, ka nèdhi dhèu dua, ngara ra Simon
dènge ari na Anderias. Sasab'a rèngu bèli-
bèli èèna, j'ala i'a. 17 Ka Yesus paroa nare

* 1:1 Lii padhai 'Ana Ama Lamatua' abhu boe ètu d'ara sasuri uuru sèra. ✡ 1:2 Meliaki 3:1 ✡ 1:3 Yesaya 40:3 ✡ 1:4-6 2 Dhèu Aae sèra 1:8 † 1:7 Sasuri lii Yunani asli suri, peka na, "pacud'u ho lècu dhari salapa Na hèi, ja'a nia boe." Sasoa na, Yohanis ne dhèu haha seli, de masi ka j'aj'i dhèu pajuu nèti Lamatua Yesus, nia boe sa hèi. ✡ 1:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:2, Lii Sod'a Koa-Kio 2:7, Yesaya 42:1, Mateos 3:17, 12:18, Markus 9:7, Lukas 3:22 ✡ 1:15 Mateos 3:2

dua ra, peka na, “We! Mai madhutu Ja'a!
Miu tema tenge i'a, te ngaa Ja'a neo aj'a
miu, sèna ka j'aj'i dhèu tenge samanga.”
18 Ropa ra nanene rare, hèia ra tèke eele j'ala
rèngu, ka lasi dènge madhutu Ne.

19 Èle èèna ka, Yesus kako hari ciki, ka
nèdhi ana-ana Sabadeus, a'a ngara na Yako-
bis, aa ari ngara na Yohanis. Dua ra lalau
paie pèku ètu dedha koha. 20 Ka Yesus paroa
dua ra, peka na, “Mai we! Madhutu Ja'a!”
Ropa ra tadèngi rare lii Yesus, ka dua ra tèke
eele ama ra, dènge dhèu sab'a sa ètu dedha
koha, lasi dènge ka madhutu Yesus.

Lamatua Yesus lalèta eele nidhu nèti dhèu èci dhu pea ètu kota Kapernaum
(Lukas 4:31-37)

21 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na dhèu èpa sèra lasi d'ai kota Kapernaum.
Lod'o èèna, lod'o manèngi-mangaj'i dhèu
Yahudi.‡ Ka Yesus la'e asa d'ara èmu
manèngi-mangaj'i, ka Na lole Lii Holo-Nori
Ama Lamatua ètu èèna. 22 Dhèu ae sèra
malaa, nanene lii padhai Na, lula Nèngu
ne'a mèu lii dhu Nèngu lole, risi nèti mese-
mese agama Yahudi.✡

23 Lod'o èèna, abhu dhèu èci dhu nidhu
tao. Dhèu ne'e la'e asa d'ara èmu manèngi-
mangaj'i kahèi. Kaca'a laa na pakèce, peka
na, 24 “We! Yesus, dhèu Nasaret! Ngaa unu
Èu dènge ji'i! Èu mai ho pa'ele iie ji'i, do?
Ji'i tadhe Èu. Èu ne'e ka dhu mai nèti Ama
Lamatua. Èu ne'e Dhèu dhu dènge boe
sasala-sasigo.”

25 Ka Yesus jèke ne, “Hutu hèb'a èu na! Rai
eele nèti dhèu ne'e!”

26 Kaca'a laa nidhu tèku ngi'u dhèu ne'e,
sama sèmi dhèu dhu pèd'a rèdha. Ka na rai
eele nèti dhèu ne'e, dènge lii pakèce. 27 Hèia
dhèu ètu d'ara èmu manèngi-mangaj'i sèra,
malaa-maloha. Ka ra padhue èci dènge èci,
“Eea! Ngaa ka ne'e? Ne'e ne, lii holo-nori
dhu hiu, do? Lii padhai lii Mone heka ne,
ele madha, nga! Na paredha nidhu se, ka ra
kalua kahèi, madhutu dad'èi Na.”

28 Hèia dhèu palolo lème era, ètu d'ara
rae-rae propensi Galilea.

Lamatua Yesus puri-pa'èle papèd'a ina dhèu èmu Petrus, dènge papèd'a dhèu-dhèu leo
(Mateos 8:14-17, Lukas 4:38-41)

29 Lod'o rèngu lèpa nèti d'ara èmu
manèngi-mangaj'i, hèia Yesus dènge ana
madhutu Na, lasi asa èmu Simon dènge
Anderias. 30 Ina dhèu èmu Simon pèd'a
maringi-sagoro, ka dhu j'unu. Ropa Yesus
dènge ana madhutu Na d'ai d'ara èmu èèna,
dhèu mai peka dènge Ne, “Bhèni heka ne,
pèd'a.”

31 Nèti èèna ka, Yesus la'e ladhe bhèni
heka ne. Hèia Na kèpe kacui-aai na, ho
pamadhèdi ne. Kaca'a laa papèd'a maringi-
sagoro èèna èle dènge. Hèia bhèni heka ne
kèd'i la'e lalau nganga'a-nganginu hia si.

32 Ropa lod'o cèna, dhèu pakako rèti asa
Yesus a'ari rèngu dhu pèd'a, dènge dhèu-
dhèu dhu nidhu tao, sèna ka Na puri-pa'èle
si. 33 Nèti èèna ka, ca kabarai mai pakaboko
pènu tao cèci ètu madha èmu èèna. 34 Èi
papèd'a ra rupa-rupa, te ngaa Yesus puri-
pa'èle aa'i mèu-mèu si. Hèia Na lalèta eele
nidhu ae nèti dhèu sèra. Yesus hia boe
tebho nidhu se'e padhai lii, lula ra tadhe Ne.

Yesus kako palème rae, ho lole Lii Holo-Nori Ama Lamatua
(Lukas 4:42-44)

35 Bèli èèna mad'ae aae era, ako maroga,
Yesus kèd'i ka la'e asa era èci dhu nee-nee,
ka Na manèngi-mangaj'i mi Ama Lamatua.
36 Ropa Simon si kèd'i, rèdhi heka Yesus, ka
lasi tenge Ne. 37 Ra paraga dènge Yesus, ka
ra peka, “Ama, dhèu canau mai tenge Ama
ku.”

38 Te ngaa Yesus dhaa lii rèngu, aku
Nèngu na, “Èèna be'a kahèi. Te ngaa be'a
risi lati uru asa rae-rae leo, ho Ja'a aj'a Lii
Holo-Nori Ama Lamatua. Te èèna sasab'a-
la'a Ja'a na.”

39 Èle èèna ka, rèngu kako palème era
ètu propensi Galilea, ho lole Lii Lolo Be'a
Ama Lamatua. Ètu d'ara èmu manèngi-
mangaj'i, Na babège-lalèta eele nidhu nèti
dhèu sèra.✡

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu èci dhu pèd'a kusta
(Mateos 8:1-4, Lukas 5:12-16)

40 Dhèu èci dhu lèke papèd'a kusta mai
paraga dènge Yesus, ka na patitu kètu uru-
tuu ètu madha Yesus. Na manèngi, aku
nèngu na, “Ama, ee! Sue ku ja'a laa. Tao
pa'èle ku papèd'a ja'a ne. Ja'a ke'a, na, Ama

‡ 1:21 Lod'o sabaj'a dhèu Yahudi, ra pangare na ‘Hari Sabat’. Lod'o èèna, dhèu sab'a boe. ✡ 1:22 Mateos 7:28-29
✡ 1:39 Mateos 4:23, 9:35

bisa pa'èle papèd'a ja'a ne, sèna ka dhèu
madenge heka dènge ja'a."
41 Nèti lii roma iisi na, ka d'ara Yesus roe,
ka Na j'ole kacui-aai ho kèpe ne. Hèia Na
peka, "Tare'a! Ja'a bisa! Èu èle kèna!"
42 Kaca'a laa, papèd'a èèna ele dènge. Ka
dhèu èèna pèd'a heka. 43 Èle èèna ka, Yesus
pua dhèu èèna lèpa dènge pasanèd'e ne,
peka na, 44 "Mu nanene! Èu èle le, te ngaa
baku lole dènge cee-cee! Èu hud'i madhutu
ku lii paredha Musa uru èèna. De lamu uru
ku asa ama agama, ho na parisa ngi'u mu.
Sèna ka ne'a èi papèd'a èu na ele le, do dhae.
Èle èèna ka, heka èu hia mèdha èci sèmi
tadha makasi, sèna ka dhèu aa'i-aa'i re'a èu
èle le tare'a-re'a."✡
45 Masi ka Yesus kai baku peka dènge cee-
cee, te ngaa ropa la'e d'ai li'u, ka na lolo
lème dènge dhèu. Èle èèna ka, dhèu ae neo
paraga dènge Yesus. Te ngaa, lula lii dhèu
èèna, ka Yesus bisa boe pad'elo iisi Na asa
d'ara kota. Nèti èèna ka, Yesus pea dhoka
ètu era mau èci ètu li'u kota. Te ngaa dhèu
mai paraga dènge Ne nèti mia-mia.

2

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu karuku
(Mateos 9:1-8, Lukas 5:17-26)

1 Èle pèri-pèri lod'o, hèia Yesus lèpa hari
asa Kapernaum. Ka ra papeka d'ai mia-mia,
peka na, Yesus d'ai le èmu. 2 Nèti èèna ka,
dhèu mai nèti mia-mia. Lula dhèu ae seli,
ka ètu d'ara èmu pènu risi, toke d'ai hèb'a
èmu. Èle èèna ka, Yesus lole dènge ra dad'èi
Ama Lamatua.
3 Ètu talora Na padhai lii era, dhèu èpa
jèru dhèu karuku èci neo asa madha Yesus.
4 Te ngaa, lula dhèu ae d'ai seli, ka rèngu
abhu boe sasanga ho rèti dhèu èèna asa
madha Yesus. Hèia ca'e lasi asa kolo èmu,
bhoke eele rèu èmu re dedha kètu Yesus.
Ropa ra bhoke rare rèu èmu, hèia ra papuru
dhèu karuku èena dènge dhèpi na.* 5 Ropa
Yesus ladhe nèdhi si, Nèngu ne'a le dhèu
se'e parcaya tare'a-re'a Nèngu. Ka na pad-
hai lii dènge dhèu karuku ne, aku Nèngu na,
"Ana, ee! Ja'a saku eele le sasala èu!"
6 Ètu èèna kahèi, abhu pèri-pèri mese
agama Yahudi. Ropa ra tadèngi rare lii
padhai lii Yesus, ka d'ara ngangee rèngu
be'a boe. 7 Hèia ra papeka, "Boo! Dhèu
ne'e bani titu kèna, padhai lii sèmi nèi!
Dhodhoka Ama Lamatua di, dhu dènge hak
ho saku eele sasala dhèu. Te ngaa dhèu
ne'e tao ngi'u na èci èèna ka dènge Ama
Lamatua. Nèngu pakarehe kolongara Ama
Lamatua!"
8 Te ngaa Yesus ne'a le ngangee rèngu.
Hèia Na peka, "Heh! Miu baku pangee
sèmi èèna. 9-10 Mia dhu be'a risi? Ladhe
Ja'a peka mi dhèu karuku ne, 'Sasala èu
saku eele le,' miu me'a boe, na, j'aj'i do
aad'o. Te ngaa ladhe Ja'a peka, 'Kèd'i ka!
Nedhe dhèpi èu, ho lèpa ka.' Ladhe na kèd'i
ho miu ladhe mèdhi kahèi, heka miu me'a
kèna, Ja'a ne Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Aa
Ja'a dènge koasa kahèi, ho saku eele sasala-
sasigo dhèu!"
Èle èèna ka, Yesus padhai lii dènge dhèu
karuku èèna, peka na, 11 "Èu nanene, ee! Èu
èle le ne! Kèd'i ka, nedhe dhèpi èu ho lamu
ka."
12 Ropa tadèngi nare, cag'ag'a laa dhèu
ne kèd'i titu. Na nedhe dhèpi na, hèia
la'e ka asa li'u. Dhèu-dhèu ètu sèra rèdhi
dènge musi madha ra. Rèngu aa'i-aa'i ra
malaa-maloha, ka ra peka, "Ira ii! Èdhi heka
tèdhi ka! Ama Lamatua tare'a-re'a kapai
d'ai seli!"

Yesus paroa nare Lewi ho madhutu Ne
(Mateos 9:9-13, Lukas 5:27-32)

13 Èle èèna ka, Yesus la'e hari asa sebhe
dano Galilea. Ka dhèu ae titu kèna mai
paraga dènge Ne, hèia Na lole dad'èi Ama
Lamatua mi rèngu.
14 Ètu èèna, abhu dhèu èci ngara na Lewi,
ana nèti Alpius. Sasab'a na roro doi bea.
Lod'o Yesus kako re èèna ka ladhe nèdhi
Lewi. Ka Na peka dènge ne, "Wee! Mai
madhutu Ja'a!"
Ropa tadèngi lii Yesus ne, Lewi kèd'i
dènge ka la'e madhutu Ne.
15 Èle èèna ka, Yesus si ra'a ètu d'ara
èmu Lewi, pa'èci dènge angalai Lewi dhèu
roro doi bea sèra. Abhu kahèi dhèu-
dhèu leo madhèdi ra'a dènge rèngu. Mad-
hutu ngangee dhèu Yahudi, dhèu se'e dhèu
karehe. Nèti dhèu-dhèu dhu madhèdi ra'a
se abhu dhèu ae kahèi dhu d'èi nanene lii
padhai lii Yesus.
16 Lod'o èèna, abhu pèri-pèri mese agama
nèti partei Parisi dhu rèdhi Yesus madhèdi
na'a-ninu dènge tuka roro doi bea, dènge

✡ 1:44 Atora nèti Ama-ama Agama 14:1-32 * 2:4 Ra tao Dhèpi èèna nèti mèdha dhu mèke.

dhèu karehe sèra. Ka ra karèi ana madhutu
Yesus, peka na, “Nga tao ka mese miu mad-
hèdi na'a-ninu dènge dhèu roro doi bea
dènge dhèu dhu laku-laku boe sèra?”
17 Yesus tadèngi lii karèi rèngu èèna,
ka Na dhaa, peka na, “Dhèu pèd'a mema
parluu dote, te ngaa dhèu dhu pèd'a boe,
parluu boe dote. Mamai Ja'a ne sèna ka
lalau dhèu dhu laku-laku boe. Te Ja'a mai
boe ho uri dhèu dhu rasa ngi'u na mola.”

A'aj'a hiu Lamatua Yesus, leko-leo nèti a'a-j'a dhèu Parisi

(Mateos 9:14-17, Lukas 5:33-39)

18 Ca tèka, dhèu nèti partei agama Parisi
puasa. Rèngu rèdhi ana madhutu Yohanis
tuka sarani, puasa kahèi. Te ngaa rèdhi boe
ana madhutu Yesus puasa sèmi rèngu. Hèia
dhèu rèngu mai paraga dènge Yesus, ka ra
karèi, aku rèngu na, “Ama. Ji'i puasa sama
sèmi ana madhutu Yohanis kahèi. Te, nga
tao ka, ana madhutu Ama puasa boe?”
19 Hèia Yesus dhaa, peka na, “Mema miu
me'a le, ladhe abhu pesta kab'i, dhèu dhu
abhu nèru sèra puasa boe, ka ra'a toke bècu.
Ladhe mone dhu kab'i èèna era, dhèu sèra
aa'i-aa'i ra'a-rinu. 20 Te ladhe d'ai lod'o ho
ra kèpe rèti dhèu mone dhu kab'i èèna,
ka mone aanga-angalai na sèra d'ara susa,
heka ra puasa kèna.
21 Sèmi èèna kahèi, bèla hiu baku kalape
mi kodho dhui. Te ladhe base, na, bèla
hiu èèna karuku, hèia kodho èèna asa ka
mae aae. 22 Sèmi èèna kahèi, miu baku
edhe dhua pèd'u ètu d'ara sabha dhui. Te
aad'o na, sabha èèna mae, aa dhua pèd'u
na bhori eele asa rai.”† [Nèti èèna ka Yesus
peka dènge si, baku pakihu-kee lii holo-nori
Nèngu dhu hiu, dènge lii holo-nori dhèu
Parisi dhu dhui.]

Ana madhutu Yesus g'ètu are, lèke lod'o a'oro sasab'a

(Mateos 12:1-8, Lukas 6:1-5)

23 Ca tèka, lèke lod'o manèngi-mangaj'i
dhèu Yahudi, Yesus si kako re j'ara ètu
d'ara oka. Ka ana madhutu Na g'ètu rèti
are gandum.✡ 24 Ropa dhèu Parisi ladhe
rèdhi, ka ra karèi Yesus, “Tasamia ka, ana
madhutu Èu madhutu boe j'ara-j'ara agama
èdhi? Rèngu se g'ètu are gandum lèke lod'o
a'oro sasab'a. Miu baku tao sèmi èèna!”
25-26 Hèia Yesus dhaa, “Samia, ee? Miu
sanèd'e heka lii lolo Daud. Tèu èèna, Aby-
atar j'aj'i kètu kapai risi agama Yahudi.
Lod'o èèna, Daud dènge dhèu madhutu na
aa'i-aa'i ra manganga bia. Ka ra maso asa
d'ara Paleo Ama Lamatua, hèia ra'a roti dhu
ama agama hia le mi Lamatua. Madhutu
atora agama èdhi, dhèu dhu bisa ra'a roti
èèna, dhoka ama-ama agama di; dhèu leo
bisa boe. Daud dènge ana madhutu na sèra,
ra'e rare roti èèna, te ngaa dhèu èci sa peka
boe, na, Daud si sala.”✡
27 Èle èèna ka, Yesus lole hari dènge
rèngu, “Miu baku bhèlu! Lamatua hia
lod'o a'oro sasab'a hia èdhi dhèu rai-haha.
Lamatua paj'aj'i boe èdhi dhèu rai-haha, ho
madhutu dhoka atora lod'o a'oro sasab'a di.
28 Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Ja'a ne
ka dhu peka ho dhèu sab'a, do aad'o, lèke
dènge lod'o a'oro sasab'a.”

3

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu pèd'a lèke lod'o a'oro sasab'a

(Mateos 12:9-14, Lukas 6:6-11)

1 Èle èèna ka, Yesus lèpa hari la'e asa
èmu manèngi-mangaj'i. D'ai nèi, ka Yesus
paraga dènge dhèu èci dhu ai na roe
cabèka. 2 Ètu èèna, abhu pèri-pèri dhèu
dhu patangi-tenge sasala Yesus. Ra ma'u
Yesus, neo re'a Na puri-pa'èle dhèu pèd'a
lèke lod'o a'oro sasab'a, do aad'o.
3 Hèia Yesus paroa dhèu dhu ai roe cabèka
èèna, aku Nèngu na, “Mai ku! Titu ku mi
madha Ja'a ne.”
4 Ka Na karèi dhèu ae ètu sèra sa, aku
Nèngu na, “Madhutu atora agama èdhi,
èdhi bisa tao ngaa lod'o a'oro sasab'a? Tao
madha j'ara dhu be'a, do karehe? Tao
pabe'a dhèu, do pamadhe dhèu?” Te ngaa
dhèu sèra èci sa bani boe bhoke hèb'a.
5 Nèti èèna ka, Yesus d'ara pèd'a, lula
rèngu madhutu dhoka ad'a di, tao boe
madha-dhilu mi dhèu ai roe cabèka ne.
Yesus nasa, ka Na ladhe lème dhèu sèra.
Hèia Na peka mi dhèu ai roe cabèka, aku
Nèngu na, “J'ole kacui-aai èu mai sa ne'e!”
Ka dhèu èèna soro kacui-aai asa Yesus la'e.
Kabèdhi laa, èle dènge papèd'a na. 6 Ropa
dhèu Parisi ladhe rèdhi Yesus pa'èle kacui-
aai dhèu èèna lèke lod'o a'oro sasab'a,

† 2:22 Alkitab lii Yunani suri, peka na, “Baku soli èi anggor dhu hiu mi d'ara tas ka'uri dhui, sèna ka baku mae.”

✡ 2:23 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 23:25 ✡ 2:25-26 1 Samuel 21:1-6, Atora nèti Ama-ama Agama 24:9

aa'i-aa'i ra kalua nèti d'ara èmu manèngi-
mangaj'i. Ka lasi padhue dènge dhèu partei
politik Herodes, ho tenge j'ara neo pa-
madhe Yesus.

*Lamatua Yesus puri-pa'èle papèd'a dhèu ae
ètu sebhe dano*

7-8 Ca lod'o, Yesus dènge ana madhutu Na
lasi asa sebhe dano Galilea. Te ngaa, lula
dhèu ae sèra re'a le ngaa dhu Nèngu tao,
ka dhèu aa'i-aa'i mai nèti rae-rae ho mad-
hutu Ne. Rèngu mai nèti propensi Galilea,
propensi Yudea, aa propensi Idumea. Abhu
kahèi dhu mai nèti kota Yerusalem, kota
Sidon dènge kota Tirus. Abhu kahèi ca-
hag'e dhu mai nèti cabèka dhimu loko
Yarden. Aa'i-aa'i sèra neo mai paraga
dènge Ne. 9 Taga dhèu dhu mai sèra ae seli,
ka Yesus pua ana madhutu Na lasi tenge
koha cue hia Nèngu. Na neo padhai lii
dènge dhèu ae sèra nèti dedha koha, sèna
ka rèngu aa'i-aa'i ra bisa ladhe rèdhi rèhu
Na, aa tadèngi lii padhai lii Na hèi.
10 Ca hari ni, Na puri-pa'èle dhèu pèd'a ae
titu kèna. Nèti èèna ka, dhèu ae mai paseti
èci dènge èci, neo g'ag'e Yesus.✡ 11 Ropa
dhèu dhu nidhu tao sa ladhe rèdhi Yesus,
ka ra bèbha d'ai rai ètu madha Yesus. Hèia
ra taraa, aku rèngu na, "Èu ne mema tare'a
Ana Ama Lamatua!"
12 Te ngaa Yesus kai rèngu, aku Nèngu na,
"Miu baku ale dènge dhèu èci sa hèi, Ja'a ne
cee!"

*Yesus hag'e nare dhèu canguru dua j'aj'i
ana madhutu Na*

(Mateos 10:1-4, Lukas 6:12-16)

13 Èle èèna ka, Yesus kako la'e asa kolo
ledhe èci. Na paroa pèri-pèri dhèu dhu
Nèngu d'èi. Ka dhèu se mai madhutu Ne.
14 Èle èèna ka, Na hag'e nare dhèu canguru
dua. Ka Na peka, "Ja'a pili miu ho madhutu
taruu Ja'a, j'aj'i dhèu pajuu-paleha Ja'a. Ja'a
neo pua miu, lami lole Lii Lolo Be'a Ama
Lamatua mi dhèu aa'i-aa'i." 15 Sèmi èèna
kahèi Ja'a neo hia miu koasa, sèna ka miu
bisa babège-lalèta nidhu nèti d'ara dhèu."
16-19 Ngara dhèu canguru dua sa, nuka:
Simon (dhu Yesus pangare na, Petrus),
Yakobis,
Yohanis, (Yakobis dènge ari na, Yoha-
nis ne, dua ra ana Sabadeus. Yesus
pangare rèngu dua ra, ngara na
'Boanerges', dhu sasoa na 'sama
sèmi d'oro'.)*
Anderias,
Pelipus,
Bertolomeos,
Mateos,
Tomas,
Yakobis (ana Alpius),
Tadius,
Simon (dhu madhutu partei politik
Selot),†
dènge Yudas Iskariot (dhu èèna na
pahie eele Yesus).

*Mese agama sèra peka Yesus abhu koasa
nèti dhèu aae nidhu*

(Mateos 12:22-32, Lukas 11:14-23, 12:10)

20 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na sèra puru hari nèti kolo ledhe deo na.
Ka lasi asa d'ara èmu èci. Dhèu ae titu
kèna mai oke rare Ne, ka Na bisa boe na'a-
ninu. 21 Rèdhi sèmi èèna, hèia ra papeka,
aku rèngu na, "Miu ladhe ku Yesus! Ne'a
heka lalau iisi Na." Ropa a'ari Na tadèngi lii
palolo dhèu, ka ra mai neo rare Ne.
22 Lod'o èèna, mese-mese agama nèti
Yerusalem mai peka dènge dhèu ètu sèra,
aku rèngu na, "Heh! Pasa dhilu miu! Baku
madhutu Yesus. Te dhèu aae nidhu, dhu ra
paroa ngara na Baalsebul, maso asa d'ara
Yesus, ka hia Ne koasa, ho bata-magèla
nidhu nèti d'ara dhèu."✡
23 Ropa Yesus tadèngi nare lii padhue
rèngu èèna, heia Na paroa nare rèngu
aa'i-aa'i ra, ka Na peka, "Lèke boe dènge
ngangee dhèu! Tasamia ka dhèu aae nidhu
bisa babège ngi'u mesa na!? 24 Ladhe ètu
d'ara paredha dhèu aae èci, ana kabarai
sèra èci patao-palaha dènge èci, paredha
dhèu aae èèna taha nèbhu boe. 25 Sèmi
èèna kahèi ètu d'ara èmu, ladhe isi èmu
èci patao dènge èci, isi èmu èèna mae-
manyèla! 26 Sèmi èèna kahèi dènge nidhu.
Ladhe èci pamusu dènge èci, rèngu mae-
manyèla kahèi. Sèmi èèna na, heka rèngu
laho kao-kao.

✡ 3:10 Markus 4:1, Lukas 5:1-3 * 3:16-19 a: Sasuri lii Yunani suri, peka na, 'ana d'oro', dènge sasoa, 'tatao nuka sèmi d'oro'. Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e dhu peka na, ele boe lii Yakobis dènge Yohanis mèdhu nuka sèmi lii d'oro, do, rèngu d'èi pajèka sama sèmi d'oro. † 3:16-19 b: Partei Selot ne tenge j'ara sèna ka rèngu mardeka nèti dhèu paredha Roma. Nèti èèna ka, dhèu pangare partei 'Patriot' kahèi. Patriot sasoa na 'dhèu sarii kabarai'. ✡ 3:22 Mateos 9:34, 10:25

27 Ladhe dhèu parapo neo mai parapo
èmu dhèu èra èci, na hud'i èki-karadhe
uuru ku lamatua èmu na, heka bau nèti
mèdha-panyau kèna.‡
28 Nèti èèna ka, Ja'a peka mema dènge
miu: Ama Lamatua sadia saku eele sasala
dhèu. Ladhe dhèu padhai lii karehe mi
dedha dhèu leo, Ama Lamatua bisa saku
eele sasala na era. 29 Te ngaa lii padhai lii
karehe mi dedha Roh Ama Lamatua dhu
Mola-Mèci, Ama Lamatua saku eele boe
sasala nèngu, toke d'ai mia-mia la'e!”✡
30 Yesus peka sèmi èèna, lula dhèu sèra
peka na, “Dhèu èèna, nidhu tao.”

Dhèu dhu madhutu dad'èi Ama Lamatua, tare'a-re'a j'aj'i a'ari Lamatua Yesus

(Mateos 12:46-50, Lukas 8:19-21)

31 Èle èèna ka, ina dènge ari Yesus sèra
mai tenge Ne. D'ai èmu dhu Yesus madhèdi
ètu d'ara na, rèngu lasi boe asa d'ara, te
ngaa ra titu ètu li'u, ka ra hia dhèu lasi
paroa Yesus. 32 Lasi, na, Yesus madhèdi
padhai lii dènge dhèu ae. Ka dhèu sèra peka
dènge Ne, “Ama, ee! Ina Mu dènge a'ari Mu
nuka ètu li'u si. Ra neo paraga dènge Ama.”
33 Te ngaa Yesus dhaa, peka na, “Cee ka
dhu tare'a-re'a j'aj'i ina dènge a'ari Ja'a?”
34 Hèia Na ladhe palème asa dhèu dhu
madhèdi ètu sèra, ka Na peka, “Miu se'e
se ka dhu tare'a-re'a j'aj'i ina dènge a'ari
Ja'a. 35 Te cee ka dhu madhutu dad'èi Ama
Lamatua, rèngu sèra ka dhu tare'a-re'a j'aj'i
ina dènge a'ari Ja'a.”

4

Lamatua Yesus peka lii pakasame lula-nèti hini dhu lèke ètu dedha rupa-rupa rai

(Mateos 13:1-9, Lukas 8:4-8)

1 Ca lod'o, Yesus la'e hari asa dano Galilea.
D'ai nèi dhèu ae mai oke rare Ne. Ka
Yesus ca'e la'e madhèdi asa dedha koha cue
dhu panahu. Na aj'a dhèu sèra dènge lii
pakasame. Dhèu dhu titu ètu dedha salae
sèra aa'i-aa'i nanene Yesus aj'a Lii Holo-
Nori Ama Lamatua. 2 Na aj'a si lii holo-nori
rupa-rupa pake lii pakasame. Aku Nèngu
sèmi ne'e ka:✡
3 “Nanene paie-iie! Dhèu èci la'e ceb'e
hini ètu d'ara oka na. 4 Ropa na ceb'e hini
sèra, cahag'e lèke ètu sebhe j'ara. Kabèdhi
laa, manu-bhui mai ka ra'a aa'i. 5 Cahag'e
hari lèke ètu era rai dhu pènu dènge hadhu.
Hini sèra muri, te ngaa rai isi dhoka ciki
oo'e di. 6 Ropa lod'o rea mai, ana nganga'a
sèra kamale eele hèia madhe aa'i si, lula
amo d'ai boe d'ara rai.
7 Hini cahag'e lèke ètu dedha rai dhu
pènu dènge j'u'u padhudhu. Ropa j'u'u sèra
muri, hèlu rare ana nganga'a sèra, ka j'aj'i
boe hua-hela. 8 Te ngaa hini cahag'e lèke
ètu dedha rai hèu mèngi. Hini sèra muri
dènge sega. Hua ae titu kèna. Cahag'e
dhu abhu d'ai tèlu nguru hari, cahag'e èna
nguru hari, aa cahag'e d'ai cangasu hari.
9 De ladhe cee dènge ro'a dhilu, na,
nanene paie!”

Nga tao ka Lamatua Yesus holo-nori dhèu pake lii pakasame

(Mateos 13:10-17, Lukas 8:9-10)

10 Ca tèka, Yesus mesa Na. Hèia ana
madhutu Na dhèu canguru dua dènge pèri-
pèri dhèu dhu tadèngi le lii holo-nori Na,
mai paraga dènge Ne. Ka ra karèi sasoa nèti
lii pakasame èèna. 11 Hèia Yesus dhaa, “Lula
miu tare'a-re'a neo me'a Lii Holo-Nori Ama
Lamatua, Ja'a neo peka dènge miu. Te
ngaa mi dhèu leo, Ja'a pake lii pakasame.
12 Tatao dhèu leo sèra sama sèmi dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua suri tèke, peka na,
‘Rèngu rèdhi le, te ngaa ro'o boe re'a.
Rèngu tadèngi le, te ngaa ro'o boe tèke
ètu d'ara.
Ladhe sèmi èèna, hud'i rèngu sène. Ra
parcaya ia ka Lamatua,
sèna ka Lamatua saku eele ia ka sasala
ra.’”✡

Lamatua Yesus peka sasoa lii pakasame hini sèra

(Mateos 13:18-23, Lukas 8:11-15)

13 Èle èèna ka, Yesus peka dènge dhèu sèra
sasoa lii pakasame hini èèna, aku Nèngu na,
“Ladhe miu me'a boe sasoa nèti lii upama
deo na, carui risi hari miu me'a sasoa lii
pakasame dhu leo. 14 De sasoa na sèmi ne'e
ka: dhèu dhu ceb'e hini èèna, nuka dhèu
dhu lole Lii Holo-Nori Ama Lamatua. 15 Hini
dhu lèke ètu sebhe j'ara ka manu-bhui mai
ra'a aa'i, nuka sèmi dhèu dhu nanene Lii
Holo-Nori Ama Lamatua. Te ngaa nèbhu
boe, dhèu aae nidhu mai parame rare Lii
Holo-Nori nèti d'ara dhèu èèna. 16 Aa hini
dhu lèke ètu dedha hadhu, nuka sèmi dhèu

‡ 3:27 Dènge j'ara èèna, Yesus peka na, Nèngu èra risi nèti dhèu aae nidhu, dhu tema ra pangare na, ‘Baalsebul’.

✡ 3:29 Lukas 12:10 ✡ 4:2 Lukas 5:1-3 ✡ 4:12 Yesaya 6:9-10

dhu nanene, ka na sèmi nare Lii Holo-Nori
èèna dènge d'ara karej'e. 17 Te ngaa Lii Holo-
Nori ne, taha nèbhu boe ètu d'ara dhèu
èèna. Ropa nèngu paraga j'aj'èra lula na
sèmi nare lii ne'e, na tèke eele. 18 Aa hini
dhu lèke ètu talora j'u'u dhu padudhu, èci
èèna ka dènge Lii Holo-Nori Ama Lamatua
dhu dhèu nanene. 19 Te ngaa dhèu èèna
bhute dhoka dènge rupa-rupa madha j'ara
rai-haha dhu pakarej'e ngi'u na. Nèti èèna
ka, j'ara se'e seti eele Lii Holo-Nori Ama
Lamatua nèti d'ara nèngu, ka j'aj'i heka
ngaa-ngaa. 20 Te ngaa hini dhu lèke ètu
dedha rai hèu mèngi, nuka sèmi dhèu dhu
pasa dhilu ho nanene Lii Holo-Nori Ama
Lamatua dènge karej'e-karae. Tatao nèngu
madhutu dad'èi Ama Lamatua dènge d'ara
kateme. Dhèu ne'e tao j'ara-j'ara dhu
pakarej'e d'ara Ama Lamatua, sama sèmi
hini dhu nèti hua-hela. Abhu kahèi d'ai tèlu
nguru hari, cahag'e d'ai èna nguru hari, aa
abhu kahèi dhu d'ai cangasu hari."

Baku paheo mere labhu ho saguru hari dènge soe
(Lukas 8:16-18)

21 Nèti dedha koha, Yesus tuhu hari lii
padhai Na. Na peka hari lii upama èci, aku
Nèngu na, "Tasamia, ee! Miu mèdhi le, do
dhae? Dhèu suru rare labhu, ka saguru eele
hari dènge soe! Ka ra tèke asa ro'a koi la'e!
Aad'o, sina ma? Te ladhe sèmi èèna, tèdhi
boe saraa nèngu. Dhèu hud'i tao labhu ètu
era dhu dedha, sèna ka dhèu rèdhi saraa
nèngu.✡ 22 Ngaa dhu dhèu pahuni deo ne'e,
bèli-camèd'a dhèu rèdhi aa'i. Te ngaa dhu
dhèu re'a boe lod'o deo ne'e, bèli-camèd'a
dhèu re'a aa'i.✡ 23 De ladhe cee dhu dènge
ro'a dhilu, na, nanene paie!
24 Nanene paie-iie! Ladhe miu tenge
sasala dhèu, na, dhèu leo tenge sasala miu
kahèi. Sèmi èèna kahèi, Ama Lamatua
tenge sasala miu. Te ngaa Na tao bia risi
hari nèti èèna.✡
25 Ladhe dhèu èci neo tenge tare'a-re'a
dad'èi Lamatua, nèngu asa d'èlu-mèu. Te
ngaa ladhe dhèu pusi-pahae boe dad'èi
Lamatua, nèngu j'aj'i asa goa."✡

Lamatua Yesus hia lii pakasame lula-nèti hini dhu muri unu na

26 Èle èèna ka, Yesus tuhu hari lii padhai
Na, aku Nèngu na, "Paredha Ama Lamatua
asa tabha kapai, sama sèmi hini dhu dhèu
ceb'e ètu d'ara oka na. 27 Nèngu ceb'e nare,
ka la'e bhèj'i. Tao heka ai hèb'a mi hini sèra.
Te ngaa hini sèra muri, ka asa kapai. 28 Hini
se muri unu ra. Mulai ti rèu, hela, toke
d'ai huri. 29 Ropa kasere nare nganga'a dhu
ètu d'ara oka mami, dhèu unu oka heka la'e
puu-g'ètu kèna. Sèmi èèna kahèi, paredha
Ama Lamatua. Lamatua ka dhu ad'u-ue
aa'i-aa'i sèra."✡

Lii pakasame lamusi dhu ana iiki
(Mateos 13:31-32,34, Lukas 13:18-19)

30 Èle èèna ka, Yesus padhai lii hari, "Ja'a
peka hari lii upama èci sèmi ne'e ka: miu
ladhe sèku, dhèu dhu j'aj'i unu Lamatua
sèra. Uru èèna ciki di, nèbhu-nèbhu j'aj'i
ae. 31 Èèna sama sèmi lamusi aj'u dhu ana
iiki-iiki. 32 Ladhe èdhi sèla lamusi èèna, na
muri mai, j'aj'i aj'u dhu kapai aae. Manu-
bhui nèti mia-mia mai tèka tenge mamaho,
dènge tao rèd'a ètu kolo aj'u èèna."
33 J'ara-j'ara a'aj'a Yesus madhutu rare'a
dhèu. 34 Ladhe Na aj'a dhèu leo, Na pake
lii pakasame. Te ngaa ladhe Na aj'a ana
madhutu Na, Nèngu peka aa'i-aa'i sasoa lii
pakasame sèra.

Lamatua Yesus pamau eele ngèlu aae
(Mateos 8:23-27, Lukas 8:22-25)

35 D'ai lod'o nihia na, Yesus aj'a dhèu nèti
dedha koha era. Hèia Na pua ana madhutu
Na sèra, peka na, "Mai èdhi pakèd'i lati asa
cabèka dano."
36 Ka ra ca'e koha èci dènge Yesus. Ra
pakèd'i tèke eele dhèu ae sèra ètu èèna. Te
ngaa dhèu cahag'e ca'e koha leo madhutu
Yesus si. 37-38 Lod'o èèna, Yesus pasaluu kètu
Na mi nanèlu, ka bhèj'i luu ètu hui koha.
Nèbhu boe ka, ngèlu aae mai. Naha kapai,
ka èi tao sabhori oe pènu koha Yesus si. Nèti
èèna ka, ana madhutu Yesus sèra madha'u
bia. Hèia ra parèi Ne, "Ama! Kèd'i ku laa!
Èdhi oe molo kèna! Te ngaa Ama pusi-
pahae boe!"
39 Ropa Yesus tadèngi lii parèi ra, ka Na
kèd'i, hèia Na kai ngèlu, peka na, "Mau ka!"
Ka Na paredha naha, aku Nèngu na, "Mera
ka!" Hèia ngèlu mau, aa naha mera dènge
ka. 40 Èle èèna ka, Yesus jèke ana madhutu

✡ 4:21 Mateos 5:15, Lukas 11:33 ✡ 4:22 Mateos 10:26, Lukas 12:2 ✡ 4:24 Mateos 7:2, Lukas 6:38 ✡ 4:25 Mateos 13:12, 25:29, Lukas 19:26 ✡ 4:29 Yoel 3:13

Na, peka na, “Nga tao ka miu madha'u sèmi èèna? Miu parcaya Ja'a, do aad'o?”
41 Rèngu aa'i-aa'i ra madha'u dènge
malaa, ka èci peka dènge èci, “Te dhèu ngaa
ne? Ka bisa ngèlu dènge naha, madhutu lii
paredha Nèngu?”

5

Lamatua Yesus babège ele nidhu ae nèti dhèu èci
(Mateos 8:28-34, Lukas 8:26-39)

1 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na sèra d'ai cabèka dano Galilea. Era
èèna, ngara na Garasa. 2-6 Ètu èèna, abhu
dhèu mone èci dhu nidhu tao, ka na huj'u.
Dhèu huj'u ne pea ètu era padhane dhèu
madhe. Mèu-mèda na kako ca'e-puru ledhe
ètu èèna, dènge pake boe mèdha-papake.
Na pa'oo-parodha ma'ète boe, aa na nare
hadhu ho tuku iisi na toke d'ai nu'a. Na èra
titu kèna. Nèti èèna ka, dhèu èci sa bisa boe
èki ne. Masi ka ra èki dènge rate bèsi èèna
ka, bisa boe kahèi. Pèri-pèri hari, dhèu uj'u
haga-ai na kahèi, pake rate dènge kanau
bèsi, te ngaa na pama'ète aa'i si. Dhèu ne
èra bia, nèti èèna ka, èci sa taha boe ne.
Ropa Yesus dènge ana madhutu Na puru
nèti dedha koha, dhèu huj'u èèna ladhe
nèdhi rèngu nèti kaj'èu. Hèia na kalua nèti
era padhane dhèu madhe, ka na mai patitu
kètu urutuu ètu madha Yesus. 7-8 Ropa ladhe
nèdhi rèhu dhèu ne'e, hèia Yesus peka, na,
“Hee, nidhu bhelu! Kalua pakaj'èu nèti
dhèu ne'e.”
Èle èèna ka, dhèu èèna pajèka, aku nèngu
na, “Weh! Èu neo tao ngaa mi ja'a? Ja'a
ke'a Èu ne Yesus, Ana nèti Ama Lamatua
dhu Koasa Risi Eele. Ja'a manèngi Èu baku
paj'èra ja'a!”
9 Hèia Yesus karèi ne, “Ngara èu cee?”
Na dhaa, aku nèngu na, “Ngara ja'a *Legion*, lula ji'i ae titu kèna, sama sèmi ca
kaboko sordad'u!”
10 Èle èèna ka, nidhu sèra peka re dhèu
huj'u èèna, ho manèngi Yesus, sèna ka baku
pua rèngu kalua nèti d'ara rae ne.
11 Kaj'èu boe nèti èèna, abhu hahi ca oka
dhu dhèu madhenge. Ele boe hahi sèra dua
riho ngi'u. Dhu tenge nganga'a ètu sebhe
ledhe. 12 Ka nidhu sèra manèngi Yesus, aku
rèngu na, “Hia ji'i maso asa d'ara hahi sèra.”
13 Tadèngi nare sèmi èèna, hèia Yesus d'èi
kahèi. Ka nidhu sèra kalua nèti d'ara dhèu
èèna, ka lasi asa d'ara hahi sèra. Hèia hahi
sèra rai paj'ala, ka lasi asa sebhe tèbhi, ka ra
manahu asa d'ara dano, hèia madhe aa'i si.
14 Ropa dhèu j'aga hahi sèra ladhe rèdhi
madha j'ara dhu j'aj'i èèna, ra madha'u
titu kèna. Ka rai lasi peka palème dènge
dhèu ètu d'ara rae-rae dhu dètu ètu era
èèna. Nèbhu boe dhèu canau-kateme mai
neo re'a. 15 Dhèu sèra mai paraga dènge
Yesus, ka ra ladhe la'a, na, dhèu dhu nidhu
tao èèna, madhèdi ètu èèna kahèi. Dhèu
èèna pake le mèdha-papake. Kahadhu na
mase'a le. Rèdhi sèmi èèna, hèia dhèu sèra
madha'u. Lula rèngu re'a le, ladhe dhèu
cee dhu bisa babège eele nidhu nèti d'ara
dhèu huj'u èèna, nèngu tare'a-re'a dhèu èra
risi. 16 Èle èèna ka, dhèu aa'i-aa'i sèra lasi
peka palème ètu mia-mia, aku rèngu na,
“Ji'i ngèdhi le dènge madha, dhèu huj'u ne
èle le. Sèmi èèna kahèi hahi dhu madhe ètu
d'ara dano.” 17 Ka dhèu kabarai èèna mai
manèngi ho Yesus tèke eele ka rai rèngu.
18 Ropa Yesus neo ca'e hari asa dedha
koha, ka dhèu dhu èle nèti huj'u dhu nidhu
tao èèna manèngi Yesus, sèna ka nèngu
madhutu Ne kahèi.
19 Te ngaa Yesus kai. Ka Na peka dènge
dhèu èèna, aku Nèngu na, “Be'a risi èu lèpa
ka asa èmu, ho peka dènge a'ari èu, ngaa
dhu Ama Lamatua tao le mi dedha èu. Peka
dènge si, mema Ama Lamatua sue èu titu
kèna.”
20 Èle èèna, hèia dhèu èèna pakèd'i la'e
palème rae-rae nèti canguru kota, dhu
ngara na ‘Dekapolis’. Na lole ngaa dhu
Yesus tao le mi dedha nèngu. Dhèu-dhèu
dhu tadèngi lii lolo na, malaa aa'i mèu-mèu,
aku rèngu na, “Mema lèke tare'a!”

Lamatua Yesus pamamuri hari ana Yairus. Aa puri-pa'èle dhèu bhèni èci nèti papèd'a bhèni
(Mateos 9:18-26, Lukas 8:40-56)

21 Èle ka, Yesus si pakèd'i hari dènge koha
asa cabèka dano. Ropa ra puru nèti dedha
koha, dhèu ae mai lingu rare Yesus. 22 Dhèu
èci mai, ngara na Yairus. Nèngu ne, kètu
èmu manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi ètu
kota èèna. Ropa nèngu nèdhi Yesus, ka mai
patitu kètu urutuu ètu madha Yesus. 23 Ka
na pamako, peka na, “Ama, ee! Ana bhèni
ja'a, heka canguru dua tèu, pèd'a oe madhe.

Mai lati ku asa èmu ja'a, sèna ka puri-pa'èle
ne nèti papèd'a na."*
24 Hèia Yesus la'e dènge ka, madhutu
Yairus asa èmu na.
Te ngaa ètu d'ara kakako rèngu, dhèu ae
titu kèna, ka ra seti Ne nèti haa, nèti dhimu.
25 Ètu talora dhèu ae sèra, abhu dhèu
bhèni èci dhu pèd'a dhèu bhèni. Papèd'a
ne loe boe canguru dua tèu kèna. 26 Mèdha-
panyau dènge doi-dhari dhèu bhèni ne'e,
èle aa'i mèu-mèu ho b'ae dote. Te ngaa
papèd'a na èle boe, asa na hoe. 27-29 Bhèni ne
tadèngi ae le dhèu palolo ngaa dhu Yesus
tao. Nèti èèna ka, na mai pasuki asa talora
dhèu ae sèra, ho na padètu dènge Yesus. Na
pangee, na, "Sad'i ja'a gai lèke sebhe kodho
Na di, tatu papèd'a ja'a èle."
Ropa na gai lèke sebhe kodho Yesus,
kabèdhi laa raa bhèni ne tèja eele dènge.
Hèia na rasa, na be'a le.
30 Lod'o èèna kahèi, Yesus rasa a'èra kalua
nèti d'ara ngi'u Na. Ka Na kabib'a asa
kabodho, ho ladhe asa dhèu ae sèra, ka Na
karèi, peka na, "Nèti miu se, cee ka dhu gai
lèke kodho Ja'a?"
31 Ka ana madhutu Na dhaa, aku rèngu na,
"Ama, ladhe ku laa. Dhèu ae paseti sèmi
ne'e. Nga tao ka Ama karèi, peka na, 'Cee
ka dhu gai kodho Ja'a?'"
32 Te ngaa Yesus ladhe pala-lème, neo
ne'a cee ka dhu gai lèke sebhe kodho Na.
33 Ropa Yesus karèi sèmi èèna, hèia bhèni
èèna madha'u bia. Èle èèna ka, na mai
patitu kètu urutuu ètu madha Yesus, ka na
mangaku, "Ama! Ja'a ka dhu gai lèke sebhe
kodho Ama ku deo na."
34 Hèia Yesus peka mi bhèni ne, aku
Nèngu na, "Lula èu parcaya Ja'a dènge d'ara
kateme, nèti èèna ka, èu èle le. Lamu ka
èmu, dènge d'ara karej'e-karae."
35 Ropa Yesus padhai lii era, hèia dhèu èci
mai nèti èmu Yairus, aku nèngu na, "Ira ii!
Ana mu madhe le. De baku paj'èra ia ka
Ama Mese. Nèngu la'e ia ka sa nèi."
36 Te ngaa Yesus pusi boe dènge lii pad-
hai lii dhèu ne'e. Ka Na peka dènge
Yairus, "Èu baku madha'u, ee! Parcaya
mi Ama Lamatua di." 37 Hèia Yesus la'e
dènge ka, tèke eele ana madhutu Na ca-
hag'e. Nèti dhoka Petrus, Yakobis dènge
Yohanis. 38 Ropa d'ai èmu Yairus, rèngu
rèdhi dhèu jau oob'a-jau oob'a, aa tadèngi
cahag'e tangi d'ara pèd'a. 39 Yesus maso asa
d'ara, ka Na karèi si, aku Nèngu na, "Nga tao
ka miu maruru dènge tangi sèmi ne'e? Ana
ne'e madhe boe! Nèngu dhoka bhèj'i di."
40 Dhèu ètu sèra tadèngi Yesus peka sèmi
èèna, ka ra mari pakapengo hèb'a dènge Ne.
Hèia Na pua dhèu sèra kalua aa'i nèti
d'ara kama ana dhu madhe èèna. Ka Na
paroa ina-ama ana bhèni ne, dènge ana
madhutu Na dhèu tèlu sèra, maso asa d'ara.
41 Hèia Yesus kèpe kacui-aai ana dhu madhe
ne, ka Na padhai lii pake lii rèngu, lii Aram,
aku Nèngu na, *"Talita kum!"* (Sasoa na, "Ana
bhèni! Kèd'i ka!")
42-43 Kabèdhi laa, ana dhu madhe èèna
mamuri hari. Hèia na kèd'i titu, ka na kako.
Hèia Yesus peka dènge ina na, aku Nèngu
na, "Hia ana ne'e na'a-ninu!"
Dhèu ae ètu sèra dhu rèdhi j'ara dhu j'aj'i
ne, ra malaa titu kèna. Hèia Yesus kai si,
peka na, "Mage mi peka dènge dhèu èci sa,
Ja'a ka dhu pamamuri hari ana ne."

6

Dhèu Nasaret ro'o boe sèmi rare Lamatua Yesus

(Mateos 13:53-58, Lukas 4:16-30)

1 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na sèra aa'i-aa'i ra, lèpa hari asa rae Na,
Nasaret. 2 Lod'o èèna lèke dènge lod'o
sabaj'a dhèu Yahudi. Hèia Yesus la'e asa
d'ara èmu manèngi-mangaj'i ho Na aj'a Lii
Holo-Nori Ama Lamatua ètu èèna. Lod'o
èèna, dhèu ae lasi manèngi-mangaj'i. Ropa
ra tadèngi Yesus aj'a Lii Holo-Nori Ama
Lamatua, hèia dhèu aa'i-aa'i sèra malaa,
aku rèngu na, "Dhèu ne mèu samia ne! Na
dènge koasa kahèi! Tasamia ka Na sèmi
èèna, ee? 3 Nèngu ne'e dhoka tuka aj'u di.
Èdhi tadhe ina Na, Maria. Sèmi èèna kahèi
ari Na, Yakobis, Yoses, Yudas dènge Simon,
dènge ari Na dhèu bhèni sèra. Rèngu dènge
èdhi pea ca rae." Dhèu se'e ngee ètu d'ara
rèngu na, rèngu mèu risi nèti Yesus. Nèti
èèna ka, ra d'èi heka nanene Ne.
4 Ka Yesus peka, "Mema tare'a! Dhèu pak-
ab'ua risi dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua
nèti rae leo. Te ngaa ra pakab'ua boe dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua dhu nèti rae
nèngu."✡

* 5:23 Alkitab lii Yunani suri, peka na, "Ama mai ho bane ai mi nèngu, sèna ka na be'a hari, ka mamuri." Ètu nèi, "manèngi dhèu bane ai", sasoa na, "manèngi pa'èle dhèu". Ana bhèni ne, umur na, sasuri lii Yunani suri ètu ayat 42.

✡ 6:4 Yohanis 4:44

5-6 D'ara dhèu sèra adhu sèmi hadhu, ka ra
parcaya boe lii padhai lii Yesus. Nèti èèna
ka, Na malaa, hèia Na pake boe koasa Na.
Ka Na puri-pa'èle dhoka dhèu pèri di, ètu
èèna.

Lamatua Yesus pua ana madhutu Na dhèu canguru dua lasi lole Lii Lolo Be'a Ama Lamatua (Mateos 10:5-15, Lukas 9:1-15)

(6b) Èle èèna ka, Yesus kako palème asa rae-
rae dhu padètu ètu sèra, ho aj'a dhèu j'ara
mamuri Ama Lamatua. 7 Na paroa nare ana
madhutu Na dhèu canguru dua sèra, ka Na
pua rèngu lasi dua-dua ho lole Lii Lolo Be'a
nèti Ama Lamatua. Na hia si koasa kahèi,
ho babège eele nidhu nèti d'ara dhèu. 8-9 Na
peka dènge si, aku Nèngu na, "Miu baku
mèti mèdha ae ètu d'ara kakako miu. Baku
mèti nganga'a, doi, dènge tas. Mèti dhoka
tatea, salapa ètu haga, dènge kodho ètu ua
di. 10 Ladhe cee dhu sèmi rare miu ètu èmu
ra, miu pea dhoka ètu èèna di, toke d'ai
pakèd'i hari. 11 Te ngaa ladhe miu lami asa
era èci, hèia dhèu ètu sèra sèmi rare boe
miu, aa ra d'èi boe nanene lii padhai lii
miu, tèke eele era èèna. Aa peka mi dhèu
sèra, na, 'Miu mo'o boe nanene, si! De bèli-
camèd'a sèmi mere pala mi!'"*
12 Èle èèna ka, ra lasi lole Lii Lolo Be'a.
Ra peka, dhèu aa'i-aa'i hud'i ele ho'a nèti
sasala-sasigo ra, ka lèpa ho mamuri mad-
hutu dad'èi Lamatua. 13 Ka ra babège eele
nidhu nèti d'ara dhèu. Ra pasuti èi lèngi mi
kètu dhèu pèd'a, aa sabaj'a ho pa'èle si nèti
papèd'a. Ka ra èle dènge.✡

Ra pare pamadhe Yohanis tuka sarani (Mateos 14:1-12, Lukas 9:7-9)

14 Lod'o èèna, dhèu ètu mia-mia tadhe
aa'i le Yesus. Dhèu aae Herodes tadèngi le
lii lolo lula-nèti koasa Yesus kahèi. Dhèu
palolo ètu mia-mia, aku rèngu na, "Yohanis
tuka sarani èèna, mamuri hari le ètu d'ara
ngi'u Yesus! Nèti èèna ka, Na bisa tao tadha
malaa sèra."
15 Te ngaa dhèu cahag'e hari peka, aku
rèngu na, "Aad'o! Ne'e ne, Elia dhu mamuri
hari d'ara ngi'u Yesus."
Aa dhèu cahag'e hari, peka na, "Dhèu
ne'e ne, dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua
dhu leo hari nèti uru sèra."✡
16 Ropa dhèu aae Herodes tadèngi nare lii
lolo dhèu se'e lula-nèti Yesus, ka na dhaa,
peka na, "Èèna Yohanis tuka sarani, dhu ca
hari ni ja'a hia dhèu pare pamadhe le, te
ngaa na mamuri hari!"
17-18 Dhèu aae Herodes pua sèmi èèna, lula
nèngu lii langu dènge Yohanis. Lii lolo na
sèmi ne'e ka: dhèu aae Herodes leo nare
dhèu èmu ari na, Pelipus, ngara na Hero-
dias. Aa te ngaa Pelipus dènge Herodias
dhae pa'ia mèka. Nèti èèna ka, Yohanis
kai pahari-pahari, peka na, "Ama dhèu aae
baku leo dènge dhèu èmu ari mu. Te èèna
sisu ad'a èdhi dhèu Yahudi." Masi ka sèmi
èèna, te ngaa Herodes leo nare bhèni ne'e
kahèi. Hèia na pua dhèu lasi kèpe rare
Yohanis, ho pamaso ne asa d'ara bèdho.✡
19 Lula Yohanis kai pèri hari le, hèia bhèni
ne tèka d'ara dènge ne, ka na neo pamadhe
ne. Te ngaa lake nare mèka, te Herodes dhu
pamaso le Yohanis asa d'ara bèdho la'e. 20 Ka
na pua sordad'u sèra madhenge paie ne ètu
d'ara bèdho.
Herodes madha'u dènge Yohanis. Na
ne'a tare'a, Yohanis ne dhèu dhu Ama
Lamatua pua mai. Aa Yohanis ne dhèu d'ara
mola. Herodes d'èi nanene lii padhai lii
Yohanis kahèi. Te ngaa stèka-stèka, d'ara
na pèd'a nanene lii padhai lii Yohanis.
21 Ka ca tèka, Herodias abhu lod'o dhu
be'a, sèna ka na b'ala d'ara pèd'a na. Lod'o
èèna, lèke dènge hari jadi Herodes. Ka ra
nèru dhèu aae-dhèu kapai mai ra'a-sisi hari
jad'i. Dhèu dhu mai sèra, ama-ama dhu
paredha, ama-ama sordad'u, dènge dhèu
heka-dhèu heka ad'a ètu Galilea. 22 Ètu
d'ara talora tatao èèna, ana bhèni Herodias
la'e roge. Na roge be'a risi eele, ka d'ara
Herodes dènge dhèu dhu nèru sèra karej'e
bia. Nèti èèna ka, Herodes paroa ne mai
asa madha, ka na karèi, aku nèngu na, "Èu
neo manèngi ngaa? Èu peka ho ja'a hia.
23 Èu manèngi era paredha ja'a ne bagi dua,
hia èu cabèka èèna ka, ja'a ko'o kahèi. Ja'a
subha dènge ngara Ama Lamatua!"
24 Ka ana bhèni èèna la'e karèi ina na, aku
nèngu na, "Ina, ee! Madhutu ngangee ina
ku, na, ja'a manèngi ngaa dhu be'a risi nèti
ama ku?"

* 6:11 Ètu d'ara Alkitab lii Yunani, suri peka na, "caro eele ahu nèti haga rèngu". Tèu èèna ètu nèi, dhèu biasa caro eele ahu nèti haga rèngu ho j'aj'i tadha, peka na, dhèu dhu ro'o boe nanene, na, pasae rare pala rèngu unu ra. Ladhe kahèi ètu *Lukas* 10:4-11; *Lii Lolo nèti Ana Pajuu-paleha* 13:51. ✡ 6:13 Yakobis 5:14 ✡ 6:15 Mateos 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19 ✡ 6:17-18 Lukas 3:19-20

Ka ina na dhaa, aku nèngu na, “Lamu
asa madha ama mu ho peka dènge ne, ja'a
manèngi dhoka kètu Yohanis di.”
25 Ka ana bhèni ne la'e asa madha
Herodes, ka na peka, aku nèngu na, “Ama!
Ja'a manèngi kètu Yohanis, tao ètu d'ara
dula èci hia ja'a. Deo ne'e ne, kahèi!”
26 Ropa Herodes tadèngi nare lii manèngi
ana bhèni na, ka d'ara na cag'ag'a. Te ngaa
nèngu bisa heka ère hari lii subha nèngu
deo na, lula dhèu ètu sèra tadèngi aa'i le.
27 Èle èèna ka, Herodes paredha komedhaa
sordad'u lasi poro rare kètu Yohanis nèti
d'ara bèdho. 28 Ropa ra poro rare, ra tao
asa d'ara dula èci, ka rèti la'a asa ana bhèni
èèna. Na sèmi nare, hèia nèti asa ina na la'e.
29 Ropa ana madhutu Yohanis sèra tadèngi
ra poro rèti le kètu Yohanis, rèngu mai
nedhe rèti ngi'u nèngu lasi padhane.
D'ai sange ne'e ka, lii lolo mamadhe
Yohanis.

Lamatua Yesus panga'a lèmi riho dhèu
(Mateos 14:13-21, Lukas 9:10-17, Yohanis 6:1-14)

30 Ca lod'o hari, ana madhutu Yesus dhu
Na pua lasi asa rae-rae ho aj'a dhèu j'ara
mamuri Ama Lamatua sèra, lèpa hari mai,
ka ra pakaboko hari dènge Ne. Ra lolo
dènge Yesus ngaa dhu rèngu tao dènge aj'a
mi dhèu. 31 Lod'o èèna, dhèu ae mai patangi-
tenge Yesus. Lula dhèu ae seli eele, ka Yesus
dènge ana madhutu Na abhu boe tebho
ra'a-rinu hèi. Nèti èèna ka, Yesus ale dènge
ana madhutu sèra, peka na, “Be'a risi èdhi
pakèd'i nèti era ne'e lati tenge era èci dhu
mau, sèna ka èdhi ae tara ciki.”
32 Ka ra ca'e koha cue lasi asa era dhu mau,
kaj'èu nèti d'ara rae.
33 Te ngaa dhèu ae ètu sèra sa, ladhe rèdhi
koha rèngu kako re sebhe dano. Hèia ra
kalua nèti rae ka kako pamèri madhutu re
dedha rai. Nèti èèna ka, rèngu d'ai uuru
Yesus si. 34 Ropa Yesus puru nèti dedha
koha, ladhe laa, na, dhèu ae dhu mate Ne.
Dhèu se'e re'a heka tao iisi ra tasamia. Nèti
èèna ka, d'ara Yesus sue si, te rèngu sama
sèmi kahib'i-kalèbho dhu dènge boe ana
madhenga. Èle èèna ka, Na aj'a si j'ara
mamuri Ama Lamatua.✡ 35-36 Na aj'a nèti loo
nètu, toke d'ai nihia la'e. Hèia ana madhutu
Na sèra mai padhue dènge Ne, aku rèngu
na, “Ama! Hua iia Ama ku pua si lasi hèli
nganga'a ètu rae dhu dètu ètu era se'e. Te
oe mèda kèna, aa ètu era ne'e nganga'a
aad'o.”
37 Te ngaa Yesus b'ala lii rèngu, aku Nèngu
na, “Baku tao sèmi èèna! Hud'i laa, pe miu
panga'a si.”
Hèia ra karèi hari Ne, “Ira, ee! Ladhe
èdhi panga'a dhèu ae sèmi ne'e, èdhi kalua
doi ae bia, nga. Sama sèmi gaji tuka ca tèu
kateme, nga!† Aa èdhi tare doi sèra, nèti
mia hua kèna!”
38 Yesus dhaa, peka na, “Miu lami karèi
sèku dhèu sèra, teko cee dhu nèti nganga'a
mèra.”
Hèia ra lasi karèi, ka mai peka dènge Ne,
“Abhu dhoka roti lèmi bua, dènge i'a dua
ngi'u di.”
39 Hèia Yesus pua dhèu aa'i-aa'i sèra
ho madhèdi cakaboko-cakaboko ètu dedha
j'u'u. 40 Dhèu se'e madhèdi sèmi dhu Yesus
pua. Abhu kaboko dhu dhèu cangasu-
cangasu, aa abhu kaboko dhu dhèu lèmi
nguru-lèmi nguru.
41 Hèia Yesus nare roti lèmi bua dènge i'a
dua ngi'u sèra, ka na ladhe asa dedha. Na
manèngi makasi mi Ama Lamatua. Èle èèna
ka, nare roti lèmi bua, ka Na ku'u pamae
ca'èta-'èta. Hèia Na hia mi ana madhutu
Na, ho lasi papala hia dhèu dhu madhèdi
sèra. Na pala-bagi i'a dua ngi'u sèra kahèi.
42 Ka dhèu sèra ra'a toke bècu. 43 Ra'a èle,
hèia ana madhutu Na sèra lasi pakaboko
nganga'a dhu risi eele sèra, pènu canguru
dua soe.
44 Dhèu dhu ra'a sèra, dhèu mone di, lèmi
riho dhèu, ige mèka bhèni dènge ana iiki.

Yesus kako ètu dedha èi
(Mateos 14:22-33, Yohanis 6:16-21)

45 Èle ka, Yesus pua ana madhutu sèra
pakèd'i uuru dènge koha asa rae Betsaida
ètu cabèka dano. Te Nèngu dhae la'e mèka,
ho Na pua dhèu ae sèra lèpa. 46 Ropa dhèu
sèra lèpa, Na la'e asa ledhe èci ètu èèna, ho
Na manèngi-mangaj'i.
47-50 Lod'o mèda le, ka Yesus puru mai. Na
ladhe nèdhi ana madhutu Na sèra dènge
koha lasi d'ai talora dano le. Lula ngèlu
madha mèdhu ae, ka ra tuku koha d'ai
madhe. D'ara oe mèu sa, Yesus heka la'e

✡ 6:34 Sensus 27:17, 1 Dhèu Aae sèra 22:17, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 18:16, Yeskial 34:5, Sakaria 10:2, Mateos 9:36 † 6:37 Madhutu sasuri lii Yunani, “dua ngasu doi *dinari* pudhi”. Lod'o Yesus mamuri èèna, gaji tuka ca lod'o, ca *dinari*.

madhutu si kèna. Te ngaa Na kako re
dedha èi. Ropa Na kako oe seli koha ra,
ana madhutu sèra ladhe rèdhi Ne, ka ra
madha'u titu kèna. Hèia èci karèi èci, aku
rèngu na, "Irii! Ngaa nèi? Nidhu, do?"
Hèia Yesus lii dènge si, aku Nèngu na,
"We! Miu baku madha'u! Te Ja'a ne!"
51 Ropa Yesus ca'e la'e asa dedha koha,
kabèdhi laa, ngèlu mau dènge. Ana mad-
hutu Na sèra malaa bia. 52 Rèngu heka rèdhi
kèna, Yesus pake koasa Na, lod'o panga'a
lèmi riho dhèu èèna. Te ngaa rèngu re'a iia
boe koasa Yesus, lula d'ara rèngu adhu sèmi
hadhu.

Dhèu-dhèu pèd'a ètu Genesaret lasi rame-
rame asa Yesus
(Mateos 14:34-36)

53 Ropa rèngu d'ai cabèka dano, ra panahu
koha ètu dae Genesaret. 54 Ropa ra puru
nèti dedha koha, dhèu ae ladhe rèdhi si. Ka
ra rodhe lème, aku rèngu na, "Ee! Yesus
mai le!" 55-56 Dhèu sèra aa'i-aa'i ra lasi peka
palème rae, nèti èèna ka, dhèu mai nèti
mia-mia, jèru rèti a'ari rèngu dhu pèd'a asa
Yesus.
Sad'i ra tadèngi Yesus ètu era èci, na,
rame-rame nedhe rèti dhèu pèd'a mai. Ra
paj'unu si ètu d'ara tana lapa ètu èèna. Te
ra pangee, na, "Sad'i dhèu pèd'a sèra goi
lèke sebhe kodho Yesus di, èle dènge nèti
papèd'a ra." Ka dhèu goi lèke kodho Na,
hèia èle nèti papèd'a ra.

7

Atora dhèu rai-haha baku pa'ele dad'èi
Ama Lamatua
(Mateos 15:1-9)

1 Ca lod'o, dhèu partei agama Parisi canau
dènge mese-mese agama mai nèti kota
Yerusalem neo paraga dènge Yesus. 2-5 Dhèu
Parisi kèpe pa'èra ad'a Yahudi. Nuka sèmi,
dhèu neo ra'a-rinu hud'i j'amo uuru ku
kacui-aai madhutu atora ad'a. Sèmi èèna
kahèi, ladhe lèpa nèti d'ara pasa, hud'i diu
uuru ku èi. Toke mèdha dapu rèngu sèmi
èru-pangala, pega, curu, galaa, cere, hud'i
rase uuru ku madhutu atora ad'a, heka bisa
pake ra'a-rinu kèna.
Ladhe dhèu Yahudi cahag'e madhutu boe
ad'a rèngu sèmi èèna, dhèu Parisi nasa.
Nèti èèna ka, ra nasa ropa rèdhi ana
madhutu Yesus sèra ra'a-rinu j'amo boe
kacui-aai madhutu atora ad'a rèngu. Ka
rèngu mai pasala Yesus, peka na, "Nga tao
ka ana madhutu èu se ra'a-rinu j'amo uuru
boe kacui-aai? Sèra sa, pasala dènge ad'a
nèti bèi-baki èdhi!"
6-7 Te ngaa Yesus dhaa, aku Nèngu na,
"Miu se mema padhai lii leo, tao leo! Nèti
uru nèka mai Yesaya suri tèke le, lii padhai
lii Ama Lamatua sèmi ne'e,
'Abhu dhèu dhu koa-kio kolongara Ja'a,
dhoka dènge hèb'a di, te ngaa nèti boe
d'ara.
Tatao rèngu sèmi èèna na, lèke boe.
Rèngu pusi-pahae boe dad'èi Ja'a,
te ngaa rèngu madhutu dhoka
atora dhèu rai-haha di.'
Miu èci èèna kahèi.✡ 8-9 Miu tèke eele le
paredha Ama Lamatua, ho madhutu atora
dhèu rai-haha. Tatao miu ne, d'èlu-mèu
bia!
10 Karèi nèti uuru èèna, Musa peka le lii
paredha Ama Lamatua sèmi ne'e ka, 'Pak-
ab'ua ina-ama miu.' Aa tabha hari, peka
na, 'Ladhe ana èci padhèda ama na, do ina
na, hud'i ra huku pamadhe ne.'✡ 11-12 Ama
Lamatua aj'a sèmi èèna, te ngaa miu aj'a
leo. Miu peka na, 'Ladhe dhèu èci pamoa le
neo hia ngaa èci mi Ama Lamatua, masi ka
ina dènge ama na j'èra oe madhe èèna ka,
te ngaa pake boe mèdha èèna ho soru-bara
si, lula nèngu moa le neo hia mi Lamatua.'
13 Nèti èèna ka, deo na Ja'a peka le, miu pake
heka dad'èi Ama Lamatua, te ngaa miu gati
eele dènge atora miu dhu hiu. Atora ae le
dhu miu gati eele sèmi èèna."

J'ara-j'ara dhu kaj'alu mai nèti d'ara dhèu
(Mateos 15:10-20)

14 Hèia Yesus paroa hari dhèu leo ètu sèra,
ka Na peka na, "Pasa dhilu ho nanene paie,
sèna ka miu me'a. 15 Ngaa dhu maso asa
d'ara d'èlu, pakaj'alu boe. Te ngaa dhu
kalua mai nèti d'ara, èèna ka dhu paka-
j'alu dhèu. 16 [Cee dènge ro'a dhilu, na,
nanene."]*
17 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na tèke eele dhèu sèra, ka lasi asa d'ara èmu
èci. Ka ana madhutu sèra karèi sasoa nèti lii
pakasame deo na. 18-19 Hèia Yesus dhaa, peka
na, "Miu me'a boe kahèi? Sasoa na sèmi

✡ 7:6-7 Yesaya 29:13 ✡ 7:10 Kalua nèti Masir 20:12, 21:17, Atora nèti Ama-ama Agama 20:9, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16

* 7:16 Ètu d'ara sasuri lii Yunani asli dhu uru-uru tèka, suri boe ayat ne.

ne'e ka: ngaa dhu dhèu ra'a, èèna be'a. Te
ngaa dhu kalua mai, karehe. Èèna be'a boe.
Ngaa dhu èdhi ta'a, maso asa d'ara d'èlu, ho
èèna na kalua hari asa li'u la'e. (Lii Yesus
èèna neo peka mi èdhi, nganga'a aa'i-aa'i,
èci sa dhu luri boe).
20 Ngaa dhu mai nèti d'ara, èèna ka
dhu pa'ele iie dhèu, nèti èèna ka, Ama
Lamatua d'èi boe pa'èci dènge ne. 21 Te
j'ara bhelu-katub'a ae ka dhu kalua nèti
d'ara dhèu! Nuka sèmi: ngangee karehe,
tao j'ara makae dènge dhèu dhu dhèu
èmu boe nèngu, mana'u, pamadhe dhèu,
22 gagoo-gagehu, bersina, bhelu-katub'a,
leko-monya, dhèu dhu taha nare boe d'ara,
d'èi boe dhèu risi nèngu, padhai lii pa-
manahu dhèu, padedha iisi, tatao dhu lèke
boe, dènge kètu hadhu.
23 J'ara karehe aa'i-aa'i sèra mai nèti d'ara
dhèu. Sèra ka dhu pa'ele iie dhèu. Ama
Lamatua d'èi boe dènge dhèu sèmi èèna."

Yesus soru-bara bhèni èci dhu dhèu Yahudi boe

(Mateos 15:21-28)

24 Èle ka, Yesus tèke eele era èèna, ka la'e
asa kota èci, ngara na Tirus. D'ai nèi, lasi
asa d'ara èmu èci, lula Yesus d'èi boe dhèu
re'a Nèngu ètu èèna. Te ngaa Nèngu bisa
boe pahuni ngi'u.
25-26 Ètu èèna, abhu dhèu bhèni dintiu èci
dhu nèti rai Finisia ètu propensi Siria. Ropa
na tadèngi Yesus ètu èèna, na mai manèngi
Yesus babège eele nidhu nèti ana bhèni na.
27 Te ngaa Yesus core lii èci, peka na,
"Ana-ana hud'i ra'a uuru ku, ho sisa na, ra
core hia busa kèna." [Dènge lii pacele èèna,
Yesus hud'i soru-bara uuru ku dhèu Yahudi
Nèngu, heka dhèu leo kèna.]
28 Te ngaa bhèni èèna b'ala, aku nèngu na,
"Mema tare'a Ama. Te ngaa busa mate le
ètu ro'a mei. Nèngu abhu kahèi nganga'a
dhu bèbhe nèti d'ara pega ana iiki sèra."
[Madhutu bhèni èèna, lod'o ana ra'a, na,
busa na'a kahèi. Masi ka Yesus soru-bara
dhèu unu Na, te ngaa Nèngu hud'i soru-
bara dhèu leo kahèi.]
29 Ropa Yesus tadèngi lii dhaa bhèni ne,
hèia Na peka, aku Nèngu na, "Tare'a! Lii
padhai lii èu èèna, mola-mola na kèna!
Lèpa ka! Te nidhu rai le nèti ana èu."
30 Hèia bhèni ne la'e ka. Na d'ai èmu, ana
na dhu bhèj'i luu. Nidhu kalua le.

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu èci dhu lii aad'o aa katele-katipa

31 Èle èèna ka, Yesus si pakèd'i nèti kota
Tirus, kako lasi madhutu nebhe dhasi re
kota Sidon. Nèti era èèna, rèngu lasi taruu
d'ai dano Galilea. Hèia ra lasi asa rai èci dhu
dènge canguru kota, dhu ra biasa pangare
na, 'Dekapolis'. 32 Ètu èèna, abhu dhèu èci
dhu lii aad'o aa katele-katipa. Angalai na
lere rèti ne asa Yesus. Ra manèngi sèna
ka Yesus tao ai mi kètu na, sèna ka na èle.
33 Hèia Yesus tèke eele dhèu ae sèra, ka la'e
mesa Na dènge dhèu èèna. Yesus pamaso
kacui-aai Na asa ro'a dhilu dhèu eèna dua-
dua. Èle èèna ka, Na tao ilu ètu kacui-aai Na,
ka Na g'ag'e he'o dhèu ne'e. 34 Hèia Yesus
ladhe asa dedha, Na ère a'ae madhera, ka
Na paredha, aku Nèngu na, *"Efata."* (Sasoa
na, "Bhoke ka!")
35 Na peka dhoka sèmi èèna di, kabèdhi
laa, dhilu dhèu èèna tadèngi dènge. Sèmi
èèna kahèi, he'o dhu sakaa èèna, mako ka
na padhai lii dènge.
36 Èle èèna ka, dua ra lasi asa era dhèu
ae sèra. Ka Yesus kai si, aku Nèngu na,
"Nanene, ee! Baku lolo dènge dhèu, peka
na, Ja'a ka dhu pa'èle dhèu ne'e ne." Masi
ka Na kai si, te ngaa dhèu se'e lasi lolo
palème d'ai mia-mia. 37 Dhèu-dhèu dhu
tadèngi lii lolo èèna, malaa bia. Ra papeka
isi-aanga ra, aku rèngu na, "Dhèu ne'e,
dhèu di, nga! Nèngu tao pabe'a aa'i mèu-
mèu. Dhèu katele bisa tadèngi, aa dhèu lii
aad'o bisa padhai lii."

8

Lamatua Yesus panga'a èpa riho dhèu

(Mateos 15:32-39)

1-3 Ca lod'o hari, dhèu ae mai kamue rare
Yesus neo nanene lii holo-nori Na. Dhèu
sèra tèlu lod'o kèna ètu era èèna dènge
Yesus. Nèti èèna ka, gee ra èle aa'i le.
Hèia Yesus paroa ana madhutu Na, ka Na
peka, "Ja'a rasa kasia dènge dhèu ae se'e.
Cahag'e mai nèti rae kaj'èu, ètu era ne'e
d'ai tèlu lod'o kèna, ka nganga'a rèngu
aad'o heka ciki sa. Baku hia ra lèpa dènge
kabake manganga. Mage dhoka ra mad'ea
ho bèbha ètu j'ara."
4 Ka ana madhutu Yesus sèra dhaa, peka
na, "Ama. Era ne kaj'èu nèti rae. Èdhi
panga'a tare boe dhèu ae sèmi ne'e!"

5 Hèia Yesus karèi si, peka na, “Roti miu
pèri bua era?”
Ka ra dhaa peka na, “Ama. Roti ji'i ate
dhoka pidhu bua di.”
6 Ropa nanene nare, hèia Na pua dhèu ae
sèra madhèdi ètu rai. Ka nare roti pidhu
bua sèra, hèia Na sabaj'a manèngi makasi
mi Ama Lamatua. Sabaj'a nare, hèia Na
pamae roti pidhu bua sèra. Ka Na hia ana
madhutu Na papala mi dhèu aa'i-aa'i sèra.
7 Rèngu dènge i'a pèri ngi'u kahèi. Ka Yesus
sabaj'a hari manèngi makasi. Èle èèna ka,
Na hia ana madhutu Na papala hari mi
dhèu ae sèra. 8-9 Dhèu aa'i-aa'i sèra ele boe
d'ai èpa riho sa. Ra ra'a toke bècu. Ra'a
rare, hèia ana madhutu Yesus pakaboko
nganga'a sisa, ka ra ige pidhu soe hahake.
Èle èèna ka, Yesus pua dhèu se lèpa. 10 Ropa
dhèu se lèpa, Yesus dènge ana madhutu
Na ca'e koha pakèd'i asa rae èci, ngara na
Dalmanuta.

Dhèu Parisi neo pamanahu Yesus, ka ra manèngi tadha
(Mateos 16:1-4)

11 Lod'o Yesus si d'ai Dalmanuta, dhèu
partei Parisi pèri-pèri mai paraga dènge
Yesus. Ra tenge j'ara neo pamanahu Ne.
Ra manèngi, peka na, “Ama. Pad'elo
tadha malaa, sèna ka j'aj'i tadha, peka
na, Èu tare'a-re'a abhu koasa nèti Ama
Lamatua.”✡
12 Hèia Yesus ère a'ae madhera, ka Na
dhaa si, peka na, “Ladhe Ja'a madhutu lii
padhai lii miu ne, Ja'a manyasa! Nga tao
ka miu manèngi tadha malaa? Baku sèmi
èèna. Ja'a bisa tao tadha malaa. Te ngaa Ja'a
parluu boe pad'elo mi miu.”✡
13 Hèia Yesus tèke eele dhèu Parisi sèra,
la'e hari asa dedha koha. Ka Na pakèd'i
dènge ana madhutu Na sèra asa cabèka
dano.

Yesus pasanèd'e ho mage-mage dènge tatao dhèu Parisi
(Mateos 16:5-12)

14 Ropa Yesus si d'ai talora dano, hèia ana
madhutu Na sèra heka sanèd'e kèna, na,
rèngu rèti boe nganga'a leo, dhoka roti cue
di. 15 Tadèngi ra ale roti, hèia Yesus peka
dènge si, aku Nèngu na, “Miu mage-mage
ku! Baku lèke pangaru karehe nèti dhèu aae
Herodes dènge dhèu Parisi. Pangaru rèngu,
sama sèmi ragi dhu dhèu pakihu tao roti.”✡
16 Ra tadèngi Na padhai lii sèmi èèna, ka
ana madhutu sèra malaa. Ka ra papeka isi-
aanga si, peka na, “Mone heka nèi, peka
ngaa ne? Tao-tao èdhi tèti boe roti, ka Na
lii sèmi èèna.”
17 Te ngaa Yesus ne'a lii padhai rèngu. Ka
Na peka, aku Nèngu na, “Nga tao ka miu
padhue dhoka roti di! Miu me'a mere boe
ngaa dhu Ja'a peka na, do? Mema kahadhu
miu kateme. 18 Miu mèdhi dènge madha le,
te ngaa mo'o boe me'a! Èci èèna ka dènge
miu mèdhi mèka. Miu tadèngi dènge ro'a
dhilu le, te ngaa mo'o boe nanene. Èci èèna
ka dènge miu tadèngi mèka. Miu bhèlu le,
do?✡ 19 Roti lèmi bua dhu Ja'a pamae kore
ka hia dhèu lèmi riho sèra ra'a, si? Ca hari
ni, miu pakaboko mere roti dhu risi sèra
pèri soe?”
Ka ra dhaa, aku rèngu na, “Canguru dua
soe, Ama.”
20 Ka na karèi hari, aku Nèngu na, “Miu
sanèd'e era lod'o Ja'a pamae kore roti pèri
bua sèra, ka hia dhèu èpa riho ra'a sa, do
aad'o? Miu pakaboko mere sisa pèri soe
hahake?”
Ka ra dhaa, na, “Pidhu, Ama.”
21 Hèia Na peka, na, “Mema tare'a! Miu
mèdhi dènge madha le. Te ngaa, nga tao ka
miu me'a mèka koasa Ja'a kapua nèti mia?”

Yesus puri-pa'èle dhèu bèdhu ètu rae Betsaida

22 Ropa Yesus si d'ai rae Betsaida, dhèu
rèti dhèu bèdhu èci mai asa Yesus. Ra
manèngi sèna ka Yesus pa'èle musi madha
dhèu bèdhu ne. 23 Ka Yesus kadhèi nare
kacui-aai dhèu ne, ka dua ra lasi asa li'u
rae. Èle èèna ka, Yesus sabhuu ilu mi musi
madha dhèu ne, hèia Na g'ag'e. Ka Na karèi,
peka na, “Samia? Èu mèdhi le, do dhae?”
24 Ka dhèu èèna padoa kètu, ka na ladhe
sa g'ana-kariu, hèia na dhaa, peka na, “Oo!
Ja'a kèdhi dhèu kako rango-rango era, nuka
sèmi ana aaj'u dhu kako.”
25 Hèia Yesus caro hari kacui-aai Na ca
tèka mi musi madha dhèu ne'e. Ka na ladhe
patae hari, ho neo ne'a, na, musi madha na
be'a le, do dhae. Ne'e ne, heka nèdhi dènge
mèu kèna. 26 Ka Yesus pua na lèpa, te ngaa

✡ 8:11 Mateos 12:38, Lukas 11:16 ✡ 8:12 Mateos 12:39, Lukas 11:29 ✡ 8:15 Lukas 12:1 ✡ 8:18 Yermia 5:21, Yeskial 12:2, Markus 4:12

pasanèd'e ne, aku Nèngu na, “Èu lamu ka, te ngaa madhutu j'ara leo. Re ia ka Betsaida.”

Petrus mangaku na, Yesus èèna, Kristus
(Mateos 16:13-20, Lukas 9:18-21)

27 Èle èèna ka, Yesus si kako palème raerae ètu Kaisarea Pilipi. Ètu talora j'ara, Yesus karèi ana madhutu Na, peka na, “Madhutu lii lolo dhèu, na, Ja'a ne, cee?”
28 Ka ra dhaa, peka na, “Dhèu cahag'e peka, na, Èu ne, Yohanis tuka sarani dhu madhe le, te ngaa mamuri hari. Abhu cahag'e peka na, Èu ne, Elia, ca dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua uru sèra. Aa abhu cahag'e hari peka na, Ama ne, dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua dhu leo.”✡
29 Ka Yesus karèi hari rèngu, “Madhutu a'abhu miu, Ja'a ne, cee?”
Petrus dhaa, peka na, “Ama ne, Kristus, dhu Ama Lamatua paj'uj'u nèti uru ka.”✡
30 Hèia Yesus pasanèd'e si, aku Nèngu na, “Baku lolo mi cee-cee kahèi, ee!”

Lamatua Yesus peka mema j'aj'èra dènge mamadhe Na
(Mateos 16:21-28, Lukas 9:22-27)

31 Èle èèna ka, Yesus mulai peka dènge ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na, “Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Bèli-camèd'a Ja'a abhu j'aj'èra ae titu kèna, lula dhèu heka-dhèu heka Yahudi, kètu agama Yahudi, dènge mese agama sèra, aa'i-aa'i ra sèmi rare boe Ja'a. Ho èèna na, ra pamadhe Ja'a, te ngaa d'ai camèd'a, na,* Ja'a mamuri hari.”
32 Yesus peka boe dènge pahuni, hèia Petrus ère Ne asa karasa na, ka na kai, aku nèngu na, “Ama, baku padhai lii sèmi èèna! Ja'a ko'o boe dhèu tao Ama ku sèmi èèna.”
33 Lii padhai lii Petrus èèna, madhutu boe dad'èi Ama Lamatua. Hèia Yesus kabib'a, ka ladhe asa ana madhutu dhu leo sèra. Ka Na nasa dènge Petrus, aku Nèngu na, “Weh! Èèna lii dhèu aae nidhu! Èu paka-j'èu nèti ne'e! Èu madhutu dhoka dad'èi dhèu rai-haha di. Madhutu boe dad'èi Ama Lamatua!”
34 Èle èèna ka, Yesus paroa dhèu ae sèra ho mai pakaboko dènge ana madhutu Na. Ka Na aj'a si, peka na, “Dhèu dhu neo madhutu Ja'a, hud'i taha taruu bèli-bèli. Nèngu hud'i tèke eele dad'èi na, ho madhutu dad'èi Lamatua di. Masi ka dhèu neo pamadhe ne, te ngaa nèngu hud'i taha taruu kahèi, nuka sèmi dhèu pasae aj'u palolo-palèbha nèngu unu na ho la'e asa era ra pamadhe ne.✡ 35 Te dhèu dhu mamuri dhoka lalau ngi'u aae na di, bèli-camèd'a mamuri nèngu ele iie d'ara! Te ngaa dhèu dhu sadia madhe lula madhutu Ja'a, aa lula na peka-padhai j'ara mamuri Ama Lamatua, bèli-camèd'a nèngu abhu mamuri dhu ma'ète boe dènge Ama Lamatua.✡ 36 Mi nanene, ee! Ladhe èu abhu aa'i isi rai-haha ne, te ngaa Ama Lamatua core eele èu, a'oto na ngaa?
37 Masi ka èu bau mèti aa'i kakaja rai-haha ne, te ngaa bisa boe pasilu dènge samanga èu.
38 Sanèd'e paie! Dhèu ètu rai-haha limuri ne, bhelu-katub'a rupa-rupa. Rèngu pusi-pahae boe madhutu Ama Lamatua. De cee dhu makae madhutu Ja'a, do makae madhutu lii holo-nori Ja'a, bèli-camèd'a Ja'a makae kahèi mangaku nèngu ètu madha Ama Lamatua. Te Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, bèli-camèd'a mai hari nèti sorga, palere dènge ana pajuu Ama Lamatua sèra. Ji'i puru mai dènge dadedha Ama ku, heka dhèu re'a mèu kèna, Ja'a ne cee.

9

1 Miu baku bhèlu lii padhai lii Ja'a ne. Abhu nèti miu cahag'e dhu madhe mèka, pe mèdhi Ama Lamatua nèd'u paredha dènge koasa kapai.”

Ètu ledhe Lamatua Yesus leko-leo, aa mèdha-papake Na pudhi kale'e
(Mateos 17:1-13, Lukas 9:28-36)

2 Èle èna lod'o, hèia Yesus gale nèti Petrus, Yakobis, Yohanis, lasi asa ledhe èci dhu dhèu pea boe. Ropa d'ai ledhe èèna, rèngu ladhe, na, Yesus leko-leo. 3 Aa mèdha-papake Na pudhi kale'e. Abhu mèka

✡ 8:28 Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 ✡ 8:29 Yohanis 6:68-69 * 8:31 Ètu d'ara lii Yunani, ra ige mulai nèti: deo ne'e (=1), bèli (=2), camèd'a (=3), camèd'a èci (=4). De lii Yunani τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ *(tei tritei heimera)* “ètu lod'o ka tèlu”, sasoa na ètu d'ara lii Dhao, nuka “camèd'a”. Sanèd'e, te Lamatua Yesus madhe lèke dènge hari Jumat (ige èci). Bèli èèna, nuka hari Sabtu (ige dua), Lamatua Yesus ètu d'ara ro'a dhèu madhe. Camèd'a, nuka hari Migu (ige tèlu), Lamatua Yesus mamuri hari. De madhutu a'ige lod'o ètu d'ara lii Dhao, na, Nèngu madhe dua mèda di, hèia Na mamuri hari. ✡ 8:34 Mateos 10:38, Lukas 9:23, 14:27 ✡ 8:35 Mateos 10:39, Lukas 17:33, Yohanis 12:25

mèdha dhu pudhi sèmi èèna ètu rai-haha
ne. [4] Cag'ag'a laa, rèngu rèdhi Yesus padhai
lii dènge Elia dènge Musa.
[5-6] Ka Petrus si madha'u bia. Hèia Petrus
malaa, ka na padhai lii ore leli. Hèia na peka
dènge Yesus, aku nèngu na, "Ama! Èdhi ètu
era ne'e, be'a titu kèna! Hua iia risi, ji'i tao
paleo tèlu bua, cue hia Ama, cue hia Musa,
aa cue hari hia Elia."
[7] Nèbhu boe ka, ra'i-liru puru mai sarimu
nare si. Hèia ra tadèngi lii èci nèti ra'i-liru
èèna, peka na, "Mi nanene! Yesus ne, Ana
pasue Ja'a. Miu nanene paie Ne!"✡
[8] Ropa tadèngi lii èèna, Petrus si laladhe
palème, te ngaa rèdhi heka dhèu leo ètu
èèna. Ate dhoka Yesus mesa Na.
[9] Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na sèra puru nèti ledhe èèna. Ka Yesus kai
si, peka na, "Ngaa dhu miu mèdhi deo na,
baku lolo dènge dhèu èci sa. Ja'a, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a ne, hud'i madhe uuru ku.
Ho lod'o d'ai Ja'a mamuri hari, na, miu heka
lolo dènge dhèu leo kèna."
[10] Rèngu tèke pa'èra lii moa èèna ètu d'ara
ra. Ra ale boe dènge dhèu èci sa. Te ngaa
tèlu ra pakarèi isi-aanga, "Na padhai lii
ngaa ne, peka na, 'Nèngu mamuri hari nèti
mamadhe'? Tasamia, ee?"
[11] Hèia ra karèi Ne, peka na, "Mese agama
sèra peka na, 'Elia hud'i mai uru ku, heka
Kristus mai kèna.' Te ngaa madhutu Ama,
tare'a, do aad'o?"✡
[12] Hèia Yesus dhaa, peka na, "Mema
tare'a. Elia hud'i mai uuru ku, ho bhoke
j'ara hia Kristus, dhèu dhu Ama Lamatua
paj'uj'u karèi nèti uru ka. Te ngaa tasamia?
Miu me'a mèka ngaa dhu suri rare le ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, lula-
nèti Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a? Dhu suri
rare le, peka na, ladhe lod'o Na mai, dhèu
paj'èra Ne, toke ra pamadhe Ne. [13] Nèti èèna
ka, miu pasa paie dhilu miu! Elia mai le.
Te ngaa dhèu paj'èra ne madhutu dad'èi
rèngu. Èèna lèke dènge ngaa dhu baki-baki
èdhi sèra suri tèke le karèi nèti uuru ka."

Lamatua Yesus puri-pa'èle ana èci dhu nidhu tao

(Mateos 17:14-21, Lukas 9:37-43)

[14] Ropa Yesus dènge ana madhutu Na,
dhèu tèlu sèra, paraga hari dènge ana mad-
hutu leo sèra, ka ladhe rèdhi dhèu ae pak-
aboko ètu èèna. Dhèu ae sèra mai ho ra
neo nanene ana madhutu Yesus dhu leo
sèra pab'ala lii dènge mese agama ètu èèna.
[15] Ropa dhèu ae sèra ladhe rèdhi Yesus, ka
ra cag'ag'a, te rèngu neo laa, na, Yesus ètu
ledhe era. Hèia ra rai mai soru Ne.
[16] Hèia Yesus karèi si, peka na, "Miu
pab'ala lii ngaa na?"
[17] Dhèu èci nèti talora dhèu ae sèra ara sa
madha, ka na dhaa, aku nèngu na, "Ama,
mu nanene ku laa! Ja'a mai kèti ana mone
ja'a dhu pèd'a, ho Ama ku puri-pa'èle ne.
Nèngu lii aad'o, bisa boe padhai lii, lula
nidhu tao ne. [18] Ladhe nidhu maso asa d'ara
ngi'u na, na hake ngi'u ana ne mi rai. Ho
hèb'a na horo karaka, na na'e ngutu na
kico-kico sèna. Ho ngi'u na patèku sèmi
aj'u. Ja'a manèngi le ana madhutu Ama ku
babège eele nidhu èèna. Te ngaa ra bisa
boe."
[19] Ropa Na nanene nare, hèia Yesus jèke
si, peka na, "Heh! Miu seli-kolane! Ja'a aj'a
miu pahari-pahari, te ngaa miu me'a boe
ngaa-ngaa. Miu parcaya èra boe mi Ja'a!
Ja'a mate miu nèbhu sange mia hari ku?
Mèti ana èèna asa ne'e mai!" [20] Hèia ra sa'u
rèti ana èèna asa madha Yesus. Te ngaa
ropa nidhu ladhe nèdhi Yesus, na kalabhe
ana ne mi rai, ka ana ne bèbhe kapod'e ètu
rai, aa hèb'a na horo karaka.
[21] Ka Yesus karèi ama na, "Nèngu sèmi
ne'e ne, pèri lod'o kèna?"
Ka ama na dhaa, "Karèi nèti ana iiki
ka mai. [22] Nidhu èèna nèbhu ae le neo
pamadhe ana ne'e. Na tule ne pèri-pèri hari
kèna asa d'ara ai, aa na pacène le kahèi asa
d'ara èi. De Ama ku sue ja'a. Ladhe bisa, na,
Ama puri-pa'èle ku ana ja'a la."
[23] Yesus dhaa, peka na, "Nga tao ka èu
peka na 'ladhe bisa'? Ja'a bisa tao aa'i mèu-
mèu, te ngaa hud'i èu parcaya uuru ku!"
[24] Nèti èèna ka, mone èèna dhaa dènge
oe tangi, aku nèngu na, "Ama, mema ja'a
parcaya, te ngaa pa'èra hari ku lalèka ja'a
ne'e!"
[25] Ropa Yesus nèdhi dhèu ae mai lingu,
ka Na paredha nidhu èèna, aku nèngu na,
"Heh! Nidhu bhelu! Kalua pakaj'èu ka nèti
ana ne'e! Sèna ka na bisa tadèngi aa na
padhai lii kahèi. Èu baku maso ia ka asa
d'ara ana ne'e!"
[26] Ropa nidhu tadèngi lii Yesus, hèia na
pakèce. Ka na hake ana ne mi rai, ka na

✡ 9:7 2 Petrus 1:17-18, Mateos 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22 ✡ 9:11 Meliaki 4:5, Mateos 11:14

rèbha-rèbha sène, heka nidhu kalua nèti
d'ara ana èèna kèna. Ana èèna kalau heka,
nuka sèmi dhu madhe le. Ka dhèu ètu sèra
sa peka, aku rèngu na, "Waa! Ana ne madhe
le!"
27 Te ngaa Yesus kèpe kacui-aai ana ne, ka
Na pakèd'i ne. Hèia na kèd'i dènge ka.
28 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na, tèke eele era èèna, lasi dhuli èmu cue.
Ètu èmu èèna, rèngu mesa ra, ka ra karèi
Yesus, peka na, "Ama! Nga tao ka ji'i bisa
boe babège eele nidhu èèna?"
29 Hèia Yesus peka dènge si, aku Nèngu
na, "Mi nanene paie! Nidhu sèra mema
bhelu. De ladhe miu manèngi boe a'èra
nèti Lamatua, na, miu bisa boe babège eele
nidhu sèmi èèna."

Yesus peka mamadhe Nèngu ca tèka hari
(Mateos 17:22-23, Lukas 9:43-45)

30 Èle ka, Yesus dènge ana madhutu Na
tèke eele era èèna, lasi taruu asa propensi
Galilea. Lod'o èèna, Yesus d'èi boe dhèu
re'a Nèngu ètu èèna, 31 lula Na neo aj'a
ana madhutu Na di. Ka Na lole dènge si,
"Nèbhu heka dhèu pahie eele Ja'a dènge
dhèu leo. Hèia ra pamadhe Ja'a, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a ne. Mema Ja'a madhe, te
ngaa d'ai camèd'a, Ja'a mamuri hari."*
32 Yesus padhai lii sèmi èèna, te ngaa ana
madhutu Na sèra malaa. Rèngu bani heka
karèi sasoa lii padhai lii Nèngu.

Ana madhutu Yesus pasisu cee dhu kapai risi
(Mateos 18:1-5, Lukas 9:46-48)

33 Èle èèna ka, Yesus si lasi d'ai Kaper-
naum. Ropa ra maso asa d'ara èmu èci,
Yesus karèi si, peka na, "Deo na miu pasisu
ngaa ètu talora j'ara?"
34 Èci sa bani boe dhaa, lula ètu talora
j'ara deo na, rèngu ako pasala d'ara, nèti
ra pasisu, cee ka dhu kapai risi ètu talora
rèngu.✡
35 Hèia Yesus madhèdi, ka Na holo si,
peka na, "Cee dhu neo j'aj'i dhèu kapai,
mamuri nèngu hud'i sama sèmi dhèu haha
dhu lalau-lalo'o dhèu."✡
36 Èle èèna ka, Yesus sa'u nare ana iiki èci,
ka la'e asa talora rèngu aa'i-aa'i ra. Hèia Na
peka, aku Nèngu na, 37 "Dhèu dhu madhutu
Ja'a, ho na lalau-lalo'o dhèu sèmi ana iiki
ne, èèna sama sèmi nèngu lalau-lalo'o Ja'a
kahèi. Aa nèngu lalau-lalo'o Ama ku kahèi,
dhu pua Ja'a mai asa rai-haha ne."✡

Cee dhu lab'a boe èdhi, nèngu dhèu èdhi
(Lukas 9:49-50)

38 Èle èèna ka, ana madhutu Yesus dhu
ngara na Yohanis, peka na, "Ama! Ca tèka
ji'i ngèdhi ca dhèu pake kolongara Ama ku,
ho na babège eele nidhu. Te ngaa ji'i kai ne,
lula nèngu dhèu èdhi boe."
39 Te ngaa Yesus dhaa, aku Nèngu na,
"Baku mi kai ne! Te dhèu dhu pake ko-
longara Ja'a, ho na tao tadha malaa, nèngu
pa'ele iie boe kolongara Ja'a. 40 Ladhe
nèngu palab'a boe dènge èdhi, nèngu na
dhèu èdhi.✡ 41 De mi sanèd'e paie! Ladhe
abhu dhèu ne'a, na, miu madhutu Kristus,
ka na soru-bara miu, tatu Ama Lamatua
bhèlu boe rui-j'aj'èra nèngu. Masi ka dhèu
dhu hia miu èi iia ca galaa èèna ka, Ama
Lamatua bhèlu boe tatao nèngu èèna."✡

Baku karihu dènge sasala!
(Mateos 18:6-9, Lukas 17:1-2)

42 Èle èèna ka, Yesus padhai lii hari dènge
ra, peka na, "Mage-mage, ladhe abhu dhèu
dhu tao ana iiki èci kako sala j'ara, toke ana
ne parcaya heka Ja'a! Be'a risi hia dhèu
èèna, rare hadhu aae cue,† ho èki mi ladha
goro ne, ho pacène ne asa talora dhasi.
43 Ladhe èu tao sala pake kacui-aai èu, na,
poro eele ne. Te be'a risi èu maso sorga
dènge kacui-aai cabèka di. Baku d'ai ra
core èu asa d'ara ai heo robhe-robhe dènge
kacui-aai kateme.✡ 44 [Naraka èèna, mema
era j'aj'èra. Ai na madhe boe. Sèmi èèna
kahèi, èru-èru kamoke dènge ra'a taruu
ngaa-ngaa dhu hèu ètu èèna.]‡ 45 Ladhe èu

* 9:31 Ètu d'ara lii Yunani, ra ige mulai nèti: deo ne'e (=1), bèli (=2), camèd'a (=3), camèd'a èci (=4). De lii Yunani τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ (tei tritei heimera) "ètu lod'o ka tèlu", sasoa na ètu d'ara lii Dhao, nuka "camèd'a". Sanèd'e, te Lamatua Yesus madhe lèke dènge hari Jumat (ige èci). Bèli èèna, nuka hari Sabtu (ige dua), Lamatua Yesus ètu d'ara ro'a dhèu madhe. Camèd'a, nuka hari Migu (ige tèlu), Lamatua Yesus mamuri hari. De madhutu a'ige lod'o ètu d'ara lii Dhao, na, Nèngu madhe dua mèda di, hèia Na mamuri hari. ✡ 9:34 Lukas 22:24 ✡ 9:35 Mateos 20:26-27, 23:11, Markus 10:43-44, Lukas 22:26 ✡ 9:37 Mateos 10:40, Lukas 10:16, Yohanis 13:20 ✡ 9:40 Mateos 12:30, Lukas 11:23 ✡ 9:41 Mateos 10:42 † 9:42 Alkitab lii Yunani suri, peka na, 'hadhu gili' dhu ra pake mol are gandum. ✡ 9:43 Mateos 5:30 ‡ 9:44 Ètu d'ara sasuri Markus lii Yunani asli dhu uru-uru tèka, suri boe ayat ne.

tao sala pake haga èu, na, poro eele ne. Te
be'a risi èu maso sorga dènge haga cabèka
di. Baku d'ai ra core èu asa d'ara ai heo
robhe-robhe dènge haga kateme. 46 [Naraka
èèna, mema era j'aj'èra. Ai na madhe boe.
Sèmi èèna kahèi, èru-èru kamoke dènge
ra'a taruu ngaa-ngaa dhu hèu ètu èèna.]§
47 Ladhe èu tao sala pake musi madha èu,
na, ed'o eele ne. Te be'a risi èu maso sorga
dènge musi madha cabèka di. Baku d'ai ra
core èu asa d'ara ai heo robhe-robhe dènge
musi madha kateme.✡
48 'Naraka èèna, mema era j'aj'èra.
Ai na, madhe boe.
Sèmi èèna kahèi, èru-èru kamoke
dènge ra'a taruu ngaa-ngaa dhu hèu
ètu èèna.'✡
49 A'aj'a Ja'a ne, mema bia. De ladhe cee
dhu madhutu Ja'a, nèngu hud'i taha taruu,
sèmi dhèu dhu neo paga sisi hud'i masi
uuru ku, sèna ka sisi paga èèna taha nèbhu.
50 Masi mema be'a. Èdhi pake ho pasèro
nganga'a. Te ngaa ladhe masi sèro heka,
guna na ngaa? Dhoka bhori eele di. Miu
hud'i j'aj'i sèmi masi kahèi, sèna ka mamuri
pasue dènge dhèu leo aa'i-aa'i.
De mi pasisu ia ka, peka na, cee ka dhu
kapai, aa cee ka dhu ana iiki."✡

10

Dhèu Parisi tenge j'ara ho neo pamanahu Lamatua Yesus lula-nèti pa'ia-pa'ela

(Mateos 19:1-12, Lukas 16:18)

1 Èle èèna ka, Yesus si lasi asa propensi
Yudea dènge era-era ètu cabèka dhimu loko
Yarden. Ètu mia-mia, dhèu ae mai lingu
rare Yesus. Hèia Na aj'a si, sèmi biasa.
2 Dhèu Parisi pèri-pèri mai neo pa-
manahu Ne. Ra karèi Ne sèmi ne'e ka,
"Madhutu a'abhu agama èdhi, ladhe mone
dhu dènge le d'ara èmu, bisa pa'ia hari, do
aad'o?"
3 Yesus dhaa, peka na, "Miu sanèd'e, do?
Atora dhèu èmu-kamali dhu Musa hia èdhi
uru èèna, tasamia?"
4 Ra dhaa, peka na, "Nanori Musa peka,
dhèu bisa pa'ia-pa'ela, sad'i dhèu mone tao
uru ku sasuri pa'ia dènge dhèu èmu na."✡
5 Hèia Yesus b'ala si, peka na, "Nanene,
ee! Musa suri sèmi èèna, lula miu kètu
hadhu. 6 Baku bhèlu lii lolo dhu uru tèka,
lod'o Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-
haha! Dhu suri tèke, peka na,
'Ama Lamatua paj'aj'i dhèu rai-haha, mone
dènge bhèni.✡
7 Nèti èèna ka, dhèu mone tèke eele
ina-ama na,
ho mamuri d'ara èci dènge dhèu
èmu na,
8 sèna ka dua ra j'aj'i mi èci.'✡
9 Ladhe Lamatua pa'èci le rèngu dua ra,
dhèu rai-haha baku pacèri eele si!"
10 Èle èèna ka, Yesus dènge ana madhutu
Na lasi mesa ra asa d'ara èmu cue. Ètu èèna,
rèngu karèi Ne lii aj'a deo sa.
11 Yesus dhaa, peka na, "Dhèu mone cee
dhu ia eele dhèu èmu na, ho na madhèdi
hari dènge dhèu bhèni leo, nèngu bersina.
12 Èci èèna ka, dènge dhèu bhèni. Ladhe
nèngu ia eele dhèu èmu na, ho na leo hari
dènge mone leo, nèngu bersina kahèi."✡

Lamatua Yesus hia lii mèngi-nale mi ana iiki

(Mateos 19:13-15, Lukas 18:15-17)

13 Ca tèka, dhèu rèti ana-ana rèngu asa
Yesus. Ra manèngi sèna ka Yesus sabaj'a
hia si, ho hia lii mèngi-nale. Te ngaa ana
madhutu Yesus kai dhèu sèra.
14 Yesus ladhe nèdhi sèmi èèna, ka Na
nasa dènge ana madhutu Na sèra, aku
Nèngu na, "Hud'i laa ana iiki sèra mai asa
Ja'a. Baku magee si. Te dhèu sèmi sèra ka
dhu j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua. 15 Miu
sanèd'e paie! Dhèu cee dhu neo mai asa
katanga-madha Lamatua, d'ara na kateme
hud'i d'èi paraga dènge Ne, èci èèna ka ana
iiki dhu d'ara d'èi paraga dènge ina-ama ra.
Ladhe sèmi boe èèna, rèngu bisa boe j'aj'i
dhèu unu Ama Lamatua."✡ 16 Èle èèna ka,
Yesus liku nare ana iiki se, ka Na tao kacui-
aai Na mi dedha kètu ana iiki se èci-èci, ho
Na hia si lii mamèngi.

Dhèu kaja tenge j'ara ho mamuri taruu dènge Ama Lamatua

(Mateos 19:16-30, Lukas 18:18-30)

§ 9:46 Ètu d'ara sasuri Markus lii Yunani asli dhu uru-uru tèka, suri boe ayat ne. ✡ 9:47 Mateos 5:29 ✡ 9:48 Yesaya 66:24 ✡ 9:50 Mateos 5:13, Lukas 14:34-35 ✡ 10:4 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 24:1-4, Mateos 5:31 ✡ 10:6 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:27, 5:2 ✡ 10:8 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:24 ✡ 10:12 Mateos 5:32, 1 Korintus 7:10-11 ✡ 10:15 Mateos 18:3

17 Ropa Yesus si neo pakèd'i, dhèu kaja
èci rai mai neo paraga dènge Ne. Hèia na
pacud'u ètu madha Yesus, ka na karèi Ne,
aku nèngu na, "Ama mese dhu hua iia! Ja'a
neo karèi ciki. Ja'a tao tasamia, sèna ka ja'a
ke'a tare'a-re'a, na, ja'a ne maso sorga ho
mamuri taruu pa'èci dènge Ama Lamatua?"
18 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Nga tao ka
èu ne peka na, Ja'a ne 'hua iia'? Dhèu rai-
haha ne èci sa dhu hua iia boe. Dhoka Ama
Lamatua di dhu hua iia. 19 Èu me'a le, lii
paredha Ama Lamatua sèra nèti uru ka, dhu
peka na:

'Baku pamadhe dhèu;
Baku tao j'ara makae dènge dhèu dhu
dhèu èmu-kamali boe èu;
Baku mana'u;
Baku j'aj'i sakasii kapod'e-kabèli;
Baku monya ho parame more mèdha-
panyau dhèu;
Aa pakab'ua ina-ama èu.'"✡

20 Dhèu èèna dhaa, peka na, "Tare'a, Ama
Mese! Nèti ana ngèru ka mai, ja'a madhutu
le lii paredha sèra aa'i-aa'i si."
21 Yesus rasa kasia dènge dhèu ne'e, hèia
Na peka, "Tare'a! Te ngaa j'ara èci era. Lèpa
ka asa èmu èu, lamu pahia aa'i su'i-kakaja
èu. Kab'ua na lamu pala-bagi mi dhèu dhu
unu boe ngaa-ngaa. Èle èèna, heka mai
kèna, ho madhutu Ja'a. Pe bèli-camèd'a
Lamatua pala-bagi hia èu hari kakaja-sasu'i
dhu leo ètu sorga."
22 Ropa dhèu ne tadèngi nare lii padhai lii
Yesus èèna, d'ara na laho mae-mae. La'e ka
èmu dènge d'ara dhu pèd'a bia, lula nèngu
dhèu kaja tare'a.
23 Hèia Yesus ladhe la'e-mai, aa peka
dènge ana madhutu Na sèra, aku Nèngu
na, "Mi nanene! Dhèu kaja carui titu kèna
maso sorga!"
24 Ropa tadèngi rare lii padhai lii Yesus
èèna, ana madhutu Na bingu. Ka Yesus
tuhu hari lii padhai Na, "Mi nanene paie!
Mema carui ladhe dhèu neo j'aj'i dhèu unu
Ama Lamatua. Baku ngee èèna mud'a!
25 Dhèu kaja maso sorga ho j'aj'i dhèu unu
Ama Lamatua, sama carui dènge badha
onta ci'u dhu kapai maso asa oka na re ro'a
j'aj'au."
26 Lii padhai lii Yesus ne asa pamalaa dhèu
se'e aa'i-aa'i si. Ka ra pakarèi, peka na,
"Ladhe tare'a sèmi èèna, cee ka dhu bisa
abhu mamuri dènge Ama Lamatua?"
27 Ka Yesus ladhe si èci-èci, hèia Na peka,
aku Nèngu na, "Madhutu dhèu rai-haha,
na, carui. Te ngaa baku bhèlu, madhutu
Ama Lamatua, aa'i-aa'i bisa j'aj'i."
28 Èle èèna ka, Petrus padhai lii, peka na,
"Ama, ji'i tèke eele le ngaa-ngaa dhu j'aj'i
unu ji'i, ho madhutu Èu. De ji'i abhu bab'ala
na ngaa?"
29-30 Ka Yesus dhaa, peka na, "Ja'a neo peka
dènge miu sèmi ne'e: dhèu dhu madhutu
Ja'a, aa tèke eele ina-ama na, a'ari na, ana-
èpu na, oka-tedhe na, sasab'a-la'a na, dènge
isi èmu aa'i-aa'i, ho la'e peka-padhai Lii
Lolo Be'a Ama Lamatua mi dhèu ètu mia-
mia, lèpa loo limuri, nèngu abhu hari ngaa-
ngaa sèra, d'ai cangasu hari. Aa'i-aa'i dhu
nèngu tèke eele sèra, èèna na nèngu abhu
risi hari. Aa nèngu abhu j'aj'èra kahèi, lula
madhutu Ja'a. Te ngaa ladhe d'ai lod'o èle
rai-haha ne, nèngu mamuri taruu pa'èci
dènge Ama Lamatua. Bab'ala nèngu, sèmi
èèna ka. 31 Sanèd'e paie! Dhèu dhu pad-
edha iisi, madhutu ngangee Ama Lamatua,
limuri mai nèngu j'aj'i dhèu haha d'ai seli.
Te ngaa dhèu dhu ngee, na, nèngu dhèu
haha di, madhutu ngangee Ama Lamatua,
limuri mai nèngu j'aj'i dhèu kapai."✡

Ne'e ka tèlu hari kèna Yesus lole mamadhe Na
(Mateos 20:17-19, Lukas 18:31-34)

32 Lod'o èèna, Yesus dènge ana madhutu
Na lasi asa kota Yerusalem. Yesus kako
uuru. Ana madhutu Na dhèu canguru dua
dènge dhèu leo dhu kako pa'èci madhutu
Ne re limuri. Rèngu sanèd'e lii padhai dhu
Yesus peka dènge rèngu uru èèna, peka
na, dhèu neo pamadhe Ne ètu Yerusalem.
Nèti èèna ka, rèngu bingu dènge madha'u.
Hèia Yesus paroa nare ana madhutu Na
sèra mesa ra, ho Na peka hari dènge rèngu
dhèu neo tao ngaa mi dedha Nèngu ètu
Yerusalem. 33 Yesus peka dènge si, "Mi
nanene! Èdhi neo lati asa Yerusalem. Ja'a
ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Ètu nèi,
dhèu neo pahie eele Ja'a asa kètu agama
Yahudi dènge mese agama sèra. Èle èèna,
ra uku-ked'i pamadhe Ja'a. Ra tule eele Ja'a
asa dhèu leo dhu tadhe boe Ama Lamatua.
34 Èle èèna ka, ra padhai lii pamakae Ja'a.

✡ 10:19 Kalua nèti Masir 20:12-16, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16-20 ✡ 10:31 Mateos 20:16, Lukas 13:30

Ra paru'e ilu mi Ja'a. Aa ra dhedhe pamae iisi Ja'a. Èle èèna, heka ra pamadhe Ja'a kèna. Mema Ja'a madhe tare'a. Te ngaa d'ai camèda, Ja'a mamuri hari."*

Yakobis dènge Yohanis manèngi ho j'aj'i dhèu kapai

(Mateos 20:20-28)

35 Èle èèna ka, ana Sabadeus, nuka Yakobis dènge Yohanis, mai asa Yesus. Ka ra manèngi, peka na, "Ama mese! Ji'i neo padhai lii dènge Ama ciki."

36 Ka Yesus karèi si, "Miu neo ngaa?"

37 Ra dhaa, peka na, "Sèmi ne'e, Ama! Bèli-camèd'a, ladhe Ama mèd'u paredha, ji'i manèngi Ama pamadhèdi ji'i dua mi, èci re sebhe g'ana, èci hari re kariu, sèna ka ji'i paredha hèi."

38 Yesus dhaa, peka na, "Miu dua mi se me'a boe lii manèngi miu èèna. Èèna na, Ja'a abhu j'aj'èra ae. De tasamia? Miu ngee, na, miu se bisa pasae j'aj'èra dènge Ja'a toke madhe, do?"✡

39 Ka ra dhaa, peka na, "Ji'i bisa, Ama!"

Ka Yesus b'ala, peka na, "Mema, èèna na, miu pasae j'aj'èra kahèi, sama sèmi Ja'a. 40 Te ngaa cee dhu madhèdi re sebhe g'ana, do sebhe kariu Ja'a, èèna hak Ja'a aad'o. Te dhu hak ka Ama Lamatua dhu pama'ète mema le, na, cee-cee ka dhu madhèdi ètu era sèra."

41 Ropa ana madhutu dhu leo sèra tadèngi lii manèngi Yakobis dènge Yohanis sèmi èèna, ka ra nasa bia. 42 Hèia Yesus paroa aa'i-aa'i si, ka Na peka, aku Nèngu na, "Miu me'a le, sina ma? Dhèu-dhèu kapai dhu rèd'u paredha j'eli ana kabarai sèna ka rèngu bisa boe kalau-karèto. Dhèu kapai kabarai dhu tadhe boe Lamatua hia paredha risi eele, ka ana kabarai bisa heka doa kètu. 43 Te ngaa miu baku tao sèmi èèna! Nèti talora miu, cee dhu neo j'aj'i dhèu kapai, nèngu hud'i j'aj'i ku ana pua-paleha ho lalau dhèu leo.✡ 44 Cee dhu neo j'aj'i dhèu kapai, nèngu hud'i tao ngi'u na sama sèmi ènu.✡ 45 Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Ja'a mai hia boe dhèu lalau-lalo'o Ja'a. Te ngaa Ja'a mai ho lalau-lalo'o dhèu ae, dènge hia mamuri Ja'a ho sui kore dhèu ae nèti koasa sasala-sasigo rèngu."

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu bèdhu èci ètu Jeriko

(Mateos 20:29-34, Lukas 18:35-43)

46 Yesus dènge ana madhutu Na, dènge dhèu ae titu kèna kako lasi kota Jeriko. Ropa rèngu neo kako taruu, dhèu bèdhu èci madhèdi ètu sebhe j'ara, na kanata ai ho manèngi ngaa-ngaa nèti dhèu dhu kako re èèna. Ngara na Bartimeos, ana nèti Timeos. 47 Ropa na tadèngi dhèu dhu kako mai sèra, Yesus nèti rae Nasaret na kahèi, ka na rodhe, peka na, "Yesus! Ana-èpu Daud, ee! Ji'i mate Èu nèbhu ae le! Sue ku ja'a laa!"

48 Ropa ra nanene lii rodhe na, hèia dhèu sèra jèke ne, aku rèngu na, "Èu mau-mau ku laa!"

Te ngaa na rodhe asa aae, peka na, "Yesus! Ana-èpu Daud, ee! Sue ku ja'a laa!"

49 Hèia Yesus titu taha, ka Na peka, "Mèti ku na mai sa ne'e!"

Ka ra lasi peka dènge dhèu bèdhu èèna, peka na, "Èu mau-mau ka laa! Te Ama mese paroa èu nèi. De mai lati ka!"

50 Ropa nanene nare, ka Bartimeos pèci eele sig'i kalolo na, hèia na kèd'i titu la'e paraga dènge Yesus.

51 Ka Yesus karèi ne, peka na, "Èu parluu ngaa?"

Dhèu bèdhu ne dhaa, aku nèngu na, "Ama, ee! Ja'a manèngi ho ja'a bisa kèdhi."

52 Yesus peka hari dènge ne, "Lula èu parcaya, Ja'a bisa tao paie musi madha èu. Ne'e ne kahèi musi madha èu èle dènge! De lamu ka!"

Ka musi madha Bartimeos èle dènge. Èle ka la'e madhutu Yesus.

11

Yesus si maso Yerusalem, ka dhèu ae koakio Ne sèmi dhèu kapai èci

(Mateos 21:1-11, Lukas 19:28-40, Yohanis 12:12-19)

1 Ropa ra dètu dènge kota Yerusalem, ka ra dhuli uuru dua rae, ngara na Betfage

* 10:34 Ètu d'ara lii Yunani, ra ige mulai nèti: deo ne'e (=1), bèli (=2), camèd'a (=3), camèd'a èci (=4). De lii Yunani τῃ τρίτῃ ἡμέρᾳ (tei tritei heimera) "ètu lod'o ka tèlu", sasoa na ètu d'ara lii Dhao, nuka "camèd'a". Sanèd'e, te Lamatua Yesus madhe lèke dènge hari Jumat (ige èci). Bèli èèna, nuka hari Sabtu (ige dua), Lamatua Yesus ètu d'ara ro'a dhèu madhe. Camèd'a, nuka hari Migu (ige tèlu), Lamatua Yesus mamuri hari. De madhutu a'ige lod'o ètu d'ara lii Dhao, na, Nèngu madhe dua mèda di, hèia Na mamuri hari. ✡ 10:38 Lukas 12:50 ✡ 10:43 Lukas 22:25-26 ✡ 10:44 Mateos 23:11, Markus 9:35, Lukas 22:26

dènge Betania, ètu sebhe ledhe Saitun.*
Ètu èèna, Yesus si mate ciki oo'e di. Ka Na
pua ana madhutu Na dhèu dua lasi uuru.
2 Na pua si, peka na, "Miu dua mi lami uuru
asa d'ara rae nèi. Ropa miu maso lami, miu
mèdhi ana badha keled'ei ci'u, dhu ra èki
ètu èèna, dhu dhèu dhae manya'e mèka.
Lami ho lècu eele dhari a'èki na, ho ère mèti
mai asa ne'e. 3 Te ngaa ladhe dhèu karèi
miu, 'Nga tao ka miu ère mèti ana keled'ei
ne?' Mi peka dènge si, 'Lamatua ji'i neo
pake ne. Ladhe pake nare, na, Na hia hari
mai.'"
4 Èle èèna ka, ana madhutu Na dhèu dua
sèra lasi, ka rèdhi ana keled'ei ci'u dhu èki
tèke ètu madha èmu cue ètu sebhe j'ara. Ra
lècu eele dhari èki na, ka ra ère rèti mai. 5 Ka
dhèu-dhèu dhu titu ètu èèna, peka na, "We!
Nga tao ka miu pakako mèti keled'ei dhèu?"
6 Ka ra dhaa, peka na, "Lamatua ji'i neo
pake ne. Ho ladhe Na pake nare, na, ji'i
ngèti hari mai." Ka dhèu sèra soro tèke si
lasi pakako rèti ana keled'ei èèna. 7 Hèia
ra rèti ana keled'ei èèna asa Yesus. Ka ra
hèle sig'i-kalolo rèngu mi dedha keled'ei,
ka Yesus manya'e.
8 Ropa oe maso d'ara kota, ka dhèu ae rare
sig'i-kalolo, ka ra hèle mi dedha j'ara oka-
hoo. Dhèu cahag'e lasi para rèu palam† ètu
sebhe j'ara, ho ra tao mi talora j'ara oka-
hoo. Tatao sèmi èèna na, sama sèmi tadha
èci dhu peka na, rèngu pakab'ua Yesus.
9 Dhèu cahag'e kako uru ètu madha Yesus;
aa cahag'e kako limuri. Ka ra pa'oo, peka
na,
"*Hosana!* Mai ti koa-kio kolongara Ama
Lamatua!‡
Lamatua hia berkat mi dhèu dhu mai
pake kolongara Na,
lula Ama Lamatua hia Ne mai!✡
10 *Hosana!* Mai ti koa-kio kolongara Ama
Lamatua!
Lula Lamatua neo pakèd'i hari
paredha dhèu aae Daud!
Hosana! Mai ti koa-kio kolongara Ama
Lamatua!
Lula Lamatua madhèdi nèd'u paredha
ètu era dedha risi eele!"
11 Ropa ra d'ai d'ara kota, ka Yesus si maso
asa madha Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Ka Yesus ladhe palème era Èmu èèna. Te
ngaa, lula lod'o nihia ae le, ka ra lèpa hari
asa rae Betania.

Lamatua Yesus pua aj'u èci ho baku hua
(Mateos 21:18-19)

12 Asa bèli mad'ae aae èèna, ka rèngu
kalua nèti Betania lasi asa Yerusalem. D'ai
talora j'ara ka Yesus manganga. 13 Ka Na
ladhe nèdhi ana aaj'u èci ètu sebhe j'ara.
Hua aj'u na, dhu dhèu ra'a.§ Yesus la'e
padètu ho neo ne'a aj'u na, hua do aad'o.
Na ladhe aj'u èèna hua boe cue sa. Te mema
d'ai mèka hèru hua. Rèu heka mare kèna.
14 Ka Yesus peka mi aj'u èèna, "Lula èu hia
boe Ja'a hua, mulai ti deo ne'e, èu bisa heka
hia hua èu asa dhèu leo!"
Ana madhutu Yesus sèra tadèngi Na pad-
hai lii dènge nasa sèmi èèna.

Lamatua Yesus maso asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i, ka Na pa'ele iie era pahia-pahèli
(Mateos 21:12-17, Lukas 19:45-48, Yohanis 2:13-22)

15 Yesus si kako taruu asa Yerusalem, d'ai
nèi ka Yesus maso asa Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. Ètu madha Èmu èèna, dhèu tao
pasa ho ra pahia koro j'aha dhu biasa dhèu
pake tao korban ho ra sabaj'a. Ropa Yesus
nèdhi sèmi èèna, ka Na lalèta si asa li'u. Na
tule eele mei dhu ra pake ho pasilu doi sèra,
aa Na tule paguri eele bagu dhu ra pake
pahia manu-bhui sa. 16 Ka Yesus kai si aa'i-
aa'i ra, sèna ka ra rèti ia ka mèdha rèngu re
d'ara madha Èmu èèna. 17 Ka Na aj'a si, peka
na, "Miu me'a le lii dhu dhèu nèti lii padhai
Ama Lamatua suri tèke le, peka na: 'Ja'a tao
èmu ne'e, sèna ka suku aa'i-aa'i mai sabaj'a
ètu ne'e.' Te ngaa miu tao Èmu ne j'aj'i era
pakaboko dhèu parapo."✡
18 Ropa kètu agama Yahudi dènge mese
agama sèra re'a rare tatao Yesus sèmi èèna,

* 11:1 Ra pangare ledhe na, 'Saitun', lula ètu èèna abhu aj'u saitun ae dhu ra pacèli hua ne, ho rare èi mènyi. Ledhe Saitun èèna, ele boe kaj'èu nèngu ca kilometer nèti kota Yerusalem. † 11:8 Sasuri Markus dhu uuru tèka, peka na, 'dadana-dadana'. Te ngaa nèti sasuri Yohanis 12:13, èdhi te'a, na, rèu palam. Palam ne'e, oe sèmi nyiu sa, do aad'o na hènyi. ‡ 11:9 Lii rèngu peka na *'Hosana'*, sasoa na, sèmi ne'e ka, 'mera-milu dènge karej'e-karae'. Lii ne'e, biasa ra pake ho koa-kio Ama Lamatua. ✡ 11:9 Lii Sod'a Koa-Kio 118:26 § 11:13 Lii Idhonesia peka na, 'aj'u ara', nèti lii Yunani dhu peka na, *sukei*. Te ngaa Alkitab peka aj'u èci ètu nèi, dhu dhèu ra'a hua na. Ètu Idhonesia bèka dhimu, dhèu ra'a boe hua aj'u 'ara'. De aj'u ara ètu Alkitab leko-leo dènge aj'u ara ètu ne'e. ✡ 11:17 Yesaya 56:7, Yermia 7:11

ka ra nasa dènge Ne. Ka ra tenge j'ara ho
neo pamadhe Ne. Te ngaa ra madha'u, lula
dhèu ae dhu d'èi lii holo-nori Yesus.
19 D'ara lod'o cèna sa, Yesus si kalua hari
nèti kota Yerusalem lèpa lasi j'unu asa rae
Betania.

Ladhe miu parcaya dènge d'ara kateme,
Ama Lamatua dhaa lii manèngi miu
(Mateos 21:20-22)

20-21 Bèli mad'ae èèna, Yesus si lasi hari
asa Yerusalem. D'ai talora j'ara, ka ra rèdhi
aj'u dhu Yesus padhai lii med'a na. Ka
ana madhutu Yesus sèra malaa, lula rèngu
rèdhi aj'u èèna mango le d'ai amo. Hèia
Petrus sanèd'e lii padhai lii Yesus med'a na.
Ka na peka na, "Ama! Ladhe ku! Aj'u dhu
Ama dhoo med'a na, madhe le!"
22 Yesus dhaa, peka na, "Tare'a, we! Sad'i
miu parcaya Ama Lamatua sèmi èèna, na,
j'aj'i kahèi. 23 Ladhe miu parcaya dènge
d'ara kateme, miu bisa pua ledhe hia na
pidha asa d'ara dhasi. Pe Lamatua pidha
eele ledhe èèna, sad'i miu baku parcaya
dènge d'ara cabèka. Miu parcaya mi Ama
Lamatua, hud'i dènge d'ara kateme ku.✡
24 Baku bhèlu! Sad'i miu parcaya dènge
d'ara kateme, ngaa dhu miu manèngi, tatu
Ama Lamatua bisa hia miu. 25 Ladhe dhèu
èci sabaj'a, aa te ngaa na tèka d'ara era
dènge dhèu leo, nèngu hud'i la'e pabe'a
uuru ku dènge dhèu èèna. Ladhe miu tao
sèmi èèna, Ama miu ètu sorga heka saku
eele sasala miu kèna. 26 [Ladhe abhu nèti
miu dhu tèka d'ara dènge dhèu, ho mo'o
boe hia abho, na, tatu Ama miu ètu sorga
no'o boe pabhèlu eele sasala miu kahèi."]*
✡

Ra pakarèi hak Lamatua Yesus
(Mateos 21:23-27, Lukas 20:1-8)

27 Èle èèna ka, Yesus si lasi taruu. Ropa
d'ai Yerusalem, ka ra maso hari asa Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ropa maso asa
madha Èmu èèna, kètu agama Yahudi, mese
agama, dènge dhèu heka-dhèu heka Yahudi
sèra mai, 28 ka ra karèi Yesus, peka na, "Cee
ka dhu pua èu mai tao maruru ètu ne'e
med'a na? Cee ka hia èu hak!"
29 Te ngaa Yesus ne'a, na, rèngu neo tenge
j'ara ho pamanahu Ne. Ka Na b'ala si, peka
na, "Ja'a neo karèi miu kahèi. Miu dhaa
uuru ku Ja'a, heka Ja'a dhaa miu kèna. 30 Ja'a
neo karèi miu sèmi ne'e: miu aa'i-aa'i mi
tadhe Yohanis, tuka sarani èèna, sina ma?
Cee ka dhu pua nèngu la'e sarani dhèu?
Lamatua do, dhèu rai-haha?"
31 Ra pajiko la'e-mai, ka ra padhue, peka
na, "Eea! Nara èdhi le! Ladhe èdhi dhaa,
peka na, 'Ama Lamatua ka dhu pua Yoha-
nis,' na b'ala hari, peka na, 'Nga tao ka miu
parcaya boe Yohanis!' 32 Te ngaa èdhi bisa
boe peka kahèi, na, 'Dhèu rai-haha dhu pua
ne.' Te aad'o na, dhèu ae tao dènge èdhi.
Lula dhèu ae parcaya, Yohanis èèna, dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua."
33 Ka ra dhaa, peka na, "Ji'i nge'a boe!"
Ka Yesus dhaa hari si, peka na, "Ladhe
sèmi èèna, Ja'a ko'o boe peka kahèi, cee ka
dhu pua Ja'a."

12

Lii pakasame lula-nèti dhèu sab'a oka
anggor
(Mateos 21:33-46, Lukas 20:9-19)

1 Èle ka, Yesus padhai lii hari dènge kètu
agama Yahudi, mese agama, dènge dhèu
heka-dhèu heka ad'a Yahudi sèra. Ka Na
lole pake lii upama èci, peka na, "Dhèu èci
la'e tao oka ho neo sèla anggor ètu dedha
rai na. Ka na tao tedhe reo nare oka èèna,
aa tao bak cue ho kanate èi anggor asa d'ara
la'e kahèi. Hèia na patitu èmu madhenga
oka cue dhu dedha. Èle èèna ka, na hia dhèu
leo seb'a oka èèna, ho ra pabagi èi anggor.
Hèia na pakèd'i asa rai leo la'e.✡
2 Lod'o d'ai hèru puu-g'ètu hua anggor,
ka lamatua oka pua ana paleha na èci la'e
asa dhèu sab'a oka sèra, ho na manèngi pala
na. 3 Ropa d'ai nèi, ka dhèu seb'a sèra kèpe
rare, ka game ne. Hèia ra pua ne lèpa dènge
ai hua da'u-da'u.
4 Ka lamatua oka pua hari ana paleha leo
èci. Te ngaa dhèu seb'a sèra dhedhe panu'a
kètu na. Ka ra pamakae ne, dènge magèle
eele ne. 5 Hèia lamatua oka èèna pua hari
ana paleha leo èci la'e. Te ngaa dhèu seb'a
sèra hake pamadhe ne. Ra tao samia èèna
ka, lamatua oka pua taruu ana paleha na
la'e. Te ngaa dhèu seb'a sèra game cahag'e,
aa pamadhe cahag'e. 6 Ate eele dhodhoka
ana mone mesa dhu pasue nèti lamatua
oka. Lula na abhu heka j'ara dhu leo, ka
lamatua oka na pua ana d'èlu na la'e. Na

✡ 11:23 Mateos 17:20, 1 Korintus 13:2 * 11:26 Sasuri lii Yunani dhu asli dhu uru tèka, suri boe ayat 26. ✡ 11:26 Mateos 6:14-15 ✡ 12:1 Yesaya 5:1-2

pajiko, peka na, ‘Sèmi ja'a pua ana d'èlu ja'a
la'e, na, rèngu sèmi rare dènge be'a, aa ra
nanene ne.’
7 Hèia na pua ana na la'e. Ropa dhèu
seb'a sèra rèdhi ana na mai, ka ra papeka
isi-aanga ra, peka na, ‘We! Mi ladhe ku laa!
Mone heka nèi pua ana d'èlu na mai! Ladhe
ama na madhe, nèngu ne'e ka dhu sèmi
nare aa'i-aa'i mèdha pusaka ama na. De mai
ti pamadhe ne, sèna ka èdhi tare pusaka na!’
8 Ka aa'i-aa'i ra kèpe, ka ra pamadhe ne, hèia
ra core eele ngi'u aae na asa li'u tedhe la'e.
Lii pakasame ne, d'ai sange ne'e ka.”

9 Èle èèna ka, Yesus karèi dhèu kapai
sèra, peka na, “Madhutu ngangee miu, na,
lamatua oka èèna tao dhèu seb'a sèra tasa
mera mia? Madhutu ngangee Ja'a, tatu
nèngu mai ho pamadhe aa'i dhèu seb'a
sèra, sèna ka na hia dhèu leo hari seb'a oka
anggor na.

10 Èdhi aa'i-aa'i ti baca le ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua, peka na,
‘Abhu hadhu cue dhu tuka hadhu sèra core
eele le,
Te ngaa limuri ne, j'aj'i le hadhu pad-
hèdi.
11 Ama Lamatua mesa Na dhu pili nare, ka
Na pamadhèdi hadhu ne.
Nèti èèna ka, èdhi ladhe, na, be'a titu
kèna!’”✡

12 Dhèu kapai sèra re'a dènge, na, Yesus
padhai lii paraga, pake lii pakasame èèna.
Rèngu sèra sama sèmi dhèu seb'a oka
anggor èèna. Hèia ra tenge j'ara ho neo
kèpe Yesus. Te ngaa ra madha'u dènge
dhèu ae dhu d'èi lii holo-nori Yesus. Ka ra
kako eele Ne.

Dhèu neo sahèdhe Yesus dènge j'ara b'ae bea
(Mateos 22:15-22, Lukas 20:20-26)

13 Èle èèna ka, dhèu kapai Yahudi se
pua pèri-pèri dhèu Parisi dènge dhèu nèti
partei Herodes, lasi pakarèi dènge Yesus,
ho ra neo sahèdhe Ne. 14 Ka ra karèi Ne, peka
na, “Ama Mese! Ji'i nge'a, na, d'ara Ama
ku mola, aa d'èi boe kapod'e-kabèli. Ama
me'a d'ara dhèu. Ama peka dad'èi Lamatua
dènge mola-mola, lula Ama pili boe rèhu
dhèu. De, ji'i neo karèi Ama ku ca j'ara.
Madhutu atora agama Yahudi, èdhi bisa
b'ae bea asa dhèu aae kapai dhu paredha
Roma,* do aad'o?”

15 Te ngaa Yesus ne'a le, na, rèngu neo
sahèdhe Ne, sèna ka Na padhai lii lab'a
paredha Roma. Ka Yesus b'ala si, peka na,
“Nga tao ka miu neo sahèdhe Ja'a dènge lii
karèi sèmi èèna! Cob'a pad'elo ku mi Ja'a
doi pudhi cue!”

16 Ka ra j'ole doi pudhi cue hia Ne. Hèia
Yesus nare, ka laladhe. Ka Na karèi si, peka
na, “Rèhu dènge ngara cee ètu doi pudhi
ne?”

Ka ra dhaa, peka na, “Èèna dhèu aae
kapai paredha Roma!”

17 Ka Yesus peka, “Naa, ladhe sèmi èèna,
ngaa dhu unu dhèu paredha, hia asa dhèu
paredha la'e. Te ngaa dhu unu Ama
Lamatua, hia asa Ama Lamatua la'e.”

Ropa tadèngi rare, lii b'ala Na, ka ra
malaa, lula Yesus peka dhu lèke. Nèti èèna
ka, dhèu sèra bisa heka sahèdhe Ne.

Dhèu madhe mamuri hari, aa dhèu paleo èmu ètu sorga, do aad'o?
(Mateos 22:23-33, Lukas 20:27-40)

18 Abhu partei agama dhu leo èci, ngara
na partei Saduki. Rèngu aj'a, peka na, dhèu
madhe bisa heka mamuri. Ca tèka, abhu
dhèu Saduki pèri-pèri mai neo sahèdhe
Yesus.✡ 19 Ka ra padhai lii dènge Yesus,
peka na, “Ama Mese! Musa suri tèke le
hia èdhi atora, peka na: ladhe dhèu mone
èci madhe tèke eele dhèu èmu na, te ngaa
rèngu dènge boe kolo, na, ari dhèu mone na
bisa leo nare hari bhèni balu èèna, sèna ka
abhu kolo ho baku pa'ele kolongara a'a na
dhu madhe èèna.✡ 20 Mema Musa aj'a sèmi
èèna. Te ngaa ji'i neo karèi Ama sèmi ne'e:
abhu dhèu pidhu dhu pa'a'ari. Mone uru
leo uuru èmu, te ngaa madhe, abhu mèka
kolo. 21 Ka ari na leo nare bhèni balu èèna.
Nèbhu boe ka ari na madhe, te ngaa abhu
boe kolo kahèi. Ari na ka tèlu, sèmi èèna
kahèi; na leo nare bhèni balu èèna, te ngaa
abhu mèka kolo, nèngu madhe. 22 Taruu-
taruu sèmi èèna ka, d'ai ana limuri tèka
madhe kahèi. Nèbhu boe, hèia bhèni balu
èèna madhe.

23 Naa! Ji'i neo karèi Ama sèmi ne'e: dhèu
bhèni èèna, leo le dènge mone dhèu pidhu!

✡ 12:11 Lii Sod'a Koa-Kio 118:22-23 * 12:14 Dhèu aae kapai dhu paredha Roma, ra pangare ne ‘Keser’. ✡ 12:18 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:8 ✡ 12:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:5

D'ai lod'o èle rai-haha ne, ho Lamatua pa-
mamuri hari dhèu madhe, bhèni ne j'aj'i
dhèu èmu cee, nèti dhèu pidhu sèra?"
[24] Yesus dhaa, peka na, "Lii karèi miu
sèra, tadha, na, miu me'a iia mèka isi Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua! Miu me'a boe
koasa Lamatua kahèi. De miu sala titu kèna!
[25] Mi nanene! Sèmi ne'e: ètu sorga
dhèu paleo boe èmu. Dhèu madhe aa'i-
aa'i dhu Lamatua pamamuri hari, ra paleo
heka èmu. Sèmi èèna kahèi, ana pajuu
Ama Lamatua ètu sorga. [26] Aa Ja'a peka mi
miu lula-nèti dhèu madhe mamuri hari, do
aad'o. Musa suri tèke lula-nèti ana aaj'u
dhu ai na'e, te ngaa kèpu boe. Miu sanèd'e
lii lolo èèna, do aad'o? Ropa ai na'e ana
aaj'u èèna, Ama Lamatua peka dènge Musa,
na, 'Ja'a ne, Ama Lamatua nèti bèi-baki èu,
nuka Abraham, Isak, dènge Yakob. Toke
d'ai sange ne'e, rèngu aa'i-aa'i manèngi-
mangaj'i mi Ja'a era.'✡ [27] Èdhi te'a, na, bèi-
baki èdhi sèra madhe nèbhu le. Te ngaa,
lula Ama Lamatua peka nare le, na, Nèngu
j'aj'i Lamatua rèngu era. Nèti èèna ka, èdhi
te'a, na, rèngu mamuri hari le. De masi
ka dhèu madhe le, te ngaa ra mamuri hari.
De dhèu mamuri dhu manèngi-mangaj'i mi
Ama Lamatua, te ngaa dhèu madhe aad'o,
sina ma? Nèti èèna ka, ladhe miu kèpe
taruu a'aj'a dhu peka na, dhèu madhe ma-
muri heka, èèna miu sala ae!"

Lii paredha ho sue Lamatua, aa sue dhèu leo kahèi

(Mateos 22:34-40, Lukas 10:25-28)

[28] Ètu lod'o èèna, abhu mese agama èci
dhu nanene Yesus padhai lii dènge dhèu
nèti partei Saduki sèra. Madhutu a'abhu
mese agama èèna, na, Yesus dhaa lèke le lii
karèi rèngu. Hèia na karèi Yesus, peka na,
"Ama! Ja'a neo karèi sèmi ne'e: atora ad'a
dènge lii paredha agama èdhi ae titu kèna.
Madhutu a'abhu Ama, nèti lii paredha dhu
mai nèti Musa, mia ka dhu hua iia risi?"
[29] Ka Yesus dhaa, peka na, "Lii paredha
dhu hua iia risi, peka sèmi ne'e ka:
'Miu dhèu Isra'el aa'i-aa'i mi! Mi nanene
paie!
Ama Lamatua èèna, mema Lamatua èdhi,
aa Kètu èdhi kahèi.
Nèngu dhoka mesa Na di,
lamatua leo aad'o.
[30] De miu hud'i sue *risi eele* Ne nèti aa'i-aa'i.
Nèti èèna ka, miu hud'i d'èi pa'èci
dènge Ne dènge d'ara kateme,
aa tadhe mèu Ne,
dènge sab'a èra ho madhutu dad'èi
Na.'✡
[31] Aa lii paredha ka dua peka na:
'Èu hud'i sue ku dhèu leo, sama sèmi èu sue
ngi'u èu unu mu.'
Dua paredha se'e ka dhu hua iia risi.
Abhu heka lii paredha leo dhu risi eele nèti
dua paredha se'e."✡
[32] Ka mese agama èèna b'ala hari, peka
na, "Tare'a! Ama ku peka lèke kèna. Te
Ama Lamatua j'aj'i Kètu èdhi. Lamatua
leo aad'o.✡ [33] Èdhi hud'i sue risi Ne, toke
d'ara d'èi ho pa'èci dènge Ne, tadhe mèu
Ne, dènge sab'a èra ho madhutu dad'èi Na.
Èdhi hud'i sue dhèu leo kahèi sama sèmi
èdhi sue ngi'u èdhi unu ti. Lamatua d'èi
risi eele tatao sèmi èèna, nèti èdhi madhutu
dhodhoka atora agama di. Tatao sèmi èèna
be'a risi, nèti èdhi tèti badha ho lati tunu
hia Lamatua, do tèti mèdha leo hia Ne."✡
[34] Ropa Yesus nanene nare dhèu ne dhaa
sèmi èèna, ka Na pangee, na, mese agama
ne ne'a dènge be'a le. Hèia Yesus peka na,
"Èu oe j'aj'i unu Ama Lamatua kèna."
Èle èèna ka, dhèu leo sèra bani heka
pakarèi dènge Yesus, lula dhèu èci sa segi
boe Ne.✡

Kristus èèna, ana-èpu dhèu aae Daud, te ngaa Nèngu lamatua Daud kahèi

(Mateos 22:41-46, Lukas 20:41-44)

[35] Èle èèna ka, Yesus aj'a dhèu ae sèra ètu
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i era. Ka Na
karèi si, peka na, "Madhutu ngangee miu,
na, tasamia? Mese agama sèra aj'a, peka
na, Kristus èèna dhu Lamatua paj'uj'u nèti
uru ka mai. Madhutu ngangee rèngu, na,
Kristus èèna dhoka ana-èpu Daud. Te ngaa
a'aj'a sèmi èèna d'ai lèke mèu mèka. [36] Lula,
nèti uru ka mai, Roh Ama Lamatua dhu
Mola-Mèci pake Daud ho suri, peka na,
'Ama Lamatua peka le mi lamatua ja'a, na,
"Mai ho madhèdi mi era dhu hua iia,
re bab'oa g'ana Ja'a.

✡ 12:26 Kalua nèti Masir 3:6 ✡ 12:30 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:4-5 ✡ 12:31 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18 ✡ 12:32 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:35 ✡ 12:33 Hosea 6:6 ✡ 12:34 Lukas 10:25-28 ✡ 12:36 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1

Pe èèna na Ja'a tao musu èu pa-
haha iisi, toke ra bisa boe ded'e
kètu mi èu.'"✡

37 De èdhi te'a, na, dhèu aae Daud paroa
Kristus èèna, peka na, 'Lamatua' na. Nèti
èèna ka, ladhe dhèu sèra peka, na, Kristus
èèna dhoka ana-èpu Daud di, èèna d'ai
mèka. Lula Nèngu èèna j'aj'i lamatua nèti
Daud kahèi."

Yesus peka na, pajiko paie mese agama dhu kapod'e-kabèli sèra

(Mateos 23:1-36, Lukas 20:45-47)

(37b) Ropa Yesus peka nare sèmi èèna, dhèu
ae sèra d'èi titu kèna nanene Ne. 38 Ka
Yesus peka hari si, "Miu hud'i pajiko paie ku
mese agama. Rèngu d'èi pasia pake kodho
madhera d'ai rai, lasi paraga dènge dhèu ae,
sèna ka dhèu dhu rèdhi rèngu sèra, koa si,
peka na, 'Ladhe ku laa! Dhèu sèra, dhèu
kapai!' 39 Ladhe sèmi rèngu maso asa èmu
manèngi-mangaj'i, do lasi ra'a-sisi, ra tenge
era madhèdi dhu be'a risi, sèna ka dhèu ae
rèdhi si. 40 De hua iia mi pajiko paie! Rèngu
kapod'e-kabèli bhèni balu ho parame rare
èmu bhèni balu sèra. Te ngaa ètu madha
dhèu ae, rèngu pahuni bhabhelu ra sèra
dènge j'ara titu ho sabaj'a pamadhera aae,
sèna ka dhèu peka na, rèngu se dhèu mola.
Te ngaa limuri mai, na, Ama Lamatua hia
huku dhu bia risi asa rèngu."

Bhèni balu hia doi kolete dhu ae risi
(Lukas 21:1-4)

41 Èle èèna ka, Yesus la'e madhèdi patan-
gara dènge boaraka derma ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Na ladhe dhèu mai pa-
maso doi kolete asa d'ara boaraka èèna. Ka
Na ladhe dhèu kaja sèra parèu doi ae. 42 Te
ngaa abhu bhèni balu èci dhu dènge boe
ngaa-ngaa èci sa mai manèngi-mangaj'i, ka
na pamaso dua doi asa d'ara boaraka èèna.
Dua doi dhu na pamaso èèna, kab'ua ciki
ood'e di.

43 Èle èèna ka, Yesus gape ana madhutu
Na, ka Na peka, "Mi ladhe ku bhèni balu
dhu dènge boe ngaa-ngaa nèi. Na pamaso
dhoka dua doi di, te ngaa nèngu hia risi
eele nèti dhèu leo sèra. 44 Dhèu leo sèra hia
kolete nèti doi sisa rèngu. Te ngaa bhèni
balu ne hia aa'i mèu-mèu doi nèngu asa
Lamatua."

13

Yesus peka mema, na, bèli-camèd'a Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i guri eele

(Mateos 24:1-2, Lukas 21:5-6)

1 Èle èèna ka, Yesus dènge ana mad-
hutu Na sèra kalua nèti d'ara Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i. Ropa rèngu d'ai
li'u, hèia ana madhutu Na èci paj'uj'u asa
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i, ka na peka,
"Ama! Ladhe ku Èmu ne'e! Ra tao rare,
saraga bia. Ra pagod'o rare hadhu sèra,
mera titu kèna!"

2 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Èmu ne
mema saraga titu kèna! Te nèbhu heka,
dhèu paguri eele ne. Ka hadhu-hadhu sèra,
èci sa pamadhèdi heka ètu dedha èci."

Tadha-tadha èle rai-haha
(Mateos 24:3-14, Lukas 21:7-19)

3 Èle èèna ka, Yesus si lasi asa ledhe
Saitun, ka Na madhèdi ètu era dhu patan-
gara dènge Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Hèia Petrus, Yakobis, Yohanis dènge Ande-
rias mai padhai lii dènge Yesus. 4 Ra karèi,
aku rèngu na, "Ama! Lole hari ku, lii dhu
Ama ku peka dènge ji'i deo na. Lod'o mia
sèra sa j'aj'i? Aa tadha-tadha na, samia?"

5 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Sad'i
miu pajiko paie-iie, sèna ka baku lèke tipu.
6 Te ladhe èèna na, dhèu ae mai tèb'a kakara,
ho ra peka na, 'Ja'a ne Kristus, Dhèu dhu
Ama Lamatua moa nèti uru ka mai.' Aa ra
leko-monya dhèu ae. 7 Ladhe miu mèdhi
dhèu pamusu, do tadèngi lii lolo dhèu
papara-pakèj'i dènge pakasiro ètu mia-mia,
miu baku madha'u kahèi. Sèra sa hud'i
j'aj'i uuru ku. Te ngaa lod'o èle rai-haha
èèna dhae d'ai mèka. 8 Dhèu nèti ca suku
mai pamusu dènge suku leo, rai èci mai
pamusu dènge rai leo. Ètu mia-mia, j'aj'i rai
opo dènge kabake-manganga. Sèra sa j'aj'i
tadha sama sèmi dhèu bhèni èci dhu kabake
pèd'a neo nara iisi.

9 De hua iia, na, miu mage-mage! Te
èèna na dhèu mai kèpa miu, ho ra nuni
asa dhèu paredha agama dhu pama'ète lii
agama. Aa ra game miu ètu d'ara èmu-
èmu manèngi-mangaj'i. Ho èèna na rèti
miu asa madha dhèu dhu dènge koasa, lula
miu madhutu Ja'a. Te ngaa be'a kahèi, ne'e
ne miu abhu tebho ho peka kolongara Ja'a
mi rèngu. 10 Te dhèu unu Ama Lamatua
hud'i lasi uuru ku lole Lii Lolo Be'a Ja'a mi
suku aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, heka lod'o

èle rai-haha ne d'ai kèna. 11 Sanèd'e, ee!
Ladhe ra èki rèti miu asa era pama'ète lii
langu, miu baku madha'u, peka na, 'Èèna na
ja'a neo padhai lii ngaa? Do, ja'a neo dhaa
ngaa?' Ladhe d'ai lod'o èèna, miu padhai
lii madhutu ngaa dhu Roh Mola-Mèci Ama
Lamatua peka dènge miu.✡

12 Ètu d'ara èmu cue, ladhe abhu dhèu
dhu parcaya Ja'a, èèna na a'ari nèngu tenge
j'ara ho pamadhe ne. Sèmi èèna kahèi,
ladhe abhu ana dhu parcaya Ja'a, èèna na
ama d'èlu na tenge j'ara ho pamadhe ne.
Sèmi èèna kahèi, ladhe abhu ina-ama dhu
parcaya Ja'a, èèna na ana d'èlu rèngu tenge
j'ara ho pamadhe si. 13 De èèna na, dhèu
d'èi boe miu, taga miu madhutu Ja'a. Te
ngaa dhèu cee dhu bisa taha toke d'ai èle
lod'o èèna, tatu Ama Lamatua hia mamuri
mi nèngu."✡

J'aga mamuri miu, te lod'o èle rai-haha dètu le
(Mateos 24:15-28, Lukas 21:20-24)

14 Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Èèna na, abhu dhèu èci dhu
bhelu-katub'a risi eele mai. Ho na mai maso
ka titu ètu era laluri ètu d'ara Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, dhu madhutu iia-iia na,
nèngu bisa boe ètu era èèna, ho na pahera
era èèna. Nèti èèna ka, Ama Lamatua tèke
eele era èèna. Ladhe miu mèdhi le sèmi
èèna, na, mi pajiko paie-iie! (Cee dhu baca
lii ne'e, pajiko paie kahèi!) Èèna j'aj'i mi
tadha, peka na, lod'o-lod'o j'aj'èra, dètu ae
le. Ladhe mèdhi sèmi èèna, na, dhèu-dhèu
ètu propensi Yudea lega-rai asa kolo ledhe
lasi.✡ 15 Rèngu hud'i rai pamèri-mèri, sèna
ka baku abhu j'aj'èra. Ladhe dhèu mai le asa
li'u, lèpa ia ka rare mèdha asa d'ara èmu.
16 Sèmi èèna kahèi, dhèu ètu d'ara oka, baku
lèpa èmu rare mèdha-papake.✡ 17 Dhu j'èra
risi, dhèu bhèni dhu dènge babia, dènge ina
dhu pasusu ana rara iisi hiu, lula rèngu rai
rare boe. 18 De hua iia risi miu sabaj'a, sèna
ka lod'o j'aj'èra sèra baku lèke dènge hèru
èj'i lai. 19 Te j'aj'èra lod'o èèna, bia titu kèna!
Mulai nèti Ama Lamatua tao rai-haha, toke
d'ai sange ne'e, dhèu rèdhi mèka j'aj'èra
dhu bia sèmi èèna. J'aj'èra bia sèmi èèna,
lod'o limuri, j'aj'i heka hari.✡ 20 Ladhe Ama
Lamatua pab'ab'e boe lod'o j'aj'èra sèra,
abhu boe dhèu èci sa dhu mamuri. Te ngaa,
taga Ama Lamatua sue dhèu dhu Na hag'e
nare sèra, ka Na pab'ab'e lod'o-lod'o j'aj'èra
sèra.
21 Ladhe lod'o d'ai na, miu tadèngi dhèu
mai peka, aku rèngu na, 'Ladhe ku! Kristus
ètu ne'e!' Aa dhèu leo hari peka, aku rèngu
na, 'Aad'o! Kristus ètu nèi!' Miu baku
nanene kahèi! 22 Te ladhe èèna na, dhèu mai
ho tèb'a kakara, peka na, 'Ja'a ne, Kristus!'
Aa cahag'e hari peka na, 'Ja'a ne, dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua.' Èèna na ra tao
tadha malaa ae-ae dènge koasa nidhu, ho
kapod'e-kabèli dhèu. Rèngu patangi-tenge
j'ara sèna ka dhèu unu Ama Lamatua lèke
tipu kahèi! 23 Nèti èèna ka, miu pajiko paie-
iie! Mema lod'o j'aj'èra bia èèna d'ai mèka,
te ngaa Ja'a pasanèd'e uuru miu!"

Mamai Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
(Mateos 24:29-31, Lukas 21:25-28)

24 Èle èèna ka, Yesus peka hari dènge ana
madhutu Na sèra, aku Nèngu na, "Ladhe èle
lod'o j'aj'èra sèra, na,
'Madha lod'o j'aj'i maroga,
aa hèru heo heka.✡
25 Hua hètu-hua hètu bèbha nèti dedha-liru
mai,
aa koasa-koasa ètu dedha-liru j'aj'i
kaco-balo.'✡
26 Èle èèna, heka dhèu ladhe rèdhi Ja'a,
Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne. Èèna na
Ja'a mai dènge ra'i-liru nèti dedha. Hèia
dhèu aa'i-aa'i ladhe rèdhi a'èra dènge dad-
edha Ja'a.✡ 27 Ka Ja'a paredha ana pajuu
Ama Lamatua nèti sorga, ho puru lasi oru-
kaboko dhèu aa'i-aa'i dhu Ja'a hag'e kore
nèti mia-mia ètu rai-haha ne; nèti suu haa
d'ai suu dhimu, nèti suu badae toke d'ai suu
balèu."

Lod'o-lod'o j'aj'èra, j'aj'i tadha mamai Lamatua Yesus
(Mateos 24:32-35, Lukas 21:29-33)

28 Yesus tuhu hari lii padhai Na, peka na,
"Ja'a kore upama nèti ana aaj'u. Ladhe rèu
na mulai karara, èèna tadha hèru hadhu
dètu le! 29 Sèmi èèna kahèi, ladhe miu mèdhi
lod'o-lod'o j'aj'èra sèra j'aj'i, sama sèmi lii

✡ 13:11 Mateos 10:17-20, Lukas 12:11-12 ✡ 13:13 Mateos 10:22 ✡ 13:14 Daniel 9:27, 11:31, 12:11 ✡ 13:16 Lukas 17:31 ✡ 13:19 Daniel 12:1, Rai-haha Rupa Hiu 7:14 ✡ 13:24 Yesaya 13:10, Yeskial 32:7, Yoel 2:10,31, 3:15, Rai-haha Rupa Hiu 6:12 ✡ 13:25 Yesaya 34:4, Yoel 2:10, Rai-haha Rupa Hiu 6:13 ✡ 13:26 Daniel 7:13, Rai-haha Rupa Hiu 1:7

peka Ja'a deo na, èèna j'aj'i mi tadha, peka
na, mamai Ja'a dètu ae le. 30 Ne'e ne Ja'a
peka dènge miu kèna! Nèti dhèu aa'i-aa'i
dhu mamuri se, èèna na abhu cahag'e dhu
dhae madhe mèka, te lod'o-lod'o dhu pènu
dènge j'aj'èra na d'ai le. 31 Masi ka liru dènge
rai-haha ne ele, te ngaa lii holo-nori Ja'a ele
boe, toke d'ai mia-mia la'e."

Dhèu èci sa re'a boe lod'o mamai Yesus
(Mateos 24:36-44)

32 Yesus tuhu hari lii, peka na, "Dhèu èci
sa re'a boe lod'o do jam dhu Ja'a mai hari.
Ana pajuu Ama Lamatua ètu sorga sèra re'a
boe kahèi. Ja'a mesa ku, ke'a boe kahèi.
Dhoka Ama Ku mesa Na di, dhu ne'a.✡
33 Nèti èèna ka, miu aa'i-aa'i mi hud'i pajiko
paie, lula miu me'a boe lod'o d'ai na.
34 Nèbhu heka, Ja'a laku tèke eele miu
kèna, te ngaa èèna na Ja'a mai hari. Sama
sèmi dhèu dhu la'e tèke eele èmu nèngu, ho
la'e asa rai kaj'èu. Na pua ana-ana nèngu
j'aga paie èmu. Aa na bagi hia si sasab'a. Ka
na paredha ana madhenga èmu, sèna ka na
j'aga paie, toke d'ai nèngu lèpa hari.✡ 35 Miu
hud'i j'aga mèda-mèu kahèi, lula miu me'a
boe lod'o mia Ja'a mai hari, sama sèmi ana
madhenga èmu ne'a boe lod'o lamatua èmu
na lèpa. Lèpa lod'o nihia, talora mèda, oe
mèu, lod'o rea, do lod'o nètu; miu me'a boe
jam èèna. 36 Mage dhoka na mai sahèka, te
abhu miu dhu bhèj'i luu era.
37 De, ngaa dhu Ja'a peka dènge miu ne'e,
Ja'a peka lème dènge dhèu leo kahèi, 'Miu
hud'i pajiko paie, ho mi soru mamai Ja'a.'"

[D'ai sange ne'e ka, Lamatua Yesus pad-
hai lii lula-nèti lod'o-lod'o j'aj'èra dhèu rai-
haha, dènge ana madhutu Na sèra ètu ledhe
Saitun.]

14

Dhèu aae-dhèu kapai tenge j'ara ho kèpe Lamatua Yesus
(Mateos 26:1-5, Lukas 22:1-2, Yohanis 11:45-53)

1-2 Èle èèna ka, kètu agama Yahudi dènge
mese agama sèra tenge j'ara neo kèpe Yesus
dènge mau-mau. Te rèngu neo pamadhe
Ne. Te ngaa ètu d'ara padhue èèna, ra peka
na, "Taha ku! Baku parai kèpe Ne, lula lod'o
kalela dètu le. Mage dhoka dhèu ae sèra
patao dènge èdhi."

Rèngu padhai lii sèmi èèna, lula dii dua
lod'o ka, d'ai lod'o kalela dhèu Yahudi, dhu
biasa ra peka na, 'Paska' dènge 'Pesta Roti
dhu pake boe Ragi'. Kalela se pasanèd'e
rèngu lod'o bèi-baki ra kalua nèti rai
Masir.✡

Bhèni dhu pasuti èi hèu mèngi dhu kab'ua mi Lamatua Yesus
(Mateos 26:6-13, Yohanis 12:1-8)

3 Ètu rae Betania, abhu ca dhèu ngara na
Simon. Uru èèna, dhèu madenge dènge ne,
lula nèngu pèd'a kusta. Te ngaa limuri ne,
èle le nèti papèd'a na.
Hèia lod'o kalela dhae d'ai mèka, na,
Yesus dènge ana madhutu Na sèra lasi
ra'a-rinu ètu èmu Simon. Ètu talora ra'a-
rinu era, dhèu bhèni èci mai paraga Yesus.
Nèd'u dènge boto èci dhu ra tao nèti hadhu.
Isi boto ne, èi hèu mèngi asli dhu kab'ua titu
kèna, dhu ra tao nèti amo aaj'u hèu mèngi.*
Hèia bhèni ne pamae hèb'a boto èèna, ka na
pasuti èi hèu mèngi mi kètu Yesus, ho j'aj'i
mi tadha, peka na, nèngu pakab'ua Yesus.
4 Te ngaa ètu èèna, abhu dhèu leo dhu
ra'a-rinu pa'èci kahèi. Ropa dhèu se rèdhi
dhèu bhèni ne tao sèmi èèna, hèia ra nasa.
Ka ra padhai lii padedha iisi, peka na, "Ngaa
ka unu bhèni nèi? Na bhori eele èi hèu
mèngi kab'ua aae èèna! 5 Be'a risi nèngu
pahie èi hèu mèngi èèna, ho la'e papala doi
ae sèra, mi dhèu dhu dènge boe unu. Te
kab'ua èi hèu mèngi ne, èci èèna ka dènge
gaji tuka d'ara ca tèu." Hèia ra jèke bhèni
ne.
6 Te ngaa Yesus b'ala lii rèngu, aku Nèngu
na, "Miu baku pasusa bhèni ne! Hud'i laa!
Ja'a karej'e lula nèngu pasuti le ngi'u Ja'a
dènge èi hèu mèngi ne'e! 7 Dhèu kasia
sèra, bèli-bèli ètu talora miu. De lod'o
mia èèna ka dhu miu lake mere, na, miu
bisa soru-bara si. Te ngaa nèbhu heka,
Ja'a pa'èci heka dènge miu.✡ 8 Mamuri Ja'a
nèbhu heka ètu rai-haha ne. Dènge tatao

✡ 13:32 Mateos 24:36 ✡ 13:34 Lukas 12:36-38 ✡ 14:1-2 Kalua nèti Masir 12:1-27 * 14:3 Kab'ua èi hèu mèngi ne, èci èèna ka dènge gaji tuka d'ara ca tèu. Alkitab lii Yunani peka na, èi hèu mèngi ne, kab'ua na 300 *denari*. Aa ngara na *nardos*, dhu uru èèna, dhèu tao nèti amo aaj'u hèu mèngi. Alkitab lii Idhonesia peka na 'narwastu'. Aa boto èèna, tao nèti hadhu dhu bisa pae. Boto ne kab'ua kahèi. Alkitab lii Yunani peka na, boto ne, ra tao nèti hadhu, ngara na *alabastros*. Alkitab lii Idhonesia peka na, ngara hadhu ne 'batu pualam'. Ladhe kahèi ètu *Lukas* 7:37-38. ✡ 14:7 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 15:11

bhèni ne, nèngu lalau ngi'u Ja'a, sama sèmi
nèngu pahèu mèngi mema ngi'u aae Ja'a,
ho padhane. 9 Miu patadhe, ee! Èèna na,
ladhe dhèu lole Lii Lolo Be'a Ama Lamatua
ètu mia-mia, na, ra palolo kahèi tatao be'a
bhèni ne'e. Sèna ka dhèu aa'i-aa'i sanèd'e
nèngu."

Yudas pane'a lii dènge dhèu ho pahie eele Lamatua Yesus
(Mateos 26:14-16, Lukas 22:3-6)

10 Èle èèna ka, abhu ca dhèu nèti ana mad-
hutu Yesus dhèu canguru dua sèra, ngara
na Yudas Iskariot. Nèngu kalua la'e tenge
kètu agama Yahudi sèra ho neo pahie Yesus
mi rèngu. Ropa na paraga dènge rèngu,
ka na peka naneo na. 11 Lod'o kètu agama
sèra tadèngi naneo Yudas, ka ra karej'e titu
kèna. Hèia ra jaji, peka na, "Ladhe èu neo
pahie Yesus dènge ji'i, tatu ji'i b'ae." Hèia
Yudas kalua, ka na mulai tenge j'ara ho
pahie Yesus.

Lamatua Yesus na'a kalela Paska dènge ana madhutu Na
(Mateos 26:17-25, Lukas 22:7-14,21-23, Yohanis 13:21-30)

12 Lod'o èèna, lèke dènge lod'o partama
nèti lod'o kalela dhèu Yahudi. De d'ara
lod'o èèna, rèngu tema tunu roti dhu dènge
boe ragi, aa roro kahib'i-kalèbho kahèi.
Hèia ana madhutu Yesus sèra mai karèi Ne,
aku rèngu na, "Ama! Doe ne'e ne, lod'o
kalela Paska èdhi kèna. De Ama neo ji'i
lalau era kalela Paska ètu mia?"
13 Hèia Yesus pua ana madhutu Na dhèu
dua, aku Nèngu na, "Miu lami uuru ku
asa d'ara kota. Ètu nèi, miu paraga dènge
dhèu mone èci, dhu pasae èi d'ara g'ala iiki
cue. Lami madhutu ne nèti limuri. 14 Ladhe
na maso asa èmu mia èèna ka, na, miu
madhutu ne asa d'ara. Hèia miu peka mi
lamatua èmu èèna, sèmi ne'e, 'Ama Mese
ji'i manèngi kama èci, ho Na neo tao kalela
Paska dènge ana madhutu Nèngu.' 15 Pe
dhèu èèna paj'uj'u kama aae èci ètu èmu
dedha na, dhu na sadia nare le. De miu dua
mi dhoka lami lalau nganga'a di."
16 Hèia dua ra lasi ka asa d'ara kota. D'ai
nèi, rèngu rèdhi tare'a, sama sèmi ngaa dhu
Yesus moa deo na. Ka ra sadia aa'i-aa'i, ho
Yesus si ra'a kalela Paska ètu era èèna. Èle
èèna ka, dua ra lasi paroa Yesus si.
17 Ropa lod'o oe cèna, hèia Yesus dènge
ana madhutu dhèu canguru dua sèra d'ai
era èèna. 18 Ka ra madhèdi ra'a sama-sama.
Ètu talora ra'a era, Yesus padhai lii dènge
si, aku Nèngu na, "Miu nanene ku! Èèna na
dhèu èci nèti miu se pahie eele Ja'a mi dhèu
leo."✡

19 Ropa tadèngi lii èèna, ana madhutu
Yesus sèra cag'ag'a dènge manyasa. Ka
rèngu èci-èci mulai karèi Yesus, peka na,
"Dhèu dhu Ama peka èèna, ja'a aad'o, sina
ma?"

20 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Dhèu
dhu cèb'u roti palere-lere dènge Ja'a asa
d'ara mago ne, nèngu ka dhu pahia Ja'a.
21 Mi sanèd'e! Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Ja'a hud'i madhe ku, sama sèmi dhu
suri tèke le, ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Ama Lamatua. Te ngaa kasia, dhèu dhu
neo pahia Ja'a èèna, bèli-camèd'a nèngu dui
nare pala na! Hua iia risi, ina na baku nara
iisi ne!"

Lamatua Yesus peka na, roti dènge èi anggor j'aj'i mi tadha ho èdhi sanèd'e Ne
(Mateos 26:26-30, Lukas 22:14-20, 1 Korintus 11:23-25)

22 Ropa rèngu ètu talora ra'a era, Yesus
nare roti cue, hèia Na manèngi makasi mi
Ama Lamatua. Ka Na pamae roti ne, hèia Na
j'ole asa ana madhutu Na sèra. Ka Na peka
na, "Roti ne'e ne, ngi'u Ja'a kèna. Mere ho
mi'a."
23 Èle èèna ka, Na nare galaa dhu isi dènge
èi hua anggor. Na manèngi makasi mi Ama
Lamatua kahèi. Ka Na j'ole galaa èèna asa
ana madhutu Na, sèna ka rinu. 24 Hèia Na
peka, "Èi anggor ne'e ne, raa Ja'a kèna, dhu
suti sèna ka hia mamuri mi dhèu ae. Raa ne,
j'aj'i mi tadha ho pasanèd'e, peka na, ngaa
dhu Ama Lamatua moa le èèna, limuri ne
j'aj'i le tare'a. Mere ho minu ka!✡

25 Mi sanèd'e paie! Nèti mèda ne'e ne,
Ja'a kinu heka èi anggor. Toke d'ai Ja'a
dènge Ama Ku ngèd'u paredha sama-sama
ètu sorga, heka kinu hari kèna."

26 Èle èèna ka, ra sod'a lii sod'a èci, ho ra
koa-kio kolongara Ama Lamatua. Ka mèda
èèna kahèi, lasi dènge asa ledhe Saitun.

✡ 14:18 Lii Sod'a Koa-Kio 41:10 ✡ 14:24 Kalua nèti Masir 24:8, Yermia 31:31-34

Lamatua Yesus peka uuru, na, bèli-camèd'a Petrus pasili Nèngu

(Mateos 26:31-35, Lukas 22:31-34, Yohanis 13:36-38)

27 Ètu d'ara kakako rèngu èèna, Yesus padhai lii, peka na, "D'ara mèda ne'e ne, miu aa'i-aa'i mi rai tèke eele Ja'a mesa Ku. Sama sèmi dhu ra suri le ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, peka na,

'Èèna na Ama Lamatua pamadhe ana mad-
henga badha,
ka kahib'i-kalèbho na rai paj'ala asa
haa, asa dhimu.'✡

28 Èèna na Ja'a madhe tare'a. Te ngaa lod'o Ja'a mamuri hari, Ja'a laku uru nèti miu asa propensi Galilea!"✡

29 Ka Petrus b'ala, peka na, "Ama! Masi ka dhèu leo rai eele Ama, te ngaa ja'a rai boe!"

30 Hèia Yesus dhaa, "Petrus! Mu patadhe! Mèda ne'e kahèi, manu kokotoo d'ai mèka dua hari, te ngaa èu pasili le Ja'a tèlu hari, peka na, èu tadhe boe Ja'a!"

31 Ka Petrus pajèka dènge Ne, peka na, "Aad'o sèmi èèna, Ama! Ladhe Ama madhe, ja'a madhe dènge Ama kahèi. Te ngaa Ja'a pasili boe Ama, aa rai eele boe!"

Angalai Petrus sèra lii èci èèna kahèi.

Lamatua Yesus manèngi-mangaj'i ètu d'ara oka Getsemani

(Mateos 26:36-46, Lukas 22:39-46)

32 Hèia Yesus si lasi d'ai d'ara oka cue ètu ledhe Saitun, ngara na 'Getsemani'. D'ai èèna, hèia Yesus peka dènge ra, "Miu madhèdi mate Ja'a mi ne'e. Ja'a neo laku manèngi-mangaj'i asa nèi."

33 Ka Yesus gale nèti Petrus, Yakobis, dènge Yohanis lasi dènge Ne. Mulai nèti èèna ka, Na rasa d'ara Nèngu ma'ète laho mae-mae. 34 Hèia Na peka dènge ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na, "D'ara Ja'a pèd'a titu kèna! Ja'a rasa sèmi oe madhe sa. Miu madhèdi mate mi ne'e."

35-36 Hèia la'e ako kaj'èu ciki nèti era èèna, ka Na patitu kètu urutuu Na ètu rai, ka Na sabaj'a, peka na, "Ama pasue! Ladhe sèmi Ama d'èi, na, Ja'a baku pasae j'aj'èra ne'e d'ai madhe. Ja'a ke'a le, ètu madha Ama, abhu boe ngaa èci sa dhu Ama bisa boe tao. De ladhe bisa, na, Ama pakaj'èu eele babia ne'e nèti kabela-kao Ja'a. Masi ka sèmi èèna, baku madhutu dad'èi Ja'a; te ngaa hud'i madhutu dad'èi Ama Ku ka laa."

37 Èle èèna ka, Na lèpa asa ana madhutu Na, dhèu tèlu sèra, te ngaa ra bhèj'i luu. Hèia Na parèi si, ka Na padhai lii dènge Petrus, peka na, "Petrus!† Èu bhèj'i, do? Ja'a nèbhu boe ètu nèi, te ngaa miu bisa boe beke mate Ja'a ciki sa! 38 Kèd'i ho pamako musi madha èu. Kèd'i ka, ho beke dènge Ja'a! D'ara miu neo tao be'a kahèi, te ngaa ngi'u miu roe. De be'a risi miu sabaj'a, sèna ka ladhe miu lèke dadugu-rariu, miu baku manahu."✡

39 Èle èèna ka, Yesus la'e manèngi-mangaj'i ca tèka hari. Nèngu manèngi hari mi Ama Lamatua, aku Nèngu na, "Ama! Ladhe bisa, na, Ama pakaj'èu eele babia ne nèti Ja'a. Te ngaa hud'i madhutu dad'èi Ama Ku ka laa." 40 Ka Na lèpa hari asa era ana madhutu Na dhèu tèlu sèra. Te ngaa rèngu bhèj'i hari le, lula musi madha ra sakaa titu kèna. Hèia Na parèi hari si, te ngaa rèngu re'a boe dhaa sèmi ngaa mi Nèngu.

41 Hèia Yesus tèke eele si, ka la'e manèngi-mangaj'i d'ai tèlu hari kèna. Èle èèna ka, Na lèpa la'e parèi ana madhutu Na sèra. Na peka, "Miu bhèj'i taruu era? Sange èèna ka laa! Kèd'i ka! Te dhèu dhu neo pahie Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, nuka mai dènge angalai nèngu sèra. Rèngu mai kèpe Ja'a, ho saraka mi dhèu bhelu-katub'a si. 42 Kèd'i ka! Pamako musi madha miu, ho ladhe ku asa nèi! Dhèu dhu neo pahie Ja'a ne, nuka mai nèi. Mai ho lati paraga dènge si!"

Ra kèpe Yesus

(Mateos 26:47-56, Lukas 22:47-53, Yohanis 18:3-12)

43 Ropa Yesus padhai lii era, hèia Yudas d'ai madha Yesus dènge dhèu ae titu kèna. Rèngu mai rèti dènge hela dènge cèki, ho kèpe Yesus. Dhèu se tao sèmi èèna, lula ra madhutu lii paredha nèti kètu agama Yahudi, mese agama, dènge dhèu heka-dhèu heka ad'a sèra. 44 Yudas hia mema tadha mi dhèu ae se, peka na, "Ladhe d'ai nèi, ja'a uu cee, na, Nèngu kèna. De mi kèpe Ne."

45 Ropa Yudas si d'ai era èèna, na la'e asa madha Yesus. Ka na lii, aku nèngu na, "Ama

✡ 14:27 Sakaria 13:7 ✡ 14:28 Mateos 28:16 † 14:37 Alkitab lii Yunani suri, peka na, 'Simon' ètu ne'e. Simon ne, ngara Petrus dhu leo. ✡ 14:38 1 Korintus 10:13

mese!" Hèia na liku nare Yesus, ka na uu Ne.
46 Hèia dhèu ae sèra ara asa madha Yesus, ka
ra kèpe Ne.
47 Te ngaa ana madhutu Yesus èci bete
hela na, ka na pare pama'ète rèu dhilu dhèu
èci. Dhèu dhu nu'a ne, ènu nèti kètu kapai
risi agama Yahudi. 48 Hèia Yesus peka dènge
dhèu ae dhu mai kèpe Nèngu sèra, aku
nèngu na, "Tasamia? Miu ngee, na, Ja'a ne
dhèu bhelu, do? Ka miu mai kèpe Ja'a mèti
hela dènge cèki? 49 Bèli-bèli Ja'a aj'a miu ètu
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i, te ngaa miu
èci sa kèpe boe Ja'a. Mai ka, kèpe Ja'a! Te
j'ara ne j'aj'i sèmi dhu suri tèke le ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua."✡
50 Ana madhutu Yesus sèra madha'u titu
kèna. Hèia ra rai tèke eele Yesus mesa Na
ètu èèna.
51-52 Ètu era èèna, abhu ana mone ngèru
èci kahèi dhu madhutu Yesus re limuri. Ana
ne pahutu isi na dènge sig'i ca bèla. Dhèu
sèra neo kèpe ne kahèi, ka na rai tèke eele
sig'i na ètu kacui-aai dhèu sèra, lula na
madha'u. Hèia na rai dènge boe mèdha-
papake ètu ua na.

Ra rèti Lamatua Yesus asa ama-ama j'ue lii langu agama Yahudi

(Mateos 26:57-68, Lukas 22:54-55,63-71, Yohanis 18:13-14,19-24)

53 Èle èèna ka, ra rèti Yesus asa èmu kètu
kapai risi agama Yahudi. Ètu èèna, dhèu
kapai sèra pakaboko le. Rèngu sèra, nuka:
kètu agama Yahudi, mese agama, dènge
dhèu heka-dhèu heka ad'a sèra.
54 Ropa ra kèpe rèti Yesus, Petrus mad-
hutu mau-mau nèti limuri. Hèia na maso
kahèi d'ai madha èmu kètu kapai risi agama
Yahudi, ka na madhèdi manyiru ai sama-
sama dènge dhèu j'aga ètu sèra.
55 Ètu d'ara èmu èèna, kètu agama Yahudi
sèra padhue dènge dhèu-dhèu dhu mad-
hèdi j'ue lii langu agama. Ra patangi-
tenge bukti ho pamanahu Yesus, lula ra neo
pamadhe Ne. Te ngaa rèngu abhu boe bukti
èci sa. 56 Ka ra paroa dhèu ae asa madha
ho j'aj'i sakasii, sèna ka neo pabèbhe Yesus.
Te ngaa lii sakasii rèngu sèra, èci dènge èci
pamèci boe.
57 Abhu pèri-pèri dhèu sakasii leo dhu
kèd'i titu, ka ra pakapod'e lii, peka na, 58 "Ji'i
tadèngi dhèu ne'e peka na, 'Èèna na Ja'a
paguri eele Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
dhu dhèu rai-haha tao dènge kacui-aai ra.
Te ngaa èle tèlu lod'o ka, Ja'a patitu kore
hari le Èmu èèna, dènge boe pake kacui-aai
dhèu.'"✡ 59 Te ngaa lii lolo rèngu sèra èci
dènge èci baka-leo hua.
60 Hèia kètu kapai risi agama Yahudi èèna,
kèd'i titu ètu talora dhèu ae dhu madhèdi
ètu sèra. Ka na karèi Yesus, aku nèngu na,
"Dhèu ae mai le galaa Èu. Nga tao ka Èu
mau-mau, mo'o boe dhaa lii galaa sèra?"
61 Te ngaa Yesus mau-mau, lii boe ca hèb'a
sa. Èle èèna ka, kètu kapai risi agama
Yahudi ne, karèi hari Ne ca tèka, "Èu peka
ku laa! Tare'a-re'a Èu ne Kristus, Ana Ama
Lamatua dhu Na moa nèti uuru èèna, do?"
62 Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Mema
tare'a sèmi èèna! Nèngu èèna ka, Ja'a ne!
Bèli-camèd'a miu ladhe mèdhi Ja'a, Dhèu
Rai-haha Tare'a-re'a ne, madhèdi re bab'oa
g'ana Ama Lamatua ètu sorga. Koasa Nèngu
kapai risi eele! Ladhe èèna na, Ja'a dènge
Nèngu, ngèd'u paredha sama-sama. Èle
èèna na, Ja'a puru mai nèti sorga dènge ra'i-
liru."✡
63 Ropa tadèngi nare lii padhai Yesus,
kètu kapai risi agama Yahudi ne nasa titu
kèna, hèia na ciu pamae kodho madhera
ètu ua na. Ka na pajèka peka dènge dhèu-
dhèu dhu madhèdi ètu sèra, aku nèngu na,
"Èdhi parluu heka sakasii! 64 Miu tadèngi le
dènge ro'a dhilu miu, si? Nèngu unu Na
ka dhu peka sèmi èèna! Nèngu padedha
iisi Na, j'aj'i Ana Ama Lamatua. Lii ne'e ne,
lii dhu pa'ele iie kolongara Ama Lamatua!
Madhutu atora agama èdhi, dhèu dhu tao
iisi na sama sèmi Ama Lamatua, dhèu èèna
hud'i lèke huku madhe ku! De mi pama'ète
tasamia?"
Hèia rèngu aa'i-aa'i pama'ète, peka na,
"Dhèu ne'e ne, tare'a-re'a sala! De Nèngu
ne hud'i lèke huku pamadhe!"✡
65 Hèia pèri-pèri dhèu kèd'i lasi sabhuu ilu
mi rèhu Yesus. Ra hutu musi madha Na, ka
ra game Ne. Hèia ra karèi Ne, aku rèngu na,
"Ladhe Èu j'aj'i dhèu mèti lii padhai Ama
Lamatua, na, Èu peka sèku! Cee ka dhu
j'ubhu Èu?" Èle èèna ka, ra pua dhèu dhu
madhenge Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i,

✡ 14:49 Lukas 19:47, 21:37 ✡ 14:58 Yohanis 2:19 ✡ 14:62 Daniel 7:13 ✡ 14:64 Atora nèti Ama-ama Agama 24:16

ho mai pakako rèti Yesus. Ropa ra kako, ra
tèb'e pa'oke Ne nèti haa, nèti dhimu.

Petrus pasili tèlu hari, peka na, nèngu tadhe boe Lamatua Yesus
(Mateos 26:69-75, Lukas 22:56-62, Yohanis 18:15-18,25-27)

66-67 Mèda èèna, Petrus madhèdi era ètu
madha èmu èèna. Hèia ènu dhèu bhèni èci
nèti kètu kapai risi agama Yahudi, mai ka
nèdhi Petrus madhèdi manyiru ai. Na ladhe
kaloo ka rèhu Petrus, ka karèi, aku nèngu
na, "Deo na èu sama-sama dènge Yesus,
dhèu Nasaret èèna, si?"
68 Te ngaa Petrus dhaa, peka na, "Aad'o!
Nga tao ka èu karèi sèmi èèna! Ja'a tadhe
boe Dhèu èèna." Hèia Petrus kalua, ka la'e
titu ètu hèb'a tedhe. [Kabèdhi laa, manu
kokotoo.]‡
69 Hèia dhèu bhèni èèna ladhe nèdhi hari
Petrus. Ka na peka dènge dhèu ètu sèra, aku
nèngu na, "Nèngu ne ca dhèu nèti rèngu
kahèi!"
70 Te ngaa Petrus pasili hari, ka na peka,
"Tao-tao èu huj'u! Ja'a tadhe boe Dhèu
ne'e!"
Nèbhu boe ka, dhèu èci ètu èèna kahèi,
peka hari mi Petrus, aku nèngu na, "Èu ne
baku pasili, peka na, èu dènge boe dhèu se'e
se! We! Miu se aa'i-aa'i mi, dhèu Galilea,
si?"
71 Ka Petrus pab'ala hari, aku nèngu na,
"Ja'a bani subha! Ja'a tadhe boe Dhèu nèi!"
72 Petrus dhu padhai lii nare mèka,
kabèdhi laa, manu kokotoo ka dua hari
kèna. Hèia Petrus sanèd'e lii dhu Yesus
peka dènge nèngu, "Ladhe manu kokotoo
d'ai mèka dua hari, te èu pasili le Ja'a tèlu
hari peka na èu tadhe boe Ja'a!"
Ropa ngee nèdhi, hèia Petrus tangi d'ara
pèd'a.

15

Ra rèti Lamatua Yesus asa madha gubernur Pilatus
(Mateos 27:1-2,11-14, Lukas 23:1-5, Yohanis 18:28-38)

1 Mad'ae aae era, dhèu-dhèu j'ue lii langu
agama Yahudi sèra pare'a lii ho pamadhe
Yesus. Ka ra èki rèti Ne, lasi asa madha gubernur Pilatus. 2 Ropa d'ai madha gubernur,
ka na karèi Yesus, aku nèngu na, "Tasamia?
Èu ne tare'a Dhèu Aae Yahudi, do?"
Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Tare'a. Ama
gubernur peka lèke kèna."
3 Hèia kètu agama Yahudi sèra peka
dènge gubernur, aku rèngu na, "Dhèu ne'e
tao sala ae titu kèna!" Hèia ra lolo ka sasala
Na èci-èci. 4 Ka gubernur karèi hari Yesus,
"Èu tadèngi boe lii padhai dhèu se'e, do?
Dhèu se'e, pasala le Èu ae-ae. Èu b'ala ku
laa!"
5 Te ngaa Yesus b'ala boe ca hèb'a sa, ka
gubernur malaa.

Gubernur Pilatus pama'ète, na, Yesus abhu huku madhe
(Mateos 27:15-26, Lukas 23:13-25, Yohanis 18:39—19:16)

6 Tèu mai-tèu mai, dhu tema le, ladhe
d'ai lod'o kalela Paska dhèu Yahudi, dhèu
ae sèra paj'uj'u ana bèdho èci, ho gubernur
patalale ne. 7 Lod'o èèna, ana bèdho èci,
ngara na Barabas. Uru èèna, ra kèpe ne,
taga na palab'a dènge dhèu paredha Roma,
aa na pamadhe dhèu kahèi. 8 Lula lod'o
tatao Paska èèna oe dètu le, dhèu ae lasi
manèngi gubernur Pilatus, ka ra pa'oo-
parodha, peka na, "Ama gubernur! Lod'o
tatao Paska dètu le! Lod'o sèmi ne'e, Ama
gubernur patabuli ku ana bèdho èci, sama
sèmi tèu-tèu uru sèra."
9 Hèia gubernur b'ala lii rèngu, "Ladhe
sèmi èèna, ja'a patabuli cee? Tasamia,
ladhe ja'a patabuli Dhèu Aae Yahudi miu,
do? Miu mo'o, do aad'o?" 10 Gubernur peka
sèmi èèna, lula nèngu ne'a le, kètu agama
Yahudi ka rèti Yesus mai asa nèngu, taga ra
kacèki dènge Yesus.
11 Hèia kètu agama Yahudi se dadugu
dhèu ae sèra, ho manèngi gubernur, peka
na, "Ji'i ngo'o boe Nèngu! Ji'i d'èi dhoka
patabuli Barabas di!"
12 Ka gubernur karèi hari dhèu ae sèra,
"Ladhe sèmi èèna, Yesus, dhu ra pangare
na 'Dhèu Aae Yahudi' èèna, ja'a tao Ne,
tasamia?"
13 Ka aa'i-aa'i ra pa'oo, peka na, "Pamadhe
Ne! Paku Ne mi aj'u palolo-palèbha!"
14 Hèia gubernur karèi si, aku nèngu na,
"Sasala Na ngaa? Ja'a parisa kore le. Te
ngaa abhu boe sasala Na èci sa, dhu Nèngu
tao!"
Te ngaa dhèu se asa ka hino pa'oo-
parodha, aku rèngu na, "Pamadhe Ne! Paku
Ne mi aj'u palolo-palèbha!"

‡ 14:68 Sasuri lii Yunani cahag'e, suri boe kalimat ètu d'ara kurung ne.

15 Lula gubernur neo pakarej'e d'ara dhèu
ae sèra, ka na patabuli Barabas madhutu
dad'èi rèngu. Ka na paredha dhèu j'aga sèra
lasi kalabhe Yesus pake gui.* Game rare
Ne, hèia sordad'u sèra rèti ka Yesus lasi neo
paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha.

Sordad'u sèra game pa'asu Lamatua Yesus
(Mateos 27:27-31, Yohanis 19:2-3)

16 Èle èèna ka, sordad'u sèra ère rèti Yesus
asa era dhu taleo èci ètu madha èmu guber-
nur.† Ka ra paroa anga sordad'u dhu leo
sèra ca batalion, ho pakaboko. 17 Ra papake
Yesus kodho madhera aae èci, dhu mea
oe sèmi mangèru sa, sama sèmi mèdha-
papake dhèu aae-dhèu aae. Ka rare loro aj'u
dhu padhudhu, ho ènyu solo. Hèia ra ènyi
solo padhudhu èèna mi kètu Yesus. Ka ra
tao Ne, sèmi dhèu aae dhu ded'e hiu, dhu
pake solo dhèu aae.
18 Rèngu aa'i-aa'i ra sangaja pakab'ua
Yesus. Ra peka, aku rèngu na, "Ama Dhèu
Aae Yahudi dhu hua iia!" 19 Aa ra sangaja
pacud'u kètu ho pakab'ua Yesus. Ka ra
sabhuu ilu pèri-pèri hari mi rèhu Yesus.
Sèmi èèna kahèi, ra d'eu kètu Yesus dènge
gui pahari-pahari. 20 Ropa ra tao rare sèmi
èèna, ka ra bhoke eele kodho madhera nèti
ua Na. Ka ra papake hari mèdha-papake
Na. Èle ka, rèti Yesus asa li'u Yerusalem,
ho neo paku Ne ètu aj'u palolo-palèbha d'ai
madhe.

Ra paku Lamatua Yesus ètu aj'u palolo-palèbha
(Mateos 27:32-44, Lukas 23:26-43, Yohanis 19:17-27)

21 Ropa rèngu kalua nèti Yerusalem, d'ai
talora j'ara paraga dènge dhèu kota Kirene
èci. Ngara na Simon, ama nèti Alek-
sander dènge Rufus. Ropa na neo maso asa
Yerusalem, sordad'u sèra pakaseti ne pasae
aj'u palolo-palèbha Yesus.✡ 22 Ère rèti Yesus
asa era èci, ngara na Golgota. (Sasoa na, 'era
rui kètu'.) 23 D'ai era èèna, ra neo hia Yesus
ninu èi hua anggor manyilu dhu pab'ali
dènge èi na'i, sèna ka Na taha rarii nèti
nu'a-nu'a ètu ngi'u Na sèra. Te ngaa Yesus
no'o boe ninu. 24-25 Hèia ra paku kacui-aai
dènge haga Yesus ètu aj'u palolo-palèbha.
Paku rare ka, ra patitu aj'u palolo-palèbha
èèna, ele boe d'ara hake ceo mad'ae sa. Èle
èèna ka, sordad'u sèra ère lot, ho re'a cee
ka dhu abhu mèdha-papake Yesus.✡ 26 Ka ra
suri ètu papa èci dhu ra paku re dedha kètu
Yesus, peka na,

"Ne'e ne, Dhèu Aae Yahudi"

Rèngu pake alasan èèna ka, ho huku
pamadhe Yesus. 27 Ètu èèna, ra paku parapo
dhèu dua kahèi pa'èci dènge Yesus. Èci re
cabèka g'ana, aa èci hari re cabèka kariu
Yesus. 28 [Dènge j'ara ne, rèngu madhutu
sama sèmi dhu ra suri tèke ètu d'ara Sasuri
Ama Lamatua, peka na, "Ra tao Ne sama
sèmi dhèu bhelu."]‡ ✡
29 Dhèu aa'i-aa'i dhu kako re èèna, ladhe
rèdhi Yesus dhu ra paku ètu aj'u palolo-
palèbha. Ka ra pakareko kètu, aa ra padhai
lii pamakae Yesus, aku rèngu na, "Heh! Èu
ne peka na, Èu bisa paguri eele Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, ho d'ara tèlu lod'o, Èu
pakèd'i hari, si?✡ 30 Èu puru sèku nèti aj'u
palolo-palèbha èèna, ho patabuli ngi'u Èu!
Ladhe sèmi èèna, heka ji'i parcaya, na, Èu
ne, Ana Ama Lamatua."
31 Sèmi èèna kahèi, kètu agama Yahudi
sèra, padhai lii pamakae Yesus, aku rèngu
na, "Nèngu ne, patabuli le dhèu leo nèti
rupa-rupa j'aj'èra, te ngaa Nèngu bisa boe
patabuli ngi'u Nèngu unu Na nèti j'aj'èra
ne'e. 32 Nèngu peka unu Na, Nèngu ne
'Kristus', dhu uru èèna Ama Lamatua moa
tèke le. Dhèu leo peka na, Nèngu ne Dhèu
Aae Isra'el. Ladhe tare'a sèmi èèna, hud'i
laa Na puru nèti aj'u palolo-palèbha ne,
sèna ka ji'i ngèdhi Ne. Heka ji'i parcaya Ne
kèna."
Dhèu dua dhu ra paku sama-sama dènge
Yesus sèra, padhai lii pamakae Yesus kahèi.

Lamatua Yesus madhe
(Mateos 27:45-56, Lukas 23:44-49, Yohanis 19:28-30)

33 D'ara lod'o titu mera sa, era èèna
maroga, toke d'ai hake tèlu loo nihia. 34 D'ai

* 15:15 Sordad'u Roma kalabhe Lamatua Yesus pake cambuk. Cambuk ne, uru èèna, ra tao nèti dhari ceo dhu èki ètu suu gui èci. Catèka-catèka ra tao mèdha madèka aa mariu ètu suu dhari sèra. Mèdha madèka aa mariu sèra, sèmi rui badha, tamèru, do aad'o, na, bèsi. Ladhe kalabhe pahari-pahari pake cambuk sèmi ne'e, ka'uri dhèu bisa ciu eele.
† 15:16 Era sordad'u sèra, ra pangare dènge lii Latin, peka na, *praetorium*. Benteng èèna ètu d'ara kompleks èmu jabatan gubernur. ✡ 15:21 Roma 16:13 ✡ 15:24-25 Lii Sod'a Koa-Kio 22:19 ‡ 15:28 Sasuri lii Yunani dhu uru tèka pamaso boe ayat 28. ✡ 15:28 Yesaya 53:12 ✡ 15:29 Lii Sod'a Koa-Kio 22:8, 109:25, Markus 14:58, Yohanis 2:19

hake tèlu nihia, hèia Yesus pa'oo pake lii Aram, peka na, *"Eloi! Eloi! Lema sabaktani?"* (Dhu sasoa, peka na, "Lamatua Ja'a! Lamatua Ja'a! Nga tao ka, Ama Ku tèke eele Ja'a sèmi ne'e?")✡

35 Abhu pèri-pèri dhèu ètu èèna, tadèngi lii pa'oo Yesus. Ka ra peka, "Miu nanene ku laa! Te Na paroa Elia, dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua uru èèna." 36 Ka dhèu èci rai la'e nare ula dhasi, ka na cèb'u asa d'ara èi hua anggor manyilu. Hèia nare ula èèna, èki ètu suu tatea èci, ka na soro asa panyoro Yesus ho Na camuci. Dhèu èèna peka, "Èdhi tatae sèku. Cee ne'a, tao-tao Elia mai, ho papuru Ne nèti aj'u palolo-palèbha èèna."✡

37 Hèia Yesus pa'oo hari ca tèka, heka Na madhe kèna.

38 Ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i abhu bèla dhu bhèla aae, ra kadhoe pa'abhe Kama Luri Mola-Mèci. Ropa Yesus ma'ète a'ae, bèla ne mae cèri bagi mi dua, nèti dedha toke d'ai haha.✡

39 Ètu Golgota abhu komedhaa sordad'u j'aga dhu titu dètu aj'u palolo-palèbha Yesus. Ropa ladhe nèdhi mamadhe Yesus, na cag'ag'a. Hèia na peka, aku nèngu na, "Ira ii! Mema tare'a! Dhèu ne'e ne, Ana Ama Lamatua."

40-41 Abhu pèri-pèri dhèu bhèni dhu madhutu lasi asa era èèna kahèi. Ra titu nèti kaj'èu, ladhe rèdhi mamadhe Yesus ètu aj'u palolo-palèbha èèna. Rèngu se ka dhu uru èèna lalau-lalo'o Yesus ètu Galilea. Rèngu sèra, nuka: Salome, Maria nèti rae Magdala, dènge Maria èci hari (nuka ina Yakobis dènge Yoses),§ dènge dhèu bhèni leo hari dhu mai asa Yerusalem, sama-sama dènge Yesus.✡

Ra padhane Lamatua Yesus

(Mateos 27:57-61, Lukas 23:50-56, Yohanis 19:38-42)

42-43 Ropa lod'o oe cèna, hèia dhèu èci tenge j'ara ho papuru ngi'u aae Yesus nèti aj'u palolo-palèbha. Dhèu èèna, ngara na Yusuf, nèti kota Arimatea. Nèngu ne'e kahèi, ca dhèu dhu j'ue lii langu agama Yahudi. Nèngu dhèu d'ara be'a kahèi. Aa nèngu mate nèbhu le paredha Ama Lamatua mai.

Lod'o Yesus madhe èèna, lèke hari Jumat. Bèli na, lèke lod'o manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi. Nèti èèna ka, Yusuf neo papuru eele ngi'u aae Yesus ètu d'ara lod'o hari Jumat èèna. Ka na pabani iisi na, la'e paraga dènge gubernur Pilatus, manèngi ho papuru ngi'u aae Yesus. 44 Ropa gubernur tadèngi lii manèngi Yusuf ne, na malaa. Hèia na peka, aku nèngu na, "Eea! Nga tao ka, dhèu Ne madhe malai sa mia ne! Ja'a ngee, na, dhae madhe mèka!"

Hèia na pua dhèu lasi paroa komedhaa, ka na karèi ne, aku nèngu na, "Sa mia? Yesus madhe le, do dhae?"

45 Komedhaa èèna b'ala, peka na, "Tare'a, ama! Na madhe le karèi deo na." Ropa gubernur tadèngi nare lii dhaa èèna, hèia na hia Yusuf la'e nare ngi'u aae Yesus.

46 Hèia Yusuf la'e hèli bèla madhera dhu kab'ua èci, ka na la'e asa Golgota. D'ai nèi, ka na papuru ngi'u aae Yesus nèti aj'u palolo-palèbha. Na pahutu ngi'u aae Yesus dènge bèla hiu. Tèu èèna, ra heka pae rare ro'a èci ètu d'ara hadhu aae. Hèia ra nedhe rèti ngi'u aae Yesus asa d'ara ro'a èèna. Ka ra loli rare hadhu kabela dhu kapai èci, ho ra bèdho paie hèb'a ro'a èèna. Èle èèna ka, Yusuf si lèpa.

47 Lod'o èèna, Maria nèti rae Magdala, dènge Maria èci hari, (ina Yoses), madhutu d'ai era èèna kahèi. Dua ra rèdhi era dhu ra padhane Yesus, ka ra patadhe paie era èèna.

16

Lamatua Yesus mamuri hari!

(Mateos 28:1-8, Lukas 24:1-12, Yohanis 20:1-10)

1 Bèli èèna, lèke hari Sabtu, nuka lod'o sabaj'a dhèu Yahudi. Ropa lod'o cèna la'e, Maria nèti rae Magdala, Maria dhu leo hari (ina Yakobis), dènge Salome, lasi hèli èi hèu mèngi, sèna ka bèli rèngu bisa lasi pasuti mi ngi'u aae Yesus madhutu ad'a dhèu Yahudi. 2 Ropa hari Migu mad'ae aae èèna, tèlu ra lasi asa ro'a Yesus. 3-4 Ètu talora j'ara, tèlu ra padhue, aku rèngu na, "Waa! D'ai nèi, na, cee ka dhu bisa loli eele hadhu aae èèna nèti hèb'a ro'a? Èdhi tèlu ti bisa boe, lula hadhu èèna kapai bia!"

Te ngaa ropa rèngu d'ai ro'a èèna, rèdhi hadhu èèna dhu hari eele le nèti hèb'a

✡ 15:34 Lii Sod'a Koa-Kio 22:2 ✡ 15:36 Lii Sod'a Koa-Kio 69:22 ✡ 15:38 Kalua nèti Masir 26:31-33 § 15:40-41 Sasuri lii Yunani cahag'e suri, peka na, 'ina Yoses'. Cahag'e hari, peka na, 'ina Yosef'. ✡ 15:40-41 Lukas 8:2-3

ro'a. [5] Hèia bhèni se maso asa d'ara. Rèngu
cag'ag'a titu kèna, lula ètu d'ara ro'a èèna,
rèdhi ana mone ngèru èci madhèdi ètu
sebhe g'ana rèngu, dhu pake mèdha pudhi
lao-lao. [6] Hèia mone ngèru èèna, peka
dènge rèngu, "Baku madha'u! Ja'a ke'a, na,
miu mai tenge Yesus dhèu Nasaret, dhu ra
paku pamadhe ètu aj'u palolo-palèbha. Na
aad'o heka ètu ne'e, lula Na mamuri hari le!
Mai ho ladhe unu mi, te ngi'u Yesus aad'o
heka ètu era dhu ra paj'unu Na. [7] De lami
ka lai-lai, ho lole dènge Petrus si, peka na,
Yesus mamuri hari le! Na la'e uuru le asa
Galilea. Èèna na rèngu paraga dènge Yesus
ètu nèi, sèmi dhu uru èèna Na peka mema
le dènge rèngu. De lami ka!"✡

[8] Ropa bhèni se rèdhi heka ngi'u Yesus
ètu era dhu ra paj'unu Na, rèngu cag'ag'a.
Ka rai asa li'u lasi. Hèia rèngu lèpa dènge
ka, ra peka boe dènge dhèu èci sa ètu j'ara,
lula rèngu madha'u titu kèna.

Yesus paraga dènge Maria nèti rae Magdala
(Mateos 28:9-10, Yohanis 20:11-18)

[9] Hari Migu mad'ae aae era, Yesus pad'elo
uuru ngi'u Na mi Maria nèti Magdala, dhu
uru èèna, Yesus babège eele nidhu pidhu
nèti nèngu. [10] Ropa na nèdhi nare Yesus,
hèia la'e dènge ka, peka dènge dhèu-dhèu
dhu uru èèna madhutu Yesus. Dhèu sèra
pakaboko taruu ètu era èci. Rèngu ètu d'ara
susa era, taga ra ngee mamadhe Yesus. [11] Ka
Maria peka dènge rèngu, aku nèngu na,
"Nga tao ka miu susa era? Susa ia ka, te
Yesus mamuri hari le! Deo na, ja'a heka
paraga dènge Ne kèna!"

Te ngaa rèngu aa'i-aa'i dhaa, aku rèngu
na, "Èu ne, monya! Ji'i lèka boe."

Lamatua Yesus pad'elo ngi'u Na mi dhèu dua
(Lukas 24:13-35)

[12] Èle èèna ka, dhèu madhutu Yesus dhèu
dua lasi asa rae èci. Ropa d'ai talora j'ara,
Yesus pad'elo ngi'u dènge si. Te ngaa
Nèngu ub'a le. Nèbhu boe, heka ra tadhe
Ne. [13] Hèia dua ra lèpa hari, lasi peka dènge
angalai ra sèra, aku rèngu na, "Wee! Miu
nanene ku laa! Lai-lai deo na, ji'i paraga le
dènge Yesus ètu j'ara!"

Te ngaa angalai ra aa'i-aa'i dhaa, aku
rèngu na, "Eeh! Miu baku monya sèmi
èèna!"

Lamatua Yesus pad'elo ngi'u mi ana madhutu Na aa'i-aa'i
(Mateos 28:16-20, Lukas 24:36-49, Yohanis 20:19-23, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:6-8)

[14] Èle èèna ka, Yesus paraga dènge ana
madhutu Na sèra, dhèu canguru èci, ropa ra
madhèdi ra'a-rinu. Ka Na jèke si, aku Nèngu
na, "Wee! Miu kètu hadhu pa'ae sa mia
ne! Dhèu peka le dènge miu, rèngu rèdhi le
Ja'a dènge musi madha rèngu, te ngaa miu
parcaya boe! Aku miu na, dhèu sèra monya!
De ne'e ne, Ja'a unu ku mai. Mema tare'a
Ja'a madhe, te ngaa Ja'a mamuri hari le! De
mèdhi le, sina ma!
[15] De lami ka asa mia-mia palème rai-haha
ne. Peka dènge dhèu aa'i-aa'i ra Lii Lolo
Be'a Ja'a ne.✡ [16] Dhèu cee dhu parcaya Ja'a
aa abhu sarani, èèna na Ama Lamatua hia
ne mamuri sèna ka na bisa pea taruu dènge
Ne ètu sorga. Te ngaa cee dhu parcaya
boe Ja'a, èèna na nèngu abhu huku nèti
Lamatua, ka Lamatua core eele ne asa li'u
la'e, ho na pea taruu ètu nèi. [17] Aa dhèu
dhu parcaya Ja'a sèra, rèngu tao rupa-rupa
tadha malaa, sèna ka dhèu aa'i-aa'i sèra
re'a, peka na, "Koasa ra mema mai nèti
Ama Lamatua!" Conto sèmi, èèna na rèngu
bisa babège eele nidhu pake kolongara Ja'a.
Ladhe èèna na, Ama Lamatua hia si padhai
lii pake lii leo dhu rèngu mesa ra dhane rare
boe. [18] Ladhe rèngu kèpe mege dhu dènge
raco, do, rinu lèke raco, ngaa-ngaa tao boe.
Ladhe ra tao kacui-aai asa dhèu pèd'a, dhèu
èèna èle nèti papèd'a-tarègu na."

Lamatua Yesus ca'e asa sorga
(Lukas 24:50-53, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:9-11)

[19] Ropa padhai lii èle dènge ana madhutu
Na sèra, hèia Ama Lamatua paca'e Yesus asa
sorga. Ètu nèi, Nèngu j'aj'i ai g'ana Ama Na,
ka rèd'u paredha sama-sama.✡

[20] Èle èèna, hèia ana madhutu Na sèra
madhutu paredha Na. Rèngu lasi asa mia-
mia, ho lole mi dhèu aa'i-aa'i Lii Lolo Be'a
Yesus. Hèia Ama Lamatua hia si koasa ho
ra tao tadha-tadha malaa dhu Yesus peka le
dènge rèngu. Nèti èèna ka, dhèu ae parcaya

✡ 16:7 Mateos 26:32, Markus 14:28 ✡ 16:15 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:8 ✡ 16:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:9-11

Yesus, taga rèngu re'a le Lii Lolo Be'a èèna,
lèke tare'a-re'a.

Lii Lolo Be'a nèti Lamatua Yesus madhutu sasuri Lukas

Nga tao ka Lukas suri lii lolo ne

1-3 Ama Teofilus* dhu ja'a pakab'ua.
Lii maho'o nèti ja'a.
Dhèu ae dhu suri sèku le lii lolo nèti
mamuri dènge sasab'a-la'a Yesus dhu j'aj'i
ètu talora aae ji'i. Rèngu suri lii lolo sèra
pake lii lolo dhu parai reo nèti ji'i asa ji'i
karèi nèti uru ka, dhu ji'i nge'a nèti dhèu-
dhèu dhu dètu dènge Lamatua Yesus, aa
nèti dhèu leo dhu ladhe rèdhi dènge musi
madha ra. Lii lolo se'e, lèke mola-mola
dènge mamoa Ama Lamatua karèi nèti uru
kèna.
De ja'a parisa kore le toke lutu dènge
be'a, j'ara sèra aa'i-aa'i ra, mulai nèti j'aj'aj'i
ra. Hèia ja'a pama'ète ho sèna ka suri
si paie-iie ètu d'ara sasuri ne'e karèi nèti
j'aj'aj'i ra. Dènge j'ara ne, ama bisa me'a
mèu ngaa dhu j'aj'i le. 4 Aa ama bisa parcaya
ngaa dhu dhèu lole sèra, lii dhu monya boe.
Aa'i-aa'i se j'aj'i tare'a!

Ana pajuu Lamatua nèti sorga peka tèke j'aj'aj'i Yohanis tuka sarani

5 J'aj'aj'i lii lolo ne sèmi ne'e: lod'o dhèu
aae Herodes nèd'u paredha ètu propensi
Yudea, abhu ca dhèu, dhu ngara na Sakaria.
Nèngu ne, ca dhèu ama agama Yahudi.
Aa nèngu kahèi, ca dhèu nèti kaboko ama
agama Abia. Dhèu èmu Sakaria, ngara na
Elisabet, ca dhèu ana-èpu nèti ama agama
kahèi. Te Elisabet ne, ana-èpu nèti Harun,
a'a Musa.✡ 6 Dua ra mamuri mola madhutu
paredha dènge atora aa'i-aa'i nèti Ama
Lamatua. Aa dhèu pakab'ua si kahèi. 7 Dua
ra dhu heka le, te ngaa dhu abhu boe kolo,
te era ana nèti Elisabet dhu bèdho mèno.
8 Ca tèka, Sakaria dènge dhèu d'ara
kaboko Abia lèke lod'o rèngu sab'a ètu
d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ètu
kota Yerusalem. 9 Madhutu atora ama
agama, hud'i ère lot, ho re'a cee ka dhu
maso asa Kama Mola-Mèci dhu ètu d'ara
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ètu era
èèna, dhèu ne hud'i pasèbu ai pake aj'u
hèu mèngi ètu madha Ama Lamatua. Lod'o
èèna, Sakaria lèke lot. 10 Hèia la'e dènge ka
asa d'ara. Nèngu dhu talora pasèbu ai ètu
d'ara Kama èèna, dhèu ae-ae dhu sabaj'a
ètu madha Èmu. 11 Cag'ag'a laa, ana pajuu
Ama Lamatua ca dhèu nèti sorga titu re
bèka g'ana era tunu aj'u hèu mèngi ne.

12 Ropa ladhe nèdhi, Sakaria madha'u titu
kèna, ka ne'a heka tao sèmi ngaa. 13 Te ngaa
ana pajuu ne lii, aku nèngu na, "Sakaria!
Baku madha'u! Te Ama Lamatua tadèngi le
lii manèngi-mangaj'i èu. De bèli-camèd'a,
dhèu èmu èu nara iisi ana mone ca dhèu.
Èu hud'i pangare ne, Yohanis. 14 Èèna na
dhèu ae karej'e kahèi sama-sama dènge
miu, lula miu abhu ana. Bèli-camèd'a, ana
ne pakarej'e d'ara èu. 15 Koasa nèti Roh
Lamatua dhu Mola-Mèci, bera-bera dènge
ne, karèi nèti ina na kad'o nèngu era.
Nèngu ne hud'i luri ninu dhua ara-dhua
pèd'u. Ropa na kapai, Ama Lamatua pake
ne j'aj'i dhèu dhu dènge kolongara.✡ 16 Bèli-
camèd'a èèna pamako nare dhèu Isra'el ae-
ae, ho ra lèpa hari asa Ama Lamatua rèngu.
17 Tatao dènge koasa na nuka sèmi Elia, ca
dhèu dhu nèti lii padhai Ama Lamatua karèi
uru. Nèngu ne mai uuru nèti Lamatua
èdhi. Nèngu ne bisa kabèli d'ara ina-ama,
ho sue hari ana-ana ra. Aa dhèu dhu rai nèti
madha Lamatua, na ad'u si ho ra lèpa hari
madhutu dad'èi Lamatua. Nèti sèmi èèna,
nèngu tao dhèu sèna ka sadia d'ara ra sèmi
mamai Lamatua."✡

18 Te ngaa Sakaria karèi ana pajuu ne,
aku nèngu na, "Bisa boe, sina ma?! Ja'a
dènge dhèu èmu ja'a, d'ara heka sèmi ne'e
ne! Tasamia ja'a bisa ke'a, na, j'ara se bisa
j'aj'i?"

19 Ka ana pajuu ne dhaa, peka na, "Sèmi
ne'e! Ja'a ne Gabriel, dhèu pajuu Ama
Lamatua. Nèngu ka paleha ja'a mai, sèna
ka peka dènge èu lii lolo dhu be'a ne.✡ 20 Te
ngaa èu mo'o boe lèka lii padhai ja'a ne. De
tadha dhu èu manèngi, sèmi ne'e! He'o èu
èèna na sakaa, ho èu bisa heka padhai lii,
nèti deo ne'e ne, toke miu abhu ana. Pe èu

* 1:1-3 Ngara *Teofilus* madhutu lii Yunani, sasoa na, 'dhèu dhu sue Lamatua'. Ne'e ne, sasuri Lukas dhu uru tèka, na suri hia Teofilus. Sasuri ka dua, nuka *Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha.* ✡ 1:5 1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 24:10, Kalua nèti Masir 7:7 ✡ 1:15 Sensus 6:3 ✡ 1:17 Meliaki 4:5-6 ✡ 1:19 Daniel 8:16, 9:21

mèdhi unu mu. Te ngaa dhu ja'a peka ne,
bèli-camèd'a j'aj'i, lèke dènge lod'o na."
21 Dhèu-dhèu dhu sabaj'a ètu li'u sèra,
bingu titu kèna, lula Sakaria tao bhodho
boe. 22 Ropa na kalua mai, nèngu bisa heka
padhai lii. Ka na hia tadha re kacui-aai
na, heka dhèu se'e re'a, na, Lamatua hia
tanila ropa nèngu ètu d'ara Kama Mola-
Mèci èèna.
23 Ropa èle sasab'a ra, hèia Sakaria lèpa
asa èmu na. 24-25 Nèbhu boe ka Elisabet
dènge babia. Ka na pea dhoka ètu d'ara
èmu toke lèmi hèru. Na peka, aku nèngu
na, "Koa-kio Lamatua! Lod'o d'ai kèna,
Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi ja'a.
Ladhe ja'a ne dènge ka kolo, dhèu pamakae
heka ja'a."

Ana pajuu Lamatua nèti sorga mai paraga dènge Maria

26 Ropa Elisabet dènge babia d'ai èna
hèru, hèia Ama Lamatua pua ana pajuu Na
nèti sorga, la'e asa rae cue ètu propensi
Galilea, ngara na Nasaret. Ngara ana pajuu
ne, Gabriel. 27 Ètu Nasaret, abhu ana bhèni
ngèru ca dhèu, ngara na Maria. Nèngu
ne dhèu dhu lii d'ai le, ngara na Yusuf.
Yusuf ne, ana-èpu dhèu aae Daud. Gabriel
la'e paraga dènge Maria.✡ 28 Ka na pad'elo
iisi na mi ana bhèni ne, hèia na lii, peka
na, "Salama, Maria, ee! Ama Lamatua dhu
hag'e nare le èu, ho neo ad'u j'ara hua iia
èci hia èu. Aa Nèngu bera-bera dènge èu
kahèi."
29 Tadèngi nare sèmi èèna, ka Maria
bingu, lula ne'a boe sasoa nèti lii padhai ana
pajuu ne. 30 Hèia ana pajuu ne tuhu hari lii
padhai na, aku nèngu na,
"Maria! Baku madha'u.
Te Ama Lamatua neo pad'elo d'ara hua
iia Na mi èu.
31 Nèbhu heka, èu dènge babia,
ho èèna na, èu mora iisi ana mone ca
dhèu.
Èu hud'i pangare Ne, *Yesus.*†
32 Nèngu ne, bèli-camèd'a j'aj'i Dhèu kapai.
Èèna na Lamatua pangare ne, 'Nèngu
ne, Ana d'èlu Ja'a.'
Nuka, Ana nèti Ama Lamatua dhu
Dedha Risi Eele.
Pe Ama Lamatua ded'e Ne, sèna ka nèd'u
paredha,
nuka sèmi baki Na, dhèu aae Daud.
33 Nèngu ka dhu nèd'u paredha taa-taa mi
dhèu Isra'el.‡
Te paredha Na dhu dènge boe too-
lane."✡
34 Te ngaa Maria karèi Gabriel, peka na,
"Ja'a ne j'unu kèdhi mèka dènge dhèu mone
èci sa! Tasa mera mia ka ja'a dènge babia?"
35 Hèia Gabriel dhaa, peka na, "Sèmi ne'e!
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci puru mai asa
èu. Aa koasa nèti Ama Lamatua dhu Dedha
Risi Eele, èèna na mai sarimu nare èu.
Dènge j'ara ne'e, Ana dhu bèli-camèd'a èu
more iisi èèna, tare'a-re'a mola-mèci, lula
Nèngu èèna, Ana Ama Lamatua.
36 Baku malaa! Te a'ari èu ca dhèu, ngara
na Elisabet, dènge le babia kahèi. Dhèu
peka na, nèngu èèna bisa heka nara iisi,
lula nèngu dhu heka le. Te ngaa limuri ne,
nèngu dènge babia èna hèru kèna. 37 Te bagi
Ama Lamatua, aa'i-aa'i bisa j'aj'i!"✡
38 Ka Maria dhaa, peka na, "Be'a. Ja'a ne
ènu Ama Lamatua. Hud'i laa aa'i-aa'i se
j'aj'i madhutu sèmi lii èu èèna ka. Ja'a ke'a
dhoka madhutu dad'èi Lamatua di."
Èle ka ana pajuu nèti sorga ne lèpa, tèke
eele Maria.

Maria la'e ngad'o Elisabet

39-40 Èle pèri-pèri lod'o, hèia Maria pakèd'i
nèti Nasaret, la'e lai-lai asa rae Sakaria, ètu
ledhe-ledhe propensi Yudea. D'ai nèi, la'e
dènge ka asa d'ara èmu Sakaria. Ka na hia
lii maho'o mi Elisabet.
41 Ropa Elisabet tadèngi lii maho'o nèti
Maria, hèia ana ètu d'ara kabake Elisa-
bet pasèja. Aa Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci, maso sa Elisabet. 42 Ka Elisabet pa'oo,
peka na, "Maria! Bèli-camèd'a dhèu ded'e
padedha-dedha kolongara èu, risi nèti dhèu
bhèni aa'i-aa'i ra ètu rai-haha ne! Èèna
na dhèu aa'i-aa'i ra j'oke padedha-dedha
kahèi Ana dhu èu kad'o èèna. 43 Ra pakab'ua
ja'a kahèi, lula ina nèti Lamatua ja'a mai
pangad'o dènge ja'a. 44 Ropa èu mèti lii
maho'o mi dedha ja'a, cag'ag'a laa ana dhu
ja'a kad'o ne pasèja ètu d'ara kabake ja'a,
lula karae. 45 Ama Lamatua pad'elo le d'ara

✡ 1:27 Mateos 1:18 † 1:31 D'ara lii Ibrani, *Yeshua* sasoa na, 'Ama Lamatua hia mamuri mi dhèu'. 'Yeshua' èèna, nuka *Yesus* madhutu lii Yunani. Ladhe kahèi ètu d'ara *Mateos* 1:21. ‡ 1:33 Ètu lii Yunani peka na, 'Nèngu ka dhu paredha èmu Yakob'. Sasoa na, 'Nèngu ka dhu paredha dhèu Isra'el.' ✡ 1:33 2 Samuel 7:12, 13, 16, Yesaya 9:7 ✡ 1:37 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:14

hua iia Na mi èu, lula èu ne parcaya, peka
na, Nèngu tao madhutu lii dhu Na moa
tèke.”

Maria koa-kio kolongara Ama Lamatua

46 Maria bhoka hèb'a, peka na,
“Nèti d'ara iiki ja'a,
ja'a ded'e padedha-dedha Lamatua!
47 D'ara ja'a karej'e-karae,
lula Ama Lamatua hia ja'a mamuri!
48 Nèngu ne tao le madha-dhilu mi ja'a,
nuka ana pua-paleha Na dhu dènge
boe kab'ua ne.
Karèi nèti deo ne'e, dhèu aa'i-aa'i ngee na,
ja'a ne,
bhèni dhu kalua mèngi titu kèna,✡
49 lula Lamatua tao j'ara malaa mi dedha
ja'a.
Nèngu ne, dhu Koasa Dedha Risi aa
dhu Mola-Mèci Risi.
50 Ama Lamatua loe boe pad'elo sasue Na mi
dhèu aa'i-aa'i dhu pakab'ua aa dhu
pahaha iisi ra mi Nèngu,
nèti lai ana-lai èpu.
51 Na pake koasa Na,
sèna ka tao pakaco dhèu-dhèu dhu
padedha iisi sèra.
52 Na pamanahu dhèu aae-dhèu kapai dhu
rèd'u koasa,
lula ra padedha iisi.
Te ngaa Na j'oka padedha-dedha
dhèu-dhèu dhu pahaha iisi.✡
53 Na panga'a dhèu dhu manganga toke
bècu,
te ngaa Na babège-lalèta dhèu-dhèu
kaja
ho lasi dènge ai hua da'u-da'u.
54 Na soru-bara dhèu Isra'el Na,
dènge loe boe pad'elo sasue Na mi
rèngu.
55 Uru èèna, Na pa'èki tèke le lii pajaji dènge
bèi-baki èdhi,
nuka baki Abraham dènge ana-èpu na
aa'i-aa'i ra.
D'ai sange ne'e, lii pajaji èèna
pa'èki mèno.”✡
56 Hèia Maria pea dènge Elisabet toke tèlu
hèru, heka lèpa asa èmu na ètu Nasaret.

Elisabet nara iisi Yohanis

57 Ropa d'ai hèru, ka Elisabet nara iisi ana
mone ca dhèu. 58 Lii ne'e, ra palolo d'ai
a'ari na dènge rae lesa, aku rèngu na, Ama
Lamatua pad'elo le d'ara hua iia Na, ka Na
hia Elisabet ana mone ca dhèu. Hèia rèngu
aa'i-aa'i ra karej'e kahèi.
59 Lod'o ana ne d'ai aru lod'o, ka ra suna
ne, madhutu atora dhèu Yahudi. Ra neo
pangare ana ne, Sakaria, madhutu ngara
ama na.✡ 60 Te ngaa ina na b'ala ra, aku
nèngu na, “Aad'o sèmi èèna! Ngara na hud'i
Yohanis ku!”
61 Te ngaa ra b'ala ne, “Nga tao ka pili
ngara Yohanis? Nèti a'ari miu, ca dhèu sa
dhu ngara dhae, sèmi mèka èèna!” 62 Ka
ra senen ho karèi Sakaria, sèna ka neo
pangare ana ne ngara na ngaa.
63 Hèia Sakaria senen ho manèngi lei. Ra
hia ne lei, ka na suri peka na, “Ngara na
Yohanis!” Ka dhèu aa'i-aa'i malaa titu kèna.
64 Cag'ag'a laa, he'o na dhu sakaa mèno
èèna, mako dènge ka. Ka na koa-kio ko-
longara Ama Lamatua. 65 Hèia dhèu aa'i-aa'i
dhu pea padètu ètu sèra sa, madha'u dènge
malaa. Ka lii ne'e mulai ra palolo nèti hèb'a
sa hèb'a, toke dhèu-dhèu ètu ledhe-ledhe
ètu propensi Yudea re'a aa'i kahèi. 66 Dhèu-
dhèu dhu tadèngi lii lolo èèna, ra pangee,
peka na, “Tatu koasa nèti Lamatua bera-
bera dènge ana ne. Bèli-camèd'a, ladhe na
kapai mai, na j'aj'i dhèu sèmi mia, oo?”

Sakaria koa-kio kolongara Ama Lamatua

67 Èle ka, Roh Lamatua dhu Mola-Mèci
maso asa Sakaria. Ka na padhai lii, peka na,
68 “Koa-kio Ama Lamatua dhèu Isra'el!
Te Na mai le ho sui nare dhèu unu Na,
sèna ka rèngu baku j'aj'i sèmi ènu
sa.
69 Lamatua ded'e le ca Dhèu dhu koasa Na
kapai titu kèna,
ho hia èdhi mamuri.
Nèngu ne, ana-èpu dhèu aae
Daud.
70 Lamatua moa mema, karèi nèti uru ka,
re dhèu dhu maj'èni rèti lii padhai Na.
71 Limuri ne Na neo patabuli èdhi
nèti musu-musu èdhi,
aa nèti dhèu dhu d'ara pèd'a dènge
èdhi.
72-73 Na pad'elo d'ara hua iia Na mi bèi-baki
èdhi,
lula Na sanèd'e taruu lii pajaji Na mi
rèngu,
dhu Na pa'èki dènge baki Abra-
ham.

✡ 1:48 1 Samuel 1:11 ✡ 1:52 Ayub 5:11, 12:19 ✡ 1:55 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:7, 1 Samuel 2:1-10 ✡ 1:59 Atora nèti Ama-ama Agama 12:3

74 Na patabuli le èdhi nèti musu-musu èdhi,
sèna ka ta pahaha iisi mi Nèngu,
dhu dènge heka d'ara madha'u.
75 Na patalale le èdhi,
sèna ka èdhi bisa mamuri mola-mèci
dènge be'a taa-taa, ètu katanga
madha Na.
76 Yohanis, ee! Èu ne, ana ja'a.
Bèli-camèd'a dhèu tadhe èu, na, dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua dhu
Dedha Risi aa'i.
Èèna na, lamu peka-padhai dènge dhèu,
sèna ka ra pakabhèle kacui-aai ra ho
soru mamai Lamatua.✡
77 Bèli-camèd'a, lamu paj'uj'u j'ara hia mi
dhèu unu Lamatua,
sèna ka re'a, na, Ama Lamatua hia
mamuri mi rèngu,
lula Nèngu ka dhu saku eele
sasala-sasigo ra.
78-79 Lula d'ara Lamatua taleo aa rasa kasia mi
dedha èdhi,
nèti èèna ka, Na hia èdhi taa-tebho
dhu hiu,
nuka sèmi lod'o hiu nèti saraa
dhu hiu.
Èdhi dhu mamuri ètu d'ara maroga,
aa èdhi dhu pea dènge d'ara madha'u
ètu sanabhu mamadhe,
lula pabe'a mèka dènge Lamatua,
bèli-camèd'a abhu saraa ho lere èdhi
asa j'ara dhu nèti mera-milu."✡
80 Ka Yohanis asa kapai noo-noo. Aa Roh
Lamatua pa'èra ne. Na kapai mai, hèia la'e
pea ka ètu d'ara mamoo, toke d'ai lod'o na
pakako sasab'a mi dhèu Isra'el sèra.

2

Maria nara iisi Lamatua Yesus
(Mateos 1:18-25)

1-2 Ca tèka, ètu d'ara Kirenius j'aj'i guber-
nur ètu Siria, dhèu aae kapai Agustus, hia
paredha, dhu peka na, "Dhèu aa'i-aa'i ètu
paredha Roma, hud'i lèpa asa rae èta-èsu
ra ho madhutu sensus!" Èèna heka hiu-lai
kèna, dhèu paredha Roma ige ana kabarai
na. 3 Ka dhèu aa'i-aa'i lèpa asa rai èta-èsu
ra, sèna ka madhutu sensus.
4-5 Lod'o èèna, Yusuf pea ètu rae Nasaret,
ètu propensi Galilea. Nèngu dhu lii d'ai
ana bhèni ca dhèu, ngara na Maria, dhu
dènge le babia. Yusuf ne, ana-èpu nèti dhèu
aae Daud. Ka nèngu hud'i lèpa ku asa kota
Daud, nuka Betlehem ètu propensi Yudea,
sèna ka madhutu sensus.
Nèti èèna ka, dua ra lasi asa kota Betle-
hem. 6 Ropa dua ra ètu nèi, Maria d'ai lod'o
nara iisi. 7 Te ngaa ètu èèna, dua ra abhu
boe kama ètu d'ara losmen. Nèti èèna ka,
dua ra maso lasi asa d'ara oka badha. Hèia
Maria nara iisi Ana uuru, mone ca dhèu. Ka
pasig'i Ne dènge kaha'i bèla, aa paj'unu ètu
d'ara karab'a, era badha ra'a-rinu.

Ama Lamatua peka dènge ana madhenge badha

8 Mèda èèna, abhu ana madhenga badha
dhèu pèri-pèri dhu beke madhenge kahib'i-
kalèbho ètu d'ara pad'a ètu li'u kota.
9 Kaca'a laa, rèngu rèdhi ana pajuu Ama
Lamatua nèti sorga. Hèia saraa Lamatua
rai-reo nare rèngu, ka ra madha'u bia. 10 Te
ngaa ana pajuu ne peka,
"Baku madha'u! Nanene pabe'a-be'a! Te
ja'a ne mai ho peka lii lolo be'a èci
hia miu. Cee dhu tadèngi lii ne'e,
tatu rèngu karej'e.
11 Lii lolo be'a ne, sèmi ne'e ka:
Deo ne'e, ca dhèu ina nara iisi le Kris-
tus ètu Betlehem, nuka kota dhèu
aae Daud.
Kristus ne'e ka dhu Ama Lamatua
pajaji tèke le karèi nèti uru ka.
Lamatua hia Na mai, sèna ka Na patab-
uli dhèu nèti koasa sasala-sasigo ra.
Nèngu ne'e, èèna na dhèu paroa Na,
'Lamatua'!
12 Pe miu tadhe Ne sèmi ne'e ka: miu paraga
dènge Ana rara iisi hiu ca dhèu dhu
pahutu dènge sig'i. Ra paj'unu Ne
ètu d'ara karab'a."
13 Ropa na padhai lii nare, hèia cag'ag'a
laa, ana pajuu Ama Lamatua ae-ae mai nèti
sorga. Ka ra pa'èci dènge ne. Hèia ra koa-
kio kolongara Ama Lamatua dènge lii sod'a,
peka na,
14 "Ji'i ded'e padedha-dedha kolongara Ama
Lamatua!
Nèngu dhu nèd'u paredha ètu dedha-
liru dhu dedha risi.
Ama Lamatua neo hia dame dènge mera-
milu mi dhèu rai-haha,
dhu pakarej'e d'ara Na!"
15 Èle ka, ana pajuu se lèpa hari asa sorga.
Hèia ana madhenga badha se padhai lii,
peka na, "Mai lati ku asa Betlehem, ho

✡ 1:76 Meliaki 3:1 ✡ 1:78-79 Yesaya 9:2

ladhe ku Ana nèi! Te Lamatua pa'adhu le
lii ne hia èdhi."
16 Hèia lasi ka lai-lai asa Betlehem. Ka
rèngu paraga Maria dènge Yusuf. Aa ladhe
rèdhi kahèi Ana dhu heka rara iisi, dhu
bhèj'i ètu d'ara karab'a.
17 Ropa rèngu rèdhi Ana ne, hèia ra lolo,
peka na, "Deo na ana pajuu Ama Lamatua
nèti sorga dhu peka le dènge ji'i, lula-nèti
Ana ne'e ne!" Ka ra lolo aa'i-aa'i toke èle.
18 Dhèu aa'i-aa'i malaa-maloha, tadèngi
lii lolo ana madhenga badha se. 19 Te ngaa
Maria tèke ka ètu d'ara na, aa'i-aa'i dhu j'aj'i
le. Aa na pangee mau-mau, ho neo ne'a
sasoa na tasa mera mia. 20 Èle ka, ana mad-
henga badha se lèpa hari asa era kahib'i-
kalèbho ra. Hèia ra ded'e padedha-dedha
kolongara Ama Lamatua. Ra manèngi
makasi mi Lamatua, lula dhu rèngu tadèngi
aa rèdhi dènge musi madha ra, lèke tare'a-
re'a sèmi ngaa dhu ana pajuu Ama Lamatua
peka sèra.

Ana iiki ne, ra pangare Na, Yesus

21 Ropa Ana iiki ne d'ai aru lod'o, ka ra
suna Ne madhutu atora Musa. Hèia ama
dènge ina Na pangare Ne, 'Yesus'. Ngara
ne, ngara dhu ana pajuu nèti sorga peka
le dènge rèngu, lod'o ina Na dènge mèka
babia.✡

Rèti Ana iiki ne, asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

22 Atora èci nèti baki Musa peka na, bhèni
dhu rara iisi rare, d'ai èpa nguru lod'o
hud'i madhutu ku ad'a, pamèu iisi ra ètu
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i. Dènge j'ara
ne'e, rèngu bisa maso sèmi biasa asa d'ara
èmu sabaj'a. Nèti èèna ka, Yusuf dènge
Maria lasi asa kota Yerusalem, sèna ka
tao madhutu ad'a. Lasi rèti dènge Ana
iiki èèna asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, ho saraka Ne, sèna ka j'aj'i
unu Lamatua.✡ 23 Rèngu madhutu atora
Lamatua dhu peka na, "Bhèni dhu nara
iisi ana mone uuru, nèngu hud'i saraka
ana ne j'aj'i unu Lamatua."✡ 24 Madhutu
atora Lamatua, ladhe saraka ana èèna mi
Lamatua, ina-ama hud'i hia ku koro iia ca
pasa, do koro j'aha ngèru dua ngi'u. Nèti
èèna ka, Yusuf dènge Maria tao madhutu
atora èèna.✡

Baki Simeon peka na, Ana iiki dhu ngara Na Yesus èèna, nuka Kristus, dhu Ama Lamatua jaji tèka le

25-26 Taa èèna, abhu mone heka ca dhèu
ngara na Simeon, dhu pea ètu kota
Yerusalem. Nèngu ne dhèu d'ara mola, aa
d'èi Lamatua. Roh Lamatua dhu Mola-Mèci
peka le dènge ne, na, nèngu hud'i nèdhi ku
Kristus, heka na madhe kèna. Kristus èèna
ka, dhu bèli-camèd'a hia mamuri mi dhèu
Isra'el.
27 Lod'o èèna, Roh Lamatua lere Simeon
la'e asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Lod'o èèna kahèi, ina-ama Yesus rèti Ne,
ho saraka j'aj'i unu Lamatua. 28 Ropa ladhe
nèdhi Ana ne, ka Simeon sa'u nare Ne, hèia
na koa-kio kolongara Ama Lamatua, aku
nèngu na,
29 "Koa-kio kolongara Lamatua!
Lamatua tao le madhutu lii pajaji Na
mi dedha ja'a.
De ne'e ne Lamatua bisa le patabuli ja'a,
sèna ka ja'a madhe dènge mera-milu,
30 te ja'a kèdhi le Dhèu dhu Lamatua pua
mai,
ho patabuli ji'i nèti koasa sasala-sasigo
ji'i!
31 Lamatua neo pake Ana ne'e,
sèna ka hia mamuri mi suku aa'i-aa'i.
32 Nèngu nuka sèmi saraa,
dhu pakab'ua suku-suku Isra'el, dhèu
Lamatua sèra.
Nèngu kahèi èci èèna ka dènge saraa,
dhu pad'elo j'ara Lamatua,
pala mi suku-suku leo kahèi."✡
33 Ropa tadèngi sèmi èèna, hèia Yusuf
dènge Maria malaa lula lii padhai dhu
Simeon peka lula-nèti Ana rèngu ne. 34 Èle
ka Simeon padhai lii hia si mèngi-nale. Hèia
na peka dènge Maria, aku nèngu na, "Ina
Yesus! Bèli-camèd'a dhèu ae ètu Isra'el tule
eele Ana èu ne. Te ngaa tatao rèngu mi
dedha Nèngu ne, èèna na pamanahu hari
rèngu. Ana ne'e, bèli-camèd'a pakarej'e
d'ara dhèu ae kahèi. 35 Dènge j'ara èèna,
Lamatua bhoke patalele d'ara dhèu. Te
ngaa èu, Maria, pe mu paraga dènge j'aj'èra
ae-ae, nuka sèmi samala dhu lose adhe-usu
èu."

✡ 2:21 Lukas 1:31, Atora nèti Ama-ama Agama 12:3 ✡ 2:22 Atora nèti Ama-ama Agama 12:1-8 ✡ 2:23 Kalua nèti Masir 13:2,12 ✡ 2:24 Atora nèti Ama-ama Agama 12:6-8 ✡ 2:32 Yesaya 42:6, 49:6, 52:10

Bèi Hana manèngi makasi mi Ama Lamatua, lula Yesus

36-37 Ètu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i,
abhu kahèi bhèni heka ca dhèu, ngara na
Hana. Umur na, aru nguru èpa tèu kèna.
Ngara ama na Fanuel, nèti suku Aser. Na
leo-èmu pidhu tèu, ka dhèu èmu na madhe.
Hana ne, dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua.
Nèngu loe boe sabaj'a dènge puasa ètu Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i, ho pahaha iisi mi
Ama Lamatua mèda-mèu.
38 Lod'o Simeon padhai lii dènge Yusuf
dènge Maria era, hèia Hana mai padètu-
dètu. Ka nanene si padhai lii, hèia na koa-
kio kolongara Ama Lamatua. Ka na padhai
lii lula-nèti Yesus mi dhèu aa'i-aa'i dhu
tatae mamai Dhèu Aae dhu Lamatua lii dhu
moa tèke neo pua mai, sèna ka patabuli
dhèu Isra'el.

Ina-ama dènge Ana ne lèpa asa rae Nasaret

39 Ropa Yusuf dènge Maria tao le
madhutu atora nèti baki Musa ètu kota
Yerusalem, ka ra lèpa asa rae Nasaret, ètu
propensi Galilea.✡ 40 Ka Yesus asa kapai, asa
èra, asa d'èlu-mèu dènge ne'a madha j'ara
ae-ae. Aa Ama Lamatua pad'elo d'ara hua
iia Na mi Yesus kahèi.

Lod'o Yesus ana iiki era, la'e d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

41 Yusuf dènge Maria dhu tema le, tèu
mai-tèu mai lasi asa kota Yerusalem ho
madhutu kalela Paska ètu nèi.✡ 42 Ca tèka,
ropa umur Yesus canguru dua tèu, hèia la'e
palere dènge ina-ama Na asa Yerusalem,
lasi ra'a kalela Paska sèmi biasa. 43-44 Lod'o
èle Paska, Yusuf dènge Maria mulai lèpa lasi
asa Nasaret palere-lere dènge dhèu ae dhu
lèpa asa Galilea. Te ngaa rèngu re'a boe, na,
Yesus ètu Yerusalem era. Ra pangee, na,
Nèngu palere dènge mone aanga-angalai
Na. Te ngaa ropa d'ai lod'o nihia, Yusuf
dènge Maria rèdhi boe Ne. Ka dua ra mulai
patangi-tenge kèna. Lasi pakarèi mi a'ari
ra, aa mone aanga-angalai ra. 45 Lula rage
boe Ne, hèia dua ra lèpa hari sa Yerusalem,
lasi tenge Ne ètu nèi.
46 D'ai nèi, ra patangi-tenge Ne toke tèlu
lod'o kateme, heka paraga dènge Ne kèna,
ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Nèngu dhu madhèdi padhue-padhai dènge
mese agama Yahudi sèra. 47 Dhèu aa'i-aa'i
dhu nanene lii dhaa Na, malaa-maloha, lula
Nèngu tare'a-re'a ne'a mèu isi Sasuri Mola-
Mèci Ama Lamatua, aa Na ne'a dhaa lii karèi
dènge mola. 48 Rèdhi sèmi èèna ka, ina-ama
Na malaa kahèi. Hèia ina Na lii, aku nèngu
na, "Yesus! Nga tao ka Èu paj'èra ji'i sèmi
ne'e? Ama Mu dènge ja'a patangi-tenge Èu
heo d'èlu!"
49 Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Nga tao
ka ina dènge ama paj'èra iisi tenge Ja'a?
Me'a, si? Ja'a dènge urusan ètu Èmu Ama
Ku." 50 Te ngaa rèngu re'a rare boe sasoa lii
Na.
51 Hèia aa'i-aa'i ra lèpa asa Nasaret. Ka
Yesus madhutu kahèi dad'èi ina dènge ama
Na. Ka ina Na tèke aa'i-aa'i se'e ètu d'ara
na. 52 Hèia Yesus asa tabha kapai, asa
tabha d'èlu-mèu, asa pakarej'e d'ara Ama
Lamatua, dènge dhèu rai-haha asa tabha
d'èi Ne.✡

3

Yohanis tuka sarani pakako sasab'a-la'a na (Mateos 3:1-12, Markus 1:1-8, Yohanis 1:19-28)

1-2 Taa èèna, Tiberius j'aj'i dhèu aae kapai
dhu nèd'u paredha ètu Roma, canguru lèmi
tèu kèna. Pontius Pilatus j'aj'i gubernur
ètu propensi Yudea. Herodes j'aj'i guber-
nur ètu propensi Galilea. A'a Herodes ka
Pelipus, j'aj'i gubernur ètu propensi Iturea
dènge propensi Trakonitis. Aa Lisanias j'aj'i
gubernur ètu propensi Abilene.*

Taa èèna kahèi Hanas dènge Kayafas, dhu
j'aj'i kètu kapai risi agama Yahudi ètu kota
Yerusalem.

✡ 2:39 Mateos 2:23 ✡ 2:41 Kalua nèti Masir 12:1-27, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 16:1-8 ✡ 2:52 1 Samuel 2:26, Lii Hini 3:4

* 3:1-2 Dhèu paredha Roma pake dhèu Yahudi ca dhèu, ngara na *Yosefus*, sèna ka suri j'aj'aj'i Isra'el ètu d'ara taa ne'e. Nèngu suri kahèi lula-nèti dhèu dhu rèd'u paredha dènge a'ari ra. Nèti èèna ka, èdhi te'a, na, Herodes ne, ngara leo nèti *Herodes Antipas*. Ama na, nuka *Herodes Kapai* (Mateos 2:1-22, Lukas 1:5). *Pelipus* ètu ne'e, nuka a'a nèti Herodes Antipas. Ama Pelipus, nuka Herodes Kapai; ina na, ngara na Kleopatra nèti Yerusalem. Pelipus ne, leo dènge Salome, nuka ana Herodias. Ètu pasal tèlu ayat canguru ceo (3:19), abhu *Pelipus* dhu leo. Nèngu ne, ari nèti Herodes Antipas. Ama na, nuka Herodes Kapai èèna kahèi; te ngaa ina na, ngara na Mariamne. Pelipus ne, leo dènge Herodias. Ana ra, ana bhèni, ngara na Salome. Te ngaa a'a na, nuka Herodes Antipas, parame nare dhèu èmu nèngu. (Mateos 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19).

Lod'o èèna, Yohanis, ana Sakaria, dhu
pea ètu era kaj'èu nèti rae. Ètu era ne'e,
Lamatua pangèd'u ne lii. 3 Ropa tadèngi
nare, hèia Yohanis la'e asa d'ara rae dhu
dètu dènge loko Yarden, ho peka dènge
dhèu-dhèu ètu sèra, aku nèngu na, "Miu
hud'i ele-ho'a ku, aa tèke eele sasala-sasigo
miu aa'i-aa'i, sèna ka Ama Lamatua saku
eele sasala sèra. Èle èèna, miu sarani uuru
ku, sèna ka j'aj'i mi tadha, peka na, miu
pabe'a le dènge Lamatua."
4 Uru-uru sèra, baki Yesaya, dhèu nèti
lii padhai Lamatua, suri tèke le lula-nèti
Yohanis ne, peka na,
"Abhu dhèu dhu ètu d'ara mamoo, pa'oo,
peka na:
'Dhèu aa'i-aa'i pa'èra, sèna ka tao paie-
iie j'ara, ho sèmi mamai Lamatua!
Pamola j'ara sèna ka lami soru Ne.
5 Dhènu pamera era kajèlo aa'i-aa'i.
Tao pamera-mera ledhe aa'i-aa'i.
Tao pamola j'ara dhu koe-kalèko,
tao pamilu j'ara dhu ako kabhuku.
6 Sèna ka dhèu nèti suku aa'i-aa'i ra
bisa re'a, na, Ama Lamatua neo paka-
j'èu dhèu
nèti sasala-sasigo ra.'"✡
7 Dhèu ae mai nèti mia-mia, manèngi ho
Yohanis sarani si. Te ngaa na jèke si, peka
na, "Miu se dhèu kapod'e-kabèli! Miu èci
èèna ka mege dhu dènge raco! Mage miu
pangee na miu bisa pakaj'èu nèti hahuku
Lamatua, sad'i dhoka ele-ho'a di! Aad'o!
Nèbhu heka Lamatua huku dhèu aa'i-aa'i
dhu tare'a-re'a ele boe ho'a.✡ 8 Mage miu
pangee na, 'Ja'a ne lèke boe huku, lula ja'a
ana-èpu baki Abraham.' Abhu ètu mia sèmi
èèna? J'aj'i ana-èpu Abraham bisa boe tao
miu j'aj'i dhèu mola-mèci. Lamatua bisa tao
hadhu se, sèna ka j'aj'i ana-èpu Abraham.
Ja'a peka kèna! Pad'elo ètu d'ara mamuri
miu, dhu peka na, miu tèke eele le sasala-
sasigo miu, aa mai ho madhutu Lamatua.✡
9 Miu hud'i tao ku j'ara be'a. Ladhe aad'o,
na, hahuku Lamatua dhu bia, bèbhe mai
lèke miu, nuka sèmi dhèu pake kataka ho
patue aj'u nèti amo na. Nuka sèmi èèna ka!
Aj'u dènge boe guna, ladhe hua-hela na nèti
boe babe'a! De be'a risi patue ne, aa core
eele asa d'ara ai la'e."✡
10 Hèia dhèu ae karèi Yohanis, "Ladhe
sèmi èèna, ji'i se tasamia?"
11 Ka na dhaa, peka na, "Ladhe èu dènge
kodho dua bèla, hia èci sa dhèu dhu dènge
boe kodho. Aa ladhe èu dènge nganga'a,
bagi hia dhèu dhu dènge boe nganga'a."
12 Hèia dhèu roro bea mai manèngi kahèi,
sèna ka Yohanis sarani si. Ka ra karèi, peka
na, "Ama mese! Ji'i se hud'i tao sèmi ngaa
ku?"✡
13 Ka na dhaa, "Miu se d'èi kapod'e-kabèli.
De nèti deo ne'e, miu hud'i sab'a ku dènge
mola. Baku roro bea risi nèti atora paredha.
Hud'i laa kabarai b'ae madhutu atora na."
14 Abhu kahèi sordad'u pèri-pèri ètu sèra.
Ra karèi, na, "Ji'i se hud'i tao ku sèmi
ngaa?"
Hèia Yohanis b'ala, peka na, "Baku
parama doi-dhari dhèu madhutu dad'èi
miu. Aa baku galaa leli dhèu. Ladhe sèmi
mere gaji, miu hud'i manèngi makasi mi
Lamatua, aa rasa d'ai le dènge gaji èèna."
15 Ropa ra tadèngi rare, dhèu se mulai
pagagai aa paka'uu èci dènge èci, peka na,
"Eeh! Tao-tao Yohanis ne, Kristus, dhu
Lamatua peka karèi nèti uru ka, neo hia mai
èèna!"
16 Te ngaa Yohanis b'ala si, peka na,
"Nanene paie! Bèli-camèd'a, Dhèu èci mai
dhu kapai risi nèti ja'a. Masi ka j'aj'i ana
pua-paleha Na, ja'a ne bisa boe sa hèi.† Ja'a
ne sarani miu dhoka pake èi di, te ngaa
bèli-camèd'a Na tao risi eele nèti ja'a, te
Na papènu d'ara miu dènge Roh Lamatua
dhu Mola-Mèci. Aa Na pamèu d'ara miu
nuka sèmi dhèu pake ai ho tunu maruru.
17 Na huku dhèu dhu ad'u-ue sasala, tao si
cakaraa dhèu sab'a oka, dhu patiri are ho
ngèlu tiu eele kètu na. Èle ku, heka soli
are dhu mèu asa d'ara soka, aa kètu dènge
kaj'alu are sèra, tunu pakèpu si. Nuka sèmi
èèna kahèi, bèli-camèd'a Kristus huku dhèu
dhu ad'u-ue sasala, dènge j'ara pèci si asa
d'ara ai dhu heo robhe-robhe dhu madhe
nèdhi boe."
18 Dènge j'ara ne'e Yohanis pasanèd'e
dhèu nèti rupa-rupa madha j'ara, aa lole
dènge ra Lii Lolo Be'a Lamatua.
19-20 Taa èèna, Yohanis padhai lii pahuni
heka, j'ara-j'ara dhu Herodes ad'u-ue. Lii

✡ 3:6 Yesaya 40:3-5 ✡ 3:7 Mateos 12:34, 23:33 ✡ 3:8 Yohanis 8:33 ✡ 3:9 Mateos 7:19 ✡ 3:12 Lukas 7:29

† 3:16 Sasuri lii Yunani dhu uru-uru sèra, peka na, 'Neo lècu dhari salapa Na hèi, ja'a nia boe.' Sasoa na, Yohanis ne dhèu haha seli, de masi ka j'aj'i dhèu pajuu nèti Lamatua Yesus, lèke boe sa hèi.

langu Herodes nuka sèmi ne'e ka: Herodes
ne, gubernur ètu propensi Galilea. Sasala
na udhu sèmi kadhèna hèru hadhu sa.
Sasala na èci ka, parame nare Herodias,
dhèu èmu ari na, masi ka ari na mamuri
era, dhu dhae pa'ia mèka. J'ara mamuri
Herodes sèmi ne'e, ka Yohanis kai dènge
madha na, toke Herodes nasa dènge ne.
Nèti èèna ka, Herodes kèpe ne, hèia pamaso
asa d'ara èmu bèdho.‡

Yohanis sarani Lamatua Yesus
(Mateos 3:13-17, Markus 1:9-11)

21 Uru èèna, lod'o dhu ra kèpe mèka
Yohanis ne, nèngu sarani dhèu ae le. Aa
na sarani Yesus kahèi. Sarani èle, ka Yesus
sabaj'a, kabèdhi laa, liru bhoka eele. 22 Hèia
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci puru mai sa
Yesus. Roh ne rupa na sèmi koro j'aha sa.
Hèia lii nèti dedha-liru peka na,
"Èu ne, Ana pasue Ja'a.
Èu ne, loe boe pakarej'e d'ara Ja'a."✡

Bèi-baki Lamatua Yesus madhutu nèti bèi-baki Yusuf
(Mateos 1:1-17)

23 Lod'o Yesus mulai lole dènge dhèu j'ara
mamuri Lamatua, umur Na pe d'ai tèlu
nguru tèu sa. Dhèu tadhe Yesus ne, Ana
nèti Yusuf. Bèi-baki Yusuf sèmi ne'e:
Yusuf, ama na, Eli.
24 Eli, ama na, Matat.
Matat, ama na, Lewi.
Lewi, ama na Melki.
Melki, ama na, Yanai.
Yanai, ama na, Yusuf.
25 Yusuf, ama na, Matatias.
Matatias, ama na, Amos.
Amos, ama na, Nahum.
Nahum, ama na, Hesli.
Hesli, ama na, Nagai.
26 Nagai, ama na, Maat.
Maat, ama na, Matatias.
Matatias, ama na, Semein.
Semein, ama na, Yosek.
Yosek, ama na, Yoda.
27 Yoda, ama na, Yohanan.
Yohanan, ama na, Resa.
Resa, ama na, Serubabel.
Serubabel, ama na, Sealtiel.
Sealtiel, ama na, Neri.
28 Neri, ama na, Melki.
Melki, ama na, Adi.
Adi, ama na, Kosam.
Kosam, ama na, Elmadam.
Elmadam, ama na, Er.
29 Er, ama na, Yosua.
Yosua, ama na, Elieser.
Elieser, ama na, Yorim.
Yorim, ama na, Matat.
Matat, ama na, Lewi.
30 Lewi, ama na, Simeon.
Simeon, ama na, Yahuda.
Yahuda, ama na, Yusuf.
Yusuf, ama na, Yonam.
Yonam, ama na, Elyakim.
31 Elyakim, ama na, Melea.
Melea, ama na, Mena.
Mena, ama na, Matata.
Matata, ama na, Natan.
Natan, ama na, Daud.
32 Daud, ama na, Isai.
Isai, ama na, Obet.
Obet, ama na, Boas.
Boas, ama na, Salmon.
Salmon, ama na, Nahason.
33 Nahason, ama na, Aminadab.
Aminadab, ama na, Admin.
Admin, ama na, Arni.
Arni, ama na, Hesron.
Hesron, ama na, Peres.
Peres, ama na, Yahuda.
34 Yahuda, ama na, Yakob.
Yakob, ama na, Isak.
Isak, ama na, Abraham.
Abraham, ama na, Tera.
Tera, ama na, Nahor.
35 Nahor, ama na, Seruk.
Seruk, ama na, Rehu.
Rehu, ama na, Pelek.
Pelek, ama na, Eber.
Eber, ama na, Sela.
36 Sela, ama na, Kenan.
Kenan, ama na, Arpaksad.
Arpaksad, ama na, Sem.
Sem, ama na, Noh.
Noh, ama na, Lamek.
37 Lamek, ama na, Metusalak.
Metusalak, ama na, Henok.
Henok, ama na, Yared.
Yared, ama na, Mahalalel.
Mahalalel, ama na, Kenan.
38 Kenan, ama na, Enos.
Enos, ama na, Set.
Set, ama na, Adam.
Adam ne'e ka, pa'ue-ai Ama Lamatua.

‡ 3:19-20 Baca catatan kaki ètu Lukas 3:1-2. Ladhe kahèi ètu Mateos 14:3-4, Markus 6:17-18. ✡ 3:22 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:2, Lii Sod'a Koa-Kio 2:7, Yesaya 42:1, Mateos 3:17, Markus 1:11, Lukas 9:35

4

Dhèu aae nidhu sèku Lamatua Yesus
(Mateos 4:1-11, Markus 1:12-13)

1 Ropa Yohanis sarani nare Yesus, hèia
Yesus la'e, tèke eele loko Yarden. Roh Ama
Lamatua bera-bera dènge Ne, ka pakako Ne
asa d'ara mamoo èci. 2 Ka Yesus pea ètu
èèna toke èpa nguru lod'o. Ètu era ne'e,
na'a-ninu boe ngaa-ngaa, ka Na manganga
titu kèna. Aa dhèu aae nidhu mai sèku Ne.
3 Na peka dènge Yesus, aku nèngu na,
"Ladhe Èu ne tare'a Ana Ama Lamatua, Èu
dènge koasa. De tao hadhu se j'aj'i roti, ho
mu'a si."
4 Te ngaa Yesus b'ala ne, peka na, "Èu
hari! Me'a boe, do? Dhu suri tèke le ètu
d'ara Sasuri Ama Lamatua, peka na,
'Mamuri dhèu rai-haha, mesa boe dhoka
nèti nganga'a-nganginu di!'"✡
5-6 Èle èèna ka, dhèu aae nidhu nèti hari
Yesus asa era èci dhu dedha aae, hèia
na paj'uj'u dènge Yesus a'èra dènge koasa
paredha aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. Hèia
na pamako Yesus, na, "A'èra dènge koasa
paredha aa'i-aa'i sèra, ètu d'ara kacui-aai
ja'a. De ja'a dènge hak ho pangèd'u mi cee
èèna ka, sad'i ja'a ko'o. 7 Aa'i-aa'i se, ja'a neo
hia mi Èu. Te ngaa sad'i Èu tao ku ca j'ara,
heka ja'a hia Èu kèna. Mud'a iiki-iiki! Èu
pahaha iisi mi ja'a! Dhoka èèna di."
8 Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Abhu ètu
mia j'ara na sèmi èèna? Te ètu d'ara Sasuri
Ama Lamatua, dhu suri, na,
'Èu dhoka pahaha iisi mi Ama Lamatua di.
Aa èu sogo-tagu dhoka mi Nèngu
di.'"✡
9 Èle ka, dhèu aae nidhu nèti hari Yesus
asa kota Yerusalem. D'ai era ne'e, na paca'e
Yesus asa era dhu dedha risi ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Ka na peka, "Ladhe
tare'a-re'a Èu ne Ana Ama Lamatua, na,
ridhu asa haha nèi! 10 Te dhu suri ètu d'ara
Sasuri Ama Lamatua, peka na,
'Pe Ama Lamatua pua ana pajuu Na nèti
sorga,
ho mai j'aga Èu.
11 Èèna na ra sibhe Èu,
sèna ka haga Èu goi lèke boe hadhu sa
hèi.'"✡
12 Te ngaa Yesus b'ala lii nidhu ne,
"Èu baku karihu kahadhu dènge Ja'a ne.
Lula dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Ama
Lamatua, na,
'Baku sèku Ama Lamatua.'"✡
13 Dhèu aae nidhu ne tenge j'ara rupa-
rupa ho sèku Yesus, te ngaa tao nare boe.
Ka la'e tèke eele Yesus, na mate hari lod'o
dhu be'a.

Lamatua Yesus la'e Galilea ho lole Lii Lolo Be'a Ama Lamatua
(Mateos 4:12-17, Markus 1:14-15)

14 Èle èèna ka, Yesus lèpa hari asa
propensi Galilea, te Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci hia Ne koasa. Nèbhu boe ka dhèu-
dhèu ètu d'ara rai èèna, mulai tadhe kolon-
gara Na. 15 Na aj'a-nori dhèu ètu d'ara èmu
manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi ètu mia-
mia. Ka dhèu koa-kio Ne, peka na, "Yesus
ne dhu ele madha, nga!"

Dhèu ro'o boe sèmi rare Lamatua Yesus ètu Nasaret
(Mateos 13:53-58, Markus 6:1-6)

16 Ca tèka, Yesus mai asa rae Na Nasaret.
Lèke dènge lod'o manèngi-mangaj'i dhèu
Yahudi, dhu ra pangare na 'sabat', hèia la'e
asa d'ara èmu sabaj'a sèmi dhu tema Na tao.
Ka Na kèd'i titu ho neo baca nèti Sasuri Ama
Lamatua. 17 Ka ra j'ole hia Ne sasuri nèti baki
Yesaya. Hèia Na bhoke tenge ayat, ka Na
baca, peka na,
18 "Koasa Roh Ama Lamatua abhu ètu Ja'a.
Nèti èèna ka, Na paj'uj'u Ja'a,
ho peka-padhai Lii Lolo Be'a Ama
Lamatua mi dhèu-dhèu dhu
unu aad'o.
Nèngu pua le Ja'a mai,
ho lole, na,
dhu ana bèdho, èèna na patalala
si;
dhu bèdhu, èèna na bisa rèdhi
hari;
dhu lèke ènyi nèti dhèu, èèna na
patabuli eele.
19 Te limuri ne d'ai le lod'o Lamatua,
sèna ka pala mamuri mi dhèu unu
Na."* ✡
20 Baca nare sasuri ne, ka Yesus lulu hari,
hèia Na j'ole asa ama dhu nèd'u kasasi, ka
Na madhèdi. Dhèu aa'i-aa'i ètu d'ara èmu

✡ 4:4 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 8:3, Mateos 4:4 ✡ 4:8 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:13 ✡ 4:11 Lii Sod'a Koa-Kio 91:11-12 ✡ 4:12 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:16 * 4:19 Ayat dua ra ètu ne'e madhutu sasuri lii Yunani asli. Alkitab lii Idhonesia (TB) tao nomer 19 ètu era dhu lèke boe. ✡ 4:19 Yesaya 61:1-2

sabaj'a èèna ladhe patae Ne. [21] Hèia Na peka
dènge ra, “Dhu miu tadèngi nèti Sasuri Ama
Lamatua deo na, ne'e ne, j'aj'i le!”
[22] Ka dhèu sèra mulai padhai lii padedha
Yesus, aku rèngu na, “Waa! Ngaa dhu Na
padhai lii deo na, be'a titu kèna! Te ngaa
Nèngu ne Ana Yusuf, si? Tasamia ka Na bisa
sèmi ne'e ne?”
[23] Hèia Yesus lole dènge si, “Tatu miu
tadèngi le lii dhu peka na, ‘Wee, dote! Puri
uuru ku ngi'u èu!’ Miu neo pake lii èèna,
ho kabèli hari sa Ja'a, peka na, ‘Nga tao ka
Èu tao boe tadha malaa èci hia ji'i ètu ne'e,
sèmi dhu Èu tao le ètu kota Kapernaum
nèi?’ [24] Mamola na sèmi ne'e: dhèu ro'o boe
sèmi rare dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua
nèti d'ara rae unu na.✡ [25-26] Tare conto nuka
sèmi baki Elia, ca dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua. Ca tèka, èj'i mai boe tèlu tèu
catenga. Taa èèna, abhu bhèni balu ae ètu
Isra'el. Te ngaa Lamatua hia boe Elia ho
soru-bara si ètu Isra'el sèra. Lamatua dhoka
pua la'e asa ca dhèu bhèni balu ètu rae
Sarfat, dhu dètu dènge kota Sidon. Masi
ka bhèni ne dhèu Yahudi boe, te ngaa na
parcaya koasa Ama Lamatua.✡
[27] Tare hari conto leo nèti Elisa, dhèu nèti
lii padhai Ama Lamatua. Taa èèna, dhèu
Yahudi ae dhu lèke èi papèd'a kusta ètu
Isra'el. Te ngaa Lamatua pa'èle boe si nèti
papèd'a ra. Ama Lamatua dhoka pua Elisa
la'e puri-pa'èle dhèu kusta èci, ngara na
Naaman, masi ka nèngu ne dhèu Siria, dhèu
Yahudi boe. Te ngaa na parcaya koasa Ama
Lamatua.”✡
[28] Ropa ra tadèngi lii padhai lii Yesus ne,
hèia aa'i-aa'i ra nasa titu kèna dènge Ne.
[29] Ka ra kèd'i aa'i-aa'i, ra babège eele Ne nèti
d'ara èmu sabaj'a èèna. Hèia ra nuni rèti Ne
asa karasa rae, ho neo tule Ne nèti dedha
tèbhi ètu èèna, asa haha la'e. [30] Te ngaa Na
kako asa li'u la'e re talora aae rèngu, ka tèke
eele si ètu era èèna.

Lamatua Yesus babège eele nidhu nèti dhèu èci

(Markus 1:21-28)

[31] Èle èèna ka, Yesus puru la'e asa kota
Kapernaum ètu sebhe dano Galilea. D'ai
lod'o-lod'o sabaj'a, Na aj'a-nori dhèu ètu
d'ara èmu manèngi-mangaj'i. [32] Dhèu sèra
malaa ladhe ra nanene lii padhai Na, te ne'a
mèu isi lii holo-nori sèra.✡
[33] Ca tèka, ropa Yesus aj'a-nori ètu d'ara
èmu manèngi-mangaj'i, abhu ca dhèu dhu
nidhu tao, na pa'oo-parodha, peka na,
[34] “Ee! Yesus, Dhèu Nasaret! Èu neo tao ngaa
mi ji'i? Èu mai sèna ka palaho ji'i, do? Ji'i se
tadhe Èu. Èu ne, Dhèu Mola, dhu uru èèna
Ama Lamatua pajaji tèke ho hia mai.”
[35] Te ngaa Yesus jèke ne, peka na, “Rèno
laa! Hutu hèb'a èu na! Kalua ka nèti dhèu
ne'e!” Cag'ag'a laa, nidhu ded'e kalabhe
dhèu ne asa rai, ètu talora aae dhèu sèra.
Ropa pabèbhe nare, hèia nidhu ne kalua
tèke eele aa papèd'a boe isi dhèu ne hèi.
[36] Dhèu aa'i-aa'i malaa-maloha, ka ra
peka na, “Ira ii! Lii padhai Dhèu ne'e, dènge
koasa kapai bia! Toke nidhu madhutu
paredha Na kahèi, ka kalua nèti dhèu!”
[37] Hèia lii lolo lula-nèti Yesus pale-lème rai
èèna aa'i-aa'i.

Lamatua Yesus pa'èle papèd'a ina dhèu èmu Petrus, dènge papèd'a dhèu-dhèu leo

(Mateos 8:14-17, Markus 1:29-34)

[38] Lod'o rèngu kalua nèti èmu sabaj'a,
Yesus la'e asa èmu dhèu èci, ngara na
Simon.† Lod'o èèna, teto na dhu pèd'a
maringi-sagoro isi pana bia. Hèia ra
manèngi Yesus, peka na, “Ama! Puri-pa'èle
ku bhèni heka ne, laa!” [39] Ka Yesus la'e titu
ètu sebhe koi, ka puri papèd'a bhèni heka
ne. Cag'ag'a laa, èi papèd'a na ele dènge ka.
Hèia na kèd'i la'e lalau nganga'a hia si ra'a-
rinu.
[40] Ètu d'ara lod'o nihia èèna kahèi, ropa
lod'o oe cèna, dhèu lere rèti dhèu pèd'a ae-
ae mai asa Yesus. Èi papèd'a ra rupa-rupa.
Hèia Na bane ai mi dhèu pèd'a se'e, ka aa'i-
aa'i ra èle nèti papèd'a-tarègu ra. [41] Nèti
dhèu pèd'a se abhu kahèi dhu nidhu tao.
Hèia Yesus paredha nidhu se, sèna ka kalua
nèti dhèu sèra. Ra rai kalua dènge lii taraa,
peka na, “Èu ne, Ana Ama Lamatua!” Te
nidhu se re'a, na, Nèngu ne Kristus, dhu
Ama Lamatua pajaji karèi nèti uru ka, ho
hia mai. Nèti èèna ka, Yesus kai si sèna
ka bisa boe ra padhai ca hèb'a sa, lula-nèti
Nèngu.

Lamatua Yesus la'e lole Lii Lolo Be'a ètu èmu-èmu sabaj'a

(Markus 1:35-39)

✡ 4:24 Markus 6:4, Yohanis 4:44 ✡ 4:25-26 1 Dhèu Aae sèra 17:1,8-16 ✡ 4:27 2 Dhèu Aae sèra 5:1-14 ✡ 4:32 Mateos 7:28-29 † 4:38 Simon ne, ngara leo na, Petrus.

42 Asa bèli d'ara oe mèu sa, Yesus kèd'i, ka
la'e asa era dhu kaliu èci ètu li'u kota. Hèia
dhèu tenge Ne asa mia-mia. Ropa paraga
dènge Ne, ka ra pamako Ne, aku rèngu na,
"Ama pea ka dènge ji'i laa! Lamu iia ka asa
era leo!"
43 Te ngaa Na dhaa, aku Nèngu na, "Ja'a
hud'i laku asa rae-rae leo, ho peka-padhai
Lii Lolo Be'a nèti paredha Ama Lamatua.
Te Ama Lamatua pua Ja'a mai ne, sèna ka
pakako sasab'a èèna."
44 Hèia Na kako nèti rae èci asa rae leo, ho
aj'a-nori dhèu ètu d'ara èmu-èmu sabaj'a
ètu propensi Yudea.

5

Rèngu pèku, ka abhu i'a ae-ae
(Mateos 4:18-22, Markus 1:16-20)

1 Ca tèka, Yesus aj'a dhèu ètu sebhe dano
Galilea.* Dhèu ae mai sèna ka neo nanene
Lii Holo-Nori Ama Lamatua. Rèngu mai
toke ra kalibhu rare Yesus. 2 Padètu dènge
era èèna, abhu dhèu dhu pamèu pèku ra
ètu dedha nebhe. Ka Yesus nèdhi koha dua
bua dhu panahu ètu era èèna. 3 Cue nèti
koha se, unu Simon. Èle ka, Yesus ca'e
asa dedha koha ne, ka Na manèngi sèna ka
Simon tob'e asa era marèma ciki. Hèia Na
madhèdi ho aj'a dhèu ae sèra.✡
4 Aj'a nare, hèia Na padhai lii dènge Si-
mon, peka na, "Simon! Padedha hari ku asa
d'ara marèma, ho core pèku la'a. Te èèna na
miu abhu i'a ae."
5 Ka Simon dhaa, peka na, "Te ngaa,
Ama. Ji'i sab'a d'ai madhe d'ara camèd'a
kateme kèna, te abhu boe ci'u sa hèi! Te
ngaa lula Ama ku peka le sèmi èèna, ja'a
madhutu! Ja'a papuru sèku."✡ 6 Hèia ra
papuru pèku. Ropa ra neo ère paca'e hari,
re'a boe na pèku ne dhu pènu dènge i'a, ka
mulai mae.✡ 7 Hèia Simon rodhe angalai na
ètu koha leo sèra, ho mai bara rèngu ère
pèku. Ka ra da'u i'a tao asa d'ara koha, toke
koha dua bua se pènu dènge i'a, ka oe cène.
8-10 Angalai Simon se, nuka Yakobis dènge
Yohanis, ana nèti Sabadeus, ètu era èèna
kahèi. Rèngu se malaa, lula ra abhu i'a ae
titu kèna. Ropa Simon Petrus ladhe nèdhi
ngaa dhu j'aj'i ne, hèia na patitu dènge ka,
kètu urutuu na ètu madha Yesus, hèia na
peka, "Ja'a ne, ca dhèu dhu ue le sasala ae-
ae. De be'a risi, Lamatua padètu ia ka dènge
ja'a."†
Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Simon!
Pangee ia ka j'ara ne'e, te Ja'a neo pake miu
se. Miu tema le tenge i'a. Te ngaa deo
ne'e ne, Ja'a aj'a miu sèna ka tenge dhèu ho
madhutu Ja'a."
11 Èle ka, rèngu nuni dènge ka koha ra asa
dedha nebhe. Ka lasi tèke eele ka ngaa-ngaa
ra aa'i-aa'i, lasi madhutu Yesus.

Lamatua Yesus puri-pa'èle ca dhèu dhu pèd'a kusta
(Mateos 8:1-4, Markus 1:40-45)

12 Ètu rae èci, Yesus paraga dènge ca dhèu
dhu ngi'u na pènu dènge èi papèd'a kusta.
Ropa dhèu ne nèdhi Yesus, ka la'e patitu
kètu urutuu na, aa na pacud'u d'ai rai. Hèia
na lii, aku nèngu na, "Ama! Sue ku ja'a
laa! Te ja'a ke'a, na, Ama bisa puri-pa'èle
papèd'a ja'a ne, sèna ka dhèu madenge ia
ka dènge ja'a. Sad'i Ama mo'o."
13 Ka Yesus j'ole kacui-aai Na ho g'ag'e
ne. Aa Na peka, "Ja'a ko'o! Èu èle dènge
kèna!" Ropa Na padhai lii nare, èi papèd'a
dhèu ne èle dènge. 14 Hèia Yesus pasanèd'e
ne, peka na, "Baku bhèlu, ee! Èu èle le,
te ngaa baku peka dènge dhèu èci sa! Èu
hud'i madhutu uuru ku paredha baki Musa.
De lamu asa ama agama, ho na parisa ngi'u
èu, sèna ka ne'a èi papèd'a ne èle tare'a, do
dhae. Èle èèna na, èu hia mèdha èci sèmi
tadha makasi, sèna ka dhèu aa'i-aa'i re'a, èu
ne èle tare'a le nèti papèd'a."✡
15 Masi ka Yesus kai, te ngaa lii lolo nèti
koasa Na, pale-lème nèti dhèu èci asa èci
d'ai mia-mia. Ka dhèu mai sèmi tao cèci sa,
ho ra nanene Na aj'a-nori. Hèia Na puri-
pa'èle dhèu ae nèti rupa-rupa èi papèd'a ra.
16 Te ngaa catèka-catèka, Yesus d'èi kahèi
patalele iisi, ho la'e manèngi-mangaj'i asa
era dhu kaliu.

Lamatua Yesus pa'èle dhèu karuku èci
(Mateos 9:1-8, Markus 2:1-12)

17 Ca lod'o, Yesus aj'a dhèu ètu d'ara èmu
cue. Lod'o èèna, abhu kahèi dhèu nèti
partei agama Parisi, dènge pèri-pèri mese
agama, mai ho nanene lii padhai Na. Dhèu

* 5:1 Alkitab lii Yunani peka na, 'ètu sebhe dano Genesaret.' Ngara leo nèti dano Genesaret, nuka dano Galilea. ✡ 5:3 Mateos 13:1-2, Markus 3:9-10, 4:1 ✡ 5:5 Yohanis 21:3 ✡ 5:6 Yohanis 21:6 † 5:8-10 Simon, do Petrus, do Simon Petrus, ngara nèti ca dhèu di. ✡ 5:14 Atora nèti Ama-ama Agama 14:1-32

se mai nèti rae-rae ètu propensi Galilea,
propensi Yudea, dènge kota Yerusalem.
Ama Lamatua hia Yesus koasa, sèna ka
pa'èle dhèu-dhèu pèd'a. [18-19] Lod'o èèna,
dhèu pèri-pèri ded'e rèti dhèu karuku èci
ètu dedha karad'a. Rèngu tenge-tenge
j'ara, sèna ka Yesus puri-pa'èle ne. Te ngaa
ètu d'ara èmu ne, dhèu sèmi tao cacèci sa,
ka rèngu bisa boe pasuki asa d'ara. Nèti
èèna ka, ra ded'e dhèu ne asa kolo èmu.
Rare dedha, ka ra bèdi eele rèu èmu, sèna
ka tao ro'a, ho dulu dhèu karuku ne dènge
karad'a kateme asa haha la'e. Ra dulu dhèu
ne'e asa talora aae dhèu ae-ae se, lèke mola-
mola ètu madha Yesus. [20] Ropa nèdhi sèmi
èèna, hèia Yesus ne'a, na, rèngu se parcaya,
na, Nèngu bisa pa'èle angalai ra nèti karuku
na. Ka Na lii dènge dhèu karuku ne, aku
Nèngu na, "Ana, ee! Ja'a saku pamèu le
sasala èu."

[21] Ropa tadèngi Yesus padhai lii sèmi
èèna, ka dhèu Parisi dènge mese agama
sèra, pakarèi, na, "Eeh! Dhoka Ama
Lamatua dhu dènge hak di, ho saku eele
sasala-sasigo dhèu. Cee ka Nèngu ne, ka Na
tao iisi Na nuka sèmi Ama Lamatua! Ne'e ne
pa'ele iie kolongara Lamatua!"

[22] Te ngaa Yesus dhu ne'a d'ai d'ara rèngu.
Hèia Na peka, "Nga tao ka miu se ngee,
na, Ja'a ne padhai lii pa'ele iie kolongara
Lamatua? [23-24] Ja'a ne Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Aa Ja'a ne dènge hak kahèi, ho abho
sasala-sasigo dhèu. Ladhe Ja'a lii dènge
dhèu karuku ne, 'Ja'a abho le sasala èu,' miu
mèdhi boe koasa Ja'a ètu rai-haha ne. Te
ngaa ladhe Ja'a peka na, 'Kèd'i ka! Ded'e
karad'a èu, ho lèpa ka.' Ladhe nèngu kèd'i
dènge ka, na, miu heka mèdhi koasa Ja'a.
Nèti èèna ka, Ja'a neo puri-pa'èle dhèu
karuku ne, sèna ka miu me'a, na, Ja'a dènge
hak ho abho sasala-sasigo dhèu."

Ka Na piku asa dhèu karuku ne, aa lii,
peka na, "Titu ka! Ded'e karad'a èu, ho lèpa
ka!"

[25] Cag'ag'a laa, dhèu ne kèd'i titu ètu
madha dhèu ae sèra, ka kèpe nare karad'a
na. Hèia na lèpa ka dènge koa-kio kolon-
gara Ama Lamatua. [26] Rèdhi sèmi èèna,
ka dhèu aa'i-aa'i se malaa. Ka ra ded'e
padedha-dedha kolongara Ama Lamatua,
peka na, "Lamatua kapai risi eele! Deo ne'e
ne, èdhi tèdhi le dènge musi madha èdhi
unu ti, tadha malaa dhu kapai!"

Lamatua Yesus paroa Lewi ho madhutu Ne
(Mateos 9:9-13, Markus 2:13-17)

[27] Nèbhu boe ka Yesus kalua nèti d'ara
èmu, hèia ladhe nèdhi dhèu roro bea ca
dhèu, dhu madhèdi ètu era roro doi bea.
Ngara dhèu ne, Lewi.‡ Ka Yesus peka dènge
ne, "Mai ka madhutu Ja'a!" [28] Ropa tadèngi
lii paroa ne, hèia Lewi kèd'i dènge ka, tèke
eele aa'i-aa'i sèra, la'e madhutu Yesus.

[29] Èle ka, Lewi tao tatao kapai ètu èmu na,
ka na nèru Yesus. Aa na nèru kahèi angalai
na dhèu roro bea sèra, dènge tamu-tamu
dhu leo ho lasi ra'a-rinu. [30] Te ngaa pèri-
pèri dhèu nèti partei agama Parisi, dènge
mese-mese agama, ka'uu-kamuki mi ana
madhutu Yesus, aku rèngu na, "Tasamia
ka miu mi'a-minu pa'èci dènge dhèu dhu
laku boe, nuka dhèu roro bea, dènge dhèu
karehe sèra? Dhèu be'a bisa boe pa'èci
dènge dhèu sèmi sèra sa!"✡

[31] Ka Yesus lii dènge rèngu, peka na,
"Dhèu pèd'a parluu dote-matarii. Te ngaa
dhu pèd'a boe, parluu boe. [32] Mamai Ja'a ne,
ho lalau-lalo'o dhèu karehe sèra. Te ngaa
Ja'a mai boe ho uri dhèu dhu ngee na, ngi'u
ra mola le."

Mese-mese agama pasisu dènge Lamatua
Yesus lula j'ara-j'ara puasa
(Mateos 9:14-17, Markus 2:18-22)

[33] Hèia dhèu nèti partei agama Parisi
dènge mese-mese agama ka'ugu mi Yesus,
peka na, "Sèmi ne'e, Ama! Ana mad-
hutu Yohanis tuka sarani dhèu, rèngu tema
puasa dènge sabaj'a. Ana-ana madhutu
dhèu Parisi sèmi èèna kahèi. Te ngaa
tasamia ka, ana madhutu Ama sèra, loe boe
dènge ra'a-rinu? Rèngu se re'a boe puasa,
do?"

[34] Ka Na dhaa pake lii pakasame, aku
Nèngu na, "Miu me'a le, ladhe dhèu tao
pesta kab'i, dhèu-dhèu dhu ra nèru sèra,
bisa boe puasa, te ngaa ra'a toke bècu.
Ladhe mone dhu kab'i èèna, dènge rèngu
era, tatu rèngu ra'a palere aa'i-aa'i ra. [35] Te
ngaa ropa dhèu leo rai rèti mone dhu kab'i
ne, hèia angalai na susa, heka ra puasa
kèna."

[36] Hèia Yesus padhai lii pakasame èci hari,
peka na, "Abhu mèka dhèu dhu rare bèla
hiu ca'èta, ho kalape mi kodho dhui dhu
mae. Te ladhe base kodho ne, bèla hiu dhu
kalape la'a èèna karuku, na kodho ne asa

‡ 5:27 Ngara leo Lewi nuka, Mateos. ✡ 5:30 Lukas 15:1-2

mae aae. [37-38] Sèmi èèna kahèi, dhua dhu
heka rèti nèti kapua, dhèu bhori boe asa
sabha dhui. Te aad'o na, sabha madhore
eele, aa dhua èèna soli soo-soo asa rai la'e.
De dhua dhu hiu, hud'i bhori ku asa d'ara
sabha hiu.§ [Sèmi èèna ka, Yesus aj'a si,
peka na, lii aj'a Na dhu hiu bisa boe pab'ali
dènge lii aj'a dhu dhui nèti dhèu Parisi.]
[39] Dhèu dhu rinu rèdhi le èi anggor dhui, d'èi
boe rinu dhu hiu. Te dhu re'a na, 'Èi anggor
dhu kee risi nuka èi anggor dhui!'"

6

Dhèu pakarèi Lamatua Yesus lula-nèti lod'o a'ae sasab'a
(Mateos 12:1-8, Markus 2:23-28)

[1] Ca tèka, lèke dènge lod'o a'ae sasab'a
dhèu Yahudi, Yesus dènge ana madhutu
Na, kako re j'ara ètu sebhe oka dhèu. Ka
ana madhutu Na puru are-gandum dhu ètu
madha rèngu sèra. Hèia ra sarod'e d'ara
kacui-aai, ka ra'a.✡ [2] Ètu era èèna, abhu
pèri-pèri dhèu nèti partei agama Parisi dhu
kèpe pa'èra ad'a Yahudi ra. Ropa ladhe
rèdhi ana madhutu Yesus tao sèmi èèna,
ka ra kai Ne, peka na, "Tasamia ka ana-ana
Èu se sisu atora agama èdhi? Rèngu sab'a
lèke dènge lod'o a'ae sasab'a! Ladhe ku laa!
Rèngu puru are-gandum nèi. Baku tao sèmi
èèna!"
[3-4] Te ngaa Yesus b'ala, peka na, "Tasamia,
ee? Miu sanèd'e lii lolo baki Daud? Daud
dènge dhèu madhutu na lula manganga
ae, ka maso lasi asa d'ara Paleo Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua. Hèia ra'e roti dhu
ama agama hia le Lamatua. Te ngaa roti
se'e dhodhoka ama agama di dhu bisa ra'e.
Dhèu leo bisa boe. Ka baki Daud si ra'e, te
ngaa ca dhèu sa peka boe, na, rèngu sale.
Miu se, sèmi baca mèdhi boe Sasuri Mola-
Mèci Ama Lamatua!✡
[5] Pasa dhilu ho nanene paie-iie! Ja'a ne,
Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Ja'a dènge hak
ho pama'ète, na, dhèu bisa sab'a ngaa, lèke
dènge lod'o a'ae sasab'a."

Dhèu dhu ai madhe cabèka
(Mateos 12:9-14, Markus 3:1-6)

[6] Ca tèka, lèke dènge lod'o a'ae sasab'a
dhu leo, Yesus la'e aj'a ètu d'ara èmu
manèngi-mangaj'i. Ètu era èèna, abhu
dhèu mone èci, dhu ai madhe cabèka. [7] Ètu
èèna, abhu kahèi pèri-pèri mese agama,
dènge dhèu nèti partei agama Parisi, dhu
tenge j'ara ho pamanahu Yesus. Ra tatae,
tao-tao Na neo puri-pa'èle dhèu dhu ai
madhe cabèka ne, lèke dènge lod'o a'ae
sasab'a. Dènge j'ara ne'e, rèngu bisa abhu
j'ara ho galaa Ne ètu madha dhèu ae. [8] Te
ngaa Yesus ne'a ngangee rèngu. Nèti èèna
ka, Na paroa dhèu dhu ai madhe cabèka
ne, aku Nèngu na, "Angalai! Mai ku. Titu
ètu talora aae ne!" Hèia la'e titu dènge ka
ètu talora èèna. [9] Ka Yesus karèi dhèu-dhèu
ètu sèra, peka na, "Ja'a karèi ku miu laa.
Madhutu atora agama èdhi, ngaa dhu èdhi
bisa tao ètu lod'o a'ae sasab'a? Èdhi tao
dhu be'a, do, tao dhu karehe? Hia mamuri
mi dhèu, do, pa'ele iie mamuri na?" [10] Hèia
Yesus ladhe palème rèngu aa'i-aa'i ra, ka
Na lii dènge dhèu dhu ai madhe cabèka ne,
peka na, "J'ole ai èu mai!" Ka na soro ai na,
hèia èle dènge ka.
[11] Ropa rèdhi sèmi èèna, ka dhèu kapai
se nasa titu kèna. Hèia ra peka, na, "Èdhi
tenge hari ku j'ara leo, sèna ka pamanahu
Ne!"

Lamatua Yesus hag'e nare ana madhutu Na canguru dua dhèu
(Mateos 10:1-4, Markus 3:13-19)

[12] Nèbhu boe ka, Yesus la'e sabaj'a asa
ledhe èci. Na sabaj'a ètu èèna camèd'a
kateme. [13] Asa bèli mad'ae, Yesus paroa ana
madhutu Na. Ka nèti rèngu aa'i-aa'i ra,
hag'e nare canguru dua dhèu ho j'aj'i dhèu
pajuu-paleha Na. Dhèu dhu hag'e nare sèra,
nuka:
[14] Simon (dhu Yesus pangare ne,
'Petrus')
Anderias (ari Simon),
Yakobis,
Yohanis (ari Yakobis),
Pelipus,
Bertolomeos,
[15] Mateos,
Tomas,
Yakobis (ana Alpius),
Simon (nèti partei politik Selot),*
[16] Yudas (ana Yakobis), aa

§ 5:37-38 Madhutu lii Yunani uru sèra peka na, "èi anggor dhu hiu, baku soli asa d'ara tas ka'uri dhui, sèna ka baku mae ho bhori eele." ✡ 6:1 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 23:25 ✡ 6:3-4 1 Samuel 21:1-6, Atora nèti Ama-ama Agama 24:9 * 6:15 Partei Selot ne, dhu tenge j'ara, sèna ka Roma paredha heka ra. Ka ra pangare partei ne 'Patriot' kahèi.

Yudas Iskariot (dhu èèna na pahia
Yesus).

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu pèd'a ae-ae
(Mateos 4:23-25)

17 Ropa puru mai nèti ledhe deo na, Yesus
dènge ana madhutu Na, ae taha ètu era
mera èci. Ètu èèna, abhu dhèu ae dhu pak-
aboko. Dhèu se mai nèti propensi Yudea,
nèti kota Yerusalem, aa nèti Tirus dènge
Sidon, nuka dua kota ètu sebhe dhasi.
18 Rèngu mai ho nanene lii padhai Yesus, aa
abhu kahèi dhu neo manèngi sèna ka Na
puri-pa'èle dhèu pèd'a. Ka Yesus pa'èle si.
Na pa'èle kahèi dhèu dhu nidhu tao, dènge
magèle eele nidhu nèti dhèu sèra. 19 Dhèu ae
dhu neo goi Ne. Te ropa goi lèke Ne, dhèu se
èle dènge nèti papèd'a ra, lula abhu koasa
dhu kalua nèti Nèngu.

Dhèu dhu abhu a'oto, dènge dhèu dhu abhu mamadhe-mamopo
(Mateos 5:1-12)

20 Èle ka Yesus kabib'a asa ana madhutu
Na, hèia Na aj'a si, aku Nèngu na,
"Dhèu unu aad'o sèra!
Miu abhu a'oto,
lula Ama Lamatua mesa Na, j'aj'i
Dhèu Aae miu dhu be'a.
21 Dhèu dhu kabake manganga sèra!
Miu abhu a'oto,
lula Lamatua ka dhu hia miu
bècu-manèsa.
Dhèu dhu tangi dènge d'ara susa sèra!
Miu abhu a'oto,
lula èèna na d'ara mi karej'e.
22-23 Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a.
Ka dhèu dhu abhu susa lula madhutu Ja'a,
miu abhu a'oto,
lula èèna na Lamatua b'ala rui-
j'aj'èra miu ètu sorga.
Masi ka dhèu tèka d'ara dènge miu,
do pakarehe kolongara miu,
do j'èli marèu miu,
do bata eele miu, tao sèmi dhèu
bhelu sa,
miu abhu a'oto,
lula èèna na Lamatua bhèlu boe
miu ètu sorga.✡

De ladhe dhèu paj'èra miu sèmi èèna,
pakarej'e laa d'ara miu! Aa karae laa dènge
pasoa-pasoka! Mage malaa kahèi, lula dhèu
dhu paj'èra miu limuri ne, bèi-baki ra dhu
uru èèna, paj'èra le dhèu rèti lii padhai
Lamatua sèra kahèi.
De ladhe miu paraga dènge j'aj'èra sèmi
sèra,
pakarej'e laa d'ara miu,
lula èèna na Lamatua b'ala hia
miu ae-ae ètu sorga!✡
24 Te ngaa dhèu kaja!
Miu abhu mamadhe-mamopo,
lula mamuri karej'e miu, dhoka
d'ai ne'e di.
25 Dhèu dhu bècu-manèsa!
Miu abhu mamadhe-mamopo,
lula hèru manganga madèu dhu
seli eele, mai salake nare miu.
Dhèu dhu kea rae-rae sèra!
Miu abhu mamadhe-mamopo,
lula j'aj'èra mai, tao miu tangi
ngob'i-ngob'i.
26 Dhèu dhu d'èi dhèu koa-kad'iri!
Miu abhu mamadhe-mamopo,
lula uru sèra bèi-baki miu
d'èi pad'iri kahèi dhèu-dhèu dhu
rèti lii leko-monya sèra!"

Miu hud'i sue ku musu mi
(Mateos 5:38-48, 7:12)

27 Hèia Yesus tuhu hari lii padhai Na,
"Pasa dhilu ho nanene paie-iie! Èu hud'i
sue ku musu èu, aa tao pabe'a laa mi dhèu
dhu tèka d'ara dènge èu. 28 Sabaj'a ho
manèngi Ama Lamatua, sèna ka hia babe'a
mi dhèu dhu dhoo èu. Aa manèngi sèna
ka Lamatua hia mèngi-nale mi dhèu dhu
paj'èra èu rupa-rupa. 29 Ladhe dhèu tèb'e
ripi èu cabèka, soro hari ripi cabèka ho
na tèb'e. Ladhe dhèu parame rare kodho
pana èu, na, hia hari laa kodho èu dhu leo.
30 Ladhe dhèu manèngi mèdha èu èci, hia
laa. Aa ladhe dhèu ded'e rèti mèdha èu
èci, soro tèke sène. Mage mu manèngi hari!
31 Èu hud'i tao ku dhèu leo, nuka sèmi èu neo
dhèu tao mi ngi'u èu.✡

32 Èu d'èi pad'elo sasue mi dhèu èu mesa
mu. Èèna be'a. Te ngaa kolo-karisi na
ngaa? Te dhèu bhelu sue dhèu rèngu kahèi.
33 Ladhe èu pabe'a dhoka dènge dhèu dhu
be'a dènge èu di, kolo-karisi ètu mia? Te
dhèu bhelu sèra, re'a b'ala babe'a dhèu
sèmi èèna kahèi. 34 Ladhe èu dhodhoka hia
pija mi dhèu dhu bisa pula hari doi èu, kolo-
karisi na ngaa? Te dhèu bhelu kahèi re'a hia

✡ 6:22-23 1 Petrus 4:14 ✡ 6:22-23 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 36:16, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:52
✡ 6:31 Mateos 7:12

dhèu leo pija doi, sad'i bèli-camèd'a sèmi
aa'i hari dhu kateme iisi.
35 Te ngaa dhu lèke ka, sèmi ne'e: sue la
musu èu sèra! Aa tao la be'a mi rèngu. Ngaa
dhu ra parluu, hia si pija. Baku pangee,
na, ra pula hari do aad'o. Dènge j'ara ne,
èèna na Ama Lamatua b'ala èu. Pe èu j'aj'i
ana nèti Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele.
Lula mamuri èu sama sèmi Ama mu, dhu
d'èi ad'u-ue j'ara hua iia hia dhèu bhelu.
Nèngu d'èi kahèi tao j'ara hua iia hia dhèu
dhu re'a boe manèngi makasi. 36 De èu hud'i
pad'elo ku kasia mi dhèu, nuka sèmi Ama
mu ètu sorga dhu pad'elo kasia Na mi èu."

Baku kahèti leli dhèu
(Mateos 7:1-5)

37 Ka Yesus tuhu hari lii aj'a Na, peka na,
"Baku lee dhèu, sèna ka dhèu baku lee hari
èu. Baku kahèti leli lii padhai dhèu, te
aad'o na dhèu tao hari èu sèmi èèna kahèi.
Pabhèlu eele sasala dhèu, sèna ka rèngu
baku nui sasala èu. 38 Ladhe èu hia dhèu
ngaa dhu ra parluu, pe èu abhu hari. Te
bèli-camèd'a ra hia hari èu pènu ai. Èèna,
nuka sèmi dhèu isi kab'ui asa d'ara balee
a'uku, ka ra karèko ne, aa cèci ne, toke bua
lale eele. Dhu èu abhu, sama èci èèna ka.
Ladhe èu hia ciki, èu abhu hari ciki kahèi.
Te ngaa ladhe èu hia ae, èu abhu hari ae-
ae."
39 Yesus aj'a pake lii upama kahèi. Na lole,
peka na, "Dhèu bèdhu bisa boe pad'elo j'ara
hia dhèu bèdhu dhu leo. Te aad'o na, dua ra
manahu asa d'ara ro'a lasi!✡ 40 Ana sakola
bisa boe mèu risi nèti mese na! Te ngaa
ladhe na madhutu dènge be'a lii a'aj'a mese
na, nèngu bisa j'aj'i sama sèmi mese na.✡
41 Èu pa'èki more sasala dhèu, masi ka
ana iiki-iiki èèna ka. Te ngaa sasala èu
dhu kapai, èu sèmi pame'a boe sa. Èèna,
nuka sèmi èu mèdhi ahu ca katèd'a ètu
musi madha dhèu. Masi ka agarii aae dhu
pa'abhe nare musi madha èu, te ngaa èu oe
sèmi pame'a boe sa! 42 Tasamia ka èu bani
peka dènge angalai mu, na, 'Mai, ho ja'a tiu
eele ahu nèti d'ara madha èu.' Te ngaa èu
mesa mu bisa boe ladhe mèdhi ngaa-ngaa,
te agarii dhu pa'abhe nare musi madha èu!
Weeh! Èu ne, mema dhèu kapod'e-kabèli!
Tao eele uru ku agarii nèti d'ara madha
èu, heka èu ladhe mèdhi, ho tiu eele ahu
ca katèd'a èèna, nèti d'ara madha angalai
mu."

Babe'a-karehe dhèu te'a nèti tatao na
(Mateos 7:16-20, 12:33-35)

43 Ka Yesus tabha lii pakasame èci hari,
peka na, "Abhu ètu mia, aj'u be'a, ladhe
d'ai lod'o hua, hua na karehe. Aa abhu
boe ladhe aj'u karehe na hua, hua na be'a.
44 Dhèu bisa tadhe ladhe aj'u ca kapua, be'a
do aad'o, mai nèti hua na. Dhèu aa'i-aa'i
re'a, peka na, ètu mia dhèu puu lolobhangi,
do, hua anggor nèti aj'u padhudhu.† ✡
45 Sèmi èèna kahèi dènge dhèu dhu d'ara
mola-mèci, ne'a tao j'ara-j'ara dhu be'a. Te
ngaa dhèu dhu d'ara kaj'alu, tao j'ara-j'ara
dhu bhelu-katub'a. Te nèti lii padhai na,
èdhi bisa tadhe babe'a-karehe dhèu."✡

Dhèu mèu dènge dhèu goa dhu patitu èmu
(Mateos 7:24-27)

46 Hèia Yesus tuhu lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Miu se loe boe paroa Ja'a, na,
'Lamatua'. Te ngaa tasamia ka miu mo'o
boe tao madhutu lii padhai Ja'a? 47 Dhèu
dhu mai nanene lii padhai Ja'a, ho na tao
madhutu, nèngu ne èci èèna ka 48 dènge
dhèu dhu neo patitu èmu dhu èra. Na
kèi ro'a fanderen toke abhu hadhu. Hèia
na padhèdi fanderen, heka na patitu èmu
kèna. Ladhe èi aae lala, èmu ne gaged'o
boe sa hèi, lula era padhèdi na èra. 49 Te
ngaa dhèu nanene dènge d'ara kajari, aa
madhutu boe lii padhai Ja'a, nèngu ne èci
èèna ka dènge dhèu dhu neo patitu èmu
sad'i j'aj'i di. Na tao boe fanderen, te ngaa
na patitu èmu na ètu dedha rai ètu sebhe
loko. Hèia ropa èi aae lala, èmu na guri laho
mae-mae!"

7

Lamatua Yesus puri-pa'èle ana sab'a ca dhèu nèti komedhaa sordad'u Roma
(Mateos 8:5-13)

1 Ropa aj'a nare, ka Yesus lèpa asa kota
Kapernaum. 2 Ca dhèu komedhaa sordad'u
Roma pea ètu ne'e. Abhu dhèu sab'a na
èci dhu nèngu parcaya. Dhèu sab'a ne dhu
pèd'a oe madhe. 3 Lod'o èèna, komedhaa
tadèngi le tatao Yesus, hèia na pua dhèu

✡ 6:39 Mateos 15:14 ✡ 6:40 Mateos 10:24-25, Yohanis 13:16, 15:20 † 6:44 Alkitab lii Yunani suri, peka na, dhèu puu nare boe σῦκον (*sukon*) nèti ἀκανθα (*akantha*). Rèngu abhu boe kahèi σταφυλή (*stafulei*) nèti βάτος (*batos*). Sasoa na, nèti ana aaj'u èci, èdhi abhu hua madhutu rupa na. ✡ 6:44 Mateos 12:33 ✡ 6:45 Mateos 12:34

heka Yahudi pèri-pèri lasi manèngi Yesus
mai puri dhèu sab'a ne. [4] D'ai nèi, ra pamako
Yesus, sèna ka Na la'e palere dènge rèngu.
Ra manèngi, peka na, "Dhèu Roma ne, dhèu
be'a! Ama hud'i tolong ne. [5] Te nèngu ka
patitu èmu sabaj'a cue hia ji'i, lula na sue
èdhi dhèu Yahudi." [6] Ka Yesus madhutu
dènge si.

Rèngu dhae rare mèka èmu, te ngaa
komedhaa ne pua le angalai na la'e peka
dènge Yesus, na, "Ama roca ia ka mai asa
d'ara èmu ja'a, te ja'a nia boe sèmi Ama
asa d'ara èmu ja'a. [7-8] Aa ja'a nia boe kahèi
ara dhiu asa katanga madha Ama. Ja'a ke'a
Ama dènge koasa. De sad'i Ama padhai
lii nèti èèna, tatu dhèu sab'a ja'a ne èle
dènge nèti papèd'a na. Ja'a ke'a j'ara ne'e
ne, lula ja'a dènge dhèu paredha dedha
kahèi, dhu dènge koasa ho paredha ja'a. Aa
ja'a dènge koasa kahèi ho paredha sordad'u
ja'a. Ladhe ja'a hia paredha mi sordad'u
ja'a, peka na, 'Lamu sa nèi!' tatu la'e dènge.
Aa ladhe ja'a peka, na, 'Mai sa ne'e' tatu
na mai. Aa ladhe ja'a pua dhèu sab'a ja'a,
'Sab'a ne'e' tatu na sab'a madhutu kahèi.
De sad'i Ama padhai lii di, dhèu sab'a ja'a
ne, èle dènge."

[9] Ropa tadèngi sèmi èèna, Yesus malaa.
Ka Na kabib'a sa dhèu ae dhu madhutu Na
sèra, hèia Na peka, "Nia kahèi nga! Nèbhu
nare sange ne'e, Ja'a paraga kèdhi mèka
dènge dhèu Yahudi dhu lèka èra sama sèmi
dhèu Roma ne!"

[10] De Yesus d'ai dhoka era èèna di. Hèia
angalai komedhaa se lèpa. Ropa d'ai èmu
komedhaa, ladhe na, dhèu sab'a ne èle le
nèti papèd'a na.

Lamatua Yesus pamamuri hari ana nèti ca dhèu bhèni balu

[11] Asa bèli èèna, Yesus dènge ana mad-
hutu Na, pakèd'i lasi asa rae èci, ngara na
Nain. Dhèu ae kako palere dènge Ne. [12] Ropa
rèngu oe dètu dènge hèb'a tedhe maso asa
rae ne, ra paraga dènge dhèu ca nau lasi
padhane dhèu madhe. Dhèu madhe ne, ana
mone mesa nèti ca dhèu bhèni balu. [13] Ropa
Yesus nèdhi bhèni balu ne, ka d'ara Na roe.
Hèia Na lii dènge bhèni ne, aku Nèngu na,
"Ina! Tangi ia ka!"

[14] Hèia Yesus la'e padètu-dètu, ka Na
g'ag'e karad'a dhèu madhe ne. Ka dhèu dhu
pasae karad'a ne titu taha. Hèia Yesus lii
dènge dhèu madhe, aku Nèngu na, "Ana!
Kèd'i ka!" [15] Ka ana ne mamuri hari, hèia
na kèd'i madhèdi. Èle èèna ka, na padhai
lii dènge dhèu ae dhu titu reo rare ne. Aa
Yesus peka dènge bhèni balu ne, aku Nèngu
na, "Ina! Ana mu ka ne'e."

[16] Dhèu aa'i-aa'i ètu sèra madha'u titu
kèna! Ka ra koa-kio Ama Lamatua, peka na,
"Ama Lamatua pua le ca dhèu Na dhu kapai
risi, dhu nèti lii padhai Na hia èdhi!" Abhu
hari dhu leo, peka na, "Ama Lamatua mai le
ètu talora aae èdhi, ho pad'elo d'ara hua iia
Na!" [17] Hèia lii lolo ne, ra palolo d'ai mia-mia
ètu propensi Yudea dènge era leo kahèi.

Yohanis tuka sarani, pua dhèu dua lasi paraga dènge Lamatua Yesus
(Mateos 11:2-19)

[18-20] Ana madhutu Yohanis tadèngi aa'i le
ngaa-ngaa dhu Yesus ad'u-ue. Ka lasi lole
dènge Yohanis ètu d'ara bèdho. Hèia na pua
dhèu dua lasi, ho karèi Ne, peka na, "Ama
ne tare'a-re'a Kristus dhu ji'i mate tae-tae,
do? Do, ji'i mate hari ku dhèu leo?"

Èle ka ra paraga dènge Yesus, ka ra karèi
sèmi èèna ka.

[21] Lod'o ana madhutu Yohanis se ètu
èèna, Yesus puri-pa'èle dhèu ae nèti pa-
pèd'a ra. Na bata eele nidhu nèti dhèu. Aa
Na pa'èle dhèu bèdhu, ka rèdhi hari.

[22] Ka Yesus peka dènge ra, "Lèpa ka ho
mi peka dènge a'a Ku Yohanis, aa'i-aa'i dhu
miu tadèngi dènge mèdhi unu mi, sèmi dhu
dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua, ngara na
Yesaya, suri tèke,

'Dhèu bèdhu rèdhi hari.
Dhèu karuku, kèd'i ho kako hari.
Dhèu pèd'a kusta, isi ra milu hari.
Dhèu katele-katipa, tadèngi hari.
Dhèu madhe, mamuri hari.
Dhèu dhu dènge boe unu, nanene Lii
Lolo Be'a.'✡

[23] Lami ho peka kahèi dènge a'a Ku Yoha-
nis, na, 'Dhèu dhu makae boe sèmi rare Ja'a,
rèngu abhu a'oto.'"

[24] Ropa ana madhutu Yohanis se lèpa,
hèia Yesus peka dènge dhèu ae sèra lula-
nèti Yohanis, na, "Lod'o miu lami tenge
Yohanis ètu d'ara pad'a sod'a èèna, miu
pangee, na, paraga dènge dhèu dhu lalole
na sèmi ngaa? Tatu miu lami boe ho paraga
dènge dhèu dhu roe aai-roe èèla, nuka
sèmi kalai èèu dhu bhabheu madhutu lai
ngèlu di! [25] Tatu lami boe ho ladhe dhèu

✡ 7:22 Yesaya 35:5-6, 61:1

dhu pake mèdha-papake dhu kab'ua aae, te
dhèu sèmi èèna, era pea na dhodhoka ètu
d'ara èmu dhèu aae di! [26] De miu lami tenge
dhèu cee ètu nèi? Miu pangee na lami
tenge dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua,
do? Tare'a! Te nèngu risi nèti ca dhèu nèti
padhai lii Lamatua. [27] Te ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci dhu suri tèke le, na,
'Nanene! Ja'a pua dhèu Ja'a,
sèna ka bhoke j'ara hia Èu.'✡

[28] Ètu rai-haha ne, abhu boe ca dhèu sa
dhu kapai risi nèti Yohanis. Te ngaa dhèu
dhu ana iiki-iiki ètu talora aae dhèu unu
Ama Lamatua, kapai risi nèti Yohanis."

[29] Dhèu dhu tadèngi lii padhai Yesus,
rèngu re'a le, peka na, j'ara Lamatua èèna,
j'ara mamuri dhu lèke. Sèmi èèna kahèi
dènge dhèu roro bea sèra. Lula rèngu uru
èèna abhu sarani aa nanene kahèi lii aj'a-
nori nèti Yohanis. [30] Te ngaa dhèu nèti
partei agama Parisi dènge dhèu d'èlu-mèu
atora agama Yahudi sèra, ro'o boe madhutu
dad'èi Ama Lamatua. Nèti èèna ka, ra
manèngi boe Yohanis sarani si.✡

[31] Hèia Yesus karèi dhèu se'e, aku Nèngu
na, "Ja'a pakasame dhèu-dhèu taa limuri
se'e dènge ngaa? Dhèu sèmi ngaa ka see?
[32] Rèngu se, èci èèna ka dènge ana-ana dhu
madhèdi ètu d'ara pasa. Ra re'a dhoka
pa'oo-parodha dènge ka'uu-kamuki, peka
na,
'Ji'i aa'i-aa'i mi tiu sakino,
te ngaa miu roge boe dènge karej'e.
Aa ji'i sod'a lii beke dhèu madhe,
te ngaa miu tangi boe.'

[33] Te, Yohanis tuka sarani ninu boe
èi anggor, aa na d'èi puasa, miu ka'uu-
kamuki, peka na, 'Nèngu ne nidhu tao!' [34] Te
ngaa limuri ne, Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a ne, tema kinu èi anggor dènge ku'a
roti. Ka miu ka'uu-kamuki, peka na, 'Dhèu
ne, dhèu gagoo-gagehu! Aa tema mahu!
Pa'angalai dènge dhèu roro bea! Aa partei
èci dènge dhèu dhu laku-laku boe! Dhu
ne'a heka ngi'u na!' [35] Te ngaa mi patadhe
lii Ja'a ne! Dhèu dhu re'a mèu, tatu rèngu
madhutu dad'èi Ama Lamatua."

Lamatua Yesus na'a-ninu ètu èmu Simon

[36] Ètu d'ara kota ne, abhu dhèu Parisi ca
dhèu, ngara na Simon. Ca lod'o, na nèru
Yesus si mai ra'a asa èmu nèngu. Hèia
Yesus si lasi madhèdi, ka neo ra'a. [37] Lod'o
èèna, bhèni kajeo ca dhèu tadèngi kahèi,
na, Yesus si neo ra'a-rinu ètu èèna. Ka na
maso la'e, nèd'u dènge èi hèu mèngi ca boto
dhu kab'ua aae. [38] Na mai padètu dènge
Yesus re kabodho Na. Hèia na patitu kètu
urutuu na ètu haga Yesus. Na tangi d'ara
pèd'a dènge roma iisi, toke èi madha na hae
lèke haga Yesus. Ka na seka haga Yesus
pake rèu kètu na, aa na loe boe uu haga
Yesus kahèi. Èle ka, na pasuti èi hèu mèngi
èèna mi haga Yesus.✡

[39] Simon ne'a mèu j'ara mamuri bhèni ne.
Nèti èèna ka, na pajiko ètu d'ara na, "Ne'e
j'aj'i mi tadha, na, Yesus ne, dhèu dhu nèti
boe lii padhai Ama Lamatua! Ladhe tare'a-
re'a Ama Lamatua ka dhu pua Ne mai, tatu
Nèngu ne'a, na, bhèni dhu g'ag'e Nèngu
ne, bhèni kajeo. Dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua, sèmi boe Nèngu ne, lula dhèu
mola-mèci bisa boe padètu dènge dhèu ka-
j'alu!"

[40] Te ngaa Yesus ne'a ngaa dhu Simon
ngee. Ka Na peka, aku Nèngu na, "Simon!
Sèmi ne'e. Ja'a neo peka dènge èu ca j'ara."

Hèia Simon dhaa, aku nèngu na, "Ama
Mese, peka laa."

[41] Ka Yesus core lii, peka na, "Abhu ca
dhèu dhu tema hia dhèu pija doi na. Uru
èèna, na hia nèdhi dhèu dua pija doi na.
Dhèu èci, abhu lèmi ngasu doi iia, aa ca
dhèu hari lèmi nguru di. [42] Te ngaa d'ai lod'o
pula doi se'e, dua ra bisa boe b'ae rare. Ka
dhèu dhu hia pija, rasa kasia mi rèngu dua
ra. Nèti èèna ka, na peka mi dua ra, sèna ka
b'ae ia ka kèlu ra sèra. De madhutu èu, nèti
dhèu dua se, cee ka dhu sue risi dhèu tema
hia dhèu pija doi ne?"

[43] Ètu d'ara ciki oo'e na kahèi, Simon
dhaa, peka na, "Tatu dhèu dhu kèlu na ae
risi!"

Ka Yesus dhaa, na, "Mema tare'a!"

[44] Ka Yesus ladhe bhèni ne, hèia Na peka
dènge Simon, aku Nèngu na, "Èu ladhe
sèku bhèni ne. Deo na Ja'a maso asa d'ara
èmu èu, èu tèke boe èi sèna ka rase haga
Ja'a, madhutu ad'a èdhi. Te ngaa bhèni ne
pabasa haga Ja'a dènge èi madha na, ka na
seka pake rèu kètu na. [45] Aa ropa èu soru
Ja'a maso asa d'ara èmu èu, èu uu boe Ja'a,
madhutu ad'a èdhi. Te ngaa karèi nèti Ja'a
ètu d'ara èmu èu, bhèni ne loe boe uu haga

✡ 7:27 Meliaki 3:1 ✡ 7:30 Mateos 21:32, Lukas 3:12 ✡ 7:38 Mateos 26:7, Markus 14:3, Yohanis 12:3

Ja'a. [46] Èu bhèlu eele ad'a dhu palona èi hèu
mèngi mi kètu tamu, ropa Ja'a mai deo na.
Te ngaa bhèni ne bhori le èi hèu mèngi dhu
kab'ua titu kèna mi haga Ja'a. [47] Èu nanene
paie! Sasala bhèni ne, mema ae. Te ngaa
Lamatua saku eele aa'i le, lula na pad'elo le
sasue na dènge manèngi makasi ae-ae mi
Ja'a. Te ngaa bagi dhèu dhu rasa na tao
boe sasala ae, nèngu ngee na parluu boe
abhu abho ae kahèi. Nèti èèna ka, nèngu
ne'a boe sue aa ne'a boe manèngi makasi mi
Lamatua."
[48] Hèia Yesus lii dènge bhèni ne, peka na,
"Ja'a saku eele le sasala èu aa'i-aa'i ra!"
[49] Dhèu aa'i-aa'i dhu madhèdi ra'a palere-
lere, paka'uu, aku rèngu na, "Huuh! Na
ngee na, Nèngu ne cee?! Na bani titu kèna
saku eele sasala-sasigo dhèu! J'ara ne'e
ne dhodhoka Ama Lamatua mesa Na, dhu
dènge hak ho saku eele sasala dhèu!"
[50] Te ngaa Yesus peka dènge bhèni ne, aku
Nèngu na, "Lula èu lèka le Ja'a, nèti èèna ka
Lamatua hia le èu mamuri. Lèpa ka dènge
mera-milu!"

8

Dhèu bhèni-dhèu bhèni dhu madhutu Lamatua Yesus

[1] Nèbhu boe ka Yesus dènge ana madhutu
Na, dhèu canguru dua sèra, kako palème
kota-kota dènge rae-rae ètu sèra. La'e lolo
dènge dhèu dad'èi Ama Lamatua. Èèna ka
dhu j'aj'i lii lolo be'a hia rèngu aa'i-aa'i ra.
[2] Ètu d'ara kaboko rèngu, abhu kahèi pèri-
pèri dhèu bhèni dhu madhutu. Bhèni se
dhu uru èèna abhu rupa-rupa papèd'a, aa
cahag'e dhu nidhu tao. Te ngaa Yesus ka
dhu puri-pa'èle aa'i si. Nuka sèmi Maria
nèti rae Magdala, dhu uru èèna, Yesus bata
eele pidhu nidhu nèti nèngu. [3] Abhu kahèi
Susana, dènge mama Yohana. Yohana ne,
dhèu èmu Kusa. Kusa ne, kapala urusan
nèti èmu dhèu aae Herodes. Aa abhu ae
kahèi bhèni leo dhu lasi palere-lere dènge
Yesus si. Bhèni se pake doi-dhari rèngu
mesa ra ho ogo Yesus si ètu j'ara.✡

Lii pakasame lula-nèti dhèu ceb'e hini ètu rupa-rupa rai

(Mateos 13:1-9, Markus 4:1-9)

[4] Ca tèka, dhèu mai nèti rae-rae ho tenge
Yesus. Ropa dhèu ae se pakaboko, hèia Na
lolo dènge ra pake lii pakasame èci, aku
Nèngu na, [5] "Abhu ca dhèu sab'a oka-tedhe,
dhu la'e ceb'e hini asa d'ara oka na. Hini
se cahag'e lèke ètu j'ara. Ropa dhèu kako re
èèna, j'èli lèke hini se. Aa manu-bhui mai ka
tutu ra'e aa'i. [6] Hini cahag'e, lèke ètu dedha
rai dhu pènu dènge hadhu. Hini se muri,
te ngaa nèbhu boe hèia kamale dhae-dhae,
lula èi kura. [7] Hini cahag'e hari lèke ètu era
aj'u padhudhu. Te ngaa ropa hini muri, aj'u
padhudhu hèlu pamadhe aa'i si. [8] Aa hini
dhu leo lèke ètu dedha rai hèu mèngi. Hini
se muri dènge sega, toke kapai ka hua. Hua
ae titu kèna, d'ai cangasu hari."
Lolo èle ka, Yesus pa'èle lii pakasame ne,
dènge lii dhu mèdhu, aku Nèngu na, "Miu
dhu pasa dhilu, na, ngee paie-iie!"

Lamatua Yesus peka na, nga tao ka Nèngu d'èi pake lii pakasame

(Mateos 13:10-17, Markus 4:10-12)

[9] Èle èèna ka, ana madhutu Yesus karèi
sasoa nèti lii pakasame deo na.
[10] Na dhaa, peka na, "Sèmi ne'e! Lula miu
se d'èi madhutu dad'èi Ama Lamatua dènge
d'ara kateme, nèti èèna ka Ja'a peka paled'a,
ho miu me'a tasamia Lamatua neo paredha
dhèu unu Na. Te ngaa dhèu leo ro'o boe
pare'a dènge dad'èi Lamatua. Nèti èèna ka,
Ja'a aj'a-nori si pake lii pakasame di. Te
dhèu nèti lii padhai Lamatua dhu suri tèke
le, peka na,
'Rèngu se rèdhi le,
te ngaa ro'o boe re'a.
Rèngu tadèngi le,
te ngaa ro'o boe sèmi.'"✡

Lamatua Yesus peka sasoa nèti hini deo sa

(Mateos 13:18-23, Markus 4:13-20)

[11] Hèia Yesus peka sasoa nèti lii pakasame
ne, aku Nèngu na, "Hini se, nuka Lii Holo-
Nori Ama Lamatua. [12] Hini dhu lèke ètu
j'ara, nuka dhèu dhu nanene Lii Holo-Nori
Ama Lamatua, te ngaa dhèu aae nidhu mai
parame nare nèti d'ara rèngu. Dènge j'ara
ne'e, rèngu parcaya boe Lamatua, aa abhu
boe mamuri. [13] Hini dhu lèke dedha hadhu,
nuka dhèu dhu nanene Lii Holo-Nori Ama
Lamatua dènge d'ara karej'e. Te ngaa amo
na marèma boe. Rèngu parcaya, te ngaa
ropa paraga dènge j'aj'èra, rèngu manahu.
[14] Hini dhu lèke era aj'u padhudhu, nuka
dhèu dhu tadèngi, ka ra sèmi rare Lii Lolo

✡ 8:3 Mateos 27:55-56, Markus 15:40-41, Lukas 23:49 ✡ 8:10 Yesaya 6:9-10

Be'a. Te ngaa nare nèbhu boe, ka rèngu bhèlu eele Lii Lolo Be'a, lula rèngu bhute dènge laladhe sasab'a-la'a rèngu, mèdha-panyau rèngu, aa dènge neo mamuri kare-j'e di. Nèti èèna ka, parcaya rèngu dènge boe kab'ua ngaa-ngaa. 15 Te ngaa hini dhu lèke ètu dedha rai hèu mèngi, nuka dhèu dhu mamuri mola dènge d'ara hua iia. Ropa rèngu tadèngi Lii Lolo Be'a Ama Lamatua, rèngu sèle asa d'ara rèngu. Dènge j'ara ne, rèngu parcaya taa-taa, aa ad'u-ue j'ara dhu be'a."

Lii upama nèti saguru labhu pake èru rai
(Markus 4:21-25)

16 Ka Yesus peka hari, na, "Abhu ètu mia, dhèu paheo rare labhu iiki, ho èèna na saguru dènge èru rai. Aa abhu ètu mia, dhèu tao labhu ètu ro'a koi. Te ladhe tao sèmi èèna, dhèu bisa boe rèdhi heo na. Labhu dhu guna, nuka padhèdi ètu era dedha, sèna ka heo na bisa pasaraa dhèu dhu maso mai.✡ 17 Èci èèna kahèi dènge aa'i-aa'i dhu pahuni limuri ne, bèli-camèd'a pasabhoka. Aa madha j'ara-madha j'ara dhu dhèu re'a boe limuri ne, èèna na dhèu bisa re'a mèu.✡

18 De miu hud'i pangee paie-iie ku j'ara se'e. Dhèu dhu neo tenge tare'a-re'a dad'èi Lamatua, nèngu asa d'èlu-mèu. Te ngaa rèngu dhu pusi pahae boe dad'èi Lamatua, rèngu asa goa."✡

Cee ka dhu tare'a-re'a a'ari Lamatua Yesus?
(Mateos 12:46-50, Markus 3:31-35)

19 Ca tèka, Yesus bhute dènge dhèu ae. Hèia ina dènge ari Na mai neo paraga dènge Ne. Te ngaa ra bisa boe lasi padètu, lula dhèu se, ae titu kèna. 20 Ka abhu dhèu la'e peka dènge Yesus, na, "Ama! Ina dènge ari Ama, ètu li'u sèi. Ra neo paraga dènge Ama."

21 Ka Na dhaa, peka na, "Oo! Te ngaa sèmi ne'e. Ina dènge a'ari Ja'a, nuka rèngu dhu tare'a-re'a d'èi nanene Lii Lolo Be'a Ama Lamatua, aa tao madhutu."

Lamatua Yesus pamau ngèlu aae
(Mateos 8:23-27, Markus 4:35-41)

22 Ca lod'o, Yesus gale dhèu pajuu-paleha Na, aku Nèngu na, "Mai lati ka asa cabèka dano." Ka ra ca'e koha cue, hèia pakèd'i lasi. 23 Ropa rèngu ètu talora dano, Yesus bhèj'i. Nèbhu boe cag'ag'a laa, ngèlu aae mai. Naha tèb'e koha, hèia èi maso sa d'ara, ka oe molo.

24 Ropa rèdhi sèmi èèna, hèia ana madhutu se parèi Ne, peka na, "Ama! Ama! Kèd'i ho tolong ku laa! Te èdhi madhe aa'i kèna!"

Ka Yesus kèd'i. Hèia Na kai ngèlu dènge naha, peka na, "Mau ka!" Kaca'a laa, ngèlu dènge naha mau dènge ka.

25 Hèia Na pasanèd'e ana-ana madhutu Na, aku Nèngu na, "Nga tao ka miu parcaya mèka Ja'a?"

Rèngu madha'u dènge malaa, ka ra pakarèi èci dènge èci, aku rèngu na, "Cee ka Yesus ne? Tasamia ka Nèngu bisa paredha ngèlu dènge naha, ka ra madhutu dad'èi Na?"

Lamatua Yesus babège eele nidhu nèti dhèu huj'u
(Mateos 8:28-34, Markus 5:1-20)

26 Nèbhu boe rèngu d'ai rai Garasa, ètu sebhe dano Galilea.* 27-29 Ètu era ne'e, dhèu èci dhu nèbhu ae le, nidhu ae pahuj'u ne. Dhèu ne dènge boe èmu, ka na pea ètu era ro'a dhèu madhe. Bèli-bèli èèna kako la'e-mai, dhu pake boe mèdha-papake. Te nidhu sèra loe boe paredha ne. Dhèu dhu èki le pèri-pèri hari dènge rate aa pakanau ne dènge kanau bèsi, te ngaa na lèku èta si. Ka nidhu se laka-seti ne ho la'e asa era dhu kaliu.

Ropa Yesus si puru nèti dedha koha, ka dhèu huj'u ne mai asa Yesus. Hèia na pa'oo-parodha. Ka na pabèbhe iisi, aa na patitu kètu urutuu ètu haga Yesus. Hèia Yesus paredha nidhu sèra, aku Nèngu na, "Ee, nidhu! Rai eele nèti dhèu ne'e!"

Hèia dhèu huj'u ne pa'oo, peka na, "Baku gagu ja'a! Te ja'a ke'a Èu ne Yesus, Ana nèti Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele! Èu baku paj'èra ja'a!"

30 Ka Yesus karèi ne, "Ngara èu cee?"

Hèia nidhu se dhaa, aku rèngu na, "*Legion*, te ji'i se ae, sèmi sordad'u riho-riho." Na lii sèmi èèna, lula nidhu se ae-ae dhu maso ètu d'ara ngi'u dhèu èèna.

✡ 8:16 Mateos 5:15, Lukas 11:33 ✡ 8:17 Mateos 10:26, Lukas 12:2 ✡ 8:18 Mateos 25:29, Markus 4:25, Lukas 19:26 * 8:26 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi, peka na, 'Garasa'. Abhu kahèi sasuri cahag'e dhu suri na, 'Gadara'. Aa abhu kahèi dhu suri na, 'Gergesa'.

31 Nidhu se loe boe pamako Yesus, sèna ka
baku pua rèngu lasi asa d'ara Ro'a J'aj'èra,
nuka era taha koasa bhabhelu-katub'a.
32 Te ngaa dhu padètu ètu èèna, hahi
canau kateme dhu nyuu rai ètu sebhe
ledhe. Ka nidhu se manèngi Yesus, peka na,
"Pua la ji'i maso asa d'ara hahi sèi!" Hèia
Yesus d'èi kahèi. 33 Ka nidhu se kalua ka
nèti d'ara dhèu mone ne, lasi maso asa hahi.
Hahi se aa'i-aa'i ra huj'u, ka ra rai paj'ala
puru nèti sebhe ledhe ne, hèia caroco asa
d'ara dano. Aa cène, ka madhe aa'i-aa'i ra.
34 Ropa rèdhi sèmi èèna, dhèu madhenge
hahi se, rai lasi palème rae-rae ètu sèra,
lolo aa'i-aa'i ngaa dhu j'aj'i. 35 Ropa dhèu
ètu rae se tadèngi lii lolo se, ka lasi ae-ae
sèna ka neo rèdhi unu ra tatao dhu j'aj'i le.
D'ai era èèna, rèngu ladhe, na, dhèu dhu
nidhu tao èèna, madhèdi mau-mau padètu
ètu haga Yesus. Nèngu pake le mèdha-
papake, aa na huj'u heka. Ladhe rèdhi sèmi
ne'e, ka aa'i-aa'i ra j'aj'i madha'u. 36 Hèia
dhèu-dhèu dhu ladhe rèdhi ngaa dhu j'aj'i
ne, ra palolo dènge dhèu-dhèu dhu heka
mai sèra, tasamia ka dhèu huj'u ne èle nèti
papèd'a na. 37 Ka dhèu Garasa aa'i-aa'i ra
manèngi Yesus ho tèke eele rai rèngu, te
rèngu madha'u titu kèna.

Hèia Yesus si ca'e lasi asa dedha koha,
sèna ka lèpa hari asa cabèka dano Galilea.
38 Te ngaa dhèu deo na dhu nidhu tao, loe
boe pamako Yesus, aku nèngu na, "Ama!
Hud'i laa ja'a madhutu Ama kahèi!"

Te ngaa Yesus dhaa ne, peka na, 39 "Sèmi
ne'e ku laa! Be'a risi èu lèpa ka asa a'ari èu.
Lamu lolo aa'i dènge ra, na, Ama Lamatua
tao le j'ara dhu be'a hia èu."

Hèia dhèu ne kako palème d'ara kota ne,
na palolo dènge dhèu aa'i-aa'i ra, peka na,
Yesus ka dhu pa'èle nèngu.

Lamatua Yesus pamamuri hari ana bhèni nèti Yairus, aa pa'èle bhèni èci dhu lèke papèd'a bhèni

(Mateos 9:18-26, Markus 5:21-43)

40 Èle èèna ka, Yesus si lasi hari dènge
koha asa cabèka dano Galilea. Lod'o rèngu
puru nèti dedha koha, dhèu ae dhu mate
mema le Yesus. Dhèu se mai ae-ae ho
soru Ne. 41-42 Ètu ne'e abhu ca dhèu, ngara
na Yairus. Nèngu kapala èmu manèngi-
mangaj'i ètu d'ara kota ne. Ana na dhoka
ca dhèu di; ana bhèni, umur na canguru
dua tèu. Ana bhèni ne dhu pèd'a aae, oe
madhe. Ropa Yairus nèdhi Yesus mai, hèia
la'e patitu kètu urutuu na ètu madha Yesus.
Na manèngi ho Yesus dhuli èmu na, sèna ka
puri-pa'èle ana na.

Dhaa nare ka, Yesus madhutu dènge ne
asa èmu na. Aa dhèu ae madhutu rèngu. Ka
rèngu paseti èci dènge èci.

43 Abhu kahèi dhèu bhèni èci dhu kako
dènge rèngu. Bhèni ne dhu lèke papèd'a
dhèu bhèni dhu loe boe canguru dua tèu
kèna. Doi-dhari dènge mèdha-panyau na
èle aa'i le, ho b'ae dote-matarii. Te ngaa
abhu boe dhu bisa puri-pa'èle ne. Papèd'a
na asa na hoe.† 44 Ka na ara padètu-dètu asa
Yesus nèti kabodho. Hèia na gai lèke suu
kodho Yesus. Ropa na gai lèke kodho Yesus
ne, hèia papèd'a na èle dènge ka.

45 Cag'ag'a laa, Yesus titu taha. Hèia Na
karèi, peka na, "Cee ka dhu goi lèke Ja'a?"

Te ngaa abhu boe ca dhèu sa dhu man-
gaku. Ka Petrus b'ala, aku nèngu na, "Ama!
Dhèu ae-ae ka dhu tao paseti aa patule-
pajuku nèti kabodho. Sèmi ne'e ne, te'a na
cee ka dhu goi lèke Ama!"

46 Te ngaa Yesus peka dènge ne, "Aad'o!
Deo na Ja'a rasa abhu koasa dhu kalua nèti
ngi'u Ja'a. De Ja'a ke'a, na, ca dhèu dhu
sangaja gai Ja'a."

47 Ropa bhèni ne ne'a, na, nèngu bisa boe
pasili, hèia na madha'u titu kèna. Isi na
rèbha-rèbha, ka la'e patitu kètu urutuu ètu
madha Yesus. Hèia na lolo mi dhèu ae sèra,
nga tao ka nèngu gai Yesus. Aa na lolo
kahèi, na, ropa nèngu gai lèke Yesus, nèngu
èle dènge nèti papèd'a na.

48 Hèia Yesus lii dènge ne, peka na, "Ana
hèni! Èu èle nèti papèd'a, lula èu parcaya
Ja'a. Lèpa ka dènge mera-milu!"

49 Lod'o Yesus padhai lii era dènge bhèni
ne, ca dhèu nèti Yairus mai peka dènge ne,
"Ama, ee! Ana ama aad'o heka. Na madhe
le, de paj'èra ia ka Ama Mese."

50 Te ngaa ropa Yesus tadèngi nare lii
peka dhèu èèna, hèia Yesus lii dènge Yairus,
"Mau-mau! Baku madha'u! Parcaya mi
Ama Lamatua di. Nèngu ka dhu hia mamuri
mi ana èu."

51-53 Ropa rèngu d'ai èmu Yairus, dhèu ae
le. Ra tangi dènge d'ara pèd'a. Ka Yesus kai

† 8:43 Ètu sasuri lii Yunani, cahag'e dhu suri boe, "Doi-dhari dènge mèdha-panyau na èle aa'i le ho b'ae dote-matarii."

si, peka na, “Ae eele ka tangi laa! Ana ne madhe boe. Dhoka na bhèj'i di!”

Te ngaa dhèu se pahae boe, ra mari pakapengo hèb'a, te rèngu rèdhi unu ra ana ne ma'ète a'ae. Hèia Yesus manèngi sèna ka ina-ama nèti ana bhèni ne, Petrus, Yohanis dènge Yakobis maso lasi palere-lere dènge Ne. Dhèu leo sèra, Na hia si mate ètu li'u.

54 Rare d'ara, ka Yesus kèpe ai ana ne, hèia Na paroa peka na, “Ana! Kèd'i ka!” 55 Cag'ag'a laa, ana ne mamuri hari, ka na kèd'i titu. Hèia Yesus lii dènge ina ana bhèni ne, na, “Hia ana ne na'a!” 56 Ina-ama ana ne malaa-maloha. Te ngaa Yesus pasanèd'e si, baku palolo dènge dhèu, ngaa dhu j'aj'i ne.

9

Lamatua Yesus pua ana madhutu Na dhèu canguru dua sèra pakako sasab'a Na
(Mateos 10:5-15, Markus 6:7-13)

1 Ca lod'o, Yesus pakaboko nare ana madhutu Na, dhèu canguru dua sèra. Ka Na hia si koasa, ho babège eele nidhu, aa puri-pa'èle dhèu nèti rupa-rupa èi papèd'a. 2 Na pua si lasi lole j'ara-j'ara paredha Ama Lamatua, aa puri-pa'èle papèd'a dhèu ètu mia-mia. 3 Te ngaa Na peka dènge si, aku Nèngu na, “Sanèd'e paie-iie! Baku mèti kahèi ngaa-ngaa ètu j'ara. Kako dhoka dènge kodho ètu ua di. Baku mèti kodho silu. Baku mèti kahèi tatea, tas, gee j'ara, do doi-dhari! 4 Ladhe d'ai ka d'ara rae èci, abhu dhèu dhu soru miu, na lami pea dènge ne. Mage mi hag'e-hag'e èmu kahèi. Pea taruu ètu d'ara èmu èèna, toke miu pakèd'i, tèke eele rae èèna. 5 Ladhe miu maso asa d'ara rae èci, hèia dhèu-dhèu ètu sèra ro'o boe sèmi miu, aa ro'o boe nanene lii padhai miu, na, pakèd'i tèke eele rae èèna. Lod'o miu tèke eele rae èèna, tao madhutu ad'a ho caro eele ahu nèti haga miu. Aa mi peka dènge ra, ‘Miu se ladhe mo'o boe nanene lii ji'i, pe miu sèmi mere pala mi!’”✡

6 Èle ka, ana madhutu se lasi ka asa rae-rae. Ra lole dènge dhèu-dhèu Lii Lolo Be'a Ama Lamatua. Aa puri-pa'èle kahèi dhèu nèti papèd'a ètu mia-mia.

Dhèu aae Herodes bingu lula Yesus
(Mateos 14:1-12, Markus 6:14-29)

7 Ca tèka, rupa-rupa lii lolo lula-nèti Yesus ne d'ai le dhèu aae Herodes Antipas.* Ropa na tadèngi lii lolo se, hèia na bingu, lula dhèu cahag'e peka na, “Yesus ne, nuka Yohanis tuka sarani, dhu mamuri hari le.” 8 Aa cahag'e hari peka na, “Nèngu ne, baki Elia dhu mamuri hari.”

Abhu dhu leo hari, peka na, “Nèngu ne, ca dhèu nèti dhèu rèti lii padhai Lamatua dhu uru-uru sèra.”✡

9 Te ngaa Herodes sanèd'e era, peka na, “Ca hari ni, ja'a pua le poro pama'ète kètu Yohanis. De na mamuri hari, do? Aa ca dhèu ne, cee hari?” Ka na tenge j'ara, sèna ka patoo madha dènge Yesus.

Lamatua Yesus panga'a lèmi riho dhèu
(Mateos 14:13-21, Markus 6:30-44, Yohanis 6:1-14)

10 Ca lod'o, ana madhutu dhu Yesus pua sèra, lèpa mai pa'èci hari dènge Ne. Ra lolo dènge Ne aa'i-aa'i dhu rèngu tao. Ka Yesus si kako mesa-mesa ra asa era èci, dhu padètu dènge rae Betsaida, ho ra ae ètu èèna. 11 Te ngaa dhèu ae dhu re'a rare, na, Yesus si neo lasi sa mia, ka ra paki'u re limuri. Yesus sèmi si, hèia Na pa'èle dhèu pèd'a aa'i-aa'i, aa Na peka-padhai dènge ra, j'ara-j'ara Ama Lamatua nèd'u paredha.

12 Ropa d'ai lod'o nihia, ka canguru dua ana madhutu Yesus sèra, peka dènge Ne, “Be'a risi Ama pua dhèu se'e lasi asa rae-rae dhu padètu dènge era ne'e, sèna ka ra tenge nganga'a unu ra. Aa hud'i laa ra lasi tenge era ho j'unu taha. Te era dhu kaj'èu nèti rae sèmi ne'e, tasamia ka rèngu bisa abhu ra'a-rinu?”

13-14 Te ngaa Yesus b'ala si, peka na, “Sèmi ne'e! Miu ka dhu panga'a si!”

Hèia ana madhutu se dhaa, peka na, “Ira ii! Ama, ee! Tasamia bisa sèmi èèna? Dhèu se risi nèti lèmi riho dhèu! Èèna dhèu mone di, ige mèka bhèni dènge ana niki! Ètu d'ara adhe-aai ji'i, abhu dhoka roti lèmi bua, dènge i'a dua ngi'u di. Ladhe Ama neo sèna ka ji'i panga'e dhèu se'e, tasa mera mia ho ji'i hèli nganga'a ae-ae hia ra?!”✡

✡ 9:5 Lukas 10:4-11, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 13:51 * 9:7 Herodes Antipas ne, ana nèti Herodes Kapai. Herodes Kapai èèna ka pua pamadhe ana iiki-ana iiki ètu Betlehem lèke dènge lod'o rara iisi Lamatua Yesus. Ladhe ètu Mateos 2:16-18. ✡ 9:8 Mateos 16:14, Markus 8:28, Lukas 9:19 ✡ 9:13-14 Mateos 14:21

Ka Yesus dhaa, “Pakaboko si madhèdi
lèmi nguru-lèmi nguru dhèu, ca kaboko.”
15 Hèia lasi tao sèmi èèna. 16 Ropa dhèu se
madhèdi, ka Yesus nare roti lèmi bua dènge
i'a dua ngi'u sèra. Ka Na tangara sa dedha,
ho Na manèngi makasi. Èle ka Yesus pamae
roti dènge i'a sèra. Hèia Na j'ole sa ana-
ana madhutu Na, ho papala mi dhèu-dhèu
sèra. 17 Dhèu aa'i-aa'i se ra'a toke bècu. Ka
nganga'a dhu risi sèra, kaboko rare pènu
canguru dua soe.

Petrus mulai ne'a mèu, na, Lamatua Yesus, nuka Kristus
(Mateos 16:13-19, Markus 8:27-29)

18 Ca tèka, Yesus la'e mesa Na ho saba-
j'a ètu era èci. Hèia ana madhutu Na
mai ka pa'èci dènge Ne. Sabaj'a nare, ka
Yesus karèi si, aku Nèngu na, “Miu tadèngi-
tadèngi dhèu palolo na Ja'a ne, cee?”
19 Hèia ra dhaa, “Cahag'e peka na, Yoha-
nis tuka sarani. Aa cahag'e peka na, baki
Elia. Ladhe aad'o, na, ca dhèu nèti dhèu rèti
lii padhai Ama Lamatua uru-uru sèra dhu
mamuri hari.”✡
20 Hèia Yesus karèi hari si, peka na, “Mad-
hutu a'abhu miu, na, Ja'a ne, cee?”
Ka Petrus dhaa, “Ama ne, Kristus, nuka
Dhèu dhu Ama Lamatua paj'uj'u karèi nèti
uru ka!”✡
21 Èle ka Yesus kai si, sèna ka baku ale
dènge dhèu èci sa, peka na, Nèngu na,
Kristus.

Lamatua Yesus peka j'ara mamadhe, dènge mamuri hari Na
(Mateos 16:21-28, Markus 8:31—9:1)

22 Ka Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, “Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Ja'a hud'i pasae ku rupa-rupa j'a-
j'èra dhu bia. Bèli-camèd'a dhèu heka ad'a
Yahudi, kètu agama Yahudi dènge mese
agama sèra, ro'o boe sèmi, ladhe peka, na,
Ja'a ne Kristus. Aa èèna na, ra pamadhe
Ja'a. Mema tare'a-re'a Ja'a madhe, te ngaa
asa camèd'a èèna, Ja'a mamuri hari!”†
23 Èle ka Na peka dènge dhèu ae se,
aku Nèngu na, “Dhèu dhu neo madhutu
Ja'a, nèngu hud'i madhutu dènge d'ara
kateme ètu lod'o bèli-lod'o bèli. Nèngu
hud'i core eele ku dad'èi d'ara na. Nèngu
hud'i madhutu taruu, masi ka dhèu neo
pamadhe ne, nuka sèmi dhèu pasae aj'u
palolo-palèbha na, ho la'e asa era ra pa-
madhe ne.✡ 24 Te dhèu dhu sadia madhe
lula madhutu Ja'a, bèli-camèd'a nèngu unu
mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua. Te
ngaa dhèu dhu neo dhoka mamuri hia ngi'u
aae na, bèli-camèd'a nèngu pakaj'èu-j'èu
nèti Lamatua.✡ 25 Ladhe dhèu unu aa'i
ngaa-ngaa ètu rai-haha ne, te ngaa Ama
Lamatua tule eele ne, a'oto na ngaa? 26 Ja'a
ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. De dhèu dhu
makae madhutu Ja'a, aa makae sèmi lii aj'a
Ja'a, Ja'a kahèi makae mangaku nèngu ètu
madha Ama Lamatua, lod'o Ja'a lèpa mai
nèti sorga. Te bèli-camèd'a Ja'a puru mai
dènge dadedha Ama Ku, palere-lere dènge
ana-ana pajuu Na nèti sorga. 27 Ja'a peka
patare'a dènge miu. Abhu pèri-pèri nèti
miu ètu se'e se, bèli-camèd'a ladhe rèdhi
unu ra Lamatua nèd'u paredha, heka ra
madhe kèna.”

Rupa Yesus ub'a eele ètu kolo ledhe
(Mateos 17:1-8, Markus 9:2-8)

28 Èle aru lod'o, ka Yesus nèti Petrus,
Yohanis dènge Yakobis, lasi ca'e asa ledhe
èci, ho neo sabaj'a. 29 Dhu Na sabaj'a era,
rèhu Na j'aj'i leko-leo, aa mèdha-papake Na
pudhi lao-lao.
30 Cag'ag'a laa, dhèu dua cèu mai. Dhèu
se, nuka baki Musa dènge baki Elia. Ka ra
padhai lii dènge Yesus. 31 Dua ra ladhe na
le'e-le'e hèti-hèti. Tèlu ra padhue-padhai
lula-nèti mamadhe Yesus bèli-camèd'a ètu
Yerusalem.
32 Lod'o èèna, Petrus dènge angalai na
dhèu dua sèra musi madha sakaa titu kèna,
ka ra bhèj'i luu. Ropa ra kabèdhi, hèia rèdhi
Yesus titu dènge dhèu dua. Aa rèdhi Yesus
dhu kaha'a kahèi.
33 Ropa Musa dènge Elia neo lèpa, Petrus
bingu, ne'a heka tao tasamia. Ka na padhai
lii leli, na peka na, “Ama! Ji'i ètu ne'e, be'a
d'ai seli! De hua iia ji'i tao paleo tèlu bua.
Cue hia Ama, cue hia baki Musa, aa cue hari
hia baki Elia.” 34 Te ngaa ropa Petrus padhai
lii era, ra'i-liru puru mai, ka saguru rare

✡ 9:19 Mateos 14:1-2, Markus 6:14-15, Lukas 9:7-8 ✡ 9:20 Yohanis 6:68-69 † 9:22 Lii Yunani ladhe ra ige lod'o, nuka: deo ne'e ne, lod'o ka èci (1); bèli = lod'o ka dua (2); camèd'a = lod'o ka tèlu (3). De mamadhe Lamatua Yesus ra ige lèke lod'o ka èci (nuka Jumat Agung), aa lod'o Na mamuri hari nèti mamadhe Na lèke lod'o ka tèlu, nuka camèd'a (Migu Paska). ✡ 9:23 Mateos 10:38, Lukas 14:27 ✡ 9:24 Mateos 10:39, Lukas 17:33, Yohanis 12:25

rèngu. Hèia Petrus si madha'u bia. [35] Ka ra
tadèngi lii nèti d'ara ra'i-liru èèna, peka na,
"Ne'e ne, Ana Ja'a dhu Ja'a hag'e kore le!
Ladhe Na padhai lii, nanene Ne paie-
iie!"✡
[36] Ropa lii na èle, Petrus si ladhe rèdhi
dhoka Yesus mesa-mesa na. Rèngu tèlu ra,
peka boe dènge dhèu èci sa, ngaa dhu rèngu
rèdhi le. D'ai nèbhu ku, heka ra palolo
dènge dhèu leo kèna.

Lamatua Yesus puri-pa'èle ana èci dhu nidhu bhelu tao ne
(Mateos 17:14-18, Markus 9:14-27)

[37] Asa bèli èèna, lod'o Yesus dènge Petrus
si puru mai nèti ledhe, dhèu ae mai paraga
dènge Yesus. [38] Ka dhèu èci rodhe Ne, peka
na, "Ama Mese! Ladhe ku ana mone ja'a ca
dhèu ne laa! [39] Te abhu nidhu dhu loe boe
kèpe ne, ka na pakèce sahèka, aa nyanyoko
ne, toke hèb'a na horo karaka. Nidhu ne
loe boe dhadhedhe ana ne, aa d'èi boe hia
ana ne ae nare ciki sa. [40] Ja'a manèngi le
kahèi ana madhutu Ama se ho ra babège
eele nidhu ne, te ngaa tao rare boe!"
[41] Ka Yesus jèke si, peka na, "Eeh! Miu se
parcaya boe, na, Lamatua bisa pa'èle dhèu
nèti papèd'a ra. Miu mema dhèu dhu me'a
boe mamuri madhutu j'ara mola! De Ja'a
hud'i tatae hari miu toke pèri lod'o?"
Hèia Na peka dènge ama ana ne, "Mèti
ana mu sa ne'e mai!"
[42] Ropa pakako rèti ana ne asa Yesus, hèia
nidhu hake pabèbhe, aa rarumu ne. Te ngaa
Yesus paredha nidhu ho kalua tèke eele ana
ne, hèia na èle dènge. Ka Yesus hia ana ne
asa ama na la'e. [43] Dhèu-dhèu ètu sèra dhu
ladhe rèdhi koasa Yesus, aa'i-aa'i ra malaa-
maloha.

Lamatua Yesus peka hari j'ara mamadhe Na
(Mateos 17:22-23, Markus 9:30-32)

[43b] Ropa dhèu se padhue era tadha malaa
dhu Yesus tao, Nèngu lii dènge ana mad-
hutu Na, aku Nèngu na, [44] "Miu patadhe paie
lii padhai Ja'a ne! Nèbhu boe dhèu neo
pahie Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne. Ka
ra soro Ja'a asa d'ara adhe-aai dhèu leo."
[45] Te ngaa ana madhutu Na se bingu. Masi
ka rèngu dhane rare boe sasoa na, te ngaa
ra madha'u karèi Ne, sasoa na ngaa.

Cee ka dhu j'aj'i dhèu re madha
(Mateos 18:1-5, Markus 9:33-37)

[46] Ca lod'o, ana madhutu Yesus pasisu
lula-nèti rèngu se, cee ka dhu bèli-camèd'a
j'aj'i dhèu re madha.✡ [47] Te ngaa Yesus ne'a
ngaa dhu rèngu pasisu. Ka Na paroa nare
ana iiki ca dhèu, hèia Na patitu ètu karasa
Na. [48] Ka Yesus peka dènge ra, "Nanene
paie! Dhèu dhu madhutu Ja'a, ho na ladhe-
leru dhèu haha, dhu sama sèmi ana iiki ne,
sasoa na nèngu ladhe-leru Ja'a kahèi. Aa na
ladhe-leru kahèi Ama Ku ètu sorga dhu pua
Ja'a mai asa rai-haha ne. Abhu dhèu ae dhu
pusi-pahae boe dhèu sèmi se'e se. Dhèu
se'e, nuka: dhu unu aad'o, dhu susa, dhu
laku-laku boe, dhu kalua aapa, aa dènge
dhèu haha. De dhèu dhu d'èi lalau-lalo'o
dhèu sèmi se'e se, madhutu Ama Lamatua,
nèngu ka dhu dhèu re madha."✡

Dhèu cee dhu lab'a boe èdhi, nèngu èèna angalai èdhi
(Markus 9:38-40)

[49] Hèia Yohanis peka dènge Yesus, aku
nèngu na, "Ama! Ca lod'o ji'i ngèdhi ca
dhèu babège eele nidhu, dènge ale kolon-
gara Ama. Ka ji'i kai ne, sèna ka na ale ia ka
ngara Ama, lula nèngu ne dhèu èdhi boe."
[50] Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Baku!
Te dhèu dhu lab'a boe èdhi, nèngu èèna
angalai èdhi."

Dhèu ca rae ètu Samaria ro'o boe sèmi rare Lamatua Yesus

[51] Yesus ne'a le lod'o Na ca'e asa sorga
dètu le. Ka Na pama'ète nare, ho la'e asa
kota Yerusalem. [52] Na pua dhèu lasi uuru,
sèna ka ra lalau nganga'a-nganginu. Ka
dhèu lasi uuru se, maso lasi asa d'ara rae
cue ètu propensi Samaria, ho lalau mema
era rèngu manubha. [53] Te ngaa dhèu ètu
Samaria se, ro'o boe sèmi rare Yesus si, lula
Nèngu neo la'e sogo-tagu Ama Lamatua ètu
kota Yerusalem.‡ [54] Ropa Yakobis dènge
Yohanis tadèngi lii ne'e, ka ra pamako
Yesus, aku rèngu na, "Ama! Tasamia na ti
manèngi Ama Lamatua papuru ai mai nèti
dedha-liru, ho tunu pakèpu si?"✡

✡ 9:35 2 Petrus 1:17-18, Yesaya 42:1, Mateos 3:17, 12:18, Markus 1:11, Lukas 3:22 ✡ 9:46 Lukas 22:24 ✡ 9:48 Mateos 10:40, Lukas 10:16, Yohanis 13:20 ‡ 9:53 Era dhèu Samaria sogo-tagu mi Ama Lamatua ètu ledhe Gerasim, ètu rai rèngu. Rèngu se nèbhu le dhu tao lii langu dènge dhèu Yahudi dhu mangaj'i mi Ama Lamatua ètu kota Yerusalem.
✡ 9:54 2 Dhèu Aae sèra 1:9-16

55 Te ngaa Yesus ladhe asa dua ra, hèia Na
kai si, peka na, “Baku pangee sèmi èèna.”
56 Èle èèna ka, lasi hari asa rae leo.

J'ara-j'ara madhutu Lamatua Yesus
(Mateos 8:19-22)

57 Ropa rèngu kako era, dhèu èci lii dènge
Yesus, peka na, “Ama! Ama neo asa mia
èèna ka, ja'a neo madhutu Ama taruu!”
58 Hèia Yesus b'ala, peka na, “Be'a kahèi!
Te ngaa pangee ku laa. Dhèu aa'i-aa'i dènge
era pea-palu'u. Sèmi èèna kahèi dènge
badha-manu. Busa hui lèpa la'e asa d'ara
ro'a na. Manu-bhui lasi asa d'ara rèd'a ra.
Te ngaa Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a,
dènge boe era pea-palu'u ho pasoru iisi Ja'a
ne. Era lalaka kètu, aad'o kahèi.”
59 Ca tèka, Yesus paroa dhèu leo ca dhèu,
ka Na peka, “Mai madhutu Ja'a, ho j'aj'i
dhèu Ja'a.”
Ka dhèu ne dhaa, aku nèngu na, “Be'a
kahèi, do! Te ngaa sèmi ne'e, Ama. Hud'i
ja'a lèpa ku ladhe-leru ina-ama ja'a. Ladhe
padhane kore ama ku, heka ja'a madhutu
kèna.”
60 Te ngaa Yesus peka dènge ne, “Sèmi
ne'e! Hud'i laa dhèu dhu parcaya boe
Lamatua, uri dhèu rèngu dhu madhe. Te
ngaa miu dhu lèka Lamatua, sasab'a miu
lami peka-padhai j'ara-j'ara paredha Ama
Lamatua.”
61 Abhu dhèu leo dhu peka na, “Be'a
kahèi. Ja'a neo madhutu Ama taruu. Te
ngaa hud'i ja'a laku palangu ku lii dènge
a'ari ja'a, heka ja'a mai madhutu Ama.”✡
62 Te ngaa Yesus lii dènge ne, “Sèmi ne'e.
Ladhe dhèu neo pare rai, te ngaa tao hari
ngaa-ngaa dhu leo, toke bhèlu sèle, tatu
oka na j'aj'i boe. Sèmi èèna kahèi dènge
dhèu dhu pama'ète nare le neo madhutu
Ja'a, te ngaa pangee taruu mamuri na lod'o
dhu uru sèra. Dhèu sèmi èèna gaguna na
aad'o j'aj'i dhèu sab'a ètu d'ara paredha
Ama Lamatua.”

10

Lamatua Yesus pua ana madhutu Na,
pidhu nguru dua dhèu

1 Èle èèna, Yesus hag'e nare ana madhutu
Na dhu leo, pidhu nguru dua dhèu.* Ka Na
hag'e si, dua-dua dhèu, sèna ka lasi uuru asa
era-era dhu Nèngu neo la'e. 2 Hèia Na pua
si, aku Nèngu na, “Abhu dhèu ae dhu nuka
sèmi are dhu karara le. Ka lamatua oka pua
dhèu sab'a na lasi g'ètu are se. De miu hud'i
sabaj'a, sèna ka Ama Lamatua hia tabha
dhèu-dhèu sab'a Na, ho oru rare dhèu-dhèu
dhu neo madhutu Ja'a. Lula dhèu dhu neo
madhutu Ja'a, ae. Te ngaa dhèu sab'a dhoka
ciki oo'e di.✡

3 De lami ka! Ja'a pua miu lami asa dhèu
ae. Te ngaa sanèd'e sèmi ne'e. Miu èci èèna
ka dènge ana kahib'i-kalèbho dhu lami asa
talora aae busa hui dhu bhelu.✡

4 Miu baku mèti doi-dhari, tas tao mèdha-
papake, do salapa dhu risi ètu d'ara kakako
miu. Mage core eele ai lod'o dènge padhai
lii iia d'ara dènge dhèu ètu talora j'ara.

5-8 Ladhe miu maso asa d'ara rae èci, miu
baku pidha-pidha era pea. Ladhe dhèu sèmi
rare miu dènge be'a ètu d'ara èmu cue, pea
dhoka ètu èèna toke miu pakèd'i tèke eele
rae èèna. Ladhe miu maso asa èmu cue,
miu hud'i manèngi sèna ka Ama Lamatua
hia berkat mi dhèu isi èmu èèna. Ladhe
lamatua èmu ètu sèra sèmi nare miu dènge
be'a, tatu Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na
mi isi èmu èèna. Te ngaa ladhe ro'o boe
sèmi miu, na, hud'i laa Lamatua pad'elo
d'ara hua iia Na hia miu mesa mi. Ladhe
miu maso asa èmu cue, do, asa rae èci, ra hia
miu nganga'a, mi'a-minu laa dènge karej'e.
Te ra hia èèna pamèci dènge èi kabhèsu miu
dhu hae.✡ 9 Puri-pa'èle dhèu rèngu dhu
pèd'a. Aa peka-padhai dènge dhèu sèra, na,
‘Paredha Ama Lamatua ètu katanga madha
miu le!’

10 Te ngaa abhu kahèi rae dhu dhèu ra ro'o
boe sèmi rare miu. Ladhe ra tao miu sèmi
èèna, na, lami titu asa j'ara-j'ara ètu d'ara
rae èèna, mi lii dènge ra, peka na, 11 ‘Nanene
paie! Miu dhèu dhu ètu d'ara rae ne. Ji'i
mai le ngèti Lii Lolo Be'a Lamatua hia miu,
te ngaa miu pusi-pahae boe. De ji'i caro eele
ahu rae ne'e nèti haga ji'i, ho j'aj'i mi tadha
dhu peka na, pe bèli-camèd'a sèmi mere
pala mi! Te ngaa sanèd'e paie-iie! Paredha
Ama Lamatua ètu katanga madha miu le.’✡

✡ 9:61 1 Dhèu Aae sèra 19:20 * 10:1 Sasuri lii Yunani cahag'e suri, na, ‘ana madhutu 72 dhèu’. Dhu leo hari suri, na, ‘ana madhutu 70 dhèu’. Madhutu terjemahan dhu hiu, ae dhu pili ‘72 dhèu’. ✡ 10:2 Mateos 9:37-38 ✡ 10:3 Mateos 10:16 ✡ 10:5-8 1 Korintus 9:14, 1 Timotius 5:18 ✡ 10:11 Mateos 10:7-14, Markus 6:8-11, Lukas 9:3-5, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 13:51

12 Miu me'a, sina ma, bhabhelu dhèu kota
Sodom? Ja'a pasanèd'e miu! Bèli-camèd'a,
d'ai lod'o èle rai-haha ne, Ama Lamatua
huku dhèu-dhèu dhu ro'o boe sèmi rare
miu, bia risi nèti dhèu Sodom!”✡

Dhèu dhu ro'o boe sèmi rare Lamatua Yesus
(Mateos 11:20-24)

13 Ka Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, “Mate unu miu dhu pea ètu
rae Korasin† dènge miu ètu rae Betsaida!
Miu dui mere j'aj'èra! Ja'a tao tadha-tadha
malaa ètu katanga madha miu, te ngaa miu
mo'o boe parcaya Lamatua. Ngaa hari miu
dhèu Yahudi dhu peka na, miu tadhe Ne.
Ladhe sèmi tadha-tadha malaa se, dhu Ja'a
tao ètu rae miu, lèke ètu kota Tirus dènge
kota Sidon, tatu nèbhu nare sange ne'e
dhèu sèra ele-ho'a le, aa ra tèke eele sasala-
sasigo ra, ho mai madhutu Lamatua. Aa
rèngu tatu pake le mèdha sasusa, dènge
tao ahu ètu kètu ra j'aj'i mi tadha dhu
peka na, rèngu manyasa nèti sasala-sasigo
ra. Te ngaa dhèu Tirus dènge dhèu Sidon
sèra, dhèu Yahudi boe. De ra peka boe, na,
rèngu dhèu dhu tadhe Lamatua.✡ 14 Tare'a!
Miu ladhe ku laa! Bèli-camèd'a d'ai lod'o
Lamatua pama'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i,
hahuku nèti Lamatua mi dhèu Tirus dènge
dhèu Sidon samaa risi nèti hahuku miu.

15 Mata unu miu, kabarai Kapernaum!
Miu baku pangee, na, bèli-camèd'a
Lamatua nedhe miu pamaso asa d'ara
sorga. Aad'o! Mola-mèu èi! Èèna na
Lamatua pèci miu asa d'ara naraka lami!✡

16 Sanèd'e pabe'a-be'a. Dhèu dhu nanene
lii miu, nuka sèmi rèngu nanene Ja'a. Aa
dhèu dhu pusi boe nanene miu, èci èèna ka
ra pahae boe Ja'a. Aa dhèu dhu ro'o boe
nanene Ja'a, èci èèna ka dènge rèngu dhu
pusi-pahae boe Ama Lamatua, dhu pua Ja'a
mai asa rai-haha ne.”✡

Ana madhutu Yesus dhèu pidhu nguru dua
sèra lèpa hari

17 Ropa ana madhutu pidhu nguru dua
sèra lèpa hari mai,‡ d'ara ra karej'e bia. Ka
ra lole dènge Yesus, aku rèngu na, “Ira ii!
Kakako ji'i ne, be'a bia! Ropa ji'i pake kolon-
gara Ama ho babège eele nidhu, na, nidhu
sèra nanene lii ji'i, hèia ra rai bhalèta.”

18 Te ngaa Yesus b'ala si, peka na, “Mema
tare'a! Lod'o miu tao sèra sa, Ja'a ladhe
kèdhi Ama Lamatua pèci eele nidhu dènge
dhèu aae ra nèti dedha-liru nèi, nuka sèmi
bela dhu kaha'a nèti haa, nèti dhimu!
19 Sanèd'e! Dhèu aae nidhu èèna, musu èdhi.
Aa nèngu dènge koasa kahèi. Te ngaa Ja'a
pangèd'u le miu koasa, ho palaho koasa na.
Ladhe miu j'èli lèke kaisao, do karaka rai,
miu ngaa-ngaa tao boe. Ngaa èci sa bisa
boe paj'èra miu.✡ 20 Miu karej'e lula nidhu
nanene miu. Be'a kahèi, te ngaa sèra sa ana
iiki era! Dhu be'a risi, d'ara miu karej'e, lula
Lamatua suri nare le ngara miu, j'aj'i ana
kabarai Na ètu sorga.”

D'ara Lamatua Yesus karej'e-karae
(Mateos 11:25-27, 13:16-17)

21 Lod'o èèna, Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci tao d'ara Yesus karej'e-karae. Hèia
Na koa-kio Ama Lamatua, peka na, “Ama
dhu j'aj'i Lamatua ètu dedha-liru dènge rai-
haha. Ja'a manèngi makasi ae-ae, lula Ama
pa'abhe j'ara-j'ara se'e nèti dhèu dhu tao
iisi d'èlu-mèu dènge dhèu lela dedha. Te
ngaa Ama bhoke patalele aa'i-aa'i se hia
mi ana iiki-ana iiki dènge dhèu-dhèu dhu
pahaha iisi. Tare'a Ama! Lula èèna ka dhu
pakarej'e d'ara Ama!”

22 Hèia Yesus peka dènge dhèu ae sèra,
aku Nèngu na, “Nanene paie! Ama Ku ètu
sorga pangèd'u aa'i le koasa mi Ja'a. Dhu
tadhe mèu, Ja'a ne cee, dhoka Ama di. Aa
dhu tadhe mèu, Ama èèna cee, dhoka Ana
nèti Ama di, nuka Ja'a ne. Aa Ja'a hag'e kore
dhèu leo, sèna ka nori si, ho ra tadhe mèu
Nèngu kahèi.”✡

23 Ka Yesus kabib'a asa ana madhutu Na,
hèia Na peka dènge rèngu mesa ra, aku
Nèngu na, “Miu se oto titu kèna, lula mèdhi
le koasa Lamatua. 24 Dhèu aae-dhèu aae
dènge dhèu rèti lii padhai Lamatua uru-
uru sèra, d'èi titu kèna neo rèdhi ngaa dhu
miu limuri ne mèdhi, te ngaa rèdhi boe.

✡ 10:12 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:24-28, Mateos 10:15, 11:24 † 10:13 Suri madhutu lii Idhonesia, ‘Khorazim’. Lii uuru nèti lii Yunani dhu suri tèke, Χοραζίν ‘Choradzin’. ✡ 10:13 Yesaya 23:1-18, Yeskial 26:1—28:26, Yoel 3:4-8, Amos 1:9-10, Sakaria 9:2-4 ✡ 10:15 Yesaya 14:13-15 ✡ 10:16 Mateos 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, Yohanis 13:20 ‡ 10:17 Sasuri lii Yunani suri na, ‘ana madhutu 72 dhèu’. Cahag'e hari peka na, ‘ana madhutu 70 dhèu’. Nèti terjemahan dhu hiu, ae ka dhu suri, ‘72 dhèu’. ✡ 10:19 Lii Sod'a Koa-Kio 91:13 ✡ 10:22 Yohanis 3:35, 10:15

Rèngu d'èi kahèi neo tadèngi ngaa dhu miu
nanene ne, te ngaa ra tadèngi rèdhi boe."

Dhèu Samaria dhu d'ara hualaa

25 Ca tèka, ca dhèu d'èlu-mèu atora agama
Yahudi, titu ho neo sèku pamanahu Yesus.
Na karèi peka na, "Ama Mese! Mu peka
ku laa! Ja'a ad'u j'ara sèmi ngaa, sèna ka
ja'a mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua
ètu sorga?"

26 Ka Yesus b'ala ne, aku Nèngu na, "Musa
suri tasamia lula-nèti j'ara ne'e ne? Aa
madhutu mame'a èu, tasamia?"

27 Hèia dhèu ne dhaa peka na, "Na suri
sèmi ne'e ka:
'Èu hud'i sue ku Ama Lamatua, *risi* nèti
ngaa-ngaa aa'i-aa'i ra.
Nèti èèna ka, d'ara èu hud'i d'èi Nèngu
titu kèna,
sab'a pa'èra ho madhutu dad'èi Na,
aa tadhe mèu Ne.'
Dhu suri kahèi, peka na, 'Èu hud'i sue ku
dhèu èu, sama sèmi èu sue ngi'u èu mesa
mu.'"✡

28 Hèia Yesus b'ala ne, "Dhu lèke kèna!
Ladhe èu tao madhutu sèmi sèra, na, èu
mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua."✡

29 Te ngaa dhèu ne, tao iisi na sèmi dhèu
mola sa. Ka na karèi hari Yesus, aku nèngu
na, "Te ngaa, 'dhèu ja'a' èèna, ka cee?"

30 Hèia Yesus b'ala ne, peka na, "Sèmi
ne'e. Ja'a neo lolo dènge èu lii pakasame
èci. Pe èu mesa mu ka dhu peka, na, mia ka
dhu tare'a-re'a 'dhèu èu'. Lii pakasame ne,
sèmi ne'e ka: ca lod'o, abhu dhèu Yahudi
ca dhèu pakèd'i nèti kota Yerusalem, puru
la'e asa kota Jeriko. Te ngaa ropa d'ai talora
j'ara, cag'ag'a laa parapo mai game paroe
ne. Ra game, aa parame rare aa'i doi-dhari
dènge mèdha-papake dhèu ne. Ka parapo
se core ne asa sebhe j'ara la'e, aa ra rai tèke
eele ne. Dhèu ne, oe madhe.

31 Te ngaa nèbhu boe, ka ama agama
Yahudi ca dhèu puru mai re j'ara èèna. Te
ngaa ropa na ladhe nèdhi dhèu ne dhu diu
raa, aa dhu tarenga ètu sebhe j'ara, ama
agama ne titu boe sa hèi, ho uri dhèu ne. Na
kako paseli eele dhèu ne'e, la'e asa cabèka
j'ara, ka na taruu. 32 Nèbhu boe ka dhèu
leo hari èci kako re èèna. Nèngu ne nèti
suku Lewi dhu tema sab'a ètu d'ara Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua. Ropa
nèdhi dhèu ne dhu baa-baa ètu sebhe j'ara,
hèia la'e padètu-dètu ho ladhe, te ngaa na
bara boe ne kahèi. Na sigo eele j'ara, ka la'e
taruu.

33-34 Nèbhu boe ka, dhèu èci nèti rai
Samaria mai re j'ara èèna dènge badha
keled'ei na. Dhèu Yahudi pahae boe dhèu
Samaria. Te ngaa ropa dhèu Samaria ne
nèdhi dhèu dhu lèke rapo èèna, ka d'ara
na mèke boe. Na mai padètu-dètu ho neo
sarad'e ne. Ka pamèu nu'a dhèu ne dènge
èi anggor, hèia na pana'i dènge èi mènyi.
Aa na parbaan nu'a na, èle ka na paca'e asa
keled'ei na. Hèia nèti ne la'e asa d'ara kota.
Na pamaso ne asa d'ara losmen, aa lalau
pabe'a-be'a ne.✡

35 Asa bèli mad'ae èèna, dhèu ne la'e b'ae
uuru kètu, doi iia dua bua§ mi lamatua
losmen ne, ka na peka, 'Pake uuru doi ne
ho lalau dhèu ne toke èle. Ladhe d'ai boe,
pake uuru doi èu. Pe ja'a lèpa, pula hari doi
sèra.'"

36 Lii pakasame Yesus ne d'ai sange ne'e
ka. Hèia Yesus karèi mi dhèu d'èlu-mèu
atora agama Yahudi ne, aku Nèngu na,
"Madhutu èu, mia ka dhu tare'a-re'a 'dhèu
nèngu,' mi dhèu dhu lèke rapo ne?"

37 Ka dhèu ne dhaa, peka na, "Tatu dhèu
dhu lalau ne toke èle."

Hèia Yesus lii, peka na, "Tare'a! De lamu
ka, tao madhutu sèmi èèna."

Lamatua Yesus, Marta dènge Maria

38-40 Èle èèna ka, Yesus dènge ana mad-
hutu Na, lasi taruu asa Yerusalem. Hèia ra
dhuli ètu rae èci. Ètu era ne'e, dhèu dua
dhu pa'a'ari, ngara ra, Marta dènge Maria.
Marta manèngi ho Yesus si manubha ètu
èmu rèngu. Ka ra pea taha ètu èèna.

Ropa Yesus madhèdi ho aj'a si, Marta
bhute dènge pananasu. Te ngaa ari na
Maria, madhèdi padètu-dètu haga Yesus,
ho nanene lii padhai Na. Nèbhu boe ka
Marta mai ka'ugu ètu madha Yesus, aku
nèngu na, "Ama! Tasamia, ee? Ja'a
d'ai madhe lalau nganga'a-nganginu mesa-
mesa ku, te ngaa ari ja'a madhèdi mau-mau.
Peka ku dènge ne laa, sèna ka mai bara ja'a
ètu dapu ne."✡

✡ 10:27 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:5 ✡ 10:28 Mateos 22:35-40, Markus 12:28-34, Atora nèti Ama-ama Agama 18:5 ✡ 10:33-34 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 28:15 § 10:35 Lii Yunani suri, peka na, "dua dinari". ✡ 10:38-40 Yohanis 11:1

41 Te ngaa Lamatua Yesus dhaa, na,
"Marta. Èu ne bhute dènge ngangee rupa-
rupa. 42 Be'a kahèi do, te ngaa j'ara èci dhu
be'a risi. Maria pili nare dhu be'a risi le,
nuka madhèdi ho nanene Lii Lolo Be'a nèti
Ja'a. Dhèu bisa boe parame rare nèti nèngu
Lii Lolo Be'a ne."

11

"Aj'a ji'i sabaj'a"
(Mateos 6:9-13, 7:7-11)

1 Ca tèka, Yesus la'e manèngi-mangaj'i.
Manèngi-mangaj'i nare, hèia ana madhutu
Na ca dhèu mai, ka na manèngi, aku nèngu
na, "Ama! Yohanis tuka sarani, aj'a ana
madhutu na ka re'a sabaj'a. Ji'i manèngi
sèna ka Ama aj'a ji'i sabaj'a kahèi."
2 Ka Yesus peka, na, "Be'a! Sabaj'a pake
conto sèmi ne'e:
Ama! Kolongara Ama dhu mola-mèci.
Hud'i laa dhèu aa'i-aa'i j'oka padedha-
dedha kolongara Ama dhu kapai na.
Hud'i laa Ama j'aj'i Dhèu Aae mi dhèu aa'i-
aa'i.
3 Ama hia laa ji'i bèli-bèli, nganga'a dhu d'ai.
4 Ji'i manèngi Ama pabhèlu eele sasala-
sasigo ji'i,
nuka sèmi ji'i kahèi pabhèlu eele
sasala-sasala dhèu dhu tao mi
dedha ji'i.
Ama magee ji'i, sèna ka ji'i baku ad'u-ue
bhelu-katub'a."
5-6 Èle èèna ka, Yesus nori hari si, j'ara-
j'ara sabaj'a. Na pake upama, peka na,
"Sèmi d'ai talora mèda, angalai èu mai nèti
kaj'èu, ho manubha ètu èmu èu. Te ngaa èu
dhu dènge boe ngaa-ngaa, sèna ka hia ne
na'a. Ka èu lamu asa èmu angalai dhu leo,
ho pamako nèti li'u, peka na, 'Lai aae na, ee!
Hia taha ku ja'a roti d'ai tèlu bua sa! Te ji'i
abhu tamu ètu èmu, te ngaa ji'i dhu mola-
mèu èi! De lai aae na, ee! Dhoka tèlu bua di.
Pe ja'a g'ati hari!'
7 Ladhe sèmi angalai èu dhaa, peka na, 'Te
a'a, ee! Dhèu bhèj'i luu, na, èu mai parèi!
Babèdho dhu patèke le! Ana iiki se dhu
bhèj'i aa'i le. De mage mu nasa kahèi! Pe
lod'o leo hari ku laa!'
8 Te ngaa masi ka sèmi èèna, ngee paie-
iie. Masi ka dhèu ne kèd'i boe lula èu
angalai nèngu, te ngaa ladhe èu loe boe
pamako, tatu na kèd'i, ho hia èu roti sèra.
9 Sèmi èèna kahèi, dènge manèngi-
mangaj'i.
Manèngi taruu mi Lamatua;
pe Na hia.
Tenge taruu;
pe Na paj'uj'u j'ara.
Paroa taruu;
pe Na bhoke hèb'a èmu.
10 Te dhèu aa'i-aa'i dhu manèngi taruu mi
Ama Lamatua, èèna na rèngu sèmi. Dhu loe
boe tenge, èèna na abhu. Dhu ma'ète boe
paroa, pe Na bhoke babèdho. 11 Miu pangee
ku laa. Abhu ètu mia ladhe ama, dhu ana
na manèngi i'a, na hia mege? 12 Do, ladhe
ana manèngi kanadhu manu, na hia karaka
rai? Tatu aad'o, si? 13 Dhèu rai-haha ne,
mema bhelu. Te ngaa Ama miu ètu sorga,
Nèngu ne mema be'a. De ladhe miu dhèu
dhu bhelu, d'èi hia mèdha dhu be'a mi ana-
ana miu, ngaa hari Ama! Nèngu ne hia,
mesa boe ngaa dhu miu parluu, te ngaa risi
nèti èèna. Na pala-bagi Roh Na dhu Mola-
Mèci mi dhèu dhu manèngi mi Nèngu."

Lamatua Yesus pake boe koasa nèti dhèu aae nidhu
(Mateos 12:22-30, Markus 3:20-27)

14 Ca lod'o, Yesus magèle eele nidhu nèti
ca dhèu dhu lii aad'o. Ka dhèu ne bisa
padhai lii hari. Dhèu-dhèu ètu sèra malaa.
15 Te ngaa abhu kahèi dhu peka na, "Mema,
Nèngu bisa magèle eele nidhu, lula Nèngu
abhu koasa nèti dhèu aae nidhu, nuka
Baalsebul."✡
16 Abhu dhèu leo neo sèku Yesus. Ka ra
manèngi ho Yesus tao tadha malaa èci hari,
sèna ka dhèu re'a, na, koasa Na nèti Ama
Lamatua.✡
17 Te ngaa Yesus ne'a nare le kahadhu ka-
j'alu rèngu sèra. Ka Na lii, peka na, "Ladhe
ètu rai cue, kabarai na pamusu, tatu rai
ne laho mae-mae. Sèmi èèna kahèi, ladhe
ètu d'ara èmu cue, isi èmu loe boe pataо-
palaha, tatu èmu ne j'aj'i boe mi ngaa sa
èci! 18 De ladhe nidhu se pamusu aa pabata
èci dènge èci, tatu dhèu aae ra bisa boe
rèd'u paredha dènge nèbhu. De maso boe
asa d'ara kahadhu, ladhe miu peka, na, Ja'a
pake koasa nidhu ho bata eele hari nidhu.
19 Sanèd'e paie! Dhèu miu kahèi dhu re'a
magèle eele nidhu. Rèngu pake koasa nèti
nidhu, do? Aad'o, si! De miu baku sad'i
padhai lii di, dhu peka na, Ja'a ne pake koasa
nidhu sèna ka bata eele si. Pe dhèu miu ka

✡ 11:15 Mateos 9:34, 10:25 ✡ 11:16 Mateos 12:38, 16:1, Markus 8:11

dhu pama'ète, peka na, ngaa dhu miu galaa
ne, lèke boe. 20 Te ngaa ladhe Ja'a tare'a-re'a
bata nidhu pake koasa Ama Lamatua, èèna
dhu peka na, paredha Lamatua ètu katanga
madha miu le. Paredha ne abhu le, te ngaa
miu oe sèmi pame'a boe sa.
21 Ladhe dhèu èra èci dènge rèka, dhu bori
tèke ètu keja g'ana-kariu madhenge èmu
na, tatu mèdha-panyau na, dhèu bani boe
lasi mana'u. 22 Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu
èra risi nèti nèngu mai segi ne, aa parame
nèti rèka na. Hèia na parame nèti mèdha-
panyau na kahèi, ho papala mi dhèu-dhèu
na. Nèbhu nare sange ne'e lamatua èmu
èèna maena dhoka mi rèka na. Te ngaa
limuri ne, na maena heka rèka na sèra.*
23 Sanèd'e paie-iie! Dhèu dhu pa'èci boe
dènge Ja'a, nèngu musu Ja'a. Aa dhèu dhu
soru-bara boe ètu d'ara sasab'a Ja'a, nèngu
ne'a dhoka ad'u-ue j'ara maruru di."✡

Nidhu neo lèpa asa era uru na
(Mateos 12:43-45)

24 Yesus tuhu hari lii Na, aku Nèngu na,
"Ladhe èdhi bata eele nidhu nèti ca dhèu,
nidhu ne rai la'e asa era kaliu, ho tenge era
ae iisi. Lula na abhu boe era dhu pamèci
dènge dad'èi na, hèia na pangee na, 'Aah!
Abhu boe era ae iisi, be'a risi ja'a lèpa hari
asa dhèu dhu uru èèna ja'a pea.' 25 Ropa
na lèpa, rage hari era uru èèna, dhu mèu
le, aa dhu lalau pabe'a-be'a. 26 Hèia nidhu
ne la'e paroa angalai na pidhu dhu bhelu
risi nèti nèngu. Ka aa'i-aa'i ra lasi pea ètu
dhèu èèna, ka ra madahu ne. De lèpa limuri,
mamuri dhèu ne asa aae ka ele iie."

Dhu oto risi

27 Lod'o Yesus padhai lii era dènge dhèu
ae sèra, dhèu bhèni èci ètu èèna pa'oo, peka
na, "Ina Mu oto kapai, lula nara iisi Èu, aa
pasusu Èu!"
28 Ka Yesus b'ala ne, peka na, "Tare'a
ina! Te ngaa dhu oto risi, nuka dhèu dhu
pasa dhilu ho nanene Lii Holo-Nori Ama
Lamatua aa tao madhutu!"

Dhèu manèngi Lamatua Yesus pad'elo uru ku tadha
(Mateos 12:38-42)

29 Lod'o Yesus padhai lii era, dhèu oke
rare Ne, hèia Na peka, "Dhèu limuri ne re'a
dhoka ad'u-ue bhabhelu di. Rèngu loe boe
manèngi ho Ja'a tao tadha malaa hia rèngu,
sèna ka re'a, na, Ja'a ne tare'a-re'a dhèu
unu Lamatua. Te ngaa Lamatua dhu tao
le tadha malaa uru èèna, re dhèu nèti lii
padhai Na, nuka Yunus. Èèna na d'ai le!
30 Ngaa dhu lèke mi dedha Yunus èèna, j'aj'i
tadha hia dhèu ètu kota Niniwe, peka na,
Ama Lamatua ka dhu paleha ne mai. Èci
èèna ka dènge Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne. Ngaa dhu lèke mi Ja'a, èèna na j'aj'i
mi tadha hia dhèu limuri ne, dhu peka na,
mema Ama Lamatua ka dhu pua Ja'a mai.✡
31 Ladhe lod'o d'ai èle rai-haha ne, ho
Lamatua j'aj'i ka Hakim, pe bhèni aae nèti
balèu mamuri hari ho na j'aj'i sakasii. Na
paj'uj'u ho galaa miu aa'i-aa'i mi dhu ma-
muri taa limuri ne, peka na, 'Miu aa'i-aa'i
mi se, goa!' Te uru èèna, bhèni aae mai
nèti j'ara kaj'èu, ho nèdhi dènge madha na,
mamèu dhèu aae Soleman. Te ngaa limuri
ne abhu Dhèu ètu talora aae miu, dhu kapai
risi nèti dhèu aae Soleman. Te ngaa miu
pusi boe Ne!✡ 32 Mesa boe nèngu di! Èèna na
dhèu-dhèu nèti Niniwe kèd'i titu ho paj'uj'u
ai asa miu dhu mamuri limuri ne, peka na,
'Miu aa'i-aa'i mi se, goa!' Ra peka sèmi
èèna, lula uru èèna, ropa Yunus la'e peka
dad'èi Lamatua dènge rèngu, hèia ra ele-
ho'a dènge. Masi ka Dhèu dhu kapai risi
nèti Yunus ètu talora aae miu, te ngaa mo'o
boe ele-ho'a sa hèi."✡

Mamuri dhu saraa
(Mateos 5:15, 6:22-23)

33 Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Dhèu suru labhu, na padhèdi
ètu era dhu dedha, sèna ka pasaraa d'ara
kama hia dhèu aa'i-aa'i dhu maso asa era
èèna. Abhu ètu mia dhèu suru labhu, ho
saguru ne dènge soe, sèna ka pahuni ne!†
Èèna guna boe ngaa-ngaa!✡ 34 Musi madha
miu èci èèna ka dènge labhu. Nèngu ka
dhu pasaraa d'ara miu. Ladhe musi madha
maroga, dhèu ladhe ngaa aa'i-aa'i dènge
d'ara dhu maroga. Te ngaa ladhe musi
madha mèu, dhèu rèdhi dènge d'ara dhu

* 11:22 Madhutu dhèu d'èlu-mèu Alkitab, "dhèu èra" ètu ne'e, nuka dhèu aae nidhu. Aa "dhèu dhu èra risi" èèna, nuka Lamatua Yesus. ✡ 11:23 Markus 9:40 ✡ 11:30 Mateos 16:4, Markus 8:12, Yunus 3:4 ✡ 11:31 1 Dhèu Aae sèra 10:1-10, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 9:1-12 ✡ 11:32 Yunus 3:5 † 11:33 Sasuri lii Yunani cahag'e suri boe, peka na, "ho saguru ne dènge soe". ✡ 11:33 Mateos 5:15, Markus 4:21, Lukas 8:16

be'a. 35 Tenge j'ara sèna ka saraa ètu d'ara
miu, j'aj'i mèu aae sèmi saraa madha lod'o.
Saraa ètu d'ara miu, mage sèmi heo hèru,
dhu pad'elo dhoka mamaho di. 36 Ladhe
d'ara miu saraa, abhu boe sasanga èci sa
dhu maroga, tatu mamuri miu j'aj'i mèu,
nuka sèmi labhu aae dhu d'elo mamuri
miu."

Lamatua Yesus jèke ama agama dhèu Yahudi sèra
(Mateos 23:1-36, Markus 12:38-40)

37 Yesus padhai lii nare, ka dhèu èci nèti
partei agama Parisi nèru Ne, lasi ra'a asa
èmu na. D'ai d'ara èmu èèna, ka Yesus
madhèdi ètu mei ra'a. 38 Te ngaa lamatua
èmu ne malaa ladhe Yesus madhèdi na'a,
dhu j'amo uru boe ai, madhutu atora dhèu
Parisi.

39 Ka Yesus lii dènge ne, peka na, "Eeh!
Miu dhèu Parisi se seli-kolane! Miu kèpe
pa'èra atora agama miu! Miu bhèlu boe
rase pega dènge galaa re li'u toke kale'e, te
ngaa sanèd'e boe ho pamèu d'ara miu dhu
kaj'alu, dhu bhelu-katub'a dènge manga'a
dèu ngara! 40 Goa, ee! Baku bhèlu. Ama
Lamatua ka dhu paj'aj'i re li'u, aa tao re
d'ara kahèi. 41 Te ngaa dhu be'a risi eele, miu
pala-bagi dhèu dènge boe unu sèra, nèti
ngaa dhu miu unu, sèna ka miu mola ètu
katanga madha Lamatua.

42 Miu dhèu Parisi! Bèli-camèd'a miu
dui mere mamadhe-mamopo! Ca pala nèti
canguru pala dhu miu hia mi Lamatua, miu
pa'iga taruu nèti dhu ana iiki toke kapai.
Toke bubhu-lara dhu ana iiki-iiki d'ara oka,
miu pa'iga hèi! Te ngaa miu pusi boe dènge
j'ara dhu kapai risi. J'ara-j'ara sasue mi
Ama Lamatua, aa dènge boe bia cabèka, miu
pabhèlu eele! Mema tare'a, èdhi hud'i hia
ku pala Lamatua, te ngaa baku bhèlu kahèi
dènge j'ara-j'ara dhu kapai risi sèra.✡

43 Bèli-camèd'a miu dui mere mamadhe-
mamopo! Te miu d'èi dhoka tenge era re
madha ètu d'ara èmu sabaj'a, aa d'èi dhèu
pakab'ua miu ètu madha dhèu ae.

44 Bèli-camèd'a miu dui mere mamadhe-
mamopo! Te miu nuka sèmi ro'a dhèu
madhe dhu pamera le dènge rai. Dhèu kako
re dedha, te ngaa re'a boe, na, ètu èèna
na abhu ro'a dhèu madhe, lula ro'a èèna
ètu dedha na tèdhi na mèu, te ngaa d'ara
na laho kao-kao. Masi ka madhutu ad'a
èdhi, ladhe dhèu j'èli lèke ro'a dhèu madhe,
pakaj'alu ngi'u na, de nèngu nia boe maso
asa d'ara èmu sabaj'a. Miu dhèu Parisi se,
ca ropa dènge ro'a dhèu madhe èèna! Re
li'u, miu mèu titu kèna. Te ngaa ètu d'ara
miu pènu dènge kaj'alu. Dhèu dhu padètu
dènge miu, j'aj'i mi kaj'alu kahèi."

45 Ètu èèna, abhu ca dhèu d'èlu-mèu atora
agama Yahudi. Ropa na tadèngi lii Yesus, ka
b'ala dènge, aku nèngu na, "Lii padhai Ama
deo na, lèke mi dedha ji'i!"

46 Hèia Yesus b'ala lii na, peka na, "Tare'a!
Miu dhèu d'èlu-mèu agama Yahudi, hud'i
dui mamadhe-mamopo kahèi! Miu soru
boe dhèu ho pasamaa si, te ngaa miu asa
pasusa si dènge j'ara pabia atora agama
miu. Ka miu pua dhèu sèra pasae rupa-rupa
babia nèti atora miu sèra. Te ngaa miu mesa
mi, mo'o boe pasae babia ne dènge kacui-
aai miu ca laa sa hèi!

47 Bèli-camèd'a miu dui mere mamadhe-
mamopo! Te miu bhute dhoka pudhi hadhu
tao tugu hia dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua dhu uru sèra, sèna ka pakab'ua si.
Te ngaa bèi-baki miu se'e ka dhu pamadhe
si! 48 Miu èci èèna kahèi dènge bèi-baki
miu sèra. Rèngu tule eele dhèu rèti lii
padhai Lamatua, ka ra pamadhe si. Hèia
miu dame hadhu ro'a ho j'aj'i tadha, peka
na, miu se mo'o kahèi dènge tatao bèi-baki
miu. 49 Nèti èèna ka, Ama Lamatua dhu
ne'a aa'i, peka nèdhi le, na, 'Pe Ja'a pua
dhèu rèti lii padhai Ja'a, dènge dhèu pajuu-
paleha dhu leo, sèna ka lasi asa dhèu sèra.
Hèia dhèu sèra kalabhe paj'èra cahag'e, aa
cahag'e hari ra pamadhe si.'

50-51 Dhèu taa limuri ne, hud'i tago rare
tatao nèti dhèu-dhèu dhu pamadhe dhèu
rèti lii padhai Lamatua. Sèra sa, mulai ige
nèti Lamatua paj'aj'i rai-haha ne, karèi nèti
mamadhe Habel, toke d'ai dhèu dhu limuri
tèka, nuka Sakaria. Nèngu ne'e ka dhu
ra pamadhe ne ètu talora aae mei korban
dènge Kama Mola-Mèci ètu d'ara Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i. Miu se kahèi pasae
mere hahuku ra!✡

52 Miu dhèu d'èlu-mèu atora agama
Yahudi! Bèli-camèd'a miu dui mere
mamadhe-mamopo! Te miu dhu mèd'u
gagoe ho bisa bhoke babèdho, sèna ka dhèu

✡ 11:42 Atora nèti Ama-ama Agama 27:30 ✡ 11:50-51 Lii Lolo dhu Uru Tèka 4:8, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 24:20-21

re'a mèu dad'èi Ama Lamatua. Te ngaa miu
mesa mi maso boe asa d'ara. Dhu karehe
risi hari, miu pahèb'e dhèu, ho baku ra lasi
asa èèna!"
53-54 Ropa Yesus padhai lii nare, ka mese
agama dènge dhèu Parisi sèra jèke Ne.
Karèi nèti lod'o èèna ka, rèngu karèi rupa-
rupa j'ara, sèna ka neo pamanahu Ne. Ra
loe boe tenge j'ara ho pabèbhe Ne.

12

Baku madhutu j'ara mamuri dhèu Parisi dhu padhai lii leo, tao leo
(Mateos 10:26-27)

1 Lod'o èèna, abhu dhèu pèri-pèri riho
dhu mai ho nanene lii padhai Yesus. Dhèu
se mai pasuki, lingu rare Ne. Ka Na peka
uru dènge ana madhutu Na, aku Nèngu na,
"J'aga ngi'u ho baku madhutu j'ara mamuri
dhèu Parisi. Te rèngu padhai lii leo, tao
leo.✡ 2 Rèngu sangaja be'a, te ngaa bèli-
camèd'a abhu hui. Te aa'i-aa'i dhu pahuni
ne, bèli-camèd'a sabhoka.✡ 3 Ngaa dhu deo
ne'e miu padhai pahuni, bèli-camèd'a dhèu
tadèngi dènge mèu. Ngaa dhu miu paholo
ètu d'ara kama, èèna na dhèu peka paled'a
ètu madha dhèu ae."

Dhèu dènge kab'ua ètu madha Ama Lamatua
(Mateos 10:28-31)

4 Ka Yesus tuhu hari lii Na, aku Nèngu
na, "Ana-ana, ee! Mage miu madha'u, ladhe
dhèu neo pamadhe miu. Te rèngu pamadhe
dhoka ngi'u aae di, te ngaa ra bisa boe tao
ngaa mi samanga miu. 5 De Ja'a neo peka,
na, miu hud'i madha'u mi cee ku. Miu hud'i
madha'u ku dènge Ama Lamatua. Te Nèngu
ka dhu bisa pamadhe miu, aa pèci asa d'ara
ai naraka. De miu hud'i madha'u tare'a-re'a
mi Nèngu.

6 Miu pangee sèku, ana mangungu kab'ua
ca ngaa? Mura titu kèna! Lèmi ngi'u,
dua doi, si? Masi ka sèmi èèna, te ngaa
Ama Lamatua bhèlu boe ci'u sa hèi. 7 Aa
sèmi èèna kahèi, Lamatua tao ai-hèb'a mi
miu. Lamatua ne'a mèu, abhu rèu kètu
pèri loa ètu kaba kètu miu. De miu baku
madha'u, te Lamatua pakab'ua miu risi nèti
ana mangungu ae-ae sèra."

Baku makae mangaku Lamatua Yesus
(Mateos 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 Èle ka, Yesus padhai lii dènge ana mad-
hutu Na, aku Nèngu na, "Pasa dhilu miu
paie-iie! Ladhe dhèu bani mangaku Ja'a
ètu madha dhèu ae ètu rai-haha ne, pe Ja'a
mangaku nèngu kahèi ètu madha ana pajuu
Ama Lamatua ètu sorga, peka na, nèngu ne
dhèu Ja'a. 9 Te ngaa dhèu dhu padhai lii
ètu madha dhèu rai-haha, peka na, nèngu
tadhe boe Ja'a, bèli-camèd'a ètu madha ana
pajuu Ama Lamatua ètu sorga, Ja'a tadhe
boe nèngu kahèi.

10 Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a.
Ladhe abhu dhèu dhu padhai pakarehe ko-
longara Ja'a, Ama Lamatua sadia ho pab-
hèlu eele sasala na era. Te ngaa ladhe na
padhai pakarehe kolongara Roh Lamatua
dhu Mola-Mèci èèna, Ama Lamatua bhèlu
boe sasala na.✡

11 Ladhe dhèu ère rèti miu asa era uri
lii langu agama, do, rèti miu asa dhèu
paredha, lula miu parcaya Ja'a, mage miu
pangee, na, tasamia miu bisa siri iisi.
12 Te ètu d'ara lai-lai èèna kahèi, Roh Ama
Lamatua dhu Mola-Mèci èèna, peka dènge
miu lii dhu pamèci ho b'ala dhèu sèra."✡

Lii lolo dhèu kaja dhu goa

13 Èle èèna ka, ca dhèu nèti dhèu ae sèra,
karèi Yesus, aku nèngu na, "Ama Mese!
Peka ku dènge a'a ku, ho pabagi dènge ja'a
pusaka ama ji'i."

14 Te ngaa Yesus b'ala ne, "Waa! Dhèu
cee ka dhu ded'e Ja'a j'aj'i hakim, sèna ka
pama'ète lii langu miu sèmi èèna?"

15 Hèia Yesus peka mi dhèu ae sèra, aku
Nèngu na, "Sanèd'e, ee! Miu baku j'aj'i
dhèu manga'a. Te kakaja-sasu'i bisa boe
nèti mamuri dhu mera-milu."

16 Èle ka, Na padhai lii pake lii pakasame,
aku Nèngu na, "Dhèu kaja ca dhèu, isi oka
na ae titu kèna. 17 Ka èmu-èmu dhu tèka
nganga'a na pènu tao cacèci, aa risi eele hèi,
ka ne'a heka tao tasamia. 18 Ka na pama'ète,
peka na, 'Ja'a neo tao sèmi ne'e ka! Èmu
era tèka nganga'a dhu dhui se, ja'a sag'e
eele ho patitu hari dhu kapai risi, sèna ka
tèke nganga'a nèti d'ara oka dènge mèdha-
panyau ja'a aa'i-aa'i ra. 19 Ladhe j'aj'i ka
sèmi èèna, ja'a pama'ète kore, na, "Gud'a

✡ 12:1 Mateos 16:6, Markus 8:15 ✡ 12:2 Markus 4:22, Lukas 8:17 ✡ 12:10 Mateos 12:32, Markus 3:29 ✡ 12:12 Mateos 10:19-20, Markus 13:11, Lukas 21:14-15

pènu le! Nganga'a tesa le, ku'a d'ai tèu-tèu.
De ku'a-kinu pakarej'e iisi dènge pacapa
haga!'" [20] Te ngaa Ama Lamatua peka dènge
ne, na, 'Heeh! Dhèu goa! Mèda ne'e kahèi,
èu madhe. Aa cee ka dhu abhu aa'i isi gud'a
èu sèra?'
[21] De sèmi ne'e! Bisa kahèi, dhèu pak-
aboko mèdha-panyau ae-ae ètu rai-haha ne
hia ngi'u na, te ngaa ètu d'ara ngangee Ama
Lamatua, nèngu ne, dhèu unu aad'o, lula
pabe'a boe dènge Lamatua."

Parcaya dhoka mi Ama Lamatua di
(Mateos 6:25-34)

[22] Ka Yesus aj'a tabha hari ana madhutu
Na, aku Nèngu na, "Miu mage dhoka
pangee mamuri miu bèli-bèli, nèti
nganga'a-nganginu, do mèdha-papake.
[23] Te mamuri èdhi ne risi nèti ngaa dhu
èdhi ta'a, aa ngaa dhu èdhi pake. [24] Ladhe
sèku lakaa! Rèngu sèra sèla boe, puu-g'ètu
boe, dènge boe gud'a ho tèke nganga'a, te
ngaa Ama Lamatua kab'oi si. Ladhe sèmi
èèna, tatu Nèngu piara miu kahèi. Lula
Na pakab'ua miu risi nèti manu-bhui sèra.
[25] Sèmi dhèu titu ètu madha tèru, ho lalau
iisi na, nèngu bisa pamadhera mamuri na,
do? Aad'o, sina ma! [26] De ladhe bhute dènge
ngaa-ngaa dhu ana iiki sèra, dhu dènge
boe kolo-kapua, tasamia hari ka miu bhute
dènge madha j'ara dhu kapai? A'oto na
ngaa?
[27] Ladhe sèku bunga dhu muri tab'a ètu
d'ara j'ami. Rèngu sab'a boe oka-tedhe, aa
ra manènu boe sig'i-rabhi. Te ngaa mèdha-
papake dhèu aae Soleman dhu kab'ua aae,
saraga risi boe hela bunga dhu muri tab'a
ètu d'ara j'ami sèra.✡ [28] Te Ama Lamatua pi-
ara j'u'u dhu ana iiki-iiki dhu kab'ua aad'o,
dhu dhoka mamuri deo ne'e, aa bèli madhe,
ho dhèu core asa d'ara ai. Ladhe sèmi èèna,
na, Nèngu bisa kab'oi miu dhu kab'ua risi
eele nèti j'u'u sèra. De tasamia ka parcaya
miu èra boe mi Lamatua? [29] Sèmi èèna
kahèi, miu baku bhute dènge nganga'a-
nganginu. Te èèna na, Lamatua uri hia miu.
[30] Dhèu dhu tadhe boe Lamatua, rèngu sèra
sab'a toke madhe, sèna ka tao j'ara sèra.
Te ngaa miu baku sèmi rèngu, te Ama miu
ètu sorga dhu ne'a aa'i le ngaa dhu miu
parluu. [31] Te ngaa pakako uuru ku sasab'a
Ama Lamatua, pe Na uri j'ara se'e hia miu
kahèi."

Tèke laa mèdha-panyau ètu sorga
(Mateos 6:19-21)

[32] Hèia Yesus tuhu hari lii padhai Na, peka
na, "Miu nuka sèmi cakaboko iiki kahib'i-
kalèbho dhu èra boe. Te ngaa baku mad-
ha'u! Te Ama miu ètu sorga, Dhèu Aae
Kapai. Ngaa dhu unu Nèngu, Na hia mi ana-
ana Na dènge d'ara karej'e. [33] De lami pahie
mèdha-panyau miu, ho kab'ua na pabagi
dènge dhèu dhu dènge boe unu. Dènge
sèmi èèna, miu tèke le mèdha-panyau miu
ètu sorga ètu era dhu ele iie boe taa-taa.
Dhèu mana'u bisa boe lasi mana'u rare. Ana
cangèpi bisa boe pa'ele iie. [34] Sanèd'e paie-
iie! Mèdha-panyau miu ètu mia, na, d'ara
miu ètu èèna kahèi."

Ana pajuu dhu bori mema dhari

[35-36] Yesus padhai lii hari, peka na, "Mèda-
mèu miu musti bori mema dhari ho lalau
Lamatua. Nuka sèmi ènu dhu beke, mate
lamatua èmu na lèpa nèti pesta kab'i. Ropa
lamatua na kad'eu babèdho èmu, nèngu
bhoke dènge.✡ [37] Ladhe lamatua mai nèdhi
dhèu sab'a se dhu mate tae-tae, tatu rèngu
oto. Pe lamatua ra pad'elo d'ara be'a na mi
rèngu. Na pake mèdha-papake dhèu sab'a,
ho la'e lalau nganga'a be'a, sèna ka hia dhèu
sab'a se'e ra'a-rinu. [38] Dhèu sab'a se mema
oto, lula rèngu ladhe-leru lamatua ra dènge
be'a. Masi ka lamatua ra lèpa èmu hake
pèri èèna ka, d'ara talora mèda, do oe mèu,
rèngu dhu bori mema dhari.
[39] Sanèd'e paie-iie! Ladhe abhu lamatua
èmu dhu ne'a mema hake pèri dhèu mana'u
mai mana'u, tatu na soro tèke boe ho dhèu
mana'u huki èmu na. [40] De miu hud'i bori
mema dhari, te ca dhèu sa dhu re'a boe pèri
lod'o Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a èèna mai
hari."✡

Ana madhutu dhu satia, dènge dhu satia boe
(Mateos 24:45-51)

[41] Hèia Petrus karèi Yesus, peka na, "Ama
Mese! Lii pakasame Ama deo na, lèke dhoka
mi ji'i do, lèke mi dhèu aa'i-aa'i?"
[42-44] Ka Yesus dhaa, na, "Lii pakasame
deo na lèke mi dhèu aa'i-aa'i dhu tao sèmi
kapala urusan dhu satia. Nèngu d'èlu-mèu
uri j'ara-j'ara dhu be'a hia mi lamatua na.

✡ 12:27 1 Dhèu Aae sèra 10:4-7, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 9:3-6 ✡ 12:35-36 Mateos 25:1-13, Markus 13:34-36 ✡ 12:40 Mateos 24:43-44

Te èèna na, lamatua na ded'e ne, sèna ka
papala nganga'a hia mi dhèu sab'a dhu leo
sèra. Ladhe nèngu maj'èni sab'e madhutu
sasab'a na sèmi èèna, masi ka lamatua na
mai sange mera mia èèna ka, te ngaa nèngu
ne dhu loe boe tao j'ara dhu lèke. Hèia na
oto, lula lamatua na ded'e ne ho ladhe-leru
mèdha-panyau na aa'i-aa'i.
45 Te ngaa carui bagi kapala urusan
dhu pangee, na, 'Ele boe nèbhu ku, heka
lamatua ne lèpa kèna.' Hèia na kalabhe
dhèu sab'a dhu leo sèra, mone dènge bhèni.
Ka na madhèdi na'a-ninu dènge kea rae-rae
toke mahu. 46 Te ngaa ca tèka kapala urusan
ne ne'a nare boe, cag'ag'a laa, lamatua
na lèpa. Ka lamatua na kalabhe ne, hèia
babège eele ne, sèna ka sèmi nare pala na
ètu li'u, palere-lere dènge dhèu dhu satia
boe, tao madhutu dad'èi lamatua ra.
47 Te dhèu sab'a dhu re'a dad'èi lamatua
ra, te ngaa pa'èra boe tao madhutu, do,
d'èi boe sab'e madhutu, bèli-camèd'a ra
dui rare hahuku dhu bia. 48 Te ngaa dhèu
sab'a dhu sab'e sale, lula re'a boe dad'èi
lamatua ra, rèngu abhu boe hahuku dhu
bia. Te dhèu dhu abhu ae, ra manèngi ae
nèti nèngu kahèi. Dhèu dhu abhu sasab'a
kapai, dhadhaa na kapai kahèi."

Lii holo-nori Lamatua Yesus bisa tao dhèu mae-manyèla
(Mateos 10:34-36)

49 Èle èèna ka, Yesus tuhu hari lii padhai
Na, aku Nèngu na, "Mamai Ja'a ne ho cèri
eele dhèu Ja'a nèti dhèu leo ètu rai-haha ne.
Ne'e nuka sèmi dhèu pake ai, ho tunu eele
maruru. Dad'èi Ja'a ka ladhe ai ne mulai
heo ètu mia-mia. 50 Te ngaa uru nèti èèna,
Ja'a hud'i pasae ku j'aj'èra dhu bia. Ja'a bèli-
camèd'a j'èra ae, toke d'ai èle sasab'a-la'a
Ja'a.✡ 51 Miu pangee, na, Ja'a mai kèti dame
ètu rai-haha, do? Aad'o! Ja'a mai sèna ka
tao dhèu rai-haha ne patao-palaha dènge
mae-manyèla, lula lii holo-nori Ja'a. 52 Nèti
deo ne'e, dhèu dhu pa'a'ari mae-manyèla.
Ètu d'ara èmu cue, dhèu tèlu lab'a dhèu
dua, dua lab'a tèlu.
53 Ama lab'a ana,
ana lab'a ama.
Ina lab'a ana;
ana lab'a ina.
Teto lab'a ana mantu;
ana mantu lab'a teto na."✡

✡ 12:50 Markus 10:38 ✡ 12:53 Mika 7:6

Patadhe paie-iie tadha lod'o-lod'o j'aj'èra sèra
(Mateos 16:2-3)

54 Hèia Yesus lii dènge dhèu ae sèra,
aku Nèngu na, "Ladhe miu mèdhi ra'i-liru
mèdhi aae cèu nèti haa, miu peka na, 'Ne'e,
tadha èj'i oe mai kèna.' Mema lèke sèmi
èèna. 55 Ladhe ngèlu balèu mai, miu peka na,
'Ne'e, tadha lod'o pana titu kèna.' Mema
tare'a sèmi èèna kahèi. 56 Weeh! Miu dhèu
leko-monya dhu padhai lii leo, tao leo! Miu
d'èlu-mèu titu kèna me'a peka mia lod'o
èj'i, aa mia lod'o pana aae. Te ngaa tasamia
ka mo'o boe me'a dènge dad'èi Lamatua ètu
taa limuri ne?"

Padame dènge musu miu
(Mateos 5:25-26)

57-58 Ka Yesus tuhu hari lii Na, aku Nèngu
na, "Ladhe miu tao lii langu, nga tao ka miu
bisa boe pama'ète unu mi, mia dhu lèke!
Be'a risi uri uuru ku dame! Mage dhoka miu
d'ai katanga madha hakim, ho na pama'ète,
na, miu maso asa d'ara bèdho. 59 Te ladhe
sèmi èèna, miu bisa boe kalua, ladhe miu
b'ae mere mèka dedha dhu hakim pama'ète
nare èèna."

13

Tèke eele tatao dhu bhelu, ho madhutu dad'èi Lamatua

1 Lod'o èèna, dhèu mai peka dènge Yesus,
na, gubernur Pilatus pamadhe le dhèu
Yahudi pèri-pèri nèti Galilea, lod'o dhu mai
asa Yerusalem, rèti korban asa Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. 2 Ropa tadèngi nare, ka
Yesus karèi si, "Madhutu miu, na, tasamia?
Dhèu dhu ra pamadhe sèra, sasala ra kapai
risi nèti dhèu Galilea dhu leo aa'i-aa'i ra,
do? Nèti èèna ka, ra huku pamadhe si, do?
3 Aad'o! Te ngaa ladhe miu tèke eele boe
mamuri miu dhu bhelu, ho lèpa madhutu
dad'èi Lamatua, lod'o limuri miu laho nuka
sèmi rèngu kahèi. 4 Aa tasa mera mia hari
dènge canguru aru dhèu dhu madhe ca
hari ni, ropa ètu Siloam manara guri, hèia
kabhie nare si, èèna? Sasala si ae risi nèti
dhèu aa'i-aa'i ètu Yerusalem, do? 5 Aad'o!
Te ngaa ladhe miu tèke eele boe mamuri
miu dhu bhelu, ho lèpa asa j'ara Lamatua
dhu mola, miu èèna na laho sèmi rèngu
kahèi."

Aj'u dhu hua boe, nuka sèmi dhèu unu Lamatua dhu tao nare boe dhu be'a

6 Hèia Yesus peka lii pakasame èci, na,
"Abhu ca dhèu dhu dènge ana aaj'u* ètu
d'ara oka na. Bèli-bèli, na la'e patigi, teko-
teko ana aaj'u ne hua le, do dhae. Te ngaa
ana aaj'u ne dhae hua mèka. 7 Ka na pua
dhèu sab'a ètu d'ara oka, aku nèngu na,
'Tèlu tèu kèna, ja'a laku-mai ho ladhe ana
aaj'u ne hua le, do dhae, te ngaa ja'a abhu
boe ngaa-ngaa. De patue eele ne, te nèngu
ne dhoka na'e era di.'
8 Te ngaa dhèu sab'a ne dhaa, peka na,
'Ama baku pasori ku. Hud'i nèbhu hari ku
ciki laa d'ai ca tèu sa. Pe ja'a kakèi rai reo
kapua na, sèna ka tao pupuk, ho na sega.
9 Ladhe d'ai tèu mai nèi, aj'u ne hua, na
be'a. Ladhe aad'o, la'a sina ma, patue eele
ka laa.'"

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu bhèni èci dhu kabodho kapo'o, lèke dènge lod'o sabaj'a

10 Ca tèka, lèke dènge lod'o sabaj'a dhèu
Yahudi, Yesus la'e aj'a dhèu ètu d'ara èmu
sabaj'a. 11 Ètu ne'e abhu bhèni ca dhèu dhu
kabodho kapo'o canguru aru tèu kèna, lula
nidhu tao ne. Bhèni ne bisa boe pamola
kabodho na. 12 Ropa Yesus ladhe nèdhi, hèia
Na paroa ne, aku Nèngu na, "Ina! Lamatua
patalale le j'aj'èra nèti èu." 13 Ka Yesus
tao ai mi bhèni ne. Kaca'a laa, kabodho
bhèni ne mola dènge kahèi. Hèia bhèni ne
manèngi makasi, aa koa-kio kolongara Ama
Lamatua.
14 Te ngaa kapala èmu sabaj'a ne nasa,
lula Yesus puri-pa'èle dhèu lèke dènge lod'o
sabaj'a. Ka na peka dènge dhèu ae sèra,
aku nèngu na, "D'ara ca migu, dhèu sab'a
èna lod'o. De be'a risi dhèu pèd'a mai lèke
dènge lod'o-lod'o sab'a sèra, sèna ka tenge
dhèu puri-pa'èle si. Baku mai lèke dènge
lod'o sabaj'a!"✡
15 Te ngaa Yesus b'ala ne, "Heeh! Dhèu
kapod'e-kabèli! Ètu d'ara lod'o sabaj'a, miu
sab'a kahèi, si? Te miu lami patabuli sapi
dènge keled'ei miu, sèna ka hia ra'a-rinu,
si? 16 Bhèni ne, ana-èpu Abraham sama sèmi
èdhi. Dhèu aae nidhu paj'èra ne canguru
aru tèu kèna. Ladhe Ja'a patabuli ne nèti
nidhu, lèke dènge lod'o manèngi-mangaj'i,
na èèna sala, do?"
17 Ropa tadèngi rare sèmi èèna, ka musu
Yesus sèra makae. Te ngaa dhèu ae dhu leo
sèra karej'e, lula sasab'a Na sèra be'a titu
kèna.

Lamatua Yesus peka lii upama lula-nèti aj'u dhu lamusi na ana iiki-iiki
(Mateos 13:31-32, Markus 4:30-32)

18 Ka Yesus peka hari, na, "Ja'a pasoro
dhèu-dhèu Lamatua sèmi ngaa hari? 19 Hiu-
hiu èèna rèngu ciki di, te ngaa nèbhu-
nèbhu ka rèngu asa tabha ae. Rèngu sèmi
aj'u dhu lamusi na ana iiki-iiki. Dhèu sèle
ne ètu d'ara oka. Ka muri mai, hèia j'aj'i
ana aaj'u dhu kapai aae. Èèna ka manu-bhui
mai tao rèd'a ètu dadana na sèra."

Lamatua Yesus peka lii pakasame nèti ragi
(Mateos 13:33)

20 Hèia Yesus padhai lii hari, peka na, "Ja'a
pasoro dhèu unu Lamatua sèmi ngaa hari?
21 Nèngu ne nuka sèmi ragi dhu dhèu bhèni
nare, ho na pab'ali dènge tarigu dua saku,†
sèna ka tao roti pa'ae. Lula ragi dhu ciki
oo'e èèna, pab'ali dènge tarigu ae-ae, hèia
ca'e aa'i. Dhèu unu Lamatua pangaru ra asa
tabha kapai sèmi èèna kahèi."

Babèdho sorga kob'o iiki
(Mateos 7:13-14,21-23)

22 Èle ka, Yesus si mulai kako lasi asa kota
Yerusalem. Rèngu kako, lasi dhuli kota-
kota dènge rae-rae, ho Na aj'a dhèu. 23 D'ai
era èci, ka ca dhèu karèi Ne, "Ama Mese! Ele
boe dhèu ciki di, dhu abhu sod'a, do?"
24 Ka Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Hèb'a
maso asa sorga èèna, kob'o. De tenge
j'ara paie-iie, sèna ka miu bisa maso re
èèna. Te abhu dhèu ae dhu sèku neo maso,
te ngaa bisa boe. 25 Ladhe lamatua èmu
patèke le babèdho, èèna na miu titu ètu li'u,
ho kad'eu babèdho, dènge pa'oo manèngi,
peka na, 'Ama! Bhoke ku laa!'
Te ngaa na b'ala, aku nèngu na, 'Miu sèra,
cee? Ja'a tadhe boe miu!'
26 Hèia miu peka hari, na, 'Nga tao ka ama
tadhe boe ji'i? Ji'i se ka dhu tema madhèdi

* 13:6 Lii Idhonesia 'aj'u ara'. Madhutu lii Yunani na *sukein*. Te ngaa Alkitab pad'elo aj'u èci ètu nèi dhu hua na dhèu bisa ra'a. Ètu Idhonesia re bèka dhimu dhèu ra'a boe hua 'aj'u ara'. De 'aj'u ara' ètu Idhonesia bèka dhimu sama boe dènge 'aj'u ara' ètu Alkitab. ✡ 13:14 Kalua nèti Masir 20:9-10, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:13-14 † 13:21 Lii Yunani peka na, tarigu 3 *sata*. Ca sata, pe d'ai 12 liter. De 3 sata, 36 liter tarigu.

nga'a-nginu dènge ama. Aa ama kahèi dhu
tema aj'a-nori ji'i ètu j'ara oka-hoo ji'i.'
27 Hèia na peka, aku nèngu na, 'Deo na ja'a
dhu peka le, na, ja'a tadhe boe miu! Miu
se, dhèu dhu tema ad'u-ue bhabhelu di. De
pakaj'èu nèti ne'e ne!'✡
28 Ladhe d'ai lod'o Ama Lamatua pa-
ma'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha
ne, miu tangi roma iisi dènge kadhi ngutu
lii kico-kico. Te miu ladhe mèdhi baki
Abraham, Isak dènge Yakob, dènge dhèu
aa'i-aa'i dhu rèti lii padhai Ama Lamatua,
madhèdi le ètu sorga. Te ngaa miu lèke
babège asa li'u.✡ 29 Pe dhèu mai nèti suu-
suu rai-haha ne, nèti dhimu, nèti haa; nèti
badae, nèti balèu, ho aa'i-aa'i ra madhèdi
pa'èci, ra'a-rinu rame-rame ètu d'ara èmu
Ama Lamatua.✡ 30 Patadhe pabe'a-be'a j'ara
ne'e: ladhe d'ai ka lod'o Lamatua pama'ète
lii langu dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne,
abhu dhèu dhu uru èèna, pangee, na, nèngu
ana iiki d'ai seli, aa te ngaa nèngu kab'ua
titu kèna. Aa abhu dhu uru èèna peka,
na, nèngu dhèu kapai, te ngaa ètu madha
Lamatua, nèngu dhoka ana iiki di."✡

Lamatua Yesus rasa kasia dènge isi kabarai kota Yerusalem
(Mateos 23:37-39)

31 Lod'o èèna, abhu dhèu Parisi pèri-pèri,
mai paraga dènge Yesus, ka ra peka, na,
"Hua iia Ama Mese pakaj'èu nèti era ne'e,
te dhèu aae Herodes neo pamadhe Ama."
32-33 Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na,
"Herodes ne, cakaraa badha dhu d'èlu-mèu
kapod'e-kabèli. Lami peka dènge nèngu,
na, Ja'a bata eele nidhu dènge pa'èle dhèu
nèti papèd'a-tarègu ra, deo ne'e ne dènge
bèli. Camèd'a ku, sasab'a Ja'a ne heka èle
kèna. Masi ka tasa mera mia èèna ka, nèti
kakako Ja'a asa Yerusalem ne, Ja'a neo sab'a
hari ku ciki. Te dhèu Yerusalem sèra, dhu
d'èi pamadhe dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua.
34 Waa, dhèu kabarai Yerusalem, ee! Miu
dhu loe boe pamadhe dhèu rèti lii pad-
hai Ama Lamatua, aa pèci pamadhe dhèu
pajuu-paleha sèra dhu mai pad'elo j'ara hia
miu. Pèri-pèri hari le, Ja'a neo kaboko
miu ho bhiri mi nèti bhelu-katub'a, nuka
sèmi manu rena dhu sarimu nare ana
na ètu d'ara èla na. Te ngaa miu mo'o
boe. 35 Limuri ne, Lamatua pusi-pahae heka
èmu manèngi-mangaj'i miu. Bèli-camèd'a
nèngu j'aj'i èmu pa'ela. Èèna na, miu mèdhi
heka Ja'a, toke miu dhaa, na,
'Ama Lamatua hia mèngi-nale mi dhèu dhu
mai nèti kolongara Ama Lamatua,
lula Ama Lamatua ka dhu hia Na
mai!'"✡

14

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu, lèke dènge lod'o manèngi-mangaj'i

1 Ca lod'o, lèke dènge lod'o manèngi-
mangaj'i, ca dhèu ama nèti partei agama
Parisi nèru Yesus ho ra'a-sisi ètu èmu na.
Ropa Yesus madhèdi na'a, abhu dhèu dhu
ma'u, neo rèdhi Ne tao ngaa lèke dènge
lod'o manèngi-mangaj'i. 2 Lod'o èèna, ca
dhèu dhu pèd'a boho madhèdi ètu èèna
kahèi. 3 Hèia Yesus karèi dhèu d'èlu-mèu
atora Yahudi dènge dhèu Parisi dhu mad-
hèdi ra'a ètu sèra kahèi, aku Nèngu na,
"Madhutu atora nèti baki Musa, bisa pa'èle
dhèu pèd'a lèke dènge lod'o sabaj'a, do
aad'o?"
4 Te ngaa dhèu èci sa bhoka boe hèb'a.
Hèia Yesus gai dhèu pèd'a ne, ka na èle
dènge nèti papèd'a na. Ka Yesus pua dhèu
ne, sèna ka lèpa ka. 5 Èle ka Yesus karèi
hari si, peka na, "Ladhe ana èci manahu
asa d'ara èi lèke dènge lod'o sabaj'a, miu
lami ère eele ana ne'e, do aad'o? Ladhe sapi
manahu asa d'ara èi la'e, miu soro tèke, do,
lami kaso ne asa li'u? Tatu miu kaso ne asa
li'u. De èèna, sasoa na, miu sab'a le, sina
ma?"✡
6 Ropa tadèngi lii padhai Yesus ne, èci sa
bisa boe dhaa.

Baku padedha iisi

7 Lod'o èèna, Yesus taru kira mi dhèu mai
ra'a-sisi ètu d'ara èmu ne. Dhèu ae ka dhu
d'èi era re madha, ho lasi madhèdi. Ropa
nèdhi sèmi èèna, Yesus peka, 8 "Sanèd'e,
ee! Ladhe dhèu nèru miu asa pesta kab'i,
mage lami madhèdi ka asa era dhèu aae-
dhèu kapai. Mage dhoka lamatua pesta
ne nèru tamu dhu kapai risi. 9 Ladhe sèmi
èèna, lamatua pesta mai gai èu, peka na,
'Mage mu nasa kahèi, ama! Ama pidha sa
kabodho, ee. Te ja'a tèke kadera ne hia
dhèu kapai nèi.' Hèia èu kèd'i dènge makae,

✡ 13:27 Lii Sod'a Koa-Kio 6:9 ✡ 13:28 Mateos 22:13, 25:30 ✡ 13:29 Mateos 8:11-12 ✡ 13:30 Mateos 19:30, 20:16, Markus 10:31 ✡ 13:35 Lii Sod'a Koa-Kio 118:26 ✡ 14:5 Mateos 12:11

tèke eele kadera ne, ka lamu madhèdi asa
kabodho. [10] De ladhe èu abhu nèru, lamu
madhèdi ètu kadera re kabodho tèka. Ropa
lamatua pesta ladhe nèdhi èu, na mai peka,
'Ama! Mai madhèdi asa madha ne.' Dènge
j'ara ne, miu abhu pakab'ua ètu madha
tamu aa'i-aa'i ra.✡ [11] Te dhèu dhu padedha
iisi ra, èèna na Lamatua pahaha si. Te ngaa
dhèu dhu tao iisi ra sèmi dhèu haha, èèna
na Lamatua ded'e padedha si."✡

[12] Èle èèna ka, Yesus peka dènge lamatua
èmu ne, "Lod'o leo, ladhe ama neo tao
tatao, mage nèru dhoka a'ari ama dènge
dhèu kaja sèra mesa ra! Te tatu rèngu bisa
nèru hari ama. [13] Te ngaa ladhe ama tao
tatao, nèru dhèu dhu dènge boe ngaa-ngaa,
dhèu haga roe cabèka, dhèu karuku, dènge
dhèu bèdhu sèra. [14] Tatu rèngu b'ala rare
boe ama. Te ngaa ladhe ama nèru si, Ama
Lamatua ka dhu b'ala ama. Ladhe d'ai lod'o
Ama Lamatua pamamuri hari dhèu-dhèu
parcaya dhu madhe le, Na bhèlu boe babe'a
ama."

Lii pakasame nèti pesta kapai
(Mateos 22:1-10)

[15] Ropa tadèngi lii padhai lii Yesus ne,
ca dhèu dhu madhèdi ca mei dènge Yesus,
padhai lii, peka na, "Dhu karej'e risi ka,
rèngu dhu madhutu ra'a pa'èci ètu d'ara
èmu Ama Lamatua!"

[16] Ka Yesus b'ala, peka na, "Ja'a lolo sèmi
ne'e: abhu ca dhèu dhu tao tatao kapai.
Hèia na nèru dhèu ae titu kèna. [17] Ropa d'ai
tadha dhèu ra'a-rinu, ka na pua ènu na, la'e
paroa dhèu dhu ra nèru sèra, peka na, 'Mai
lati ka, te neo mulai pesta kèna.' [18] Te ngaa
dhèu se'e padhai lii rupa-rupa, sèna ka lasi
boe asa d'ara pesta. Ca dhèu peka sèmi ne'e,
'Ja'a heka hèli kore oka cue, de neo laku
ladhe sèku. De mage nasa, te ja'a lake kore
boe.' [19] Dhèu leo hari peka na, 'Ja'a heka hèli
kore sapi maroo rai lèmi pasa. De ja'a neo
laku cob'a si. Baku nasa, te ja'a lake kore
boe!' [20] Dhèu leo hari peka na, 'Ja'a heka
kab'i kèna, de bisa boe dhiu.'

[21] Ka ènu ne, lèpa peka dènge lamatua na.
Ropa tadèngi nare, ka nasa titu kèna. Hèia
na paredha ènu na, aku nèngu na, 'Ladhe
sèmi èèna, èu lamu lai-lai! Lamu asa j'ara-
j'ara, dènge asa sasanga j'ara ètu kota ne'e,
sèna ka nèru dhèu dhu dènge boe ngaa-
ngaa, dhèu kasia, dhu haga roe cabèka,
dhu bèdhu, dènge dhèu-dhèu karuku sèra.'
[22] Ropa tadèngi nare, la'e dènge ka nèru
dhèu-dhèu sèra. Ka na lèpa hari, hèia
na peka dènge lamatua na, aku nèngu na,
'Ama! Dhèu se, ka se'e le. Te ngaa era
madhèdi ae era.'

[23] Hèia lamatua na peka, 'Ladhe sèmi
èèna, lamu hari asa rae-rae ètu li'u kota,
toke d'ai d'ara oka sèi. Lamu pamako sad'i
cee èèna ka, mèti si mai ho ra madhèdi
papènu d'ara pesta ne. [24] Nanene, ee! Dhèu
dhu pahae boe dènge lii nèru ja'a ne, rèngu
se re'a boe babe'a tatao ne ciki sa hèi!'"

Pangee paie-iie ku, heka madhutu Lamatua Yesus kèna
(Mateos 10:37-38)

[25] Ka Yesus si lasi taruu asa Yerusalem.
Dhèu ae madhutu Ne. Hèia Na kabib'a
ladhe sa rèngu, ka Na peka, na, [26] "Dhèu dhu
tare'a-re'a neo madhutu Ja'a, nèngu hud'i
sue ku Ja'a *risi* nèti ngaa-ngaa aa'i-aa'i ra;
risi nèti ina-ama na, risi nèti dhèu èmu-
kamali na, risi nèti ana niki na, risi nèti
a'ari na, aa risi-risi hari nèti ngi'u nèngu
unu na. Ladhe aad'o, dhèu ne nia boe j'aj'i
ana madhutu Ja'a.✡ [27] Te dhèu dhu d'èi
boe pasae j'aj'èra lula nèngu madhutu Ja'a,
nèngu nia boe j'aj'i dhèu Ja'a. Dhèu dhu neo
j'aj'i dhèu Ja'a, masi ka dhèu neo pamadhe
ne, te ngaa nèngu pasae j'aj'èra na taruu.✡

[28] De ladhe neo madhutu Ja'a, ngee
pabe'a-be'a ku. Nuka sèmi dhèu neo tao
èmu dhu dènge tad'a-tad'a. Nèngu hud'i
ige uuru ku, ogo d'ai lutu sela. Mage dhoka
doi d'ai boe. [29] Ladhe ige boe paie-iie, ele
boe d'ai fanderen di, doi dhu aad'o heka
le. Ladhe sèmi èèna, dhèu mari madhe aa
pamakae ne hèi, [30] peka na, 'Miu ladhe ku
dhèu ne'e laa! Heka na sab'e fanderen kèna,
te ngaa doi na saku aa'i le!'

[31] Conto dhu leo, nuka sèmi dhèu lasi
pamusu. Dhèu aae dhu neo la'e pamusu
hud'i madhèdi ku, sèna ka pare'a uuru ku
dènge angalai na. Ladhe sordad'u rèngu
dhoka canguru riho dhèu di, bisa segi musu
dua nguru riho dhèu, do aad'o? [32] Ladhe ige
rare, te ngaa rèngu bisa boe segi, be'a risi
lod'o musu dhu kaj'èu era, ra pua dhèu lasi
peka sèna ka uri padame. [33] Sama sèmi èèna

✡ 14:10 Lii Hini 25:6-7 ✡ 14:11 Mateos 23:12, Lukas 18:14 ✡ 14:26 Mateos 10:37 ✡ 14:27 Mateos 10:38, 16:24, Markus 8:34, Lukas 9:23

kahèi, dènge dhèu dhu neo madhutu Ja'a.
Nèngu hud'i kali bagi ku la'e-mai, dhu peka
na, nèngu dhu pa'èra le tèke eele aa'i ngaa-
ngaa, do aad'o? Te ladhe aad'o, na, dhèu
ne'e nia boe j'aj'i ana madhutu Ja'a."

Dhèu dhu pantas boe madhutu Yesus, nuka sèmi masi dhu guna heka
(Mateos 5:13, Markus 9:50)

34-35 Yesus tuhu lii padhai pake lii
pakasame dhu leo hari, na, "Masi ne, be'a.
Èdhi pake ne ho pabe'a nganga'a. Te ngaa
ladhe na sèro heka, j'aj'i ngaa hari? Bisa
heka pake ne, ho pabe'a nganga'a. Neo tao
mi pupuk, bisa boe kahèi. Dhodhoka core
eele iia d'ara di. Dhèu cee dhu dènge ro'a
dhilu, nanene paie-iie!"

15

Kahib'i-kalèbho dhu ele
(Mateos 18:12-14)

1 Lod'o èèna, dhèu roro bea dènge dhèu
dhu laku-laku boe mai ae-ae asa Yesus,
sèna ka nanene lii padhai Na. Te ngaa
dhèu Yahudi peka, na, rèngu sèra dhèu
karehe. 2 Ropa rèdhi sèmi èèna, hèia
dhèu Parisi dènge mese agama Yahudi sèra
ka'uu-kamuki, peka na, "Huuh! Dhèu ne
pa'angalai dènge dhèu-dhèu dhu laku boe
se. Ngaa hari Na madhèdi na'a-ninu dènge
si!"✡
3 Ropa tadèngi sèmi èèna, ka Yesus lolo
dènge ra lii pakasame èci, aku Nèngu na,
4 "Ladhe nèti miu abhu ca dhèu dhu unu
kahib'i-kalèbho cangasu ngi'u. Ka ci'u ele.
Na tao tasamia? Tatu na tèke eele dhu
ceo nguru ceo se ètu era dhu be'a, aa la'e
tenge dhu ele deo na, toke rage ne. 5 Ropa
nèdhi hari kahib'i-kalèbho ne, ka na pasae
nèti, dènge karej'e-karae. 6 D'ai èmu, ka
na paroa angalai na aa'i-aa'i, hèia na peka
dènge si, 'Mai, sèna ka karej'e dènge ja'a!
Te kahib'i-kalèbho ja'a dhu ele èèna, kèdhi
hari le.' 7 Ètu sorga, sèmi èèna kahèi. Ladhe
ca dhèu dhu tao sala, hèia ele-ho'a, ka na
lèpa hari asa Lamatua, ana kabarai sorga
aa'i-aa'i ra karej'e-karae. Rèngu karej'e risi
lula ca dhèu dhu lèpa hari asa Lamatua, nèti
ceo nguru ceo dhèu dhu mamuri mola, dhu
sala boe j'ara."

Doi iia dhu ele

8 Ka Yesus lolo hari lii pakasame dhu leo
èci, peka na, "Abhu ca dhèu ina, dhu doi iia
na canguru bua.* Ne'a na, dhu ele ca doi.
Ka na tao tasamia? Tatu la'e suru labhu ho
d'elo palème era, aa saku èmu ne d'ai ro'a
kakilu, sèna ka tenge doi cue dhu ele ne.
9 Ropa nèdhi hari doi ne, na paroa dènge
dhèu dhu ètu baboa èmu na sèra, hèia na
peka, aku nèngu na, 'Miu mai, ho karej'e
sama-sama dènge ja'a. Te doi ja'a cue dhu
ele deo na, kèdhi hari le!' 10 Ètu sorga sèmi
èèna kahèi. Ladhe abhu ca dhèu dhu tao
sala, ka na ele-ho'a, ho lèpa hari asa Ama
Lamatua, tatu ana pajuu ètu sorga aa'i-aa'i
ra karej'e-karae."

Ana dhu ele

11 Hèia Yesus tuhu hari lii padhai Na
dènge lii pakasame kahèi, peka na, "Ama ca
dhèu dènge ana mone na dhèu dua. 12 Ca
lod'o, ana limuri peka dènge ama na, aku
nèngu na, 'Ama! Hia ka pala ja'a nèti pusaka
sèra, deo ne'e ne kahèi!' Hèia ama na bagi
hia dua ra pusaka na, sèna ka èci-èci dènge
pala ra. 13 Nèbhu boe ka ana limuri ne pahie
unu na. Hèia na lalau mèdha na, ka la'e
asa rae kaj'èu. Ètu era nèi, ana limuri ne
pasaku aa'i-aa'i doi-dhari na, ho pakarej'e
iisi. 14 Ropa doi na èle aa'i mèu-mèu, rai ne
dhu lèke manganga bia, ka mamuri ana ne
j'èra d'ai seli. 15 Ka la'e tenge sasab'a. Hèia
ca dhèu nèti kabarai èèna hia na panga'a
hahi. 16 Lula ana ne manganga d'ai seli, ka
neo na'a nganga'a hahi se. Te abhu boe ca
dhèu sa hia ne na'a.
17 Nèbhu-nèbhu, ka na pangee la'e-mai,
aku nèngu na, 'Anga ee! Ja'a ètu ne'e, oe
madhe manganga kèna. Te ngaa ètu d'ara
èmu ama ku, dhèu sab'a ra'a toke bècu. 18 De
be'a risi ja'a lèpa hari asa ama ku, ho peka
dènge ne, "Ama! Ja'a tao le sala dhu kapai
titu kèna, mi Lamatua dènge ama. 19 Ja'a nia
boe j'aj'i ana ama ku. Hud'i laa ama sèmi
more ja'a ne j'aj'i mi kuli ètu d'ara èmu ama,
ngaa-ngaa tao boe!'"
20 Ropa pangee nare sèmi èèna, hèia na
kèd'i dènge ka, lèpa la'e asa èmu ama na.
Nèti kaj'èu era, ama na ladhe nèdhi le
nèngu, ka ama na rasa kasia. Ka na puru
nèti èmu, rai la'e soru nare ana dhu lèpa
hari ne. Hèia na liku nare, ka uu ne.

✡ 15:2 Lukas 5:29-30 * 15:8 Sasuri lii Yunani peka na 10 *drakma*. Drakma cue, èci èèna ka dènge gaji tuka d'ara ca lod'o.

21 Èle èèna ka, ana ne peka dènge ama na,
aku nèngu na, ‘Ama! Ja'a ne tao le sala dhu
kapai mi dedha Lamatua dènge ama ku. Ja'a
nia heka j'aj'i hari ana ama.’
22 Te ngaa ama na paredha dènge ka
dhèu-dhèu sab'a na, peka na, ‘Karohe! Lami
mere kodho madhera dhu be'a risi, ho
papake ne. Mere kadheli, ho pasaluu mi
kacui-aai na. Aa papake salapa mi haga na.
23 Lami ère mere sapi kab'oi èèna ho pare,
te èdhi neo ta'a-tinu rame-rame. 24 Lula ana
ja'a ne, nuka sèmi dhu madhe le, te ngaa na
mamuri hari. Nèngu dhu ele le, te ngaa ja'a
abhu hari ne.’ Na padhai lii èle sèmi èèna,
ka mulai ra'a-rinu aa'i-aa'i ra.
25 Lod'o èèna, ana uuru dhu aad'o ètu
èmu, te na sab'a ètu d'ara oka. Ropa na lèpa,
nèti kaj'èu era, na tadèngi le dhèu karihu
musiik dènge roge-ledho. 26 Ka na paroa
nare dhèu sab'a ca dhèu, hèia na karèi, aku
nèngu na, “Ee! Tao rarame ngaa ètu ne'e?”
27 Hèia dhèu sab'a ne dhaa, peka na, ‘Ari
mu lèpa hari le. De ama mu pua pare sapi,
sèna ka tao pesta kapai, te ana na lèpa hari
dènge sod'a.’
28 Ropa tadèngi nare, hèia ana uuru ne
pasaree. Na no'o boe maso asa d'ara èmu.
Ka ama na la'e rarange ne.
29 Te ngaa na ka'ugu, peka na, ‘Ama!
Pangee ku laa! Nèbhu nare sange ne'e, ja'a
sab'a toke èi kabhèsu hae, nuka sèmi kuli sa,
hia mi ama. Ja'a ne ke'a boe sisu dad'èi ama.
Masi ka sèmi èèna, abhu mèka ama hia ana
kahib'i ci'u, sèna ka ja'a pakarej'e dènge
mone aanga-angalai ja'a. 30 Te ngaa ropa
ana ama dhu bhera-lelu doi-dhari ama, ho
la'e karihu dènge bhèni karehe, lèpa hari
mai, ka ama pare sapi kab'oi na, tao pesta
aae hia ne.’
31 Te ngaa ama na b'ala, aku nèngu na,
‘Ana pasue, ee! Nanene paie-iie. Nèbhu
nare sange ne'e, èu ne bera-bera dènge
ja'a. Aa'i-aa'i dhu unu ja'a, sèra sa unu
èu kahèi. 32 Te ngaa limuri ne, èdhi hud'i
karej'e dènge karae ku, lula ari mu ca dhèu
ne. Uru èèna, nuka sèmi dhu madhe le, te
ngaa limuri ne mamuri hari. Nèngu dhu ele
le, te ngaa abhu hari.’”

16

Kapala urusan dhu ne'a pa'uri

1 Ka Yesus hia lii upama èci mi ana mad-
hutu Na, peka na, “Dhèu kaja ca dhèu dhu
ded'e dhèu sab'a na èci j'aj'i kapala urusan.
Te ngaa nèbhu-nèbhu, na tadèngi dhèu
palolo, peka na, kapala urusan ne mulai
kapod'e-kabèli ka parugi nèngu. 2 Hèia
dhèu kaja ne paroa kapala urusan na, ka
peka dènge ne, ‘Èu ne, tasamia? Ja'a
tadèngi, na, èu kapod'e mèdha-panyau ja'a.
De lamu suri ku ngaa dhu èu ad'u-ue ètu
d'ara sasab'a èu, ho ja'a parisa ku. Ladhe
parisa kore, ja'a kalua eele èu.’
3 Ropa na tadèngi nare, hèia kapala uru-
san ne mulai pajiko, na, ‘Ja'a ne j'èra kèna!
Ja'a neo sab'a ngaa hari? Pare rai, ja'a èra
boe. J'aj'i dhèu hèb'a mènyi, ja'a makae.
4 Ladhe ja'a sab'a heka ètu ne'e, ja'a hud'i
tenge j'ara ku, sèna ka dhèu leo bisa hari
sèmi rare ja'a ho sab'a.’
5 Nèti èèna ka, na paroa nare aa'i dhèu
dhu pakèlu lamatua na. Na karèi dhèu uru,
aku nèngu na, ‘Ee! Kèlu èu ca ngaa ètu
lamatua ja'a?’
6 Dhèu ne dhaa, peka na, ‘Ja'a dhu pakèlu
èi lèngi saitun èpa riho liter.’*
Hèia kapala urusan ne peka, na, ‘Tare'a.
Sasuri pakèlu èu ka ne'e. Ciu eele ka,
madhèdi ho suri gati sasuri kèlu dhu hiu,
peka na, kèlu èu dua riho liter di.’
7 Ka karèi dhèu pakèlu ka dua, peka na,
‘Aa èu hari, kèlu ca ngaa?’
Ka dhèu ne dhaa, na, ‘Ja'a pakèlu are,
cariho karo.’†
Hèia kapala urusan ne peka, na, ‘Ciu eele
sasuri dhui èèna, ho suri dhu hiu hari, peka
na, kèlu èu, aru ngasu karo di.’
8 Na tao sèmi ne'e ka, toke lamatua na
ne'a tatao nèngu. Te ngaa lamatua ne
hud'i mangaku, na, dhèu kapala urusan
dhu bhelu ne mema mèu kapod'e-kabèli.
De Ja'a lolo lii upama ne, sèna ka miu
me'a, na, ladhe pasoro dènge dhèu par-
caya, dhèu dhu parcaya boe d'èlu-mèu risi
tenge j'ara ho pa'oto ngi'u ra ètu talora aae
kabarai limuri ne.
9 Miu ngee sèku. Masi ka dhèu rai-haha
ne karihu kaj'alu re mèdha-panyau ra, te
ngaa be'a risi miu pake mèdha-panyau miu
sèra, ho soru-bara dhèu. Dènge j'ara sèmi
èèna, miu abhu angalai ae. Masi ka mèdha

* 16:6 Sasuri lii Yunani peka na ‘cangasu *batos*’. Batos èci sama sèmi 35-40 liter. † 16:7 Sasuri lii Yunani peka na ‘cangasu *koros*’. Koros èci nuka, 390 liter.

se èle, te ngaa bèli-camèd'a Lamatua tao
tèke era hia miu ètu sorga.
10 Ladhe dhèu mola ètu j'ara dhu ana
iiki, tatu na mola kahèi ètu j'ara-j'ara dhu
kapai. Te ngaa ladhe dhèu mèu kapod'e
ètu j'ara dhu ana iiki, tatu na kapod'e kahèi
ètu j'ara dhu kapai. 11 Ladhe dhèu parcaya
heka miu, ho uri mèdha-panyau ètu j'ara-
j'ara dhu ana iiki ètu rai-haha ne, tasamia
ka Lamatua parcaya miu ètu j'ara-j'ara dhu
kapai? 12 Ladhe miu bisa boe uri mèdha-
panyau dhèu leo, na, dhèu cee ka dhu bani
ho hia miu mèdha-panyau ra?
13 Dhèu sab'a èci bisa boe nanene dua
lamatua. Te aad'o na, nèngu d'èi boe èci,
aa sue èci. Nèngu d'ara kateme dènge ca
dhèu, te ngaa pusi boe dènge èci. Sèmi èèna
kahèi dènge miu. Te dhèu bisa boe sue Ama
Lamatua palere dènge sue doi-dhari."✡

Lamatua Yesus padhai lii nèti doi-dhari,
nèti Lii Lolo Be'a, aa nèti pa'ia-pa'ela
(Mateos 11:12-13, 5:31-32, Markus 10:11-12)

14 Lod'o èèna, abhu dhèu Parisi pèri-pèri
dhu nanene lii padhai Yesus deo na. Ka ra
sasei Ne, lula rèngu se dhèu manga'a doi-
dhari. 15 Te ngaa Yesus peka dènge si, "Masi
ka miu pamèu iisi ètu madha dhèu, te ngaa
Ama Lamatua ne'a d'ara bhelu miu. Abhu
j'ara ae dhu dhèu rai-haha ded'e padedha-
dedha, te ngaa Ama Lamatua peka na, j'ara
sèra karehe, aa dhu madenge dènge rèngu.
16 Toke mamai Yohanis tuka sarani, èdhi
dhèu Yahudi muri madhutu atora nèti
baki Musa aa nèti dhèu rèti lii padhai
Lamatua. Te ngaa limuri ne, Lii Lolo Be'a
nèti Lamatua pale-lème le ètu mia-mia.
Dhèu ae dhu tenge le j'ara, sèna ka ra ma-
muri madhutu dad'èi Lamatua.✡ 17 Masi ka
dedha-liru dènge rai-haha ne ele, te ngaa
Atora nèti Ama Lamatua ciki sa, ele boe. Ca
katèd'a sa ele boe hèi!✡
18 Dhèu dhu pa'ia-pa'ela dènge dhèu èmu
na, aa na madhèdi hari dènge bhèni leo,
nèngu bersina. Aa dhèu dhu leo dènge
bhèni dhu pa'ia-pa'ela, nèngu bersina
kahèi."✡

Lii lolo dhèu kaja dènge Lasarus

19 Ka Yesus lole tabha hari, peka na,
"Abhu dhèu kaja ca dhèu. Nèngu d'èi pake
mèdha-papake dhu be'a-be'a, tao nèti bèla
alus. Mèu-mèda na'a-ninu nganga'a dhu
be'a hua, aa karae taruu. 20 Ètu kota ne'e,
abhu kahèi ca dhèu dhu dènge boe ngaa-
ngaa. Ngara na, Lasarus. Ngi'u na dhu pènu
dènge kamèu. Bèli-bèli angalai na rèti pa-
madhèdi ne ètu hèb'a tedhe dhèu kaja èèna.
21 Na sanao teko-teko abhu kaha'i nganga'a
nèti dhèu kaja ne, sèna ka bisa na'a, te ngaa
na abhu boe ngaa-ngaa. Dhoka busa di mai,
ho j'ore nana kamèu na.
22 Nèbhu boe ka, Lasarus madhe. Hèia ana
pajuu Ama Lamatua mai nèti sorga, ka rèti
lasi pamadhèdi ne ètu baboa Abraham.
Aa nèbhu boe ka, dhèu kaja ne madhe
kahèi, ka dhèu ded'e lasi padhane. 23 Te
ngaa dhèu kaja ne maso boe sorga. Nèngu
maso asa d'ara naraka, sama-sama dènge
dhèu-dhèu leo dhu madhe le. Ètu era
nèi, dhèu kaja ne abhu j'aj'èra taa-taa. Ca
tèka na boti kètu, ka ladhe nèdhi Lasarus
madhèdi ètu baboa baki Abraham. 24 Hèia
na pa'oo, peka na, 'Baki Abraham, ee! Sue
ku ja'a laa! Pua ku Lasarus cèb'u kolo ai na
asa d'ara èi, sèna ka mai pabasa ku kolo he'o
ja'a ne. Te ja'a j'èra titu kèna ètu d'ara ai
naraka ne!'
25 Te ngaa Abraham dhaa, peka na, 'Ana,
ee! Sanèd'e ku! Uru èèna lod'o èu mamuri
era ètu rai-haha nèi, èu abhu le aa'i-aa'i dhu
be'a. Te ngaa Lasarus ne, unu dhodhoka
sasusa di. Ka limuri ne, Lamatua pakarej'e
ne ètu ne'e, te ngaa èu pasae more j'aj'èra.
26 Risi-risi hari, ètu talora aae èu dènge ji'i,
Lamatua tao tèke loe aae èci dhu taleo
dènge marèma. De dhèu nèti ne'e bisa boe
dhiu asa era èèna, aa dhèu nèti èèna bisa
boe pège sa ne'e mai.'
27 Hèia dhèu kaja ne pamako hari, aku
nèngu na, 'Ladhe sèmi èèna, baki Abraham
pua Lasarus la'e asa èmu ama ku. 28 Te ja'a
ne dènge ari dhèu mone, dhèu lèmi era.
Sèna ka Lasarus la'e pasanèd'e si, ho ra
lèpa ka asa Lamatua. Masi ka lod'o d'ai ra
madhe, rèngu maso ia ka asa era j'aj'èra ne.'
29 Te ngaa Abraham b'ala ne, 'Ama
Lamatua hia le rèngu sasuri nèti baki Musa
dènge dhèu rèti lii padhai Na. Ari mu
si, bisa baca pahari-pahari ho re'a dad'èi
Lamatua.'
30 Te ngaa dhèu kaja ne pasisu, peka na,
'Baki Abraham, ee! Èèna dhae d'ai mèka.
Rèngu sèi pahae boe Lii Holo-Nori Ama

✡ 16:13 Mateos 6:24 ✡ 16:16 Mateos 11:12-13 ✡ 16:17 Mateos 5:18 ✡ 16:18 Mateos 5:32, 1 Korintus 7:10-11

Lamatua! Hud'i abhu ku ca dhèu nèti talora
dhèu madhe la'e asa rèngu, heka rèngu ele-
ho'a, aa neo nanene kèna.'
31 Te ngaa Abraham dhaa, peka na, 'Ladhe
rèngu sèi ro'o boe nanene lii holo-nori
nèti Musa dènge nèti dhèu rèti lii padhai
Lamatua, na, masi ka dhèu madhe bhodho
nèti d'ara ro'a ra, ho padhai lii dènge rèngu
èèna ka, rèngu ro'o boe nanene.'"

17

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti dhèu dhu manahu asa d'ara sasala, aa dhu manèngi abho
(Mateos 18:6-7,21-22, Markus 9:42)

1 Yesus peka dènge ana madhutu Na, "Ae
ka dhèu manahu asa d'ara sasala, lula tatao
dhèu leo. Te ngaa dhèu dhu pamanahu
dhèu asa d'ara sasala èèna, pasae nare
mamadhe-mamopo. 2 Ladhe dhèu ad'u-ue
j'ara karehe, toke ana iiki parcaya boe Ja'a,
èèna na Ama Lamatua huku ne bia. Dhu
samaa risi, ladhe èki ladha goro dhèu ne'e
dènge hadhu aae cue, ho parèu eele asa
d'ara dhasi ètu talora lèu. 3 De j'aga ngi'u
pabe'a-be'a, sèna ka miu baku pamanahu
dhèu asa d'ara sasala! Te ngaa ladhe a'ari
mu tao sala, pasanèd'e ne. Ladhe na ele-
ho'a, hèia na mai manèngi abho, na pab-
hèlu eele sasala na.✡
4 Ladhe a'ari èu tao sala pidhu hari d'ara
ca lod'o, ka na ele-ho'a, hèia na mai pidhu
hari ho manèngi abho, èu hud'i pabhèlu
eele sasala na pidhu hari kahèi."

Dhèu hud'i parcaya ku koasa Ama Lamatua

5 Ca lod'o, ana madhutu se* mai asa
Yesus, ka ra manèngi, aku rèngu na, "Ama
Mese! Parcaya ji'i se èra boe. De Ama pa'èra
ku parcaya ji'i."
6 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Ladhe miu
parcaya koasa nèti Ama Lamatua, masi ka
ciki oo'e èèna ka, te ngaa miu bisa paredha
aj'u aae ne, 'Tahoi eele, ho pidha asa d'ara
dhasi!' Ka aj'u ne madhutu lii paredha
miu."

Dhèu sab'a dhu be'a, nuka dhu madhutu dad'èi lamatua na

7 Èle ka Yesus lii, aku Nèngu na, "Tare
conto èci. Nuka sèmi ènu dhu pare rai
ètu d'ara oka, do, ladhe kahib'i-kalèbho ètu
d'ara pad'a sod'a. Sab'a nare, ka lèpa sa
èmu. Tatu lamatua na peka boe dènge ne,
'Mai ho dua ti ta'a sama-sama!' 8 Aad'o,
sina ma? Dhu lèke ka, lamatua paredha ne,
peka na, 'Lamu lalau mei hia ja'a. Ku'a-
kinu kore ku, pe èu mu'a-minu ètu kabodho
nèi!' 9 Ladhe ènu ne lalau nare madhutu
dad'èi lamatua na, miu ngee, na, lamatua
ne manèngi makasi mi ènu ne, do? Aad'o!
10 Miu èci èèna kahèi. Ladhe sab'a mere aa'i
dhu Lamatua paredha le, miu peka na, 'Ji'i
dhoka ana pua-paleha di. Ji'i tenge boe lii
koa-kad'iri. Ji'i dhoka pakako sasab'a-la'a
ji'i di.'"

Lamatua Yesus puri-pa'èle canguru dhèu dhu pèd'a kusta

11 Lod'o Yesus si lasi asa Yerusalem, rèngu
d'ai too propensi Galilea dènge propensi
Samaria. 12 Ropa rèngu neo maso asa d'ara
rae cue ètu èèna, dhèu canguru dhu pèd'a
kusta mai, neo paraga dènge Yesus. Rèngu
se titu nèti kaj'èu. 13 Ka ra pa'oo palere-lere,
peka na, "Yesus! Mone Kapai, ee! Sue ku ji'i
laa!"
14 Ropa Yesus tadèngi lii pa'oo ra, ka Na
ladhe si, hèia Na pua, aku Nèngu na, "Lami
pad'elo uuru ku isi miu asa ama agama,
sèna ka ra parisa papèd'a kusta miu sèra,
èle le, do dhae!" Ra tadèngi sèmi èèna, ka
lasi dènge. Te ngaa ropa d'ai talora j'ara,
cag'ag'a laa, rèngu dhu èle le nèti kusta.✡
15 Rèngu lasi taruu dènge karej'e-karae.
Te ngaa abhu ca dhèu di, dhu lèpa hari
mai asa Yesus. Na pa'oo, peka na, "Koa-kio
Lamatua! Te ja'a èle le nèti papèd'a!" 16 Hèia
na patitu kètu urutuu na, ho manèngi
makasi ae-ae mi Yesus. (Te'a boe, te nèngu
ne dhèu Yahudi boe. Nèngu ne ca dhèu
Samaria dhu loe boe tao lii langu dènge
dhèu Yahudi.)
17 Ka Yesus karèi dhèu sèra dhu madhutu
dènge Ne, aku Nèngu na, "Tasamia, ee? Deo
na Ja'a pa'èle dhèu canguru si? Dhu ceo,
mia lasi? 18 Tasamia ka dhoka dhèu leo kara
ne'e di, dhu lèpa mai ho manèngi makasi
mi Ama Lamatua, dènge koa-kio kolongara
Na?"
19 Hèia Na peka mi dhèu ne, na, "Èu èle
le, lula èu parcaya Ja'a tare'a-re'a. De kèd'i,
lèpa ka dènge sod'a-mole!"

✡ 17:3 Mateos 18:15 * 17:5 Sasuri lii Yunani ètu ne'e, peka na, "dhèu pajuu-paleha". Lukas d'èi suri na, "dhèu pajuu-paleha" mi ana madhutu Yesus dhèu canguru dua sèra. ✡ 17:14 Atora nèti Ama-ama Agama 14:1-32

Lamatua Yesus lole lod'o èle rai-haha, dènge mamai hari Na

(Mateos 24:23-28,37-41)

20-21 Ca lod'o, dhèu Parisi pèri-pèri mai karèi Yesus, peka na, “Ama Mese! Peka ku dènge ji'i, lod'o mia Ama Lamatua neo pakako paredha Na?”

Ka Yesus dhaa, “Sèmi ne'e. Mage mi pangee, na, Lamatua pakako paredha Na dènge rupa-rupa tadha ètu rai-haha ne, dhu dhèu bisa rèdhi dènge musi madha ra. Dhèu abhu boe tadha dhu peka na, ‘Ladhe ku asa ne'e mai! Te Ama Lamatua pakako paredha Na ètu ne'e!’ Do, ‘Na pakako paredha Na ètu nèi!’ Aad'o! Te Na pakako paredha Na ètu talora aae miu, ètu d'ara dhèu aa'i-aa'i ra.”

22 Hèia Yesus peka dènge ana-ana madhutu Na, “Nèbhu boe, na, Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, pa'èci heka dènge miu. D'ai ka lod'o j'aj'èra sèra, miu d'èi titu kèna neo mèdhi mamai hari Ja'a. Te ngaa d'ai mèka lod'o mamai Ja'a. 23 Ladhe èèna na dhèu mai peka, na, ‘Kristus ètu ne'e!’ do, ‘Kristus ètu nèi!’ Na, miu baku bhute ho patangi-tenge, te lii padhai rèngu sèra, kapod'e-kabèli. 24 Te ladhe Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, lèpa hari mai, tadha na dhu mèu aadha-aadha, nuka sèmi bela dhu heo kacèb'a ètu dedha-liru nèti suu asa suu. 25 Te ngaa Nèngu hud'i abhu uuru ku j'aj'èra rupa-rupa. Ka dhèu rai-haha taa limuri ne, ro'o boe nanene, aa neo tule eele Ne. 26 Te ngaa bèli-camèd'a, ladhe Na neo mai hari, dhèu mamuri karehe sama biasa, èci èèna ka dènge lod'o Noh mamuri era.✡ 27 Taa èèna, rèngu ra'a-rinu, tao pesta kab'i toke lod'o Noh maso asa d'ara kapa na. Te ngaa rèngu ro'o boe nanene kahèi. Kaca'a laa, èi aae lala, ka pamadhe aa'i si.✡

28 Sèmi èèna kahèi, lod'o Lot mamuri era, dhèu mamuri karehe titu kèna. Taa èèna, rèngu ra'a-rinu, bad'aga, sab'a oka-tedhe, patitu èmu, aa mamuri karehe sèmi biasa. 29 Te ngaa ro'o boe nanene kahèi. Hèia mad'ae aae era, ropa Lot rai eele nèti kota Sodom, cag'ag'a laa, èj'i ai dènge èi nasu bhori mai nèti dedha-liru, aa labhu pakèpu rèngu aa'i-aa'i.✡

30 De miu baku pamud'e ku! Mage dhoka bèli-camèd'a Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, lèpa hari mai, dhèu mamuri dhoka sèmi biasa di. Te ngaa kaca'a laa, Na cèu mai. 31 Lod'o èèna, dhèu ètu madha èmu, maso ia ka asa d'ara ho lalau mèdha. Dhèu dhu sab'a ètu d'ara oka, lèpa ia ka asa èmu ho rare mèdha ra.✡ 32 Sanèd'e ku ngaa dhu uru èèna j'aj'i mi dhèu èmu Lot. Na madhe, lula nèngu ngee mèdha-panyau ètu èmu na.✡

33 Dhèu dhu d'èi boe madhutu Ja'a lula sue ngi'u na, èèna na mamuri na ele iia d'ara. Te ngaa dhèu dhu madhutu Ja'a toke soro mamuri na, lula sue Ja'a, bèli-camèd'a abhu sod'a-mole, aa mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua.✡ 34 Ja'a pasanèd'e mema! Ropa Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, lèpa hari mai, ladhe dhèu dua j'unu ètu era èci, kabèdhi laa Lamatua ded'e paca'e ca dhèu, aa tèke eele ca dhèu. 35 Ladhe abhu dhèu bhèni dhèu dua dhu maj'u are, èèna na Lamatua ded'e paca'e ca dhèu, aa tèke eele ca dhèu. 36 [Ladhe abhu dhèu dua dhu sab'a ètu d'ara oka, Lamatua mai ded'e nèti èci, aa tèke eele ca dhèu.]”†

37 Ropa ana madhutu tadèngi rare, hèia ra karèi Yesus, “Ama Mese! Sèra sa bèli-camèd'a j'aj'i ètu mia?”

Ka Yesus core lii, peka na, “Sèmi ne'e! Ladhe miu mèdhi ka manu-bhui dhu tema ra'a sisi badha madhe, ra lela pa'oru ètu mia, na, miu me'a èèna j'aj'i mi tadha, dhu peka na, tatu abhu sisi hèu ètu era èèna.” [Dènge sasoa dhu pahuni, peka na, ladhe Yesus Kristus lèpa hari mai, tadha na dhu mèu aadha-aadha, sad'i dhèu re'a baca tadha sèra.]

18

Lii lolo nèti bhèni balu èci, dènge hakim dhu karehe

1 Ca tèka, Yesus padhai lii dènge ana madhutu Na, pake lii pakasame ho rèngu loe boe manèngi-mangaj'i, aa baku ma'ète sanao-maena. Rèngu hud'i parcaya taa-taa Lamatua. 2 Lii lolo na sèmi ne'e ka: “Ètu d'ara kota cue, abhu ca dhèu ama pama'ète lii langu, dhu pusi-pahae boe Ama Lamatua. Na pahae boe ca dhèu sa hèi. 3 Ètu era èèna,

✡ 17:26 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:5-8 ✡ 17:27 Lii Lolo dhu Uru Tèka 7:6-24 ✡ 17:29 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:20—19:25 ✡ 17:31 Mateos 24:17-18, Markus 13:15-16 ✡ 17:32 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:26 ✡ 17:33 Mateos 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, Yohanis 12:25 † 17:36 Ayat 36 ne abhu boe ètu d'ara sasuri lii Yunani dhu be'a risi.

abhu kahèi bhèni balu èci, dhu loe boe mai
sa dhèu pama'ète lii ne, ho manèngi, peka
na, 'Ama hakim! J'ue ku lii langu ja'a dènge
mola!'
4 Hiu-hiu èèna, dhèu pama'ète lii ne pusi
boe dènge bhèni balu ne. Te ngaa nèbhu-
nèbhu ka, na roca nanene ne. Hèia na
madhèdi pangee ka, 'Mema ja'a ne pusi boe
dènge Ama Lamatua, risi-risi dènge dhèu
rai-haha. 5 Te ngaa bhèni ne pakabo'o kètu
ja'a. De be'a risi ja'a pama'ète lii na dènge
mola. Te ladhe ja'a panena, na mai taruu
paj'èra ja'a.'
6 De miu pangee ku lii padhai dhèu pa-
ma'ète lii dhu bhelu ne. 7 Ladhe nèbhu-
nèbhu dhèu pama'ète lii ne tao ai-hèb'a mi
bhèni balu ne, tatu Ama Lamatua kahèi neo
tao ai-hèb'a mi dhèu unu Na dhu sabaj'a
mèu-mèda mi Nèngu ho manèngi sasue
Na. Te ngaa Lamatua mate heka panèbhu.
8 Te Nèngu uri lii langu rèngu dènge boe
pamata. De Ja'a neo karèi sèmi ne'e: ladhe
Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne mai hari,
Ja'a bisa paraga dènge dhèu parcaya ètu rai-
haha ne era, do aad'o?"

Dhèu Parisi èci, dènge dhèu roro bea èci lasi manèngi-mangaj'i

9 Ka Yesus lolo tabha hari pake lii
pakasame lula-nèti dhèu dhu pangee na
ne'a aa'i mèu-mèu, aa dhu d'èi pahaha dhèu
leo. Na peka na, 10 "Abhu ama dhèu dua dhu
lasi sabaj'a asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. Ca dhèu nèti partei agama Parisi,
aa èci hari dhèu roro bea. [Dhèu Yahudi
peka na dhèu Parisi sèra, dhèu dhu mola.
Te ngaa ra pangee, na, dhèu roro bea, dhèu
karehe.] 11 D'ai èmu sabaj'a dhèu Parisi
ne titu mesa-mesa na, ka na manèngi-
mangaj'i, peka na, 'Makasi Lamatua, te ja'a
ne dhèu be'a. Ja'a ne bhelu boe nuka
sèmi dhèu leo sèra. Ja'a mana'u boe. Ja'a
manga'a boe. Ja'a dhèu dhu bersina boe.
Makasi Lamatua, te ja'a ne bhelu boe nuka
sèmi dhèu roro bea ne. 12 Ja'a ne maj'èni
puasa ca migu dua hari. Aa ja'a d'èi hia ca
pala nèti canguru pala nèti aa'i-aa'i dhu ja'a
abhu.' Dhèu Parisi ne, sabaj'a sèmi èèna ka.
13 Te ngaa dhèu roro bea ne titu pakaj'èu
ètu kabodho nèi. Na bani boe boti kètu
ho ladhe sa dedha. Nèngu dhoka pacud'u
di, dhu dènge d'ara ma'ète mae-mae. Na
sabaj'a, peka na, 'Ama Lamatua! Sue ku
ja'a, dhèu dhu pènu dènge sasala-sasigo ne!
Abho eele ku sasala ja'a!'
14 Lod'o dhèu dua se lèpa lasi asa èmu
ra, cee ka dhu pabe'a dènge Ama Lamatua?
Dhèu Parisi dhu pamone, do dhèu roro bea
ne? Tatu Na sèmi dènge be'a, dhèu roro
bea dhu pahaha iisi ne. Te ngaa Na pusi
boe dènge dhèu Parisi ne. Te Ama Lamatua
pahaha dhèu dhu pamone-pabhèni, te ngaa
Na padedha dhèu dhu re'a pahaha iisi."✡

Lamatua Yesus padhai lii hia mamèngi mi ana-ana
(Mateos 19:13-15, Markus 10:13-16)

15 Ca tèka, dhèu sa'u rèti ana ra dhu rara
iisi hiu asa Yesus, sèna ka Na tao ai Na mi
ana iiki se, aa padhai lii hia si mamèngi.
Ropa rèdhi sèmi èèna, ana-ana madhutu
Yesus kai dhèu se'e. 16-17 Te ngaa Yesus soru
mamai ra dènge be'a. Hèia Na kai ana-ana
madhutu Na, aku Nèngu na, "Hud'i laa ana
iiki sèra mai asa Ja'a. Miu baku bhabhae si.
Sanèd'e paie! Dhèu dhu neo j'aj'i dhèu unu
Ama Lamatua, nèngu hud'i sanao-maena
dhoka mi Ama Lamatua, nuka sèmi ana iiki
dhu sanao-maena dhoka mi ina-ama na."

Dhèu kaja dhu neo maso sorga
(Mateos 19:16-30, Markus 10:17-31)

18 Ca lod'o, dhèu kapai Yahudi èci, mai
karèi Yesus, aku nèngu na, "Ama Mese dhu
hua iia! Ja'a ne hud'i tao ku tasamia, sèna
ka ja'a ke'a tare'a, na, ja'a maso sorga, aa
mamuri taruu dènge Ama Lamatua?"
19 Ka Yesus dhaa, "Tasamia ka èu ne peka
na, Ja'a 'dhu hua iia'? Dhodhoka èci di dhu
hua iia, nuka Ama Lamatua. 20 Èu me'a le
atora Ama Lamatua karèi nèti uru ka, dhu
peka na:

Baku j'unu pa'èci dènge dhèu dhu
dhèu èmu boe èu;
baku pamadhe dhèu;
baku mana'u;
baku j'aj'i sakasii dhu leko-monya;
aa pakab'ua ina dènge ama mu."✡

21 Ka dhèu ne dhaa, na, "Tare'a, Ama! Ja'a
dhu madhutu le atora sèra, karèi nèti ja'a
ana iiki era."
22 Tadèngi sèmi èèna, ka Yesus peka, na,
"Be'a! Te ngaa èu kura ca madha j'ara
era. Nuka, lamu ho pahie mèdha-panyau èu
aa'i-aa'i. Kab'ua ra, lamu pabagi hia dhèu

✡ 18:14 Mateos 23:12, Lukas 14:11 ✡ 18:20 Kalua nèti Masir 20:12-16, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16-20

dhu dènge boe ngaa-ngaa sèra. Èle na, èu
lèpa hari mai sèna ka madhutu Ja'a. Te èèna
na, Ama Lamatua b'ala hari mèdha-panyau
èu ètu sorga." 23 Ropa tadèngi nare sèmi
èèna, hèia dhèu ne d'ara na susa, te nèngu
kaja d'ai seli.
24 Ropa Yesus nèdhi dhèu ne lèpa dènge
d'ara na laho mae-mae, hèia Na padhai lii
dènge ana madhutu Na, peka na, "Dhèu
kaja mema carui titu kèna maso sorga.
25 Èdhi pasèku ku dènge j'ara leo. Mema
bisa boe badha unta dhu kapai bisa maso
asa d'ara oka na re ro'a j'aj'au. Nuka sèmi
èèna kahèi, dhèu dhu maena dhoka mèdha-
panyau na, te ngaa maena boe Lamatua,
tatu nèngu bisa boe maso sorga."
26 Dhèu dhu tadèngi Yesus padhai lii sèmi
sèra, karèi Ne, aku rèngu na, "Ladhe dhèu
kaja carui maso sorga, dhèu sèmi mia ka
dhu bisa abhu mamuri taa-taa?"
27 Ka Yesus b'ala si, "Mi dhèu rai-haha,
j'ara ae-ae mema carui. Te ngaa bagi Ama
Lamatua, aa'i-aa'i bisa j'aj'i."
28 Hèia Petrus tuhu lii, peka na, "Ama!
Ji'i tèke eele aa'i mèdha-panyau ji'i, ka
mai madhutu Ama. Bèli-camèd'a ji'i abhu
ngaa?"
29 Ka Yesus dhaa, na, "Petrus! Nanene
paie-iie. Dhèu dhu tèke eele èmu na, dhèu
èmu-kamali na, a'ari na, ina-ama na, do
ana-ana na, lula nèngu pakako sasab'a Ama
Lamatua, 30 tatu na abhu hari ae risi ètu rai-
haha ne. Aa ladhe èle rai-haha ne, nèngu
abhu mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua
kahèi."

Lamatua Yesus peka mamadhe Na tèlu hari kèna
(Mateos 20:17-19, Markus 10:32-34)

31 Ka Yesus gale nèti ana madhutu Na
canguru dua dhèu sèra, ho lasi padhue-
padhai mesa ra. Hèia Yesus peka dènge
ra, "Miu se aa'i-aa'i mi me'a, na, èdhi kako
ne, lati asa kota Yerusalem. D'ai nèi, j'ara
aa'i-aa'i nèti dhèu rèti lii padhai Lamatua
sèra dhu suri tèke le, lula-nèti Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a, pe j'aj'i nuka sèmi dhu
ra suri. 32 Èèna na, ra soro Ja'a asa dhèu
leo dhu tadhe boe Ama Lamatua. Aa ra
padhai lii pamakae Ja'a, pahahe Ja'a rupa-
rupa, paru'e ilu ra mi Ja'a, 33 ra hake kalabhe
Ja'a. Èle èèna ka, ra pamadhe Ja'a. Te ngaa
asa camèd'a èèna, Ja'a mamuri hari."
34 Ropa tadèngi Yesus peka sèmi èèna, ana
madhutu Na bingu, lula rèngu dhane rare
mèka sasoa nèti lii padhai Yesus.

Lamatua Yesus pa'èle dhèu bèdhu ca dhèu
(Mateos 20:29-34, Markus 10:46-52)

35 Lod'o Yesus si oe maso kota Jeriko, abhu
dhèu bèdhu ca dhèu dhu madhèdi kanata
ai ètu sebhe j'ara. 36 Ropa na tadèngi dhèu
ae kako re èèna, ka na karèi, aku nèngu na,
"Ngaa ne?"
37 Ka dhèu peka dènge ne, na, "Yesus nèti
Nasaret dhu kako re ne'e."
38 Hèia dhèu bèdhu ne rodhe pamèdhu-
mèdhu, peka na, "Yesus! Ana-èpu dhèu aae
Daud, ee! Sue ku ja'a!"*
39 Hèia dhèu dhu kako uuru nèti Yesus
kai ne, sèna ka na mau-mau. Te ngaa asa
na hino dènge lii rodhe, peka na, "Ana-èpu
dhèu aae Daud, ee! Sue ku ja'a laa!"
40 Ropa Yesus tadèngi, ka Na titu. Hèia Na
pua dhèu lasi pakako rèti dhèu bèdhu ne.
D'ai madha Na, ka Yesus karèi ne, 41 "Èu neo
Ja'a tao ngaa hia èu?"
Ka na dhaa, "Ama! Ja'a manèngi sèna ka
ja'a bisa kèdhi."
42 Yesus b'ala ne, peka na, "Be'a. Lula
èu lèka na Ja'a bisa pa'èle èu, de èu bisa
mèdhi dènge kèna." 43 Kaca'a laa, musi
madha dhèu ne be'a dènge ka. Ka la'e
madhutu Yesus dènge koa-kio kolongara
Ama Lamatua. Dhèu aa'i-aa'i dhu ladhe
rèdhi ne, koa-kio kolongara Lamatua kahèi.

19

Lamatua Yesus paraga dènge dhèu roro bea èci, ngara na Sakeos

1 Ka Yesus si maso re kota Jeriko, ho neo
lasi taruu. 2 Ètu ne'e, abhu ca dhèu kapala
roro bea dhu roro doi hia dhèu paredha
Roma. Ngara na Sakeos, aa nèngu ne dhèu
kaja. 3 Ropa na tadèngi Yesus kako re èèna,
ka nèngu neo nèdhi. Te ngaa bisa boe nèdhi
dènge be'a, lula katitu na bab'a d'ai seli,
aa dhèu ae dhu kalibhu rare Yesus. 4 Nèti
èèna ka, na rai uru, ka na ca'e asa kolo aj'u
ca kapua ètu sebhe j'ara, dhu Yesus neo re
èèna.*

* 18:38 Ana-èpu dhèu aae Daud na, ca ropa dènge 'Kristus', nuka Dhèu dhu Lamatua paj'uj'u le nèti uuru ka mai. Dènge sèmi èèna, dhèu bèdhu ne mangaku na, Yesus na, Kristus. abhu boe ètu Idhonesia re bèka dhimu.

* 19:4 Sasuri lii Yunani peka na, aj'u *sukomorea*. Aj'u ne

5 Ropa d'ai kapua aj'u ne, Yesus ladhe asa
dedha. Hèia Na paroa, peka na, "Sakeos!
Puru ka! Karohe, te deo ne'e kahèi, Ja'a neo
manubha ètu d'ara èmu èu."
6 Ka Sakeos malaa. Hèia na puru pamèri-
pamèri, la'e dènge Yesus asa èmu na. D'ara
na karej'e-karae. 7 Te ngaa dhèu ae dhu
ka'ugu, peka na, "Hmm! Sakeos ne, dhèu
karehe! Nga tao ka Yesus manubha ètu
d'ara èmu na?! Dhèu aa'i-aa'i dhu re'a le!"
8 D'ai d'ara èmu, Sakeos titu ètu madha
Yesus, ka lii, peka na, "Ama Mese! Nèti
deo ne'e ne, ja'a bagi mèdha-panyau ja'a
mi dua, capala hia mi dhèu dhu dènge boe
ngaa-ngaa. Ladhe ja'a roro bea parisi, ja'a
b'ae hari mi rèngu èpa kali lipat."
9 Ka Yesus b'ala ne, peka na, "Be'a. Deo
ne'e kahèi, Ama Lamatua pala-bagi sod'a-
mole mi èu dènge isi èmu èu aa'i-aa'i,
lula èu parcaya Lamatua kahèi, nuka sèmi
baki Abraham. 10 Te Ama Lamatua pua Ja'a
mai j'aj'i Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ètu rai-
haha ne. Mamai Ja'a ne, sèna ka tenge dhèu
dhu sero nèti j'ara Lamatua, ho hia si sod'a-
mole."✡

*Lii pakasame nèti ènu dhu pab'unge doi-
dhari lamatua na*
(Mateos 25:14-30)

11 Lod'o èèna, dhèu ae nanene lii pad-
hai Yesus. Rèngu oe dètu dènge kota
Yerusalem. Rèngu pangee, na, Yesus neo
pakako paredha Ama Lamatua ètu èèna,
nuka sèmi dhèu aae. Hèia Yesus lolo dènge
si lii pakasame èci. 12 Na peka na, "Abhu
dhèu kapai èci. Neo la'e asa rai kaj'èu, ho
dhèu ded'e ne j'aj'i dhèu aae ètu nèi. Ladhe
èle, nèngu neo lèpa hari mai ho j'aj'i dhèu
aae ètu d'ara kabarai na. 13 Lod'o nèngu
pa'èra neo pakèd'i, paroa nare dhèu sab'a
na canguru dhèu, ka na bagi hia si ca dhèu,
juru cue.† Na paredha si, peka na, 'Miu
pake doi se j'aj'i mi poko. Te lod'o d'ai ja'a
lèpa, miu hud'i peka ku leto na ca ngaa.' Èle
èèna ka, na pakèd'i.
14 Te ngaa kabarai na d'èi boe ne. Ka ra
hia dhèu lasi peka, na, 'Ji'i ngo'o boe dhèu
ne paredha ji'i.'
15 Masi ka sèmi èèna, ra ded'e ne j'aj'i
dhèu aae. Hèia na lèpa hari ka. D'ai èmu na,
ka na paroa dhèu sab'a na, dhèu canguru
sèra, ka karèi si, peka na, 'Miu se leto ca
ngaa nèti juru dhu ja'a hia miu sèra?'
16 Dhèu sab'a dhu uru, peka na, 'Ama dhèu
aae! Ja'a leto juru canguru bua nèti poko
dhu ja'a abhu!'
17 Ka dhèu aae peka dènge ne, 'Be'a! Èu
ne dhèu sab'a dhu maj'èni. Lula ja'a bisa
lèka èu nèti j'ara dhu ana iiki, nèti èèna ka
karèi nèti deo ne'e, ja'a ded'e èu ho paredha
canguru kota.'
18 Èle ka dhèu sab'a ka dua, peka na, 'Ama
dhèu aae! Ja'a abhu leto juru lèmi bua nèti
poko dhu ja'a sèmi.'
19 Ka dhèu aae peka, na, 'Be'a! Ladhe sèmi
èèna, ja'a ded'e èu ho paredha lèmi kota.'
20 Te ngaa dhèu sab'a ka tèlu nèti hari juru
na. Ka na peka, 'Doi ama ka ne'e! Ja'a rapi
ka pahuni ne, mage ele. 21 Ja'a tao sèmi èèna,
lula madha'u. Ja'a ke'a ama, dhèu nasa. Te
ama d'èi more ngaa dhu unu boe ama, aa
d'èi puu hua dhu ama sèle boe!'
22 Ropa dhèu aae tadèngi sèmi èèna, ka na
jèke ne, 'Èu ne, dhèu goa d'ara! Lii padhai
èu ne pabia ngi'u èu mesa mu. Èu me'a,
na, ja'a dhèu nasa, ho kore ngaa dhu unu
boe ja'a, aa puu ngaa dhu ja'a sèle boe. 23 De
ladhe sèmi èèna, nga tao ka lamu boe tèke
ne asa bank? Ho sèna ka lod'o ja'a lèpa, ja'a
bisa abhu leto. Masi ka ciki di.'
24 Hèia dhèu aae ne pua dhèu leo ètu sèra,
peka na, 'Mere doi nèngu ne, sèna ka hia mi
dhèu sab'a dhu abhu leto canguru deo na.'
25 Te ngaa ra pasisu, peka na, 'Ama! Dhèu
ne abhu ae le. Nga tao ka neo more nèti
dhèu dhu unu ciki, ho patabha sa nèngu
hari?'
26 Te ngaa dhèu aae b'ala, peka na,
'Pangee paie-iie ku! Ladhe dhèu dhu mèu
uri ngaa dhu dhèu hia ne, èèna na nèngu
abhu tabha hari. Te ngaa dhèu dhu bai-
eed'a, èèna na rare aa'i ngaa dhu na unu.✡
27 De lami kèpe mere musu ja'a, dhu ro'o boe
ja'a j'aj'i dhèu aae. Mèti si mai sa ne'e, sèna
ka pamadhe si ètu madha ja'a. Lami ka!'"✡

*Lamatua Yesus maso asa d'ara kota
Yerusalem*
*(Mateos 21:1-11, Markus 11:1-11, Yohanis
12:12-19)*

✡ 19:10 Mateos 18:11 † 19:13 Sasuri lii Yunani peka na, nèngu hia 'canguru *mina*.' *Mina* èci kab'ua na cangasu *dinari*, nuka sèmi gaji tuka d'ara cangasu lod'o sasab'a. ✡ 19:26 Mateos 13:12, Markus 4:25, Lukas 8:18 ✡ 19:27 Mateos 25:14-30

[28] Ropa Yesus lolo èle, hèia lasi taruu ka
asa Yerusalem. Yesus dhu kako uru. [29] Ropa
oe dètu dènge dua rae, nuka Betfage dènge
Betania, dhu ètu karasa ledhe Saitun, ka Na
pua ana madhutu Na dhèu dua lasi uru. [30] Na
pua si peka na, "Miu dua mi lami asa rae
dhu ètu madha nèi. Pe miu mèdhi keled'ei
ngèru ci'u dhu èki tèke ètu èèna. Keled'ei
ne, dhèu manya'e rèdhi mèka. Mi lècu
dhari na, pakako mèti mai. [31] Te ngaa ladhe
abhu dhèu dhu karèi, 'Tasamia ka mi lècu
eele dhari keled'ei èèna?' Mi peka dènge si,
na, 'Lamatua ji'i neo pake ne.'"

[32] Dua ra lasi ka, hèia ra rage keled'ei
ngèru nuka sèmi dhu Yesus peka. [33] Ropa ra
lècu dhari keled'ei ne, ka lamatua badha ne
karèi si, na, "Nga tao ka miu patabuli badha
ne?"

[34] Ka ra dhaa, aku rèngu na, "Lamatua
ji'i neo pake ne." [35] Lamatua badha ne d'èi
kahèi, ka dua ra nuni rèti keled'ei asa Yesus.
Ra hèle sig'i-kalolo ra mi dedha kabodho
keled'ei ne. Èle èèna ka, ra paca'e Yesus
asa dedha na.‡ [36] Dhèu ae kahèi hèle sig'i-
kalolo dènge salalu ra mi j'ara, ho soru
Yesus nuka sèmi soru dhèu kapai. [37] Ropa
Na puru nèti ledhe Saitun, ka dhèu se dènge
ana-ana madhutu Na, mulai pa'oo koa-kio
kolongara Ama Lamatua, lula rèngu rèdhi
le tadha-tadha koasa. [38] Ra pa'oo peka na,
"Nèngu ne, Dhèu Aae dhu Ama Lamatua
pua mai!
Ama Lamatua hia Ne berkat!
Dhèu rai-haha limuri ne, bisa
padame le dènge Lamatua ètu
sorga.
Koa-kio kolongara Lamatua dhu madhèdi
nèd'u paredha ètu dedha-liru dhu
dedha risi."✡

[39] Te ngaa abhu kahèi dhèu-dhèu Parisi
ètu talora aae dhèu ae sèra. Ka ra peka
dènge Yesus, "Ama Mese! Kai ku dhèu se,
ho baku ra pakii-pakèce sèmi ne'e, te seli-
kolane!"

[40] Te ngaa Yesus dhaa, peka na, "Ja'a
pasanèd'e mema! Ladhe dhèu se'e kutu
hèb'a ra, èèna na, hadhu se ka dhu koa-kio
kolongara Lamatua!"

Lamatua Yesus tangi lula tatao dhèu Yerusalem

[41] Ropa rèngu oe dètu Yerusalem, Yesus
ladhe nèdhi kota ne, hèia Na tangi, [42] peka
na, "Ira ii! Dhèu Yerusalem, ee! Dad'èi
Ja'a deo ne'e, miu abhu dame dhu Ja'a kèti
mai. Te ngaa lula miu pahae boe Lamatua,
ka miu unu heka. Dame ne pakaj'èu le
nèti miu. [43] Bèli-camèd'a musu miu mai
udhu padedha rai palème li'u tedhe miu
ne, hèia ra maso sa d'ara, musu dènge miu.
[44] Ra dhedhe palaho kota miu, toke pamera
dènge rai, hèia ra pamadhe aa'i miu dènge
ana-ana mi. Ra tèke eele boe hadhu cue sa
dhu titu, lula miu mo'o boe tadhe Lamatua
lod'o Na mai hia miu mamuri!"

Lamatua Yesus maso asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
(Mateos 21:12-17, Markus 11:15-19, Yohanis 2:13-22)

[45] Èle èèna ka, Yesus maso asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ètu madha èmu
ne, dhèu tao sèmi pasa sa, ho ra pahia
badha korban. Ropa nèdhi, hèia Yesus
babège si nèti era èèna. [46] Ka Na jèke si, peka
na, "Dhèu nèti lii padhai Lamatua dhu suri
tèke le, peka na,
'Ja'a patitu Èmu ne,
ho dhèu aa'i-aa'i bisa mai manèngi-
mangaj'i ètu era ne'e.'✡
Te ngaa mi tao ne nuka sèmi era pak-
aboko dhèu parapo."

[47] Èle èèna ka, bèli-bèli Yesus la'e aj'a-nori
dhèu ètu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Te ngaa kètu agama Yahudi, mese agama,
dènge dhèu heka ad'a Yahudi sèra, patangi-
tenge j'ara ho neo pamadhe Ne.✡ [48] Te ngaa
ra abhu boe j'ara, lula dhèu ae dhu d'èi titu
kèna, nanene lii padhai Yesus.

20

Dhèu pakarèi hak dènge koasa Yesus
(Mateos 21:23-27, Markus 11:27-33)

[1] Ca lod'o, Yesus la'e asa Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, ka Na aj'a-nori Lii Lolo
Be'a Lamatua ètu èèna. Hèia kètu agama
Yahudi, mese agama, dènge dhèu heka-
dhèu heka ad'a Yahudi sèra, mai karèi Ne.
[2] Ra peka na, "Mu peka ku laa! Cee ka dhu
hia Èu hak sèna ka ad'u-ue maruru ètu ne'e
med'a na?"

‡ 19:35 Ètu nèi, dhèu aae-dhèu kapai manya'e jara, dhèu haha manya'e keled'ei. De Lamatua Yesus ca'e keled'ei ne, j'aj'i mi tadha Na pahaha iisi. Ètu *Sakaria* 9:9, abhu kahèi lii padhadha dhu peka na, bèli-camèd'a dhèu aae Isra'el mai ca'e keled'ei. ✡ 19:38 Lii Sod'a Koa-Kio 118:26 ✡ 19:46 Yesaya 56:7, Yermia 7:11 ✡ 19:47 Lukas 21:37

3 Ka Yesus b'ala si, “Ja'a neo karèi miu ca
madha j'ara kahèi, heka Ja'a dhaa lii karèi
miu kèna. 4 Sèmi ne'e: miu se tadhe Yohanis
tuka sarani dhèu, do? Cee ka dhu hia ne
koasa ho sarani dhèu? Ama Lamatua do,
dhèu rai-haha?”
5 Hèia ra papeka èci dènge èci, “Ira ee!
Èdhi sèmi tare le pala ti ngaa. Ladhe èdhi
peka na, ‘Ama Lamatua ka pua’, èèna Na
b'ala, aku Nèngu na, ‘Ladhe sèmi èèna, nga
tao ka miu lèka boe Yohanis?’ 6 Te ngaa
ladhe èdhi dhaa, peka na, ‘dhèu rai-haha ka
pua’, na dhèu ae sèra pèci pamadhe èdhi.
Te dhèu sèra parcaya, na, Yohanis ne dhèu
nèti lii padhai Lamatua.”
7 Ka ra dhaa, peka na, “Ji'i nge'a boe.”
8 Hèia Yesus peka dènge ra, “Ladhe sèmi
èèna, Ja'a ko'o boe peka kahèi, cee ka dhu
pua Ja'a.”

Lii pakasame dhèu sab'a oka anggor
(Mateos 21:33-46, Markus 12:1-12)

9 Hèia Yesus lolo dènge dhèu ae sèra, pake
lii pakasame, peka na, “Abhu dhèu èci dhu
sèle anggor ètu d'ara oka na. Na hia dhèu
seb'a oka anggor ne, sèna ka rèngu pabagi
isi rai nèti oka-tedhe ne. Ka na pidha la'e
pea panèbhu asa rai kaj'èu.✡ 10 D'ai hèru
puu-g'ètu, hèia lamatua oka anggor ne pua
ana paleha na ca dhèu, la'e nare pala nèngu.
Te ngaa dhèu sab'a oka anggor se, game
ana paleha ne, ka ra hia ne lèpa dènge ai
hua. 11 Èle èèna ka, lamatua oka ne pua
ana paleha na ca dhèu hari. Te ngaa dhèu
sab'a oka se game, ka ra pamakae ne. Hèia
ra babège ne lèpa dènge ai hua da'u-da'u.
12 Èle èèna ka, lamatua oka ne pua hari ana
paleha na ka tèlu, te ngaa ra game ne, toke
diu raa, ka ra core ne asa li'u oka.
13 Hèia lamatua oka ne pangee ka, ‘Ja'a tao
hari ku tasamia? Be'a risi ja'a pua ana pasue
ja'a ka la'e. Ele boe ra pakab'ua ne, de ra
sèmi ne dènge be'a.’ De na pua ana d'èlu na
la'e.
14 Te ngaa ropa dhèu sab'a oka anggor se
ladhe rèdhi ne, hèia ra papeka èci dènge
èci, aku rèngu na, ‘Mi ladhe ku laa! Te
lamatua oka ne hia ana d'èlu na nuka mai
nèi. Nèngu ne ka dhu bèli-camèd'a unu
pusaka ama na aa'i-aa'i ra. De ta pamadhe
ne! Sèna ka èdhi ka dhu unu oka anggor ne.’
15 Ropa ana ne d'ai, hèia dhèu se nuni pa'oro
ne rèti asa li'u oka, ka ra pamadhe ne.
De Ja'a neo karèi miu sèmi ne'e: miu
pangee, na, lamatua oka ne tao dhèu sab'a
oka sèra tasamia? 16 Madhutu a'abhu Ja'a,
tatu na mai pamadhe aa'i si, ka na hia hari
dhèu leo seb'a oka ne.”
Ropa dhèu se tadèngi lii padhai Yesus,
rèngu peka na, “Ladhe bisa, na, ji'i baku
abhu huku nèti Ama Lamatua sèmi èèna!”
17 Hèia Yesus laladhe patae si, ka Na karèi,
“Ladhe huku boe si sèmi èèna, nga tao ka
dhèu nèti lii padhai Lamatua suri, na:
‘Hadhu cue dhu tuka hadhu core eele le,
te ngaa limuri ne dhu j'aj'i le era pad-
hèdi agarii talora?’✡
18 Dhèu dhu kadhunu lèke hadhu ne,
nèngu tatu laho teb'o-teb'o, lula abhu
huku. Aa ladhe hadhu ne bèbhe lèke dhèu
cee, nèngu laho kao-kao, lula lèke huku.”
19 Ropa mese agama dènge kètu agama
Yahudi se tadèngi lii lolo ne, rèngu re'a, na,
Yesus padhai lii padhèto dènge rèngu pake
lii pakasame. Rèngu se cakaraa dènge dhèu
seb'a oka anggor deo sa. De ra nasa titu
kèna. Ka ra tenge j'ara ho neo kèpe Ne. Te
ngaa rèngu madha'u dènge dhèu ae sèra,
dhu d'èi nanene lii aj'a Yesus. Ka lasi tèke
eele Ne.

“Hia mi Ama Lamatua ngaa dhu j'aj'i mi
hak Nèngu”
(Mateos 22:15-22, Markus 12:13-17)

20 Èle ka, musu-musu Yesus ma'u Ne.
Rèngu tenge dhèu j'aj'i mata-mata dhu bisa
tao iisi ra sèmi dhèu mola, sèna ka ra kèpe
Ne. Rèngu sanao sèna ka Yesus padhai lii
dhu palab'a dènge dhèu paredha Roma, ho
èèna na lasi peka dènge gubernur, sèna ka
ra pua dhèu lasi kèpe Yesus. 21 Ka ra pua
mata-mata, sèna ka pakarèi dènge Yesus,
aku rèngu na, “Ama Mese! Ji'i nge'a Ama
ca dhèu dhu d'ara mola. Ama me'a boe
kapod'e-kabèli, aa hag'e boe dhèu. Ama
aj'a-nori dhèu madhutu Lii Lolo Be'a Ama
Lamatua dènge mola. 22 De ji'i neo karèi
ca j'ara: madhutu atora agama èdhi dhèu
Yahudi, hud'i ji'i b'ae ku doi bea mi dhèu
aae kapai paredha Roma, do aad'o?”
23 Te ngaa Yesus ne'a le ngangee kaj'alu
rèngu ho neo pamanahu Ne. Ka Na dhaa,
aku Nèngu na, 24 “Pad'elo sèku Ja'a doi iia
cue.” Hèia ra pad'elo dènge Ne doi èci. Ka
Yesus karèi si, “Ne'e ne, rupa cee ka ne? Aa
ngara cee, ne?”

✡ 20:9 Yesaya 5:1 ✡ 20:17 Lii Sod'a Koa-Kio 118:22

Ra dhaa, peka na, “Èèna, dhèu aae kapai,
Keser.”
25 Hèia Yesus peka na, “Ladhe sèmi èèna,
hia asa dhèu paredha, ngaa dhu unu rèngu.
Aa hia mi Ama Lamatua ngaa dhu j'aj'i hak
Ama Lamatua.”
26 Tadèngi sèmi èèna, dhèu se malaa, lula
rèngu bisa boe sii pamanahu rare Ne ètu
madha dhèu ae. Ka hèb'a ra kutu mèno.

Lamatua Yesus aj'a lula-nèti mamuri hari nèti mamadhe
(Mateos 22:23-33, Markus 12:18-27)

27 Èle èèna ka, pèri-pèri dhèu nèti partei
agama Saduki mai ho neo kèpe Yesus. Dhèu
Saduki aj'a, na, dhèu madhe mamuri heka
ètu lod'o èle rai-haha ne. Rèngu mai
pakarèi dènge Yesus, na,✡ 28 “Ama Mese!
Atora Musa dhu suri tèke hia èdhi, peka
na: ladhe dhèu mone madhe, aa dhu dènge
mèka kolo, na, ari nèti dhèu madhe ne
madhèdi nare hari bhèni balu ne, sèna ka
abhu kolo hia a'a dhu madhe ne.✡ 29 Mema
uru èèna baki Musa aj'a sèmi èèna ka. Te
ngaa ji'i neo karèi sèmi ne'e: ana mone
dhèu pidhu dhu pa'a'ari. Dhu uru leo-èmu,
te ngaa madhe dènge boe ana. 30 Hèia ari na
todhe nare hari bhèni balu ne. Nèbhu boe
ka, na madhe, dhu dènge mèka kolo kahèi.
31 Sèmi èèna kahèi dènge ana ka tèlu. Na leo
dènge bhèni balu ne, te ngaa madhe kahèi
dènge boe ana. Toke ari ra limuri tèka,
madhe kahèi dènge boe kolo. 32 Hèia bhèni
balu ne madhe. 33 De ji'i neo karèi Ama sèmi
ne'e: bhèni ne leo nèdhi le dènge ana mone
dhèu pidhu sèra. Ladhe d'ai èle rai-haha ne,
ho Lamatua pamamuri hari dhèu madhe
sèra, bhèni ne j'aj'i mi dhèu èmu cee?”
34 Ka Yesus b'ala si, peka na, “Dhèu dhod-
hoka paleo èmu ètu rai-haha ne di. 35-36 Te
ngaa ètu sorga dhèu paleo boe èmu. Aa ètu
era nèi, dhèu madhe heka. Rèngu èci èèna
ka dènge ana pajuu nèti Ama Lamatua ètu
sorga. Te, lod'o Ama Lamatua pamamuri
hari dhèu madhe, Na hag'e nare si, sèna
ka j'aj'i mi ana Na. 37 Ètu d'ara sasuri baki
Musa, dhu lole aj'u iiki ca kapua dhu ai na'e,
te ngaa kèpu boe. Nèti lii lolo ne, èdhi
te'a, na, dhèu madhe bisa mamuri hari. Ètu
èèna, Ama Lamatua peka dènge Musa, na,
‘Ja'a ne, Ama Lamatua nèti baki èu dhu uru-
uru sèra. Nuka baki Abraham, Isak dènge
Yakob. Rèngu se mangaj'i taa-taa mi Ja'a
toke d'ai sange ne'e ne.’✡ 38 Masi ka baki
mu se madhe karèi jahi ali. Te ngaa, lula
Ama Lamatua ka dhu peka na, Nèngu j'aj'i
mi Lamatua rèngu era, de èdhi te'a le, na,
rèngu se mamuri era. De masi ka dhèu
madhe le, te ngaa ra mamuri hari. Te dhoka
dhèu dhu mamuri di, dhu pahaha iisi mi
Ama Lamatua; dhèu madhe, aad'o si!”
39 Tadèngi Yesus dhaa sèmi èèna, ka mese
agama padhai lii, peka na, “Lii dhaa Ama
Mese èèna, lèke kèna.” 40 Nèti lod'o èèna,
abhu heka ca dhèu sa dhu bani karèi Yesus,
lula abhu boe j'ara dhu bisa pamanahu rare
Ne.

Kristus mema ana-èpu dhèu aae Daud, aa j'aj'i Lamatua nèngu kahèi
(Mateos 22:41-46, Markus 12:35-37)

41 Yesus aj'a-nori dhèu ètu Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i era. Ka Na karèi
dhèu sèra, peka na, “Madhutu a'abhu miu,
tasamia? Mese agama sèra, aj'a peka na,
Kristus èèna, nuka Dhèu dhu Ama Lamatua
paj'uj'u karèi nèti uru-uru ka. Madhutu
a'aj'a rèngu, Nèngu ne dhodhoka ana-èpu
dhèu aae Daud di. Te ngaa èèna dhae d'ai
mèka. 42 Lula uru èèna, dhèu aae Daud mesa
na dhu suri le, ètu d'ara Lii Sod'a Koa-kio,
na,
‘Ama Lamatua peka le dènge Lamatua ja'a,
na,
“Mai madhèdi mi era dhu kab'ua ètu
babo g'ana Ja'a ne.
43 Te bèli-camèd'a Ja'a tao musu-musu èu,
toke ra pahaha iisi mi èu.’”✡
44 De nèti sasuri ne, èdhi te'a, na, dhèu aae
Daud mesa na paroa Kristus ne, ‘Lamatua’.
Sasoa na, ladhe dhèu peka na Kristus ne
dhoka ana-èpu nèti dhèu aae Daud di,
èèna dhae d'ai mèka! Lula Nèngu ne j'aj'i
Lamatua nèti dhèu aae Daud kahèi!”

Baku pamud'e dènge mese-mese agama dhu pahuni sasala ra
(Mateos 23:1-36, Markus 12:38-40)

45 Ropa dhèu aa'i-aa'i taru kira mi lii
padhai Yesus, hèia Na peka dènge ana-
ana madhutu Na, aku Nèngu na, 46 “Baku
pamud'e dènge mese agama sèra. Te rèngu
d'èi kako pake kodho robho rai, lasi paraga
dènge dhèu ae, ho dhèu koa si, peka na,
‘Rèngu se dhèu kapai!’ Rèngu d'èi tenge

✡ 20:27 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:8 ✡ 20:28 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:5 ✡ 20:37 Kalua nèti Masir 3:6 ✡ 20:43 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1

era re madha ètu d'ara èmu sabaj'a, ètu
d'ara pesta, aa ètu era-era dhèu ae pak-
aboko. 47 De miu baku pamud'e, lula rèngu
d'èi kapod'e-kabèli bhèni balu ho parame
rare èmu ra. Te ngaa ètu madha dhèu ae,
rèngu pahuni bhabhelu ra dènge titu ho
sabaj'a panèbhu-nèbhu. Rèngu d'èi dhèu
koa ra, peka na, rèngu dhèu mola. Te ngaa
Lamatua ne'a sasala ra, de èèna na Nèngu
huku si bia risi."

21

Bhèni balu dhu unu boe ngaa-ngaa, hia kolete dhu ae risi
(Markus 12:41-44)

1 Lod'o Yesus aj'a ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, ladhe nèdhi dhèu kaja
mai pamaso doi asa d'ara boaraka derma.
2 Ladhe nèdhi kahèi bhèni balu ca dhèu dhu
unu boe ngaa-ngaa mai madhutu sabaj'a.
Na pamaso kahèi doi dua sen asa d'ara
boaraka ne. Doi na se'e, kab'ua ciki oo'e
di. 3 Ka Yesus lii dènge ana madhutu Na,
peka na, "Nanene pabe'a-be'a! Bhèni balu
ne, dhoka pamaso doi dua sen di, te ngaa
na hia risi nèti dhèu aa'i-aa'i ra. 4 Dhèu leo
se pamaso doi kolete nèti doi karisi rèngu.
Te ngaa bhèni balu ne hia aa'i mèu-mèu doi
na tao mi doi kolete. Masi ka nèti doi ne'e,
nèngu ako taha mamuri."

Lamatua Yesus peka gaguri Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
(Mateos 24:1-2, Markus 13:1-2)

5 Lod'o èèna, ana madhutu Yesus dhu
koa-kad'iri Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i,
peka na, "Ama! Ladhe ku laa, Èmu ne be'a
titu kèna! Ra pake hadhu cetak dhu kapai
hua, ka ra paca'e mera titu kèna. Aa dhèu
hia kahèi mèdha ra dhu kab'ua, sèna ka
pasaraga Èmu Lamatua ne!"

Te ngaa Yesus b'ala, na, 6 "Èmu ne mema
saraga. Te ngaa nèbhu heka, dhèu paguri
eela hadhu se, toke mera dènge rai."

Lod'o-lod'o sasusa dènge j'aj'èra
(Mateos 24:3-14, Markus 13:3-13)

7 Hèia ana madhutu Yesus se karèi, peka
na, "Ama Mese! Ngaa dhu Ama peka-
padhai deo na, j'aj'aj'i na pèri lod'o? Ladhe
lod'o na dètu le, tadha-tadha na sèmi ngaa
sa?"

8 Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Sad'i
miu j'aga paie-iie, ho baku lèke tipu. Te
èèna na rupa-rupa dhèu mai tèb'a kakara
ra, peka na, 'Ja'a ne, Kristus.' Abhu kahèi
dhu peka na, 'Lod'o a'èle rai-haha dètu
kèna!' Te ngaa baku mi parcaya kahèi!
9 Ladhe miu tadèngi ka dhèu palolo, peka
na: dhèu patao-palaha, dènge papara-
pakèj'i ètu mia-mia, baku mi cag'ag'a. Sèra
sa hud'i j'aj'i uru ku. Te ngaa d'ai mèka
lod'o èle rai-haha ne.

10 Bèli-camèd'a suku èci pamusu dènge
suku leo. Negara èci papara-pakèj'i dènge
negara leo. 11 Èèna na, j'aj'i rai opo dhu
kapai aae. Ètu mia-mia, manganga-mad'èu
dhu seli eele, aa èi papèd'a pad'ai cèu
palème era. Bèli-camèd'a dhèu ladhe
rèdhi kahèi tadha dhu pamadha'u dhèu, aa
tadha-tadha dhu kapai aae ètu dedha-liru.
12 J'ara se'e se j'aj'i aa'i mèka, te ngaa èèna
na dhèu mai kèpe rare miu, aa paj'èra miu,
lula miu parcaya Ja'a. Hèia ra soro miu
asa dhèu dhu uri lii langu ètu d'ara èmu-
èmu sabaj'a, aa ra taha miu ètu d'ara bèdho.
Ra rèti miu asa madha dhèu aae-dhèu aae,
dènge dhèu paredha leo. Aa'i-aa'i se j'aj'i,
lula miu madhutu Ja'a. 13 Te ngaa miu hud'i
pake lod'o ne'e, sèna ka peka dènge rèngu
Lii Lolo Be'a Ja'a. 14 De mage pangee tasamia
miu siri iisi. 15 Te lod'o èèna, Ja'a hia miu lii-
lii dhu pamèci dènge lii dhaa. Dènge sèmi
èèna, musu miu sèra, re'a heka peka-padhai
sèmi ngaa hari.✡ 16-17 Bèli-camèd'a dhèu
tèka d'ara dènge miu, lula miu madhutu
Ja'a. Abhu nèti a'ari miu unu mi, sèmi ina-
ama, a'ari, kera ba'i, rae lesa dènge mone
anga-aangalai. Èèna na nèti rèngu se'e
ka, tenge j'ara ho pahie eele miu, toke ra
pamadhe miu cahag'e. 18 Te ngaa miu baku
madha'u, te Lamatua bhèlu boe miu. Rèu
kètu miu ca loa sa kabhui eele boe, ladhe
dènge boe dad'èi Na. 19 Ladhe miu taha
mere taruu, tatu Ama Lamatua pala-bagi
mamuri hia miu."

Èèna na kota Yerusalem ele iie
(Mateos 24:15-21, Markus 13:14-19)

20 Yesus padhai lii tabha hari, aku Nèngu
na, "Ladhe miu mèdhi ka sordad'u mai
pamusu reo rare Yerusalem, miu me'a le,
na, d'ai lod'o ele iie Yerusalem kèna. 21 Ropa
ladhe mèdhi sèmi èèna, dhèu ètu propensi
Yudea rai dènge ka asa ledhe-ledhe. Dhèu
ètu d'ara kota kèd'i kahèi, sèna ka rai. Aa
dhèu ètu rae, mai ia ka asa d'ara kota.

✡ 21:15 Lukas 12:11-12

22 Te Lamatua hia lod'o-lod'o sasusa sèra,
ho huku dhèu-dhèu dhu ro'o boe nanene
Nèngu. Se'e se lèke nuka sèmi lii padhai
nèti dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua dhu
suri tèke karèi nèti uru ka.✡ 23 Lod'o èèna,
dhèu dhu j'èra risi, nuka, dhèu bhèni dhu
dènge babia, aa ina-ina dhu dènge ana susu.
Lod'o èèna, abhu susa palème rai-haha, aa
dhèu Yahudi j'èra bia, lula Ama Lamatua
nasa dènge rèngu sèra. 24 Èèna na musu mai
pamadhe si cahag'e, aa taha cahag'e ho j'aj'i
ènu ètu mia-mia ètu rai-haha ne. Ka dhèu
leo rai kara dhu tadhe boe Ama Lamatua,
mai j'aj'èli pakaj'alu kota Yerusalem, aa
koasa rare kabarai na, toke èle lod'o ra."

Mamai hari Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
(Mateos 24:29-31, Markus 13:24-27)

25 Èle ka Yesus lole mamai hari Na, aku
Nèngu na, "Bèli-camèd'a ladhe Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a neo mai hari, abhu tadha
ètu madha lod'o, hèru, dènge hua hètu-hua
hètu. Ètu rai-haha ne abhu tadha kahèi,
sèmi uli sea, dhasi ko'a dhu loe boe, aa naha
aae lalulu mai. Se'e se tao dhèu rai-haha ne,
madha'u dènge ele ngangee, toke re'a heka
tao ngaa-ngaa.✡ 26 Koasa-koasa ètu dedha-
liru loe boe karèbha. Ropa ladhe rèdhi aa'i-
aa'i, hèia ra madha'u titu kèna, lula rai-
haha ne oe ele iie kèna! 27 Èle ku heka
dhèu ladhe rèdhi Ja'a kèna, 'Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne puru mai ètu d'ara ra'i-liru'.
Ja'a mai dènge koasa, aa dènge dadedha
dhu kapai risi eele.✡ 28 Ladhe mulai j'aj'i
ka tadha sèra, na, miu boti ka kètu miu,
te lod'o d'ai kèna, Lamatua hia mamuri mi
miu."

Lii pakasame nèti aj'u
(Mateos 24:32-35, Markus 13:28-31)

29 Èle èèna ka, Yesus lolo pake lii
pakasame, aku Nèngu na, "Miu taru kira
pabe'a-be'a ku mi aj'u sèra. 30 Ladhe d'ai
ka hèru rèu ra karara, èèna tadha na hèru
hadhu dètu le. 31 Sèmi èèna kahèi dènge
lod'o-lod'o sasusa. Ladhe cèu, èèna tadha
na paredha Ama Lamatua dhu dètu iiki le.
32 Ja'a pasanèd'e mema miu! Nèti
dhèu aa'i-aa'i dhu mamuri limuri ne, bèli-
camèd'a cahag'e dhae madhe mèka, te
lod'o-lod'o j'aj'èra se mai le. 33 Masi ka liru
dènge rai-haha ele, te ngaa Lii Holo-Nori
Ja'a taha taa-taa."

Mate tatae mamai hari Lamatua Yesus

34 Hèia Yesus tuhu lii padhai Na, aku
Nèngu na, "Mi j'aga-j'aga, te cag'ag'a laa
Ja'a mai hari sahèka! Mage dhoka miu taru
kira heka, hèia miu mamuri dènge minu
mahu, aa bhute dhoka tenge mamuri kare-
j'e di. Mage dhoka miu me'a boe tadha ne,
lula miu bhute dènge j'ara dhu leo. 35 Ladhe
Ja'a lèpa hari mai, abhu boe ca dhèu sa dhu
bisa pahuni iisi ra nèti madha Ja'a. 36 De miu
hud'i mate tatae ku. Baku ma'ète manèngi-
mangaj'i, sèna ka miu bisa taha ètu talora
aae sasusa sèra. Dènge sèmi èèna, ropa
Ja'a lèpa hari mai, miu makae boe titu ètu
madha Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne."
37 Bèli-bèli, ladhe re mèu, Yesus la'e
aj'a Lii Holo-Nori Lamatua ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Te ngaa ladhe re mèda,
kalua nèti Yerusalem ho la'e bhèj'i asa rae
ètu ledhe Saitun.✡ 38 Mad'ae aae era, dhèu
ae-ae dhu mai le pakaboko ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, ho nanene lii aj'a-nori
Na.

22

Kètu agama Yahudi tenge j'ara ho neo pa-
madhe Lamatua Yesus
(Mateos 26:1-5, Markus 14:1-2, Yohanis 11:45-53)

1 Lod'o èèna, oe d'ai lod'o hua iia dhèu
Yahudi, nuka pesta Roti dhu dènge boe
Ragi. Ètu d'ara lod'o hua iia se, ra
roro kahib'i-kalèbho tao kalela Paska kahèi.
Rèngu tao sèmi ne'e, sèna ka pasanèd'e
uru èèna, lod'o bèi-baki rèngu kalua nèti
Masir.✡ 2 Lod'o èèna, kètu agama Yahudi
dènge mese agama sèra tenge j'ara ho pa-
madhe Yesus. Te ngaa ra mage dhèu ae sèra
maruru, lula dhèu se d'èi nanene Ne.

Yudas Iskariot pahie Lamatua Yesus
(Mateos 26:14-16, Markus 14:10-11)

3 Nèti dhèu pajuu-paleha Yesus, dhèu
canguru dua sèra, èci ngara na Yudas Iskar-
iot. Lod'o kètu agama Yahudi sèra tenge
j'ara ho pamadhe Yesus, dhèu aae nidhu
maso asa d'ara Yudas Iskariot. 4 Hèia la'e
tenge kètu agama Yahudi se dènge kètu
nèti dhèu madhenga Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. La'e neo pane'a dènge ra, sèna
ka pahie Yesus dènge rèngu. 5 Ropa tadèngi

✡ 21:22 Hosea 9:7 ✡ 21:25 Yesaya 13:10, Yeskial 32:7, Yoel 2:31, Rai-haha Rupa Hiu 6:12-13 ✡ 21:27 Daniel 7:13, Rai-haha Rupa Hiu 1:7 ✡ 21:37 Lukas 19:47 ✡ 22:1 Kalua nèti Masir 12:1-27

lii padhai Yudas, hèia ra karej'e titu kèna.
Ra pamoa, peka na, “La'a, ma! Ladhe èu
neo pahie Yesus dènge ji'i, na ji'i b'ae.” 6 Ka
Yudas d'èi, hèia na mulai tenge lod'o dhu
lake nare, sèna ka dhèu ae baku re'a nèngu
pahie eele Yesus.

Ana madhutu Lamatua Yesus sadia nganga'a kalela Paska

(Mateos 26:17-25, Markus 14:12-21, Yohanis 13:21-30)

7 Hèia d'ai ka lod'o hua iia dhèu Yahudi,
dhu rèngu biasa roro ana kahib'i-kalèbho
sèna ka tao kalela Paska. 8 Ka Yesus pua
Petrus dènge Yohanis, aku Nèngu na, “Dua
mi lami uuru, sèna ka sadia tèke nganga'a
kalela Paska ho ta'a sama-sama.”
9 Ka dua ra karèi, “Ama! Ji'i la'a sadia
nganga'a asa mia?”
10 Hèia Na b'ala, “Ladhe miu maso asa
d'ara kota Yerusalem, pe miu paraga dènge
dhèu mone ca dhèu dhu pasae g'ala èi cue.
Madhutu ne toke d'ai èmu na. 11 Peka dènge
lamatua èmu ne, ‘Ama Mese ji'i manèngi ca
kama, ho neo pake tao kalela Paska dènge
ana-ana madhutu Na. Abhu, do?’ 12 Èèna na
lamatua èmu ne pad'elo dènge miu kama
èci dhu taleo ètu èmu dedha. Nèngu lalau
pamèci nare aa'i le kama èèna. Ate dhoka
miu dua mi lami sadia nganga'a ètu èèna.”
13 Ka dua ra lasi. Hèia ra paraga ka nuka
sèmi ngaa dhu Yesus peka le. Ka dua ra
sadia nganga'a-nganginu Kalela Paska ètu
nèi.

Kalela Paska

(Mateos 26:26-30, Markus 14:22-26, 1 Korintus 11:23-25)

14 Ropa lalau rare aa'i, Yesus si mai. Yesus
madhèdi ètu mei, aa ana-ana pajuu-paleha
Na madhèdi kahèi ra'a pesta. 15 Hèia Yesus
peka dènge si, “Ja'a d'èi titu kèna madhèdi ku'a kalela Paska dènge miu aa'i-aa'i
mi, uru nèti Ja'a abhu j'aj'èra. 16 Patadhe
pabe'a-be'a. Te èle ne'e ne, Ja'a madhèdi
heka ku'a kalela Paska dènge miu. Ladhe
dhèu aa'i-aa'i re'a mèu ku, peka na, Ama Ku
nèd'u paredha, Ja'a heka ku'a hari kèna.”
17 Hèia Na kèpe nare galaa cue dhu isi èi
anggor. Ka Na manèngi makasi mi Ama
Lamatua, èle ka Na soro galaa ne asa rèngu.
Hèia Na padhai lii, aku Nèngu na, “Sèmi
mere galaa ne, ho èci-èci minu. 18 Sanèd'e
paie-iie! Karèi nèti mèda ne'e ne, Ja'a kinu
heka èi anggor. Ladhe dhèu aa'i-aa'i re'a
mèu ka, peka na, Ama Ku nèd'u paredha,
Ja'a heka kinu hari kèna.”
19 Hèia Na kèpe nare roti cue, ka manèngi
makasi mi Ama Lamatua. Ka Na pamae roti
ne, hèia Na soro sa rèngu aa'i-aa'i ra. Ka Na
peka, “Roti ne'e ne, ngi'u aae Ja'a dhu Ja'a
hia sa miu aa'i-aa'i mi. Lod'o-lod'o dhu miu
mi'e ne, pasanèd'e taruu miu, lula tatao
Ja'a.” 20 Ropa ra'a rare, ka Na ded'e nare
galaa dhu isi èi anggor. Hèia Na lii, peka na,
“Èi anggor ne'e ne, raa Ja'a ka ne, dhu bhori
mai sèna ka hia sod'a-mole mi miu. Nèti raa
ne'e ka, Ama Lamatua pa'èki lii pajaji dhu
hiu dènge miu.✡
21 Mage pamud'e, te abhu dhèu dhu madhèdi sama-sama dènge èdhi ètu mei ne,
èèna na, nèngu pahie eele Ja'a.✡ 22 Mema
Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, hud'i
madhe ku madhutu dad'èi Ama Lamatua.
Te ngaa dhèu dhu pahie eele Ja'a, sanèd'e,
ee! Te bèli-camèd'a, nèngu pasae nare
mamadhe-mamopo!”
23 Ropa ra tadèngi lii ne, ana-ana pajuu-paleha se pakarèi, peka na, “Cee ka dhu
ad'u-ue madha j'ara bhelu ne mi dedha
Na?”

Ana-ana madhutu Lamatua Yesus pasisu lula-nèti cee ka dhu dhèu re madha

24 Ka ana madhutu Yesus se pasisu, peka
na, nèti rèngu aa'i-aa'i ra, cee ka dhu dhèu
re madha.✡ 25 Te ngaa Yesus kai si, peka
na, “Ètu rai-rai dhu kabarai ra tadhe boe
Lamatua, dhèu aae ra hia paredha dhu bia
risi mi kabarai rèngu. Te ngaa rèngu neo
sèna ka kabarai paroa rèngu, peka na, ‘Ama
dhu taru kira kabarai’. 26 Te ngaa miu baku
madhutu j'ara sèra. Cee dhu neo j'aj'i dhèu
kapai, mamuri na hud'i tare'a-re'a sama
sèmi dhèu haha ho lalau-lalo'o dhèu aa'i-aa'i ra. Dhu neo j'aj'i kètu, hud'i ladheleru ku sama sèmi ana pua-paleha.✡ 27 Miu
pangee sèku, dhèu kapai sèra nuka mia?
Dhèu dhu madhèdi ètu mei, do, dhu lalau
mei? Tatu dhèu dhu madhèdi ne, dhèu
kapai, si? Te ngaa Ja'a ne, tao boe ngi'u sèmi
sèra. Ja'a mai lalau-lalo'o miu.✡

✡ 22:20 Yermia 31:31-34 ✡ 22:21 Lii Sod'a Koa-Kio 41:10 ✡ 22:24 Mateos 18:1, Markus 9:34, Lukas 9:46
✡ 22:26 Mateos 20:25-27, 23:11, Markus 9:35, 10:42-44 ✡ 22:27 Yohanis 13:12-15

[28] Miu se'e ka dhu bera-bera dènge Ja'a,
lod'o Ja'a paraga dènge j'aj'èra. [29] Ama Ku
ded'e le Ja'a, sèna ka kèd'u paredha ètu era
paredha Na. Ka limuri ne, Ja'a ded'e miu
kahèi, [30] ho miu bèli-camèd'a madhèdi mi'a
dènge Ja'a ca mei ètu sorga. Ja'a hia koasa
kahèi, sèna ka miu paredha canguru dua
suku dhèu Isra'el.”✡

Lamatua Yesus peka mema, na, bèli-camèd'a Petrus pasili, na tadhe boe Nèngu

(Mateos 26:31-35, Markus 14:27-31, Yohanis 13:36-38)

[31] Ka Yesus lii dènge Petrus, peka na,
“Petrus. Dhèu aae nidhu neo hia miu pacèri
nèti Ja'a, nuka sèmi dhèu tatai ho hag'e eele
èto nèti laludhu.* [32] Te ngaa Ja'a sabaj'a hia
èu, Petrus, ho èu lèka Ja'a taruu. Ladhe èu
lèpa hari mai asa Ja'a, na, èu hud'i pa'èra
ku d'ara a'ari èu, nuka dhèu unu Lamatua
sèra.”

[33] Hèia Petrus b'ala, aku nèngu na, “Aad'o,
Ama! Masi ka tasamia èèna ka, ja'a bisa
boe tèke eele Ama. Te ja'a pa'èra maso
bui sama-sama dènge Ama. Masi ka ja'a
madhe palere-lere dènge Ama, ngaa-ngaa
tao boe.”

[34] Te ngaa Yesus peka na, “Petrus!
Nanene paie. Mèda ne'e kahèi, manu dhae
kokotoo mèka, èu pasili le tèlu hari, na, èu
tadhe boe Ja'a.”

Dhèu unu Lamatua Yesus hud'i pa'èra d'ara ladhe paraga dènge j'aj'èra

[35] Èle èèna ka, Yesus padhai lii dènge ra,
aku Nèngu na, “Ca hari na, Ja'a pua miu
lami lole Lii Lolo Be'a Ja'a asa mia-mia, Ja'a
peka dènge miu, ho baku mèti doi, tas,
dènge salapa. Lod'o èèna, miu kura ngaa?”

Ka aa'i-aa'i ra dhaa, aku rèngu na, “Ca
hari na, ji'i kura boe ngaa-ngaa èci sa!”✡

[36] Hèia Yesus peka tabha hari, na, “Te
ngaa limuri ne, leo. Ladhe miu dènge
doi, na todhe mèti. Ladhe dènge tas, na
mèti kahèi. Ladhe dènge boe samala, pahia
kodho miu, sèna ka hèli. [37] Te dhèu Yahudi
pangee na, Ja'a ne dhèu bhelu. Hèia nèbhu
heka, rèngu mai kèpe Ja'a. J'ara ne, nuka
sèmi dhu baki Yesaya suri tèke le:
‘Ra tao Ne sèmi dhèu bhelu-katub'a!’”✡

[38] Ka ra peka na, “Ama! Ji'i ngèti hela
dua.”

Hèia Yesus peka, “D'ai le. Ale ia ka sèra!”

Lamatua Yesus la'e sabaj'a asa ledhe Saitun

(Mateos 26:36-46, Markus 14:32-42)

[39] Ra'a rare Paska, ka Yesus dènge ana
madhutu Na lasi asa ledhe Saitun, sèmi
biasa. [40] D'ai nèi, Yesus peka dènge si,
“Miu hud'i sabaj'a ku, ho baku lèke dadugu-
rariu.”

[41] Hèia Na tèke eele si, la'e kaj'èu boe. Ka
Na patitu kètu urutuu Na, ho sabaj'a, peka
na, [42] “Ama! Ladhe Ama d'èi na, pakaj'èu ku
j'aj'èra ne nèti Ja'a. Te ngaa mage madhutu
dad'èi Ja'a; hud'i laa madhutu dhoka dad'èi
Ama di.” [43] [Ka ana pajuu Ama Lamatua èci
mai nèti sorga pa'èra d'ara Na. [44] Lula d'ara
Na j'èra titu kèna, toke èi kabhèsu Na suti
sèmi raa sa.]†

[45] Ropa sabaj'a nare, Na kèd'i la'e paraga
dènge ana madhutu Na. Te ngaa rèngu
dhu bhèj'i, lula ngi'u roe aa d'ara susa.
[46] Hèia Yesus lii dènge ra, “Tasamia ka miu
se bhèj'i? Be'a risi miu sabaj'a, ho ladhe
paraga dènge dadugu-rariu, miu baku man-
ahu.”

Ra kèpe Lamatua Yesus

(Mateos 26:47-56, Markus 14:43-50, Yohanis 18:3-11)

[47] Ropa Yesus padhai lii era, Yudas (ca
dhèu nèti canguru dua ana madhutu Na),
mai dènge dhèu ae-ae. Na mai padètu-dètu
dènge Yesus, neo kèpe ho uu Ne. [48] Te ngaa
Yesus lii dènge ne, peka na, “Yudas! Èu neo
pahie eele Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a dènge
a'uu, do?”

[49] Ropa ana madhutu leo sèra re'a tatao
bhelu nèti Yudas ne, ka ra karèi Yesus, peka
na, “Ama! Ji'i lab'a si, do? Te ji'i dhu ngèti
hela.” [50] Ka ca dhèu nèti rèngu se, bete hela
na, ka na pare pama'ète rèu dhilu g'ana nèti
dhèu èci. Dhèu ne, ènu nèti kètu kapai risi
agama Yahudi.

[51] Te ngaa Yesus dhaa si, peka na, “Sange
èèna ka! Baku lab'a si.” Hèia Na g'ag'e dhilu
dhèu ne, ka pa'èle.

[52] Dhèu-dhèu dhu mai kèpe Yesus, nuka:
kètu agama Yahudi sèra, dhèu heka d'ara

✡ 22:30 Mateos 19:28 * 22:31 Sasuri lii Yunani, peka ngara Petrus dhu leo, nuka Simon. ✡ 22:35 Mateos 10:9-10, Markus 6:8-9, Lukas 9:3, 10:4 ✡ 22:37 Yesaya 53:12 † 22:44 Sasuri lii Yunani dhu uru tèka dènge dhu be'a risi, suri boe ayat 43-44 se'e.

rae, kètu nèti dhèu madhenga Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i, dènge dhèu leo hari
kahèi. Yesus karèi si, "Tasamia? Miu se
ngee, na, Ja'a ne dhèu bhelu, ka mai kèpe
Ja'a mèti samala dènge aj'u cèki, do? 53 Bèli-
bèli èèna, Ja'a aj'a miu ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, te ngaa abhu boe ca
dhèu sa dhu mai kèpe Ja'a. De hud'i laa!
Ne'e d'ai lod'o miu. Ne'e ne mai nèti koasa
dhèu aae nidhu!"✡

Petrus pasili, peka na, nèngu tadhe boe Lamatua Yesus

(Mateos 26:57-58,69-75, Markus 14:53-54,66-72, Yohanis 18:12-18,25-27)

54 Hèia ra kèpe rare Lamatua Yesus, ka
nuni rèti Ne asa èmu kètu kapai risi agama
Yahudi. Petrus kako mau-mau re kabodho.
55 Ètu madha èmu ne, dhèu tao ai raci.
Hèia Petrus la'e manyiru ai kahèi. 56 Ka
bhèni sab'a ca dhèu ladhe nèdhi Petrus dhu
manyiru ai. Na ladhe patae rèhu Petrus, ka
peka dènge dhèu leo ètu sèra, aku nèngu
na, "Dhèu ne'e ne dhu madhutu Yesus
kahèi!"
57 Te ngaa Petrus pasili, ka na peka,
"Aad'o! Ja'a tadhe boe Dhèu ne. Èu me'a
ngaa?"
58 Nèbhu boe ka, ca dhèu ladhe sa Petrus,
èle ka na lii, aku nèngu na, "Tare'a. Èu ne,
mema ca dhèu nèti dhèu Yesus sèra, si?"
Te ngaa Petrus pasili, ka na peka, "Aad'o!
Èu peka leli na!"
59 Pe d'ai ca jam sa, ca dhèu leo hari, peka
na, "Ja'a ke'a dhèu ne'e ne, ca dhèu nèti ana
madhutu Yesus. Te nèngu ne, dhèu Galilea
kahèi."
60 Te ngaa Petrus pasili hari kahèi, aku
nèngu na, "Èu monya èèna!" Ropa Petrus
padhai lii sèmi èèna, kaca'a laa manu koko-
too.
61 Hèia Yesus kabib'a sa nèngu. Ka Petrus
sanèd'e lii Yesus deo na, dhu peka na,
"Mèda ne'e ne kahèi, manu dhae kokotoo
mèka, te èu pasili le Ja'a tèlu hari kèna."
62 Ngee nèdhi sèmi èèna, hèia Petrus kalua
nèti madha èmu ne, dènge tangi dhu d'ara
laho mae-mae.

Ra game aa pahaha Lamatua Yesus

(Mateos 26:67-68, Markus 14:65)

63 Èle èèna ka, dhèu dhu j'aga Yesus,
padhai lii pahaha Ne, dènge game pa'oke
Ne. 64 Ra pahutu rèhu Na pake bèla, ka ra
karèi Ne, aku rèngu na, "Wee! Ladhe èu ne
dhèu mèti lii padhai Lamatua, na, èu peka
sèku! Cee ka dhu j'ubhu èu?" 65 Èle ka, ra
padhèd'a aape Ne.

Lamatua Yesus ètu era pama'ète lii langu agama

(Mateos 26:59-66, Markus 14:55-64, Yohanis 18:19-24)

66 Mad'ae aae era, kètu agama Yahudi,
mese agama, dènge dhèu heka-dhèu heka
ad'a Yahudi sèra, pakaboko le uri lii langu
Yesus. Ka ra pua dhèu lasi nuni rèti Yesus
asa era pama'ète lii langu agama. 67 Ropa
Yesus maso, ka ra karèi Ne, "Èu peka ku laa!
Èu ne, tare'a Kristus, do?"
Hèia Na b'ala, peka na, "Masi ka Ja'a dhaa
na tare'a, miu se lèka boe. 68 Aa ladhe Ja'a
bari miu ca madha j'ara, tatu miu dhaa boe.
69 Nèbhu heka Ama Lamatua pake koasa Na
dhu kapai èèna, ded'e padedha-dedha Ja'a,
Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne. Ho èèna na,
Ja'a madhèdi ètu baboa g'ana Na, sèna ka
paredha sama-sama dènge Ne."✡
70 Ropa ra tadèngi sèmi èèna, ka aa'i-aa'i
ra karèi, peka na, "Ladhe sèmi èèna, Èu
ngee, na, Èu ne Ana Ama Lamatua, do?"
Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Mema
tare'a, sèmi dhu miu peka na."
71 Hèia dhèu dhu uri lii langu se, aa'i-aa'i
peka, na, "Èdhi aa'i-aa'i ti tadèngi le, si?
Na ded'e iisi Na, j'aj'i Ana Ama Lamatua.
Ne'e ne lii pahahe kolongara Ama Lamatua!
Madhutu atora agama èdhi, ladhe dhèu tao
iisi ra nuka sèmi Lamatua, dhèu ne hud'i
madhe ku. De tasamia? Èdhi parluu heka
sakasii. Huku pamadhe Ne!"

23

Lere rèti Lamatua Yesus asa gubernur Pilatus

(Mateos 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Yohanis 18:28-38)

1 Masi ka dhèu uri lii langu agama Yahudi
sèra pama'ète rare le sèna ka huku pa-
madhe Yesus, te ngaa rèngu dènge boe hak
ho huku pamadhe dhèu. Nèti èèna ka,
lere rèti Yesus asa madha gubernur nèti
paredha Roma, dhu ètu èèna nuka Pilatus.
Rèngu d'èi ladhe gubernur ka dhu huku Ne.
2 De ropa d'ai madha gubernur, ra lole sasala
Yesus èci-èci, peka na, "Dhèu ne'e ne, tuka

✡ 22:53 Lukas 19:47, 21:37 ✡ 22:69 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1

lab'a paredha Roma. Na aj'a peka na, dhèu
baku b'ae bea sa dhèu paredha. Na ded'e
iisi Na, peka na, Nèngu ne, Kristus, dhèu aae
dhèu Yahudi."

3 Tadèngi nare sèmi èèna, ka gubernur
karèi Ne, peka na, "Tare'a, do? Èu ne, dhèu
aae dhèu Yahudi, do?"

Hèia Yesus dhaa, peka na, "Tare'a. Sèmi
lii padhai ama."

4 Parisa èle ka, gubernur ladhe sa kètu
agama Yahudi, dènge dhèu ae sèra. Ka na
lii, peka na, "Sèmi ne'e. Ja'a abhu boe sasala
Dhèu ne ciki sa hèi."

5 Te ngaa dhèu se pakadhii taruu, aku
rèngu na, "Aad'o, ama gubernur. Dhèu
ne la'e aj'a sa mia-mia, ho kakèj'i kabarai,
sèna ka palab'a dènge dhèu paredha. Na
tao maruru mulai nèti propensi Galilea toke
d'ai kota Yerusalem ne'e."

Gubernur hia rèti Lamatua Yesus asa dhèu aae Herodes

6 Tadèngi sèmi èèna, hèia gubernur karèi
si, aku nèngu na, "Ladhe sèmi èèna, Nèngu
ne dhèu Galilea, do?"

Ka dhèu se dhaa, "Tare'a. Nèngu nèti
Galilea." 7 Ropa ne'a nare sèmi èèna, hèia
gubernur pua lere rèti Yesus asa dhèu aae
Herodes, dhu paredha propensi Galilea.
Lod'o èèna, nèngu ètu kota Yerusalem.
8 Herodes ne, dhu tadèngi ae le, dhèu palolo
tatao Yesus, aa nèbhu le neo paraga dènge
Ne kahèi. Nèngu dhu sanao-maena bisa
nèdhi dènge madha na tadha malaa èci-
dua sa nèti Yesus. Nèti èèna ka, lod'o
lere rèti Yesus asa nèngu, d'ara na karej'e.
9 Hèia na karèi Yesus rupa-rupa j'ara, te
ngaa Yesus dhaa boe ca hèb'a sa. 10 Ropa
Herodes padhai lii era dènge Yesus, te ngaa
kètu agama Yahudi dènge mese agama sèra
galaa hari Yesus dènge rupa-rupa sasala.
11 Hèia dhèu aae Herodes dènge sordad'u
na padhai lii pahahe Ne. Ka ra papake
Yesus kodho saraga dhu madhera robho
d'ai rai èci, sèmi dhèu aae tema pake, hèia
ra padhai lii pahahe Ne taruu. Ka rèti hari
Ne la'e asa gubernur Pilatus. 12 Uru nèti
èèna, gubernur dènge dhèu aae Herodes
dhu pamusu. Te ngaa nèti lod'o èèna, dua
ra pa'angalai.

Gubernur pama'ète huku madhe mi Lamatua Yesus

(Mateos 27:15-26, Markus 15:6-15, Yohanis 18:39—19:16)

13 Èle èèna ka, gubernur Pilatus paroa
kètu agama Yahudi dènge dhèu heka-dhèu
heka ad'a Yahudi, sama-sama dènge dhèu
ae sèra, mai pakaboko ho nanene lii pa-
ma'ète. 14 Aku nèngu na, "Miu mèti le Yesus
asa ja'a, aa mi galaa Ne, peka na, Nèngu d'èi
kakèj'i kabarai ho lab'a paredha Roma. Ja'a
parisa le toke lutu ètu madha miu, te ngaa
ja'a abhu boe sasala Na èci sa. 15 Dhèu aae
Herodes parisa le kahèi. Te ngaa na abhu
boe sasala ngaa-ngaa kahèi. Nèti èèna ka,
na hia hari Ne mai sa ja'a. Dhèu Ne dènge
boe sasala ngaa-ngaa. De ja'a bisa boe huku
pamadhe Ne. 16 Ja'a neo pama'ète sèmi ne'e:
ja'a pua kalabhe Ne pake gui, èle na ja'a
patabuli eele Ne."

17-18 Ropa tadèngi sèmi èèna, hèia ra
pa'oo-parodha, peka na, "Bisa boe! Pa-
madhe Ne! Patabuli Barabas."

[Ra pa'oo-parodha sèmi èèna, lula tèu
mai-tèu mai, dhu tema le, ladhe d'ai lod'o
kalela Paska dhèu Yahudi, gubernur patab-
uli ca dhèu nèti d'ara bèdho madhutu
dad'èi rèngu].* 19 (Barabas ne maso bèdho,
lula na kakèj'i dhèu lab'a paredha Roma
ètu kota Yerusalem, aa na pamadhe dhèu
kahèi.)

20 Te ngaa gubernur neo patabuli Yesus.
Ka na karèi hari dhèu ae sèra, "Tasamia
ladhe ja'a patabuli Yesus?"

21 Te ngaa asa ra pa'oo-parodha, peka na,
"Aad'o! Paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha! Paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha!"

22 Te ngaa gubernur ngee na j'ara ne lèke
boe, ka na karèi d'ai tèlu hari, peka na, "Nga
tao ka ja'a madhutu miu ho paku pamadhe
Ne? Bhabhelu Na ngaa? Ja'a parisa le
Nèngu ne, te ngaa abhu boe j'ara èci sa
kahèi, ho huku pamadhe Ne. De ja'a neo
dhoka kalabhe Ne, èle ku, heka patabuli
Ne."

23 Te ngaa dhèu se aa'i-aa'i ra pa'oo-
parodha hari pamèdhu-mèdhu, sèna ka
laka-seti ne ho paku pamadhe Yesus ètu
aj'u palolo-palèbha. Hèia gubernur taha
nare heka, 24 ka na pama'ète madhutu dad'èi
dhèu sèra. 25 Hèia na patabuli Barabas,

* 23:17-18 Ayat 17 dhu ètu d'ara kurung, abhu boe ètu d'ara sasuri lii Yunani dhu uru sèra.

ca dhèu dhu d'èi palab'a, dènge pamadhe
dhèu. Te ngaa na soro Yesus la'e asa adhe-
aai dhèu se'e, sèna ka ra tao Ne madhutu
dad'èi rèngu.

Ra paku pamadhe Lamatua Yesus ètu aj'u palolo-palèbha
(Mateos 27:32-44, Markus 15:21-32, Yohanis 19:17-27)

26 Èle ka, sordad'u Roma sèra nuni rèti
Yesus asa li'u kota Yerusalem. Ètu talora
j'ara, ra paraga dènge dhèu èci nèti kota
Kirene, dhu ngara na Simon, dhu neo maso
asa d'ara kota Yerusalem. Ka ra laka-seti ne,
sèna ka pasae aj'u palolo-palèbha ne gati
Yesus. Ka na kako re limuri madhutu Yesus.
27 Lod'o èèna, dhèu ae mai laladhe Yesus.
Abhu kahèi ina-ina dhu pasuti èi madha,
lula d'ara pèd'a ropa rèdhi Ne. 28 Ropa Yesus
ladhe bhèni se tangi, hèia Na lii, aku Nèngu
na, "Ina-ina nèti Yerusalem. Baku tangi Ja'a
ne. Tangi hiu ngi'u miu mesa mi, dènge
ana niki miu. 29 Te bèli-camèd'a, sasusa dhu
kapai risi mai, hèia dhèu peka na, 'Bhèni
dhu kalua hua iia, nuka, bhèni dhu rara iisi
rèdhi boe, aa dhu pasusu rèdhi boe ana.'
30 Lod'o sasusa aae na mai, dhèu j'èra titu
kèna, toke ra manèngi, peka na, 'Be'a risi,
ledhe guri mai ho kabhie ka ji'i!' Aa ra peka
kahèi, 'Dènge j'aj'èra sèmi ne'e ne, be'a risi
kabhuku dhènu eele ka ji'i.'✡ 31 Ladhe dhèu
bisa paj'èra dhèu dhu dènge boe sasala,
tasamia hari mi dhèu bhelu?"†
32 Ropa sordad'u se rèti Yesus, ra nuni
rèti kahèi dhèu bhelu dhèu dua, ho huku
pamadhe palere-lere dènge Ne. 33 Rèngu
d'ai era èci, dhu ngara na 'Rui Kètu.' Hèia
ra paku Yesus dènge dhèu bhelu dhèu dua
se, mi aj'u palolo-palèbha ra èci-èci. Ka ra
sèle patitu aj'u palolo-palèbha sèra. Ra hia
dhèu bhelu èci ètu karasa g'ana Yesus, aa
èci hari ètu karasa kariu Na.
34 [Lod'o èèna, Yesus sabaj'a peka na,
"Ama! Bhèlu eele sasala dhèu se, te rèngu
re'a boe ngaa dhu ra ad'u-ue."]‡ Èle ka
sordad'u se ère lot, sèna ka neo re'a cee ka
dhu abhu mèdha-papake Na.✡
35 Dhèu ae mai laladhe ètu era èèna. Dhèu
aae-dhèu kapai Yahudi sèra, peka pa-aape
Yesus, aku rèngu na, "Nèngu dhu patabuli
nare le dhèu leo nèti mamadhe-mamopo,
te ngaa bisa boe patabuli ngi'u Nèngu mesa
Na. Ladhe Nèngu ne, tare'a-re'a Kristus,
dhu Ama Lamatua hag'e nare, hud'i laa Na
puru unu Na nèti aj'u palolo-palèbha ne."✡
36 Sordad'u se padhai lii pa-aape Ne kahèi.
Ra hia Ne ninu èi anggor manyilu,✡ 37 aa
ra parodha pahaha Ne, peka na, "Ladhe Èu
ne tare'a-re'a dhèu aae Yahudi, na, patabuli
eele ka ngi'u Mu nèti mamadhe!" 38 Ra suri
ètu papa èci, peka na,
"Ne'e ne, dhèu aae dhèu Yahudi."
Ka ra paku papa ne re dedha kètu Yesus,
sèna ka dhèu re'a, na, ra huku Ne lula j'ara
ne'e ka.
39 Ca dhèu bhelu dhu paku ètu karasa
Yesus padhai lii pa-aape Ne kahèi, aku
Nèngu na, "Èu ne tare'a Kristus, do? Ladhe
tare'a, na, patabuli eele ka èdhi!"
40 Te ngaa dhèu bhelu èci hari kai ne,
aku nèngu na, "Weh! Èu ne me'a boe
madha'u dènge Ama Lamatua, hèi? Te èu
ne abhu huku madhe èci èèna ka dènge
Nèngu kahèi. 41 Èdhi dua ti pasae tare huku
madhe ne, lèke dènge tatao èdhi. Te ngaa
Dhèu ne, tao boe sasala ngaa-ngaa." 42 Ka
dhèu ne, peka hari, aku nèngu na, "Yesus!
Ladhe Ama maso ka asa era paredha Ama,
na baku bhèlu ja'a."
43 Hèia Yesus dhaa, "Ja'a peka tare'a-re'a
dènge èu kèna, na, lod'o deo ne'e kahèi, èu
lamu asa sorga palere-lere dènge Ja'a."

Lamatua Yesus madhe
(Mateos 27:45-56, Markus 15:33-41, Yohanis 19:28-30)

44-45 Lod'o èèna, dhu lod'o nètu le. Te
ngaa madha lod'o saraa boe, aa maroga kiu-
kiu abhe nare era èèna, toke d'ai hake tèlu
lod'o nihia. Ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, abhu bèla bhèla aae èci dhu ra
kadhoe pa'abhe Kama Luri Mola-Mèci Ama
Lamatua. Kaca'a laa, bèla ne mae bagi mi
dua.✡
46 Ètu era dhu ngara na 'Rui Kètu' èèna,
Yesus pa'oo, aku Nèngu na, "Ama! Ja'a
pangèd'u samanga Ja'a mi d'ara adhe-aai

✡ 23:30 Hosea 10:8, Rai-haha Rupa Hiu 6:16 † 23:31 D'ara sasuri lii Yunani uru èèna, peka na, "Ladhe dhèu re'a tao sèmi ne'e mi aj'u dhu mamuri era, ngaa hari dènge aj'u dhu madhe le." ‡ 23:34 a: Lii padhai ètu d'ara kurung ne'e, abhu boe ètu d'ara sasuri lii Yunani dhu uru tèka dènge dhu be'a risi. ✡ 23:34 Lii Sod'a Koa-Kio 22:19 ✡ 23:35 Lii Sod'a Koa-Kio 22:8 ✡ 23:36 Lii Sod'a Koa-Kio 69:22 ✡ 23:44-45 Kalua nèti Masir 26:31-33 ✡ 23:46 Lii Sod'a Koa-Kio 31:5

Ama." Ropa padhai lii èle, hèia Yesus
ma'ète a'ae.✡

47 Abhu komedhaa sordad'u Roma titu ètu
era èèna, dhu padètu dènge aj'u palolo-
palèbha Yesus. Ropa ladhe nèdhi Yesus
madhe, ka na koa-kio Ama Lamatua, peka
na, "Ira ii! Dhèu ne'e ne, tare'a re'a Dhèu
d'ara mola!"§

48 Ropa dhèu ae sèra rèdhi mamadhe
Yesus, ra manyasa, dènge d'ara ra roe bhilu,
ka ra lèpa dènge d'ara susa. 49 Te ngaa dhèu-
dhèu Yesus titu ètu kaj'èu, rèdhi Na madhe.
Ina-ina dhu madhutu Ne nèti Galilea toke
Yerusalem, ètu èèna kahèi.✡

Dhèu padhane Lamatua Yesus
(Mateos 27:57-61, Markus 15:42-47, Yohanis 19:38-42)

50-51 Ropa Yesus madhe, dhèu èci tenge
j'ara, sèna ka papuru ngi'u aae Na nèti aj'u
palolo-palèbha. Dhèu ne, ngara na Yusuf
nèti kota Arimatea. Nèngu ne, dhèu d'ara
mola, tao j'ara-j'ara dhu be'a. Yusuf ne
dhu tatae Ama Lamatua pad'elo, na, Nèngu
nèd'u paredha Na. Yusuf kahèi ca dhèu
nèti dhèu dhu uri lii langu agama Yahudi.
Te ngaa nèngu d'èi boe dènge lii pama'ète
huku madhe mi Yesus. 52 Lula na neo papuru
ngi'u aae Yesus nèti aj'u palolo-palèbha, ka
la'e asa gubernur Pilatus, manèngi sèna ka
nèngu uri ngi'u aae Yesus. 53 Ka Pilatus d'èi,
hèia Yusuf la'e papuru ngi'u aae Yesus. Èle
ka na pahutu ngi'u aae dènge bèla alus. Ka
ded'e rèti asa d'ara ro'a hadhu èci, dhu heka
pae rare kèna. Ètu ro'a ne, padhane rèdhi
mèka ca dhèu sa. 54 Mamadhe Yesus lèke
dènge hari Jumat. Lod'o Yusuf si padhane
rare Ne, lod'o nihia le. Ladhe lod'o cèna,
d'ai lod'o sabaj'a dhèu Yahudi.

55 Ina-ina dhu mai palere dènge Yesus
nèti Galilea, lasi madhutu Yusuf nèti limuri,
sèna ka neo re'a era padhane Yesus ètu ro'a
mia. 56 Ropa rèdhi era ne, ka ina se lèpa
lasi sadia bunga dènge èi hèu mèngi. D'ai
lod'o cèna, rèngu ae nèti sasab'a ra, mad-
hutu atora lod'o a'ae sasab'a dhèu Yahudi.
Rèngu mate èle ku lod'o sabaj'a, heka neo
lasi tao bunga mi ngi'u aae Yesus kèna.✡

24

Lamatua Yesus mamuri hari!
(Mateos 28:1-10, Markus 16:1-8, Yohanis 20:1-10)

1 Lod'o hari Migu oe mèu sa, ina se rèti
bunga dènge èi hèu mèngi, ho lasi ro'a
Yesus. 2 Ropa rèngu d'ai nèi, ladhe rèdhi
hadhu aae dhu Yusuf pake katange ro'a
Yesus, dhu bhaloli le sa karasa na. 3 Hèia lasi
dènge ka asa d'ara, te ngaa abhu boe ngi'u
aae Yesus. 4 Ka rèngu ele ngangee. Cag'ag'a
laa dhèu dua dhu pake mèdha kale'e, mai
titu ka ètu sebhe rèngu. 5 Ina se madha'u
bia, ka ra pacud'u d'ai rai. Ka dhèu se karèi
si, peka na, "Nga tao ka miu mai tenge dhèu
mamuri ètu era dhèu madhe? 6 Yesus aad'o
heka ètu era ne'e! Te Na mamuri hari le.
Ele boe miu bhèlu eele le, ngaa dhu peka
nare, lod'o Na ètu Galilea era, sina ma?
7 Te Nèngu peka mema le, na, bèli-camèd'a
ra pahie eele Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne, asa d'ara adhe-aai dhèu bhelu-katub'a.
Hèia ra paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha. Te ngaa asa camèd'a èèna, Nèngu
mamuri hari."✡

8 Ropa tadèngi rare, heka rèngu sanèd'e
lii padhai Yesus uru èèna. 9 Hèia ra lèpa
dènge ka, lasi peka dènge ana madhutu
Yesus dhèu canguru èci sèra, dènge dhèu-
dhèu leo dhu madhutu Ne. 10 (Ina-ina dhu
ètu ro'a èèna, nuka Maria ina Yakobis,
dènge Maria nèti rae Magdala. Abhu kahèi
Yohana dènge ina-ina dhèu pèri dhu leo.
Rèngu se'e ka dhu lasi peka aa'i-aa'i dènge
ana-ana pajuu-paleha Yesus sèra.)

11 Te ngaa ropa ana madhutu sèra tadèngi
lii lolo ne, ra pangee na ina se monya.

12 Hèia Petrus kèd'i dènge ka, rai la'e asa
ro'a. D'ai nèi, na patigi sa d'ara ro'a, te ngaa
nèdhi dhoka bèla hutu di. Hèia na lèpa, ka
na pangee, "Sa mia ka ne?"*

Ana madhutu dhèu dua paraga dènge Lamatua Yesus ètu j'ara la'e asa Emaus
(Markus 16:12-13)

13 Lod'o èèna kahèi, ana madhutu Yesus
dhèu dua lasi asa rae cue, ngara na Emaus.
Kaj'èu na pe d'ai canguru ca kilo nèti kota

§ 23:47 Lii Yunani ètu ne'e, sasoa na, bisa kahèi, peka na, "Dhèu ne dènge boe sasala." ✡ 23:49 Lukas 8:2-3 ✡ 23:56 Kalua nèti Masir 20:10, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:14 ✡ 24:7 Mateos 16:21, 17:22-23, 20:18-19, Markus 8:31, 9:31, 10:33-34, Lukas 9:22, 18:31-33 * 24:12 Ètu sasuri lii Yunani cahag'e dhu suri boe ayat 12 ne.

Yerusalem.† [14] Ètu j'ara, ra palolo nèti ma-
madhe Yesus. [15] Kabèdhi laa, Yesus padètu-
dètu le dènge rèngu dua ra, ka kako palere-
lere dènge ra. [16] Te ngaa dua ra tadhe boe,
Dhèu ne, Yesus, te Lamatua ka dhu tao si,
sèna ka baku ra tadhe. [17] Hèia Yesus karèi
si, aku Nèngu na, "Miu dua mi se, padhue-
padhai ngaa?"

Ropa ra tadèngi sèmi èèna, ka ra titu.
Rèhu ra sèmi dhèu susa titu kèna. [18] Ka dhu
ngara na Kleopas, karèi Ne, "Ama ne sèmi
dhèu hiu sa, dhu me'a boe ngaa-ngaa dhu
lai-lai ne j'aj'i ètu Yerusalem, do?"

[19] Hèia Yesus karèi si, peka na, "Tasamia?"

Ka ra b'ala, peka na, "Yesus nèti Nasaret
èèna! Nèngu na tare'a dhèu nèti lii pad-
hai Ama Lamatua. Aa Lamatua pangèd'u
Na koasa, ka Na tao tadha malaa rupa-
rupa. Nèngu d'èlu-mèu kahèi aj'a-nori
dhèu. Dhèu aa'i-aa'i ra karej'e dènge Ne. Aa
Lamatua karej'e dènge Ne kahèi.

[20] Te ngaa te'a boe, na, kètu agama èdhi
dènge dhèu heka ad'a sèra, kèpe rare Ne.
Ka ra hia Ne asa gubernur sèna ka huku
pamadhe Ne. De ra paku Ne ètu aj'u palolo-
palèbha toke madhe. [21] Uru èèna, ji'i sanao
Nèngu ne'e ka Kristus, dhu mai patabuli
dhèu-dhèu èdhi nèti paredha Roma, dhu
paj'èra èdhi. Te ngaa ètu d'ara hari Jumat
lai-lai ne, ra pamadhe Ne.

[22] Limuri ne, ji'i asa ele ngangee. Te deo
na, ina-ina ji'i mai peka, na, mad'ae aae era
rèngu lasi asa ro'a. [23] Te ngaa ra palolo,
peka na, ngi'u aae Yesus ele le. Hèia ladhe
rèdhi ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga
dhu peka dènge rèngu, na, Yesus mamuri
hari le! [24] Ropa tadèngi ngare, hèia angalai
ji'i dhèu pèri-pèri, rai lasi asa ro'a. Ka rèdhi
sèmi dhu ina-ina sa peka. Rèngu rèdhi boe
ngi'u aae Yesus hèi."

[25] Ropa lolo rare, Yesus lii dènge si, peka
na, "Gagoa miu se! Nga tao ka miu mo'o
boe parcaya ngaa dhu uru èèna dhèu rèti lii
padhai Ama Lamatua sèra peka tèke! [26] Te
rèngu suri le, na, Kristus ne hud'i pasae ku
j'aj'èra rupa-rupa, heka Na abhu pakab'ua
dènge dadedha kèna." [27] Ka Yesus aj'a si,
aa'i-aa'i dhu dhèu rèti lii padhai Lamatua
suri tèke lula-nèti Kristus ne. Karèi nèti
sasuri baki Musa toke dhèu rèti lii padhai
dhu leo sèra.

[28] Ropa rèngu oe d'ai Emaus, ka Yesus
pasabhe eele neo kako taruu. [29] Te ngaa ra
manèngi, peka na, "Ama! J'unu taha ku
dènge ji'i mèda ne'e, te lod'o oe cèna kèna."
Ka Yesus maso palere-lere dènge rèngu asa
d'ara èmu.

[30] Ropa rèngu madhèdi neo ra'a, hèia
Yesus nare roti ca balok. Ka Na sabaj'a
manèngi makasi mi Ama Lamatua, hèia Na
pamae roti ne. Ropa Na j'ole roti ne sa
rèngu dua ra, [31] heka ra tadhe, na, Nèngu
ne Yesus. Te ngaa kabèdhi laa, Na ele
nèti madha rèngu dua ra! [32] Hèia dua ra
padhue, peka na, "Waa! Deo na ropa Na
peka paled'a lii padhai nèti dhèu rèti lii
padhai Lamatua, d'ara èdhi taleo moro-
moro sange rai-haha."

[33] Lod'o èèna kahèi, dua ra kèd'i dènge
ka, lèpa asa Yerusalem. Lasi paraga dènge
canguru ca dhèu ana madhutu Yesus sèra,
dènge dhèu leo dhu pakaboko ètu era èèna.
[34] Hèia ana madhutu se peka dènge rèngu
dua ra, na, "Mema tare'a! Lamatua Yesus
mamuri hari le! Deo na pad'elo iisi Na
dènge Petrus."‡

[35] Èle ka dhèu dua se lole aa'i-aa'i dhu j'aj'i
ètu j'ara, toke rèngu dua ra tadhe Yesus
ropa Na pamae roti.

Lamatua Yesus pad'elo iisi Na mi ana-ana madhutu Na

(Mateos 28:16-20, Markus 16:14-18, Yohanis 20:19-23, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:6-8)

[36] Lod'o rèngu palolo era, kaca'a laa,
Yesus titu ètu talora aae rèngu. Na hia
maho'o mi rèngu, peka na, "Saloom!"

[37] Ka ra cag'ag'a aa madha'u, lula ra ngee
na nidhu.

[38] Te ngaa Yesus lii, peka na, "Nga tao ka
miu madha'u? Miu parcaya boe, na, Ja'a
ne mamuri hari le, do? [39] Miu ladhe sèku ai
dènge haga Ja'a ne. Ja'a ka ne'e ne. J'ole ai
miu ho g'ag'e unu mi! Sèna ka mi lèka, na,
Ja'a ka ne'e ne, nidhu boe. Te nidhu dènge
boe ngi'u, te ngaa miu mèdhi ngi'u Ja'a ne,
si?!"

[40] Ropa Na padhai lii era, Na pad'elo
dènge si era nu'a dhu ètu adhe-aai dènge
haga Na. [41] Rèngu karej'e titu kèna, lula

† 24:13 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "60 *stadia* nèti Yerusalem". 60 *stadia* èèna, èci èèna ka dènge canguru èci koma èci (11,1) kilometer. ‡ 24:34 Sasuri lii Yunani peka na, 'Simon' ètu ne'e. Simon ne, ngara leo na Petrus.

Yesus mamuri hari le. Dhoka ra bingu, te
re'a boe tasamia ka bisa j'aj'i sèmi èèna.
Hèia Yesus karèi si, “Miu mi'a ngaa?” 42 Ka
ra j'ole hia Ne i'a paga ca kadhèli. 43 Yesus
sèmi nare i'a ne, hèia na'e dènge ka ètu
madha rèngu.

44 Èle ka, Na lii dènge rèngu, peka na,
“Tasamia? Miu sanèd'e era lod'o Ja'a uru
èèna dhu bera-bera dènge miu? Ja'a peka
dènge miu ca hari ni, hud'i j'aj'i ku aa'i-
aa'i dhu dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua
sèra suri tèke lula-nèti Ja'a ne. Nuka nèti
baki Musa, aa nèti dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua dhu leo sèra, aa nèti sasuri Lii
Sod'a Koa-Kio.”
45 Èle ka, Na bhoke paled'a, sèna ka re'a
mèu sasoa nèti isi Sasuri Lamatua. 46 Na
peka tabha hari, na, “Dhèu rèti lii padhai
Lamatua se dhu suri le, na, Kristus dhu
Lamatua hia mai èèna, hud'i abhu ku rupa-
rupa j'aj'èra, heka Na madhe kèna. Te ngaa
ladhe d'ai camèd'a, Na mamuri hari. Te
dhu suri aa'i le j'ara se'e! 47 Nèti deo ne'e,
Ja'a hia miu koasa, ho lami mèti Lii Lolo
Be'a mi suku aa'i-aa'i, mulai nèti Yerusalem
ne. Peka dènge rèngu, na, dhèu dhu man-
gaku sasala ra, aa lèpa hari asa Lamatua,
pe Lamatua saku pamèu sasala ra aa'i-aa'i.
48 Miu hud'i j'aj'i ku sakasii, sèna ka miu
lolo, peka na, Ja'a dui j'aj'èra, ka madhe,
hèia mamuri hari. 49 Èèna na, Ja'a hia Roh
dhu Mola-Mèci, dhu Ama Ku pajaji nare
le. Te ngaa miu hud'i tatae ku Nèngu ètu
kota Yerusalem ne, toke abhu koasa nèti
sorga.”✡

Lamatua Yesus ca'e asa sorga
(Markus 16:19-20, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:9-11)

50 Ca lod'o, Yesus nèti si asa li'u kota.
Ropa rèngu dètu dènge rae Betania, Na
baa ai sèna ka hia ra berkat.✡ 51 Yesus
padhai lii hia berkat era, hèia ded'e Ne ca'e
la'e asa sorga. 52 Ladhe rèdhi sèmi èèna,
hèia rèngu aa'i-aa'i ra patitu kètu urutuu
ho pahaha iisi mi Yesus. Ka ra lèpa asa
Yerusalem dènge d'ara dhu karej'e-karae.
53 Bèli-bèli èèna, rèngu pakaboko ètu d'ara
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ho koa-kio
kolongara Ama Lamatua.

Ama Teofilus! Lii lolo ja'a ne, d'ai sange
ne'e ka.

Salam,
Lukas

✡ 24:49 Yoel 2:28-29, Yohanis 14:16-17, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:4 ✡ 24:50 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:9-11

Lii Lolo Be'a nèti Lamatua Yesus madhutu sasuri Yohanis

Yesus èèna, cee?

1 Dhu uru tèka, abhu mema le Lii Holo-
Nori Ama Lamatua.
Lii Holo-Nori Ama Lamatua ne'e, nuka
Dhèu èci.
Dhèu ne'e bera-bera dènge Ama Lamatua.
Aa Nèngu ne, Ama Lamatua kahèi.
2 Lod'o liru dènge rai-haha dhae j'aj'i mèka,
Dhèu ne'e abhu mema le sama-sama
dènge Ama Lamatua.
3 Lamatua paj'aj'i aa'i mèu-mèu, pake Lii
Holo-Nori Nèngu ne'e ka.
Abhu boe ngaa èci sa dhu j'aj'i, ladhe
Dhèu ne'e tao boe.
4 Nèngu ne, kapua mamuri.
De dhèu dhu abhu mamuri dhu lèke,
rèngu mamuri nèti Nèngu ka.
Nèngu èci èèna ka dènge Saraa dhu pasaraa,
sèna ka dhèu dhu mamuri ètu d'ara
Saraa ne'e,
bisa rèdhi dènge mèu.
5 Saraa ne, heo madhore maroga;
aa maroga bisa boe pa'abhe Saraa ne.
Te Saraa ne heo taruu.
6 Abhu dhèu leo èci, ngara na Yohanis.
Ama Lamatua pua-paleha ne kahèi,✡ 7 sèna
ka j'aj'i sakasii ho lole dènge dhèu lula-nèti
Saraa ne. Ho sèna ka dhèu aa'i-aa'i bisa
parcaya Lamatua, lula lii padhai Yohanis
ne.
8 Yohanis ne, bukan Saraa èèna. Te ngaa
Lamatua pua ne ho la'e peka-padhai dènge
dhèu lula-nèti Saraa ne. 9 Te Dhèu dhu j'aj'i
Saraa tare'a-re'a èèna, neo mai asa rai-haha
ne. Saraa ne'e ka dhu d'elo pamèu-mèu
j'ara-j'ara hia dhèu aa'i-aa'i.
10 Masi ka Nèngu tao nare aa'i mèu-mèu
ngaa-ngaa ètu rai-haha ne, te ngaa dhèu
ètu rai-haha tadhe boe Ne, lod'o Na pea
ètu rai-haha ne. 11 Masi ka Nèngu mai pea
dènge dhèu unu Na, te ngaa dhèu se'e ro'o
boe sèmi rare Ne. 12 Masi ka sèmi èèna, te
ngaa ladhe dhèu sèmi rare aa parcaya Ne,
Nèngu hia si hak sèna ka j'aj'i ana-ana Ama
Lamatua. 13 Èèna nuka sèmi rara iisi hari
rèngu. Te ngaa rara iisi hiu ne, sama boe
dènge bhèni rara iisi ana. Aa nèti boe dad'èi
dhèu mone dhu neo abhu kolo. Te rèngu
j'aj'i ana-ana Ama Lamatua, lula Lamatua
pangèd'u si mamuri hiu.
14 Hèia, '*Lii Holo-Nori Lamatua*' ne,
rara iisi Ne j'aj'i dhèu rai-haha.
Nèngu mamuri ètu talora aae èdhi.
Èdhi ladhe tèdhi dadedha Na.
Dadedha Na sèmi èèna, lula Nèngu ne Ana
mesa Ama Lamatua.
Nèngu d'èi pad'elo d'ara hua iia Na mi èdhi,
lula d'ara Na sèmi èèna ka.
Aa aa'i-aa'i dhu Na peka-padhai lula-nèti
Ama Lamatua, lèke tare'a-re'a.
15 Yohanis ne, lole lula-nèti Dhèu ne'e ka.
Na rodhe, peka na, "Nanene, ee! Nèngu
ne'e ka dhu ja'a lole èèna, peka na, 'Bèli-
camèd'a Dhèu èci mai. Nèngu ne, kapai risi
eele nèti ja'a. Lod'o dhu dhae rara iisi mèka
ja'a ne, Nèngu dhu mema-mema le!'"
16 Yohanis padhai lii sèmi èèna, lula Dhèu
ne d'èi titu kèna pad'elo d'ara hua iia Na.
Aa Na tao taruu-taruu sèmi èèna hia mi
èdhi. 17 Uru-uru sèra, Musa ka dhu papuru
Atora Ama Lamatua mi bèi-baki èdhi. Te
ngaa lod'o limuri ne, Dhèu ne, nuka Yesus
Kristus ka dhu pad'elo d'ara hua iia Ama
Lamatua mi èdhi. Aa aa'i-aa'i dhu Na lole
lula-nèti Ama Lamatua, lèke mola-mola.
18 Abhu mèka ca dhèu sa hèi dhu rèdhi Ama
Lamatua. Te ngaa Ana Pasue Mone mesa
Na èèna ka dhu pad'elo mi èdhi, d'ara Ama
Lamatua. Ana ne, ètu baboa Ama Na. Te
Nèngu ne, nuka Ama Lamatua kahèi.

Yohanis tuka sarani peka-padhai lula-nèti Lamatua Yesus
(Mateos 3:1-12, Markus 1:1-8, Lukas 3:1-18)

19 Ca tèka, ama-ama dhèu Yahudi ètu
kota Yerusalem pua pèri-pèri ama agama,
dènge pèri-pèri dhèu nèti suku Lewi dhu
tema lalau-lalo'o ètu Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua. Hèia rèngu lasi asa
cabèka loko Yarden* sèna ka karèi Yohanis
tuka sarani, na, "Èu ne'e ka, Kristus dhu
Ama Lamatua padhadha tèke neo hia mai
èèna, do?"
Hèia na peka dènge dhèu se, nèngu ne,
cee. 20 Yohanis peka mola-mola, aku nèngu
na, "Aad'o. Ja'a ne, Kristus boe."
21 Ka ra karèi hari, peka na, "Ladhe sèmi
èèna, èu ne, cee? Elia, do?"
Na dhaa, peka na, "Aad'o kahèi."

✡ 1:6 Mateos 3:1, Markus 1:4, Lukas 3:1-2

* 1:19 Era dhu Yohanis sarani dhèu ne, rare nèti ayat 28.

Hèia ra tatu'i hari, aku rèngu na, “Tao-
tao èu ne, dhèu nèti lii padhai Lamatua dhu
Na padhadha tèka èèna, do?”

Na dhaa, peka na, “Aad'o kahèi.”✡
22 Ka dhèu se karèi hari, peka na, “Ladhe
sèmi èèna, èu ne, cee? Peka ku laa! Te ji'i
lèpa, aa hud'i peka ku dènge ama-ama dhu
pua ji'i mai!”
23 Hèia na peka madhutu ngaa dhu Yesaya
suri tèke, na,
“Ja'a ne, nuka dhèu dhu pa'oo-parodha ètu
d'ara mamoo, dhu peka na,
‘Dhèu aa'i-aa'i hud'i pa'èra mema,
sèna ka pabe'a j'ara,
ho sèmi mere mamai Lamatua!
Pamera j'ara ho soru Ne.’”✡
24 Ètu talora aae dhèu dhu mai nèti
Yerusalem se'e, abhu kahèi pèri-pèri dhèu
nèti partei agama Parisi. 25 Dhèu se karèi
Yohanis, na, “Sèmi ne'e. Ladhe èu ne
Kristus boe, Elia boe, aa dhèu nèti lii padhai
Lamatua èèna boe, nga tao ka èu sarani
dhèu? Èu abhu hak nèti mia?”
26 Ka Yohanis b'ala, peka na, “Ja'a ne,
sarani dhèu dhoka pake èi di. Te ngaa abhu
le ca Dhèu ètu talora aae miu dhu miu tadhe
boe. 27 Nèngu èèna kapai risi nèti ja'a, masi
ka ja'a aj'a-nori uuru dhèu. J'aj'i ènu Na,
ja'a nia boe sa hèi.”†
28 J'ara se aa'i-aa'i ra j'aj'i ètu Betania, ètu
cabèka loko Yarden. Yohanis dènge ana-
ana madhutu na aa'i-aa'i, sarani dhèu ètu
era èèna.‡

Lamatua Yesus sama sèmi Ana Kahib'i-kalèbho Ama Lamatua

29 Asa bèli èèna, Yohanis ladhe nèdhi
Yesus kako mai asa nèngu. Hèia na padhai
lii, peka na, “Ladhe ku Dhèu nèi! Nèngu
èèna ka, Ana Kahib'i-kalèbho Ama Lamatua
dhu j'aj'i korban, sèna ka saku eele sasala-
sasigo dhèu ètu rai-haha ne. 30 Dhèu ne'e ne
ka dhu ja'a peka le dènge miu med'a, na,
‘Bèli-camèd'a abhu ca Dhèu dhu cèu mai.
Nèngu kapai risi nèti ja'a, lula Nèngu karèi
uru j'ara nèti ja'a.’ 31 Uru èèna, ja'a ke'a
mèka, na, Nèngu ne, Kristus. Masi ka sèmi
èèna, ja'a ke'a le, na, ja'a hud'i patadhe Ne
dènge dhèu Isra'el aa'i-aa'i. Nèti èèna ka,
ja'a mai ho sarani dhèu pake èi.
32-33 Ama Lamatua pua ja'a sèna ka sarani
dhèu pake èi. Na peka dènge ja'a kahèi,
na, ‘Èèna na Dhèu èci mai asa èu. Èle èèna,
Roh Ja'a puru mai asa Nèngu. Dhèu èèna ka
dhu bèli-camèd'a nèti Roh Ja'a dhu Mola-
Mèci, sèna ka pangèd'u koasa mi dhèu Ja'a.’
Lod'o Dhèu ne mai, ja'a tadhe mèka Ne. Te
ngaa ropa ladhe kèdhi Roh Lamatua puru
mai nèti sorga nuka sèmi koro j'aha, hèia
pea ètu Nèngu, ka ja'a heka tadhe Nèngu,
na, ‘Nèngu èèna, kèna!’ 34 Ja'a kèdhi j'ara se
dènge musi madha ja'a unu ku. Ka ja'a lole
dènge miu, na, ‘Dhèu dhu mai èèna, Ana
Ama Lamatua!’”

Lamatua Yesus pili nare ana madhutu dhu partama

35 Asa bèli èèna, Yohanis dhu titu dènge
ana madhutu na, dhèu dua. 36 Ropa Yohanis
ladhe nèdhi Yesus kako re era èèna, ka na
peka, “Ladhe ku laa! Te Nèngu ne ka Ana
Kahib'i-Kalèbho Ama Lamatua dhu bèli-
camèd'a j'aj'i korban!”
37 Hèia ana madhutu Yohanis dhèu dua
dhu tadèngi lii padhai na, tèke eele ne, ho
lasi madhutu Yesus. 38 Ka Yesus kabib'a asa
kabodho, hèia ladhe nèdhi si, na, rèngu
madhutu Ne. Hèia Na karèi si, aku Nèngu
na, “Tasamia? Parluu, do?”

Te ngaa dua ra karèi ne, *“Rabi* pea ètu
mia?” (Ètu d'ara lii Aram rèngu, *‘Rabi’* sasoa
na, ‘Ama Mese’.)
39 Ka Yesus dhaa, na, “Mai sèna ka mèdhi
unu mi.” Hèia lasi madhutu Ne, ka rèdhi era
pea Na. Rèngu d'ai nèi, pe d'ara hake èpa
nihia sa. Ka ra pea dènge Ne toke d'ai lod'o
cèna.
40 Nèti rèngu dua ra dhu tadèngi lii padhai
Yohanis, ka lasi dènge madhutu Yesus, èci
ngara na Anderias. Nèngu ne, ari Simon
Petrus. 41 Ropa d'ai èmu, ka Anderias la'e
dènge tenge a'a na Simon, ka na peka, aku
nèngu na, “A'a, ee! Ji'i paraga le dènge
Mesias!” (Madhutu lii rèngu, *‘Mesias’* sasoa
na, ‘Kristus, nuka Dhèu dhu Lamatua pad-
hadha tèke karèi nèti uru ka, ho neo hia

✡ 1:21 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:15, 18, Meliaki 4:5 ✡ 1:23 Yesaya 40:3 † 1:27 Madhutu lii Yunani dhu uru tèka, peka na, “lècu dhari salapa na, ja'a nia boe sa hèi.” Sasoa na Yohanis dhèu haha. Masi ka j'aj'i ènu nèti Lamatua Yesus di, nia boe sa hèi. ‡ 1:28 Betania ne, leo nèti rae Betania dhu padètu dènge kota Yerusalem. Te ngaa era èèna, re'a mèu boe ètu mia. Dhèu d'èlu-mèu pangee na Betania ne, nuka rai Basan ètu sebhe dhimu dano Galilea, te Yosefus suri ngara era ‘Batanea’ kahèi. Yosefus ne, dhèu Yahudi dhu suri sejara Isra'el hia dhèu paredha Roma.

mai.') 42 Ka Anderias lere nèti a'a na asa
Yesus.
Hèia Yesus ladhe nèdhi ne, ka Na lii, aku
Nèngu na, "Èu ne, Simon. Ama mu, ka
Yohanis. Mulai nèti doe ne'e dhèu paroa èu,
'Kefas'" ('Kefas', èci èèna ka dènge 'Petrus',
sasoa na 'hadhu'.)§

Lamatua Yesus paroa nare Pelipus dènge Natanel

43-44 Ètu era èèna, abhu dhèu leo èci, ngara
na Pelipus. Rae èta-èsu na Betsaida. Petrus
dènge Anderias nèti rae èèna kahèi.
Asa bèli èèna, Yesus neo la'e asa propensi
Galilea. Hèia Na la'e paraga dènge Pelipus,
ka Na gale ne, aku Nèngu na, "Mai madhutu
Ja'a sèna ka j'aj'i dhèu Ja'a!"
45 Ka Pelipus la'e tenge Natanel, hèia na
peka, aku nèngu na, "Angalai, ee! Ji'i
paraga le dènge Dhèu dhu Musa suri tèke
ètu d'ara Atora Lamatua. Dhèu rèti lii
padhai Lamatua uru-uru sèra suri kahèi
lula-nèti Dhèu ne'e ne. Dhèu ne, ngara na
Yesus, nèti rae Nasaret. Ama Na, ngara na
Yusuf."
46 Te ngaa Natanel dhaa, na, "Dhèu
Nasaret!? Abhu boe j'ara hua iia èci sa dhu
cèu nèti nèi, nga!"
Ka Pelipus lii, peka na, "Wee! Baku sèmi
èèna. Lati ho mèdhi unu mu!"
47 Ropa Natanel kako mai, Yesus ladhe
nèdhi le, ka Na peka, "Nèngu ne dhèu d'ara
mola! Te d'ara na dhu ne'a boe pakapod'e.
Nèngu ne, dhèu Isra'el tare'a-re'a!"*
48 Ka Natanel karèi, "Tasamia ka Ama
tadhe ja'a?"
Hèia Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Sèmi
ne'e. Ja'a kèdhi le èu, ropa èu dhu ae ètu
mamaho aj'u èèna.† Lod'o èèna, Pelipus
dhae dhiu mèka paroa èu."
49 Hèia Natanel dhaa, peka na, "Ama Mese
ne, tatu Ana Ama Lamatua! Aa tatu Ama
Dhèu Aae ji'i dhèu Isra'el kahèi!"
50 Yesus karèi ne, peka na, "Tao-tao èu ne
lèka Ja'a, lula deo na Ja'a peka na, 'Ja'a ladhe
kèdhi èu, ropa èu dhu ae ètu mamaho aj'u
èèna,' si? Sanèd'e, te bèli-camèd'a pe èu
mèdhi j'ara-j'ara dhu kapai risi eele hari!
51 Tare'a! Ja'a peka mema. Bèli-camèd'a
miu ladhe mèdhi liru bhoke tèke. Hèia
ana-ana pajuu Lamatua ètu sorga ca'e-puru
re baboa Ja'a. Te Ja'a ne, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a."‡

2

Pesta kab'i ètu rae Kana

1 Asa camèd'a èèna, dhèu tao pesta kab'i
ètu rae Kana, propensi Galilea. Aa ina Yesus
ètu èèna kahèi. 2 Ra nèru Yesus dènge ana
madhutu Na kahèi, ka rèngu lasi.
3 Ètu d'ara pesta kab'i ne, nèbhu boe ka èi
anggor èle. Hèia ina Yesus la'e peka dènge
Ne, aku nèngu na, "Soru-bara si ku laa! Te
èi anggor rèngu èle le."
4 Te ngaa Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Ina.
Nga tao ka ina Ku neo sèna ka Ja'a ka ator?
Te lod'o Ja'a dhae d'ai mèka."
5 Te ngaa ina Na peka dènge dhèu sab'a
ètu sèra, na, "Nanene! Ladhe Na pua miu
tao ngaa, na, mi tao madhutu laa."
6 Ètu era èèna, abhu g'ala èna bua dhu
dhèu tao nèti hadhu. G'ala cue, isi na pe d'ai
pidhu nguru lèmi toke cangasu canguru
lèmi liter èi. Dhèu Yahudi tema dhui èi nèti
g'ala se ho pamèu ngi'u ra madhutu atora
agama ra. 7 Hèia Yesus lii dènge dhèu sab'a
se, peka na, "Lami mere èi, ho isi papènu
g'ala se." Ka ra isi toke pènu oe bua eele.
8 Ka Na peka dènge ra, "Dhui mere ciki, ho
mèti asa lamatua tatao." Hèia dhèu sab'a se
madhutu kahèi. 9 Ropa lamatua pesta sèmi
nare, ka na ngao. Te ngaa re'a rare boe, èi
ne dhu j'aj'i le anggor! Dhèu ne malaa, te
ne'a boe, na, dhèu se abhu anggor ne nèti
mia. (Te ngaa dhèu sab'a se re'a.)
Ka na paroa nare pengantin dhèu mone.
10 Hèia na peka, aku nèngu na, "Sèmi ne'e.
Dhu tema le, lamatua èmu hia uuru ku
anggor dhu be'a risi. Ladhe dhèu rinu ae
ku, heka hia anggor dhu ako karehe kèna.

§ 1:42 Ngara *Kefas* ne, nèti lii Aram *kefa*. Sasoa na 'hadhu'. Ngara *Petrus*, nèti lii Yunani *petra*. Sasoa na 'hadhu' kahèi.
* 1:47 Ètu ne'e Yesus karihu lii. Te lod'o Ama Lamatua hia mèka ngara 'Isra'el' mi Yakob, sasoa ngara Yakob èèna, 'dhèu monya'. (Ladhe ètu *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 27:1-40, 32:22-32.) Madhutu a'abhu Yesus ètu ne'e, na, Natanel ne dhèu Isra'el leko-leo nèti Yakob. Te Natanel ne, dhèu d'ara mola. † 1:48 Lii Idhonesia peka na, 'aj'u ara', madhutu lii Yunani *sukei*. Te ngaa Alkitab peka mi aj'u èci ètu nèi dhu dhèu ra'a hua na. Ètu Idhonesia cabèka dhimu dhèu ra'a boe hua 'ara'. De aj'u ara ètu d'ara Alkitab lii Idhonesia sama boe dènge aj'u ara ètu ne'e. ‡ 1:51 Ètu *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 28:10-17, Yakob dhu nii ètu Betel. Ètu d'ara nii ne'e ladhe nèdhi ana-ana pajuu Ama Lamatua ca'e-puru langa èci dhu Yakob pangare na, "hèb'a èmu asa sorga".

Te ngaa èu tao leo. Èu hia uuru anggor dhu
ako karehe, heka limuri dhu be'a risi!"
11 J'ara ne j'aj'i ètu rae Kana, propensi
Galilea. Ne'e ne heka hiu-hiu kèna Yesus
tao tadha malaa dhu dhèu bisa rèdhi dènge
musi madha ra. Na pad'elo dadedha Na
sèmi èèna, ka ana madhutu Na parcaya Ne.
12 Èle èèna ka, Yesus, ina Na, ari dènge
ana madhutu Na sèra, puru lasi asa kota
Kapernaum. Te ngaa rèngu pea dhoka pèri
lod'o di ètu èèna.✡

Lamatua Yesus babège eele dhèu nèti Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua

(Mateos 21:12-13, Markus 11:15-17, Lukas 19:45-46)

13 Ropa oe dètu dènge lod'o kalela Paska
dhèu Yahudi, Yesus ca'e la'e asa kota
Yerusalem.✡ 14 Ètu madha Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, Yesus ladhe nèdhi dhèu
pahia sapi, kahib'i-kalèbho, dènge koro
j'aha dhu dhèu hèli ho j'aj'i korban. Ètu
era ne'e, abhu kahèi dhèu dhu madhèdi ètu
mei ho pasilu doi dhu ra pake hia mi Ama
Lamatua ètu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
èèna. 15 Hèia Yesus nare dhari pèri-pèri loa
ho Na èpi j'aj'i sèmi gui sa. Ka Na babège-
lalèta dhèu se'e aa'i-aa'i ra nèti madha Èmu
èèna. Nèngu bhabhoo eele sapi, dènge
kahib'i-kalèbho sèra kahèi. Na lege eele
mei, aa Na ceb'e eele doi sèra kahèi. 16 Hèia
Na pua dhèu pahia koro j'aha sèra, aku
Nèngu na, "Mèti sa li'u manu-bhui dènge
karogo ra sèra nèti ne'e! Ne'e, era pahia-
pahèli boe! Baku tao Èmu Ama Ku, j'aj'i mi
era d'aga!"
17 Ka ana madhutu Na ngee rèdhi Sasuri
Mola-Mèci Lamatua dhu suri, peka na,

"Ja'a sue Èmu Ama Ku titu kèna.
Nèti èèna ka, d'ara Ja'a èra ho j'aga
ngara be'a Èmu èèna."✡

18 Hèia ama-ama dhèu Yahudi peka dènge
Yesus, aku rèngu na, "Ladhe Èu dènge hak
ho babège-lalèta dhèu sèmi ne'e, na, Mu
pad'elo tadha malaa èci hia ji'i, sèna ka j'aj'i
mi bukti!"
19 Ka Yesus b'ala si, peka na, "Ladhe miu
paguri era mola-mèci ne, pe camèd'a èèna,
Ja'a patitu kore hari le èèna."✡
20 Te ngaa ra pab'ala, peka na, "Abhu ètu
mia? Te dhèu patitu Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i ne èpa nguru èna tèu. Tasamia ka,
Èu peka na, Èu parluu dhoka tèlu lod'o di,
sèna ka patitu more hari?!"
21 Te ngaa dhèu se'e re'a rare boe, Yesus
peka lula-nèti ngi'u Nèngu unu Na, dhu
nuka sèmi era mola-mèci. 22 De d'ai
lèpa lod'o limuri, ropa Yesus madhe, hèia
mamuri hari, heka ana-ana madhutu Na
sanèd'e kèna, ngaa dhu Na peka tèke dènge
rèngu. Ka ra parcaya ngaa dhu suri tèke
ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua karèi
nèti uru-uru ka, dènge ngaa dhu Yesus peka
mema dènge rèngu.

Lamatua Yesus ne'a mèu d'ara dhèu aa'i-aa'i

23 Ka Yesus pea taha ètu kota Yerusalem,
ho madhutu kalela Paska ètu èèna. Hèia
dhèu ae rèdhi tadha-tadha malaa dhu Na
tao, ka ra parcaya Ne. 24-25 Te ngaa Yesus lèka
boe rèngu, lula ne'a mèu d'ara dhèu aa'i-
aa'i. Nèngu parluu boe dhèu ho peka dènge
Ne, lula Na ne'a mema le mamuri dènge
tatao dhèu rai-haha.

3

Lamatua Yesus padhai lii dènge Nikodemus

1 Abhu ca dhèu nèti partei agama Parisi,
ngara na Nikodemus. Nèngu ne, mese aae
nèti dhèu Yahudi. 2 Ca tèka, na mai paraga
dènge Yesus re mèda. Hèia na padhai lii
dènge Yesus, aku nèngu na, "Ama Mese! Ji'i
nge'a, na, Lamatua ka dhu pua Ama ho aj'a-
nori ji'i. Te tadha-tadha malaa dhu Ama tao
sèra, pad'elo, na, Lamatua ka dhu pangèd'u
koasa mi Ama. Ladhe sèmi boe èèna, tatu
tadha malaa se'e bisa boe j'aj'i."
3 Ka Yesus dhaa, peka na, "Tare'a! Aa Ja'a
neo peka sèmi ne'e ku: ladhe dhèu rara iisi
hari boe ne, nèngu bisa boe j'aj'i dhèu unu
Lamatua."
4 Hèia Nikodemus karèi, aku nèngu na,
"Tasamia dhèu dhu kapai le bisa rara iisi
hari ne!? Nèngu tatu bisa boe maso hari asa
d'ara kabake ina na, sèna ka ina na nara iisi
hari ne. Bisa boe, sina ma!?"
5 Ka Yesus dhaa, peka na, "Tare'a! Te ngaa
Ja'a peka dènge èu sèmi ne'e: dhèu hud'i
rara iisi ku re èi sèna ka j'aj'i mèu, aa re
roh ho j'aj'i dhèu hiu. Dènge j'ara ne'e,

✡ 2:12 Mateos 4:13 ✡ 2:13 Kalua nèti Masir 12:1-27 27:40, Markus 14:58, 15:29 ✡ 2:17 Lii Sod'a Koa-Kio 69:9 ✡ 2:19 Mateos 26:61,

nèngu heka bisa j'aj'i dhèu unu Lamatua
kèna. 6 Te dhèu rai-haha ne rara iisi nèti
dhèu rai-haha, te ngaa roh dhèu rara iisi
hiu nèti Roh Ama Lamatua. 7 Baku malaa
ladhe Ja'a peka, na, 'Miu hud'i rara iisi hiu
ku, ho abhu mamuri hiu.' 8 Èdhi pasoro ku
dènge lai ngèlu. Te lai ngèlu g'oro madhutu
dad'èi na. Èdhi bisa tadèngi lii na, te ngaa
te'a boe mai nèti mia, aa la'e asa mia. Dhèu
aa'i-aa'i dhu rara iisi hiu nèti Roh Lamatua
sama sèmi èèna kahèi. Te èdhi bisa ladhe
tèdhi Roh Lamatua tao dhèu j'aj'i hiu, masi
ka te'a boe tasa mera mia j'ara èèna bisa
j'aj'i."

9 Ka Nikodemus karèi, na, "Tasamia ka
j'aj'i sèmi èèna?"

10 Yesus b'ala, aku nèngu na, "Èu ne mese
aae dhèu Isra'el. Tasamia ka èu me'a boe
j'ara se'e? 11 Ja'a peka j'ara dhu lèke mola-
mola. Ja'a dènge dhèu-dhèu Ja'a, nge'a j'ara
se'e. Te ji'i j'aj'i sakasii lula-nèti j'ara-j'ara
dhu ngèdhi unu mi. Te ngaa miu sèmi
boe lii padhai ji'i. 12 Miu mo'o boe lèka,
ropa Ja'a lole lula-nèti j'ara-j'ara dhu j'aj'i
ètu rai-haha ne. Ngaa hari ladhe Ja'a lole
j'ara-j'ara dhu j'aj'i ètu dedha-liru nèi. Tatu
miu asa lèka boe! 13 Abhu boe dhèu èci sa
dhu ca'e la'e paraga dènge Ama Lamatua
ètu dedha-liru nèi. Dhodhoka Ja'a di, nuka
Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne, dhu puru mai
nèti Nèngu.

14 Uru-uru sèra ètu d'ara mamoo, Musa
kadhoe mege tabaga ci'u ètu kolo aj'u, sèna
ka dhèu aa'i-aa'i dhu laladhe ne, rèngu
abhu mamuri. J'ara sèmi èèna hud'i j'aj'i
ku mi dedha Ja'a, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
ne. Bèli-camèd'a ra kadhoe Ja'a ètu aj'u,✡
15 sèna ka dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Ja'a
abhu mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe.

16 Te Ama Lamatua sue seli dhèu aa'i-
aa'i ètu rai-haha ne. Nèti èèna ka, Na pua
Ja'a, Ana mesa Na mai, sèna ka dhèu aa'i-
aa'i dhu parcaya Ja'a, cèri eele boe nèti
Lamatua. Dènge j'ara ne, rèngu abhu ma-
muri dhu lèke dhu ma'ète boe. 17 Lamatua
pua boe Ja'a, Ana Na, mai asa rai-haha ne
ho pama'ète hahuku dhèu. Te ngaa Na hia
Ja'a mai, sèna ka patabuli dhèu nèti koasa
sasala-sasigo ra. 18 Ama Lamatua huku boe
dhèu dhu parcaya Ja'a. Te ngaa Nèngu dhu
pama'ète nare le hahuku mi dedha dhèu
dhu parcaya boe, *lula* rèngu parcaya boe
Ja'a, nuka Ana mesa nèti Ama Lamatua.

19 Nuka sèmi ne'e: Lamatua hia le saraa
ho pasaraa rai-haha ne. Te ngaa dhèu d'èi
risi mamuri ètu d'ara maroga. Rèngu ro'o
boe mamuri ètu d'ara saraa lula tatao rèngu
dhu lèke boe. Nèti èèna ka, Ama Lamatua
neo huku si. 20 Te dhèu aa'i-aa'i dhu tatao
ra lèke boe, d'èi boe saraa èèna. Rèngu d'èi
boe saraa ne d'elo rèngu, sèna ka saraa ne
baku pasabhoka bhabhelu-katub'a ra. 21 Te
ngaa dhu tao lèke, rèngu ara mai sèna ka
saraa ne d'elo si. Te saraa ne'e ka dhu
pad'elo, na, rèngu dhu tao madhutu dad'èi
Lamatua."

Lamatua Yesus dènge Yohanis tuka sarani

22 Ka Yesus dènge ana madhutu Na sèra
kalua nèti kota Yerusalem, te ngaa rèngu
pea taha ètu rai Yudea. Ètu era ne'e rèngu
sarani dhèu. 23-24 Lod'o èèna, Herodes si dhae
pamaso mèka Yohanis tuka sarani asa d'ara
bèdho. Aa Yohanis sarani dhèu ètu rae
Ainon, padètu dènge rae Salim, lula abhu èi
ae ètu era èèna. Nèti èèna ka, dhèu ae mai
asa Yohanis ho na sarani si.✡

25 Madhutu ad'a agama Yahudi, ladhe neo
sabaj'a, hud'i pamèu uuru ku iisi. Ètu era
ne'e abhu dhèu Yahudi ca dhèu dhu pataо-
palaha dènge ana-ana madhutu Yohanis,
lula j'ara èèna. 26 Ka dhèu se mai asa Yoha-
nis, hèia ra peka na, "Ama Mese! Sanèd'e
era, do aad'o? Dhèu dhu uru èèna tenge
ama ètu sebhe loko Yarden, dhu ama peka
na, Nèngu èèna, Kristus. Nèngu sarani
dhèu kahèi! Nèti èèna ka, abhu heka dhèu
dhu mai asa ji'i! Te lasi aa'i asa Nèngu!"

27 Hèia Yohanis dhaa, peka na, "Sèmi ne'e!
Dhèu bisa boe tao ngaa èci sa, ladhe Ama
Lamatua bhoke boe j'ara hia ne. 28 Miu
tadèngi dhu ja'a peka le mola-mola dènge
miu, na, 'Ja'a ne, Kristus boe, dhu èdhi
tatae. Te ngaa Lamatua pua uuru ja'a mai,
ho oti j'ara hia Kristus. J'ara na sèmi èèna
ka!'✡

29 Ladhe abhu pengantin dhèu mone, tatu
abhu pengantin dhèu bhèni kahèi. Te ngaa
sakasii na, dhu titu dènge ne, d'ara na kare-
j'e, ladhe tadèngi lii padhai lii pengantin
dhèu mone. Yesus ne, sama sèmi pengantin
dhèu mone. Aa ja'a ne, sama sèmi sakasii
Na. Nèti èèna ka, limuri ne d'ara ja'a

✡ 3:14 Sensus 21:4-9 ✡ 3:23-24 Mateos 14:3, Markus 6:17, Lukas 3:19-20 ✡ 3:28 Yohanis 1:20

karej'e-karae. [30] Dhu lèke ka, Nèngu hud'i
asa tabha kapai, aa hud'i laa ja'a asa kura
j'aj'i dhèu haha."

Dhèu dhu puru mai nèti sorga

[31] Yohanis tuhu hari lii padhai na,
aku nèngu na, "Nèngu ne mai nèti Ama
Lamatua ètu sorga, nèti èèna ka Nèngu
kapai risi aa'i. Te ngaa ja'a ne dhoka mai
nèti rai-haha, nèti èèna ka ja'a èci èèna ka
dènge dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. Ja'a
padhai lii lula-nèti j'ara dhu biasa j'aj'i ètu
rai-haha ne. Te ngaa dhu mai nèti Ama
Lamatua ètu sorga, tatu Nèngu kapai risi
nèti ngaa aa'i-aa'i. [32] Nèngu peka lula-nèti
ngaa dhu nèdhi, dènge ngaa dhu Na tadèngi
le. Te ngaa dhèu sèmi boe lii padhai Na.
[33] Ladhe dhèu sèmi rare ngaa dhu Dhèu
nèti dedha-liru ne peka, èèna pad'elo bukti
kahèi, na, nèngu parcaya lii padhai Ama
Lamatua èèna, lèke tare'a. [34] Dhèu dhu
Lamatua pua mai èèna, lole lii moa Ama
Lamatua. Te Ama Lamatua hia le Nèngu
Roh Na dhu dènge boe too-lane. [35] Te Ama
ètu sorga sue Ana Na titu kèna. Aa Na
pangèd'u aa'i mèu-mèu mi d'ara adhe-aai
Ana Na.✡ [36] Ka dhèu dhu parcaya Ana ne,
rèngu abhu mamuri dhu lèke dhu ma'ète
boe. Te ngaa dhèu dhu parcaya boe Ne, aa
tao boe madhutu lii moa Na, rèngu abhu
boe mamuri èèna. Tatu Ama Lamatua nasa
ka huku si."

4

Lamatua Yesus padhai lii dènge bhèni ca dhèu ètu Samaria

[1-2] Ladhe pasoro Yohanis dènge Yesus,
ana-ana madhutu Yesus mulai sarani dhèu
dhu madhutu Ne ae risi nèti Yohanis. Yesus
sarani boe dhèu, dhodhoka ana madhutu
Na ka dhu sarani si. Ka ropa Yesus ne'a,
na, dhèu nèti partei agama Parisi re'a, na,
Yesus si sarani dhèu ae risi, [3] hèia Nèngu
dènge ana madhutu Na tèke eele rai Yudea,
lèpa hari asa propensi Galilea. [4] Te ngaa
kakako rèngu èèna re propensi Samaria asa
propensi Galilea. [5] Ètu d'ara kakako ra,
rèngu d'ai kota èci ètu Samaria, ngara na
Sikar, padètu dènge rai dhu Yakob hia ana
na Yusuf.✡ [6-8] Ètu era ne'e, abhu madha èi
èci, ngara na 'madha èi Yakob'. D'ai loo
nètu ku, Yesus si d'ai era ne'e. Lula j'èra
nèti kakako deo na, ka Yesus madhèdi taha
ètu madha èi ne'e. Ka ana madhutu Na sèra
tèke eele mesa Na, lasi hèli nganga'a ètu
d'ara kota.

Hèia bhèni ca dhèu nèti kota èèna, mai
usu èi. Ka Yesus manèngi ne èi, aku Nèngu
na, "Ja'a bisa kinu èi ciki, do?"

[9] Te ngaa bhèni ne cag'ag'a, lula dhèu
Yahudi tema boe padhai lii dènge dhèu
Samaria. Ka bhèni ne karèi Yesus, aku
nèngu na, "Èu dhèu Yahudi. Ja'a ne dhèu
Samaria. Sala boe ne, ladhe Èu manèngi ja'a
èi ho minu?"✡

[10] Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Sèmi
ne'e. Ladhe èu me'a ngaa dhu Ama
Lamatua neo hia dhèu aa'i-aa'i, aa ladhe èu
tadhe Ja'a ne cee, dhu manèngi èu èi ne, na,
tatu èu manèngi hari èi nèti Ja'a. Pe Ja'a hia
èu èi dhu nèti mamuri."✡

[11] Ka bhèni ne b'ala, peka na, "Èu dènge
boe sabha uusu. Aa madha èi ne marèma.
Nèti mia Èu abhu èi dhu nèti mamuri èèna?
Èi èèna abhu ètu mia hari? [12] Abhu ètu mia
Èu kapai risi nèti baki èdhi Yakob! Nèngu
ka dhu tèke eele madha èi ne hia ji'i. Aa
nèngu, ana-ana na, dènge badha-manu na
rinu nèti èi ne'e kahèi."

[13] Hèia Yesus peka na, "Sanèd'e, ee! Dhèu
dhu tema rinu nèti madha èi ne, èèna na
koko-kamango hari. [14] Te ngaa dhèu dhu
rinu èi dhu Ja'a hia, èèna na koko-kamango
heka. Te èi dhu Ja'a hia èèna, nuka sèmi
èi madha dhu sabhoka asa li'u. Èi ne, nèti
mamuri dhu lèke, dhu ma'ète boe."

[15] Ka aku dhèu bhèni ne, na, "Ladhe sèmi
èèna, na, Èu hia ku ja'a èi èèna, sèna ka ja'a
koko-kamango ia ka! Dènge sèmi èèna, ja'a
mai heka pahari-pahari asa ne'e ho usu èi."

[16] Hèia Yesus peka dènge ne, "Sèmi ne'e.
Èu lèpa, lamu paroa ku dhèu èmu mu, mai
asa ne'e."

[17-18] Ka bhèni ne dhaa, peka na, "Te ngaa
ja'a dènge boe dhèu èmu."

Hèia Yesus peka na, "Tare'a. Èu peka
mola-mola èèna. Te èu leo mèdhi le èmu
lèmi hari. Aa mone dhu limuri ne, dhèu
èmu èu boe."

[19] Ka bhèni ne lii, peka na, "Ira ii! Ja'a
heka ke'a kèna, Ama ne ca dhèu nèti dhèu
rèti lii padhai Lamatua. [20] De ja'a neo karèi.
Bèi-baki ji'i dhèu Samaria pahaha iisi mi

✡ 3:35 Mateos 11:27, Lukas 10:22 ✡ 4:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 33:19, Yosua 24:32 ✡ 4:9 Esra 4:1-5, Nehemia 4:1-2 ✡ 4:10 Yermia 2:13, Sakaria 14:8, Yeskial 47:9

Ama Lamatua ètu ledhe Gerisim.* Te ngaa
miu dhèu Yahudi peka na, ladhe neo sabaj'a
mi Ama Lamatua, dhèu aa'i-aa'i hud'i lasi
ku asa kota Yerusalem. Madhutu Ama, mia
ka dhu lèke?"

21 Yesus dhaa, na, "Èu parcaya ku lii Ja'a
ne, te dhu lèke sèmi ne'e ku. Dhèu neo
pahaha iisi mi Ama Lamatua ètu ledhe ne'e,
do, ètu Yerusalem, pe d'ai lod'o na, dua era
se guna heka. 22 Miu dhèu Samaria me'a
mèu boe, mi cee ka miu pahaha iisi. Te ngaa
ji'i dhèu Yahudi nge'a mèu, lula-nèti Ama
Lamatua dhu ji'i pahaha iisi mi Nèngu. Te
Nèngu neo pake ji'i ho bhoke j'ara, sèna ka
dhèu bisa abhu mamuri nèti koasa sasala-
sasigo rèngu. 23 Pe d'ai lod'o na, nuka mulai
ne'e ne, dhèu dhu tare'a-re'a pahaha iisi mi
Ama èdhi ètu sorga, na, rèngu pahaha iisi
mi Nèngu madhutu Roh Na, aa madhutu
ngaa dhu lèke. Te Ama ètu sorga d'èi dhèu
sèmi sèra dhu pahaha iisi mi Nèngu. 24 Te
Lamatua èèna, roh. De dhèu dhu pahaha
iisi mi Nèngu hud'i pahaha iisi madhutu ku
Roh Na, aa madhutu ngaa dhu lèke."

25 Ka dhèu bhèni ne lii, peka na, "Ja'a
ke'a le Mesias neo mai èèna, dhu dhèu peka
na, 'Kristus'. Ama Lamatua padhadha tèke
neo hia mai. Ladhe Na mai ka, tatu Nèngu
bhoke paled'a aa'i-aa'i mi ji'i."

26 Hèia Yesus b'ala, na, "Nèngu èèna, nuka
Ja'a dhu padhai lii dènge èu ne."

27 Ropa Nèngu padhai lii era, ana mad-
hutu Na sèra lèpa nèti d'ara kota. Rèngu
malaa, lula rèngu rèdhi Yesus dhu padhai
lii dènge bhèni Samaria ca dhèu. Te ngaa
ca dhèu sa bani boe karèi dhèu bhèni, na,
"Èu parluu ngaa?" Aa èci sa bani boe karèi
Yesus kahèi, peka na, "Nga tao ka Ama
padhai lii dènge dhèu bhèni ne?"

28 Ka bhèni ne tèke eele g'ala na ètu era
èèna, la'e asa d'ara kota. Hèia na lolo dènge
dhèu ètu sèra, peka na, 29 "Mai lati ladhe ku
Dhèu nèi laa! Te Na bhoke patalele aa'i le
ngaa-ngaa dhu ja'a ad'u-ue kèdhi. Tao-tao
Nèngu ne'e ka, Kristus, dhu Ama Lamatua
pamoa hia mai!" 30 Hèia dhèu ae kalua nèti
d'ara kota, lasi laladhe Ne.

31 Lod'o bhèni ne la'e asa kota, hèia ana
madhutu Na peka dènge Ne, "Ama Mese!
Mai ka ta'a!"

32 Te ngaa Na dhaa, peka na, "Ja'a abhu le
nganga'a dhu miu me'a boe."

33 Ka ana madhutu Na pakarèi èci dènge
èci, aku rèngu na, "Tasamia, ne? Cee ka dhu
rèti nganga'a hia Ne?"

34 Te ngaa Yesus peka dènge rèngu, na,
"Sèmi ne'e. Ama Lamatua pua Ja'a mai,
sèna ka tao madhutu dad'èi Na, aa pakako
sasab'a-la'a Na toke d'ai èle. Ne'e ne, nuka
sèmi nganga'a-nginu dhu Ja'a abhu. 35 Miu
ladhe ku asa d'ara oka-tedhe, aa mi kasere
sèku, ele boe miu peka na, 'Di èpa hèru ka,
heka bisa puru are kèna.' Nanene, ee! Ja'a
pasanèd'e miu. Ladhe miu laladhe paie-
iie, are ètu d'ara oka-tedhe d'ai le lod'o
puu-g'ètu. Oka-tedhe sèra nuka sèmi dhèu-
dhèu dhu mai asa èdhi. Te rèngu se'e
ka dhu sadia le parcaya Ja'a. 36 Mesa boe
sèmi se'e di, te dhèu dhu puu-g'ètu sèra
pakaboko hua-hela ètu d'ara gud'a, rèngu
mulai sèmi rare rui-j'aj'èra ra. Rèngu se'e,
nuka sèmi dhèu pad'elo j'ara sèna ka dhèu
parcaya mi Ama Lamatua, ho abhu mamuri
dhu lèke dhu ma'ète boe. Dènge j'ara sèmi
èèna, dhèu sèle hini dènge dhèu puu-g'ètu,
bisa sama-sama karej'e-karae. 37 Dhèu peka
na, 'Dhèu èci sèle hini; dhèu leo ka dhu
kaboko isi rai.' Èèna, lèke kèna. 38 Ja'a
pua-paleha miu ho lami kaboko isi rai nèti
sasab'a dhèu leo. Mema sasab'a miu boe, te
ngaa miu abhu leto nèti rui-j'aj'èra rèngu."

39 Lod'o èèna, dhèu ètu d'ara kota Samaria
ae ka dhu parcaya Yesus, lula lii padhai
bhèni ne, dhu peka na, "Na bhoke patalele
aa'i le ngaa-ngaa dhu ja'a ad'u-ue kèdhi."
40 Ka ropa dhèu se'e mai d'ai madha Yesus, ra
pamako Ne, peka na, "Ama pea ku laa dènge
ji'i mi ne'e!" Hèia Yesus pea dènge dhèu se,
dua lod'o.

41 Aa dhèu leo ae kahèi dhu parcaya Ne,
lula lii padhai Na. 42 Hèia dhèu se peka
dènge dhèu bhèni ne, aku rèngu na, "Med'a
na, ji'i nanene dhoka lii èu di. Te ngaa ne'e
ne ji'i parcaya Ne, lula ji'i nanene lii padhai
Na patoo madha dènge madha. Ji'i nge'a
tare'a, na, Dhèu ne'e ne ka dhu bisa patalale
èdhi aa'i-aa'i ti, ètu rai-haha ne nèti koasa
sasala-sasigo èdhi."

*Lamatua Yesus puri-pa'èle papèd'a nèti
ana pegawi ca dhèu*

* 4:20 Ledhe Gerisim èèna, padètu dènge rae Sikem ètu propensi Samaria. Ètu sasuri lii Yunani, dhoka suri, na, "ètu ledhe ne'e". Te ngaa dhèu d'èlu-mèu se peka, ngara ledhe ne, nuka "Gerisim".

43 Hèia Yesus si tèke eele era èèna, pakèd'i
lasi asa propensi Galilea. 44 (Ca tèka Yesus
dhu peka nèdhi, na, “Dhèu d'èi boe pak-
ab'ua dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua
nèti rae èta-èsu na.”)✡ 45 Uru èèna, lod'o
dhèu dhae tao mèka kalela Paska, dhèu
Galilea ae ka dhu lasi asa Yerusalem, sèna
ka tao lod'o hua iia ètu nèi. Ka rèdhi aa'i-
aa'i kahèi dhu Yesus tao ètu Yerusalem.
Nèti èèna ka, lod'o Na lèpa asa Galilea, dhèu
sèmi Ne dènge be'a.✡ 46 Ka Yesus si lasi hari
asa rae Kana ètu propensi Galilea. Ètu era
ne'e ka dhu Yesus tao nèdhi èi j'aj'i anggor.

Lod'o èèna, abhu pegawi ca dhèu dhu pea
ètu kota Kapernaum. Ana mone na dhu
pèd'a.✡ 47 Ropa pegawi ne tadèngi, Yesus
lèpa le asa Galilea nèti propensi Yudea, hèia
ca'e la'e asa rae Kana ho tenge Yesus. Ropa
paraga dènge Ne, ka na pamako, sèna ka
Yesus puru la'e ho puri-pa'èle ana na nèti
papèd'a-tarègu. Te ana ne dhu pèd'a oe
madhe.

48 Ka Yesus peka dènge pegawi ne, “Ladhe
miu mèdhi boe tadha-tadha malaa dhu Ja'a
tao, na, miu mo'o boe lèka Ja'a!”

49 Te ngaa pegawi ne dhaa, aku nèngu na,
“Ama, lati ku laa. Te aad'o, na, ana ja'a
madhe.”

50 Hèia Yesus lii dènge ne, “Lèpa ka. Te
ana mu mamuri.”

Ka na lèpa dènge ka, lula nèngu parcaya
lii padhai Yesus. 51 Ropa pegawi ne ètu
talora j'ara era, dhèu-dhèu sab'a na mai
paraga dènge ne, ka ra peka na, “Ama susa
ia ka, te ana ama èle le nèti papèd'a.”

52 Ka na karèi si, “Na èle, d'ara hake pèri
sa?”

Ka dhèu se dhaa, peka na, “Karèi med'a,
lod'o titu mera d'ara hake èci sa, maringi-
sagoro na èle dènge ka.” 53 Hèia pegawi
ne ngee nèdhi dènge, na, ana na be'a le,
ropa Yesus peka na, “Ana ama èle le nèti
papèd'a.” Ka pegawi ne, dènge isi èmu na
aa'i-aa'i parcaya Yesus.

54 De ne'e ne, tadha malaa ka dua dhu
Yesus tao, lod'o Na kalua nèti Yudea la'e asa
Galilea.

5

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu karuku èci ètu kolam Batesda

1 Nèbhu boe nèti èèna, abhu lod'o hua
iia agama Yahudi. Ka Yesus si lasi asa kota
Yerusalem. 2 Ètu nèi, abhu kolam cue dhu
dènge lèmi teras dhu padètu dènge hèb'a
babèdho èci, dhu dhèu peka na, Babèdho
Kahib'i-Kalèbho. Dènge lii Aram kolam
ne, ngara na *‘Batesda’*.* 3 Dhèu pèd'a ae-ae
dhu tema mate ètu teras se'e. Dhèu pèd'a
se nuka sèmi: dhèu bèdhu, dhèu karuku,
dènge dhèu bisa boe eso. [Rèngu se mate,
ladhe pèri lod'o èi ne mulai dènge gagèb'o.
4 Te ca tèka-tèka, ana pajuu Lamatua nèti
sorga maso uru asa d'ara èi ne, ho na
gagèb'o èi ne. Ho ladhe cee dhu maso uru
asa d'ara èi ne, papèd'a nèngu èle dènge.]†

5 Ètu era ne'e abhu ca dhèu dhu pèd'a tèlu
nguru aru tèu le. 6 Hèia Yesus ladhe nèdhi
dhèu ne j'unu ètu èèna. Nèngu ne'a dhèu
ne dhu pèd'a nèbhu le, ka Na karèi ne, aku
Nèngu na, “Èu neo èle nèti papèd'a, do?”

7 Hèia dhèu ne dhaa, na, “Ko'o, Ama.
Te ngaa ako carui ka, ladhe èi ne mulai
gagèb'o, abhu boe ca dhèu sa dhu ded'e ja'a
ho pamaso asa d'ara èi ne. Ladhe ja'a sèku
maso, na, abhu le dhèu leo dhu maso uuru
nèti ja'a.”

8 Ka Yesus pua ne, aku Nèngu na, “Titu
ka! Lulu dhèpi èu, ho lèpa ka.” 9 Ropa Yesus
padhai lii nare, hèia dhèu ne èle dènge ka
nèti karuku na. Ka na kèd'i, ded'e nèti
dhèpi na, hèia la'e dènge ka.

J'ara ne j'aj'i, lèke dènge lod'o saba-
j'a dhèu Yahudi. 10 Ka ama-ama dhèu
Yahudi jèke dhèu dhu heka èle nèti papèd'a
ne, aku rèngu na, “Weh! Èu me'a, do
aad'o? Doe ne'e ne, lèke dènge lod'o ae
sasab'a. Madhutu atora agama èdhi, dhèu
bisa boe nedhe dhèpi na, te èèna ngara na,
sasab'a!”✡

11 Ka na dhaa, aku nèngu na, “Ama-ama!
Baku nasa dènge ja'a. Te Dhèu dhu puri-
pa'èle ja'a, dhu paredha ja'a peka na, ‘Lulu
dhèpi èu, ho lèpa ka.’”

✡ 4:44 Mateos 13:57, Markus 6:4, Lukas 4:24 ✡ 4:45 Yohanis 2:23 ✡ 4:46 Yohanis 2:1-11 * 5:2 Abhu ètu d'ara sasuri lii Yunani cahag'e, suri na, ‘Betesda’, cahag'e hari ‘Betsata’, aa abhu kahèi ‘Betsaida’. Babèdho Kahib'i-Kalèbho abhu kahèi ètu sasuri *Nehemia* 3:1,32; 12:39. Kota Yerusalem abhu babèdho ae dhu maso asa d'ara kota. Babèdho dhu leo sèra, gaguna baka-leo. Uru-uru sèra, dhèu pake Babèdho Kahib'i-Kalèbho ne, ho eo kahib'i-kalèbho maso re era èèna. † 5:4 Lii dhu ètu d'ara kurung, abhu boe ètu d'ara sasuri Lii Yunani dhu be'a risi dènge dhu uru-uru tèka. ✡ 5:10 Nehemia 13:19, Yermia 17:21

12 Hèia dhèu se karèi ne, “Cee ka dhu pua
èu nedhe dhèpi èèna?”
13 Te ngaa dhèu dhu èle nèti pèd'a ne,
tadhe boe, na, Yesus ne, cee. Te Yesus dhu
kalua le mau-mau, lula dhèu ae ètu èèna.
14 Nèbhu boe, ka Yesus paraga dènge
dhèu ne ètu madha Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. Ka Yesus peka dènge ne, aku
Nèngu na, “Nanene! Èu èle le nèti papèd'a
èu. Baku ad'u-ue hari sasala, sèna ka èu
baku abhu hari j'aj'èra dhu bia risi.”
15 Hèia dhèu ne la'e asa ama-ama dhèu
Yahudi se, ka na lolo, peka na, “Dhu puri-
pa'èle ja'a nèti papèd'a èèna, ngara na
Yesus.” 16 Nèti èèna ka, ra mulai paj'èra
Yesus, lula Nèngu pa'èle dhèu pèd'a lèke
dènge lod'o manèngi-mangaj'i.
17 Te ngaa Yesus peka dènge ra, “Sèmi
ne'e. Ama Ku ae boe nèti sasab'a-la'a Na.
De Ja'a sab'a taruu kahèi.”

Lamatua Yesus mangaku, na, Nèngu ne, Ana Ama Lamatua

18 Lula ama-ama dhèu Yahudi se cap le,
peka na, Yesus sisu atora lod'o ae sasab'a
rèngu, nèti èèna ka ra tenge-tenge j'ara
tasamia, ho pamadhe Ne. Risi-risi hari, Na
peka na, Ama Lamatua èèna, Ama Nèngu.
Dènge lii padhai sèmi ne'e, Nèngu tao iisi
Na sama sèmi Ama Lamatua.
19 Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu na,
“Tare'a! Ja'a peka mema, na, Ja'a bisa boe
tao ngaa-ngaa madhutu d'ara Ja'a unu Ku.
Te Ja'a ne, Ana Ama Lamatua. Nèti èèna ka
Ja'a bisa sab'a dhodhoka madhutu ngaa dhu
Ja'a kèdhi Ama Ku sab'a. Ja'a kèdhi Ama Ku
tao ngaa, na, Ja'a tao madhutu sèmi èèna
kahèi. 20 Ama Ku ètu sorga sue Ja'a, nuka
Ana Na. Na pad'elo dènge Ja'a kahèi aa'i-
aa'i dhu Nèngu tao. Na neo pad'elo dènge
Ja'a j'ara-j'ara dhu kapai risi hari, sèna ka
miu mèdhi aa asa tabha malaa! 21 Ama Ku
pamamuri hari dhèu madhe. Sèmi èèna
kahèi, bèli-camèd'a Ja'a hia mamuri dhu
lèke mi cee èèna ka dhu madhutu dad'èi
Ja'a. 22 Dhu mola-mola, sèmi ne'e ka: Ama
Ku mesa Na pama'ète boe hahuku mi dhèu.
Te ngaa Na pangèd'u aa'i hak èèna mi Ja'a,
te Ja'a ne, Ana Na. Hèia Ja'a ka dhu pa-
ma'ète, na, tatao dhèu lèke, do aad'o. 23 Ama
Ku d'èi sèna ka dhèu aa'i-aa'i pakab'ua Ja'a,
sama sèmi rèngu pakab'ua Nèngu kahèi. Te
dhèu dhu pakab'ua boe Ja'a, Ana Nèngu ne,
èci èèna ka rèngu pakab'ua boe Ama Ku dhu
pua Ja'a mai.
24 Tare'a! Ja'a peka mema. Dhèu dhu
tare'a-re'a nanene lii padhai Ja'a, aa par-
caya Ama Lamatua dhu pua Ja'a mai, na,
nèngu abhu mamuri dhu lèke dhu ma'ète
boe. Lamatua huku heka nèngu. Te dhèu
èèna abhu heka hahuku madhe, te ngaa
nèngu j'aj'i le dhèu dhu mamuri taruu
dènge Lamatua. 25 Tare'a! Ja'a peka mema
dènge miu kèna. Lod'o na dètu le, limuri
ne dhu j'aj'i le, nuka dhèu-dhèu madhe
nanene lii Ja'a, Ana Ama Lamatua. Te dhèu
dhu nanene dènge sèmi nare lii padhai Ja'a,
nèngu abhu mamuri dhu lèke. 26 Mamuri
aa'i-aa'i kapua na nèti Ama Ku. Nèngu hia
Ja'a mamuri dhu lèke kahèi. Te Ja'a ne,
Ana Na. 27 Ama Ku pangèd'u koasa dènge
hak mi Ja'a kahèi, sèna ka pama'ète hahuku
mi dhèu aa'i-aa'i ra, lula Ja'a ne, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a. 28 Miu baku malaa, te ciki
oo'e hari dhèu madhe aa'i-aa'i ra tadèngi
lii padhai Ja'a. 29 Hèia ra mamuri hari. Ka
rèngu kalua nèti d'ara ro'a ra. Dhèu dhu
uru sèra tao be'a, abhu mamuri dhu lèke
dhu ma'ète boe. Te ngaa dhèu dhu uru sèra
ad'u-ue bhabhelu-katub'a, pasae hahuku
taruu.”✡

Abhu sakasii ae dhu peka lula-nèti Lamatua Yesus

30 Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku
Nèngu na, “Ja'a bisa boe tao ngaa-ngaa
ladhe dhae tadèngi mèka nèti Ama Ku.
Ladhe Ja'a tadèngi kore ku, heka Ja'a pa-
ma'ète lii langu dhèu kèna. Nèti èèna ka,
ngaa dhu Ja'a pama'ète sèra, lèke mola-
mola. Te Ja'a ko'o boe madhutu dad'èi Ja'a
mesa Ku, te ngaa Ja'a madhutu dad'èi Ama
Ku. Lula Nèngu ka dhu pua Ja'a mai!
31 Lèke iia boe, ladhe Ja'a mesa ku dhu
padhue-padhai lula-nèti ngi'u Ja'a. 32 Te
ngaa abhu dhèu leo kahèi dhu j'aj'i sakasii
lula-nèti Ja'a. Aa Ja'a ke'a lii padhai nèngu
lula-nèti Ja'a, lèke tare'a-re'a. 33 Miu dhu
pua mèdhi dhèu lasi pakarèi dènge Yohanis
tuka sarani. Ka na peka lèke lula-nèti Ja'a
ne.✡ 34 Aa te ngaa Ja'a parluu boe lii sakasii
nèti dhèu rai-haha. Te ngaa Ja'a pasanèd'e
lii se'e, sèna ka miu bisa pakaj'èu nèti koasa
sasala-sasigo miu. 35 Lii padhai Yohanis
ne, nuka sèmi labhu èci dhu heo pasaraa

✡ 5:29 Daniel 12:2 ✡ 5:33 Yohanis 1:19-27, 3:27-30

miu. Ropa heo na d'elo miu era, d'ara miu
karej'e-karae.

36 Aa te ngaa Ja'a abhu Dhèu èci dhu kapai
risi eele nèti Yohanis dhu peka mola-mola
lula-nèti Ja'a ne. Nèngu, nuka Ama Ku ètu
sorga, dhu pangèd'u mi Ja'a sasab'a ae-ae,
sèna ka sab'a toke pa'èle. Sasab'a ae se'e
ka dhu j'aj'i mi tadha, na, Ama ka dhu pua
Ja'a. 37 Lula Nèngu ka dhu pua-paleha Ja'a,
Nèngu ka dhu peka mola-mola lula-nèti Ja'a
kahèi. Miu mesa mi tadèngi mèdhi mèka
lii Nèngu, do, patoo madha dènge madha,
aa ladhe mèdhi mèka rèhu Na.✡ 38 Lii Holo-
Nori Lamatua mamuri boe ètu d'ara miu,
lula miu parcaya boe Ja'a dhu Nèngu pua
mai. 39 Miu d'èi parisa toke lutu Sasuri Mola-
Mèci Lamatua, lula miu pangee, na, bèli-
camèd'a miu abhu j'ara ho abhu mamuri
dhu lèke dhu ma'ète boe. Aa te ngaa Sasuri
sèra ka dhu lole lula-nèti Ja'a ne. 40 Te ngaa
miu mo'o boe ara mai asa Ja'a, ho j'aj'i dhèu
Ja'a, sèna ka abhu mamuri dhu lèke dhu
ma'ète boe.

41 Ja'a parluu boe dhèu ded'e kolongara
Ja'a padedha-dedha. 42 Lula Ja'a ke'a mèu
d'ara iiki miu. Nèti èèna ka Ja'a ke'a, na,
miu sue boe Ama Lamatua. 43 Ja'a mai asa
rai-haha ne, lula Ama Ku dhu nèd'u koasa
ka pua Ja'a mai. Te ngaa miu mo'o boe
sèmi mere Ja'a. Aa te ngaa ladhe dhèu leo
dhu mai pake koasa nèngu, miu sèmi mere
ne dènge be'a. 44 Miu èci dènge èci d'èi
sèna ka abhu koa-kad'iri. Te ngaa miu pusi-
pahae boe, ladhe Ama Lamatua koa miu,
do aad'o. Aa te ngaa Nèngu èèna, Ama
Lamatua! Abhu boe dhu leo. De ladhe miu
pahae boe Ne, na, tasamia miu bisa parcaya
Nèngu?

45 Baku pangee, na, Ja'a pèci sasala mi
dedha miu ètu katanga madha Ama Ku.
Aad'o. Dhu pèci sasala sa dedha miu nuka
Musa. Aa te ngaa, era maena miu ka
nèngu, lula nèngu ka dhu hia miu Atora
Ama Lamatua. 46 De ladhe miu lèka Musa,
tatu miu parcaya Ja'a tare'a-re'a. Te nèngu
ka dhu suri lula-nèti Ja'a ne. 47 Te ngaa
lula miu parcaya èra boe mi ngaa dhu na
suri, tasamia ka miu bisa lèka ngaa dhu Ja'a
peka-padhai? Aad'o, sina ma?"

6

Lamatua Yesus panga'a dhèu lèmi riho risi
(Mateos 14:13-21, Markus 6:30-44, Lukas 9:10-17)

1-4 Lod'o kalela Paska dhèu Yahudi oe
dètu. Hèia Yesus si lasi asa cabèka
dano Galilea. (Ngara leo dano ne, 'dano
Tiberias'.) Dhèu ae dhu madhutu Ne, lula
rèdhi tadha-tadha malaa dhu Na tao, lod'o
puri-pa'èle dhèu-dhèu pèd'a. D'ai cabèka
dano, Yesus dènge ana-ana madhutu Na
ca'e asa ledhe iiki èci. Hèia ra madhèdi ètu
era èèna.
5 Ropa Yesus ladhe nèdhi dhèu ae mai
pakaboko, hèia Na karèi ana madhutu Na ca
dhèu, ngara na Pelipus, aku Nèngu na, "Ètu
era mia èdhi bisa hèli nganga'a, ho hia dhèu
se ra'a?" 6 Yesus ne'a le ngaa dhu Nèngu neo
tao. Te ngaa Na peka sèmi èèna, sèna ka neo
sèku Pelipus.
7 Ka Pelipus dhaa, na, "Waa! Masi ka
gaji tuka ca dhèu dua ngasu lod'o èèna ka,
d'ai mèka hèli roti ho panga'a dhèu udhu
sobhu-sobhu se! Masi ka ca dhèu abhu roti
ciki oo'e èèna ka, pad'ai boe hèi!"
8 Hèia, ca dhèu hari nèti ana madhutu Na,
ngara na Anderias, ari Simon Petrus, peka
dènge Yesus, aku nèngu na, 9 "Ama! Ana iiki
èci ètu ne'e nèti roti lèmi bua, dènge i'a dua
ngi'u. Te ngaa d'ai dhèu ae-ae se ra'a, do
aad'o?"*
10 Ètu era ne'e, j'u'u muri ae-ae. Ka
Yesus peka dènge ana madhutu Na, "Ator si
madhèdi." Hèia dhèu se madhèdi ka. Lod'o
èèna, dhèu ae titu kèna. Dhèu mone di, pe
d'ai lèmi riho dhèu sa.
11 Hèia Yesus nare roti se, ka Na manèngi
makasi mi Ama Lamatua. Ka Na pangèd'u
mi ana madhutu Na sèra. Sèna ka rèngu
bagi hia dhèu se aa'i-aa'i ra. Na tao sèmi
èèna kahèi dènge i'a sèra. Dhèu se aa'i-aa'i
ra'a toke bècu.
12 Ropa ra'a toke bècu, hèia Yesus peka
dènge ana-ana madhutu Na, aku Nèngu
na, "Pakaboko mere nganga'a dhu sisa se'e,
sèna ka baku core eele iia d'ara." 13 Ka ra
pakaboko nganga'a dhu sisa nèti roti lèmi
bua deo sa, pènu canguru dua soe.
14 Ropa dhèu ae-ae se ladhe rèdhi tadha
malaa dhu Yesus tao ne, hèia ra peka na,
"Ira ii! Nèngu ne, tatu Dhèu nèti lii padhai

✡ 5:37 Mateos 3:17, Markus 1:11, Lukas 3:22 * 6:9 Sasuri uuru lii Yunani peka na, roti sèra tao nèti *krithinos.* Alkitab lii Idhonesia suri na, 'jelai'. Lamusi na oe sèmi tarae.

Ama Lamatua dhu Na jaji le neo hia mai.”
15 Yesus ne'a, na, dhèu se neo laka-seti Ne
sèna ka j'aj'i dhèu aae. Hèia la'e tèke eele
si, ka Na ca'e asa era kaj'èu ètu ledhe iiki
èci, sèna ka Nèngu mesa Na ètu era èèna.

Lamatua Yesus kako ètu dedha èi
(Mateos 14:22-33, Markus 6:45-52)

16 Ropa lod'o heka cèna, ana-ana mad-
hutu Yesus puru lasi asa sebhe dano.
17 Yesus mai mèka pa'èci dènge rèngu. Ka
ra ca'e koha cue, hèia ra tuku lasi asa
kota Kapernaum ètu cabèka dano. Ropa
rèngu pakèd'i, lod'o dhu maroga le. 18 Lula
ngèlu aae, ka naha mulai kapai. 19 Ropa
ana madhutu Yesus se'e tuku kaj'èu pe d'ai
lèmi kilometer sa, hèia ladhe rèdhi Yesus
dhu kako re dedha èi. Na mai padètu-dètu
dènge koha rèngu, ka ra madha'u titu kèna.
20 Te ngaa Yesus lii dènge ra, aku Nèngu
na, “Baku madha'u! Te Ja'a ne.” 21 Nèti
èèna ka, rèngu madha'u heka. Aa ra neo
sèna ka Yesus ca'e sama-sama dènge rèngu.
Cag'ag'a laa, koha ne d'ai le dae dhu rèngu
neo lasi.

Dhèu ae mai tenge Lamatua Yesus

22-24 Asa bèli èèna, dhèu ae sèra ètu cabèka
dano era. Rèngu padètu iiki dènge era dhu
med'a na Yesus manèngi makasi mi Ama
Lamatua, ropa hia si ra'a. Hèia dhèu se
re'a, na, med'a na koha dhoka cue di ètu era
èèna. Te ngaa ana madhutu Yesus se pake
koha ne, lasi tèke eele era ne'e, aa Yesus dhu
ca'e boe dènge rèngu.

Te ngaa abhu pèri-pèri koha leo nèti
kota Tiberias dhu lasi-mai ètu era èèna.
Hèia, ropa dhèu ae se re'a, na, Yesus dènge
ana-ana madhutu Na dhu aad'o heka, ka
ra ca'e koha leo sèra lasi tenge Yesus asa
Kapernaum, ètu cabèka dano.

Lamatua Yesus nuka sèmi Roti dhu nèti mamuri

25 Ka ra paraga dènge Yesus ètu cabèka
dano. Hèia ra karèi Yesus, aku rèngu na,
“Ama Mese! Ama d'ai era ne'e sange mera
mia sa?”
26 Yesus dhaa, na, “Dhu lèke sèmi ne'e:
miu se tenge Ja'a lula boe miu mèdhi le
tadha-tadha malaa, te ngaa lula Ja'a pan-
ga'a miu toke bècu. 27 Nanene paie-iie!
Baku sab'a tenge dhoka nganga'a di dhu
bèli-camèd'a ele iie d'ara. Te ngaa be'a
risi miu sab'a sèna ka abhu nganga'a dhu
taha taruu, dhu nèti mamuri dhu lèke dhu
ma'ète boe. Te Ja'a ne, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a. Ja'a ka dhu bisa hia miu ma-
muri èèna. Te Ama ètu sorga pangèd'u le
hak mi Ja'a ne.”
28 Hèia dhèu se karèi, aku rèngu na,
“Ladhe sèmi èèna, na, ji'i hud'i tao tasamia,
sèna ka bisa pakako sasab'a Ama Lamatua?”
29 Yesus dhaa, aku Nèngu na, “Sasab'a
Lamatua, sèmi ne'e ka: miu hud'i parcaya
ku Ja'a ne. Te Ama Lamatua ka dhu pua Ja'a
mai.”
30 Hèia dhèu se karèi hari, peka na, “Ama
neo pad'elo tadha malaa sèmi ngaa, ho ji'i
ngèdhi aa parcaya Ama? Aa Ama neo tao
ngaa hari hia ji'i? 31 Nuka sèmi uru-uru
sèra, bèi-baki ji'i ra'a roti *manna* ètu d'ara
mamoo. Èèna nuka sèmi dhu suri tèke ètu
d'ara Sasuri Ama Lamatua, peka na, ‘Nèngu
hia si roti dhu mai nèti dedha-liru, sèna ka
ra'a.’”✡
32 Ka Yesus b'ala, peka na, “Ja'a peka dhu
lèke sèmi ne'e: uru èèna, Musa boe ka dhu
papuru roti èèna nèti dedha-liru hia mi bèi-
baki miu. Te dhu papuru mai roti èèna,
nuka Ama Ku ètu sorga. Limuri ne Na sadia
hia miu roti nèti liru kahèi. Te ngaa roti
ne'e ne, Roti dhu tare'a-re'a taha toke d'ai
mia-mia. 33 Te Roti nèti Lamatua ne, nuka,
Dhu puru mai nèti sorga aa nèti mamuri hia
mi dhèu ètu rai-haha ne.”
34 Hèia dhèu se manèngi, aku rèngu na,
“Ama! Hia taruu ji'i roti èèna!”
35 Ka Yesus peka dènge si, aku Nèngu na,
“Ja'a ne'e ka, Roti èèna. Te Ja'a ka dhu kèti
mamuri dhu lèke. De dhèu dhu j'aj'i dhèu
unu Ja'a, manganga heka! Aa dhèu dhu
parcaya Ja'a, koko-kamango heka!
36 Te ngaa Ja'a peka kèdhi le dènge miu,
na, masi ka miu mèdhi le Ja'a, te ngaa miu
parcaya mèka Ja'a. 37 Aa te ngaa dhèu aa'i-
aa'i dhu Ama Ku hag'e nare le ho j'aj'i dhèu
unu Ja'a, bèli-camèd'a rèngu mai asa Ja'a.
Aa ladhe abhu dhèu dhu mai asa Ja'a, tatu
Ja'a babège eele boe ne! 38 Te Ja'a mai nèti
dedha-liru. Ja'a mai sèna ka sab'a madhutu
dad'èi Ama Ku, lula Nèngu ka dhu pua Ja'a.
Ja'a ko'o boe madhutu dhoka dad'èi Ja'a
mesa Ku. 39 Dad'èi Ama Lamatua sèmi ne'e:
nèti dhèu aa'i-aa'i dhu Nèngu hag'e nare le
ho j'aj'i dhèu unu Ja'a, Nèngu d'èi Ja'a oru-
kaboko si aa'i-aa'i. Ja'a bisa boe soro tèke

✡ 6:31 Kalua nèti Masir 16:4, 15, Lii Sod'a Koa-Kio 78:24

ca dhèu sa ele. Te ngaa ladhe lod'o d'ai èle
rai-haha ne, Ja'a pamamuri hari si. 40 Nuka
sèmi dhu Ja'a peka deo na, Ama Ku d'èi
sèna ka dhèu aa'i-aa'i dhu tadhe aa parcaya
Ja'a, nuka Ana Na, èèna na rèngu bisa abhu
mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe. Hèia ètu
lod'o èle rai-haha, Ja'a pamamuri hari si."

41 Ka ama-ama dhèu Yahudi se mulai
ka'uu-kamuki, lula Yesus peka na, "Roti
dhu mai nèti Lamatua èèna, nuka Ja'a dhu
mai nèti sorga."

42 Ra padhai lii, peka na, "Tasamia ka sèmi
ne'e? Dhèu ne'e ne, Yesus ana Yusuf, si?
Ji'i tadhe ina-ama Na. De tasamia ka Nèngu
ne peka na, 'Ja'a mai nèti sorga?' Abhu ètu
mia?"

43 Hèia Yesus lii dènge si, aku Nèngu na,
"Eee! Loe eele ku ka'uu-kamuki! 44 Ama Ku
ètu sorga ka pua Ja'a mai asa rai-haha ne.
Abhu boe ca dhèu sa dhu bisa mai asa Ja'a,
ladhe Ama Ku lere boe ne mai. Aa d'ai lod'o
èle rai-haha, Ja'a pamamuri hari si. 45 Dhèu
rèti lii padhai Ama Lamatua uru-uru sèra
suri rèdhi le, peka na, 'Ama Lamatua neo
aj'a-nori dhèu aa'i-aa'i.' De dhèu aa'i-aa'i
dhu nanene Ama ètu sorga, aa rèngu abhu
aj'a-nori nèti Nèngu, rèngu mai sa Ja'a, sèna
ka j'aj'i dhèu unu Ja'a.✡ 46 Ja'a ne ka dhu
puru mai nèti Ama Lamatua. De dhoka Ja'a
mesa-mesa Ku kèdhi Ne. Abhu boe ca dhèu
sa dhu patoo madha dènge Ama ètu sorga.

47 Tare'a! Ja'a peka dènge miu kèna!
Dhèu dhu parcaya Ja'a, bèli-camèd'a abhu
mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe. 48 Te
Ja'a ne, nuka Roti dhu nèti mamuri èèna.
49 Uru-uru sèra, bèi-baki miu ra'a roti *manna*
lod'o ra kako rai-reo d'ara mamoo. Masi
ka ra'a le roti èèna, te ngaa nèbhu-nèbhu
madhe kahèi. 50 Te ngaa Roti dhu limuri
ne puru mai nèti sorga, leko-leo. Te dhèu
aa'i-aa'i bisa ra'a. Sasoa na, dhèu aa'i-aa'i
dhu parcaya Ja'a, rèngu cèri eele heka nèti
Ama Lamatua. 51 Lula Ja'a ne, Roti dhu nèti
mamuri, dhu mai nèti sorga. Pe ladhe Ja'a
madhe, Ja'a soro ngi'u Ja'a sèna ka madhe
pala dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, ho ra
bisa mamuri. Aa dhèu dhu ra'a Roti ne,
rèngu abhu mamuri dhu lèke dhu ma'ète
boe."

52 Ropa ama-ama dhèu Yahudi se tadèngi
rare lii padhai Yesus ne, hèia ra pab'ala èci
dènge èci, aku rèngu na, "Na padhai lii sèmi
ngaa ka nèi? Tasamia ka Dhèu ne bisa hia
ngi'u Na, èdhi ta'e?"

53 Hèia Yesus peka dènge si, aku Nèngu
na, "Ja'a padhai lii dhu mola-mola dènge
miu kèna. Ja'a ne, Dhèu Rai-haha Tare'a-
re'a. Dhèu dhu neo mamuri lèke, hud'i
pa'èki ku dènge Ja'a. De ladhe miu mi'a
boe ngi'u Ja'a, aa minu boe raa Ja'a, na,
miu abhu boe mamuri dhu lèke.† 54 Te dhèu
dhu ra'e ngi'u Ja'a, aa rinu raa Ja'a, rèngu
abhu le mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe.
D'ai lod'o èle rai-haha, Ja'a pamamuri hari
ne. 55 Te nganga'a dhu lèke, nuka ngi'u Ja'a.
Aa nganginu dhu lèke, nuka raa Ja'a. 56 De
dhèu dhu ra'a ngi'u Ja'a, dènge rinu raa
Ja'a, mamuri ra dhu pa'èki dènge Ja'a. Aa
Ja'a pa'èki dènge rèngu. 57 Ama ètu sorga
dhu pua Ja'a, Nèngu mamuri tare'a-re'a.
Aa Ja'a abhu mamuri dhu lèke nèti Nèngu
kahèi. Nèti èèna ka dhèu dhu na'e ngi'u
Ja'a, nèngu unu mamuri dhu lèke nèti Ja'a
kahèi. 58 Uru-uru sèra, bèi-baki miu ra'a roti
manna nèti dedha-liru. Masi ka rèngu ra'a,
te ngaa nèbhu-nèbhu rèngu madhe kahèi.
Te ngaa Roti dhu mai nèti sorga ne, leko-
leo. Te dhèu dhu ra'a Roti ne, bèli-camèd'a
abhu mamuri dhu lèke".

59 Yesus aj'a j'ara se'e ètu d'ara èmu saba-
j'a dhèu Yahudi cue ètu kota Kapernaum.

Dhèu ae tèke eele Lamatua Yesus

60 Dhèu ae dhu madhutu Yesus. Ropa
rèngu tadèngi lii padhai Na sèmi èèna, hèia
abhu dhu peka na, "A'aj'a Na, bia! Cee ka
dhu bisa sèmi rare a'aj'a èèna?"

61 Te ngaa Yesus dhu ne'a le lii padhai
rèngu se, hèia Na karèi si, aku Nèngu na,
"A'aj'a ne tao miu susa, do? 62 Tasamia
hari, ladhe miu mèdhi Ja'a, Dhèu Rai-haha
Tare'a-re'a ne, ca'e hari asa era pea Ja'a uru
èèna?

63 Roh Lamatua ka dhu nèti mamuri dhu
lèke. Mamuri dhu lèke mai boe nèti ngi'u
dhèu. Te ngaa Lii Holo-Nori Ja'a kapua na
nèti Roh Ama Lamatua. De Lii Holo-Nori
ne'e bisa hia mamuri dhu lèke mi dhèu aa'i-
aa'i kahèi. 64 Te ngaa abhu nèti miu cahag'e
dhu lèka boe Ja'a."

Yesus peka sèmi ne'e, lula Nèngu dhu
ne'a le karèi nèti uru j'ara, cee dhu parcaya
boe, aa cee ka dhu èèna na pahie eele
Nèngu. 65 Hèia Yesus tuhu hari lii padhai

✡ 6:45 Yesaya 54:13 † 6:53 Ropa Yesus peka na, ta'e ngi'u Nèngu dènge tinu raa Na, sasoa na, dhèu hud'i parcaya Nèngu aa mamuri pa'èki dènge Ne taruu. Pakasame dènge *Yohanis* 6:40.

Na, aku Nèngu na, “Nèti èèna ka, Ja'a peka
mema le dènge miu, na, Ama Ku ètu sorga
hud'i bhoke uuru ku j'ara hia dhèu, heka
dhèu ne bisa mai j'aj'i dhèu unu Ja'a kèna.”
66 Karèi nèti lod'o èèna, ana madhutu Na
ae ka dhu tèke eele Ne, lula rèngu ro'o
heka madhutu Nèngu. 67 Ka Yesus karèi ana
madhutu Na dhèu canguru dua sèra, aku
Nèngu na, “Aa miu tasamia? Neo tèke eele
Ja'a kahèi, do?”
68 Te ngaa Simon Petrus dhaa, peka na,
“Ama! Ji'i patai-patapa mi cee hari? Abhu
boe ca dhèu sa dhu bisa lole dènge ji'i,
j'ara tasamia ji'i bisa abhu mamuri dhu lèke
dhu ma'ète boe. Dhoka Èu mesa Mu di!
69 Aa ji'i lèka Ama. Lula ji'i dhu nge'a le,
na, Èu ne, nuka Dhèu Mola-Mèci nèti Ama
Lamatua.”✡
70 Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu na,
“Ja'a hag'e kore le miu dhèu canguru dua.
Te ngaa sanèd'e! Nèti miu se'e, abhu ca
dhèu nuka sèmi nidhu!” 71 Dhu Na peka ne,
nuka Yudas, ana Simon Iskariot. Yudas ne,
ca dhèu nèti ana madhutu Na dhèu canguru
dua sèra. Nèngu ne'e ka dhu èèna na pahie
Yesus.

7

Lamatua Yesus dènge ari Na sèra

1 Èle èèna, hèia Yesus si kako palème
propensi Galilea. Nèngu neo boe kako
palème propensi Yudea, lula abhu ama-
ama dhèu Yahudi dhu neo pamadhe Ne.
2 Lod'o èèna, dètu le dènge lod'o kalela puu-
g'ètu dhu ra peka na, “Kalela Paleo”.* 3 Ka
ari Yesus sèra peka dènge Ne, aku rèngu
na, “Be'a risi, Èu pakeso nèti ne'e, lamu
asa Yudea. Sèna ka dhèu dhu madhutu
Èu ètu nèi, bisa ladhe rèdhi j'ara-j'ara dhu
Èu tao. 4 Te ladhe cee dhu neo sèna ka
dhèu ae rèdhi kolo-karisi nèngu, na, nèngu
baku tao pahuni-pahuni. Lula Èu dhu tao
tadha malaa rupa-rupa, be'a risi hari, ladhe
dhèu ae-ae bisa ladhe rèdhi ngaa dhu Èu
tao sèra!” 5 Ari Na sèra peka sèmi èèna, lula
rèngu dhu lèka Nèngu èra iia boe.
6 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, “Sèmi
ne'e. Lod'o Ja'a dhae d'ai mèka. Te ngaa
ladhe miu neo lami, sad'i lake mere. 7 Dhèu
ètu rai-haha ne tèka boe d'ara dènge miu.
Te ngaa rèngu tèka d'ara dènge Ja'a, lula
Ja'a bhoke patalele aa'i tatao rèngu. Te
d'ara ra bhelu-katub'a. 8 Lod'o kalela agama
èdhi dètu le. De miu ka laa lami asa
Yerusalem. Ja'a neo mèka laku, te dhae d'ai
mèka lod'o.” 9 Na peka nare, hèia Na pea ètu
propensi Galilea.

Lamatua Yesus madhutu kalela agama Yahudi

10 Te ngaa ropa ari Na si lasi madhutu
kalela agama dhèu Yahudi ètu Yerusalem,
Yesus madhutu kahèi. Te ngaa la'e pahuni-
pahuni, sèna ka dhèu baku rèdhi Ne.
11 Ètu Yerusalem, lod'o kalela agama dhèu
Yahudi, ama-ama dhèu Yahudi patangi-
tenge Yesus. Ra pakarèi, aku rèngu na,
“Dhèu èèna, ètu mia?”
12 Dhèu ae dhu paka'uu lula-nèti Nèngu.
Cahag'e peka na, “Nèngu ne, dhèu be'a.”
Cahag'e hari peka na, “Aad'o! Nèngu
ne dhu kapod'e-kabèli dhèu ae-ae.” 13 Te
ngaa abhu boe dhu pacèu lii padhai lula-
nèti Yesus, te rèngu madha'u dènge ama-
ama se.
14 Pas ètu talora kalela ne, Yesus maso
la'e asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ka
Na aj'a dhèu ètu era èèna. 15 Hèia ama-ama
dhèu Yahudi malaa, ka ra peka na, “Dhèu
ne sakola nèdhi boe sèmi èdhi. Te ngaa
tasamia ka ne'a aa'i mèu j'ara se'e?”
16 Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu na,
“Nanene. J'ara-j'ara dhu Ja'a lole, kapua
boe nèti Ja'a mesa ku, te ngaa nèti Nèngu
dhu pua Ja'a mai. 17 Dhèu dhu tare'a-re'a
neo madhutu dad'èi Ama Lamatua, nèngu
èèna na ne'a mèu, a'aj'a Ja'a ne, tare'a-
re'a mai nèti Ama Lamatua, do nèti dhoka
Ja'a mesa ku. 18 Te dhèu dhu padhai lii
pake mamèu unu na, nèngu tenge dhoka
kolongara di. Te ngaa dhèu dhu neo ded'e
kolongara nèti dhèu dhu pua-paleha na,
tatu lii padhai lèke mola-mola. Aa lii padhai
nèngu koe-kapengo boe. 19 Musa pangèd'u
le miu Atora Ama Lamatua. Te ngaa miu

✡ 6:69 Mateos 16:16, Markus 8:29, Lukas 9:20 * 7:2 Kalela Paleo ne, d'ai aru lod'o kateme. Pesta ne rame titu kèna. Lod'o kalela puu-g'ètu ne era, dhèu Isra'el pea ètu d'ara paleo dhu rèngu patitu ètu èmu ra. Paleo ne pasanèd'e rèngu, lod'o uru èèna bèi-baki si dhu pea ètu d'ara paleo ètu d'ara mamoo. Paleo ne èci èèna ka dènge èmu maa dhu dhèu patitu ètu d'ara oka, lod'o hèru puu-g'ètu. Baca ètu sasuri *Kalua nèti Masir* 23:16; *Atora nèti Ama-ama Agama* 23:33-36, 39-43; *Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri* 16:13-15; aa sasuri *Sakaria* 14:16-19.

mo'o boe tao madhutu. De tasamia ka miu
tenge j'ara ho neo pamadhe Ja'a?"
[20] Hèia dhèu ae se karèi, peka na, "Èu peka
ngaa, ne? Ele boe nidhu tao Èu, do? Cee ka
dhu tenge j'ara neo pamadhe Èu?"
[21] Ka Yesus b'ala, peka na, "Sèmi ne'e
ka. Ja'a heka tao tadha malaa èci ètu lod'o
manèngi-mangaj'i, te ngaa miu aa'i-aa'i mi
kacèki le. [22] Te ngaa ca tèka-tèka, miu
sab'a kahèi ètu d'ara lod'o sabaj'a, nuka
sèmi: Musa hia le atora suna, dhu peka
na, ladhe dhèu rara iisi ana mone ca dhèu,
na, ètu d'ara lod'o ka aru, miu hud'i suna
ku ana ne. Masi ka lod'o ne, lèke dènge
lod'o sabaj'a, miu hud'i suna ku nèngu.
(Te ngaa madhutu mola-mola na, atora ne
uru tèka nèti Musa. Te Ama Lamatua dhu
hia uru le atora ne mi Abraham.)✡ [23] De
ladhe suna ana iiki èci lèke dènge lod'o
sabaj'a sisu boe atora Musa, nga tao ka miu
nasa dènge Ja'a, lula Ja'a puri-pa'èle dhèu
karuku lèke dènge lod'o sabaj'a? Maso boe
d'ara ngangee, sina ma!?✡ [24] Baku pasale
dhèu lula j'ara-j'ara dhu miu mèdhi dènge
musi madha di. Dadoo uuru ku dènge d'ara
be'a, heka pama'ète dhu lèke."

Lamatua Yesus ne, nuka Kristus, do?

[25] Hèia pèri-pèri dhèu nèti kota
Yerusalem pakarèi, peka na, "Dhèu ne'e ne
ka dhu ra patangi-tenge ho neo pamadhe
Ne, do? [26] Ladhe ku laa! Na padhai lii pahuni
boe ètu madha dhèu ae-ae. Te ngaa abhu
boe dhu kai Ne ho hutu hèb'a Na. Madhutu
miu, tasamia? Ele boe dhèu dhu rèd'u
koasa sèra re'a le, peka na, Dhèu ne'e ne,
nuka Kristus, dhu Lamatua pajaji tèke ho
neo pua mai èèna, si? [27] Te ngaa j'aj'i mi
lii langu, sèmi ne'e: ladhe Lamatua pua ka
Kristus mai, abhu boe ca dhèu sa dhu re'a
Nèngu nèti mia. Te ngaa èdhi te'a le Dhèu
ne nèti mia."
[28] Lod'o èèna, Yesus aj'a dhèu era ètu
madha Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.
Ropa tadèngi dhèu se peka sèmi èèna, hèia
Na karèi si dènge lii mèdhu, aku Nèngu na,
"Miu pangee, na, miu se tadhe Ja'a, aa me'a
mèu Ja'a mai nèti mia, do? Ja'a ne, mai boe
asa ne'e madhutu dad'èi Ja'a mesa ku. Te
dhu pua Ja'a èèna, abhu tare'a-re'a. Aa miu
tadhe boe Nèngu. [29] Te ngaa Ja'a tadhe Ne,
lula Ja'a mai nèti Nèngu, aa Nèngu ka dhu
pua Ja'a mai."
[30] Ka dhèu se'e neo kèpe Ne. Te ngaa abhu
boe dhu bisa kèpe Ne, te d'ai mèka lod'o
Na. [31] Nèti dhèu ae-ae dhu ètu èèna, abhu
ae kahèi dhu parcaya Ne. Dhèu se padhai
lii, peka na, "Dhèu ne'e ne tao tadha malaa
ae le. Pe bèli-camèd'a, ladhe Kristus mai,
tatu boe Na tao tadha malaa risi nèti Dhèu
ne'e, si?"

Rèngu pua dhèu lasi kèpe Lamatua Yesus

[32] Ètu talora aae dhèu ae se, abhu pèri-
pèri dhèu nèti partei agama Parisi kahèi.
Rèngu tadèngi dhèu ae se pakanucu j'ara-
j'ara lula-nèti Yesus. Hèia, dhèu se, dènge
kètu agama Yahudi se pua pèri-pèri dhèu
j'aga Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i sèna ka
lasi kèpe Yesus.
[33] Ka Yesus peka, na, "Lod'o Ja'a pa'èci
dènge miu di ciki oo'e ka, nare heka nèbhu.
Te nèbhu heka, Ja'a laku hari asa Nèngu dhu
pua Ja'a. [34] Pe èèna na, miu tenge Ja'a, te
ngaa mèdhi boe Ja'a. Te Ja'a neo laku asa
era èci dhu miu bisa boe madhutu."
[35] Ka ama-ama dhèu Yahudi se pakarèi
iisi-aanga ra, aku rèngu na, "Dhèu ne neo
la'e mia? La'e asa era mia, dhu èdhi bisa boe
paraga dènge Ne? Nèngu la'e lu'u asa dhèu
Yahudi dhu bali ètu rai kaj'èu, do? Neo la'e
aj'a-nori dhèu-dhèu dhu pake lii Yunani ètu
nèi, do? Do, tasamia? [36] A'abhu Na tasamia,
ka Na peka, na, 'Miu neo tenge Ja'a, te ngaa
paraga boe.' Aa, 'Ja'a laku asa era èci dhu
miu bisa boe madhutu.'?"

Èi dhu nèti mamuri

[37] D'ai lod'o oe èle kalela, dhu j'aj'i lod'o
kapai risi èèna, hèia Yesus kèd'i titu, ka
Na rodhe, peka na, "Nanene, ee! Cee ka
dhu koko-kamango, na, hud'i laa na mai
asa Ja'a ho ninu!✡ [38] Cee dhu parcaya
Ja'a, na, mai sèna ka minu! Te ètu d'ara
Sasuri Ama Lamatua, dhu suri tèke le, peka
na, 'Èi dhu nèti mamuri, èèna na hae mai
nèti d'ara dhèu-dhèu parcaya.' Ka rèngu
abhu mamuri dhu lèke. Dènge j'ara ne,
rèngu bisa soru-bara dhèu leo, sèna ka ra
abhu mamuri dhu lèke kahèi."✡ [39] Yesus
padhai lii lula-nèti Roh Ama Lamatua, lula
dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Yesus abhu Roh
èèna. Te ngaa lod'o Yesus padhai lii sèmi

✡ 7:22 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:10, Atora nèti Ama-ama Agama 12:3 ✡ 7:23 Yohanis 5:9 ✡ 7:37 Atora nèti Ama-ama Agama 23:36 ✡ 7:38 Yeskial 47:1-12, Sakaria 14:8, Nehemia 9:15,19-20

èèna, rèngu dhae sèmi rare mèka Roh èèna,
lula Ama Lamatua dhae hia mèka. Ama
Lamatua mema hia mèka, lula Na ded'e
mèka padedha-dedha Yesus.

Dhèu se mulai pahag'a lula Lamatua Yesus

40 Dhèu ae-ae ètu sèra nanene lii padhai
Yesus ne. Hèia abhu dhu peka, na, "Tatu
Dhèu ne, Dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua,
dhu Na padhadha mema karèi nèti uru
ka!"✡
41 Abhu cahag'e dhu peka na, "Aad'o!
Nèngu ne, nuka Kristus dhu Ama Lamatua
paj'uj'u karèi nèti uru ka mai!"
Te ngaa cahag'e hari pab'ala, peka na,
"Bisa boe! Te Kristus èèna, dhèu Galilea
boe. Tare'a, si? 42 Te Sasuri Ama Lamatua
suri, na, Kristus èèna, ana-èpu nèti dhèu
aae Daud. Ètu d'ara sasuri leo kahèi dhu
suri, peka na, Nèngu ne, dhèu Betlehem,
rae dhèu aae Daud. Sèmi èèna ka, si?"✡ 43 Ka
dhèu se mulai pahag'a lula Yesus. 44 Abhu
pèri-pèri dhèu dhu neo kèpe Ne, te ngaa ca
dhèu sa goi boe Ne.

Ama-ama dhèu Yahudi parcaya boe Lamatua Yesus

45 Èle ka, dhèu-dhèu madhenga Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i dhu mai neo kèpe
Yesus, lèpa asa kètu agama Yahudi dènge
dhèu Parisi sèra. Hèia dhèu kapai se karèi,
aku rèngu na, "Nga tao ka miu mèti boe Ne
mai?"
46 Hèia dhèu se dhaa, na, "Ira ii! Ji'i dhae
paraga ngèdhi mèka dènge dhèu èci sa dhu
padhai lii sama sèmi Dhèu nèi!"
47 Ka dhèu Parisi se karèi, aku rèngu na,
"Heh! Miu se lèke le tipu, si? 48 Sanèd'e!
Te nèti ji'i dhèu-dhèu Parisi, do, ama-ama
abhu boe ca dhèu sa dhu lèka Ne. Tare'a, si?
Ladhe dhèu kapai parcaya boe, na, tasamia
ka miu se lèka Nèngu? 49 Te ngaa dhèu ae
dhu neo parcaya Ne, re'a boe Atora Ama
Lamatua. Bèli-camèd'a rèngu dui rare huku
dhu bia nèti Ama Lamatua!"
50 Te ngaa ètu era ne'e, abhu kahèi dhèu
Parisi ca dhèu, ngara na Nikodemus. Nèngu
ne'e ka dhu la'e asa Yesus re mèda, ho
padhai lii dènge Ne. Ka na karèi dhèu
se'e, peka na,✡ 51 "Tasamia? Madhutu atora
agama, èdhi pama'ète uru ku lii langu dhèu,
do? Do, èdhi hud'i nanene uuru ku lii lolo
na, sèna ka te'a mèu dhèu ne tao ngaa, heka
pama'ète lii langu na kèna?"
52 Hèia ra jèke ne, aku rèngu na, "Èu ne,
dhèu Galilea èci èèna ka dènge Nèngu, do?
Parisa paie-iie uuru ku Sasuri Mola-Mèci
Ama Lamatua! Baca paie-iie sèna ka me'a
mèu, na, abhu boe dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua dhu mai nèti Galilea!"

Dhèu bhèni èci dhu tao j'ara makae

53 [Ka ra pacèri, èci-èci lèpa asa èmu ra.†

8

1 Te ngaa Yesus la'e asa ledhe Saitun. 2 Asa
bèli mad'ae aae èèna, Nèngu la'e asa madha
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i. Dhèu ae
mai pakaboko ètu madha Nèngu. Ka Na
madhèdi aj'a-nori si.
3 Lod'o èèna, kèpe rare bhèni ca dhèu
dhu talora na ad'u-ue j'ara makae. Ka pèri-
pèri mese agama dènge dhèu Parisi ère rèti
bhèni ne asa Yesus. Hèia ra laka-seti bhèni
ne titu ètu madha rèngu aa'i-aa'i. 4 Ka
ra peka dènge Yesus, aku rèngu na, "Ama
Mese. Kèpe ngare bhèni ne dhu talora
nèngu dhu ad'u-ue j'ara makae. 5 Ètu d'ara
atora Musa, abhu paredha èci dhu peka
na, 'Dhèu dhu ad'u-ue j'ara makae dènge
dhèu èmu na boe, hud'i abhu hahuku pèci
toke madhe.' De madhutu Ama Mese, na,
tasamia?"✡ 6 Dhèu se sèku Ne, sèna ka abhu
j'ara ho pèci sasala asa Yesus ho pamanahu
Ne.
Yesus lii boe, te ngaa madhèdi pasaboti
suri rai, pake suu kolo ai Na. 7 Dhèu se loe
boe karèi Nèngu. Hèia Na titu, ka padhai
lii, aku Nèngu na, "Sèmi ne'e. Ladhe nèti
miu abhu dhu tao mèdhi mèka sasala, na,
nèngu ka dhu bisa pèci uuru ku, sèna ka
huku bhèni ne'e." 8 Ka Na madhèdi pasaboti
hari, hèia suri hari rai.
9 Ropa dhèu se tadèngi lii padhai Na,
rèngu j'aj'i makae. Lula rèngu re'a ètu
d'ara ra, rèngu ad'u-ue sasala kahèi. Ka lasi
ka èci-èci, mulai nèti dhèu heka toke d'ai
ana ngèru, tèke eele dhodhoka Yesus dènge
bhèni ne ètu era èèna. 10 Hèia Yesus titu
hari, ka Na karèi, "Eea! Mia lasi? Abhu heka
ca dhèu sa ètu ne'e ho pèci sasala mi èu,
do?"

✡ 7:40 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:18-19 ✡ 7:42 2 Samuel 7:12, Mika 5:2 ✡ 7:50 Yohanis 3:1-2 † 7:53 Alkitab lii Yunani dhu uru tèka, suri boe lii lolo ne. Abad ka canguru ku, heka cèu lii lolo ne ètu d'ara sasuri lii Yunani.

✡ 8:5 Atora nèti Ama-ama Agama 20:10, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 22:22-24

11 Hèia bhèni ne dhaa, aku nèngu na,
“Aad'o, Ama.”
Ka Yesus lii dènge dhèu ne, peka na, “Ja'a
neo boe huku èu kahèi. Lèpa ka, te ngaa
sanèd'e. Tao ia ka sasala!”]*

Lamatua Yesus nuka sèmi saraa hia dhèu ètu rai-haha ne

12 Ka Yesus tuhu hari lii padhai dènge
dhèu ae se, peka na, “Ja'a ne, nuka sèmi
saraa hia dhèu ètu rai-haha ne. Dhèu
dhu madhutu Ja'a mamuri boe ètu d'ara
maroga, te ngaa na pea ètu d'ara saraa dhu
nèti mamuri dhu lèke.”✡
13 Abhu pèri-pèri dhèu Parisi dhu pab'ala,
peka na, “Weh! Èu mesa mu neo j'aj'i
sakasii nèti ngi'u Èu unu mu, do? Bisa boe
sèmi èèna! Te madhutu atora èdhi, hud'i
dhèu leo ku dhu j'aj'i sakasii hia dhèu èci,
bisa boe nèngu unu na. De ji'i ngo'o boe
sèmi, aa ngo'o boe parcaya.”✡
14 Ka Yesus dhaa, peka na, “Sèmi ne'e.
Hud'i laa Ja'a j'aj'i sakasii mi ngi'u Ja'a mesa
ku, te lii padhai Ja'a ne, lèke. Lula Ja'a mesa
ku ke'a mola-mola Ja'a ne mai nèti mia, aa
neo laku asa mia. Miu me'a boe Ja'a mai nèti
mia, aa me'a boe neo laku asa mia kahèi.
15 Miu nile dhèu madhutu a'abhu dhèu rai-
haha. Te ngaa Ja'a madhutu boe a'abhu
dhèu rai-haha ho nile dhèu èci sa. 16 Ladhe
Ja'a nile dhèu, a'uku dhu Ja'a pake, lèke
mola-mola. Te Ja'a mesa ku boe dhu nile
dhèu, te ngaa Ja'a tao aa'i-aa'i sama-sama
dènge Ama Ku dhu pua Ja'a mai. 17 Baku
bhèlu. Te dhu suri tèke ètu Atora agama
miu, peka na, ‘Ladhe abhu dhèu dua j'aj'i
sakasii dhu padhue j'ara dhu sama, èèna
lèke tare'a.’ 18 De Ja'a mesa ku boe dhu j'aj'i
sakasii mi ngi'u Ja'a unu ku. Te Ama Ku dhu
pua Ja'a, j'aj'i sakasii kahèi dhu padhai lii
lula-nèti Ja'a.”
19 Hèia dhèu se karèi, aku rèngu na, “Te
Ama Èu èèna, ètu mia?”
Ka Yesus b'ala, peka na, “Miu se tadhe iie
boe Ja'a. Miu tadhe boe kahèi Ama Ku. Te
ladhe miu tadhe iie Ja'a, tatu miu tadhe Ne
kahèi.”
20 Aa'i-aa'i se, Yesus peka-padhai lod'o
Nèngu aj'a-nori dhèu ètu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, padètu dènge era rèngu
kaboko doi kolete. Abhu boe ca dhèu sa dhu
kèpe Ne, lula d'ai mèka lod'o na.

“Èèna na Ja'a laku asa era èci dhu miu bisa boe madhutu”

21 Yesus padhai lii tabha hari, peka na,
“Bèli-camèd'a Ja'a tèke eele miu, ho laku
asa era leo. Miu èèna na patangi-tenge Ja'a,
te ngaa mèdhi boe, te miu dhu dènge boe
hak sèna ka lami asa era èèna. Aa ladhe miu
madhe, miu pasae sasala miu era.”
22 Hèia ama dhèu Yahudi sèra pakarèi iisi-
aanga ra, peka na, “Na padhai lii ngaa, nèi?
Neo pamadhe iisi Na, do? Te Na peka, na,
‘Miu bisa boe lami asa era èèna.’”
23 Ka Yesus peka dènge dhèu se'e, aku
Nèngu na, “Miu nèti rai-haha. Te ngaa
Ja'a mai nèti dedha-liru. Miu dhèu nèti
rai-haha ne, te ngaa Ja'a nèti boe rai-haha
ne. 24 Nèti èèna ka, deo na Ja'a peka dènge
miu, na, bèli-camèd'a ladhe miu madhe,
miu pasae sasala-sasigo miu era. De ladhe
miu parcaya boe, na, Ja'a ne, Kristus, dhu
Ama Lamatua pua mai, ladhe miu madhe,
tatu miu pasae sasala miu era.”
25 Ka ra karèi, peka na, “Weeh! Te Èu ne,
cee?”
Yesus dhaa, aku Nèngu na, “Ja'a dhu peka
mema karèi nèti uru ka.† 26 Abhu j'ara ae
dhu Ja'a bisa peka lula-nèti miu. Sasala miu
ae kahèi. Te ngaa Ja'a pad'elo boe j'ara sèra.
Te Dhu pua Ja'a mai asa rai-haha ne, ladhe
Na padhai lii, ne'a dhoka peka dhu mola
di. Aa Ja'a peka dènge dhèu ètu rai-haha
ne, dhoka j'ara-j'ara dhu Ja'a tadèngi nèti
Nèngu di.” 27 (Dhu Nèngu padhue-padhai,
nuka Ama Na ètu sorga. Te ngaa dhèu se
re'a rare boe sasoa lii padhai Na.)
28 Ka Yesus padhai lii tabha hari, peka
na, “Pe ladhe miu ded'e ka Ja'a, Dhèu
Rai-haha Tare'a-re'a ne, ètu aj'u palolo-
palèbha, heka miu me'a kèna, na, Ja'a ne,
Kristus. Aa Ja'a bisa boe tao ngaa-ngaa
madhutu dad'èi Ja'a mesa ku, te ngaa Ja'a
aj'a-nori dhoka j'ara-j'ara dhu Ama ètu
sorga aj'a-nori le Ja'a. 29 Dhu pua-paleha
Ja'a bera-bera dènge Ja'a taruu. Nèngu tèke
eele nèdhi boe Ja'a mesa-mesa ku, lula Ja'a
loe boe sab'a madhutu dad'èi Na.”
30 Ropa Yesus peka j'ara se'e, dhèu ae
parcaya Nèngu.

* 8:11 Alkitab lii Yunani dhu uru tèka suri boe lii lolo ne. Abad ka canguru ku, heka cèu lii lolo ne ètu d'ara sasuri lii Yunani. ✡ 8:12 Mateos 5:14, Yohanis 9:5 ✡ 8:13 Yohanis 5:31 † 8:25 Lii Yunani ètu ne'e bisa abhu dua sasoa. Sasoa èci nuka: ‘Ja'a dhu peka tèke le karèi nèti uru j'ara ka.’ Sasoa ka dua nuka: ‘Nga tao ka Ja'a neo padhai lii dènge miu?’

"Miu se, ana-èpu Abraham"

31 Èle èèna ka, Yesus peka dènge dhèu-
dhèu Yahudi dhu parcaya Nèngu, na,
"Ladhe miu mamuri pa'èki taruu dènge
Lii Holo-Nori Ja'a, aa aj'a taruu nèti Ja'a,
na, miu bisa j'aj'i ana madhutu Ja'a dhu
lèke. 32 Miu bisa me'a mèu j'ara-j'ara dhu
lèke. Dènge j'ara-j'ara dhu lèke sèra ka dhu
patabuli miu, sèna ka miu j'aj'i ia ka ènu."

33 Ka dhèu se pab'ala, aku rèngu na, "Hee!
Ji'i se, j'aj'i boe ènu dhèu! Te ji'i se, ana-èpu
Abraham! De, nga tao ka Èu peka, na, èèna
na ji'i bebas?"✡

34 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Dhu Ja'a
peka ne, lèke. Te dhèu aa'i-aa'i dhu mamuri
ètu d'ara sasala, j'aj'i sama sèmi ènu dhu
dhoka madhutu dad'èi sasala di. 35 Te ngaa
dhu tema, sèmi ne'e: ènu se abhu boe
pala nèti lamatua èmu na. Te dhoka ana
lamatua èmu di dhu abhu pala taruu ètu
èèna. 36 De Ja'a, nuka Ana Ama Lamatua ne,
ladhe saku eele sasala-sasigo miu, na, miu
bebas, aa j'aj'i heka ènu nèti koasa sasala-
sasigo. Dènge j'ara ne, miu madhutu heka
dad'èi sasala, aa tare'a-re'a bebas!

37 Ja'a ke'a le miu se, ana-èpu Abraham.
Masi ka sèmi èèna, te ngaa miu loe boe
patangi-tenge j'ara ho pamadhe Ja'a, lula
mo'o boe sèmi mere a'aj'a Ja'a. Te ètu d'ara
miu, abhu heka era tatèka Lii Holo-Nori
Ja'a. 38 Ja'a peka-padhai j'ara-j'ara dhu Ja'a
kèdhi le, dhu Ama Ku paj'uj'u le dènge Ja'a.
Aa miu tao madhutu j'ara-j'ara dhu miu
tadèngi le nèti ama-ama miu."

"Ama miu, nuka dhèu aae nidhu"

39 Dhèu se dhaa, peka na, "Ji'i se, ana-èpu
Abraham!"

Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu
na, "Ladhe miu j'aj'i tare'a-re'a ana-èpu
Abraham, miu hud'i madhutu j'ara mamuri
nèngu. 40 Te ngaa Abraham tao boe bhab-
helu sama sèmi dhu miu tao! Te miu loe boe
tenge j'ara ho neo pamadhe Ja'a. Aa te ngaa
Ja'a ne, dhu peka dènge miu j'ara-j'ara dhu
lèke, dhu Ja'a tadèngi nèti Ama Lamatua.
41 Tatao miu se mema beda boe nèti tatao
ama miu."

Te ngaa rèngu pab'ala, aku rèngu na,
"Heh! Ji'i se, ana d'èlu! Baku peka na ji'i
se, ana ama aad'o! Te Ama ji'i, èci di, nuka
Ama Lamatua!"

42 Hèia, aku Yesus na, "Ladhe Ama
Lamatua tare'a-re'a j'aj'i Ama miu, tatu miu
sue Ja'a. Te Ja'a mai nèti Nèngu, nèti èèna
ka Ja'a ka ne'e ne. Ja'a mai ne madhutu boe
dad'èi Ja'a mesa ku. Te ngaa Ja'a mai, lula
Nèngu ka dhu pua Ja'a. 43 Nga tao ka miu
dhane mere boe lii padhai Ja'a? Ele boe, lula
miu mema mo'o boe nanene!

44 Miu se, ca ropa dènge dhèu aae nidhu.
Te miu d'èi madhutu dad'èi na! Karèi nèti
uru j'ara ka, nèngu d'èi dhoka pamadhe
dhèu. Nèngu lab'a j'ara dhu lèke, lula na
tule eele j'ara aa'i-aa'i dhu lèke! Ladhe na
kapod'e-kabèli, mema sasab'a na kèna. Te
nèngu ne, tuka kapod'e-kabèli, aa baki nèti
leko-monya! 45 Ja'a ne'e ka dhu lole j'ara
dhu lèke. Te ngaa miu parcaya boe Ja'a.
46 Pangee sèku! Nèti miu se, cee ka dhu
bisa pad'elo bukti, peka na, Ja'a ne ad'u-ue
sasala? Malaa, nga! Ladhe Ja'a peka lèke,
nga tao ka miu mo'o boe lèka Ja'a?

47 Dhèu dhu j'aj'i nèti Ama Lamatua
nanene Lii Holo-Nori Na. Te ngaa miu se
j'aj'i boe nèti Ama Lamatua, nèti èèna ka
miu mo'o boe nanene Ja'a."

"Dhae rara iisi mèka Abraham, Ja'a dhu mema-mema le"

48 Ama-ama dhèu Yahudi b'ala, peka na,
"Lii padhai ji'i lèke tare'a-re'a. Te ji'i dhu
peka le, na, Èu ne, dhèu Yahudi boe, te ngaa
dhèu Samaria. Èu ne nidhu tao!"

49 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Ja'a
nidhu tao boe. Ja'a pakab'ua Ama Ku ètu
sorga, te ngaa miu mo'o boe pakab'ua Ja'a.
50 Ja'a padedha boe iisi ho pad'elo kolo-
karisi Ja'a. Te ngaa abhu Èci dhu neo
pad'elo dadedha Ja'a. Hud'i laa Nèngu ka
dhu pama'ète, na, lii padhai Ja'a ne lèke, do
aad'o.

51 Lii Holo-Nori Ja'a, lèke tare'a. De dhèu
dhu nanene aa tao madhutu Lii Holo-Nori
Ja'a, madhe boe."

52 Ropa tadèngi rare lii ne, hèia ama-ama
dhèu Yahudi se peka dènge Ne, aku rèngu
na, "Limuri ne ji'i nge'a le Èu dhèu huj'u,
lula nidhu tao le Èu. Te Abraham, madhe.
Dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua uru-uru
sèra, madhe le kahèi. Te ngaa aku Èu, na,
'dhèu dhu nanene dènge madhutu Lii Holo-
Nori Ja'a, madhe boe.' Mema Èu ne tare'a-
re'a huj'u le! 53 Do, Èu ne pangee, na, Èu ne
kapai risi nèti Abraham dhu madhe le? Do,

✡ 8:33 Mateos 3:9, Lukas 3:8

Èu kapai risi nèti dhèu-dhèu rèti lii padhai
Ama Lamatua dhu madhe sèra? Èu ngee,
na, Èu ne, cee?"
54 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Ladhe
Ja'a ka dhu padedha iisi, dhèu ro'o boe
sèmi rare. Madhutu iia-iia, na, Ja'a boe
ka dhu ded'e padedha-dedha iisi, te ngaa
dhu ded'e Ja'a padedha-dedha nuka Ama
Ku. Nèngu ne'e ka dhu miu mangaku, na,
Nèngu j'aj'i Ama Lamatua miu. 55 Te ngaa
miu tadhe boe Ne. Dhu tadhe mèu ka Ja'a
ne. Ladhe Ja'a peka na Ja'a tadhe boe Ne,
Ja'a leko-monya, sama sèmi miu. Te ngaa
Ja'a tadhe mèu Ne, aa Ja'a tao madhutu
Lii Holo-Nori Na kahèi. 56 D'ara baki miu
Abraham karej'e titu kèna, lod'o na tatae
neo nèdhi mamai Ja'a. Nèngu mema nèdhi
le, ka na karej'e-karae."
57 Ama-ama dhèu Yahudi se b'ala Ne, aku
rèngu na, "Umur Èu dhae d'ai mèka lèmi
nguru tèu sa hèi! Te ngaa Èu peka na, mèdhi
le Abraham. Tare'a, do?"
58 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Tare'a!
Te dhae rara iisi mèka Abraham, Ja'a dhu
mema-mema le."
59 Ka dhèu se rare hadhu ho neo pèci Ne,
lula Na tao iisi sama sèmi Ama Lamatua.
Te ngaa Yesus kako mau-mau kalua nèti
madha Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.✡

9

Lamatua Yesus puri-pa'èle dhèu bèdhu ca dhèu

1 Hèia Yesus si kako taruu. Ka Na ladhe
nèdhi dhèu bèdhu ca dhèu, dhu bèdhu
karèi nèti ina na nara iisi nèngu. 2 Hèia ana-
ana madhutu Na karèi, aku rèngu na, "Ama
Mese! Cee ka tao sasala, ka dhèu ne bèdhu?
Nèti nèngu mesa na, do, nèti ina-ama na?"
3 Ka Yesus dhaa, peka na, "Dhèu bèdhu ne
tao boe sala. Aa ina-ama na aad'o kahèi.
Rara iisi na sèmi ne'e, ho hud'i laa dhèu
aa'i-aa'i ra ladhe rèdhi tatao Ama Lamatua
dhu be'a mi dedha nèngu. 4 Ama Lamatua
ka dhu pua Ja'a. De èdhi hud'i tenge j'ara,
sèna ka pakako sasab'a Na, lod'o saraa era.
Te ladhe maroga mai, dhèu bisa heka sab'a.
5 Ropa Ja'a ètu rai-haha ne era, Ja'a nuka
sèmi saraa dhu d'elo hia mi dhèu aa'i-
aa'i."✡
6 Ropa Yesus padhai lii nare, ka Na paru'e
ilu mi rai. Hèia Na madhèdi pasaboti, ho
pakihu rai ne j'aj'i kabheca. Ka Na lame
musi madha dhèu ne dènge kabheca deo
na. 7 Hèia Na peka, na, "Lamu asa kolam
Siloam, sèna ka riu rèhu èu." (Ètu d'ara lii
Ibrani, *Siloam*, sasoa na, 'nèti mai'.) Ka dhèu
bèdhu ne la'e, ka riu rèhu na. Ropa na lèpa
hari mai, nèngu bisa nèdhi le!✡

8 Hèia rae lesa dènge dhèu dhu rèdhi ne,
dhu tema manèngi ngaa-ngaa nèti dhèu,
ra pakarèi èci dènge èci, peka na, "Dhèu
ne'e ne, dhèu bèdhu dhu tema madhèdi
ho kanata ai manèngi ngaa-ngaa nèti dhèu,
sina ma?"
9 Dhèu cahag'e dhaa, peka na, "Oo!
Nèngu ka!"

Dhèu cahag'e hari, peka na, "Aad'o!
Nèngu ne, rèhu na oe sèmi dhèu èèna!"

Te ngaa dhèu ne dhaa, aku nèngu na,
"Aad'o! Ja'a èèna ka, ne'e ne! Dhu uru èèna
bèdhu!"
10 Ka dhèu se karèi ne, peka na, "Tasamia
ka èu bisa ladhe mèdhi?"
11 Hèia na peka, aku nèngu na, "Sèmi
ne'e! Dhèu dhu ngara Yesus èèna, pakihu
kabheca ka lame mi musi madha ja'a. Ka
Na pua ja'a, aku Nèngu na, 'Lamu asa kolam
Siloam, ho riu rèhu èu ètu nèi.' Hèia ja'a tao
madhutu sèmi èèna. Nèti èèna ka, ja'a bisa
ladhe kèdhi le!"
12 Èle ka dhèu se karèi ne, peka na, "Dhèu
èèna, ètu mia?"

Ka na dhaa, "Ke'a boe, mia la'e!"

Dhèu Parisi parisa dhèu dhu uru èèna bèdhu

13-14 Lod'o èèna, ropa Yesus pakihu rai
j'aj'i kabheca, ka puri-pa'èle dhèu bèdhu
ho bisa ladhe nèdhi èèna, lèke dènge lod'o
a'ae sasab'a dhèu Yahudi. Ka lere rèti dhèu
dhu uru èèna bèdhu, asa madha dhèu-dhèu
partei agama Parisi. 15 Ka dhèu Parisi se
karèi ne, "Èu lolo ku laa! Tasamia ka èu bisa
ladhe mèdhi?"

Dhèu ne dhaa, peka na, "Sèmi ne'e. Dhèu
èèna tao kabheca mi musi madha ja'a. Ka
laku riu rèhu. Hèia limuri ne, ja'a bisa kèdhi
le."
16 Ka abhu dhèu Parisi cahag'e, peka na,
"Dhèu dhu puri-pa'èle èu èèna, mai boe
nèti Ama Lamatua. Ji'i nge'a, lula Nèngu
sisu atora nèti lod'o a'ae sasab'a."

✡ 8:59 Yohanis 5:18 ✡ 9:5 Mateos 5:14, Yohanis 8:12 ✡ 9:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 49:10, 2 Dhèu Aae sèra 20:20, Yesaya 8:6

Aa abhu cahag'e hari, peka na, “Tasamia
ka dhèu dhu ad'u-ue sasala bisa tao tadha-
tadha malaa sèmi sèra?” Ka rèngu pataо-
palaha èci dènge èci toke ra pahag'a.
17 Hèia ra karèi hari dhèu dhu uru èèna
bèdhu, aku rèngu na, “Madhutu a'abhu èu,
Dhèu dhu puri-pabe'a musi madha èu ne,
Dhèu sèmi ngaa sa?”
Dhèu ne b'ala, peka na, “Madhutu a'abhu
ja'a, Dhèu èèna ca dhèu nèti dhèu rèti lii
padhai Ama Lamatua.”
18 Te ngaa ama-ama dhèu Yahudi se ro'o
boe lèka, na, dhèu ne uru èèna bèdhu, ka
limuri ne bisa nèdhi le. Hèia ra pua dhèu
lasi paroa ina-ama na mai. 19 Ropa ina-
ama na mai d'ai madha si, hèia ama-ama
se karèi, aku rèngu na, “Dhèu ne, ana miu,
do? Tare'a, do aad'o, nèngu ne dhu bèdhu
mema karèi nèti mera iisi ne? Tasamia ka
limuri ne nèngu bisa ladhe nèdhi?”
20 Ka ina-ama dhèu ne dhaa, peka na,
“Nèngu ne, mema ana ji'i. Aa na bèdhu
karèi nèti ngara iisi ne. 21 Te ngaa ji'i
nge'a boe, na pake ngaa ka musi madha
na bisa nèdhi sèmi ne'e. Cee ka dhu puri-
pa'èle musi madha na, ji'i nge'a boe kahèi.
Nèngu kapai le, de karèi ne, te nèngu bisa
lolo unu na!” 22 Dua ra padhai lii sèmi
èèna, lula rèngu madha'u dènge ama-ama
dhèu Yahudi. Lula re'a, na, ama-ama dhèu
Yahudi se dhu rare le lii èci, peka na, “Ladhe
abhu dhèu mangaku, na, Yesus ne, nuka
Kristus, na, babège eele dhèu sèra nèti d'ara
èmu sabaj'a èdhi dhèu Yahudi.” 23 Nèti èèna
ka, ina-ama dhèu ne dhaa, peka na, “Nèngu
kapai le. De karèi ne.”
24 Hèia ra paroa hari dhèu dhu uru èèna
bèdhu. Ka ra karèi ne, “Sèmi ne'e! Èu
hud'i peka ku mola-mola ètu madha Ama
Lamatua, sèna ka j'aga paie kolongara Na.
Te ji'i nge'a, na, Yesus ne, dhèu bhelu-
katub'a.”
25 Ka dhèu ne dhaa, peka na, “Ama si baku
nasa! Te ja'a ke'a boe, na, Nèngu èèna, dhèu
bhelu, do aad'o. Dhu ja'a ke'a mola-mola,
nuka, uru èèna ja'a bèdhu, te ngaa limuri
ne ja'a bisa kèdhi.”
26 Hèia ra karèi ne, aku rèngu na, “Te Na
tao èu tasamia? Tasamia Na bhoke musi
madha èu?”
27 Dhèu ne dhaa, na, “Eee! Te deo na
ja'a lole le, te ngaa miu mo'o boe nanene.
Tasamia ka miu neo ja'a lolo hari? Ele boe
ama si neo j'aj'i ana madhutu Na, do?”
28 Ka ra padhai pa-aape ne, hèia ra peka,
“Hud'i laa èu ka j'aj'i ana madhutu Na! Te
ji'i se, ana madhutu Musa. 29 Ji'i nge'a Ama
Lamatua ka dhu padhai lii dènge Musa. Te
ngaa nge'a boe Dhèu èèna bhodho nèti ro'a
mia.”
30 Ka dhèu dhu uru èèna bèdhu na, dhaa,
“Ja'a malaa, nga! Miu me'a boe Nèngu
mai nèti mia. Aa te ngaa Nèngu ka dhu
bhoke pamèu musi madha ja'a, ka ja'a bisa
kèdhi. 31 Èdhi aa'i-aa'i ti te'a, na, Ama
Lamatua parluu boe nanene lii dhèu bhelu,
si? Te ngaa Ama Lamatua nanene dhèu
d'ara mola, dhu mamuri madhutu dad'èi
Na.✡ 32 Karèi nèti Ama Lamatua paj'aj'i liru
dènge rai-haha toke d'ai sange ne'e, abhu
mèka lii lolo èci sa hèi, lula-nèti dhèu dhu
puri-pabe'a dhèu bèdhu karèi rara iisi ne,
ho nèngu bisa nèdhi. 33 De ladhe Yesus mai
boe nèti Ama Lamatua, tatu Nèngu bisa boe
tao ngaa-ngaa, sina ma?”
34 Hèia ra b'ala, aku rèngu na, “Wee! Èu
ne, dhèu bhelu karèi ina mu nara iisi èu!
Èu ngee, na, èu bisa aj'a hari ji'i, do?” Ka
ra babège eele dhèu ne nèti èmu sabaj'a
rèngu.

Dhèu dhu d'ara bèdhu

35 Ropa Yesus tadèngi rèngu babège eele
dhèu dhu uru èèna bèdhu nèti èmu sabaj'a
ra, hèia Na la'e tenge dhèu ne, toke abhu.
Ka Na peka, “Tasamia! Èu parcaya Dhèu
Rai-haha tare'a-re'a ne, do?”
36 Ka dhèu ne karèi hari Ne, aku nèngu na,
“Ama, te Nèngu èèna cee? Peka ku laa, sèna
ka ja'a bisa parcaya Ne.”
37 Hèia Yesus peka, na, “Èu paraga le
dènge Ne. Nèngu èèna, nuka Ja'a ne, dhu
padhai lii dènge èu ne.”
38 Ka dhèu ne dhaa, aku nèngu na, “Ama,
ja'a parcaya!” Hèia na patitu kètu urutuu
pahaha iisi mi Yesus.
39 Hèia Yesus lii dènge ne, aku Nèngu
na, “Mamai Ja'a asa rai-haha ne, sèna ka
pad'elo sasala-sasigo dhèu, ho dhèu bèdhu
bisa ladhe rèdhi, aa dhèu dhu rèdhi bisa
j'aj'i bèdhu.”
40 Ètu era èèna abhu dhèu Parisi pèri-pèri,
dhu tadèngi lii padhai Yesus. Hèia ra karèi
Ne, aku rèngu na, “Tasamia! Ji'i se bèdhu
boe, sina ma?”

✡ 9:31 Lii Sod'a Koa-Kio 66:18,19

41 Yesus b'ala, peka na, “Sèmi ne'e. Ladhe
musi madha miu bèdhu, abhu boe dhu
pasala miu. Te ngaa lula miu peka, na, miu
bisa mèdhi, nèti èèna ka miu pasae sasala
miu era.”

10

Lii pakasame lula-nèti dhèu madhenga badha dènge kahib'i-kalèbho na

1 Yesus padhai lii pake lii pakasame, peka
na, “Dhu Ja'a peka dènge miu ne, lèke
tare'a. Abhu kahib'i-kalèbho dènge oka ra.
Ladhe dhèu maso boe re hèb'a oka, te ngaa
ca'e re kolo oka, na, te'a le, nèngu ne, dhèu
mana'u.
2 Te ngaa ladhe maso re hèb'a oka, nuka
dhèu madhenga dhu piara kahib'i-kalèbho
sèra. 3 Dhèu j'aga hèb'a oka, tadhe dhèu
madhenga kahib'i-kalèbho, hèia na bhoke
babèdho hia nèngu. Kahib'i-kalèbho se
tadhe lii dhèu madhenga badha kahèi. Ka
ropa dhèu madhenga ne paroa ngara ra
èci-èci, kahib'i-kalèbho se madhutu ne asa
li'u. 4 Ladhe dhèu madhenga ne neo nèti si
asa mia, nèngu kako uuru. Kahib'i-kalèbho
se madhutu ne re limuri, lula ra tadhe lii
na. 5 Ladhe abhu dhèu dhu kahib'i-kalèbho
tadhe boe, na, rèngu madhutu boe ne. Te
ngaa ra rai pakaj'èu, lula rèngu tadhe boe
lii dhèu leo.”
6 Masi ka Yesus lole lii pakasame ne hia
dhèu se'e, te ngaa re'a boe sasoa na.

Lamatua Yesus sama sèmi dhèu madhenga badha dhu be'a

7 Ka Yesus peka tabha hari dènge dhèu
sèra, aku Nèngu na, “Dhu Ja'a lole dènge
miu ne, lèke tare'a. Ja'a ne nuka sèmi
hèb'a oka kahib'i-kalèbho. 8 Dhèu aa'i-aa'i
dhu mai uuru nèti Ja'a, rèngu sama sèmi
dhèu mana'u. Masi ka rèngu loe boe paroa,
te ngaa kahib'i-kalèbho se nanene boe lii
rèngu. 9 Aa Ja'a ne èci èèna ka dènge hèb'a
oka èèna. Ladhe abhu dhèu neo maso re
Ja'a, Ama Lamatua neo patabuli ne nèti
koasa sasala-sasigo na. Èèna sama sèmi
nèngu la'e asa era Ama Lamatua, maso re
Ja'a dhu j'aj'i hèb'a oka. Aa dhèu dhu
maso re Ja'a, nèngu neo asa mia èèna ka,
ngaa-ngaa tao boe, dènge abhu na'a-ninu
dhu be'a.✡ 10 Dhèu mana'u re'a dhoka tao
maruru di, te rèngu mai ho mana'u, pa-
madhe dhèu, aa pa'ele iie mamuri dhèu. Te
ngaa Ja'a kèti mamuri dhu hua iia titu kèna,
te mamai Ja'a ne, sèna ka dhèu bisa mamuri
mera-milu, aa unu mamuri dhu lèke.
11 Ja'a kahèi nuka sèmi dhèu madhenga
badha dhu be'a. Te dhèu madhenga dhu
be'a, sadia saraka ngi'u na toke madhe,
sèna ka kahib'i-kalèbho na bisa mamuri.
12 Te ngaa dhèu sab'a dhu lamatua boe nèti
kahib'i-kalèbho sèra, ropa nèdhi busa hui
mai, na rai pakaj'èu, tèke eele kahib'i-
kalèbho se. Hèia busa hui ne kadhi nare
kahib'i-kalèbho, ka rèngu cahag'e rai pace-
b'a. 13 Dhèu sab'a èèna rai, lula nèngu dhoka
sab'a tenge doi di. Na pusi-pahae boe j'aga
paie-iie kahib'i-kalèbho sèra.
14 Lèke tare'a! Ja'a ne nuka sèmi dhèu
madhenga badha dhu be'a. Ja'a tadhe hua
iia kahib'i-kalèbho Ja'a sèra. Aa rèngu
tadhe Ja'a kahèi. 15 Èèna, èci èèna ka dènge
Ama Ku ètu sorga tadhe Ja'a, aa Ja'a tadhe
Nèngu kahèi. Ja'a sadia kore le ho soro iisi
Ja'a toke madhe, sèna ka kahib'i-kalèbho
Ja'a bisa mamuri.✡ 16 Abhu kahib'i-kalèbho
Ja'a dhu leo era, dhu dhae kaboko kore
mèka sèna ka pa'èci dènge kahib'i-kalèbho
ètu se'e se. Ja'a hud'i eo pa'oru kore si mi
ca era kahèi. Ropa rèngu tadèngi lii Ja'a,
rèngu tadhe dènge. Hèia ra mai pa'èci,
sèna ka j'aj'i mi ca kaboko dhu dènge dhèu
madhenga èci.
17 Nèti èèna ka, Ama Ku ètu sorga sue
Ja'a. Te Ja'a dhu sadia le soro iisi Ja'a
toke madhe, sèna ka Ja'a bisa mamuri hari.
18 Abhu boe ca dhèu sa dhu laka-seti Ja'a ho
madhe, te ngaa Ja'a mesa ku soro iisi la'a
toke madhe. Ja'a dènge hak ho soro ngi'u
Ja'a, aa dènge hak kahèi sèna ka kore hari.
Paredha ne, dhu Ja'a sèmi kore le nèti Ama
Ku ètu sorga.”
19 Lula dhèu se tadèngi lii padhai Yesus
sèmi èèna, ka dhèu Yahudi se pab'ala hari
isi-aanga ra. 20 Abhu dhèu ae nèti rèngu dhu
peka na, “Dhèu ne, huj'u! Aa nidhu tao Ne!
Nga tao ka miu d'èi nanene Ne?”
21 Te ngaa abhu cahag'e peka na, “Ne'e
ne nèti boe lii padhai dhèu huj'u, sina ma?
Lii padhai sèmi se'e se, kalua boe nèti d'ara
hèb'a nidhu! Aa nidhu sèra bisa boe kahèi
puri-pa'èle musi madha dhèu bèdhu, si?”

Ama-ama dhèu Yahudi ro'o boe sèmi Lamatua Yesus

✡ 10:9 Lii Sod'a Koa-Kio 118:20 ✡ 10:15 Mateos 11:27, Lukas 10:22

22 Lod'o èèna, dhèu Yahudi neo tao kalela
agama rèngu. Lod'o be'a ne, lèke dènge
hèru pacuhi. Pesta ne, pasanèd'e dhèu
Yahudi lod'o dhu dhèu leo mai paka-
j'alu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Ama
Lamatua ètu kota Yerusalem, ka ra pamèu
ne sèna ka ringi hari ca tèka.* 23 Yesus kako
palème ètu madha Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i ne, ètu era dhu ra pangare na,
'Paleo Dhèu Aae Soleman'. 24 Hèia ama-ama
dhèu Yahudi mai lingu rare Ne, ka ra peka,
"Eeh! Ji'i se mate toke d'ai pèri lod'o hari,
ho nge'a? Ladhe Èu ne, nuka Kristus, na,
peka mola-mola."
25 Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Ja'a dhu
peka mema le, te ngaa miu mo'o boe lèka.
Aa te ngaa j'ara-j'ara dhu Ja'a tao, aa'i-
aa'i madhutu paredha Ama Ku di. J'ara
se'e se ka dhu pad'elo, na, Ja'a ne, cee.
26 Te ngaa miu mo'o boe lèka Ja'a, lula miu
se kahib'i-kalèbho Ja'a boe. 27 Te kahib'i-
kalèbho Ja'a dhu tare'a sèra, tadhe lii Ja'a.
Rèngu madhutu Ja'a, aa Ja'a tadhe rèngu
kahèi. 28 Ja'a hia si mamuri dhu lèke dhu
ma'ète boe, aa rèngu cèri eele boe nèti Ama
Lamatua kahèi. Abhu boe ca dhèu sa dhu
bisa parame rare si nèti Ja'a. 29 Ama Ku
ètu sorga ka dhu pangèd'u rèngu mi Ja'a.
Nèngu èra risi aa'i mèu-mèu. Nèti èèna ka,
abhu boe ca dhèu sa hèi, dhu bisa parame
rare si nèti Nèngu. 30 Te Ama Ku dènge Ja'a
ne, èci."
31 Ropa tadèngi rare, hèia ama-ama dhèu
Yahudi se rare hari hadhu, neo pèci pa-
madhe Yesus. 32 Ka Yesus padhai lii, aku
Nèngu na, "Ja'a pad'elo le j'ara dhu be'a ae-
ae nèti Ama Ku. Miu pake j'ara be'a mia, ho
neo pèci pamadhe Ja'a?"
33 Hèia dhèu se dhaa, peka na, "Ji'i pèci
boe èu lula èu tao j'ara be'a. Te ngaa ji'i
huku èu dènge j'ara pèci pake hadhu, lula
èu pahahe Ama Lamatua. Te èu dhoka dhèu
rai-haha di, te ngaa tao iisi mu nuka sèmi
Ama Lamatua! Seli-kolane, nga!"✡
34 Ka Yesus b'ala, peka na, "Tasamia? Ètu
d'ara Atora agama dhu miu mèd'u, dhu suri
na, 'Ja'a peka mema, na, miu ama-ama se,
dewa'.✡ 35 Èdhi te'a le, na, aa'i-aa'i dhu suri
ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua,
lèke, aa bisa boe core eele. Ama Lamatua
mesa Na dhu peka le dhèu sèra, na, rèngu
se, 'dewa'. 36 De tasamia ka miu bisa peka,
na, Ja'a ne pahahe Ama Lamatua lula Ja'a
peka, na, Ja'a ne Ana Ama Lamatua? Maso
boe asa d'ara kahadhu, si! Te Ama ètu sorga
ka dhu paj'uj'u Ja'a aa pua Ja'a mai asa rai-
haha ne. 37 Sèmi ne'e. Ladhe Ja'a pakako boe
sasab'a-la'a Ama Ku, na, miu baku parcaya
Ja'a. 38 Te ngaa Ja'a pakako taruu sasab'a
Ama Ku. De masi ka miu lèka boe Ja'a, te
ngaa miu hud'i sèmi mere ku tadha malaa
dhu Ja'a tao. Dènge sèmi èèna, miu bisa
me'a kahèi, na, Ama Ku dhu pa'èki dènge
Ja'a. Aa Ja'a pa'èki dènge Nèngu kahèi."
39 Ka dhèu se sèku kèpe Ne hari, te ngaa
Na tabhèli eele nèti kacui-aai rèngu.
40 Hèia Yesus la'e hari asa cabèka loko
Yarden, ètu era dhu uru èèna Yohanis
sarani dhèu. Ka Na pea taha ètu nèi.✡
41 Dhèu ae mai tenge Ne. Hèia ra peka, aku
rèngu na, "Yohanis tao nèdhi boe tadha
malaa. Te ngaa aa'i-aa'i dhu nèngu lole
lula-nèti Yesus ne, lèke tare'a-re'a!" 42 Ka
dhèu ae ètu nèi parcaya Yesus.

11

Mamadhe Lasarus

1-2 Abhu dhèu èci, ngara na Lasarus.
Nèngu pea ètu rae Betania, sama-sama
dènge a'a na bhèni dhèu dua, Maria dènge
Marta. (Maria ne'e, ka dhu pakose haga
Lamatua Yesus dènge èi hèu mèngi, ka
pamèu pake rèu kètu na.) Ca lod'o, ka
Lasarus pèd'a aae.✡ 3 Ka ana hèni na dhèu
dua se pa'adhu lii moa hia Yesus, aku rèngu
na, "Lasarus, angalai Ama èèna, pèd'a aae."
4 Ropa Yesus tadèngi lii moa ne, hèia Na
lii, aku Nèngu na, "Èi papèd'a ne nèti boe
mamadhe. Ama Lamatua neo pake j'ara
ne'e ho pad'elo dadedha Na. Sèna ka dhèu
aa'i-aa'i ded'e padedha-dedha Ja'a, nuka
Ana Ama Lamatua ne."

* 10:22 Limuri ne dhèu Yahudi peka kalela ne, *Hanuka*, dhu padètu dènge hari Natal. Lii lolo na sèmi ne'e ka: ètu tèu 167 (cangasu èna nguru pidhu—lod'o Kristus dhae mai mèka), jedheraa dhèu Siria èci, ngara na Antiokus Epifanes, paguri eele kota Yerusalem. Nèngu pakaj'alu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i kahèi, dènge j'ara na hake palaho mei korban, ka tao era sogo-tagu na ètu èèna. Nèti èèna ka, dhèu Yahudi maruru. Ka tanggal 25 hèru *Kislef*, tèu 164 (cangasu èna nguru èpa—lod'o Kristus dhae mai mèka), ra pamèu hari Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ne, hèia ra tao acara sèna ka ringi hari Èmu ne. ✡ 10:33 Atora nèti Ama-ama Agama 24:16 ✡ 10:34 Lii Sod'a Koa-Kio 82:1,2,6 ✡ 10:40 Yohanis 1:28 ✡ 11:1-2 Lukas 10:38-39, Yohanis 12:3

5 Yesus sue Marta, Maria, dènge ari ra
Lasarus. 6 Lod'o Na tadèngi, na, Lasarus
dhu pèd'a, Yesus pea dua lod'o era ètu
cabèka loko Yarden. 7 Ka Na peka dènge
ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na, "Mai
lati hari asa era pea Lasarus ètu propensi
Yudea."
8 Te ngaa ana madhutu Na pab'ala, peka
na, "Ama Mese. Lai-lai ne, ama-ama dhèu
Yahudi sèra neo pèci pamadhe Ama ètu nèi.
Te ngaa Ama neo lamu hari asa nèi?"
9 Ka Yesus dhaa, na, "Baku madha'u!
Bèli-bèli, nèti lod'o rea toke lod'o cèna,
canguru dua jam, si? Ladhe kako ètu
d'ara saraa, dhèu kadhunu boe. Te saraa
pasaraa rai-haha ho dhèu bisa ladhe rèdhi
dènge be'a. 10 Te ngaa ladhe dhèu kako ètu
d'ara maroga, na kadhunu pahari-pahari,
te dènge boe saraa."*
11 Yesus padhai lii èle, ka Na peka, "An-
galai èdhi Lasarus bhèj'i le. Te ngaa pe Ja'a
laku parèi ne."
12 Hèia ana madhutu Na peka, na, "Ama,
ladhe nèngu bhèj'i di, sasoa na, èèna na
nèngu èle nèti papèd'a, si?"
13 Ra peka sèmi èèna, lula rèngu ngee,
na, Yesus padhai lii lula-nèti bhèj'i dhu
biasa di. Aa te ngaa, Yesus lole lula-nèti
mamadhe Lasarus. 14 Hèia Yesus peka mola-
mola dènge ra, aku Nèngu na, "Sèmi ne'e.
Lasarus madhe le. 15 Aa te ngaa Ja'a karej'e
lula Ja'a aad'o ètu nèi lod'o dhu na madhe
mèka, sèna ka miu baku susa. Te, ngaa dhu
j'aj'i ne'e, èèna ka dhu tao miu bisa parcaya
Ja'a. Mai lati ka!"
16 Hèia Tomas, dhu dhèu paroa, na, "ana
kembar," peka dènge ana madhutu dhu leo
sèra, aku nèngu na, "Mai ka! Be'a risi aa'i-
aa'i ti lati, sèna ka madhe palere-lere dènge
Ne."

Lamatua Yesus la'e asa Betania, ka pa'èra d'ara Marta

17-19 Ka Yesus si lasi asa rae Betania.
Rae ne, kaj'èu nèti Yerusalem tèlu kilo-
meter di. Ka dhèu Yahudi nèti nèi, ae ka
dhu mai beke, sèna ka pa'èra d'ara Marta
dènge Maria.
Ropa Yesus si d'ai nèi, heka re'a, na, dhèu
padhane le Lasarus èpa lod'o kèna.
20 Ka lod'o Marta tadèngi, na, Yesus mai
le, hèia la'e paraga dènge Yesus. Te ngaa
Maria mate ètu èmu. 21 Hèia Marta lii dènge
Yesus, peka na, "Ama, ee! Ladhe Ama ètu
ne'e, tatu ari ja'a madhe boe. 22 Te ngaa
ja'a parcaya kahèi, sad'i Ama manèngi ngaa
èèna ka nèti Ama Lamatua, tatu abhu."
23 Ka Yesus lii dènge ne, peka na, "Marta!
Èèna na, Ari mu mamuri hari."
24 Marta padhai lii, peka na, "Ja'a ke'a,
pe d'ai lod'o èle rai-haha ne, ladhe Ama
Lamatua pamamuri hari dhèu madhe aa'i-
aa'i, Nèngu pamamuri hari kahèi ari ja'a."
25 Hèia Yesus peka na, "Ja'a ka dhu hia
dhèu madhe mamuri hari. Ja'a ka dhu hia
dhèu, mamuri dhu lèke kahèi. De dhèu dhu
parcaya Ja'a, abhu mamuri èèna, masi ka
nèngu madhe. 26 Ka dhèu dhu unu mamuri
dhu lèke èèna, aa parcaya Ja'a, bèli-camèd'a
madhe boe, te ngaa mamuri taruu. Marta,
èu parcaya lii padhai Ja'a ne, do?"
27 Hèia Marta dhaa, na, "Oo, Ama! Ja'a
parcaya, na, Èu ne, nuka Kristus, Dhèu dhu
Ama Lamatua paj'uj'u mema karèi nèti uru
ka. Aa Èu ne, Ana Ama Lamatua dhu Na
padhadha tèke hia mai asa rai-haha ne."

Lamatua Yesus tangi

28 Ropa Marta padhai lii nare, hèia na lèpa
asa èmu na. Ka na paroa ari na Maria,
sèna ka dua ra mesa-mesa ra. Ka na peka,
na, "Ama Mese mai le. Nèngu neo paraga
dènge èu." 29-31 Ropa tadèngi sèmi èèna, hèia
Maria la'e dènge ka tenge Yesus. Ropa dhèu
Yahudi dhu beke dènge Maria ètu d'ara
èmu, rèdhi nèngu kèd'i sahèka, ka rai li'u
la'e, hèia lasi madhutu ne re limuri. Te
rèngu pangee, na, Maria la'e tangi asa ro'a
Lasarus.
Lod'o èèna, Yesus si d'ai mèka d'ara rae.
Nèngu ètu era dhu Marta paraga dènge Ne.
32 Ropa Maria la'e d'ai era èèna, ka ladhe
nèdhi Yesus. Hèia na patitu kètu urutuu
ètu madha Yesus. Ka na lii, aku nèngu na,
"Ama! Sèmi Ama ètu ne'e, tatu ari ja'a
madhe boe."
33 Ropa Yesus nèdhi Maria tangi, aa dhèu
Yahudi dhu madhutu ne tangi kahèi, ka
Yesus nasa aa d'ara Na susa. 34 Hèia Na karèi,
aku Nèngu na, "Miu padhane ne ètu mia?"
Ra dhaa, peka na, "Mai, Ama! Sèna ka
mèdhi unu mu."
35 Hèia Yesus tangi. 36 Ka dhèu Yahudi se
papeka, aku rèngu na, "Ladhe ku laa. Na sue
Lasarus titu kèna!"

* 11:10 Madhutu a'abhu Yesus, na, "Ja'a nuka sèmi saraa. De lod'o-lod'o Ja'a dènge miu era, na, miu ngaa-ngaa tao boe."

37 Te ngaa abhu cahag'e dhu papeka na,
"Dhèu ne'e ne ka dhu hia dhèu bèdhu bisa
nèdhi. Nga tao ka Nèngu bisa boe tenge
j'ara, sèna ka Lasarus baku madhe?"

Lasarus mamuri hari

38 Ka d'ara Yesus susa. Hèia la'e padètu-
dètu asa ro'a dhu ra padhane Lasarus. Ro'a
ne dhu ra katange le dènge hadhu aae cue.
39 Hèia Yesus pua dhèu ètu sèra, peka na,
"Loli eele ku hadhu nèti hèb'a ro'a ne!"
Te ngaa Marta, ana hèni dhèu madhe ne,
peka, aku nèngu na, "Irii, Ama! Na madhe
èpa lod'o kèna! Tatu hèu le."
40 Ka Yesus pasanèd'e ne, aku Nèngu na,
"Sanèd'e lii Ja'a deo na, si? Ja'a dhu peka
mema le, na, ladhe èu tare'a-re'a parcaya
Ja'a, pe mèdhi dadedha Ama Lamatua."
41 Hèia pèri-pèri dhèu loli eele hadhu nèti
hèb'a ro'a ne. Ka Yesus ladhe asa dedha-
liru, hèia Na peka, "Ama! Ja'a manèngi
makasi, lula Ama nanene Ja'a. 42 Ja'a ke'a
karèi nèti uru ka, na, Ama nanene taruu
Ja'a. Te ngaa doe ne Ja'a peka sèmi ne'e,
sèna ka dhèu-dhèu dhu titu ètu ne'e, bisa
re'a, na, Ama ka dhu pua Ja'a." 43 Ropa peka
nare, hèia Na paroa dènge lii mèdhu, peka
na, "Lasarus! Kalua ka!"
44 Ka dhèu madhe ne kalua nèti d'ara ro'a.
Kacui-aai dènge haga na pa'èki era dènge
bèla hutu dhèu madhe. Aa abhu bèla dhu
pahutu rèhu na kahèi. Yesus pua dhèu ètu
sèra, peka na, "Bhoke eele bèla hutu se,
sèna ka na kako!"

Ra tenge j'ara ho neo pamadhe Lamatua Yesus

(Mateos 26:1-5, Markus 14:1-2, Lukas 22:1-2)

45 Ropa laladhe rèdhi tatao Yesus ne, dhèu
Yahudi dhu beke dènge Maria, ae ka dhu
parcaya Yesus. 46 Te ngaa abhu cahag'e
kahèi dhu lasi paraga dènge dhèu nèti
partei Parisi, sèna ka peka tatao Yesus ne
dènge rèngu.
47 Èle èèna, hèia kètu agama Yahudi sèra,
dènge dhèu Parisi pakaboko ho padhue. Ra
pakarèi, peka na, "Dhèu ne'e ne, tao tadha
malaa rupa-rupa! De èdhi tao Ne tasamia
hari? 48 Te ladhe èdhi soro tèke Ne, bèli-
camèd'a dhèu aa'i-aa'i sanao-maena Nèngu
j'aj'i dhèu aae rèngu. Dènge j'ara ne'e,
èèna na sordad'u Roma sèra mai paguri eele
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i èdhi dènge
palaho isi kabarai èdhi."
49 Tèu èèna, Kayafas dhu j'aj'i kètu kapai
risi agama Yahudi. Na peka, na, "Goa, ee!
Miu me'a boe ngaa-ngaa! 50 Te ladhe dhèu
èci madhe pala dhèu aa'i-aa'i, èèna be'a risi
hia miu. Te ladhe aad'o, na, sordad'u Roma
mai, pamadhe aa'i mèu-mèu isi kabarai
èdhi dhèu Yahudi ne!" 51 Lii Kayafas ne
mai boe nèti d'ara nèngu unu na. Te Ama
Lamatua pake hèb'a na, lula nèngu ka kètu
kapai risi agama d'ara tèu èèna. Nèti èèna
ka, Kayafas peka tèke, na, bèli-camèd'a
Yesus madhe pala dhèu Yahudi aa'i-aa'i ra.
52 Aa te ngaa, dhu lèke ka, Yesus madhe boe
hia dhèu Yahudi mesa ra di, te ngaa pala
dhèu unu Ama Lamatua aa'i-aa'i dhu pale-
lème ètu rai-haha ne. Nèngu èèna na oru
nare si j'aj'i mi suku ca nau-ca nadha.
53 Lula lii padhai Kayafas ne'e ka, karèi
nèti lod'o èèna, ama-ama dhèu Yahudi
tenge j'ara ho neo pamadhe Yesus.
54 Nèti èèna ka, Yesus la'e heka asa madha
dhèu ae ètu talora ama-ama dhèu Yahudi.
Nèngu dènge ana-ana madhutu Na lasi asa
d'ara kota èci, ngara na Efraim, padètu
dènge d'ara mamoo. Ka ra pea taha ètu
èèna.✡
55 Lod'o èèna, dètu le dènge lod'o kalela
Paska agama Yahudi. Dhu tema le, d'ai
lod'o sèmi èèna, dhèu ae nèti rae-rae mai
pakaboko ètu kota Yerusalem ho mad-
hutu kalela Paska ètu èèna. Dhèu se d'ai
uru, ho pamèu iisi madhutu atora agama.
56 Ae ka nèti rèngu patangi-tenge Yesus ètu
èèna. Ropa ra titu ètu madha Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, ka ra pakarèi, peka na,
"Madhutu a'abhu miu, tasamia? Yesus mai
madhutu pesta kalela Paska ne, do aad'o?"
57 Te ngaa kètu agama Yahudi sèra, dènge
dhèu Parisi paredha, peka na, "Ladhe abhu
dhèu dhu re'a Yesus ètu mia, na, peka
dènge ji'i!" Aa te ngaa rèngu neo kèpe Ne.

12

Maria pakose haga Yesus dènge èi hèu mèngi

(Mateos 26:6-13, Markus 14:3-9)

1 Di èna lod'o ka, d'ai lod'o kalela Paska,
ka Yesus si mai hari asa rae Betania. Lasarus
si pea ètu èèna. Nèngu ka dhu madhe,
dhu Yesus pamamuri hari le. 2 Hèia rèngu
pananasu, sèna ka mèda none Yesus na'a-
ninu dènge rèngu. Marta lalau mei. Aa
Lasarus madhèdi na'a-ninu mei èci dènge

✡ 11:54 Sensus 9:10

Yesus. [3] Hèia Maria nare èi hèu mèngi asli
ca boto dhu kab'ua. Ka na pasuti mi haga
Yesus. Hèia na roso haga Yesus pake rèu
kètu nèngu. Ka hèu mèngi ne pale-lème aa'i
d'ara èmu èèna.* ✡
[4] Te ngaa ana madhutu Yesus èci, ngara
na Yudas Iskariot, dhu èèna na pahie Yesus,
ka'ugu aku nèngu na, [5] "Wee! Nga tao ka
nèngu pahie boe èi hèu mèngi ne? Te
kab'ua na nuka sèmi gaji dhèu èci d'ara
ca tèu. Be'a risi pahie, sèna ka kab'ua na
pabagi mi dhèu unu aad'o sèra!"† [6] Aa te
ngaa Yudas peka sèmi ne'e ne lula boe nèti
nèngu sue dhèu-dhèu unu aad'o. Te ngaa
lula nèngu, dhèu mana'u. Nèngu ne dhu
tèke doi Yesus si, te ngaa ae ka dhu huni
nare nèti d'ara kas.
[7] Ka Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Hud'i laa
bhèni ne tao sèmi ne'e. Te nèngu dhu tèke
èi hèu mèngi ne, sèna ka lalau ngi'u aae Ja'a
ho ra padhane Ja'a. [8] Dhèu unu aad'o dhu
bera-bera dènge miu. Te ngaa Ja'a ne bèli-
camèd'a aad'o heka ètu talora miu."✡

*Kètu agama sèra tenge j'ara ho neo pa-
madhe Lasarus*

[9] Èle èèna, dhèu Yahudi ae ka dhu re'a,
na, Yesus ètu rae Betania. Ka dhèu se mai
neo rèdhi Ne, aa neo rèdhi Lasarus kahèi.
Te rèngu tadèngi le, na, Yesus pamamuri
hari le Lasarus nèti mamadhe. [10] Te ngaa
kètu-kètu agama padhue ho neo pamadhe
Lasarus. [11] Te dhèu Yahudi ae dhu tadèngi
le lii palolo lula-nèti Lasarus ne, ka dhèu se
parcaya Yesus. Rèngu se ro'o heka nanene
ama-ama dhèu Yahudi.

*Lamatua Yesus maso asa d'ara kota
Yerusalem sama sèmi dhèu aae-dhèu kapai*

*(Mateos 21:1-11, Markus 11:1-11, Lukas
19:28-40)*

[12] Asa bèli èèna, dhèu ae dhu mai mad-
hutu kalela Paska ètu kota Yerusalem,
tadèngi, na, Yesus neo mai asa era ne'e
kahèi. [13] Ka lasi pare rèu palam ho pake soru
mamai Yesus, sama sèmi Nèngu ne, dhèu
aae-dhèu kapai. Hèia ra pa'oo aa'i-aa'i ra,
aku rèngu na,
"*Hosana!* Ji'i koa-kio Ama Lamatua!
Te Lamatua paj'uj'u d'ara hua iia Na mi
Dhèu Aae Isra'el,
dhu nèti kolongara Lamatua!"✡
[14] Ka Yesus abhu badha keled'ei èni ci'u,
hèia Na manya'e. Se'e se j'aj'i nuka sèmi
dhu suri tèke le ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Ama Lamatua, na,
[15] "Miu dhèu kota Yerusalem, baku mad-
ha'u!
Miu dhèu kota 'Sion' se, ladhe ku asa
nèi!‡
Te Dhèu Aae miu nuka mai nèi!
Nèngu mai manya'e keled'ei èni
ci'u."✡
[16] Lod'o èèna, ana madhutu Yesus re'a
mèka sasoa nèti j'ara se'e se. Te ngaa
bèli-camèd'a, ropa Yesus mamuri hari nèti
mamadhe Na, aa Ama Lamatua ded'e Ne
padedha-dedha, rèngu heka sanèd'e j'ara-
j'ara dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci lula-nèti Nèngu ne. Rèngu sanèd'e
kahèi tatao dhèu ae se mi dedha Yesus.
[17] Lod'o Yesus pamamuri hari Lasarus
nèti mamadhe, hèia Na paroa ne kalua
nèti ro'a dhèu madhe èèna, abhu dhèu ae
dhu sama-sama dènge Yesus. De limuri ne
rèngu lolo palème lula-nèti ngaa dhu uru
èèna rèngu rèdhi dènge musi madha ra.
[18] Nèti èèna ka, ropa Yesus padètu dènge
Yerusalem, dhèu ae mai soru Ne lula rèngu
tadèngi le, na, Nèngu ka dhu tao tadha
malaa èèna. [19] Ka dhèu-dhèu Parisi peka,
na, "Peeh! Ladhe ku laa! Dhèu aa'i-aa'i ètu
rai-haha ne, parai-oru ho neo madhutu Ne!
Bèli-camèd'a èdhi ka dhu j'èra! Ladhe j'aj'i
ka sèmi èèna, èdhi tao tasamia hari?"

*Pèri-pèri dhèu Yunani neo mai paraga
dènge Yesus*

[20] Abhu dhèu Yunani pèri-pèri dhu mai
asa kota Yerusalem palere-lere dènge dhèu
leo, ho neo madhutu kalela Paska ètu èèna.
Ètu èèna, rèngu neo pahaha iisi mi Ama
Lamatua kahèi. [21] Hèia dhèu se mai paraga
dènge Pelipus, dhu rae nèngu ka Betsaida
ètu propensi Galilea. Ra manèngi, aku
rèngu na, "Ji'i neo paraga dènge Yesus."
[22] Ka Pelipus la'e peka dènge Anderias.
Hèia dua ra lasi peka dènge Yesus. [23-24] Ka

* 12:3 Madhutu Alkitab lii Yunani, peka èi hèu mèngi ne, *'nardos'*, dhu uru èèna dhèu tao nèti amo aaj'u hèu mèngi. Alkitab lii Idhonesia peka na, 'narwastu'. Alkitab lii Yunani peka isi boto ne, ca *'litra'*, nuka tèlu ngasu dua nguru lèmi gram, ele boe d'ai ca tenga liter. ✡ 12:3 Lukas 7:37-38 † 12:5 Alkitab lii Yunani peka kab'ua èi hèu mèngi ne, tèlu ngasu *'denari'*. Ca *denari* èèna, sama sèmi gaji tuka ca lod'o. ✡ 12:8 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 15:11 ✡ 12:13 Lii Sod'a Koa-Kio 118:26 ‡ 12:15 Kota Sion, ngara leo nèti kota Yerusalem. ✡ 12:15 Sakaria 9:9

Yesus peka dènge si, aku Nèngu na, “Lod'o
Ja'a d'ai kèna. Ja'a hud'i madhe ku, heka
Ama Lamatua neo ded'e padedha-dedha
Ja'a kèna. Tare'a sèmi èèna! Èdhi pakasame
ku dènge hini èci. Ladhe èdhi sèle hini ca
lamusi, na, hini ne ele iie uuru ku dènge
j'ara boho ètu d'ara rai, heka na muri mai,
hèia na hia hua-hela ae-ae kèna. Ladhe
sèmi boe èèna, hini èèna cue dhoo-dhoo di.
25 Dhèu dhu pahae boe dad'èi Ama Lamatua,
lula nèngu sue ae mamuri na ètu rai-haha
ne, èèna na mamuri na ele iie d'ara. Te ngaa
dhèu dhu sadia tèke eele mamuri rai-haha
na, bèli-camèd'a nèngu abhu mamuri dhu
lèke dhu ma'ète boe.✡ 26 Dhèu dhu neo sab'a
hia Ja'a, nèngu hud'i madhutu Ja'a taruu.
Ja'a ètu mia, na, dhèu pajuu-paleha Ja'a ètu
èèna kahèi. Te ladhe abhu dhèu dhu sab'a
hia Ja'a, èèna na Ama Ku ètu sorga pakab'ua
nèngu.”

*Lamatua Yesus peka mema lula-nèti ma-
madhe Na*

27 Yesus tuhu hari lii padhai Na, peka na,
“D'ara Ja'a susa titu kèna. Te ngaa Ja'a
neo peka ngaa hari? Ja'a hud'i manèngi
ku, peka na, ‘Ama! Patabuli Ja'a, sèna ka
Ja'a baku madhe ku d'ara lai-lai ne,’ do?
Bisa boe! Ja'a manèngi boe sèmi èèna,
lula Nèngu pua Ja'a mai sèna ka madhe.
28 De dhu Ja'a manèngi ka, ‘Ama. Hud'i
laa Ja'a madhutu dad'èi Ama Ku, sèna ka
dhèu aa'i-aa'i ded'e padedha-dedha kolon-
gara Ama.’”

Hèia lii èci nèti dedha-liru peka na, “Ja'a
ded'e padedha-dedha le kolongara Ja'a. Aa
Ja'a neo ded'e padedha-dedha hari kolon-
gara Ja'a.”

29 Ka dhèu ae dhu titu ètu sèra sa, tadèngi
lii ne'e kahèi, hèia ra peka na, “Ira ii! D'oro
nga!”

Cahag'e hari peka na, “Aad'o! Ana pajuu
Lamatua èci nèti sorga padhai lii dènge Ne.”

30 Te ngaa Yesus padhai lii dènge rèngu,
aku Nèngu na, “Lii deo na, lii hia miu, hia
boe Ja'a. 31 Limuri ne, dhèu ètu rai-haha ne
hud'i lasi asa madha Ama Lamatua, sèna ka
Na pama'ète lii langu rèngu. Lamatua neo
babège eele kahèi Dhèu Bhelu dhu paredha
ètu rai-haha ne. 32 Ladhe dhèu ded'e ka
Ja'a ètu aj'u palolo-palèbha, pe Ja'a ère kore
dhèu aa'i-aa'i, sèna ka ra parcaya Ja'a.”
33 (Na padhai lii sèmi ne'e, ho peka j'ara
mamadhe Na.)

34 Ka dhèu ètu sèra karèi, aku rèngu na,
“Ji'i tadèngi ngèdhi le nèti atora Lamatua,
dhu peka na, èèna na Kristus mamuri taruu.
Kristus dènge Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a,
èci èèna ka, do? De, nga tao ka Èu peka
na, ‘Bèli-camèd'a dhèu neo paca'e Dhèu
Rai-haha Tare'a-re'a èèna ètu aj'u palolo-
palèbha?’ Te Nèngu ne, cee?”✡

35 Hèia Yesus dhaa, na, “Nèbhu heka saraa
Ja'a, d'elo heka miu. De lod'o Ja'a dènge
miu era, miu hud'i mamuri mola ku, sèna
ka bhabhelu-katub'a baku hutu nare saraa
dhu ètu d'ara miu. Te dhèu dhu kako ètu
d'ara maroga, ne'a boe la'e asa mia. 36 Lod'o
saraa Ja'a ne era, miu hud'i parcaya ku Ja'a,
sèna ka miu j'aj'i mi dhèu dhu mamuri ètu
d'ara saraa, ho me'a, na, miu neo lami mia.”

Ropa Yesus padhai lii nare, hèia la'e tèke
eele dhèu se'e, sèna ka Nèngu mesa-mesa
na.

*Dhèu Yahudi ro'o boe parcaya Lamatua
Yesus*

37 Masi ka Yesus tao le tadha malaa ae-
ae ètu madha dhèu ae, te ngaa ro'o boe
parcaya Ne. 38 Ne'e ne palèke dènge lii
Yesaya, ca dhèu nèti lii padhai Lamatua,
dhu suri peka na,

“Lamatua! Abhu boe dhèu dhu parcaya lii
padhai ji'i!
Te masi ka Lamatua pad'elo le koasa,
te ngaa dhèu sèra ladhe rèdhi boe
ngaa-ngaa!”✡

39 Nèti èèna ka, limuri ne dhèu Yahudi
cahag'e parcaya boe Lamatua, lèke sèmi
dhu Yesaya suri tèke ètu era leo d'ara sasuri
na, peka na,

40 “Ama Lamatua pabèdhu le d'ara ra,
sèna ka baku rèdhi ngaa-ngaa.
Na soro tèke d'ara ra adhu sèmi hadhu,
sèna ka baku re'a mèu.
Soro tèke si sèmi èèna,
sèna ka baku ra lèpa tenge Ja'a,
aa Ja'a tao boe pabe'a si.”✡

41 Yesaya peka sèmi ne'e, lula nèdhi le
dadedha Yesus, ka na lole mema lula-nèti
Yesus ne.

42 Masi ka sèmi èèna, te ngaa abhu kahèi
dhèu ae dhu parcaya Yesus. Mesa boe
dhèu biasa di, te abhu kahèi ama-ama dhèu

✡ 12:25 Mateos 10:39, 16:25, Markus 8:35, Lukas 9:24, 17:33 ✡ 12:34 Lii Sod'a Koa-Kio 110:4, Yesaya 9:6, Yeskial 37:25, Daniel 7:14 ✡ 12:38 Yesaya 53:1 ✡ 12:40 Yesaya 6:10

Yahudi dhu parcaya Ne. Te ngaa rèngu
mangaku boe Yesus ètu madha dhèu ae,
lula ra madha'u, mage dhèu Parisi babège
eele si nèti d'ara èmu sabaj'a ra. 43 Ama-ama
Yahudi se pusi-pahae boe ho Lamatua koa
si, lula rèngu d'èi risi abhu koa-kad'iri nèti
dhèu rai-haha.

Lii Holo-Nori Lamatua Yesus pad'elo tatao dhèu

44 Ka Yesus padhai lii dènge lii mèdhu,
aku Nèngu na, "Dhèu dhu parcaya Ja'a,
nèngu parcaya boe Ja'a mesa ku, te ngaa
nèngu parcaya kahèi Dhèu dhu pua Ja'a
mai. 45 Te dhèu dhu ladhe nèdhi Ja'a, na,
nèngu ladhe nèdhi kahèi Dhèu dhu pua-
paleha Ja'a. 46 Ja'a mai sèna ka j'aj'i nuka
sèmi saraa ètu rai-haha ne. Ho hud'i laa
dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Ja'a mamuri boe
ètu d'ara maroga. 47 Ladhe abhu dhèu dhu
nanene Lii Holo-Nori Ja'a, te ngaa mad-
hutu boe, na, Ja'a pama'ète boe hahuku
na. Te mamai Ja'a asa rai-haha ne, neo
boe pama'ète hahuku dhèu, te ngaa Ja'a
neo patabuli si nèti koasa sasala-sasigo ra.
48 Te ngaa dhèu aa'i-aa'i dhu tule eele Ja'a,
aa d'èi boe sèmi Lii Holo-Nori Ja'a, pe na
paraga dènge hakim. Te d'ai èle rai-haha
ne, Lii Holo-Nori dhu Ja'a lole kèdhi sèra,
ka dhu pama'ète hahuku mi dedha rèngu
èci-èci. 49 Lula Ja'a dhae padhai lii kèdhi
mèka pake kolongara Ja'a mesa ku. Te ngaa
Ja'a padhai lii kèti kolongara Ama Ku ètu
sorga. Te Nèngu ka dhu pua Ja'a. Aa Nèngu
ka dhu paredha Ja'a, sèna ka Ja'a padhai lii
ngaa. 50 Ja'a ke'a kahèi, na, lii paredha Na
hia mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe. Nèti
èèna ka, lii padhai Ja'a madhutu mola-mola
ngaa dhu Ama Ku pua Ja'a padhai lii."

13

Lamatua Yesus rase haga ana madhutu Na

1 Lod'o kalela Paska dhae d'ai mèka, Yesus
ne'a le, na, d'ai le lod'o ho Nèngu tèke eele
rai-haha ne, aa la'e hari asa Ama Na ètu
sorga. Nèngu sue titu kèna dhèu unu Na
ètu rai-haha ne, toke Na saraka mamuri Na
kateme aae hia mi rèngu.

2 Lod'o èèna, dhèu aae nidhu dadugu-
rariu le Yudas, ana Simon Iskariot, sèna ka
pahie eele Yesus. Ka Yudas dhu pama'ète
le, sèna ka ad'u-ue madha j'ara èèna, ropa
Yesus si madhèdi ra'a-rinu ètu d'ara kalela
Paska.

3 Yesus ne'a mema le, na, Ama Lamatua
pua-paleha Nèngu mai asa rai-haha ne, de
nèbhu heka Nèngu lèpa hari la'e asa Ama
Lamatua. Aa Nèngu ne'a kahèi, na, Ama
Na ètu sorga pangèd'u aa'i le ngaa-ngaa mi
Nèngu. 4 Hèia Yesus kèd'i nèti mei, ka Na tao
eele kodho li'u Na. Nare bèla èci, ho èki mi
lalole na. 5 Ka Na bhori èi asa d'ara bokor
iiki cue. Hèia Na rase haga ana madhutu
Na sèra. Ropa Na rase pamèu nare haga
dhèu èci, Na seka pamango pake bèla dhu
pa'èki ètu lalole Na. 6 Na rase haga si èci-èci.
Ropa d'ai Simon Petrus, ka Simon Petrus
karèi, aku nèngu na, "Ama neo rase haga
ja'a kahèi, do?"

7 Yesus dhaa, peka na, "Deo ne'e ne, èu
dhae me'a mèka ngaa dhu Ja'a tao ne. Te
ngaa nèbhu-nèbhu, èu heka me'a kèna."

8 Te ngaa Petrus pasisu, aku nèngu na,
"Ama baku tao sèmi èèna! Ja'a ko'o boe
Ama rase haga ja'a."

Hèia Yesus peka na, "Ladhe Ja'a rase
pamèu boe haga èu, na, èu bisa boe pa'èki
dènge Ja'a."

9 Ka Simon Petrus dhaa, aku nèngu na,
"Ladhe sèmi èèna, mesa boe haga di. Te
ngaa Ama rase kacui-aai dènge kètu ja'a
kahèi!"

10 Hèia Yesus lii dènge ne, aku Nèngu
na, "Dhèu dhu diu le èi, parluu dhoka rase
haga di. Te ngi'u na mèu le. Mema tare'a
d'ara miu mèu le, te ngaa miu aa'i mi boe."
11 (Yesus peka sèmi ne'e, lula ne'a le cee ka
dhu neo pahie Ne. Nèti èèna ka, Na peka na,
"Miu aa'i mi boe dhu mèu.")

12 Ropa Yesus pamèu nare haga si, hèia
Na silu hari kodho Na, ka madhèdi hari
asa mei. Ka Na karèi ana madhutu Na,
aku Nèngu na, "Tasamia? Ropa Ja'a rase
haga miu, miu me'a sasoa nèti dhu Ja'a tao
ne, do aad'o? 13 Miu tema paroa Ja'a ne,
'Ama Mese' aa 'Lamatua'. Èèna lèke kèna,
lula mema hud'i sèmi èèna ku. 14 Te ngaa
ladhe Mese dènge Lamatua miu ne, rase le
haga miu nuka sèmi ana pua-paleha sa, na,
tasamia hari dènge miu? Miu hud'i lalau-
lalo'o isi-aanga mi èci dènge èci; conto
nuka: miu hud'i èci dènge èci rase haga
mi. 15 Te Ja'a tao le j'ara ne, sèna ka miu
madhutu. Ladhe Ja'a tao tasamia, na, miu

✡ 13:15 Lukas 22:27

hud'i tao sèmi èèna kahèi.✡ [16] Ja'a peka
tare'a-re'a dènge miu. Ca dhèu ènu bisa
boe risi nèti lamatua na. Aa ca dhèu pajuu-
paleha bisa boe risi nèti dhèu dhu pua
nèngu.✡ [17] Lula miu dhu me'a le j'ara se'e,
miu oto ladhe miu tao madhutu.
[18] Ja'a padhai lii boe lula-nèti miu aa'i-
aa'i mi. Ja'a tadhe mèu dhèu dhu Ja'a hag'e
kore. Masi ka sèmi èèna, te ngaa j'ara ne
hud'i j'aj'i ku, sama sèmi dhu suri tèke ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, na,
'Dhèu dhu madhèdi na'a-ninu pa'èci dènge
Ja'a, soro kabodho mi Ja'a le.'✡ [19] Ja'a peka
mema dènge miu, ho ladhe abhu dhèu dhu
la'e tèke eele Ja'a, na, miu bisa parcaya
kèna, na, Ja'a ne, Kristus. [20] Ja'a peka dènge
miu tare'a-re'a kèna, dhèu cee dhu bhoke
d'ara na ho sèmi nare dhèu dhu Ja'a pua, na,
nèngu kahèi sèmi nare Ja'a. Aa cee ka dhu
sèmi nare Ja'a dènge be'a, na, nèngu sèmi
nare kahèi Dhèu dhu pua-paleha Ja'a."✡

*Lamatua Yesus peka mema, na, bèli-
camèd'a abhu dhèu dhu pahie eele Ne*

(Mateos 26:20-25, Markus 14:17-21, Lukas 22:21-23)

[21] Yesus padhai lii nare sèmi èèna, hèia
d'ara Na mulai susa. Ka Na lii, aku Nèngu
na, "Dhu Ja'a peka ne, lèke tare'a. Ca dhèu
nèti miu, èèna na pahie eele Ja'a."
[22] Ropa tadèngi sèmi èèna, hèia ana-ana
madhutu Na palaladha èci dènge èci, te
rèngu malaa. Re'a boe na, cee ka dhu Nèngu
peka. [23] Ètu era ne'e abhu ca dhèu dhu Yesus
sue (nuka ja'a, Yohanis dhu suri sasuri ne).*
Ja'a dhu madhèdi ètu baboa Yesus. [24] Hèia
Simon Petrus pangètu kètu, ho ja'a karèi
Yesus, cee ka dhu Na peka èèna.
[25] Ka ja'a eso padètu dènge Yesus, ho karèi
Ne, "Dhèu dhu Ama peka ne, cee?"
[26] Hèia Yesus dhaa, peka na, "Sèmi ne'e.
Ja'a neo kore roti ca'èta, ho cèb'u asa d'ara
mago ne. Èèna na Ja'a hia mi dhèu dhu
Ja'a peka deo na." Ka Yesus cèb'u nare roti
ne asa d'ara mago, hèia Na j'ole asa Yudas,
ana Simon Iskariot. [27] Ropa sèmi nare roti
ne, hèia dhèu aae nidhu maso asa d'ara
Yudas. Ka Yesus peka dènge ne, "Èu neo
tao ngaa, na, tao ka lai-lai. Pamata ia ka."
[28] Te ngaa dhèu leo dhu madhèdi ètu sèra
re'a rare boe, nga tao ka Yesus padhai lii
sèmi èèna. [29] Lula Yudas dhu tèke doi-dhari,
ka abhu dhu pangee, na, Yesus pua Yudas,
peka na, "Lamu hèli ngaa dhu èdhi parluu,
sèna ka tao pesta Paska." Aa abhu kahèi
dhu pangee, na, Yesus pua Yudas, "Lamu
hia doi d'ai ciki sa, mi dhèu unu boe ngaa-
ngaa sèra."
[30] Ropa Yudas sèmi nare roti ne, hèia la'e
dènge ka. Lod'o nèngu kalua èèna, dhu
mèda le.

Lii paredha dhu hiu

[31] Ropa Yudas la'e, hèia Yesus padhai
lii, aku Nèngu na, "Ja'a ne, Dhèu Rai-
haha Tare'a-re'a. D'ai lod'o kèna, ho Ama
Lamatua ded'e Ja'a padedha-dedha. Aa
nèti j'ara ne'e, dhèu rèdhi dadedha Ama
Lamatua kahèi. [32] Lula Ja'a pa'èki dènge
Ama Lamatua, aa pad'elo dadedha Na, nèti
èèna ka Na ded'e padedha-dedha Ja'a. Na
pamata heka.
[33] Ana aa'i-aa'i! Masi ka Ja'a sue miu titu
kèna, te ngaa nèbhu heka Ja'a pa'ana-lalu
eele miu. Èèna na miu patangi-tenge Ja'a,
te ngaa mèdhi boe. Lii dhu Ja'a peka dènge
miu ne, èci èèna ka dènge dhu Ja'a lole
dènge ama dhèu Yahudi sèra, na, 'Ja'a laku
asa era èci dhu miu bisa mèka madhutu.'✡
[34] Ja'a hia miu lii paredha hiu èci, nuka: *miu
hud'i pasue ku èci dènge èci, sama sèmi Ja'a sue
miu*. De miu hud'i pasue ku èci dènge èci
kahèi.✡ [35] Ladhe miu pasue sèmi èèna, dhèu
aa'i-aa'i bisa re'a, na, miu se, ana madhutu
Ja'a."

*Lamatua Yesus peka tèke, na, Petrus èèna
na pasili Nèngu*

(Mateos 26:31-35, Markus 14:27-31, Lukas 22:31-34)

[36] Ka Simon Petrus karèi, peka na, "Te
Ama neo lamu mia?"
Hèia Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Ja'a laku
asa era èci dhu èu bisa mèka lamu. Te ngaa
lod'o limuri ku, heka èu lamu kèna."
[37] Petrus karèi hari, peka na, "Ama! Nga
tao ka ja'a bisa mèka laku hèi? Te ja'a dhu
pa'èra iisi le ho madhe pala Ama!"
[38] Yesus dhaa, peka na, "Tare'a, do? Èu
neo soro mamuri èu sèna ka madhe pala
Ja'a? Dhu lèke ka sèmi ne'e: manu dhae

✡ 13:16 Mateos 10:24, Lukas 6:40, Yohanis 15:20 ✡ 13:18 Lii Sod'a Koa-Kio 41:10 ✡ 13:20 Mateos 10:40, Markus 9:37, Lukas 9:48, 10:16 * 13:23 Madhutu tradisi gareja dènge a'abhu dhèu d'èlu-mèu sèra, na, 'ana madhutu dhu Yesus sue' èèna, nuka Yohanis. ✡ 13:33 Yohanis 7:34, 8:22-23 ✡ 13:34 Yohanis 15:12, 17, 1 Yohanis 3:23, 2 Yohanis 5

kokotoo mèka, te ngaa èu pasili le tèlu hari,
peka na, èu tadhe boe Ja'a."

14

Abhu boe j'ara leo ho pabe'a dènge Ama;
dhodhoka re Yesus di

1 Yesus padhai lii tabha hari, peka na,
"D'ara miu baku susa. Parcaya mi Ama
Lamatua, aa parcaya mi Ja'a kahèi. 2 Ètu
èmu Ama Ku abhu kama ae-ae. Ladhe era
d'ai boe, tatu Ja'a peka le dènge miu. Ne'e
ne, Ja'a neo laku sadia tèke era hia miu ètu
nèi. 3 Ladhe Ja'a laku aa sadia kore era pea
hia miu, pe Ja'a lèpa hari mai kore miu ho
lati pea asa nèi. Dènge j'ara ne'e, ladhe Ja'a
ètu mia, na, miu ètu èèna kahèi. 4 Miu me'a
le j'ara asa era dhu Ja'a neo laku."

5 Te ngaa Tomas karèi, peka na, "Ama! Ji'i
nge'a boe Ama neo lamu mia. De tasamia ka
ji'i nge'a j'ara ho la'a asa nèi?"

6 Hèia Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Abhu
boe j'ara leo dhu bisa nèti dhèu asa Ama ètu
sorga. Dhodhoka re Ja'a mesa-mesa ku. Te
Ja'a ne ka j'ara asa Ama Lamatua. Ja'a ne
ka kapua mamola. Aa Ja'a ne'e ka dhu hia
dhèu mamuri dhu lèke. 7 Ladhe miu tadhe
mèu Ja'a, na, miu tadhe Ama Ku kahèi. De
karèi nèti deo ne'e ne, miu tadhe Nèngu le,
dènge mèdhi Ne kahèi."

8 Pelipus manèngi, peka na, "Ama Mese!
Pad'elo ku Ama Mu dènge ji'i! Te èèna d'ai
le."

9 Hèia Yesus peka dènge ne, aku Nèngu
na, "Pelipus. Ja'a sama-sama dènge miu
nèbhu nare sange ne'e, te ngaa miu tadhe
iia mèka Ja'a, do? Te dhèu dhu nèdhi le Ja'a,
èèna sama sèmi nèngu nèdhi le Ama Ku. De,
nga tao ka deo na èu peka na, 'Pad'elo ku
Ama Mu dènge ji'i'? 10 Tasamia kèna? Lod'o
Ja'a peka na, Ja'a pa'èki dènge Ama, aa Ama
pa'èki dènge Ja'a, èu parcaya Ja'a, do aad'o?
Lii padhai dhu Ja'a peka dènge miu sèra,
mai boe nèti Ja'a mesa ku, te ngaa mai nèti
Ama Ku. Aa Na pake Ja'a sèna ka sab'a taruu
sasab'a-la'a Na. 11 Parcaya la mi Ja'a ropa
Ja'a peka na, Ja'a dhu pa'èki dènge Ama Ku,
aa Nèngu pa'èki dènge Ja'a kahèi. Te ngaa
ladhe miu bisa boe parcaya sèmi èèna, na,
parcaya la Ja'a, lula miu mèdhi le j'ara-j'ara
dhu Ja'a tao. 12 Lii padhai Ja'a se, lèke! Te
dhèu dhu parcaya Ja'a, èèna na nèngu bisa
tao j'ara dhu Ja'a tao kahèi. Te ngaa, lula
Ja'a laku asa Ama Ku, ka ngaa dhu dhèu tao
sèra, kapai risi nèti dhu Ja'a tao. 13 Miu dhu
pa'èki dènge Ja'a, unu hak pake kolongara
Ja'a. De ladhe miu sabaj'a sad'i manèngi
ngaa èèna ka, pake la kolongara Ja'a,* pe
èèna na Ja'a tao hia miu. Dènge j'ara ne,
Ja'a ded'e Ama Ku padedha-dedha, sèna ka
hud'i laa dhèu aa'i-aa'i re'a. 14 Ja'a peka hari
ca tèka: miu sabaj'a ho sad'i manèngi ngaa
èèna ka, pake kolongara Ja'a, èèna na Ja'a
tao hia miu."

Lamatua Yesus padhadha neo hia mai Roh
Ama Lamatua

15 Yesus peka tabha hari, aku Nèngu na,
"Ladhe miu sue Ja'a, na, miu tao madhutu
lii paredha Ja'a sèra. 16-17 Ja'a manèngi Ama
Ku, sèna ka, lod'o Ja'a dènge heka miu, na,
Nèngu hia miu ca Dhèu Era Sarai-Maena,
sèna ka pad'elo j'ara hia miu. Nèngu ne,
nuka Roh Lamatua, dhu aj'a-nori miu ngaa
dhu lèke. Dhèu cahag'e ètu rai-haha ne ro'o
boe sèmi rare Ne, lula rèngu bisa boe ladhe
rèdhi Nèngu, aa tadhe boe Nèngu. Te ngaa
miu tadhe Ne, lula Na pa'èki dènge miu.
Aa Na muri ètu d'ara miu. Èèna na, Nèngu
dènge miu taa-taa.

18 Dènge sèmi èèna, Ja'a tèke eele boe
miu mesa mi, nuka sèmi ana lalu-eela. Te
ngaa sanèd'e, te bèli-camèd'a Ja'a lèpa hari
mai asa miu. 19 Nèbhu heka, dhèu leo ètu
rai-haha ne rèdhi heka Ja'a. Te ngaa miu
mèdhi Ja'a. Lula Ja'a mamuri hari, miu
abhu mamuri dhu lèke kahèi. 20 Aa ladhe
lod'o Ja'a mamuri hari, miu me'a mèu, na,
Ja'a pa'èki dènge Ama Ku; miu pa'èki dènge
Ja'a; aa Ja'a pa'èki dènge miu kahèi.

21 Dhèu dhu sèmi rare, aa tao madhutu
lii paredha Ja'a sèra, na, nèngu ka dhu sue
Ja'a. Aa Ama Ku sue kahèi dhèu dhu sue
Ja'a. Ja'a sue dhèu èèna kahèi, aa pad'elo
iisi Ja'a dènge ne."

22 Ètu era ne, abhu dhèu èci, ngara na
Yudas. Nèngu ne, Yudas Iskariot boe. Ropa
na tadèngi lii padhai Yesus, hèia na karèi,
aku nèngu na, "Ama neo pad'elo iisi mi ji'i.

* 14:13 Sabaj'a "pake kolongara Ja'a" sasoa na, èdhi sabaj'a madhutu dad'èi Yesus. Èdhi dènge hak ho "pake kolongara Yesus" ladhe èdhi j'aj'i dhèu unu Na, ladhe èdhi mamuri pa'èki taruu dènge Ne, ladhe èdhi nanene Nèngu, dènge parcaya, na, Nèngu madhe ho saku eele sasala-sasigo èdhi. De "pake ngara Yesus" èèna, sama boe dènge sad'i "ale ngara Yesus" di.

Te ngaa tasamia ka Ama pad'elo boe iisi mi
dhèu leo ètu rai-haha ne?"
23 Yesus dhaa, na, "Sèmi ne'e. Dhèu dhu
sue Ja'a, nuka dhèu dhu tao madhutu Lii
Holo-Nori Ja'a. Ama Ku sue nèngu kahèi.
Ka Ja'a dènge Ama Ku mamuri d'ara èci
dènge ne. 24 Te ngaa dhèu dhu sue boe
Ja'a, nèngu madhutu boe Lii Holo-Nori Ja'a
kahèi. Aa'i-aa'i dhu miu tadèngi nèti Ja'a,
mai boe nèti Ja'a, te ngaa mai nèti Ama Ku
dhu pua Ja'a.
25 Ne'e ne Ja'a bera-bera dènge miu era.
Nèti èèna ka, Ja'a peka tèke j'ara se'e dènge
miu. 26 Te ngaa èèna na, Ama Ku pua mai
ca Dhèu Era Sarai-Maena, nuka Roh Mola-
Mèci Na. Roh ne'e ka dhu gati Ja'a ètu rai-
haha ne. Sasab'a Na, nuka: aj'a-nori miu
madha j'ara aa'i-aa'i ra, dènge pasanèd'e
miu j'ara-j'ara dhu Ja'a padhue-padhai le
dènge miu.
27 Pe, ladhe d'ai lod'o Ja'a laku, Ja'a tao
d'ara miu ho mamuri padame dènge mera-
milu. Dhoka Ja'a mesa ku dhu bisa tao d'ara
mera-milu sèmi èèna. Aa'i-aa'i dhu ètu rai-
haha ne bisa boe tao rare d'ara miu mera-
milu sèmi èèna. De miu baku susa, aa baku
madha'u. 28 Miu tadèngi mèdhi le, dhu Ja'a
peka dènge miu, na, 'Ja'a tèke eele miu, te
ngaa èèna na mai hari.' D'ara miu baku
susa. Te ladhe miu sue Ja'a, na, d'ara miu
karej'e-karae, lula Ja'a laku asa Ama Ku.
Ama Ku kapai risi nèti Ja'a ne. 29 Sanèd'e, te
Ja'a dhu peka mema le dènge miu. Dènge
j'ara ne'e, ladhe j'ara se j'aj'i ku, na, miu
bisa parcaya Ja'a. 30 Nèbhu heka, Ja'a padhai
lii heka dènge miu. Te dhèu aae nidhu dhu
mai le. Nèngu nèd'u paredha ètu rai-haha
ne, te ngaa koasa na lèke boe Ja'a. 31 Masi
ka nidhu ne mai, te ngaa Ja'a sab'a taruu
madhutu paredha Ama Ku. Ne'e ne ka dhu
pad'elo dènge dhèu ètu rai-haha ne, na, Ja'a
sue Ama Ku titu kèna.
De mai lati ka!"

15

Lamatua Yesus sama sèmi aj'u anggor

1 Yesus padhai lii, peka na, "Nanene! Miu
dhu pa'èki dènge Ja'a. Ja'a ne sama sèmi
aj'u anggor ca kapua. Te ngaa Ja'a ne,
aj'u anggor dhu lèke!* Aa Ama Ku nuka
sèmi dhèu sab'a oka. 2 De ladhe dhèu peka
na, nèngu dhu pa'èki dènge Ja'a, te ngaa
sab'a boe ngaa-ngaa, Ama Ku core eele ne,
sama sèmi dhèu sab'a oka dhu pare eele aa'i
dadana dhu hua boe. Te ngaa dhèu dhu
pa'èki pa'èra dènge Ja'a, Ama Ku pamèu
kaj'alu ètu d'ara dhèu èèna, nuka sèmi dhèu
sab'a oka poro pabab'a dadana, sèna ka hua
na asa ae.
3 Lii Holo-Nori Ja'a se'e, bisa le pamèu
d'ara miu, èci èèna ka dènge dhèu sab'a
oka dhu pamèu dadana anggor. 4 Miu hud'i
pa'èki taruu ku dènge Ja'a, sama sèmi Ja'a
pa'èki dènge miu. Te dadana dhu pare eele
le nèti laa na, bisa boe hua. Sèmi èèna kahèi
dènge miu. Miu bisa boe tao ngaa èci sa dhu
be'a, ladhe miu pa'èki taruu boe dènge Ja'a.
5 Ja'a sama sèmi aj'u anggor ca kapua.
Miu nuka sèmi dadana nèngu. De dhèu
dhu pa'èki taruu dènge Ja'a, aa Ja'a pa'èki
dènge nèngu kahèi, na, nèngu èci èèna ka
dènge dadana dhu hua ae-ae. Te, ladhe
miu pa'èki taruu boe dènge Ja'a, miu bisa
boe tao ngaa-ngaa dhu be'a. 6 Dhèu dhu
pa'èki boe taruu dènge Ja'a, nèngu cakaraa
dadana èci dhu guna heka. Dadana sèmi
èèna, dhèu poro eele, sèna ka pamango eele
ne. Hèia pakaboko ho core asa d'ara ai,
tunu pakèpu si. 7 Te ngaa ladhe miu pa'èki
pa'èra-èra dènge Ja'a taruu, aa Lii Holo-
Nori Ja'a pea taruu ètu d'ara miu, na, ngaa
dhu miu manèngi mi Ama Lamatua, Na tao
hia miu.
8 Ladhe miu tao j'ara dhu be'a ae-ae, sama
sèmi dadana èci dhu hua ae-ae, èèna ka dhu
ded'e padedha-dedha Ama Lamatua. Dènge
j'ara ne'e, miu pad'elo kahèi, na, miu ana
madhutu Ja'a.
9 Sèmi mia Ama sue Ja'a, sèmi èèna kahèi
Ja'a sue miu. Miu hud'i pa'èki ku pa'èra-èra
dènge Ja'a, sèna ka Ja'a bisa pad'elo dènge
miu sasue Ja'a. 10 Ladhe miu tao madhutu
lii paredha Ja'a sèra, na, miu pa'èki taruu
dènge Ja'a, hèia Ja'a bisa pad'elo sasue
Ja'a mi dedha miu. Èèna nuka sèmi Ja'a
tao madhutu lii paredha Ama Ku, hèia Na
pad'elo sasue Na taruu mi dedha Ja'a.

* 15:1 Ètu d'ara Sasuri *Lii Pajaji Uru Tèka*, dhèu dhu suri sèra d'èi pasoro suku Isra'el dènge aj'u anggor ca kapua, do, oka anggor èci. (Ladhe Sasuri *Lii Sod'a Koa-Kio* 80:8-16; *Yesaya* 5:1-7; *Yermia* 2:21; *Yeskial* 15:1-8, 19:10-14; *Hosea* 10:1; dènge sasuri dhu leo kahèi.) Te ngaa suku-suku Isra'el piku eele nèti j'ara Lamatua dhu lèke. Nèti èèna ka, ètu ne'e Yesus pakasame iisi Na dènge 'aj'u anggor dhu lèke', lula Nèngu sero eele boe j'ara Lamatua.

11 Karèi nèti uru ka, Ja'a peka dènge
miu j'ara se aa'i-aa'i ra, sèna ka d'ara miu
karej'e-karae, sama sèmi d'ara Ja'a. Te
madhutu dad'èi Ja'a, d'ara miu hud'i karej'e
dhu dènge boe too-lane! 12 Lii paredha Ja'a
sèmi ne'e ka: miu hud'i pasue ku èci dènge
èci, sama sèmi Ja'a sue miu.✡ 13 Ladhe dhèu
èci sadia madhe sèna ka angalai na bisa
mamuri, nèngu tatu sue tare'a-re'a angalai
na. Abhu boe sasue dhu risi eele hari sèmi
èèna. 14 Ladhe miu madhutu paredha Ja'a
taruu, miu j'aj'i angalai Ja'a. 15 Ja'a paroa
heka miu, na, 'ana pua-paleha' Ja'a. Te ana
pua-paleha èci, ne'a iia boe dad'èi lamatua
na. Te ngaa Ja'a paroa miu, na, 'angalai'
Ja'a, lula Ja'a bhoke patalele le aa'i-aa'i dhu
Ama Ku peka le dènge Ja'a. 16 Miu pili
boe Ja'a. Te ngaa Ja'a ka dhu pili kore aa
ded'e miu ho pakako sasab'a ne. De miu
hud'i lami tao j'ara be'a ae-ae dhu taha
nare nèbhu. Èèna nuka sèmi aj'u anggor ca
kapua dhu hua na be'a taruu. Ladhe miu tao
ka sèmi èèna, na, ngaa dhu miu manèngi mi
Ama Ku, tatu Na tao hia miu. 17 De dhu Ja'a
paredha miu sèmi ne'e ka: miu hud'i pasue
ku èci dènge èci."

Dhèu rai-haha d'èi boe dhèu unu Lamatua Yesus

18 Yesus lii tabha hari, na, "Ladhe dhèu
ètu rai-haha ne d'èi boe miu, na, sanèd'e,
te karèi nèti uru ka rèngu d'èi boe Ja'a.
19 Ladhe miu sama sèmi dhèu leo ètu rai-
haha ne, tatu ra sue miu. Te ngaa miu sama
boe dènge rèngu. Te Ja'a dhu hag'e kore le
miu, sèna ka cèri eele miu nèti rèngu. Nèti
èèna ka rèngu d'èi boe miu.

20 Baku bhèlu dhu Ja'a peka kore le dènge
miu, na, 'Ca dhèu ana pua-paleha risi boe
nèti lamatua na.' De ladhe rèngu paj'èra
Ja'a, tatu ra paj'èra miu kahèi. Ladhe rèngu
nanene ka Lii Holo-Nori Ja'a, na, rèngu
nanene miu kahèi.✡ 21 Èèna na ra paj'èra
miu, lula miu dhu pa'èki dènge Ja'a. Te
rèngu tadhe boe Nèngu dhu pua Ja'a kahèi.
22 Ladhe Ja'a dhae padhai lii kèdhi mèka
dènge rèngu, aa pad'elo j'ara mamuri dhu
lèke mi rèngu, na, ra pangee taruu, na,
rèngu dènge boe sala ngaa-ngaa. Te ngaa
Ja'a mai le, aa padhai dènge rèngu sèmi
èèna. De ladhe rèngu tao sala, na, rèngu
abhu boe j'ara ho peka na, 'Wee! Ji'i se nge'a
boe, na, dhu ji'i tao sèra, sala.'

23 Dhèu dhu d'èi boe Ja'a, nèngu d'èi boe
Ama Ku kahèi. 24 Ja'a tao kèdhi le tadha
malaa rupa-rupa ètu katanga madha ra,
dhu dhèu leo tao rèdhi mèka. Ladhe Ja'a
tao boe j'ara sèra sa, rèngu sala boe kahèi
ladhe ro'o boe sèmi rare Ja'a. Aa te ngaa
rèngu dhu rèdhi le tadha malaa dhu Ja'a tao
sèra. Masi ka sèmi èèna, te ngaa rèngu d'èi
boe Ja'a, aa d'èi boe Ama Ku ètu sorga kahèi.
25 Te ngaa j'ara se'e se dhu j'aj'i le, sèna ka
madhutu ngaa dhu suri tèke ètu d'ara Atora
Ama Lamatua, dhu peka na, 'Rèngu d'èi boe
Ja'a. Aa te ngaa nanasa rèngu se'e dènge
boe kolo-kapua.'✡

26 Te ngaa Dhèu Era Sarai-Maena èèna neo
mai. Nèngu èèna, nuka Roh dhu tao miu
me'a mèu ngaa dhu lèke. Na mai nèti Ama
Ku. Ladhe Ja'a laku le asa Ama Ku, pe Ja'a
hia Roh Na mai asa miu. Na lole dènge miu
lula-nèti Ja'a. 27 Èèna na miu peka dènge
dhèu lula-nèti Ja'a kahèi, lula miu bera-
bera dènge Ja'a karèi nèti uru j'ara ka.

16

1 Ja'a peka le j'ara se'e dènge miu, sèna ka
miu baku pakaj'èu nèti Ja'a. 2 Èèna na dhèu
Yahudi sèra babège eele miu nèti d'ara èmu
sabaj'a ra. Mesa boe j'ara ne'e di, te bèli-
camèd'a d'ai lod'o na, ladhe dhèu pamadhe
miu, ra pangee, na, rèngu tao j'ara dhu lèke
hia Ama Lamatua. 3 Rèngu tao miu sèmi
èèna, lula rèngu tadhe iia boe Ja'a. Aa rèngu
tadhe boe Ama Ku kahèi. 4 Te ngaa Ja'a peka
le j'ara se'e dènge miu, sèna ka lèpa lod'o
limuri ladhe j'aj'i, miu bisa sanèd'e, na, Ja'a
dhu peka mema le. Te ngaa Ja'a peka uuru
mèka dènge miu, lula Ja'a bera-bera dènge
miu era."

Sasab'a-la'a Roh Lamatua

5 Yesus aj'a tabha hari, peka na, "Limuri
ne, Ja'a neo lèpa asa Nèngu dhu pua Ja'a mai
asa rai-haha ne. Te ngaa abhu boe nèti miu
ca dhèu sa dhu karèi, na, 'Ama neo lamu
mia?' 6 Lula Ja'a dhu peka le dènge miu, nèti
èèna ka d'ara miu susa. 7 Te ngaa, ngaa dhu
Ja'a peka dènge miu ne, lèke tare'a. Ladhe
Ja'a laku, na, miu abhu babe'a na. Te ladhe
Ja'a laku boe, Dhèu Era Sarai-Maena èèna

✡ 15:12 Yohanis 13:34, 15:17, 1 Yohanis 3:23, 2 Yohanis 5
✡ 15:20 Mateos 10:24, Lukas 6:40, Yohanis 13:16
✡ 15:25 Lii Sod'a Koa-Kio 35:19, 69:5

mai boe pad'elo j'ara hia miu. Te ngaa ladhe
Ja'a laku, na, Ja'a hia Ne mai dènge miu.
8 Pe ladhe Na mai, Na bhoke ngangee
dhèu ètu rai-haha ne, ka re'a, na, d'ara
dènge tatao ra, sala. Na pamako si, sèna
ka rèngu madhutu j'ara mamuri dhu lèke.
Aa Na pasanèd'e rèngu, na, ladhe Lamatua
pama'ète lii langu ra, peka na, rèngu se
sala, do sala boe. 9 Dhèu Era Sarai-Maena
èèna pad'elo sasala ra, lula rèngu lèka boe
Ja'a. 10 Nèngu pad'elo j'ara mamuri dhu lèke
kahèi. Lula Ja'a lèpa asa Ama Ku, èèna na
miu mèdhi heka Ja'a. Nèti èèna ka, Dhèu
Era Sarai-Maena ne mai gati Ja'a. 11 Nèngu
peka kahèi, na, Ama Lamatua pama'ète lii
langu dhèu dènge mola, lula Lamatua dhu
pama'ète nare le lii langu dhèu aae nidhu,
dhu paredha rai-haha ne.
12 Abhu j'ara ae era dhu Ja'a neo peka
dènge miu, te ngaa ne'e ne miu dhae bisa
mèka me'a. 13 Te ngaa ladhe Roh dhu
pad'elo j'ara-j'ara dhu lèke èèna mai ka,
Nèngu pad'elo j'ara sèna ka miu bisa me'a
j'ara aa'i-aa'i dhu lèke. Nèngu padhai lii
boe nèti d'ara Na mesa, te ngaa aa'i-aa'i
dhu Na tadèngi sèra mai nèti Ama Ku.
Nèngu neo peka dènge miu kahèi, ngaa dhu
bèli-camèd'a j'aj'i. 14 Nèngu neo ded'e Ja'a
padedha-dedha, lula Na neo bhoke patalele
aa'i hia miu, j'ara dhu lèke lula-nèti Ja'a.
15 Aa'i-aa'i dhu unu Ama Ku, unu Ja'a kahèi.
Nèti èèna ka, Ja'a peka deo na, Roh Lamatua
èèna na bhoke patalele aa'i mèu-mèu j'ara
dhu lèke lula-nèti Ja'a, aa pad'elo dènge
miu."

D'ara miu hud'i susa uru ku, heka abhu karej'e kèna

16 Yesus tuhu hari lii padhai, peka na,
"Nèbhu heka, miu mèdhi heka Ja'a. Te ngaa
nèbhu boe kahèi, miu mèdhi hari Ja'a."
17 Ka ana madhutu Na cahag'e papeka èci
dènge èci, aku rèngu na, "A'abhu Ama èèna,
ngaa kèna? Ka peka na, 'Nèbhu heka, miu
mèdhi heka Ja'a. Te ngaa nèbhu boe kahèi,
miu mèdhi hari Ja'a.' Aa, nga tao ka Na
padhai lii, na, 'Lula Ja'a neo laku asa Ama
Ku'?" 18 Hèia ra pakarèi, peka na, "A'abhu
Na ngaa, dhu peka na, 'nèbhu heka'? Èdhi
te'a boe sasoa na."
19 Te ngaa Yesus dhu ne'a rèngu neo karèi
Ne ca j'ara. Hèia Na karèi, aku Nèngu na,
"Deo na Ja'a peka na, 'Nèbhu heka, miu
mèdhi heka Ja'a. Te ngaa nèbhu boe, miu
mèdhi hari Ja'a kahèi.' Miu pakarèi sèmi
èèna, si?
20 Be'a kahèi, ladhe miu neo me'a sèmi
èèna. Ja'a neo peka dènge miu kahèi sèmi
ne'e: èèna na miu tangi dènge d'ara susa,
te ngaa dhèu leo ètu rai-haha ne karej'e-
karae. Masi ka d'ara miu susa, te ngaa èèna
na d'ara miu karej'e-karae hari. 21 J'ara ne
sama sèmi bhèni ca dhèu kabake pèd'a d'ai
lod'o neo nara iisi. D'ara na rasa bia, lula
d'ai lod'o j'aj'èra na kèna. Te ngaa ladhe
nara iisi nare, na, j'aj'èra na ele. Te d'ara
na karej'e, lula abhu dhèu hiu èci dhu mai
asa rai-haha. 22 Sèmi èèna kahèi dènge miu.
Ne'e ne miu tangi dènge d'ara susa. Te ngaa
nèbhu-nèbhu Ja'a mai paraga hari dènge
miu, ka d'ara miu j'aj'i hari karej'e-karae.
Aa ladhe j'ara ne j'aj'i, abhu boe ca dhèu sa
dhu bisa bhabhae rare d'ara karae miu.
23 Aa ladhe j'ara sèmi sèra j'aj'i, miu
pakarèi heka ngaa-ngaa dènge Ja'a. Tare'a!
Ja'a peka hari dènge miu kèna, na, sad'i
miu manèngi ngaa èèna ka nèti Ama Ku,
pake kolongara Ja'a, èèna na Nèngu tao
sèmi èèna hia miu.* 24 Toke d'ai sange ne'e,
miu dhae manèngi mèka ngaa-ngaa pake
kolongara Ja'a. De manèngi la, sèna ka miu
abhu. Dènge j'ara ne, d'ara miu bisa karej'e
tare'a-re'a."

Lamatua Yesus segi aa'i le koasa ètu rai-haha ne

25 Yesus padhai lii tabha hari, peka na,
"Toke d'ai sange ne'e, Ja'a tema aj'a-nori
miu pake lii pakasame. Te ngaa bèli-
camèd'a d'ai lod'o na, Ja'a aj'a miu pake
heka lii pakasame. Te Ja'a neo peka mola-
mola lula-nèti Ama Ku. 26 Ladhe lod'o
èèna d'ai, na, miu mesa mi dhu sabaj'a ho
manèngi mi Ama Ku pake kolongara Ja'a.
Baku dhoka Ja'a mesa Ku di dhu sabaj'a hia
miu. 27 Te Ama Ku sue miu, lula miu sue Ja'a.
Aa miu me'a mèu, na, Ama Lamatua ka dhu
pua Ja'a. 28 Uru èèna, Ja'a tèke eele Ama Ku,
ho mai pea taha ètu rai-haha ne. Te ngaa

* 16:23 Sabaj'a "pake kolongara Ja'a" sasoa na, èdhi sabaj'a madhutu dad'èi Yesus. Èdhi dènge hak ho "pake kolongara Yesus" ladhe èdhi j'aj'i dhèu unu Na, ladhe èdhi mamuri pa'èki taruu dènge Ne, ladhe èdhi nanene Nèngu, dènge parcaya, na, Nèngu madhe ho saku eele sasala-sasigo èdhi. De "pake ngara Yesus" èèna, sama boe dènge sad'i "ale ngara Yesus" di.

limuri ne, Ja'a neo tèke eele rai-haha ne, ho
laku pea pa'èci hari dènge Ne."
29 Tadèngi rare sèmi ne'e, hèia ana mad-
hutu Yesus se lii, aku rèngu na, "De ne'e ne,
Ama padhai lii mola-mola kèna, aa aj'a-nori
pake heka lii pakasame. 30 Ji'i nge'a, na, Ama
dhu me'a aa'i mèu j'ara-j'ara. Dhèu parluu
heka sèku Ama dènge karèi ngaa-ngaa, lula
Ama dhu me'a uru le ngaa dhu ra neo karèi,
aa lii dhaa na tasa mera mia. J'ara ne peka
dènge ji'i, na, Ama mai nèti Ama Lamatua."
31 Hèia Yesus karèi, aku Nèngu na,
"Tare'a, do? Limuri ne, miu lèka Ja'a, do?
32 Sèmi ne'e. Nèbhu boe, mulai ciki-diki ne,
miu aa'i-aa'i mi rai paceb'a. Ca dhèu-dhèu
ka rai tèke eele Ja'a mesa-mesa ku, ho la'e
lu'u. Masi ka sèmi èèna, Ja'a mesa ku boe,
lula Ama Ku bera-bera dènge Ja'a. 33 Ja'a
peka tèke le j'ara se dènge miu, sèna ka
d'ara miu mera-milu, lula miu dhu pa'èki
dènge Ja'a. Te bèli-camèd'a dhèu ètu rai-
haha ne pasusa dènge paj'èra miu. Te ngaa
pa'èra d'ara miu, lula Ja'a segi aa'i le koasa
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne!"

17

Lamatua Yesus manèngi-mangaj'i hia Nèngu unu Na

1-2 Ropa Yesus padhai lii nare, hèia Na
ladhe asa dedha-liru, ka sabaj'a, peka na:
"Ama Pasue. Lod'o d'ai kèna ho Ama
ded'e Ja'a padedha-dedha. Ja'a ne, Ana
Ama. Ama dhu pangèd'u Ja'a hak, sèna ka
lalau-lalo'o dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.
Ama hia hak ne, sèna ka Ja'a hia mamuri
dhu lèke dhu ma'ète boe mi dhèu aa'i-
aa'i dhu Ama pangèd'u mai ho j'aj'i dhèu
Ja'a. De ne'e ne, Ja'a manèngi sèna ka
Ama ded'e Ja'a padedha-dedha ho pad'elo
dadedha Ama. 3 J'ara abhu mamuri dhu
lèke dhu ma'ète boe, sèmi ne'e: dhèu hud'i
tadhe Ama Ku, nuka Ama Lamatua dhu
lèke. Dhu leo aad'o. Aa rèngu hud'i tadhe
ku Ja'a kahèi, nuka Yesus Kristus, dhu Ama
pua mai asa rai-haha ne. 4 Ja'a pad'elo le
dadedha Ama ètu rai-haha ne. Ja'a pa'èle
le sasab'a dhu Ama pangèd'u mi Ja'a. 5 Uru
èèna, lod'o Èdhi paj'aj'i mèka rai-haha ne,
Ja'a bera-bera le dènge Ama. Lod'o èèna,
dadedha Ja'a èci èèna ka dènge dadedha
Ama. Ne'e ne Ja'a neo lèpa hari asa Ama. De
Ja'a manèngi ho Ama ded'e Ja'a padedha-
dedha, sèna ka dadedha Ja'a sama sèmi uru
èèna."

Lamatua Yesus sabaj'a hia ana madhutu Na

6 Yesus tuhu hari lii sabaj'a, peka na,
"Ama hia le dhèu ètu rai-haha ne, j'aj'i dhèu
Ja'a. Ja'a aj'a-nori si, ho rèngu tadhe Ama.
Rèngu j'aj'i dhèu Ama, hèia Ama pangèd'u
si j'aj'i unu Ja'a kahèi. Ka ra tao madhutu Lii
Holo-Nori Ama. 7 Limuri ne re'a le, na, j'ara
aa'i-aa'i dhu Ama pangèd'u mi Ja'a sèra,
kapua ra nèti Ama. 8 Te Ja'a aj'a kore le
rèngu Lii Holo-Nori dhu Ama hia mi Ja'a.
Rèngu sèmi rare kahèi Lii Holo-Nori se'e.
Re'a kahèi, na, Ja'a mai nèti Ama. Ka ra
parcaya, na, Ama ka dhu pua Ja'a mai asa
rai-haha ne.
9 Ja'a sabaj'a hia rèngu. Ne'e ne, Ja'a
sabaj'a boe hia dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha
ne. Te ngaa Ja'a sabaj'a hia dhèu-dhèu dhu
Ama pangèd'u mi Ja'a, te rèngu se unu Ama.
10 Te aa'i-aa'i unu Ja'a, sèra sa unu Ama
kahèi. Aa aa'i-aa'i unu Ama, sèra sa unu
Ja'a kahèi. Ka dhèu unu Ja'a se, dhu ded'e
Ja'a padedha-dedha. 11 Ja'a pea boe taruu
ètu rai-haha ne, lula nèbhu heka Ja'a lèpa
hari asa Ama Ku. Te ngaa dhèu se hud'i
pea taruu ètu rai-haha ne. Ama dhu mola-
mèci. Ja'a manèngi sèna ka Ama ladhe-
leru si pake koasa dhu Ama pangèd'u le mi
Ja'a. Ja'a manèngi kahèi ho rèngu pa'èki
j'aj'i mi èci, nuka sèmi Ja'a pa'èki j'aj'i mi èci
dènge Ama. 12 Karèi nèti Ja'a ètu rai-haha
ne bera-bera dènge rèngu, Ja'a leru si, lula
rèngu j'aj'i le dhèu Ama. Ja'a j'aga aa sanoro
si, sèna ka rèngu pa'èki taruu dènge Ama.
Abhu boe dhu ele. Dhodhoka Yudas di dhu
cèri eele, madhutu ngaa dhu suri ètu d'ara
Sasuri Ama Lamatua karèi nèti uru èèna.✡
13 Limuri ne, Ja'a neo lèpa hari asa Ama.
Ja'a peka le j'ara se'e lod'o Ja'a ètu rai-haha
ne era. Dènge sèmi ne'e, dhèu unu Ja'a se
d'ara rèngu bisa karej'e-karae taruu, sama
sèmi d'ara Ja'a. 14 Ja'a dhu peka-padhai le
dènge rèngu Lii Holo-Nori Ama. Dhèu leo
ètu rai-haha tèka d'ara dènge dhèu unu
Ja'a, lula mamuri dhèu Ja'a, sama boe dènge
mamuri rèngu. Ja'a sèmi èèna kahèi, te Ja'a
sama boe sèmi dhèu leo ètu rai-haha ne.
15 Ladhe Ja'a sabaj'a, Ja'a manèngi boe ho
Ama more si nèti rai-haha ne. Aad'o! Te

✡ 17:12 Lii Sod'a Koa-Kio 41:9, Yohanis 13:18

ngaa Ja'a manèngi, ho Ama j'aga si, sèna ka
ra pakaj'èu nèti bhabhelu. [16] Rèngu sama
boe dènge dhèu leo ètu rai-haha ne, èci
èèna ka dènge Ja'a dhu sama boe kahèi
dènge dhèu leo ètu rai-haha ne.
[17] Pake ngaa dhu lèke, sèna ka pamèu
d'ara ra. Te dhu lèke ka, Lii Holo-Nori Ama.
[18] Ama ka dhu pua Ja'a mai asa rai-haha ne.
Ka Ja'a pua-paleha rèngu kahèi sèmi èèna,
sèna ka rèngu mamuri pale-lème ètu talora
aae dhèu rai-haha. [19] Ja'a j'aga ngi'u Ja'a ho
mola-mèci taruu hia mi Ama. Dènge j'ara
ne'e, dhèu unu Ja'a j'aga mamuri ra kahèi
sèna ka mola-mèci hia mi Ama. Te Lii Holo-
Nori Ama dhu lèke, dhu tao si ho ra saraka
mamuri rèngu kateme mi Ama."

Lamatua Yesus manèngi-mangaj'i hia dhèu parcaya aa'i-aa'i

[20] Yesus tuhu hari lii manèngi-mangaj'i
Na, aku Nèngu na, "Ja'a sabaj'a, mesa boe
hia mi dhèu limuri ne'e di, te ngaa hia
rèngu dhu lod'o limuri dhu parcaya Ja'a
kahèi, lula lii padhai dhèu se'e.
[21] Ama, Ja'a manèngi sèna ka rèngu aa'i-
aa'i ra bisa pa'èki j'aj'i mi èci, sama sèmi
Èdhi pa'èki j'aj'i èci. Ja'a manèngi sèna
ka rèngu j'aj'i èci dènge Èdhi, ho hud'i laa
dhèu rai-haha ne bisa parcaya, na, Ama
ka dhu pua-paleha Ja'a. [22] Ama pad'elo le
dadedha Ja'a mi dhèu sèra. Ka Ja'a ded'e
le rèngu padedha-dedha sama sèmi Ja'a.
Dènge jara ne'e, rèngu pa'èki j'aj'i èci, sama
sèmi Èdhi kahèi j'aj'i èci. [23] Ja'a pa'èki dènge
rèngu. Ama kahèi pa'èki dènge Ja'a. Rèngu
hud'i pa'èki j'aj'i èci sèmi èèna ku, toke
ra mamuri d'ara èci dènge be'a. Te ladhe
rèngu mamuri d'ara èci sèmi èèna, dhèu leo
ètu rai-haha ne re'a, na, Ama dhu sue si,
nuka sèmi Ama sue Ja'a. Dènge j'ara ne,
rèngu re'a kahèi, na, Ama ku dhu pua Ja'a.
[24] Ama, Ja'a d'èi sèna ka dhèu aa'i-aa'i dhu
Ama pangèd'u le mi Ja'a, bera-bera dènge
Ja'a. Te Ja'a neo, sèna ka rèngu bisa ladhe
rèdhi Ama ded'e Ja'a padedha-dedha. Te
Ama sue Ja'a mema-mema le, lod'o Èdhi
dhae paj'aj'i mèka rai-haha ne.
[25] Ama Pasue dhu d'ara mola. Te ngaa
dhèu ètu rai-haha ne tadhe boe Ama. Ja'a
tadhe Ama. Aa dhèu unu Ja'a re'a kahèi,
na, Ama ka dhu pua Ja'a mai asa rai-haha
ne. [26] Ja'a dhu peka le dènge rèngu, Ama
ne, Cee. Aa èèna na Ja'a loe boe peka dènge
rèngu sèmi èèna, lula Ja'a d'èi ho rèngu re'a
mèu sasue Ama. Te sasue dhu rèngu re'a
rèdhi ne'e ne, èci èèna ka dènge sasue Ama
mi dedha Ja'a, sèna ka hud'i laa Ja'a pa'èki
taruu dènge rèngu."

18

Ra kèpe Lamatua Yesus
(Mateos 26:47-56, Markus 14:43-50, Lukas 22:47-53)

[1] Ropa Yesus manèngi-mangaj'i nare,
hèia la'e palere-lere dènge ana madhutu
Na. Lasi asa d'ara oka cue ètu sebhe loko
Kidron.
[2-3] Lod'o èèna, kètu agama Yahudi sèra
dènge dhèu-dhèu nèti partei agama Parisi
saraka mi Yudas, sordad'u dènge dhèu j'aga
pèri-pèri. Te nèngu neo pahie eele Yesus.
Yudas ne'a oka ne kahèi, lula Yesus pak-
aboko dènge ana madhutu Na ètu era ne'e
pèri-pèri hari le. Ka Yudas si lasi asa oka ne
rèti dènge ob'o, labhu lantera dènge rèka.
[4] Aa te ngaa Yesus dhu ne'a uru le aa'i-aa'i
dhu èèna na j'aj'i. Hèia ara la'e asa madha
rèngu, ka Na lii, peka na, "Miu tenge cee?"
[5] Ka ra b'ala, na, "Ji'i tenge dhèu èci,
ngara na Yesus, nèti rae Nasaret."
Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, "Ja'a ka
ne'e." Lod'o èèna, Yudas dhu titu dènge
dhèu se'e. Nèngu ne'e ka dhu pahie Yesus.
[6] Ropa Yesus peka na, "Ja'a ka ne'e," hèia
dhèu se hari kabodho, ka ra bèbha.
[7] Ka Yesus karèi hari, na, "Miu tenge
cee?"
Hèia dhèu se dhaa, aku rèngu na, "Yesus,
dhèu Nasaret."
[8] Hèia Na peka dènge ra, "Deo na Ja'a peka
kore le, na, Nèngu ka Ja'a ne. De ladhe miu
tenge Ja'a, na, baku kèpe dhèu leo. Hud'i si
lasi." [9] (Nèngu padhai lii sèmi èèna, sèna ka
pamèci dènge ngaa dhu Nèngu peka nèdhi
le, na, "Ama. Aa'i-aa'i dhu Ama pangèd'u le
mi Ja'a, abhu boe èci sa dhu ele.")
[10] Lod'o èèna, Simon Petrus nèti dènge
samala iiki èci. Ka na bete ho neo pare
dhèu. Kabèdhi laa, na pare pama'ète rèu
dhilu g'ana nèti dhèu èci. (Dhèu ne ngara
na Malkus. Nèngu ne, ana pua-paleha nèti
kètu kapai risi agama Yahudi.) [11] Ka Yesus
pua Petrus, aku Nèngu na, "We, Petrus!
Pasaluu hari samala èu èèna asa d'ara sope
la'e. Te Ama Ku dhu peka le, na, Ja'a hud'i
paraga ku dènge j'aj'èra sèmi ne'e ne. De
hud'i laa! Èèna nuka sèmi Nèngu hia Ja'a

galaa èci dhu isi na pèd'u-èd'u. Hud'i laa
Ja'a kinu toke èle."✡

Lere rèti Lamatua Yesus asa madha kètu kapai risi agama

12 Hèia komedhaa, sordad'u dènge dhèu
j'aga aa'i-aa'i ra kèpe Yesus, ka ra èki Ne.
13 Ka lere rèti uuru Ne asa Anas. Anas ne,
ama dhèu èmu Kayafas. Tèu èèna, Kayafas
dhu j'aj'i kètu kapai risi agama Yahudi.
14 Kayafas ne'e ka dhu peka nèdhi le dènge
ama-ama dhèu Yahudi, aku nèngu na, "Be'a
risi hia miu, ladhe dhèu èci madhe pala
dhèu aa'i-aa'i."✡

Petrus pasili, peka na, nèngu tadhe boe Lamatua Yesus

(Mateos 26:69-70, Markus 14:66-68, Lukas 22:55-57)

15 Simon Petrus dhu madhutu Yesus
re limuri palere-lere dènge ana madhutu
Yesus èci, nuka ja'a, Yohanis ne. Lula kètu
kapai risi agama Yahudi tadhe ja'a, nèti
èèna ka ja'a bisa maso kahèi palere-lere
dènge Yesus asa madha èmu na. 16 Te ngaa
Petrus titu ètu li'u, padètu dènge hèb'a
tedhe. Hèia ja'a laku asa li'u, ho peka dènge
dhèu bhèni èci dhu j'aga hèb'a tedhe ne,
sèna ka kèti Petrus asa d'ara. 17 Hèia bhèni
ne karèi Petrus, aku nèngu na, "Wee! Èu ne,
ca dhèu ana madhutu Dhèu nèi, si?"

Te ngaa Petrus dhaa, aku nèngu na,
"Aad'o!"

18 Lod'o èèna lèke dènge hèru pacuhi.
Nèti èèna ka, dhèu madhenga dènge ana
pua-paleha sèra dhu titu manyiru ai. Ka
Petrus la'e manyiru ai sama-sama dènge
rèngu kahèi.

Kètu kapai risi agama parisa Lamatua Yesus

(Mateos 26:59-66, Markus 14:55-64, Lukas 22:66-71)

19 Lod'o èèna, kètu kapai risi dhui nèti
agama Yahudi parisa Yesus lula-nèti a'aj'a
Na, aa lula-nèti ana madhutu Na.

20 Ka Yesus peka dènge nèngu, aku Nèngu
na, "Ja'a peka paled'a, sèna ka dhèu aa'i-
aa'i bisa tadèngi. Ja'a tema aj'a ètu era dhu
biasa dhèu Yahudi èdhi pakaboko, nuka
ètu d'ara èmu sabaj'a èdhi, dènge ètu Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ja'a padhai lii
pahuni kèdhi boe. 21 Nga tao ka èu karèi
Ja'a? Karèi la dhèu-dhèu dhu nanene lii
padhai Ja'a. Te, tatu re'a ngaa dhu Ja'a
peka-padhai."

22 Ropa Na padhai lii sèmi èèna, dhèu
j'aga èci dhu titu ètu èèna, tèb'e Yesus, ka
na peka na, "Èu baku padhai lii sèmi èèna
dènge kètu kapai risi."

23 Ka Yesus b'ala, aku Nèngu na, "Ladhe
Ja'a padhai lii sale, na, pad'elo mia dhu sale
nèti lii padhai deo na. Te ngaa ladhe Ja'a
peka lèke, nga tao ka èu tèb'e Ja'a?"

24 Èle ka, Anas pua dhèu lere Ne asa
Kayafas dhu j'aj'i kètu kapai risi agama
Yahudi. Lod'o lere rèti Ne, Yesus dhu ra èki
era.

Petrus pasili hari, peka na, nèngu tadhe boe Lamatua Yesus

(Mateos 26:71-75, Markus 14:69-72, Lukas 22:58-62)

25 Lod'o èèna, Simon Petrus titu manyiru
ai era. Ka dhèu leo dhu ètu èèna, karèi
ne, aku nèngu na, "Èu ne, ca dhèu nèti ana
madhutu Dhèu nèi, si?"

Te ngaa Petrus pasili, peka na, "Aad'o!"

26 Ètu era ne'e, abhu kahèi dhèu sab'a èci
nèti kètu kapai risi agama Yahudi. Nèngu
ne, pa'a'ari kahèi dènge dhèu dhu Petrus
pare pama'ète rèu dhilu na. Hèia dhèu ne
karèi Petrus, peka na, "Waa! Deo na, èu ne
ètu d'ara oka nèi, si? Te ja'a kèdhi èu ètu
nèi!"

27 Te ngaa Petrus pasili hari, hèia manu
kokotoo dènge.

Lamatua Yesus ètu madha gubernur Pilatus

(Mateos 27:1-2,11-14, Markus 15:1-5, Lukas 23:1-5)

28 D'ara mad'ae aae era, lere rèti Yesus
nèti Kayafas asa èmu jabatan gubernur ètu
benteng sordad'u Roma.* Dhèu Yahudi se
maso boe asa èmu dhèu Roma, te èèna
pakaj'alu rèngu. Te ladhe ra maso, na,
rèngu bisa boe ra'a pesta Paska. 29 Hèia
gubernur Pilatus la'e asa li'u paraga dènge
dhèu Yahudi se. Ka na karèi, aku nèngu
na, "Miu pèci sasala ngaa mi dedha Dhèu
ne'e?"

30 Hèia ra b'ala, peka na, "Sèmi ne'e, ama.
Ladhe Nèngu ne dhèu bhelu-katub'a boe,
na, tatu ji'i mai boe asa madha ama. Ngaa
hari ji'i mai saraka Ne asa kacui-aai ama."

✡ 18:11 Mateos 26:39, Markus 14:36, Lukas 22:42 ✡ 18:14 Yohanis 11:49-50 * 18:28 Benteng era pea sordad'u Roma, madhutu lii Latin na, *praetorium*.

31 Ka gubernur peka dènge dhèu se, na,
“Sèmi ne'e. Hud'i laa miu ka dhu uri
lii langu Na, madhutu atora miu dhèu
Yahudi.”

Hèia ama-ama dhèu Yahudi se, peka na,
“Bisa boe ama. Ji'i dhèu Yahudi dènge heka
hak ho pama'ète hahuku madhe. Dhoka
miu dhèu paredha Roma di dhu dènge hak
èèna.” 32 (Lii padhai lii rèngu èèna, palèke
dènge lii padhai dhu uru èèna Yesus peka
nèdhi le. Te Nèngu dhu peka le dènge dhèu
unu Na sèra, na, Nèngu madhe madhutu
j'ara paredha Roma, nuka ra paku Ne ètu
aj'u palolo-palèbha.)✡

33 Hèia gubernur maso hari asa d'ara ben-
teng sordad'u. Ka na paroa Yesus, hèia
na karèi, peka na, “Èu ne, dhèu aae dhèu
Yahudi, do?”

34 Te ngaa Yesus karèi ne, aku Nèngu na,
“Ama ka peka sèmi èèna, do abhu dhèu leo
ka dhu peka dènge ama lula-nèti Ja'a?”

35 Hèia gubernur dhaa, na, “Eee! Ja'a ne
dhèu Yahudi boe. Ana kabarai Èu mesa Mu
ka dhu saraka Èu. Ngaa hari kètu agama
Yahudi sèra. Èu ne, tao sala ngaa? Èu peka
sèku!”

36 Ka Yesus peka na, “Ja'a ne, dhèu aae boe
nèti rai-haha ne. Te ladhe Ja'a j'aj'i dhèu
aae sama sèmi èèna, tatu dhèu-dhèu Ja'a
palab'a le, ka dhèu Yahudi kèpe boe Ja'a.
Tare'a, Ja'a ne Dhèu Aae. Te ngaa ca dhèu
sa ètu rai-haha ne ded'e boe Ja'a.”

37 Hèia gubernur karèi hari, peka na, “De
Èu ne, Dhèu Aae, do?”

Ka Yesus dhaa, aku Nèngu na, “Ama unu
mu ka dhu peka, na, Ja'a ne Dhèu Aae.
Dhu lèke ka, rara iisi Ja'a ne, sèna ka j'aj'i
Dhèu Aae. Ja'a mai asa rai-haha ne ho j'aj'i
Dhèu Aae, sèna ka Ja'a peka-padhai j'ara-
j'ara dhu lèke. Dhèu aa'i-aa'i dhu kèpe
pa'èra j'ara-j'ara dhu lèke, rèngu sèra ka
dhu nanene Ja'a.”

38 Ka gubernur karèi, peka na, “Dhu lèke
èèna, sèmi ngaa sa?”

Ra pama'ète hahuku madhe mi Lamatua Yesus

(Mateos 27:15-31, Markus 15:6-20, Lukas 23:13-25)

(38b) Ropa gubernur Pilatus padhai lii nare,
hèia kalua hari la'e asa dhèu Yahudi sèra.
Ka na peka, “Ja'a parisa le Nèngu, te ngaa
abhu boe sasala Na èci sa.

39 Te ngaa miu dhu tema le, tèu mai-tèu
mai lod'o d'ai pesta Paska sèmi ne'e, ja'a
patabuli ana bèdho ca dhèu hia miu. De
tèu ne'e mo'o sèna ka ja'a patabuli dhèu aae
Yahudi miu, do tasamia?”

40 Ka aa'i-aa'i ra pa'oo-parodha, peka
na, “Baku patabuli Dhèu èèna! Patabuli
Barabas di!” Barabas ne, ca dhèu dhu bhelu
titu kèna.†

19

1 Èle èèna ka, gubernur Pilatus pua sor-
dad'u na lasi kalabhe Yesus pake gui.*
2-3 Aa sordad'u se'e rare kalai aj'u padhudhu
kahèi, ho ènyu tao solo. Ka ra lalilu solo ne
mi kètu Yesus, nuka sèmi rèngu neo ded'e
dhèu aae hiu dhu pake solo dhèu aae. Aa te
ngaa sasoa na, ra neo pahahe Ne di. Hèia ra
papake Yesus kodho madhera èci dhu mea
sanama mangèru, nuka sèmi dhèu aae biasa
pake. Aa ra sasei Ne, peka na, “Tabea, dhèu
aae Yahudi!” Sordad'u se tèb'e Ne g'ana-
kariu kahèi.

4 Ka gubernur la'e hari catèka peka dènge
dhèu ae sèra, aku nèngu na, “Sèmi ne'e!
Ja'a kèti Ne asa li'u hia miu. Te ngaa miu
hud'i me'a ku, na, ja'a parisa kore le, te
ngaa abhu boe sasala Na èci sa.” 5 Ropa
rèti Yesus asa li'u, Nèngu dhu pake era solo
padhudhu dènge kodho madhera dhu mea
sanama mangèru. Hèia gubernur lii dènge
dhèu ae se, peka na, “Ladhe ku, Dhèu ne.”

6 Ropa kètu agama dènge dhèu mad-
henga Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i sèra
ladhe rèdhi Yesus, hèia ra pa'oo-parodha
palere-lere, peka na, “Pamadhe Ne! Paku
ètu aj'u palolo-palèbha!”

Te ngaa gubernur peka dènge ra, aku
nèngu na, “Hud'i laa miu ka dhu mèti Ne,
lami pamadhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha.

✡ 18:32 Yohanis 3:14, 12:32-33 † 18:40 Dhèu dhu bhelu titu kèna ètu lii Yunani abhu dua sasoa, nuka: 1) parapo dhu mana'u mèdha-panyau dhèu dènge j'ara laka-seti, aa 2) dhèu dhu pake rèka ho babèga eele dhèu paredha Roma. Ètu *Lukas* 23:19 peka na, Barabas ne, pamadhe dhèu, dènge lab'a dhèu paredha Roma kahèi. * 19:1 Sordad'u Roma pake gui dhu èpi nèti ka'uri badha, pèri-pèri loa. Hèia ra èki dènge rui dhu mariu, do tamèru dhu padhudhu ètu suu dhari se. Ladhe hake pahari-pahari, ka'uri dhèu bisa laho mae-mae. Dhèu Yahudi ladhe hake dhèu, dhoka èpa nguru hari di. Te ngaa sordad'u Roma se hake dhu dènge boe too.

Te ja'a abhu boe sasala Na èci sa, dhu palèke
dènge hahuku madhe."
7 Dhèu Yahudi dhaa, aku rèngu na, "Ji'i
dènge Atora nèti Ama Lamatua. Madhutu
Atora ne, Dhèu ne hud'i madhe ku, lula Na
ded'e iisi Na j'aj'i Ana Ama Lamatua."
8 Ropa gubernur tadèngi lii padhai ra,
hèia asa na madha'u. 9 Ka la'e hari asa d'ara
benteng, hèia na karèi Yesus, peka na, "Èu
ne, dhèu mia?" Te ngaa Yesus bhoka boe
hèb'a.
10 Ka gubernur jèke Yesus, peka na, "Eeh!
Nga tao ka Èu b'ala boe ja'a? Èu dhu me'a,
si? Ja'a ne, dènge koasa pamadhe Èu, do,
patabuli Èu."
11 Hèia Yesus b'ala, peka na, "Sèmi ne'e,
ama. Ladhe ama dhu dènge koasa sèmi
èèna, na, lula ama abhu koasa nèti Ama
Lamatua ètu sorga. Te dhodhoka Nèngu
di dhu hia ama koasa èèna, sèna ka tao
ngaa èci sa hia mi Ja'a ne. Te ngaa dhèu
dhu saraka Ja'a asa ama, rèngu sèra ka dhu
pasae sasala bia risi."
12 Karèi nèti èèna ka, gubernur tenge j'ara
ho patabuli Yesus. Te ngaa dhèu Yahudi
se pa'oo palere-lere, aku rèngu na, "Ladhe
ama patabuli Dhèu ne, tatu ama dhu pa'an-
galai boe dènge dhèu aae kapai, Keser. Te
dhèu dhu ded'e ngi'u na j'aj'i dhèu aae,
nèngu èèna lab'a Keser."
13 Ka ropa gubernur tadèngi lii padhai
dhèu se, hèia na pua rèti Yesus asa li'u. Ka
gubernur madhèdi ètu kadera pama'ète lii,
ètu era èci dhu ra pangare na, "Tana Lapang
nèti Hadhu Kabela". (Madhutu lii Aram,
ngara na *Gabata*.)
14 Lod'o èèna, lèke dènge Lod'o Sadia
Kalela Paska. Pe d'ara lod'o titu mera sa,
gubernur peka dènge dhèu Yahudi sèra,
aku nèngu na, "Ladhe ku laa! Nèngu ne,
dhèu aae miu!"
15 Te ngaa rèngu asa hoe pa'oo-parodha
peka na, "Mèti Ne, asa li'u mai! Pamadhe
Ne! Paku Ne asa aj'u palolo-palèbha!"
Hèia gubernur papane si, peka na, "De
tasamia? Miu d'èi, ladhe ja'a pamadhe
dhèu aae miu ne, do?"
Ka kètu agama Yahudi se b'ala, peka na,
"Dhèu aae ji'i dhodhoka ca dhèu di, nuka
Keser! Dhèu leo aad'o!" 16 Hèia gubernur
hia Yesus asa sordad'u sèra, sèna ka ra paku
pamadhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha.

Ra paku Lamatua Yesus ètu aj'u palolo-palèbha

(Mateos 27:32-44, Markus 15:21-32, Lukas 23:26-43)

(16b) Hèia sordad'u se sèmi rare Yesus. 17 Ka
Yesus pasae aj'u palolo-palèbha Na la'e asa
li'u kota. Lasi asa era èci dhu ngara na, "Era
Rui Kètu". (Madhutu lii Aram, era ne ngara
na, *Golgota*.)
18 D'ai era èèna, ra paku Yesus ètu aj'u
palolo-palèbha èci. Dhèu se paku kahèi
dhèu leo dhèu dua. Èci re sebhe g'ana, aa
ca dhèu hari re sebhe kariu Yesus. Ka Yesus
ètu talora rèngu dua ra. 19 Ka gubernur
paredha sordad'u na sèra, suri ètu papa èci,
ho paku re dedha kètu Yesus. Ètu papa ne
ra suri, peka na,

"Yesus, dhèu Nasaret. Nèngu ne, Dhèu Aae dhèu Yahudi"

20 Rèngu suri ètu papa ne pake tèlu lii,
nuka: lii Aram, lii Yunani, dènge lii Latin.
Dhèu Yahudi ae ka dhu baca sasuri ne, lula
era mamadhe Yesus ne, padètu dènge kota
Yerusalem. 21 Te ngaa kètu agama Yahudi
sèra ro'o boe. Ka lasi peka dènge gubernur,
aku rèngu na, "Ama! Baku suri 'Dhèu Aae
nèti dhèu Yahudi'! Be'a risi suri laa peka
na, 'Dhèu ne peka na, nèngu dhèu aae nèti
dhèu Yahudi.'"
22 Te ngaa gubernur dhaa, aku nèngu na,
"Ja'a ka dhu pua si suri sèmi èèna. De hud'i
ka laa!"
23 Ropa sordad'u paku rare Yesus ètu
aj'u palolo-palèbha, hèia ra pabagi mèdha-
papake Na mi èpa pala. Ca dhèu sordad'u
abhu ca pala. Hèia rare kodho li'u Na, dhu
j'au boe, dhu manènu kateme nèti dedha.
24 Ka ra papeka, aku rèngu na, "Èdhi baku ciu
eele kodho Na. Be'a risi ère lot, sèna ka te'a,
na, cee ka dhu abhu." Èèna j'aj'i madhutu
sèmi dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Ama
Lamatua, dhu peka na,
"Rèngu pabagi mèdha-papake ja'a,
ka ra ère lot ho abhu kodho ja'a."
Hèia sordad'u se tao madhutu sèmi èèna
ka.✡

Lamatua Yesus pua Yohanis ladhe-leru ina Na

25 Ètu era ne'e, abhu kahèi dhèu bhèni
pèri-pèri dhu titu. Rèngu se, nuka: ina
Yesus, ina iiki Yesus, Maria dhèu èmu
Klopas, dènge Maria nèti rae Magdala.
26 Yesus ladhe nèdhi ina Na dhu titu ètu

✡ 19:24 Lii Sod'a Koa-Kio 22:19

èèna, sama-sama dènge ja'a, Yohanis, nuka
ana madhutu dhu Nèngu sue. Ka Yesus lii
dènge ina Na, aku Nèngu na, "Ina. Nèngu
ne, ana mu."
27 Hèia Yesus lii dènge ja'a, peka na,
"Yohanis. Nèti deo ne'e, tao laa nèngu sèmi
ina èu!" Ka karèi nèti lod'o èèna, ina Yesus
pea dènge ja'a.

Mamadhe Lamatua Yesus
(Mateos 27:45-56, Markus 15:33-41, Lukas 23:44-49)

28 Èle èèna ka, Yesus ne'a le, na, Nèngu
sab'a nare aa'i le sasab'a-la'a Na. Se'e se
pamèci dènge aa'i-aa'i dhu suri ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua karèi nèti
uru ka. Hèia Yesus peka, na, "Ja'a koko-
kamango."✡
29 Ètu era ne'e abhu èi anggor manyilu ètu
d'ara g'ala iiki cue. Ka sordad'u sèra rare
ula ho cèb'u asa èi anggor, hèia èki† mi suu
aj'u ca laa, ka j'ole asa hèb'a Na. 30 Ropa
Yesus camuci nare, hèia Na lii, aku Nèngu
na, "Èle kèna." Hèia kètu Na loe, ka ma'ète
a'ae.

Sordad'u kèj'i Yesus ètu aj'u palolo-palèbha

31 Lod'o èèna lèke hari Jumat. Mad-
hutu atora agama, dhèu Yahudi hud'i sa-
dia mema d'ara lod'o èèna, sèna ka bèli
èèna rèngu soru lod'o sabaj'a ra. Nèti
èèna ka, ro'o boe tèke eele ngi'u aae dhèu
madhe, kadhoe tèke ètu aj'u palolo-palèbha
lèke dènge lod'o sabaj'a. Te lod'o sabaj'a
èèna, lod'o be'a. De ama-ama dhèu Yahudi
manèngi gubernur, sèna ka pua dhèu lasi
hake papadhe haga dhèu ètu aj'u palolo-
palèbha. Dènge j'ara sèmi ne'e, rèngu
madhe malai, ho dhèu bisa papuru ngi'u
aae ra nèti aj'u palolo-palèbha ako lod'o aae
era. 32 Hèia sordad'u se lasi asa era èèna. Ka
ra hake papadhe uru haga dhèu dua sèra,
dhu paku sama-sama dènge Yesus. 33 Te
ngaa ropa ra d'ai Yesus, rèdhi, na, Yesus
dhu madhe le. Nèti èèna ka, rèngu hake
papadhe boe haga Na. 34 Te ngaa sordad'u ca
dhèu nare kapoke na, hèia kèj'i d'ara karasa
Yesus. Ka raa kalua, aa èi kalua kahèi.
35 (Ja'a ne'e ka dhu ladhe kèdhi dènge
musi madha ku. Ja'a kèdhi aa'i, aa dhu ja'a
suri ne lèke tare'a-re'a. Te ja'a ke'a mèu
ngaa dhu ja'a lolo ne lèke mola-mola, sèna
ka miu bisa parcaya lii padhai ja'a.) 36 J'ara
se'e aa'i-aa'i j'aj'i, lula Sasuri Ama Lamatua
dhu suri, na, "Rui Na ca laa sa, padhe boe."✡
37 Ètu era leo d'ara Sasuri Mola-Mèci ne, suri
kahèi, peka na, "Èèna rèngu ladhe rèdhi
dhèu dhu ra kèj'i ne."✡

Ra padhane Lamatua Yesus
(Mateos 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56)

38 Abhu dhèu èci ngara na Yusuf, nèti
rae Arimatea. Nèngu ana madhutu Yesus
kahèi. Te ngaa na madhutu pahuni-
pahuni, lula madha'u dènge ama-ama dhèu
Yahudi. Yusuf la'e asa gubernur Pilatus,
manèngi ijin sèna ka bisa nèti ngi'u aae
Yesus. Gubernur d'èi kahèi. Ka Yusuf la'e
papuru ngi'u aae Yesus, hèia ded'e nèti.
39 Nikodemus la'e sama-sama dènge Yusuf
kahèi. Nikodemus ne'e ka dhu uru èèna
la'e paraga dènge Yesus re mèda. Na hèli
rampe ae titu kèna, pe d'ai tèlu nguru tèlu
kilo sa, sèna ka tao mi ngi'u aae Yesus.‡
40 Hèia ra hèlu ngi'u aae Yesus dènge bèla
halus. Ladhe hèlu ca tèka, ra tao rampe la'a.
Rèngu tao sèmi ne'e, madhutu ad'a dhèu
Yahudi ladhe padhane dhèu madhe.
41 Kaj'èu boe nèti era Yesus madhe ne,
abhu oka bunga cue. Ètu d'ara oka ne, dhèu
heka pae rare ro'a dhèu madhe kèna. Ra
padhane rèdhi mèka dhèu èci sa ètu d'ara
ro'a èèna. 42 Lod'o èèna, lod'o sadia dhèu
Yahudi ho soru lod'o sabaj'a ra, oe èle kèna.
Nèti èèna ka, dhèu se tèke ngi'u aae Yesus
ètu d'ara ro'a èèna, te era èèna kaj'èu boe.

20

Lamatua Yesus mamuri hari!
(Mateos 28:1-8, Markus 16:1-8, Lukas 24:1-12)

✡ 19:28 Lii Sod'a Koa-Kio 69:22, 22:16 † 19:29 Lii Yunani peka na, dhèu se lui ula ne ètu suu aj'u *hussopos*. Aj'u *hussopos* ne, dhèu Yahudi tema pake ètu d'ara acara ad'a, lula aj'u ne hèu mèngi. Aj'u ne madhera na pe dua nguru toke èpa nguru cm sa. Baca lula-nèti *hussopos* buli *Kalua nèti Masir* 12:22; *Atora nèti Kètu Agama sèra* 14:4, 6, 49-52; *Sensus* 19:2-6; (banding dènge *Ibrani* 9:19); *Lii Sod'a Koa-Kio* 51:7. ✡ 19:36 Kalua nèti Masir 12:46, Sensus 9:12, Lii Sod'a Koa-Kio 34:21 ✡ 19:37 Sakaria 12:10, Rai-haha Rupa Hiu 1:7 ‡ 19:39 Lii Yunani peka, 'cangasu *litras*', nuka 32,7 kilo. Rampe ne madhutu lii Yunani na, rèngu pab'ali dènge *smurna* (nuka raa aj'u hèu mèngi) dènge *aloe* (nuka raa nèti aj'u hèu mèngi, oe sèmi ai na'a sa). Baca lula-nèti Nikodemus ne ètu *Yohanis* 3:1-21.

[1] Hari Migu, nuka lod'o partama ètu d'ara
migu èèna. Mad'ae aae era, Maria nèti
rae Magdala la'e asa ro'a Yesus. D'ai era
èèna, ladhe nèdhi hadhu aae dhu pake
katange ro'a, hari eele nèti era na. [2] Hèia
na rai lèpa hari la'e paraga dènge Simon
Petrus aa dènge ja'a, nuka ana madhutu
dhu Yesus sue, ka na peka, "Dhèu mana'u
rèti le Lamatua èdhi nèti ro'a Na! Te'a boe
rèngu tèke Ne ètu mia!"

[3] Ka ja'a dènge Petrus rai la'a asa era ro'a
èèna. [4] Ji'i rai palere-lere, te ngaa ja'a malai
risi, ka d'ai uuru ro'a èèna. [5] Te ngaa laku
boe asa d'ara ro'a, dhoka patigi nèti li'u di.
Ètu d'ara ro'a, ja'a ladhe kèdhi bèla halus
dhu ra pake hèlu mi ngi'u aae Yesus.

[6] Te ngaa ropa Petrus d'ai, la'e dènge asa
d'ara. Nèdhi bèla halus dhu ètu èèna kahèi.
[7] Nèdhi kahèi lesu dhu ra pahutu kètu Yesus.
Te ngaa lesu ne dhu lèpe ètu era leo nèti
bèla halus ne. [8] Hèia ja'a, dhu d'ai uuru
ro'a, maso madhutu kahèi asa d'ara. Ropa
ladhe kèdhi aa'i-aa'i se, ka ja'a parcaya lii
padhadha dhu uru èèna Yesus peka mema,
na, bèli-camèd'a Nèngu mamuri hari nèti
mamadhe Na. [9] Te lod'o èèna, ji'i dhu j'aj'i
ana madhutu Na, dhae nge'a mèka sasoa
nèti isi Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua,
dhu suri mema, peka na, Kristus hud'i ma-
muri hari ku nèti mamadhe Na. [10] Èle ka, ji'i
dua mi lèpa.

Lamatua Yesus pad'elo ngi'u Na mi Maria nèti rae Magdala

(Mateos 28:9-10, Markus 16:9-11)

[11] Te ngaa Maria titu era ètu li'u ro'a èèna.
Nèngu tangi taruu. Ka na patigi asa d'ara
ro'a ne, aa na tangi era. [12] Ladhe nèdhi ana
pajuu Ama Lamatua nèti sorga dhèu dua.
Ana pajuu se, pake mèdha-papake pudhi.
Dua ra madhèdi ètu era dhu ca lod'o ni dhèu
paj'unu ngi'u aae Yesus. Ca dhèu madhèdi
re era kètu, aa èci hari dhu madhèdi re era
haga. [13] Ana pajuu se karèi Maria, aku rèngu
na, "Nga tao ka èu tangi?"

Hèia Maria dhaa, peka na, "Ja'a tangi,
lula dhèu ded'e rèti ngi'u aae Lamatua ja'a.
Te ngaa ke'a boe ra tèke Ne ètu mia." [14] Ropa
na padhai lii nare, nèngu kabib'a asa li'u. Ka
ladhe nèdhi ca dhèu dhu titu ètu èèna, te
ngaa ne'a boe, na, Dhèu ne, nuka Yesus.

[15] Hèia Yesus karèi ne, peka na, "Nga tao
ka èu tangi? Te èu tenge cee?"

Maria pangee, na, Nèngu ne dhèu mad-
henga oka. Ka Maria pamako dhèu ne, aku
nèngu na, "Ama. Ladhe ama ka ded'e mèti
ngi'u aae Na, peka ku laa, ama tèke Ne ètu
mia. Hud'i laa laku ded'e kèti Ne asa era leo,
sèna ka padhane Ne pabe'a-be'a. Sue laa,
ama!"

[16] Ka Yesus paroa ne, peka na, "Maria."

Hèia na kabèli ladhe asa Yesus, ka na lii,
aku nèngu na, *"Raboni!"* (Lii Aram, sasoa na,
"Mese ja'a!")

[17] Yesus peka dènge ne, "Baku g'ag'e ku
Ja'a, te Ja'a dhae ca'e mèka laku asa Ama
Ku ètu sorga. Te ngaa lamu uuru ku peka
dènge angalai Ja'a sèra, na, 'Ja'a neo ca'e
laku asa Ama Ku. Nèngu èèna, Ama miu
kahèi. Nèngu èèna, Ama Lamatua Ja'a. De
Nèngu, Ama Lamatua miu kahèi.'"

[18] Èle ka, Maria, dhèu Magdala èèna, la'e
lolo dènge ana madhutu Yesus sèra, peka
na, "Ja'a paraga le dènge Lamatua èdhi,
Yesus!" Ka na peka dènge rèngu lii moa
Yesus.

Lamatua Yesus pad'elo iisi mi ana madhutu Na

(Mateos 28:16-20, Markus 16:14-18, Lukas 24:36-49)

[19] Lod'o èèna, lèke dènge hari Migu, nuka
lod'o partama ètu d'ara migu èèna. Lod'o
heka cèna kèna, ka ana madhutu Yesus
pakaboko. Rèngu patèke babèdho èmu
ne pa'èra-èra, lula rèngu madha'u dènge
ama-ama dhèu Yahudi. Re'a rare boe, na,
Yesus titu ètu talora aae rèngu, ka Na lii,
aku Nèngu na, "Saloom!" [20] Ropa Yesus
padhai lii nare dènge rèngu sèmi èèna, hèia
Na pad'elo nu'a dhu ètu kacui-aai dènge
karasa Na. Ana madhutu Na karej'e titu
kèna, ropa ladhe rèdhi Lamatua rèngu. [21] Ka
Yesus peka dènge rèngu, na, "Hud'i laa miu
mamuri dame dènge mera-milu. Sanèd'e,
te Ama Ku pua-paleha Ja'a tasamia, na, Ja'a
pua-paleha miu sèmi èèna kahèi." [22] Padhai
lii nare sèmi èèna, ka Na ara padètu la'e
asa rèngu, hèia Na tiu a'ae Na mi rèngu
èci-èci. Hèia Na padhai lii, peka na, "Ja'a
pangèd'u miu Roh Lamatua dhu Mola-Mèci.
Sèmi mere Ne. [23] De, ladhe miu pabhèlu
eele sasala dhèu, na, sasala ne ele le, te
Ama Lamatua saku eele sasala èèna kahèi.

✡ 20:23 Mateos 16:19, 18:18

Te ngaa ladhe miu mo'o boe pabhèlu eele sasala dhèu, na, Lamatua saku eele boe sasala sèra kahèi."✡

Lamatua Yesus dènge Tomas

24 Ca dhèu nèti ana madhutu Yesus canguru dua sèra, ngara na Tomas. Ra pangare na, 'ana kembar' kahèi. Ropa Yesus pad'elo iisi Na dènge ana madhutu dhu leo sèra, Tomas aad'o. 25 Nèti èèna ka, ropa angalai na sèra peka dènge ne, "Ji'i paraga le dènge Lamatua èdhi," hèia Tomas dhaa, na, "Sèmi ne'e. Ja'a hud'i ladhe kèdhi ku nu'a era paku sèra ètu kacui-aai Na, aa pamaso ai ja'a asa nu'a ètu d'ara karasa Na. Ladhe ja'a tao mèka sèmi èèna, ja'a bisa mèka parcaya, na, Nèngu mamuri hari le."

26 Ca migu hari, ka ana madhutu Yesus sama-sama dènge Tomas ètu d'ara èmu cue. Masi ka babèdho dhu patèke, te ngaa Yesus maso asa d'ara, titu ètu talora aae rèngu. Ka Na hia lii maho'o dènge ra, peka na, "Saloom!" 27 Hèia Na padhai lii dènge Tomas, aku Nèngu na, "J'ole kacui-aai èu mai, ho g'ag'e kacui-aai Ja'a ne. Aa mai g'ag'e nu'a ètu d'ara karasa Ja'a ne. Parcaya ka, na, Ja'a ne mamuri hari le! Core eele ka d'ara parcaya boe èu èèna."

28 Tomas dhaa, peka na, "Ira ii, Ama, ee! Ja'a heka lèka tare'a-re'a kèna! Ama ne, Kètu ja'a, aa Ama Lamatua ja'a kahèi!"

29 Ka Yesus peka dènge ne, "Tomas! Èu parcaya, na, Ja'a mamuri hari le, lula èu mèdhi le Ja'a dènge musi madha èu unu mu. Te ngaa dhu oto risi ka, nuka dhèu dhu rèdhi boe Ja'a, te ngaa ra parcaya."

Naneo Yohanis suri sasuri ne

30 Yesus tao tadha malaa dhu leo ae-ae kahèi, dhu ja'a suri boe ètu d'ara sasuri ne. Ana madhutu Na ladhe rèdhi tadha malaa se'e dènge musi madha rèngu unu ra. 31 Te ngaa aa'i-aa'i dhu ja'a suri ètu d'ara sasuri ne, sèna ka miu parcaya, na,

Yesus ne, Kristus dhu Ama Lamatua padhadha tèke hia mai.

Yesus ne, Ana Ama Lamatua kahèi.

Aa ropa miu parcaya Ne, miu abhu mamuri dhu lèke dhu ma'ète boe, lula miu j'aj'i dhèu unu Nèngu.

21

Lamatua Yesus pad'elo iisi mi ana madhutu Na dhèu pidhu

1 Èle pèri-pèri lod'o, ka Yesus pad'elo hari iisi Na ètu sebhe dano Tiberias. Lii lolo na, sèmi ne'e ka: 2 Lod'o èèna, ana madhutu Yesus, dhèu pidhu dhu pakaboko. Rèngu se, nuka:

Simon Petrus,
Tomas, dhu ra pangare ne, 'ana kembar',
Natanel, nèti rae Kana ètu propensi Galilea,
ana dhèu dua nèti Sabadeus,
dènge ana madhutu Yesus dhu leo dhèu dua.

3 Simon Petrus peka dènge angalai na se'e, "Ja'a neo laku pèku i'a."

Hèia angalai na se'e dhaa, aku rèngu na, "Oo! Ji'i la'a kahèi." Ka lasi asa sebhe dano. Hèia ca'e koha lasi tenge i'a. Te ngaa mèda èèna rèngu rara boe ngaa-ngaa.✡

4 Asa bèli mad'ae aae èèna, Yesus titu ètu sebhe dano ne. Te ngaa ana madhutu Na sèra re'a boe, na, Nèngu ne, Yesus. 5 Ka Na pa'oo, peka na, "Mera i'a, do?"

Hèia ra dhaa, peka na, "Mola-mèu lao! Ci'u sa, aad'o hèi."

6 Ka Yesus peka dènge ra, aku Nèngu na, "Lolo sèku pèku miu asa cabèka koha èèna. Pe miu abhu."

Ka rèngu tao madhutu kahèi. Ka ra abhu i'a ae titu kèna, toke rèngu bisa boe ère rare pèku ne asa dedha koha.✡

7 Aa ja'a ètu èèna kahèi. Ja'a ne, ana madhutu dhu Yesus sue. Ka ja'a peka dènge Petrus, na, "Ira ii! Nèngu nèi, Lamatua èdhi!"

Ropa tadèngi nare lii ja'a deo na, hèia Simon Petrus pake hari kodho na, ka ridhu asa d'ara dano, sèna ka nangi asa dae. 8 Te koha ne kaj'èu nèti dae pe d'ai cangasu meter sa. Hèia angalai na kao koha asa dae, todhe dènge pèku dhu pènu dènge i'a deo sa.

9 Ropa rèngu d'ai dae, hèia rèdhi ai karoo, dènge i'a dhu ra paga. Aa abhu roti kahèi. 10 Yesus lii dènge ra, "Mèti ku i'a osa miu d'ai ciki sa, dhu miu heka pèku mere deo na."

11 Ka Simon Petrus ca'e hari asa dedha koha, ho ère pa'eta pèku ne asa dae. Pèku ne dhu pènu dènge i'a aae, cangasu lèmi

✡ 21:3 Lukas 5:5 ✡ 21:6 Lukas 5:6

nguru tèlu ngi'u. Masi ka i'a ae sèmi èèna,
te ngaa pèku ne mae boe ciki sa hèi.
12 Ka Yesus paroa si, aku Nèngu na, "Mai
mi'a ka!"
Rèngu dhu re'a le, na, Nèngu ne Lamatua
rèngu, ka ra bani boe karèi Ne, na, "Ama ne,
cee?" 13 Hèia Yesus nare roti dènge i'a, nèti
hia si.
14 Ne'e ne, ka tèlu hari kèna Yesus pad'elo
iisi Na mi ana madhutu Na sèra, ropa Na
mamuri hari nèti mamadhe Na.

Lamatua Yesus padhai lii dènge Petrus

15 Ropa ra'a-rinu rare, Yesus karèi Simon
Petrus, aku Nèngu na, "Hee, Simon ana
Yohanis. Tasamia? Èu sue Ja'a risi nèti
angalai se sue Ja'a, do?"
Ka Petrus dhaa, na, "Tare'a Ama! Èu dhu
me'a ja'a sue Èu."
Hèia Yesus peka, na, "Ladhe sèmi èèna,
na, madhenga paie ana kahib'i-kalèbho
Ja'a, sèna ka rèngu abhu ra'a-rinu."
16 Hèia Yesus karèi hari, aku Nèngu na,
"Simon, ana Yohanis. Tasamia? Èu sue Ja'a,
do?"
Ka na dhaa, na, "Tare'a Ama! Èu dhu
me'a ja'a sue Èu."
Ka Yesus peka hari dènge ne, "Ladhe
sèmi èèna, na, ladhe-leru paie-iie kahib'i-
kalèbho Ja'a."
17 Èle èèna ka, Yesus karèi hari Petrus,
peka na, "Simon, ana Yohanis. Tasamia? Èu
ne, angalai Ja'a, do?"
Hèia d'ara Petrus susa titu kèna, lula
Yesus karèi ne d'ai tèlu hari, peka na, "Èu
sue Ja'a, do?" Ka na dhaa, aku nèngu na,
"Ama dhu me'a aa'i j'ara. De Ama dhu me'a
le, na, ja'a ne angalai Ama."
Hèia Yesus peka dènge ne, "Ladhe sèmi
èèna, na, ladhe-leru paie kahib'i-kalèbho
Ja'a se, sèna ka rèngu abhu ra'a-rinu. 18 Èu
dhane more le naneo Ja'a, do? Ja'a neo peka
sèmi ne'e: uru èèna lod'o èu ngèru era,
èu tema pake unu mu kodho dènge dhara
hake, ho lamu asa mia-mia madhutu dad'èi
èu. Te ngaa ètu d'ara heka, èu j'ole kacui-
aai ho dhèu èki, pake dhara hake èu unu
mu. Hèia ra ère rèti èu asa era dhu èu d'èi
boe." 19 (Lii padhai Yesus ne, peka mi Petrus,
lula-nèti ngaa dhu j'aj'i bèli-camèd'a mi
dedha nèngu. Te èèna na mamadhe Petrus
pad'elo dadedha Ama Lamatua.)*
Hèia Yesus lii dènge Petrus, aku Nèngu
na, "Mai sèna ka j'aj'i dhèu Ja'a!"

Ana madhutu dhu j'aj'i ana pasue Yesus

20 Lod'o èèna, Petrus kabib'a asa kabodho.
Ka ladhe nèdhi ja'a dhu re limuri madhutu
rèngu dua ra. Ja'a ne, nuka ana madhutu
dhu Yesus sue. Ja'a dhu madhèdi ètu baboa
Yesus, lod'o ji'i nga'a kalela Paska. Ja'a ne
ka dhu karèi Yesus, peka na, "Ama! Cee
ka dhu neo pahie Ama?"✡ 21 Ropa Petrus
ladhe nèdhi ja'a, hèia na karèi Yesus, peka
na, "Ama! Deo na Ama peka-padhai le lula-
nèti ja'a ne. Te ngaa tasamia dènge nèngu
hari?"
22 Yesus b'ala lii Petrus, na, "Urusan èu
aad'o ètu èèna. Ladhe Ja'a neo sèna ka
nèngu mate mi era ne'e toke Ja'a mai hari,
na, sala ngaa? Dhu lèke ka èu hud'i sanèd'e
ku lii moa dhu Ja'a peka deo na, nuka: mai
sèna ka j'aj'i dhèu Ja'a."
23 Lula Yesus padhai lii sèmi èèna, ka
ana madhutu Na dhu leo sèra papeka, na,
"Yohanis ne, bèli-camèd'a madhe boe." Aa
te ngaa Yesus padhai lii boe sèmi èèna. Dhu
Na peka, na, "Urusan èu aad'o ètu èèna.
Ladhe Ja'a neo sèna ka nèngu mate mi era
ne'e toke Ja'a mai hari, na, sala ngaa?"

Yohanis pa'èle sasuri na

24 Ana madhutu dhu Yesus peka èèna,
nuka ja'a ne, Yohanis. Ja'a ka lole se aa'i-
aa'i hia miu. Ja'a ka dhu kèdhi dènge musi
madha ja'a unu ku. Ja'a ka suri aa'i-aa'i se.
Ka èdhi te'a, na, ngaa dhu ja'a lole hia miu
se, lèke tare'a-re'a.
25 Abhu j'ara leo ae era dhu Yesus tao.
Ladhe dhèu neo suri aa'i mèu-mèu, karèi
nèti Yesus pakako sasab'a-la'a Na toke èle,
ja'a ngee na buku se pènu risi rai-haha ne.
D'ai sange ne'e ka,
Yohanis

* 21:19 Pe d'ara tèu 96M, ca dhèu ama gareja ngara na Klement nèti kota Roma, dhu suri, na, dhèu pamadhe Petrus. Pe d'ara tèu 212M sa, abhu ca dhèu ama gareja èci hari, ngara na Tertulian, dhu suri, na, rèngu paku Petrus ètu aj'u palolo-palèbha. Aa abhu kahèi lii lolo èci nèti gareja dhu peka na, lod'o ra paku Petrus ètu aj'u palolo-palèbha, ele boe d'ara tèu 64-65M, Petrus manèngi sèna ka paku ne kètu asa haha. Na manèngi sèmi èèna, lula nèngu rasa pantas boe madhe kètu asa dedha sama sèmi Yesus. ✡ 21:20 Yohanis 13:25

Lii Lole
nèti dhèu pajuu-paleha
Lamatua Yesus

Ama Lamatua moa pa'adhu mai Roh Mola-Mèci Na

1-3 Ama Teofilus* dhu be'a. Lii maho'o nèti ja'a, Lukas.

Ètu d'ara sasuri ja'a dhu uru èèna, ja'a suri aa'i mèu-mèu lula-nèti mamuri Lamatua Yesus. Nuka, ngaa dhu Na tao, dènge ngaa dhu Na aj'a-nori, karèi nèti uru tèka. Na hag'e nare dhèu pajuu-paleha Na. Masi ka dhèu paj'èra Ne, aa ra pamadhe Ne, te ngaa Ama Lamatua pamamuri hari Ne. Ropa Na kèd'i nèti mamadhe, Na pad'elo iisi mi dhèu pajuu-paleha Na. Ra rèdhi Ne padhutu-dhutu toke d'ai èpa nguru lod'o, ka ra re'a, Na mamuri hari tare'a. Nèngu peka dènge rèngu, na, Ama Lamatua sama sèmi Dhèu Aae dhu nèd'u paredha. Ka Na pua rèngu kahèi pake koasa nèti Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci. Lii dhu ja'a suri ne, lole ngaa-ngaa dhu Na tao nèti uru, toke d'ai Na ca'e hari asa sorga.

Se'e se ka dhu ja'a suri kèdhi le.

4-5 Ca lod'o hari, ropa Yesus pa'èci dènge dhèu pajuu-paleha Na ètu dedha Ledhe Saitun, Na hia si paredha peka na,

"Sanèd'e! Uru èèna, Yohanis sarani dhèu pake dhoka èi di, te ngaa ladhe miu mate hari pèri-pèri lod'o, èèna na Lamatua tao ngaa dhu kapai risi eele hia miu. Lula Na hia miu Roh Na dhu Mola-Mèci. De baku tèke eele kota Yerusalem kahèi. Te ngaa miu mate mi ne'e, toke d'ai Ama Ku papuru Roh Na mi dedha miu, sèmi dhu Na moa le uru èèna. Aa miu tadèngi le nèti Ja'a kahèi."✡

Lamatua Yesus ca'e asa sorga

6 Ropa Yesus pakaboko dènge dhèu pajuu-paleha Na era, ra karèi Ne, aku rèngu na, "Ama! Ji'i neo karèi: Ama sanèd'e era, sina ma, dhu uru èèna, kabarai èdhi Isra'el paredha unu na? De Ama neo patabuli èdhi nèti dhèu leo deo ne'e, do, mate hari lod'o leo?"

7 Hèia Yesus dhaa, peka na, "Miu pakarèi ia ka lod'o èèna! Dhoka Ama ku di, dhu pa-ma'ète j'aj'aj'i lod'o èèna na. 8 Te ngaa ladhe Roh Lamatua dhu Mola-Mèci mai maso asa d'ara miu, heka miu abhu koasa kèna. Hèia miu hud'i lami palolo dènge dhèu aa'i-aa'i ra lula-nèti Ja'a. Miu peka dènge dhèu ètu kota Yerusalem, ètu rae aa'i-aa'i ètu propensi Yudea dènge propensi Samaria, taruu toke d'ai suu-suu rai-haha ne."✡

9 Ropa Na padhai lii nare sèmi èèna, Ama Lamatua paca'e Yesus asa dedha-liru la'e ètu katanga madha rèngu. Ra ladhe taruu, toke d'ai ra'i-liru hutu nare Ne, ka rèngu rèdhi heka.✡

10 Ropa rèngu ladhe asa dedha-liru era, cag'ag'a laa, dhèu dua titu ètu karasa rèngu, dhu pake mèdha-papake pudhi lao-lao. 11 Dhèu dua sèra peka dènge rèngu, na, "Wee! Miu dhèu Galilea! Nga tao ka miu tangare taruu asa dedha-liru? Deo na miu mèdhi le Yesus ca'e toke d'ai ra'i-liru hutu nare Ne. Miu mèdhi unu mi dènge musi madha miu, Na ca'e la'e deo na. Sèmi mia dhu miu ladhe mèdhi Na ca'e la'e èèna, sèmi èèna kahèi èèna na Nèngu mai hari."

Ra tenge dhèu leo ho gati Yudas

12 Èle èèna ka, dhèu pajuu-paleha Yesus sèra puru nèti ledhe Saitun lèpa lasi asa kota Yerusalem. Ledhe Saitun èèna, ele boe kaj'èu nèngu d'ai ca kilo di nèti d'ara kota.†

13 D'ai nèi, ka ra lasi asa d'ara èmu dhu rèngu pea. Ka ra ca'e asa kama èci ètu èmu dedha. Ngara dhèu pajuu-paleha sèra, nuka:

Petrus,
Yohanis,
Yakobis,
Anderias,
Pelipus,
Tomas,
Bertolomeos,
Mateos,

---

* 1:1-3 Ngara *Teofilus* ètu d'ara Lii Yunani, sasoa na, 'dhèu dhu sue Ama Lamatua'. Ne'e ne, buku ka dua dhu Lukas suri hia Teofilus. Ladhe kahèi *Lukas* 1:1-4. ✡ 1:4-5 Lukas 24:49, Mateos 3:11, Markus 1:8, Lukas 3:16, Yohanis 1:33 ✡ 1:8 Mateos 28:19, Markus 16:15, Lukas 24:47-48 ✡ 1:9 Markus 16:19, Lukas 24:50-51 † 1:12 Lod'o èèna, mese agama Yahudi sèra tao atora, peka na, ètu lod'o a'oro sasab'a, dhèu Yahudi bisa boe kako kaj'èu. Ra ator ho dhèu baku kako risi nèti dua kilo (lasi-mai). Sasuri lii Yunani dhu uru tèka, peka na, kaj'èu ledhe ne nèti Yerusalem, sama dènge "bagi dua j'ara nèti kakako lod'o a'oro sasab'a". De èdhi te'a, kaj'èu ledhe èèna nèti kota, ca kilo di.

Yakobis (ana Alpius),
Simon (dhu madhutu partei Selot),‡
dènge Yudas (ana Yakobis).✡
14 Rèngu aa'i-aa'i ra dhu tema pak-
aboko ho manèngi-mangaj'i dènge d'ara
èci. Maria, ina Yesus, aa dhèu bhèni-dhèu
bhèni leo, dènge a'ari Yesus sèra pakaboko
dènge rèngu kahèi.
15 Ca tèka hari, rèngu pakaboko, ele boe
dhèu d'ai cangasu dua nguru dhèu sa. Ka
Petrus kèd'i titu, ka na padhai lii, aku nèngu
na, 16 "Ina-ama, a'ari aa'i-aa'i ti! Èle boe miu
sanèd'e Yudas era, dhu uru èèna nèti anga
na canau, ho lasi kèpe Yesus. Ngaa dhu
Yudas tao, mema hud'i j'aj'i sèmi èèna ku.
Te nèti uru ka, Roh Ama Lamatua peka le,
dènge dhèu aae Daud, ho suri tatao Yudas.
17 Te Yudas èèna, dhèu èdhi dhu sab'a pa'èci
dènge èdhi."
18 (Te ngaa ropa Yudas pahie eele Yesus,
ka rare doi papana èèna, lasi hèli rare rai
cue. Rai èèna ka dhu j'aj'i era mamadhe
nèngu. Na bèbhe sagèb'a ètu era èèna,
ka masèke eele kabake na, hèia tanèi na
talala. 19 Ka dhèu palolo lème, toke d'ai isi
kabarai kota Yerusalem re'a aa'i mèu-mèu
mamadhe Yudas èèna. Nèti èèna ka, ra
pangare rai èèna madhutu lii Aram, ngara
na *'Akeldama'*, sasoa na, 'rai raa'.)✡
20 Petrus tuhu hari lii padhai na, peka na,
"Uru-uru sèra, dhèu aae Daud suri tèke le
ètu d'ara sasuri Lii Sod'a Koa-kio, peka na,
'Hud'i sène era pea nèngu, j'aj'i mi era dhu
pa'ela eele;
bisa heka dhèu èci sa pea ètu èèna.'
Aa na suri kahèi, aku nèngu na,
'Hud'i sène, sasab'a nèngu ra hia asa dhèu
leo la'e.'✡
21-22 De èdhi hud'i tenge dhèu èci ho
gati Yudas. Èdhi tenge dhèu dhu bera-
bera dènge èdhi nèti uru ka mai. Dhèu
èèna, hud'i dhèu dhu nèbhu le madhutu
Yesus la'e-mai, mulai nèti Yohanis sarani
Yesus. Aa nèngu èèna, hud'i dhèu dhu
nèdhi dènge musi madha, na, Yesus kèd'i
hari nèti mamadhe Na, toke d'ai lod'o Yesus
ca'e hari asa dedha-liru ètu talora èdhi."✡
23 Ropa Petrus peka nare sèmi èèna, ka
dhèu dhu pakaboko sèra, pamaso ngara
dhèu dua. Èci ngara na Matias, aa èci hari
ngara na Yusuf (dhu tema le ra paroa na
Barsabas; ngara na leo èci hari, na, Yustus).
24-25 Hèia ra sabaj'a, aku rèngu na, "Ama ètu
dedha-liru! Ama dhu me'a iie d'ara dhèu
aa'i-aa'i. Yudas madhe le, tèke eele sasab'a
na. De Ama paj'uj'u hia ji'i dhèu èci nèti
rèngu dua se, mia dhu Ama d'èi, ho ji'i ded'e
ne j'aj'i mi dhèu pajuu-paleha Lamatua
Yesus." 26 Ka ra ère lot, pake ngara dhèu dua
sèra. Hèia dhu lèke ka Matias. Ka ra ded'e
ne j'aj'i dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus,
ho na pa'èci dènge rèngu dhèu canguru èci
sèra.

2

Dhèu parcaya abhu Roh Ama Lamatua

1-2 Lèke lod'o babe'a dhèu Yahudi, dhu ra
pangare na 'Lod'o Pantekosta',* dhèu aa'i-
aa'i dhu madhutu Lamatua Yesus pakaboko
ètu d'ara èmu cue.✡ Cag'ag'a laa, ra tadèngi
lii dhu mai nèti dedha-liru, sama sèmi bohe.
Lii èèna mèdhu titu kèna, ka rèngu bisa boe
tadèngi lii dhèu leo dhu ètu sèra. 3 Hèia
rèngu ladhe rèdhi sèmi heo ai sa, dhu puru
mi dedha rèngu èci-èci. 4 Ka rèngu aa'i-aa'i
ra abhu Roh Ama Lamatua. Ka ra padhai lii,
pake lii dhèu rai-rai leo, madhutu ngaa dhu
Roh hia si peka-padhai.
5 Lod'o èèna, dhèu Yahudi ae titu kèna
dhu mai nèti lème rai ètu rai-haha ne,
pakaboko ètu Yerusalem. D'ara rèngu neo
madhutu Ama Lamatua. 6 Ropa ra tadèngi
rare lii èèna, ka ra mai lingu rare era èèna.
Ka rèngu ca dhèu-dhèu ka, tadèngi lii dhu
ana madhutu Lamatua Yesus sèra padhai,
èci èèna ka dènge lii rai rèngu. Nèti èèna ka,
dhèu sèra malaa-maloha. 7 Rèngu aa'i-aa'i
ra hèb'a nganga-nganga sène, ka ra papeka,
aku rèngu na, "Ira ii! Te dhèu se, dhèu
Galilea, sina ma? 8 Tasamia ka, rèngu bisa
padhai lii, tao lii èdhi aa'i-aa'i ti? 9 Èdhi
se'e, mai nèti propensi Partia, Media, Elam,
Mesopotamia, Yudea, Kapadokia, Pontus,
Asia, 10-11 Frigia, Pamfilia, Masir, nèti Libia

‡ 1:13 Partei 'Selot' dènge ngara na èci hari, 'Patriot'. Simon ne maso anggota partei politik dhu neo cab'ub'u eele dhèu paredha Roma ngèti kabarai Isra'el rèngu. ✡ 1:13 Mateos 10:2-4, Markus 3:16-19, Lukas 6:14-16 ✡ 1:19 Mateos 27:3-8 ✡ 1:20 Lii Sod'a Koa-Kio 69:25, 109:8 ✡ 1:21-22 Mateos 3:16, Markus 1:9, 16:19, Lukas 3:21, 24:51 * 2:1-2 Dhèu Yahudi pa'ige Lod'o Pantekosta, mulai nèti Lod'o Paska, tabha pidhu migu. De èdhi te'a, na, mamadhe Lamatua Yesus lèmi nguru lod'o le. ✡ 2:1-2 Atora nèti Ama-ama Agama 23:15-21, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 16:9-11

dhu dètu dènge kota Kirene, aa èdhi ca-
hag'e mai nèti kota Roma. Aa cahag'e kahèi
mai nèti pulu Kreta, dènge nèti rai Arab.
Èdhi cahag'e dhèu Yahudi, cahag'e dhèu rai
leo dhu maso agama Yahudi. Te ngaa èdhi
aa'i-aa'i ti tadèngi rèngu padhai lii, pake lii
èdhi aa'i-aa'i ti, lula-nèti j'ara-j'ara kapai
titu kèna, dhu Ama Lamatua tao. Te aa'i-
aa'i se pamalaa èdhi, nga!"
12 Rèngu aa'i-aa'i ra hèb'a nganga-nganga
sène, ka ra pakarèi isi aanga ra, aku rèngu
na, "Tasamia ka j'aj'i sèmi ne'e? Sasoa na,
ngaa ka ne?"
13 Te ngaa abhu dhèu leo dhu mari si, peka
na, "Weeh! Baku pusi dènge dhèu sèi! Te ra
mahu nèi!"

Petrus padhai lii ètu madha dhèu ae

14 Ètu era èèna, Petrus dènge dhèu pajuu-
paleha Lamatua Yesus dhèu canguru èci leo
sèra. Ka nèngu kako la'e asa madha, hèia
na mulai padhai lii mi dhèu ae dhu lingu
ètu èèna. Na padhai lii mèdhu bia, peka
na, "Ina-ama, a'ari aa'i-aa'i ti! Miu dhèu
Yahudi, dènge miu dhu mai nèti mia-mia
pea ètu kota Yerusalem! Pasa dhilu paie,
ho mi nanene lii padhai lii ja'a ne, te ja'a
neo peka j'ara hua iia mi miu aa'i-aa'i mi.
15 Mage mi pangee, na, dhèu se mahu. Sèmi
boe èèna! Mad'ae aae era, dhèu mahu boe.
Ngaa hari, heka hake ceo kèna. 16 Deo na
miu tadèngi, na, dhèu se padhai lii pake lii
miu aa'i-aa'i mi. Dhu lèke, sèmi ne'e ka: uru
èèna, Ama Lamatua moa tèke le j'ara ne'e
re dhèu nèti lii padhai lii Nèngu, ngara na
Yoel, peka na:
17 'Ama Lamatua peka na, "Ladhe lod'o rai-
haha oe èle,
Ja'a neo hia Roh Ja'a mi dhèu aa'i-aa'i.
Ana ngèru miu sèra, bhèni-mone,
Ja'a ded'e si, j'aj'i dhèu rèti lii padhai
Ja'a.
Ana ngèru miu sèra,
bèli-camèd'a ladhe rèdhi ngaa dhu
Ja'a neo pad'elo mi rèngu.
Sèmi èèna kahèi, dhèu heka miu sèra,
bèli-camèd'a ra abhu nii, ngaa dhu Ja'a
neo pad'elo hia ra rèdhi.
18 Ladhe lod'o rai-haha oe èle,
Ja'a hia Roh Ja'a mi ana pua-paleha
Ja'a sèra.
Hia dhèu mone,
aa dhèu bhèni kahèi.
Sèna ka ra peka-padhai ngaa dhu Ja'a
peka le dènge rèngu.
19-21 Bèli-camèd'a, d'ai Lod'o Lamatua. Masi
ka Lod'o èèna dhae d'ai mèka,
te ngaa Ja'a tao uru tadha-tadha malaa
ètu dedha-liru.
Tadha malaa sèmi madha lod'o
j'aj'i maroga kiu-kiu,
dènge hèru mea sèmi raa sa
kahèi.
Ja'a neo tao j'ara-j'ara kapai seli eele
kahèi, ètu dedha-rai.
J'ara sèra sa, sama sèmi raa,
ai, dènge sèb'u poka-poka ca'e
la'e asa dedha.
Ladhe d'ai Lod'o Lamatua dhu kapai seli
èèna, dhèu cee dhu manèngi Ama
Lamatua soru-bara ne,
nèngu èèna ka dhu abhu mamuri.'"✡
Sèmi èèna ka, dhu uru èèna, Yoel suri le.
22 A'ari dhèu Isra'el aa'i-aa'i ti! Mai pasa
dhilu miu, ho nanene paie ngaa dhu ja'a
neo padhai lii dènge miu. Ama Lamatua
paj'uj'u nare le Yesus, dhèu Nasaret. Ji'i
nge'a le j'ara èèna j'aj'i tare'a, lula ji'i ka
dhu ladhe ngèdhi unu mi, na, Ama Lamatua
pake Yesus ho tao tadha malaa dènge tatao
kapai seli eele. Miu me'a le j'ara ne'e kahèi,
lula Yesus tao le tadha malaa sèra ètu talora
miu. 23 Te ngaa miu pamadhe Ne, dènge
j'ara miu dadugu-rariu dhèu bhelu-katub'a,
ho paku Ne ètu aj'u palolo-palèbha. Aa
te ngaa, sèra sa pamèci dènge naneo Ama
Lamatua nèti uru ka mai.✡ 24 Lula tatao
miu, ka Nèngu madhe tare'a. Te ngaa Ama
Lamatua d'èi boe ho Yesus madhe taruu.
Nèti èèna ka, Lamatua patalale eele Nèngu
nèti koasa mamadhe, ka pamamuri hari Ne.
Te koasa mamadhe bisa boe segi Ne.✡
25 Nèti uru ka mai, dhèu aae Daud suri
tèke le lula-nèti Yesus ne, peka na:
'Ja'a ke'a, na, Lamatua sama-sama taruu
dènge ja'a.
Nèti èèna ka, ngaa èci sa bisa boe
pamanahu ja'a,
lula Ama Lamatua ètu baboa ja'a
taruu.
26 Nèti èèna ka, d'ara ja'a karej'e,
ka ja'a koa-kio Ne taruu,

✡ 2:19-21 Yoel 2:28-32 ✡ 2:23 Mateos 27:35, Markus 15:24, Lukas 23:33, Yohanis 19:18 ✡ 2:24 Mateos 28:5-6, Markus 16:6, Lukas 24:5

aa ja'a mate Lamatua dènge d'ara
mera-milu.
27 Te Nèngu soro tèke boe samanga ja'a pea
taruu ètu era dhèu madhe sèra.
Aa Ama Lamatua tèke eele boe ngi'u
aae Dhèu Nèngu dhu D'ara Mola-
Mèci, ele iie ètu d'ara rai.
28 Lamatua pad'elo le ja'a j'ara mamuri dhu
mola.
Nèti èèna ka d'ara ja'a karej'e d'ai seli,
lula Lamatua bera-bera dènge
ja'a.'✡

Ne'e ne ka dhu dhèu aae Daud suri tèke nèti uru ka mai.

29 A'ari aa'i-aa'i! Miu mata ku ho ja'a lole paie ku dènge miu lula-nèti dhèu aae Daud. Na peka sèmi èèna, te ngaa na lole boe ngi'u nèngu. Èdhi te'a, lula nèngu madhe le, aa ra padhane ne. Ro'a na abhu ètu talora èdhi toke d'ai sange ne'e. 30 Dhèu aae Daud ne j'aj'i dhèu nèti lii padhai Ama Lamatua. Aa na ne'a, na, Ama Lamatua dhu moa le pake lii subha, ho limuri mai èci nèti ana-èpu Daud nèd'u paredha. Nèngu èèna ka dhu Lamatua paj'uj'u mema nèti uru ka mai.✡
31 Lod'o èèna, Daud pangee madhera. Aa na peka uuru lula-nèti Dhèu dhu Lamatua paj'uj'u tèke le. Èena na Dhèu èèna madhe, te ngaa mamuri hari kahèi. Aa Daud peka kahèi, na, Dhèu èèna pea taruu boe ètu era dhèu madhe, aa ngi'u Na ele iie boe kahèi.

32 Dhèu dhu Daud peka-padhai ne, nuka Yesus! Ama Lamatua pamamuri hari Ne nèti mamadhe Na. Ka ji'i aa'i-aa'i mi ngèdhi le dènge musi madha ji'i! 33 Ka limuri ne, Ama Lamatua ded'e le Yesus, ho nèd'u paredha dhu dedha risi eele. Aa Na madhèdi ètu baboa g'ana Ama Lamatua, ètu era dhu Lamatua sadia tèke le. Aa Ama Na hia le Roh Na dhu Mola-Mèci, sama sèmi dhu Na moa tèke nèti uru ka. Aa Na moa neo hia Roh Mola-Mèci Na mi èdhi kahèi. Èèna ka dhu miu tadèngi dènge laladhe mèdhi deo na, nuka Ama Lamatua hia Roh Na. 34 Daud mesa na ca'e boe la'e asa sorga, te ngaa na suri, peka na,

'Ama Lamatua padhai lii dènge Lamatua
ja'a, peka na,
"Madhèdi mi sebhe g'ana Ja'a, ètu era
dhu Ja'a sadia mema,
35 toke Ja'a tao musu Èu sèra, pa-
haha iisi mi Èu.'"✡

36 Nèti èèna ka dhèu Isra'el aa'i-aa'i ra hud'i re'a ku tare'a-re'a, lula-nèti Yesus dhu miu paku pamadhe ètu aj'u palolo-palèbha. Nèngu, nuka Kristus dhu Ama Lamatua hag'e nare le. Aa Nèngu ne'e ka dhu j'aj'i Kètu èdhi."

37 Ropa tadèngi rare lii Petrus ne, d'ara dhèu sèra roe. Ka ra karèi Petrus dènge dhèu pajuu-paleha leo sèra, peka na, "A'ari! Ji'i hud'i tao tasamia ku?"

38 Hèia Petrus dhaa, peka na, "Miu èci-èci hud'i ele-ho'a ku, aa tèke eele ku sasala-sasigo miu aa'i-aa'i mi, ho miu lèpa hari madhutu Lamatua. Hèia soro iisi mi ho sarani, sèna ka j'aj'i mi tadha, peka na, miu lèpa hari le madhutu J'ara Mamuri Yesus Kristus. Aa èèna j'aj'i tadha kahèi, peka na, Lamatua saku eele le sasala-sasigo miu. Èle èèna, miu sèmi mere Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci.

39 Te Ama Lamatua moa le hia Roh Na mi dhèu aa'i-aa'i dhu j'aj'i le dhèu unu Na. Dènge j'ara ne'e, lii mamoa lula-nèti Roh Na, j'aj'i hia miu dènge ana-èpu miu kahèi. Na moa hia mi dhèu leo kahèi."

40 Aa Petrus padhai lii ae hari mi rèngu, aku nèngu na, "Limuri ne, dhèu ae sero le nèti j'ara mamuri dhu mola. De miu mage-mage, sèna ka miu baku madhutu tatao dhèu bhelu sèra. Te ngaa miu hud'i madhutu dhoka j'ara mola nèti Ama Lamatua di. Dènge j'ara èèna, miu abhu mamuri taa-taa dènge Ne."

41 Èle èèna ka, dhèu ae sèra sèmi rare lii padhai lii Petrus èèna dènge d'ara kateme. Ka ra madhutu J'ara Mamuri Yesus, hèia ra soro iisi ra sèna ka abhu sarani. Lod'o èèna, pe d'ai tèlu riho dhèu mai pa'èci dènge dhèu-dhèu unu Yesus sèra. 42 Rèngu d'èi pa'èci dènge dhèu-dhèu leo dhu madhutu Yesus. Aa rèngu mamuri mera-milu èci dènge èci. Bèli-bèli èèna, rèngu maj'èni nanene lii holo-nori nèti dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus. Rèngu d'èi manèngi-mangaj'i sama-sama kahèi. Aa rèngu d'èi ra'a-rinu mei èci.

J'ara-j'ara mamuri dhèu parcaya

43 Lod'o èèna, dhèu pajuu-paleha Lamatua sèra tao tadha malaa ae-ae,

✡ 2:28 Lii Sod'a Koa-Kio 16:8-11 ✡ 2:30 Lii Sod'a Koa-Kio 132:11, 2 Samuel 7:12-13 ✡ 2:35 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1

ka dhèu dhu ètu sèra sa malaa dènge
madha'u. 44 Dhèu-dhèu dhu madhutu
J'ara Mamuri Lamatua Yesus, aa'i-aa'i ra
mamuri pakaboko dènge d'ara èci, ka ngaa
dhu unu dhèu èci, j'aj'i unu rèngu aa'i-
aa'i ra, ho ra pake sama-sama.✡ 45 Abhu
cahag'e pahia mèdha-panyau ra, ho ra pala-
bagi doi kab'ua na mi dhèu parcaya sèra,
madhutu èci-èci dhu parluu. 46 Bèli-bèli
èèna, rèngu pa'èci ètu d'ara Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Rèngu ra'a-rinu boko-
boko mue-mue dènge d'ara karej'e-karae,
nèti èmu èci asa èmu èci, dènge boe ka'uu-
kamuki. Rèngu aa'i-aa'i ra mamuri èci
tulu èci, dènge boe kire-kome. 47 Bèli-bèli
èèna, rèngu aa'i-aa'i ra ma'ète boe koa-
kio kolongara Ama Lamatua dènge d'ara
kateme. Dhèu leo sèra d'èi rèngu titu kèna.
Nèti ca lod'o asa ca lod'o Ama Lamatua hia
mamuri mi dhèu sèra, ho ra pa'èci dènge
dhèu-dhèu unu Lamatua Yesus. Ka rèngu
asa ka ae.

3

Petrus puri-pa'èle dhèu karuku èci

1 Ca lod'o, pe d'ara hake tèlu nihia sa,
Petrus dènge Yohanis lasi asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i, ho neo sabaj'a
dènge dhèu leo sèra. 2 Rèngu neo maso re
hèb'a oka, dhu ngara na 'Hèb'a Saraga'. Ètu
èèna, rèngu rèdhi dhèu mone karuku èci,
dhu karuku nèti ina na nara iisi ne. Bèli-bèli
mai, na, dhèu nedhe rèti ne asa era èèna,
ho na kanata kacui-aai manèngi ngaa-ngaa
nèti dhèu cee dhu neo maso asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i re èèna. 3 Ropa na
ladhe nèdhi Petrus dènge Yohanis oe maso
asa d'ara, ka na kanata kacui-aai, manèngi,
peka na, "Ama-ama, ee! Sue ku ja'a laa. Hia
ku ja'a ngaa, do?"

4 Ka dua ra ladhe kaloo ka dhèu ne'e, hèia
Petrus dhaa, aku nèngu na, "Ladhe ku mai!"

5 Hèia nèngu boti kètu na, ladhe asa
rèngu dua ra, ka na pangee, na, "Waa! Ele
boe dua ra neo hia ja'a ngaa-ngaa ne."

6 Te ngaa Petrus peka, aku nèngu na, "Ja'a
dènge boe doi hualaa ho hia mi èu! Te, ngaa
dhu ja'a unu, èèna ka dhu ja'a neo hia mi
èu. De nanene paie-iie! Dènge koasa Yesus
Kristus, dhèu Nasaret, ja'a pua èu kèd'i titu,
ho kako!"

7 Hèia Petrus kèpe ai g'ana dhèu karuku
èèna, ka na pakèd'i patitu ne. Kaca'a laa,
haga dhèu ne'e be'a dènge ka, ètu d'ara ciki
ood'e èèna kahèi. 8 Cag'ag'a laa, na pasoka
titu, hèia na kako la'e-mai neo ne'a, haga
nèngu be'a le, do dhae. Èle èèna ka, na la'e
palere dènge rèngu dua ra asa d'ara Èmu
Manèngi-Mangaj'i. Na kako pasoa-pasoka
dènge koa-kio Ama Lamatua. 9 Dhèu aa'i-
aa'i sèra ladhe rèdhi dhèu ne'e kako la'e-
mai, aa koa-kio kolongara Ama Lamatua.

10 Ropa dhèu ae sèra tadhe ne, ka ra
malaa, hèia peka, aku rèngu na, "Nèngu
ne'e ka dhèu karuku dhu madhèdi ètu
Hèb'a Saraga, ho manèngi ngaa-ngaa èèna,
sina ma? Tasamia ka na j'aj'i sèmi ne'e?"

Petrus padhai lii ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

11 Èle èèna ka, dhèu dhu èle nèti karuku
èèna, madhutu Petrus dènge Yohanis. Ka
tèlu ra lasi d'ai èmu taleo cue, ngara na
'Èmu Taleo Dhèu Aae Soleman'. Ètu èèna,
dhèu aa'i-aa'i dhu mai lingu rare rèngu
malaa titu kèna. 12 Ropa Petrus nèdhi rèngu,
ka na padhai lii, peka na, "Dhèu Isra'el
aa'i-aa'i mi! Nga tao ka miu malaa, lula
j'ara ne'e ne? Nga tao ka miu ladhe kaloo
ji'i? Miu ngee, na, dhèu ne kako lula ji'i
pake na'i, do, lula ji'i maj'èni madhutu Ama
Lamatua? Do, tasamia? 13 Ja'a neo peka
dènge miu sèmi ne'e: bèi-baki èdhi Abra-
ham, Isak dènge Yakob manèngi-mangaj'i
mi Ama Lamatua. Lamatua èèna ka dhu
ded'e padedha-dedha Dhèu Nèngu dhu Na
pili nare, nuka Yesus. Yesus èèna ka dhu
miu tule eele Ne, ka saraka Ne asa gubernur
Pilatus. Ka gubernur neo patabuli Ne, te
ngaa miu ka dhu palab'a, sèna ka na baku
patabuli eele Yesus.✡ 14 Te ngaa Yesus, Dhèu
dhu sala boe. D'ara Nèngu be'a. Gubernur
neo patabuli eele Dhèu dhu sala boe ne, te
ngaa miu aa'i-aa'i mi lab'a ne. Aa dhu bhelu
risi hari ka, miu dadugu-rariu ne, sèna ka
na patabuli hia miu dhèu bhelu-katub'a
èci dhu pamadhe nèdhi dhèu.✡ 15 Miu ka
dhu pamadhe Yesus! Aa te ngaa Nèngu ka
dhu hia èdhi mamuri. Mema tare'a Nèngu
madhe le, te ngaa Ama Lamatua pamamuri

✡ 2:44 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 4:32-35 ✡ 3:13 Kalua nèti Masir 3:15 ✡ 3:14 Mateos 27:15-23, Markus 15:6-14, Lukas 23:13-23, Yohanis 19:12-15

hari Ne. Nèngu ka dhu ji'i ladhe ngèdhi le
dènge musi madha ji'i.
16 Miu tadhe dhèu karuku ne. Nèngu èra
le, te ngaa ji'i boe ka dhu puri-pa'èle ne.
Ji'i se dènge boe koasa ngaa-ngaa. Koasa
èèna mai nèti Yesus. Dhèu ne'e ne èra, lula
nèngu parcaya Lamatua Yesus. Yesus ka
dhu pa'èle ne, ètu katanga madha miu aa'i-
aa'i mi.
17 A'ari aa'i-aa'i ti! Limuri ne, ja'a ke'a le,
miu dènge dhèu aae-dhèu kapai miu, tao
bhelu mi dedha Yesus, te ngaa miu me'a
boe ngaa dhu j'aj'i lèpa limuri. 18 Te ngaa
Ama Lamatua peka mema nèti uru ka mai,
pake dhèu nèti lii padhai Nèngu, peka na,
Kristus, nuka Dhèu dhu Na hag'e nare èèna,
hud'i d'ui ku j'aj'èra. Ka j'aj'i le, sèmi èèna
ka! 19 Nèti èèna ka, miu hud'i ele-ho'a, tèke
eele sasala-sasigo miu, hèia lèpa asa Ama
Lamatua, ho Na saku eele aa baku ngee ia ka
sasala miu sèra. 20 Pe Ama Lamatua pa'èra
d'ara miu. Ka Na neo pua Kristus dhu Na
hag'e nare èèna, mai hari asa miu. Kristus
èèna, nuka Yesus, dhu Na pua le mai asa
miu. 21 Nèti uru ka mai, Lamatua padhai lii
re dhèu nèti lii padhai Na, peka na, 'Bèli-
camèd'a, Ama Lamatua pamola j'ara aa'i-
aa'i, sèna ka j'aj'i hiu.' Yesus hud'i mate
ku ètu Era Mola-Mèci toke d'ai lod'o Nèngu
mai hari, ho Na pahiu ngaa-ngaa aa'i-aa'i
ra.
22 Uru èèna, baki Musa peka le dènge
dhèu Isra'el, aku nèngu na,

'Lamatua miu, nuka Ama Lamatua, bèli-
camèd'a Na pua Dhèu èci nèti talora
miu, ho j'aj'i dhèu nèti lii padhai
Na, sama sèmi Na pake ja'a, ho j'aj'i
dhèu kèti lii padhai Na. De miu
hud'i pasa dhilu, sèna ka mi nanene
paie, ngaa-ngaa dhu Na neo peka mi
miu.✡ 23 Te ngaa dhèu cee dhu ro'o
boe nanene paie, lii padhai lii Dhèu
èèna, èèna na cèri eele nèti dhèu
unu Lamatua sèra. Dènge heka hak
ètu talora rèngu.'✡

24 Mesa boe baki Musa di dhu peka sèmi
èèna. Te Lamatua pake dhèu leo kahèi, j'aj'i
dhèu nèti lii padhai Na. Rèngu peka sèmi
èèna kahèi. Sama sèmi uru èèna, Lamatua
pake baki Samuel, ho lolo j'ara-j'ara dhu
limuri ne èdhi tèdhi dènge musi madha
èdhi. 25 Ama Lamatua moa tèke le, mi baki
Abraham, peka na,

'Bèli-camèd'a, re ana-èpu èu èci, Ja'a hia
mèngi-nale mi dedha suku aa'i-aa'i
ètu rai-haha ne.'✡

Lii moa dhu Ama Lamatua peka le mi
dhèu rèti lii padhai Na, limuri ne, j'aj'i le mi
dedha miu, nuka a'ari ja'a dhèu Isra'el sèra.
26 Ama Lamatua pua Ana Na dhu Na hag'e
nare èèna, ho paj'uj'u j'ara, sèna ka miu
tèke eele sasala-sasigo miu. Dènge sèmi
èèna, Na pad'elo d'ara hua iia Na mi miu.
Lamatua pua uuru Ana Na mai asa miu, èle
èèna, heka Na pua Ne asa suku leo sèra.
Èèna ka dhu j'aj'i mèngi-nale mi èdhi aa'i-
aa'i ti."

4

Kètu agama Yahudi paroa Petrus dènge Yohanis

1 Lod'o èèna, ropa Petrus dènge Yohanis
padhai lii era dènge dhèu ètu sèra, dhèu
kapai canau mai. Rèngu sèra, kètu agama
Yahudi, dhèu nèti partei Saduki, dènge
komedhaa j'aga Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. Rèngu mai neo patao dènge
Petrus dènge Yohanis. 2 Dhèu sèra nasa,
lula rèngu dua ra d'èi peka dènge dhèu
ae, peka na, "Yesus mamuri hari le nèti
mamadhe Na. Dènge j'ara èèna, Nèngu
bhoke j'ara hia dhèu madhe sèna ka bisa
mamuri hari."* 3 Ka ra paredha dhèu rèngu
lasi kèpe dua ra. Te ngaa, lula lod'o oe cèna
kèna, ka ra pamaso taha si asa d'ara bèdho.
Ho bèli èèna, heka ra neo parisa si kèna.
4 Te ngaa ètu talora dhèu dhu d'èi nanene
dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus sèra, ae
ka dhu mangaku, na, lii aj'a-nori rèngu sèra
lèke tare'a. Nèti èèna ka dhèu parcaya asa
tabha ae, pe d'ai lèmi riho dhèu sa.
5 Asa bèli èèna, dhèu kapai Yahudi
sèra pakaboko ètu kota Yerusalem, nuka
dhèu paredha, dhèu heka-dhèu heka ad'a
Yahudi, dènge mese agama Yahudi sèra.
6 Kètu kapai risi agama Yahudi, dhu ngara
na Hanas, ètu èèna kahèi. Dhèu kapai leo,
sèmi Kayafas, Yohanis, Aleksander, dènge
a'ari leo sèra nèti kètu kapai risi agama
Yahudi ètu èèna kahèi. 7 Ropa ra tesa aa'i,
ka ra paredha dhèu lasi rare Petrus dènge
Yohanis, ho rèti mai asa madha ama-ama

✡ 3:22 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:15, 18 ✡ 3:23 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:19 ✡ 3:25 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:18 * 4:2 Dhèu partei Saduki lèka boe dhèu madhe bisa mamuri hari.

dhèu kapai se'e. Ropa rèngu mai, ka ra
karèi si, peka na, "Tasamia ka miu bisa puri-
pa'èle dhèu karuku? Miu pake koasa nèti
cee? Aa cee ka dhu pua miu ka miu bani
tao j'ara èèna?"
8 Hèia Roh Ama Lamatua pa'èra d'ara
Petrus, ka na dhaa, aku nèngu na,
"Ama-ama! Miu ka dhèu kapai, dènge dhèu
heka kabarai Isra'el! Baku nasa
ladhe ji'i ako malaa ciki. 9 Ji'i ladhe,
na, ama-ama si neo tao lii langu,
lula ji'i puri-pa'èle dhèu karuku
èci. Aa miu neo me'a ji'i pake
koasa nèti cee? 10 De ja'a neo peka
sèmi ne'e: tatu ama si sanèd'e era
dhèu Nasaret, dhu ngara Na Yesus.
Nèngu èèna, Kristus, dhu Ama
Lamatua paj'uj'u mema nèti uru ka
mai. Te ngaa miu paku pamadhe
Ne ètu aj'u palolo-palèbha. Masi ka
sèmi èèna, te ngaa Ama Lamatua
pamamuri hari Ne. De ja'a d'èi
sèna ka ama si dènge dhèu Isra'el
aa'i-aa'i mi me'a, na, ji'i puri-pa'èle
dhèu karuku èèna, pake dhodhoka
koasa Yesus. 11 Yesus ne'e ka dhu ra
suri tèke le ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci Ama Lamatua, peka na,
'Abhu hadhu cue dhu tuka core eele;
Te ngaa limuri mai, hadhu èèna
j'aj'i hadhu padhèdi.'✡
12 Ètu palème rai-haha ne, Ama Lamatua
bhoke boe j'ara leo dhu bisa patab-
uli èdhi nèti koasa sasala-sasigo
èdhi. Dhodhoka j'ara èci di, nuka
Yesus. Abhu boe dhèu leo èci sa dhu
bisa hia mamuri mi èdhi."
13 Dhèu dhu madhèdi ètu sèra sa re'a,
na, Petrus dènge Yohanis se, dhoka dhèu
biasa di, èci èèna ka dènge dhèu dhu re'a
boe baca-suri. Te ngaa dhèu sèra malaa
dènge babani dua ra, lula rèngu padhai lii
dhu dènge boe pahuni-pahuni. Tabha hari,
ra re'a, na, dhèu dua se, dhèu pa'èci nèti
Yesus. 14 Nèti èèna ka, hèb'a dhèu se kutu
mèno, toke ra padhai lii heka ae-ae, lula
dhèu dhu èle nèti karuku èèna, titu dhii-
dhii patoo madha dènge madha. 15 Èle èèna
ka, ra pua dhèu pajuu-paleha Yesus dhèu
dua sèra, aku rèngu na, "Dua mi lami ku
asa li'u ciki." Ka ra padhue ho neo tenge
j'ara aapa. 16 Ka ra padhue-padhai, peka
na, "A'ari aa'i-aa'i ti! Èdhi hud'i tao dhèu
dua se samia? Te dhèu Yerusalem aa'i-
aa'i ra re'a le, na, rèngu dua se ka dhu
tao tadha malaa deo na. Èdhi pasili tare
heka, lula bukti nèngu abhu le! 17 De hua
iia èdhi tenge j'ara, sèna ka lii ne'e baku ra
lolo palème asa mia-mia la'e. Be'a risi èdhi
pamadha'u si, sèna ka ra baku aj'a ia ka J'ara
Mamuri Yesus. Ladhe ra nanene boe, na,
re'a mema!"
18 Hèia ra paroa dua ra maso hari asa
d'ara, ka ra peka dènge si, aku rèngu na,
"Miu ladhe unu mi, ee! Miu bisa heka lolo,
do, aj'a-nori dhèu leo lula-nèti Yesus!"
19 Te ngaa Petrus dènge Yohanis b'ala,
peka na, "Cob'a ama-ama si pajiko ku laa.
Mia dhu be'a risi? Madhutu paredha ama
si, do, madhutu paredha Ama Lamatua?
20 Te ji'i ngèdhi le dènge musi madha ji'i, aa
tadèngi le dènge ro'a dhilu ji'i madha j'ara
ae. De tasamia ji'i kutu hèb'a, ho baku lolo
dènge dhèu leo!"
21 Dhèu dhu madhèdi pama'ète lii langu
èèna, kai hari rèngu. Ka ra patalale eele
dua si, lula ra re'a heka j'ara ho huku si.
Rèngu madha'u kahèi, mage dhoka dhèu ae
ètu li'u sèi pagama. Te dhèu ae sèra koa-kio
kolongara Ama Lamatua, lula dhèu karuku
èèna èle le. 22 (Dhèu èèna karuku èpa nguru
risi tèu le, ka heka bisa kako kèna.)

Dhèu unu Lamatua Yesus sabaj'a manèngi d'ara bani

23 Ropa ra patabuli eele Petrus dènge
Yohanis, dua ra lèpa lasi asa angalai rèngu.
Hèia dua ra lole aa'i-aa'i ngaa dhu kètu
agama Yahudi dènge dhèu kapai leo sèra
kai rèngu ho baku palolo. 24 Ropa ra tadèngi
rare lii lolo èèna, ka angalai rèngu aa'i-
aa'i sèra pakaboko dènge d'ara èci, ho ra
manèngi-mangaj'i, peka na, "Ama Lamatua
dhu Koasa Kapai Risi Eele. Ama dhu paj'aj'i
dedha-liru dènge rai-haha, dènge isi ra aa'i-
aa'i.✡ 25 Uru-uru sèra, Roh Ama Lamatua
dhu Mola-Mèci pake le baki Daud ho j'aj'i
dhèu nèti lii padhai Na, sèna ka suri mema
lula-nèti dhèu lab'a Yesus, peka na,
'Dhèu nèti rai leo sèra nasa lula lii lai-ngèlu;
Dhèu se'e tao lèke boe, ho tao lii langu
dhu dènge boe kolo-kapua.
26 Dhèu aae rai-haha sèra pakaboko ho neo
pamusu lab'a Ama Lamatua;

✡ 4:11 Lii Sod'a Koa-Kio 118:22 ✡ 4:24 Kalua nèti Masir 20:11, Nehemia 9:6, Lii Sod'a Koa-Kio 146:6

sèmi èèna kahèi, dhèu kapai sèra rare
lii èci neo lasi lab'a Ama Lamatua
dènge Kristus,
nuka Dhèu dhu Lamatua paj'uj'u
mema karèi nèti uru ka mai.'✡

27 Ka ngaa dhu baki Daud suri na, limuri
ne j'aj'i le. Aa sasoa na led'a le. Ètu kota
ne'e, dhèu aae Herodes, gubernur Pontius
Pilatus, dhèu heka-dhèu heka ad'a Isra'el,
dènge dhèu kapai suku leo sèra, pakaboko
le. Rèngu pare'a lii ho lab'a Yesus, dhu
Ama Lamatua hag'e nare le.✡ 28 Te ngaa
limuri ne, èdhi te'a aa'i le j'ara sèra lèke
mola-mola dènge dad'èi Lamatua, mad-
hutu ngaa dhu Lamatua peka tèke nèti uru
ka. 29 Lamatua, Èu me'a rèngu dhoka padhai
lii neo pamadha'u ji'i di. De ji'i manèngi ho
Lamatua hia ji'i d'ara bani. Sèna ka ladhe ji'i
la'a padhue-padhai asa dhèu ètu mia-mia
Lii Lolo Be'a Lamatua lula-nèti Yesus, d'ara
ji'i madha'u boe. 30 Ji'i manèngi Lamatua hia
ji'i koasa kahèi, sèna ka ji'i bisa puri-pa'èle
dhèu pèd'a. Ji'i manèngi kahèi koasa ho tao
rupa-rupa tadha malaa, sèna ka dhèu re'a,
koasa èèna mai nèti Dhèu Mola-Mèci dhu
Lamatua pua mai, nuka Yesus. Lamatua,
d'ai sange èèna ka lii sabaj'a ji'i."

31 Ropa ra manèngi-mangaj'i rare, ka èmu
dhu rèngu sabaj'a na gaged'o. Hèia rèngu
aa'i-aa'i ra abhu Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci. Èle èèna ka, rèngu kalua, lasi lole Lii
Lolo Be'a Ama Lamatua, dènge d'ara bani.

Dhèu parcaya sèra mamuri sama-sama pasae j'aj'èra dènge karej'e

32 Èle èèna, dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya
Yesus sèra, mamuri d'ara èci, aa mamuri
pasue èci dènge èci. Abhu boe dhèu èci
sa dhu mèu-moke, aa rèngu biasa pahia-
paj'ola. Dhèu dhu dènge mèdha-panyau, na
uri ho ra pake sama-sama.✡ 33 Ka Lamatua
hia koasa mi dhèu pajuu-paleha Na, ho
ra lole mi dhèu, peka na, Lamatua Yesus
mamuri hari nèti mamadhe Na. Aa rèngu
ka dhu rèdhi dènge musi madha unu ra.
34-35 Nèti rèngu se, abhu kahèi dhu pahia rai,
do èmu ra. Ho kab'ua na, ra hia mi dhèu
pajuu-paleha Lamatua sèra. Ra pake ho hia
mi dhèu dhu parluu. Nèti èèna ka, rèngu
kura boe ngaa-ngaa.

36-37 Conto sèmi Yusuf. Nèngu ne, ana-
èpu Lewi, nèti pulu Siprus. Dhèu pajuu-
paleha Lamatua se pangare na 'Barnabas',
dhu sasoa na, 'dhèu dhu d'èi pa'èra d'ara
dhèu leo'. La'e pahie rai na ca kasib'i. Ka
nèti mai kab'ua na hia dhèu pajuu-paleha
Lamatua sèra.

5

Ananias dènge Safira madhe, lula rèngu neo cob'a Roh Lamatua

1 Te ngaa lod'o èèna, abhu kahèi dhèu
èci, ngara na Ananias, dènge dhèu èmu
na, Safira. Rèngu dua ra pahie rai ra ca
kasib'i kahèi. 2 Te ngaa dua ra pare'a ho
huni kab'ua rai èèna cahag'e. Pahie rare, ka
Ananias la'e peka dènge dhèu pajuu-paleha
Yesus sèra, aku nèngu na, "Ji'i heka pahie
ngare rai ji'i ca kasib'i kèna. De ji'i neo hia
kab'ua na asa Ama Lamatua."

3 Te ngaa Petrus tao dènge ne, peka na,
"Ananias! Nga tao ka èu huni doi kab'ua
rai èèna cahag'e? D'ara èu mema karehe,
lula èu madhutu dad'èi dhèu aae nidhu. Èu
bani kapod'e-kabèli Roh Ama Lamatua dhu
Mola-Mèci! 4 Sèmi ne'e! Rai na unu èu. De
èu neo pahia, do aad'o, èèna na madhutu
dad'èi èu. Ladhe èu pahia le, èu neo hia
doi kab'ua na aa'i-aa'i, do aad'o, èèna na
madhutu dad'èi èu kahèi. Te ngaa tasamia
ka èu bisa tao sèmi ne'e? Èu neo pagoa ji'i
dhèu rai-haha, te ngaa abhu boe dhèu dhu
bisa leko-monya Lamatua!"

5 Ropa na tadèngi Petrus padhai lii sèmi
èèna, cag'ag'a laa Ananias bèbhe, ka madhe
dènge. Nèti èèna ka, dhèu dhu tadèngi lii
ne'e, madha'u titu kèna. 6 Hèia ana ngèru
dhèu pèri mai, ka ra pahutu ngi'u Ananias,
ka nedhe rèti lasi padhane.

7 Pe d'ai tèlu jam sa, dhèu èmu Ananias
mai. Te ngaa na ne'a boe ngaa dhu j'aj'i
deo na. 8 Hèia Petrus karèi ne, peka na,
"Tasamia, ina? Miu pahie le rai èèna,
kab'ua sange ne'e ka, do?"

Ka na dhaa, peka na, "Tare'a, ama.
Kab'ua nèngu sange èèna ka."

9 Hèia Petrus tao dènge ne, peka na,
"Tasamia ka èu dènge dhèu èmu mu pame'a
ho neo cob'a Roh Lamatua? Mu ladhe, ee!
Dhèu dhu heka padhane dhèu èmu èu sèra,
lèpa hari mai le. Ciki ood'e hari na, rèngu

✡ 4:26 Lii Sod'a Koa-Kio 2:1-2 ✡ 4:27 Mateos 27:1-2, Markus 15:1, Lukas 23:1,7-11, Yohanis 18:28-29 ✡ 4:32 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 2:44-45

nedhe rèti hari ngi'u èu, ho lasi padhane
ètu karasa dhèu èmu èu."
10 Ropa tadèngi nare lii padhai lii Petrus,
cag'ag'a laa dhèu bhèni ne bèbhe, ka madhe
dènge ètu era èèna. Ropa ana-ana ngèru
sèra maso hari asa d'ara èmu, ladhe rèdhi
bhèni ne madhe le. Ka j'èru rèti ka ngi'u
bhèni ne, lasi padhane ètu karasa dhèu èmu
na.
11 Èle èèna ka, dhèu parcaya Yesus sèra
madha'u. Dhèu-dhèu leo dhu tadèngi lii
lolo nèti mamadhe Ananias dènge Safira,
madha'u kahèi.

Petrus si puri-pa'èle dhèu ae

12 Lod'o èèna, dhèu pajuu-paleha Yesus
sèra tao ae tadha-tadha malaa. Ka dhèu ae
sèra ladhe rèdhi. Dhèu pajuu-paleha sèra
biasa lasi asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Lamatua. Rèngu aa'i-aa'i ra pak-
aboko dènge d'ara èci ètu d'ara Èmu Taleo
Dhèu Aae Soleman. 13 Lod'o èèna, dhèu ae
ka dhu koa dhèu unu Lamatua Yesus sèra.
Te ngaa dhèu leo cahag'e bani boe maso
pakaboko dènge rèngu ètu èmu èèna.
14 Te dhèu dhu parcaya Yesus, bhèni-
mone, asa tabha ae. 15 Lula tadha malaa ae
dhu j'aj'i èèna, ka dhèu ae rèti dhèu pèd'a
lasi ho ra pamadhèdi mi dedha dhèpi ètu
sebhe j'ara. Te ra pangee, peka na, "Ladhe
Petrus dènge Yohanis kako re era ne'e, sad'i
mamaho ra lèke rèngu di, dhèu pèd'a se
èle dènge nèti papèd'a rèngu." 16 Lod'o
èèna, dhèu ae mai taruu nèti rae-rae ètu
sebhe kota Yerusalem. Rèti dènge dhèu-
dhèu pèd'a, ka dhèu pajuu-paleha Lamatua
se puri-pa'èle si aa'i-aa'i ra. Rèngu rèti
dhèu-dhèu dhu nidhu tao kahèi, ka dhèu
pajuu-paleha Lamatua se babège eele aa'i
nidhu-nidhu sèra.

Dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus abhu j'aj'èra

17 Lula tatao dhèu pajuu-paleha Lamatua
Yesus sèra, nèti èèna ka kètu kapai risi
agama Yahudi, dènge angalai nèngu nèti
partei Saduki sèra, tèka d'ara. 18 Nèti èèna
ka, ra kèpa dhèu pajuu-paleha Yesus sèra,
ka ra pamaso si asa d'ara bèdho.*
19 Te ngaa mèda èèna kahèi, ana pajuu
Lamatua èci mai nèti sorga asa d'ara bèdho
èèna, ka na bhoke eele babèdho. Hèia na
lere nèti si asa li'u. Ka na peka, aku nèngu
na, 20 "Lami dènge ka asa d'ara Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Lami peka aa'i dènge
dhèu-dhèu ètu nèi, sèna ka ra madhutu
J'ara Mamuri dhu hiu nèti Lamatua Yesus."
21 Bèli mad'ae èèna, ako maroga era,
rèngu madhutu ka lii paredha nèti ana pa-
juu Lamatua nèti sorga deo na. Ka ra maso
asa d'ara madha Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, hèia ra aj'a-nori dhèu-dhèu ètu
sèra.
Nèbhu boe, hèia kètu kapai risi agama
Yahudi dènge angalai na sèra mai palere
dènge dhèu kapai dènge dhèu heka-dhèu
heka ad'a Isra'el. Rèngu pakaboko ho parisa
lii langu nèti dhèu pajuu-paleha Lamatua
Yesus sèra. Hèia ra pua dhèu lasi rare
Petrus si nèti d'ara bèdho, ho ra parisa lii
langu ra.
22 Te ngaa ropa rèngu d'ai èmu bèdho,
Petrus si aad'o heka ètu d'ara. Ka ana j'aga
sèra lèpa hari lasi peka dènge dhèu kapai
sèra. 23 Ra peka na, "Ama-ama si, baku
nasa. Ropa ji'i d'ai èmu bèdho, ji'i ladhe,
na, babèdho dhu patèke. Aa dhèu j'aga sèra
titu ètu era èèna. Te ngaa ropa ji'i pua ra
goe babèdho ho ji'i la'a asa d'ara, ji'i ngèdhi
boe dhèu èci sa ètu d'ara."
24 Ropa tadèngi rare, hèia kètu agama
Yahudi sèra, dènge kapala j'aga Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i, aa'i-aa'i ra j'aj'i malaa,
aa sèmi dhèu dhu ele ngangee sa.
25 Nèbhu boe, hèia dhèu èci mai peka,
aku nèngu na, "Ama-ama si, nanene ku laa!
Dhèu dhu miu bèdho sèra, ètu li'u si, ra
titu ho aj'a-nori dhèu ètu d'ara Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i ne!"
26 Ropa tadèngi rare, ka kapala j'aga Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i èèna paroa dhèu
j'aga pèri-pèri ho lasi kèpe hari Petrus
dènge angalai na sèra. Te ngaa dhèu j'aga
sèra madha'u, lula dhèu dhu nanene lii
padhai-padhue Petrus sèra, ae seli. Ra
pajiko, na, mage dhoka dhèu ae sèra pataо-
palaha, ho ra pèci si. Nèti èèna ka, ropa
rèngu kèpe hari Petrus si, ra bani boe pake
j'ara sakaa.
27 Èle èèna ka, ra lere rèti Petrus si asa
era pama'ète lii langu. Ka kètu kapai risi
agama mulai karèi si, 28 peka na, "Ji'i kai
le miu, sèna ka aj'a ia ka dhèu lula-nèti

* 5:18 Lii Yunani ne'e, sasoa na, "pamaso asa d'ara bèdho kabarai." Sasoa leo, peka na, "pamaso asa d'ara bèdho ho pamakae si ètu katanga madha dhèu ae."

Dhèu dhu neo tao j'ara mamuri hiu èèna,
sina ma! Te ngaa miu palab'a! Miu pusi-
pahae boe dènge lii paredha ji'i, te ngaa miu
tao madhutu dad'èi miu di! Miu lami aj'a-
nori palème dhèu ètu kota Yerusalem ne.
Èèna sama dènge miu core sasala mi dedha
ji'i, peka na, ji'i se ka dhu pua dhèu lasi
pamadhe Yesus."✡
29 Hèia Petrus kèd'i titu j'aj'i dhèu dhu
padhai lii nèti angalai na sèra. Ka na dhaa,
peka na,
"Ama-ama! Ladhe abhu paredha nèti dhèu
rai-haha dhu palab'a dènge dad'èi
Ama Lamatua, ji'i ngo'o boe mad-
hutu. Te ngaa ji'i madhutu dhoka
paredha Ama Lamatua di! 30 Dhèu
dhu bhoke j'ara mamuri hiu èèna,
nuka Yesus. Nèngu èèna ka dhu
miu paku pamadhe ètu dedha aj'u
palolo-palèbha. Nèti uru ka mai,
bèi-baki èdhi manèngi-mangaj'i mi
Ama Lamatua. Ama Lamatua èèna
ka dhu pamamuri hari Yesus nèti
mamadhe Na!
31 Limuri ne, Ama Lamatua ded'e le Yesus
j'aj'i ai g'ana Na. Ka Yesus nèd'u
le paredha sama sèmi dhèu aae ka-
pai. Nèngu bhoke le j'ara, sèna
ka Lamatua patabuli eele dhèu nèti
koasa sasala-sasigo ra. Na neo hia
j'ara mi èdhi dhèu Isra'el se'e, sèna
ka èdhi ae eele nèti sasala èdhi aa'i-
aa'i ti. Dènge j'ara sèmi èèna, d'ara
Ama Lamatua pacuhi, ho Na ige
heka sasala èdhi dhèu Isra'el. 32 Te
èdhi tèdhi le dènge musi madha
èdhi, Yesus mema madhe tare'a, te
ngaa Na mamuri hari kahèi. Limuri
ne Roh Ama Lamatua dhu Mola-
Mèci peka le dènge dhèu dhu mad-
hutu J'ara Mamuri Yesus."
33 Tadèngi rare lii padhai lii Petrus sèmi
èèna, ka dhèu dhu madhèdi ètu era pa-
ma'ète lii langu èèna nasa titu kèna, ka ra
neo pamadhe dhèu pajuu-paleha Lamatua
sèra. 34 Te ngaa ètu talora rèngu, abhu kahèi
dhèu èci dhu madhèdi parisa lii, ngara na
Gamaliel. Dhèu ae pakab'ua ne, lula nèngu
ne mese dhu d'èlu-mèu nèti partei agama
Parisi. Ropa Petrus padhai lii nare, ka
dhèu sèra neo pamadhe ne, hèia Gamaliel
kèd'i titu, ka na pua dhèu ho lere taha
Petrus si asa li'u. 35 Ropa Petrus si d'ai li'u,
ka Gamaliel padhai lii dènge ama-ama ètu
sèra, aku nèngu na,
"A'ari ti! Èdhi hud'i pajiko paie ku! Mage
dhoka èdhi malai ae tao bhabhelu
mi dedha dhèu se'e. Èdhi hud'i
pangee madhera. 36 Ele boe miu
sanèd'e era, dhèu dhu ngara na Teu-
das. Nèngu madhe nèbhu le, te
ngaa lod'o na mamuri era, na ded'e
ngi'u na j'aj'i dhèu kapai, pe d'ai
dhèu èpa ngasu sa madhutu nèngu.
Te ngaa ropa ra pamadhe ne, ana-
ana madhutu na paj'ala asa haa asa
dhimu. Toke d'ai sange ne'e, dhèu
rèdhi heka rèngu. Ra rai aa'i mèu-
mèu le!
37 Aa miu sanèd'e hari ku lii lole èci. Uru
èèna, lèke lod'o dhèu paredha ige
dhèu ètu d'ara kabarai. Abhu dhèu
èci, ngara na Yudas, nèti propensi
Galilea. Dhèu ae madhutu nèngu
kahèi. Te ngaa ra pamadhe ne
kahèi. Hèia ana-ana madhutu na
rai paj'ala kahèi, ka d'ai sange ne'e
tèdhi heka dhèu èci sa.
38 De a'ari! Madhutu ngangee ja'a, baku
pamadhe dhèu se'e. Hud'i rèngu
sène. Te a'aj'a dènge kakako rèngu,
ladhe mai nèti dhèu rai-haha, na,
nèbhu boe, ele unu na. 39 Te ngaa
ladhe a'aj'a rèngu tare'a-re'a nèti
Ama Lamatua, miu taha mere boe.
Nèti èèna ka, miu pajiko paie ku.
Mage dhoka miu palab'a dènge Ama
Lamatua."

Tadèngi rare sèmi èèna, rèngu aa'i-aa'i
ra lèka, ka ra madhutu lii Gamaliel. 40 Èle
èèna ka, ra paroa hari dhèu pajuu-paleha
Lamatua sèra, ka ra pua dhèu ho hake
si. Hèia ra kai si, ho baku ale-ale ia ka
kolongara Yesus. Ka ra patabuli si.

41 Hèia dhèu pajuu-paleha Lamatua se
tèke eele era pama'ète lii langu èèna. Ra
pangee, na, masi ka kolongara rèngu ele
iie lula madhutu Lamatua Yesus, te ngaa
rèngu karej'e kahèi, lula rèngu hud'i abhu
j'aj'èra sèmi èèna. Nèti èèna ka, d'ara rèngu
karej'e titu kèna. 42 Bèli-bèli èèna, rèngu
lasi aj'a-nori dhèu, peka na, "Dhèu dhu Ama
Lamatua paj'uj'u nare nèti uru ka mai, nuka
Yesus di." Ka ra peka padhue taruu, nèti ca

✡ 5:28 Mateos 27:25

èmu d'ai ca èmu, sèmi èèna kahèi ètu d'ara
Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i.

6

Ra hag'e rare dhèu pidhu, ho lalau nganga'a bhèni balu ana-lalu

1 Lod'o èèna, dhèu dhu parcaya Yesus asa
tabha ae. Te ngaa rèngu pake dua lii. Dhèu
Yahudi cahag'e, pake lii Aram. Aa cahag'e
hari, pake lii Yunani. Nèbhu boe ka, j'aj'i
lii langu ètu talora dua kaboko dhèu se'e.
Dhèu dhu pake lii Yunani, d'ara be'a boe
dènge dhèu dhu pake lii Aram. Ra peka
na, "Ne'e ne, lèke boe! Ladhe miu papala
nganga'a bèli-bèli, miu bia cabèka. Bhèni
balu ji'i abhu boe nganga'a."

2 Lula èèna ka, dhèu pajuu-paleha
Lamatua dhèu canguru dua, pakaboko dhèu
dhu parcaya Lamatua Yesus aa'i-aa'i ra. Ka
ra peka, aku rèngu na, "A'ari aa'i-aa'i ti!
Ladhe ji'i ae eele nèti sasab'a ji'i, ho lalau
dhoka nganga'a-nginu miu di, bisa kahèi,
te ngaa, lèke boe! Lula ji'i se hud'i aj'a-nori
taruu Lii Holo-Nori Lamatua. 3 De madhutu
ngangee ji'i, sèmi ne'e ka. Be'a risi, hag'e
mere dhèu pidhu nèti talora miu. Tenge
dhèu dhu kolongara be'a, dhu d'èlu-mèu,
aa Roh Lamatua ator mamuri na. Ladhe mi
pili mere dhèu sèmi sèra, pe ji'i ded'e si, ho
ra lalau nganga'a-nginu. 4 Ladhe sèmi èèna,
ji'i abhu tebho ae ho manèngi-mangaj'i aa
aj'a Lii Holo-Nori Lamatua."

5 Hèia dhèu se'e sèmi rare kahèi lii padhai
lii Petrus si. Ka hag'e rare dhèu pidhu,
nuka:

dhèu èci, ngara na Stefanus. Nèngu ne
parcaya tare'a-re'a Lamatua Yesus,
dènge Roh Lamatua dhu Mola-Mèci
pake nèngu. Aa angalai nèngu na,
nuka:
Pelipus,
Prokorus,
Nikanor,
Timon,
Permenas,
dènge Nikolas, nèti kota Antiokia.
Nèngu dhèu Yahudi boe, te ngaa na
maso agama Yahudi.

6 Hèia lere rèti dhèu pidhu dhu ra pili
rare sèra, asa madha dhèu pajuu-paleha
Lamatua. Ka ra bane ai dènge manèngi-
mangaj'i hia si, ho ded'e si j'aj'i dhèu ladhe-
leru bhèni balu ana-lalu, sèna ka aa'i-aa'i ra
abhu pala dhu pamera.

7 Èèna ka, dhèu tadèngi Lii Holo-Nori
Lamatua ètu mia-mia. Hèia dhèu-dhèu
dhu madhutu J'ara Mamuri Lamatua Yesus,
asa tabha ae ètu kota Yerusalem. Aa ama
agama Yahudi sèra, ae kahèi dhu j'aj'i dhèu
unu Lamatua Yesus.

Ra kèpe Stefanus

8 Lod'o èèna, Ama Lamatua hia berkat ae
mi Stefanus. Na hia Stefanus koasa kahèi,
ho na tao tadha-tadha malaa dènge j'ara-
j'ara kapai, sèna ka dhèu ae rèdhi unu ra.
9 Ètu era èèna, abhu pèri-pèri dhèu Yahudi
dhu mai nèti rai-rai kaj'èu, nuka: kota
Kirene, kota Aleksandria, propensi Kilikia,
dènge propensi Asia. Uru èèna, rèngu
j'aj'i ènu dhèu leo, te ngaa nèbhu-nèbhu
ka lamatua rèngu patabuli si. Èle èèna ka,
dhèu se'e pakaboko ètu Yerusalem. Rèngu
tema le lasi asa èmu manèngi-mangaj'i dhu
ra patitu unu ra. Èmu manèngi-mangaj'i
èèna, ra pangare ne, 'J'aj'i Heka Ènu'. Ropa
ra tadèngi lii padhai lii Stefanus, dhèu se
d'èi boe, ka ra pab'ala dènge ne. 10 Stefanus
ne, dhèu d'èlu-mèu, lula nèngu padhai lii
pake koasa Roh Lamatua dhu Mola-Mèci.
Nèti èèna ka, dhèu se'e segi boe nèngu. 11 Ka
ra tenge j'ara aapa mi dedha Stefanus. Ra
lasi b'ae dhèu ho j'aj'i sakasii leko-monya,
peka na, "Ji'i tadèngi, na, dhèu ne'e padhai
lii pahaha Musa dènge Ama Lamatua!"

12 Rèngu dadugu dhèu, toke d'ai dhèu
heka ad'a Yahudi dènge mese agama sèra
tadèngi kahèi. Ka ra nasa. Nèti èèna ka,
lasi kèpe rare Stefanus, hèia ra nuni ne
asa era pama'ète lii langu agama. 13 Sakasii
leko-monya rèngu sèra, ue lii langu ho
pamanahu Stefanus, peka na, "Dhèu ne
loe boe padhai lii pakarehe Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i. Aa na peka pa'ele iie lii
paredha Ama Lamatua, dhu Musa papuru
mi èdhi. 14 Ji'i tadèngi kahèi, na peka, na,
Yesus, dhèu Nasaret, neo sag'e eele Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i ne. Aa nèngu ne
neo pa'ele iie atora ad'a dhu baki Musa tao
tèka hia èdhi."

15 Èle èèna ka, dhèu aa'i-aa'i dhu madhèdi
ètu era pama'ète lii langu agama èèna ladhe
kaloo Stefanus, lula rèhu na sama sèmi
rèhu ana pajuu Lamatua nèti sorga.

7

Stefanus siri iisi na ètu era j'ue lii agama

1 Hèia kètu kapai risi agama Yahudi karèi
Stefanus, peka na, “Dhèu se'e galaa èu ne,
lèke do aad'o?”
2-3 Ka Stefanus b'ala, aku nèngu na, “Ama-
ama, aa a'ari aa'i-aa'i! Miu nanene ku ja'a.
Uru-uru sèra, bèi-baki èdhi Abraham dhae
tèke eele mèka rai èta-èsu na. Te ngaa Ama
Lamatua dhu kapai risi pad'elo iisi Na mi
nèngu. Lamatua hia ne paredha, peka na,
‘Pakèd'i nèti rai èta-èsu èu; tèke eele a'ari
èu. Lamu ka asa era èci, dhu bèli-camèd'a
Ja'a paj'uj'u hia èu!’ Hèia na pakèd'i ka
nèti rai èta-èsu na, ètu rai Mesopotamia,
la'e asa kota Haran.* 4 Hèia na tèke eele rai
dhèu Kasdim, ka la'e pea ètu kota Haran.
Ropa ama d'èlu na madhe, ka Ama Lamatua
lere ne asa rai ne'e ne, dhu ama-ama a'ari
pea toke d'ai sange ne'e ne.✡ 5 Lod'o èèna,
Ama Lamatua hag'e boe rai ca kasib'i sa hia
ne ho j'aj'i rai pusaka na. Te ngaa Ama
Lamatua moa tèke le, na, Nèngu hia rai
ne'e, j'aj'i rai pusaka ana-èpu na. Te ngaa
lod'o èèna, Abraham dènge mèka ana.✡
6 Ka Ama Lamatua peka dènge ne, ‘Bèli-
camèd'a ana-èpu èu lasi pea ètu rai dhèu.
Ho dhèu rai èèna ènyi si, aa tao rèngu j'aj'i
ènu, dènge paj'èra si toke d'ai èpa ngasu
tèu. 7 Ho ladhe èle èpa ngasu tèu èèna, Ja'a
huku dhèu kabarai dhu tao ana-èpu èu j'aj'i
ènu sèra. Hèia ana-èpu èu tèke eele rai
èèna, ho rèngu mai asa era ne'e ne, sèna
ka ra manèngi makasi mi Ja'a.’✡ 8 Padhai lii
nare sèmi èèna, ka Na hia tadha lii moa Ne
dènge j'ara suna ana mone,† j'aj'i tadha dhu
sasoa na, Abraham j'aj'i le dhèu unu Ama
Lamatua. Èle èèna ka, ropa ana na, Isak, d'ai
umur aru lod'o, hèia na suna ne. Aa Isak
suna ana na, Yakob kahèi. Aa Yakob suna
ana-ana mone na, dhèu canguru dua sèra,
ladhe umur rèngu d'ai aru lod'o. Rèngu
aa'i-aa'i sèra, bèi-baki èdhi dhèu Yahudi.✡
9 Ca tèka, bèi-baki èdhi sèra d'ara pèd'a
dènge ari ra Yusuf, ka ra pahie eele ne ka
j'aj'i ènu ètu rai Masir nèi. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa Ama Lamatua tèke eele boe
ne.✡ 10 Nèti èèna ka Lamatua patabuli eele
ne nèti j'aj'èra nèngu. Ama Lamatua hia ne
d'èlu-mèu, ka ne'a j'ara ae-ae, ka Dhèu Aae
Masir sue ne. Nèti èèna ka, na ded'e ne j'aj'i
gubernur ètu rai Masir. Aa na nèd'u koasa
kahèi ètu d'ara èmu dhèu aae.✡
11 Hèia tèu manganga lèke rai Masir
dènge rai Kana'an. Tèu-tèu manganga
mad'èu èèna, bia titu kèna. Nèti èèna ka
dhèu ètu mia-mia j'èra d'ai seli. Sèmi èèna
kahèi, bèi-baki èdhi abhu heka nganga'a.✡
12 Te ngaa baki Yakob tadèngi lii, na, ètu
rai Masir abhu nganga'a. Ka na pua ana-
ana na sèra, nuka bèi-baki èdhi, ho lasi hèli
nganga'a ètu rai Masir. 13 Hèli rare, hèia ra
lèpa. Ropa oe èle nganga'a sèra, ka ama ra
pua hari lasi hèli nganga'a ètu Masir. Lod'o
èèna ka, heka Yusuf bhoke d'ara, peka na,
nèngu ne ari d'èlu rèngu. Ka na patadha
a'ari na sèra dènge dhèu aae Masir.✡ 14 Èle
èèna ka, Yusuf manèngi ama na dènge a'ari
na aa'i-aa'i lasi pea asa rai Masir. Rèngu
dhu lasi asa nèi, aa'i-aa'i ra pidhu nguru
lèmi dhèu.✡ 15 De baki Yakob pidha asa
nèi, toke d'ai bèi-baki èdhi sèra madhe ètu
Masir.✡ 16 Ka nèbhu aae ku, heka rèti rui
bèi-baki èdhi sèra lèpa hari asa rae Sikem
ètu rai Kana'an. Ka ra tèke rui sèra ètu era
dhu uru èèna baki Abraham hèli nare nèti
ana-èpu Hemor.”✡

Stefanus b'ala lula-nèti Musa dènge dhèu dhu ro'o boe nanene ne

17 Stefanus tuhu hari lii, peka na, “Se'e
se j'aj'i, lula Ama Lamatua moa tèke le,
na, èèna na limuri hari Nèngu neo hia rai
pusaka mi baki Abraham ètu era èèna. Ropa
oe d'ai lod'o dhu Ama Lamatua moa èèna,
èdhi dhèu Yahudi tabha ae titu kèna ètu rai
Masir nèi. 18 Lod'o èèna, dhèu aae hiu èci
paredha ètu nèi. Te ngaa nèngu tadhe boe

* 7:2-3 Rai Mesopotamia èèna, limuri ne ra pangare na, rai Irak. Kota Haran èèna, limuri ne abhu sisa nèngu ètu rai Siria. Parisa *Lii Lolo dhu Uru Tèka 12:1.* ✡ 7:4 Lii Lolo dhu Uru Tèka 11:31, 12:4 ✡ 7:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 12:7, 13:15, 15:18, 17:8 ✡ 7:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:13-14, Kalua nèti Masir 3:12 † 7:8 Lii Dhao ‘suna’ èèna, ‘bèka’. Te ngaa, lula ‘bèka’ èèna, lii makae, ka ji'i suri boe. ✡ 7:8 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:10-14, 21:2-4, 25:26, 29:31—35:18 ✡ 7:9 Lii Lolo dhu Uru Tèka 37:11, 28, 39:2, 21 ✡ 7:10 Lii Lolo dhu Uru Tèka 41:39-41 ✡ 7:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 42:1-2 ✡ 7:13 Lii Lolo dhu Uru Tèka 45:1, 16 ✡ 7:14 Lii Lolo dhu Uru Tèka 45:9-10,17-18, 46:27 ✡ 7:15 Lii Lolo dhu Uru Tèka 46:1-7, 49:33 ✡ 7:16 Lii Lolo dhu Uru Tèka 23:3-16, 33:19, 50:7-13, Yosua 24:32 ✡ 7:18 Kalua nèti Masir 1:7-8 ✡ 7:19 Kalua nèti Masir 1:10-11, 22

Yusuf.✡ 19 Dhèu aae ne'e ènyi ruri dhèu èdhi
sèra. Aa na bhelu titu kèna dènge bèi-baki
èdhi. Na laka-seti rèngu ho core eele ana
rèngu dhu rara iisi hiu, sèna ka madhe.✡
20 Lod'o èèna, d'ai lod'o ina Musa nara
iisi ne. Musa kabèb'u titu kèna! Ina dènge
ama na madhutu boe lii paredha dhèu aae.
Ra piara pahuni ne, toke d'ai tèlu hèru.✡
21 Ropa rèngu bisa heka pahuni ne ètu d'ara
èmu, ka ra panangi eele ne. Te ngaa ana
bhèni dhèu aae Masir rage nare ne, ka sa'u
nèti asa èmu, ka na ladhe-leru ne sèmi ana
d'èlu nèngu.✡ 22 Nèti èèna ka, dhèu rai
Masir aj'a aa'i ne dènge mamèu ra, toke d'ai
na j'aj'i dhèu d'èlu-mèu. Nèngu ne d'èlu-
mèu ètu d'ara lii padhai, aa ètu d'ara sab'a-
la'a.
23 Ropa Musa d'ai umur èpa nguru tèu,
hèia na neo patadha dènge dhèu Isra'el
nèngu sèra. 24 Ropa na la'e, ka na nèdhi
dhèu Masir èci dhu game dhèu Isra'el ca
dhèu. Ka na sarii dhèu Isra'el èèna, aa
na hake pamadhe dhèu Masir èèna. 25 Te
Musa ngee, na, dhèu nèngu sèra re'a le, na,
Ama Lamatua pua ne ho patabuli rèngu nèti
j'aj'èra ra. Te ngaa rèngu re'a mèka. 26 Bèli
èèna, Musa la'e hari ladhe dhèu Isra'el na
sèra. Ka na rage dhèu dua pagama. Aa na
neo padame dhèu dua se, peka na, 'Weh!
Miu dua mi se, pa'a'ari. Nga tao ka miu dua
mi patao?'
27 Te ngaa dhèu dhu game angalai na,
dhaa, aku nèngu na, 'Cee ka dhu ded'e èu
j'aj'i kètu ji'i! Aa cee ka dhu paj'uj'u èu, ho
j'aj'i mi dhèu j'ue lii langu ji'i? 28 Èu ngee,
na, èu bisa pamadhe hari ja'a, sama sèmi
èu pamadhe dhèu Masir med'a na?' 29 Ropa
Musa tadèngi nare lii ne'e, hèia na rai eele
nèti rai Masir, la'e pea ètu rai dhèu Median.
Na leo-èmu ètu èèna, ka ra abhu ana mone
dhèu dua.✡
30 D'ai èpa nguru tèu, hèia Musa la'e asa
d'ara mamoo èci, padètu dènge ledhe èci,
ngara na ledhe Sinai. Ètu èèna, ana pajuu
Ama Lamatua èci puru mai nèti sorga, ka
pad'elo iisi na nèti d'ara ai dhu heo ètu ana
aaj'u iiki ca kapua. Ai na'e ana aaj'u èèna, te
ngaa kèpu boe. 31 Ladhe nèdhi sèmi èèna, ka
Musa loo-loo sène. Ka na la'e padètu ho neo
ne'a, ngaa ka ne. Kabèdhi laa, na tadèngi
Ama Lamatua padhai lii nèti d'ara ai, peka
na, 32 'Ja'a ne, Ama Lamatua nèti bèi-baki
èu! Lamatua nèti baki Abraham, baki Isak,
dènge baki Yakob.' Tadèngi nare sèmi èèna,
ka na madha'u toke d'ai isi karèbha. Aa na
bani heka doa kètu ho ladhe ana aaj'u dhu
ai na'e èèna.
33 Èle èèna ka, Lamatua peka hari, aku
Nèngu na, 'We, Musa! Era dhu èu titu ne,
era luri. Bhoke eele salapa èu! 34 Baku
pangee, na, Ja'a bhèlu eele le dhèu Isra'el
unu Ja'a ètu Masir sèi. Aad'o! Ja'a sanèd'e
si era. Ja'a ke'a j'aj'èra rèngu. Ja'a tadèngi
le lii roma iisi rèngu manèngi sasue. De Ja'a
neo puru ho patabuli eele si. Mai ku asa
ne'e! Ja'a neo pua èu lèpa hari asa Masir
nèi.'✡
35 Dènge j'ara sèmi èèna, ka Lamatua dhu
pad'elo iisi nèti d'ara ai èèna, Na paredha
Musa ho lèpa hari asa Masir. Lamatua
paj'uj'u nèngu ho patabuli eele dhèu Isra'el
nèti d'ara j'aj'èra rèngu. Musa ne ka dhu
uru èèna dhèu karèi, peka na, 'Cee ka dhu
ded'e èu j'aj'i kètu ji'i?' Te ngaa ne'e ne,
Lamatua ka dhu ded'e ne!✡ 36 Nèti èèna ka,
Musa lèpa hari asa rai Masir. Ètu nèi, na
tao tadha-tadha malaa ae. Ka na kalua eele
dhèu Isra'el nèti Masir. Nèti si kako re Dhasi
Mea, ka ra kako palème d'ara mamoo d'ai
èpa nguru tèu.✡
37 Ka Musa peka dènge dhèu Isra'el, aku
nèngu na, 'Èèna na Lamatua ded'e dhèu èci
nèti talora miu, ho Na paj'aj'i ne dhèu nèti
lii padhai Nèngu, sama sèmi Na ded'e nare
ja'a.'✡ 38 Musa pa'èci dènge dhèu Isra'el
èdhi sèra ètu d'ara mamoo. Nèngu èèna
ka dhu j'aj'i kalete mi bèi-baki èdhi dènge
ana pajuu Lamatua nèti sorga. Te ana
pajuu èèna ka dhu nèti Lii Holo-Nori Ama
Lamatua asa Musa. Sèra sa ka dhu pad'elo
j'ara mamuri dhu lèke. Lii Holo-Nori sèra
ka dhu Lamatua papuru ètu ledhe Sinai.✡
39 Masi ka sèmi èèna, te ngaa bèi-baki èdhi
sèra ro'o boe nanene Musa. Aa ra tule eele
ne, ho ra neo lèpa hari asa rai Masir. 40 Ka
ra lasi rarange Harun, aku rèngu na, 'Ari
mu Musa ka dhu pakalua eele èdhi nèti rai
Masir. Te ngaa èdhi te'a heka nèngu ètu

✡ 7:20 Kalua nèti Masir 2:2 ✡ 7:21 Kalua nèti Masir 2:3-10 ✡ 7:29 Kalua nèti Masir 2:11-15, 18:3-4 ✡ 7:34 Kalua nèti Masir 3:1-10 ✡ 7:35 Kalua nèti Masir 2:14 ✡ 7:36 Kalua nèti Masir 7:3, 14:21, Sensus 14:33 ✡ 7:37 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 8:15, 18 ✡ 7:38 Kalua nèti Masir 19:1—20:17, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:1-33 ✡ 7:40 Kalua nèti Masir 32:1

ro'a mia. De ji'i manèngi èu tao mèdha
sogo-tagu èci hia èdhi, sèna ka mèdha sogo-
tagu èèna lere èdhi.'✡ 41 Ka ra tao ka mèdha
sogo-tagu èci, rupa sèmi ana sapi ci'u. Èle
èèna ka, ra para badha hia mèdha sogo-tagu
èèna. Ka ra ra'a-sisi rame-rame, lula rèngu
karej'e nèti mèdha sogo-tagu dhu rèngu tao
unu ra.✡ 42 Nèti èèna ka, Ama Lamatua soro
kabodho hia si. Ka ra mulai sogo-tagu ka
mèdha dedha-liru, sèmi madha lod'o, hèru,
dènge hua-hètu. Te ngaa Lamatua soro tèke
si sèmi èèna. Èèna na lèke sèmi lii dhu dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua suri tèke, peka
na,
'Weh! Miu dhèu Isra'el sèra!
D'ara èpa nguru tèu, miu kako palème
d'ara mamoo.
Aa miu para badha sèra, neo
sogo-tagu mi Ja'a, do,
neo sogo-tagu mi cee?
43 Miu koa-kio boe Ja'a!
Bèli-bèli miu sogo-tagu dhoka mèdha
sogo-tagu miu sèra di.
Miu maso-kalua taruu d'ara èmu
mèdha sogo-tagu nidhu, ngara
na Molok.
Miu biasa sogo-tagu nidhu hua-
hètu èci kahèi, ngara na Refan.
De miu d'èi dhoka sogo-tagu mèdha pa'ue-
ai miu.
Nèti èèna ka, limuri mai Ja'a bhabhoo
miu lami asa cabèka Babel nèi.'"✡

Stefanus b'ala lula-nèti Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

44 Stefanus padhai lii taruu, peka na,
"Ama Lamatua paj'uj'u rupa nèti era
manèngi-mangaj'i èci mi Musa. Hèia Musa
si patitu Paleo Manèngi-Mangaj'i èci,‡ dhu
tao nèti ka'uri badha dènge bèla, sama sèmi
rupa dhu Lamatua pad'elo le. Ka dhèu
Isra'el sèra mai sabaj'a mi Ama Lamatua
ètu era èèna. Ho ladhe rèngu pidha nèti
ca'era asa era leo lasi, na, ra sag'e eele Paleo
Manèngi-Mangaj'i èèna, aa ra èki nèu ne,
aa ra jèru rèti asa era hiu. Ètu era hiu, ra
patitu hari Paleo èèna.✡

45 Limuri mai, lod'o Yosua si pamusu
dènge dhèu rai leo ètu rai Kana'an, Ama
Lamatua babège eele si. Ka Na pabagi
rai Kana'an èèna hia bèi-baki èdhi. Lod'o
rèngu parame rare rai èèna, rèngu rèti
Paleo Manèngi-Mangaj'i Lamatua asa era
èèna. Paleo èèna titu taruu ètu èèna, toke
d'ai lod'o dhèu aae Daud nèd'u paredha.✡
46 Dhèu aae Daud manèngi-mangaj'i mi Ama
Lamatua, sama sèmi baki Yakob si. Ka Daud
pakarej'e d'ara Lamatua, hèia Lamatua hia
nèngu berkat. Ka na manèngi ho Lamatua
paj'uj'u nèngu sèna ka patitu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i dhu hiu.✡ 47 Te ngaa ana
nèti Daud, ngara na Soleman ka dhu pat-
itu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Lamatua
èèna.✡
48 Te ngaa èdhi te'a, na, Ama Lamatua pea
boe ètu d'ara èmu dhu dhèu rai-haha tao,
lula uru èèna, dhèu nèti lii padhai Lamatua
èci suri tèke le, peka na,
49 'Dedha-liru èèna, kadera era Ja'a madhèdi
paredha.
Aa rai-haha èèna, era hue haga Ja'a.
De tasamia ka miu bisa tao èmu èci dhu be'a
hia Ja'a pea ètu d'ara? Bisa boe!
50 Lula dedha-liru, rai-haha, dènge isi aa'i-
aa'i sèra, Ja'a ka dhu paj'aj'i!'"✡

Stefanus pasala mi dhèu kapai sèra, lula rèngu tadhe boe Dhèu Mola-Mèci nèti Ama Lamatua

51 Hèia Stefanus tuhu hari lii padhai na,
ka na jèke si, aku nèngu na, "Miu dhèu
kètu hadhu! Miu se, èci èèna ka dènge
dhèu dhu tadhe boe Ama Lamatua, dènge
dhèu dhu nanene boe Nèngu. Miu dhèu
dhu palab'a dènge Ama Lamatua, èci èèna
ka dènge bèi-baki miu dhu soro kabodho
asa Ne! Ka limuri ne, miu neo hari palab'a
dènge Roh Lamatua dhu Mola-Mèci, do?✡
52 Bèi-baki miu sèra ka dhu paj'èra taruu
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua sèra. Miu
peka ku! Dhèu rèti lii padhai Lamatua
mia ka dhu rèngu paj'èra boe? Aad'o, sina
ma! Uru èèna dhèu rèti lii padhai Lamatua
peka mema, aku rèngu na, limuri mai Ama

✡ 7:41 Kalua nèti Masir 32:2-6 ✡ 7:43 Amos 5:25-27 ‡ 7:44 Ama Lamatua d'ule Canguru Atora ètu hadhu kab'ela, hèia saraka mi baki Musa, sèna ka dhèu Isra'el tao madhutu aa'i. Hadhu kab'ela èèna, ra peka, na, 'Sakasii'. Ra tèke hadhu kab'ela èèna ètu Paleo Manèngi-Mangaj'i. Nèti èèna ka rèngu peka Paleo èèna, "Paleo Sakasii". Ètu ayat ne, suri peka na, Paleo Sakasii kahèi. ✡ 7:44 Kalua nèti Masir 25:9, 40 ✡ 7:45 Yosua 3:14-17 ✡ 7:46 2 Samuel 7:1-16, 1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 17:1-14 ✡ 7:47 1 Dhèu Aae sèra 6:1-38, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 3:1-17 ✡ 7:50 Yesaya 66:1-2 ✡ 7:51 Yesaya 63:10

Lamatua pua Dhèu Nèngu dhu Mola-Mèci.
Te ngaa bèi-baki miu pamadhe dhèu rèti lii
padhai Ama Lamatua sèra. Ka miu tenge
j'ara kahèi ho hia dhèu leo pamadhe Dhèu
Mola-Mèci nèti Lamatua. 53 Aa ana pajuu
Ama Lamatua nèti sorga sèra dhu rèti mai
atora ad'a dhu Lamatua neo hia mi èdhi, te
ngaa miu pusi-pahae boe."

Ra tabhie pamadhe Stefanus

54 Ropa dhèu dhu pama'ète lii langu sèra
nanene rare lii padhai lii Stefanus, ka re'a
mema, na, nèngu pasala si. Ka ra kadhi
ngutu aa tèka d'ara.
55 Te ngaa Roh Mola-Mèci Lamatua sab'a
ètu d'ara Stefanus. Na doa kètu ka ladhe
asa dedha-liru. Ètu nèi, na ladhe nèdhi
dadedha Ama Lamatua, dènge nèdhi kahèi
Lamatua Yesus titu ètu sebhe g'ana Na ètu
era dhu kab'ua risi. 56 Hèia Stefanus padhai
lii, peka na, "Sèmi ne'e ku, ama aa'i-aa'i.
Ja'a kèdhi liru bhoke eele, aa Dhèu Rai-Haha
Tare'a-re'a titu ètu era hua iia, re sebhe
g'ana Ama Lamatua."
57 Ropa ra tadèngi sèmi èèna, hèia dhèu
pama'ète lii langu sèra hutu ro'a dhilu ra.
Ka ra jèke ne, sèna ka kai Stefanus baku
bhoke hèb'a. Ka ra mangamok neo game
ne. 58 Èle èèna ka, ra nuni-pa'oro ne rèti asa
li'u kota. D'ai nèi, ka sakasii sèra bhoke eele
kodho li'u ra, ho ra hia mi ana mone ngèru
èci nèd'u. Ngara na Saulus, dhu j'aj'i dhèu
dadugu-rariu dhèu. Èle èèna ka, ra tabhie
Stefanus dènge hadhu.
59 Ropa ra tabhie, hèia Stefanus pa'oo,
peka na, "Lamatua Yesus! Lod'o ja'a d'ai
kèna. Sèmi more ku samanga ja'a!" 60 Èle
èèna ka, na bèbhe-lèpe urutuu, ka na pa'oo
hari dènge lii mèdhu, peka na, "Ama! Baku
hia si d'ui sasala ne'e!" Hèia na ma'ète a'ae
dènge ka.

8

Saulus paj'èra dhèu unu Lamatua Yesus

1 Aa Saulus ètu èèna kahèi, ka nèngu
d'èi ra pamadhe Stefanus kahèi. 2 Lod'o
Stefanus madhe, abhu pèri-pèri dhèu dhu
mamuri d'ara d'èi dènge Lamatua. Lasi rare
ngi'u aae Stefanus ho ra padhane. Ka ra
tangi ne.
Nèti lod'o èèna, ka dhèu paj'èra dhèu
unu Lamatua Yesus ètu kota Yerusalem,
toke d'ai rèngu j'èra bia. Èle èèna ka, rèngu
rai pahag'a lasi asa propensi Yudea dènge
propensi Samaria. Rèngu aa'i-aa'i rai, te
ngaa tèke eele dhoka dhèu pajuu-paleha
Yesus di ètu Yerusalem.
3 Te ngaa Saulus tenge j'ara taruu ho
pa'èle dhèu unu Yesus sèra. Na tenge si ètu
mia-mia. Na maso-kalua èmu dhèu ho na
tenge si. Sad'i abhu dhèu mone, do dhèu
bhèni, na kèpe si, ho na cèlu si asa d'ara
bèdho.✡

Pelipus lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus ètu propensi Samaria

4 Masi ka ra paj'èra dhèu unu Yesus sèra
ho ra rai asa haa asa dhimu, te ngaa rèngu
loe boe peka-padhai Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus asa mia-mia. 5 Conto sèmi, ca tèka,
Pelipus la'e asa d'ara kota èci ètu propensi
Samaria, ho peka dènge dhèu ètu sèra,
na, Yesus, nuka Kristus, dhu Ama Lamatua
paj'uj'u nèti uru ka mai. 6 Ropa dhèu ae
ladhe rèdhi tadha-tadha malaa dhu na tao,
ka ra pakaboko ho nanene paie ngaa dhu
Pelipus peka-padhai.
7 Conto sèmi, ètu èèna, abhu kahèi dhèu-
dhèu dhu nidhu tao. Nidhu sèra rai eele
dhèu se'e dènge pakii-pakèce. Dhèu karuku
dènge dhèu haga roe cabèka, èle dènge nèti
papèd'a. 8 Nèti èèna ka, dhèu-dhèu ètu
d'ara kota èèna karej'e titu kèna.
9 Ètu kota èèna, abhu dhèu èci dhu pake
na'i, ngara na Simon. Nèbhu le na pake
na'i ètu talora dhèu Samaria sèra. Ka na
padedha iisi na, peka na, "Ja'a dhèu èra!"
10-11 Ka nèti kota èèna, ana iiki do dhèu
kapai, dhèu mone do bhèni, palolo dhoka
dhèu ne'e di, aku rèngu na, "Dhèu ne'e ele-
madha, nga! Ngaa-ngaa dhu na tao ne, mai
nèti koasa Ama Lamatua!" Lula nèngu pake
na'i, nèti uru ka mai dhèu ae lèka ne.
12 Te ngaa limuri ne, rèngu nanene Peli-
pus aj'a rèngu j'ara paredha Ama Lamatua.
Aa na peka j'ara ho rèngu rèti kolongara
Yesus, sèna ka rèngu bisa j'aj'i dhèu unu
Ama Lamatua. Ropa ra tadèngi rare sèmi
èèna, dhèu ae parcaya, ka j'aj'i dhèu unu
Lamatua. Bhèni-mone aa'i-aa'i sèra j'aj'i
sèmi èèna. Nèti èèna ka, ra abhu sarani.
13 Te ngaa Simon parcaya kahèi, ka manèngi
j'aj'i dhèu unu Lamatua Yesus. Ka ra sarani
ne. Hèia na madhutu Pelipus asa mia-mia.
Ropa nèdhi tadha-tadha malaa dhu Pelipus

✡ 8:3 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 22:4-5, 26:9-11

tao, hèia na pangètu kètu na, peka na, “Ira
ii! Sèmi ne'e ne, risi eele!”
14 Lod'o èèna, dhèu pajuu-paleha
Lamatua Yesus dhu ètu Yerusalem sèra,
tadèngi, na, dhèu ae parcaya le Lii Lolo
Be'a Lamatua ètu propensi Samaria. Ka
ra manèngi Petrus dènge Yohanis lasi asa
nèi. 15-17 Ropa dua ra d'ai nèi, rèngu heka
re'a kèna, dhèu ètu nèi abhu mèka Roh
Lamatua dhu Mola-Mèci. Rèngu dhoka
abhu sarani pake kolongara Yesus di. Hèia
Petrus dènge Yohanis bane ai mi dhèu
sèra, ka ra manèngi-mangaj'i sèna ka dhèu
Samaria sèra sèmi rare Roh Lamatua dhu
Mola-Mèci kahèi. Ka dhèu se'e abhu dènge
Roh kahèi.
18 Lod'o èèna, Simon ladhe nèdhi rèngu
dua ra bane ai mi dhèu se'e, ka dhèu sèra
sèmi rare Roh Lamatua. Hèia na j'ole
doi asa Petrus dènge Yohanis, dènge lii
manèngi, peka na, 19 “Ama-ama! Miu hia ku
ja'a koasa èèna. Sèna ka ladhe ja'a bane ai
mi dhèu, na, ra abhu Roh Ama Lamatua dhu
Mola-Mèci kahèi.”
20 Te ngaa Petrus jèke ne, aku nèngu na,
“Ja'a dhoo èu dènge doi èu! Èu ngee, na,
èu bisa hèli koasa Roh Mola-Mèci dènge
doi dhari, do? Aad'o! Dhèu bisa boe hèli
Roh Lamatua! 21 Èu dènge boe hak mi Roh
Lamatua, lula d'ara èu mola boe. Èu dhoka
tenge-tenge j'ara di. 22 Èu hud'i ae eele ku
nèti sasala-sasigo èu sèra. Hua iia èu sabaj'a
ho teko-teko Lamatua saku eele ngangee
aapa èu. 23 Ja'a ke'a, na, d'ara èu aapa, aa
j'ara karehe ae dhu èki èu!”
24 Ka Simon manèngi dua si, peka na,
“Ama-ama! Ladhe sèmi èèna, miu dua mi
sabaj'a ku hia ja'a, sèna ka lii dhoo dhu miu
peka èèna, baku lèke ja'a.”
25 Èle èèna, hèia Petrus dènge Yohanis
lole aa'i Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus, aa
ra lole Lii Holo-Nori Ama Lamatua ètu
d'ara kota èèna. Hèia rèngu lèpa hari asa
Yerusalem. Ra kako re rae-rae ètu propensi
Samaria, ho lole Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus mi dhèu ètu rae sèra.

Pelipus paraga dènge pegawi kapai nèti Afrika

26 Èle èèna ka, ana pajuu Lamatua nèti
sorga pua Pelipus, peka na, “Lamu ku mad-
hutu j'ara asa balèu. Madhutu j'ara dhui,
dhu nèti kota Yerusalem la'e asa rai Gasa.”
27-28 Ropa tadèngi nare lii paredha èèna, ka
na pakèd'i dènge ka. Lod'o nèngu kako
ètu j'ara èèna, ladhe nèdhi dhèu èci. Dhèu
èèna, pegawi kapai nèti rai Etiopia.* Nèngu
ne ka dhu ladhe-leru mèdha-panyau dhèu
aae bhèni, ngara na Kandake. Pegawi èèna
heka sabaj'a nare ètu Yerusalem, ka na
lèpa èmu ca'e kareta. Ropa Pelipus nèdhi
ne, nèngu madhèdi baca ètu dedha kareta.
Na baca sasuri dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua, ngara na Yesaya. 29 Èle èèna ka,
Roh Lamatua pua Pelipus la'e padètu asa
kareta èèna, sèna ka na paraga dènge dhèu
èèna. 30 Ropa na dètu, ka na tadèngi, na,
dhèu èèna baca sasuri Yesaya. Ka Pelipus
karèi ne, peka na, “Ama! Ama ku me'a, do
aad'o, ngaa dhu ama baca èèna?”
31 Ka dhèu ne dhaa, peka na, “Aad'o, ja'a
ke'a boe. Hud'i abhu ku dhèu dhu peka-
padhai dènge ja'a, heka ja'a ke'a kèna. Ca'e
mai ho madhèdi dènge ja'a.” 32 Sasuri dhu
na baca èèna, sèmi ne'e ka,
“Ra nuni rèti Ne, sama sèmi nuni kahib'i-
kalèbho,
ho neo roro Ne.
Nèngu j'aj'i sama sèmi ana kahib'i-kalèbho
dhu dhèu g'ute rèu Ne,
te ngaa nèngu mau-mau sène, na
kabee boe.
Hèb'a Na kutu mèno,
aa na kalua boe lii ca lamusi sa.
33 Ka ra lalangu Ne,
Ra j'ue lii langu Na lèke boe.
Lod'o èèna, ra pamadhe Ne,
masi ka Nèngu dènge boe sasala-
sasigo.
De èdhi peka ngaa hari lula-nèti ana-èpu
Na?”✡
34 Ropa na baca nare, hèia na karèi Peli-
pus, peka na, “Tasamia, ee? Sasuri Yesaya
ne, lèke mi nèngu, do, lèke mi dhèu leo?”
35 Ka Pelipus aj'a ne Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus. Na lolo nèti lii sasuri Yesaya, ho
pad'elo j'ara madhutu Yesus. 36 Lod'o rèngu
ètu d'ara kakako era, rèngu rage loko èci
dènge èi. Ka dhèu èèna peka dènge Pelipus,
aku nèngu na, “Ama. Ladhe ku èi ka nèi.
Ladhe èu ngee, na, cadhui boe, mai puru
lati, ho èu sarani ku ja'a.”

* 8:27-28 Lii Yunani peka, na, pegawi kapai ne'e ne, dhèu dhu ra j'ue eele kanadhu na (kabiri). Etiopia èèna, rai èci ètu Afrika dhimu. ✡ 8:33 Yesaya 53:7-8

37 [Hèia Pelipus dhaa, aku nèngu na,
"Ladhe ama tare'a-re'a parcaya Lamatua
Yesus, na, cadhui boe. Mai dua ti puru ho
ja'a sarani èu."
Ka na dhaa, peka na, "Ja'a parcaya tare'a-
re'a, na, Yesus èèna Dhèu dhu Ama Lamatua
paj'uj'u nèti uru ka mai. Nèngu èèna, Ana
Ama Lamatua."]†
38 Hèia pegawi èèna, paredha ho patitu
kareta. Ka dua ra puru asa d'ara èi èèna, ka
Pelipus sarani ne.
39 Ropa ra kalua mai nèti d'ara èi, kabèdhi
laa Roh Lamatua ded'e nèti Pelipus asa era
leo. Ka dhèu èèna nèdhi heka Pelipus. Hèia
pegawi kapai èèna lèpa dènge d'ara karej'e-
karae. 40 Ka Pelipus cèu ètu rae èci, ngara na
Asotus.‡ Nèti rae èèna, ka na la'e padhue-
padhai taruu Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus.
Na dhuli rae-rae ètu rai èèna, toke d'ai kota
Kaisarea.

9

Saulus j'aj'i dhèu madhutu Yesus
(Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 22:6-16, 26:12-18)

1 Lod'o èèna, Saulus paj'èra taruu dhèu-
dhèu dhu madhutu Yesus. Na tenge j'ara
ho neo pamadhe si. Nèti èèna ka, la'e asa
kètu kapai risi agama Yahudi, 2 ka manèngi
pèri-pèri sasuri koasa, ho nèti la'e asa ama-
ama èmu manèngi-mangaj'i agama Yahudi
ètu kota Damsik nèi. Na manèngi, ladhe
nèngu rage dhèu dhu madhutu J'ara Ma-
muri Yesus ètu nèi, bhèni-mone, nèngu
kèpe ho èki si, sèna ka ère nèti hari si asa
Yerusalem.
3 Ropa sèmi nare sasuri koasa sèra, ka
nèngu dènge angalai na lasi asa kota Dam-
sik. Ropa oe dètu dènge kota èèna, cag'ag'a
laa, saraa puru nèti dedha-liru sarimu nare
Saulus. 4 Ka na bèbhe rai la'e. Hèia na
tadèngi lii èci padhai lii dènge ne, peka na,
"Saulus! Saulus! Nga tao ka èu paj'èra Ja'a
sèmi ne'e?"
5 Hèia Saulus karèi, aku nèngu na, "Ama
dhu padhai lii ne, cee ka èu?"
Lii èèna, peka hari, "Ja'a ne, Yesus, dhu
èu paj'èra aae ne. 6 Kèd'i, ho lamu asa d'ara
kota. D'ai nèi, pe Ja'a peka dènge èu, ngaa
dhu èu hud'i tao."
7 Aa angalai nèngu sèra tadèngi kahèi lii
èèna, te ngaa rèdhi boe cee-cee. Dhèu se'e
malaa, ka re'a heka padhai lii ngaa-ngaa.
8 Hèia Saulus kèd'i titu. Ka na neo bhoke
musi madha na, te ngaa nèdhi heka ngaa-
ngaa. Ka ra sarad'e rèti ne asa d'ara kota
Damsik. 9 Ètu d'ara tèlu lod'o, na bisa boe
nèdhi ngaa-ngaa. Aa na'a-ninu boe ngaa-
ngaa kahèi.
10 Ètu d'ara kota èèna, abhu dhèu unu
Lamatua Yesus èci, ngara na Ananias.
Lamatua mai pad'elo iisi dènge ne, sama
sèmi tanila sa. Na paroa, peka na, "Ana-
nias!"
Hèia Ananias dhaa, peka na, "Oo,
Lamatua!"
11 Lamatua peka, na, "Nanene ku! Èu
lamu tenge ku dhèu unu Ja'a èci. Kako
lamu asa j'ara èci, dhu ngara na J'ara Mola.
Lamu asa èmu dhèu èci, ngara na Yudas.
Ètu èèna, karèi rèngu dhèu èci nèti kota
Tarsus, ngara na Saulus. Dhèu èèna sabaj'a
era. 12 Ja'a hia ne tanila kahèi, na, èèna na
dhèu mone èci neo mai paraga dènge ne,
nuka èu, Ananias. De lamu ho bane ai èu
mi nèngu, sèna ka na bisa nèdhi hari."
13 Te ngaa Ananias b'ala, aku nèngu na,
"Sèmi ne'e, Lamatua! Ji'i tadèngi le lii
palolo lula-nèti dhèu èèna. Nèngu èèna
ka dhu paj'èra dhèu-dhèu unu Lamatua ètu
Yerusalem. Nèti èèna ka, dhèu bani heka
bhodho baboro! 14 Limuri ne, ji'i tadèngi
hari, peka na, kètu agama Yahudi sèra hia
ne koasa ho mai kèpa dhèu-dhèu dhu mad-
hutu J'ara Mamuri Lamatua Yesus."
15 Te ngaa Lamatua padhai lii hari dènge
Ananias, peka na, "Masi ka sèmi èèna, èu
hud'i lamu ku! Te Ja'a hag'e kore nèngu
le, ho na bhoke j'ara, sèna ka na lole Lii
Lolo Be'a Ja'a hia dhèu kabarai leo sèra,
hia dhèu aae-dhèu aae, dènge dhèu Isra'el
kahèi. 16 Aa èèna na, Ja'a pad'elo dènge ne,
sèna ka nèngu ne'a mema j'aj'èra tasa mera
mia ka dhu bèli-camèd'a nèngu pasae, lula
nèngu madhutu Ja'a."
17 Tadèngi nare lii padhai lii Lamatua,
hèia Ananias la'e ka maso asa èmu èèna. Ka
na bane ai na mi Saulus, peka na, "Angalai
Saulus! Lamatua Yesus dhu pad'elo iisi mi
èu ètu talora j'ara lod'o èu mai asa ne'e,
Nèngu èèna ka dhu pua ja'a mai paraga

† 8:37 Ayat 37 ne, abhu boe ètu d'ara sasuri Yunani dhu uru risi sèra. ‡ 8:40 Ngara rae èèna, ètu d'ara lii Yunani, na, Asotus. Te ngaa uru-uru sèra, lod'o dhèu Pilistin rèd'u paredha ètu Isra'el, rae èèna, ngara na Asdod.

dènge èu ètu ne'e. Na pua ja'a kahèi ho
sabaj'a dènge tao kacui-aai mi dedha èu,
sèna ka èu bisa mèdhi hari. Aa Na d'èi ho
èu sèmi more Roh Na dhu Mola-Mèci."
18 Cag'ag'a laa, Saulus rasa ngaa èci bèbhe
eele nèti musi madha nèngu, sèmi nai i'a.
Hèia na ladhe nèdhi hari. Ka na kèd'i, aa
ra sarani dènge ne. 19 Èle èèna ka, na na'a-
ninu. Ka na abhu hari a'èra.

Saulus lole Lii Lolo Be'a ètu kota Damsik

(19b) Ka Saulus pea hari dènge dhèu unu
Lamatua Yesus pèri-pèri lod'o ètu kota
Damsik. 20 Aa la'e asa d'ara èmu manèngi-
mangaj'i dhèu Yahudi, ka na peka dènge
si, aku nèngu na, "Mi nanene paie! Mema
Yesus tare'a-re'a Ana Ama Lamatua."
21 Ka dhèu aa'i-aa'i ra malaa dènge bingu,
ropa ra tadèngi Saulus padhai lii sèmi èèna.
Hèia ra papeka, aku rèngu na, "Nèngu ka
dhu paj'èra dhèu unu Yesus ètu Yerusalem,
sina ma? Aa mamai ne, sèna ka na kèpe
dhèu se'e ho nèti asa kètu agama Yahudi
sèra! Na, tasamia ka ne?"
22 Te ngaa Saulus padhai lii taruu, aku
nèngu na, "Yesus èèna, nuka Dhèu dhu
Ama Lamatua moa nèti uru, ho pua Na
mai." Saulus padhai lii dènge d'èlu-mèu aa
d'ara adhu, toke dhèu Yahudi sèra segi boe
nèngu. Nèti èèna ka, a'èra Saulus asa tabha
kapai.
23 Nèbhu boe ka, dhèu Yahudi sèra sanunu
ho neo pamadhe ne. 24 Te ngaa Saulus ae
nare ngangee aapa rèngu èèna, dhu peka
na, ra mate ne mèu-mèda ètu hèb'a-hèb'a
tebho kota, ho ra neo pamadhe ne. 25 Ka ca
tèka hari, d'ara mèda, angalai Saulus pèri-
pèri dhèu mai rare ne, ka ra papuru ne ètu
d'ara kadhari cue, re karasa li'u tebho kota.
Dènge j'ara èèna ka, nèngu rai nèti kota
Damsik.✡

Saulus la'e asa Yerusalem

26 Èle èèna ka, Saulus la'e asa Yerusalem.
D'ai nèi, ka na neo pa'èci dènge dhèu unu
Lamatua Yesus. Te ngaa dhèu sèra madha'u
dènge nèngu, lula ra pangee, na, nèngu
dhoka sangaja di, j'aj'i dhèu parcaya dhu
madhutu Lamatua Yesus. Èle èèna na,
nèngu kabèli hari ho neo kèpe rèngu. 27 Te
ngaa dhèu èci, ngara na Barnabas, nèngu ka
dhu nèti Saulus ho patadhe mi dhèu pajuu-
paleha Lamatua ètu èèna. Na lole ngaa dhu
j'aj'i mi dedha Saulus ètu talora j'ara. Na
peka, na, Saulus paraga le dènge Lamatua
Yesus kahèi. Aa Yesus padhai lii dènge
nèngu kahèi. Na lolo kahèi babani Saulus
padhai lii J'ara Mamuri Lamatua Yesus mi
dhèu Damsik sèra.
28 Ropa ra tadèngi rare Barnabas peka
sèmi èèna, heka ra sèmi rare Saulus kèna.
Ka ra pea pa'èci ètu kota Yerusalem. Saulus
bani lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus kahèi,
sad'i dènge dhèu cee èèna ka. Nèngu
madha'u boe. 29 Na pakarèi dènge pèri-pèri
dhèu Yahudi dhu padhai lii Yunani. Te
ngaa rèngu ro'o boe sèmi rare lii padhai
lii nèngu. Nèti èèna ka, ra tenge j'ara neo
pamadhe ne. 30 Ropa dhèu unu Lamatua
Yesus re'a ngangee karehe dhèu sèra, hèia
lasi rare Saulus rèti asa kota Kaisarea. D'ai
nèi, ka ra pua ne lèpa asa kota na, Tarsus.
31 Èle èèna ka, dhèu unu Lamatua Yesus
ètu propensi Yudea, propensi Galilea,
dènge propensi Samaria, mamuri dènge
mera-milu. Rèngu asa tabha ae. Rèngu
mamuri madhutu dad'èi Lamatua. Ka
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci pa'èra d'ara
rèngu.

Petrus puri-pa'èle dhèu mone èci ètu rae Lida

32 Lod'o-lod'o sèra, Petrus biasa kako
palème asa mia-mia, ho pa'èra d'ara dhèu
unu Lamatua sèra. Ca lod'o ka na la'e
ngad'o rèngu ètu rae Lida. 33 Ètu nèi, na
paraga dènge dhèu mone èci, ngara na
Eneas. Dhèu ne, karuku aru tèu kèna, ka na
kèd'i nare heka nèti era j'unu na.
34 Hèia Petrus peka dènge ne, aku nèngu
na, "Eneas! Limuri ne, Lamatua Yesus
Kristus pa'èle èu. De kèd'i ka! Lalau paie
era j'unu èu!"
Nanene nare sèmi èèna, hèia na kèd'i
dènge ka. 35 Ropa ladhe rèdhi Eneas èle le,
dhèu aa'i-aa'i ètu rae Lida dènge rae Saron
parcaya Lamatua Yesus.

Petrus pamamuri hari Tabita

36 Lod'o èèna, dhèu bhèni èci, ngara na
Tabita, pea dètu dènge nebhe dhasi ètu kota
Yope. (Madhutu lii Yunani ra paroa bhèni
ne, ngara na Dorkas. Sasoa na 'rusa'.)*
Bhèni ne parcaya Lamatua Yesus. Tatao
bhèni ne be'a mi dedha dhèu leo, aa na
tema laladhe dhèu j'èra. 37 Lod'o èèna,

✡ 9:25 2 Korintus 11:32-33 * 9:36 Ngara bhèni ne, dua, te ngaa sasoa nèngu èci. *Tabita*, lii Aram, sasoa na 'rusa'. *Dorkas*, lii Yunani, sasoa na 'rusa' kahèi.

Tabita ne pèd'a aae, ka madhe. Ka dhèu
padiu ne èi. Èle èèna ka, ra papake ne
mèdha-papake, ka ra paj'unu ne ètu kama
dedha. [38] Lod'o èèna, dhèu se tadèngi, na,
Petrus ètu rae Lida, dhu kaj'èu nèti kota
Yope, sèmi kako haga na ele boe ca'èta lod'o
sa. Ka ra pua dhèu dua lasi paroa Petrus,
peka na, "Ama! Ji'i manèngi ama mai ku lai-
lai asa kota Yope."

[39] Tadèngi nare sèmi èèna, ka Petrus kèd'i
dènge ka, la'e madhutu rèngu. D'ai nèi,
ka na maso taruu asa d'ara kama Tabita.
Ètu d'ara kama na, pènu le dènge bhèni
balu dhu mai tangi. Bhèni balu sèra pad'elo
mi Petrus kodho dènge mèdha-papake leo,
dhu Dorkas j'au hia rèngu, lod'o na mamuri
era.

[40] Hèia Petrus pua si kalua nèti kama. Ka
na patitu urutuu ho na manèngi-mangaj'i.
Hèia na ladhe asa dhèu madhe ne, ka na
padhai lii, peka na, "Tabita! Kèd'i ka!"
Cag'ag'a laa, Tabita bhoke musi madha na.
Ropa ladhe nèdhi Petrus, ka na kèd'i mad-
hèdi. [41] Hèia Petrus kèpe kacui-aai na, ho
hia ne titu. Ka Petrus paroa bhèni balu sèra
dènge dhèu-dhèu leo ètu èèna, ho na hia
bhèni dhu mamuri hari ne asa rèngu.

[42] Ka lii lole ne, dhèu lolo palème d'ara
kota Yope, toke d'ai dhèu ae parcaya
Lamatua Yesus. [43] Èle èèna ka, Petrus pea
pèri-pèri lod'o ètu èmu dhèu èci, ngara
na Simon. Dhèu ne'e, tuka pamèu ka'uri
badha.

10

*Komedhaa sordad'u Roma, ngara na Kor-
nelis, paroa Petrus*

[1] Lod'o èèna, abhu komedhaa sordad'u
Roma dhèu èci, ngara na Kornelis. Nèngu
ne, komedhaa nèti sordad'u cangasu dhèu.
Rèngu mai nèti kaj'èu, nèti rai Italia, ka ra
pea ètu kota Kaisarea. [2] Nèngu dènge isi
èmu na d'èi padètu dènge Ama Lamatua. Te
ngaa ae ka dhèu Roma leo sèmi boe èèna.
Nèngu biasa soru-bara dhèu j'èra, aa na
maj'èni sabaj'a mi Ama Lamatua.

[3] Ca lod'o hari, pe d'ara hake tèlu nihia
sa, na abhu tanila. Na ladhe nèdhi iia-iia
ana pajuu Ama Lamatua èci puru mai nèti
sorga, ka na paroa ne, peka na, "Kornelis!"

[4] Ropa Kornelis ladhe nèdhi ana pajuu
nèti sorga, ka na madha'u titu kèna. Hèia
na karèi, aku nèngu na, "Tasamia, ama?"

Ka ana pajuu ne dhaa, na, "Lamatua
tadèngi le lii manèngi-mangaj'i èu, aa Na
ne'a le d'ara hua iia èu mi dedha dhèu leo.
Ka Na sanèd'e èu. [5] De pua dhèu lasi asa
kota Yope, ho paroa rèti dhèu èci, ngara
na Simon Petrus. [6] Dhèu èèna manubha ètu
èmu cue ètu sebhe dhasi, unu Simon, tuka
pamèu ka'uri badha."

[7] Ropa ana pajuu nèti sorga ne tèke eele
Kornelis, ka na paroa ana sab'a na dhèu
dua, dènge sordad'u èci dhu d'èi padètu
dènge Lamatua kahèi. [8] Kornelis lolo aa'i
ngaa dhu nèngu nèdhi èèna, ka na pua si
lasi asa kota Yope.

Petrus la'e paraga dènge Kornelis

[9] Ka asa bèli èèna, pe d'ara lod'o titu mera
sa, dhèu paleha nèti Kornelis sèra oe d'ai
le Yope. Lod'o èèna, Petrus ca'e la'e neo
manèngi-mangaj'i asa kalaga dedha èmu
Simon.

[10] Ropa na manèngi-mangaj'i, na rasa
manganga. Na mate dhèu lalau nganga'a-
nginu. Ropa nèngu manèngi-mangaj'i era,
na abhu tanila kahèi. [11] Na nèdhi sèmi liru
bhoka. Ka hahèla-koi bhèla aae ca bèla
puru mai, dhu èki re suu-suu èpa na. [12] Ètu
d'ara hahèla-koi èèna, nèngu ladhe nèdhi
rupa-rupa badha, nuka badha ai èpa, badha
rod'o-kakara, dènge rupa-rupa manu-bhui
kahèi.

[13] Hèia na tadèngi lii èci pua ne, "Petrus!
Kèd'i ka! Kèj'i badha se, ho mu'a!"

[14] Te ngaa Petrus dhaa, aku nèngu na,
"Bisa boe, Ama! Baku sèmi èèna! Te ja'a
ku'a kèdhi mèka sisi badha sèmi se'e! Ji'i
dhèu Yahudi luri sisi badha se'e aa'i-aa'i
ra!"

[15] Te ngaa lii ne b'ala hari, peka na,
"Ladhe Ama Lamatua peka mèdha ngaa
dhu mèu, èu baku peka kaj'alu!" [16] Hahèla-
koi èèna cèu tèlu hari, èle èèna ka ca'e hari
asa dedha-liru la'e.

[17] Hèia Petrus pajiko la'e-mai sasoa tanila
deo na. Kabèdhi laa, ana paleha Kornelis
sèra d'ai madha èmu Simon. Ra titu ètu
hèb'a èmu. [18] Ka ra lii, peka na, "Ji'i tenge
dhèu èci dhu manubha ètu èmu ne'e. Ngara
na, Simon Petrus. Ele boe ama tadhe, do?"

* 10:19 Sasuri lii Yunani pèri-pèri peka na, 'dhèu tèlu' dhu mai. Sasuri leo èci, peka na, dhoka 'dhèu dua' dhu mai. Te ngaa sasuri ae ka dhu ale boe dhèu pèri dhu mai tenge Petrus.

19 Ropa Petrus pajiko sasoa tanila na era.
Ka Roh Lamatua dhu Mola-Mèci peka dènge
ne, “Petrus. Dhèu* mate èu ka haha si. 20 De
puru ho lamu ka dènge si. Èu baku mage-
mage ia ka. Masi ka ad'a Yahudi aj'a, na,
dhèu Yahudi hud'i madenge dènge dhèu
leo, te ngaa èu baku madenge dènge rèngu,
lula Ja'a ka dhu pua rèngu mai rare èu.” 21 Ka
Petrus puru la'e paraga dènge dhèu sèra.
Hèia na peka, aku nèngu na, “Ja'a ne'e ka
dhu miu tenge. De miu parluu ngaa?”

22 Ka ra dhaa, aku rèngu na, “Komedhaa
sordad'u Roma èci pua ji'i mai asa ne'e.
Nèngu èèna, komedhaa nèti cangasu sor-
dad'u. Dhèu ne d'ara mola, aa na d'èi
padètu dènge Ama Lamatua. Dhèu Yahudi
ae dhu re'a le babe'a dhèu ne'e. Med'a na,
heka ana pajuu Ama Lamatua puru mai nèti
sorga, ho pua lamatua ji'i manèngi èu lamu
asa èmu na, ho na neo nanene unu na nèti
èu.”

23 Ropa tadèngi nare sèmi èèna, hèia
Petrus manèngi rèngu ho j'unu taha mèda
ne ètu èèna. Bèli mad'ae èèna, ra pakèd'i,
lasi palere. Dhèu unu Lamatua Yesus pèri-
pèri nèti Yope lasi kahèi.

24 Mèda èèna rèngu j'unu ètu j'ara. Bèli
èèna, heka rèngu d'ai kota Kaisarea kèna.
Ropa rèngu d'ai, Kornelis mate mema
rèngu. Na pakaboko nare le a'ari na dènge
mone-aanga angalai na ètu èmu nèngu.
25 Ropa Petrus d'ai hèb'a èmu, Kornelis mai
soru ne, ka madhèdi patitu kètu urutuu ètu
haga Petrus, ho na pahaha iisi. 26 Te ngaa
Petrus pakèd'i ne, peka na, “Ama! Baku
sèmi èèna! Baku pahaha iisi mi ja'a. Te ja'a
ne, dhèu rai-haha sama sèmi èu kahèi.”

27 Ropa tadèngi nare sèmi èèna, Kornelis
kèd'i titu dènge. Ka dua ra padhai lii, kako
lasi asa d'ara èmu. D'ai d'ara èmu, Petrus
nèdhi dhèu ae pakaboko mate nèngu. 28 Na
ladhe palème dhèu sèra, ka na padhai lii,
peka na, “A'ari aa'i-aa'i mi! Miu me'a mema
ad'a ji'i dhèu Yahudi. Madhutu ad'a ji'i, na,
ji'i bisa boe pa'èci dènge dhèu leo. Ngaa
hari, maso asa d'ara èmu ra. Te ngaa Ama
Lamatua pad'elo le dènge ja'a, ladhe mèdha
ngaa dhu Nèngu peka na mèu, ja'a baku
peka na mèdha èèna kaj'alu. De limuri ne,
ja'a madenge heka dènge dhèu leo. Ja'a
hud'i tao dhèu leo sama sèmi a'ari ja'a
kahèi. 29 Nèti èèna ka, lod'o miu lami paroa,
ka ja'a mai dènge. Ja'a pamata heka, lula
Lamatua peka nare le dènge ja'a sèmi èèna.
Miu peka ku laa. Miu parluu ngaa nèti
ja'a?”

30 Hèia Kornelis lole aa'i mèu-mèu, aku
nèngu na, “Èpa lod'o dhu la'e èèna, ropa
lod'o nihia, ja'a manèngi-mangaj'i ètu èmu
ja'a. Cag'ag'a laa, dhèu mone èci titu ètu
madha ja'a. Mèdha-papake na heo loa-loa.
31 Ka na paroa ja'a, aku nèngu na, ‘Kornelis!
Lamatua tadèngi le lii manèngi èu, aa Na
ne'a le d'ara hua iia èu mi dedha dhèu aa'i-
aa'i ra. 32 De lod'o ne'e, pua dhèu lasi rare
dhèu èci asa kota Yope. Ngara na, Simon
Petrus. Nèngu manubha ètu èmu cue ètu
sebhe dhasi, ètu èmu tuka pamèu ka'uri
badha. Ngara na, Simon kahèi.’ 33 Nèti
èèna ka, ja'a pua dhèu dhiu rare ama. Ji'i
manèngi makasi ae, lula ama mai dènge,
ropa tadèngi lii paroa ji'i. Nèti èèna ka, ji'i
pakaboko ètu ne'e, ho neo nanene ngaa dhu
Ama Lamatua pua ama peka dènge ji'i!”

Petrus lole J'ara Mamuri Lamatua Yesus hia dhèu Yahudi boe

34 Hèia Petrus padhai lii, peka na, “Limuri
ne, ja'a heka ke'a kèna, na, ètu madha
Ama Lamatua, dhèu rai-haha sama èci
èèna ka. Lamatua ladhe boe rèhu, mia
ka dhèu Yahudi, aa mia ka dhèu leo.✡
35 Dhèu mia dhu d'ara mola, dhu maj'èni
manèngi-mangaj'i mi Lamatua, aa mad-
hutu dad'èi Nèngu, rèngu sèra pakarej'e
d'ara Na. 36 De miu me'a, ngaa dhu Lamatua
peka le dènge ji'i dhèu Isra'el, peka na,
Nèngu pua le Kristus, nuka Yesus. Ka Yesus
madhe ho padame dhèu rai-haha dènge
Ama Lamatua. Aa Nèngu j'aj'i Kètu mi dhèu
aa'i-aa'i.

37 Miu tadèngi kahèi, ngaa dhu j'aj'i le ètu
palème propensi Yudea. Lii lole èèna mulai
nèti Yohanis tuka sarani dhèu, aj'a dhèu
ho ra ele-ho'a nèti sasala-sasigo rèngu. Aa
rèngu hud'i abhu sarani kahèi, sèna ka
j'aj'i tadha, peka na, rèngu pabe'a le dènge
Ama Lamatua. 38 Èle èèna ka, Ama Lamatua
hia Roh Na dhu Mola-Mèci mi Yesus, dhèu
Nasaret. Lamatua hia koasa Na mi Yesus
kahèi. Ka Yesus maso-kalua rae-rae, tao
j'ara be'a mi dhèu-dhèu. Aa Na puri-pa'èle
dhèu dhu dhèu aae nidhu paj'èra si. Na tao
sèmi èèna, lula Ama Lamatua sama-sama
dènge Ne taruu. 39 Te ji'i se'e ka dhu ladhe

✡ 10:34 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:17

ngèdhi unu mi, ngaa dhu Na sab'a ètu kota
Yerusalem, aa palème kabarai Yahudi.
Masi ka sèmi èèna, te ngaa dhèu paku pa-
madhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha. [40] Nèngu
madhe tare'a, te ngaa asa camèd'a, Ama
Lamatua pamamuri hari Ne. Ka Na pad'elo
iisi Na, ho dhèu rèdhi, sèna ka ra re'a
Nèngu mamuri hari tare'a-re'a le. [41] Te ngaa
dhèu ae cahag'e dhu rèdhi boe Ne, dhoka
ji'i di. Lod'o Nèngu mamuri hari le, ji'i
biasa nga'a-nginu dènge Ne. Ama Lamatua
paj'uj'u ji'i ho la'a lole palème Lii Lolo Be'a
Yesus mi dhèu ae ètu mia-mia.
[42] Aa Lamatua ka dhu pua ji'i la'a lole peka
pasaraa mi dhèu, lula-nèti Dhèu dhu Na
paj'uj'u nèti uru ka mai, nuka Yesus. Aa
Lamatua ded'e Ne j'aj'i Dhèu J'ue Lii Langu,
ho pama'ète, na, cee ka dhu bisa mamuri
taruu dènge Ama Lamatua, aa cee aad'o.
Yesus èèna ka dhu j'ue lii dhèu dhu madhe
le, dènge dhèu dhu mamuri era. [43] Nèti uru
ka mai, dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua
aa'i-aa'i ra lole le Yesus, peka na, dhèu cee
dhu parcaya Nèngu, na, Ama Lamatua sèmi
nare si, aa saku eele sasala-sasigo rèngu
kahèi."

Dhèu Yahudi boe, abhu Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci

[44] Lod'o Petrus padhai lii nare mèka,
cag'ag'a laa, Roh Lamatua dhu Mola-Mèci
maso asa d'ara dhèu se'e aa'i-aa'i ra dhu
nanene lii padhai lii na. [45] Ètu èèna, abhu
kahèi dhèu Yahudi angalai Petrus dhu mai
palere dènge ne nèti kota Yope asa èmu
Kornelis ètu kota Kaisarea. Ropa rèngu
rèdhi dhèu ae sèra abhu Roh Ama Lamatua,
ka ra malaa, lula rèngu heka re'a kèna, na,
Lamatua hia Roh Na mi dhèu Yahudi boe
kahèi. [46] Rèngu tadèngi dhèu ètu d'ara èmu
Kornelis sèra padhai lii, pake lii dhu baka-
leo. Aa ra koa-kio kolongara Ama Lamatua.
Hèia Petrus padhai lii, peka na, [47] "Miu
mèdhi unu mi! Dhèu se'e se, sèmi rare le
Roh Lamatua èci èèna ka dènge èdhi kahèi.
De mai ka, sèna ka èdhi sarani si. Dhèu
èci sa dhu bisa heka taha rèngu." [48] Hèia
Petrus pua si ho sarani Kornelis dènge dhèu
ètu sèra sa, ho ra j'aj'i dhèu unu Lamatua
Yesus. Ka ra manèngi Petrus pea dènge
rèngu pèri-pèri lod'o hari. Èle èèna ka,
heka ra hia ne lèpa asa Yerusalem.

11

Petrus siri iisi na, lula na sarani dhèu Yahudi boe

[1] Petrus dhae lèpa mèka, te ngaa dhèu
pajuu-paleha Yesus dènge dhèu parcaya
Yesus dhu leo sèra, dhu pea ètu Yerusalem,
tadèngi rare le, peka na, dhèu Yahudi
boe sèmi rare le Lii Lole Be'a Lamatua.
[2] Ropa Petrus d'ai kota Yerusalem, dhèu
nèti partei Yahudi* dhu parcaya Yesus mai
pasala ne, [3] peka na, "Weh! Èu tao samia
kèna? Èu me'a ad'a-tatao èdhi, do aad'o?
Èu ne bani titu kèna, maso asa d'ara èmu
dhèu leo! Aa èu mu'a-minu dènge rèngu
kahèi! Baku tao sèmi èèna, te rèngu mad-
hutu mèka ad'a suna èdhi! Èdhi bisa boe
pa'èci dènge rèngu sèra!"
[4] Hèia Petrus lole aa'i-aa'i dhu j'aj'i le,
peka na, [5] "Lod'o ja'a ètu kota Yope, ja'a laku
sabaj'a, ka ja'a abhu tanila. Ja'a kèdhi liru
bhoka, ka hahèla-koi bhèla aae ca bèla, dhu
èki re suu-suu èpa na, puru mai asa ja'a.
[6] Ropa ja'a patigi asa d'ara hahèla-koi èèna,
ja'a kèdhi rupa-rupa badha, nuka badha ai
èpa, badha rod'o-kakara, dènge rupa-rupa
manu-bhui kahèi. Badha se'e se, dhu èdhi
dhèu Yahudi luri. [7] Hèia ja'a tadèngi lii èci
pua, peka na, 'Petrus! Kèd'i ka! Kèj'i badha
se, ho mu'a!'
[8] Te ngaa ja'a dhaa, peka na, 'Bisa boe,
Ama! Baku sèmi èèna! Te ja'a ku'a kèdhi
mèka sisi badha sèmi se'e! Dhèu Yahudi luri
sisi badha se'e aa'i-aa'i ra!'
[9] Te ngaa lii ne b'ala hari, peka na, 'Ladhe
Ama Lamatua peka mèdha ngaa dhu mèu,
èu baku peka na kaj'alu!'
[10] Ja'a kèdhi hahèla-koi èèna cèu padhutu
tèlu hari, ka ca'e hari asa dedha-liru la'e.
[11] Lod'o èèna kahèi, dhèu tèlu d'ai èmu
dhu ja'a pea. Rèngu nèti Kaisarea mai
tenge ja'a. [12] Hèia Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci peka dènge ja'a, aku nèngu na, 'Puru
ho lamu ka dènge dhèu sèra. Èu baku
mage-mage ia ka. Èu baku madenge dènge
rèngu.' Ka a'ari èdhi dhèu èna palere dènge
ja'a kahèi asa Kaisarea. Ètu èèna, ji'i aa'i-
aa'i mi maso asa d'ara èmu komedhaa sor-
dad'u Roma. [13] Na lolo, peka na, pèri-pèri
lod'o dhu la'e èèna, nèngu nèdhi ana pajuu
Lamatua puru nèti sorga, titu ètu d'ara èmu

* 11:2 Ladhe dhèu Yahudi boe neo madhutu Yesus, dhèu nèti partei agama ne, peka na, rèngu hud'i suna ku, madhutu ad'a Yahudi. Aa rèngu hud'i madhutu aa'i ku atora agama Yahudi dhu leo sèra kahèi.

na. Ka na peka, aku nèngu na, ‘Pua dhèu
lasi asa kota Yope, ho paroa mèti dhèu èci,
ngara na Simon Petrus. 14 Sèna ka dhèu èèna
ka dhu pad'elo mi dedha èu dènge isi èmu
èu aa'i-aa'i ra, j'ara Lamatua dhu hia miu
mamuri, dènge saku eele sasala-sasigo miu
sèra.’
15 Nèti èèna ka, ja'a pad'elo J'ara Mamuri
Lamatua mi dedha rèngu. Ka rèngu abhu
dènge ka Roh Lamatua dhu Mola-Mèci,
sama sèmi èdhi abhu ca hari na. 16 Ropa ja'a
kèdhi rèngu abhu Roh Lamatua kahèi, ka
ja'a sanèd'e lii padhai lii Lamatua Yesus uru
èèna, dhu peka na, ‘Yohanis sarani dhèu
pake dhoka èi di, te ngaa ladhe miu mate
hari pèri-pèri lod'o, èèna na Lamatua neo
tao dhu kapai risi eele hia miu. Nuka, Na
hia miu Roh Na dhu Mola-Mèci.’✡ 17 Te
Lamatua unu Na ka dhu hia Roh Na mi
dedha dhèu leo sèra, sama sèmi Na pala-
bagi mi èdhi se. De madhutu dad'èi miu,
ja'a hud'i palab'a dènge Ama Lamatua, do
tasamia? De ja'a peka ngaa hari?”
18 Ropa tadèngi rare, Petrus siri iisi na
sèmi èèna, ka rèngu pasala heka ne. Hèia ra
koa-kio Ama Lamatua, peka na, “Ira ii! Nia
kahèi, nga! Lamatua bhoke le j'ara hia dhèu
leo ho ra tèke eele j'ara mamuri rèngu dhu
sala, ho Lamatua saku eele sasala-sasigo
rèngu. Sèna ka rèngu abhu mamuri taruu
dènge Ne.”

Dhèu unu Lamatua Yesus paj'ala asa mia-mia. Cahag'e pakaboko hari ètu kota Antiokia

19 Uru èèna, lod'o ra pamadhe rare Ste-
fanus, ka ra paj'èra dhèu unu Yesus. Nèti
èèna ka, dhèu se'e rai paj'ala asa mia-mia.
Cahag'e rai asa propensi Finisia. Cahag'e
rai asa pulu Siprus, aa cahag'e hari rai d'ai
kota Antiokia ètu propensi Siria. Dhèu dhu
rai sèra, lole taruu Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus asa mia-mia. Te ngaa ra lole dhoka
dènge dhèu Yahudi rèngu sèra. Ra lole boe
dènge dhèu leo.✡
20 Te ngaa abhu kahèi dhèu unu Lamatua
dhu mai nèti pulu Siprus dènge kota Kirene.
Rèngu cahag'e rai taruu lasi asa kota An-
tiokia ètu propensi Siria. Rèngu se'e ka dhu
lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus hia dhèu
Yahudi boe ètu era èèna. 21 Lamatua hia si
koasa Na, nèti èèna ka, dhèu ae titu kèna
parcaya Lamatua Yesus.
22-24 Lod'o èèna, dhèu unu Lamatua Yesus
ètu Yerusalem tadèngi, na, dhèu leo ètu
kota Antiokia parcaya Yesus kahèi. Ka ra
pua Barnabas la'e ladhe si ètu nèi. Barnabas
ne, dhèu d'ara be'a, aa parcaya tare'a-re'a
Ama Lamatua. Aa Roh Lamatua dènge
nèngu kahèi.
Ropa nèngu d'ai nèi, na nèdhi tare'a Ama
Lamatua sab'a ètu d'ara mamuri dhèu leo
sèra. Ka d'ara nèngu karej'e. Ka na pa'èra
d'ara rèngu, sèna ka rèngu madhutu taruu
J'ara Mamuri Lamatua dènge tare'a-re'a.
Dènge j'ara ne'e, dhèu unu Lamatua ètu
èèna asa tabha ae.
25 Èle èèna ka, Barnabas la'e tenge Saulus
asa kota Tarsus. 26 Lod'o paraga dènge
ne, ka na pamako Saulus ho lasi pea ètu
Antiokia. Ka dua ra pea ètu nèi ca tèu,
pa'èci dènge dhèu unu Lamatua sèra. Bèli-
bèli èèna, rèngu dua ra aj'a-nori J'ara Ma-
muri Lamatua Yesus mi dhèu ae. (Ètu kota
Antiokia ne'e ka, dhèu mulai pangare dhèu
parcaya Lamatua Yesus, ‘dhèu Kristen’).†
27 Lod'o rèngu dua ra pea ètu Antiokia
era, pèri-pèri dhèu mai nèti Yerusalem.
Ama Lamatua tema le pake dhèu se'e ho
rèti lii padhai Na. 28 Nèti rèngu se, dhèu
èci, ngara na Agabus. Roh Lamatua peka
dènge ne, aku nèngu na, “Bèli-camèd'a
abhu lod'o manganga-mad'èu lèke palème
toke d'ai suu-suu rai-haha.” Hèia la'e peka
hari dènge dhèu-dhèu. (Lii dhu na padhai
na, mema j'aj'i tare'a, lod'o dhèu aae kapai
risi ètu Roma, ngara na Klaudius, nèd'u
paredha. Ra paroa dhèu aae kapai risi ne,
Keser.)✡ 29 Ropa tadèngi rare lii Agabus ne,
dhèu unu Lamatua Yesus ètu Antiokia sèra,
rare lii èci ho pa'oru doi, sèna ka ra hia
mi a'ari dhu parcaya Lamatua Yesus, dhu
abhu j'aj'èra ètu propensi Yudea. Èci-èci
hia madhutu a'abhu ra. 30 Ropa ra pa'oru
rare, ka ra pua Barnabas dènge Saulus rèti
doi sèra asa dhèu j'èra sèi.

12

Ra pamadhe Yakobis; ra pamaso Petrus asa d'ara bèdho; aa dhèu parcaya Lamatua Yesus

✡ 11:16 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:5 ✡ 11:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:1-4 † 11:26 Lii ‘Kristen’, kapua nèti lii ‘Kristus’. Sasoa na, ‘dhèu madhutu Kristus’. Kristus, sasoa na, ‘Dhèu Mola-Mèci dhu Ama Lamatua paj'uj'u nèti uru ka mai’. ✡ 11:28 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 21:10

sabaj'a

1 Lod'o èèna, dhèu aae Herodes* mulai
paj'èra dhèu unu Lamatua Yesus cahag'e.
2 Nèngu paredha dhèu lasi pare pamadhe
Yakobis pake samala. Yakobis ne, a'a Yoha-
nis. 3 Ropa Herodes ne'a, na, d'ara dhèu
kapai Yahudi sèra karej'e nèti mamadhe
Yakobis, ka asa na hino. Lèke lod'o hua
iia dhèu Yahudi dhu ra pangare na, Pesta
Roti dhu Pake Boe Ragi,† ka na pua dhèu
lasi kèpe Petrus. 4 Kèpe rare ne, ka ra
pamaso asa d'ara bèdho. Ka ra pua sor-
dad'u èpa kaboko ho j'aga Petrus pagati-
gati mèu-mèda. Ca kaboko sordad'u èèna,
dhèu èpa. Ladhe èle lod'o hua iia, heka
Herodes neo pama'ète lii Petrus ètu madha
dhèu ae. 5 Lod'o ra pamaso Petrus asa
d'ara bèdho, dhèu unu Lamatua Yesus sèra
sabaj'a ma'ète boe manèngi ho Lamatua
ladhe-leru Petrus.✡

Lamatua pakalua Petrus nèti d'ara bèdho

6 Bèli èèna, Herodes neo pama'ète lii
langu Petrus ètu madha dhèu ae. Te ngaa
mèda èèna, ra èki Petrus pake rate dua
ètu d'ara èmu bèdho. Na j'unu ètu talora
sordad'u dhèu dua. Aa sordad'u leo sèra
j'aga ètu hèb'a babèdho.
7 Cag'ag'a laa, ana pajuu Lamatua nèti
sorga, mai titu ètu èèna. Ka d'ara kama na
saraa bia. Hèia ana pajuu èèna parèi Petrus,
peka na, "Petrus! Kèd'i mèri!" Kaca'a laa,
rate bèsi sèra bhoke eele unu na nèti kacui-
aai Petrus. 8 Ka ana pajuu èèna pua ne,
peka na, "Pake kodho dènge salapa èu!"
Pake nare, ka ana pajuu èèna peka hari,
aku nèngu na, "Pake kodho li'u èu, ho mai
madhutu ja'a!"
9 Hèia Petrus madhutu ana pajuu ne lasi
asa li'u. Petrus ngee, na, nèngu nii di. Te
ngaa mema j'aj'i tare'a. 10 Ropa rèngu seli
eele era j'aga partama dènge ka dua, hèia
rèngu d'ai hèb'a babèdho bèsi. Babèdho
èèna bhoke unu na, ka dua ra kalua mad-
hutu ka j'ara asa d'ara kota. Cag'ag'a laa,
ana pajuu Lamatua ne ele, ka tèke eele
Petrus mesa na ètu era èèna.
11 Ropa ana pajuu ne ele, hèia Petrus
heka mase'a kèna. Ka na ngee, aku nèngu
na, "Mema tare'a! Ja'a heka ke'a kèna.
Lamatua pua ana pajuu Na mai, ho patalale
eele ja'a nèti kacui-aai Herodes. Lamatua
tao j'ara ne'e, sèna ka kahadhu karehe dhèu
Yahudi sèra, lèke boe ja'a."
12 Èle èèna ka, Petrus la'e asa èmu Maria.
Maria ne, ina Yohanis. Ngara leo Yoha-
nis ne, Markus. Ètu èmu èèna, dhèu ae
pakaboko ho sabaj'a manèngi Ama Lamatua
ladhe-leru Petrus ètu d'ara lii langu èèna.
13 Ropa Petrus d'ai madha hèb'a oka èmu
èèna, ka na paroa dènge d'eu hèb'a oka. Ka
ana bhèni sab'a èci, ngara na Rode, neo ne'a
dhèu cee ka dhu mai. 14 Ropa na tadèngi
lii Petrus, na tadhe dènge. Na karej'e bia.
Ka rai asa d'ara èmu la'e, peka dènge dhèu
ètu sèra, aku nèngu na, "Nanene ku! Petrus
nuka li'u!" Te ngaa lula nèngu bingu, ka na
bhèlu eele bhoke hèb'a oka hia Petrus.
15 Te ngaa dhèu ae sèra dhaa, peka na,
"Aad'o, sina ma! Baku paleko!"
Te ngaa bhèni ne peka hari, aku nèngu
na, "Tare'a! Èèna lii Petrus! Nuka li'u nèi."
Ka dhèu se'e lèka boe, aku rèngu na,
"Ele boe, dhèu nèi ana pajuu Lamatua nèti
sorga, dhu mai madhenge Petrus."
16 Rèngu patule-pajuku taruu, te ngaa
Petrus loe boe paroa, toke lasi bhoke hèb'a
oka hia ne. Ropa ra bhoke rare, ka rèngu
malaa, lula Petrus tare'a-re'a di. 17 Hèia na
hia tadha dènge kacui-aai na, sèna ka rèngu
mau-mau. Ka na lole tasa mera mia Ama
Lamatua kalua eele nèngu nèti d'ara èmu
bèdho. Hèia na pua si, aku nèngu na, "Lami
lole lii ne'e aa'i-aa'i mi Yakobis dènge dhèu
pajuu-paleha Lamatua leo sèra." Èle èèna
ka, Petrus la'e asa era leo.
18 Asa bèli mad'ae aae èèna, ropa sordad'u
j'aga sèra ladhe, na, Petrus aad'o heka,
ka rèngu ele ngangee dènge madha'u titu
kèna, lula rèngu re'a boe ngaa dhu j'aj'i mi
dedha rèngu. 19 Ropa Herodes tadèngi lii
ne'e, ka na paredha si lasi tenge Petrus. Te
ngaa rèdhi boe ne. Ka Herodes hia paredha
ho parisa sordad'u j'aga sèra. Parisa rare,
ka Herodes pua pamadhe aa'i sordad'u j'aga
sèra.
Èle èèna ka, Herodes pakèd'i nèti
propensi Yudea, ka la'e pea ètu kota
Kaisarea.

* 12:1 Dhèu aae Herodes ne, ngara na *Herodes Agripa*. Baki na, ngara na *Herodes Kapai Risi*. Herodes Kapai Risi ne ka dhu hia paredha ho pamadhe ana iiki-ana iiki lod'o ina Maria nara iisi Lamatua Yesus ètu rae Betlehem. † 12:3 Lod'o hua iia ne, padètu dènge lod'o hua iia Paska. ✡ 12:5 Kalua nèti Masir 12:1-27

Mamadhe Herodes Agripa

20 Lod'o èèna, dhèu-dhèu nèti dua kota,
èci ngara na Tirus, aa èci ngara na Sidon, bi-
asa hèli nganga'a nèti rai dhèu aae Herodes.
Te ngaa nèbhu aae le, dhèu aae musu
dènge rèngu. Hèia ra padhue ho tenge
j'ara padame dènge ne. Ka ra pili dhèu
canau ho lasi paraga dènge Herodes. D'ai
kota Kaisarea, rèngu pa'angalai dènge dhèu
Herodes èci, ngara na Blastus. Nèngu ne,
dhèu kapai ètu d'ara èmu dhèu aae. Rèngu
pare'a dènge Blastus ho nèngu bhoke j'ara
sèna ka rèngu paraga dènge dhèu aae
Herodes.
21 Hèia Herodes dhaa kahèi ho sèmi rare
rèngu. Ka ra pare'a lod'o paraga. Lod'o
èèna, rèngu tao tatao kapai. Herodes pake
mèdha-papake dhèu aae, ka na madhèdi
ètu kadera paredha na. Hèia na padhai lii
dènge rèngu. 22 Ropa rèngu tadèngi lii na,
hèia dhèu se'e koa ne, peka na, "Nanene ku
lii na laa! Ne'e lii boe nèti dhèu rai-haha, te
ngaa lii nèti dhèu dedha-liru!" 23 Kaca'a laa,
ana pajuu Ama Lamatua ca dhèu nèti sorga
hia èi-papèd'a èci mi Herodes, lula nèngu
sèmi lii koa rèngu, aa na seti eele Ama
Lamatua. Ka kalati ra'e aa'i ngi'u Herodes,
ka na madhe aapa.
24 Dènge j'ara dhu j'aj'i sèra, dhèu palolo
Lii Lolo Be'a Ama Lamatua d'ai asa mia-
mia. Aa dhèu dhu madhutu J'ara Mamuri
Lamatua Yesus tabha ae kahèi.
25 Ropa Barnabas dènge Saulus hia rare
doi pa'oru nèti dhèu Antiokia mi dhèu
Yerusalem, ka ra lèpa hari asa Antiokia.
Rèngu gale rèti dènge ana ngèru èci, ngara
na Yohanis. Ngara leo na, Markus.

13

Dhèu Antiokia pua Barnabas dènge Saulus

1 Ètu kota Antiokia, dhèu ae parcaya le
Lamatua Yesus. Lamatua pake pèri-pèri
dhèu ho j'aj'i dhèu rèti lii padhai Na ètu
èèna. Cahag'e hari, Na pake ho aj'a-nori
dhèu. Rèngu se, nuka:

Barnabas,
Simeon, dhu ra biasa pangare ne,
'Mone Mèdhi',*
Lukius, nèti kota Kirene,
Menahem, dhu ra piara sama-sama
dènge dhèu aae Herodes nèti ana
iiki ka mai,†
aa dènge Saulus.

2 Ca lod'o, rèngu puasa, ka ra pakaboko ho
manèngi-mangaj'i mi Ama Lamatua. Hèia
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci peka dènge
ra, "Sasab'a Ja'a ae titu kèna. De hag'e
mere Barnabas dènge Saulus, sèna ka rèngu
pakako sasab'a Ja'a."
3 Ropa ra puasa dènge sabaj'a èle, hèia ra
bane ai mi dedha Barnabas dènge Saulus,
ho ra j'aj'i ana pua-paleha Lamatua. Èle
èèna ka, ra pua rèngu dua ra ho lasi sab'a
sasab'a-la'a Lamatua.

Barnabas dènge Saulus lasi asa pulu Siprus

4-5 Ropa Roh Lamatua dhu Mola-Mèci pua
Barnabas dènge Saulus lasi palème rai, ka
ra dhuli uru asa kota èci ètu nebhe dhasi,
ngara na Seleukia. Yohanis (dhu ngara leo
na, Markus) la'e sama-sama dènge si. D'ai
nèi ka, rèngu ca'e kapa asa pulu Siprus,
ka ra puru ètu kota èci, ngara na Salamis.
Ètu èèna, rèngu biasa maso asa d'ara èmu
manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi, ho aj'a-
nori Lii Holo-Nori Ama Lamatua mi dhèu
ètu sèra.
6-8 Hèia rèngu lasi dhuli rae-rae, toke ra
d'ai kota èci ètu suu haa pulu èèna, ngara na
Pafos. Gubernur pea ètu kota èèna. Ngara
gubernur èèna, Sergius Paulus. Nèngu ne,
dhèu kahadhu mèu. Ropa na tadèngi Barn-
abas si d'ai d'ara kota, ka na hia dhèu lasi
paroa si, te d'ara na neo nanene Lii Holo-
Nori Lamatua.
Te ngaa ètu era èèna, abhu dhèu Yahudi
èci, ngara na Bar Yesus, (ngara leo na ètu
d'ara lii Yunani, 'Elimas'). Nèngu dhèu
suagi. Na tema le kapod'e-kabèli dhèu,
peka na, nèngu ne dhèu nèti lii padhai Ama
Lamatua. Aa na pa'angalai dènge guber-
nur. Ka ropa Barnabas si mai, na kakèj'i
gubernur, sèna ka baku sèmi nare si. Aa na
dadugu gubernur, sèna ka gubernur baku
parcaya Yesus.
9 Te ngaa Roh Lamatua dhu Mola-Mèci
hia koasa mi dedha Saulus (dhu ra paroa

* 13:1 a: Lii Yunani peka na, 'Niger', sasoa na, 'mèdhi', do 'maroga'. † 13:1 b: Dhèu aae Herodes ne, ra tadhe ne dènge ngara *Herodes Antipas*. Nèngu ne ka dhu pamadhe Yohanis tuka sarani dhèu. Ama na, ngara na *Herodes Kapai Risi*. Herodes Kapai Risi ne ka dhu hia paredha ho pamadhe ana iiki-ana iiki lod'o ina Maria nara iisi Lamatua Yesus ètu rae Betlehem. Dhèu aae Herodes leo ka dhu pamadhe Yakobis, ka dhu kalati ra'e aa'i toke madhe. Ra tadhe ne dènge ngara *Herodes Agripa*.

kahèi Paulus), ka na ladhe kaloo dhèu suagi
ne, hèia na peka, 10 "Eeh, Elimas! Èu ne,
ana nidhu! Tuka kapod'e-kabèli! Toke d'ai
pèri lod'o hari èu kapod'e dhèu? Èu lab'a
j'ara-j'ara dhu be'a. Nèti èèna ka, ji'i nge'a,
na, èu madhutu dhèu aae nidhu. Tao ia ka
sèmi èèna! Bhabhae ia ka j'ara mola Ama
Lamatua! 11 De mu nanene! Nèbhu heka,
Lamatua huku èu. Èèna na, èu bèdhu pèri-
pèri lod'o!"

Ropa Paulus padhai lii nare sèmi èèna,
dhèu èèna bèdhu dènge. Ka na kako kèpe
leli, hia dhèu kadhèi ai, ho pakako ne.

12 Ropa gubernur ladhe nèdhi unu na, aa
na tadèngi Lii Holo-Nori Yesus nèti Barn-
abas si, ka na malaa-maloha, aa na parcaya
Yesus.

Rèngu rèti Lii Lolo Be'a asa kota Antiokia leo, ètu propensi Pisidia

13 Nèti kota Pafos ètu pulu Siprus, Paulus
si ca'e kapa, pakèd'i asa kota Perga ètu
propensi Pamfilia. Ropa ra puru nèti
dedha kapa, Yohanis Markus tèke eele
rèngu, ka lèpa asa Yerusalem. 14 Nèti Perga,
rèngu kako haga lasi asa kota Antiokia ètu
propensi Pisidia.

Rèngu d'ai era èèna, lèke lod'o a'oro
sasab'a dhèu Yahudi. Ka rèngu madhutu
sabaj'a ètu èmu manèngi-mangaj'i dhèu
Yahudi. 15 Lod'o èèna, ra baca ètu sasuri
Musa, dènge sasuri dhèu rèti lii padhai
Lamatua dhu leo kahèi. Èle èèna ka, ama-
ama èmu sabaj'a èèna, manèngi Paulus si,
peka na, "Ama-ama! Ladhe miu dènge lii
haholo ho pa'èra d'ara ji'i, na, ji'i manèngi
sèna ka miu peka laa."

Paulus padhai lii mi dhèu Yahudi ètu Antiokia

16 Hèia Paulus kako asa madha la'e. Ka
na hia tadha dènge kacui-aai na, sèna ka
rèngu mau-mau. Èle èèna ka, na padhai lii,
peka na, "A'ari dhèu Isra'el ti! Dènge ina-
ama dhèu leo dhu maso agama Yahudi, lula
d'ara miu d'èi padètu dènge Ama Lamatua
dhèu Isra'el. De ja'a manèngi sèna ka miu
nanene paie lii padhai ja'a.

17 Ama Lamatua hag'e nare le bèi-baki
èdhi dhèu Isra'el nèti uru ka mai. Lod'o
rèngu pea ètu rai Masir, kabarai dhèu,
Lamatua hia rèngu mamuri hua iia. Ana-
èpu rèngu tabha ae ètu era èèna. Limuri
mai, ka Lamatua pake koasa kapai Na, ho Na
kalua eele rèngu nèti rai Masir.✡ 18 Èle èèna
ka, rèngu mamuri pidha-pidha ètu d'ara
mamoo toke d'ai èpa nguru tèu. Masi ka
rèngu kètu hadhu, te ngaa Lamatua lere
si dènge d'ara dhu taleo.✡ 19 Èle èèna ka,
Lamatua palaho aa'i pidhu suku ètu rai
Kana'an. Ka Na pabagi rai rèngu mi bèi-
baki èdhi ho j'aj'i rai pusaka ra.✡ 20 Bèi-baki
èdhi mamuri sèmi èèna toke d'ai 450 (èpa
ngasu lèmi nguru) tèu.

Ka Ama Lamatua padhèdi dhèu pama'ète
lii langu, sèna ka paj'uj'u j'ara hia si, toke
d'ai Na padhèdi hia si dhèu nèti lii padhai
Lamatua èci, ngara na Samuel.✡ 21 Lod'o
Samuel j'aj'i dhèu nèti lii padhai Lamatua,
bèi-baki èdhi neo abhu dhèu aae. Ka
Lamatua padhèdi Saul, ana Kis, nèti suku
Benyamin. Saul j'aj'i dhèu aae d'ai èpa
nguru tèu.✡ 22 Èle èèna ka, Lamatua gao eele
Saul. Ka Na padhèdi Daud, ana Isai, ho j'aj'i
dhèu aae hiu. Lamatua ne'a tare'a d'ara
Daud, ka Na peka na, 'Daud, ana Isai ne, lèke
d'ara Ja'a. Limuri mai, tatu nèngu mamuri
madhutu dad'èi Ja'a aa'i-aa'i.'✡ 23 Lod'o
èèna, Lamatua moa tèke le, ho Na hag'e
nare ana-èpu Daud èci, sèna ka Na patabuli
eele dhèu Isra'el nèti koasa sasala-sasigo
ra. Ja'a peka mi miu, ana-èpu Daud dhu
Lamatua moa tèke èèna, nuka Yesus."

Paulus peka na, Yesus èèna, Dhèu dhu Lamatua pajaji le

24 Paulus tuhu hari lii padhai na, peka
na, "Lod'o Lamatua Yesus pakako mèka
sab'a Na, abhu dhèu èci ngara na Yohanis,
dhu la'e lole dènge dhèu Isra'el, sèna ka
rèngu ele-ho'a nèti sasala-sasigo rèngu. Na
peka kahèi, na, rèngu hud'i sarani ku, ho
j'aj'i mi tadha, na, rèngu pabe'a le dènge
Lamatua.✡ 25 Te ngaa lod'o sasab'a Yohanis
oe èle, na peka mi dhèu ae, aku nèngu na,
'Baku pangee, na, ja'a ne Dhèu dhu Lamatua
moa nèti uru ka mai. Ngee paie! Miu
hud'i mate hari ku dhèu èci, dhu mai limuri.
Nèngu kapai risi nèti ja'a. Ja'a haha d'ai seli.

✡ 13:17 Kalua nèti Masir 1:7, 12:51 ✡ 13:18 Sensus 14:34, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 1:31 ✡ 13:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 7:1, Yosua 14:1 ✡ 13:20 Tuka Pama'ète Lii 2:16, 1 Samuel 3:20 ✡ 13:21 1 Samuel 8:5, 10:21 ✡ 13:22 1 Samuel 13:14, 16:12, Lii Sod'a Koa-Kio 89:20 ✡ 13:24 Markus 1:4, Lukas 3:3

De j'aj'i ana pua-paleha nèngu kahèi, ja'a
nia boe.'‡
26 A'ari aa'i-aa'i ti! Miu dhu ana-èpu
Abraham, aa miu dhèu leo, dhu neo padètu
dènge Lamatua. Mi nanene ku ja'a! Ama
Lamatua peka le j'ara ne dènge èdhi, sèna
ka èdhi te'a j'ara mamuri Na. Nèngu patab-
uli èdhi nèti koasa sasala-sasigo èdhi. 27 Nèti
uru ka mai, Ama Lamatua pake le dhèu rèti
lii padhai Na, ho suri lula-nèti Dhèu dhu
Lamatua moa neo hia mai. Te ama-ama
agama èdhi, dènge dhèu leo ètu Yerusalem
sèra baca pahari-pahari le, ngaa dhu dhèu
rèti lii padhai Lamatua suri tèke sèra. D'ai
lod'o a'oro sasab'a, ra maso asa d'ara èmu
manèngi-mangaj'i, ho ra baca ètu d'ara
sasuri Lamatua. Te ngaa rèngu re'a boe
Dhèu dhu Lamatua paj'uj'u mema èèna,
nuka Yesus. Ka ra tenge j'ara ho pamadhe
Ne. Te ngaa tatao rèngu sèra kahèi, lèke
nuka sèmi dhu dhèu rèti lii padhai Lamatua
sèra suri tèke le. 28 Ra tenge j'ara, neo
pamanahu Yesus. Te ngaa rèngu abhu boe
sasala Na. Masi ka sèmi èèna, te ngaa rèngu
kakèj'i gubernur Pilatus ho pamadhe Ne.✡
29 Ka gubernur sèmi nare lii rèngu, hèia ra
paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-palèbha.
Te ngaa tatao rèngu sèra kahèi, lèke sèmi
dhu dhèu rèti lii padhai Lamatua sèra suri
tèke le. Hèia ra papuru ngi'u aae Yesus nèti
aj'u palolo-palèbha, ka nedhe rèti tao asa
d'ara ro'a.✡ 30 Te ngaa Ama Lamatua pake
koasa Na, ka pamamuri hari Yesus.
31 Lod'o Yesus mamuri hari, Na pad'elo
iisi Na pèri-pèri hari mi dhèu ae. Dhèu sèra
nuka dhu mai sama-sama dènge Ne nèti
propensi Galilea asa kota Yerusalem. Rèngu
se ka lèpa limuri na, j'aj'i sakasii mi dhèu
Isra'el."✡

Paulus peka na, Lamatua pake dhèu nèti lii padhai Na ho suri mema lula-nèti Yesus

32-33 Paulus tuhu hari lii padhai na, peka
na, "De sèmi ne'e! Ji'i dua mi dènge Barn-
abas, mai nèti era kaj'èu ho lole dènge miu,
sèna ka miu me'a ngaa dhu Lamatua moa
mi bèi-baki èdhi sèra, limuri ne j'aj'i aa'i
le. Lamatua pamamuri hari le Yesus nèti
mamadhe Na. Ètu sasuri Lii Sod'a Koa-
kio nomer dua, Lamatua pake dhèu ho suri
lula-nèti Yesus, Dhèu dhu Na moa tèke ho
Na mai. Na suri, peka na:
'Èu ne'e, Ana Ja'a,
Doe ne'e, Ja'a ded'e Èu ho mèd'u
paredha.'✡
34 Nèti uru èèna ka, Ama Lamatua moa le,
peka na, Nèngu neo pamamuri hari Dhèu
dhu Na moa tèke ho Na mai. Aa Dhèu èèna,
madhe heka. Nèti èèna ka, Lamatua pake le
dhèu nèti lii padhai Na ho na suri, peka na,
'Nèti uru ka mai, Ja'a èki lii padhadha dènge
dhèu aae Daud, sèna ka Ja'a hia ne
berkat.
De limuri ne, Ja'a neo pa'èki dènge èu,
lii padhadha èèna kahèi, lula èu ne,
ana-èpu Daud.'✡
35 Aa Lii Sod'a Koa-kio leo, peka na,
'Lamatua, Èu tèke eele boe ngi'u aae Dhèu
Mola-Mèci Èu,
ho ele iie ètu d'ara ro'a Na!'✡
36-37 Dhu lèke sèmi ne'e ka: Lii Sod'a Koa-
kio ne'e, peka boe dhoka Daud di! Èdhi te'a
sèmi èèna, lula dhèu aae Daud tao le j'ara
be'a ae hia kabarai na, toke na madhe. Ropa
na madhe, ka ra padhane ne. Ngi'u aae na
ele iie le. De èdhi te'a, na, Lii Sod'a Koa-
kio èèna, peka boe dhoka Daud di, te ngaa
dhèu leo kahèi. Ladhe èèna na Dhèu dhu
Na paj'uj'u èèna madhe, pe Ama Lamatua
pamamuri hari Ne. Nèti èèna ka, ngi'u aae
Na ele iie boe ciki sa.
38-39 De a'ari, nanene paie! Dhèu èèna,
nuka Yesus! Ladhe èdhi parcaya Ne, heka
Na dui sasala-sasigo èdhi sèra, dhu mad-
hutu iia-iia na, èdhi ka dhu dui. Dènge
j'ara ne'e, Ama Lamatua saku eele sasala-
sasigo èdhi. Te ngaa èdhi te'a le, masi
ka èdhi madhutu atora ad'a Musa aa'i-aa'i
ra, èèna d'ai mèka ho pamola èdhi ètu
madha Lamatua. 40-41 Nèti èèna ka, miu hud'i
pangee paie. Mage dhoka ngaa dhu dhèu
nèti lii padhai Lamatua peka uru sèra, lèka
miu. Ra suri le, peka na,
'Tuka lalangu dhèu, mate unu miu!

‡ 13:25 Sasuri lii Yunani dhu uru-uru sèra, suri peka na, 'pacud'u ho lècu dhari salapa Na kahèi, ja'a nia boe.' Sasoa na, ladhe pasoro dènge Lamatua Yesus, Yohanis ne dhèu haha seli, de masi ka j'aj'i ana pua-paleha nèti Lamatua Yesus, nia boe sa hèi. Baca kahèi ètu Mateos 3:11, Markus 1:7, Lukas 3:16, Yohanis 1:20, 27 ✡ 13:28 Mateos 27:22-23, Markus 15:13-14, Lukas 23:21-23, Yohanis 19:15 ✡ 13:29 Mateos 27:57-61, Markus 15:42-47, Lukas 23:50-56, Yohanis 19:38-42 ✡ 13:31 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 1:3 ✡ 13:32-33 Lii Sod'a Koa-Kio 2:7 ✡ 13:34 Yesaya 55:3 ✡ 13:35 Lii Sod'a Koa-Kio 16:10

Lula Ja'a, Ama Lamatua, tao j'ara-j'ara
dhu pamalaa dhèu.
Te ngaa limuri mai, mate unu
miu! Èèna na, miu madhe
aapa!
Ja'a tao j'ara èci,
te ngaa miu sèmi mere boe.
Masi ka dhèu pasaraa le,
te ngaa miu me'e boe.
Be'a risi miu ngee paie, sèna ka miu bisa
malaa kahèi tatao Lamatua!'✡
De a'ari sèra! Pangee paie ngaa dhu
ja'a lole ne. Baku core eele ngaa dhu
miu tadèngi le. Miu baku sama sèmi tuka
lalangu dhèu. D'ai sange ne'e ka, lii padhai
ja'a. Makasi!"
42 Padhai lii nare, hèia Paulus dènge Barn-
abas kèd'i titu neo kalua nèti èmu manèngi-
mangaj'i èèna. Ka dhèu ètu sèra manèngi
rèngu lèpa migu mai nèi, ho lole pamèu
ngaa dhu ra lole deo na. 43 Ropa ra kalua nèti
d'ara èmu manèngi-mangaj'i èèna, dhèu ae
ètu èèna lasi madhutu Paulus dènge Barn-
abas. Ka dua ra holo si, peka na, "Èdhi te'a,
na, Lamatua d'ara be'a d'ai seli mi dedha
èdhi. De miu hud'i madhutu taruu Ne."

Ama-ama dhèu Yahudi tule eele Paulus si

44 D'ara migu mai nèi, lèke lod'o a'oro
sasab'a dhèu Yahudi, dhèu nèti d'ara kota
èèna oe mai aa'i ho ra neo nanene Lii Holo-
Nori Lamatua. 45 Te ngaa ropa ama-ama
dhèu Yahudi re'a, na, dhèu ae mai nanene
lii padhai lii Paulus si, ka rèngu tèka d'ara.
Hèia ropa Paulus padhai lii, rèngu pahaka-
palab'a dènge padhai lii pamanahu ne.
46 Te ngaa Paulus si hari boe, aa ra padhai
lii pa'abhe heka, peka na, "Mema tare'a
Ama Lamatua bhoke uru j'ara hia èdhi dhèu
Yahudi, aa Na pangèd'u èdhi Lii Lolo Be'a.
Èèna na lèke! Te ngaa miu sèmi mere boe.
Nèti èèna ka, miu nia boe abhu mamuri
taruu dènge Ama Lamatua. De limuri ne,
ji'i neo ngèti Lii Lolo Be'a ne asa dhèu rai-
rai leo sèra, lula miu dhèu Yahudi tule eele
ne. 47 Te Lamatua pua le ji'i, sama sèmi dhu
Yesaya suri tèke, peka na,
'Ja'a ded'e le miu ho j'aj'i sama sèmi labhu,
ho mèti saraa mi dedha dhèu rai-rai
leo sèra, dhu dhèu Yahudi boe,
sena ka miu tao paheo j'ara dhu mai
asa Ja'a,
ho Ja'a patalale si nèti koasa
sasala-sasigo rèngu.
De miu hud'i pad'elo j'ara èèna ètu rai-
haha ne, nèti suu èci toke d'ai suu
leo la'e!'"✡
48 Ropa dhèu leo dhu dhèu Yahudi boe
sèra tadèngi lii ne'e, rèngu karej'e titu kèna.
Hèia ra koa-kio Ama Lamatua, peka na,
"Koa-kio kolongara Lamatua! Lii Holo-Nori
Lamatua be'a d'ai seli!" Aa ètu èèna, abhu
dhèu dhu Ama Lamatua pili nare le ho ra
mamuri taruu dènge Ne. Ka ra parcaya aa'i-
aa'i ra mi Lamatua Yesus.
49 Ka dhèu palolo lème Lii Holo-Nori Ama
Lamatua ne asa rai aa'i-aa'i.
50 Ètu d'ara kota èèna, abhu dhèu kapai,
bhèni-mone. Cahag'e d'èi padètu Lamatua.
Te ngaa ama-ama dhèu Yahudi sèra mai
dadugu-rariu dhèu kapai sèra. Hèia rèngu
babège eele Paulus dènge Barnabas nèti
rai rèngu. 51 Lod'o dua ra kalua nèti d'ara
kota èèna, ka ra caro eele ahu nèti haga ra,
ho j'aj'i mi tadha, peka na, dhèu-dhèu ètu
d'ara kota èèna ro'o boe nanene rèngu dua
ra. Èle èèna ka, dua ra kabèli kabodho ho
tèke eele kota èèna, lasi asa kota Ikonium.✡
52 Te ngaa dhèu parcaya Lamatua Yesus
ètu kota Antiokia sèra, d'ara ra karej'e, lula
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci pa'èra d'ara
rèngu.

14

Paulus dènge Barnabas ètu kota Ikonium

1 Lod'o Paulus dènge Barnabas d'ai kota
Ikonium, ka lasi asa d'ara èmu manèngi-
mangaj'i dhèu Yahudi. Ètu èèna, dua ra lole
aa'i mèu-mèu Lii Holo-Nori Ama Lamatua.
Ka dhèu Yahudi dènge dhèu rai leo, ae ka
dhu parcaya Lamatua Yesus. 2 Te ngaa ètu
èèna, abhu kahèi pèri-pèri dhèu Yahudi
dhu kèpe pa'èra atora agama rèngu. Ka
rèngu sèmi rare boe lii padhai lii Paulus
si. Rèngu kakèj'i dhèu leo, sèna ka ra d'èi
boe dènge dhèu dhu parcaya Yesus sèra.
3 Te ngaa Paulus si madha'u boe. Dua ra
peka-padhai taruu Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus, mi dhèu aa'i-aa'i ra. Ra peka, aku
rèngu na, "Lamatua Yesus sue dhèu aa'i-
aa'i." Lamatua hia Paulus si koasa kahèi, ho
ra tao tadha-tadha malaa, sèna ka dhèu ae
re'a Lamatua ka dhu pua rèngu.

✡ 13:40-41 Habakuk 1:5 ✡ 13:47 Yesaya 42:6, 49:6 ✡ 13:51 Mateos 10:14, Markus 6:11, Lukas 9:5, 10:11

Lod'o èèna, Paulus si pea nèbhu ètu d'ara
kota èèna. [4] Ètu èèna, abhu dua kaboko
dhèu. Cahag'e madhutu dhèu Yahudi dhu
kèpe pa'èra atora agama rèngu. Aa cahag'e
hari madhutu dhèu pajuu-paleha Lamatua.
Ka ra patao-palaha.
[5] Hèia dhèu Yahudi dhu kèpe pa'èra atora
agama rèngu pare'a lii dènge dhèu leo
dènge ama-ama rèngu, ho neo paj'èra dhèu
pajuu-paleha Lamatua. Aa rèngu neo tab-
hie Paulus si. [6] Te ngaa dhèu peka dènge
Paulus si, aku rèngu na, "Dhèu neo tao aapa
mi miu." Nèti èèna ka, Paulus si rai lasi
palu'u iisi asa propensi Likonia, ètu kota
Listra, dènge kota Derbe, dènge rae-rae dhu
padètu ètu kota sèra. [7] Ètu era-era se'e,
rèngu lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus.

Paulus si ètu kota Listra dènge kota Derbe

[8] D'ai kota Listra, Paulus dènge Barnabas
paraga dènge mone èci, dhu karuku nèti ina
na nara iisi ne. Dhèu ne'e, kako nèdhi mèka.
[9] Nèngu madhèdi nanene lii lole Paulus.
Ka Paulus ladhe patae ne, ka pangee, na,
"Parcaya nèngu mi Ama Lamatua ka dhu
bisa pa'èle papèd'a na!" [10] Ka Paulus lii
dènge ne, peka na, "Kèd'i titu ka!" Ropa na
tadèngi, hèia dhèu ne kèd'i titu dènge, ka
kako la'e-mai.
[11] Ropa dhèu sèra rèdhi Paulus tao sèmi
èèna, ka rèngu malaa-maloha. Ka ra padhai
lii dènge lii Likonia, peka na, "Mi nanene
ku laa! Dhèu dua se, dhèu dedha-liru, te
ngaa puru mai dènge rupa dhèu rai-haha!"
[12] Rèngu peka sèmi èèna, lula rèngu ngee,
na, Barnabas èèna nuka dhèu dedha-liru
rèngu, ngara na Seus. Aa Paulus, dhu tuka
padhai lii, nuka dhèu dedha-liru rèngu,
ngara na Hermes.* [13] Ètu hèb'a tedhe li'u
kota, abhu èmu era sogo-tagu Seus. Ropa
rèdhi Paulus si, ka tuka j'aga èmu sogo-tagu
Seus èci nèti bunga dènge sapi mone aae,
ho mai sogo-tagu Paulus dènge Barnabas.
Dhèu ae mai kahèi ho neo sogo-tagu dhèu
pajuu-paleha Lamatua Yesus sèra.
[14] Ropa Paulus si re'a, na, dhèu sèra mai
ho neo sogo-tagu rèngu, ka ra kai si. Ka
dua ra rai lasi asa talora dhèu ae sèra,
hèia ra ciu mae kodho ètu ngi'u ra. Tatao
èèna j'aj'i tadha, na, rèngu dua ra d'èi boe
dhèu sogo-tagu rèngu. Hèia dua ra kai si,
peka na, [15] "Weh! Nga tao ka miu tao sèmi
ne'e? Baku pangee na, ji'i se dhèu dedha-
liru. Ji'i dhèu rai-haha èci èèna ka dènge
miu. Ji'i mai ho neo lole dènge miu, lii
lole be'a èci. Miu hud'i tèke eele ku, dhèu
dedha-liru miu dhu lèke boe sèra. Aa miu
hud'i mai madhutu ku Ama Lamatua dhu
mamuri tare'a-re'a. Nèngu ka dhu paj'aj'i
dedha-liru, rai-haha dènge isi ra aa'i-aa'i.✡
[16] Nèti uru ka mai, dhèu ètu rai mia-mia
mamuri madhutu dad'èi d'ara rèngu. Aa
Ama Lamatua soro tèke si mamuri sèmi
èèna. [17] Te ngaa Lamatua bhèlu boe hia si
tadha-tadha, sèna ka re'a, na, Lamatua èèna
be'a. Nèngu ka dhu papuru èj'i mai. Nèngu
ka dhu hia oka-tedhe èdhi hua-hela. Nèngu
ka dhu hia èdhi nganga'a-nginu. Aa Nèngu
ka dhu pakarej'e d'ara èdhi."
[18] Masi ka Paulus dènge Barnabas kai si,
te ngaa dhèu sèra pakaseti hia mèdha sogo-
tagu sèra mi rèngu.
[19] Lod'o èèna, abhu pèri-pèri dhèu Yahudi
dhu mai nèti kota Antiokia dènge kota Iko-
nium, lasi asa kota Listra. Rèngu dadugu
dhèu ae ho pa'èci dènge rèngu ho lab'a
dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus sèra. Ka
ra tabhie Paulus dènge hadhu. Ra ngee na
madhe le, ka ra ère rèti lasi core eele ne asa
li'u kota.
[20] Te ngaa ropa dhèu parcaya Yesus sèra,
titu-reo Paulus, ka na kèd'i hari. Èle èèna
ka, na maso hari asa d'ara kota. Asa bèli
èèna, Paulus dènge Barnabas lasi hari asa
kota leo, ngara na Derbe.

Paulus dènge Barnabas lèpa hari asa kota Antiokia ètu propensi Siria

[21] Ètu kota Derbe, Paulus dènge Barnabas
lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus. Ka dhèu
ae parcaya Yesus. Hèia dua ra lèpa hari asa
kota Listra. Nèti Listra, rèngu lasi hari asa
kota Ikonium. Nèti Ikonium, rèngu taruu
asa Antiokia ètu propensi Pisidia. [22] Ètu
Antiokia, ra padhai lii pa'èra d'ara dhèu
dhu madhutu Yesus sèra. Ra pasanèd'e
si, peka na, "A'ari aa'i-aa'i ti! Ladhe èdhi
j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua, baku ngee,
na, èdhi abhu heka j'aj'èra. Masi ka abhu
j'aj'èra, te ngaa èdhi hud'i taha ho madhutu
taruu Lamatua Yesus." Dua ra aj'a sèmi
èèna mi dhèu unu Lamatua Yesus ètu kota
èèna.

* 14:12 Hermes èèna, tuka padhai lii ètu talora dewa Roma sèra. ✡ 14:15 Kalua nèti Masir 20:11, Lii Sod'a Koa-Kio 146:6

23 Èle èèna ka, Paulus dènge Barnabas
tenge dhèu ho ra neo paj'uj'u j'aj'i kètu
juma'at† sèra. Ka ra manèngi-mangaj'i
dènge puasa neo re'a dad'èi Lamatua. Dhèu
dhu Lamatua paj'uj'u, rèngu sabaj'a dènge
bane ai mi dedha na, ho ded'e ne j'aj'i kètu
juma'at.
24 Èle èèna ka, Paulus dènge Barnabas
tèke eele propensi Pisidia, lasi asa propensi
Pamfilia. 25 Ka rèngu maso asa kota Perga.
Ètu èèna, ra lole Lii Lolo Be'a Lamatua. Èle
èèna ka, lasi asa kota Atalia, dhu kaj'èu boe
nèti Perga. 26 D'ai nèi, ka ra ca'e balu lèpa
hari asa kota Antiokia ètu propensi Siria. Ca
hari ni, dhèu parcaya Yesus ètu Antiokia ka
dhu pangèd'u dua ra asa Lamatua sèna ka
Na ladhe-leru si, aa rèngu ka dhu pua dua
ra lasi kahèi. Nèti èèna ka, Paulus si lasi
ho neo lole mi juma'at Antiokia, peka na,
rèngu tao rare le sasab'a dhu juma'at pua
rèngu sab'a.
27 D'ai kota Antiokia, ka Paulus si pak-
aboko aa'i dhèu parcaya Lamatua ètu èèna.
Ka ra lolo aa'i-aa'i tatao Lamatua mi dedha
rèngu. Ra lole kahèi, peka na, Lamatua
bhoke le j'ara hia dhèu Yahudi boe ho par-
caya Lamatua Yesus kahèi. 28 Èle èèna ka,
Paulus dènge Barnabas pea nèbhu dènge
dhèu parcaya Lamatua Yesus sèra ètu èèna.

15

Ama-ama Kristen pakaboko ètu Yerusalem

1 Lod'o èèna, pèri-pèri dhèu Yahudi Kris-
ten mai nèti kaj'èu, nèti propensi Yudea,
asa kota Antiokia. D'ai nèi, ra aj'a dhèu unu
Lamatua Yesus sèra, peka na, "Miu parcaya
Yesus, èèna be'a le. Te ngaa èèna d'ai mèka.
Ladhe miu tare'a-re'a neo abhu mamuri,
miu hud'i suna ku madhutu ad'a ji'i dhèu
Yahudi, dhu Lamatua papuru le mai re baki
Musa."✡
2 Te ngaa Paulus dènge Barnabas lab'a lii
padhai lii dhèu sèra. Rèngu palab'a aae.
Hèia Paulus si peka, na, "Miu sala èèna!
Dhèu Yahudi boe dhu parcaya Yesus, parluu
boe madhutu ad'a suna dhèu Yahudi!" Lula
ra palab'a sèmi èèna, ka a'abhu rèngu èci
dènge èci sama boe, hèia ra tenge lii èci
ho pua Paulus dènge Barnabas dènge pèri-
pèri dhèu nèti Antiokia, ho rèti lii ne'e asa
dhèu pajuu-paleha Lamatua dènge ama-
ama Kristen leo sèra ètu Yerusalem.
3 Nèti èèna ka, Paulus si kako haga lasi re
propensi Finisia dènge propensi Samaria.
Ètu d'ara kakako, rèngu dhuli pèri-pèri èmu
dhèu Kristen. Ka ra lole aa'i mèu-mèu,
peka na, "Dhèu Yahudi boe sèra parcaya le
Lamatua Yesus!" Ra tadèngi rare sèmi èèna,
ka aa'i-aa'i ra karej'e.
4 D'ai Yerusalem, ka dhèu madhutu Yesus
aa'i-aa'i ètu èèna, sèmi rare Paulus si dènge
be'a. Dhèu pajuu-paleha Lamatua dènge
ama-ama Kristen sèra, sèmi rare rèngu
kahèi. Ka Paulus si lole aa'i mèu-mèu tatao
Lamatua mi dedha rèngu, hèia dhèu ae nèti
rai leo parcaya Lamatua Yesus. Aa rèngu
lolo kahèi, na, rèngu palab'a aae lula j'ara
suna ètu Antiokia. 5 Ètu talora dhèu dhu
nanene lii padhai lii Paulus, abhu kahèi
dhèu Yahudi Kristen nèti partei Parisi.
Dhèu se kèd'i titu, ka ra hia lii bia, peka
na, "Nanene paie! Ladhe cee ka dhu dhèu
Yahudi boe, dhu neo madhutu Yesus, rèngu
hud'i madhutu ku ad'a suna dènge atora
ad'a leo èdhi, dhu Ama Lamatua papuru
mai re baki Musa."
6 Nèti èèna ka, dhèu sarani aa'i-aa'i rare
lii èci ho dhèu pajuu-paleha Lamatua dènge
ama-ama Kristen sèra pakaboko sèna ka ra
pajiko lii langu rèngu èèna. 7 Ka ra padhue
la'e-mai. Hèia Petrus kèd'i titu, ka padhai
lii, peka na, "A'ari aa'i-aa'i ti! Miu me'a,
na, uru èèna Lamatua paj'uj'u le ja'a nèti
talora miu, sèna ka ja'a laku lole Lii Lolo
Be'a Yesus mi dhèu Yahudi boe sèra. Lula
Lamatua d'èi, sèna ka rèngu parcaya Yesus
kahèi.✡ 8 Lamatua ne'a d'ara èdhi èci-èci.
Aa Nèngu ka dhu pala-bagi Roh Na dhu
Mola-Mèci hia rèngu, sama sèmi Na hia
èdhi kahèi. Dènge j'ara ne'e, sèna ka èdhi
te'a, na, Lamatua sèmi nare rèngu kahèi.✡
9 Te Lamatua ladhe boe rèhu dhèu. Na tao
beda boe rèngu dènge èdhi. Te Lamatua
pamèu le d'ara rèngu, lula rèngu parcaya
le Yesus kahèi, sama sèmi Na pamèu d'ara
èdhi. 10-11 De tasamia? Lamatua sèmi nare
le rèngu. Nga tao ka èdhi neo pabia hari
rèngu dènge ad'a suna èdhi? Èdhi te'a, na,
èdhi dènge bèi-baki èdhi sèra, dui mèke boe
atora-atora agama èdhi aa'i-aa'i ra! De hua
iia èdhi baku pabia rèngu. Ja'a neo karèi

† 14:23 Ama juma'at ètu d'ara ayat ne'e, lii Yunani peka na, *presbuteros*. ✡ 15:1 Atora nèti Ama-ama Agama 12:3
✡ 15:7 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 10:1-43 ✡ 15:8 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 2:4, 10:44

sèmi ne'e: Lamatua hia èdhi mamuri lula
èdhi madhutu atora agama, do? Aad'o, sina
ma! Na hia èdhi mamuri, lula Lamatua
Yesus sue èdhi. De baku bhèlu! Lamatua
sue aa pad'elo d'ara hua iia Na mi dhèu rai
leo sèmi èèna kahèi."
12 Ropa tadèngi rare sèmi èèna, rèngu èci
sa padhai lii tabha heka.

Èle èèna ka, Paulus dènge Barnabas lolo
hari j'ara sèmi mia Lamatua pake rèngu. Ra
lole tadha-tadha malaa dènge j'ara kapai
dhu Ama Lamatua tao ètu talora dhèu rai
leo sèra. 13 Lole rare, ka dhèu èci, ngara
na Yakobis kèd'i titu, ka padhai lii, peka
na, "A'ari! Mi nanene ku ja'a! 14 Simon
Petrus* heka lolo nare kèna, peka na, Ama
Lamatua ded'e nare dhèu Yahudi boe sèra,
ho pamaso si j'aj'i dhèu unu Lamatua Yesus.
15 Èèna lèke sèmi ngaa dhu dhèu rèti lii
padhai Lamatua peka tèke nèti uru. Ra suri,
peka na:
16 'Ladhe d'ai lod'o èèna, Ja'a lèpa hari.
Lula Ja'a neo pakèd'i hari paredha
dhèu aae Daud,
Ja'a neo pakèd'i hari dènge pa'èra hari,
ana-èpu Daud dhu mae-manyèla sèra.
17-18 Dènge tao sèmi èèna, dhèu rai-rai leo
mai ho neo paraga dènge Ja'a kahèi.
Te Ja'a hag'e kore rèngu kahèi, ho j'aj'i
dhèu unu Ja'a.
Ama Lamatua padhai lii sèmi èèna,
nèti uru ka mai!'✡
19-20 Ka madhutu ngangee ja'a, Yakobis,
sèmi ne'e: ladhe dhèu Yahudi boe neo
madhutu Ama Lamatua, èdhi dhèu Yahudi
baku paj'èra si. Èdhi baku pabia rèngu, ho
pua si madhutu ad'a suna èdhi. De èdhi
hud'i suri tare sasuri èci, ho ti pa'adhu hia
rèngu, peka na, rèngu parluu boe mad-
hutu aa'i atora ad'a èdhi dhèu Yahudi. Te
ngaa èdhi pasanèd'e rèngu, peka na, bhèni-
mone baku tao j'ara karehe dènge dhèu dhu
j'aj'i boe dhèu èmu-kamali rèngu. Rèngu
baku ra'a nganga'a sogo-tagu. Rèngu baku
ra'a raa badha. Aa rèngu baku ra'a sisi
badha madhe dhu ra pacèli koko.✡ 21 De
ladhe èdhi tao atora sèra, èèna j'ara hiu
boe. Lula dhèu ae re'a le ad'a èdhi dhèu
Yahudi sèmi èèna ka. Te èdhi baca atora
Musa sèra ètu èmu manèngi-mangaj'i ètu
mia-mia, lod'o a'oro sasab'a. Nèti èèna ka,
dhèu rai leo sèra re'a le.

D'ai sange èèna ka. Makasi!"

Sasuri hia dhèu parcaya dhu dhèu Yahudi boe

22 Èle padhue-padhai èèna, ka dhèu
pajuu-paleha Lamatua dènge ama-ama
Kristen dhu leo sèra, rare lii èci ho ra pua
dhèu lasi peka lii dhu ra pama'ète rare èèna
asa dhèu sarani ètu mia-mia. Ka ra tenge
dhèu dhu juma'at sèra pakab'ua si, dhu
lèke dènge sasab'a èèna. Hèia ra pili dhèu
dua. Èci ngara na Silas, aa èci hari, ngara
na Yudas, (dhu ngara leo na, Barsabas). Ka
ra pua dua ra lasi sama-sama Paulus dènge
Barnabas. 23 Ka rèngu rèti sasuri hia dhèu
sarani dhu Yahudi boe, ètu kota Antiokia
ètu propensi Siria d'ai propensi Kilikia nèi.
Isi sasuri èèna, sèmi ne'e ka:
"Lii maho'o nèti ji'i, dhèu pajuu-paleha
Lamatua Yesus, dènge ama-ama
dhu leo ètu kota Yerusalem. Ji'i sue
miu sama sèmi a'ari ji'i. Nèti èèna
ka, ji'i suri sasuri ne hia miu aa'i-aa'i
mi.
24 Ji'i tao sasuri ne, lula ji'i tadèngi, na,
pèri-pèri dhèu nèti Yerusalem dhiu
paraga dènge miu. Ka ra aj'a lèke
boe, hèia paj'èra dènge pab'ingu
miu. De sad'i miu me'a, ji'i pua
boe dhèu sèra. 25 Ropa ji'i tadèngi
dhèu dhiu paj'èra miu, ka ji'i pak-
aboko ètu ne'e, ho pajiko lii langu
ne'e. De ji'i pama'ète ngare le. Nèti
èèna ka, ji'i pua dhèu dhiu peka
dènge miu, ngaa dhu ji'i pama'ète
ngare le. Ra dhiu sama-sama dènge
Barnabas dènge Paulus, dhèu pasue
ji'i. 26 Dhèu dua se, dui j'aj'èra le oe
d'ai madhe. Rèngu dui j'aj'èra, lula
rèngu madhutu Kètu èdhi, Yesus
Kristus. 27 De ji'i pua Yudas dènge
Silas, sèna ka dua ra lole hia miu isi
sasuri ne'e.
28 Roh Lamatua dhu Mola-Mèci peka le
dènge ji'i. Aa ji'i aa'i-aa'i mi ngare
lii èci kahèi, sèna ka miu parluu boe
madhutu aa'i ad'a Yahudi ji'i, sèmi
ad'a suna èèna. Te ad'a ji'i èèna,

* 15:14 Sasuri lii Yunani suri, peka na, 'Simeon'. Simeon dènge Simon èèna, sama. Simeon/Simon èèna, nuka ngara leo nèti Petrus. ✡ 15:17-18 Amos 9:11-12 ✡ 15:19-20 Kalua nèti Masir 34:15-17, Atora nèti Ama-ama Agama 17:10-16, 18:6-23

pabia miu. Te ngaa abhu èci do dua
j'ara dhu miu parluu sanèd'e, nuka:
29 Miu bhèni-mone baku tao j'ara
makae dènge dhèu dhu j'aj'i boe
dhèu èmu-kamali miu.
Baku mi'a nganga'a sogo-tagu.
Baku mi'a raa badha.
Aa baku mi'a sisi badha dhu roro boe.
Ladhe miu pakaj'èu iisi miu nèti j'ara-
j'ara sèra, na, miu bisa pa'èci dènge
mera-milu dènge a'ari dhèu Yahudi
Kristen sèra.
D'ai sange ne'e ka, sasuri ji'i. Saloom."
30 Ropa sèmi rare sasuri èèna, ka ra
palangu dènge ka. Hèia ra lasi asa kota
Antiokia. D'ai nèi, ka rèngu pakaboko dhèu
sarani aa'i-aa'i sèra, ka ra hia sasuri èèna
la'a. 31 Ropa baca rare sasuri èèna, rèngu
aa'i-aa'i ra karej'e, lula isi sasuri èèna pa'èra
d'ara rèngu.
32 Lamatua pake Yudas dènge Silas kahèi
j'aj'i dhèu nèti lii padhai Na. Dua ra padhai
lii ae dènge dhèu parcaya ètu kota èèna.
Dua ra lole lii holo-nori dènge pa'èra d'ara
dhèu sèra. 33 Silas dènge Yudas pea ètu èèna
ako nèbhu ciki. Èle èèna ka, heka dhèu
sarani ètu Antiokia sèra, hia si lèpa hari asa
ama-ama dhu pua rèngu sèra mai. Ra hia
si lasi dènge d'ara karej'e-karae. 34 [Te ngaa
Silas neo pea taruu ètu Antiokia.]†
35 Paulus dènge Barnabas pea pèri-pèri
lod'o ètu Antiokia. Rèngu soru-bara dhèu
leo dhu aj'a dhèu dhu padhai lii lula-nèti
J'ara Mamuri Lamatua Yesus kahèi.

Paulus pacèri dènge Barnabas

36 Rèngu pea ako nèbhu ètu Antiokia. Ca
lod'o, ka Paulus peka dènge Barnabas, aku
nèngu na, "Be'a risi èdhi lèpa hari asa era-
era dhu èdhi dhuli uru èèna, ho lati ladhe
sèku mamuri a'ari èdhi sèra. Mamuri rèngu
tasamia le. Te rèngu parcaya Lamatua
Yesus nèbhu mèka. Uru èèna, èdhi ka dhu
nori si. Mai lati ladhe si!" 37 Ropa Barn-
abas tadèngi lii manèngi Paulus, nèngu d'èi
kahèi. Barnabas neo nèti dènge Yohanis
(dhu ngara leo na, Markus), la'e dènge
rèngu. 38 Te ngaa Paulus sèmi boe, lula uru
èèna ètu propensi Pamfilia, Markus rai eele
rèngu.✡ 39 Paulus dènge Barnabas palab'a
aae, ka ra pacèri. Barnabas nèti Markus, ka
ra ca'e kapa lasi asa pulu Siprus.
40 Te ngaa Paulus nèti Silas. Lod'o
rèngu neo pakèd'i, dhèu parcaya ètu An-
tiokia sèra manèngi Lamatua j'aga rèngu,
dènge pad'elo babe'a Na mi dedha rèngu.
Sabaj'a rare, ka dua ra pakèd'i. 41 Hèia
Paulus dènge Silas lasi palème propensi
Siria dènge propensi Kilikia. Ètu mia-mia,
rèngu pa'èra d'ara dhèu parcaya sèra.

16

Timotius pa'èci dènge Paulus aa Silas

1 Èle èèna ka, Paulus si lasi asa kota Derbe.
Ka ra kako taruu asa kota Listra. D'ai Listra,
ra paraga dènge ana mone ngèru èci, ngara
na Timotius. Ama na, dhèu Yunani, aa ina
na, dhèu Yahudi dhu parcaya Yesus. Tim-
otius j'aj'i le dhèu unu Yesus kahèi. 2 Dhèu
parcaya aa'i-aa'i ètu kota Listra dènge kota
Ikonium re'a, na, Timotius ne, dhèu d'ara
be'a. 3 Paulus neo sèna ka Timotius mad-
hutu rèngu. Te ngaa dhèu Yahudi ètu èèna
re'a, na, ama Timotius èèna, dhèu Yunani,
de nèngu suna mèka madhutu ad'a dhèu
Yahudi. Nèti èèna ka, Paulus ator ho suna
Timotius.*
4 Èle èèna ka, rèngu lasi palème rae-rae,
ho lole lii pama'ète nèti dhèu pajuu-paleha
Lamatua Yesus dènge ama-ama Kristen leo
sèra ètu kota Yerusalem. 5 Dènge j'ara ne'e,
rèngu asa pa'èra d'ara dhèu sarani sèra.
Bèli-bèli èèna, dhèu parcaya hiu asa tabha
ae.

Lamatua pua Paulus la'e asa Makedonia

6 Èle èèna ka, Paulus si lasi taruu. Ka
ra lasi asa propensi Galati dènge propensi
Frigia, lula Roh Lamatua dhu Mola-Mèci kai
si ho baku lasi lole Lii Lolo Be'a asa propensi
Asia. 7 Ropa rèngu d'ai rai èci dhu patoo
dènge propensi Misia, rèngu neo maso asa
propensi Bitinia. Te ngaa Roh Yesus kai si,
sèna ka baku lasi asa nèi.† 8 Èle èèna ka,
rèngu kako re propensi Misia, hèia d'ai kota
Troas.

† 15:34 Ayat 34 ne'e, abhu boe ètu d'ara sasuri lii Yunani uru cahag'e. ✡ 15:38 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 13:13

* 16:3 Paulus ne'a, na, madhutu atora ad'a èèna, dhèu dhu suna mèka bisa boe maso asa d'ara èmu manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi. Ladhe sèmi Timotius neo tulu Paulus ho lole Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus asa dhèu Yahudi sèra, nèngu hud'i suna ku. Dènge j'ara sèmi èèna, nèngu carui boe maso-kalua ètu talora dhèu Yahudi. † 16:7 Limuri ne, propensi dhu uru èèna, ngara na Frigia, Galati, Asia, Misia, dènge Bitinia, abhu ètu rai Turki.

9 Mèda èèna, Paulus abhu tanila. Nèngu
nèdhi dhèu èci titu ètu cabèka dhasi ètu
propensi Makedonia. Dhèu ne, taraa
manèngi tulu, aku nèngu na, “Ama! Mai asa
ne'e, ho soru ku ji'i laa!” 10 Nèdhi sèmi èèna,
hèia ji'i‡ ngare lii èci ho la'a asa Makedonia.
Madhutu ngangee ji'i, na, Ama Lamatua ka
dhu pua ji'i la'a lole J'ara Mamuri Na mi
dhèu ètu cabèka dhasi nèi. Nèti èèna ka, Na
kai ji'i baku la'a asa era leo.

Lidia parcaya Lamatua Yesus ètu kota Pilipi

11 Èle èèna ka, ji'i ca'e balu ètu kota Troas,
ho la'a asa pulu iiki cue, ngara na Samo-
trake. Asa bèli èèna, ji'i la'a taruu, ka d'ai
kota èci, ngara na Neapolis. Ka ji'i puru
ètu èèna. 12 Nèti èèna, ji'i kako haga la'a
asa kota Pilipi, kota kapai cue ètu propensi
Makedonia. Kota ne'e, ètu d'ara paredha
Roma kahèi. Ji'i pea pèri-pèri lod'o di ètu
èèna.
13 D'ai lod'o a'oro sasab'a dhèu Yahudi,
ji'i la'a tenge era sabaj'a dhèu Yahudi. Ji'i
pangee, na, era sabaj'a èèna ètu sebhe
loko. Ka ji'i kako ako kaj'èu ciki nèti
d'ara kota, hèia ji'i ngèdhi loko èci. Ètu
era ne'e, ji'i paraga dènge pèri-pèri dhèu
bhèni,§ ka ji'i madhèdi padhai lii dènge
rèngu. 14 Nèti dhèu bhèni se, abhu dhèu
èci, ngara na Lidia. Nèngu nèti kota ka-
j'èu èci ètu propensi Asia, ngara na kota
Tiatira. Sasab'a Lidia, pahia bèla mea
sanama mangèru dhu kab'ua titu kèna
dènge dhèu aae-dhèu kapai. Nèngu maj'èni
manèngi-mangaj'i mi Ama Lamatua. Nèti
èèna ka, ropa na tadèngi lii padhai Paulus,
ka na sèmi nare dènge.
15 Hèia ji'i sarani Lidia dènge isi èmu na
aa'i-aa'i ra. Ropa sarani èle, ka na gale ji'i,
aku nèngu na, “Ama si! Ladhe miu ngee,
na, ja'a ne parcaya tare'a-re'a le Lamatua
Yesus, na, miu mai manubha ètu d'ara èmu
ji'i.” Lula na pamako loe boe, hèia ji'i la'a.

Ra pamaso Paulus dènge Silas asa d'ara bèdho ètu kota Pilipi

16 Ca lod'o, ropa ji'i la'a asa era manèngi-
mangaj'i, ka ji'i paraga dènge ana bhèni èci.
Nèngu ne, ènu dhèu. Nidhu bhèlu sab'a
ètu d'ara nèngu, ka na ne'a ladhe kalua
dhèu. Nèngu ne'a malare kahèi. Ka dhèu
ae hia ne doi, ho ra manèngi nèngu ladhe
kalua rèngu. Te ngaa lamatua ana bhèni
ènu ne ka dhu abhu doi aa'i-aa'i sèra. Ka
rèngu j'aj'i kaja. 17 Lod'o èèna, ropa ji'i kako,
ana bhèni ne madhutu taruu ji'i. Ka na
pa'oo-parodha, peka na, “Dhèu se'e se, ana
madhutu Ama Lamatua dhu Koasa Kapai.
Rèngu mai ho neo pad'elo j'ara tasamia
ka dhèu bisa abhu mamuri, aa tasamia ka
Lamatua saku eele sasala-sasigo rèngu.”
18 Ana bhèni ne pa'oo taruu sèmi èèna d'ai
pèri-pèri lod'o. Nèbhu-nèbhu hèia Paulus
roca nanene lii pa'oo-parodha ana bhèni
ne. Ca tèka, ka Paulus kabèli kabodho, ka
na ladhe kaloo ne, hèia na hia paredha,
peka na, “He! Èu nidhu bhèlu! Dènge
koasa Lamatua Yesus, ja'a paredha èu kalua
nèti ana bhèni ne, ètu d'ara ciki oo'e ne'e
kahèi!” Ropa Paulus peka nare sèmi èèna,
cag'ag'a laa, nidhu ne kalua dènge ka.
19 Lod'o lamatua ana bhèni ènu èèna re'a,
na, koasa nèngu ele le, hèia ra nasa, lula
rèngu abhu heka doi. Nèti èèna ka, ra
kèpe Paulus dènge Silas, ka nuni rèti si
asa era pama'ète lii langu, ètu d'ara pasa.
20 D'ai èèna, hèia ra pa'oo aae, peka na,
“Dhèu se'e mai pa'ele iie kabarai èdhi. Te
ngaa rèngu se dhèu rai leo. Dhèu Yahudi
se mai nèti li'u, ho pamae kabarai èdhi!
21 Rèngu dadugu isi kabarai èdhi, ho baku
pusi-pahae dènge j'ara paredha Roma, sèna
ka madhutu dhoka j'ara rèngu di.”
22 Ropa tadèngi rare sèmi èèna, dhèu ae
sèra nasa, ka ra game Paulus dènge Silas.
Ka dhèu kapai èci ètu èèna, pua dhèu ciu
eele mèdha-papake ka hake si. 23 Ra hake
rare, ka pamaso dua ra asa d'ara bèdho.
Ra pua komedhaa j'aga ho j'aga paie, mage
dhoka ra rai. 24 Tadèngi rare sèmi èèna, ka
komedhaa j'aga ne pamaso Paulus dènge
Silas asa d'ara kama èci ètu talora aae èmu
bèdho èèna. Ka na ngapi haga si dua ra
dènge aj'u ngangapi.
25 Pe d'ara talora mèda sa, Paulus dènge
Silas sabaj'a dènge sod'a koa-kio kolongara
Ama Lamatua. Aa ana bèdho leo sèra
tadèngi lii sod'a ra. 26 Cag'ag'a laa, rai opo,
ka èmu bèdho ne gaged'o. Hèia babèdho

‡ 16:10 Ètu d'ara ayat ne'e, pake lii ‘ji'i’, lula Lukas pa'èci dènge Paulus si ètu ne'e. Lukas ka dhu suri sasuri ne'e.

§ 16:13 Madhutu atora, hud'i abhu canguru dhèu mone Yahudi, heka bisa ra pakèd'i èmu manèngi-mangaj'i ra. Ra ige boe dhèu bhèni. De lula abhu dhoka pèri-pèri dhèu bhèni dhu sabaj'a ètu sebhe loko Gangites, èdhi bisa te'a, peka na, ètu kota Pilipi, abhu dhèu mone Yahudi ciki di.

èmu ne bhoke eele. Aa rate ana bèdho sèra,
bhoke eele aa'i kahèi.
27 Ropa komedhaa j'aga èmu bèdho na
cag'ag'a, ka na kèd'i. Na ladhe hèb'a èmu
bèdho bhoke eele aa'i. Ropa nèdhi sèmi
èèna, ka na pangee, na, ana bèdho rai aa'i le.
Ka na bete samala na, ho neo pamadhe iisi.
28 Te ngaa Paulus kai ne dènge lii mèdhu,
peka na, "Baku pamadhe iisi èu, te ji'i aa'i-
aa'i mi ka se'e dhu tesa-tesa era!"
29 Ropa tadèngi nare lii èèna, komedhaa
ne madha'u titu kèna dènge ele ngangee.
Ka na pua dhèu rèti hia ne labhu, ka rai la'e
asa d'ara bèdho, isi rèbha-rèbha sène. Ka
la'e patitu kètu urutuu ètu madha Paulus
dènge Silas.
30 Hèia lere nèti rèngu asa li'u, ka na karèi
si, aku nèngu na, "Ama si! Ja'a ne, j'èra
bia. Ja'a tao tasamia, sèna ka ja'a baku abhu
hahuku?"
31 Ka Paulus si dhaa ne, aku rèngu na,
"J'ara ne sèmi ne'e: èu parcaya Lamatua
Yesus, sèna ka Na patabuli èu. Sèmi èèna
kahèi, dènge isi èmu èu." 32 Hèia Paulus
dènge Silas padhai lii dènge komedhaa èmu
bèdho, dènge isi èmu na aa'i-aa'i ra. Rèngu
peka dènge si J'ara Mamuri Lamatua Yesus.
33 D'ara talora mèda risi sa, hèia komedhaa
j'aga èèna, lere nèti Paulus dènge Silas, ho
ra pamèu nu'a ra. Èle èèna ka, Paulus dènge
Silas sarani komedhaa dènge isi èmu na
aa'i-aa'i ra. 34 Hèia komedhaa j'aga ne nèti
Paulus si asa èmu na, hia si ra'a-rinu. Dhèu
ne, dènge isi èmu na karej'e bia, lula rèngu
parcaya le Ama Lamatua.
35 Bèli mad'ae aae èèna, dhèu kapai dhu
pama'ète lii, hia lii asa komedhaa j'aga
èmu bèdho, sèna ka na patabuli eele Paulus
dènge Silas nèti d'ara bèdho.
36 Tadèngi nare lii èèna, hèia komedhaa
ne peka dènge Paulus, aku nèngu na, "Dhèu
kapai se, rare lii èci le, ho kalua eele miu. De
miu dua mi lèpa ka dènge mera-milu."
37 Tadèngi rare sèmi èèna, ka Paulus no'o
boe sèmi nare. Ka na peka hari dènge dhèu
rèti lii sèra, aku nèngu na, "Aad'o sèmi
èèna! Ji'i se dhèu kabarai Roma. De ji'i
manèngi hak ji'i kahèi! Dhèu paredha hud'i
j'ue lii langu ji'i madhutu atora. Dhu lèke,
hud'i parisa uuru ku lii langu, heka huku
kèna. Te ngaa rèngu tao boe sèmi èèna.
Te rèngu dhae parisa mèka lii ho tenge
sasala ji'i, te ngaa rèngu hake kalabhe ji'i
ètu madha dhèu ae. Aa abhu mèka sasala
èci sa, te ngaa rèngu pamaso le ji'i asa d'ara
èmu bèdho. Ne'e ne sisu atora paredha
Roma. De rèngu neo kalua eele ji'i iia-iia ka
laa, sèna ka dhèu baku re'a sasala ji'i ngaa!?
Ji'i ngo'o boe sèmi èèna! Pua dhèu kapai
sèra mai unu ra ho kalua eele ji'i. Sèmi èèna
ku, heka ji'i sèmi ngare kèna!"
38 Ropa dhèu rèti lii sèra lèpa lasi peka lii
èèna asa dhèu kapai kota èèna, heka rèngu
re'a kèna, na, Paulus dènge Silas dhèu
kabarai Roma kahèi. Ka ra madha'u bia.
39 Hèia dhèu kapai sèra mai asa èmu bèdho,
ka ra mangaku sasala ra dènge manèngi,
sèna ka Paulus dènge Silas baku nasa. Ka
ra patabuli dua ra nèti d'ara bèdho. Aa ra
manèngi ho dua ra pakèd'i dènge ka nèti
kota èèna. 40 Kalua nèti èmu bèdho, ka
Paulus si dhuli èmu Lidia. Ètu èmu èèna,
dua ra paraga dènge dhèu parcaya sèra. Ka
ra aj'a, aa pa'èra d'ara rèngu kahèi. Èle èèna
ka, ra pakèd'i nèti kota èèna.

17

Paulus si lasi asa kota Tesalonika

1 Èle èèna ka, Paulus dènge Silas kako
taruu. Rèngu kako re kota èci, ngara na
Ampipolis, lasi asa kota leo èci, ngara na
Apolonia. Nèti nèi, rèngu kako taruu hari
asa kota Tesalonika. Ètu èèna, abhu èmu
manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi cue.
2 Dhu tema le, ladhe d'ai era èci dhu
abhu èmu manèngi-mangaj'i, aa lèke dènge
lod'o a'oro sasab'a dhèu Yahudi, Paulus
la'e sabaj'a dènge dhèu ètu sèra. Ètu
Tesalonika, Paulus maso asa d'ara èmu
manèngi-mangaj'i rèngu kahèi. Ka na
padhue-padhai dènge rèngu madhutu isi
Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua. Paulus
madhutu sabaj'a dènge dhèu sèra d'ai tèlu
migu. 3 Nèngu peka dènge si, aku nèngu na,
"Ladhe èdhi parisa paie Sasuri Mola-Mèci
Lamatua, èdhi te'a, na, nèti uru ka mai ra
suri tèke le, na, Dhèu dhu Lamatua moa
tèke èèna, limuri mai abhu j'aj'èra ae titu
kèna, toke d'ai Na madhe. Te ngaa Lamatua
pake koasa Na ho pamamuri hari Ne. Doe
ne'e, èdhi te'a le, na, Dhèu dhu Lamatua
moa tèke èèna, nuka Yesus!"
4 Ropa tadèngi rare sèmi èèna, abhu dhèu
Yahudi dhu sèmi rare lii padhai Paulus, hèia
ra pa'èci dènge ne. Ètu talora dhèu dhu
sèmi rare lii padhai lii nèngu sèra, abhu

dhèu Yunani kahèi, dhu d'ara d'èi padètu
Lamatua. Aa abhu kahèi pèri-pèri dhèu
bhèni kapai ètu kota èèna.
5 Te ngaa ama-ama dhèu Yahudi ètu kota
èèna d'ara pèd'a, ka ra nasa. Hèia ra kakèj'i-
rariu dhèu bhelu ho ra tao kaco. Lod'o dhèu
pakaboko ae, ka ra tao maruru ètu d'ara
kota èèna. Ra tenge Paulus dènge Silas ho
neo nuni rèti asa era dhèu maruru sèra. Ka
ra lasi maruru asa èmu Yason, lula Paulus
dènge Silas pea ètu èèna. 6-7 Te ngaa ra abhu
boe Paulus si ètu èèna. Ka ra nuni rèti
Yason dènge pèri-pèri dhèu parcaya asa era
pama'ète lii langu. Ra pasala Yason si, aku
rèngu na, "Limuri ne, dhèu rai leo maso
asa kota èdhi. Rèngu tao maruru ètu mia-
mia. Rèngu neo pa'ele atora ètu kota èdhi,
ho gati dènge atora rèngu! Aa Yason ka
dhu sèmi nare dhèu sèra manubha ètu èmu
na! Rèngu aa'i-aa'i ra lab'a atora èdhi, lula
rèngu ro'o boe sogo-tagu dhèu aae kapai
Roma, nuka Keser. Rèngu sogo-tagu dhoka
dhèu aae leo èci, ngara na Yesus."
8 Ropa tadèngi rare lii èèna, ngangee
dhèu kapai dènge dhèu-dhèu dhu ètu sèra
sa, mulai kaco. 9 Hèia dhèu-dhèu kapai
kota pua Yason dènge dhèu parcaya leo
sèra, b'ae doi, j'aj'i mi tadha rèngu tao heka
maruru, dènge rèngu rai boe. Ladhe b'ae
rare, heka dhèu kapai sèra patabuli eele
Yason si kèna.

Paulus si lasi asa kota Berea

10 D'ai mèda èèna, dhèu parcaya ètu kota
Tesalonika sèra pangee, na, "Be'a risi èdhi
pua Paulus dènge Silas pakèd'i lasi asa era
leo." Ka ra pua dua ra lasi asa kota èci,
ngara na Berea. D'ai nèi, ka dua ra maso
asa èmu manèngi-mangaj'i dhèu Yahudi.
11 Dhèu Yahudi ètu Berea sèra, leo nèti
dhèu Yahudi ètu Tesalonika. Te rèngu
d'èi nanene, aa neo sèmi rare lii padhai lii
Paulus si. Dhèu Berea sèra nanene paie
Paulus si, ka ra parisa toke lutu isi Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua bèli-bèli mèu-
mèda. Rèngu neo re'a, ngaa dhu Paulus
si peka, lèke do aad'o. 12 Nèti èèna ka,
dhèu Yahudi ae ètu èèna, parcaya Lamatua
Yesus. Mesa boe rèngu di, te abhu dhèu
aae-dhèu kapai Yunani sèra dhu parcaya
kahèi. Rèngu dhu parcaya sèra, abhu dhèu
bhèni dènge dhèu mone.
13 Te ngaa ropa dhèu Yahudi ètu Tesa-
lonika tadèngi, na, Paulus si aj'a kahèi Lii
Holo-Nori Lamatua ètu Berea, ka rèngu mai
dadugu-rariu dhèu Berea sèra, sèna ka ra
tao maruru ètu èèna kahèi. 14 Nèti èèna ka,
dhèu parcaya ètu Berea sèra lere Paulus lai-
lai asa sebhe dhasi. Te ngaa Timotius dènge
Silas pea taruu ètu Berea. 15 Dhèu sèra lere
Paulus d'ai kota èci, ngara na Atena. Ka ra
tèke eele ne ètu nèi, aa rèngu lèpa hari mai
asa Berea. Rèngu rèti lii moa Paulus hia
Timotius dènge Silas, sèna ka pamata ia ka,
ho mai pa'èci dènge nèngu ètu Atena.

Paulus ètu kota kapai Atena

16 Lod'o Paulus mate mamai Silas dènge
Timotius, d'ara na j'èra, lula na nèdhi era
sogo-tagu ae titu kèna ètu d'ara kota Atena.
17 Te ngaa ètu èèna, abhu dhèu Yahudi
dènge dhèu leo kahèi, dhu manèngi-
mangaj'i mi Ama Lamatua. Ka Paulus maso
asa d'ara èmu manèngi-mangaj'i sèra, ho
padhue-padhai dènge rèngu. Bèli-bèli
èèna, nèngu la'e d'ara pasa kahèi, ho padhai
lii dènge cee dhu na rage. 18 Aa na pakarèi
kahèi dènge mese-mese nèti dua kaboko
dhèu ètu èèna. Ca kaboko madhutu a'aj'a
Epikuros, aa ca kaboko hari, ngara na Stoa.*
Ropa na padhai lii, peka na, Yesus mamuri
hari nèti mamadhe Na, dhèu cahag'e puu-
pee, peka na, "Leko-monya!" Abhu cahag'e
dhu lalangu ne, peka na, "Dhèu ne'e ne, neo
laka-seti èdhi ho sogo-tagu dhèu dedha-
liru na dhu èdhi tadhe boe!"
19-21 Dhèu Atena dènge dhèu leo dhu mai
pea ètu era èèna, ladhe tadèngi lii hiu, do
j'ara hiu, na, dhèu d'èlu-mèu sèra tema
madhèdi pakaboko ètu ledhe iiki èci, ngara
na Areopagus, ho pasilu ngangee ètu èèna.
Èle èèna ka, pèri-pèri dhèu nèti rèngu gale
rèti Paulus asa nèi, ka ra peka dènge ne, aku
rèngu na, "Èu peka sèku dènge ji'i a'aj'a hiu
èèna! Te èu padhai lii j'ara hiu dhu pamalaa
ji'i. De ji'i manèngi èu lole hari ku ciki, ho
ji'i nge'a mèu."
22-23 Hèia Paulus kèd'i titu, ka na padhai
lii, peka na, "Miu dhèu Atena aa'i-aa'i mi!

* 17:18 Dhèu nèti kaboko Epikuros madhutu mese rèngu, ngara na Epikuros. Na aj'a, peka na, mamuri be'a, nuka mamuri karej'e taruu. Baku pusi-pahae dènge ngaa-ngaa dhu leo. Dhèu nèti kaboko Stoa madhutu mese rèngu, ngara na Seno. Na aj'a, peka na, dhèu hud'i j'aga paie ngi'u, dènge ator paie ngangee, toke d'ai dhèu rasa heka j'èra dènge d'ara iisi pèd'a heka.

Ja'a kako palème le d'ara kota miu ne, ka
ja'a ke'a, na, miu maj'èni madhutu agama.
Ja'a kèdhi era sogo-tagu miu ètu mia-mia.
Aa ja'a kèdhi hadhu sogo-tagu èci kahèi,
dhu suri, peka na, 'Hadhu sogo-tagu ne,
era sogo-tagu dhèu dedha-liru leo dhu ji'i
tadhe boe!' Sasoa na, miu sogo-tagu le
Ama Lamatua, te ngaa miu tadhe mèka Ne.
Nèngu ne ka dhu ja'a peka dènge miu.

24 Nèngu ka dhu paj'aj'i dedha-liru,
rai-haha dènge isi ra aa'i-aa'i. Nèngu
kahèi Lamatua nèti ngaa-ngaa aa'i-aa'i ètu
dedha-liru dènge rai-haha. De Nèngu pea
boe ètu d'ara èmu sogo-tagu dhu dhèu rai-
haha tao. 25 Nèngu ka dhu hia a'ae dènge
mamuri mi èdhi. Aa Nèngu ka dhu pala-
bagi ngaa-ngaa aa'i-aa'i dhu èdhi parluu.
Te ngaa Nèngu parluu boe ngaa-ngaa. De
èdhi dhèu rai-haha bisa boe tulu Nèngu.✡
26 Nèti dhèu èci di, Lamatua paj'aj'i dhèu
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. Lamatua ka
dhu papala rai mi suku-suku ètu rai-haha.
Aa Nèngu kahèi dhu paca'e-papuru dhèu
paredha madhutu lod'o ra èci-èci.

27 Nèngu tao sèmi èèna ka, lula d'ad'èi
Nèngu sèna ka èdhi dhèu rai-haha patangi-
tenge j'ara ho patadha pabe'a dènge Ne.
Mema dhèu rai-haha tenge j'ara, teko-teko
ra paraga dènge Ne. Te ngaa Nèngu kaj'èu
boe nèti èdhi. 28 Lii èci, peka na:
'Nèngu ka dhu hia èdhi a'ae.
Nèngu ka dhu hia èdhi mamuri.'
Lii hini èci nèti miu, peka na,
'Mamuri èdhi mai nèti nèngu.
Nèti èèna ka, èdhi j'aj'i ana-èpu
nèngu.'

29 Mema lèke ka sèmi èèna. Èdhi aa'i-aa'i
ti, ana-èpu Ama Lamatua. De baku pangee,
na, Ama Lamatua sama sèmi mèdha sogo-
tagu dhu dhèu rai-haha tao nèti hualaa, do
hualaa pudhi, do hadhu, madhutu ngangee
rèngu. 30 Uru-uru sèra, mema dhèu dhae
re'a mèka j'ara ne'e. Nèti èèna ka, Ama
Lamatua soro tèke rèngu mamuri madhutu
gagoa rèngu. Te ngaa limuri ne, Nèngu d'èi
heka èdhi mamuri sèmi èèna. Nèti èèna
ka, Na paredha ho èdhi tèke eele mèdha
sogo-tagu sèra, aa lati ka madhutu Ne. 31 Na
peka tèke le lod'o èci, ho Na neo huku
dhèu rai-haha aa'i-aa'i ra, lula sasala-sasigo
rèngu. Aa Na paj'uj'u mema Dhèu èci j'aj'i
Dhèu Pama'ète Lii Langu. Dhèu èèna ka
dhu bèli-camèd'a pama'ète lii langu dènge
mola. Limuri ne, èdhi te'a le Dhèu Pama'ète
Lii èèna, cee ka Nèngu ne. Nèngu èèna dhu
madhe le, te ngaa Ama Lamatua pamamuri
hari Ne."

32 Te ngaa ropa ra tadèngi Paulus peka,
na, dhèu madhe mamuri hari, ka dhèu ca-
hag'e dhu pakaboko ètu èèna mari ke'e-ke'e
sène. Aa dhèu cahag'e hari d'èi nanene,
peka na, "Ji'i neo nanene èu era. Te
ngaa lod'o leo hari ku laa." 33 Hèia Paulus
kèd'i eele era èèna. 34 Te ngaa abhu kahèi
dhèu dhu pa'èci dènge ne, lula rèngu par-
caya le Lamatua Yesus. Nèti talora rèngu
sèra, abhu dhèu tuka parisa lii langu ètu
Areopagus, ngara na Dionisius. Aa abhu
dhèu bhèni èci, ngara na Damaris. Abhu
kahèi pèri-pèri dhèu leo hari dhu madhutu
rèngu.

18

Paulus patadha dènge Priskila dènge Akila ètu kota Korintus

1-3 Lod'o èèna, abhu dhèu aae kapai
paredha Roma, ngara na Klaudius. Na nasa
dènge dhèu Yahudi, ka na babèga eele si
nèti kota Roma ètu propensi Italia. Ka ra
paj'ala asa mia-mia. Hèia abhu dhèu Yahudi
èci, ngara na Akila, dènge dhèu èmu na
Priskila. Dua ra rai nèti propensi Italia,
lasi asa kota Korintus. Akila ne, dhèu nèti
propensi Pontus. Sasab'a na, tao mèdha
nèti ka'uri badha.

Lod'o èèna, Paulus tèke eele kota Atena,
la'e asa kota Korintus. Ètu èèna, na patadha
dènge Akila aa Priskila, lula nèngu dhèu tao
mèdha nèti ka'uri kahèi. Rèngu pea pa'èci,
aa ra sab'a pa'èci kahèi.

4 Ladhe d'ai lod'o ae sasab'a dhèu Yahudi,
Paulus la'e asa èmu sabaj'a ètu nèi. Ka na
pamako dhèu Yahudi dènge dhèu leo sèra,
ho parcaya Lamatua Yesus.

5 Te ngaa ropa Silas dènge Timotius mai
nèti propensi Makedonia, Paulus sab'a heka
mèdha nèti ka'uri. Mèda-mèu sasab'a
nèngu dhoka holo-nori dhèu Yahudi, peka
na, "Dhèu dhu Ama Lamatua neo hia mai
èèna, dhu èdhi mate-mate nèti uru ka mai,
Nèngu mai le! Nuka Yesus."

6 Te ngaa abhu pèri-pèri dhèu Yahudi dhu
loe boe palab'a dènge ne. Aa ra padhai lii

✡ 17:25 1 Dhèu Aae sèra 8:27, Yesaya 42:5, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:49

pamanahu ne. Ka Paulus caro eele ahu nèti
mèdha-papake na, sèna ka j'aj'i mi tadha
dhu peka na, nèngu pusi-pahae heka dènge
dhèu se, lula rèngu ro'o boe sèmi rare Lii
Lolo Be'a dhu na peka-padhai dènge ra.
Hèia na padhai lii, aku nèngu na, "Miu se,
seli-kolane! Miu pakatele dhilu! Te ngaa,
ngaa-ngaa tao boe! Pe èèna na, dui mere
pala mi. Nèti doe ne'e ne, ja'a tao heka ai-
hèb'a mi miu dhèu Yahudi. Hua iia ja'a laku
aj'a-nori suku leo dhu Yahudi boe."
7 Padètu dènge èmu sabaj'a èèna, abhu
èmu pea èci. Lamatua èmu èèna, ngara na
Titius Yustus. Nèngu ne, dhèu Yahudi boe,
te ngaa d'ara na d'èi padètu Ama Lamatua.
Ropa Paulus tèke eele dhèu Yahudi, na la'e
asa d'ara èmu Titius Yustus ne.
8 Nèbhu boe ka, kètu èmu sabaj'a èèna
parcaya Lamatua Yesus. Ngara na, Krispus.
Isi èmu na aa'i-aa'i, dènge dhèu Korintus
dhu leo sèra, parcaya lii dhu Paulus lole
dènge ra kahèi. Ka Paulus sarani si aa'i-aa'i
ra.
9 Ètu d'ara mèd'a sa, Paulus abhu tanila,
ka na tadèngi lii padhai Ama Lamatua, peka
na, "Paulus! Èu baku madha'u, aa mage
d'ara èu roe kahèi! Sasab'a èu dhae èle
mèka. De èu hud'i aj'a dhèu sèra taruu
dènge Lii Lolo Be'a Ja'a. 10 Sanèd'e, ee! Èu
sab'a boe mesa mu, te Ja'a tèke eele boe èu.
Masi ka dhèu paj'èra èu, te ngaa Ja'a tao
taruu madha-dhilu mi èu mèu-mèda. Baku
bhèlu! Te ètu d'ara kota ne, dhèu Ja'a ae."
11 Ropa tadèngi lii ne, Paulus pea ètu kota
Korintus d'ai nèbhu ku, d'ai ca tèu èna
hèru. Na aj'a dhèu-dhèu ètu sèra, J'ara
Mamuri Lamatua.
12 D'ara tèu èèna, ra ded'e dhèu èci j'aj'i
gubernur ètu propensi Akaya. Ngara na,
Galio.* Ka pèri-pèri dhèu Yahudi pare'a
lii ho ère rèti Paulus asa madha guber-
nur, ètu era pama'ète lii langu. 13 Ka ra
galaa Paulus, aku rèngu na, "Dhèu ne'e
ne, dadugu dhèu ae ho maso agama hiu,
masi ka dhèu paredha Roma mangaku boe
agama èèna!"
14 Te ngaa ropa Paulus neo bhoke hèb'a
neo siri iisi na, cag'ag'a laa gubernur kai
ne. Gubernur pajèka dènge dhèu Yahudi
dhu galaa Paulus, peka na, "Weh! Miu dhèu
Yahudi se, pasa dhilu miu, ee! Ladhe miu
mai galaa dhèu dhu tao j'ara bhelu-katub'a,
do, dhèu pamadhe dhèu, ja'a hud'i tao ai-
hèb'a kèna. 15 Te ngaa lii galaa miu ne, lii
langu d'ara èmu miu unu mi! Miu dhoka
pasala d'ara, lula-nèti atora agama Yahudi
miu unu mi, lula-nèti lii padhai lii, aa lula-
nèti ngara-ngara dhèu di.† De lii langu sèmi
sèra, dhèu paredha pama'ète boe!"
16 Èle, hèia gubernur babèga eele si nèti
era pama'ète lii langu èèna. 17 Ka dhèu-dhèu
Yunani ètu èèna kèpe dhèu èci, ngara na
Sostenes. Nèngu ne, kapala èmu manèngi-
mangaj'i dhèu Yahudi. Ka nuni rèti, hèia
ra game ne ètu madha gubernur. Te ngaa
gubernur pusi-pahae boe si kahèi.

Nèti Korintus, Paulus lèpa hari asa kota Antiokia ètu propensi Siria

18-19 Èle èèna ka, Paulus pea taruu ètu
Korintus. Te ngaa nèbhu-nèbhu, ka na
palangu lii dènge dhèu parcaya ètu èèna.
Hèia la'e asa kota èci, ngara na Kengkrea,
palere dènge Priskila dènge Akila, ho ra
mate kapa. Ètu èèna, Paulus lusu pakahoni
kètu na, sèna ka j'aj'i mi tadha, peka na,
ngaa dhu nèngu pajaji le uru èèna dènge
Lamatua, limuri ne nèngu tao nare le.‡
Ka ra ca'e kapa pakèd'i lasi asa kota Epe-
sus. D'ai nèi, rèngu puru. Hèia Paulus
tèke eele angalai na dhèu dua sèra, ka na
maso asa d'ara èmu sabaj'a dhèu Yahudi.
Ètu èèna, na padhue-padhai dènge dhèu
Yahudi sèra. 20 Ètu d'ara padhue-padhai
ne, dhèu Yahudi ae dhu d'èi nanene, ka ra
manèngi ho Paulus pea dènge si ako nèbhu
ciki. Te ngaa na dhaa boe. 21 Hèia na palangu
lii, aku nèngu na, "A'ari, mage miu d'ara
kura! Ladhe Lamatua bhoke j'ara, bèli-
camèd'a ja'a lèpa hari mai paraga dènge
miu." Padhai lii nare, hèia la'e dènge ka
tèke eele Epesus.§
22 Ka la'e taruu dènge kapa asa kota
Kaisarea. D'ai nèi, Paulus puru, ka la'e asa
Yerusalem, la'e paraga dènge dhèu-dhèu

* 18:12 Madhutu dhu suri ètu hadhu èci, rèngu ded'e Galio j'aj'i gubernur ètu Akaya, hèru Juli, tèu 51. † 18:15 Dhèu Yahudi d'èi titu kèna tao lii langu lula-nèti j'aj'aj'i dhèu. ‡ 18:18-19 Ladhe abhu dhèu Yahudi dhu neo pa'èki lii pajaji dènge Lamatua, nèngu hud'i puasa ku. Ladhe d'ai èle ku lii pajaji èèna, na lusu pakahoni kètu na. Ladhe ètu d'ara sasuri *Sensus* 6:18. § 18:21 Abhu dhèu d'èlu-mèu dhu peka na, Paulus neo tèke eele si, lula na d'èi titu kèna la'e madhutu kalela Paska ètu kota Yerusalem. Ladhe ngèlu aae dhasi aae mai, nèngu j'aj'i heka pakèd'i.

parcaya ètu èèna. Èle èèna ka, na lèpa hari
asa kota Antiokia. [23] Na pea ètu nèi ako
nèbhu, hèia na kako palème propensi Galati
dènge propensi Frigia. Ètu d'ara kakako
nèngu ne, Paulus pa'èra d'ara dhèu parcaya
sèra.

Apolos sab'a ètu kota Epesus dènge kota Korintus

[24] Lod'o èèna, abhu dhèu Yahudi èci nèti
kota Aleksandria ètu propensi Masir. Ngara
na, Apolos. Nèngu ne, dhèu dhu mèu
padhai lii, aa ne'a isi Sasuri Ama Lamatua
kahèi. Nèngu heka nare kota Epesus kèna.
[25] Nèngu tadèngi le lii lole nèti Lamatua
Yesus, te ngaa mamèu na d'ai iia mèka.
Aa na d'èi kahèi lolo hari dènge dhèu leo.
Na lole dènge d'ara kateme, aa ngaa dhu
na peka-padhai sèra, lèke tare'a. Nane'a
nèngu dhoka Yohanis sarani dhèu, ladhe
ra loe eele ka nèti tao sasala-sasigo rèngu.
[26] Ca tèka, ka na padhai lii dènge d'ara bani
dhu pahuni boe ètu d'ara èmu manèngi-
mangaj'i dhèu Yahudi. Priskila dènge Akila
ètu èèna kahèi, aa tadèngi na padhai lii.
Ropa èle manèngi-mangaj'i, hèia dua ra
gale Apolos ho dhuli èmu rèngu. D'ai èmu,
ka dua ra heka lole lutu sela mi Apolos lula-
nèti J'ara Mamuri Lamatua Yesus.
[27] Èle èèna ka, Apolos pama'ète ho la'e asa
propensi Akaya. Dhèu parcaya ètu Epesus
d'ara èci kahèi dènge nèngu. Hèia rèngu
tao sasuri èci, pa'adhu hia a'ari rèngu ètu
Akaya sèra, sèna ka ra sèmi rare Apolos
dènge be'a. Ropa na sèmi nare sasuri èèna,
ka pakèd'i dènge. D'ai Akaya, nèngu soru-
bara tare'a-re'a dhèu-dhèu parcaya ètu sèi.
[28] Ètu èèna kahèi, nèngu padhue-padhai aa
pakarèi dènge dhèu Yahudi sèra ètu madha
dhèu ae, te ngaa ra segi boe ne. Na
pake isi Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua ho
aj'a dhèu sèra, peka na, "Dhèu dhu Ama
Lamatua moa tèke le neo hia mai, dhu èdhi
tatae nèbhu nare sange ne'e, nuka Yesus!"

19

Paulus lèpa hari asa kota Epesus

[1] Lod'o Apolos ètu Korintus era, Paulus
kako palème le rae-rae ètu ledhe-ledhe
sèra. Ka na d'ai kota Epesus. Ètu èèna, na
paraga dènge pèri-pèri dhèu dhu parcaya le
Lamatua Yesus.
[2] Ka na karèi si, aku nèngu na, "A'ari!
Lod'o miu parcaya Lamatua Yesus, miu
sèmi mere le Roh Lamatua dhu Mola-Mèci,
do dhae?"
Ka ra dhaa, aku rèngu na, "Dhae! Ji'i se
dhae tadèngi mèka, peka na, Ama Lamatua
unu Roh dhu sèmi èèna."
[3] Ka Paulus karèi hari si, aku nèngu na,
"Lod'o miu sarani èèna, miu pake sarani
mia ka?"
Hèia ra dhaa, "Ra sarani ji'i madhutu
j'ara dhu Yohanis sarani dhèu."
[4] Ka Paulus peka, na, "Nanene ku laa!
Yohanis sarani dhèu, j'aj'i mi tadha, na,
dhèu ae eele nèti sasala-sasigo ra. Te ngaa
mi sanèd'e, ee! Bèli-bèli èèna, nèngu ka
dhu aj'a dhèu Isra'el, peka na, rèngu hud'i
parcaya ku Yesus, nuka Dhèu dhu Lamatua
pua mai."✡
[5] Ropa tadèngi rare, hèia ra manèngi sèna
ka Paulus sarani si, ho rèngu j'aj'i dhèu unu
Lamatua Yesus. [6] Ka ropa Paulus bane ai
mi dhèu se'e, aa na manèngi-mangaj'i hia
ra, hèia Roh Lamatua dhu Mola-Mèci puru
asa dhèu se'e. Ka rèngu mulai padhai lii-lii
dhu leko-leo, dhu rèngu tadèngi mèka ciki
sa. Aa Lamatua pake si ho peka ngaa dhu
èèna na j'aj'i bèli-camèd'a. [7] Rèngu aa'i-aa'i
ra dhèu canguru dua.

Lamatua pake Paulus ètu Epesus

[8] Lod'o Paulus pea ètu kota Epesus, nèngu
biasa maso asa d'ara èmu-èmu sabaj'a
ho aj'a-nori dhèu lula-nèti paredha Ama
Lamatua toke j'ara dhu lutu aamu-aamu.
Na padhai lii dhu pa'abhe boe. Na tao
sèmi èèna, toke d'ai tèlu hèru. [9] Te ngaa
abhu kahèi dhèu cahag'e dhu sèmi rare boe
a'aj'a na, ka ra palab'a dènge ne. Rèngu
dadugu-rariu dhèu, sèna ka baku madhutu
J'ara Mamuri Lamatua Yesus. Nèti èèna
ka, Paulus dènge dhèu parcaya sèra tèke
eele èmu sabaj'a ne, ka lasi pakaboko ètu
èmu sakola. Kapala sakola èèna, ngara na
Tiranus. [10] Paulus aj'a ètu era ne'e, d'ai dua
tèu, toke d'ai dhèu-dhèu ètu propensi Asia
aa'i-aa'i ra tadèngi Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus. Dhu nanene se, dhèu-dhèu Yahudi
dènge dhèu leo kahèi.

Ana-ana nèti Sakewa

[11] Lod'o èèna, Lamatua hia Paulus koasa
ho na tao rupa-rupa tadha malaa dhu kapai.

✡ 19:4 Mateos 3:11, Markus 1:4,7-8, Lukas 3:4, 16, Yohanis 1:26-27

12 Conto sèmi, rèti bèla dhu èki kètu, do bèla
dhara hake dhu Paulus pake le, ho sad'i
pagoi lèke mi dhèu pèd'a, na èi papèd'a
dhèu sèra èle dènge. Sèmi èèna kahèi,
dènge nidhu bhelu sèra kalua nèti dhèu.

13-14 Ètu èèna, abhu ama agama dhèu
Yahudi èci, dènge ana mone na dhèu pidhu.
Dhèu èèna, ngara na Sakewa. Ana na sèra
biasa lasi asa mia-mia ho babège eele nidhu
nèti dhèu. Rèngu neo pake sèku ngara
Yesus ho babège eele nidhu nèti dhèu,
dènge peka, "Èu tadhe Yesus dhu Paulus
lole èèna? Ja'a paredha èu, pake kolongara
Yesus, ho kalua ka nèti dhèu ne'e!"
15 Ca tèka, ropa ra neo paredha sèmi èèna,
abhu nidhu bhelu èci dhu dhaa, aku nèngu
na, "Ja'a tadhe Yesus. Aa ja'a tadhe Paulus
kahèi. Te ngaa miu se, cee?" 16 Ka dhèu dhu
nidhu tao èèna, nasa bia. Na j'ubhu lai-lere,
aa na j'èli-marèu si. Na panu'a si, aa na ciu
pamae eele kodho ètu ua ra, toke rèngu rai
ele hui nèti èmu èèna, dènge heka mèdha-
papake.
17 Hèia lii lolo ne pale-lème nèti hèb'a
èci asa hèb'a èci, toke dhèu Epesus sèra
tadèngi aa'i. Dhèu Yahudi dènge dhèu
Yahudi boe tadèngi kahèi. Sad'i cee èèna
ka dhu tadèngi lii lolo ne, aa'i-aa'i ra malaa.
Nèti èèna ka, ra koa-kio kolongara Lamatua
Yesus, lula Na hia le koasa kapai mi Paulus.
18 Hèia dhèu dhu parcaya hiu sèra, mai asa
a'ari dhu parcaya nèti uru sèra, ho bhoke
d'ara rèngu, sèna ka ra mangaku sasala-
sasigo ra. 19 Nèti rèngu se, abhu dhu pake
na'i kahèi. Ka ra pakaboko aa'i sasuri ajima
rèngu sèra, ho ra tunu eela si. Ladhe ige
kab'ua buku-buku sèra, lèmi nguru riho doi
iia.*
20 Èle èèna ka, dhèu parcaya sèra palolo
Lii Lolo Be'a Lamatua mèda-mèu palème
era. Nèti èèna ka, dhèu-dhèu parcaya asa
tabha ae, lula Lii Holo-Nori Ama Lamatua
ne, tao paie mamuri dhèu ètu mia-mia.

Dhèu maruru ètu kota Epesus

21 Èle èèna ka, Paulus pama'ète ho lèpa
asa Yerusalem. Te ngaa d'ara nèngu d'èi risi
la'e uuru asa propensi Makedonia dènge
propensi Akaya, heka na kako taruu asa
kota Yerusalem kèna. Nèngu dhu pangee
le ètu d'ara nèngu, peka na, "Be'a risi ja'a
pa'èle aa'i uuru ku sasab'a ja'a ètu era se'e.
Te tasamia èèna ka, ja'a d'ai kota Roma
kahèi." 22 Nèti èèna ka, na pua angalai dhèu
dua, nuka Timotius dènge Erastus, ho lasi
uuru asa Makedonia. Te ngaa nèngu pea
ako nèbhu era ètu propensi Asia.

23 Lod'o èèna, ètu kota Epesus, j'aj'i lii
langu kapai lula-nèti J'ara Mamuri Yesus.
24 Lii langu èèna, j'aj'aj'i na sèmi ne'e ka: ètu
Epesus, abhu tuku èci, ngara na Demetrius.
Nèngu biasa pasilu doi iia ho tao èmu sogo-
tagu dhu ana iiki hia mi dewi èci, ngara
na Artemis. Lula sasab'a ne nèti a'oto ae,
ka na pake dhèu sab'a ae titu kèna. Nèti
èèna ka, na abhu doi-dhari ae. 25 Ca lod'o,
hèia Demetrius pakaboko aa'i tuka-tuka na,
dènge tuka-tuka dhu leo sèra, ka na peka
dènge si, aku nèngu na, "Ama-ama dènge
a'ari! Miu me'a, na, mamuri èdhi be'a
sèmi ne'e ne, lula sasab'a ne'e hia èdhi
doi ae. 26 Te ngaa limuri ne, èdhi tèdhi
le dènge musi madha, aa tadèngi le dènge
ro'a dhilu, tatao nèti lii padhai lii Paulus.
Nèngu ka tuka dadugu dhèu ae, peka na,
mèdha dhu èdhi tuku se gaguna na aad'o.
Madhutu nèngu, patung dhu èdhi tao se,
dhoka dewa-dewi leko-monya di. Mesa boe
dhèu ètu kota Epesus di dhu lèka lii padhai
lii na, te ngaa dhèu ètu propensi Asia kahèi.
27 De mi nanene paie! Bèli-camèd'a, èdhi
se j'aj'i hari ngaa era, ladhe dhèu ae-ae
lasi madhutu Paulus si? Tatu dhèu ro'o
heka hèli mèdha sasab'a èdhi! Sanèd'e,
ee! Limuri ne, dhèu ae sogo-tagu bhèni
iia dedha-liru, Artemis. Pale-lème propensi
Asia, toke d'ai ro'a aae-ro'a iiki ètu rai-haha
ne, dhèu aa'i-aa'i ra mai koa-kio ne, ètu
èmu kapua sogo-tagu na ètu kota Epesus
ne. Mage dhoka dènge j'ara sèmi èèna,
dhèu mai heka sogo-tagu ne, ka rèngu mai
heka asa ne'e kahèi!"

28 Ropa dhèu ae se tadèngi rare ne'e,
ka d'ara ra pana-mag'oro. Hèia ra pa'oo-
parodha, peka na, "Mamuri Artemis!
Artemis dhu hua iia! Èdhi dhèu Epesus
koa-kio kolongara Artemis!" 29 Tadèngi lii
dhèu pa'oo-parodha sèmi èèna, hèia dhèu
mulai rai lasi nèti mia-mia, pakaboko asa
era èèna, toke dhèu pènu sèmi tao cèci sa
ètu d'ara kota èèna. Te ngaa dhèu ae se
malaa. Ka ra maruru palème j'ara oka-hoo

* 19:19 Rèngu tunu eele buku-buku rèngu se, sèna ka j'aj'i tadha rèngu madhutu heka isi buku sèra. Ca doi iia èèna, sama sèmi gaji tuka d'ara ca lod'o. De buku-buku dhu ra tunu eela sèra, kab'ua ae titu kèna.

toke d'ai tana lapa taleo aae.† Ra kèpe dhèu
dua, ka ra rèti asa era èèna. Dhèu dua sèra,
èci ngara na Gayus, aa èci hari, Aristarkus.
Ra kèpe dhèu dua se, lula rèngu dua ra ana
madhutu Paulus nèti Makedonia. 30 Ropa
tadèngi lii ne'e, ka Paulus neo la'e asa
talora aae dhèu dhu maruru sèra, te ngaa
dhèu parcaya ètu sèra magee ne, ro'o boe
hia la'e. 31 Abhu pèri-pèri dhèu kapai nèti
propensi Asia, dhu patadha be'a dènge
Paulus. Rèngu pua dhèu lasi peka sèna ka
Paulus baku la'e asa talora dhèu ae dhu
maruru sèra.

32 Hèia ètu d'ara tana lapa èèna, dhèu
pakarèi j'aj'aj'i lii langu èèna. Cahag'e
pa'oo iia d'ara, aku rèngu na, "Sèmi ne'e!"
Aa cahag'e hari rodhe, peka na, "Sèmi
èèna!" Te ngaa ae ka nèti rèngu dhu re'a
boe j'aj'aj'i lii langu ne, tasamia. Rèngu
sèra, dhoka madhutu rarame di. 33 Ètu
èèna, abhu kahèi dhèu Yahudi dhu mu-
lai madha'u, lula ra pangee, mage dhoka
dhèu ae sèra peka na, dhèu Yahudi se'e ka
dhu dadugu-rariu dhèu sèna ka tao maruru
èèna. Nèti èèna ka, rèngu tule ca dhèu asa
madha ho j'aj'i tuka padhai lii rèngu. Dhèu
èèna, ngara na Aleksander. Ra manèngi
sèna ka Aleksander bhiri rèngu, peka na,
lii langu ne nèti boe dhèu Yahudi. Ka na
j'oke kacui-aai na, ho kai dhèu ae se baku
maruru. Hèia na mulai bhoke lii padhai
lii na, bhiri dhèu Yahudi sèra. 34 Te ngaa
ropa re'a rare nèngu èèna dhèu Yahudi,
ka dhèu se pa'oo asa tabha mèdhu, peka
na, "Mamuri Artemis! Artemis dhu hua
iia! Èdhi dhèu Epesus koa-kio kolongara
Artemis di!" Rèngu pa'oo-parodha sèmi
èèna, nare d'ai dua jam sa.

35-36 Èle èèna ka, ama kètu paredha ètu
kota Epesus kèd'i titu, ka na padhai lii ho
na pamau si, peka na, "A'ari dhèu Epesus!
Dhèu aa'i-aa'i re'a le, na, dewi Artemis dhu
raropa asli na, bèbhe nèti dedha-liru, mai
asa èdhi. De èdhi dhèu Epesus ne ka dhu
ladhe-leru paie ne. Abhu boe ca dhèu sa
dhu bisa pasisu rare hak èdhi ho madhenge
ne, te èèna dhu j'aj'i le lii palolo-papeka
nèti uru dhu dhèu aa'i-aa'i re'a le. De, nga
tao ka miu pa'oo-parodha sèmi ne'e? Hud'i
rèngu sène, ra leko-monya madhutu dad'èi
ra, te ngaa miu baku tao leli! 37 Miu nuni
mèti dhèu dua sèra asa ne'e mai, nuka sèmi
dhèu bhelu sa. Te ngaa rèngu se mana'u
boe ngaa-ngaa nèti d'ara èmu kapua sogo-
tagu Artemis. Aa ra padhai lii pakarehe boe
kolongara be'a dewi Artemis. De miu neo
pasala si tasamia? 38 Sanèd'e paie-iie! Èdhi
dènge era parisa lii. Aa dhèu dhu pama'ète
lii nuka mate sèi. De ladhe Demetrius si neo
tao lii langu, na, hud'i madhutu ku j'ara-
j'ara na, ho rèti asa era pa'uri lii langu. 39 De
ladhe abhu j'ara leo dhu rèngu neo galaa,
na, hud'i laa rèngu lasi pajiko dènge dhèu
heka sèra. 40 Mage dhoka dhèu paredha
Roma pèci sasala èèna mi dedha èdhi, lula
maruru ne'e. Ladhe ra neo tenge j'aj'aj'i lii
langu ne'e, èdhi dhaa peka na ngaa? Te lii
langu ne, dènge boe kolo-kapua!" 41 Ropa
na padhai lii nare, hèia ama kètu paredha
èèna, pua si lèpa. Ka ra lèpa dènge ka.

20

Paulus si lasi hari asa propensi Makedonia

1 Ropa dhèu sèra maruru heka, kota Epe-
sus j'aj'i be'a hari sèmi uru èèna. Hèia
Paulus kaboko nare dhèu parcaya ètu sèra,
ka na pa'èra d'ara si. Èle ka, na palangu
lii, hèia pakèd'i asa propensi Makedonia.
2 D'ai era ne'e, la'e palème rae-rae, ho pa'èra
d'ara dhèu parcaya sèra. Na tao sèmi èèna,
toke d'ai kabarai Yunani. 3 Na pea ètu èèna,
tèlu hèru. Èle ka, na pa'èra hari neo pakèd'i
dènge kapa asa propensi Siria, te ngaa na
tadèngi, na, dhèu Yahudi rare lii èci neo
pamadhe ne. Ropa na tadèngi nare sèmi
èèna, ka d'èi heka la'e taruu asa propensi
Siria. Te ngaa la'e re propensi Makedonia.

4 Abhu pèri-pèri dhèu dhu madhutu
Paulus. Rèngu se nuka: Sopater, ana
nèti Pirus, nèti kota Berea; dhèu dua nèti
kota Tesalonika, ngara ra, Aristarkus dènge
Sekundus; ca dhèu nèti kota Derbe, ngara
na Gayus; aa dhèu tèlu nèti propensi Asia,
nuka: Timotius, Tikikus, dènge Trofimus.

5-6 Èle èèna ka, ja'a (Lukas, dhu suri sasuri
ne), paraga hari dènge Paulus ètu kota
Pilipi ètu propensi Makedonia. Ka ana-ana
madhutu Paulus lasi uuru asa kota Troas,
ho ra mate ji'i dua mi ètu cabèka dhasi nèi.

† 19:29 Tana lapa kapai ètu kota Epesus èèna, ra pake ho 1) tao rapat kota, 2) karihu sandiwara, aa 3) olaraga. 26.000 dhèu bisa pakaboko ètu d'ara na. Era èèna ètu tèbhi ledhe Pion. De rupa na beda boe dènge stadion bola kaki limuri ne.

* 20:5-6 Madhutu lii sasuri Yunani, peka na, 'lod'o-lod'o be'a nèti Roti dhu pake boe Ragi'. Sasoa na, 'lod'o-lod'o kapai sadia kalela Paska'.

Lod'o èle kalela Paska dhèu Yahudi,* ji'i
dua mi ca'e kapa ka pakèd'i asa kota Troas.
Lod'o èèna, ji'i lèmi lod'o kateme ètu dedha
kapa. Ropa ji'i d'ai Troas, ji'i puru nèti kapa.
Hèia ji'i paraga hari dènge anga dhèu leo
sèra, ka ji'i pea ètu èèna, ca migu.

Ana mone èci, ngara na Yutikus, manahu nèti jendela ètu kota Troas

7 Lod'o èèna, lèke dènge hari Migu.
Paulus pama'ète nare le, peka na, "A'ari.
Bèli ja'a neo laku taruu." De ji'i, dhèu
parcaya aa'i-aa'i, pakaboko ho neo nga'a-
nginu. Lula Paulus neo pakèd'i, nèti èèna
ka, na padhai lii dènge ji'i toke d'ai talora
mèdha. 8 Ji'i pakaboko ètu tad'a ka tèlu
nèti èmu cue. Mèda èèna, ra paheo labhu
ae. 9 Lod'o èèna, ana mone èci, ngara na
Yutikus,† dhu madhèdi ètu jendela. Nèngu
nanene kahèi lii padhai Paulus. Te ngaa
nèbhu-nèbhu ka, ana mone ne musi madha
sakaa, hèia na bhèj'i luu. Cag'ag'a laa, na
manahu nèti jendela èèna asa rai la'e. Ka
madhe mema. 10 Hèia Paulus puru la'e,
ka liku nare ana mone ne. Hèia na peka,
"Pa'èra d'ara! Te na mamuri." 11-12 Ji'i aa'i-
aa'i mi karej'e, lula ana ne mamuri hari.
Ka pakako rèti ne asa èmu na. Hèia ji'i
aa'i-aa'i mi ca'e hari asa èmu dedha, ho
madhèdi nga'a. Ka Paulus padhai lii hari
toke d'ai bèli mad'ae èèna. Ropa lod'o rea,
ji'i palangu lii ho pakèd'i.

Nèti kota Troas ji'i la'a asa kota Miletus

13 Èle èèna ka, ji'i ngare lii èci, sèna ka
pahag'a ho èèna na paraga hari ètu kota
cue, ngara na Asos. Hèia ji'i ca'e kapa la'a
asa Asos. Te ngaa Paulus kako haga asa nèi
la'e.

14 Ropa ji'i paraga hari dènge Paulus ètu
Asos, hèia Paulus ca'e asa dedha kapa la'e,
aa ji'i pakèd'i taruu asa kota Metilene.
15 Nèti Metilene, ji'i pakèd'i taruu dènge
kapa. Ka asa bèli èèna, ji'i padètu-dètu
dènge pulu èci, ngara na Kios. Asa camèd'a
èèna, ji'i patangara dènge pulu Samos. D'ai
camèd'a èci èèna, ji'i panahu ètu hèb'a-
namo Miletus. 16 Te ngaa Paulus neo d'ai lai-
lai Yerusalem, ho na madhutu lod'o kalela
Pantekosta ètu nèi. Na neo boe la'e asa kota
Epesus, lula nèngu abhu heka tebho.

Paulus peka-padhai dènge kètu juma'at sèra ètu kota Epesus

17 Nèti Miletus, Paulus hia lii la'e asa kètu
juma'at sèra ètu Epesus, sèna ka rèngu mai
paraga dènge ne. 18 Ropa rèngu d'ai nèi, hèia
Paulus peka dènge ra, aku nèngu na, "A'ari
aa'i-aa'i! Miu me'a le j'ara mamuri ja'a,
karèi nèti lod'o partama ja'a d'ai propensi
Asia, d'ai sange ne'e ne. 19 Miu me'a le kahèi
ja'a ne sab'a bia ètu talora aae miu, te ngaa
ja'a padedha boe iisi. Ètu d'ara sasab'a-la'a
ja'a ne, ja'a pahaa èi madha ae titu kèna,
dènge dui j'èra dhu ciki boe. Ja'a abhu
j'aj'èra ae nèti ngangee karehe dhèu Yahudi
sèra. 20 Lod'o ja'a aj'a-nori miu, ja'a lole aa'i
mèu-mèu ngaa dhu be'a dhu ja'a ke'a kèdhi
hia miu. Aa ja'a aj'a kahèi miu dhu pahuni
boe ètu madha dhèu ae. Ja'a maso-kalua
nèti èmu èci asa èmu èci, ho pasanèd'e
dhèu sèra lula-nèti dad'èi Lamatua. 21 Ja'a
peka kahèi mi dhèu Yahudi dènge dhèu leo
sèra, peka na, rèngu loe eele ka nèti sasala-
sasigo rèngu, ho madhutu Ama Lamatua.
Aa rèngu hud'i parcaya kahèi Kètu èdhi,
nuka Lamatua Yesus.

22 De ja'a neo peka sèmi ne'e ka: limuri
ne, ja'a neo laku asa Yerusalem, lula Roh
Lamatua lere nèti ja'a laku asa nèi. Ja'a ke'a
dhoka madhutu di, masi ka ja'a ke'a boe
bèli-camèd'a ngaa ka dhu j'aj'i mi dedha
ja'a ètu nèi. 23 Te, nèti kota cue asa kota cue,
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci peka uuru le
dènge ja'a, èèna na ra pamaso ja'a asa d'ara
bèdho, dènge ja'a pasae j'aj'èra ae ètu nèi.
24 Ka ja'a ke'a mema le, lula Lamatua Yesus
ka dhu hia ja'a dui sasab'a ne ètu kabela-
kao ja'a, sèna ka ja'a laku lole Lii Lolo Be'a,
peka na, Lamatua sue èdhi, aa d'ara Na hua
iia kahèi dènge èdhi. Ladhe ja'a madhutu
boe dad'èi Na, ho pa'èle sasab'a Na ne'e, ja'a
ngee, na, mamuri ja'a guna boe ngaa-ngaa
ciki sa.✡

25 Limuri ne, ja'a ke'a le, peka na, bèli-
camèd'a miu se mèdhi heka rèhu ja'a. Masi
ka ja'a dhu nèbhu ae le aj'a-nori miu, sèna
ka dènge j'ara tasamia miu j'aj'i dhèu unu
Lamatua. 26-28 Nèti èèna ka, miu nanene
paie. Ja'a pa'èle le sasab'a-la'a ja'a mi miu.
De limuri ne, miu ka dhu pakako taruu
sasab'a èèna. Nèti èèna ka, ladhe abhu
ètu talora miu, dhu j'aj'i mèka dhèu unu

† 20:9 Madhutu sasuri lii Yunani, 'Eutikus' èdhi baca, peka na, 'Yutikus'. ✡ 20:24 2 Timotius 4:7

Lamatua, èèna na, miu tago mere. Èèna
na, sasala ja'a aad'o heka. Sanèd'e paie!
Ja'a peka le dènge miu dad'èi Lamatua aa'i-
aa'i. Ja'a pahuni boe èci sa. De miu hud'i
laladhe paie mamuri miu, aa j'aga paie-
iie dhèu-dhèu dhu Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci pangèd'u mi miu ho ladhe-leru si.
Baku bhèlu, peka na, Lamatua Yesus madhe
le ho sui pama'ète dhèu sèra dènge raa
Nèngu mesa Na. Nèngu ka dhu paj'uj'u le
miu, sèna ka ladhe-leru si, sama sèmi ana
madhenga badha dhu lalau-lalo'o kahib'i-
kalèbho ra.

[29] De limuri ne, ja'a neo tèke eele miu
kèna. Te ngaa sanèd'e! Bèli-camèd'a dhèu
mai rèti lii holo-nori dhu leko-leo asa talora
aae miu. Rèngu maso mai nuka sèmi busa
hui dhu maso asa d'ara oka kahib'i-kalèbho.
[30] Abhu dhèu dhu kapod'e-kabèli sèmi èèna,
dhu mai nèti li'u. De sanèd'e! Abhu kahèi
dhu cèu nèti talora aae miu. Ho ra aj'a
miu lèke-lèke boe. Ra d'èi sèna ka dhèu
madhutu rèngu. Nèti èèna ka, ra tenge j'ara
ho nuni rèti dhèu, sèna ka baku madhutu
ia ka Yesus. [31] Nèti èèna ka, miu hud'i j'aga
paie mamuri miu. Baku bhèlu, te ja'a pa'èci
le dènge miu tèlu tèu kèna. Ja'a holo le miu
mèda-mèu, dènge pangee boe j'aj'èra ja'a.
Èi madha ja'a suti ae le, lula miu.

[32] D'ai le lod'o èdhi pacèri kèna. De
ja'a pangèd'u miu asa adhe-aai Lamatua,
sèna ka Na ladhe-leru miu. De miu hud'i
kèpe pa'èra ku aa'i-aa'i dhu nèti uru èèna
ja'a peka le dènge miu, nèti babe'a d'ara
Lamatua. Lamatua dènge koasa ho pa'èra
d'ara miu. Na moa le kahèi, ho hia mamèngi
mi dedha dhèu unu Na. De ladhe miu
madhutu taruu Nèngu dènge d'ara mera-
milu, tatu miu abhu mamèngi Na kahèi.

[33] Lod'o ja'a sab'a ètu talora aae miu, ja'a
neo boe unu mèdha-panyau miu èci sa. Ja'a
manèngi boe mèdha hualaa miu, do, doi
iia miu, do, mèdha-papake miu, do, ngaa
èci sa. [34] Miu me'a kahèi, lod'o ja'a pea
dènge miu, ja'a sab'a d'ai madhe, sèna ka
ja'a bisa mamuri. Hia boe ja'a mesa ku,
te ngaa rèngu dhu madhutu ja'a sèra abhu
pala kahèi. [35] De dènge j'ara aa'i-aa'i se, ja'a
pad'elo le j'ara, sèna ka miu kahèi mad-
hutu soru-bara dhèu dhu unu aad'o sèra.
Sanèd'e paie lii padhai Lamatua Yesus, dhu
peka na, 'Be'a risi, èdhi hia, nèti èdhi sèmi
tare.'"

[36] Ropa Paulus padhai lii nare sèmi èèna,
hèia na patitu kètu urutuu, ka na manèngi-
mangaj'i dènge rèngu, aa na manèngi, sèna
ka Lamatua ladhe-leru rèngu aa'i-aa'i ra.
[37-38] Ka d'ara rèngu aa'i-aa'i ra pèd'a titu
kèna lula Paulus peka, na, bèli-camèd'a
rèngu paraga heka dènge ne. Ka d'ai lod'o
ho ra pacèri, dhèu se liku rare Paulus ka uu
ne, dènge lii tangi aa d'ara pèd'a. Èle èèna
ka, ra lere ji'i‡ asa dedha kapa.

21

Paulus si lèpa hari asa Yerusalem

[1] Ropa palangu lii èle dènge kètu-kètu
juma'at dhu mai nèti Epesus dènge d'ara
bia, ka ji'i ca'e asa dedha kapa, ho pakèd'i
taruu asa pulu Kos. Asa bèli èèna, ji'i ngare
pulu Rodos. Nèti nèi, ji'i kako taruu asa
kota hèb'a-namo cue, ngara na Patara. [2] Ètu
èèna, ji'i puru nèti kapa. Ka ji'i ca'e hari
kapa leo dhu neo la'e asa propensi Fenisia
padètu dènge Siria. Ropa ji'i ngare dedha,
ra ère dènge ka tangad'a. [3] Nèbhu boe ka,
ji'i ladhe ngèdhi pulu Siprus re sebhe kariu
ji'i. Ji'i dhuli boe, te ngaa kako taruu toke ji'i
panahu ètu kota Tirus, ètu propensi Siria.
D'ai era nèi, ra papuru mèdha nèti dedha
kapa.

[4] Lula rèngu papuru mèdha era, ka ji'i
puru la'a ngad'o dhèu-dhèu sarani ètu
èèna. Ropa paraga, hèia ji'i pea dènge ra ca
migu kateme. Dhèu se'e se abhu le tadha
nèti Roh Lamatua ho kai Paulus, sèna ka
la'e ia ka asa Yerusalem. [5] Masi ka sèmi
èèna, te ngaa ropa èle ca migu, ka ji'i la'a
hari asa kapa. Dhèu sarani sèra aa'i-aa'i
ra, bhèni-mone, dhèu kapai, ana iiki, ana
ngèru dènge dhèu heka, lere ji'i toke d'ai
hèb'a-namo. Ètu dedha nebhe, ji'i aa'i-
aa'i mi patitu kètu urutuu ho manèngi-
mangaj'i sama-sama. [6] Palangu lii èle, ka ji'i
ca'e asa dedha kapa, aa rèngu aa'i-aa'i ra
lèpa èmu.

[7] Ji'i pakèd'i nèti Tirus, ka ji'i dhuli kota
Ptolemais. Ètu nèi, ji'i puru, ka la'a tenge
dhèu sarani ètu èèna. Paraga, ka ji'i pea
dènge si ca lod'o. [8] Bèli èèna, ji'i pakèd'i nèti
èèna, hèia d'ai kota Kaisarea. Ètu Kaisarea,
ji'i pea taha ètu èmu Pelipus. Nèngu ne

‡ 20:37-38 Ji'i ètu ne'e, nuka Lukas, dhu suri sasuri ne'e, Paulus, dènge angalai rèngu.

ka dhu bhoke uuru j'ara nèti Lii Lolo Be'a
Lamatua Yesus ètu era èèna. Aa nèngu ne'e,
ca dhèu nèti dhèu pidhu dhu hag'e rare ca
hari nèi, ho pala-bagi nganga'a mi bhèni
balu-ana lalu ètu Yerusalem.✡ 9 Pelipus ne,
ana bhèni na, dhèu èpa. Ama Lamatua pake
si, ho j'aj'i dhèu rèti lii padhai Na ho peka
dad'èi Na.
10 Ropa ji'i pea dènge rèngu pèri-pèri
lod'o, hèia dhèu èci, ngara na Agabus, mai
nèti propensi Yudea. Lamatua pake ne,
j'aj'i dhèu nèti lii padhai Na ho peka dad'èi
Na.✡ 11 Na mai paraga dènge ji'i. Hèia nare
dhara hake Paulus, ka na haheo mi ai dènge
haga na. Hèia na peka, aku nèngu na, "Roh
Lamatua dhu Mola-Mèci, peka sèmi ne'e ka:
'Dhèu unu dhara hake ne, èèna na, dhèu
Yahudi èki karadhe ne sèmi ne'e ka ètu
Yerusalem. Èle èèna na, ra soro ne asa dhèu
dhu Yahudi boe.'"
12 Ropa ji'i tadèngi ngare lii dhèu ne'e,
ji'i aa'i-aa'i mi manèngi dènge d'ara kateme
sèna ka Paulus la'e ia ka asa Yerusalem.
Ji'i dhu j'aj'i ana madhutu na, dènge dhèu-
dhèu sarani ètu èèna, lii manèngi ji'i sèmi
èèna ka. 13 Te ngaa Paulus dhaa, aku nèngu
na, "Baku! Nga tao ka miu tangi sèmi
èèna? Miu pabia le d'ara ja'a. Sèmi ne'e!
Abhu dhèu dhu mema d'èi boe ja'a, lula ja'a
madhutu Lamatua Yesus. De masi ka ra
èki karadhe ja'a, do pamadhe ja'a, do tao
tasamia èèna ka, ja'a sadia le sèmi kore."
14 Ropa ji'i nge'a, na, Paulus sèmi nare boe
lii ji'i, ka ji'i soro tèke ne, peka na, "Hud'i ka
laa! Pe, ti ladhe dad'èi Lamatua di."

Paulus si d'ai Yerusalem

15 Pea pèri-pèri lod'o ètu Kaisarea, ka ji'i
lalau mèdha-panyau ji'i, ka ji'i pakèd'i asa
Yerusalem. 16 Abhu kahèi pèri-pèri dhèu
sarani nèti Kaisarea madhutu ji'i. Ra lere
ji'i toke d'ai èmu cue, ho ji'i j'unu ètu èèna.
Lamatua èmu na, ngara na Manason, nèti
pulu Siprus. Nèngu ne, nèbhu le parcaya
Lamatua Yesus. 17 Ropa ji'i d'ai Yerusalem,
a'ari aa'i-aa'i ètu nèi sèmi rare ji'i dènge
d'ara karej'e.

Paulus si lasi paraga dènge Yakobis

18 Bèli èèna, ka ji'i aa'i-aa'i la'a paraga
dènge Yakobis. Aa dhèu heka-dhèu heka
dhèu sarani aa'i-aa'i ra pakaboko le ètu
èèna. 19 Ji'i hia lii maho'o èci dènge èci,
hèia Paulus padhue-padhai aa'i-aa'i dhu
Ama Lamatua tao le ètu mia-mia, hia
mi dhèu Yahudi boe sèra. Na peka na,
Lamatua Yesus bhoke le j'ara, ka rèngu
parcaya Lamatua Yesus. Na lolo kahèi, tasa
mera mia Lamatua pake ne dènge angalai-
angalai na ètu d'ara sasab'a-la'a ra. 20 Ropa
tadèngi rare lii lolo Paulus ne, rèngu aa'i-
aa'i pakapai kolongara Ama Lamatua.

Hèia ra peka dènge Paulus, aku rèngu
na, "Sèna ka èu me'a, abhu riho-riho dhèu
Yahudi dhu parcaya le Lamatua Yesus. Te
ngaa rèngu kèpe pa'èra era atora-atora dhu
Musa papuru mai hia èdhi. 21 Te ngaa
abhu dhèu dhu leko-monya palème ètu
ne'e, peka na, èu ae ka dhu aj'a dhèu-dhèu
Yahudi ètu era leo, peka na, rèngu madhutu
ia ka atora-atora agama nèti Musa. Rèngu
peka kahèi, na, èu kai si, sèna ka madhutu
ia ka ad'a suna hia ana-ana mone rèngu.
Aa èu kai dhèu sarani sèra kahèi, sèna ka
madhutu ia ka atora ad'a dhu leo sèra nèti
èdhi dhèu Yahudi. 22 De sanèd'e! Tatu dhèu
Yahudi sèra tadèngi, na, èu ètu ne'e le. Ka
dhèu dhu tadèngi lii lai-ngèlu sèra, tatu ra
nasa. De èdhi tenge j'ara samia?

23 Madhutu a'abhu ji'i, sèmi ne'e ka: abhu
dhèu èpa nèti ji'i, dhu pajaji le dènge
Lamatua. Limuri ne, dhèu se'e neo lusu
pakahoni kètu ra, ho j'aj'i mi tadha, peka
na, rèngu tao aa'i le ngaa dhu ra pajaji na.
24 De hua iia, èu lamu palere dènge dhèu èpa
se, asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
Ama Lamatua. Èu lamu madhutu rèngu
kahèi, sèna ka pamèu iisi madhutu ad'a. Aa
èu tago more bab'ae rèngu kahèi nèti tatao
ad'a èèna. Ladhe èu tao sèmi èèna, dhèu
re'a, na, èu kèpe pa'èra era atora agama
Yahudi dhu Musa papuru hia èdhi. Aa ladhe
tao sèmi èèna, rèngu re'a, na, sèra sa dhu
leko-monya di, nèti lii lolo dhu peka na,
èu ka dhu kai dhèu ho madhutu ia ka ad'a
Yahudi!✡
25 Te ngaa mi dhèu dhu Yahudi boe, dhu
lèka le Lamatua Yesus, èdhi pa'adhu le
sasuri hia ra. Èdhi peka le lii pama'ète
èdhi ca hari nèi, dhu peka, rèngu par-
luu boe madhutu atora ad'a Yahudi aa'i-
aa'i ra. Dhu rèngu hud'i tao madhutu,
sèmi ne'e ku: bhèni-mone baku tao j'ara

✡ 21:8 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 6:5, 8:5 ✡ 21:10 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 11:28 ✡ 21:24 Sensus 6:13-21

makae dènge dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-
kamali ra. Rèngu baku pab'ali dènge mèdha
sogo-tagu, aa baku ra'a nganga'a dhu tao
madenge a'ari dhèu Yahudi. Conto sèmi:
rèngu baku ra'a sisi sogo-tagu; baku ra'a raa
badha; aa baku ra'a sisi badha madhe dhu ra
pacèli koko.”✡

26 Ka Paulus sèmi nare dènge be'a lii
manèngi ra. Hèia asa bèli èèna, nèngu
dènge dhèu èpa se lasi palere asa Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i, ka ra pamèu iisi ra
madhutu ad'a agama Yahudi. Èle ka, Paulus
peka dènge ama agama ètu èèna, peka na,
lod'o mia ho rèngu heka pamèci lii moa
rèngu. Te ladhe èle lod'o èèna, rèngu ca
dhèu-ca dhèu ka hud'i tao ku persembahan
rèngu mi Lamatua.

Ra kèpe Paulus ètu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i

27-29 Ropa oe èle pidhu lod'o dhu rèngu
pamoa ho pa'èle tatao ad'a èèna, abhu
pèri-pèri dhèu Yahudi nèti propensi Asia
dhu rèdhi Paulus la'e asa d'ara kota
Yerusalem, palere dènge angalai èci, ngara
na Trofimus. Trofimus ne, dhèu kota
Epesus, aa nèngu dhèu Yahudi boe. Ka
ropa rèngu rèdhi Paulus la'e asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i, ka rèngu neo laa,
na, Paulus nèti dènge Trofimus asa d'ara
kahèi. Te madhutu atora, dhèu Yahudi boe
bisa boe lasi asa d'ara Èmu èèna. Ka rèngu
pake j'ara ne'e, sèna ka j'aj'i lii langu. Nèti
èèna ka, ra kakèj'i dhèu dhu ètu sèra, ho ra
kèpe Paulus. Aa ra pa'oo peka dènge dhèu-
dhèu ètu sèra, peka na, “Woeh! Dhèu Isra'el
sèra! Tulu ku ji'i laa! Nèngu ne ka dhu aj'a
palème ètu mia-mia, peka na, core eele
ka ad'a èdhi dhèu Yahudi. Nèngu ne'e ka
dhu padhai lii pakarehe kahèi Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i ne. Ka doe ne'e ne,
nèngu neo maso ho pakaj'alu era Lamatua
dhu mola-mèci ne!”✡

30 Ropa tadèngi lii ne'e, dhèu ca kabarai
nèti kota Yerusalem d'ara ra pana-mag'oro.
Hèia dhèu ae rai lasi lingu rare Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i èèna. Ka ra kèpe rare
Paulus, hèia ra nuni pa'oro ne asa li'u. Ka
ra bèdho aa'i hèb'a oka nèti Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i.*

31 Ropa ra tasib'u neo pamadhe Paulus,
ka komedhaa sordad'u Roma dhu ètu èèna,
tadèngi lii maruru èèna. 32 Ka komed-
haa ne paroa dènge ka sordad'u nèngu
dènge kapala-kapala rèngu sèra, ho maso
asa talora aae dhèu dhu maruru sèra.
Ropa dhèu se'e ladhe rèdhi sordad'u dènge
komedhaa aae sèra mai, ka ra ae eele game
Paulus. 33 Èle èèna ka, komedhaa na kèpe
Paulus, ka na pua ho sordad'u sèra èki ne
pake rate bèsi dua. Ra èki rare, ka na karèi
dhèu sèra, peka na, “Dhèu ne'e ne, cee? Na
tao sala ngaa?”

34 Te ngaa ra dhaa dènge lii baka-leo.
Cahag'e peka na, “Na tao sèmi ne'e!” Ca-
hag'e hari peka na, “Na tao sèmi èèna!”
Ka komedhaa ne, j'aj'i bingu. Ne'a boe lii
langu ne, kolo-kapua na tasamia, lula dhèu
ae sèra pa'oo-parodha palere-lere. Nèti
èèna ka, na pua ho rèti Paulus asa d'ara
benteng sordad'u la'e. 35-36 Sordad'u se lere
rèti Paulus, te ngaa dhèu ae se madhutu
kahèi, dènge asa tabha maruru. Ropa oe
ca'e langa, dhèu se'e asa ra hoe aae, ka ra
karubhu asa madha lasi. Toke sordad'u se
nedhe Paulus, sèna ka dhèu sèra baku ab'o
palaho ne. Hèia ra pa'oo dènge lii mèdhu,
aku rèngu na, “Pamadhe ne! Pamadhe eele
ne!”

Paulus manèngi ho siri iisi na ètu madha dhèu ae

37 Ropa rèngu neo maso asa d'ara ben-
teng, Paulus manèngi komedhaa èèna, dhu
tao lii Yunani, aku nèngu na, “Ama! Ja'a
bisa padhai lii ciki, do?”

Ropa tadèngi lii padhai Paulus sèmi èèna,
ka komedhaa ne capa cag'ag'a, hèia na
karèi, aku nèngu na, “Hee! Èu ne me'a lii
Yunani di? Tasamia ka, èu bisa me'a lii
Yunani? 38 Ladhe sèmi èèna, ngangee ja'a
sala di. Ja'a neo laa, na, èu ne dhèu Masir
dhu uru èèna, kakèj'i-rariu dhèu, sèna ka
pakaco dènge maruru. Ka nèti èpa riho

✡ 21:25 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 15:29 ✡ 21:27-29 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4 * 21:30 Abhu dhèu d'èlu-mèu peka na, bisa boe pamadhe dhèu ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Lamatua. Ladhe abhu dhèu èci dhu maso asa d'ara ho kèpe tadhu ètu dedha mei persembahan, madhutu atora agama Yahudi, na, dhèu bisa boe tao ngaa-ngaa mi dedha dhèu ne'e. Nèti èèna ka, dhèu Yahudi sa ro'o boe ho Paulus la'e hari asa madha Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i èèna. Ka ra bèdho aa'i hèb'a oka Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i sèmi èèna.

dhèu rèd'u dènge rèka, hèia ra rai asa d'ara
pad'a sod'a. De èu ne, aad'o di, sina ma?"
39 Ka Paulus dhaa, aku nèngu na, "Aad'o,
ama! Ja'a ne, dhèu Yahudi. Ina ku nara iisi
ja'a ètu kota Tarsus, ètu propensi Kilikia.
Ja'a manèngi ama ku hia ja'a tebho ciki, ho
ja'a padhai lii sèku dènge dhèu ae se."
40 Ka komedhaa madhutu kahèi lii
manèngi Paulus. Hèia Paulus titu ètu dedha
langa, ka na ded'e kacui-aai na, manèngi
rèngu mau-mau, ho na neo padhai lii. Ka
na mulai padhai lii tao lii rèngu unu ra, lii
Aram. (Te ètu èèna, bèli-bèli dhèu Ibrani
padhai lii pake lii Aram).†

22

Paulus siri iisi na

1 Hèia Paulus mulai ded'e lii padhai, aku
nèngu na, "Ama-ama, dènge mone-aanga
angalai aa'i-aa'i! Ja'a manèngi, sèna ka miu
nanene ku ja'a, te ja'a neo siri iisi ja'a."
2 Lod'o èèna, dhèu ae ka nanene Paulus
padhai lii tao lii rèngu. Ka ra mau-mau
dènge ka, ho neo nanene paie-iie lii padhai
lii na. Hèia na tuhu, peka na, 3 "Sèna ka
miu me'a, ja'a ne dhèu Yahudi. Ina ku
nara iisi ja'a ètu kota Tarsus, ètu propensi
Kilikia. Te ngaa ja'a kapai ètu ne'e, ètu kota
Yerusalem. Dhu aj'a ja'a, nuka mese aae
ètu ne'e, ngara na Gamaliel. Na aj'a ja'a
atora aa'i-aa'i nèti baki Musa toke d'ai lutu-
sela. Ja'a maj'èni madhutu Ama Lamatua
kahèi, sama sèmi miu aa'i-aa'i mi.✡ 4 Lod'o
dhu uru sèra, ja'a loe boe laku paj'èra dènge
pasusa dhèu-dhèu dhu madhutu J'ara Ma-
muri Yesus. Ja'a nuni kèti si, bhèni-mone,
mai asa Yerusalem ne. Ho èèna na, core
asa d'ara bèdho lasi. Lod'o èèna, abhu
kahèi dhu madhe. 5 Kètu kapai risi agama
Yahudi, dènge ama agama Yahudi dhu leo
sèra, rèngu aa'i-aa'i ra re'a, ngaa dhu ja'a
peka ne, lèke tare'a sèmi èèna! Ja'a padhai
lii hèb'a hua boe. Te rèngu sèra ka dhu
pangèd'u ja'a sasuri koasa, ho laku kèpe
dhèu dhu madhutu Yesus sèra, toke d'ai
kota Damsik. Ètu nèi, ja'a neo kèpe si,
ho ère kèti mai asa Yerusalem. Madhutu
dad'èi ja'a, hud'i laa dhèu-dhèu dhu pa-
ma'ète lii langu agama sèra ka dhu huku
si."✡

Paulus lole ngaa-ngaa dhu nèngu paraga
(Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:1-19, 26:12-18)

6 Hèia Paulus tuhu hari lii padhai lii na,
peka na, "Nèti èèna ka, ja'a pakèd'i laku asa
Damsik, ho tenge si ètu nèi. Pe d'ai lod'o
titu mera sa, ji'i oe d'ai ka d'ara kota èèna.
Cag'ag'a laa, saraa aae èci senter lèke ja'a
nèti dedha-liru mai. 7 Hèia ja'a bèbhe baa-
baa ètu rai, ka ja'a tadèngi lii èci, peka na,
'He Saulus! Nga tao ka èu paj'èra ja'a sèmi
ne'e ne?' 8 Ja'a mema tadèngi lii èèna, te
ngaa ladhe kèdhi boe dhèu. Hèia ja'a karèi,
aku ja'a na, 'Ama dhu padhai lii ne, cee ka
èu?'
Ka lii èèna dhaa, aku Nèngu na, 'Ja'a
ne'e ka Yesus, dhèu Nasaret, dhu èu pa-
j'èra!' 9 Aa dhèu-dhèu dhu kako palere
dènge ja'a, rèngu rèdhi saraa èèna kahèi, te
ngaa tadèngi boe lii.
10 Ka ja'a b'ala lii èèna, aku ja'a na, 'Ladhe
sèmi èèna, ja'a hud'i tao tasamia hari ku?'
Hèia lii ne peka, aku nèngu na, 'Kèd'i ka,
ho lamu asa d'ara kota. Pe d'ai nèi, Ja'a heka
peka dènge èu kèna ngaa dhu èu hud'i tao.'
11 Ropa tadèngi èle lii èèna, ja'a kèd'i
titu. Te ngaa ja'a kèdhi heka ngaa-ngaa,
lula saraa aae èèna madèka titu kèna. Ka
anga ja'a sèra, sarad'e rèti ja'a asa d'ara kota
Damsik.
12 Ètu èèna, abhu dhèu èci, ngara na
Ananias. Nèngu ne, ca dhèu dhu d'ara
mola, aa kèpe pa'èra atora nèti baki Musa.
Dhèu Yahudi aa'i-aa'i dhu pea ètu d'ara
kota èèna, ra d'èi ne, dènge pakab'ua ne
kahèi. 13 Na mai tenge ja'a, ka na lii, aku
nèngu na, 'Saulus! Musi madha èu be'a
le! De bhoke ka musi madha èu.' Ropa na
padhai lii nare, ka ja'a ded'e rèhu ja'a, ka
ja'a kèdhi dènge ne ka. 14 Hèia na aj'a ja'a,
aku nèngu na, 'Ama Lamatua dhu bèi-baki
èdhi manèngi-mangaj'i, Nèngu èèna ka dhu
hag'e nare le èu. Sasab'a èu ka, nuka èu
hud'i me'a pabe'a-be'a ku dad'èi Na. Aa
èu hud'i tadhe ku Yesus, dhu karèi nèti
uru ka mai, èdhi ale Ne, "Dhèu Mola-Mèci".
Limuri ne, Lamatua bhoke le j'ara, ho èu
tadèngi unu mu nèti Yesus. 15 Nèngu unu
Na ka dhu hag'e nare èu, sèna ka lamu lole
peka dènge dhèu ètu mia-mia Lii Lolo Be'a

† 21:40 Lii 'dhèu Ibrani' dènge 'dhèu Yahudi', ngara se sasoa na, dhèu èci èèna ka. Sama sèmi 'dhèu Dhao' dènge 'dhèu Kahore'. ✡ 22:3 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 5:34-39 ✡ 22:5 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3, 26:9-11

Na. Èu hud'i lole aa'i ku, ngaa-ngaa dhu èu
mèdhi dènge musi madha unu mu, aa aa'i-
aa'i dhu èu tadèngi nèti Nèngu. [16] Èu mate
ia ka panèbhu. Lamu sèna ka manèngi ho ra
sarani mu. Sena ka j'aj'i mi tadha dhu peka
na, èu manèngi le sèna ka Lamatua Yesus
saku eele sasala-sasigo èu aa'i-aa'i ra.'"

Ama Lamatua pua Paulus ho nèti Lii Holo-Nori Na mi suku Yahudi boe sèra

[17] "Èle èèna ka, ja'a lèpa asa Yerusalem.
Ca lod'o ja'a laku sabaj'a asa d'ara Èmu
Kapua Manèngi-Mangaj'i. Ropa ja'a sabaj'a
era, Lamatua hia ja'a kèdhi ètu d'ara tanila.
[18] Ja'a ladhe kèdhi Yesus. Hèia Na paredha
ja'a, peka na, 'Limuri ne, èu hud'i tèke eele
ka kota Yerusalem ne! Te dhèu ètu se'e se,
ro'o boe sèmi rare ngaa dhu èu aj'a rèngu
lula-nèti Ja'a.'
[19] Te ngaa ja'a ko'o boe sèmi lii paredha
èèna, lula uru èèna, ama agama sèra mema
d'èi le ja'a. Ka ja'a dhaa, peka na, 'Sèmi
ne'e, Lamatua! Rèngu aa'i-aa'i dhu re'a
le, uru èèna ja'a ka dhu maso-kalua èmu
sabaj'a ètu mia-mia, ho kèpe aa game dhèu
dhu parcaya mi Lamatua sèra. [20] Rèngu
re'a kahèi, lod'o rèngu pèci pamadhe dhèu
pajuu-paleha Lamatua, Stefanus, ja'a ètu
madha kahèi, aa ja'a ko'o kahèi. Lod'o ra
oru hadhu ho pèci ne, ja'a ka dhu pua si, aa
ja'a ka dhu laladhe kodho si.'✡
[21] Masi ka ja'a pasanèd'e Ne, te ngaa Yesus
hia hari paredha, peka na, 'Tenge ia ka
madha j'ara ae-ae! Tèke eele ka Yerusalem.
Lamu dènge ka, d'ara lai-lai ne! Te Ja'a
neo pua èu lamu asa era-era kaj'èu, ho aj'a
dhèu-dhèu leo dhu Yahudi boe.'"
[22] Ropa dhèu ae se tadèngi Paulus peka
na, Lamatua pua le nèngu la'e asa dhèu-
dhèu leo, ka ro'o heka nanene lii padhai
na. Rèngu aa'i-aa'i ra nasa, hèia ra pa'oo
palere-lere, aku rèngu na, "Mi nanene ia ka
dhèu ne'e ne! Kalabhe pamadhe ne! Tèke
ia ka na mamuri."

Sordad'u sèra rèti Paulus asa d'ara benteng

[23] Ropa dhèu ae se pa'oo-parodha sèmi
èèna, ka ra bhoke eele kodho li'u si nèti ua
ra, dènge ra da'u ahu ho ceb'e asa dedha,
lula ra nasa ae titu kèna. [24] Lod'o komedhaa
sordad'u ladhe, na, dhèu se maruru hari,
ka na pua ana bua na ère rèti Paulus asa
d'ara benteng la'e. Hèia komedhaa pua ra
kalabhe Paulus, sèna ka na mangaku na tao
sala ngaa, ka dhèu Yahudi se neo pamadhe
ne. [25] Ropa ra èki Paulus ho neo kalabhe ne,
hèia na piku koko na, ka na karèi sordad'u
èèna, peka na, "Madhutu atora paredha
Roma, mia dhu lèke? Ladhe ca dhèu dhu
dènge hak ana kabarai Roma, sèmi nèngu
dhu ètu d'ara lii langu, miu tao ne tasamia?
Mi hake paparu uuru, do, mi parisa ne uru
ku?"
[26] Ropa tadèngi nare lii sèmi èèna, sor-
dad'u èèna la'e karohe-rohe tenge komed-
haa na. Ka na peka, "Ama! Dhèu ne'e ne,
dènge hak ana kabarai Roma! De ama neo
tao ne tasamia?"
[27] Tadèngi nare sèmi èèna, hèia komed-
haa la'e karèi Paulus, aku nèngu na, "Ra
peka, na, èu ne dènge hak ana kabarai
Roma. Tare'a, do?"
Ka Paulus b'ala, aku nèngu na, "Mema
tare'a! Ja'a unu hak èèna."
[28] Èle èèna ka, komedhaa peka, aku nèngu
na, "Ja'a sèmi èèna kahèi. Ja'a b'ae kab'ua
aae, heka abhu hak èèna kèna."
Te ngaa Paulus dhaa, aku nèngu na, "Ja'a
ne, b'ae boe ngaa-ngaa. Karèi nèti ina ku
nara iisi ja'a, ja'a dhu dènge le hak èèna.
Ama ku unu hak èèna kahèi."
[29] Ropa rèngu tadèngi dhu Paulus dènge
hak ana kabarai Roma, ka sordad'u sèra
hari kabodho, ka ra bani heka game dènge
parisa lii langu nèti Paulus. Ka komedhaa
ne j'aj'i madha'u, lula nèngu èki le Paulus,
aa dhu peka na nèngu sisu le madha j'ara
paredha.

Paulus ètu era pama'ète lii langu agama Yahudi

[30] Asa bèli èèna, komedhaa èèna neo
ne'a tare'a-re'a, j'aj'aj'i nèti lii langu èèna,
tasamia. Hèia na pua dhèu sab'a na lasi
paroa kètu agama Yahudi dènge dhèu aa'i-
aa'i dhu biasa uri lii langu agama Yahudi,
sèna ka ra pakaboko. Ka na pua si bhoke
eele rate nèti Paulus, ho rèti ne la'e asa
madha dhèu sèra aa'i-aa'i ra.

23

[1] D'ai èèna, ka ra hia Paulus sèna ka na
siri iisi na. Hèia na ladhe palème dhèu ètu
sèra aa'i-aa'i ra, ka na j'oka padhai lii na,
aku nèngu na, "A'ari! Ja'a titu ètu era ne'e,
dènge d'ara mola. Ama Lamatua dhu ne'a,

✡ 22:20 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:58

na, ja'a karèi nèti ana iiki mai, d'ara ja'a dhu
mola."
2 Ropa tadèngi Paulus padhai lii sèmi
èèna, Ananias*, kètu kapai risi agama
Yahudi, nasa titu kèna. Hèia na hia paredha
mi dhèu dhu titu padètu dènge Paulus,
peka na, "Tèbe hèb'a na!"
3 Ka Paulus b'ala Ananias, peka na, "Pe
Ama Lamatua b'ala tèb'e hèb'a èu. Te èu
nuka sèmi agarii dhu heka lèke lame re li'u,
te re d'ara dhu moca le. Èu madhèdi ètu era
ne'e ne, ho tao ngi'u mu sèmi dhèu mola
sa. Aa èu neo huku ja'a madhutu atora ad'a
èdhi. Te ngaa èu unu mu sisu eele atora
èèna, lod'o èu pua dhèu tèb'e ja'a."✡
4 Ropa Paulus padhai lii sèmi èèna, dhèu
ètu sèra kai ne, peka na, "Heh! Èu bisa
boe padhai lii sèmi èèna, mi kètu kapai risi
agama èdhi ne!"
5 Hèia Paulus dhaa, aku nèngu na,
"Tare'a, do? Ladhe sèmi èèna, ja'a manèngi
sèna ka d'ara baku sala, lula ja'a ke'a boe,
na, nèngu ne kètu kapai risi agama èdhi.
Mema tare'a, Ama Lamatua pake le dhèu ho
suri, peka na, 'Miu baku padhai lii karehe
mi kètu miu sèra.'"✡
6-8 Lod'o Paulus ladhe nèdhi dhèu dhu
madhèdi pama'ète lii langu agama, na ne'a,
peka na, rèngu dhu hag'e mi dua partei.
Cahag'e nèti partei Saduki, dhu parcaya
dhèu madhe bisa heka mamuri hari. Rèngu
parcaya kahèi, peka na, Ama Lamatua dhu
dènge boe ana pajuu ètu sorga. Samanga
aad'o kahèi. Cahag'e hari madhutu partei
Parisi, dhu parcaya, peka na, bèli-camèd'a
Ama Lamatua pamamuri hari dhèu madhe.
Rèngu sèra parcaya, peka na, ètu sorga
Ama Lamatua dènge ana pajuu, aa abhu
samanga kahèi.
Hèia Paulus padhai lii dènge lii mèdhu,
aku nèngu na, "A'ari! Sèna ka miu aa'i-
aa'i mi me'a, ja'a ne dhèu Parisi. Ama ku
dènge baki ku, dhèu Parisi. Deo ne'e ne,
miu neo huku ja'a, lula ja'a parcaya, peka
na, Ama Lamatua bisa pamamuri hari dhèu
madhe."✡
Ropa Paulus padhai lii sèmi èèna, dhèu
Parisi dènge dhèu Saduki patao, toke rèngu
lii èci heka. Ka rèngu se hag'e eele j'aj'i mi
dua. 9 Nèti èèna ka, dhèu se patao, ka j'aj'i
maruru aae. Hèia pèri-pèri mese nèti partei
Parisi kèd'i titu ho sarii Paulus, aku rèngu
na, "Dhèu ne, sala boe! Tao-tao na abhu
roh, do, ele boe, ana pajuu Ama Lamatua èci
nèti sorga mai, ka padhai lii dènge ne!"
10 Masi ka mese se padhai lii le sèmi
èèna, te ngaa dhèu sèra asa ra hoe dènge
patao. Nèti èèna ka, komedhaa ne j'aj'i
madha'u. Na pangee, mage dhoka dhèu se
game pamadhe Paulus. Hèia na paredha
ana bua na sèra, lasi ère rare ne rèti asa
d'ara benteng.
11 Ka d'ara mèda èèna, Lamatua Yesus
mai pad'elo iisi mi Paulus. Na pa'èra d'ara
Paulus, Na peka, aku nèngu na, "Paulus!
Baku madha'u! Èu ne dhu lole peka le
dènge dhèu-dhèu ètu Yerusalem lula-nèti
Ja'a. De sanèd'e paie-iie! Èèna na, èu hud'i
padhai lii ku sama sèmi èèna kahèi, ètu
Roma nèi."

Dhèu pare'a lii ho pamadhe Paulus

12-13 Asa bèli mad'ae èèna, abhu èpa nguru
risi dhèu Yahudi dhu rare lii èci ho neo
pamadhe Paulus. Ka ra subha, aku rèngu
na, "Ji'i ngo'o mèka nga'a-nginu, ladhe ji'i
dhae pamadhe Paulus." 14 Ropa ra subha
rare, ka lasi peka dènge kètu agama Yahudi
dènge dhèu heka ad'a Yahudi sèra, aku
rèngu na, "Ama-ama si! Ji'i pasubha le,
peka na, ji'i ngo'o boe nga'a-nginu, ladhe
ji'i pamadhe mèka Paulus. 15 De dad'èi ji'i
sèmi ne'e ka: ama si lami paraga dènge
komedhaa, manèngi ho nèngu nèti Paulus
asa era uri lii langu agama. Tao nuka sèmi
dhu ama si neo hari parisa lii langu na. Pe
ji'i mate si ètu talora j'ara, sèna ka pamadhe
ne."
16 Te ngaa ana mone èci nèti ana hèni
Paulus, tadèngi lii padhue rèngu èèna. Ka
rai la'e peka dènge to'o na, asa d'ara ben-
teng. 17 Ropa tadèngi nare lii lolo ana ne'e,
Paulus paroa nare ama sordad'u dhèu èci,
ka na peka, aku nèngu na, "Ne'e ne, ana ja'a.
Lere mèti ne lai-lai asa komedhaa èu. Ho
neo peka ngaa èci."
18 Ka ama sordad'u èèna lere nèti ana
ne asa komedhaa na. Hèia na peka, aku
nèngu na, "Ama! Paulus dhu èdhi taha na,

* 23:2 Ananias ne'e ne, nèngu kètu kapai risi agama Yahudi kahèi, te ngaa Ananias dhu huku Lamatua Yesus, leo hari. Dua ra, ngara sama. ✡ 23:3 Mateos 23:27-28 ✡ 23:5 Kalua nèti Masir 22:28 ✡ 23:6-8 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 26:5, Pilipi 3:5, Mateos 22:23, Markus 12:18, Lukas 20:27

manèngi sèna ka ja'a kèti ana ne'e mai asa
madha ama. Te nèngu neo peka ngaa èci."
19 Hèia komedhaa kadhèi kacui-aai ana ne
asa era èci, sèna ka dua ra di. Ka na karèi,
aku nèngu na, "Èu neo peka ngaa dènge
ja'a?"
20 Hèia ana ne dhaa, peka na, "Abhu pèri-
pèri dhèu Yahudi dhu rare lii èci, ho neo
pamadhe to'o ku. Rèngu neo mai manèngi
ama, sèna ka bèli èèna, ama lere mèti to'o
ku, Paulus asa era uri lii langu agama.
Rèngu se dhu leko-monya ho neo parisa
hari lii Paulus, toke d'ai lutu la'e. 21 De ama
ku baku madhutu dad'èi rèngu. Te èèna
na, risi nèti èpa nguru dhèu dhu neo mate
ama si ètu talora j'ara, ho ra neo pamadhe
to'o ku. Rèngu pasubha le, peka na, rèngu
ro'o mèka ra'a-rinu, ladhe rèngu pamadhe
mèka to'o Paulus. De nuka ra pa'èra si.
Rèngu di mate lii dhaa nèti ama ka."
22 Tadèngi nare lii lolo ana ne'e, hèia
komedhaa peka dènge ne, "Èu baku peka
dènge cee-cee, na, èu mai le peka lii ne'e mi
ja'a." Ropa padhai lii èle sèmi èèna, na pua
ana ne lèpa dènge ka.

Ra lere Paulus asa gubernur Feliks ètu kota Kaisarea

23 Èle èèna, hèia komedhaa paroa kètu
sordad'u dhèu dua. Ka na paredha si, peka
na, "Miu pa'èra sordad'u biasa, dhèu dua
ngasu dhèu; sordad'u dhu ca'e jara, pidhu
nguru dhèu; dènge sordad'u dhu rèd'u
kapoke, dua ngasu dhèu. Miu pakèd'i dènge
ka mèda ne'e, d'ara hake ceo, ho lami asa
kota Kaisarea. 24 Sadia mere jara ci'u hia
Paulus. Miu hud'i lere paie-iie Paulus, sèna
ka d'ai gubernur Feliks dènge sod'a."
25 Hèia na suri sasuri hia gubernur Feliks
sèmi ne'e ka:
26 "Ama gubernur Feliks dhu ja'a pak-
ab'ua. Lii maho'o nèti ja'a, Klaudius
Lisias.
27 Dhèu dhu ja'a hia dhiu ne, ngara
na Paulus. Dhèu Yahudi sèra kèpe
rare ne, ka oe ra pamadhe ne kèna.
Lod'o èèna, ana bua ja'a lasi nuni
rare ne, nèti kacui-aai dhèu Yahudi
sèra. Limuri, heka ja'a ke'a kèna,
nèngu ne dènge hak ana kabarai
Roma. 28 Ja'a neo ke'a, nga tao ka
dhèu Yahudi se neo pamadhe ne.
Nèti èèna ka, ja'a kèti ne asa era uri
lii langu agama Yahudi. 29 Te ngaa
ra abhu boe sasala na èci sa. Te
mema, nèngu ne tao boe bhelu. De
dhèu ne'e ne bisa boe pamaso ne
asa d'ara bèdho, aa lèke boe abhu
huku madhe. Dhèu ètu era uri lii
langu agama Yahudi sèra, ra patao,
lula lii holo-nori agama rèngu dhu
baka-leo. Ka ja'a kèti hari dhèu ne
asa d'ara benteng la'e. 30 Te ngaa
asa bèli èèna, ja'a tadèngi, na, abhu
dhèu Yahudi dhu rare lii èci ho neo
pamadhe ne. Ka ja'a ka dhu hia
paredha, ho lere rèti dhèu ne asa
madha ama. Aa ja'a peka le kahèi
dènge dhèu Yahudi sèra, dhu neo
tao lii langu dènge dhèu ne'e, na,
rèngu hud'i lasi asa madha ama.
Sèna ka ama tadèngi unu mu, rèngu
galaa ne, sasala na, tasamia.
Sasuri ja'a ne, d'ai sange ne'e ka.
Makasi ae!"
31 Hèia sordad'u se pa'èra le, ho pakako
paredha nèti komedhaa. Ka d'ara mèda
na kahèi, lere rèti dènge Paulus d'ai kota
cue, ngara na Antipatris. 32 Asa bèli èèna,
sordad'u dhu ca'e jara sèra, rèti Paulus
d'ai kota Kaisarea. Te ngaa sordad'u dhu
leo sèra, lèpa hari asa Yerusalem. 33 Ropa
rèngu d'ai Kaisarea, hèia rèti sasuri èèna
asa gubernur. Aa ra pangèd'u Paulus asa
ai gubernur kahèi. 34 Baca nare sasuri èèna,
hèia gubernur karèi Paulus, aku nèngu na,
"Èu ne, dhèu mia?"
Ka Paulus dhaa, aku nèngu na, "Ja'a ne,
dhèu propensi Kilikia."
35 Ropa tadèngi Paulus peka sèmi èèna,
ka gubernur ne'a, na, Paulus dhu nèd'u hak
ana kabarai Roma. Hèia na peka, aku nèngu
na, "Ja'a ka dhu kèd'u paredha ètu ne'e. De
èèna na, ja'a ka dhu uri lii langu èu ne. Te
ngaa èdhi hud'i mate ku dhèu-dhèu dhu
galaa èu sèra, d'ai ne'e, heka ja'a parisa
lii langu èu kèna." Hèia na pua sordad'u
sèra taha Paulus ètu era rèngu, ètu d'ara
kompleks èmu pea gubernur, dhu uru èèna
dhèu aae Herodes patitu.

24

Dhèu Yahudi mai tao lii langu dènge Paulus ètu Kaisarea

1 Èle lèmi lod'o, hèia dhèu-dhèu Yahudi
dhu neo tao lii langu dènge Paulus, mai d'ai
kota Kaisarea. D'ara kaboko rèngu èèna,
abhu dhèu èci, ngara na Ananias, dhu j'aj'i

kètu kapai risi agama Yahudi. Dhèu kapai
dhu leo sèra madhutu kahèi. Rèngu mai
dènge dhèu èci, ngara na Tertulus. Dhèu
èèna, d'èlu-mèu padhai lii. Nèti èèna ka, ra
rare ne j'aj'i tuka padhai lii, ho lab'a Paulus.
2-3 Ropa dhèu sèra aa'i-aa'i ra tesa ètu era
parisa lii langu èèna, hèia gubernur pua rèti
Paulus asa d'ara mai. Hèia Tertulus kèd'i
titu, neo padhai lii pamanahu Paulus. Ka na
hia hormat mi gubernur, ka na j'oka padhai
lii, aku nèngu na,

"Ama gubernur dhu ja'a pakab'ua!
Nèbhu nare sèmi ne'e, mulai ama mèd'u
paredha ètu ne'e, ama dhu me'a uuru le,
ngaa dhu be'a hia ji'i. Aa ama tao babe'a ae
le kahèi, toke ji'i dhèu Yahudi bisa mamuri
dènge mera-milu, karej'e-karae, aa dènge
boe lii langu. Nèti èèna ka, ji'i pake lod'o
ne'e, sèna ka manèngi makasi ae-ae mi ama
gubernur. Dhèu cee hari ka dhu bisa tao
be'a ae ètu mia-mia, sama sèmi ama ne.
4 Te ngaa ja'a padhai lii pamadhera heka,
ja'a kore dhoka isi di. De ja'a manèngi
ama nanene paie-iie, j'ara-j'ara dhu ja'a
neo peka lula-nèti Paulus ne.

5 Sèmi ne'e ku, ama. Madhutu a'abhu ji'i
dhèu Yahudi, Paulus ne èci èèna ka dènge èi
papèd'a dhu rai nèti era èci asa era èci la'e.
Nèngu ne, d'èi palab'a dènge agama ji'i, aa
tuka pa'ele iie ad'a ji'i ètu mia-mia. Nèngu
la'e asa era mia èèna ka, tatu dhèu Yahudi
hud'i tao ku lii langu èci dènge èci. Nèngu
ne tuka dadugu-rariu nèti partei agama
dhu madhutu ca dhèu nèti Nasaret, dhu ji'i
pangare na, 'partei Nasrani'. Te ngaa dhu
rèngu aj'a sèra, pasala kapai dènge agama
ji'i. 6 Dhèu ne'e ne, neo pakaj'alu Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i ji'i dhu mola-mèci èèna.
Aa nèti dènge dhèu dintiu asa d'ara la'e.
Nèti èèna ka, ji'i kèpe ngare ne. [Madhutu
dad'èi ji'i, ji'i neo huku ne, pake atora ji'i
unu mi. 7 Te ngaa komedhaa Lisias mai
ère nare ne nèti kacui-aai ji'i. 8 Hèia na
paredha, peka na, ladhe abhu dhèu dhu
neo tao lii langu dènge Paulus, hud'i lasi
ku asa madha ama gubernur ètu Kaisarea.
Madhutu dad'èi na, sèna ka ama gubernur
unu mu ka dhu uri lii èèna.]* Ka limuri ne,
ji'i mai asa ne'e, sèna ka ama parisa lii ne.
Pe èèna na, ama unu mu me'a ngaa dhu ji'i
lole ne, mema lèke tare'a-re'a.
D'ai sange èèna ka. Makasi ae."

9 Ropa Tertulus padhai lii nare, ka dhèu
Yahudi leo sèra, re lii padhai lii na kahèi,
aku rèngu na, "Tare'a, ama! Dhu lèke
kèna!"

Paulus siri iisi na ètu madha gubernur Feliks

10 Hèia gubernur paredha Paulus, aku
nèngu na, "Ne'e ne, ja'a hia èu tebho ho siri
iisi èu."

Hèia Paulus kèd'i titu, ka na ded'e lii
padhai, aku nèngu na, "Ama gubernur!
Ama paredha nèbhu le ètu propensi ji'i
ne. De ama dhu me'a le tare'a-re'a, j'ara
mamuri ji'i dhèu Yahudi, tasa mera mia.
Nèti èèna ka, ja'a madha'u boe siri iisi ètu
katanga madha ama. 11 Pe d'ai canguru dua
lod'o dhu la'e èèna, ja'a laku asa Yerusalem
ho sabaj'a ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i. Ama bisa karèi sèku dhèu-dhèu
dhu sabaj'a sama-sama dènge ja'a lod'o
èèna. 12 Ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i, ja'a pab'ala boe dènge ca dhèu sa.
Aa ètu d'ara èmu sabaj'a dhu leo sèra kahèi,
ja'a oru kore boe dhèu ho tao maruru. Sèmi
èèna kahèi, ètu Yerusalem, ja'a pakaco boe.
13 Te ngaa limuri ne, dhèu se neo pa-
manahu ja'a. Ngaa dhu ra padhai lii deo sa,
lèke boe, lula dènge boe bukti. 14 Sèmi ne'e
ka, ama gubernur. Ja'a hud'i mangaku ku
mi ama, ngaa èci. Ja'a dhu madhutu partei
hiu èci, dhu dhèu pangare na 'J'ara Ma-
muri Lamatua Yesus'. Ja'a sabaj'a mi Ama
Lamatua, sama sèmi bèi-baki ja'a sèra saba-
j'a mi Nèngu. Ja'a madhutu kahèi atora aa'i-
aa'i nèti baki Musa, dènge parcaya tare'a-
re'a ngaa dhu dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua uru-uru sèra, suri tèke hia ji'i.
15 Ja'a sanao-maena mi Ama Lamatua, sama
sèmi rèngu dhu titu ètu se'e se, ho ra lab'a
ja'a ne. Ji'i se parcaya, na, bèli-camèd'a
Ama Lamatua pamamuri hari dhèu madhe:
dhèu be'a, do bhelu-katub'a, èci èèna ka.
16 Nèti èèna ka, ja'a ma'ète boe tenge j'ara,
sèna ka ja'a bisa mamuri dènge d'ara mola
ètu katanga madha Ama Lamatua, aa dhèu
rai-haha kahèi. Dènge sèmi èèna ka, dhèu
èci sa bisa boe pamanahu ja'a.

17 Ja'a sab'a pèri-pèri tèu kèna, ètu li'u
rai Isra'el, ka ja'a heka lèpa asa Yerusalem
kèna. Lod'o ja'a mai èèna, ja'a kèti doi

* 24:8 Lii-lii dhu ètu d'ara kurung ne, abhu boe ètu Alkitab lii Yunani dhu uru-uru sèra.

dhu dhèu pakaboko sèna ka bantu dhèu-
dhèu ji'i dhu mamuri j'èra. Èle ka, ja'a
laku asa Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ho
neo sabaj'a, aa hia korban rupa-rupa mi
Ama Lamatua ètu èèna. 18 Ropa ja'a pamèu
iisi ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i
madhutu j'ara ad'a ji'i, ka rèngu mai ho neo
kèpe ja'a. Te ngaa lod'o èèna, dhèu ae boe
ètu sèra, aa èci sa dhu tao pakaco boe ngaa-
ngaa!✡ 19 Dhu ètu èèna, dhoka pèri-pèri
dhèu Yahudi nèti propensi Asia, dhu mai
neo sabaj'a ètu èèna kahèi. De ladhe rèngu
sèi dhu neo tao lii langu dènge ja'a, rèngu
sèra ka dhu hud'i mai tao lii langu dènge
ja'a ku ètu ne'e. Ama se'e se, aad'o! 20 Te
ngaa dhèu sèi cèu boe. De ama karèi ku
si, sasala ja'a ngaa? Uru èèna, lod'o rèngu
parisa lii ja'a ètu era parisa lii langu agama
èèna, rèngu abhu boe sasala ja'a èci sa hèi.
De ama ku karèi sèku rèngu! 21 Dhoka ele
boe ca j'ara di, dhu tao ngangee rèngu kaco,
aa ra d'èi boe ja'a. Ropa ja'a padhai lii dènge
lii aae, peka na, 'Miu neo huku ja'a, lula ja'a
parcaya, na, Ama Lamatua bisa pamamuri
hari dhèu madhe!'"✡

22 Paulus padhai lii sèmi èèna, te ngaa,
lula gubernur Feliks tadèngi ae le kahèi
lula-nèti 'J'ara Mamuri Lamatua Yesus', ka
na katange eele sidang èèna, ka na peka,
aku nèngu na, "Sèmi ne'e ka! Ja'a neo paroa
komedhaa Lisias, ho nanene uuru ku lii lolo
nèngu. Ladhe ja'a padhai lii kore ku dènge
nèngu, heka ja'a pama'ète lii ne'e kèna."
23 Ka na pua ama sordad'u ca dhèu la'e taha
Paulus. Te ngaa na paredha, sèna ka ako
hia ne bebas ciki, aa baku kai mone-aanga
angalai na sèra mai lalau ne.

Paulus padhai lii dènge gubernur Feliks, dènge dhèu èmu na Dorsila

24 Dhèu èmu gubernur Feliks, dhèu
Yahudi, ngara na Dorsila. Pèri-pèri lod'o
dhu la'e èèna, gubernur tenge lod'o dhu
hua iia, sèna ka nèngu dènge dhèu èmu na
neo padhai lii dènge Paulus. Ka na pua sèna
ka dhèu rèti ne mai asa madha rèngu dua
ra. Hèia Paulus lole dènge ra, j'ara tasamia
sèna ka dhèu bisa parcaya Yesus Kristus,
Dhèu dhu Lamatua moa nèti uru ka mai.
25 Na peka kahèi j'ara tasamia ho dhèu bisa
muri mola, aa tasamia ho dhèu bisa j'aga
ngi'u, sèna ka baku tao sala. Na lole kahèi,
bèli-camèd'a Ama Lamatua pama'ète lii
langu mi dhèu aa'i-aa'i ra, peka na, lèke,
do sala.

Ropa Feliks tadèngi nare sèmi èèna, ka
na madha'u. Hèia na peka, aku nèngu na,
"Paulus! D'ai sange èèna ka laa! Ladhe
abhu lod'o taleo, na, ja'a paroa hari èu."
26 Lod'o èèna, gubernur Feliks tenge-tenge
j'ara, sèna ka Paulus palèke ne doi, ho na
patabuli eele ne. Nèti èèna ka, na paroa
taruu Paulus, ho padhai lii dènge ne.

27 Te ngaa re j'ara leo, gubernur Feliks
neo ère d'ara kètu agama Yahudi sèra kahèi.
Nèti èèna ka, na pama'ète boe lai-lai lii
Paulus ne'e. Na soro tèke lii ne'e sène, toke
d'ai dua tèu. Èle èèna ka, abhu dhèu hiu dhu
gati eele gubernur Feliks. Ngara na Porkius
Festus. Te ngaa rèngu taha taruu Paulus.

25

Gubernur Festus parisa lii langu Paulus

1 Lod'o èèna, gubernur hiu, Festus, pidha
asa Kaisarea, ho neo pakako paredha na.
Nèngu pea ètu èèna dhoka tèlu lod'o di,
ka na la'e taruu asa Yerusalem. 2 Ètu nèi,
kètu agama Yahudi, dènge dhèu heka-dhèu
heka ad'a Yahudi sèra, mai paraga sèna ka
neo patadha dènge gubernur hiu ne. Rèngu
rèti kahèi dènge lii galaa rèngu mi Paulus
ètu d'ara lii padhue-padhai rèngu. 3 Ra
manèngi kahèi, ladhe bisa, na, gubernur
pua dhèu nèngu sèra, rèti hari Paulus ho
lèpa asa Yerusalem. Te ngaa rèngu pare'a
lii, neo pamadhe Paulus ètu talora j'ara.

4 Te ngaa gubernur dhaa, aku nèngu na,
"Sèmi ne'e ku, ama-ama! Hud'i laa ra
taha ne ètu Kaisarea. Te ja'a neo lèpa
asa nèi d'ara lai-lai ne. 5 De ladhe nèti
miu dhu abhu koasa ho uri lii langu ne,
na, rèngu pakèd'i palere dènge ja'a asa
Kaisarea. Ladhe tare'a dhèu ne'e tao sala
ngaa, miu bisa tao lii dènge ne ètu nèi."

6-7 Èle èèna ka, Festus pea pe d'ai canguru
lod'o sa ètu Yerusalem, heka na lèpa asa
Kaisarea kèna. Lod'o èèna, abhu pèri-pèri
dhèu Yahudi dhu madhutu dènge nèngu,
d'ai nèi. Asa bèli èèna, hèia gubernur mulai
parisa lii langu èèna. Ka na pua dhèu lasi
rare Paulus mai asa madha na.

✡ 24:18 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 21:17-28 ✡ 24:21 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:6

Ropa Paulus maso asa èèna, dhèu Yahudi
se kèd'i titu rai-reo rare ne, ka ra mulai core
sasala ae-ae mi nèngu. Te ngaa rèngu bisa
boe pad'elo bukti èci sa hèi.
8 Hèia Paulus siri iisi na, aku nèngu na,
"Ama gubernur. Ja'a tao boe ngaa-ngaa
dhu nèti bhabhelu-katub'a. Ja'a tao boe
kahèi j'ara èci sa dhu palab'a dènge agama
Yahudi ji'i. Ja'a pakaj'alu boe Èmu Ka-
pua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua ètu
Yerusalem. Aa ja'a tao boe kahèi ngaa-
ngaa dhu palab'a dènge j'ara-j'ara paredha
Roma."
9 Te ngaa lula gubernur neo nare d'ara
dhèu Yahudi sèra, ka na karèi Paulus, aku
nèngu na, "Èu ngee tasamia? Èu mo'o,
do aad'o, ladhe ja'a uri lii langu èu ne ètu
Yerusalem?"
10 Ropa tadèngi lii karèi gubernur sèmi
èèna, hèia Paulus dhaa, aku nèngu na,
"Ama gubernur. Ja'a ne, ana kabarai Roma.
Ka limuri ne, ja'a titu ètu madha ama gu-
bernur, dhèu paredha Roma, dhu dènge
hak ho parisa lii langu ja'a madhutu atora.
De ja'a ko'o boe laku asa Yerusalem, ho
pama'ète lii ja'a ètu nèi. Ama dhu me'a unu
mu, peka na, ja'a ne tao boe sala ngaa-ngaa
ho lab'a dhèu Yahudi se'e. 11 De ladhe tare'a-
re'a ja'a tao sala ngaa-ngaa dhu palèke
dènge huku mamadhe, ja'a sèmi kore. Te
ngaa ladhe ngaa dhu rèngu peka na, lèke
boe madhutu atora Roma, na, abhu boe ca
dhèu sa dhu soro ja'a asa d'ara adhe-aai
dhèu se'e. Rèngu dhodhoka tenge j'ara di,
sèna ka neo pamadhe ja'a. De madhutu
hak ja'a, ja'a manèngi sèna ka lii langu ja'a
ne hia asa dhèu aae kapai, Keser, ètu kota
Roma. Hud'i nèngu unu ku j'ue lii ja'a ne!"
12 Ropa tadèngi Paulus manèngi sèmi
èèna, ka gubernur padhue-padhai dènge
anga na dhu madhutu uri lii langu èèna. Èle
èèna ka, na peka dènge Paulus, aku nèngu
na, "Lula èu manèngi le ca'e banding asa
dhèu aae kapai, de èu hud'i lamu ku asa
Roma." Peka èle sèmi èèna ka, gubernur
katange eele sidang èèna.

Festus manèngi a'abhu dhèu aae Agripa lula-nèti lii langu Paulus

13 Èle èèna ka, dhèu aae dhèu Yahudi,
ngara na Agripa,* dènge ana hèni na, ngara
Bernike, mai asa Kaisarea. Rèngu dua ra
mai sèna ka hia hormat mi gubernur hiu.
14 Rèngu manubha pèri-pèri lod'o dènge
gubernur Festus. Ca tèka, Festus lole lii
langu Paulus dènge rèngu dua ra. Ka na
peka, aku nèngu na, "Ama dhèu aae! Ètu
Kaisarea ne'e, ji'i taha dhèu èci, ngara na
Paulus. Uru èèna, gubernur dhui abhu boe
lod'o ho pama'ète lii langu na. 15 D'ara lai-
lai ne, lod'o ja'a ètu Yerusalem, kètu agama
Yahudi dènge dhèu heka d'ara rai sèra, mai
galaa sasala Paulus, ka ra manèngi ja'a sèna
ka huku mema ka. 16 Te ngaa ja'a peka dènge
rèngu, aku ja'a na, 'Madhutu atora paredha
Roma, ja'a hud'i parisa uru ku lii langu,
heka hia huku kèna. Aa dhèu dhu tao lii
langu sèra, hud'i mai patoo madha dènge
madha kahèi. Sèna ka ja'a neo tadèngi ku
sasala ngaa dhu miu pasale ne. Aa nèngu
kahèi abhu tebho sèna ka siri iisi na. Dènge
j'ara sèmi èèna ka, ja'a heka pama'ète lii
langu na, ladhe na sala, ja'a huku ne.'
17 Lod'o ja'a lèpa asa Kaisarea, abhu pèri-
pèri dhèu Yahudi dhu palere dènge ja'a asa
ne'e. Asa bèli èèna, ja'a parisa dènge lii ne.
Ka ja'a hia rèti Paulus mai asa madha ja'a,
sèna ka ja'a neo nanene j'aj'aj'i lii langu ne
tasa mera mia. 18 Hèia dhèu-dhèu Yahudi
se titu, ho ra lolo sasala Paulus èci-èci.
Te ngaa, ngaa dhu ra peka sèra bia boe
sèmi dhu ja'a ngee. 19 Rèngu se dhodhoka
patasala ètu j'ara-j'ara agama rèngu di. Te
rèngu pab'ala dènge Paulus, lula-nèti Dhèu
èci, ngara na Yesus. Madhutu rare'a dhèu
Yahudi, Yesus èèna, madhe le. Te ngaa
Paulus dènge èra, peka na, Yesus mamuri
hari le. 20 Rèngu pasisu sèmi èèna, te ngaa,
lula ja'a ne dhèu hiu, ka ja'a ke'a mèka uri
lii agama ne, tasamia. Nèti èèna ka, ja'a
karèi Paulus, peka na, 'Tasamia ladhe ja'a
parisa lii langu èu ne ètu Yerusalem nèi?'
21 Te ngaa na sèmi nare boe. Nèti èèna ka, na
manèngi ca'e asa paredha dedha mi dhèu
aae kapai ètu Roma. Ka ja'a patabuli boe
ne, mate ja'a abhu lod'o ho rèti ne la'e asa
Roma."
22 Ropa tadèngi lii lolo Festus sèmi èèna,
hèia dhèu aae Agripa peka, aku nèngu na,
"Be'a risi ja'a neo tadèngi unu ku, nèti dhèu
èèna."

* 25:13 Dhèu aae Agripa ne'e, Herodes Agripa ka dua. Ama na, ka Herodes Agripa ka èci, dhu pamadhe Yakobis. Nèngu ne ka dhu madhe lula kalati ra'e ne, taga nèngu sèmi lii koa, peka na, nèngu sama sèmi ana dedha-liru.

Hèia Festus dhaa, na, “Bisa! Bèli ku, pe ja'a uri ho ama nanene unu mu nèti dhèu èèna.”

Dhèu aae Agripa neo nanene lii padhai Paulus

23 D'ai bèli èèna, gubernur Festus uri ho dhèu aae Agripa bisa nanene lii padhai Paulus. Na uri kahèi, sèna ka dhèu ae nanene Paulus. Nuka: komedhaa-komedhaa sordad'u, dènge dhèu-dhèu kapai ètu kota Kaisarea. Èle èèna ka, dhèu aae Agripa dènge Bernike maso dènge mèdhapapake dhèu aae. Ka dhèu aa'i-aa'i sèra pakab'ua si. Ropa rèngu pakaboko tesatesa le, hèia gubernur pua rèti Paulus asa d'ara.

24 Hèia ra rèti Paulus asa d'ara la'e. Ka gubernur bhoka hèb'a, peka na, “Ama dhèu aae Agripa, ama-ama, dènge miu tamu aa'i-aa'i mi dhu ja'a pakab'ua. Dhèu ne'e ne, ngara na Paulus. Pèri-pèri ama dhèu Yahudi sèra tao lii langu dènge ne. Ka abhu dhu mai asa ja'a, rèngu cahag'e nèti Yerusalem, aa cahag'e nèti era ne'e, mai laka-seti ja'a, peka na, dhèu ne'e ne, bisa heka hia ne mamuri. 25 Nèti èèna ka, ja'a parisa ne. Te ngaa ja'a abhu boe sasala dhu pamèci dènge huku madhe. Te ngaa, lula nèngu unu na dhu manèngi le, ca'e asa paredha dedha ètu Roma, nèti èèna ka, to'o do to'o boe, ja'a hud'i hia rèti ne ku la'e asa Roma. 26-27 Ladhe ja'a hia lere rèti ne, ja'a hud'i ku tao sasuri. Te ngaa deo ne'e ne, ja'a suri sasuri ne tasamia, hia mi dhèu aae kapai nèi? De nèti èèna ka, ja'a pakaboko ama-ama aa'i-aa'i, sèna ka miu nanene lii langu na. Ropa tadèngi mere lii na, ja'a manèngi sèna ka ama dhèu aae Agripa, nori ja'a, sèna ka ja'a bisa suri ngaa dhu palèke dènge ngangee dhèu aae kapai nèi. Ja'a ngee, na, lèke boe ladhe ja'a pa'adhu lii langu ne asa dhèu aae kapai la'e, te ngaa peka boe sasala dhu dhèu ne ad'u-ue.

D'ai sange ne'e ka, lii padhai lii ja'a. Makasi!”

26

Paulus siri iisi na ètu madha dhèu aae Agripa

1 Hèia dhèu aae Agripa pua Paulus, aku nèngu na, “Ne'e ne, èu bisa siri iisi èu. Ji'i aa'i mi mate le neo nanene èu.”

Ka Paulus tao tadha dènge kacui-aai na, hèia na padhai lii, aku nèngu na,

2 “Ama dhèu aae Agripa dhu ja'a pakab'ua. Ja'a rasa oto, lula ama hia ja'a tebho sèna ka ja'a padhai lii dènge miu, j'ara aa'i-aa'i dhu dhèu Yahudi se galaa mi ja'a. 3 Ja'a ke'a, na, ama me'a risi eele ad'a èdhi dhèu Yahudi, dènge j'ara madhe-muri èdhi. De ja'a manèngi ho ama nanene paie ku lii ja'a ne.

4 Karèi nèti ana iiki ka mai, ra aj'a-nori le ja'a, sèna ka mamuri madhutu ad'a èdhi dhèu Yahudi. Uru èèna, ra aj'a ja'a ètu rae. Èle èèna ka, ja'a sakola tabha hari ètu Yerusalem. Dhèu Yahudi ètu Yerusalem sèra re'a le j'ara mamuri dènge tatao ja'a. 5 Ladhe kètu agama se ro'o, rèngu bisa lolo, peka na, rèngu se ka dhu tadhe le ja'a karèi nèti uru èèna ka. Te ja'a ne maso partei agama Parisi kahèi. Dhèu aa'i-aa'i ra re'a, na, ji'i dhèu Parisi se, dhu kèpe pa'èra aa madhutu atora aa'i-aa'i nèti agama Yahudi.✡ 6-8 Ja'a dènge dhèu aa'i-aa'i nèti canguru dua suku Isra'el, mate tae-tae ho Ama Lamatua tao madhutu lii moa Na. Lii moa èèna, dhu Na peka tèke le dènge bèi-baki èdhi karèi nèti uru ka. Ka toke d'ai sange ne'e, èdhi aa'i-aa'i ti manèngi-mangaj'i mèu-mèda, sèna ka lii moa Lamatua èèna j'aj'i ka. Isi lii moa èèna, peka na, Èèna na Nèngu neo pamamuri hari dhèu dhu madhe sèra.

Ama dhèu aae Agripa dhu ja'a pakab'ua. Lula ja'a parcaya, peka na, èèna na Lamatua pamamuri hari dhèu madhe, nèti èèna ka, rèngu se tao lii langu dènge ja'a. De ja'a karèi ku: tasamia ka ètu talora aae miu se, abhu dhu mo'o boe parcaya, peka na, Ama Lamatua bisa pamamuri hari dhèu dhu madhe le? Tatu Nèngu bisa!

9 Uru èèna, mema ja'a tao rupa-rupa j'ara ho palab'a dènge dhèu aa'i-aa'i dhu madhutu Yesus, dhèu Nasaret. 10-11 Lod'o èèna, kètu agama Yahudi sèra hia ja'a koasa, sèna ka laku paj'èra dhèu unu Yesus ètu mia-mia. Ja'a kèpe si, ka nuni kèti si asa Yerusalem, ho core si pamaso asa d'ara bèdho. Ja'a madhutu pama'ète sèna ka huku madhe si cahag'e. Ja'a laku kahèi asa

✡ 26:5 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 23:6, Pilipi 3:5

d'ara èmu-èmu sabaj'a, ho paj'èra si. Aa
ja'a neo pakaseti si, sèna ka rèngu tèke eele
parcaya rèngu mi Yesus. Ae ka dhu ja'a
laku magèi si dènge d'ara sagoro tob'i-tob'i.
Sad'i ja'a tadèngi dhèu parcaya Yesus sèra
ètu era èci, do masi ka d'ai rai leo èèna ka,
ja'a laku magèla kore si!”✡

Paulus lole hari ngaa dhu nèngu tao uru èèna

(Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:1-19, 22:6-16)

12 Èle èèna ka, Paulus tuhu hari lii na,
peka na, “Ca tèka, kètu agama Yahudi sèra
hia ja'a sasuri koasa ho laku magèla dhèu
parcaya Yesus ètu kota Damsik. Ka ja'a laku.
13 Ama dhèu aae Agripa! Ropa ji'i ètu talora
j'ara era, pe d'ai lod'o titu mera sa, cag'ag'a
laa, saraa aae èci dhu mariu nèti dedha-
liru, senter lèke ja'a dènge anga ja'a sèra.
14 Ji'i aa'i-aa'i mi bèbha baa-baa ètu rai, lula
saraa èèna mariu aae. Hèia ja'a tadèngi lii
èci, pake lii Aram,* peka na, ‘We, Saul! Nga
tao ka èu loe boe paj'èra Ja'a ne? Bia titu
kèna, ladhe èu sisu taruu dad'èi Ja'a.’ 15 Ja'a
tadèngi lii èèna, te ngaa ladhe kèdhi boe
dhèu èèna. Ka ja'a karèi, peka na, ‘Ama dhu
padhai lii ne, cee ka èu?’

Hèia lii èèna dhaa mi ja'a, peka na, ‘Ja'a
ne, Yesus, dhu èu paj'èra taruu èèna. 16 Saul!
Kèd'i ka! Ja'a pad'elo iisi mi èu ne, sèna ka
èu j'aj'i dhèu unu Ja'a. Èu hud'i lamu ku
lole dènge dhèu aa'i-aa'i ra, ngaa dhu èu
mèdhi le nèti Ja'a limuri ne. Ladhe èèna
na, Ja'a pad'elo asa ae hari dènge èu, ngaa-
ngaa dhu hiu, sèna ka lamu lole dènge dhèu
aa'i-aa'i ra. 17 Èèna na, èu paraga dènge
j'aj'èra ae-ae. Te ngaa Ja'a j'aga èu nèti
dhèu dhu neo paj'èra èu, masi ka nèti dhèu
Yahudi, do nèti dhèu Yahudi boe. Tare'a!
Ja'a pua èu lamu asa dhèu dhu Yahudi boe.
18 Lamu bhoke musi madha si, sèna ka re'a,
ho ra mamuri ètu d'ara saraa. Hèia ra
tèke eele j'ara-j'ara mamuri ra dhu koe-
kapengo sèra. Aa èu hud'i pad'elo kahèi,
j'ara mamuri dhu mola. Lamu ho patabuli
eele si nèti koasa dhèu aae nidhu, sèna ka
mèti si asa Ama Lamatua. Dènge j'ara ne,
Ama Lamatua saku eele sasala-sasigo aa'i-
aa'i si. Ka rèngu j'aj'i dhèu unu Lamatua
kahèi, èci èèna ka dènge dhèu-dhèu leo dhu
Lamatua hag'e nare le, lula rèngu parcaya
Ja'a. Èèna ka dhu Ja'a peka dènge èu, Saul!’”

Paulus peka sasab'a-la'a na

19 Hèia Paulus tuhu hari lii, peka na, “De
ama dhèu aae. Sasab'a dhu ja'a sèmi kore
unu ku nèti sorga, ja'a pakako ne. Toke d'ai
doe ne'e ne, ja'a sab'a taruu, ae mèka ciki
sa. 20 Hiu-hiu èèna, ja'a lole J'ara Mamuri
Yesus mi dhèu Yahudi ètu Damsik sèra. Èle
èèna ka, ja'a mai lole dènge dhèu Yahudi
dhu ètu Yerusalem dènge palème propensi
Yudea. Hèia ja'a laku palème kabarai dhèu
dhu Yahudi boe sèra. Ja'a padhai lii pahuni
boe dènge rèngu aa'i-aa'i ra, ho ra tèke
eele j'ara mamuri rèngu dhu sala sèra,
sèna ka ra saraka mamuri rèngu mi Ama
Lamatua. Rèngu hud'i tao dhu be'a ku
ètu d'ara mamuri rèngu hia mi dhèu leo
kahèi, ho j'aj'i tadha, peka na, rèngu j'aj'i le
dhèu hiu ètu Lamatua.✡ 21 Lula sasab'a ja'a
sèmi èèna, ka dhèu Yahudi sèra kèpe ja'a
ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i ètu
Yerusalem. Rèngu neo pamadhe ja'a kahèi.
22 Te ngaa malo-malo ka Ama Lamatua soru
ja'a. Nèti èèna ka, ja'a mamuri d'ai sange
ne'e ne. De ja'a bisa titu ètu ne'e, ho lole
dènge dhèu aa'i-aa'i ra, ana iiki-dhèu kapai,
lula-nèti J'ara Mamuri Yesus. Ngaa dhu ja'a
peka ne, aa'i-aa'i ra, èci èèna ka dènge lii
a'aj'a-nanori nèti Musa dènge dhèu rèti lii
padhai Lamatua uru sèra. 23 Rèngu aj'a-nori
lula-nèti Kristus, Dhèu dhu Ama Lamatua
moa neo hia mai. Dhu peka na, Kristus
hud'i pasae ku j'aj'èra. Hèia Na madhe. Te
ngaa èle èèna, Nèngu ka dhu j'aj'i dhèu uru
dhu Ama Lamatua pamamuri hari. Nèngu
ka dhu pasaraa dhèu Yahudi sèra, dènge
dhèu-dhèu leo ètu rai-haha ne.”✡

24 Ropa Paulus lole sasab'a na era, ka
Festus cag'ag'a laa poro ète lii padhai na
dènge lii mèdhu, peka na, “He! Paulus! Èu
ne, tao-tao dhu huj'u le. Èu mèu ae ka,
kahadhu èu, ele iie.”

✡ 26:10-11 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3, 22:4-5 * 26:14 Ètu Alkitab lii Yunani, ra suri, peka na, ‘lii dhèu Ibrani’. Lii rèngu bèli-bèli èèna, nuka lii Aram. Aa ra suri lii pakasame kahèi, ‘èu tabha j'èra ladhe èu katuju lèke taruu isi kataki.’ Sasoa na, ‘ladhe èu palab'a taruu dad'èi Yesus, èu asa j'èra.’ ✡ 26:20 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:20,28-29 ✡ 26:23 Yesaya 42:6, 49:6, 1 Korintus 15:20

25 Te ngaa Paulus dhaa, peka na, “Ama
gubernur dhu ja'a pakab'ua. Ja'a ne huj'u
boe. Ngaa aa'i-aa'i dhu ja'a lole ne, mema
lèke tare'a. Ja'a leko boe. 26 Ama dhèu aae
Agripa unu na dhu ne'a le kahèi, ngaa dhu
ja'a peka-padhai ne. Nèti èèna ka, ja'a bani
padhai lii dènge boe pasili. Ja'a lèka ama
dhèu aae dhu tadèngi le j'ara se'e aa'i-aa'i,
lula ngaa dhu j'aj'i sèra, j'aj'i boe ètu era
pahuni. Dhu peka na, Yesus dhu madhe
èèna, muri hari le. Dhèu aa'i-aa'i ra re'a
le j'ara ne. 27 Karèi nèti uru ka, dhèu rèti
lii padhai Ama Lamatua sèra peka mema
le j'ara ne'e. Ja'a bani patèka, peka na,
ama dhèu aae parcaya kahèi, lii dhèu rèti
lii padhai sèra, sina ma?”
28 Ka dhèu aae Agripa, poro ète lii padhai
lii na, aku nèngu na, “Ee, Paulus! Nèbhu
boe, te èu pamaso ja'a j'aj'i dhèu sarani!”
29 Te ngaa Paulus dhaa, “Sèmi ne'e, ama.
Ja'a manèngi mi Ama Lamatua, sèna ka
d'ara lai-lai ne, do ako nèbhu hari ciki, baku
dhoka ama dhèu aae di mesa na, te ngaa
dhèu aa'i-aa'i dhu deo ne'e ne tadèngi lii
padhai ja'a ne, j'aj'i sama sèmi ja'a, nuka
dhèu unu Yesus! Sad'i dhodhoka ama si
baku j'aj'i dhèu bèdho, sama sèmi dhu ja'a
pasae ne.”
30 Ropa Paulus peka nare, ka dhèu aae
Agripa dènge ana hèni na Bernike, guber-
nur Festus, dènge dhèu kapai aa'i-aa'i sèra,
kèd'i titu, hèia lèpa aa'i.
31 Ropa rèngu d'ai li'u, ra padhue, aku
rèngu na, “Dhèu ne, tao sala boe ngaa-ngaa
dhu palèke dènge huku madhe, do pamaso
ne asa d'ara bèdho!” 32 Èle èèna ka, dhèu aae
Agripa peka dènge gubernur Festus, aku
nèngu na, “Kasian. Dhèu ne manèngi le ca'e
asa paredha dedha mi dhèu aae kapai ètu
Roma. Ladhe aad'o, na, lii langu ne èle le,
aa bisa patabuli ne.”

27

Lere rèti Paulus asa Roma

1 Hèia gubernur Festus pama'ète, sèna
ka lere rèti Paulus la'e asa madha dhèu
aae kapai Keser ètu Roma, sèna ka pa-
ma'ète lii langu na ètu nèi. Ka na pangèd'u
Paulus dènge dhèu bèdho dhu leo sèra, asa
komedhaa sordad'u èci, ngara na Yulius,
ho lere nèti si asa propensi Italia. Yulius
ne, komedhaa nèti sordad'u dhu madhenge
Keser. 2 Lod'o èèna, ja'a (nuka Lukas),
laku lere kahèi Paulus. Aa dènge angalai
èci, dhèu Makedonia nèti kota Tesalonika,
ngara na Aristarkus. Ji'i aa'i-aa'i mi ca'e
kapa cue, dhu mai nèti kota Adramitium.
Madhutu dad'èi juraga, kapa ne neo dhuli
hèb'a-namo ae ètu propensi Asia.
3 Ji'i pakèd'i tèke eele Kaisarea. Ka d'ai
bèli èèna, ji'i d'ai kota Sidon. Komedhaa
Yulius tao Paulus dènge be'a, aa na peka
dènge ne kahèi, bisa la'e pangad'o dènge
angalai na ètu dae. Dad'èi Yulius sèna ka
Paulus bisa abhu nèti rèngu, ngaa dhu na
parluu ètu d'ara kakako na.
4 Hèia ji'i aa'i-aa'i mi ca'e hari, ho pakèd'i.
Te ngaa ngèlu madha kapai seli, toke kapa
ne oe kako nare boe. Ka ra pod'e kaduru
kapa ne, re talora aae pulu Siprus dènge rai
Siria, sèna ka ako abhe ngèlu nèti madha.
5 Nèti èèna, ji'i pab'ab'e j'ara, ète re madha
propensi Kilikia dènge propensi Pamfilia.
Ka ji'i la'a taruu d'ai kota Mira, ètu rai Likia.
D'ai nèi, ji'i aa'i-aa'i mi puru tèke eele kapa
èèna. 6 Ètu Mira, komedhaa Yulius tenge
kapa leo dhu neo pakèd'i asa Italia. Ka na
abhu kapa cue dhu mai nèti kota Aleksan-
dria, dhu neo pakèd'i asa Italia. Hèia na pua
ji'i aa'i-aa'i mi ho ca'e kapa èèna.
7 Ji'i pakèd'i pèri-pèri lod'o kèna, te
ngaa ngare boe mia-mia, lula ngèlu madha
mèdhu aae. Nèbhu j'oo-aae ku, heka ji'i
padètu dènge kota Knidus. Te ngaa ngèlu
madha loe boe, ka ji'i poro hari j'ara la'a
asa pulu Kreta, sèna ka ako pa'abhe ciki.
Èle èèna ka, ji'i oe seli suu rai èci, ngara
na Salmone. 8 Ji'i seli suu rai èèna dènge
j'èra titu kèna. Ka ji'i oro-oro re sebhe
pulu Kreta, hèia ji'i heka d'ai era èci, ngara
na hèb'a-namo Saraga. Era èèna, padètu
dènge kota Lasea.
9 D'ai èèna, ana mataroo kapa se ae rara
iisi ciki, lula ji'i nèbhu ae le ètu lèu, te
ngaa d'ai mèka Italia. Lod'o èèna, seli le
lod'o kalela Saku Eele Dosa dhèu Yahudi.*
Dhu tema le, ropa èle lod'o kalela èèna,
j'aj'i ngèlu aae dènge dhasi kapai. Hèia
ana mataroo kapa se pakarèi, j'aj'i pakèd'i,
do aad'o. Ropa tadèngi lii ana mataroo
kapa se, Paulus padhai lii, peka na, 10 “A'ari
aa'i-aa'i. Ja'a neo padhai lii ciki. Ja'a

* 27:9 D'ara tèu 59, lod'o kapai Saku Eele Dosa dhèu Yahudi lèke tanggal 5 Oktober. Lod'o èèna, lèke dènge ngèlu badae-haa.

pangee, ladhe sèmi èdhi kako taruu, bisa
èdhi paraga dènge j'aj'èra ae. Kapa ne bisa
molo kahèi, mèdha-panyau ela aa'i mèu-
mèu, aa èdhi bisa madhe aa'i ti kahèi."
11 Te ngaa komedhaa sordad'u èèna, d'èi boe
nanene lii Paulus. Nèngu lèka risi juraga
dènge lamatua kapa èèna. Lula rèngu neo
kako taruu, tèke eele era èèna. 12 Dhu carui
ka, ladhe d'ai lod'o dhasi aae, kapa bisa boe
panahu dènge be'a ètu hèb'a-namo Saraga
èèna. Nèti èèna ka, ae ka nèti rèngu d'èi
sèna ka ji'i pakèd'i taruu, ho la'a asa kota
Feniks. Rèngu sanao ladhe bisa, na, ji'i
aa'i-aa'i mi pea ètu nèi, d'ara hèru dhasi
aae ne. Kota Feniks nèi, hèb'a-namo pulu
Kreta dhu mau, lula nèngu ne era dhu abhe
nèti ngèlu badae-haa dènge ngèlu badae-
dhimu, aa abhu boe naha kapai.

Ngèlu aae ètu d'ara dhasi

13 Ropa ngèlu balèu tiu g'oro mau-mau, ra
pangee, na, ngèlu ne bisa lere ji'i d'ai kota
Feniks, ka ra peka na, "Ngèlu ne be'a. De
mai ti pakèd'i ka!" Hèia ra balu tangad'a,
dènge ère lai, ka la'a oro-oro re sebhe pulu.
14-15 Ji'i dhu pakèd'i nèbhu mèka, te ngaa
ngèlu aae mai. (Dhu dhèu peka na, 'ngèlu
badae-dhimu'). Ka lai ngèlu ne, tiu nèti
kapa ne asa talora lèu. Ana mataroo se soro
lèke heka kad'uru kapa, ka ra soro tèke ne
sène, hud'i madhutu ngèlu tao ne.

16 Naha hae nèti kapa, toke d'ai padètu
pulu iiki cue, ngara na Kauda. Lod'o èèna,
ana kèni dhu èki ètu hui kapa. Hèia ji'i
d'ai madhe ère ana kèni ne asa dedha kapa
mai. 17 Ropa ana kèni d'ai dedha kapa, ra
hèlu kapa ne dènge dhari, lula mage dhoka
papa aj'u se bhoke eele, ho molo. Rèngu
madha'u kahèi, mage dhoka naha hahake
kapa ne, ho eta ètu d'ara mara Sirtis ètu
Afrika nèi. Ka ra palalodhe tangad'a, sèna
ka taha kakako kapa ne.

18 Ngèlu aae hahake kapa ji'i ne sebhe
g'ana-kariu. Ka asa bèli mad'ae èèna, ana
mataroo kapa se mulai core eele mèdha asa
d'ara dhasi. 19 Toke d'ai camèd'a èèna, ngèlu
dhu kapai era. De rèngu asa madha'u. Nèti
èèna ka, ra core eele tabha hari mèdha-
mèdha dhu ra hua ètu dedha kapa, sèna ka
pasamaa kapa. Aa ana mataroo kèpe rare
kahèi, mèdha-panyau kapa èèna, ka ra core
eele. 20 Mèu-mèda ngèlu aae ne loe boe ciki
sa, toke d'ai pèri-pèri lod'o. Aa liru bhoka
boe ciki sa, ka ji'i ladhe ngèdhi boe madha
lod'o dènge hua-hètu. Ji'i aa'i-aa'i mi ele
ngangee, ka dhu ngee, na, ji'i mamuri heka.

21 Pèri-pèri lod'o kèna, ji'i nga'a-nginu
boe ciki sa. Hèia Paulus paroa rèngu aa'i-
aa'i ra, aku nèngu na, "A'ari aa'i-aa'i! Sèmi
dhu miu se madhutu lii ja'a, baku tèke
eele hèb'a-namo Saraga, tatu èdhi abhu boe
j'èra ae sèmi ne'e, aa èdhi rugi boe ngaa-
ngaa. 22 Deo ne'e ne, ja'a manèngi miu aa'i-
aa'i mi, sèna ka pa'èra d'ara mi. Èèna na
kapa èdhi ne laho mae-mae. Te ngaa baku
madha'u, te ca dhèu sa nèti èdhi madhe
boe. 23 Ja'a neo sèna ka miu aa'i-aa'i mi me'a,
na, ja'a ne dhèu unu Ama Lamatua. Nèngu
ka dhu pangèd'u ja'a sasab'a. Mèda deo na,
Na pua ana pajuu Na èci nèti sorga, mai ka
titu ètu sebhe ja'a. Hèia na peka dènge ja'a,
aku nèngu na, 24 'Paulus! Èu baku madha'u.
Èèna na, èu lamu paraga dènge dhèu aae
kapai ètu Roma, sèna ka uri lii langu èu.
Lula d'ara Lamatua be'a dènge èu, nèti èèna
ka Na hia mamuri kahèi mi dhèu aa'i-aa'i
ètu dedha kapa ne.' 25 De a'ari aa'i-aa'i mi!
Miu baku ele ngangee. Ja'a ne lèka tare'a-
re'a Ama Lamatua, peka na, ngaa dhu Na
peka dènge ja'a mèda deo na, èèna na j'aj'i
sama sèmi èèna. 26 Te ngaa ladhe èèna na,
kapa ne eta ètu pulu cue."

Kapa padètu dènge rai-dedha

27 Lod'o èèna, dhasi-ngèlu hahake kal-
abhe ka ji'i eeb'o-eeb'o ètu lèu aae d'ara
canguru èpa lod'o kèna, ètu dhasi Adria. Te
ngaa pe d'ai talora mèda sa, ana mataroo
kapa se, sèmi dhu re'a, na, ji'i oe dètu le
dènge dae. 28 Hèia ra papuru dhari ho uku
marèma dhasi. Era èèna, marèma na dua
nguru rèpa. Kapa ara hari ciki asa madha,
ra papuru hari dhari, ka era èèna, canguru
lèmi rèpa. 29 Rèngu aa'i-aa'i ra madha'u,
mage dhoka kapa ne rage hadhu. Ka ra
papuru tangad'a hui, èpa bua. Ka ji'i aa'i-
aa'i mi sanao, sèna ka mèu ka lai-lai. 30 Te
ngaa ana mataroo kapa se, rare lii èci, ho
neo rai eele kapa ne dènge mau-mau, sèna
ka dhèu re'a boe. Ka ra papuru ana kèni, tao
nuka sèmi neo papuru tangad'a-tangad'a
kaduru.

31 Te ngaa Paulus bhoke ngangee karehe
rèngu mi komedhaa dènge sordad'u na
sèra, peka na, "Ladhe ana mataroo se rai
eele kapa ne, miu madhe aa'i mi."

32 Ropa tadèngi Paulus peka sèmi èèna,
hèia sordad'u sèra j'ue pama'ète dhari ana
kèni na, sèna ka ana kèni na pataleb'o
eele pakaj'èu nèti kapa. Nèti èèna ka, ana
mataroo se j'aj'i heka rai.
33 Ropa d'ara oe mèu sa, hèia Paulus
rarange dhèu aa'i-aa'i ra ho ra'a-rinu, aku
nèngu na, "Canguru èpa lod'o kèna, èdhi
dhoka madhèdi di, dènge sanao-maena,
dhu ta'a-tinu boe ngaa-ngaa ciki sa. 34 De
ja'a manèngi sèna ka èdhi ta'a-tinu ku ciki,
ho èdhi abhu hari a'èra. Ja'a parcaya, na,
abhu boe èci sa nèti èdhi dhu paraga dènge
j'aj'èra. Tatu èdhi aa'i-aa'i ti mamuri!"
35 Ropa padhai lii nare sèmi èèna, ka
Paulus nare roti. Ka na sabaj'a manèngi
makasi mi Ama Lamatua ètu madha rèngu
aa'i-aa'i ra. Hèia nare ca'èta, ka na'a.
36-37 Ladhe rèdhi sèmi èèna, ka d'ara rèngu
aa'i-aa'i ra j'aj'i èra hari. Aa rèngu aa'i-aa'i
ra ra'a kahèi. Ji'i aa'i-aa'i mi ètu dedha kapa
ne, dua ngasu pidhu nguru èna dhèu. Ji'i
aa'i-aa'i mi nga'a-nginu. 38 Ropa bècu ngare,
ana mataroo kapa se core eele karo-karo
are-gandum asa d'ara dhasi, sèna ka ngi'u
kapa abhu samaa hari.

Kapa eta

39 Ropa d'ara mèu te'e sa, ana mataroo
kapa se ladhe rèdhi rai-dedha. Te ngaa
rèngu re'a boe rai mia èèna. Rèngu ladhe
rèdhi kahèi sai èci, dhu dènge salae. Ka
rèngu sanao ka, teko-teko rèngu bisa rèti
kapa ne, maso asa hèb'a, ladhe oro-oro ku
re sebhe lia ètu d'ara dhasi èèna, heka ra
d'ai era salae èèna kèna. 40 Hèia ra ète eele
tangad'a sèra, hud'i sène ètu d'ara dhasi.
Ka ra papuru uli, sèna ka hia kapa ne asa
dae la'e. Hèia ra ère paca'e lai cika, sèna ka
ngèlu tiu kapa ne asa era salae èèna. 41 Te
ngaa, lula kapa ne rage oto, ka eta dènge ètu
èèna, bisa heka kalau ciki sa. Hèia naha aae
mai, hake pamae hui kapa ne.
42 Ropa sordad'u se ladhe rèdhi sèmi
èèna, ka ra neo pamadhe aa'i ana bèdho
sèra. Lula ra pangee, mage dhoka ana
bèdho sèra nangi lasi asa dae, ho ra rai.
43 Te ngaa komedhaa Yulius kai sordad'u
nèngu sèra, lula na neo sèna ka Paulus bisa
mamuri. Ka na paredha ho dhèu aa'i-aa'i
dhu re'a nangi ridhu asa d'ara dhasi, sèna
ka nangi asa dae. 44 Aa dhèu dhu re'a boe
nangi, na pua si kèpe papa, do sad'i rage
ngaa sa, sèna ka madhutu naha hae asa dae.
Ka ji'i aa'i-aa'i mi d'ai dae dènge sod'a.

28

Ètu pulu Malta

1 Ropa ji'i aa'i-aa'i mi d'ai dae dènge
sod'a, heka nge'a kèna, na, rai èèna, pulu
Malta. 2 Dhèu-dhèu ètu kabarai èèna, sèmi
rare ji'i dènge be'a. Lula èj'i mai, ka pacuhi
titu kèna, nèti èèna ka, ra bhubhu ai ètu
kètu nebhe èèna, ka ra gale ji'i la'a manyiru
ai. 3 Paulus madhutu kabhili aj'u kahèi, ho
palake asa d'ara ai. Te ngaa ropa na tao
aj'u asa d'ara ai, cag'ag'a laa, mege ci'u
dhu dènge raco kalua asa li'u mai, lula taha
boe dènge ai pana. Ka na kadhi kacui-aai
Paulus.
4 Ropa dhèu Malta sèra ladhe rèdhi mege
dhu dhone-dhone ètu kacui-aai Paulus, ka
ra paka'uu èci dènge èci, peka na, "Èle boe
dhèu ne, tuka pamadhe dhèu. Ka masi ka
nèngu madhe boe dhasi, te ngaa ne'e ne
d'ai unu nèngu kèna. Nèti èèna ka, nèngu
bisa heka mamuri! Lula cee dhu ad'u-ue
bhabhelu, nèngu ka dhu sèmi nare babia
na." 5-6 Dhèu se pangee, na, tatu ciki oo'e
hari, kacui-aai Paulus bai, ho na madhe
dènge ka.

Te ngaa Paulus pici mege ne asa d'ara ai
la'e. Aa na rasa boe pèd'a ciki sa. Ka dhèu
se'e tatae ku nèbhu j'oo aae, te ngaa Paulus
ngaa-ngaa tao boe. Hèia ra pangee, na, "Èle
boe dhèu ne, dewa!"
7 Kaj'èu boe nèti era èèna, abhu èmu-èmu
gubernur ètu rai dhu taleo. Gubernur èèna,
ngara na Publius. Na mai soru ji'i ètu nebhe
dhasi, ka gale nèti ji'i la'a pea ètu èmu na.
Ètu èèna, na ladhe-leru ji'i tèlu lod'o.
8 Lod'o èèna, ama d'èlu gubernur pèd'a
maringi sagoro, dènge pèd'a po'e taruu.
Ka Paulus la'e ladhe ne asa d'ara kama na.
Hèia na soro kacui-aai na g'ag'e dhèu pèd'a
ne, ho na sabaj'a hia ne. Ka na èle dènge
ka. 9 Ropa ladhe rèdhi ama d'èlu gubernur
èle le, ka dhèu pèd'a dhu leo sèra mai asa
Paulus. Ra manèngi tulu nèti nèngu, ka
na puri-pa'èle si. 10 Hèia dhèu se pad'elo
tadha makasi rèngu, dènge rèti mèdha ae
titu kèna hia ji'i.

Paulus si pakèd'i nèti Malta asa Italia

11 Ji'i pea ètu Malta tèlu hèru, toke pa'èle
hèru dhasi-ngèlu aae. Lod'o èèna, abhu

kapa cue nèti Alexandria dhu karèi nèti
hèru dhasi aae ngèlu aae panahu le ètu
èèna. Ngara kapa na, Ana Kembar,* lula
ètu kaduru kapa ne, ra tao patung dewa
kembar. Ka ji'i neo ca'e kapa èèna, ho la'a
taruu asa Roma. De lod'o ji'i neo ca'e asa
dedha kapa, dhèu Malta sèra hia ji'i parèko
j'ara dènge mèdha leo dhu ji'i parluu ètu
d'ara kakako.
12 Ji'i kako mau-mau, ka ji'i d'ai kota
Sirakusa, ètu pulu Sisilia. Hèia ji'i panahu
ètu èèna, tèlu lod'o. 13 Nèti èèna, ji'i kako
oro-oro re sebhe pulu Sisilia, ka ji'i d'ai kota
Regium. Asa bèli èèna, ngèlu balèu mèdhu
aae, hèia ji'i kako taruu, ka d'ai malai. Asa
camèd'a èèna, ji'i d'ai kota hèb'a-namo cue,
ngara na Putioli. 14 Ètu èèna, ji'i puru tèke
eele kapa èèna. Hèia ji'i la'a tenge dhèu
sarani dhu ètu era sèra. Ropa paraga dènge
ra, ka ra manèngi sèna ka ji'i pea dènge
rèngu. Ka ji'i manubha ètu èèna, ca migu.
Èle èèna ka, ji'i kako haga la'a asa Roma.
15 Ropa dhèu sarani ètu Roma sèra tadèngi,
na, ji'i neo la'a asa nèi, hèia rèngu mai soru
ji'i ètu talora j'ara. Cahag'e paraga dènge
ji'i ètu Pasa Apius; aa cahag'e hari paraga
dènge ji'i ètu era èci, ngara na Pasanggra-
han Tèlu.† Lod'o Paulus ladhe nèdhi si, ka
na manèngi makasi ae-ae mi Ama Lamatua,
ka d'ara na èra dènge.

Paulus ètu Roma

16 Ropa d'ai Roma, [sordad'u sèra pamaso
dhèu bèdho sèra asa d'ara bèdho.]‡ Te ngaa
ra pamaso boe Paulus. Ra hud'i ne sène,
ho bisa seb'a èmu cue. Ètu èmu èèna, na
pea dènge sordad'u dhèu èci dhu j'aga ne.
Kacui-aai rèngu dua ra, dhu èki pake rate.✡
17 Èle tèlu lod'o, hèia Paulus paroa dhèu
heka-dhèu heka dhèu Yahudi ètu sèra, ho
mai paraga dènge ne. Ropa ra pakaboko,
hèia Paulus padhai lii dènge si, aku nèngu
na, "A'ari aa'i-aa'i! Ja'a ètu ne'e ne, lula
a'ari èdhi dhèu Yahudi sèra kèpe rare ja'a
ètu Yerusalem. Ka ra soro ja'a asa d'ara
kacui-aai dhèu paredha Roma. Te ngaa ja'a
tao sala boe ngaa-ngaa! Ja'a tao boe ngaa-
ngaa dhu lab'a isi kabarai èdhi. Aa ja'a lab'a
boe kahèi atora ad'a dhu èdhi sèmi tare nèti
bèi-baki èdhi sèra. 18 Dhèu paredha parisa
le lii ja'a ne ètu nèi. Te ngaa ra abhu boe
sasala ja'a èci sa dhu bisa abhu huku madhe.
Nèti èèna ka, ra neo patalale eele ja'a. 19 Te
ngaa, lula ama-ama dhèu Yahudi sèmi boe
lii pama'ète nèti dhèu paredha ho patalale
ja'a, nèti èèna ka, ko'o do ko'o boe, ja'a
hud'i ca'e banding ku mai asa Roma. Masi
ka ja'a tao sèmi ne'e, te ngaa dènge boe
d'ara neo galaa dhèu ja'a unu ku.✡ 20 Nèti
lii langu ne'e ka, ja'a pakaboko a'ari aa'i-
aa'i ètu ne'e. Madhutu dad'èi ja'a, èdhi bisa
padhue-padhai ngaa dhu èdhi dhèu Yahudi
sanao-maena: nuka, èdhi aa'i-aa'i ti sanao
mi Dhèu Aae dhu Ama Lamatua neo hia mai,
sèna ka hia mamuri mi èdhi dhèu Isra'el.
Nèti j'ara se'e ka, ra èki ja'a dènge rate ne."
21 Hèia dhèu se dhaa, aku rèngu na, "Toke
d'ai lod'o deo ne'e ne, ji'i sèmi mèka sasuri
èci sa nèti Yudea, dhu peka lii langu èu ne.
Sèmi èèna kahèi, a'ari dhu mai nèti nèi, lolo
boe ngaa-ngaa èci sa lula-nèti èu. 22 Te ngaa
ji'i neo nanene ngaa dhu èu parcaya, lula ji'i
tadèngi le ètu mia-mia, peka na, dhèu sèmi
boe ngaa dhu partei Kristen sèra aj'a-nori
si. De mamèci na, tasamia? Ji'i dhae nge'a
mèka. De lolo ku dènge ji'i laa."
23 Ka rèngu rare lii èci ho pili ca lod'o
dhu leo, sèna ka ra paraga hari. Ropa
d'ai lod'o pamoa èèna, dhèu ae titu kèna
mai pakaboko ètu era pea Paulus. Hèia
Paulus mulai lole ka dènge rèngu, dad'èi
Ama Lamatua mi dhèu unu Na. Na pake
isi nèti sasuri Musa, dènge sasuri dhèu rèti
lii padhai Lamatua dhu leo sèra, sèna ka
rèngu bisa parcaya Yesus. Na padhai lii nèti
mad'ae toke d'ai lod'o nihia.
24 Ropa tadèngi rare lii padhai lii Paulus
ne, abhu ka cahag'e dhu parcaya. Te ngaa
abhu kahèi dhu parcaya boe. 25 Nèti èèna ka,
rèngu pab'ala èci dènge èci, toke cahag'e
neo lèpa. Te ngaa Paulus peka, aku nèngu
na, "Mema lii pasisu miu ne, lèke sama sèmi
ngaa dhu uru èèna Roh Ama Lamatua dhu
Mola-Mèci peka le dènge Yesaya, 26 peka na,
'Lamu peka dènge dhèu se'e se, na,
"Èèna na, miu nanene taruu lii Ja'a,

* 28:11 Madhutu agama dhèu ètu sèra, ngara ana kembar sèra, Kastor dènge Poluks. Rèngu dua se, dewa dhu ana mataroo biasa sogo-tagu. † 28:15 Pasa Apius kaj'èu nèti Roma, pe d'ai pidhu nguru kilo sa. Pasanggrahan Tèlu, kaj'èu nèti Roma, lèmi nguru tèlu kilo. ‡ 28:16 a: Abhu sasuri Yunani cahag'e dhu uru-uru sèra, pake boe lii ètu d'ara kurung se. ✡ 28:16 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 28:20 ✡ 28:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 25:11

te ngaa me'a boe ciki sa!
Miu laladhe taruu ngaa dhu Ja'a tao,
te ngaa miu pusi boe ciki sa."
27 Lula d'ara dhèu se'e se adhu sèmi hadhu.
Dhilu rèngu d'èi heka nanene!
Aa musi madha rèngu, bèdho mèno le!
Hud'i rèngu sène, ra tadèngi ia ka;
Aa hud'i laa, sèna ka musi madha ra ladhe rèdhi ia ka.
Aa hud'i laa, sèna ka d'ara ra adhu sèmi hadhu taruu.
Toke d'ai rèngu sèra re'a heka j'ara ho lèpa mai asa Ja'a,
De j'ara tasamia ka Ja'a bisa tao pabe'a hari rèngu?'"✡
28 Hèia Paulus katange lii padhai lii na, aku nèngu na, "Sèmi ne'e, a'ari! Sèna ka miu se me'a, na, Ama Lamatua sadia tèke le mamuri hia dhèu Yahudi boe, lula rèngu dhu d'èi nanene Ne." 29 [Ropa Paulus padhai lii nare sèmi èèna, ka dhèu se lèpa ka. Te ngaa ngangee rèngu pa'èci boe, lula ra pasisu èci dènge èci.]§
30 Paulus pea ka ètu èmu dhu na seb'a èèna, d'ai dua tèu. Na sèmi dènge karej'e dhèu aa'i-aa'i dhu mai tenge paraga dènge ne.
31 Dènge j'ara sèmi ne'e, nèngu abhu j'ara sèna ka na aj'a-nori si lula-nèti paredha Ama Lamatua, aa J'ara Mamuri Lamatua Yesus kahèi. Na lole dènge pahuni boe, aa na abhu boe dhu pahèb'e ne.
Ama Teofilus dhu be'a. Lii lolo ja'a d'ai sange ne'e ka.
Makasi.
Nèti ja'a, Lukas

✡ 28:27 Yesaya 6:9-10 § 28:29 Ayat ne abhu boe ètu pèri-pèri sasuri lii Yunani dhu uru-uru sèra.

Sasuri Paulus hia dhèu parcaya ètu kota Roma

Lii maho'o

1 Sasuri ne nèti ja'a, Paulus. Ama
Lamatua pili nare le ja'a ho j'aj'i dhèu
pajuu-paleha Yesus Kristus. Ka Na ded'e
ja'a j'aj'i ana pua-paleha Kristus, ho laku
lole Lii Lolo Be'a Na dènge dhèu ètu mia-
mia.
2-3 Uru èèna, Ama Lamatua dhu ator tèke
le, ho dhèu rèti lii padhai Na suri j'ara-j'ara
nèti Lii Lolo Be'a èèna ètu Sasuri Mola-Mèci
Na. Te, ètu d'ara Sasuri ne, Lamatua pajaji
neo hia mai Ana Na Yesus, ho j'aj'i dhèu rai-
haha. De limuri ne, lii moa Na èèna j'aj'i le,
lula Yesus dhu mai le nèti ana-èpu dhèu aae
Daud. 4 Te ngaa re èci hari, Ama Lamatua
pad'elo tadha, peka na, Yesus Kristus èèna,
Ana Nèngu kahèi. Te Roh Yesus èèna, mola-
mèci tare'a-re'a, sama sèmi Ama Lamatua.
Aa Lamatua pake koasa Na, sèna ka pama-
muri hari Yesus nèti mamadhe Na. Nèti
èèna ka, èdhi te'a, na, Ana Ama Lamatua
èèna, nuka Kètu èdhi, Yesus Kristus.
5 Yesus pad'elo d'ara hua iia Na mi ja'a, te
Na pili nare le ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha
Na, ho lole lii aj'a-nori Na buli mia-mia.
Dad'èi Na, dhèu dhu Yahudi boe parcaya
Ne kahèi, aa mamuri madhutu dad'èi Ama
Lamatua. Ja'a neo kahèi, sèna ka dhèu
nèti suku aa'i-aa'i lèka Kristus, aa mamuri
madhutu dad'èi Na.
6 Sèmi èèna kahèi dènge miu ètu kota
Roma. Miu j'aj'i nèti suku ae-ae nèti mia-
mia, Yesus Kristus dhu hag'e nare le miu,
peka na, "Mai ka! Mai j'aj'i dhèu unu Ja'a!"
7 Nèti èèna ka, ja'a pa'adhu sasuri ne hia miu
ètu Roma, dènge pasanèd'e, peka na, Ama
Lamatua sue miu. Nèngu manèngi kahèi ho
miu j'aj'i dhèu unu Na dhu mamuri mola-
mèci.
Ja'a sabaj'a sèna ka Ama èdhi, Ama
Lamatua, dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus,
pad'elo d'ara hua iia Ra, aa hia miu mamuri
dènge mera-milu.

Paulus sabaj'a hia angalai na sèra

8 Ja'a bhoke sasuri ja'a ne, dènge manèngi
makasi ae-ae mi Ama Lamatua, lula Yesus
Kristus sab'a ètu d'ara miu. Ja'a manèngi
makasi kahèi, lula dhèu dhu pea ètu rae-
rae d'ara paredha Roma, ra palolo lula-nèti
parcaya miu mi Yesus.
9 Ja'a loe boe sabaj'a hia miu. Tare'a!
Lamatua mesa Na ne'a, na, ngaa dhu ja'a
padhai ne, lèke. Nèngu ne'a kahèi, na, ja'a
ne sab'a dènge d'ara kateme ho lole dènge
dhèu Lii Lolo Be'a nèti Ana Na. 10 Lod'o-lod'o
ja'a manèngi-mangaj'i, ja'a peka sèmi ne'e
ka: "Lamatua, ja'a mesa ku ke'a boe j'ara
na tasamia. Te ngaa, ladhe madhutu dad'èi
Lamatua, na, bhoke la j'ara, sèna ka ja'a bisa
laku pangad'o dènge angalai ja'a sèra ètu
Roma."
11 Ja'a sabaj'a sèmi èèna, te ja'a neo titu
kèna kèdhi miu, sèna ka ja'a bisa bagi
hia miu koasa nèti Roh Lamatua, ho hud'i
laa miu j'aj'i dhèu unu Lamatua dhu taha
pa'èra-èra. 12 Madhutu a'abhu ja'a sèmi ne'e
ka: ladhe ja'a j'aj'i dhiu pea dènge miu, ja'a
neo pa'èra d'ara miu, ho sèna ka parcaya
miu asa èra. Aa ja'a neo kahèi ho miu pa'èra
d'ara ja'a.
13 A'ari pasue aa'i-aa'i! Ja'a d'èi ladhe miu
me'a, na, ja'a neo ae le ho dhiu pangad'o
dènge miu ètu Roma. Te ngaa toke sange
ne'e, dhodhoka tao nelu di. De ladhe ja'a
j'aj'i dhiu, ja'a sanao sèna ka abhu dhèu ae
era dhu lèka èra Kristus, sama sèmi dhu ja'a
abhu ètu era-era leo. Ladhe sèmi èèna, na,
rui-j'aj'èra ja'a abhu hua-hela dhu be'a.✡
14-15 Masi ka, tasamia èèna ka, ja'a hud'i
lole ku Lii Lolo Be'a Lamatua mi dhèu aa'i-
aa'i. Mi dhèu dhu pake lii Yunani do, dhèu
dintiu dhu pake lii leo, dhèu kapai do, dhèu
haha do, dhèu sakola do, dhèu sakola boe.
Nèti èèna ka, ja'a pa'èra neo dhiu sa Roma,
sèna ka paraga dènge miu.

Lii Lolo Be'a Lamatua dènge koasa ho hia mamuri mi dhèu aa'i-aa'i

16 Ja'a makae boe ciki sa, dènge Lii Lolo
Be'a Lamatua Yesus. Te ladhe abhu dhèu
dhu parcaya Ama Lamatua, Lii Lolo Be'a
ne dènge koasa nèti Lamatua, ho patabuli
dhèu ne'e nèti koasa sasala-sasigo na. Dhèu
Yahudi ka dhu re'a uuru j'ara ne'e ne, heka
dhèu suku leo sèra kèna.✡ 17 Lii Lolo Be'a
ne pad'elo kahèi j'ara Lamatua ho pamola
dhèu nèti sasala ra. Aa'i-aa'i sèra sa bisa
j'aj'i, sad'i dhèu parcaya Ne. Te dhu suri le

✡ 1:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:21 ✡ 1:16 Markus 8:38

ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, peka na,
"Dhèu hud'i parcaya uuru ku Ama Lamatua,
heka bisa pabe'a dènge Nèngu kèna.
Te ladhe ra mamuri dènge parcaya Ne,
heka abhu mamuri dhu lèke kèna."✡

Lamatua nasa dènge dhèu dhu ro'o boe tadhe Ne

18 Te ngaa Ama Lamatua peka le, na, abhu dhèu dhu pusi-pahae boe Nèngu. Aa abhu dhu ad'u-ue rupa-rupa j'ara bhelu-katub'a. Te ngaa Lamatua sèmi nare boe tatao rèngu sèra. Lula ètu d'ara iiki rèngu, dhu re'a le, mia ka dhu lèke. Masi ka sèmi èèna, te ngaa rèngu loe boe tao j'ara-j'ara dhu lèke boe sèra. Ra kakèj'i dhèu, toke dhèu re'a heka mia ka dhu lèke. Nèti èèna ka, Ama Lamatua papuru hahuku nèti dedha-liru, sèna ka paj'èra si. 19-20 Dhèu se'e se, abhu boe alasan ho siri iisi ra, lula j'ara-j'ara dhu pahuni boe dhu dhèu bisa re'a mèu nèti Lamatua. Te Ama Lamatua mesa Na ka dhu pad'elo! A'abhu Ja'a sèmi ne'e ka: mulai nèti Na paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha, toke d'ai sange ne'e ne, ladhe dhèu neo re'a mèu nèti ngi'u Lamatua, aa dènge koasa Na dhu dènge boe too-lane èèna, bisa kahèi! Masi ka ladhe tèdhi boe Ama Lamatua, te ngaa dhèu bisa tadhe Ne nèti ngaa-ngaa dhu Na ad'u-ue. Nèti èèna ka, ja'a peka, na, dhèu bhelu sèra abhu boe alasan ho siri iisi ra, peka na, "Ja'a ke'a boe ngaa-ngaa nèti Ama Lamatua."

21 De masi ka rèngu re'a j'ara-j'ara Lamatua, te ngaa ro'o boe mangaku, na, "Lamatua èèna, Ama Lamatua èdhi!" Rèngu se ro'o boe, manèngi makasi mi Lamatua kahèi. Ka ngangee ra j'aj'i kahèlu, toke ra re'a heka ngaa dhu lèke. Rèngu j'aj'i bingu aa padhai lii rupa-rupa dhu kolo-kapua aad'o lula-nèti Ama Lamatua. Aa d'ara ra maroga aatu-aatu.✡

22 Rèngu èci-èci padedha iisi ra, peka na, "Ja'a ke'a mèu madha j'ara ae-ae!" Masi ka ngangee ra sèmi èèna, te ngaa madhutu mola-mola na, rèngu goa titu kèna. 23 Ka dhèu se pahaha boe iisi ra mi Ama Lamatua dhu kapai risi eele èèna, te rèngu peka na, "Ji'i pusi boe Lamatua sèmi èèna!" Te ngaa ra sogo-tagu mi rupa-rupa patung, raropa sèmi dhèu rai-haha, sèmi manu-bhui sa, do sèmi badha leo sèra, toke d'ai patung dhu rupa sèmi mege sa. Dènge ra sogo-tagu sèmi èèna, rèngu tule eele Ama Lamatua dhu mamuri taa-taa, ho ra gati eele dènge mèdha-panyau dhu bisa madhe!✡

24 Nèti èèna ka, Lamatua soro tèke si, sèna ka ra ad'u-ue madhutu dad'èi rèngu. Na soro tèke si, ho ra tao j'ara bhelu-katub'a rupa-rupa, dhu amo le ètu d'ara rèngu. Toke rèngu se re'a heka makae sa hèi. Hèia dènge ngi'u aae ra, rèngu ad'u-ue madha j'ara kaj'alu rupa-rupa, aa ra tao sèmi èèna kahèi dènge dhèu leo. 25 Ètu d'ara iiki ra dhu re'a le j'ara-j'ara dhu lèke nèti Ama Lamatua, te ngaa ro'o boe madhutu. Ngangee rèngu dhu moca le, hèia ra pangee, na, "Be'a risi èdhi tao rupa-rupa. Masi ka pakarehe aa'i-aa'i, ngaa-ngaa tao boe!" Ra koa-kad'iri mèdha dhu Lamatua paj'aj'i, te ngaa rèngu pahaha boe iisi mi Lamatua dhu paj'aj'i mèdha se. Ra tao iisi sèmi dhèu dhu mola-mèci, te ngaa dhu mola-mèu lao di!

Dhu lèke ka, ladhe èdhi dhèu rai-haha ne koa-kio taruu Ama Lamatua! Èèna ka dhu mèci!

26 Nèti bhabhelu-katub'a rèngu sèra ka, Lamatua soro tèke si, ho rèngu tao karehe sèmi èèna madhutu dad'èi ra. Hèia ra tao rupa-rupa j'ara makae, dhu dènge heka d'ara makae. Bhèni ra, ro'o heka pa'èci dènge mone dhèu èmu ra, te ngaa d'èi tao dhu lèke boe. Te bhèni j'unu tao j'ara makae dènge bhèni. 27 Dhèu mone sèmi èèna kahèi! Ra d'èi heka j'unu pa'èci dènge dhèu èmu ra, te ngaa d'èi j'unu dènge dhèu mone leo! Rèngu se, dhu dènge heka d'ara makae! Nèti èèna ka, pe rèngu dui rare j'aj'èra pamèci dènge tatao rèngu sèra! Te rèngu se dhu sigo eele kaj'èu le, nèti j'ara dhu lèke.

28 Ra pangee, na, "Be'a risi baku patai-patapa dènge Lamatua." Nèti èèna ka, Lamatua soro tèke si, sèna ka ra tao mad-hutu dad'èi ra! De rèngu ngee dhoka dhu karehe di! Ka ra tao j'ara-j'ara dhu lèke boe!

29 Mamuri ra pènu dènge rupa-rupa bhabhelu-katub'a. Ka re'a heka tao dhu be'a, te ngaa dhoka dhu bhelu di. Rèngu manga'a. Èci tèke d'ara dènge èci. Èci d'èi boe karisi èci. Èci pamadhe èci. Ra

✡ 1:17 Habakuk 2:4 ✡ 1:21 Epesus 4:17-18 ✡ 1:23 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:16-18

d'èi patao-palaha. Ra kapod'e-kabèli. Ra
leko-monya. Ra d'èi padhai-kakoli dhèu.
30 Rèngu d'èi pa'ele iie kolongara dhèu. Ra
palab'a dènge Ama Lamatua. Ra kurang
ajar, d'èi pahahe dhèu, d'èi padedha iisi,
d'èi tenge j'ara-j'ara karehe, aa d'èi palab'a
dènge ina-ama ra. 31 Ro'o boe re'a dènge
j'ara dhu mola. Ro'o boe re'a dènge lii
pamoa unu ra, ka dhèu lèka heka rèngu.
Re'a boe sue dhèu. Dènge boe d'ara kasia
ciki sa mi dedha dhèu.
32 Rèngu re'a le atora Ama Lamatua dhu
peka na, "Dhèu dhu tao rupa-rupa bhab-
helu, hud'i abhu huku madhe." Masi ka re'a
le atora ne, te ngaa loe boe tao rupa-rupa
bhabhelu. Mesa boe se'e se di, te ngaa ra
dadugu-rariu dhèu leo, sèna ka tao bhelu
kahèi. Ne'e ne seli-kolane!

2

Lamatua nasa kahèi dènge dhèu Yahudi dhu Na hag'e nare le

1 Èu dhu tadèngi le rupa-rupa j'ara
bhabhelu-katub'a deo na, si? Hèia èu
pangee, na, "Bhabhelu dhèu se'e seli-
kolane!" Ladhe èu pangee le sèmi èèna,
na, mu mage-mage, ee! Te èu mesa mu
bhelu sèmi èèna kahèi. Nèti èèna ka, èu
dènge boe alasan ho siri iisi èu, masi ka èu
ne cee èèna ka. Ladhe èu peka, na, lèke
tare'a dhèu dhu bhelu sèra abhu huku, te
ngaa baku bhèlu, na, èu mesa mu ka pèci
sasala mi ngi'u èu unu mu. Te èu tao sala
sèmi èèna kahèi!✡ 2 Te ngaa èdhi te'a, peka
na, ladhe Ama Lamatua hia huku mi dhèu
bhelu sèra, tatu Nèngu pama'ète lii langu
ra dènge mola. 3 Do, tasamia? Ele boe èu
pangee, na, "Lèke tare'a ladhe dhèu dhu
tao bhelu-katub'a sèra abhu hahuku nèti
Lamatua." Aa te ngaa èu kahèi dhu ad'u-ue
bhabhelu sama sèmi rèngu. Te èu pangee,
na, "Ja'a abhu boe hahuku nèti Lamatua."
Ngangee èèna mai nèti mia?
4 Ama Lamatua dhu pad'elo d'ara hua iia
Na mi èu. Aa Na mau-mau era, nèti tatao èu
sèra. Te ngaa tasamia ka èu pahahe Ne? Ele
boe èu me'a boe, na, Lamatua dhu pad'elo
d'ara hua iia Na mi èu ne, sèna ka èu tèke
eele sasala èu, aa lèpa hari asa Nèngu.
5 Te ngaa èu ne kètu hadhu, aa mo'o
boe nanene! Aa mo'o boe core eele sasala
èu, ciki sa hèi! De èu mesa mu ka dhu
ad'u ho abhu huku dhu bia risi hari. Te
ropa d'ai lod'o èle rai-haha ne, Lamatua tai-
dadoo mamuri dhèu aa'i-aa'i. Aa èèna na
dhèu aa'i-aa'i re'a, na, Lamatua pama'ète lii
langu dènge mola. Pe Na huku èu bia, lula
Na sèmi nare boe tatao èu sèra. 6 Mamuri èu
tasamia èèna ka, pe Lamatua ka dhu b'ala
madhutu tatao èu.✡
7 Te dhèu dhu tao j'ara be'a taruu-taruu,
Lamatua hia ne mamuri dhu mola d'ai mia-
mia. Rèngu abhu pakab'ua nèti dhèu kahèi,
kolongara hua iia, dènge mamuri taruu
dènge Ne toke d'ai mia-mia la'e. 8 Te ngaa
Ama Lamatua sèmi nare boe dhèu dhu tao
bhelu-katub'a. Nèngu nasa titu kèna dènge
si, te re'a dhoka palab'a di. Dhèu se tao boe
madhutu j'ara dhu lèke, te re'a dhoka tao
madhutu j'ara dhu bhelu di.
9 Dhèu aa'i-aa'i dhu tao bhelu, bèli-
camèd'a abhu j'aj'èra. Masi ka dhèu
Yahudi, do dhèu Yahudi boe èèna ka, aa'i-
aa'i ra pasae rare.* 10 Te ngaa dhèu aa'i-
aa'i dhu tao j'ara dhu be'a, bèli-camèd'a
Lamatua ded'e padedha-dedha, aa pak-
ab'ua si, sèna ka ra abhu mamuri mera-
milu. Masi ka dhèu Yahudi, do dhèu Yahudi
boe èèna ka, rèngu aa'i-aa'i ra abhu. 11 Te
Lamatua dhu hag'e boe rèhu dhèu!✡
12 Atora Lamatua lèke mi dhèu aa'i-aa'i.
Ladhe abhu dhèu dhu re'a boe Atora ne,
dhu tao sala, èèna na cèri eele nèngu nèti
Lamatua. Aa ladhe dhèu dhu re'a le Atora
ne, te ngaa na tao sala, pe Lamatua pake
hari Atora ne, ho pama'ète hahuku na.
Rèngu cèri eele nèti Lamatua kahèi, lula
ra sisu le Atora Na. 13 Neo pabe'a dènge
Ama Lamatua, ladhe nanene dhoka Atora
di, èèna d'ai mèka. Te hud'i tao madhutu
ku Atora Na, heka Na sèmi nare si kèna. De
baku dhoka nanene di!
14 Masi ka dhèu Yahudi boe sèra, re'a boe
isi nèti Atora Lamatua, te ngaa abhu kahèi
nèti rèngu dhu tao madhutu Atora ne. Lula
d'ara iiki rèngu unu ra ka dhu peka, mia ka

✡ 2:1 Mateos 7:1, Lukas 6:37 ✡ 2:6 Lii Sod'a Koa-Kio 62:12, Lii Hini 24:12 * 2:9 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "hia uru mi dhèu Yahudi, aa mi dhèu Yahudi boe kahèi." Ètu d'ara ayat ceo, sasoa na, "Dhèu aa'i-aa'i abhu sasusa, risi-risi hari dhèu Yahudi, te ngaa dhèu Yahudi boe abhu kahèi." Ètu d'ara ayat canguru, sasoa na, "Èèna na, Lamatua ded'e padedha-dedha dhèu aa'i-aa'i dhu tao j'ara be'a, risi-risi hari dhèu Yahudi, te ngaa Na ded'e dhèu Yahudi boe kahèi." ✡ 2:11 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:17

dhu lèke, aa mia ka dhu sale. [15] Dènge j'ara
ne rèngu pad'elo, na, Atora Lamatua dhu
suri ètu d'ara ra, nuka sèmi loa hèngu dhu
Lamatua manènu ètu d'ara ra. D'ara rèngu
mesa ra, ka dhu tai-dadoo ngaa dhu rèngu
ad'u-ue. Hèia ngangee rèngu unu ra ka dhu
galaa, na, rèngu dhu tao sale, aa peka na
abhu dhu tao lèke. [16] De lod'o Ama Lamatua
ded'e Yesus Kristus j'aj'i Dhèu Pama'ète Lii
Langu, Na parisa toke lutu j'ara-j'ara dhu
pahuni ètu d'ara dhèu. Ja'a aj'a sèmi ne'e,
sama sèmi dhu suri le ètu d'ara Lii Lolo Be'a
Lamatua.

Masi ka dhèu Yahudi tao madhutu Atora Lamatua, te ngaa j'ara èèna patabuli boe rèngu nèti koasa sasala-sasigo ra

[17] De miu dhèu Yahudi, tasamia? Miu d'èi
padedha iisi, peka na, dhoka miu di dhu
kèpe Atora Lamatua, dhu Na papuru mai re
Musa, sina ma? Miu kahèi d'èi koa iisi, lula
pa'èci miu dènge Ama Lamatua. [18] Tare'a!
Miu dhu me'a le, dad'èi Lamatua. Miu dhu
me'a kahèi, mia ka dhu be'a risi. Miu me'a
mèu le j'ara se aa'i-aa'i, lula mese agama
ka dhu aj'a-nori miu nèti Atora Lamatua.
[19] Miu padedha iisi, peka na, miu bisa paj'u-
j'u j'ara hia dhèu dhu re'a boe lasi sa mia.
Miu tao iisi nuka sèmi saraa dhu pasaraa
dhèu dhu mamuri ètu d'ara maroga. [20] Lula
miu kèpe pa'èra Atora Lamatua, ka miu
pangee, na, miu me'a aa'i mèu-mèu, aa miu
kèpe pa'èra-èra aa'i dhu lèke, sina ma? Nèti
èèna ka, miu pangee, na, miu bisa nori dhèu
goa dènge ana iiki dhu re'a boe ngaa-ngaa.
[21] De ja'a neo karèi sèmi ne'e: miu d'èi
aj'a dhèu leo, te ngaa tasamia ka miu mo'o
boe nori ngi'u mi?! Miu d'èi ca'e mimbar,
ho peka na, "Dhèu baku mana'u." Te ngaa,
nga tao ka miu unu mi mana'u?! [22] Miu aj'a,
na, "Baku tao j'ara makae dènge dhèu dhu
j'aj'i boe dhèu èmu-kamali mu." Te ngaa,
nga tao ka miu mesa mi tao j'ara makae
sèmi èèna?! Miu mesa mi d'èi boe mèdha
sogo-tagu, te ngaa nga tao ka miu mana'u
pahuni mèdha nèti d'ara èmu nidhu? [23] Miu
d'èi lole pakapai Atora Lamatua, te ngaa
nga tao ka miu mesa mi sisu Atora ne, aa
pamakae Lamatua?! [24] Te karèi nèti uru ka,
dhu suri tèke le ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci,
na, "Lula bhabhelu miu dhèu Yahudi, nèti
èèna ka dhèu leo kara pahahe kolongara
Lamatua."✡

Masi ka dhèu Yahudi suna, te ngaa j'ara èèna patabuli boe rèngu nèti koasa sasala-sasigo ra

[25] Miu dhèu Yahudi hud'i suna ku mad-
hutu Atora Lamatua, sina ma? Èèna j'aj'i mi
tadha, peka na, miu dhèu Yahudi dhu unu
hak, ho sèmi mere lii padhadha Lamatua.
Te ngaa ladhe miu sisu Atora Lamatua, na,
Lamatua sèmi nare boe miu. Miu j'aj'i èci
èèna ka dènge dhèu Yahudi boe, aa sama
sèmi dhèu dhu suna rèdhi mèka. [26] Pangee
paie-iie! Te ladhe dhèu dhu suna boe, tao
madhutu Atora Lamatua, èèna na Lamatua
sèmi nare ne, nuka sèmi dhèu Yahudi dhu
suna, sì? [27] Te ngaa baku pamud'e! Te ladhe
dhèu Yahudi boe, dhu suna boe, tao mad-
hutu Atora Lamatua, èèna na ra pad'elo
ngaa? Ra pad'elo sasala miu, peka na, dhèu
Yahudi dhu suna, sisu Atora Lamatua, masi
ka miu dhu unu le Atora ne karèi nèti uru
ka.
[28] Baku pangee, na, dhèu dhu j'aj'i ana-
èpu Abraham, aa dhu suna ètu ka'uri, èèna
ka dhu tao ne j'aj'i dhèu unu Lamatua dhu
lèke. Aad'o! [29] Dhu j'aj'i dhèu unu Lamatua
dhu lèke, nuka dhèu dhu pabe'a dènge
Lamatua. Te suna dhu lèke, èèna ka hia
dhèu j'aj'i ana Ama Lamatua, dhu tao boe
tadha ètu ka'uri, te ngaa tadha ètu d'ara
dhèu, dhu Roh Lamatua tao. Dhèu rai-haha
koa boe dhèu sèmi sèra, te ngaa Lamatua ka
dhu ded'e padedha si.✡

3

Masi ka dhèu Yahudi dènge hak ho abhu pusaka nèti lii padhadha Lamatua, te ngaa j'ara èèna patabuli boe rèngu nèti koasa sasala-sasigo ra

[1] Ladhe sèmi èèna, dhèu Yahudi dhu suna
sèra, a'oto na ngaa? Ele boe miu pangee,
na, dhèu Yahudi abhu ae dènge dhu be'a
risi nèti dhèu Yahudi boe, do? [2] Tare'a! De
dhèu Yahudi abhu oto ètu j'ara ae-ae. Ka
èci, lula Lamatua pangèd'u sasab'a sa dhèu
Yahudi, ho suri aa j'aga paie-iie Lii Holo-
Nori Na. [3] De tasamia? Miu dhu pangee, na,
Ama Lamatua bisa boe tao madhutu ngaa
dhu Na padhai le, lula abhu dhèu Yahudi
cahag'e dhu parcaya boe Nèngu, do? [4] Bisa
boe! Masi ka dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha
ne kapod'e-kabèli, te ngaa Ama Lamatua
padhai lii dhu mola taruu! Sanèd'e, te

✡ 2:24 Yesaya 52:5 ✡ 2:29 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 30:6

dhu suri tèke ètu Sasuri Mola-Mèci lula-
nèti ngi'u Lamatua, peka na,
"Abhu dhèu dhu pèci sasala, peka na,
Nèngu pama'ète lii langu dhu bia
cabèka.
Te ngaa pe rèngu re'a, na,
ngaa dhu Na peka-padhai èèna lèke
tare'a.
Nèngu tatu segi,
lula Na bisa boe padhai lii sale."✡
5 Te ngaa ladhe èdhi tao sala, èèna ka dhu
peka paled'a mi dhèu aa'i-aa'i, ngaa dhu
Lamatua tao èèna mema lèke tare'a. Ladhe
sèmi èèna, èdhi peka ngaa hari? Neo peka,
na, Lamatua adil boe ladhe Na huku èdhi,
do? (Te abhu dhèu cahag'e dhu padhai lii
sèmi èèna.) 6 Bisa boe! Lamatua sala boe
ladhe Na huku èdhi. Lula Na dènge hak ho
huku dhèu dhu tao sala ètu rai-haha ne.
7 De ladhe ja'a padhai lii monya, èèna
peka na, hahuku Lamatua lèke tare'a.
Ladhe ja'a pad'elo dadedha Na sèmi èèna,
nga tao ka Nèngu parisa mamuri ja'a, ka
pama'ète lii langu ja'a, na, ngaa dhu ja'a
ad'u-ue ne, sala? 8 Baku sèmi èèna! Ladhe
madhutu ka ngangee sèmi èèna, miu mad-
hutu dhèu dhu peka, na, "Hud'i laa èdhi
tao bhelu-katub'a ae risi hari, sèna ka j'ara
be'a asa tabha ae kahèi!" Dhèu dhu peka
sèmi èèna, pantas abhu huku. Te ngaa abhu
dhèu dhu pa'ele iie kolongara ja'a, peka na,
ja'a ka aj'a dhèu sèmi èèna.

Abhu boe ca dhèu sa dhu d'ara mola, te dhèu aa'i-aa'i tao sala

9 De tasamia? Miu pangee, na, èdhi dhèu
Yahudi be'a risi nèti dhèu Yahudi boe, do?
Aad'o! Te ja'a peka le dènge miu, na, dhèu
aa'i-aa'i dhu manahu le asa d'ara sasala,
masi ka dhèu Yahudi, do dhèu Yahudi boe.
10 Te dhu suri mema ètu d'ara Sasuri Ama
Lamatua dhu Mola-Mèci, na,
"Abhu boe ca dhèu sa dhu mamuri mola
taruu.
Èci sa aad'o!
11 Abhu boe ca dhèu sa dhu re'a mèu j'ara-
j'ara Ama Lamatua.
Abhu boe èci sa dhu neo patadha
dènge Lamatua.
12 Rèngu pakaj'èu le nèti j'ara mamuri dhu
mola.
Ka rèngu se guna heka mi ngaa èci sa.
Abhu boe ca dhèu sa dhu pad'elo d'ara be'a.
Èci sa aad'o hèi!✡
13 Lii padhai ra dhu hèu bhob'o,
nuka sèmi ro'a dhèu madhe dhu ra kèi
hari.
Nèti d'ara hèb'a ra kalua dhoka lii kapod'e-
kabèli di.
Lii dhu kalua nèti d'ara hèb'a ra,
nuka sèmi raco mege.✡
14 Hèb'a ra re'a dhoka padhèd'a di,
aa lii padhai ra karehe, dhu papèd'a
d'ara dhèu,
te èèna ka dhu mai nèti d'ara
rèngu dhu karehe.✡
15 Re'a boe madha'u ladhe pamadhe dhèu.
16 Sad'i rèngu ètu mia èèna ka, na,
lii langu, muri ètu èèna,
aa pasusa rupa-rupa mi dedha dhèu.
17 Mamuri ra dhu re'a boe padame,
aa re'a boe mamuri dènge d'ara dhu
mau.✡
18 Rèngu se bisa boe taha rare d'ara ra,
lula dènge boe d'ara madha'u ciki sa
mi Ama Lamatua."✡
19 De èdhi te'a, na, Lamatua hia Atora
Na mi dhèu dhu pahaha iisi mi Atora sèra.
Dènge sèmi èèna, dhèu abhu boe alasan ho
siri iisi, peka na, rèngu se, dhèu d'ara mola.
Ladhe dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne hud'i
paraga ku dènge Ama Lamatua, te Nèngu ka
dhu j'ue lii langu dhu peka na, sala do aad'o.
20 Nèti èèna ka, abhu boe ca dhèu sa dhu
bisa peka, na, "Ama Lamatua cap ja'a, dhèu
d'ara mola, lula ja'a tao madhutu aa'i Atora
Lamatua." Bisa boe! Te Atora Lamatua ka
dhu pad'elo, na, èdhi aa'i-aa'i ti tao sala.✡

Hud'i parcaya uuru ku Lamatua Yesus, heka Ama Lamatua cap èdhi, dhèu d'ara mola

21 Baku malaa dènge naneo Lamatua dhu
paj'uj'u j'ara, ho èdhi bisa pabe'a hari dènge
Nèngu. Dhu lèke, ladhe èdhi bisa pabe'a
dènge Lamatua, te ngaa lula boe nèti èdhi
tao madhutu Atora Na. Te Atora Na dhu
suri le sèmi èèna, aa dhèu rèti lii padhai
Na uru-uru sèra, peka sèmi èèna kahèi ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Na. 22 Ama Lamatua
peka, na, èdhi dhèu d'ara mola dhu pabe'a
dènge Ne, ropa èdhi parcaya Yesus Kristus.
Nèngu dhu hag'e boe rèhu dhèu, te Na tao

✡ 3:4 Lii Sod'a Koa-Kio 51:4 ✡ 3:12 Lii Sod'a Koa-Kio 14:1-3, 53:1-3 ✡ 3:13 Lii Sod'a Koa-Kio 5:10, 140:4
✡ 3:14 Lii Sod'a Koa-Kio 10:7 ✡ 3:17 Yesaya 59:7-8 ✡ 3:18 Lii Sod'a Koa-Kio 36:2 ✡ 3:20 Lii Sod'a Koa-Kio
143:2, Galati 2:16 ✡ 3:22 Galati 2:16

sèmi èèna mi dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya
Yesus.✡
23 Te dhèu aa'i-aa'i tao sala. Nèti èèna ka,
dhèu dhu tenge-tenge j'ara ho neo pabe'a
ngi'u rèngu dènge Ama Lamatua, bisa boe
pamèci dènge dadedha Lamatua. 24 Masi
ka sèmi èèna, te ngaa Ama Lamatua mesa
Na ka dhu pad'elo d'ara hua iia Na, aa
pama'ète, peka na, èdhi dènge heka sasala.
Na sèmi nare èdhi, lula Yesus Kristus sui
nare le èdhi nèti sasala-sasigo èdhi.
25-26 Ama Lamatua paj'uj'u le Yesus, sèna
ka j'aj'i korban papo makae ho saku eele
sasala-sigo èdhi. Te ngaa èdhi hud'i par-
caya Ne, na, Nèngu ka dhu tago nare
hahuku èdhi. Ka Na pasuti raa Na, aa
madhe gati èdhi. Dènge j'ara ne'e, Ama
Lamatua peka na, ngaa dhu Na pama'ète ne,
lèke tare'a. Uru èèna, d'ara Lamatua taleo
titu kèna, hèia Na pama'ète ho pabhèlu
eele sasala-sasigo dhu dhèu ad'u-ue le. Te
ngaa ladhe Na huku boe dhèu dhu tao sala,
Nèngu adil boe. De Na bhoke j'ara, sèna
ka Yesus Kristus dui nare hahuku nèti dhèu
sala. Limuri ne, Lamatua pad'elo mi dhèu
aa'i-aa'i, peka na, Nèngu tao dhu be'a taruu.
Ka dhèu sala aa'i-aa'i ra dhu parcaya Yesus,
Na cap si dhèu mola.
27 De tasamia? Ele boe miu pangee, na,
miu bisa padhai lii lela dedha, lula Ama
Lamatua sèmi nare miu, do? Bisa boe!
Miu neo pad'elo Atora èci dhu tao pabe'a
miu dènge Lamatua, do? Miu pangee, na,
Lamatua sèmi nare miu lula miu tao dhu
be'a, do? Bisa boe! Èdhi te'a dhoka paj'uj'u
mi Atora dhu peka na, Ama Lamatua sèmi
nare èdhi, lula èdhi parcaya Yesus. Nèngu
na, kèna!
28 Nèti èèna ka, èdhi te'a sèmi ne'e: dhèu
bisa pabe'a dènge Lamatua, nèti ra parcaya
Yesus, nèti boe rèngu tao madhutu Atora di.
29 De ja'a neo karèi sèmi ne'e: Ama
Lamatua sèmi nare dhoka dhèu Yahudi di,
do Nèngu sèmi nare dhèu leo kahèi? Lèke!
Na sèmi nare aa'i!
30 Te Ama Lamatua ne, dhoka èci di. Aa
dhoka j'ara èci di, dhu Na sèmi nare sèna
ka èdhi dhèu rai-haha ne bisa pabe'a dènge
Ne. Nuka èdhi hud'i parcaya Kristus. J'ara
ne pala mi dhèu Yahudi dènge dhèu Yahudi
boe kahèi.✡
31 De ja'a neo karèi sèmi ne'e: ladhe èdhi
parcaya Lamatua, èèna na tao Atora Na j'aj'i
heka ngaa-ngaa, do? Aad'o! Dhu lèke ka,
parcaya èdhi èèna ka dhu tao pamèci Atora
Na.

4

Conto sèmi baki Abraham: nèngu pabe'a dènge Lamatua lula parcaya Ne

1 Èdhi tare conto nèti Abraham, baki ji'i
dhèu Yahudi. Èdhi bisa te'a ngaa nèti nèngu
lula-nèti dhèu bisa pabe'a dènge Lamatua,
lula parcaya Kristus?
2 Èdhi bisa te'a sèmi ne'e: ladhe Abraham
bisa pabe'a dènge Lamatua, lula na tao j'ara
be'a, nèngu kahèi abhu hak ho koa iisi ètu
madha dhèu rai-haha. Te ngaa ètu madha
Lamatua, nèngu bisa boe bhoka hèb'a. 3 Te
dhu suri ètu Sasuri Lamatua dhu Mola-
Mèci, peka na,
"Lula Abraham parcaya Ama Lamatua,
nèti èèna ka, Lamatua peka na, Abra-
ham ne dhèu d'ara mola dhu pabe'a
dènge Nèngu."✡
4 Dhèu sab'a, tatu abhu gaji. Èèna na
doi iia d'ara boe, te ngaa doi dhu lamatua
na b'ae ne gati rui-j'aj'èra. Te sèra sa hak
nèti dhèu sab'a. 5 Lamatua ka dhu unu hak,
ho peka na, dhèu cee dhu parcaya Yesus
Kristus bisa pabe'a hari dènge Ne, masi
ka uru èèna, dhèu ne tao sala aa pahae
boe Lamatua. Abhu boe j'ara èci sa, dhu
dhèu bisa ad'u-ue, ho pabe'a ngi'u nèngu
dènge Lamatua. Te dhèu hud'i parcaya
uuru ku Yesus Kristus, heka Lamatua peka
na, nèngu dhèu d'ara mola, aa Lamatua
sèmi nare ne.
6 Dhèu aae Daud peka kahèi, na, d'ara
dhèu karèj'e-karae, ropa Ama Lamatua
peka na, dhèu se dhu d'ara mola, masi ka
rèngu tao boe ngaa-ngaa. Te Daud suri, na,
7 "Masi ka dhèu se sisu Atora Lamatua,
te ngaa Na saku eele sasala-sasigo si.
Nèti èèna ka, rèngu oto titu kèna!
Dhèu dhu tao bhabhelu,
Lamatua pabhèlu eele sasala si.
8 Te ladhe Lamatua pa'iga heka sasala dhèu,
na, dhèu sèra oto tare'a!"✡
9 De ele boe miu pangee, na, dhodhoka
dhèu Yahudi dhu suna di, dhu bisa oto,
ho ra pabe'a dènge Lamatua, si? Aa dhèu

✡ 3:30 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 6:4, Galati 3:20 ✡ 4:3 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:6, Galati 3:6 ✡ 4:8 Lii Sod'a Koa-Kio 32:1-2

suku leo dhu suna boe, bisa boe, si? Aad'o!
Ngangee sèmi sèra sala! Nèti èèna ka,
ji'i dhu peka mema-mema le, lula Abra-
ham parcaya Lamatua, ka Lamatua cap ne,
dhèu d'ara mola dhu pabe'a dènge Nèngu.
10 Lod'o mia Lamatua cap Abraham sèmi
èèna? Lod'o dhu na suna le, do dhae? Dhu
mola-mola, nuka lèke lod'o dhu na suna
mèka.
11 Tare'a! Lod'o Abraham suna mèka,
Ama Lamatua cap nare le nèngu dhèu d'ara
mola dhu pabe'a dènge Lamatua. Nèbhu
ku, heka na suna kèna, ho j'aj'i tadha,
na, nèngu j'aj'i le dhèu dhu lèka Lamatua.
Dènge sèmi èèna ka, Abraham j'aj'i dhèu
oti j'ara hia dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya
Lamatua. Te Lamatua sèmi nare dhèu dhu
parcaya, ho ra pabe'a dènge Lamatua, masi
ka ra suna, do aad'o.✡ 12 Abraham bhoke
j'ara kahèi hia èdhi dhèu Yahudi dhu suna
le. Lula boe nèti èdhi suna, te ngaa lula
èdhi parcaya Kristus sama sèmi Abraham
parcaya Lamatua lod'o dhu na suna mèka.

Ladhe èdhi lèka Ama Lamatua, èdhi sèmi tare ngaa dhu Na pajaji

13 Ama Lamatua dhu pa'èki pajaji dènge
Abraham, dènge ana-èpu na, peka na,
nèbhu-nèbhu rai-haha kateme j'aj'i mi
pusaka rèngu. Lamatua pajaji sèmi èèna,
lula Abraham parcaya Ne, aa Lamatua cap
ne dhèu d'ara mola dhu pabe'a dènge Ne.
Te ngaa Lamatua pajaji boe sèmi èèna,
ladhe dhoka Abraham tao madhutu Atora
Lamatua.✡
14 Te ladhe dhèu dhu madhutu dhoka
Atora Lamatua di, bisa sèmi rare pusaka
dhu Lamatua moa, sasoa na, parcaya mi
Lamatua parcuma di. Aa lii pajaji Lamatua
èèna guna boe ngaa-ngaa.✡ 15 Ètu era mia
abhu Atora Lamatua, ètu èèna kahèi dhèu
sisu Atora èèna. Aa ladhe dhèu sisu Atora
Lamatua, na, Lamatua nasa, hèia Na huku
si. Aa ladhe Atora Lamatua aad'o, tatu dhèu
sisu boe.
16 Nèti èèna ka, èdhi hud'i parcaya ku
Lamatua. Èèna ka dhu risi eele nèti aa'i-
aa'i. Te Lamatua d'èi pad'elo dènge mola-
mola d'ara hua iia Na mi dhèu dhu parcaya
Ne. Aa ladhe èdhi lèka Ne, sama sèmi
Abraham, tatu èdhi abhu ngaa dhu Na moa,
masi ka èdhi dhèu Yahudi dhu tao madhutu
Atora Na, do aad'o. De èdhi aa'i-aa'i dhu
parcaya Ne, sama sèmi ana-èpu Abraham.✡
17 Lamatua dhu peka tèke le ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci Na, aku Nèngu na, "Ja'a ad'u-ue
sèna ka èu j'aj'i bèi-baki nèti suku ae-ae."
Abraham parcaya Ama Lamatua. Nèbhu-
nèbhu ka Ama Lamatua tao paj'aj'i lii moa
Na. Nèngu kahèi dhu pamamuri hari dhèu
madhe. Lamatua dhoka padhai lii di, ka
ngaa-ngaa dhu aad'o, j'aj'i dènge.✡
18 Masi ka Abraham dènge mèka ana,
te ngaa na lèka Ama Lamatua, aa tatae
Lamatua tao madhutu lii pajaji Na. Nèti
parcaya èèna ka, Lamatua tao ne j'aj'i mi
"bèi-baki nèti suku ae-ae." Èèna nuka
sèmi dhu suri ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci,
na, "Ana-èpu ae-ae bèli-camèd'a mai nèti
èu."✡ 19 Abraham lèka èra Lamatua, masi
ka ne'a nèngu dhu heka bhora le, umur
dhu cangasu tèu kèna. Era ana nèti Sara
dhu bèdho mèno le, aa na heka d'ai seli
le.✡ 20 Te ngaa lalèka Abraham kura boe, ho
pangee na, Lamatua bisa boe tao madhutu
lii padadha Na. Parcaya na asa tabha èra mi
Lamatua, aa na ded'e padedha kolongara
Lamatua. 21 Abraham lèka tare'a-re'a, ngaa
dhu Lamatua padhadha le, Nèngu bisa tao.
22 Nèti èèna ka, Ama Lamatua cap Abraham,
peka na, dhèu d'ara mola dhu pabe'a dènge
Nèngu.
23 Sasuri Mola-Mèci Lamatua peka na,
Lamatua ige boe sèmi èèna hia Abraham
mesa na, 24 te ngaa mi èdhi kahèi! Te ladhe
èdhi parcaya Lamatua, Na cap èdhi kahèi
dhèu d'ara mola dhu pabe'a dènge Ne.
Lamatua ka dhu pamamuri hari Kètu èdhi,
Yesus nèti mamadhe Na. 25 Yesus madhe,
lula èdhi ad'u-ue sasala-sasigo. Hèia Na
mamuri hari, ho bhoke j'ara, sèna ka èdhi
bisa pabe'a hari dènge Ama Lamatua.✡

5

Dhèu bisa pabe'a hari dènge Ama Lamatua sad'i dhoka ra parcaya Yesus Kristus

1 De, lula èdhi parcaya Ama Lamatua, nèti
èèna ka Na cap èdhi dhèu d'ara mola. Hèia
d'ara èdhi j'aj'i mola-mèci hia Lamatua, lula
Kètu èdhi, Yesus Kristus, dhu Lamatua pua

✡ 4:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:10 ✡ 4:13 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:4-6, 22:17-18, Galati 3:29 ✡ 4:14 Galati 3:18 ✡ 4:16 Galati 3:7 ✡ 4:17 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:5 ✡ 4:18 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:5 ✡ 4:19 Lii Lolo dhu Uru Tèka 17:17 ✡ 4:25 Yesaya 53:4-5

mai, bhoke j'ara ho èdhi bisa padame dènge
Ama Lamatua. 2 Kristus pad'elo d'ara hua
iia Na mi èdhi, lula èdhi parcaya le Nèngu.
Nèti èèna ka, d'ara èdhi j'aj'i èra. Aa d'ara
èdhi karae kahèi, lula te'a, na, bèli-camèd'a
Lamatua neo ded'e èdhi, sèna ka te'a mèu
dadedha Na.

3 Masi ka èdhi abhu rupa-rupa sasusa, te
ngaa d'ara èdhi karej'e-karae taruu. Te èdhi
te'a, na, j'èra uuru ku heka bisa taha dènge
èra risi hari. 4 Ladhe èdhi èra ka ètu d'ara
j'aj'èra, èèna ka dhu tao èdhi manahu boe,
aa mamuri èdhi pakarej'e d'ara Lamatua.
Ladhe èdhi mamuri sèmi èèna, èèna ka dhu
pa'èra parcaya èdhi, peka na, pe Lamatua
neo pad'elo d'ara hua iia Na mi èdhi. 5 Ladhe
lalèka èdhi asa èra sèmi èèna, èdhi makae
boe. Te Lamatua dhu bagi le hia èdhi, Roh
Na dhu Mola-Mèci, sèna ka èdhi te'a mèu,
na, Nèngu dhu sue èdhi titu kèna.

6 Nèngu pad'elo sasue Na sèmi ne'e
ka: ropa èdhi mampu boe pabe'a dènge
Lamatua, te'a boe, na, Lamatua dhu pua
Kristus madhe pala èdhi. Te ngaa èdhi dhu
mamuri pusi-pahae boe Lamatua. Lamatua
pili lod'o dhu lèke sèna ka tao aa'i-aa'i sèra.
7 Pangee paie-iie ku! Te cadhui ku abhu
dhèu dhu sadia madhe hia angalai na dhu
d'ara mola. Ele boe abhu dhèu cahag'e dhu
sadia madhe, ho soru dhèu d'ara be'a. 8 Te
ngaa Ama Lamatua pad'elo le sasue Na ae-
ae mi dedha èdhi. Lula, lod'o èdhi mamuri
ètu d'ara sasala era, Kristus madhe le gati
èdhi.

9 Ama Lamatua cap èdhi, dhèu d'ara mola
dhu pabe'a dènge Ne, lula Kristus pasuti raa
Na, sèna ka madhe gati èdhi. Aa te ngaa,
ladhe dhèu ue sasala, Lamatua nasa. Te
ngaa nèti mamadhe Kristus, èdhi dhu tao
sala abhu heka huku.

10 Uru èèna, èdhi pamusu dènge Lamatua.
Te ngaa Ana Ama Lamatua mesa Na madhe,
ho cuhi d'ara Lamatua, sèna ka èdhi bisa
padame dènge Lamatua. De limuri ne, èdhi
pamusu heka, te ngaa pabe'a hari le. Risi-
risi hari, Kristus dhu mamuri hari le, pe d'ai
lod'o èle rai-haha ne, Na hia èdhi mamuri,
sèna ka èdhi baku lèke hahuku. 11 Mesa boe
èèna di! D'ara èdhi bisa karae, peka na,
"Lamatua ne, dedha risi eele!" lula èdhi
pa'èki dènge Ne. Èdhi bisa j'aj'i dhèu unu
Na, lula Kètu èdhi, Yesus Kristus, madhe le
pala èdhi, sèna ka èdhi padame dènge Ama
Lamatua.

Ladhe èdhi pasoro Adam dènge Kristus,
abhu dhu sama, aa abhu dhu sama boe

12 De karèi nèti uuru èèna ka, Adam ka
dhu tao uru sasala-sasigo. Nèti èèna ka,
Ama Lamatua hia boe ne mamuri taruu.
Hèia karèi nèti lod'o èèna ka, dhèu aa'i-
aa'i ètu rai-haha ne madhutu ad'u-ue sasala
kahèi, èci èèna ka dènge nèngu. Aa,
lula rèngu tao sala sama sèmi Adam, ka
rèngu aa'i-aa'i ra hud'i madhe ku nuka sèmi
nèngu kahèi.✡ 13 Uru-uru sèra, lod'o Ama
Lamatua papuru mèka Atora Na, dhèu tao
le sasala dhu pale-lème le rai-haha ne. Te
ngaa, lula dènge mèka Atora, ka abhu boe
dhu ige sasala-sasigo dhèu sèra. 14 Mulai
nèti Adam toke d'ai Musa sèmi rare Atora
Lamatua èèna, dhèu aa'i-aa'i tatu madhe.
Masi ka rèngu sisu boe paredha Lamatua
dhu pangèd'u mi Adam, te ngaa ra tao rupa-
rupa sasala. Nèti èèna ka, rèngu hud'i
madhe ku, nuka sèmi Adam.

Ladhe èdhi pasoro Adam dènge Lamatua
Yesus, abhu dhu sama, aa abhu dhu sama
boe. Te Adam èci èèna ka dènge rupa
dhu paj'uj'u asa raropa Yesus, dhu bèli-
camèd'a èèna cèu mai. 15 Te ngaa sasala
Adam, sama boe dènge babe'a dhu Yesus
hia èdhi. Te dhèu èci, nuka Adam, sisu
paredha Lamatua. Nèti èèna ka, dhèu aa'i-
aa'i ra hud'i madhe ku. Te ngaa Dhèu
èci hari, nuka Yesus Kristus, tao rupa-rupa
babe'a hia mi èdhi, aa pamata boe dhèu
b'ala babe'a Na. Nèti tatao ca Dhèu ne'e ka,
pad'ai mi dhèu aa'i-aa'i ra, te Ama Lamatua
d'èi tao be'a hia èdhi. 16 Dhu Ama Lamatua
pangèd'u mi èdhi, sama boe dènge sasala
dhu Adam tao èèna. Ropa Adam tao sasala,
Ama Lamatua pama'ète lii langu, peka na
"Èu sala. De èu hud'i abhu huku!" Te
ngaa masi ka dhèu ue sasala ae titu kèna,
Ama Lamatua, dhu parisa mamuri dhèu
aa'i-aa'i, neo pad'elo d'ara hua iia Na era,
aa pama'ète, na, "Èu sala boe. De èu bebas
le, aa mu abhu heka huku. Mai, sèna
ka pabe'a hari dènge Ja'a!" 17 De ca dhèu
nuka Adam dhu tao sala, aa sisu paredha
Lamatua. Nèti èèna ka, limuri ne dhèu aa'i-
aa'i hud'i madhe ku. Te ngaa Dhèu èci hari,
nuka Yesus Kristus dhu tao be'a. Lula tatao
Na dhu be'a èèna ka, èdhi bisa pabe'a hari
dènge Lamatua. Èèna nuka sèmi mèdha èci

✡ 5:12 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:6

dhu Na hia iia d'ara mi èdhi. Na neo hia
èdhi mamuri dhu lèke, sama sèmi èdhi j'aj'i
angalai Dhèu Aae.
18 De nèti ca dhèu dhu ad'u-ue sasala, na
bhoke j'ara ho Ama Lamatua babège eele
dhèu aa'i-aa'i nèti madha Na. Aa nèti ca
Dhèu leo hari dhu tao j'ara dhu lèke, Na
bhoke j'ara ho dhèu aa'i-aa'i bisa pabe'a
hari dènge Lamatua, sèna ka mamuri mola
dènge Ne. 19 Madhutu a'abhu ja'a sèmi ne'e:
Adam ne, ca dhèu dhu d'èi boe nanene
Lamatua, ka sisu paredha Lamatua. Aa
dhèu ae kahèi madhutu tao sasala, sama
sèmi Adam. Aa Yesus ne, ca Dhèu dhu
nanene Lamatua, ka tao madhutu dad'èi
Lamatua. Nèngu ka dhu bhoke j'ara, sèna
ka dhèu ae bisa pabe'a hari dènge Lamatua.
20 Ama Lamatua papuru Atora Na re
Musa, ho dhèu aa'i-aa'i re'a mèu, mia dhu
sala. Te ngaa ètu mia-mia sasala dhèu
asa tabha ae. Ètu èèna kahèi, Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na ae risi hari. 21 Uru
èèna, bhabhelu ètu d'ara dhèu abhu koasa
dhu uri rèngu, toke ra tao sasala dhu nèti
mamadhe. Te ngaa limuri ne, j'ara be'a
dhu Kètu èdhi, Yesus Kristus tao èèna, Ama
Lamatua pake ho pad'elo d'ara hua iia Na
mi èdhi. Aa j'ara be'a ne dènge koasa
sèna ka ator èdhi kahèi, hèia èdhi bisa
pabe'a dènge Ama Lamatua, aa mamuri
mola taruu dènge Ne.

6

*Èdhi hud'i tèke eele sasala-sasigo, ho ma-
muri madhutu dad'èi Lamatua*

1 De èdhi peka ngaa hari? Ele boe miu
pangee, na, "Ama Lamatua pabhèlu eele
le sasala èdhi, lula d'ara hua iia Na. Nèti
èèna ka, hud'i laa èdhi tino tao sala, sèna
ka Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na risi
hari mi èdhi." 2 Aad'o sèmi èèna! Lèke
boe ladhe èdhi tao sala taruu. Te èdhi dhu
pama'ète tare le, peka na, èdhi tèke eele aa'i
le sasala-sasigo èdhi. Lula èdhi pa'èki heka
dènge bhabhelu-katub'a, èèna nuka sèmi
èdhi dhu madhe le! Te dhèu dhu madhe le
bisa heka tao sala, si? Ladhe èdhi madhe
le, tasamia hari èdhi bisa mamuri ad'u-ue
sasala? Bisa boe, sina ma?
3 Ele boe miu me'a boe, na, ropa sarani
èdhi, èèna j'aj'i tadha, na, èdhi tèke eele le
mamuri dhui, ho abhu mamuri hiu, nuka
dhu pa'èki dènge Yesus Kristus. Èèna sama
sèmi èdhi madhe le palere-lere dènge Ne.
4 Lod'o Kristus madhe, ra padhane Ne. Aa
lod'o ra sarani èdhi, èèna nuka sèmi èdhi
madhe kahèi, tèke eele mamuri dhui, hèia
ra padhane èdhi. De Ama Lamatua pake
koasa Na dhu kapai aae èèna, ho pama-
muri hari Kristus nèti mamadhe Na. Ama
Lamatua d'èi ladhe èdhi sèmi tare koasa Na
kahèi, ho mamuri hari j'aj'i dhèu dhu hiu.✡
5 Te èèna sama sèmi èdhi madhe palere
dènge Yesus. De èdhi dhu pa'èki dènge Ne,
tatu bèli-camèd'a èdhi mamuri hari nèti
mamadhe, sama sèmi Nèngu mamuri hari.
6 Uru èèna, èdhi j'aj'i dhèu dhu tao rupa-
rupa sasala. Te ngaa mamuri èdhi dhu dhui
èèna, madhe le, èci èèna ka dènge paku pa-
madhe èdhi ètu aj'u palolo-palèbha palere-
lere dènge Kristus. Limuri ne, bhabhelu ètu
d'ara èdhi dènge heka koasa ho uri èdhi.
Limuri ne, èdhi aad'o heka ètu d'ara a'èki
sèna ka tao hari sasala. Te èdhi sèmi heka
ènu dhu dènge boe hak ho pili neo tao ngaa.
7 Ladhe dhèu dhu madhe le, nèngu bebas le,
si? Abhu heka ngaa èci sa laka-seti ne, ho
ad'u-ue hari sasala.
8 De, lula èèna nuka sèmi èdhi madhe le
palere-lere dènge Kristus, na, èdhi parcaya,
peka na, bèli-camèd'a èdhi mamuri taruu
dènge Ne kahèi. 9 Èdhi te'a, na, lula Yesus
Kristus mamuri hari le nèti mamadhe Na,
de Nèngu bisa heka madhe hari. Te abhu
boe èci sa dhu dènge koasa ho pamadhe
hari Ne. 10 Na madhe ca tèka èèna ka, ho
segi koasa nèti sasala. Te ngaa limuri ne Na
mamuri ho pakab'ua Ama Lamatua.
11 Miu hud'i tao ku iisi sèmi èèna. Nuka
sèmi miu dhu madhe le, nèti èèna ka sasala
dènge heka koasa mi dedha miu. De limuri
ne, miu hud'i mamuri ku ho pakab'ua Ama
Lamatua, lula miu dhu pa'èki le dènge
Yesus Kristus.
12 Bhabhelu ètu d'ara èu dhu dènge koasa.
Baku soro tèke bhabhelu èèna ator èu, ka
èu dhoka madhutu dad'èi ngi'u aae sèna
ka èu tao bhabhelu-katub'a. Te èèna na
ngi'u aae èu madhe. 13 Aa baku soro isi
èu sèna ka tao j'ara dhu lèke boe, te èèna
sala kahèi. Te ngaa pangèd'u mamuri èu
mi Ama Lamatua di, sèna ka Nèngu ka dhu
uri mamuri èu. Sama sèmi èu dhu madhe
le, ka mamuri hari. De pake la mamuri èu
kateme aa'i, sèna ka tao j'ara dhu lèke sèra,
hia mi Lamatua. 14 Baku soro tèke sèna ka
sasala ator miu, sama sèmi sasala ka dhu

✡ 6:4 Kolose 2:12

j'aj'i lamatua miu. De limuri ne miu hud'i
mamuri madhutu ia ka atora Musa, sèna
ka pabe'a hari dènge Ama Lamatua. Te
miu dhu mamuri mola le, lula Lamatua dhu
pad'elo le d'ara hua iia Na mi miu. De limuri
ne d'ara hua iia Lamatua ka dhu uri mamuri
miu.

Èdhi nuka sèmi ènu dhu sab'a madhutu dad'èi Lamatua

15 De tasamia? Ele boe miu ngee, na, "Èdhi
madhutu ia ka atora Musa, ho pabe'a hari
dènge Ama Lamatua. De hud'i laa èdhi tao
sala taruu di. Te Lamatua neo pad'elo d'ara
hua iia Na era mi èdhi!" Miu pangee sèmi
èèna ka, si? Ja'a pasanèd'e, èèna na sale!
16 Ja'a kore upama nèti ènu dènge
lamatua na. Ladhe miu soro ngi'u mi ho
sab'a hia dhèu èci, na, miu hud'i nanene,
aa sab'a madhutu dad'èi na. Te nèngu èèna
kètu miu, aa miu j'aj'i ènu na. Sèmi èèna
kahèi, miu bisa pili neo madhutu mia. Te
miu bisa pili, sèna ka ad'u-ue sasala, hèia
miu j'aj'i mi ènu nèti sasala ne. Te ngaa
ladhe miu pili sèmi èèna, miu tao iisi mi
pacèri nèti Ama Lamatua. Do, miu bisa
pili tao dhu lèke, dènge j'aj'i ènu dhu tao
madhutu ngaa dhu Lamatua pua mi. Ladhe
pili sèmi èèna, miu bisa pabe'a dènge Ne!
17 Uru èèna, miu soro tèke sèna ka sasala
uri miu, te ngaa limuri ne miu nanene d'ara
iiki miu, sèna ka tao madhutu ngaa dhu
dhèu sarani aj'a-nori miu. Nèti èèna ka ja'a
manèngi makasi mi Lamatua. 18 Te Lamatua
dhu patalale le miu nèti koasa sasala, toke
sasala sèra uri heka miu. De limuri ne, j'ara
dhu lèke ka dhu uri miu.
19 Ja'a peka ne'e, pake conto dhu j'aj'i bèli-
bèli, nèti lamatua dènge ènu, sèna ka miu
me'a malai ngaa dhu ja'a peka-padhai. Uru
èèna, miu hia ngi'u miu j'aj'i ènu sèna ka
tao sala, dhu pakaj'alu miu madhutu atora
Musa. Te ngaa limuri ne, miu hud'i hia
ngi'u miu j'aj'i ènu dhu me'a dhoka tao dhu
be'a di, dhu hia miu j'aj'i dhèu mola-mèci
ètu madha Ama Lamatua.
20 Uru èèna, ropa miu dhoka nanene aa
tao madhutu dad'èi sasala, miu mo'o boe
nanene aa tao dhu lèke. 21 De ja'a neo karèi
sèmi ne'e: Miu abhu ngaa dhu be'a nèti
tatao miu sèra? Aad'o, sina ma? Aa te ngaa,
ngaa dhu miu abhu sèra tao miu mi'e makae
di. Lula miu tao sala sèmi èèna, ka dhu miu
abhu, nuka Lamatua soro kabodho mi miu.
22 Te ngaa limuri ne, Ama Lamatua pata-
lale eele le miu nèti lamatua uru èèna, de
miu parluu ia ka tao sasala. De ne'e ne miu
hud'i j'aj'i ku dhèu sab'a nèti Ama Lamatua.
Lèpa lod'o limuri, pe miu j'aj'i mola-mèci
hia Ne, aa abhu mamuri mola-mèci dhu
d'ai mia-mia. 23 Te ropa èdhi tao sasala,
Lamatua tule eele èdhi toke d'ai mia-mia.
Èèna ka dhu èdhi abhu. Èdhi madhe kèna!
Te ngaa Ama Lamatua bhoke le j'ara èci hia
èdhi. Te Na neo hia iia èdhi mamuri mola
dhu ma'ète boe. Èdhi abhu mamuri èèna,
ladhe èdhi j'aj'i dhèu unu Kètu èdhi, Yesus
Kristus.

7

Ladhe dhèu madhe le, atora huku dènge heka hak

1 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a neo padhai lii dènge
miu dhu me'a mèu atora huku sèra. Sèmi
ne'e ka: ladhe miu mamuri era, atora huku
dènge hak ho ator miu. Te ngaa ladhe miu
madhe le, atora huku dènge heka hak mi
miu.
2 Ja'a kore pakasame nèti atora dhèu
èmu-kamali. Ladhe dhèu bhèni èci leo le
èmu dènge mone èci, na, madhutu atora
huku, dua ra j'aj'i dhèu èmu-kamali toke
madhe. Te ngaa ladhe dhèu mone madhe
uuru, bhèni balu ne pa'èki heka dènge atora
deo na. Nèngu bisa hari leo-èmu. 3 Te ngaa
ladhe bhèni ne leo hari èmu lod'o dhèu
èmu na mamuri era, nèngu bersina. Te
ngaa ladhe dhèu èmu na madhe le, atora
nèti laleo èmu lèke heka nèngu. Bhèni ne
j'aj'i dhèu kalora iisi. De ladhe na madhèdi
hari dènge dhèu leo, madhutu atora, nèngu
bersina boe.
4 Sèmi èèna kahèi dènge miu dhèu par-
caya! Sèmi ne'e: Kristus madhe le. Èèna
nuka sèmi miu madhutu madhe dènge Ne
kahèi, hèia tèke eele mamuri miu dhu dhui.
Ka atora huku lèke heka mi miu. Limuri ne
atora huku lèke heka miu, te ngaa mamuri
miu pa'èki dènge Kristus, dhu mamuri hari
nèti mamadhe Na. Èèna cakaraa dènge
bhèni balu dhu leo hari èmu. Ngaa-ngaa tao
boe. De limuri ne aa'i-aa'i dhu miu ad'u-ue
sèra, hia mi Lamatua.
5 Te uru èèna, èdhi tao dhoka madhutu
dad'èi ngi'u aae èdhi di. Lula èdhi te'a
atora, èèna ka dhu hia èdhi sisu atora sèra,
ho tao j'ara-j'ara dhu lèke boe. De sasala
èdhi sèra ka dhu tao Ama Lamatua soro

kabodho mi èdhi. 6 Uru èèna, èdhi hud'i tao
madhutu ku atora. Te ngaa limuri ne, atora
ne lèke heka èdhi, dhu tèke eele le mamuri
dhu dhui. Madhutu dad'èi j'ara dhui, na,
Atora Musa dhu suri ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci èèna, dhu èki tèke èdhi. Te ngaa
madhutu dad'èi j'ara hiu, na, èdhi pa'èki
heka dènge atora èèna. Te Roh Lamatua ka
dhu uri èdhi! Nèti èèna ka, limuri ne èdhi
sab'a dhoka hia Lamatua.

Atora Musa paj'uj'u bhabhelu ètu d'ara èdhi

7 De èdhi neo peka ngaa? Neo peka, na,
"Atora dhu Lamatua hia re Musa ne, sala!"
Aad'o! Te ladhe ja'a ke'a mèu boe atora
ne, tatu ja'a bisa boe ke'a j'ara-j'ara dhu
lèke boe ètu d'ara ja'a. Nuka sèmi, abhu
atora dhu peka na, "Mage d'ara neo mere
mèdha-panyau dhèu." Te ngaa dènge j'ara
tasamia ka, ja'a bisa ke'a, na, d'ara neo sèmi
èèna, sala, ladhe ke'a boe atora èèna? Bisa
boe!✡ 8 Te ngaa lula abhu atora dhu peka
sèmi èèna, èèna nuka sèmi j'ara-j'ara bhelu
ètu d'ara ja'a, sèna ka ja'a neo kore rupa-
rupa mèdha-panyau dhèu. Ladhe dènge
boe atora dhu kai, sasala na abhu boe koasa
ho ator dhèu.

9 Ètu mamuri ja'a uru èèna, ja'a ke'a mèu
mèka dad'èi nèti Atora Lamatua. Nèbhu-
nèbhu ku, heka ke'a kèna. Nèti èèna ka,
ja'a mulai mase'a, na, ja'a sisu le Atora
sèra ka ad'u-ue sasala. De hua nèti sasala
èèna ka, ja'a hud'i madhe ku. 10 Hèia d'ara
ja'a roe bhilu, te ke'a na, ja'a mesa ku bisa
boe pabe'a ja'a dènge Lamatua, ladhe tao
madhutu dhoka Atora Na. De pantas ladhe
ja'a abhu nanasa nèti Lamatua, nuka huku
madhe èèna, lula ja'a sisu le Atora Na. Aa
te ngaa Lamatua hia atora ne, sèna ka dhèu
bisa mamuri dhu lèke. Te ngaa bagi ja'a,
Atora ne ka dhu pa'ele iie ja'a, ka Lamatua
soro kabodho mi ja'a. 11 Atora ne mema
pad'elo j'ara mamuri dhu mola. Te ngaa
abhu bhabhelu dhu sub'u ètu d'ara ja'a.
Nèti èèna ka, ja'a tipu hari ngi'u ja'a mesa
ku, ho pangee na, ja'a bisa pabe'a ja'a dènge
Ama Lamatua, sad'i ja'a tao madhutu Atora
Na. Hèia èèna nuka sèmi Atora mesa èèna
ka dhu tao toke Lamatua mad'enge dènge
ja'a.✡

12 De ladhe deo na dhèu peka na, "Atora
dhu Lamatua hia re Musa èèna, sala," na,
ja'a dhaa na, "Aad'o! Atora Lamatua ne,
mola-mèci!" Aa paredha aa'i-aa'i ètu d'ara
Atora ne mola-mèci, lèke, aa be'a kahèi.

13 Ele boe miu pangee, na, Atora ne ka
dhu tao Lamatua soro kabodho mi ja'a, do?
Aad'o! Te masi ka ja'a ke'a Atora sèra, te
ngaa ja'a nanene taruu bhabhelu ètu d'ara
ja'a, nèti èèna ka ja'a tao sala. De nèti
sasala ja'a èèna ka Lamatua soro kabodho
mi ja'a. Atora ne mema be'a, te èèna ka
dhu pad'elo j'ara-j'ara bhelu-katub'a dhu
tao èdhi pacèri nèti Ama Lamatua. De
ropa Lamatua pad'elo j'ara mamuri dhu
lèke, Atora èèna ka dhu peka paled'a, na,
bhabhelu ètu d'ara èdhi èèna, be'a boe.

Babe'a dènge bhabhelu patula-pajuku ètu d'ara èdhi

14 Èdhi te'a, na, Atora dhu Lamatua
pangèd'u re Musa, puru mai nèti Roh
Lamatua. Te ngaa ja'a ne dhoka dhèu rai-
haha biasa di, dhu dènge d'ara dhu èra boe.
Hèia ja'a nanene j'ara-j'ara bhelu ètu d'ara
ja'a, toke ja'a manahu asa d'ara sasala. Èèna
nuka sèmi sasala dhu j'aj'i lamatua ja'a, aa
ja'a j'aj'i mi ènu nèti sasala. 15 Pamalaa ja'a.
Ja'a ke'a boe ngaa ka dhu ja'a tao. Te ja'a
tao boe madhutu ngaa dhu ja'a neo tao. Te
ngaa ja'a tao madhutu ngaa dhu ja'a d'èi
boe tao.✡ 16 Ladhe ja'a tao ngaa dhu ja'a neo
boe tao, ja'a mangaku, na, Atora Lamatua
ne lèke. 17 De ja'a boe ka dhu uri ngi'u ja'a.
Te bhabhelu dhu muri ètu d'ara ja'a ka dhu
uli ja'a!

18 Ja'a ke'a le, na, abhu boe j'ara dhu be'a
muri ètu d'ara ja'a. Te ja'a ne dhèu rai-haha
dhu d'ara karehe. D'èi do d'èi boe, ja'a bisa
boe pakaseti iisi sèna ka tao dhu lèke. Ja'a
d'èi tao dhu be'a, te ngaa j'aj'i boe! 19 Te ja'a
d'èi tao dhu be'a, te ngaa j'aj'i boe tao. Aa
ko'o boe tao dhu bhelu, te ngaa cèku tao!
20 De ladhe ja'a ad'u-ue ngaa dhu ko'o boe
tao, èèna mai boe nèti ja'a mesa ku, te ngaa
lula sasala dhu muri ètu d'ara ja'a.

21 Ne'e ne j'aj'i mi tate'a èci, sèmi ne'e
ka: masi ka ja'a neo tao dhu be'a, te ngaa
abhu bhabhelu dhu palab'a ètu d'ara ja'a.
22 Aa te ngaa madhutu iia-iia ètu d'ara ja'a
karej'e titu kèna, ladhe ja'a pangee Atora

✡ 7:7 Kalua nèti Masir 20:17, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:21 ✡ 7:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:13 ✡ 7:15 Galati 5:17

Lamatua. [23] Te ngaa nuka sèmi abhu koasa
ètu d'ara ja'a dhu pa'ele iie ja'a. Te ja'a neo
tao dhu be'a, te ngaa j'aj'i boe. Èèna nuka
sèmi koasa bhabhelu ètu d'ara ja'a dhu kèpe
nare ja'a, ho laka-seti madhutu ne. [24] Ira ii,
kasian, ee! Ja'a ne dhèu j'èra! Dhèu cee ka
dhu bisa patabuli ja'a nèti koasa bhabhelu
dhu muri ètu d'ara ja'a ne, dhu tao Lamatua
mad'enge dènge ja'a?
[25] Te ngaa malo-malo ka! Ama Lamatua
unu Na ka dhu bhoke j'ara ho patabuli
eele ja'a! Ja'a manèngi makasi ae-ae mi
Lamatua, lula Kètu èdhi Yesus Kristus bisa
hia mamuri mi ja'a! De ladhe ja'a ma-
muri maena dhoka mi ngi'u ja'a di, na, ja'a
j'èra. Masi ka ja'a neo tao madhutu Atora
Lamatua, te ngaa abhu koasa bhabhelu ètu
d'ara ja'a, dadugu ja'a, sèna ka tao taruu
dhoka bhabhelu-katub'a di.

8

Èdhi bisa mamuri mola, ladhe pa'èki dènge Roh Lamatua

[1] De Ama Lamatua huku boe dhèu dhu
pa'èki dènge Yesus Kristus! [2] Te abhu dua lii
tate'a dhu lèke: ka èci peka na, ladhe èdhi
pa'èki dènge Yesus Kristus, Roh Lamatua
hia koasa mi èdhi ho bisa mamuri mola. Ka
dua peka na, abhu bhabhelu ètu d'ara èdhi
dhu kakèj'i èdhi ho tao sala. Aa ladhe èdhi
tao sala, Ama Lamatua mad'enge dènge
èdhi. Aa ladhe èdhi abhu Roh Lamatua, Na
patalale èdhi nèti koasa sasala.
[3] Masi ka èdhi tao madhutu atora Musa,
èèna bisa boe patabuli èdhi nèti koasa
sasala, lula èdhi se dhoka dhèu rai-haha
biasa di dhu tao bhabhelu katub'a taruu.
Te ngaa Lamatua ka dhu bhoke j'ara. Te
Nèngu pua Ana Mone mesa Na mai, sèna
ka j'aj'i dhèu rai-haha biasa, sama sèmi
èdhi kahèi. Masi ka èdhi dhèu rai-haha
biasa tao rupa-rupa sasala, te ngaa Yesus
mesa-mesa Na dhu tao nèdhi boe sasala
ngaa-ngaa. Ngaa hari, Nèngu j'aj'i korban,
ho saku eele sasala-sasigo dhèu. [4] Ama
Lamatua hia Kristus mai, sèna ka Na madhe,
ho hud'i laa èdhi bisa tao j'ara aa'i-aa'i dhu
lèke, madhutu Atora Lamatua. Ka limuri
ne, èdhi tao j'ara-j'ara dhu mola madhutu
dad'èi Roh Lamatua, aa tao heka madhutu
dad'èi d'ara unu ti.
[5] Dhèu dhu mamuri madhutu dad'èi d'ara
unu ra, tao sèmi èèna lula ra pangee
dhoka j'ara bhabhelu di. Te ngaa dhèu
dhu mamuri madhutu dad'èi Roh Lamatua,
rèngu dhoka pangee j'ara-j'ara dhu pakare-
j'e d'ara Roh Lamatua di. [6] Dhèu dhu
soro tèke bhabhelu ator ngangee na, sama
sèmi dhèu dhu nanene boe Roh Lamatua,
nuka sèmi d'ara nèngu aad'o heka dènge
Lamatua. Te ngaa dhèu dhu soro tèke Roh
Lamatua ator ngangee na, mamuri na mola,
aa d'ara na mera-milu.
[7] Dad'èi èdhi dhèu rai-haha ne, palab'a
bia dènge dad'èi Lamatua. Hèia èdhi to'o
boe pahaha iisi ho nanene Lamatua, lula
èdhi mesa ti bisa boe. [8] Te dhèu dhu soro
tèke dad'èi ra ator rèngu, d'èi do d'èi boe,
èèna bisa boe pakarej'e d'ara Lamatua.
[9] Te ngaa miu se, dhèu dhu mamuri bhelu
heka, madhutu dad'èi d'ara mi. Te ladhe
abhu Roh Lamatua dhu mamuri ètu d'ara
miu, miu tao j'ara-j'ara dhu pakarej'e d'ara
Nèngu. (Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu Roh
Kristus pea boe ètu d'ara na, nèngu j'aj'i
boe dhèu unu Lamatua.) [10] Ngi'u aae miu
bèli-camèd'a madhe, lula sasala dhu miu
tao uru sèra. Te ngaa, lula limuri ne Kristus
mamuri ètu d'ara miu, roh miu mamuri
taruu, lula Ama Lamatua cap le miu dhèu
d'ara mola, hèia miu pabe'a hari le dènge
Ne. [11] Te Ama Lamatua ka dhu pamamuri
hari Yesus Kristus nèti mamadhe Na. De
masi ka èdhi madhe, te ngaa ladhe Roh
Lamatua dhu mamuri ètu d'ara èdhi, pe
Nèngu pamamuri hari èdhi kahèi. Sasoa na,
Na pamamuri èdhi sama sèmi Na pamamuri
hari Kristus.✡

Roh Lamatua peka na, èdhi j'aj'i ana-ana Ama Lamatua

[12] De sèmi ne'e a'ari aa'i-aa'i! Èdhi dhu
dènge kèlu-g'ètu. Mage nèti kèlu-g'ètu
ne, ho mamuri èdhi madhutu dad'èi dhèu
rai-haha di, te ngaa èdhi hud'i mamuri
madhutu dad'èi Ama Lamatua. [13] Te ladhe
èdhi mamuri madhutu dhoka bhabhelu ètu
d'ara èdhi di, tatu Lamatua soro kabodho
mi èdhi, aa èdhi pasae tare huku madhe!
Te ngaa ladhe èdhi soro tèke Roh Lamatua
palaho koasa sasala ètu d'ara èdhi, èèna na
èdhi heka bisa mamuri dhu mola kèna.
[14] Dhèu dhu nanene Roh Lamatua, sèna ka
Na ator si, na, dhèu se'e ka dhu j'aj'i ana-
ana Ama Lamatua. [15] Ladhe èdhi soro tèke
Roh Lamatua ator èdhi, Na tao boe èdhi
sèmi ènu dhu mamuri dhoka dènge d'ara

✡ 8:11 1 Korintus 3:16

madha'u di. Uru èèna, èdhi mamuri sèmi
èèna ka. Te ngaa, lula èdhi sèmi tare le Roh
Lamatua ho uri èdhi, èdhi te'a le, na, èdhi
j'aj'i le ana-ana Ama Lamatua. Nèti èèna ka,
Nèngu d'èi tadèngi, ladhe èdhi paroa Ne,
"Ama Pasue!"✡
16 D'ara èdhi unu ti ka dhu peka na, èdhi
j'aj'i ana-ana Lamatua. Aa Roh Lamatua
kahèi peka sèmi èèna. 17 Ladhe èdhi j'a-
j'i ana-ana Lamatua, èèna sasoa na, bèli-
camèd'a èdhi sèmi tare pusaka Na, lula
Nèngu j'aj'i Ama èdhi. Aa ladhe Ama hia
pusaka mi Ana Na Kristus, èdhi kahèi sèmi
palere-lere dènge Ne. Te ngaa abhu ca j'ara
era: èdhi hud'i abhu ku j'aj'èra, sama sèmi
Kristus kahèi dhu abhu le j'aj'èra, sèna ka
bèli-camèd'a Lamatua ded'e èdhi padedha-
dedha, nuka sèmi Nèngu ded'e padedha-
dedha le Kristus.✡

Bèli-camèd'a Lamatua ded'e èdhi padedha-dedha

18 Te ngaa madhutu a'abhu ja'a, j'aj'èra
dhu èdhi pasae ne'e ne, kab'ua na aad'o,
ladhe pasoro dènge dadedha dhu Lamatua
neo pad'elo mi èdhi. 19 Madhutu iia-iia
na, aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua paj'aj'i ètu
dedha-liru dènge rai-haha, dhu mate tatae
neo rèdhi Na pad'elo ana-ana Na sèra, nuka
cee! Te Na neo pad'elo dènge ra, dènge
d'ara karej'e-karae. 20 Te Ama Lamatua
paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha, aa dènge
isi ra aa'i-aa'i, sèna ka tao madhutu dad'èi
Na. Te ngaa ra madhutu boe, lula boe dad'èi
rèngu, te ngaa nèti dad'èi Lamatua, te Na
huku si sèna ka pa'ele iie si. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa abhu era maena era.✡ 21 Te
limuri ne aa'i-aa'i dhu Lamatua paj'aj'i sèra
ele iie, aa abhu boe j'ara kalua. Te ngaa èèna
na, Lamatua neo patabuli si, sèna ka ra ele
iie heka, te ngaa rèngu bisa j'aj'i kapai titu
kèna madhutu dad'èi Na. Lamatua kahèi
neo ded'e padedha-dedha ana-ana Na, ho
patabuli rèngu nèti dhu ele iie sèra.
22 Te èdhi te'a le, na, abhu j'aj'èra ae ètu
rai-haha ne. Karèi nèti uru ka d'ai doe ne'e,
aa'i-aa'i dhu Lamatua paj'aj'i sèra, taraa
pèd'a, dhu ra tatae ho Lamatua tao aa'i-aa'i
j'aj'i hiu. Èèna nuka sèmi bhèni dhu taraa
kabake pèd'a neo nara iisi. 23 Mesa boe rai-
haha di dhu tatae, te ngaa èdhi kahèi mate
sèmi èèna. Masi ka Lamatua hia uru le Roh
Na mi èdhi, èdhi taraa d'ara pèd'a kahèi.
Te èdhi dhu tatae mate Ama Lamatua ded'e
nare èdhi j'aj'i ana-ana dhu mola, dènge
patabuli ngi'u èdhi aa'i-aa'i nèti dhu ele
iie.✡
24 Lod'o Lamatua hia èdhi mamuri, Na
peka kahèi, bèli-camèd'a Na tao sèmi ngaa.
Te ngaa limuri ne, èdhi dhu tatae era lula
dhae j'aj'i mèka. Ladhe èdhi tèdhi ka j'ara
èci dhu j'aj'i le, èdhi pamata heka neo tèdhi
j'ara èèna. Te dhèu parluu heka mate, sèna
ka rèdhi j'ara dhu j'aj'i le, sina ma? 25 Te
ngaa ladhe èdhi dhu tatae ho neo tèdhi ca
j'ara dhu dhae j'aj'i mèka, èdhi pa'èra d'ara
taruu.
26 Sèmi èèna kahèi, lod'o èdhi mate tae-
tae èèna, Roh Lamatua ka dhu soru-bara
èdhi, lula èdhi se dhu roe-bhilu, aa te'a boe
sabaj'a dhu lèke. Te ngaa Roh Lamatua unu
Na ka dhu sabaj'a gati èdhi, masi ka te'a
dhoka taraa di, aa te'a boe sabaj'a peka lii
ngaa. 27 Ama Lamatua mesa Na ka dhu ne'a
aa'i mèu-mèu, dhu èdhi neo peka nèti d'ara
èdhi. Nèngu ne'a ngangee Roh Na kahèi.
Nèti èèna ka, Nèngu ne'a aa'i j'ara-j'ara dhu
Roh Na neo peka ho soru-bara èdhi. Te
ngangee Roh Lamatua, èci èèna ka dènge
ngangee Ama Lamatua mesa Na. Aa Roh Na
dhu sabaj'a mi Ama Lamatua, manèngi sèna
ka Lamatua soru-bara dhèu parcaya sèra.
Te Roh ne sabaj'a madhutu dad'èi Lamatua.
28 De limuri ne èdhi te'a le sèmi ne'e:
Ama Lamatua tao aa'i-aa'i j'aj'i mi be'a hia
dhèu dhu sue Nèngu. Te karèi nèti uru ka,
Lamatua dhu ator nare le j'ara tasamia dhu
Na neo tao hia mi rèngu. Aa Na paroa le
rèngu, peka na, "Mai ka! Mai j'aj'i dhèu unu
Ja'a!" 29 Lula uru-uru sèra, Na tadhe le rèngu
aa hag'e nare si, sèna ka j'aj'i ca ropa dènge
Ana Na, nuka Kristus. Te Kristus ka dhu Ana
uuru, aa dhu leo sèra j'aj'i mi ari Na. 30 Dhèu
dhu Lamatua tadhe karèi nèti uru sèra, Na
paroa nare le, sèna ka j'aj'i dhèu unu Na.
Aa rèngu kahèi, dhu uru èèna dhèu sala, Na
tao si j'aj'i dhèu mola, sèna ka pabe'a hari
dènge Ne. Aa Na ded'e si padedha-dedha.

Ama Lamatua sue èdhi titu kèna

31 De èdhi peka ngaa hari nèti j'ara se
aa'i-aa'i ra? Ama Lamatua dhu bhiri nare
èdhi. Aa ladhe sèmi èèna, dhèu cee dhu bisa
lab'a hari èdhi? Abhu boe, sina ma? 32 Ama

✡ 8:15 Markus 14:36, Galati 4:6 ✡ 8:17 Galati 4:5-7 ✡ 8:20 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:17-19 ✡ 8:23 2 Korintus 5:2-4

Lamatua taha boe Ana Na. Te ngaa soro Ana
Na ho madhe j'aj'i korban, sèna ka soru-
bara èdhi aa'i-aa'i ti. Lula Ama Lamatua
taha boe Ana Na, èdhi bisa te'a, na, bèli-
camèd'a Na hia iia èdhi j'ara aa'i-aa'i dhu
be'a. Lèke, si?
33 Ele boe miu pangee, na, abhu dhèu
dhu bisa pèci sasala asa dhèu dhu Lamatua
hag'e nare sèra? Te ngaa aad'o, si? Te
Lamatua mesa Na ka dhu cap èdhi j'aj'i
dhèu mola dhu dènge heka sasala, ho èdhi
pabe'a hari dènge Ne.
34 Ele boe miu pangee, na, abhu dhèu era
dhu peka na, hud'i Lamatua huku ku dhèu
dhu Na hag'e nare sèra. Te ngaa bisa boe!
Te Yesus Kristus dhu madhe le. Risi-risi
hari, Lamatua ka dhu pamamuri hari Ne
nèti mamadhe Na. Hèia Lamatua ded'e Ne,
sèna ka pamadhèdi Ne ètu era dhu kab'ua
risi re baboa g'ana Na. Aa ètu èèna, Nèngu
loe boe sabaj'a hia èdhi.
35 Ele boe miu pangee, na, abhu dhèu
do, j'ara dhu leo, dhu bisa tao Kristus
sue heka èdhi, do? Bisa boe! Masi ka
èdhi paraga dènge lii langu do, sasusa
do, manganga-mad'èu do, unu boe mèdha-
papake do, mamadhe-mamopo do, dhèu
neo pamadhe do, te ngaa Kristus sue èdhi
taruu. Abhu boe èci sa dhu bisa pacèri èdhi
nèti sasue Kristus. 36 Ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci Lamatua suri tèke, peka na,
"Dhèu loe boe tenge j'ara neo pamadhe
èdhi,
lula èdhi j'aj'i dhèu unu Lamatua.
Rèngu tao èdhi,
nuka sèmi kalèbho dhu ra neo roro."✡
37 De masi ka èdhi paraga dènge sasusa
sèmi ngaa èèna ka, te ngaa èdhi segi le, lula
Kristus sue èdhi titu kèna!
38 Ja'a ke'a mèu le, na, abhu boe j'ara
èci sa dhu bisa hag'e eele sasue Lamatua
nèti dedha èdhi. Masi ka èdhi mamuri
do, èdhi madhe do, abhu ana pajuu nèti
sorga do, dhu rèd'u paredha do, abhu koasa
do, lii langu dhu j'aj'i limuri do, dhu j'a-
j'i bèli-camèd'a do, 39 koasa ètu dedha-liru
do, koasa ètu rai-haha do, mèdha leo dhu
Lamatua tao nare le — abhu boe èci sa dhu
bisa pacèri èdhi nèti Ama Lamatua, dhu kai
Ne, sèna ka sue ia ka èdhi! Lula èdhi dhu
pa'èki le dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus,
dhu Lamatua pua mai.

9

Ama Lamatua hag'e nare dhèu Isra'el sèra

1 Èdhi dhu pa'èki dènge Kristus, padhai lii
dhu lèke. De ja'a monya boe miu. D'ara iiki
ja'a kahèi, peka na, Roh Lamatua dhu ator
d'ara ja'a. 2-3 Ja'a peka sèmi ne'e ka: d'ara
ja'a susa. Ja'a rasa bia, lula ja'a ngee kèdhi
dhèu-dhèu ja'a mesa ku. Te ja'a neo sèna ka
dhèu ja'a, dhèu Yahudi* sèra, pa'èki dènge
Kristus kahèi, te ngaa ae dhu parcaya boe
Nèngu. Ladhe sèmi ja'a dhu bisa bhoke j'ara
hia rèngu, ja'a sadia manèngi ho Lamatua
huku ja'a, sèna ka gati si. Aa ja'a sadia
manèngi kahèi, sèna ka Lamatua hag'e eele
ja'a nèti Kristus, ho rèngu bisa pa'èki dènge
Ne. 4 Aa te ngaa, rèngu se dhèu Isra'el,
nuka bangsa èci dhu kalua hua iia titu kèna.
Lamatua dhu ded'e le rèngu se, j'aj'i ana-
ana Na karèi nèti katanga rai ka. Na pad'elo
dadedha Na mi rèngu. Na pa'èki dènge ra
rupa-rupa lii pajaji. Na pangèd'u si Atora
Na. Rèngu ka dhu re'a mèu pahaha iisi mi
Lamatua, aa sab'a hia Ne. Lamatua dhu
pamoa le, neo pad'elo d'ara hua iia Na mi
rèngu.✡ 5 Dhèu Yahudi j'aj'aj'i ra nèti bèi-
baki ji'i, nuka: Abraham, Isak dènge Yakob
(dhèu rare ngara 'Isra'el' nèti Yakob). Aa
Kristus, dhu Lamatua pajaji mema karèi
nèti uru-uru ka ho pua mai èèna, j'aj'aj'i
Na nèti bèi-baki ji'i dhèu Yahudi kahèi.
Kristus ne'e ka, Ama Lamatua kahèi dhu
nèd'u paredha mi aa'i-aa'i se. De lèke, ladhe
dhèu ded'e koa-kio hia Ne toke d'ai mia-
mia. Lèke tare'a!✡
6 Masi ka abhu dhèu Isra'el ae ka dhu
sèmi mèka Kristus, te ngaa dhèu bisa boe
peka, na, lii pajaji Lamatua èèna j'aj'i boe.
Baku ngee, na, dhèu aa'i-aa'i dhu j'aj'i nèti
bèi-baki Isra'el sèra, j'aj'i bangsa Isra'el dhu
Ama Lamatua hag'e nare ho j'aj'i dhèu unu
Na. 7 Nuka sèmi, dhèu ae-ae j'aj'aj'i ra nèti
bèi-baki ji'i, Abraham. Te ngaa rèngu aa'i-
aa'i j'aj'i boe ana-èpu d'èlu Abraham dhu
Ama Lamatua hag'e nare. Te Lamatua dhu
peka le dènge Abraham, aku Nèngu na,

✡ 8:36 Lii Sod'a Koa-Kio 44:23 * 9:2-3 Dhèu *Yahudi*, èci èèna ka dènge bangsa Isra'el, nuka dhèu Yahudi dhu pea ètu rai Isra'el; aa dhu ètu era-era leo kahèi. Te ngaa suku *Yahuda* sama boe dènge suku Yahudi. Te suku Yahuda, nuka èci nèti canguru dua suku Isra'el. ✡ 9:4 Kalua nèti Masir 4:21, 14:22 ✡ 9:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 32:22-32 ✡ 9:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 21:12

"Ana-èpu èu dhu Ja'a tadhe, dhoka rèngu
dhu j'aj'i nèti ana mu Isak di."✡
8 Sasoa na, karèi nèti uru d'ai sange ne'e,
ana-èpu aa'i-aa'i boe nèti baki ji'i Abraham,
dhu j'aj'i ana-ana Ama Lamatua. Dhodhoka
ana-èpu dhu j'aj'i nèti lii pajaji Lamatua
dènge Abraham di, dhu Lamatua tadhe.
Rèngu ka di dhu j'aj'i ana-ana Lamatua dhu
lèke. 9 Te Lamatua pa'èki lii pajaji dènge
Abraham, peka na, "Pe d'ai tèu mai nèi, Ja'a
lèpa hari mai. Lod'o èèna dhèu èmu èu Sara
nara iisi le ana mone ca dhèu."✡
10 Mesa boe èèna di. Te Isak dènge dhèu
èmu na Ribka, nara iisi ana kajari dua.
11-12 Lod'o Ribka nara iisi mèka ana na si,
rèngu se dhae tao mèka j'ara dhu mola,
do dhu bhelu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa
Lamatua peka uuru le dènge Ribka lula-nèti
ana kajari dhu kalua uuru, peka na, "Bèli-
camèd'a a'a ne sab'a hia ari na." Lamatua
peka sèmi èèna ho pad'elo, na, ladhe Nèngu
hag'e nare le dhèu èci, Nèngu dhu ne'a le,
neo pake dhèu ne sèna ka tao tasa mera
mia. Hèia Lamatua pili ari na, j'aj'i dhèu
unu Na. Lamatua parluu heka pamata, ho
laladhe ari ne neo tao ngaa, lula Lamatua
dhu ne'a mema le.✡ 13 Te Lamatua dhu
peka le ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Na, aku
Nèngu na,
"Ja'a pili kore le Yakob,
te ngaa Ja'a tule eele Esau."✡
14 De èdhi peka tasamia? Ele boe cahag'e
peka na, "Lamatua pama'ète lii langu, bia
cabèka, do?" Bisa boe! 15 Te uru èèna, Ama
Lamatua dhu peka le dènge Musa, na,
"Ladhe abhu dhèu dhu paraga dènge
sasusa,
Ja'a ka dhu pili neo pad'elo rasa kasia
mi cee, aa Ja'a ka dhu pili neo bhoke
d'ara Ja'a mi dhèu dhu Ja'a paj'uj'u
unu Ku."✡
16 De dhèu ne'e rasa boe d'ara taleo
Lamatua, lula dad'èi nèngu unu na, do, lula
tatao unu na. Te ngaa lula Lamatua mesa
Na ka dhu neo pad'elo d'ara taleo Na mi
dhèu ne'e. 17 Te ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci,
Lamatua padhai lii dènge dhèu aae Masir,
peka na, "Ja'a ded'e kore èu j'aj'i dhèu aae,
lula Ja'a neo pake èu ho pad'elo koasa Ja'a
mi dhèu ae-ae. Dènge sèmi èèna, dhèu
dhu pale-lème rai-haha ne, bisa koa-kio
kolongara Ja'a."✡
18 De ladhe Lamatua neo pad'elo rasa
kasia Na mi dhèu èci, na, Nèngu tao. Aa
ladhe Na neo tao d'ara ca dhèu adhu sèmi
hadhu, na, Nèngu tao sèmi èèna kahèi.✡

Lamatua bisa pad'elo rasa kasia Na, te ngaa Na sèmi nare boe bhabhelu

19 Ladhe sèmi abhu dhèu dhu sisu ja'a,
peka na, "Kèri sèmi èèna, ladhe Lamatua
neo ad'u j'ara èci, cee ka dhu bisa lab'a Ne?
Aad'o, sina ma? De nga tao ka Nèngu neo
pèci sasala mi dedha èdhi? Èèna adil boe!"
20 Ladhe abhu dhu pangee sèmi èèna, ja'a
dhaa sèmi ne'e ka: "Èu pangee na, èu ne
cee?! Èu neo padhai lii lab'a Lamatua, do?"
Baku sèmi èèna! Te ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci, abhu dhu suri, peka na, "Ladhe dhèu
tao mèdha èci, abhu ètu mia mèdha ne
karèi hari dhèu dhu tao ne peka na, 'Nga tao
ka èu tao ja'a sèmi ne'e!?'"✡ 21 Nuka sèmi
dhèu tao èru rai. Nèti rai mea ca kahore,
nèngu dènge hak tao g'ala dhu kale'e cue,
sèna ka dhèu koa ne. Dhèu ne dènge hak
kahèi, pake rai mea ca kahore ne tao era
kaboko maruru èci, madhutu dad'èi na.
22 Sèmi èèna kahèi dènge Ama Lamatua.
Nèngu dènge hak ho tao madhutu dad'èi
Na. Nèngu neo pad'elo mi dhèu aa'i-aa'i,
na, Nèngu nasa, aa tule eele bhabhelu-
katub'a dhu dhèu tao. Nèngu neo ho dhèu
re'a kahèi, na, Nèngu unu koasa ae-ae.
Sèna ka dhèu bisa re'a, Nèngu taha d'ara
dènge dhèu dhu tao rupa-rupa bhabhelu-
katub'a. Te ngaa mi dhèu bhelu-katub'a,
dhoka mate lod'o di, ho ra ele iie aa'i.
23 Lamatua ad'u-ue j'ara ne, ho paj'uj'u mi
dhèu ae, na, Nèngu neo pad'elo rasa kasia
Na mi dhèu cahag'e. Rèngu se'e ka dhu
Na hag'e nare mema le, sèna ka ded'e si
padedha-dedha. Aa Na neo sèna ka dhèu
re'a, na, Nèngu mesa Na ka dhu dedha risi
aa'i. 24 Te èdhi se dhu Na pili nare le, ho j'aj'i
dhèu unu Na. Èdhi se, cahag'e nèti dhèu
Yahudi, aa cahag'e hari nèti dhèu leo rai
kara. 25 Uru èèna, Lamatua pake dhèu nèti
lii padhai Na, ngara na Hosea, ho suri dhèu
leo rai kara sèra, peka na,
"Abhu dhèu dhu uru èèna, unu boe Ja'a,
te ngaa Ja'a neo paroa kore si, na,

✡ 9:9 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:10 ✡ 9:11-12 Lii Lolo dhu Uru Tèka 25:23 ✡ 9:13 Meliaki 1:2-3 ✡ 9:15 Kalua nèti Masir 33:19 ✡ 9:17 Kalua nèti Masir 9:16 ✡ 9:18 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 7:7-9 ✡ 9:20 Yesaya 29:16, 45:9

'Miu se, dhèu Ja'a.'
Aa abhu suku dhu uru èèna, Ja'a sue boe,
te ngaa Ja'a neo paroa kore si, na,
'Miu se, suku dhu Ja'a sue.'"✡
[26] Hosea suri kahèi, na,
"Ètu èèna,
ètu era dhu Lamatua peka dènge si, na,
'Miu se, j'aj'i boe dhèu Ja'a!'
Pe Lamatua dhu Mamuri èèna, neo peka dènge si, aku Nèngu na,
'Limuri ne, miu j'aj'i le ana-ana Ja'a!'"✡
Na peka sèmi èèna, lula Na kasia mi dhèu Yahudi boe sèra.
[27] Dhèu nèti lii padhai Lamatua èci hari, nuka Yesaya, peka nèdhi le lula-nèti suku Isra'el, na,
"Masi ka dhèu Isra'el ca nau-ca nadha,
nuka sèmi salae dhasi,
te ngaa bèli-camèd'a Ama Lamatua patabuli rèngu nèti koasa sasala-sasigo ra,
dhoka dhèu ciki di.
[28] Te èèna d'ai lod'o na,
ho Ama Lamatua pama'ète lii langu nèti dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne,
sama sèmi dhu Na peka mema le.
Te ngaa Na pamata heka,
te Na pamèci nare lai-lai!"✡
[29] Lod'o uru èèna, Yesaya peka le lula-nèti dhèu Yahudi sèra, aku nèngu na,
"Èdhi oto,
lula Ama Lamatua dhu Koasa Risi Aa'i èèna,
soro tèke sèna ka ana-èpu èdhi cahag'e abhu sod'a.
Te ladhe aad'o sèmi èèna,
na, èdhi se aad'o heka le,
nuka sèmi dhèu kota Sodom dènge kota Gomora sèra."✡

Lii Lolo Be'a hia suku Isra'el dhu ro'o boe nanene Lamatua

[30] De èdhi neo peka ngaa? Èdhi neo peka, na, "Dhèu dhu Yahudi boe sèra mai nèti mia-mia. Uru èèna rèngu tenge boe j'ara ho pabe'a rèngu dènge Lamatua. Te ngaa limuri ne, ra pabe'a le dènge Ne, lula parcaya Yesus Kristus. [31] Te ngaa dhèu Isra'el sèra, neo ae le tenge j'ara sèna ka tao madhutu atora Musa, ho pabe'a rèngu dènge Lamatua, te ngaa j'aj'i boe."

[32-33] Nga tao ka rèngu bisa boe pabe'a dènge Lamatua? Lula rèngu dhodhoka neo tao madhutu atora di, sèna ka Na sèmi nare si nuka sèmi dhèu dhu d'ara mola, te ngaa rèngu parcaya boe Yesus Kristus. Hèia rèngu oe sèmi kadhunu sa, lèke "hadhu kadhunu" cue. Ne'e ne ka naneo nèti Sasuri Mola-Mèci Lamatua, dhu peka na,
"Ladhe ku sa ne'e!
Te Ja'a pamadhèdi le ca Dhèu
ètu ledhe Sion, nuka kota Yerusalem.
Dhèu ne nuka sèmi hadhu cue,
dhu dhèu kadhunu lèke Ne.
Te ngaa cee dhu parcaya Ne,
nèngu parluu boe makae."
Hadhu ne, nuka Yesus. Te ngaa dhèu Isra'el tule eele Ne. Èèna na sama sèmi rèngu kadhunu, ka bèbha lula hadhu deo na.✡

10

[1] A'ari aa'i-aa'i! Ja'a neo dhèu Isra'el abhu ngaa? Ja'a sabaj'a ho hud'i laa Lamatua patalale rèngu nèti koasa sasala-sasigo ra. Ladhe j'aj'i ka sèmi èèna, d'ara ja'a heka karej'e kèna!

[2] Ja'a bisa peka j'ara-j'ara nèti tatao dhèu se'e: rèngu se maj'èni neo madhutu Ama Lamatua. Masi ka ra maj'èni sèmi èèna, te ngaa re'a mèu boe j'ara dhu lèke. [3] Lula rèngu re'a boe j'ara mamuri dhu mola, dhu bisa pabe'a dhèu dènge Lamatua, nèti èèna ka dhèu se bhoke j'ara unu ra, ho neo sèku pabe'a dènge Lamatua. Dènge sèmi èèna, rèngu ro'o boe nanene Ne.

[4] Ladhe dhèu madhutu dhoka atora di, sèna ka Lamatua sèmi nare si, na, èèna d'ai mèka. Nèti èèna ka, Kristus pamèci nare aa'i mèu-mèu le, sèna ka èdhi bisa pabe'a dènge Lamatua. Ka limuri ne dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Kristus bisa pabe'a dènge Ama Lamatua.

Lamatua neo patabuli dhèu aa'i-aa'i nèti koasa sasala-sasigo ra

[5] Uru èèna, Musa pad'elo le j'ara ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci, sèna ka dhèu bisa pabe'a dènge Ama Lamatua, sad'i ra tao madhutu aa'i mèu-mèu Atora Lamatua. Nèngu suri, peka na, "Dhèu cee dhu tao madhutu aa'i

✡ 9:25 Hosea 2:23 ✡ 9:26 Hosea 1:10 ✡ 9:28 Yesaya 10:22-23 ✡ 9:29 Yesaya 1:9 ✡ 9:32-33 Yesaya 28:16 ✡ 10:5 Atora nèti Ama-ama Agama 18:5

Atora ne, bèli-camèd'a rèngu abhu mamuri
mola.”✡
6 Te ngaa Sasuri Mola-Mèci Lamatua
pad'elo j'ara leo, peka na, dhèu bisa pabe'a
dènge Ama Lamatua sad'i rèngu parcaya
Yesus Kristus. Dhu suri tèke, na, “Mage
karèi, peka na, ‘Cee ka dhu bisa ca'e asa
sorga?’” (Èèna, nuka sèmi dhèu neo ca'e
la'e peka dènge Kristus, na, èdhi dhèu rai-
haha d'èi ladhe Nèngu puru mai sèna ka
hia mamuri mi èdhi.) 7 Sasuri Mola-Mèci
suri kahèi, peka na, “Mage karèi, na ‘Cee
ka dhu neo puru la'e asa d'ara naraka, ètu
era dhèu madhe sèra?’” (Èèna, nuka sèmi
dhèu dhu puru la'e ho paca'e Kristus nèti
era mamadhe Na, sèna ka hia mamuri mi
èdhi.)
8 Baku sèmi èèna! Te ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci suri, na, “Lii moa nèti Lamatua
ètu katanga madha èu! Te lii moa èèna
abhu le ètu hèb'a dènge d'ara èu.” Lii moa
ne dhu èdhi peka-padhai dènge dhèu, peka
na, “Ladhe èu neo abhu mamuri, na, hud'i
parcaya ku Kristus!”✡ 9 Ladhe èu mangaku
dènge hèb'a mu, peka na, “Kristus èèna,
Kètu ja'a,” aa parcaya ètu d'ara èu, na, Ama
Lamatua pamamuri hari le Yesus Kristus
nèti mamadhe Na, ka Ama Lamatua patab-
uli èu nèti koasa sasala-sasigo èu. 10 Te ladhe
èu parcaya Kristus dènge d'ara kateme,
Ama Lamatua cap èu, peka na, èu dhèu
d'ara mola dhu pabe'a dènge Ne. Aa ladhe
èu mangaku dènge hèb'a mu, peka na,
Yesus j'aj'i Kètu èu, Ama Lamatua patabuli
èu nèti koasa sasala-sasigo èu kahèi. 11 Ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, dhu suri,
peka na, “Cee dhu parcaya Ama Lamatua,
bèli-camèd'a, na'e boe makae, lula Lamatua
neo tao j'aj'i aa'i mèu-mèu, ngaa dhu Na
peka nare le.”✡ 12 Dhèu Yahudi dènge dhèu
Yahudi boe, èci èèna ka. Beda boe. Abhu
dhoka Kètu èci di, aa Nèngu ka Kètu nèti
suku aa'i-aa'i. Nèngu neo pad'elo d'ara hua
iia Na ae-ae mi dhèu aa'i-aa'i dhu manèngi
bara nèti Nèngu. 13 Te ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci dhu suri, na, “Dhèu aa'i-aa'i dhu
manèngi Lamatua soru-bara si, pe Nèngu
patabuli si nèti koasa sasala-sasigo ra.”✡
14 Te ngaa tasamia dhèu bisa manèngi
bara nèti ca dhèu, ladhe rèngu dhae par-
caya mèka ne? Aa tasamia rèngu bisa
parcaya ne, ladhe rèngu dhae tadèngi mèka
j'ara mamuri dhèu ne? Tasamia rèngu bisa
tadèngi lula-nèti nèngu ne, ladhe abhu boe
dhèu dhu lole dènge ra? 15 Aa tasamia rèngu
bisa lole dènge dhèu, ladhe abhu boe dhu
pua-paleha si? Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci,
peka na, “Ladhe dhèu rèti mai Lii Lolo Be'a,
mamai dhèu se'e se be'a titu kèna!”✡
16 Te ngaa miu kahèi me'a, na, abhu dhèu
Isra'el cahag'e ro'o boe nanene Lii Lolo Be'a
Lamatua. Te Yesaya, ca dhèu dhu nèti lii
padhai Lamatua, suri peka na,
“Lamatua!
Dhèu se'e ro'o boe lèka lii moa
dhu rèngu tadèngi le nèti ji'i!”✡
17 De ladhe neo parcaya Ama Lamatua, na,
hud'i nanene uuru ku Lii Holo-Nori Na. Aa
neo me'a lii moa Na, hud'i tadèngi uuru ku
lula-nèti Kristus.
18 Ja'a karèi sèku, sèmi ne'e: ele boe miu
pangee, na, dhèu Isra'el sèra tadèngi rèdhi
mèka lula-nèti Kristus, do? Tatu ra tadèngi
le! Nuka sèmi dhèu dhu suri tèke ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci Lamatua, peka na,
“Dhèu rèti lii padhai Lamatua, dhu palolo
lula-nèti Lamatua ne
pale-palème le rai-haha;
Lii rèngu
d'ai aa'i le palème rai-haha toke d'ai
suu-suu rai.”✡
19 Ja'a neo karèi hari ca j'ara, “Dhèu Isra'el
sèra dhane rare mèka j'ara Ama Lamatua,
do?” Musa ka, dhèu uru j'ara dhu suri peka
na, Lamatua peka mi dhèu Isra'el sèmi ne'e:
“Ja'a neo tao j'ara èci
hia dhèu nèti suku leo sèra.
J'ara ne tao miu tèka d'ara.
Aa Ja'a neo tao j'ara èci,
hia dhèu dhu mi pangee na kahadhu
ènyu.
J'ara ne tao miu kadhi ngutu.”✡
20 Limuri hari, Yesaya suri dhu paled'a risi
lula-nèti dhèu Yahudi boe, dhu peka na,
“Abhu dhèu dhu uru èèna tenge boe Ja'a,
te ngaa rèngu paraga le dènge Ja'a.
Abhu dhèu dhu uru èèna manèngi boe ho
rèdhi Ja'a,
te ngaa Ja'a pad'elo iisi le mi rèngu.”✡

✡ 10:8 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 30:12-14 ✡ 10:11 Yesaya 28:16 ✡ 10:13 Yoel 2:32 ✡ 10:15 Yesaya 52:7 ✡ 10:16 Yesaya 53:1 ✡ 10:18 Lii Sod'a Koa-Kio 19:5 ✡ 10:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:21 ✡ 10:20 Yesaya 65:1

[21] Te ngaa, lula-nèti dhèu Isra'el sèra,
Lamatua peka le sèmi ne'e:
"Mèda-mèu, ai Ja'a dhu pakabhèle tèke,
sèna ka tatae mamai dhèu Isra'el asa Ja'a.
Te ngaa ro'o boe nanene Ja'a,
aa ra d'èi palab'a dènge Ja'a."✡

11

Ama Lamatua rasa kasia mi dhèu Isra'el sèra

[1] De ja'a neo karèi sèmi ne'e: ele boe miu pangee, na, "Lula dhèu Isra'el ro'o boe nanene Ama Lamatua, nèti èèna ka Na tule eele le si." Sèmi èèna ka, do? Aad'o! Te j'aj'aj'i ja'a nèti rèngu kahèi! Ja'a ne, nèti suku Benyamin. Ama Benyamin, nuka Yakob. Baki na, Isak, Ama Isak, ka Abraham, dhu j'aj'i bèi-baki nèti dhèu Isra'el aa'i-aa'i.✡ [2] Ama Lamatua tule eele nèdhi boe dhèu unu Na sèra. Rèngu se'e ka dhu Na tadhe karèi nèti uru-uru ka. Miu sanèd'e era, ngaa dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci lula-nèti Elia, si? Elia ka'uu-kamuki mi Lamatua lula-nèti dhèu Isra'el sèra, hèia na manèngi, sèna ka Lamatua huku si, [3] peka na,
"Ama! Dhèu se pamadhe dhèu rèti lii padhai,
dhu Ama pua mai.
Ra pa'ele iie le mei korban kahèi,
ètu era dhu dhèu tema pahaha iisi mi Ama.
Nèti dhèu rèti lii padhai Lamatua aa'i-aa'i,
ate dhoka ja'a mesa-mesa ku di dhu mamuri.
Te ngaa rèngu tenge j'ara,
ho neo pamadhe ja'a kahèi!"✡

[4] Te ngaa Lamatua dhaa, peka na: "Lii èu èèna, sala! Te dhèu dhu pahaha iisi mi Ja'a, abhu pidhu riho dhèu era. Rèngu se taha dènge èra, aa sogo-tagu boe Ba'al!"✡

[5-6] Sèmi èèna kahèi limuri ne. Te dhèu Yahudi aa'i-aa'i boe dhu soro kabodho mi Ama Lamatua. Abhu ciki nèti ji'i era dhu Lamatua pili nare, sèna ka hia mamuri, lula Na neo pad'elo d'ara hua iia Na mi ji'i, lula boe nèti tatao ji'i dhu be'a! Te ladhe Nèngu *hud'i* pili nare ku ji'i lula tatao ji'i dhu be'a, sasoa na, Nèngu bisa boe pama'ète sèna ka neo pad'elo, do pad'elo boe, d'ara hua iia Na mi ji'i. Ladhe sèmi èèna, peka iia ka, na, 'Nèngu pad'elo d'ara hua iia Na'.✡ [7] De lala'e na sèmi ne'e ka: dhèu Yahudi ae ka dhu tenge-tenge j'ara ho Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi rèngu, sèna ka rèngu bisa pabe'a kahèi dènge Lamatua. Te ngaa abhu boe, lula d'ara rèngu adhu sèmi hadhu, dènge ro'o boe nanene Lamatua. Te ngaa cahag'e nèti dhèu se abhu. Dhèu se'e ka dhu Lamatua hag'e nare si. [8] Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, dhu suri lula-nèti dhèu kètu hadhu sèra, peka na,
"Lamatua hia si,
musi madha dhu bisa boe ladhe rèdhi,
ro'a dhilu dhu bisa boe tadèngi,
aa kahadhu dhu bisa boe pangee.
De rèngu re'a mèu iia boe,
toke d'ai sange ne'e."✡

[9] Dhèu aae Daud suri le kahèi lula-nèti dhèu Yahudi se, ètu Sasuri Mola-Mèci, na,
"Hud'i laa ho ra tao pesta ètu mei unu ra.
Te tatao rèngu ne'e ka dhu j'aj'i sasii ho sii hari rèngu,
ka ra ngee na aa'i-aa'i se be'a le.
Aa nèti mèdha-panyau unu ra, ka dhu pasaleku rèngu.
[10] Hud'i laa sèna ka musi madha ra maroga,
ho rèdhi boe ngaa-ngaa!
Hud'i laa rèngu dui bia taruu,
sèna ka kabodho ra asa kabhuku!"✡

Lamatua neo hia mamuri mi dhèu Yahudi boe kahèi

[11] De ja'a neo karèi sèmi ne'e: Nga tao ka dhèu Yahudi sèra kadhunu? Ra bèbha le, do? Aad'o! Te ngaa, lula rèngu ro'o boe nanene Ama Lamatua, aa ro'o boe parcaya Kristus, ne'e ne ka dhu bhoke j'ara hia dhèu Yahudi boe, sèna ka ra bisa abhu mamuri, lula Lamatua patabuli si nèti sasala ra. Nèti tatao Lamatua sèmi èèna, Nèngu neo ho dhèu Yahudi sèra tèka d'ara, hèia ra lèpa hari ho madhutu Ne. [12] De dhu mola na kèna, peka na, dhèu Yahudi se sisu ngaa dhu lèke. Nèti èèna ka, dhèu leo nèti palème rai-haha ne bisa rasa kakee-mamènyi d'ara hua iia Lamatua. De dhèu Yahudi rugi kapai. Te ngaa èèna tao dhèu Yahudi boe sèra oto titu kèna. De nèbhu-nèbhu, ladhe dhèu Yahudi aa'i-aa'i

✡ 10:21 Yesaya 65:2 ✡ 11:1 Pilipi 3:5 ✡ 11:3 1 Dhèu Aae sèra 19:10, 14 ✡ 11:4 1 Dhèu Aae sèra 19:18 ✡ 11:5-6 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 7:7-8 ✡ 11:8 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 29:4, Yesaya 29:10 ✡ 11:10 Lii Sod'a Koa-Kio 69:23-24

ra pabe'a hari dènge Lamatua, èèna be'a risi
hari!
13 Ja'a neo peka j'ara èci dènge miu dhèu
Yahudi boe, sèmi ne'e: Lamatua pua ja'a
sèna ka, laku peka-padhai dènge miu, lula-
nèti Lii Lolo Be'a Na. Nèti èèna ka, ja'a
pa'èra ngi'u, sèna ka pakako sasab'a dhu
be'a aae ne. 14 Te ladhe ja'a pakako sasab'a
ne dènge be'a, ja'a sanao sèna ka dhèu
Yahudi unu ku tèka d'ara. Dènge j'ara sèmi
ne'e, ja'a bisa bara rèngu cahag'e sèna ka
abhu mamuri. 15 Ropa Lamatua tule eele
dhèu unu Na, lod'o èèna kahèi Lamatua
bhoke j'ara, sèna ka dhèu leo abhu j'ara ho
maso j'aj'i dhèu unu Lamatua. Te ngaa èle
èèna, ladhe sèmi rèngu padame hari dènge
Lamatua, èèna be'a risi. Te èèna sama sèmi
rèngu mamuri hari nèti mamadhe ra!
16 Nuka sèmi dhèu neo tao roti. Ladhe
nare tarigu ciki saraka mi Lamatua, èèna
na roti se j'aj'i mola-mèci unu Lamatua. Aa
ladhe dhèu hia amo aj'u èci, ho j'aj'i bua
sulung mi Lamatua, èèna na aj'u ca kapua
ne j'aj'i mola-mèci unu Lamatua kahèi.
17 Ja'a neo pakasame dhèu Yahudi dènge
aj'u saitun ca kapua dhu ra piara ètu d'ara
oka. Ama Lamatua dhu tutu eele le dadana
cahag'e nèti aj'u ne. Te ngaa miu dhu
Yahudi boe, nuka sèmi saitun j'ami. Hèia,
nèti dadana miu cahag'e, Lamatua pare
nare ka la'e patapa mi aj'u dhu ètu d'ara oka
deo na. Dènge j'ara ne, dadana nèti aj'u dhu
ètu li'u oka, sakid'o nare mamuri nèti aj'u
ètu d'ara oka deo na. Ne'e ne, èci èèna ka
dènge miu dhu Yahudi boe, dhu sèmi mere
d'ara hua iia Lamatua kahèi, dhu Na neo hia
mi dhèu unu Na, dhèu Yahudi sèra. 18 Te
ngaa baku pamud'e! De mage mi padedha
iisi, ho pangee na, miu dhu nèti li'u, be'a
risi nèti dadana dhu Lamatua tutu eele sèra!
Ladhe èu neo padedha iisi, mage èu bhèlu,
te, èu ne dhoka ca dadana di! Èu boe ka dhu
pa'èra kapua aj'u ne. Te amo ka dhu pa'èra
aj'u ne!
19 Ele boe èu neo peka, na, "Lamatua pare
eele dadana èci nèti aj'u dhu muri ètu d'ara
oka Na, sèna ka Na pakaj'èpe ja'a mi era
deo na, ho gati dadana deo na." 20 Mema
lèke. Te ngaa baku bhèlu, na, Lamatua tutu
eele dadana sèra, lula rèngu parcaya boe
Ne. Aa èu gati si, lula èu parcaya Nèngu.
De baku padedha iisi! Be'a risi loe aa baku
lela dedha! 21 Te dhèu Yahudi sèra nuka
sèmi dadana dhu muri mema, dhu cèu uru
tèka. Te ngaa Lamatua tèke eele boe si toke
panèbhu ètu èèna. De ladhe èu parcaya boe
taruu mi Lamatua, mage èu maena ho Na
soro tèke èu taruu ètu èèna!
22 De miu hud'i pangee pabe'a-be'a ku.
Ama Lamatua mema d'ara hua iia. Te ngaa
ne'a hia huku dhu bia kahèi. Pe Nèngu
huku dhèu dhu manahu le, dhu pabe'a heka
dènge Ne. Te ngaa mi miu dhèu Yahudi
boe, Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na, sad'i
miu pa'èki taruu dènge Ne, aa miu sèmi
mere babe'a Na. Te ngaa ladhe miu sèmi
mere boe j'ara sèmi èèna, Lamatua pare
eele kahèi miu nèti aj'u Na. 23 Sama sèmi
èèna kahèi dènge dhèu Yahudi sèra. Ladhe
ra ele-ho'a ka, ho mulai parcaya Kristus, pe
Lamatua tape hari rèngu mi aj'u uru èèna.
Te Nèngu dènge koasa ho bisa tao j'ara sèmi
èèna! 24 Te miu dhu dhèu Yahudi boe, nuka
sèmi dadana nèti aj'u saitun hui, dhu muri
tab'a ètu li'u oka. Te ngaa Lamatua hag'e
nare miu, ka pakaj'èpe laa mi aj'u saitun
dhu hua iia, dhu Na sèle ètu d'ara oka Na,
sèna ka hud'i laa aj'u hui èèna leko-leo, aa
aj'u ètu d'ara oka leko-leo. Te ladhe dhèu
Yahudi boe, bisa j'aj'i sèmi sèra, ngaa hari
dhèu Yahudi. Rèngu bisa risi eele hari,
ladhe Lamatua pakaj'èpe hari si mi laa aj'u
rèngu unu ra.

Bèli-camèd'a dhèu Yahudi pabe'a hari dènge Lamatua

25 A'ari ètu Roma! Miu hud'i me'a ku ngaa
dhu uru èèna j'aj'i mi rahasia. Te ladhe
miu me'a, miu mage pakapai iisi, dhu peka
na, miu d'èlu-mèu risi. Te j'ara na sèmi
ne'e: limuri ne d'ara dhèu Yahudi, adhu
sèmi hadhu, aa ro'o boe parcaya Kristus. Te
ngaa rèngu bisa boe sèmi èèna taruu. Te
ladhe dhèu Yahudi boe aa'i-aa'i dhu Ama
Lamatua pili nare si, parcaya le Kristus,
bèli-camèd'a dhèu Yahudi sèra parcaya Ne
kahèi. 26 De ladhe d'ai ka lod'o na, pe
Lamatua patalale dhèu Yahudi aa'i-aa'i nèti
koasa sasala-sasigo ra. J'ara ne'e j'aj'i, nuka
sèmi dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci, dhu peka na,

"Bèli-camèd'a Dhèu èci mai,
dhu patabuli èdhi nèti mamadhe-
mamopo.
Nèngu mai nèti ledhe Sion, nuka kota
Yerusalem.

Èèna na, Nèngu ka dhu tao ho ana-èpu
Yakob ele-ho'a.
Te rèngu mamuri pusi-pahae boe
Ja'a,
aa ra soro kabodho mi j'ara ma-
muri Ja'a dhu mola.✡
27 Ja'a neo saku eele sasala-sasigo ra.
Te Ja'a pa'èki le lii padhadha dènge
rèngu sèmi èèna ka."✡
28 Lod'o-lod'o dhèu Yahudi tadèngi Lii
Lolo Be'a Lamatua, ra tao iisi ra nuka sèmi
musu dhu palab'a dènge Ne. Dènge sèmi
ne'e ka, rèngu hia j'ara mi miu dhu Yahudi
boe! Masi ka sèmi èèna, te ngaa Lamatua
sue si era, lula Na sue bèi-baki ra, aa Na
hag'e nare si j'aj'i dhèu unu Na. 29 Te ladhe
Ama Lamatua hia le mèdha èci, Na nare
heka. Aa ladhe Na paroa nare le dhèu, peka
na, "Mai madhutu Ja'a! Mai asa d'ara ho
j'aj'i dhèu Ja'a!" Na babège eele heka si.
30 Uru èèna, miu dhèu Yahudi boe, mo'o
boe nanene Lamatua. Te ngaa limuri ne,
miu sèmi mere rasa kasia nèti Lamatua,
lula dhèu Yahudi ro'o boe nanene Ne.
31 De rèngu se'e ka dhu limuri ne ro'o
boe tao madhutu dad'èi Lamatua. Nèti
èèna ka, Lamatua neo pad'elo rasa kasia
Na mi miu era. Aa bèli-camèd'a Nèngu
neo pad'elo rasa kasia Na mi dedha rèngu
kahèi. 32 Limuri ne, Lamatua tao ai-hèb'a mi
dedha dhèu Yahudi, èci èèna ka dènge dhèu
Yahudi boe. Te aa'i-aa'i ra tao boe mad-
hutu dad'èi Na, nuka sèmi rèngu ètu d'ara
babèdho, aa re'a boe j'ara kalua. Lamatua
soro tèke si sèmi èèna, sèna ka Na bisa
pad'elo rasa kasia Na mi dhèu aa'i-aa'i ra.

Lamatua ne be'a seli eele!
33 Ama Lamatua d'èlu-mèu titu kèna!
Aa Na pake mamèu Na, sèna ka tao
j'ara hua iia.
Abhu boe ca dhèu sa dhu tadhe mèu Ne.
Abhu boe dhèu èci sa dhu ne'a mèu
j'ara-j'ara dhu Lamatua pama'ète lii
langu.
Abhu boe ca dhèu sa kahèi dhu ne'a
mèu,
nga tao ka Lamatua ad'u-ue j'ara
èci.✡
34 Abhu boe dhèu èci sa dhu ne'a mèu
ngangee Ama èdhi.
Abhu boe ca dhèu sa dhu bisa holo
Ne.✡
35 Abhu boe dhèu dhu bisa hia iia Lamatua
mèdha èci.
Abhu boe dhèu èci sa dhu bisa laka-
seti Lamatua sèna ka Na b'ala hari!✡
36 Te aa'i-aa'i kapua ra nèti Ama Lamatua!
Aa'i-aa'i j'aj'i, lula Nèngu ka!
Aa'i-aa'i dhu èdhi tao,
èdhi sab'a hia Ne.
Èdhi koa-kio Ne,
taa-taa toke d'ai mia-mia!
Lèke tare'a-re'a!✡

12

Ladhe èdhi pa'èki dènge Kristus, mamuri hiu èdhi j'aj'i sèmi ngaa sa?

1 A'ari dhu pasue! Ama Lamatua pad'elo
le d'ara hua iia Na mi èdhi. Nèti èèna
ka, ja'a manèngi sèna ka saraka mamuri
miu kateme mi Lamatua, sama sèmi kor-
ban dhu mamuri. J'ara sèmi ne'e ka dhu
pakarej'e d'ara Lamatua. Pa'èra ngi'u miu
ho madhutu dad'èi Na, aa mamuri mola, te
j'ara sèmi èèna ka dhu pad'elo sasue miu
aa pakab'ua Ne. Mema lèke, ladhe miu
pahaha iisi mi Nèngu sèmi èèna. 2 Baku
soro tèke ho dhèu rai-haha ne pua miu tao
sèmi ne'e, do sèmi èèna, do mamuri sèmi
ngaa sa, madhutu dad'èi d'ara ra. Baku
sad'i madhutu iia d'ara di, j'ara ngangee
ra, j'ara mamuri ra, do ad'a tatao ra. Te
ngaa dhu be'a risi eele, ladhe miu soro tèke
Lamatua ub'a ngangee miu j'aj'i hiu, sèna
ka miu laladhe aa'i-aa'i se, madhutu j'ara
hiu. Dènge j'ara ne'e, miu bisa me'a dad'èi
Lamatua mi dedha miu. Te dad'èi Lamatua
èèna, be'a, pamèci, dènge pakarej'e d'ara
Na.
3 Lula Lamatua pajuu le ja'a, aa pad'elo
d'ara hua iia Na mi ja'a, nèti èèna ka, ja'a
peka dènge miu sèmi ne'e ka: lee ngi'u
miu dènge j'ara dhu lèke! Baku padedha
ngi'u risi nèti dhu lèke. Baku pake j'ara
dhu dènge boe kolo-kapua. Dhèu èci-èci
hud'i tenge j'ara ho ne'a mèu a'èra dènge
karunya dhu Lamatua hia le mi nèngu, lula
na parcaya Kristus.
4 Tare pakasame dènge ngi'u dhèu. Ètu
ngi'u ne, abhu bagian-bagian, dhu dènge
sasab'a-la'a baka-leo. 5 Sèmi èèna kahèi,
èdhi dhu pa'èki dènge Kristus. Èdhi se
dhèu ae-ae, te ngaa pa'èki j'aj'i mi ngi'u èci.
Aa dhèu èci-èci ka dènge sasab'a-la'a na,

✡ 11:26 Yesaya 59:20-21 ✡ 11:27 Yermia 31:33-34 ✡ 11:33 Yesaya 55:8 ✡ 11:34 Yesaya 40:13 ✡ 11:35 Ayub 41:11 ✡ 11:36 1 Korintus 8:6

nuka sèmi bagian nèti ngi'u ne. Èci parluu
èci. Tare conto nèti kacui-aai dhu poro
pama'ète nèti ngi'u ne, gaguna na aad'o
heka, si?✡
6 A'abhu ja'a sèmi ne'e: Lamatua
pangèd'u èdhi aa'i-aa'i ti koasa, sèna ka
pakako rupa-rupa sasab'a-la'a Na, lula Na
d'èi pad'elo d'ara hua iia Na mi èdhi. Nuka
sèmi, ladhe Lamatua hia èu koasa sèna ka
èu peka lii moa Na, èu hud'i peka aa'i lii
moa deo na. Te ngaa baku peka risi nèti lii
moa èèna.✡ 7 Ladhe Lamatua hia èu a'èra
dènge karunya, ho lalau-lalo'o dhèu leo, èu
hud'i lalau-lalo'o pake koasa deo na. Ladhe
Na pala hia èu a'èra dènge karunya ho aj'a-
nori dhèu lula-nèti Nèngu, na, èu hud'i aj'a-
nori ku pake koasa deo na. 8 Ladhe Na pala
hia èu a'èra dènge karunya, ho pa'èra d'ara
dhèu, èu hud'i pa'èra si pake koasa deo na.
Ladhe Na hia èu koasa ho soru-bara dhèu
leo dènge mèdha-panyau dhu èu unu, hia
la mèdha-panyau sèra mi dhèu sèna ka èu
soru-bara si. Ladhe Na hia èu a'èra dènge
karunya ho pad'elo j'ara mi dhèu leo, sèna
ka ra pakako sasab'a Lamatua dènge be'a,
na, èu hud'i maj'èni ho pimpin si pake koasa
deo na. Ladhe Na pala hia èu rasa kasia ho
soru-bara dhèu dhu ètu d'ara sasusa, èu
hud'i bara si dènge d'ara karej'e-karae.✡

Dhèu unu Kristus hud'i mamuri tasamia ku?

9 Ladhe miu pad'elo sasue mi dhèu, na,
tao dènge d'ara mola; baku peka leo tao leo.
Core eele bhelu-katub'a, aa kèpe pa'èra-èra
j'ara dhu be'a. 10 Miu dhèu sarani hud'i ma-
muri pasue ku èci dènge èci. Pa'èra iisi ho
pad'elo pakab'ua miu èci dènge èci. 11 Ladhe
miu sab'a, sab'a dènge d'ara kateme, baku
dènge paloa-pad'ui. Hud'i laa sèna ka d'ara
miu karae, lod'o miu ètu d'ara sasab'a-la'a.
Aa miu hud'i sab'a hia Kètu èdhi, Yesus
Kristus. 12 D'ara miu hud'i karej'e mèda-
mèu, te miu me'a le, bèli-camèd'a Lamatua
neo tao tasamia hia miu. Pa'èra d'ara ladhe
abhu sasusa. Baku roca sabaj'a mèda-mèu.
13 Pake mèdha-panyau miu, ho bara dhèu
sarani dhu parluu miu bara si. Ladhe abhu
dhèu dhu mai nèti rae leo, hia ra'a-rinu, aa
sèmi mere si sèna ka manubha ètu d'ara
èmu mi. Dènge j'ara ne'e, miu pad'elo le
sasue miu mi dedha rèngu.
14 Ladhe abhu dhèu tino paj'èra miu,
manèngi sèna ka Ama Lamatua hia si
mèngi-nale. Tare'a! Baku dhoo si!✡
15 Ladhe abhu dhu d'ara karej'e, na, kare-
j'e sama-sama dènge ra. Aa ladhe abhu
dhu tangi roma iisi, lula d'ara pèd'a, na,
tangi sama-sama dènge ra. 16 Mamuri pasue
dènge d'ara èci. Baku padedha iisi. Be'a
risi miu pa'angalai dènge dhèu haha. Baku
padedha iisi ho pangee, na, dhoka èu di dhu
me'a.✡
17 Ladhe abhu dhèu dhu tao bhelu mi
dedha èu, na, èu baku b'ala dènge bhabhelu
kahèi. Te ngaa èu hud'i tenge j'ara dhu be'a,
dhu dhèu aa'i-aa'i bisa sèmi rare dènge
d'ara karej'e. 18 Ladhe bisa, na, tenge j'ara
ho mamuri padame dènge dhèu aa'i-aa'i ra.
19 A'ari dhu pasue! Ladhe dhèu tao sala
mi miu, na, baku b'ala ne. Soro tèke, sèna
ka Lamatua ka dhu ator. Te Lamatua nasa
ladhe dhèu tao bhelu-katub'a sama sèmi
dhu suri ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci, peka
na,
"Ama Lamatua mesa Na ka dhu peka, na,
Ja'a ka dhu dènge hak ho b'ala sasala dhèu.
Te Ja'a ka dhu huku bhabhelu dhèu."✡
20 Dhu be'a risi ka, tao madhutu ngaa dhu
suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci, peka
na,
"Ladhe musu èu manganga, na,
hia ne na'a.
Ladhe musu èu koko-kamango, na,
hia ne ninu.
Te ladhe tao ka sèmi èèna, nèngu makae
unu na,
aa na pakab'ua hari èu."* ✡
21 Baku soro tèke bhabhelu ator èu. Be'a
risi ladhe j'ara-j'ara dhu be'a ka dhu uli èu.
Dènge j'ara ne'e, èu bisa segi madha j'ara
dhu bhelu sèra.

13

Nanene dhèu dhu rèd'u paredha

1 Dhèu aa'i-aa'i hud'i nanene ku atora
nèti dhèu paredha. Te rèngu dènge hak
aa koasa ho paredha dhèu. Te ngaa koasa
èèna, mai nèti Ama Lamatua. Lula Lamatua

✡ 12:5 1 Korintus 12:12 ✡ 12:6 Mateos 24:11,24, 1 Korintus 14:29, 1 Yohanis 4:1-6 ✡ 12:8 1 Korintus 12:4-11
✡ 12:14 Mateos 5:44, Lukas 6:28 ✡ 12:16 Lii Hini 3:7 ✡ 12:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:35 * 12:20
Alkitab lii Yunani suri, peka na, "nuka sèmi tao kadhu ai karoo mi kètu na." Madhutu dhèu d'èlu-mèu Alkitab, sasoa na,
"nèngu makae aa pakab'ua hari èu." ✡ 12:20 Lii Sod'a Koa-Kio 140:10, Lii Hini 25:21-22

ka dhu ded'e si, nèti èèna ka rèngu abhu
koasa ho rèd'u paredha. 2 De ladhe dhèu
lab'a dhèu dhu rèd'u paredha, èci èèna
ka rèngu lab'a dhu Lamatua ded'e nare
le. Ladhe ra ad'u-ue j'ara sèmi èèna, bèli-
camèd'a abhu huku nèti Lamatua.
3 Ladhe miu tao j'ara dhu lèke, baku
madha'u dènge dhèu dhu rèd'u paredha. Te
ngaa ladhe miu ad'u j'ara bhelu, be'a risi
miu madha'u dènge ra! De j'aga ngi'u ho
tao dhu lèke, sèna ka miu baku madha'u
dènge ra. Aa ladhe miu tao ka j'ara sèmi
èèna, pe ra koa-kad'iri miu. 4 Te dhèu dhu
rèd'u paredha, rèngu sèra ka dhu Lamatua
hag'e nare si, ho ladhe-leru miu. Te ngaa
ladhe miu loe boe nèti tao sala, be'a risi miu
madha'u! Te rèngu dènge hak dhu iia d'ara
boe ho huku miu. Rèngu, nuka sèmi ana
pua-paleha Lamatua, sèna ka huku dhèu
dhu ad'u-ue bhabhelu-katub'a. Te Lamatua
sèmi nare boe bhabhelu dhu dhèu tao; Na
nasa dènge ra.
5 Nèti èèna ka, miu hud'i nanene ku, mi
dhèu dhu rèd'u paredha. Te miu dhu me'a
mèu le, èèna ka dhu lèke mola-mola. Aa
miu me'a kahèi, na, Lamatua nasa, ladhe
èdhi tao boe dhu lèke.
6 Sèmi èèna kahèi, miu hud'i b'ae bea
dhu madhutu atora, lula dhèu dhu rèd'u
paredha sèra, pakako sasab'a Lamatua. 7 De
miu hud'i b'ae aa'i-aa'i dhu lèke madhutu
atora. B'ae hia dhèu roro bea sèra, bea
aa'i-aa'i dhu miu hud'i b'ae ku. Pakab'ua
mi dhèu aa'i-aa'i dhu mema nia sèmi lii
pakab'ua. Aa ladhe abhu dhèu dhu tao
j'ara be'a taruu, ded'e padedha kolongara
si, sèna ka dhèu re'a, na, rèngu tao j'ara dhu
be'a.✡

Mamuri pasue èci dènge èci

8 B'ae pama'ète kèlu èu aa'i-aa'i, sèna ka
baku mamuri ètu d'ara kèlu-g'ètu. Te èdhi
pakèlu dhoka ètu ca madha j'ara di, nuka
pasue. Ladhe miu sue dhèu, miu tao le mad-
hutu Atora-atora nèti Lamatua. 9 Te Atora
sèra peka na, "Baku tao j'ara makae dènge
dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali mu;
baku pamadhe dhèu; baku mana'u; baku
d'èi leli neo unu mèdha-panyau dhèu," aa
dhu leo hari. Ladhe neo madhutu aa'i Atora
se'e, hud'i tao madhutu ku Atora èci ne'e,
dhu peka na, "Èu hud'i sue ku dhèu leo,
nuka sèmi èu sue ngi'u èu unu mu."✡ 10 Te
ladhe èdhi pad'elo sasue mi dhèu leo, èdhi
tao boe bhelu mi nèngu, si? De ladhe èdhi
loe boe pad'elo sasue èdhi, èdhi bisa tao
madhutu aa'i Atora Lamatua.

Kristus nèbhu heka lèpa hari mai

11 Ama Lamatua neo patabuli èdhi nèti
bhabhelu-katub'a dhèu rai-haha. Aa limuri
ne, lod'o sèna ka dhèu abhu mamuri nèti
Lamatua dètu ae le, ladhe èdhi pasoro
dènge lod'o dhu èdhi heka parcaya Yesus
Kristus. Nèti èèna ka, èdhi hud'i mamuri
pasue, lula èdhi te'a le madha j'ara ne'e.
Nuka sèmi uru èèna, èdhi dhu bhèj'i era.
Te ngaa limuri ne d'ai le lod'o na, ho èdhi
kèd'i ka nèti bhabhèj'i èdhi! 12 Nèbhu boe,
te mèda oe èle kèna, aa lod'o rea kèna.
De be'a risi èdhi ae eele ka nèti bhabhelu-
katub'a èdhi. J'ara ne, nuka sèmi dhèu
dhu mamuri ètu d'ara maroga, aa ad'u-ue
madha j'ara bhabhelu, te rèngu pangee,
na, abhu boe dhu ladhe rèdhi tatao rèngu
sèra. Te ngaa limuri ne, èdhi hud'i j'aj'i ku
sama sèmi sordad'u dhu bori mema mèdha-
papake pamusu, ho pa'èra ngi'u sèna ka tao
j'ara dhu be'a, nuka sèmi dhèu dhu mamuri
ètu d'ara saraa. 13 Èdhi hud'i mamuri mola
ku, sèna ka dhèu aa'i-aa'i bisa rèdhi, na,
èdhi dhu tao j'ara be'a. Be'a boe ladhe èdhi
mamuri dhoka ètu d'ara tao pesta, dènge
tinu mahu di. Be'a boe ladhe èdhi tao j'ara
makae. Be'a boe ladhe bau lii langu g'ana-
kariu. Aa be'a boe ladhe èdhi tèka d'ara,
lula èdhi d'èi boe dhèu risi èdhi. 14 Te ngaa
dhu be'a risi ka, miu ub'a d'ara miu, ho j'aj'i
sama sèmi Kètu èdhi, Yesus Kristus, dhu
Lamatua pua mai. Aa ladhe èu neo ad'u-ue
j'ara dhu lèke boe, na, taha d'ara mu! Mage
soro tèke ho madhutu dad'èi mu dhu lèke
boe j'ara.

14

Baku kahèti leli a'ari miu dhèu Kristen

1 Abhu dhu parcaya Lamatua, te ngaa
parcaya na èra mèka, aa j'ara ae ka dhu ne'a
mèka. Pakabhèle ai èu ho sèmi more ne
dènge d'ara kateme. Baku sisu ngaa dhu
na peka-padhai. Hud'i laa nèngu pa'angalai
dènge miu. 2 Abhu dhu parcaya Lamatua,
dhu pangee na, dhèu sarani bisa ra'a ngaa
sa, nuka sèmi sisi, do ngaa èèna ka. Te
ngaa abhu dhèu sarani leo, dhu parcaya ra

✡ 13:7 Mateos 22:21, Markus 12:17, Lukas 20:25 ✡ 13:9 Kalua nèti Masir 20:13-15, 17, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:17-19, 21, Atora nèti Ama-ama Agama 19:18, Mateos 22:39, Markus 12:29-31

èra mèka, dhu ra'a dhoka sayur di. Te ra
luri sisi. [3] Te ngaa nanene, ee! Dhèu sarani
dhu bisa ra'a ngaa èèna ka, baku pahahe
dhèu dhu neo boe ra'a sisi. Sèmi èèna kahèi
dènge dhèu sarani dhu neo boe ra'a sisi,
baku peka dènge dhèu dhu bisa ra'a sisi, na,
"Weh! Mu'a sisi, sala!" Lula Ama Lamatua
sèmi nare le dua ra ho j'aj'i dhèu unu Na!
[4] Ladhe èu me'a dhoka karitik a'ari mu
dhèu parcaya sèra, te èu ngee na, èu ne
cee? Èu dènge hak ngaa, ho pèci sasala mi
dhèu leo? Dhèu ne ènu èu boe, si! Aa èu
ne, lamatua boe nèngu, si. Te dhodhoka
Lamatua nèngu di dhu unu hak, sèna ka
peka paled'a, tatao na èèna lèke, do sala.
Te ngaa baku bhèlu, bèli-camèd'a Lamatua
na sèmi nare dhèu ne'e dènge be'a, lula
Lamatua na bisa pa'èra ne, sèna ka na bisa
titu èra.
[5] Abhu dhèu cahag'e dhu pama'ète rare,
peka na, lod'o èci be'a risi nèti lod'o leo.
Abhu kahèi cahag'e dhu peka na, lod'o aa'i-
aa'i ra èci èèna ka, lod'o èci sa risi boe nèti
lod'o leo. Dhèu èci-èci ka pama'ète unu na
j'ara ne'e. [6] Ladhe dhèu pangee, na, abhu
lod'o dhu be'a risi nèti lod'o leo, nèngu
tao sèmi èèna, sèna ka pakab'ua Kètu èdhi,
Yesus Kristus. Dhèu dhu na'a sisi dènge
nganga'a dhu leo, bisa na'a ho pakab'ua
Kètu èdhi, Yesus Kristus, lula na manèngi
makasi mi Lamatua. Sèmi èèna kahèi dènge
dhèu dhu na'a boe sisi. Nèngu neo pakab'ua
kahèi Kètu èdhi, Yesus Kristus, aa nèngu
manèngi makasi mi Lamatua kahèi.✡
[7] Lod'o èdhi mamuri, èdhi mamuri boe
dhoka hia ngi'u èdhi mesa ti. Aa ladhe èdhi
madhe, madhe boe dhoka pala ngi'u mesa
ti. [8] Te ladhe èdhi mamuri era, èdhi pa'èki
dènge Lamatua èdhi. Sèmi èèna kahèi,
ladhe èdhi madhe, èdhi pa'èki era dènge
Kètu èdhi, Yesus Kristus. De masi ka èdhi
mamuri, do madhe, èdhi j'aj'i dhèu unu Na
era. [9] Nèti èèna ka, Kristus madhe, hèia
mamuri hari. Na tao sèmi èèna, sèna ka Na
bisa j'aj'i Kètu bagi mi dhèu dhu madhe le,
dènge dhèu dhu mamuri era kahèi.
[10] De, nga tao ka èu ded'e iisi mu, tao sèmi
dhèu pama'ète lii langu, ho karitik leli lii
padhai a'ari mu dhèu sarani? Nga tao ka èu
pahahe ne? Te bèli-camèd'a èdhi aa'i-aa'i
ti hud'i lati asa madha Ama Lamatua, ho Na
parisa mamuri èdhi èci-èci.✡ [11] Abhu dhu
suri tèke ètu d'ara Sasuri Ama Lamatua,
dhu peka na,
"Ama èdhi mesa Na dhu peka, na,
'Dhèu aa'i-aa'i pe patitu kètu urutuu, ho
pahaha iisi mi Ja'a,
dènge pakab'ua Ja'a.
Bèli-camèd'a, nèti d'ara hèb'a dhèu èci-èci,
ra mangaku, na,
Ja'a j'aj'i Kètu rèngu,
lula Ja'a ne, Ama Lamatua.'"✡
[12] De èdhi aa'i-aa'i ti, bèli-camèd'a hud'i
dhaa ètu madha Lamatua, ho peka na, èdhi
tao tasamia, aa nga tao ka èdhi tao sèmi
èèna.

Baku ad'u-ue j'ara ho pamanahu a'ari dhèu sarani

[13] Uru èèna, miu ètu Roma pèci sasala
taruu mi a'ari miu dhèu sarani sèra. Tao
ia ka sèmi èèna! Be'a risi èdhi pama'ète
sèmi ne'e: èdhi baku tao sèna ka a'ari
èdhi kadhunu. Èdhi baku tenge j'ara ho sii
pamanahu si, sèna ka ra tao sasala.
[14] Lula ja'a dhu pa'èki dènge Kètu èdhi,
Yesus Kristus, ja'a ke'a mèu, sèmi ne'e:
abhu boe ngaa èci sa dhu bisa pakaj'alu
dhèu, toke na bisa boe sabaj'a mi Lamatua.
Te ngaa ladhe abhu dhèu èci dhu pangee,
na, mèdha èci tao ne kaj'alu, toke nèngu
ngee na, bisa heka dènge hak sèna ka saba-
j'a, na, hud'i laa mèdha ne j'aj'i mèdha luri
hia nèngu. [15] Conto sèmi èu mu'a sisi, aa
papèd'a d'ara a'ari mu, na, èu pad'elo boe
sasue èu mi nèngu, si? Ladhe sèmi èèna,
baku mu'a! Baku pa'ele iie a'ari mu, lula èu
neo mu'a nganga'a èci! Te Kristus madhe
pala mi dhèu ne'e kahèi. [16] Be'a boe ladhe
èu ad'u-ue j'ara èci dhu madhutu a'abhu
èu, be'a, te ngaa dhèu leo padhai kakoli
kolongara èu, lula ra pangee na, tatao èu
deo na, karehe.
[17] Ngee paie-iie! Te Ama Lamatua ka,
Dhèu Aae èdhi. Te ngaa èdhi j'aj'i boe
dhèu unu nèti Dhèu Aae, lula èdhi ta'a-tinu
madhutu dhoka atora di. Aad'o! Ladhe
èdhi neo j'aj'i dhèu unu nèti Dhèu Aae,
èdhi hud'i tao dhu lèke, d'ara mola-mèci,
mamuri mola dènge mera-milu, aa d'ara
dhu karej'e-karae. Aa'i-aa'i se bisa j'aj'i,
ladhe èdhi pa'èki taruu dènge Roh Lamatua
dhu Mola-Mèci. [18] Dhèu dhu lalau-lalo'o
hia Kristus sèmi èèna, pakarej'e d'ara Ama
Lamatua. Aa dhèu leo lee kahèi mamuri

✡ 14:6 Kolose 2:16 ✡ 14:10 2 Korintus 5:10 ✡ 14:11 Yesaya 45:23

dhèu ne'e, hèia padedha kolongara dhèu
ne'e, peka na, "Nèngu ne, be'a!"
19 De èdhi hud'i pa'èra ètu d'ara mamuri
padame, aa maj'èni pa'èra èci dènge èci.
20 Baku pa'ele iie sasab'a Lamatua ètu d'ara
mamuri dhèu leo, lula dhoka nèti j'ara ta'a-
tinu di. Lamatua dhu peka le, èdhi bisa ta'a
ngaa èèna ka, te aa'i-aa'i dhu mola-mèci. Te
ngaa ladhe èu patao-palaha dènge a'ari mu
lula j'ara nganga'a-nganginu di, èu sala le.
Baku sèmi èèna!
21 Hua iia taha iisi mu. Mu'a ia ka sisi, do
minu ia ka èi anggor, do baku mu'a-minu
ngaa dhu leo, dhu tao a'ari mu kadhunu.
22 Madhutu a'abhu ja'a sèmi ne'e ka: ladhe
èu more lii èci dènge Lamatua, hèia èu
pama'ète, na, èu neo parcaya Ne lula-nèti
nganga'a-nganginu, na, èu oto aa dènge
heka lii langu. Pangee ia ka ngaa-ngaa
dhu peka na, èu tao sala, do aad'o. Te
èu dhu pama'ète more le sèmi èèna. 23 Te
ngaa ladhe d'ara èu kajari, ka mu'a mèdha
èci dhu èu ngee na pakaj'alu èu, Lamatua
pasala èu, lula èu madhutu boe ngaa dhu
èu parcaya lod'o dhu èu mu'a. Te ladhe èu
neo ad'u-ue ngaa sa èci, te ngaa èu parcaya,
peka na, èèna lèke boe ètu madha Lamatua,
na, èèna èu sala le.

15

Tenge j'ara ho pa'èra lalèka dhèu leo

1 Èdhi dhu parcaya èra, hud'i dènge
d'ara maho'o ho bara dhèu dhu parcaya
èra mèka, sèna ka rèngu taha ètu d'ara
sasusa. Be'a boe, ladhe èdhi dhoka pakare-
j'e ngi'u èdhi mesa ti. 2 Madhutu a'abhu
ja'a hud'i sèmi ne'e ku: èdhi èci-èci ka
tenge j'ara, sèna ka tao dhu be'a hia a'ari
èdhi dhèu sarani, ho parcaya ra asa tabha
èra. Dènge j'ara ne'e, rèngu bisa karej'e
dènge èdhi. 3 Te Yesus Kristus mesa Na,
pakako boe sasab'a Na ho pakarej'e d'ara
Nèngu unu Na, te ngaa Na neo pakarej'e
d'ara Ama Lamatua kahèi. Èèna nuka sèmi
dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Lamatua lula-
nèti ngaa dhu bèli-camèd'a j'aj'i mi dedha
Yesus, dhu peka na,
"Lii pa-aape rèngu hia mi Èu,
noto mi dedha Ja'a kahèi."✡

4 Aa'i-aa'i dhu uru èèna dhèu suri ètu
d'ara Sasuri Lamatua, sèna ka nori èdhi.
Nèngu pad'elo j'ara sèna ka asa pa'èra èdhi,
taha pa'èra-èra, aa Lii Holo-Nori Na pa'èra
d'ara èdhi kahèi. Dènge j'ara sèmi èèna
ka, èdhi bisa taha ètu d'ara tatae neo tèdhi
Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi èdhi.
5 Lamatua ka dhu hia dhèu a'èra, sèna ka
ra bisa taha ètu d'ara j'aj'èra. Aa Nèngu ka
dhu pa'èra d'ara èdhi kahèi. Ja'a sabaj'a,
manèngi Lamatua pad'elo j'ara, ho miu
mamuri d'ara èci madhutu dad'èi Yesus
Kristus. 6 Te ladhe miu mamuri d'ara èci,
miu bisa sama-sama koa-kio Ama Lamatua.
Nèngu èèna, Ama nèti Kètu èdhi, Yesus
Kristus.

Lii Lolo Be'a Lamatua hia mi dhèu Yahudi dènge dhèu Yahudi boe

7 De miu isi-aanga mi hud'i sèmi mere
èci dènge èci, sama sèmi Kristus sèmi nare
le miu. Te ladhe miu mamuri sèmi èèna,
pe dhèu ae j'oka padedha-dedha kolon-
gara Lamatua. 8 Ja'a peka sèmi ne'e: Kris-
tus tao iisi Na nuka sèmi Ana pua-paleha,
sèna ka hia dhèu Yahudi re'a mèu, peka
na, Ama Lamatua padhai lii lèke mola-
mola. Aa Kristus tao iisi Na nuka sèmi
Ana pua-paleha kahèi, ho pamèci aa'i mèu
ngaa-ngaa dhu Lamatua padhadha neo tao,
hia mi bèi-baki èdhi sèra. 9 Dènge j'ara
ne'e, dhèu Yahudi boe aa'i-aa'i koa-kio Ama
Lamatua. Te rèngu re'a, na, Nèngu dhu rasa
kasia mi èdhi aa'i-aa'i ti. Sèra nuka sèmi
dhu Daud suri uru èèna ètu Sasuri Mola-
Mèci, peka na,
"Nèti èèna ka, ja'a neo ded'e padedha-
dedha kolongara Èu,
mi suku dhu leo sèra.
Ja'a neo sod'a lii koa-kio kolongara Èu
ètu katanga madha udhu rasa dhu leo
sèra."✡
10 Ètu era leo, d'ara Sasuri Mola-Mèci suri
kahèi, na,
"We! Miu dhèu leo rai kara dhu nèti rai leo.
Tao d'ara miu karej'e kea rae-rae,
palere-lere dènge dhèu unu
Lamatua sèra."✡
11 Ètu era leo, d'ara Sasuri Mola-Mèci,
Daud suri, peka na,
"Miu dhu nèti suku leo sèra.
Lami peka palème mi dhèu aa'i-aa'i
lula-nèti dadedha Lamatua,

✡ 15:3 Lii Sod'a Koa-Kio 69:8 ✡ 15:9 2 Samuel 22:50, Lii Sod'a Koa-Kio 18:50 ✡ 15:10 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:43 ✡ 15:11 Lii Sod'a Koa-Kio 117:1

sèna ka rèngu koa-kio Kètu èdhi,
Yesus Kristus kahèi.”✡
12 Ètu era leo hari, d'ara Sasuri Mola-Mèci, Yesaya suri, peka na,
“Nèti dhèu aae Daud, ana Isai,
bèli-camèd'a cèu mai ana-èpu na ca dhèu.
Nèngu ka dhu nèd'u paredha mi suku leo sèra.
Rèngu dhu re'a le, naneo mamai Nèngu èèna.
Hèia rèngu mate tatae Ne,
te rèngu re'a mèu, na, Nèngu ne, cee.”✡
13 Ama Lamatua ka dhu j'aj'i mi kapua nèti aa'i-aa'i dhu èdhi sanao-maena. Ladhe miu parcaya Ne, Nèngu ka dhu pakarej'e d'ara miu aa pamau d'ara miu. Hud'i laa sèna ka koasa nèti Roh Lamatua dhu Mola-Mèci, tao miu asa me'a mèu lula-nèti ngaa dhu Nèngu neo tao.

Lamatua pua Paulus la'e peka-padhai Lii Lolo Be'a Na

14 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a ke'a tare'a, na, d'ara miu pènu dènge madha j'ara-madha j'ara dhu be'a, j'ara ae-ae dhu miu me'a mèu le, aa me'a holo èci dènge èci. 15 Ja'a suri paled'a-led'a ètu d'ara sasuri ne'e, ho pasanèd'e miu catèka hari nèti rupa-rupa madha j'ara. Ja'a suri sèmi ne'e, lula Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi ja'a, 16 ropa Na ded'e ja'a j'aj'i mi dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus, ho laku peka-padhai Lii Lolo Be'a Nèngu asa dhèu Yahudi boe sèra. Ja'a pakako sasab'a ja'a èèna, nuka sèmi ama agama èci dhu neo pa'èra dhèu ae-ae dhu j'aj'i mi persembahan èci dhu pamaho'o d'ara Lamatua. Te Roh Lamatua dhu Mola-Mèci ka dhu tao si j'aj'i mola-mèci, sèna ka Ama Lamatua sèmi nare si.

17 Lula ja'a dhu pa'èki le dènge Yesus Kristus, nèti èèna ka ja'a bisa boti kètu ètu madha Ama Lamatua. 18 Ja'a bani boe padhai lii j'ara leo. Ja'a dhoka lole tatao dhu Kristus ad'u-ue, aa dènge j'ara sèmi ngaa Na pake ja'a. Limuri ne, abhu dhèu Yahudi boe dhu madhutu Kristus, lula Lamatua pake ja'a ho pad'elo j'ara pake lii padhai dènge tatao ja'a. 19 Kristus pangèd'u le mi ja'a koasa nèti Roh Lamatua, sèna ka bisa tao rupa-rupa tadha malaa. Na pangèd'u koasa èèna mi ja'a, sèna ka neo pad'elo, peka na, Kristus ne cee. Dènge j'ara ne'e, ja'a peka-padhai le aa'i-aa'i lula-nèti Lii Lolo Be'a Kristus dènge dhèu ètu mia-mia. Nèti èèna ka, ja'a lole nèti kota Yerusalem, pale-lème toke d'ai rai Ilirikum dètu dènge Italia. 20 Karèi nèti uru ka, ja'a dhu pangee, na, “Ja'a d'èi titu kèna lole lula-nèti Kristus mi dhèu-dhèu dhu tadèngi rèdhi mèka Lii Lolo Be'a Na!” Te ja'a d'èi boe aj'a-nori ètu era dhu dhèu leo aj'a le. 21 Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, dhu suri, peka na,
“Suku dhu tadèngi rèdhi mèka lula Lamatua,
rèngu sèra ka dhu bèli-camèd'a ladhe rèdhi Ne.
Dhèu dhu tadèngi rèdhi mèka ngaa-ngaa,
rèngu sèra ka dhu pe re'a mèu lula Nèngu.”✡

Paulus nelu neo la'e asa kota Roma

22 Lula sasab'a ja'a ae sèmi èèna, ka lake kore mèka dhiu pa'asu-pareo dènge miu.✡ 23 Te ngaa limuri ne, sasab'a ja'a ètu ne'e èla aa'i le. Aa ja'a nelu nèbhu ae le pèri-pèri tèu kèna, dhiu paraga dènge miu. 24 De ladhe ja'a laku asa Spanyol, ja'a neo dhuli miu. Aa ladhe ja'a dhuli taha ètu era miu, miu bisa ogo ja'a kahèi laku asa Spanyol.

25 Te ngaa limuri ne ja'a neo laku uru asa Yerusalem, ho lalau-lalo'o dhèu par-caya Lamatua ètu nèi. 26 Te a'ari èdhi ètu propensi Makedonia dènge propensi Akaya, hia le doi kolete, sèna ka soru-bara dhèu dhu dènge boe ngaa-ngaa dhu par-caya Lamatua ètu Yerusalem.✡ 27 Rèngu neo tao sèmi ne'e, lula ra pangee, na, rèngu oe sèmi pakèlu sa, mi a'ari èdhi ètu Yerusalem. Te dhèu-dhèu nèti suku leo ètu mia-mia, rèngu abhu le j'ara hua iia kahèi dhu uru èèna Roh Lamatua hia le mi dhèu Yahudi sèra. De lèke mola-mola ladhe dhèu sarani dhu dhèu Yahudi boe, pake mèdha-panyau ra ho soru-bara a'ari ra dhèu Yahudi sèra.✡

28 De ladhe ja'a pabagi kore ka doi se'e mi a'ari èdhi ètu Yerusalem, ja'a neo dhuli pangad'o dènge miu, ropa laku asa Spanyol. 29 Ladhe ja'a dhiu, kèti dènge mèngi-nale ae-ae nèti Kristus.

30 A'ari aa'i-aa'i! Lula Yesus Kristus j'a-j'i Kètu miu, aa lula Roh Lamatua ka tao miu pasue èci dènge èci, nèti èèna ka

✡ 15:12 Yesaya 11:10 ✡ 15:21 Yesaya 52:15 ✡ 15:22 Roma 1:13 ✡ 15:26 1 Korintus 16:1-4 ✡ 15:27 1 Korintus 9:11

ja'a manèngi ho miu sabaj'a patare'a-re'a,
sèna ka Lamatua soru-bara ja'a. 31 Manèngi
sèna ka Lamatua bhiri-sarobho ja'a ètu
propensi Yudea, ho dhèu dhu ro'o boe
parcaya Lamatua baku tao bhelu mi dedha
ja'a. Aa manèngi ho ladhe ja'a lalau-lalo'o
dhèu sarani ètu Yerusalem, rèngu sèmi rare
ja'a dènge be'a. 32 Èle èèna, ladhe mad-
hutu dad'èi Lamatua, ja'a bisa dhiu asa miu
dènge d'ara karej'e, lula ja'a neo ae kore ciki
dènge miu. 33 Ja'a sabaj'a sèna ka Lamatua
bera-bera dènge miu. Te Nèngu ka dhu bisa
tao ho dhèu mamuri dame dènge mera-
milu. Lèke tare'a!

16

Paulus pa'adhu lii maho'o asa a'ari ètu Roma

1 Dènge sasuri ne'e, ja'a neo patadha miu
dènge ana hèni èdhi Febe, aa manèngi ho
miu sèmi mere ne. Nèngu ka dhu ra ded'e
ho ladhe-leru juma'at ètu kota Kengkrea.
2 Ja'a manèngi ho miu sèmi mere ne dènge
be'a. Tao dhu pantas mi nèngu, nuka sèmi
hia dhèu sarani sèra, lula nèngu ne pa'èki
dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus. Ladhe na
parluu ngaa, soru-bara ne. Te nèngu biasa
soru-bara le ja'a dènge dhèu ae-ae, karèi
nèti uru ka.

3 Hia lii maho'o ja'a mi ana hèni èdhi,
Priskila* dènge dhèu èmu na, Ak-
ila. Ji'i ka dhu sama-sama pakako
sasab'a ae-ae nèti Yesus Kristus.✡
4 Dua ra oe madhe sad'i neo pa-
mamuri ja'a. Te ngaa mesa boe
ja'a di dhu manèngi makasi mi dua
ra. Te dhèu Yahudi boe dhu j'aj'i
le dhèu sarani, nèti juma'at aa'i-
aa'i buli mia-mia, manèngi makasi
kahèi, lula tatao ra dhu be'a.
5 Hia lii maho'o ja'a mi dhèu aa'i-
aa'i dhu pakaboko ho manèngi-
mangaj'i ètu d'ara èmu Priskila
dènge Akila.

Hia lii maho'o ja'a mi angalai ja'a,
Epenetus. Nèngu ka, dhèu uru tèka
parcaya Kristus ètu propensi Asia.
6 Hia lii maho'o ja'a mi ana hèni èdhi,
Maria. Nèngu dhu sab'a ne'a boe
j'èra ètu talora aae miu.
7 Hia lii maho'o ja'a mi Andronikus
dènge ana hèni èdhi, Yunia.† Dua ra
dhèu Yahudi, sama sèmi ja'a kahèi.
Dua ra parcaya uuru Kristus nèti
ja'a. Uru èèna, rèngu sama-sama
dènge ja'a ètu d'ara bèdho. Dua
ra j'aj'i dhèu pajuu-paleha Lamatua,
aa dhèu ae tadhe si.
8 Hia lii maho'o ja'a mi Ampliatus. Ja'a
sue ne, lula nèngu dhu pa'èki dènge
Kètu èdhi, Yesus Kristus.
9 Hia lii maho'o ja'a mi Urbanus.
Nèngu kahèi pakako sasab'a Kristus
sama-sama dènge èdhi.
Hia lii maho'o ja'a mi Stakis, dhu ja'a
sue.
10 Hia lii maho'o ja'a mi Apeles. Masi
ka nèngu lèke dadugu-rariu, te ngaa
na segi ka nare li'u, lula lèka èra
Kristus.
Hia lii maho'o mi a'ari aa'i-aa'i nèti
Aristobulus.
11 Hia lii maho'o ja'a mi a'a Herodion.
Nèngu dhèu Yahudi kahèi, sama
sèmi ja'a.
Hia lii maho'o ja'a mi isi èmu Narkisus
dhu parcaya Kristus.
12 Hia lii maho'o mi ana hèni èdhi,
Trifena dènge Trifosa. Rèngu
pakako kahèi sasab'a nèti Kètu èdhi,
Yesus Kristus.
Hia lii maho'o mi angalai ja'a, ana hèni
èdhi, Persis. Te nèngu kahèi sab'a
bia hia Kètu èdhi, Yesus Kristus.
13 Hia lii maho'o mi Rufus. Kètu èdhi,
Yesus Kristus ka dhu hag'e nare ne.
Hia lii maho'o mi ina na kahèi. Te
nèngu ne, nuka sèmi ina d'èlu ja'a.✡
14 Hia lii maho'o ja'a mi Asinkritus,
Flegon, Hermes, Patrobas, Hermas
dènge a'ari aa'i-aa'i dhu pea dènge
rèngu.

* 16:3 Alkitab lii Yunani ètu ne'e, suri, peka na, "Priska". Priska dènge Priskila èèna, ngara nèti ca dhèu èèna ka.
✡ 16:3 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:2 † 16:7 Alkitab lii Yunani dhu be'a risi, aa dhu uru tèka, suri peka na, *Yunia* (ngara dhèu bhèni). Abhu cahag'e kahèi dhu suri, peka na, *Yulia* (ngara dhèu bhèni). Karèi nèti abad ka-13, abhu cahag'e hari dhu suri, peka na, *Yunias* (ngara dhèu mone). Dhèu heka-dhèu heka Kristen, karèi nèti uru-uru, pangee na, a'a Andronikus dènge susi Yunia ne, dhèu èmu-kamali dhu sab'a hia Ama Lamatua, nuka sèmi a'a Akila dènge susi Priskila. ✡ 16:13 Markus 15:21

15 Hia lii maho'o ja'a mi Filologus, ana
hèni èdhi, Yulia, Olimpas, Nereus
dènge ana hèni na, dènge dhèu-
dhèu sarani aa'i dhu sama-sama
dènge rèngu.

16 Ladhe miu pakaboko, na, mi pa'uu èci
dènge èci, dhu pantas mi dhèu parcaya.
Juma'at Kristus aa'i-aa'i ètu se'e, hia lii
maho'o mi miu kahèi.✡

Lii pasanèd'e nèti Paulus

17 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a manèngi sèna ka
miu mage-mage! J'aga paie-iie, te abhu
dhèu dhu tao miu mae-manyèla, aa dhu
neo sii pabèbhe miu. Ngaa dhu rèngu peka
dènge miu sèra, palab'a dènge ngaa dhu ji'i
aj'a-nori le miu. De baku pa'angalai dènge
dhèu sèmi sèra! 18 Dhèu sèra sab'a boe hia
Kètu èdhi, Yesus Kristus. Rèngu sèra dhoka
sab'a ho pa'oto ngi'u rèngu unu ra. Dhèu
sèra dhoka hèb'a mènyi mi dhèu dhu dhae
re'a mèka mia ka dhu be'a, aa mia ka dhu
karehe. Rèngu hèb'a mènyi ho kapod'e-
kabèli dhèu.

19 Dhèu aa'i-aa'i dhu tadèngi le, na, miu
loe boe madhutu dad'èi Lamatua. Nèti
èèna ka d'ara ja'a karej'e titu kèna lula miu.
Dad'èi ja'a ka, ladhe miu d'èlu-mèu ètu
j'ara-j'ara be'a, aa baku pakihu kee dènge
j'ara-j'ara karehe. 20 Ama Lamatua ka dhu
bisa hia èdhi mamuri dame dènge mera-
milu. Nèngu ka dhu èèna na palaho koasa
nèti dhèu aae nidhu, aa pad'elo, peka na,
miu ka dhu segi. Se'e se nèbhu heka j'aj'i.
Ja'a sabaj'a, manèngi sèna ka Kètu èdhi,
Yesus Kristus, pad'elo d'ara hua iia Na mi
dedha miu.

21 Ari èdhi, Timotius, dhu sab'a sama-
sama dènge ja'a, hia lii maho'o mi
miu kahèi.
Lukius, Yason, dènge Sosipater, hia
lii maho'o kahèi. Rèngu se dhèu
Yahudi, èci èèna ka dènge ja'a.✡

22 (Ja'a ne, Tertius, ka dhu suri sasuri
ne'e madhutu ngaa dhu Paulus pua
ja'a suri. Lii maho'o nèti ja'a, te
ja'a ne dhèu unu Kètu èdhi, Yesus
Kristus kahèi.)

23 Ja'a, Paulus, manubha ètu èmu
Gayus. Dhèu sarani aa'i-aa'i tema
pakaboko ètu èmu na ho manèngi-
mangaj'i. Nèngu hia lii maho'o
kahèi.
Erastus, dhu j'aj'i bendahara kota,
dènge a'ari èdhi Kuartus, hia miu lii
maho'o kahèi.✡

24 [Ja'a manèngi, sèna ka Kètu èdhi, Yesus
Kristus, pad'elo d'ara hua iia Na mi miu
aa'i-aa'i mi! Lèke tare'a!]‡

Ama Lamatua ne, kapai titu kèna!

25 Koa-kio mi Ama Lamatua! Te Nèngu ka
dhu unu koasa, sèna ka tao miu j'aj'i èra.
Lii Lolo Be'a Na peka sèmi èèna ka, aa ja'a
aj'a-nori dhèu sèmi èèna kahèi, ropa ja'a
peka dènge rèngu lula-nèti Yesus Kristus.
Lamatua ka dhu bhoke paled'a hia mi èdhi
j'ara aa'i-aa'i lula-nèti Kristus, dhu uru-uru
sèra dhèu dhae re'a mèka, lula dhu pahuni
era. 26 Te ngaa j'ara-j'ara dhu uru sèra
dhèu rèti lii padhai Lamatua suri ètu Sasuri
Mola-Mèci, limuri ne mèu aadha-aadha le.
Ama Lamatua dhu madhe nèdhi boe, Nèngu
ka ator sèna ka dhèu nèti suku aa'i-aa'i,
re'a mèu madha j'ara dhu pahuni uru sèra.
Dènge j'ara ne'e, dhèu sèra bisa parcaya
Ne, aa tao madhutu dad'èi Na. 27 Dhodhoka
Nèngu mesa-mesa Na di, Ama Lamatua.
Dhodhoka Nèngu mesa-mesa Na, dhu ne'a
aa'i mèu-mèu j'ara. Ja'a d'èi j'oka padedha-
dedha Ne, lula tatao Yesus Kristus! Lèke
tare'a!

Sasuri ja'a d'ai sange ne'e ka,
Saloom,
Paulus

✡ 16:16 1 Korintus 16:20, 1 Tesalonika 5:26 ✡ 16:21 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:1 ✡ 16:23 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:29, 1 Korintus 1:14, 2 Timotius 4:20 ‡ 16:24 Alkitab lii Yunani dhu uru tèka aa dhu be'a risi, dènge boe ayat 24 ne.

Sasuri Paulus ka èci hia dhèu parcaya ètu kota Korintus
1 Korintus

Saloom

1 Sasuri ne nèti ja'a, Paulus. Ama
Lamatua hag'e nare le ja'a, sèna ka j'aj'i
dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus. Sostenes
hia miu lii maho'o kahèi. 2 Ja'a suri sasuri
ne hia miu dhèu parcaya Ama Lamatua ètu
kota Korintus. Na hag'e nare le miu ho j'aj'i
dhèu mola-mèci Nèngu, lula miu parcaya
le Yesus Kristus, dhu Ama Lamatua pajaji
mema le karèi nèti uru ka ho Na mai. Ama
Lamatua tao miu mola-mèci kahèi, èci èèna
ka dènge dhèu parcaya aa'i-aa'i ètu mia-
mia. Te rèngu manèngi le sèna ka Kètu
èdhi, Yesus Kristus soru-bara si. Nèngu ne
j'aj'i Kètu mi dedha èdhi aa rèngu kahèi.✡
3 Ja'a manèngi-mangaj'i mi Ama èdhi,
Ama Lamatua, dènge Kètu èdhi, Yesus Kris-
tus. Ja'a manèngi sèna ka Rèngu pad'elo
d'ara hua iia Ra mi miu, ho miu mamuri
dame dènge mera-milu.

Paulus manèngi makasi mi Lamatua lula dhèu Korintus

4 Lod'o-lod'o ja'a ngee kèdhi miu, ja'a
padhai lii dènge Lamatua ja'a, peka na,
"Makasi ae-ae lula parcaya dhèu Korintus
sèra!" Te Lamatua dhu pad'elo le d'ara
hua iia Na mi miu, lula miu lèka taruu
Yesus Kristus, dhu Lamatua pua Na mai.
5 Hèia Na hia miu a'èra, ka miu bisa pakako
sasab'a-la'a aa'i-aa'i, lula miu pa'èki dènge
Ne. Èèna ka dhu tao d'ara miu kaja-su'i
dènge j'ara-j'ara dhu be'a. Nèti èèna ka
miu me'a mèu madha j'ara aa'i-aa'i dhu hua
iia risi, lula-nèti j'ara mamuri Nèngu. Miu
me'a kahèi j'ara mia dhu be'a risi, ladhe
miu lole mi dhèu lula-nèti Yesus Kristus.
6 J'ara aa'i-aa'i ne'e ka dhu padelo, na, j'ara-
j'ara dhu ji'i peka le dènge miu lula-nèti
Kristus èèna, dhu amo le ètu d'ara miu. Nèti
èèna ka, miu me'a tare'a-re'a, na, j'ara sèra
lèke. 7 De miu abhu le j'ara aa'i-aa'i dhu
be'a, dhu Roh Lamatua pala-bagi hia dhèu
unu Na. Kura boe ciki sa. Hèia miu tatae
lod'o dhu bèli-camèd'a Lamatua bhoke ho
pad'elo Kètu èdhi, Yesus Kristus mi dhèu
aa'i-aa'i. 8 Kristus èèna ka dhu neo pa'èra
miu sèna ka miu taha taruu, toke Na mai
hari asa rai-haha ne. Dènge j'ara ne'e, miu
manahu boe, aa abhu boe ca dhèu sa dhu
bisa pèci sasala mi dedha miu. 9 Èdhi bisa
parcaya Lii Holo-Nori Ama Lamatua, lula
ngaa dhu Nèngu peka, èèna ka dhu j'aj'i.
Tatu Nèngu neo tao j'ara se aa'i-aa'i hia
miu. Te Nèngu ka dhu bhoke j'ara, sèna
ka miu bisa tadhe Ana Na, nuka Kètu èdhi,
Yesus Kristus èèna.

Miu dhèu parcaya hud'i j'aj'i èci ku, aa baku mae-manyèla

10 A'ari dhu pasue! Ètu d'ara aa'i-aa'i se,
ja'a padhai lii pake kolongara Kètu èdhi,
Yesus Kristus. De ja'a manèngi tare'a-re'a,
sèna ka miu loe ka nèti padhèto ètu d'ara lii
padhai. Te ngaa miu hud'i tenge j'ara sèna
ka mamuri d'ara èci, aa baku mae-manyèla.
Miu hud'i pake ngangee madhera, ho me'a,
na, miu neo d'ai too-lane dhu èci èèna ka di.
11 Te abhu dhèu nèti isi èmu ana hèni èdhi
Kloe dhu mai peka dènge ja'a, na, ètu talora
miu abhu dhèu cahag'e dhu patao-palaha
taruu. 12 A'abhu ja'a sèmi ne'e: miu cahag'e
peka na, "Ja'a re Paulus!" Aa cahag'e peka
na, "Ja'a re Apolos!" Aa abhu kahèi dhu
paka'uu, na, "Ja'a re Petrus!"* Aa dhu
leo hari peka na, "Ja'a ne, nanene dhoka
Kristus di!"✡
13 Miu pangee tasamia, ee? Dhèu unu
Kristus bisa boe mae-manyèla. Do, miu
pangee, na, ja'a ka dhu madhe pala miu
ètu aj'u palolo-palèbha? Aad'o! Do, lod'o
ra sarani miu, rèngu pake ngara ja'a, ho
miu j'aj'i dhèu unu ja'a, do? Bisa boe, si?
14 Ja'a manèngi makasi mi Ama Lamatua, te
lod'o ja'a ètu èèna dènge miu, ja'a sarani
boe dhèu ae. Dhu ja'a sarani ètu nèi dhoka
Krispus dènge Gayus di.✡ 15 Dènge j'ara
ne'e, abhu boe dhèu dhu bisa peka na, "Ra
sarani ja'a pake ngara Paulus, ka ja'a j'aj'i
dhèu unu Paulus." 16 (Ee, ja'a heka sanèd'e
kèna. Ja'a sarani isi èmu Stefanus cahag'e
kahèi. Te ngaa ja'a sanèd'e heka, abhu dhèu
era dhu ja'a sarani, do aad'o.)✡

✡ 1:2 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:1, Yoel 2:32 * 1:12 Alkitab lii Yunani suri, peka na, "Kefas". Kefas èèna, ngara leo nèti Petrus. ✡ 1:12 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:24 ✡ 1:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:8, 19:29, Roma 16:23 ✡ 1:16 1 Korintus 16:15

17 Te Kristus pua boe ja'a ho laku sarani
dhèu. Kapua sasab'a ja'a, nuka peka-padhai
dènge j'ara-j'ara lula-nèti Lii Lolo Be'a Na.
Te ngaa ladhe ja'a lole mi dhèu, Nèngu d'èi
boe ja'a peka mamèu ja'a, do, pad'elo j'ara-
j'ara dhu kapai. Te ladhe ja'a padhai lii
sèmi èèna, èèna pakura koasa nèti lii lolo
mamadhe Kristus ètu aj'u palolo-palèbha.

Koasa Kristus mai nèti Ama Lamatua

18 Abhu dhèu dhu pangee, na, madha j'ara
aa'i-aa'i dhu èdhi peka-padhai lula-nèti
mamadhe Kristus ètu aj'u palolo-palèbha
èèna, goa titu kèna. Te ngaa dhèu sèmi sèra,
bèli-camèd'a cèri eele nèti Ama Lamatua.
Aa te ngaa, bagi mi èdhi, mamadhe Kris-
tus ne, sèna ka pad'elo koasa Lamatua ho
patabuli èdhi nèti koasa sasala-sasigo èdhi.
19 J'ara ne'e nuka sèmi dhèu nèti lii padhai
Ama Lamatua, ngara na Yesaya, suri tèke,
peka na,
"Ama Lamatua peka na,
'Madha j'ara aa'i-aa'i dhu dhèu d'èlu-mèu
re'a,
bèli-camèd'a Ja'a pa'ele iie aa'i si,
sèna ka j'aj'i mi mèdha dhu dènge
boe kab'ua.
Rupa-rupa mamèu rèngu,
bèli-camèd'a Ja'a core eele aa'i si,
sèna ka j'aj'i mi mèdha dhu guna
boe.'"✡
20 Uru èèna, mema Lamatua padhai lii
sèmi èèna ka. Te ngaa limuri ne, tasamia
hari? Dhèu d'èlu-mèu sèra, sèmi ngaa sa?
Mese agama sèra, j'aj'i sèmi ngaa? Aa tuka
tao lii langu sèra, tasa mera mia? Miu
nanene sèku! Lamatua tao si nuka sèmi
dhèu goa! Nèngu bete eele aa'i le mamèu
dhu amo ètu d'ara kahadhu dhèu rai-haha
ne, aa tao mamèu sèra nuka sèmi mèdha
dhu dènge boe kab'ua.✡
21-22 Mamèu Ama Lamatua lènge aa'i mèu-
mèu. Masi ka dhèu rai-haha ne pangee,
na, rèngu d'èlu-mèu, te ngaa j'ara ngangee
rèngu mesa ra d'ai mèka ho ra tadhe hua iia
Ama Lamatua. Masi ka sèmi èèna, te ngaa
Lamatua pake le mamèu Na ho bhoke j'ara
hia dhèu rai-haha. Te uru èèna, Lamatua
pangee, peka na, "Masi ka dhèu rai-haha
pangee, na, dhèu pajuu-paleha Ja'a sèra
goa, te ngaa tasamia èèna ka, hud'i Ja'a pua
ku dhèu lasi lole dènge ra j'ara dhu lèke nèti
Ja'a." Te Lamatua pua dhèu rèti lii padhai
Na ho lasi lole dènge dhèu. Na pama'ète
nare le neo pake lii moa èèna, sèna ka dhèu
bisa parcaya Ne. Nèngu pake j'ara ne, ho
patabuli dhèu nèti koasa sasala-sasigo ra.

Te ngaa dhèu rai-haha ne pangee, na,
j'ara Ama Lamatua ne, goa. Nèti èèna ka,
rèngu pusi-pahae boe dhèu pajuu-paleha
Na. Te dhèu Yahudi neo manèngi dhoka
tadha-tadha malaa di, sèna ka bisa rèdhi
koasa Lamatua. Aa dhèu Yunani neo
nanene dhoka j'ara-j'ara hua iia dhu maso
asa d'ara kahadhu ra, madhutu ngangee
rèngu mesa ra. 23 Masi ka sèmi èèna, te ngaa
èdhi dhu j'aj'i dhèu pajuu-paleha Lamatua
lati peka dènge dhèu, na, "Lamatua pua le
Kristus, nuka Dhèu dhu Nèngu pajaji mema
karèi nèti uru ka, mai asa rai-haha ne. Ka
dhèu leo paku pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha." Ropa dhèu Yahudi tadèngi lii
lolo ne'e, rèngu sisu, te madhutu a'abhu
ra, Dhèu dhu Lamatua neo pua mai èèna,
bisa boe madhe sèmi èèna. Ropa dhèu
Yunani tadèngi lii lolo ne, ra pangee na,
"Lii lolo dhèu goa!" 24 Te ngaa abhu dhèu
dhu Ama Lamatua hag'e nare le ho j'aj'i
dhèu unu Na. Rèngu sèra cahag'e nèti dhèu
Yahudi, aa cahag'e nèti dhèu Yahudi boe.
Madhutu a'abhu rèngu, mamadhe Kristus
dhu pad'elo le mi rèngu, na, koasa Ama
Lamatua dènge boe too-lane, aa mamèu Na
risi aa'i mèu-mèu. 25 Masi ka dhèu rai-haha
pangee, na, j'ara Lamatua ne unu dhèu goa,
te ngaa Nèngu mèu risi eele rèngu. Aa masi
ka ra pangee, na, Lamatua dènge boe koasa,
te ngaa koasa Na dedha risi eele nèti rèngu.

26 A'ari pasue! Sèna ka miu bisa me'a
mèu lii padhai ja'a ne, sanèd'e mamuri
miu, lod'o Lamatua hag'e nare miu, ho j'aj'i
dhèu unu Na. Madhutu a'abhu dhèu rai-
haha, ètu talora aae miu, abhu boe dhèu
ae dhu d'èlu-mèu, abhu boe dhèu ae dhu
dènge pangaru kapai, aa abhu boe dhèu
ae dhu a'ari ra dhu dènge kolongara kapai.
27 Te ngaa Lamatua hag'e nare dhèu dhu
madhutu ngangee dhèu rai-haha, na, tab-
hènga ana liku, sèna ka pamakae dhèu dhu
pangee, na, rèngu d'èlu-mèu. Aa Na hag'e
nare dhèu dhu madhutu dhèu rai-haha,
dhèu dhu dènge boe koasa, sèna ka pa-
makae dhèu dhu pangee, na, rèngu dènge
koasa. 28 Hèia Na hag'e nare dhèu haha dhu
dènge boe kolongara, aa dhu biasa dhèu

✡ 1:19 Yesaya 29:14 ✡ 1:20 Ayub 12:17, Yesaya 19:12, 33:18, 44:25

pahaha si. Te Lamatua neo pake si, sèna
ka dhèu dhu pangee, na, rèngu dhèu kapai,
j'aj'i sèmi dhèu dènge boe pangaru ngaa-
ngaa. [29] Dènge j'ara èèna, bèli-camèd'a abhu
boe dhèu èci sa dhu bisa tèb'a kakara ètu
madha Ama Lamatua, peka na, nèngu dhèu
kapai.
[30] Te Ama Lamatua mesa Na ka dhu bhoke
pataleo j'ara, sèna ka miu bisa maso j'aj'i
dhèu unu Kristus. Lamatua ka pake Yesus
j'aj'i Dhèu dhu pala-bagi mamèu Na mi
dedha èdhi. Yesus èèna ka dhu oti j'ara
ho èdhi bisa padame dènge Ama Lamatua.
Yesus èèna ka dhu tao èdhi ho bisa mamuri
mola dènge mèci. Aa Nèngu ka dhu patab-
uli èdhi nèti koasa sasala. [31] Èèna nuka sèmi
dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Ama Lamatua, peka na,

"Cee ka dhu d'èi pakapai kolongara dhèu,
be'a risi pakapai kolongara Lamatua
èdhi.
Baku pakapai iisi!"✡

2

Èdhi hud'i lole paled'a-led'a ku mi dhèu aa'i-aa'i, mamadhe Lamatua Yesus ètu aj'u palolo-palèbha

[1] A'ari pasue aa'i-aa'i! Uru èèna, lod'o
ja'a dhiu asa miu, ja'a bhoke paled'a j'ara-
j'ara Lamatua dhu uru èèna dhèu rai-haha
ne re'a mèka. Te ngaa ja'a kèti boe lii sèra
ho padedha iisi. Aa ja'a padhai boe pake
lii dhu carui, sèna ka pad'elo mamèu ja'a
unu ku. [2] Lod'o ja'a bera-bera dènge miu,
ja'a pangee sèmi ne'e ka: ja'a pad'elo dhoka
ca j'ara di, nuka Yesus Kristus. Nèngu ne,
Dhèu dhu Ama Lamatua pajaji mema karèi
nèti uru ka, ho hia mai. Te ngaa ropa
Yesus mai, dhèu paku pamadhe Ne ètu aj'u
palolo-palèbha. Dhoka j'ara ne'e di, dhu
ja'a ke'a mèu.
[3] Uru èèna, lod'o ja'a bera-bera dènge
miu, ja'a rasa mamèu ja'a d'ai boe, aa ja'a
madha'u ka isi karèbha.✡ [4] J'ara lii padhai
ja'a, aa ngaa dhu ja'a lole, mud'a di. Te
ja'a ko'o boe pake lii dhu karisi sèna ka
pamako miu. Aad'o! Te ngaa ropa ja'a peka-
padhai, na, lii padhai ja'a j'aj'i led'a, lula
Roh Lamatua dhu Mola-Mèci ka dhu ator
ja'a, aa koasa Na sab'a ètu ja'a kahèi. [5] Te
ja'a pangee, na, be'a boe ladhe miu parcaya
Ama Lamatua, lula miu nanene lii padhai
dhèu d'èlu-mèu di. Dhu be'a risi, ladhe miu
parcaya Lamatua, lula Na pad'elo koasa Na
mi dedha miu.

Ama Lamatua aj'a-nori èdhi j'ara-j'ara mamèu dhu lèke

[6] Aa te ngaa, ladhe ji'i padhai lii dènge
dhèu dhu parcaya èra le, ji'i aj'a rèngu pake
lii padhai dhu dhèu bisa re'a mèu. Te ngaa
dhu re'a mèu èèna, madhutu boe ngangee
dhèu ètu rai-haha ne, do, madhutu ngaa
dhu dhèu paredha sèra aj'a limuri ne. Te
sèra sa, bèli-camèd'a ele iie aa'i si. [7] Te
ngaa ji'i aj'a dhoka j'ara mamèu dhu mai
nèti Ama Lamatua. Lula uru-uru sèra, lod'o
rai-haha j'aj'i mèka, Lamatua pahuni j'ara
sèra. Te ngaa limuri ne, Nèngu pama'ète le,
sèna ka neo bhoke patalele lii pahuni èèna
hia èdhi, ho èdhi kahèi abhu pala ètu d'ara
kolongara Na dhu kapai risi eele. [8] Te ngaa
dhèu paredha limuri ne, re'a mèu iia boe
mamèu Lamatua. Te ladhe re'a tare'a, tatu
ra paku pamadhe boe Kètu èdhi dhu dedha
risi èèna, ètu aj'u palolo-palèbha.
[9] Ètu d'ara sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua dhu suri lula-nèti rahasia Lamatua
dhu uru èèna pahuni tèke, peka na,

"Abhu j'ara dhu dhèu rai-haha dhae rèdhi
mèka dènge musi madha ra,
aa abhu j'ara dhu dhèu rai-haha dhae
tadèngi rèdhi mèka dènge ro'a
dhilu ra,
dhu dhèu rai-haha bisa ngee rèdhi
boe.
Aa te ngaa, madhutu iia-iia na Lamatua
sadia tèke le j'ara sèra aa'i-aa'i,
bagi mi dhèu dhu sue Nèngu."✡

[10] Uru èèna, mema dhèu re'a boe j'ara
sèra, te ngaa limuri ne Ama Lamatua pake
Roh Na ho bhoke paled'a hia èdhi.
Roh Lamatua èèna ne'a aa'i mèu-mèu. Te
Nèngu parisa toke lutu d'ara iiki Lamatua
kahèi. [11] Èdhi èci-èci ka dènge roh ètu d'ara
èdhi. Nèti èèna ka, èdhi dhèu rai-haha,
èci-èci ka dènge ngangee aa tatao na. Aa
abhu boe dhèu leo èci sa dhu ne'a mèu
d'ara iiki èdhi, dhoka roh èdhi unu ti dhu
ne'a. Sèmi èèna kahèi dènge Ama Lamatua.
Abhu boe ca dhèu sa kahèi dhu ne'a d'ara
iiki Lamatua. Dhoka Roh Nèngu mesa Na ka
dhu ne'a mèu.

✡ 1:31 Yermia 9:24 ✡ 2:3 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:9 ✡ 2:9 Yesaya 64:4

12 Èdhi dhu sèmi tare le Roh Lamatua, ka
Nèngu ka dhu ator èdhi. Nèti èèna ka, èdhi
madhutu boe ngangee dhèu ètu rai-haha
ne. Lula Roh Lamatua ètu d'ara èdhi, nèti
èèna ka èdhi tadhe aa'i j'ara dhu be'a, dhu
Nèngu tao le hia èdhi.
13 J'ara sèra ka dhu èdhi tema padhue-
padhai. Te ji'i lole j'ara-j'ara dhu Roh
Lamatua aj'a-nori ji'i. Ka ji'i se aj'a boe pake
lii dhu nèti mamèu madhutu a'abhu dhèu
rai-haha. Te ngaa ji'i aj'a-nori pake lii dhu
mai nèti Roh Lamatua mi dhèu dhu tadhe
Nèngu. 14 Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu
tadhe boe Roh Lamatua, ropa na nanene lii
padhai ji'i, nèngu d'èi boe sèmi. Lula nèngu
ngee, na, "Ngaa kèna? Maso boe d'ara
kahadhu!" Aa te ngaa, masi ka tasamia
èèna ka, dhèu ne bisa boe ne'a j'ara sèra,
te nèngu dhu mamuri pa'èki boe dènge Roh
Lamatua. 15 Dhèu dhu mamuri pa'èki dènge
Roh Lamatua, heka re'a j'ara sèra aa'i-aa'i,
aa bisa re'a mia ka dhu lèke. Te ngaa dhèu
leo pajiko rare boe ngangee dhèu sèmi sèra.
16 Bisa tasamia? Te abhu dhu suri tèke ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, peka na:
"Cee ka dhu bisa re'a ngangee Ama
Lamatua?
Do, cee ka dhu bisa ator Lamatua,
ho Ama Lamatua tao madhutu lii
holo-nori dhèu èèna?
Abhu boe ca dhèu sa!"✡
Madhutu iia-iia na, èdhi te'a j'ara se'e,
lula Kristus ka dhu soru-bara sèna ka èdhi
bisa pangee madhutu ngangee Nèngu.

3

Dhèu parcaya hud'i sab'a d'ara èci hia Lamatua, aa baku patao-palaha

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Lod'o ja'a ètu èèna
era, miu nuka sèmi dhèu dhu dhae pa'èki
èra mèka dènge Roh Lamatua. Lula miu
madhutu dhodhoka dad'èi d'ara miu dhoo-
dhoo di, èci èèna ka dènge dhèu rai-haha
dhu leo sèra. Nèti èèna ka, ja'a bisa boe
padhai lii dènge miu, nuka sèmi padhai lii
dènge dhèu ee'a, te miu nuka sèmi ana iiki
sa. 2 Ja'a hud'i aj'a miu j'ara-j'ara dhu carui
boe, lula miu bisa mèka sèmi mere j'ara dhu
carui, nuka sèmi ana iiki dhu bisa mèka ra'a
sisi. Miu hud'i kadhii ku, sama sèmi dhèu
ee'a dhu tema ra'a sisi. Te ngaa limuri ne,
miu nuka sèmi ana rara iisi hiu era, dhu
me'a dhoka minu susu di.✡ 3 Lula ngangee
miu cakaraa dhèu dhu neo dhoka madhutu
dad'èi d'ara di. Ladhe abhu dhèu dhu risi
nèti miu, miu tèka d'ara aa patao-palaha
leli! Nèti èèna ka, ja'a peka na, miu me'a
dhoka madhutu dad'èi miu dhoo-dhoo. De
sèmi èèna na, miu sama sèmi dhèu leo ètu
rai-haha ne. 4 Lula miu cahag'e peka na,
"Ja'a ne, re Paulus!" Aa cahag'e dhu peka
na, "Ja'a ne, re Apolos!" Lod'o-lod'o miu
padhai lii sèmi èèna, miu pad'elo, na, miu
èci èèna ka dènge dhèu leo ètu rai-haha
ne.✡

Miu nuka sèmi oka

5 Madhutu iia-iia na, Apolos èèna, cee?
Aa ja'a, Paulus ne, cee? Te ji'i dua mi
se, dhoka ana pua-paleha di. Ji'i dhoka
pad'elo j'ara ho miu bisa parcaya Kristus.
Apolos pakako sasab'a madhutu paredha
Kètu èdhi. Aa ja'a sèmi èèna kahèi! 6 Ja'a
ka dhu uru tèka lole dènge miu lula-nèti
Kristus. Èèna nuka sèmi ja'a ka dhu sèle
hini. Hèia Apolos mai aj'a-nori miu. Èèna
nuka sèmi nèngu ka dhu bui-tatee hini dhu
ja'a sèle kore sèra. Te ngaa Ama Lamatua ka
dhu tao hini sèra muri j'aj'i kapai aae.✡
7 De dhèu dhu sèle hini sèra dènge boe
kab'ua. Sèmi èèna kahèi dènge dhèu dhu
bui. Dhodhoka èci di dhu dènge kab'ua,
nuka Ama Lamatua. Lula Nèngu ka tao hini
sèra muri, ka sub'u dènge sega. 8 Dhèu dhu
sèle, aa dhèu dhu bui-tatee, sab'a sama-
sama, te sasab'a rèngu èci èèna ka. Aa
dhèu aa'i-aa'i dhu pakako sasab'a Lamatua,
bèli-camèd'a Na b'ae rui-j'aj'èra ra. 9 Te ji'i
sama-sama dhèu sab'a nèti Lamatua. Aa
miu nuka sèmi oka Lamatua, dhu Nèngu
neo uri.

Miu nuka sèmi èmu

(9b) Sèmi èèna kahèi, miu nuka sèmi èmu
dhu Ama Lamatua patitu. 10 De Lamatua
pad'elo le d'ara hua iia Na mi ja'a. Nèti èèna
ka ja'a sama sèmi dholu. Ka Lamatua soru-
bara ja'a ho ke'a mèu j'ara-j'ara nèti kapua,
sèna ka ja'a tao era padhèdi dhu èra ètu
d'ara mamuri miu. Hèia dhèu leo aj'a-nori
miu kahèi, ho rèngu patitu mi era padhèdi
dhu ja'a tao kore èèna. Te ngaa tuka èci-
èci hud'i sab'a ku dènge d'ara kateme, ho
rèngu patitu èmu dhu èra. 11 Era padhèdi
dhu èra èèna, abhu le. Nuka Yesus Kristus.

✡ 2:16 Yesaya 40:13 ✡ 3:2 Ibrani 5:12-13 ✡ 3:4 1 Korintus 1:12 ✡ 3:6 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:4-11,24-28

Nèti èèna ka, dhèu leo bisa boe tao era
padhèdi leo ètu d'ara miu, te Lamatua dhu
tao tèke le era padhèdi dhu lèke.
12 Tatu abhu dhèu dhu neo patitu kahèi
ètu era padhèdi èèna pake rupa-rupa nèu.
Abhu dhu neo pake nèu dhu kab'ua, sèmi
hualaa, doi pudhi do hadhu kale'e. Abhu
dhu pake nèu biasa, nuka sèmi aj'u, j'u'u
do rèu hidhu. 13 Te ngaa sasab'a tuka èci-
èci ka bisa te'a, aa dhèu aa'i-aa'i ra bisa re'a
sasab'a rèngu èèna, be'a do aad'o. Te lod'o
èle rai-haha, Lamatua neo sèku ne, sama
sèmi Na pake ai ho pad'elo, na, sasab'a dhèu
sèra, bisa taha do aad'o. 14 Ladhe uji nare
sasab'a nèti ca dhèu pake ai, aa nèu dhu na
pake bisa taha, bèli-camèd'a Lamatua b'ae
rui-j'aj'èra na ètu sorga. 15 Te ngaa ladhe
uji nare sasab'a dhèu pake ai, aa ai na'e aa'i
nèu dhu nèngu pake patitu ètu era padhèdi
èèna, na, Lamatua hia boe dhèu ne ngaa-
ngaa. Te ngaa tuka ne abhu mamuri era,
masi ka sèmi dhèu dhu rai kalua nèti d'ara
èmu ai na'e.

Miu sama sèmi èmu sabaj'a unu Lamatua

16 Miu hud'i me'a ku, dhu peka na, miu
sama sèmi èmu sabaj'a Lamatua, aa Roh Na
dhu pea ètu d'ara.✡ 17 Aa ladhe abhu dhèu
dhu pa'ele iie èmu sabaj'a Lamatua, nuka
era pea Na, na mage-mage! Bèli-camèd'a
Lamatua pa'ele iie ne kahèi! Te èmu sabaj'a
Lamatua èèna mola-mèci. De miu hud'i
mola-mèci ku kahèi.
18 Miu baku tipu ngi'u miu unu mi! Ladhe
abhu ca dhèu dhu pangee, na, nèngu d'èlu-
mèu aa ne'a aa'i madhutu mamèu dhèu
ètu rai-haha lod'o limuri ne, èèna peka na,
nèngu ne'a boe ngaa-ngaa èci sa. Ladhe
èu mase'a le, peka na, èu me'a boe ngaa-
ngaa èci sa, heka èu mulai me'a kèna.
19 Ngangee dhèu ètu rai-haha taa limuri ne,
Ama Lamatua peka na, goa. Te ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci dhu suri tèke, peka na:
"Abhu dhèu dhu pangee, na, nèngu d'èlu-
mèu,
te ngaa èèna na Lamatua pake hari
ngangee na dhu karehe sèra,
j'aj'i mi sasii, ho sii pa'ele iie hari
nèngu!"✡
20 Ètu era leo dhu suri kahèi, peka na,
"Lamatua èdhi dhu ne'a le ngaa dhu dhèu
d'èlu-mèu sèra pangee,
aa dhèu dhu hud'i re'a ku neo tao ne
tasa mere mia,
Nèngu dhu ne'a nare le, na, rèngu dhoka
ngee iia d'ara di."✡
21-22 De miu baku padedha dhèu èci sa, dhu
peka na, nèngu èèna lènge aa'i dhèu. Te
Lamatua ka dhu ded'e dhèu, ho ator miu.
Aa'i-aa'i sèra j'aj'i le unu miu. De dhèu
dhu ator miu sèra, sama sèmi: ja'a, Apolos,
dènge Petrus,* ji'i se j'aj'i unu miu. Aa aa'i-
aa'i ètu rai-haha ne unu miu kahèi, masi ka
miu mamuri do miu madhe, masi ka deo
ne'e do lod'o dhu mai, aa'i-aa'i j'aj'i unu
miu kateme aae. 23 Aa miu j'aj'i dhèu unu
Kristus. Aa Kristus unu Ama Lamatua!

4

Kristus pua dhèu pajuu-paleha Na lasi asa mia-mia

1 De miu baku koa-kad'iri ji'i, te ji'i dhoka
ana pua-paleha Kristus di. Aa Ama Lamatua
lèka ji'i, sèna ka j'aga paie-iie j'ara-j'ara dhu
uru èèna pahuni tèke. 2 Dhèu dhu mad-
henga mèdha-panyau lamatua na, nèngu
hud'i j'aj'i ku dhèu dhu tao madhutu ngaa
dhu lèke. 3 Tasamia dènge ja'a? Ja'a sab'e
madhutu ngaa dhu lèke, do aad'o? Ja'a
ko'o boe ke'a, miu nile ja'a tasa mera mia.
Aa ja'a pusi-pahae boe kahèi dhèu leo nile
ja'a sèmi ngaa sa. Ja'a ke'a boe nile ngi'u
ja'a unu ku kahèi. 4 Te masi ka d'ara iiki
ja'a peka na, ja'a be'a le, tatu boe sasoa na,
ja'a be'a. Dhu mèci ka, Lamatua ka dhu
nile ja'a tasa mera mia. 5 De miu baku tao
ngi'u sèmi dhèu pama'ète lii langu ho nile
dhèu leo sèra. Mate mamai hari Lamatua,
te Nèngu ka dhu èèna na bhoke patalele
aa'i mèu-mèu. Nèngu ka pasabhoka aa'i
bhabhelu-katub'a dhu dhèu tao pahuni ètu
d'ara maroga. Nèngu neo bhoke paled'a
j'ara-j'ara dhu dhèu ngee ètu d'ara ra. Hèia
Ama Lamatua neo peka aa'i j'ara-j'ara dhu
be'a, dhu dhèu tao le.
6 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a dhu padhai lii lula-
nèti ja'a dènge Apolos, nuka sèmi ja'a j'aj'i
mi conto ho miu bisa aj'a nèti ji'i, nuka:
*Tao madhutu j'ara-j'ara dhu suri tèke ètu d'ara
Sasuri Ama Lamatua. Baku tao dhu leo.* Ladhe
miu madhutu ka j'ara se'e, miu baku bia
re èci sa, aa padedha iisi lula madhutu ca
dhèu, aa pahahe dhèu leo. 7 De tasamia?

✡ 3:16 1 Korintus 6:19, 2 Korintus 6:16 ✡ 3:19 Ayub 5:13 ✡ 3:20 Lii Sod'a Koa-Kio 94:11 * 3:21-22 Alkitab lii Yunani, suri peka na, *Kefas*. Kefas èèna, ngara leo nèti Petrus.

Miu pangee, na, miu risi nèti dhèu leo, do?
Baku! Te aa'i-aa'i dhu miu unu, miu abhu
nèti Ama Lamatua. De ladhe sèmi èèna,
nga tao ka miu nged'e ej'a ai, nuka sèmi
miu ad'u-ue unu mi? [8] Nuka sèmi aa'i-aa'i
dhu miu parluu, miu abhu le. Nuka sèmi
miu kaja le! Miu tao ngi'u mi, èci èèna ka
dènge dhèu kapai sama sèmi dhèu aae sa,
aa ji'i soru-bara boe ciki sa. Madhutu iia-
iia na, Lamatua ka dhu hia aa'i-aa'i dhu miu
parluu. Te ngaa ladhe miu tare'a-re'a j'aj'i
dhèu aae, ele boe ji'i ngèd'u paredha sama-
sama dènge miu, si?

[9] Ama Lamatua ka dhu pua-paleha ji'i, ho
la'a asa mia-mia ètu rai-haha ne, sèna ka
lole dènge dhèu j'ara-j'ara Kristus. Te ngaa
ca tèka-ca tèka sa ja'a pangee, na, Lamatua
pua ji'i titu re limuri tèka, sama sèmi ana
bèdho dhu tatae abhu huku madhe. Hèia
Na hia dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, aa
dènge ana-ana pajuu Na ètu sorga mai lal-
adhe ji'i. [10] Miu kapai titu kèna, nga! Te
abhu dhèu dhu pangee, na, miu d'èlu-mèu,
lula pa'èki dènge Kristus. Te ngaa rèngu
pangee, na, ji'i goa titu kèna, lula ji'i j'aj'i
dhèu unu Kristus. Ele boe rèngu ngee, na,
miu èra risi, aa ji'i se roe aala-aala. Ele boe
ra ded'e miu padedha-dedha, te ngaa ro'o
boe pusi-pahae ji'i ciki sa hèi. Seli-kolane,
nga! [11] Toke d'ai deo ne'e, ji'i manganga
dènge koko-kamango. Mèdha-papake ji'i
kaha'i-kaheru. Dhèu loe boe game ji'i. Ji'i
nuka sèmi dhèu dhu dènge boe era pea.
[12] Ji'i sab'a dènge kacui-aai ji'i unu mi toke
d'ai èi kabhèsu hae. Ladhe dhèu padhai-
kakoli ji'i, ji'i dhoka b'ala, peka na, "Ji'i
manèngi, sèna ka Ama Lamatua tao j'ara-
j'ara dhu be'a hia miu." Ladhe dhèu paj'èra
ji'i, na, ji'i b'ala boe, dhoka mau-mau di.✡
[13] Ladhe dhèu padhai pa'ele iie kolongara
ji'i, ji'i dhoka dhaa dènge rèhu mare di.
Masi ka sèmi èèna, te ngaa abhu dhèu dhu
pangee, na, ji'i se nuka sèmi kaj'alu do
mamumu dhu core eele.✡

[14] Ja'a suri j'ara se'e, neo boe pamakae
miu. Te ngaa ja'a neo pasanèd'e miu, lula
ja'a sue miu nuka sèmi ana matana ja'a sa.
Nèti èèna ka, ja'a peka dènge miu, ho lèpa
asa j'ara dhu mola. [15] Masi ka dhèu riho-
riho dhu bisa pad'elo j'ara hia miu lula-nèti
Kristus, te ngaa dhoka ja'a mesa ku dhu
j'aj'i ama miu. Te ja'a ka dhèu uru j'ara dhu
peka-padhai dènge miu Lii Lolo Be'a nèti
Yesus Kristus. Nèti èèna ka, miu parcaya
Ne. Ja'a tao j'ara èèna, lula ja'a dhu pa'èki
mèno dènge Ne. [16] De ja'a manèngi, sèna ka
miu madhutu j'ara mamuri ja'a ne.✡

[17] Nèti èèna ka ja'a pua Timotius dhiu
soru-bara miu. Ja'a sue ne, sama sèmi ana
matana ja'a. Ja'a lèka ne, te nèngu kahèi
mamuri pa'èki dènge Lamatua èdhi. Èèna
na nèngu soru-bara miu ho pasanèd'e miu
nèti mamuri ja'a. J'ara mamuri ja'a sèmi
èèna, lula ja'a pa'èki dènge Yesus Kristus,
dhu Ama Lamatua hia mai. Èèna ka dhu ja'a
aj'a-nori dènge dhèu sarani dhu pakaboko
ètu mia-mia.

[18] Abhu nèti miu dhu pangee, na, ja'a lake
kore boe dhiu dènge miu. Nèti èèna ka
rèngu nged'e titu kèna. [19] Te ngaa ladhe
Lamatua èdhi d'èi, nèbhu boe ja'a d'ai kota
Korintus. Ho èèna na ja'a ke'a mèu, na,
dhèu sèra padhai lii padedha iisi, do, rèngu
tare'a dènge koasa! [20] Te Ama Lamatua èèna
Dhèu Aae dhu unu koasa. Ka dhèu Nèngu
hèb'a mènyi boe, ho pa'èra dhèu ètu d'ara
lalèka ra, te ngaa rèngu pake koasa dhu
lèke. [21] De dad'èi miu tasamia? Ladhe ja'a
dhiu, na, ja'a tao lii sakaa aa huku miu? Do,
ja'a dhiu pad'elo sasue dènge d'ara be'a?

5

Abhu dhèu ètu talora juma'at dhu ad'u j'ara karehe dènge dhèu bhèni

[1] Ja'a tadèngi, na, ca dhèu nèti juma'at
miu dhu ad'u j'ara karehe dènge dhèu
bhèni. Ngaa dhu nèngu ad'u-ue ne bhelu
risi nèti dhèu dhu tadhe boe Ama Lamatua.
Lula nèngu j'unu pa'èci dènge ina bhala
na!✡ [2] Te ngaa miu pamone-pabhèni, sèmi
juma'at miu mola-mèci le! Te ngaa mad-
hutu iia-iia na, miu hud'i makae ku, aa d'ara
pèd'a. Dhèu sèmi èèna, babège eele ne
pakaj'èu!

[3] Masi ka èdhi pakaj'èu èci dènge èci, te
ngaa d'ara ja'a dhoka ètu miu di. De ja'a
pama'ète kore le lii langu dhèu dhu tao j'ara
makae èèna, nuka sèmi ja'a dhu ètu èèna le.
[4] Ja'a dènge hak ho pama'ète sèmi èèna, lula

✡ 4:12 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:3 ✡ 4:13 Ibrani 11:38 ✡ 4:16 1 Korintus 11:1, Pilipi 3:17 ✡ 5:1 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 22:30

Yesus j'aj'i Kètu èdhi, aa ja'a dhèu pajuu-
paleha Na. De miu hud'i madhèdi pa'èci ku
ho pama'ète lii langu èèna pake kolongara
Kètu èdhi. Aa d'ara ja'a sama-sama dènge
miu kahèi. 5 Hèia miu hud'i saraka dhèu ne
asa dhèu aae nidhu, sèna ka nèbhu-nèbhu
na core eele j'ara bhelu-katub'a nèti d'ara
na. Sèna ka ladhe Kètu èdhi mai hari, na,
Nèngu patabuli dhèu ne'e nèti koasa sasala-
sasigo na.

6 Be'a boe ladhe miu nged'e! Baku bhèlu,
na, èdhi pakihu bibit roti ciki di ho bisa
pakapai adonan aa'i-aa'i. Bibit roti, nuka
sèmi bhabhelu dhèu. De ladhe soro tèke
dhèu ad'u-ue bhabhelu ètu talora aae miu,
bèli-camèd'a dhèu sarani leo sèra madhutu
tao bhelu kahèi!✡ 7 Babège eele dhèu bhelu
èèna nèti juma'at miu, sèmi uru èèna dhèu
Yahudi sèra core eele ragi aa'i-aa'i nèti
èmu rèngu sèra ho neo ra'a kalela Paska.
Dènge j'ara ne, miu bisa j'aj'i hari nuka
sèmi dhèu dhu d'ara na abhu heka bhelu-
katub'a. Miu hud'i j'aj'i ku sèmi èèna.
Uru èèna, dhèu roro ana kahib'i-kalèbho
sèna ka tao badha korban kalela Paska.
D'ai limuri ku, rèngu pamadhe Dhèu Mola-
Mèci Ama Lamatua, sèna ka j'aj'i korban
dhu pamèu d'ara èdhi.✡ 8 Uru èèna, dhèu
Yahudi ra'a gee-j'ara nèti roti dhu pake boe
ragi ètu d'ara lod'o kalela Paska. Limuri ne,
èdhi nuka sèmi roti dhu pake boe ragi èèna.
Nèti èèna ka, èdhi hud'i j'aga paie mamuri
èdhi sèna ka baku tao ia ka j'ara-j'ara dhu
bhelu, aa baku papèd'a d'ara dhèu leo. Èdhi
hud'i padhai lii dhu lèke taruu. Hèia ropa
dhèu ladhe rèdhi mamuri èdhi, ra peka na,
tatao èdhi madhutu d'ara mola.✡

9 Ca hari ni, ja'a suri kèdhi le sasuri dhu
peka na, "Baku pa'èci dènge dhèu dhu tao
j'ara makae dènge dhèu dhu dhèu èmu
nèngu boe." 10 A'abhu ja'a ne peka boe, na,
miu baku pa'èci dènge dhèu *aa'i-aa'i* ètu rai-
haha ne, dhu pusi-pahae boe Ama Lamatua,
do dhèu manga'a, do dhèu kapod'e-kabèli
dhu mana'u rare mèdha-panyau dhèu, do
dènge dhèu sogo-tagu nidhu. Te ladhe
sèmi èèna, miu hud'i tao iisi mi pakaj'èu
nèti dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. 11 Te
ngaa dhu ja'a peka ne nuka: miu baku
pa'èci dènge dhèu dhu peka na, nèngu dhèu
sarani, aa te ngaa nèngu tao j'ara makae
dènge dhèu dhu dhèu èmu nèngu boe, do
dhu manga'a, do dhu sogo-tagu nidhu, do
dhu pahahe kolongara dhèu, do dhu mahu,
do dhu kapod'e mèdha-panyau dhèu. Èdhi
baku pa'èci dènge dhèu sèmi sèra. Aa loe
eele ka madhèdi mi'a-minu pa'èci dènge
dhèu sèmi sèra!

12 Miu dènge hak ho lee mamuri dhèu
sarani. Te ngaa ja'a dènge boe hak, sèna
ka pama'ète lii langu dhèu dhu parcaya boe
Ama Lamatua. 13 Te Ama Lamatua mesa
Na ka bèli-camèd'a pama'ète hia dhèu dhu
parcaya boe Ne. De miu baku bhèlu, ètu
d'ara Sasuri Ama Lamatua dhu suri, peka
na, "Dhèu dhu peka na, nèngu dhèu unu
Lamatua, te ngaa loe boe tao bhabhelu, na,
babège eele ne!"✡

6

Dhèu parcaya baku pagalaa èci dènge èci ètu madha hakim

1 Ladhe ca dhèu sarani pagalaa dènge
a'ari na dhèu sarani, nga tao ka lami asa
pengadilan ètu madha hakim dhu tadhe
boe Ama Lamatua? Tasamia ka j'aj'i sèmi
èèna? Be'a risi lami asa madha dhèu-dhèu
parcaya, sèna ka rèngu uri lii langu miu!
2 Nuka sèmi dhu dhae me'a mèka, peka na,
dhèu-dhèu parcaya, bèli-camèd'a rèngu ka
dhu pama'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i ètu
rai-haha ne. De tasamia ka miu mesa mi
bisa boe uri lii langu dhu ana iiki-iiki? 3 Dhu
mola-mola ka, ladhe bèli-camèd'a èdhi ka
dhu uri lii langu ana pajuu Lamatua nèti
sorga. De tatu hud'i miu ku dhu uri lii langu
dhu bèli-bèli j'aj'i ètu talora aae miu. 4 Risi-
risi hari, ladhe miu dhèu parcaya pagalaa
lula-nèti j'ara dhu ana iiki-iiki sèra, nga tao
ka miu pake dhèu pama'ète lii dhu dhèu-
dhèu sarani pakab'ua boe si?

5 De ja'a neo peka ca j'ara dhu pamakae
miu. Sèmi ngaa? Nuka sèmi ètu talora aae
miu abhu boe ca dhèu sa dhu d'èlu-mèu uri
lii langu dhu ana iiki-iiki sèra, sèmi lii langu
dhu cèu nèti a'ari èdhi. 6 Te ngaa nèti talora
miu abhu dhèu parcaya dhu ère nèti a'ari
na dhèu parcaya asa madha dhèu pama'ète
lii langu! Aa te ngaa dhèu pama'ète lii langu
ne dhu parcaya boe Lamatua!

✡ 5:6 Galati 5:9 ✡ 5:7 Kalua nèti Masir 12:5 ✡ 5:8 Kalua nèti Masir 13:7, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 16:3
✡ 5:13 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 13:5, 17:7, 19:19, 22:21,24, 24:7

7 Lèke boe, sina ma? Miu dhu segi boe le
èèna, ladhe miu èci dènge èci lami pagalaa
asa era pama'ète lii langu. Be'a risi, a'ari
èu èèna soro tèke ne, ladhe na tao sala mi
dedha èu. Aa ladhe a'ari èu dhèu parcaya
mana'u nare mèdha-panyau èu, be'a risi
hud'i laa nare! 8 Te ngaa miu dhèu parcaya
èci tao sala mi a'ari miu. Aa èci mana'u èci.
Aa te ngaa miu sama-sama dhèu parcaya!
9 Miu nuka sèmi me'a boe j'ara se'e aa'i-
aa'i! Te dhèu dhu ro'o boe tao dhu lèke,
tatu bisa boe j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua.
Mage soro tèke dhèu tipu miu, sèna ka
miu ad'u-ue sasala! Dhèu dhu tao j'ara
makae dènge dhèu dhu dhèu èmu nèngu
boe, dhu sogo-tagu nidhu, dhu bersina,
mone dhèu dua dhu pa'èci nuka sèmi dhèu
èmu-kamali, 10 dhèu mana'u, dhèu manga'a,
dhèu rinu mahu, dhu padhai lii pakarehe
kolongara dhèu, dhu pakapod'e ho rare
mèdha-panyau dhèu, te dhèu aa'i-aa'i sèmi
se'e se, tatu bisa boe j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua!
11 Mema, uru èèna miu cahag'e sèmi èèna
kahèi! Te ngaa Ama Lamatua saku eele
sasala-sasigo miu, hèia pamèu miu. Aa
Nèngu bhoke le j'ara kahèi, sèna ka miu
bisa pabe'a hari dènge Ne. Na tao j'ara se'e,
lula miu pa'èki dènge Kètu èdhi, Yesus Kris-
tus, aa lula miu pa'èki dènge Roh Lamatua
kahèi.

Ladhe èu j'aga paie ngi'u èu, èu pakab'ua Lamatua

12 Ja'a dènge hak sèna ka tao aa'i mèu-
mèu. Te ngaa aa'i-aa'i dhu ja'a neo tao sèra,
tatu boe be'a hia ja'a. De masi ka ja'a dènge
hak sèna ka tao aa'i mèu-mèu, te ngaa ja'a
ko'o boe j'ara dhu karehe koasa nare ja'a.✡
13 Conto sèmi, dhèu peka na, "Nganga'a
parluu kabake, aa kabake parluu nganga'a."
Te ngaa sanèd'e, te bèli-camèd'a Lamatua
palaho aa'i dua-dua ra. Conto dhu leo hari,
èdhi bisa boe soro ngi'u èdhi sèna ka bisa
tao j'ara makae dènge dhèu dhu dhèu èmu-
kamali èdhi boe. Èdhi unu ngi'u ne, sèna ka
sab'a hia Lamatua èdhi. Aa Lamatua èdhi
ladhe-leru ngi'u èdhi. 14 Ropa Kètu èdhi,
Yesus Kristus madhe, Ama Lamatua ka pa-
mamuri hari Ne. De ladhe èdhi madhe,
Nèngu dènge koasa kahèi ho pamamuri
hari èdhi.
15 Ngi'u miu j'aj'i mi unu Kristus, nuka
sèmi miu bagian nèti ngi'u Kristus. Tatu
j'ara ne, miu me'a le! De ladhe ja'a pake
bagian nèti ngi'u Kristus, ho laku pa'èci
dènge ngi'u nèti bhèni kajeo, na tasamia?
Baku sèmi èèna! Te èèna na lèke boe! 16 Tatu
miu me'a le, ladhe dhèu tao j'ara makae
ho j'unu pa'èci dènge bhèni kajeo, na, dua-
dua pakihu kee j'aj'i mi èci. Te dhu suri
tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci, peka na,
"Rèngu dua ra pa'èki le j'aj'i mi èci."✡ 17 Te
ngaa dhèu dhu mamuri d'ara èci dènge
Kètu èdhi, Yesus Kristus, j'aj'i le èci dènge
Nèngu, sama sèmi dua ra dhu pa'èki ètu
d'ara roh èci.
18 Ladhe èu abhu tebho tao j'ara makae
dènge dhèu dhu dhèu èmu èu boe, na, rai
pakaj'èu! Dhèu ad'u-ue sasala rupa-rupa
dhu pa'ele iie rèngu unu ra, aa pa'ele iie
dhèu leo kahèi. Te dhèu dhu karihu kaj'alu
pa'ele iie ngi'u nèngu unu na. 19 Ngi'u èu
èèna, nuka sèmi èmu sabaj'a Roh Lamatua
dhu Mola-Mèci. Roh Nèngu èèna ka, dhu
pea ètu d'ara miu, te Ama Lamatua mesa
Na ka hia Roh Na mi dedha miu. Nèti èèna
ka, miu dènge boe hak ciki sa hèi, ho j'aj'i
lamatua dhu ator ngi'u miu unu mi. Te
ngaa, nga tao ka miu mamuri sèmi pame'a
boe sa dènge j'ara se'e?✡ 20 Kristus sui nare
le miu dènge kab'ua titu kèna. De miu
hud'i mamuri ku dènge pakab'ua ngi'u miu
unu mi, ho pad'elo, na, miu pakab'ua Ama
Lamatua kahèi.

7

Dhèu èmu-kamali

1 Ja'a neo suri j'ara-j'ara dhu miu pakarèi
ètu d'ara sasuri miu èèna, dhu peka na,
"Tasamia? Dhu be'a ka, dhèu mone baku
leo-èmu, do?"
2 Sèmi ne'e: lula abhu lod'o taleo ae, dhu
dhèu bisa manahu asa d'ara tatao dhu sala
ètu d'ara pa'èci mone dènge bhèni, nèti
èèna ka be'a risi dhèu mone èci hud'i dènge
ku dhèu èmu nèngu mesa na. Sèmi èèna
kahèi, dhèu bhèni hud'i pa'èci ku dènge
dhèu èmu nèngu mesa na.
3 Mone dhu dènge le dhèu èmu! Mage
mo'o boe j'unu pa'èci dènge dhèu èmu èu.
Aa dhèu bhèni dhu dènge le dhèu èmu!
Mage mo'o boe j'unu pa'èci dènge dhèu

✡ 6:12 1 Korintus 10:23 ✡ 6:16 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:24 ✡ 6:19 1 Korintus 3:16, 2 Korintus 6:16

èmu èu. [4] Te bhèni dhu leo le èmu, hia le
ngi'u na sèna ka j'aj'i unu dhèu èmu na.
Aa mone dhu leo le èmu, hia le ngi'u na
ho j'aj'i unu dhèu èmu na. [5] De miu baku
patula-pajuku, lula dua-dua mi dhu dènge
hak hua! Te ngaa ladhe miu neo sabaj'a
di, ho mo'o boe ngee j'ara dhu leo-leo, na,
j'unu pa'èci boe d'ara ciki oo'e èèna ka,
ngaa-ngaa tao boe. Sad'i dua mi mere lii
èci ku. Aa ladhe sabaj'a mere, na, be'a risi
pakaboko hari dènge ka. Te ladhe aad'o,
na, bisa j'aj'i be'a boe! Te dhèu aae nidhu
bisa dadugu-rariu dhèu dhu taha rare boe
d'ara. [6] J'ara ne mai nèti a'abhu ja'a di, nèti
boe atora Lamatua. [7] Madhutu ngangee ja'a,
be'a risi dhèu baku leo-èmu, nuka sèmi ja'a
dhu dènge boe dhèu èmu. Te ngaa Ama
Lamatua hia dhèu karunya pamèci dènge
nèngu. Nèti èèna ka, abhu dhèu dhu Ama
Lamatua hia si leo-èmu, aa abhu cahag'e
dhu Na hia si leo boe èmu.

[8] Ja'a neo peka dènge dhèu mone do dhèu
bhèni dhu leo mèka èmu, aa dènge bhèni
balu, na, be'a risi miu baku leo-èmu, nuka
sèmi ja'a ne. [9] Te ngaa ladhe taha mere boe,
hua iia leo èmu ka. Dhu hua iia risi ladhe
dhèu leo-èmu, te aad'o na, dad'èi d'ara na
pa'ele iie ngi'u nèngu unu na.

[10] Ne'e ne mai boe nèti ngangee ja'a mesa
ku. Te ja'a neo peka ngaa dhu Lamatua
èdhi paredha le mi dhèu dhu leo le èmu,
na, bhèni bisa boe pa'ia-pa'ela dènge dhèu
èmu-kamali na. [11] Te ngaa ladhe nèngu
tèke eele dhèu èmu na, be'a risi leo ia ka
èmu. Hua iia nèngu la'e padame dènge
mone dhu j'aj'i dhèu èmu na. Sèmi èèna
kahèi mone, bisa boe pa'ia-pa'ela dènge
dhèu èmu-kamali na.✡

[12] Ne'e ne madhutu ngangee ja'a, mai boe
nèti Lamatua èdhi. Aa mi dhèu leo, ja'a
neo padhai lii sèmi ne'e: ladhe abhu mone
dhèu sarani dhu dhèu èmu na parcaya boe
Kristus, na, baku ia eele ne, ladhe dhèu
èmu na neo mamuri taruu dènge nèngu.
[13] Sèmi èèna kahèi, dènge bhèni dhu dhèu
èmu na parcaya boe Kristus, na, baku ia
eele ne, ladhe mone ne d'èi era sèna ka
dua ra mamuri pa'èci taruu. [14] Te mone
dhu parcaya boe Kristus, bisa mola-mèci,
lula nèngu dhu pa'èki le dènge bhèni dhu
j'aj'i dhèu èmu na. Aa bhèni dhu parcaya
boe Kristus, bisa j'aj'i mola-mèci kahèi, lula
nèngu dhu pa'èki dènge mone dhu j'aj'i
dhèu èmu na. Te ladhe aad'o, na, ana-ana
rèngu bisa boe mola-mèci. Te ngaa dènge
j'ara ne, rèngu bisa mola-mèci ètu madha
Ama Lamatua. [15] Te ngaa ladhe dhèu bhèni
do dhèu mone dhu parcaya boe Kristus,
dhu la'e tèke eele dhèu èmu-kamali na dhu
parcaya, na hud'i nèngu sène. Ka dhèu èmu
dhu parcaya, pa'èki heka dènge ne. Te Ama
Lamatua paroa miu sèna ka j'aj'i dhèu unu
Na, ho miu mamuri padame èci dènge èci.
[16] Dhèu bhèni dhu parcaya, dhu leo le èmu
aa'i-aa'i! Ele boe miu bisa hia mamuri mi
dhèu èmu miu. Aa bisa aad'o kahèi. Sèmi
èèna kahèi dhèu mone dhu parcaya dhu leo
le èmu sèra! Ele boe miu bisa hia mamuri
mi dhèu èmu miu. Aa bisa aad'o kahèi. Miu
me'a iia mèka.

Madhutu paie-iie j'ara mamuri Lamatua

[17] Masi ka sèmi èèna, te ngaa mamuri
dhèu èci-èci tasa mera mia lod'o Ama
Lamatua paroa nare miu j'aj'i dhèu unu Na,
mamuri taruu sèmi èèna. Baku ub'a hari, te
Ama Lamatua dhu ator nare le sèmi èèna.
Ja'a aj'a-nori atora ne ètu juma'at aa'i-aa'i
ra.

[18] Conto, ladhe miu suna le sèna ka
pad'elo, na, miu dhèu Yahudi, hèia lod'o
limuri miu tadèngi Ama Lamatua paroa
nare miu, na, baku pasili, peka na, miu
suna le. Aa dhèu dhu dhae suna mèka ropa
tadèngi Ama Lamatua paroa si, sèna ka j'aj'i
dhèu unu Na, na, suna ia ka. Lula rèngu
dhu j'aj'i le dhèu unu Lamatua. [19] Ladhe
dhu suna le, èèna j'aj'i boe mi ngaa èci sa.
Aa suna mèka èèna ka, ngaa-ngaa tao boe.
Dhu dènge kab'ua ka, nuka èdhi madhutu
lii paredha Ama Lamatua. [20] Lod'o Ama
Lamatua hag'e nare miu j'aj'i dhèu unu Na,
Lamatua pua boe miu suna, do baku suna.
De hud'i ka laa sèmi èèna. Baku ub'a ia ka.

[21] Ja'a hia hari conto èci. Ladhe èu j'aj'i
ènu lod'o Ama Lamatua paroa èu, na, hud'i
laa sèmi èèna, ngaa-ngaa tao boe. Te ngaa
ladhe sèmi èu dhu ènu boe, na, hud'i laa!
Ladhe bisa boe j'aj'i dhèu bebas, ngaa-ngaa
tao boe kahèi. [22] Te ropa Lamatua paroa
ca dhèu ènu j'aj'i dhèu unu Na, ènu ne
j'aj'i le sèmi ca dhèu dhu bebas, dhu sab'a
hia Lamatua na ètu sorga. Aa lod'o Ama
Lamatua paroa ca dhèu bebas j'aj'i dhèu

✡ 7:11 Mateos 5:32, 19:9, Markus 10:11-12, Lukas 16:18

unu Na, dhèu ne j'aj'i ana pua-paleha Kristus. 23 Kristus tihe pama'ète nare le miu
dènge kab'ua titu kèna! De miu baku j'aj'i
ènu hia dhèu leo.
24 A'ari pasue aa'i-aa'i! Lod'o Ama
Lamatua paroa nare miu j'aj'i dhèu unu Na,
mamuri miu tasamia èèna ka, hud'i laa sèmi
èèna. Baku ub'a ia ka. Hud'i laa sèmi èèna
ka, hia mi Lamatua.

Dhèu dhu leo mèka èmu

25 Miu karèi ja'a lula-nèti dhèu kalora iisi
dhu j'unu pa'èci rèdhi mèka dènge dhèu
èci sa. Ama Lamatua peka boe ngaa-ngaa
dènge ja'a nèti j'ara èèna. Te ngaa miu
bisa sèmi ngaa dhu ja'a peka-padhai, lula
Ama Lamatua pad'elo rasa kasia mi ja'a.
Madhutu a'abhu ja'a sèmi ne'e ka: 26 limuri
ne èdhi abhu j'aj'èra rupa-rupa. De mamuri
dhèu tasa mera mia èèna ka, hud'i laa sèmi
èèna. Dad'èi ja'a sèmi ne'e ka: 27 ladhe èu
pa'èki dènge dhèu èmu èu, na, baku ia eele
ne. Ladhe èu dhu pa'èki heka dènge dhèu
èmu èu, na, tenge ia ka bhèni leo, sèna
ka leo ia ka èmu. 28 Te ngaa ladhe èu leo
hari èmu, na, èu sala boe ngaa-ngaa. Aa
ladhe bhèni dhu pa'èci rèdhi mèka dènge
dhèu mone leo-èmu, nèngu ad'u-ue boe
sasala ngaa-ngaa. Te ngaa sanèd'e, dhèu
dhu paleo èmu, bèli-camèd'a paraga dènge
j'aj'èra rupa-rupa ètu rai-haha ne. Dad'èi
ja'a sèna ka miu baku susa sèmi èèna.
29 A'ari pasue aa'i-aa'i! Madhutu ngangee
ja'a, nuka: lod'o oe èle rai-haha ne dètu ae
le. De mone dhu dènge dhèu èmu, mage
ladhe dhoka dhèu èmu nèngu di, te ngaa
laladhe kahèi asa Lamatua. 30 Sèmi èèna
kahèi, ladhe abhu dhu tangi, be'a risi pa'èra
d'ara ho baku tangi, sèna ka laladhe asa
Ama Lamatua. Ladhe abhu dhu karej'e-
karae, be'a risi baku karej'e seli, te ngaa
laladhe asa Ama Lamatua. Ladhe abhu dhu
hèli ngaa-ngaa, be'a risi tao mamuri na
nuka sèmi dhèu dhu dènge boe unu, sèna
ka laladhe asa Ama Lamatua. 31 Ladhe abhu
dhu pake mèdha-panyau nèti rai-haha ne,
be'a risi tao ngi'u na, nuka sèmi dhèu dhu
mamuri na dhu maena boe mi mèdha-
panyau rai-haha ne, sèna ka na laladhe
dhoka asa Ama Lamatua di. Lula j'ara
mamuri rai-haha ne bèli-camèd'a ele.
32 Ja'a d'èi sèna ka miu baku pangee ae-
ae. Te dhèu dhu leo boe èmu, lod'o nèngu
ae ho na tao madhutu dad'èi Ama Lamatua.
Sèna ka nèngu bisa tenge j'ara ho sab'a
pakarej'e d'ara Lamatua. 33-34 Te ngaa dhèu
dhu leo le èmu, hud'i taru kira dad'èi rai-
haha ne. Nèngu kahèi hud'i taru kira ku mi
dad'èi Ama Lamatua, te ngaa nèngu hud'i
tenge j'ara ho pakarej'e d'ara dhèu èmu na
kahèi. J'ara se'e se ka tao ngangee na j'aj'i
mi kajari.

Sèmi èèna kahèi, bhèni dhu dènge heka
dhèu èmu, aa bhèni kalora iisi. Rèngu
taru kira dad'èi Ama Lamatua, sèna ka bisa
mamuri mola-mèci ètu d'ara dènge ngi'u
aae. Te ngaa bhèni dhu leo le èmu, d'ara
na kajari. Nèngu taru kira ka mi dad'èi
Lamatua, te ngaa na tenge j'ara ho pakare-
j'e d'ara dhèu èmu na kahèi. 35 Ja'a lole j'ara
se'e, sèna ka nèti babe'a hia miu. Ja'a ko'o
boe ho miu lèke sasii. Dad'èi ja'a ka, miu
tao dhu lèke, aa tangare asa dad'èi Ama
Lamatua, sèna ka ngangee miu baku kajari.
36 Ladhe dhèu mone dhu lii d'ai le bhèni
dhu d'ai umur paleo èmu, na, hud'i laa ra
paleo, ladhe mone ne d'èi heka pamata.
Dènge j'ara sèmi èèna, rèngu tao boe j'ara
sala. Te ladhe ra mate panèbhu, mage
dhoka mone èèna taha nare boe d'ara, hèia
nèngu tao j'ara dhu lèke boe. 37 Te ngaa
ladhe mone ne bisa taha nare d'ara, nèngu
baku laka-seti ho kab'i lai-lai. Te ne'a ngaa
dhu nèngu neo tao. Masi ka nare nèbhu,
dènge boe ngaa-ngaa. 38 De dhèu mone dhu
leo dènge bhèni na, èèna be'a. Aa dhu leo
boe èmu èèna, be'a risi hari.

Bhèni balu

39 Bhèni dhu leo le èmu, pa'èki toke
madhe dènge dhèu èmu na. Te ngaa ladhe
dhèu èmu na madhe, nèngu bisa leo hari
dènge dhèu mone leo, sad'i mone ne dhèu
dhu parcaya Kristus kahèi. 40 Madhutu
a'abhu ja'a, be'a risi bhèni balu ne, leo ia ka
èmu. Ja'a pangee, na, lii holo ne cèu nèti
Roh Lamatua dhu ètu d'ara ja'a kahèi.

8

Nganga'a dhu dhèu pake ropa sogo-tagu nidhu

(Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:35,39, 6:4)

1 Ja'a neo lole lula-nèti sisi dhu dhèu pake
sogo-tagu nidhu. Èdhi aa'i-aa'i ti dhu te'a
ae le j'ara se'e. Dhu j'aj'i mi lii langu, ka
ladhe dhèu ne'a ae, na, nèngu bisa nged'e,
te na pangee, na, nèngu d'èlu-mèu risi nèti

dhèu leo sèra. De be'a risi, èdhi mamuri
dènge pasue di. Te j'ara pasue ne'e ka
tao dhèu aa'i-aa'i asa tabha èra ètu d'ara
parcaya ra.
2 Ladhe abhu dhèu dhu pangee, na, ne'a
mèu, èèna peka na, mamèu nèngu dhae d'ai
mèka. 3 Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu sue
Ama Lamatua, tatu Lamatua tadhe ne. Ne'e
ka dhu lèke mola-mola.
4 De ladhe dhèu na'a sisi dhu sogo-tagu
le mi nidhu, èdhi aa'i-aa'i te'a, na, nèngu
dhoka pahaha iisi mi mèdha sogo-tagu ètu
rai-haha di, te ngaa pahaha boe iisi mi
Lamatua dhu lèke. Te èdhi te'a, na, "Abhu
dhoka Ama Lamatua èci di dhu lèke" aa,
"mèdha sogo-tagu aa'i-aa'i dhu dhèu sogo-
tagu, dènge boe kab'ua." 5 Abhu mèdha ae-
ae ètu dedha-liru dènge rai-haha ne, dhu
dhèu peka, na, 'lamatua rèngu' do aad'o na,
'kètu rèngu'.
6 Te ngaa bagi èdhi, Ama Lamatua dhoka èci
di.
Nèngu èèna, Ama èdhi.
Aa'i-aa'i ra j'aj'i nèti Nèngu.
Aa'i-aa'i dhu èdhi tao hia mi Nèngu.
Aa Kètu èdhi dhoka èci di,
nuka Yesus Kristus.
Ama Lamatua pake Yesus,
lod'o Na paj'aj'i aa'i-aa'i.
Aa èdhi mamuri,
lula Yesus ka dhu hia èdhi.
7 Te ngaa abhu dhèu dhu re'a boe j'ara
se'e. Rèngu loe boe pangee mèdha sogo-
tagu sèra, hèia ngangee rèngu èci èèna
ka dènge ngangee rèngu uru sèra. Nèti
èèna ka, ropa ra'a sisi dhu sogo-tagu nidhu,
rèngu pangee, na, "Nganga'a ne j'aj'i le
korban ho pake sogo-tagu nidhu! Ladhe
ja'a ku'a mèdha ne'e, na, ja'a pa'èki era
dènge j'ara-j'ara dhu bhelu!" De ne'e ne ka
dhu pa'ele iie ngangee rèngu, toke rèngu
bisa heka unu ngangee madhera, lula d'ara
rèngu èra boe. 8 Nga tao ka sèmi èèna?
Nganga'a bisa boe nèti èdhi asa madha Ama
Lamatua, si? Ladhe ta'a boe, èdhi asa boe
bhelu, sina ma? Aa ladhe ta'a, tao boe èdhi
j'aj'i dhèu be'a, si?
9 Te ngaa mage-mage! Masi ka èu dènge
hak sèna ka ad'u-ue madha j'ara èci, tatu
boe j'ara ne nèti babe'a hia èu. Ladhe
sèmi abhu a'ari ca dhèu dhu parcaya èra
boe, ladhe nèdhi èu tao j'ara èèna, hèia na
manahu, na, èèna be'a boe! 10 Èu dhu me'a
le, j'ara ne j'aj'i boe mi ngaa èci sa. Te
ngaa ladhe a'ari dhèu parcaya dhu d'ara
na èra boe, ladhe nèdhi èu mu'a ètu d'ara
èmu sogo-tagu, na pangee sèmi ngaa? Tatu
na pangee, na, "Ladhe ja'a ku'a nganga'a
sogo-tagu èèna, ngaa-ngaa tao boe, masi
ka nganga'a èèna ra pae'a le nidhu." 11 Èu
me'a le j'ara ae-ae. Te ngaa ladhe èu tao
sèmi èèna, èu asa paroe d'ara dhèu dhu èra
mèka. Aa te ngaa dhèu èèna, a'ari èu dhèu
parcaya. Kristus madhe hia nèngu kahèi!
12 Hua iia pangee sèmi ne'e: ladhe a'ari èu
dhu d'ara èra mèka ad'u-ue j'ara èci dhu
madhutu ngangee rèngu sala lula tatao èu,
na, èu tao le sasala hia rèngu. Aa èu tao
sasala mi Kristus kahèi. 13 De ladhe ja'a ku'a
nganga'a dhu tao a'ari ja'a dhèu parcaya
manahu asa d'ara sasala, be'a risi ja'a baku
ku'a sisi sèmi sèra, toke d'ai ja'a madhe. Te
ja'a ko'o boe rèngu manahu asa d'ara sasala.

9

Lod'o Lamatua pua dhèu unu Na, Nèngu hia hak dènge koasa kahèi

1 Baku pangee, na, ja'a dènge boe hak ho
suri sèmi ne'e hia miu. Te Ama Lamatua
pua ja'a laku lole dènge dhèu lula-nèti
Nèngu. Ja'a dhu kèdhi le Kètu èdhi, Yesus
èèna. Ja'a dhu pa'èki mèno dènge Ne.
Hèia miu aa'i-aa'i parcaya Nèngu kahèi, lula
sasab'a-la'a ja'a ne. 2 Masi ka dhèu leo
ro'o boe sèmi rare ja'a j'aj'i dhèu pajuu-
paleha Lamatua, te ngaa tatu miu me'a, na,
Lamatua ka dhu pua ja'a dhiu peka-padhai
lii moa Na asa miu. Ladhe miu neo me'a
mèu, na, lee mamuri miu di. Te miu dhu
pa'èki era dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus!
3 Ja'a neo dhaa mi dhèu dhu pèci sasala
mi dedha ja'a, sèmi ne'e: 4 miu ngee, na,
ja'a dènge Barnabas dènge boe hak ho abhu
nganga'a-nganginu nèti dhèu dhu ji'i aj'a-
nori si, do? 5 Miu pangee, na, ji'i dènge boe
hak ho leo dènge dhèu bhèni Kristen, dhu
la'a sama-sama pakako sasab'a Lamatua ètu
era leo, do? Madhutu iia-iia na, dhèu pajuu-
paleha Lamatua dhu leo sèra, rèti kahèi
dènge dhèu èmu ra. Ari Lamatua Yesus
sèra tao sèmi èèna. Petrus mesa na sèmi
èèna kahèi!* 6 Do, miu ngee na, dhoka ja'a
dènge Barnabas di dhu hud'i sab'a tenge

* 9:5 Alkitab lii Yunani suri, peka na, 'Kefas'. Kefas èèna, ngara leo nèti Petrus.

doi-dhari, sèna ka bisa mamuri ho aj'a-nori
dhèu? 7 Ngangee miu sèmi èèna, mai nèti
mia? Ladhe sèku sordad'u sèra. Rèngu pusi
boe hèli nganga'a-nganginu dènge mèdha-
papake. Ladhe sèku dhèu sab'a ètu oka
anggor. Abhu boe ca dhèu sa dhu kai, peka
na, "Èu baku mu'a hua anggor sèra!" Aa
ladhe sèku dhèu madhenga badha. Dhèu
ne dènge hak ho nare susu nèti kahib'i-
kalèbho dhu nèngu j'aga.

8 Ja'a padhai lii ne madhutu boe ngangee
ja'a dhèu rai-haha ne. Te Atora sèra nèti
Ama Lamatua dhu peka sèmi èèna kahèi.
9 Ètu atora Musa, dhu suri peka na, "Ropa
sapi j'èli are ho hag'e eele lamusi nèti huri
na, baku kape hèb'a na, sèna ka bisa na'a."
Miu pangee, na, Lamatua soro tèke sèna ka
dhoka sapi di dhu bisa na'a, do?✡ 10-11 Aad'o!
Lamatua peka na, Nèngu taru kira èdhi
kahèi. Te dhu suri tèke, peka na, "Dhèu dhu
kabèli rai, aa dhèu dhu hag'e eele lamusi
nèti huri na, ropa ra sab'a, rèngu re'a kahèi,
èèna na abhu pala ra." Sèmi èèna kahèi,
be'a risi dhèu pajuu-paleha dhèu Kristen
sèra, bisa abhu pala nèti rui-j'aj'èra ra. Te
lod'o ji'i aj'a-nori miu j'ara-j'ara nèti Roh
Lamatua èèna, ji'i nuka sèmi ca dhèu sab'a
oka-tedhe dhu sèle hini. De lod'o ji'i aj'a
ngare, ladhe ji'i abhu nganga'a-nganginu
do ngaa hari nèti miu, ngaa-ngaa tao boe.
Te j'ara na sèmi èèna ka!✡ 12 Dhèu leo
dhu aj'a-nori miu, dènge hak sèna ka abhu
dhua-èi dènge mèdha-panyau nèti miu, si?
Aa ji'i tasamia? Ji'i dènge hak risi eele nèti
rèngu!

Te ngaa miu me'a le. Ji'i se pake ngèdhi
boe hak ho laka-seti miu. Ji'i pa'èra ètu
rupa-rupa j'ara, sèna ka baku magee miu.
Te, dènge j'ara ne'e, miu d'èi nanene Lii
Lolo Be'a Yesus Kristus dhu ji'i peka-padhai
dènge miu. 13 Pangee ku laa! Ama-ama
agama dhu sab'a ètu d'ara Èmu Kapua
Manèngi-Mangaj'i dhèu Yahudi, mamuri
nèti persembahan dhu dhèu rèti. Aa dhèu
dhu sab'a ètu mei korban, ra'a sisi nèti
badha dhu dhèu rèti.✡ 14 Sèmi èèna kahèi,
Lamatua dhu moa, na, dhèu dhu sasab'a
ra peka-padhai Lii Lolo Be'a Kristus, rèngu
bisa mamuri nèti rui-j'aj'èra nèti sasab'a-
la'a ra. Dhu lèke kèna.✡

15 Masi ka ja'a dènge hak ho mamuri sèmi
èèna, te ngaa ja'a d'èi boe tao sèmi èèna.
Ja'a suri boe sasuri ne sèna ka miu hia ja'a
ngaa-ngaa. Nèbhu nare sange ne'e, ja'a
pakako sasab'a Lamatua hia miu, te ngaa
manèngi boe ngaa-ngaa nèti miu. De hua
iia risi ja'a madhe, ladhe dhèu pangee, na,
ja'a manèngi ngaa-ngaa nèti miu. 16 Masi
ka ja'a lole taruu dènge dhèu lula-nèti Lii
Lolo Be'a Lamatua, te ngaa èèna j'aj'i boe mi
ngaa sa èci, dhu ja'a bisa padedha iisi. Ja'a
hud'i lole ku dènge dhèu lula-nèti Lamatua,
te Lamatua ka dhu pua ja'a sèmi èèna.
Ladhe ja'a sab'a boe madhutu sasab'a ja'a,
na dui kore j'aj'èra! Te tatu pasae kore
hahuku. 17 Ladhe ja'a sab'a sasab'a ne lula
madhutu dhoka dad'èi ja'a mesa ku, na,
ngaa dhu ja'a abhu sèra, nuka sèmi gaji dhu
dhèu sab'a sèra abhu. Te ngaa ladhe ja'a
sab'a sasab'a ne, lula Lamatua pua ja'a, èèna
leo. Te Lamatua lèka ja'a ho j'aga mèdha-
panyau Na dhu kab'ua. 18 De ladhe sèmi
èèna, upa ja'a ngaa? Ja'a parluu boe gaji.
Ja'a padhue-padhai Lii Lolo Be'a Lamatua,
dhu manèngi boe ngaa-ngaa. Ne'e ka
dhu tao ja'a karae, nuka sèmi ja'a abhu le
upa. De masi ka ja'a unu rupa-rupa hak,
nuka sèmi dhèu leo dhu sasab'a ra padhue-
padhai Lii Lolo Be'a èèna, te ngaa ja'a pake
aa'i boe hak sèra.

19 Ja'a ne, dhèu bebas dhu sab'a madhutu
dad'èi d'ara ja'a. Dhèu dènge boe hak ho
pua ja'a tao ne'e, do, tao èèna. Masi ka
sèmi èèna, te ngaa ja'a tao ngi'u nuka sèmi
ènu, ho dhèu aa'i-aa'i abhu hak ho paleha
ja'a. Dènge j'ara ne, ja'a bisa soru-bara
dhèu ae, sèna ka ra madhutu Ama Lamatua
taruu. 20 De ladhe ja'a pa'èci dènge dhèu
Yahudi, na, ja'a tao iisi sèmi dhèu Yahudi,
sèna ka soru-bara dhèu Yahudi ho ra tadhe
Lamatua. Ladhe ja'a pa'èci ka dènge dhèu
dhu kèpe pa'èra Atora Lamatua, ja'a tao
madhutu Atora Lamatua, ho ja'a bisa soru-
bara si, sèna ka ra tadhe mèu Lamatua,
(masi ka ja'a ke'a, na, tao madhutu Atora
èèna, bisa boe pabe'a ja'a dènge Lamatua).
21 Ladhe ja'a pakaboko dènge dhèu dhu re'a
boe Atora Lamatua, ja'a j'aj'i sèmi rèngu
ho lere kèti si asa Lamatua. (Ja'a patabuli

✡ 9:9 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:4, 1 Timotius 5:18 ✡ 9:10-11 Roma 15:27 ✡ 9:13 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 18:1 ✡ 9:14 Mateos 10:10, Lukas 10:7 ✡ 9:21 Mateos 22:34-40, Markus 12:28-34, Lukas 10:25-28, 1 Korintus 13:1-8

boe Atora Lamatua dhu Na hia mai re Musa,
te ngaa ja'a mamuri pake Atora Kristus)✡
22 Dènge dhèu dhu d'ara èra boe, na, ja'a tao
iisi sèmi dhèu dhu d'ara èra boe kahèi, ho
ja'a bisa pamako si sèna ka mai asa Ama
Lamatua. Dènge dhèu aa'i-aa'i ra, ja'a tao
iisi sèmi rèngu, sèna ka, ladhe bisa, kèti
cahag'e asa madha Lamatua. 23 Ja'a tao j'ara
aa'i-aa'i se, sèna ka dhèu aa'i-aa'i bisa lèka
Lii Lolo Be'a Lamatua. Dènge j'ara ne'e,
èdhi bisa abhu pala dhu be'a nèti madha
j'ara aa'i-aa'i, dhu Lamatua hia èdhi.
24 Ja'a pakasame dènge pa'uji rai. Dhèu
ae-ae madhutu pa'uji rai, te ngaa dhu abhu
juara dhoka dhèu èci di. De miu èci-èci
mi hud'i rai pa'èra-èra ku ho j'aj'i juara
hia Lamatua. 25 Dhèu aa'i-aa'i dhu madhutu
pa'uji, hud'i madhutu ku paredha nèti dhèu
dhu aj'a rèngu, si? Dhèu se sab'a bia sèmi
èèna, lula neo abhu solo juara dhu bèli-
camèd'a ele iie. Te ngaa èdhi sab'a sèna ka
abhu upa dhu taha toke d'ai mia-mia. 26 De
ja'a rai leli boe. Te ngaa ja'a tenge j'ara ho
rai pa'èra-èra toke d'ai lane. Ladhe pasoro
ja'a sèmi dhèu tuka paj'ubhu, na, ja'a j'ubhu
leli boe, te ngaa hud'i j'ubhu palèke ku.
27 Ja'a pa'èra d'ara, aa aj'a ngi'u sèna ka bisa
taha taruu. Te be'a boe ladhe ja'a peka
dènge dhèu leo lula-nèti Ama Lamatua,
aa te ngaa ja'a mesa ku sisu atora, hèia
Lamatua kalua eele ja'a nèti d'ara pa'uji rai
èèna.

10

Mage pamud'e dènge mèdha pae'a nidhu

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Mage miu bhèlu
eele lii lolo dhu uru èèna, lod'o bèi-baki
èdhi ètu era dhu dhèu pea boe. Ama
Lamatua paj'uj'u j'ara hia rèngu aa'i-aa'i
ra, pake ra'i-liru dhu kako uuru nèti rèngu.
Aa Ama Lamatua hag'e eele èi dhasi, hèia
ra kako d'ai cabèka dhasi dènge sod'a.✡
2 Dhasi dènge ra'i-liru se, nuka sèmi lii
pakasame sa. Te bèi-baki èdhi sèra lèka
Musa nuka sèmi ama ho lere si, ka ra
madhutu ra'i-liru, aa maso asa d'ara dhasi
palere-lere dènge ne. Èèna sama sèmi èdhi
dhu parcaya Kristus hèia abhu sarani, dhu
peka na, èdhi j'aj'i dhèu unu Na, aa ti
nanene Ne. 3 Bèi-baki èdhi aa'i-aa'i ra, ra'a
nganga'a dhu Roh Lamatua sadia tèke hia
ra.✡ 4 Aa rinu nèti èi dhu Roh Lamatua sadia
hia ra kahèi. Èi dhu rinu èèna kalua nèti
hadhu aae dhu Roh Lamatua paj'uj'u tèke.
Rèngu lasi asa mia-mia èèna ka, hadhu
èèna dhu ètu èèna le. Madhutu iia-iia na,
hadhu èèna, nuka Kristus.✡ 5 Te ngaa Ama
Lamatua d'èi boe dènge tatao dhèu ae sèra.
Ka ropa ra kako palème era mamoo dhu
taleo èèna, dhèu ae madhe. Ka ra padhane
si palème era.✡

6 J'ara aa'i-aa'i se ho j'aj'i mi conto, sèna
ka èdhi baku d'èi tao j'ara bhelu sama sèmi
rèngu.✡ 7 Baku pae'a nidhu sèmi rèngu
cahag'e. Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci, dhu
suri, peka na, "Dhèu Isra'el madhèdi ra'a-
rinu pesta ètu madha patung sapi iiki ci'u.
Ka ra sogo-tagu ne."✡ 8 Èdhi baku tao j'ara
makae dènge dhèu dhu dhèu èmu-kamali
boe èdhi. Te uru-uru sèra, rèngu tao j'ara
makae sèmi sèra ka, hèia dua nguru tèlu
riho dhèu madhe ètu d'ara ca lod'o doko
èèna ka.✡ 9 Èdhi baku ad'u-ue bhabhelu
rupa-rupa, ho neo te'a, Kristus huku èdhi,
do aad'o. Te dhèu Isra'el cahag'e neo sèku
Ama Lamatua sèmi èèna ka, ka Na hia
mege ae-ae dhu dènge raco sèna ka kadhi
pamadhe si.✡ 10 Èdhi baku ka'uu-kamuki
kahèi. Te dhèu Isra'el cahag'e re'a dhoka
ka'uu-kamuki di, ka Ama Lamatua pua ana
pajuu Na èci nèti sorga mai pamadhe si.✡

11 J'ara ne lèke mi dhèu Isra'el, sèna ka
j'aj'i tadha hia mi èdhi. Ra suri se'e se, ho
èdhi bisa te'a, sèna ka baku tao madhutu
sasala rèngu. Te lod'o èle rai-haha ne dètu
ae le.

12 Sanèd'e paie! Limuri ne èu ngee, na, èu
èra le. Te ngaa baku pamud'e, sèna ka baku
manahu. 13 Lod'o-lod'o ngee mèdhi neo tao
bhabhelu, te ngaa sanèd'e, te dhèu leo dhu
paraga rèdhi le kahèi, dadugu-rariu sèmi
sèra. Te ngaa èu bisa parcaya Ama Lamatua,
sèna ka Na tao madhutu ngaa dhu Nèngu
peka. Te Lamatua soro tèke boe èu ho abhu
dadugu-rariu risi nèti a'èra èu. Ropa èu
paraga dènge dadugu-rariu, Nèngu pad'elo
j'ara kalua hia èu. Nèngu neo pa'èra èu, ho
baku manahu.

✡ 10:1 Kalua nèti Masir 13:21-22, 14:22-29 ✡ 10:3 Kalua nèti Masir 16:35 ✡ 10:4 Kalua nèti Masir 17:6, Sensus 20:11 ✡ 10:5 Sensus 14:29-30 ✡ 10:6 Sensus 11:4 ✡ 10:7 Kalua nèti Masir 32:6 ✡ 10:8 Sensus 25:1-18 ✡ 10:9 Sensus 21:5-6 ✡ 10:10 Sensus 16:41-49

14 De a'ari pasue aa'i-aa'i! Ladhe dhèu neo
laka-seti miu sèna ka sogo-tagu nidhu, na,
pakeso nèti era èèna! Baku pamata!
15 Ja'a padhai lii dènge miu dhu me'a ngee
madhera. Hud'i laa miu mesa mi dadoo unu
mi, ngaa dhu ja'a neo peka-padhai èèna,
lèke tare'a. 16 Pangee sèku j'ara ne: ladhe
èdhi pakaboko sèna ka ta'a-tinu ètu mei
Ama Lamatua, hèia tare galaa ho manèngi
makasi mi Lamatua, ka tinu nèti galaa èèna,
sasoa na, èdhi dhu pa'èki dènge Kristus.
Ropa Na pasuti raa Na ka Na madhe, èèna
sama sèmi èdhi madhutu madhe kahèi.
Ladhe èdhi pamae roti èèna, hèia ta'e, sasoa
na, èdhi dhu pa'èki dènge Kristus. De ropa
Kristus madhe, èèna sama sèmi èdhi kahèi
madhe sama-sama dènge Ne.✡ 17 Èdhi aa'i-
aa'i ti ta'e nèti roti cue. De aa'i-aa'i dhu
rare pala nèti roti cue ne, nuka sèmi èdhi
dhu pa'èki j'aj'i mi ngi'u èci, masi ka èdhi
dhèu ae-ae. 18 Pangee sèku dhèu Isra'el uru
sèra. Ropa rèngu roro badha ètu dedha
mei korban sèna ka pahaha iisi mi Ama
Lamatua, ama agama dhu roro ne ka dhu
bisa na'e sisi èèna. Sasoa na, rèngu pa'èki
dènge Lamatua, aa pa'èki kahèi dènge dhèu
dhu rèti badha ho j'aj'i mi korban.✡

19-20 Madhutu a'abhu ja'a, tasamia? Lod'o
dhèu dhu tadhe boe Lamatua neo hia
mèdha-panyau rèngu j'aj'i mi mèdha sogo-
tagu ra, èèna dènge boe kab'ua, do? Te
mèdha sogo-tagu sèra, dhoka patung dhu
madhe di! Aad'o! A'abhu ja'a sèmi ne'e ka:
lod'o dhèu roro badha ho j'aj'i badha sogo-
tagu, rèngu sogo-tagu nidhu bhelu. Te ngaa
rèngu pahaha boe iisi mi Ama Lamatua dhu
lèke. De ja'a ko'o boe ho miu pa'èki dènge
nidhu bhelu sèmi sèra.✡ 21 Ladhe miu pa'èki
dènge Lamatua, ka minu nèti galaa ètu mei
Lamatua, na, miu bisa boe pa'èci dènge
nidhu bhelu sèra, aa baku minu nèti galaa
dhu ra pake pae'a nidhu. Te ladhe miu
minu sèmi èèna, sasoa na, miu pa'èki dènge
nidhu bhelu. Sèmi èèna kahèi, ladhe mi'a
ètu mei Lamatua, miu bisa boe mi'a ètu mei
nidhu. Goa, ee! Te sasoa na, miu pa'èki
dènge nidhu bhelu sèra! 22 Madhutu a'abhu
miu sèmi ngaa? Neo papèd'a d'ara Lamatua
èdhi, do? Èèna bahaya! Ele boe miu ngee,
na, miu èra risi Lamatua, do?✡

Tao aa'i mèu-mèu, sèna ka ded'e padedha-dedha kolongara Lamatua

23 Ele boe miu pangee, na, "Ja'a neo tao
ngaa èèna ka, bisa. Te èèna hak ja'a."
Tare'a. Te ngaa sanèd'e, tatu boe j'ara aa'i-
aa'i sèra nèti babe'a hia èu. Aa tatu boe j'ara
aa'i-aa'i sèra, bisa soru-bara èu ho pa'èra
d'ara mu.✡ 24 Baku tenge dhoka leto pala
ngi'u èu di. Be'a risi tenge oto hia dhèu leo
kahèi.
25 De ja'a manèngi sèmi ne'e: ladhe hèli
sisi ètu d'ara pasa, na, mu'a laa. Baku
pakarèi ia ka, peka na, "Sisi pae'a nidhu,
do?" Do pangee, na, "Ja'a bisa ku'a sisi ne,
do aad'o?" 26 Lula ètu d'ara Sasuri Lamatua
dhu suri tèke, peka na, "Rai-haha dènge isi
na aa'i-aa'i, unu Lamatua èdhi."✡

27 Ladhe abhu dhèu dhu parcaya mèka
Kristus nèru miu, peka na, "Mai lati ta'a asa
èmu ja'a!" Ladhe miu lami, na, mi'a ngaa
dhu na hia miu. Baku pakarèi ia ka, na, "Ja'a
bisa ku'a nganga'a ne'e, do aad'o?" 28 (Te
ngaa ladhe abhu dhu mai paka'uu, peka na,
"Baku mu'a ne'e ne, te sisi ne sisi sogo-
tagu nidhu," be'a risi èu baku mu'a. Èu
hud'i taru kira ku mi dhèu dhu mai peka
lii deo na, ho baku pabia ne. 29 A'abhu
ja'a, na, pangee paie-iie, madhutu ngangee
dhèu deo na, bisa ku'e do aad'o. Baku ngee
dhoka dhu be'a madhutu ngangee èu mesa
mu.)

Aa te ngaa, ja'a bisa tao madhutu d'èi
d'ara ja'a. Te ngaa ladhe dhèu leo pangee,
na, be'a boe ladhe nèngu ad'u-ue ca madha
j'ara, nga tao ka ja'a bebas boe sa hèi tao
madhutu dad'èi d'ara ja'a, lula be'a boe bagi
mi dhèu leo? 30 Ladhe ja'a manèngi makasi
mi Ama Lamatua, hèia ja'a ku'a, na, nga tao
ka dhèu padhai pamanahu ja'a?

31 De miu neo mi'a do, minu do, tao ngaa
èèna ka, na, tao aa'i-aa'i sèna ka pakapai
kolongara Ama Lamatua. 32 Baku pasusa
dhèu Yahudi, do dhèu Yahudi boe, do dhèu
unu Lamatua dhu parcaya sèra. 33 Tao nuka
sèmi ja'a tao. Te ja'a neo cob'a pakarej'e
si ètu madha j'ara aa'i-aa'i ra. Ja'a mesa
boe tao dhu be'a hia ja'a di, te ngaa neo tao
dhu be'a bagi rèngu aa'i-aa'i, sèna ka rèngu
abhu sod'a kahèi.

✡ 10:16 Mateos 26:27-28, Markus 14:22-24, Lukas 22:19-20 ✡ 10:18 Atora nèti Ama-ama Agama 7:6 ✡ 10:19-20 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:17 ✡ 10:22 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:21 ✡ 10:23 1 Korintus 6:12 ✡ 10:26 Lii Sod'a Koa-Kio 24:1

11

1 Miu ladhe mi ja'a, aa tao madhutu j'ara
mamuri ja'a. Te ja'a ladhe mi Kristus, aa tao
madhutu tatao Nèngu.✡

Ladhe tao ibadat, na, dhèu mone dènge
dhèu bhèni hud'i pakab'ua ku madhutu atora
ad'a

2 Ja'a koa-kad'iri miu, lula tasamia èèna
ka miu sanèd'e taruu ja'a. Aa j'ara aa'i-aa'i
dhu ja'a aj'a-nori le miu, miu tao madhutu
era. Be'a titu kèna! 3 Te ngaa ca j'ara
dhu ja'a neo pasanèd'e miu nuka: baku
bhèlu j'aj'aj'i miu nèti mia. Dhèu mone dhu
parcaya sèra, kèni na nèti Kristus, dhu j'aj'i
Kètu ra. Dhèu bhèni j'aj'i nèti dhèu mone.
Aa Kristus mai nèti Ama Lamatua.*
4 Dhèu mone baku pahutu kètu na lod'o
nèngu manèngi-mangaj'i, do, ropa na peka-
padhai lii moa Lamatua. Te èèna sama sèmi
nèngu pamakae Kristus, lula ne'a boe pak-
ab'ua madhutu ad'a èdhi. 5 Te ngaa bhèni
hud'i pahutu kètu na lod'o sabaj'a, do ropa
nèngu lole lii moa Lamatua. Te ladhe aad'o
na, èèna sama sèmi nèngu pamakae dhèu
èmu na, lula ne'a boe pakab'ua madhutu
ad'a èdhi. Aa nèngu pamakae ngi'u nèngu
unu na, nuka sèmi dhèu bhèni dhu lusu
pakahoni kètu na. 6 Te ladhe abhu dhèu
bhèni dhu d'èi boe pahutu kètu na, sèna ka
j'aj'i tadha nèngu pakab'ua dhèu èmu na,
be'a risi nèngu g'ute pabab'a rèu kètu na.
Te ngaa ladhe nèngu rasa kètu na kahoni
pamakae nèngu, hua iia nèngu pahutu kètu
na.
7 Ngee sèku sèmi ne'e: dhèu mone par-
luu boe hutu kètu na, te Ama Lamatua
paj'aj'i dhèu mone madhutu raropa Na.
Nèti èèna ka, dhèu mone j'aj'i mi hua-hela
dhu pad'elo dadedha Ama Lamatua. Aa
dhèu bhèni kahèi j'aj'i mi hua-hela dhu
pad'elo dadedha dhèu mone.✡ 8 Te lod'o
Ama Lamatua paj'aj'i rai-haha ne, Na tao
boe dhèu mone nèti dhèu bhèni. Te ngaa
paj'aj'i dhèu bhèni nèti dhèu mone. 9 Aa
Lamatua tao boe dhèu mone hia mi dhèu
bhèni. Te ngaa Na pangèd'u dhèu bhèni mi
dhèu mone.✡ 10 De hua iia risi dhèu bhèni
pahutu kètu ho dhèu re'a, na, nèngu pake
hak na ho sabaj'a aa lole lii moa Lamatua,
madhutu j'ara dhu lèke. Ana pajuu nèti
sorga re'a sèmi èèna kahèi. 11 Te ngaa ladhe
rèngu pa'èki dènge Lamatua, bhèni dènge
mone bisa boe èci-èci ka tao unu na. 12 Ama
Lamatua paj'aj'i uuru ku dhèu mone. Hèia
Na paj'aj'i dhèu bhèni nèti dhèu mone. Te
ngaa èle èèna ka, dhèu bhèni ka dhu nara
iisi dhèu mone. Aa Ama Lamatua ka dhu tao
aa'i-aa'i, j'aj'i.
13 Miu pangee sèku! Ladhe dhèu bhèni
pahutu boe kètu ho sabaj'a mi Ama
Lamatua, madhutu a'abhu miu, na, be'a,
do aad'o? 14 Madhutu ad'a miu ètu kota
Korintus, ladhe dhèu mone rèu kètu
madhera, èèna pamakae nèngu, do? 15 Te
ngaa bhèni dhu rèu kètu na madhera, be'a
titu kèna, si? Lamatua hia ne rèu kètu
madhera ho pa'abhe kab'a kètu na. Èèna
ka dhu lèke mola-mola.
16 Te ngaa ladhe abhu dhu loe boe pakarèi
nèti j'ara ne'e, sanèd'e, te nèti ji'i dhu j'aj'i
kètu juma'at, aa nèti juma'at-juma'at, ne'e
ne dhu tema le j'aj'i ètu talora èdhi.

Baku tao rupa-rupa ladhe ta'a ètu mei
Lamatua

17 Limuri ne, ja'a neo padhai lii ca j'ara.
Te ngaa lii ne koa-kad'iri boe miu. Te ropa
miu pakaboko, miu tao boe j'ara dhu lèke,
te ngaa miu asa tao maruru.
18 Partama, dhu ja'a tadèngi, na, lod'o
miu pakaboko tao kasasi, miu dhu mae-
manyèla. Nèti lii dhu ja'a tadèngi sèra, tatu
abhu cahag'e dhu lèke tare'a. 19 (Mema, lula
mamae-manyèla miu èèna ka, bisa te'a cee
ka dhu tare'a-re'a nanene Lamatua èdhi, aa
mia dhu nanene boe.)
20 Te lod'o miu dhèu sarani pakaboko ho
mi'a ètu mei Lamatua, miu hud'i sanèd'e
ku mi Lamatua Yesus. Èèna ka dhu lèke.
Te ngaa miu tao boe sèmi èèna. 21 Tadha
na, nuka ropa miu madhèdi mi'a, abhu dhu
mate boe dhèu leo, abhu dhu ra'a dènge
gagoo, aa abhu leo dhu rinu mahu. Toke
abhu dhèu cahag'e dhu abhu boe pala, ka
ra manganga. 22 Tasamia ka ne!? Miu dènge
boe èmu ho mi'a-minu, do? Do, miu neo
pa'ele iie kolongara juma'at Lamatua? Do,
miu neo pamakae dhèu dhu unu aad'o sèra?
Miu neo ja'a padhai lii tasamia hari? Neo

✡ 11:1 1 Korintus 4:16, Pilipi 3:17 * 11:3 Dhèu d'èlu-mèu lii Yunani peka na, *kefale* "kapala" sasoa na, 1) ngi'u unu kètu, dènge 2) j'aj'aj'i, kapua (sumber), kèni. Te ngaa lii Yunani, *kefale* sasoa na, bukan "dhèu rèd'u paredha". ✡ 11:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:26-27 ✡ 11:9 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:18-19

sèna ka ja'a koa-kad'iri miu ètu d'ara tatao miu ne, do? Baku maena!

Roti dènge èi anggor èèna, j'aj'i mi tadha ho pasanèd'e èdhi nèti mamadhe Yesus

(Mateos 26:26-29, Markus 14:22-25, Lukas 22:14-20)

23 Lamatua Yesus ka dhu peka Unu na dènge ja'a j'ara ne, de ja'a peka hari dènge miu. Peka na, ropa dhèu pa'èra neo pamadhe Ne, mèda èèna Nèngu nare roti cue. 24 Hèia Na sabaj'a manèngi makasi mi Ama Lamatua. Ka Yesus peka dènge ana madhutu Na sèra, aku Nèngu na, "Mi'a roti ne, te ne'e ne ngi'u Ja'a, dhu mae hia miu. De miu hud'i mi'a roti ne, sèna ka sanèd'e Ja'a." 25 Ropa ra'a rare, Na tao sèmi èèna kahèi dènge galaa dhu isi èi anggor, aku Nèngu na, "Èi anggor ne, sasoa na, Ama Lamatua neo pa'èki lii padhadha hiu dènge miu. Ka Ja'a hud'i pasuti raa Ja'a toke madhe, heka lii padhadha èèna j'aj'i. Lod'o-lod'o miu minu èi anggor sèmi ne'e, miu hud'i ngee mèdhi ku mamadhe Ja'a."✡ 26 Lod'o-lod'o miu tao j'ara sèmi ne'e, ho mi'a roti dènge minu nèti galaa sèmi ne'e, toke Kristus lèpa hari mai, èèna nuka sèmi miu palolo hari mamadhe Na.

Ladhe d'ara èu mola boe, na, baku madhèdi mu'a ètu mei Lamatua

27 Nèti èèna ka, lod'o dhèu ra'a roti dènge rinu nèti galaa èèna, sèna ka sanèd'e Kètu èdhi, Yesus Kristus, te ngaa ladhe abhu dhèu dhu d'ara na mola boe dènge dhèu leo, èèna na Ama Lamatua huku ne. Lula, èèna ngi'u dènge raa nèti Lamatua Yesus. De ladhe d'ara dhu mola mèka, na, nèngu nia boe na'a dènge ninu, lula j'ara èèna pahahe Lamatua Yesus. 28 Be'a risi ca dhèu-dhèu ka parisa uuru ku d'ara na. Ladhe d'ara na dhu mola le, heka bisa na'a roti aa ninu èi anggor kèna. 29 Te ngaa abhu dhu ra'a dènge rinu dhu d'ara ra koe-kapengo. Te ra pangee, na, "Mamadhe Yesus èèna, dènge boe kab'ua. Ngi'u Yesus dènge boe sasoa bagi mi ja'a." Dhèu sèmi se'e se, bèli-camèd'a dui rare pala ra, lula hahuku dhu sadia tèke le. 30 Nèti èèna ka, ètu talora aae miu sèra, abhu dhu èra boe, abhu dhu lèke papèd'a-tarègu, aa abhu dhu madhe le.

31 Te ngaa ladhe èdhi parisa paie-iie d'ara èdhi, èdhi abhu boe huku sèmi sèra. 32 Ladhe Lamatua èdhi huku èdhi, Na tao sèmi èèna sèna ka aj'a-nori èdhi ho èdhi madhutu j'ara dhu lèke. Te Nèngu d'èi boe ladhe èdhi lèke huku sama sèmi dènge dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.

33 De a'ari pasue aa'i-aa'i! Ladhe miu pakaboko ho mi'a-minu ètu mei Lamatua, èci hud'i mate ku èci. 34 Ladhe abhu dhu taha boe manganga, be'a risi mi'a uuru ku ètu èmu, sèna ka ropa miu pakaboko pa'èci, baku abhu dhu lèke huku.

J'ara leo dhu miu karèi sèra, pe ja'a dhiu ku, heka ator si kèna.

12

Roh Lamatua pangèd'u koasa mi èdhi sèna ka tao rupa-rupa sasab'a-la'a

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Dad'èi ja'a ka ladhe miu me'a mèu nèti koasa dènge karunya dhu Roh Lamatua pangèd'u mi èdhi, sèna ka èdhi pake. 2 Miu dhu me'a, na, lod'o miu dhae j'aj'i mèka dhèu unu Lamatua, miu sogo-tagu mèdha dhu lii aad'o sèra. Miu madhutu rèngu iia-iia d'ara. 3 Nèti èèna ka, ja'a neo ho miu me'a, na, tatu boe abhu dhèu dhu pa'èki dènge Roh Mola-Mèci Ama Lamatua, peka na, "Dhoo-saseo Yesus èèna!" Aa tatu dhèu dhu pa'èki boe dènge Roh Mola-Mèci Ama Lamatua peka na, "Yesus èèna, Lamatua ja'a!"

4 Roh Lamatua hia mi dhèu èci-èci ka dènge karunya na, sèna ka èci-èci dènge sasab'a-la'a ra. Te ngaa karunya sèra mai nèti Roh èci di. 5 Dhèu abhu karunya rupa-rupa ho lalau-lalo'o dhèu leo, te ngaa rèngu nanene dhoka Lamatua èci di. 6 Dhèu unu rupa-rupa sasab'a sèna ka pakako sasab'a Lamatua, èèna j'aj'i lula Ama Lamatua di dhu soru-bara rèngu ho ra pakako sasab'a-la'a sèra aa'i-aa'i ra. 7 Ama Lamatua pad'elo Roh Na mi mamuri dhèu dènge j'ara dhu baka-leo hua, te ngaa dad'èi Na sèna ka aa'i-aa'i ra sama-sama abhu babe'a. 8 Lamatua pangèd'u koasa Roh Na mi dhèu unu Na. Ka cahag'e abhu koasa, sèna ka ngangee madhera ho nori dhu lèke. Cahag'e abhu koasa ho peka paled'a ngaa dhu rèngu re'a dènge be'a. 9 Cahag'e hari abhu koasa sèna ka parcaya pa'èra mi Ama Lamatua, lula rèngu dhu pa'èki pa'èra dènge Roh Na. Cahag'e hari abhu koasa ho puri-pa'èle dhèu pèd'a. 10 Cahag'e hari abhu koasa sèna ka tao tadha-tadha malaa dhu pad'elo dadedha

✡ 11:25 Kalua nèti Masir 24:6-8, Yermia 31:31-34

Ama Lamatua. Cahag'e hari lole lii moa
Lamatua mi dhèu unu Na. Cahag'e abhu
koasa sèna ka re'a, roh mia ka mai nèti Ama
Lamatua, aa mia ka dhu aad'o. Cahag'e hari,
abhu koasa ho bisa padhai lii pake lii leo. Aa
cahag'e hari, bisa peka sasoa nèti lii sèra.
11 Te ngaa dhodhoka Roh èci di dhu bisa tao
rèngu, sèna ka bisa pakako sasab'a-la'a ra.
Nèngu ne'e ka dhu pangèd'u mi dhèu èci-
èci, ka rèngu bisa sab'a madhutu dad'èi Roh
Lamatua èèna.✡

Ngi'u èci, te ngaa bagian na ae-ae

12 Ja'a neo pasoro karunya sèra dènge
ngi'u dhèu. Ngi'u èci, te ngaa bagian na ae-
ae. Te ngaa bagian se, pa'èki j'aj'i ngi'u èci
di.✡

Ne'e nuka sèmi dhèu unu Kristus sèra.
13 Èdhi aa'i-aa'i ti pa'èki dènge Roh èci di.
Nèti èèna ka, lod'o èdhi abhu sarani, èdhi
nuka sèmi ca suku. Masi ka èdhi dhèu
Yahudi, do dhèu Yahudi boe, ènu do dhèu
bebas, Ama Lamatua pala hia èdhi Roh èci
di. Èèna nuka sèmi tinu èi dhu hia mamuri
nèti madha èi èci di.

14 Tare'a, ngi'u ne nèti boe ca bagian di.
Te na j'aj'i nèti bagian ae-ae. 15 Ladhe sèmi
haga èu, peka na, "Ja'a ne, kacui-aai boe. De
ja'a j'aj'i boe bagian nèti ngi'u èu." Masi
ka nèngu peka sèmi èèna, te ngaa nèngu
j'aj'i bagian nèti ngi'u èu era. Tare'a, si?
16 Aa ladhe dhilu èu peka na, "Ja'a ne, musi
madha boe. De ja'a ne j'aj'i boe bagian
nèti ngi'u èu." Masi ka na peka sèmi èèna,
te ngaa nèngu bagian nèti ngi'u èu kahèi.
17 Pangee sèku! Ladhe ngi'u èu dhoka musi
madha di, tasamia èu bisa tadèngi? Aa
ladhe ngi'u èu dhoka rèu dhilu di, tasamia
ho èu bisa sangèd'u?

18 Te ngaa miu me'a le, Ama Lamatua tao
èdhi j'aj'i mi èci sama sèmi ngi'u èci, ka
Nèngu ator bagian se madhutu dad'èi Na.
19 Ladhe ngi'u ne dhoka ca bagian di, ngara
na 'ngi'u' boe, sina ma? 20 Te dhu lèke ka,
ngi'u èdhi ne, dènge bagian ae-ae. Se'e ka
tao ne j'aj'i ngi'u kateme aae.

21 Musi madha bisa boe pahahe kacui-aai,
dhu peka na, "Ja'a parluu boe èu!" Aa kètu
bisa boe peka dènge haga na, "Ja'a dale boe
èu!" 22 Dhu lèke mola-mola ka, nuka, abhu
bagian nèti ngi'u dhu roe, aa dhu dènge
kab'ua ae boe, te ngaa èdhi parluu rèngu
kahèi. 23 Abhu bagian dhu èdhi pangee, na,
rèngu se gaguna ra ae boe, te ngaa èdhi
haduli si paie-iie. Aa abhu bagian dhu èdhi
makae pacèu, ka pahutu pabe'a-be'a. 24 Te
ngaa bagian dhu pamakae boe èdhi, èdhi
tao boe si ngaa-ngaa.

Te ngaa Ama Lamatua oru nare bagian
aa'i-aa'i se ho j'aj'i mi ngi'u èci. Ka Nèngu
ator sèna ka bagian dhu èdhi pangee, na,
dhu dènge boe kab'ua, èdhi ladhe-leru si
be'a-be'a, 25 te Lamatua d'èi boe ngi'u èdhi
pahag'a. Dad'èi Na sèna ka bagian se èci
soru-bara èci. 26 Te ladhe bagian èci paraga
dènge susa, na, aa'i-aa'i ra susa kahèi. Aa
ladhe ra pakab'ua èci, na, aa'i-aa'i karej'e
kahèi.

27 Èci èèna ka dènge miu. Te miu sama
sèmi ngi'u Kristus dhu kateme. Dhèu par-
caya èci-èci nuka sèmi ca bagian nèti ngi'u
Kristus. 28 Te ètu talora miu dhèu parcaya,
Ama Lamatua hia koasa sèna ka pakako
rupa-rupa sasab'a, nuka:

Partama, Lamatua pua-paleha dhèu
cahag'e ho lasi lole lii moa Na.
Ka dua, Na pake dhèu cahag'e, j'aj'i
dhèu rèti lii padhai Nèngu.
Ka tèlu, Na hia dhèu cahag'e d'èlu-
mèu ho aj'a-nori dhèu leo lula-nèti
Nèngu.
Aa Na hia koasa mi dhèu cahag'e, sèna
ka bisa tao tadha-tadha malaa ho
pad'elo dadedha Na.
Cahag'e hari abhu koasa ho puri-
pa'èle dhèu pèd'a.
Cahag'e hari abhu karunya ho soru-
bara dhèu.
Cahag'e hari abhu karunya sèna ka
uri dhèu ho sab'a sama-sama dènge
be'a.
Aa Lamatua pangèd'u koasa mi dhèu
cahag'e hari, ho bisa padhai pake
rupa-rupa lii.✡

29 De ngangee miu tasamia? Ama
Lamatua pua dhèu aa'i-aa'i ho lasi peka-
padhai lii moa Na, do? Aad'o. Na hia dhèu
aa'i-aa'i j'aj'i mi dhèu rèti lii padhai Na, do?
Aad'o. Na hia dhèu aa'i-aa'i d'èlu-mèu ho
aj'a-nori, do? Aad'o. Na hia koasa mi dhèu
aa'i-aa'i, sèna ka tao tadha-tadha malaa,
do? Aad'o. 30 Na hia koasa mi dhèu aa'i-aa'i
sèna ka puri-pa'èle dhèu pèd'a, do? Aad'o.
Na hia dhèu aa'i-aa'i ho bisa padhai pake

✡ 12:11 Roma 12:6-8 ✡ 12:12 Roma 12:4-5 ✡ 12:28 Epesus 4:11

rupa-rupa lii, do? Aad'o. Na hia dhèu aa'i-aa'i, ho bisa bhoke paled'a sasoa nèti lii se'e, do? Aad'o.
31 De miu hud'i bori mema-mema ho sèmi mere aa pake karunya dènge be'a dhu hia gaguna mi dhèu ae.

Masi ka sèmi èèna, te ngaa ja'a neo pad'elo j'ara dhu hua iia risi hia miu.

13

Sasue dhu lèke

1 Ladhe sèmi ja'a bisa padhai lii pake lii aa'i-aa'i, nèti dhèu rai-haha do, lii nèti ana pajuu Lamatua nèti sorga, te ngaa dènge boe sasue ciki sa ètu d'ara ja'a, kolo-karisi na ngaa? Lii padhai ja'a sèra mola mèu lao, sama sèmi babha dhu lii cère-cère, do nuka sèmi dere dhu lii dhèru-dhèru di. 2 Ladhe sèmi ja'a dènge karunya ho lole peka lii moa Lamatua mi dhèu unu Na, aa dhu ke'a aa'i rahasia, dènge ke'a aa'i j'ara-j'ara dhu dhèu d'èlu-mèu se re'a, aa ladhe lalèka ja'a èra mi Lamatua toke ja'a bisa pahari eele ledhe nèti era na, te ngaa ja'a dènge boe sasue ciki sa, na, gaguna na ngaa? Rui-j'aj'èra ja'a guna boe mi ngaa èci sa.✡ 3 Ladhe ja'a pahie eele aa'i mèdha-panyau ja'a, ho sèna ka kab'ua ra panga'a dhèu unu aad'o, do, soro ngi'u ja'a sèna ka j'aj'i mi korban,* te ngaa ladhe ja'a dènge boe sasue ciki sa, gaguna na ngaa? Ja'a dènge boe j'ara dhu tao ja'a nged'e. Te sèra sa parcuma! Guna boe ngaa-ngaa.

4 Te sasue èèna, d'ara taleo.
Sasue èèna, lii mako.
Sasue èèna, d'ara kura boe.
Sasue èèna, padedha boe iisi.
Sasue èèna, pamone-pabhèni boe.
5 Sasue èèna, lii sakaa boe.
Sasue èèna, neo boe pasegi ngi'u unu na.
Sasue èèna, nasa malai boe.
Sasue èèna, tèka boe d'ara.
6 Sasue èèna, karej'e dènge ngaa dhu lèke,
aa d'èi boe bia ca bèka.
7 Sasue èèna, taha taruu ètu d'ara madha j'ara aa'i-aa'i.
Sasue èèna, parcaya taruu.
Sasue èèna, sanao-maena taruu.
Sasue èèna, ma'ète boe.
8 Sasue dènge boe too-lane.

Te, ngaa dhu dhèu rèti lii padhai Lamatua peka le, nèbhu-nèbhu parluu heka. Aa dhu dhèu padhai pake lii rupa-rupa, bèli-camèd'a parluu heka kahèi. Aa ladhe ngaa dhu dhèu d'èlu-mèu sèra re'a, nèbhu-nèbhu guna heka kahèi. 9 Limuri ne dhu te'a dhoka ciki oo'e di. Aa ladhe èdhi j'aj'i dhèu tèti lii padhai Lamatua, èdhi peka dhoka j'ara dhu dhae tesa mèka. 10 Te ngaa ropa d'ai ka lod'o na, aa'i-aa'i sèra tesa dhe'i-dhe'i. Lod'o èèna j'ara-j'ara dhu tesa mèka, guna heka mi ngaa èci sa.

11 Conto sèmi: lod'o ja'a ana iiki era, ja'a padhai lii sama sèmi ana iiki. Ngangee ja'a sama sèmi mia dhu ana iiki pangee. Te ngaa limuri ne, ja'a dhèu ee'a le. Nèti èèna ka, tatao ja'a sèmi heka ana iiki.

12 Conto leo: limuri ne, èdhi tèdhi rango-rango era, dhae mèu iia mèka, nuka sèmi èdhi ladhe asa d'ara tèru dhu ahu. Te ngaa nèbhu-nèbhu pe aa'i-aa'i se mèu aadha-aadha, nuka sèmi èdhi ladhe padètu iiki-iiki ètu madha èdhi. Ne'e ne, ja'a ke'a dhoka ciki di. Te ngaa nèbhu-nèbhu bisa ke'a aa'i, nuka sèmi Ama Lamatua ladhe madhore d'ai adhe-usu ja'a.

13 De limuri ne, abhu tèlu j'ara dhu èdhi hud'i tao, dhu taha taruu. Nuka:
èdhi hud'i parcaya taruu Lamatua;
èdhi sanao-maena taruu, na, pe Lamatua ator aa'i-aa'i j'aj'i be'a;
aa èdhi hud'i pasue taruu.

Nèti tèlu j'ara se, dhu dedha risi ka, *sasue*. Lula sasue ka dhu hua risi nèti aa'i-aa'i.

14

Roh Lamatua hia mi dhèu unu Na, sasab'a ra baka-leo

1 Tenge j'ara sèna ka pasue ètu madha j'ara aa'i-aa'i ra. Te abhu heka j'ara leo dhu dedha risi. Aa tenge j'ara kahèi, sèna ka Roh Lamatua hia miu koasa dènge karunya, ho bisa tao j'ara-j'ara dhu be'a. Aa dhu be'a, nuka, ladhe miu abhu karunya sèna ka lole lii moa Lamatua. 2 Te ladhe dhèu dhu abhu karunya ho padhai lii pake lii leo, Roh Lamatua hia ne koasa sèna ka peka paled'a j'ara dhu mèu iia mèka. Te ngaa nèngu padhai lii boe dènge dhèu leo, te padhai lii dhoka dènge Lamatua di. Dhèu dhu pa'èci dènge ne ètu sèra, abhu boe èci

✡ 13:2 Mateos 17:20, 21:21, Markus 11:23 * 13:3 Abhu sasuri lii Yunani, cahag'e dhu suri tabha, peka na, "soro ngi'u ja'a j'aj'i mi korban tunu".

sa dhu re'a lii padhai nèngu. [3] Te ngaa ladhe
dhèu abhu karunya ho lole lii moa Lamatua,
na, nèngu peka lii moa ne mi dhèu aa'i-aa'i
ètu sèra. Nèngu pa'èra ku parcaya dhèu
mi Lamatua, pa'èra d'ara dhèu, aa pakarej'e
d'ara dhèu susa. [4] Dhèu dhu padhai lii pake
lii leo, nèngu pa'èra dhoka ngi'u nèngu
mesa na di. Te ngaa dhèu dhu padhue-
padhai lii moa Lamatua èèna, nèngu pa'èra
dhèu aa'i-aa'i dhu pakaboko dènge ne, sèna
ka juma'at kateme asa tabha èra.

[5] Dad'èi ja'a, ladhe dhèu aa'i-aa'i bisa
padhai lii pake lii leo. Te ngaa ja'a d'èi risi,
ladhe miu bisa lole lii moa Lamatua. Te
dhèu dhu peka lii moa Lamatua èèna, guna
risi nèti dhèu dhu dhoka padhai pake lii leo
di. Ladhe padhai pake lii leo, èèna be'a,
sad'i abhu dhèu dhu bisa peka paled'a sasoa
na. Dènge sèmi èèna, lii moa sèra bisa asa
pa'èra dhèu aa'i-aa'i ètu juma'at, sèna ka
re'a mèu.

[6] A'ari pasue aa'i-aa'i! Pangee sèku j'ara
ne. Ladhe sèmi ja'a dhiu ngad'o miu ho
padhai pake lii dhu miu me'a boe sasoa na,
miu abhu oto na ngaa? Aad'o, si? Te ngaa
ladhe ja'a padhai lii dènge miu, be'a risi ja'a
peka dènge miu dad'èi Lamatua. Be'a risi
ja'a bhoke paled'a j'ara-j'ara dhu uru èèna
mèu iia mèka. Be'a risi ja'a aj'a-nori miu ho
me'a mèu risi hari j'ara sèra. Be'a risi ja'a
pasanèd'e miu Lii Holo-Nori Lamatua. Be'a
risi aj'a-nori miu. Dènge j'ara sèmi sèra,
heka miu abhu oto kèna, si?

[7] Sèmi èèna kahèi dènge alat musiik. Se'e
se mèdha madhe, te ngaa lii ra rupa-rupa.
Pake sakino do, sasadhu do, gitar do, ladhe
pangèci boe lii na, tatu dhèu re'a boe lii
sod'a sèmi ngaa, si? [8] Ladhe lii tèbhe mèu
iia boe, na, tasa mera mia sordad'u bisa re'a,
na, rèngu hud'i tao ngaa mi musu ra? Bisa
boe, si? [9] Sèmi èèna kahèi dènge miu. Ladhe
miu padhai lii, pake lii dhu dhèu bisa boe
re'a mèu, èèna nuka sèmi miu padhai lii
dènge lai ngèlu. Parcuma, te dhèu bisa boe
dhane rare lii padhai èu! [10] Ètu rai-haha ne
abhu lii ae titu kèna. Lii se, èci-èci ka dènge
sasoa na. [11] Te ngaa ladhe ja'a ke'a boe lii
dhèu leo, bagi ja'a lii ne dènge boe kab'ua.
Ja'a ke'a boe lii rèngu, aa rèngu re'a boe lii
ja'a kahèi. Ji'i baga taa, aa j'aj'i sèmi dhèu
leo rai kara sa.

[12] Sèmi èèna kahèi dènge miu. Miu neo
abhu karunya dènge koasa nèti Lamatua.
Èèna be'a. Te ngaa be'a risi ladhe miu tenge
j'ara ho abhu koasa dènge karunya dhu miu
bisa pake sèna ka pa'èra dhèu parcaya sèra!

[13] De dhèu dhu padhai pake lii leo,
be'a risi nèngu sabaj'a manèngi sèna ka
Lamatua hia ne karunya kahèi, ho peka
sasoa nèti lii leo èèna. [14] Ladhe ja'a
manèngi-mangaj'i pake lii leo, ja'a sabaj'a
pake d'ara ja'a, te ngaa ja'a ke'a boe ngaa
dhu ja'a padhai lii èèna. [15] De babe'a na,
ja'a tao tasamia? Ja'a pake dua-dua, te
ngaa èci-èci ka dènge lod'o na. Ja'a neo
manèngi-mangaj'i pake d'ara ja'a, aa ja'a
neo manèngi-mangaj'i pake lii dhu ke'a
mèu kahèi. Ja'a neo sod'a pake lii sod'a
koa-kio mi Lamatua nèti d'ara ja'a. Aa ja'a
bisa sod'a kahèi, pake lii dhu ja'a ke'a mèu.
[16] Te ladhe èu pake lii leo ho koa-kio Ama
Lamatua nèti d'ara èu, te ngaa abhu dhèu
ètu sèra dhu re'a boe lii deo na, tasamia
nèngu bisa d'ara èci dènge èu? Lod'o èu
manèngi makasi mi Lamatua pake lii leo,
tasamia dhèu èèna bisa nare lii èci dènge
èu, ka na peka na, "Lèke kèna!" Bisa boe,
si? Te nèngu ne'a boe lii padhai èu deo na.
[17] Èu bisa manèngi makasi sèmi èèna kahèi
mi Lamatua. Te ngaa èèna pa'èra boe d'ara
dhèu leo.

[18] Ele boe miu me'a boe, te ngaa ja'a
padhai lii pake lii leo risi nèti miu. Aa ja'a
manèngi makasi mi Lamatua, lula Nèngu
hia ja'a bisa padhai lii sèmi èèna. [19] Te ngaa
ladhe dhèu parcaya pakaboko, na, be'a risi
ja'a padhai lii dhoka lèmi hèb'a dhu bab'a te
ngaa re'a mèu, sèna ka aj'a-nori si. Te ladhe
ja'a padhai lii pamadhera-dhera pake lii leo,
dènge pake lii riho-riho hèb'a dhu re'a boe,
na, gaguna na aad'o.

[20] A'ari pasue aa'i-aa'i! Ladhe miu neo
me'a mèu j'ara-j'ara, na, miu hud'i pangee
nuka sèmi dhèu ee'a. Mage pangee sèmi
ana iiki! Te ngaa re j'ara bhelu-katub'a,
miu hud'i nuka sèmi ana iiki dhu re'a
boe tao bhabhelu, lula d'ara ra dhu mèu
aadha-aadha. [21] Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Lamatua, dhu suri peka na,
"Lamatua èdhi peka, aku Nèngu na,
'Ja'a neo pake dhèu dhu padhai lii pake
lii leo sèra,
ho padhai lii dènge dhèu Isra'el.

✡ 14:21 Yesaya 28:11-12

Masi ka Ja'a peka tasamia èèna ka,
te ngaa ro'o boe nanene Ja'a.'"✡
22 Nèti èèna ka, ladhe miu paraga dènge
dhèu dhu padhai lii pake lii leo, èèna j'a-
j'i mi tadha hia dhèu dhu parcaya mèka
Lamatua, sèna ka bisa rèdhi koasa Lamatua.
J'ara ne'e soru-bara boe dhèu dhu parcaya
le Kristus. Te ngaa ladhe dhèu lole lii moa
Lamatua, na, ne'e ne ka soru-bara rèngu
dhu parcaya le Kristus. Te ngaa soru-
bara boe dhèu dhu parcaya mèka Kristus.
23 Ladhe sèmi miu aa'i-aa'i mi dhu pakaboko,
ka miu padhai lii pake lii baka-leo, hèia
dhèu dhu parcaya boe, do, dhu ne'a boe
j'ara se'e, maso dhiu asa talora aae miu,
dhèu se ngee sèmi ngaa sa? Tatu ra peka
na, "Dhèu ètu se'e se, huj'u aa'i mèu-mèu!"
24 Aa ladhe sèmi miu aa'i-aa'i dhu
padhue-padhai ho peka paled'a lii moa
Lamatua, hèia dhèu dhu parcaya boe, do,
dhu ne'a mèu mèka j'ara-j'ara se, maso dhiu
asa talora miu. Tatu dhèu ne, neo nanene
lii padhai miu. De, ngaa dhu miu peka-
padhai sèra, pad'elo sasala na, toke neo
parisa mamuri na d'ai lutu. 25 Ka bhabhelu
dhu nèngu pahuni ètu d'ara na, èèna na
bhoka patalele, sèna ka dhèu aa'i-aa'i re'a.
Ka na patitu kètu urutuu na, ho pahaha iisi
mi Ama Lamatua, peka na, "Ira ii! Tare'a-
re'a Ama Lamatua ètu talora aae miu di!"

Aa'i-aa'i dhu èdhi tao, na, tao mola-mola.
Baku dènge maruru

26 De a'ari pasue aa'i-aa'i! Ladhe miu pak-
aboko, èci-èci ka dènge karunya na. Abhu
dhu sod'a koa-kio Ama Lamatua. Abhu dhu
aj'a-nori dhèu lula-nèti Lamatua. Abhu dhu
peka paled'a j'ara-j'ara Lamatua dhu uru
èèna pahuni era. Abhu dhu padhai pake lii
leo. Aa abhu dhu bisa peka sasoa nèti lii leo
sèra. J'ara aa'i-aa'i se, rèngu hud'i tao ku ho
pa'èra parcaya dhèu leo sèra.
27 Ladhe abhu dhu d'èi padhai lii pake lii
leo, èèna be'a. Sad'i dua do tèlu dhèu di,
baku pa'ae-ae. Dhèu èci padhai lii uuru, èle
ku heka dhèu leo kèna. Aa hud'i abhu ku
dhèu dhu peka sasoa na. 28 Ladhe sèmi abhu
boe dhu bisa peka sasoa nèti lii leo èèna,
na, baku padhai lii pake lii leo ètu katanga
madha dhèu ae-ae. Hud'i laa rèngu padhai
lii ètu d'ara ra. Rèngu bisa padhai lii dènge
Lamatua sèmi èèna kahèi.
29 Ladhe miu pakaboko, na, dua do tèlu
dhèu di dhu padhai lii, lole lii moa Lamatua.
Dhèu leo hud'i dadoo ku lii padhai nèti
dhèu dhu padhai sèra. 30 Te ngaa ladhe
Lamatua bhoke ca j'ara dhu uru èèna mèu
iia mèka mi ca dhèu dhu madhèdi nanene
ètu èèna, na, nèngu hud'i peka paled'a lii
moa ne mi dhèu aa'i-aa'i dhu madhèdi ètu
èèna. Aa dhèu dhu padhai lii ètu madha,
hud'i ae eele nèti lii padhai na, sèna ka hia
dhèu dhu heka tadèngi lii moa Lamatua, ho
na padhai lii. 31 Dhu lèke ka, miu aa'i-aa'i
mi bisa lole lii moa Lamatua. Te ngaa ladhe
padhai lii, na, èci uru, ladhe èle heka dhèu
leo kèna. Dènge j'ara ne, dhèu aa'i-aa'i
bisa nanene, bisa re'a j'ara, aa bisa pa'èra
d'ara ra. 32 Sanèd'e, te dhèu dhu lole lii moa
Lamatua, hud'i ne'a ator ngi'u na. Ka èci
pamata dènge èci, aa dhèu leo taha uru.
33 Te abhu boe maruru ètu Ama Lamatua, te
ngaa mera dènge milu di.

Ètu mia-mia, ladhe dhèu parcaya pak-
aboko, hud'i sèmi ne'e ku: 34 dhèu bhèni
madhèdi mau-mau, bisa boe padhai lii
pa'ae. Rèngu hud'i nanene kètu juma'at
sèra. Te Atora Ama Lamatua peka sèmi
èèna kahèi, si? 35 Ladhe abhu bhèni dhu neo
karèi j'ara èci, pe d'ai èmu ku heka karèi
dhèu èmu na kèna. Te ladhe bhèni maruru
ètu d'ara èmu sabaj'a, sèra sa pamakae iisi
ra!
36 Madhutu a'abhu miu, tasamia? Te Lii
Holo-Nori Ama Lamatua mai boe nèti miu.
Aa Lii Holo-Nori Na hia boe miu mesa mi
ètu kota Korintus di! De pangee paie ku!
37 Ladhe abhu dhèu dhu pangee, na, nèngu
bisa lole lii moa Lamatua, do pangee na,
nèngu abhu koasa nèti Roh Lamatua, na,
nèngu ne'a j'ara-j'ara dhu ja'a suri hia miu
sèra, atora dhu ja'a tao boe, te ngaa paredha
nèti Kètu èdhi, Yesus Kristus. 38 Ladhe abhu
dhèu dhu ro'o boe sèmi rare j'ara se, na,
miu baku sèmi mere dhèu ne.
39 A'ari pasue aa'i-aa'i! Tenge j'ara sèna
ka miu abhu koasa ho bisa peka paled'a
lii moa Lamatua. Aa mage kai dhèu, sèna
ka rèngu baku padhai pake lii leo. 40 De
ladhe miu pakaboko, na, pakako aa'i-aa'i
madhutu mola-mola. Tao uuru ku èci,
heka dhu leo kèna. Pakako aa'i-aa'i dènge
be'a, madhutu madha j'ara na. Baku dènge
maruru.

15

Kristus mamuri hari nèti mamadhe Na

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Ja'a neo sèna ka
miu sanèd'e Lii Lolo Be'a Lamatua dhu uru
èèna ja'a peka-padhai le dènge miu. Miu

sèmi mere, hèia tao taruu madhutu Lii Lolo
Be'a èèna. 2 Te Lii Lolo Be'a èèna ka dhu bisa
hia miu mamuri, sad'i miu kèpe pa'èra-èra.
Te ngaa ladhe miu parcaya taruu boe Ama
Lamatua, na, parcaya miu èèna ele iie d'ara.
3 Ja'a aj'a le miu j'ara-j'ara dhu kapai
risi eele, dhu uru èèna dhèu aj'a-nori ja'a.
Nuka: Kristus, dhu Ama Lamatua pua mai
èèna, madhe le sèna ka patabuli èdhi nèti
koasa sasala-sasigo èdhi. J'ara ne'e j'aj'i
madhutu Sasuri Mola-Mèci Lamatua dhu
suri tèke karèi nèti uru ka.✡ 4 Ra padhane
Ne. Ka d'ai camèd'a èèna, Lamatua pama-
muri hari Ne, lèke mola-mola sèmi dhu suri
tèke ètu Sasuri Mola-Mèci Lamatua.✡ 5 Èle
èèna ka, Kristus pad'elo iisi Na mi Petrus.*
Nèngu pad'elo iisi Na mi ana madhutu Na
dhèu canguru dua sèra kahèi.✡ 6 Aa ca tèka,
Na pad'elo iisi Na mi lèmi ngasu risi dhèu
parcaya. Dhèu aa'i-aa'i se ladhe rèdhi Ne
dènge musi madha rèngu. Nèti rèngu se,
ae dhu mamuri era, aa ciki di dhu madhe le.
7 Ka Na pad'elo iisi mi Yakobis. Hèia Nèngu
pad'elo iisi kahèi, mi dhèu pajuu-paleha Na
aa'i-aa'i.
8 Ja'a dhèu limuri tèka dhu ladhe kèdhi
Ne. Te ja'a ne nuka sèmi ana dhu rara iisi
limuri tèka.✡ 9 Dhèu pajuu-paleha Lamatua
dhu leo sèra kapai risi nèti ja'a ne. Mad-
hutu mola-mola, na, ja'a nia boe j'aj'i dhèu
pajuu-paleha Na. Te uru èèna, ja'a ka dhu
paj'èra dhèu unu Lamatua ètu mia-mia.✡
10 Te ngaa Ama Lamatua pad'elo d'ara hua
iia Na mi ja'a. Hèia Na tao ja'a j'aj'i sèmi
ne'e ne. Ropa Nèngu tao j'ara be'a hia ja'a,
Na core eele boe lod'o iia d'ara. Nèti èèna
ka, ne'e ne ja'a sab'a bia risi nèti rèngu
aa'i-aa'i ra! Ja'a mesa ku boe dhu sab'a, te
ngaa d'ara hua iia Lamatua ka dhu sab'a ètu
mamuri ja'a.
11 De ladhe ja'a, do, dhèu pajuu-paleha
dhu leo dhu aj'a-nori èèna ka, ngaa-ngaa
tao boe. Te a'aj'a ji'i aa'i-aa'i mi èèna dhoka
ca j'ara di. Ji'i peka-padhai taruu Lii Lolo
Be'a Lamatua mi dhèu. Nèti èèna ka, miu
j'aj'i parcaya Lii Lolo Be'a dhu sama èèna.

Dhèu madhe, èèna na mamuri hari

12 Ji'i tema aj'a-nori, peka na, Kristus dhu
Ama Lamatua pua mai èèna, mamuri hari
le nèti mamadhe Na. De, nga tao ka miu ca-
hag'e peka na, "Dhèu madhe sèra, mamuri
hari boe?" Ngangee èèna mai nèti mia?
13 Te ladhe dhèu madhe mamuri hari boe,
sasoa na, Kristus mamuri hari boe kahèi!
14 Aa ladhe Kristus mamuri hari boe, na,
aa'i-aa'i dhu ji'i peka-padhai dènge dhèu,
gaguna aad'o. Aa lalèka miu mi Kristus,
parcuma kahèi! 15-16 Aa ladhe tare'a dhèu
madhe mamuri hari boe, ji'i j'aj'i sakasii
kapod'e-kabèli mi Ama Lamatua. Te ji'i
tema aj'a-nori, peka na, "Ama Lamatua
ka dhu pamamuri hari Kristus!" Mema
tare'a dhu ji'i lole sèmi èèna ka. Te ngaa
ladhe sèmi dhèu madhe mamuri hari boe,
sasoa na, Ama Lamatua pamamuri hari
boe Kristus kahèi. 17 Pangee sèku j'ara ne:
ladhe Kristus mamuri hari boe, lalèka miu
mi Ama Lamatua parcuma! Aa miu pasae
taruu sasala-sasigo miu! 18 Mesa boe èèna
di, te dhèu aa'i-aa'i dhu uru èèna pa'èki
dènge Kristus, dhu madhe le, ladhe Kristus
kèd'i boe nèti mamadhe Na, rèngu madhe
pacèri nèti Ama Lamatua kahèi. 19 Kristus
j'aj'i era sarai èdhi, lula te'a, na, Nèngu neo
tao j'ara hua iia hia èdhi. Te ngaa ladhe èdhi
sanao-maena ho Nèngu neo tao sèmi èèna
dhoka ètu rai-haha di, na parcuma! Aa èdhi
j'aj'i dhèu kasia risi eele nèti dhèu aa'i-aa'i
ra!

Lula Kristus mamuri hari, ngaa ka dhu j'aj'i bèli-camèd'a?

20 Aa te ngaa aad'o sèmi èèna, si? Te
dhu lèke mola-mola ka: Kristus dhu Ama
Lamatua pua mai èèna, mamuri le nèti
mamadhe Na! Aa mesa boe Nèngu di, te
èèna na dhèu-dhèu parcaya dhu madhe
sèra, bèli-camèd'a mamuri hari kahèi. Kris-
tus ne, nuka sèmi hua uru dhu pad'elo,
na, rèngu dhu madhe sèra, bèli-camèd'a
mamuri hari madhutu Nèngu. 21 Uru-uru
èèna, dhoka dhèu èci di, nuka Adam dhu
sisu paredha Ama Lamatua. De hahuku
na, nuka mamadhe. Hahuku ne noto mi
èdhi dhèu rai-haha kahèi. Te ngaa limuri
ne, abhu ca dhèu hari, nuka Kristus, dhu
mamuri madhutu paredha Ama Lamatua.
De, lula babe'a Nèngu ka dhèu madhe bisa
mamuri hari! 22 Dhèu aa'i-aa'i dhu sisu
paredha Lamatua, lèke huku madhe sama

✡ 15:3 Yesaya 53:5-12 ✡ 15:4 Lii Sod'a Koa-Kio 16:8-10, Mateos 12:40, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 2:24-32
* 15:5 Alkitab lii Yunani suri, peka, "Kefas". Kefas èèna, ngara leo nèti Petrus. ✡ 15:5 Mateos 28:16-17, Markus 16:14, Lukas 24:34,36, Yohanis 20:19 ✡ 15:8 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:3-6 ✡ 15:9 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3

sèmi Adam kahèi. Te ngaa dhèu aa'i-aa'i
dhu pa'èki dènge Kristus, èèna na Ama
Lamatua pamamuri hari si.
23 Te ngaa èci-èci ka dènge lod'o na. Kris-
tus dhèu partama dhu mamuri hari, nuka
sèmi hua uru deo na. Aa pe Na lèpa hari
mai asa rai-haha ne, dhèu unu Na sèra heka
mamuri hari kèna. 24 Èle ku, heka rai-haha
ne èle kèna. Lod'o èèna, Kristus j'aj'i Dhèu
Aae dhu pa'ele iie koasa aa'i-aa'i, paredha
aa'i-aa'i, aa mamèu aa'i-aa'i dhu pamusu
dènge Lamatua. Nèngu j'aj'i kahèi Dhèu
Aae dhu pangèd'u hari hak paredha Na mi
Ama Na, nuka Ama Lamatua.
25 Te Ama Lamatua hud'i nèd'u paredha
taruu, toke Na segi aa'i dhu lab'a Kris-
tus, sèna ka ra pahaha iisi mi Nèngu.✡
26 Abhu ca j'ara dhu pamusu dènge èdhi era,
nuka mamadhe. Te ngaa d'ai limuri, ka
Lamatua segi kahèi koasa mamadhe. De
lèpa lod'o limuri, dhèu madhe heka. 27 Ètu
Sasuri Mola-Mèci Lamatua suri, peka na,
"Lamatua tao dhu Na segi aa'i-aa'i sèra,
sèna ka ra pahaha iisi mi Dhèu dhu Lamatua
pua mai èèna." De dhu suri, peka na, "dhu
Na segi aa'i-aa'i sèra, sèna ka ra pahaha
iisi mi Dhèu Nèngu", de lèke, ladhe peka
na, Ama Lamatua pahaha boe iisi mi Dhèu
unu Nèngu èèna. Lula Ama Lamatua ka
dhu ded'e Ne, sèna ka j'aj'i Kètu mi ngaa
aa'i-aa'i ra.✡ 28 Bèli-camèd'a ladhe aa'i-aa'i
nanene tare'a-re'a Ana Ama Lamatua, èèna
na Ana ne pangèd'u aa'i-aa'i hari mi Ama
Na, dhu ded'e Ne j'aj'i Kètu nèti aa'i-aa'i
sèra. Èle èèna, Ama Lamatua paredha taruu
ètu madha j'ara aa'i-aa'i, bagi mi dhèu aa'i-
aa'i ra.

Ladhe sèmi dhèu madhe mamuri hari boe,
na, tasamia?

29 Abhu dhèu dhu neo sarani ho gati
dhèu dhu madhe le dhu dhae sarani mèka.
Te ngaa ladhe dhèu madhe mamuri hari
boe, nga tao ka rèngu neo sarani hia dhèu
madhe?† 30 Aa nga tao ka ji'i oe madhe
pahari-pahari ètu d'ara sasab'a ji'i, ladhe
dhèu madhe mamuri hari boe? 31 Te bèli-
bèli ja'a oe madhe! Te ngaa a'ari pasue! Ja'a
subha, te ja'a pangee, na, ngaa-ngaa tao boe
ladhe ja'a madhe. Te ja'a bisa boti kètu, lula
miu pa'èki taruu dènge Kètu èdhi, Yesus
Kristus, dhu Ama Lamatua pua le mai. 32 Ca
hari ni, lod'o ja'a ètu kota Epesus era, ja'a
patao-palaha dènge dhèu sèra nuka sèmi
badha hui dhu bhelu. Te ngaa ladhe ja'a
dhoka patao-palaha, ho bisa segi mesa ku,
aa hia boe Lamatua, èèna parcuma. Guna
boe ngaa-ngaa! Te ladhe tare'a dhèu madhe
mamuri hari boe, hua iia èdhi madhutu dhu
dhèu peka, na,
"Mai èdhi pesta rame-rame,
aa ta'a-tinu be'a-be'a,
te bèli èdhi madhe kèna!"✡
33 Miu baku lèke tipu, ho pangee sèmi
èèna! Te abhu dhu peka na,
"Ladhe èu pa'èci dènge dhèu bhelu,
èèna pakaj'èu èu nèti mamuri dhu
mola."
34 Ad'u-ue ia ka bhabhelu-katub'a! Rèno
ka! Ator ngi'u mu! Tao dhu lèke di! Dhu
lèke ka, miu hud'i me'a ku makae, te ètu
talora aae miu, abhu era dhèu dhu tadhe
mèka Ama Lamatua.

Ladhe èdhi mamuri hari, bèli-camèd'a
ngi'u aae èdhi sèmi ngaa sa?

35 Abhu dhu pakarèi, na, "Ladhe dhèu
madhe mamuri hari, j'ara na tasamia? Aa
ngi'u aae j'aj'i sèmi ngaa sa?"
36 Goa, ee! Te ladhe sèle hini, hini ne hud'i
roe ètu d'ara rai uuru ku, heka na bisa muri
kèna. 37 Aa hini dhu èdhi sèle, rupa na leko-
leo nèti dhu muri, èli, heka cèu rèu kèna.
Te nèngu èèna hini dhu mango-meto, nuka
sèmi gandum, do are, do hini dhu leo. 38 Èci-
èci ka madhutu raropa ra, madhutu dad'èi
Lamatua. Lula Nèngu ka dhu ator raropa
nèti ana aaj'u sèra.
39 Badha dènge dhèu rai-haha sèmi èèna
kahèi. Èci-èci ka dènge raropa ra, madhutu
dad'èi Ama Lamatua. Hèia ngi'u dhèu rai-
haha madhutu raropa dhèu rai-haha. Ngi'u
badha èci-èci ka dènge raropa ra. Manu-
bhui dènge raropa ra. I'a dènge raropa ra.
Dhu leo sèra dènge raropa ra.
40 Abhu mèdha ètu dedha-liru, aa abhu
ètu rai-haha. Ètu dedha-liru dènge kolo-
karisi na. Te ngaa kolo-karisi ne, leko-leo
nèti dhu ètu rai-haha. Dhu ètu rai-haha
abhu kolo-karisi kahèi. Te ngaa kolo-karisi
se, leko-leo nèti dhu abhu ètu dedha-liru.
41 Ètu dedha-liru kolo-karisi madha lod'o

✡ 15:25 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 15:27 Lii Sod'a Koa-Kio 8:6 † 15:29 Ayat ne mèu iia boe. Ad'a nuka sèmi "sarani ho gati dhèu madhe" abhu boe ètu ayat leo d'ara *Sasuri Lii Pajaji Hiu Ama Lamatua.* ✡ 15:32 Yesaya 22:13

leko-leo; kolo-karisi hèru leko-leo; aa kolo-
karisi hua-hètu leko-leo kahèi. Èci-èci ka
dènge kolo-karisi ra. De aa'i-aa'i ra dènge
kolo-karisi, si?
42 Ladhe dhèu madhe mamuri hari, èèna
nuka sèmi hini deo na. Te ladhe padhane
ka dhèu madhe, ngi'u aae na ele iie, si? Te
ngaa ladhe mamuri hari, ngi'u na sèmi heka
uru èèna. Te ladhe mamuri hari, bisa heka
madhe. 43 Ropa èdhi padhane dhèu madhe,
èdhi mad'enge ngi'u aae ne. Te ngaa ladhe
dhèu èèna mamuri hari, na saraga titu
kèna! Te nèngu j'aj'i mola-mèci! Dhèu
dhu madhe le bisa heka tao ngaa-ngaa lod'o
dhèu padhane ne. Te ngaa ropa na mamuri
hari, nèngu èra titu kèna! 44 Ladhe dhèu
mamuri era, ne'a dhoka ngee dènge rasa
di, si? Te ngaa ropa na madhe, ho mamuri
hari, na, Roh Lamatua hia ne mamuri dhu
lèke. Ka dhèu ne sèmi heka uru èèna.
45 Dhèu rai-haha dhu uru-uru j'ara, dhu
sama sèmi èdhi, nuka Adam. Madhutu
Sasuri Mola-Mèci Lamatua dhu suri tèke,
peka na, "nèngu j'aj'i dhèu rai-haha dhu
mamuri, dhu ne'a ngee dènge rasa." Te
ngaa dhèu rai-haha dhu raropa na sama
sèmi Adam, dhu dedha risi eele, nuka Kris-
tus. Roh Na ka dhu bisa hia dhèu ma-
muri dhu lèke.✡ 46 Raropa dhèu dhu uru-
uru j'ara, nuka dhèu dhu ne'a dhoka ngee
dènge rasa di, ka bisa madhe. Te ngaa dhu
mamuri hari, nuka dhèu dhu abhu mamuri
dhu lèke nèti Roh Lamatua. 47 Raropa dhèu
dhu uru-uru j'ara ètu rai-haha ne, dhu
tao nèti ahu rai. Te ngaa raropa ka dua,
nuka Kristus dhu mai nèti sorga. 48 Èdhi
dhu mamuri ètu rai-haha ne ca ropa dènge
dhèu partama dhu Lamatua paj'aj'i nèti ahu
rai. Te ngaa dhèu dhu pa'èki dènge Ama
Lamatua ètu sorga, ca ropa dènge Kristus
dhu mai nèti sorga. 49 Èdhi dhèu limuri
ne, ca ropa dènge Adam dhu Ama Lamatua
paj'aj'i nèti ahu rai. Te ngaa nèbhu-nèbhu,
gati dènge raropa hiu, sama sèmi Kristus
dhu mai nèti sorga.
50 A'ari pasue aa'i-aa'i! Dhu ja'a neo
peka dènge miu, sèmi ne'e: èdhi dhu ca
ropa dènge dhèu partama, ngi'u èdhi j'aj'i
nèti sisi dènge raa. Dènge j'ara ne'e, èdhi
bisa boe abhu pusaka ho j'aj'i ana-ana Ama
Lamatua ètu sorga. Bisa boe! Te raropa
dhèu sèmi èèna, bèli-camèd'a ngi'u ra ele
iie, ka bisa boe sèmi rare ngaa dhu taha nare
nèbhu.
51 De nanene paie-iie! Te ja'a neo bhoke
paled'a rahasia èci. Èèna na abhu dhèu
parcaya cahag'e dhu madhe boe. Te ngaa
èdhi aa'i-aa'i ti, èèna na gati raropa hiu.
52 Ropa lii tiu tèbhe limuri tèka, aa'i-aa'i
se j'aj'i dènge sahèka. Malai risi nèti ate
musi madha. Te ropa tèbhe limuri tèka lii,
cag'ag'a laa dhèu madhe mamuri hari. Aa
ladhe ra mamuri hari, dhèu se madhe heka,
aa ele iie heka. Sèmi èèna kahèi dènge
èdhi dhu mamuri era. Èdhi aa'i-aa'i ti abhu
raropa hiu.✡ 53-54 Te ngi'u aae èdhi dhu bisa
ele iie ne'e ne, j'aj'i ngi'u hiu dhu ele iie
heka! Aa èdhi dhu bisa madhe ne'e ne,
neo ub'a j'aj'i raropa hiu dhu madhe heka!
Èèna madhutu ngaa dhu suri tèke ètu d'ara
Sasuri Mola-Mèci, peka na,
"Lamatua palaho eele le koasa mamadhe,
aa segi le mamadhe!
Nèti èèna ka èdhi madhe heka."✡
55 "He, mamadhe!
Koasa èu ètu mia?
He, mamadhe!
Dhudhu èu ètu mia?"✡
56 Nga tao ka mamadhe nèti rasa pèd'a
hia èdhi dhèu rai-haha? Lula èdhi ad'u-
ue sasala. Tasamia ka sasala sèra dènge
koasa? Lula Atora Ama Lamatua peka na,
sasala èdhi, nuka sisu paredha Na! 57 Te
ngaa limuri ne, aa'i-aa'i se j'aj'i leko-leo
le! De èdhi hud'i manèngi makasi ae-ae mi
Ama Lamatua. Te Nèngu ka tao èdhi bisa
segi bhabhelu-katub'a lula Kètu èdhi, Yesus
Kristus. Mema tare'a, te Kristus ka dhu segi
aa'i!
58 De a'ari pasue aa'i-aa'i! Pa'èra d'ara!
Baku roe! Sasab'a miu hia mi Ama Lamatua
hud'i asa be'a, aa asa ae. Te miu me'a le, na,
sab'a bia hia Lamatua èdhi èèna, iia d'ara
boe.

16

Dhèu pa'oru doi sèna ka soru-bara dhèu unu Lamatua

1 Ne'e ne, ja'a suri hia miu lula-nèti doi
dhu miu pakaboko hia dhèu unu Lamatua
ètu Yerusalem. Ja'a peka le dènge dhèu
parcaya ètu propensi Galati, j'ara tasamia
rèngu hud'i pakaboko doi èèna. Miu hud'i

✡ 15:45 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:7 ✡ 15:52 1 Tesalonika 4:15-17 ✡ 15:53-54 Yesaya 25:8 ✡ 15:55 Hosea 13:14 ✡ 16:1 Roma 15:25-26

tao sèmi èèna kahèi.✡ 2 Ladhe hari Migu,
dhèu aa'i-aa'i hud'i pa'oru doi ciki nèti rui-
j'aj'èra rèngu. Baku mate ja'a dhiu ku,
heka miu parai-oru kèna. 3 De ladhe ja'a
dhiu, miu paj'uj'u dhèu dhu miu lèka, sèna
ka rèti doi soru-bara sèra asa dhèu unu
Lamatua ètu Yerusalem. Pe ja'a suri sasuri
ho patadha rèngu dènge kètu juma'at ètu
nèi. 4 Aa ladhe miu ngee, na, be'a ladhe ja'a
madhutu hèi, na, ji'i la'a palere.

Paulus neo kako palème era

5 Ladhe ja'a kako palème le propensi
Makedonia, ja'a heka dhiu asa miu kèna. De
mo'o do mo'o boe, ja'a hud'i laku uuru ku
asa Makedonia.✡ 6 Èle èèna, pe ja'a dhiu pea
taha dènge miu ako panèbhu ciki; ele boe
d'ai èle hèru pacuhi. Hèia miu bisa lere ja'a
asa era leo hari. 7 A'abhu ja'a, na, ja'a dhiu
ne ca lod'o boe di. Te ja'a neo pea dènge
miu ako panèbhu, ladhe Lamatua d'èi. 8 Te
ngaa ja'a neo pea era ètu kota Epesus ne,
toke lod'o babe'a Pantekosta, [nuka lèmi
nguru lod'o èle kalela Paska].✡ 9 Lula ètu
ne'e ja'a abhu lod'o taleo ae, ho sab'a taruu,
masi ka abhu dhèu ae dhu lab'a sasab'a
Lamatua.✡

10 Ladhe Timotius j'aj'i dhiu paraga dènge
miu, sèmi mere ne dènge be'a, sèna ka
baku na ngee rupa-rupa. Te nèngu ne dhèu
sab'a nèti Kètu èdhi, Yesus Kristus, sama
sèmi ja'a ne kahèi.✡ 11 Mage soro tèke dhèu
laladhe ne dènge hui madha di. Soru-bara
ne toke na lèpa asa ja'a dènge be'a. Te ja'a
dènge a'ari dhu leo se, dhu mate tatae ne.

12 Ca j'ara era dhu miu hud'i me'a ku. Ja'a
dhu pamako le angalai èdhi Apolos, ho na
dhiu pangad'o dènge a'ari dhu leo. Te ngaa
no'o mèka dhiu. De mi mate, pe na abhu
lod'o taleo, heka na dhiu kèna.

Tao hari ku ca j'ara

13 Miu hud'i j'aga ngi'u miu paie-iie! Miu
hud'i pa'èra-èra ho parcaya taruu Ama
Lamatua! Mage madha'u! Pa'èra iisi!
14 Sad'i miu sab'a ngaa èèna ka, pad'elo la
sasue.

15 A'ari pasue aa'i-aa'i! Miu aa'i-aa'i mi
dhu me'a, na, Stefanus dènge isi èmu na
ka dhèu partama dhu parcaya Kristus ètu
propensi Akaya nèi. Rèngu sab'a re'a boe
j'èra, sèna ka ladhe-leru dhèu parcaya ètu
nèi. De ja'a manèngi ho✡ 16 miu nanene
dhèu sèmi sèra. Nuka rèngu dhu sab'a
bia ho sama-sama lalau-lalo'o dhèu parcaya
sèra.

17 D'ara ja'a neo dhiu pa'asu-pareo dènge
miu. D'ara ja'a karej'e titu kèna, lula mamai
Stefanus, Fortunatus dènge Akaikus asa
ne'e. Dènge j'ara ne, rèngu bisa gati miu.
18 Tèlu ra pa'èra d'ara ja'a, sama sèmi ra
pa'èra d'ara miu kahèi. Miu hud'i pakab'ua
dhèu sèmi sèra.

Paulus hia lii maho'o mi dhèu aa'i-aa'i

19 Juma'at-juma'at ètu propensi Asia hia
miu lii maho'o. Akila dènge dhèu èmu
na, Priskila,* aa dhèu leo dhu tema pak-
aboko ètu èmu ra, pa'adhu lii maho'o kahèi.
Rèngu se dhu pa'èki kahèi dènge Kètu èdhi,
Yesus Kristus.✡ 20 Dhèu parcaya aa'i-aa'i ètu
ne'e, pa'adhu lii maho'o kahèi.

Ladhe miu pakaboko, na, pa'uu èci dènge
èci, pake uu dhu nia hia dhèu parcaya sèra.

21 Mi laladhe! Te ja'a, Paulus, suri dènge
kacui-aai unu ku: *Saloom!*

22 Dhèu cee dhu sue boe Kètu èdhi, pe
Ama Lamatua huku ne.

Ja'a d'èi tabea dhèu madhutu lii Aram
èdhi dhèu Yahudi, dhu peka, *"Marana ta!"*
dhu sasoa na, "Lamatua! Mai ka!"

23 Ja'a manèngi sèna ka Kètu èdhi, Yesus
Kristus, pad'elo d'ara hua iia Na mi miu
aa'i-aa'i mi.

24 Ja'a sue miu aa'i-aa'i mi, lula èdhi pa'èki
dènge Kristus, dhu Ama Lamatua hia mai.

Sasuri ja'a sèmi ne'e ka. Saloom!

Nèti ja'a,
Paulus

✡ 16:5 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:21 ✡ 16:8 Atora nèti Ama-ama Agama 23:15-21, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 16:9-11 ✡ 16:9 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:8-10 ✡ 16:10 1 Korintus 4:17 ✡ 16:15 1 Korintus 1:16 * 16:19 Alkitab lii Yunani ètu ne'e, suri peka na, "Priska". Priska dènge Priskila èèna, nèti ngara èci. ✡ 16:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:2

Sasuri Paulus ka dua hia dhèu parcaya ètu kota Korintus
2 Korintus

Lii Maho'o

1 Sasuri ne nèti ja'a, Paulus. Ama
Lamatua pua-paleha ja'a sèna ka laku lole
lula-nèti Yesus Kristus dènge dhèu asa mia-
mia. Yesus Kristus èèna, dhu Ama Lamatua
paj'uj'u karèi nèti uru-uru ka. Ari èdhi
Timotius ètu ne'e kahèi. Na hia lii maho'o.

Ja'a pa'adhu sasuri ne'e mi dhèu parcaya
aa'i-aa'i dhu biasa pakaboko ètu kota Korin-
tus dènge propensi Akaya.✡ 2 Ja'a sabaj'a mi
Ama èdhi, nuka Ama Lamatua, dènge Kètu
èdhi, Yesus Kristus. Ja'a manèngi ho Rèngu
pad'elo d'ara hua iia Ra dènge miu, sèna ka
miu mamuri dame dènge mera-milu.

Paulus manèngi makasi mi Ama Lamatua

3 Dad'èi ji'i ka ladhe dhèu aa'i-aa'i ded'e
padedha-dedha kolongara Ama Lamatua.
Te Nèngu èèna, Ama nèti Kètu èdhi, Yesus
Kristus. Rasa kasia aa'i-aa'i kapua nèti
Nèngu, aa Nèngu ka dhu pa'èra d'ara èdhi.
4 Nèngu ka pamaho'o d'ara èdhi ladhe èdhi
ètu d'ara sasusa. Nèti èèna ka, èdhi kahèi
bisa pamaho'o dhèu leo dhu paraga dènge
sasusa. Te èdhi bisa pa'èra d'ara rèngu,
sama sèmi Lamatua pa'èra le d'ara èdhi.
5 Kristus abhu le susa ae-ae hia èdhi. De,
lula Kristus rasa le susa sèmi èèna, nèti
èèna ka Ama Na pa'èra d'ara èdhi taruu,
ladhe èdhi paraga dènge susa. 6 Ladhe ji'i
ètu ne'e abhu susa, Ama Lamatua pa'èra
d'ara ji'i. Aa ladhe ji'i paraga dènge j'aj'èra,
hèia taha dènge d'ara taleo, na, miu hud'i
me'a kahèi, Lamatua pake j'ara sèmi ne'e
sèna ka pa'èra d'ara miu, ho patalale miu
nèti koasa bhabhelu-katub'a. Te ladhe miu
abhu sasusa sama sèmi ji'i, Lamatua pa'èra
d'ara miu, sèna ka miu bisa taha mere
dènge d'ara taleo kahèi. 7 Nèti èèna ka, ji'i
nge'a mèu, na, miu bisa taha mere dènge
èra. Te ji'i nge'a, na, ladhe miu abhu j'aj'èra
sama sèmi ji'i, Lamatua pa'èra d'ara miu, aa
Nèngu pa'èra d'ara ji'i kahèi.

8 A'ari aa'i-aa'i! Dad'èi ji'i sèna ka miu
me'a mèu sasusa dhu ji'i abhu ètu propensi
Asia. Ji'i rasa bia, risi nèti dhu ji'i bisa pasae,
toke ji'i oe ele ngangee, lula ji'i pangee,
na, ji'i madhe kèna.✡ 9 Ji'i rasa bia, nuka
sèmi dhèu èci ropa tadèngi hakim pama'ète
hahuku pamadhe ne. Te ngaa aa'i-aa'i se
j'aj'i, sèna ka ji'i parcaya Ama Lamatua, aa
baku parcaya ngi'u ji'i unu mi. Te Lamatua
èèna ka dhu unu koasa ho pamamuri hari
dhèu madhe. 10 Nèngu ka dhu pakaj'èu
le ji'i nèti bhabhelu, lod'o ji'i oe madhe.
Bèli-camèd'a Nèngu *neo* pakaj'èu ji'i nèti
bhabhelu-katub'a kahèi. Aa ji'i ma'ète boe
sanao, sèna ka Na pakaj'èu *taruu* ji'i nèti
bhabhelu-katub'a. 11 Ladhe miu loe boe
sabaj'a hia ji'i, èèna ka soru-bara ji'i kahèi,
te Ama Lamatua neo tao j'ara dhu be'a ae-ae
hia mi ji'i. Nèngu tao j'ara èèna, lula dhèu
ae dhu sabaj'a hia ji'i. Hèia lod'o dhèu ae
sanèd'e ji'i, rèngu manèngi makasi ae-ae mi
Ama Lamatua kahèi.

Paulus nelu tao dhu hiu

12 Ji'i bisa koa-kad'iri iisi ji'i, lula ji'i nge'a
ètu d'ara iiki ji'i, ngaa dhu ji'i ad'u-ue ètu
rai-haha ne, madhutu dad'èi Lamatua dhu
Na pangèd'u mi ji'i. Ji'i rai boe nèti sasab'a-
la'a ne, sèna ka dhèu aa'i-aa'i bisa rèdhi ji'i
sab'a dènge d'ara mola. Ji'i pakako sasab'a
ji'i, pake boe mamèu* dhu mai nèti rai-haha
ne, te ngaa mamèu dhu kapua na nèti Ama
Lamatua. Te Lamatua pad'elo d'ara hua iia
Na mi ji'i. Nèti èèna ka, ji'i bisa asa tabha
èra ètu d'ara sasab'a-la'a lod'o ji'i bera-bera
dènge miu. 13 Ja'a suri hia miu dhodhoka
j'ara-j'ara dhu miu bisa baca aa bisa me'a
mèu. Limuri ne miu me'a le naneo ja'a
cahag'e. Te ngaa ja'a sanao, sèna ka bèli-
camèd'a miu bisa me'a mèu risi hari. 14 Ne'e
ne, miu me'a ciki era lula-nèti ji'i se. Te
ngaa èèna na, lod'o Kètu èdhi, Yesus Kristus
mai hari ka, ja'a ke'a, na, miu me'a j'ara ae-
ae. Dènge j'ara ne'e, miu bisa koa-kad'iri
ji'i, sama sèmi ji'i koa-kad'iri miu kahèi.

15 Lula ja'a ke'a, na, miu me'a j'ara aa'i-
aa'i se, nèti èèna ka ca hari na, ja'a pa-
ma'ète kore le, ho dhiu ngad'o hari miu,
sèna ka miu bisa abhu mèngi-nale dua hari.

✡ 1:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:1 ✡ 1:8 1 Korintus 15:32 * 1:12 A'abhu Paulus ètu ne'e, nuka 'mamèu dhu tao dhèu ngangee madhera, do re'a j'ara-j'ara madhutu ngangee Lamatua'. Dènge sèmi èèna 'mamèu' ne, mesa boe nèti kahadhu di, te ngaa nèti d'ara kahèi.

16 De uru èèna ja'a dhu pangee, ladhe j'a-
j'i laku asa propensi Makedonia, na, ja'a
bisa dhuli ngad'o miu. Ho ladhe ja'a lèpa
nèti Makedonia, ja'a bisa dhuli hari pa'asu-
pareo dènge miu. Dènge sèmi èèna, miu
bisa soru-bara ja'a, ho bisa laku taruu asa
propensi Yudea.✡
17 Te ngaa tasamia? Lod'o-lod'o ja'a peka,
neo dhiu pangad'o dènge miu, ele boe mi
pangee, na, ja'a uri kore mèka, si? Do,
miu pangee, na, ja'a dhodhoka pama'ète
madhutu dad'èi d'ara ja'a di, sama sèmi
dhèu leo ètu rai-haha ne, si? Do, miu
pangee, na, ja'a ne dhèu dhu peka leo, tao
leo, ho d'èi, peka na, "Oo." Aa te ngaa ja'a
ngee ètu d'ara ja'a, na, "Aad'o!" Ele boe miu
pangee, na, ja'a sèmi èèna ka, si? 18 Èdhi bisa
parcaya Ama Lamatua, lula Nèngu peka ca
j'ara, tatu Na tao madhutu. Nèti èèna ka, ji'i
sama sèmi èèna kahèi. Ladhe ji'i dhaa, peka
na, "Oo," na ji'i pangee boe, na, "Aad'o."
19 Ja'a, Silas dènge Timotius dhu aj'a
le miu lula-nèti Yesus Kristus, Ana Ama
Lamatua. Nèngu dhu kapod'e-kabèli boe,
peka na, "oo", te ngaa a'abhu na, "aad'o".
Nèngu ne ub'a boe, te ladhe Na peka na,
"oo", a'abhu Na tare'a-re'a, "oo".✡ 20 Madha
j'ara aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua pajaji tèke,
èèna na Na paj'aj'i si. Nèti èèna ka, ladhe
Yesus pamoa ca j'ara, peka na, "oo", èdhi
bisa dhaa, na, "Tare'a! Lèke sèmi èèna!"
Lula ji'i nge'a le ngaa dhu Yesus neo tao.
Ji'i peka j'ara ne, sèna ka pad'elo dadedha
Ama Lamatua. 21 Lamatua ne'e ka dhu hag'e
nare miu dènge ji'i. Nèngu ka dhu ded'e
nare èdhi, sèna ka j'aj'i dhèu unu Na. Nèngu
kahèi dhu tao èdhi taha taruu. 22 Nèngu ka
dhu hia Roh Na, ho uri èdhi, aa pad'elo hia
èdhi ngaa dhu Nèngu neo tao. Èèna nuka
sèmi dhèu èci dhu tao tadha mi mèdha èci,
sèna ka peka na, mèdha èèna unu nèngu.
23 Ja'a manèngi, sèna ka Lamatua mesa
Na j'aj'i sakasii mi lii padhai ja'a ne. Te
Lamatua ne'a d'ara ja'a. Nèngu ne'a, nga
tao ka ja'a lake kore mèka dhiu asa Korin-
tus. Ja'a ko'o boe pamakae miu, nèti èèna
ka ja'a dhae dhiu mèka. 24 Ji'i ngo'o boe
pakapai ngi'u j'aj'i dhèu kapai, ho laka-seti
miu, peka na, miu hud'i parcaya mi cee. Te
ngaa ji'i sab'a sama-sama dènge miu, sèna
ka d'ara miu bisa karej'e-karae. Te miu bisa
taha pa'èra, lula miu lèka Ama Lamatua.

2

1 De ja'a unu ku dhu pama'ète, na, ja'a
bisa mèka dhiu ngad'o miu, sèna ka baku
pabia miu aa'i-aa'i mi. 2 Te ladhe ja'a pabia
d'ara miu, na, cee hari ka dhu pakarej'e
d'ara ja'a? Dhoka miu di. Te ngaa ladhe ja'a
dhiu d'ara lai-lai ne, ja'a pabia miu. 3 Nèti
èèna ka, sasuri ja'a dhu uru èèna, peka na,
ja'a lake kore mèka dhiu asa miu. Ja'a tatae
era, sèna ka miu pamola mere ku lii langu
miu. Hèia ropa ja'a dhiu, ja'a rasa bia heka,
lula lii langu miu sèra. Te dhu lèke mola-
mola, na, miu se ka dhu pakarej'e d'ara ja'a.
Ja'a tadhe mèu miu se aa'i-aa'i mi. Ka ja'a
ke'a mèu ladhe d'ara ja'a karej'e, na, d'ara
miu sèmi èèna kahèi. 4 Lod'o ja'a suri sasuri
dhu uru èèna hia miu, ja'a rasa susa dènge
d'ara ja'a roe. Ja'a pahaa èi madha ae-ae. Te
ngaa ja'a suri sèmi èèna, sèna ka miu me'a
sasue ja'a mi dedha miu. Te ja'a suri boe
j'ara ne, ho pasusa miu.

Pabhèlu eele sasala dhèu
(1 Korintus 5:1-13)

5 Ètu talora juma'at miu sèra, abhu ca
dhèu dhu pasusa d'ara dhèu ae. D'ara
ja'a susa kahèi lula tatao dhèu èèna. Masi
ka tatao nèngu ne lèke iia boe mi ja'a, te
ngaa dhu lèke ae mi miu. 6 Ja'a padhai lii
pa'ae heka, te ae ka nèti miu dhu pasanèd'e
nèngu le, hèia na ele-ho'a le. 7 De limuri ne
miu pabhèlu eele ka sasala na, aa padhai lii
pabe'a-be'a ka dènge ne. Te mage dhoka
dhèu ne pakaj'èu iisi. 8 Nèti èèna ka, ja'a
manèngi sèna ka miu pa'asu-pareo dènge
ne, ho pa'èra d'ara na, peka na, miu sue
nèngu taruu.
9 Ja'a suri sasuri ja'a dhu uru èèna, ho
neo uji miu. Te neo ke'a, na, miu tao
dhu lèke, dènge tao madhutu aa'i-aa'i dhu
ja'a paredha mi miu. 10 Ladhe miu tèka
heka d'ara, aa pabhèlu eele sasala dhèu, na,
ja'a madhutu kahèi ngaa dhu miu pama'ète
mere le. Ladhe abhu sasala na dhu ja'a
parluu pabhèlu, na, ja'a pabhèlu eele sasala
dhèu èèna kahèi. Ja'a tao sèmi èèna ka ètu
madha Kristus, sèna ka j'aj'i conto dhu be'a
hia miu. 11 Te ja'a d'èi boe ladhe dhèu aae
nidhu sii nare èdhi, sèna ka segi èdhi. Èdhi

✡ 1:16 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:21 ✡ 1:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:5

hud'i te'a ku naneo aapa nèngu. De baku pagoa iisi!

D'ara Paulus mau boe ètu Troas

12 Uru èèna, lod'o ja'a ètu kota Troas,
ho aj'a dhèu lula-nèti Lii Lolo Be'a Yesus
Kristus, Lamatua bhoke j'ara hia ja'a. 13 Te
ngaa d'ara ja'a mau boe, lula ja'a paraga
boe dènge ari ja'a Titus ètu nèi. Hèia ja'a
palangu lii dènge dhèu parcaya ètu Troas
sèra, ka pakèd'i asa propensi Makedonia.✡

Kristus ka hia èdhi segi

14 Te ngaa, masi ka ja'a ètu mia èèna
ka, ja'a manèngi makasi ae-ae mi Ama
Lamatua. Te Kristus lab'a le j'ara-j'ara
dhu bhelu-katub'a, ka Na segi le. Aa èdhi
pa'èki dènge Ne kahèi. Nèti èèna ka, Ama
Lamatua pad'elo taruu, peka na, èdhi j'aj'i
dhèu unu Na. De ropa èdhi peka dènge
dhèu lula-nèti Kristus, èèna nuka sèmi
hèu mèngi èci, dhu dhèu aa'i-aa'i sangèd'u
rare. 15-16 Uru-uru sèra, lod'o dhèu Yahudi
tao korban tunu, sèb'u hèu gèmu na ca'e
asa Lamatua, ho pakarej'e d'ara Na. Èdhi
èci èèna kahèi dènge hèu mèngi èci, dhu
pasanèd'e Lamatua lula-nèti Kristus. Te
ngaa bagi mi dhèu cahag'e, èdhi èci èèna
ka dènge hèu badha madhe. Te ladhe dhèu
dhu mamuri pakaj'èu nèti Lamatua rèdhi
mamuri èdhi, èèna pasanèd'e rèngu, peka
na, bèli-camèd'a rèngu madhe, aa cèri eele
nèti Lamatua. Te ngaa mi dhèu cahag'e
hari, èdhi èci èèna ka dènge hèu mèngi
èci. Te ladhe dhèu dhu mamuri mola rèdhi
mamuri èdhi, èèna pasanèd'e rèngu tasa
mera mia Kristus hia mamuri mi èdhi, aa
pala-bagi hia rèngu mamuri toke d'ai mia-
mia. Dhèu rai-haha cee ka dhu bisa ad'u-ue
j'ara se aa'i-aa'i? Aad'o, sina ma?

17 Sanèd'e, te ji'i se sama boe dènge dhèu
leo dhu aj'a Lii Holo-Nori Lamatua, sèna
ka abhu oto nuka sèmi pahia-pahèli pake
Lii Holo-Nori Lamatua. Ji'i se sèmi boe
èèna! Ladhe ji'i padhai lii, dhèu aa'i-aa'i
bisa ladhe rèdhi iia-iia, peka na, ji'i aj'a-nori
dènge d'ara mola. Lii padhai ji'i kapua nèti
Ama Lamatua. Aa mamuri ji'i pa'èki dènge
Kristus.

3

Dhèu unu Lamatua dhu pakako Lii Pajaji Hiu

1 Baku pangee, na, ji'i mulai padhai lii
padedha iisi. Aad'o! Tao-tao miu pangee,
na, ji'i sama sèmi dhèu leo dhu parluu ngèti
sasuri hia miu dhu manèngi, ho miu sèmi
ji'i dènge be'a, heka ji'i bisa pakako sasab'a-
la'a ji'i, do? Do, ji'i parluu manèngi sasuri
sèmi èèna kahèi nèti miu, ho ngèti asa dhèu
leo? Aad'o, si? 2 Te sasuri ijin ji'i dhu abhu
le. Sasuri ijin èèna nuka miu se. Te ji'i
nge'a j'ara ae-ae nèti mamuri miu. J'ara se
dhu tèke le ètu d'ara ji'i. Dhèu aa'i-aa'i bisa
baca mamuri miu; nèti j'ara ne'e ra tadhe
hua-hela nèti sasab'a-la'a èdhi. 3 Te dhu
lèke le, na, miu nuka sèmi sasuri èci dhu
Kristus suri nare le. Hèia Na pangèd'u mi
ji'i. Kristus pake boe tinta ho Na suri sasuri
ne, te ngaa Na pake Roh Mola-Mèci nèti
Lamatua dhu Mamuri. Kristus kahèi dule
boe Lii Lolo Be'a Na ètu hadhu kabela, nuka
sèmi Ama Lamatua tao hia Musa. Te ngaa
Kristus dule ètu d'ara èdhi dhu mamuri.✡

4 Ji'i bisa parcaya mi Ama Lamatua, na,
j'ara se'e mema lèke tare'a, lula Kristus ka
dhu pad'elo sèmi èèna. 5 Ladhe dhoka nèti
ngi'u ji'i mesa mi, na, ji'i se unu boe koasa
ho ad'u-ue ngaa-ngaa. Te koasa dènge hak
dhu ètu ji'i, kapua na nèti Ama Lamatua.
6 Lamatua ka dhu ded'e ji'i j'aj'i dhèu sab'a
Na, dhu lole dènge dhèu lula-nèti Lii Pa-
jaji Hiu Na. Te ngaa Lii Pajaji Hiu Na
èèna lula boe madhutu atora rupa-rupa, te
ngaa lula-nèti dhèu pa'èki dènge Roh Mola-
Mèci. Ladhe dhoka tao madhutu iia d'ara di
atora sèra, èèna nuka sèmi d'ara rèngu dhu
madhe le dènge unu boe mamuri dhu lèke,
dhu ma'ète boe èèna. Te ngaa ladhe dhèu
mamuri pa'èki dènge Roh Lamatua, nèngu
unu mamuri dhu lèke.✡

7 Uru-uru sèra, ropa Ama Lamatua dule
Atora Na ètu hadhu kabela sèra, èèna mema
be'a seli eele. Te ngaa masi ka dhèu mad-
hutu aa'i Atora sèra, rèngu pacèri era dènge
Ama Lamatua. Ka ropa Musa sèmi nare
Atora se'e, rèhu na kaha'a. Nèti èèna ka,
dhèu Isra'el bisa boe ladhe patae rèhu na.
Te ngaa nèbhu-nèbhu ka, kaha'a ne ele.✡
8 De ladhe dhu suri tèke ètu hadhu bisa abhu
kale'e sèmi èèna, na, tasamia hari dènge

✡ 2:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:1 ✡ 3:3 Kalua nèti Masir 24:12, Yermia 31:33, Yeskial 11:19, 36:26
✡ 3:6 Yermia 31:31 ✡ 3:7 Kalua nèti Masir 34:29

ngaa dhu Roh Lamatua tao tèke le ètu d'ara
èdhi? Tatu risi hari, si? [9] De Atora ne
paj'uj'u, na, èdhi hud'i pasae tare ku huku
madhe, ho pacèri nèti Lamatua, lula èdhi
tao boe madhutu Atora aa'i-aa'i sèra. Masi
ka sèmi èèna, te ngaa Atora ne èra taruu
era nèti Lamatua. Te ngaa Roh Lamatua
èra risi eele hari nèti èèna, te Nèngu ka
pad'elo j'ara sèna ka èdhi pabe'a hari dènge
Ama Lamatua. [10] De Atora dhu uru èèna
dhèu pangee, na, dedha titu kèna, limuri ne
dadedha na sèmi heka uru èèna, te ne'e ne
abhu le dhu dedha risi. [11] Atora se dhu uru
èèna, kaha'a nuka sèmi rèhu Musa, nèbhu-
nèbhu ku heka kaha'a na ele. Musa dènge
Atora se mema dedha tare'a, te ngaa dhu
dedha risi hari, nuka dhu taha taruu dhu
ma'ète boe.

[12] Ji'i aa'i-aa'i mi nge'a mèu, na, Lii Pajaji
Hiu Lamatua èèna taha taruu, dhu ma'ète
boe ciki sa. Nèti èèna ka, ji'i padhai lii mola-
mola dhu pa'abhe boe. [13] Ji'i tao boe sama
sèmi Musa. Te nèngu hud'i pa'abhe ku rèhu
na dènge bèla, sèna ka dhèu Isra'el bisa boe
rèdhi rèhu na, ho re'a na, kaha'a èèna ele
le, do dhae.✡ [14] Te ngaa Ama Lamatua tao
ngangee dhèu Isra'el sèra topo. Te toke
d'ai sange ne'e, ladhe rèngu baca ètu Sasuri
Lamatua nèti Lii Pajaji dhu dhui èèna, nuka
sèmi bèla èci dhu hutu nare kètu ra, ka ro'o
boe nanene aa ro'o boe re'a. Abhu boe ca
dhèu sa dhu bisa bhoke d'ara rèngu, sèna
ka rèngu bisa re'a mèu. Dhodhoka Kristus
mesa Na. [15] Toke d'ai sange ne'e, ladhe dhèu
Yahudi baca Sasuri Musa, rèngu nanene, te
ngaa re'a iia boe. Ne'e ne j'aj'i lula rèngu
nanene pake boe d'ara ra, lula abhu dhu
pa'abhe d'ara rèngu.

[16] Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu mulai
parcaya Kètu èdhi, Yesus Kristus, na, Kris-
tus ka dhu bhoke d'ara dhèu èèna, sèna ka
nèngu bisa ne'a mèu. Èèna sama sèmi dhu
suri tèke ètu d'ara Sasuri Lamatua, peka
na, "Nèngu bhoke eele le bèla dhu pahutu
rèhu na."✡ [17] Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Lamatua, lod'o Musa padhai lii, peka na,
"Lamatua", sasoa na, Roh Ama Lamatua.
Ladhe èdhi abhu le Roh ne, Nèngu tao èdhi
j'aj'i mi dhèu bebas. [18] Dènge j'ara sèmi
èèna, Na tao èdhi asa tabha èra, sama sèmi
Nèngu. Rèhu èdhi parluu heka pahutu. Aa
èdhi pangee dhoka dadedha Lamatua èdhi,
te Roh Na ka dhu soru-bara èdhi.

4

Mèdha kab'ua dhu tèke ètu d'ara èru rai

[1] Ama Lamatua ka dhu pad'elo le rasa
kasia Na mi dedha ji'i. Nèti èèna ka, Na
pua le ji'i ho lole dènge dhèu lula-nèti
Lii Pajaji Hiu Na. Nèti èèna ka, ji'i taha
taruu, dhu nge'a boe roe. [2] De karèi nèti
uru ka ji'i pama'ète ngare le, na: ji'i peka-
padhai mola-mola, na, ji'i tao boe j'ara-
j'ara bhabhelu-katub'a sama sèmi dhèu leo.
Dhèu sèra tao pahuni-pahuni sèna ka dhèu
baku ladhe rèdhi. Aa rèngu dhu re'a boe
makae. Te ngaa ji'i ngo'o boe kapod'e
dhèu. Ji'i kahèi padhai lii hèb'a hua boe
lula Lii Holo-Nori Ama Lamatua, te ngaa ji'i
aj'a-nori dènge mola-mola madhutu ngaa
dhu lèke. Dènge j'ara ne'e, dhèu aa'i-aa'i
bisa parisa unu ra lii padhai ji'i ètu madha
Lamatua, aa nile unu ra, ji'i se dhèu sèmi
ngaa sa. [3] Ladhe dhèu ro'o boe sèmi rare Lii
Lolo Be'a Lamatua dhu ji'i aj'a sèra, rèngu
laho kahèi, lula rèngu cèri eele nèti Ama
Lamatua.

[4] Dhèu aae nidhu, nuka sèmi lamatua èci
dhu dhèu lasi sogo-tagu. Na ad'u-ue pa'ele
iie kahadhu dhèu cahag'e, ka d'ara dhèu se
j'aj'i maroga kiu-kiu. Rèngu se dhèu dhu
parcaya boe Ama Lamatua èdhi. Lula rèngu
bèdhu, bisa boe ladhe rèdhi saraa nèti Ama
Lamatua. Nèti èèna ka rèngu bisa boe re'a
Lii Lolo Be'a lula-nèti Kristus. Rèngu re'a
boe kahèi dadedha Kristus. Te Kristus ne,
ca ropa dènge Ama Lamatua. [5] Ji'i padhai
lii boe padedha iisi ji'i. Te ngaa ji'i padhai
lii padedha Kètu èdhi, Yesus Kristus. Dhu
ji'i padhai lula ngi'u ji'i dhodhoka sèmi
ne'e di: nuka ji'i tao iisi ji'i nuka sèmi
ana pua-paleha, sèna ka laladhe-leru miu
lula ji'i j'aj'i dhèu unu Yesus. [6] Uru-uru
sèra Ama Lamatua dhu peka nèdhi le, na,
"Hud'i dènge ku saraa dhu heo ètu era
maroga." Hèia Na tao saraa Na ho pasaraa
d'ara èdhi. Te Nèngu d'èi pala-bagi èdhi
saraa Na. Sasoa na, ropa èdhi pangee lula-
nèti Kristus, èdhi sanèd'e kahèi dadedha
Ama Lamatua.✡

[7] Masi ka ji'i se dhèu rai-haha, te ngaa
Lamatua hia mèdha dhu kab'ua ètu d'ara
ji'i. Ne'e nuka sèmi dhèu èci tèke mèdha na

✡ 3:13 Kalua nèti Masir 34:33-35 ✡ 3:16 Kalua nèti Masir 34:34 ✡ 4:6 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:3

dhu kab'ua ètu d'ara èru rai. Mèdha dhu
kab'ua ne, nuka saraa Ama Lamatua. De
dhu lèke ka, koasa dhu kapai dhu ji'i unu,
mai boe nèti ji'i, te ngaa kapua na nèti Ama
Lamatua. 8 De masi ka dhèu ènyi raruri ji'i
ètu mia-mia, te ngaa ji'i taha taruu. Masi
ka ji'i nge'a aa'i boe, te ngaa ji'i ele boe
ngangee. 9 Masi ka dhèu paj'èra ji'i ae-ae, te
ngaa Ama Lamatua pa'ana-lalu eele boe ji'i.
Masi ka dhèu dhedhe ji'i, te ngaa rèngu bisa
boe palaho ji'i. 10 Lula ji'i abhu j'aj'èra ae-ae,
nèti èèna ka ladhe ji'i ètu mia, ji'i bisa lolo
dènge dhèu, peka na, Yesus abhu j'aj'èra ae-
ae kahèi, lod'o Na madhe. Te masi ka dhèu
paj'èra ji'i rupa-rupa, te ngaa ji'i madhe
boe. Ne'e ne pasanèd'e dhèu, peka na,
Yesus mamuri taruu ètu d'ara ji'i. 11 Mema
tare'a! Ae le mamuri ji'i dhu abhu j'aj'èra oe
madhe, lula ji'i j'aj'i dhèu unu Yesus. Dènge
j'ara ne'e, dhèu aa'i-aa'i bisa re'a, na, Yesus
pala mamuri dhu lèke mi ji'i, masi ka bèli-
camèd'a ji'i madhe. 12 De masi ka lèpa limuri
ji'i madhe, te ngaa ji'i madha'u boe padhue-
padhai lula-nèti Kristus. Te ji'i sadia madhe
sèmi èèna, sèna ka miu abhu mamuri dhu
lèke.

13 Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua
dhu suri, na, "Lula ja'a parcaya Lamatua,
nèti èèna ka ja'a padhai lii." Ngangee ji'i
sama kahèi. Lula ji'i lèka Lamatua, nèti
èèna ka ji'i hud'i lole ku dènge dhèu lula-
nèti Yesus Kristus.✡ 14 Ji'i nge'a, na, Ama
Lamatua ka dhu pamamuri hari Kètu èdhi,
Yesus Kristus nèti mamadhe Na. Èèna
na Nèngu kahèi ka dhu pamamuri hari
èdhi, lula èdhi pa'èki dènge Yesus. Bèli-
camèd'a Ama Lamatua patitu èdhi aa'i-aa'i
ti ètu madha Na, sèna ka sèmi nare èdhi.
15 Lamatua tao j'ara se'e aa'i-aa'i, sèna ka
soru-bara miu. Nèngu neo pad'elo d'ara
hua iia Na kahèi mi dhèu dhu asa tabha
ae. Èèna na lii manèngi makasi rèngu
mi Lamatua asa tabha ae, aa ra mangaku
dadedha Na kahèi.

Èdhi parcaya taruu Lamatua

16 Nèti èèna ka, èdhi taha taruu, aa ele boe
ngangee. Masi ka ngi'u èdhi asa roe-bhilu,
te ngaa Ama Lamatua asa pa'èra d'ara èdhi
nèti ca lod'o asa ca lod'o. 17 Te mad-
hutu ngangee èdhi, lod'o limuri ne èdhi
dhu abhu sasusa rupa-rupa. Te ngaa èdhi
hud'i sanèd'e ku, bèli-camèd'a Lamatua
neo ded'e èdhi padedha-dedha. Nèti èèna
ka èdhi hud'i te'a, na, ngaa dhu j'aj'i se'e
dènge boe sasoa! 18 De èdhi hud'i ngee paie-
iie ku mi j'ara-j'ara dhu tèdhi mèka. Baku
pangee dhoka mi dhu ladhe tèdhi di. Te
j'ara-j'ara dhu ladhe tèdhi, taha boe nare
nèbhu. Te ngaa j'ara dhu tèdhi mèka sèra
ka dhu taha taruu, aa dhu ma'ète boe.

5

1 Te èdhi te'a, na, ngi'u aae ne, èdhi pake
taha ètu rai-haha di, nuka sèmi paleo dhu
èdhi patitu taha. Masi ka ngi'u aae èdhi
ele iie, te ngaa èdhi baku pangee, lula Ama
Lamatua dhu sadia tèke le era dhu be'a èci
hia èdhi ètu sorga. Era ne'e, j'aj'i boe nèti
pa'ue-ai dhèu rai-haha, te ngaa j'aj'i nèti
pa'ue-ai Lamatua. Nèti èèna ka, era ne'e
taha taruu. 2 Te ngi'u aae èdhi ne roe-bhilu
ètu rai-haha ne. Ka èdhi neo titu kèna
abhu ngi'u hiu dhu èdhi pake ètu sorga.
3 Hèia ropa èdhi d'ai era nèi, èdhi sama boe
sèmi dhèu dhu dènge boe mèdha-papake
ètu ngi'u, te ngaa pake mèdha hiu ètu ua
èdhi.* Te èdhi j'aj'i boe samanga di, te ngaa
ètu nèi èdhi abhu ngi'u hiu kahèi. 4 Ngi'u
aae èdhi dhu ele iie ne, tao èdhi mangeta,
lula rasa j'èra. Masi ka sèmi èèna, to'o boe
madhe, ho tèke eele ngi'u aae ne. Aad'o!
Èdhi neo abhu ngi'u dhu hiu, sèna ka tèke
eele ngi'u dhui, gati dènge mamuri hiu dhu
lèke. 5 Ama Lamatua ne'e ka dhu pa'èra èdhi
ho sèmi tare mamuri dhu hiu. Nèngu kahèi
bagi hia èdhi Roh Na, sèna ka j'aj'i mi tadha
nèti Lii Pajaji Na.

6 Nèti èèna ka, èdhi taha dènge d'ara èra
taruu. Èdhi te'a, na, lod'o èdhi mamuri era
ètu d'ara ngi'u aae ne'e ne, èdhi pakaj'èu
nèti Lamatua. 7 Nèti èèna ka èdhi mamuri
dènge parcaya mi Ama Lamatua. Èdhi ma-
muri boe dènge ngaa dhu èdhi ladhe tèdhi
ètu rai-haha ne di. 8 Te ngaa èdhi te'a tare'a-
re'a kahèi, na, ladhe èdhi madhe tèke eele
ngi'u aae ne, ho lati mamuri sama-sama
dènge Ama Lamatua ètu sorga, na, tatu èdhi
karej'e risi eele hari. 9 Masi ka èdhi mamuri
taruu ètu rai-haha ne, do madhe ètu ne'e
sèna ka mamuri ètu nèi, te ngaa dhu lèke
ka, èdhi hud'i pakarej'e ku d'ara Lamatua.

✡ 4:13 Lii Sod'a Koa-Kio 116:10 * 5:3 Abhu sasuri Lii Yunani, peka na, "pake mèdha-papake". Te ngaa cahag'e suri na, "bhoke mèdha-papake"

Te dad'èi èdhi kèna. [10] Baku bhèlu. Bèli-
camèd'a dhèu aa'i-aa'i hud'i lasi paraga
dènge Kristus. Nèngu ne'e ka dhu Pama'ète
Lii Langu madhutu tatao dhèu aa'i-aa'i dhu
mamuri ètu rai-haha. Hèia Kristus b'ala
dhu pamèci dènge tatao dhu dhèu ad'u-ue.
Te Kristus ne'a, dhèu ne tao be'a do tao dhu
karehe.✡

Èdhi pabe'a dènge Ama Lamatua, lula Kristus

[11] Lula ji'i nge'a, na, bèli-camèd'a Kristus
parisa mamuri ji'i, nèti èèna ka ji'i hud'i
madha'u, aa pakab'ua Ne. Ka ji'i sab'a
pa'èra-èra ho pamako dhèu, sèna ka ra
parcaya Kristus. Ama Lamatua dhu ne'a
d'ara mola ji'i. Ja'a d'èi kahèi, ladhe miu
me'a d'ara mola ji'i se. [12] Ji'i padedha boe
iisi ji'i ètu madha miu. Aad'o! Te ngaa
ji'i dhoka hia miu j'ara dhu be'a, sèna ka
miu bisa pakab'ua ji'i dhu dènge boe makae.
Dènge j'ara sèmi èèna, miu bisa dhaa lii
dhèu dhu hèb'a aae. Te rèngu dhèu dhu koa
iisi lula sasab'a-la'a rèngu dhu dhèu ladhe
rèdhi, aa te ngaa d'ara rèngu mola boe.
[13] Ladhe miu pangee, na, ji'i se huj'u, hèia
ji'i padhai lii sèmi èèna ho pakako sasab'a
Lamatua. Masi ka miu me'a boe, te ngaa
Lamatua ne'a. Ladhe ji'i padhai lii pake
ngangee dhu mola, na, ji'i padhai lii sèmi
èèna, ho soru-bara miu.

[14] Kristus sue èdhi titu kèna. Ne'e ne
ka dhu pa'èra d'ara ji'i, ho pakako sasab'a-
la'a ji'i. Te ji'i parcaya, na, Dhèu èci, nuka
Kristus, madhe gati dhèu aa'i-aa'i. Sasoa
na, èèna sama sèmi èdhi aa'i-aa'i ti madhe
tèke eele mamuri dhui, aa dhu dènge heka
hak ngaa-ngaa ètu rai-haha ne. [15] Kristus
madhe pala dhèu aa'i-aa'i ra, sèna ka dhèu
aa'i-aa'i dhu mamuri ètu rai-haha ne, ma-
muri heka madhutu dad'èi mesa ra. Te
ngaa rèngu hud'i mamuri madhutu dad'èi
Kristus, lula Nèngu madhe le gati rèngu,
hèia Na mamuri hari.

[16] De karèi nèti deo ne'e, èdhi baku nile
dhèu madhutu dad'èi dhèu rai-haha. Masi
ka uru èèna èdhi nile Kristus pake ngangee
dhèu biasa. Te ngaa limuri ne, ji'i nile heka
Nèngu sèmi èèna. [17] Nèti èèna ka, dhèu dhu
pa'èki dènge Kristus j'aj'i le dhèu hiu, dhu
unu mamuri hiu. Dhèu ne sèmi heka uru
èèna, lula mamuri dhui na ele le. Te limuri
ne, dhu hiu abhu le. [18] Aa'i-aa'i se, Ama
Lamatua ka dhu tao. Nèngu ka dhu padame,
sèna ka èdhi bisa pabe'a hari dènge Ne, lula
Kristus saku eele le sasala-sasigo èdhi. Hèia
Na pangèd'u èdhi sasab'a, ho èdhi pad'elo
j'ara sèna ka dhèu leo kahèi bisa padame
hari dènge Ama Lamatua.

[19] Sanèd'e, te lod'o Kristus pea ètu rai-
haha ne era, Ama Lamatua dhu pake Ne
ho lere nèti dhèu padame hari dènge Ama
Lamatua. De Nèngu ige heka sasala dhèu,
ka rèngu dui heka hahuku nèti sasala. Hèia
Na pua èdhi lati peka dènge dhèu, na, rèngu
bisa pabe'a dènge Nèngu.

[20] Te èdhi j'aj'i duta Kristus. De Ama
Lamatua pake èdhi ho tèti dhèu mai, sèna
ka padame dènge Ne. Lula ji'i j'aj'i duta
Kristus, nèti èèna ka ji'i manèngi miu kahèi,
na, "Lamatua d'èi titu kèna, ladhe miu
pabe'a hari dènge Ne." [21] Kristus mesa Na
tao nèdhi boe sala. Te ngaa Ama Lamatua
hia Ne pasae sasala-sasigo èdhi. Lamatua
tao j'ara ne hia èdhi, lula mamadhe Kris-
tus bhoke j'ara, sèna ka èdhi bisa mamuri
dènge d'ara mola, sama sèmi Lamatua d'ara
mola kahèi.

6

Lamatua tao dhu hua iia hia èdhi

[1] Lula ji'i sab'a sama-sama dènge
Lamatua, ji'i pasanèd'e miu sèmi ne'e: Ama
Lamatua pad'elo le d'ara hua iia Na ae-ae mi
dedha miu. De miu baku sèmi mere d'ara
hua iia Na iia-iia d'ara. [2] Te ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci Na dhu suri tèke, peka na,
"Ropa d'ai ka lod'o na, Ja'a nanene lii èu.
Ja'a soru-bara èu kahèi, ropa Ja'a pala-
bagi mamuri mi dhèu."

De nanene pabe'a-be'a! Ne'e ne, d'ai
lod'o dhu hua iia èèna kèna. Te ne'e ne, d'ai
lod'o Lamatua kèna ho pala-bagi mamuri
mi dhèu.✡

[3] Nèti èèna ka, ji'i j'aga mamuri ji'i
pabe'a-be'a sèna ka mamuri mola. Te ji'i
ngo'o boe bhabhae dhèu dhu neo mai asa
j'ara mamuri Lamatua. Aa ji'i neo padhai
mola-mola kahèi, sèna ka dhèu baku pa'ele
iie kolongara ji'i. [4] Aa aa'i-aa'i dhu ji'i sab'a,
ji'i tenge j'ara ho pad'elo, na, ji'i dhèu sab'a
dhu be'a nèti Ama Lamatua. De masi ka
ji'i abhu susa, do paraga dènge j'aj'èra, do
mamuri ètu d'ara talora aae patao-palaha,
ji'i taha taruu. [5] Ji'i taha kahèi ètu d'ara

✡ 5:10 Roma 14:10 ✡ 6:2 Yesaya 49:8

lod'o dhèu gama ji'i, lod'o ra pamaso ji'i asa
d'ara bèdho, lod'o ra patao-palaha, lod'o ji'i
sab'a bia, lod'o ji'i abhu boe pasaruru musi
madha, aa lod'o ji'i manganga.✡ 6 Ji'i taha
dènge d'ara mola kahèi. Ji'i nge'a ae lula-
nèti Ama Lamatua. Ji'i taha dènge d'ara ta-
leo. Ji'i tao dhu be'a hia dhèu. Ji'i soro tèke
Roh Lamatua ator ji'i. Sasue ji'i mola-mola
mi dedha dhèu. 7 Ladhe ji'i padhai lii, ji'i
padhai dhu lèke, dhu nge'a boe monya. Ji'i
sèmi ngare koasa nèti Lamatua kahèi, sèna
ka tao dhu be'a. Ji'i nuka sèmi sordad'u dhu
ngèd'u rèka dhu tesa nèti Lamatua, sèna ka
lab'a musu, aa segi taruu. 8 Ji'i taha kahèi
masi ka dhèu pakab'ua, do pahahe ji'i; masi
ka dhèu padhai lii pamanahu ji'i, do ra j'aga
kolongara ji'i; masi ka dhèu monya, peka
na, ji'i kapod'e-kabèli dhèu, do ra peka na,
ji'i padhai lii dhu lèke. 9 Abhu dhu tadhe
boe ji'i, te ngaa abhu dhèu ae kahèi dhu
re'a ngara ji'i. Pèri-pèri hari kèna, ji'i se
oe madhe, te ngaa ji'i mamuri era. Dhèu
huku ji'i bia pèri-pèri hari kèna, te ngaa ji'i
madhe boe. 10 Masi ka ji'i rasa bia, te ngaa
ji'i karej'e-karae taruu kahèi. Masi ka ji'i
dènge boe doi-dhari, te ngaa ji'i tao dhèu
ae j'aj'i kaja ètu d'ara ra. Èèna nuka sèmi
ji'i unu boe ngaa-ngaa, te ngaa ji'i unu aa'i
mèu-mèu kahèi.
11 Ji'i padhai lii paled'a-led'a hia miu dhu
ètu kota Korintus ne. Aa ji'i sue miu tare'a-
re'a. 12 Ji'i pad'elo le sasue ji'i mi dedha miu
dènge d'ara kateme. Te ngaa sasue miu
mi ji'i kura, lula dènge boe d'ara kateme.
13 De ja'a neo holo miu nuka sèmi holo ana-
ana ja'a. Be'a risi miu sue ji'i dènge d'ara
kateme.

Baku pakadheb'e dènge dhèu dhu parcaya boe Lamatua

14 Baku pakadheb'e dènge dhèu dhu par-
caya boe Kristus. Te miu sama boe dènge
rèngu. Dhèu parcaya dhu mamuri mola,
sama boe dènge dhèu dhu lab'a Lamatua,
de nia boe ladhe ra tenge j'ara ho sab'a
pa'èci. Dhèu be'a dènge dhèu be'a boe,
pantas boe pa'èci. Èèna nuka sèmi saraa
bisa boe pa'èci dènge maroga. 15 Kristus bisa
boe d'ara èci dènge dhèu aae nidhu, si?*
Sèmi èèna kahèi, dhèu dhu parcaya Ama
Lamatua abhu pusaka, te ngaa dhèu dhu
parcaya boe abhu boe pala.
16 De a'abhu miu, sa mia? Ele boe miu
pangee, na, miu bisa lami asa d'ara èmu
sabaj'a Ama Lamatua sèna ka pahaha iisi
mi Nèngu, èle na lami sogo-tagu hari asa
èmu sogo-tagu nidhu, do? Bisa boe, si? Te
Lamatua èèna, Ama Lamatua dhu mamuri.
Nèngu j'aj'i Kètu èdhi kahèi. Ka èdhi j'aj'i le
sama sèmi èmu sabaj'a Na, lula Nèngu pea
ètu d'ara èdhi. Te Lamatua suri tèke ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Na, peka na,
"Èmu Ja'a ètu talora aae dhèu-dhèu Ja'a.
Ja'a laku-mai nèti talora aae rèngu
kahèi.
Ja'a neo j'aj'i Ama Lamatua rèngu.
Rèngu j'aj'i dhèu unu Ja'a kahèi."✡
17 Nèti èèna ka, Lamatua suri sèmi ne'e
kahèi, na,
"Miu hud'i kalua nèti talora aae rèngu, aa
pacèri nèti rèngu,
sèna ka miu baku j'aj'i sama sèmi
rèngu.
D'ara miu hud'i mola-mèci.
Aa miu hud'i pakaj'èu nèti aa'i-aa'i
dhu pakaj'alu d'ara miu,
dènge sèmi èèna, Ja'a sèmi kore miu
dènge be'a.✡
18 Ja'a neo j'aj'i Ama miu;
aa miu j'aj'i ana-ana Ja'a.
Se'e se ka dhu Kètu èdhi peka tèke,
Nèngu ka dhu unu Koasa Risi Aa'i."✡

7

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Lula Ama Lamatua
padhadha tèke le ho pala-bagi èdhi j'ara se
aa'i-aa'i, nèti èèna ka èdhi hud'i pamèu ku
d'ara dènge mamuri èdhi. Baku tèke eele
hahera ciki sa hèi ètu mamuri èdhi. Te èdhi
neo sèna ka mamuri èdhi mola-mèci tare'a-
re'a hia mi Ama Lamatua, sèna ka pad'elo,
na, èdhi madha'u dènge pakab'ua Nèngu.

J'ara dhu pakarej'e d'ara Paulus

2 A'ari aa'i-aa'i! Hia ji'i tebho. Bhoke
d'ara miu ho sèmi mere ji'i dènge be'a.
Baku soro kabodho mi ji'i. Te uru èèna,
lod'o ji'i ètu talora aae miu, ji'i tao ngèdhi

✡ 6:5 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:23 * 6:15 Lii Yunani ètu ne'e suri na, *Beliar*. Beliar ne, ra pija nèti lii Ibrani *Belial*. Sasoa na, "dhu bhelu, dhu karehe, dhu guna aad'o, aa dhèu aae nidhu". ✡ 6:16 Atora nèti Ama-ama Agama 26:11-12, Yeskial 37:26-27, 1 Korintus 3:16, 6:19, Epesus 2:21 ✡ 6:17 Yesaya 52:11 ✡ 6:18 2 Samuel 7:14, 1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 17:13, Yesaya 43:6, Yermia 31:9

boe sala ngaa-ngaa mi dhèu èci sa. Ji'i
dadugu ngèdhi mèka dhèu ho ad'u-ue
sasala. Ji'i kapod'e-kabèli ngèdhi mèka
dhèu, sèna ka abhu oto nèti rèngu kahèi.
3 Lii padhai ja'a ne, neo boe pèci sasala asa
dedha miu. Te ja'a dhu peka le, na, ji'i sue
miu. De tasa mera mia èèna ka, ji'i se dhu
pa'èki dènge miu, masi ka ji'i madhe do
mamuri. 4 Ne'e ne ja'a parluu heka pangee
ae-ae, te ja'a lèka miu. Ja'a koa miu, aa miu
pa'èra d'ara ja'a kahèi. De masi ka ji'i abhu
susa rupa-rupa, te ngaa d'ara ja'a karej'e-
karae taruu, lula miu.

5 Uru èèna, lod'o ji'i dhiu asa propensi
Makedonia, ngi'u ji'i roe-bhilu. Te ji'i abhu
susa nèti g'ana-kariu. Ji'i pab'ala d'ara lii
dènge dhèu dhu parcaya boe. D'ara ji'i
madha'u kahèi.✡ 6 Te ngaa Ama Lamatua
ka dhu pa'èra dhèu dhu ele ngangee. Hèia
Nèngu pa'èra d'ara ji'i, ropa Na pua Titus
mai dènge ji'i. 7 Nèti mamai Titus ne'e ka
d'ara ji'i èra hari. Te nèngu peka na, lod'o
nèngu ètu nèi era, miu dhu pa'èra d'ara
na. Lii lolo nèngu ne'e ka, pa'èra d'ara ji'i.
Nèngu lolo kahèi, na, miu neo titu kèna
mèdhi rèhu ja'a, aa miu manyasa kahèi lula
lii langu dhu uru èèna j'aj'i ètu talora aae
miu. Aa Titus peka kahèi, na, miu tenge
j'ara ho soru-bara ja'a. Nèti èèna ka, d'ara
ja'a karej'e-karae.✡

8 Ja'a ke'a, na, isi sasuri ja'a uru èèna dhu
pasanèd'e miu dènge lii sakaa, èèna ka dhu
papèd'a d'ara miu. Te ngaa ja'a manyasa
boe ja'a suri sasuri èèna. (Aa te ngaa lod'o
èèna ja'a ako manyasa, ropa ke'a, na, nèti
sasuri ja'a ka d'ara miu pèd'a, masi ka nare
boe nèbhu.) 9 Te ngaa limuri ne, d'ara ja'a
karej'e. Ja'a karej'e boe lula uru èèna miu
ètu d'ara susa. Aad'o! Ja'a karej'e lula lod'o
èèna, sasuri ja'a dhu pamako miu sèna ka
ele-ho'a. Hèia miu mangaku sasala miu,
aa tèke eele j'ara-j'ara dhu karehe, sèna ka
kabèli hari ho madhutu j'ara mamuri mola
nèti Lamatua. Te Lamatua ka dhu tao miu
manyasa. J'ara ne, nèti boe ji'i dhu tao miu
j'aj'i maruru. 10 Te ladhe èdhi manyasa ètu
d'ara èdhi, madhutu dad'èi Lamatua, na,
èdhi ae eele nèti tao j'ara dhu bhèlu, hèia
lèpa hari madhutu j'ara mamuri dhu mola.
Ne'e ne ka dhu pakaj'èu èdhi nèti hahuku
Ama Lamatua, ka èdhi mamuri heka dènge
d'ara manyasa taruu. Te ngaa ladhe èdhi
dhoka manyasa ètu hèb'a di, sama sèmi
dhèu ètu rai-haha ne, èèna na èdhi cèri eele
nèti Ama Lamatua.

11 Miu pangee sèku! Lod'o miu baca sasuri
ja'a, ja'a ke'a na, miu manyasa kahèi. Èèna
palèke dènge dad'èi Lamatua. Ne'e ne ka
pa'èra miu ho miu core eele bhabhèlu nèti
mamuri miu. Miu roe-bhilu le ètu d'ara
bhabhelu miu. Miu madha'u kahèi, mage
dhoka manahu hari asa d'ara bhabhelu-
katub'a. Miu neo mèdhi ja'a, aa pa'èra
taruu ho tao j'ara be'a. Miu pa'èra kahèi
ho neo huku dhèu dhu ad'u-ue sasala. Lula
miu tao j'ara dhu lèke sèmi èèna, nèti èèna
ka miu mola-mèci. Dènge j'ara ne'e, abhu
boe dhu bisa pèci sasala asa miu. 12 De sasuri
ja'a uru èèna, hia boe mi dhèu dhu tao
bhabhelu, do, mi dhèu dhu lèke j'aj'èra nèti
bhabhelu na. Te ngaa ja'a suri sasuri èèna
hia miu, sèna ka ja'a pad'elo, na, lii padhai
miu ètu madha Lamatua èèna tare'a-re'a.
Aa miu tare'a-re'a sue ji'i. 13 Se'e se aa'i-aa'i
ra pa'èra d'ara ja'a.

Miu pa'èra d'ara Titus kahèi, sèna ka
d'ara na bisa mera-milu. Sèra sa, asa
pakarej'e d'ara ji'i. 14 Ja'a koa-kad'iri miu
ètu madha Titus, lula tatao miu dhu be'a.
Ja'a peka kahèi dènge ne, na, miu pamakae
mèdhi mèka ja'a. Te j'ara aa'i-aa'i dhu ji'i
lolo ngèdhi dènge miu sèra lèke tare'a. Aa
j'ara aa'i-aa'i dhu ji'i lolo dènge Titus lula-
nèti miu lèke tare'a kahèi. 15 De lod'o-lod'o
na ngee nèdhi tatao dènge lii padhai miu,
sasue na mi dedha miu asa tabha. Aa nèngu
sanèd'e kahèi ropa na dhiu asa miu, ka
miu sèmi mere ne dènge be'a, te ngaa isi
sasuri ja'a j'aj'i ngangee mi miu. 16 D'ara
ja'a karej'e-karae, lula ja'a bisa parcaya miu
ètu madha j'ara aa'i-aa'i ra. De d'ara ja'a
kabèdhi heka dènge miu!

8

Rèngu hia sumbangan dènge d'ara mola

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Dad'èi ji'i ka ladhe
miu me'a mèu d'ara hua iia Ama Lamatua,
dhu Na pad'elo mi dedha juma'at-juma'at
ètu propensi Makedonia. 2 Te masi ka rèngu
abhu susa ae-ae, te ngaa d'ara rèngu karej'e
taruu. Nèti èèna ka, masi ka rèngu unu
boe ngaa-ngaa, te ngaa ra hia doi ae-ae

✡ 7:5 2 Korintus 2:13 ✡ 7:7 2 Korintus 2:5

dènge d'ara mola-mèci, ho soru-bara dhèu
parcaya dhu abhu sasusa. 3 Ja'a bisa lole
kahèi, na, dhu rèngu hia sèra, hia aa'i nèti
dhu rèngu bisa hia. Aa ra hia risi nèti sèra
sa kahèi. Abhu boe dhèu dhu laka-seti si.
4 Rèngu mesa ra ka dhu tare'a-re'a manèngi,
sèna ka ji'i bhoke j'ara hia si. Dènge j'ara
ne'e, rèngu bisa abhu bagian ho soru-bara
dhèu dhu abhu susa ètu Yerusalem.✡ 5 Uru
èèna, ji'i sanao sèna ka ra tao sèmi ne'e, te
ngaa dhu ra tao èèna, risi nèti dhu ji'i sanao!
Dhu uru j'ara, rèngu hia mamuri ra asa Ama
Lamatua. Hèia ra peka kahèi, na, "Ji'i neo
soro mamuri ji'i, sèna ka lalau-lalo'o miu,
lula èèna ka dhu madhutu dad'èi Lamatua."
6 Lula conto nèti juma'at-juma'at ètu
Makedonia sèmi èèna, nèti èèna ka ji'i
manèngi Titus lèpa hari asa miu ètu
Korintus, sèna ka miu soru-bara kahèi
dhèu unu Lamatua dhu abhu sasusa ètu
Yerusalem. Te uru èèna, nèngu ka dhu
mulai pakaboko doi-dhari ho hia si. Hèia
limuri ne, ji'i manèngi sèna ka nèngu bisa
tao pamèci sasab'a-la'a miu ho soru-bara
dhèu.✡ 7 Sasab'a miu hia Ama Lamatua
èèna, be'a titu kèna. Conto sèmi: parcaya
miu èra, lii padhai miu be'a; miu me'a ae
j'ara-j'ara Lamatua; miu sab'a dènge ma-
j'èni; aa miu sue ji'i d'ai seli. Nèti èèna ka,
ja'a neo ho miu soru-bara kahèi dhèu unu
Lamatua dhu abhu sasusa, dènge j'ara hia
si doi ae-ae.
8 Ja'a paredha boe miu ètu Korintus, sèna
ka hia si doi ae-ae, te ngaa ja'a neo cob'a
miu. Te juma'at-juma'at ètu Makedonia
neo le soru-bara dhèu sèra. De dènge j'ara
ne'e miu bisa pad'elo, na, miu tare'a-re'a
sue dhèu dhu ètu d'ara sasusa kahèi. 9 Te
miu me'a, na, Kètu èdhi, Yesus Kristus
pad'elo le d'ara hua iia Na mi miu. Mema
Nèngu kaja. Te ngaa Na pama'ète nare ho
tao iisi Na j'aj'i dhèu unu boe ngaa-ngaa
sèna ka soru-bara miu, ho miu j'aj'i kaja ètu
madha j'ara ae-ae.
10 Ranga-jahi na, miu mulai pakaboko le
doi ho hia rèngu. Mesa boe miu hia doi-
dhari di, te ngaa miu soru-bara nèti d'ara
miu kahèi. De madhutu a'abhu ja'a, miu
hud'i tao ku sèmi ne'e: 11 Uru èèna, miu
pama'ète mere le neo soru-bara dhèu unu
Lamatua dhu abhu sasusa ètu Yerusalem
nèi. De ja'a manèngi sèna ka ngaa dhu
miu dhae pakaboko mere mèka, na, pa'oru
aa'i si ho hia ka. Aa ca ngaa dhu miu bisa
hia, na, hia laa. Dhu lèke ka, hia dènge
d'ara kateme. 12 Te ladhe èdhi hia dènge
d'ara kateme madhutu ngaa dhu èdhi bisa
hia, èèna be'a kèna. Sad'i madhutu dad'èi
èdhi. Te dhèu baku hia ngaa-ngaa dhu
pabia nèngu, lula laka-seti nèti dhèu leo.
13 Ja'a d'èi boe pabia miu, sèna ka dhèu leo
abhu samaa. Te dad'èi ja'a ka, èdhi aa'i-aa'i
ti tago sama-sama sasusa dhèu se'e. 14 Te
limuri ne, miu dhu unu risi, aa rèngu dhu
unu ciki. Lod'o limuri, rèngu bisa b'ala
kahèi, ladhe miu dhu unu ciki. Dènge j'ara
ne'e, èdhi bisa tago sama-sama. 15 Èèna
nuka sèmi dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri
Mola-Mèci Lamatua, na,
"Dhèu dhu abhu ae,
risi boe nèti ngaa dhu rèngu parluu.
Aa dhèu dhu abhu ciki,
kura boe nèti ngaa dhu rèngu par-
luu."✡

Titus, dènge dhèu leo dhu neo rèti bantuan

16 Ja'a manèngi makasi mi Ama Lamatua,
lula Nèngu ka dhu pamako Titus, sèna ka
neo soru-bara miu, sama sèmi ja'a neo
soru-bara miu. 17 Mema ji'i manèngi sèna ka
nèngu dhiu ngad'o miu. Aa te ngaa, èèna
madhutu dad'èi nèngu mesa na. Nèti èèna
ka, nèngu mesa na neo dhiu soru-bara miu,
nèti boe lii manèngi ja'a. 18 Te ngaa nèngu
dhiu boe mesa na. Te ji'i pua le a'ari ji'i
ca dhèu, ho kako palere dènge ne. Juma'at
aa'i-aa'i ètu ne'e tadhe mèu dhèu ne, lula
nèngu sab'a bia ho peka-padhai dènge dhèu
Lii Lolo Be'a Lamatua. 19 Kètu juma'at se dhu
pili ne kahèi, ho palere-lere dènge ji'i, sèna
ka soru-bara ji'i ètu d'ara sasab'a-la'a ji'i
dhu hua iia ne. Ji'i pakako sasab'a ne, sèna
ka pad'elo dadedha Lamatua èdhi, aa tao
dhu be'a hia dhèu susa sèra ètu Yerusalem.
20 Ji'i tenge j'ara sèna ka tao dhu lèke, ho
baku abhu dhèu dhu pasala ji'i, peka na,
ji'i sab'a lèke boe lod'o ji'i ngèti doi sèra
papala mi dhèu dhu parluu. 21 Te ji'i pangee
paie-iie, sèna ka tao dhu lèke nèti d'ara dhu
mola-mèci ètu madha Ama Lamatua, aa ètu
madha dhèu ae kahèi.✡
22 Abhu a'ari èci hari dhu ji'i pua dhiu
palere dènge Titus si, ho rèti doi sèra. Ji'i
ladhe paie-iie le mamuri nèngu. Aa ji'i

✡ 8:4 Roma 15:26 ✡ 8:6 Titus 2:14 ✡ 8:15 Kalua nèti Masir 16:18 ✡ 8:21 Lii Hini 3:4

nge'a, na, nèngu neo sab'a bia hia miu
kahèi. Dhèu ne maj'èni, lula ne'a le, na, miu
tao dhu lèke.
23 Ladhe dhèu karèi miu lula-nèti Titus,
peka mi rèngu, na, Titus èèna a'ari ja'a
dhu sab'a taruu dènge ja'a hia miu. Dhèu
parcaya ètu era leo kahèi hag'e rare le dhèu
rèngu, sèna ka rèngu kahèi rèti doi sèra
asa Yerusalem. Rèngu pakaboko le ho neo
dhiu. Titus sama-sama dènge rèngu kahèi.
Rèngu aa'i-aa'i ra pad'elo dadedha Kristus
sèmi èèna. 24 De miu hud'i pad'elo sasue miu
mi dhèu dhu rèti doi sèra. Aa pad'elo dènge
ra, tasamia ka ji'i koa-kad'iri miu. Dènge
j'ara èèna, dhèu-dhèu parcaya nèti juma'at
ètu mia-mia re'a, na, miu sue rèngu.

9

Doi bantuan hia dhèu Kristen ètu Yerusalem

1 Dhu lèke, ja'a parluu heka suri hia miu,
ho manèngi miu soru-bara dhèu parcaya
unu Lamatua. 2 Te ja'a ke'a le, miu d'èi
titu kèna soru-bara dhèu sèmi sèra. Ja'a
d'èi palolo dènge dhèu parcaya ètu Make-
donia kahèi, lula-nèti babe'a d'ara miu. Ja'a
palolo le, peka na, miu nèti propensi Akaya
dhu pa'èra le karèi nèti ranga-jahi ni, ho
pa'adhu doi bantuan. Ja'a lolo le kahèi,
lula-nèti maj'èni miu ka dhu pamako dhèu
leo, ho soru-bara dhèu-dhèu susa. 3 Ka ja'a
pua le a'ari èdhi, sèna ka ra pad'elo, na,
ngaa dhu ji'i palolo lula-nèti miu se, leko-
monya boe. Ja'a peka sèmi èèna, sèna ka
miu pa'èra mema. 4 Te ladhe abhu dhèu
Makedonia mai palere dènge ja'a, aa miu
dhae pa'èra mèka, na, èdhi ta'e makae.
Mage dhoka lalèka ja'a mi dedha miu dènge
boe kolo-kapua. 5 Nèti èèna ka, ja'a pangee,
na, be'a risi ladhe a'ari èdhi dhiu uuru asa
miu, sèna ka miu aa'i-aa'i mi bisa ator uuru
ku doi bantuan sèra, madhutu lii pamoa
miu uru èèna. Miu hud'i hia nèti babe'a
d'ara miu, baku hia dènge d'ara cabèka.
6 Dhu mola-mola, sèmi ne'e ka: "Dhèu
dhu sèle hini ciki, èèna na abhu hua-hela
ciki kahèi. Aa dhèu dhu sèle hini pa'ae-ae,
èèna na abhu hari hua-hela ae-ae kahèi."
7 Ca dhèu-dhèu ka hud'i pama'ète unu na,
nèngu neo hia ca ngaa. Baku hia dènge
d'ara cabèka. Baku hia lula dhèu laka-seti.
Te Ama Lamatua sue dhèu dhu hia dènge
d'ara karej'e. 8 Lamatua bisa hia miu mèngi-
nale rupa-rupa. Nèngu bisa hia miu ae risi
eele kahèi, sèna ka miu baku kura ngaa-
ngaa. Te ladhe miu parluu, èèna na miu
abhu risi nèti dhu miu parluu. Dènge j'ara
ne, miu bisa papala dhu karisi, sèna ka soru-
bara sasab'a aa'i-aa'i dhu nèti babe'a. 9 Dhu
suri tèke ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua, na,

"Ama Lamatua d'èi pala-bagi hia dhèu unu
aad'o,
nèti d'ara hua iia Na.

Nèngu tao dhu lèke taruu,
te d'ara mola Na èèna, taha taruu."✡

10 Lamatua ka dhu hia hini, sèna ka dhèu
sab'a sèle oka-tedhe. Lamatua ka dhu hia
nganga'a, sèna ka èdhi ta'a. Lamatua èèna
kahèi, ka dhu hia miu mèngi-nale, ho miu
bisa tao dhu lèke. Èèna sama sèmi miu dhèu
sab'a oka-tedhe, hèia Lamatua hia miu hini,
ho miu sèle. Aa hua-hela dhu miu abhu
sèra, Lamatua hia hari ae-ae, nèti ca lod'o
asa ca lod'o.✡ 11 Te Lamatua neo pala-bagi
hia miu risi nèti dhu miu parluu, sèna ka
miu bisa soru-bara dhèu leo, dènge d'ara
be'a miu. De ladhe miu soru-bara le dhèu
leo, tatu dhèu se manèngi makasi mi Ama
Lamatua. 12 Te bantuan dhu miu hia mi dhèu
unu Lamatua ètu nèi, tatu pasamaa si. Aa
dènge j'ara ne'e kahèi, miu manèngi makasi
mi Lamatua. 13 Te lod'o miu soru-bara dhèu
leo sèra, èèna j'aj'i mi tadha dhu peka na,
miu parcaya tare'a-re'a. J'ara ne'e kahèi
tao dhèu leo sèra koa-kio Ama Lamatua. Te
rèngu bisa rèdhi dènge re'a, na, parcaya
miu mi Lii Lolo Be'a Kristus leko-monya
boe. Èèna, lula miu tao madhutu lalèka
miu. Hèia ropa miu hia bantuan dènge
d'ara kateme mi rèngu, aa hia mi dhèu leo
kahèi, na, èèna ka dhu tao rèngu koa-kio
kolongara Ama Lamatua.

14 Aa dhèu dhu sèmi rare bantuan nèti
miu sèra, èèna na ra sabaj'a hia miu. Rèngu
neo rèdhi miu kahèi, lula Ama Lamatua dhu
pad'elo le d'ara hua iia Na ae-ae mi dedha
miu. 15 Te ngaa Ama Lamatua ka dhu hia
iia èdhi Hadia èci dhu be'a titu kèna, nuka
Yesus! Kab'ua Na risi aa'i ngaa-ngaa! Nèti
èèna ka, èdhi aa'i-aa'i ti sama-sama peka
dènge Ama Lamatua, na, "Makasi!"

✡ 9:9 Lii Sod'a Koa-Kio 112:9 ✡ 9:10 Yesaya 55:10

10

Paulus siri iisi na, lula sasab'a-la'a na hia Kristus

1 Ja'a, Paulus, ka dhu suri sasuri ne. Tatu
abhu nèti miu dhu pangee, na, ladhe ja'a
sama-sama dènge miu, ja'a makae padhai
lii paled'a. Te ngaa ladhe miu dènge boe
ja'a, na, ja'a bani padhai lii dhu pa'abhe
boe. Sèmi èèna ka, si? Aa te ngaa, ja'a
dhu pasanèd'e le miu, na, Kristus ne dhu
lii mako dènge d'ara hua iia mi dedha miu.
2 Te ngaa abhu cahag'e nèti miu dhu ro'o
boe nanene lii ja'a. Rèngu peka, tatao ji'i
beda boe dènge tatao dhèu leo ètu rai-haha
ne. De ladhe ja'a dhiu, ele boe ja'a padhai
lii dènge rèngu pake boe pa'abhe. Nèti
èèna ka, ja'a peka mema dènge miu aa'i-
aa'i mi, sèna ka ladhe ja'a d'ai èèna, ja'a tao
heka lii taka dènge rèngu. 3 Masi ka èdhi se
dhèu rai-haha, te ngaa ladhe èdhi pab'ala
lii dènge dhèu leo, èdhi pakadhii boe, sèmi
dhèu ètu rai-haha ne dhu tadhe boe Ama
Lamatua. 4 Ladhe èdhi patao dènge dhèu,
baku bhèlu, te rèka èdhi sama boe dènge
rèka dhèu rai-haha ne. Aa ladhe èdhi patao
dènge dhèu kètu hadhu, na, èdhi unu koasa
Lamatua, dhu bisa palaho ngangee rèngu.
5 Koasa Lamatua bisa palaho aa'i ngangee
dènge tatao dhu palab'a dènge Lamatua,
dhu tao dhèu ho ro'o boe tadhe Lamatua.
Koasa Nèngu kahèi bisa pad'elo j'ara, ho
gati j'ara ngangee èdhi dhu dhui, dènge
j'ara ngangee dhu hiu. Dènge j'ara ne'e,
èdhi bisa pangee madhutu a'aj'a Kristus.✡
6 Ae ka nèti miu mulai d'èi nanene Kristus,
aa tao madhutu dad'èi Na aa'i-aa'i. Te ngaa
abhu cahag'e nèti miu dhu ro'o boe nanene
Ne. De ji'i dhu pa'èra le ho huku si.

7 Miu d'èi laladhe ngaa dhu ladhe mèdhi
ètu li'u di. Te ngaa miu hud'i ladhe ku
d'ara dhèu. De ladhe dhèu pangee, na,
nèngu dhèu pajuu-paleha Kristus, sanèd'e
paie-iie, te ji'i se dhèu pajuu-paleha Kristus
kahèi, sèmi nèngu. 8 Ele boe miu pangee,
na, ja'a padhai lii ae risi eele lula-nèti koasa
dhu ji'i abhu nèti Lamatua. Sèmi èèna ka,
si? Aad'o! Te Lamatua hia koasa èèna ho
pa'èra miu, aa pa'ele iie boe miu. De ja'a
soro tèke eele boe dhèu dhu pamakae ja'a,
lula rèngu pa'ele iie sasab'a-la'a ja'a. 9 Ja'a
neo boe pamadha'u miu dènge sasuri ja'a
sèra. 10 Te ngaa dhèu sèra peka, na, "Baku
pusi-pahae dènge Paulus. Te masi ka isi
sasuri na bia dènge sakaa, te ngaa ladhe
patoo madha, nèngu roe aala-aala, aa lii
padhai dhu dènge boe koasa." 11 Te ngaa
sèna ka dhèu dhu padhai lii omo koso sèra
re'a, na, ngaa dhu ji'i suri ètu d'ara sasuri
nèti kaj'èu, beda boe dènge ngaa dhu ji'i
peka-padhai, ladhe ji'i ètu talora aae miu.

12 Dhèu sèra sa d'èi padedha iisi, peka na,
rèngu ka dhèu pajuu-paleha dhu kapai nèti
Kristus. Ji'i bani boe pasoro ngi'u ji'i dènge
dhèu sèmi sèra. Me'a, sina ma? Ele boe ji'i
se èra boe sama sèmi rèngu! Dhèu sèmi sèra
sa, dhodhoka tenge dhèu dhu sama sèmi
rèngu di. Sèna ka rèngu pa'èra èci dènge
èci, lula rèngu se ca ropa! Gagoa ra sèmi
èèna ka! 13 Aa te ngaa ji'i padedha boe iisi,
ladhe dènge boe kolo-kapua na. Ji'i dhoka
padhai lii sèmi èèna lula-nèti sasab'a dhu
Lamatua pangèd'u mi ji'i. Ngaa dhu ji'i tao
hia miu sèra, dhoka tao madhutu ngaa dhu
Lamatua pua ji'i sab'a. Te ji'i sab'a boe dhu
leo nèti èèna. 14 Dhu lèke ka, ji'i se padhai
lii karisi boe, lod'o ji'i koa-kad'iri miu. Te
ji'i ka dhu mai lole Lii Lolo Be'a Kristus
hia miu. Ka miu sèmi mere lii padhai ji'i
kahèi. Ladhe Lamatua pua boe ji'i, te ngaa
ji'i koa-kad'iri miu, na, èèna mema lèke
boe. 15 Ladhe dhèu leo ka dhu sab'a, na, ji'i
padedha boe iisi, peka na, èèna rui-j'aj'èra
ji'i na. Te madhutu mola-mola na, parcaya
miu hud'i asa tabha èra. Dènge j'ara ne'e,
rui-j'aj'èra ji'i ètu dedha miu karèi nèti uru
ka asa tabha taruu. 16 Hèia ji'i bisa la'a peka-
padhai Lii Lolo Be'a Kristus asa era-era dhu
pakaj'èu nèti era miu, dhu abhu mèka dhèu
sab'a ètu era sèra. Dènge j'ara ne'e, sasab'a
ji'i patogo boe dènge sasab'a dhèu dhu ra
pakako le ètu èèna.

17 Te abhu ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Ama Lamatua, dhu suri, na, "Ladhe dhèu
neo padedha iisi, na, hud'i padedha iisi
dhoka lula-nèti Kètu èdhi, Ama Lamatua
di."✡ 18 Ladhe abhu ca dhèu dhu padhai
lii dedha lula-nèti mamuri nèngu unu na,
èèna sasoa na hèb'a-hua. Te ngaa ladhe
Lamatua ka dhu koa-kad'iri dhèu ne'e, heka
lèke kèna!

11

Dhèu pajuu-paleha Kristus dhu mola,

✡ 10:5 Roma 12:2 ✡ 10:17 Yermia 9:24

dènge dhu mola boe

1 Ja'a neo padhai lii sama sèmi dhèu goa.
De miu nanene sèku! Lii ja'a sèmi ne'e ka:
2 ja'a nuka sèmi ama miu, aa miu nuka sèmi
ana bhèni ja'a dhu dhèu lii d'ai le. Dhèu
dhu lii d'ai miu èèna, nuka Kristus. Ka
ja'a ate sale boe miu, sèna ka ladhe d'ai
lod'o miu kab'i, miu kalora iisi era. Hèia
ja'a j'aga miu, sèna ka dhèu leo baku gagai
miu, ho pa'ele iie parcaya miu. 3 Ne'e ne
miu madhutu j'ara mamuri Kristus dènge
d'ara mola. Te ngaa ja'a madha'u, mage
dhoka dhèu tipu rare, miu sèna ka miu
piku eele nèti j'ara mola èèna, nuka sèmi
uru èèna mege tipu nare Hawa. Mege ne
bisa tipu sèmi èèna, lula nèngu baki nèti
kapod'e-kabèli! ✡ 4 Ladhe lod'o-lod'o miu
paraga dènge dhèu sèmi sèra sa, ho ra aj'a-
nori miu lula-nèti Yesus ropa leo dhu sama
boe dènge Yesus dhu ji'i aj'a-nori miu, na,
tasamia ka miu lèka lii padhai ra? Uru èèna,
miu bhoke le d'ara miu ho sèmi mere Roh
Mola-Mèci Lamatua, sèna ka Na ator miu.
Te ngaa tasamia ka limuri ne, miu neo hari
sèmi mere roh ropa leo èci? Uru èèna, miu
lèka Lii Lolo Be'a Kristus dhu ji'i aj'a miu.
Te ngaa tasamia ka limuri ne miu parcaya
hari a'aj'a ropa leo?

5 Dhèu se padedha iisi ra, peka na, rèngu
ka dhèu pajuu-paleha Lamatua dhu kapai
risi. Madhutu ngangee miu, hak rèngu se
risi nèti hak ja'a, do? Aad'o! Ja'a pake
boe ngangee sèmi sèra. 6 Masi ka ja'a d'èlu-
mèu boe ètu d'ara lii padhai pake lii dedha,
te ngaa ke'a mèu sasoa nèti ngaa dhu ja'a
padhue-padhai. Miu dhu me'a le j'ara se'e,
lula ja'a peka pahari-pahari le dènge miu.

7 Lod'o ja'a aj'a miu Lii Holo-Nori Ama
Lamatua, ja'a manèngi boe miu ogo-oru hia
ja'a. Ja'a tao iisi nuka sèmi ana iiki sa, sèna
ka bisa ded'e padedha miu. Teko-teko nèti
j'ara ne'e ka miu neo pasala ja'a, do? 8 Te
dhèu parcaya nèti juma'at era leo sèra ka
dhu tago ja'a, sèna ka ja'a bisa ladhe-leru
miu. Ne'e èci èèna ka dènge ja'a kore nèti
rèngu ho soru-bara miu. 9 Lod'o ja'a bera-
bera dènge miu, ladhe ja'a parluu ngaa-
ngaa, na, ja'a manèngi boe miu, aa pabia
boe miu. A'ari èdhi dhu mai nèti propensi
Makedonia ka dhu soru-bara ja'a. Te ngaa
ja'a pabia kèdhi mèka miu, aa bèli-camèd'a
ja'a pabia boe miu sèmi èèna kahèi. ✡ 10 Lii
Holo-Nori Kristus ne lèke tare'a-re'a. Ja'a
lèka mèu, na, lii padhai ja'a lèke kahèi,
lula ja'a pa'èki dènge Kristus. Abhu boe ca
dhèu sa ètu propensi Akaya dhu bisa kutu
hèb'a ja'a, aa kai ja'a sèna ka baku padhai lii
padedha, peka na, ja'a pabia boe miu sèmi
èèna. 11 Nga tao ka ja'a peka sèmi ne'e? Ele
boe, lula ja'a sue boe miu, do? Masi ka miu
pangee sèmi èèna, te ngaa Ama Lamatua
ne'a, na, ja'a sue miu.

12 J'ara-j'ara dhu ja'a tao kèdhi le, ja'a
tao taruu. Dènge sèmi èèna, dhèu dhu
tema padedha iisi, peka na, tatao rèngu
sèra èci èèna ka dènge tatao ji'i, na, padhai
lii rèngu dènge boe kolo-kapua. 13 Rèngu
peka, na, Lamatua ka dhu pajuu-paleha
rèngu. Rèngu se, dhèu sab'a dhu d'èi leko-
monya dhèu! Dhèu se tao iisi ra nuka sèmi
dhèu pajuu-paleha dhu lèke nèti Kristus.
Aa te ngaa rèngu se dhoka padhai lii hèb'a-
hua! 14 Miu baku cag'ag'a! Te dhèu aae
nidhu kahèi tao iisi na sama sèmi ana-ana
pajuu Ama Lamatua nèti sorga dhu nèti
saraa aa d'ara be'a. 15 Nèti èèna ka, miu
baku malaa ladhe dhèu sab'a na neo tao iisi
ra nuka sèmi dhèu dhu sab'a dènge d'ara
mola. Sanèd'e, te èèna na Ama Lamatua
b'ala bhabhelu-katub'a rèngu.

Dhèu pajuu-paleha Kristus dhu lèke, pasae j'aj'èra rupa-rupa lod'o ra peka-padhai lula-nèti Lamatua Yesus

16 Ladhe mo'o, na, ja'a padhai lii hari ciki
sama sèmi dhèu goa. Te ja'a neo padhai lii
padedha iisi ciki. 17 Dhu ja'a suri padedha
iisi ne, dhoka neo padhai lii sama sèmi dhèu
goa sa. Te lii padhai ja'a ne kapua na nèti
boe Lamatua èdhi. 18 Abhu dhèu ae dhu
d'èi ded'e padedha ngi'u ra madhutu tatao
dhèu rai-haha ne. De ja'a neo padhai lii
padedha iisi kahèi sama sèmi rèngu. 19 Te
miu dhu pangee, na, ngangee miu mola
ladhe paraga dènge ca dhèu dhu kahadhu
bia, na, miu soro tèke ne, si? 20 Ladhe dhèu
leo tao miu madhutu dad'èi rèngu, na, miu
soro tèke si. Nuka sèmi: ladhe dhèu tao
miu sèmi ènu sa, miu soro tèke ne, do?
Ladhe abhu dhu mana'u mèdha miu, miu
soro tèke ne, do? Ladhe abhu dhèu tipu
miu, miu soro tèke ne, do? Ladhe dhèu tao
iisi nuka sèmi dhèu kapai, aa pahahe miu
nuka sèmi ana iiki sa, na, miu soro tèke ne,

✡ 11:3 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:1-5, 13 ✡ 11:9 Pilipi 4:15-18

do? Sèmi èèna kahèi, ladhe abhu dhèu dhu
tèb'e miu, na, miu soro tèke ne sène. [21] Te
ngaa baku nasa! Te ja'a makae, lula ji'i roe
aala-aala. Te ji'i lake ngare boe tao sèmi
èèna, sama sèmi dhèu sèra tao mi dedha
miu.

Te ngaa ladhe rèngu neo padedha iisi lula
ngaa sa, ja'a bani padedha iisi sèmi èèna
kahèi. (Te ngaa baku bhèlu, te ja'a padhai
lii sèmi dhèu goa na!) [22] Rèngu se dhèu
Ibrani tare'a-re'a, do? Oo! Ja'a kahèi dhèu
Ibrani. Rèngu dhèu Isra'el, do? Oo! Ja'a
kahèi. Rèngu sèra ana-èpu Abraham, do?
Oo! Ja'a kahèi. [23] Rèngu sèra dhèu sab'a
hia Kristus, do? Oo! Ja'a kahèi sèmi èèna.
(Baku bhèlu, te ja'a padhai lii paleko ne!)
Mema, ja'a peka na, ja'a sama sèmi rèngu.
Aa te ngaa ja'a risi nèti rèngu. Te ja'a sab'a
bia risi. Ra bèdho ja'a ae risi. Ra game ja'a
ae risi. Ja'a kahèi oe madhe pahari-pahari
ae risi nèti rèngu.✡ [24] Ètu d'ara adhe-aai
dhèu ja'a, dhèu Yahudi, ra hake paparu ja'a
lèmi hari. Lod'o-lod'o ra hake paparu ja'a,
na, ra hake tèlu nguru ceo hari pake gui.✡
[25] Tèlu hari, dhèu hake ja'a pake aj'u. Ca
tèka dhèu pèci neo pamadhe ja'a. Ja'a molo
dènge kapa tèlu hari. D'ara ca mèu ca mèda,
ja'a leb'o-leb'o ètu d'ara dhasi.✡ [26] Ja'a
laku kaj'èu asa mia-mia pahari-pahari. Ètu
d'ara kakako ne, ja'a paraga dènge j'aj'èra
rupa-rupa, dhu tao ja'a oe madhe. Nuka
sèmi: nèti èi aae lala ètu d'ara loko aae,
nèti parapo, nèti dhèu ja'a dhèu Yahudi,
nèti dhèu Yahudi boe, aa nèti dhèu dhu tao
ngi'u ra sama sèmi a'ari dhèu parcaya, aa
te ngaa rèngu leko-monya. Ja'a oe madhe
kahèi ètu talora lèu, ètu d'ara kota, dènge
era dhèu pea boe.✡ [27] Ja'a sab'a bia, aa
paraga dènge sasusa ae-ae. Lod'o ae ka
dhu ja'a bisa boe bhèj'i. Ja'a manganga
dènge koko-kamango kahèi. Pahari-pahari
ku'a boe ngaa-ngaa. Abhu kahèi lod'o dhu
ja'a unu boe mèdha-papake, ka maringi oe
madhe. [28] Aa ladhe mo'o boe ige j'ara se'e,
na, ige sèmi ne'e ka: te bèli-bèli ja'a j'aj'i
ngangee kapai, lula ngee kèdhi a'ari èdhi
dhèu parcaya dhu pakaboko ètu mia-mia.
[29] Ladhe abhu dhèu dhu rasa roe-bhilu dhu
bisa boe sab'a ngaa-ngaa, na, sanèd'e ja'a.
Te ja'a sèmi èèna kahèi. Ladhe abhu dhèu
dhu dadugu dhèu-dhèu parcaya sèna ka tao
j'ara karehe sama-sama dènge rèngu, na,
ja'a makae, aa nasa.

[30] Ladhe ja'a neo padedha iisi, na, be'a
risi ja'a padedha iisi lula-nèti j'ara-j'ara dhu
pad'elo raroe ja'a. Tare'a! [31] Kètu èdhi
Yesus, dènge Ama Na, Ama Lamatua re'a,
na, ja'a monya boe. Dhu lèke, ladhe dhèu
koa-kio Ne toke d'ai mia-mia.

[32] Conto nuka sèmi, uru èèna ètu kota
Damsik, gubernur nèti dhèu aae Aretas pua
dhèu mate ho kèpe ja'a ètu hèb'a tedhe
kota. [33] Te ngaa angalai ja'a pamaso ja'a asa
d'ara karogo èci. Ka ra dulu ja'a dènge dhari
re li'u tembok kota. Hèia gubernur kèpe
nare boe ja'a. De sanèd'e, ladhe ja'a mesa-
mesa ku, tatu bisa boe, si?✡

12

Paulus ladhe nèdhi ngaa èci, nuka sèmi tanila sa

[1] Ladhe miu mo'o, na, ja'a padedha iisi
hari ciki, masi ka gaguna aad'o. Te ngaa
ja'a neo peka dènge miu j'ara-j'ara dhu
Lamatua èdhi pad'elo le dènge ja'a ètu d'ara
tanila. [2-4] Ja'a tadhe ca dhèu unu Kristus.
Canguru èpa tèu dhu la'e, abhu dhu ded'e
ne asa dedha-liru dhu dedha aae. Te ngaa
ja'a ke'a boe, na ca'e dènge ngi'u aae, do
dhoka roh nèngu di. Dhodhoka Lamatua di
ne'a. Ja'a ke'a kahèi, na, ropa ded'e ne asa
era hua iia Lamatua èèna, nèngu tadèngi lii
padhai dhu be'a titu kèna, dhu dhèu rai-
haha bisa boe peka-padhai. [5] De mi dhèu
sèmi èèna, ja'a neo padhai lii padedha. Te
ngaa ja'a ko'o boe padedha iisi lula-nèti
ngi'u ja'a unu ku. Ja'a ded'e dhoka raroe-
bhilu ja'a, aa j'ara-j'ara dhu ja'a bisa boe
tao kore. [6] Ladhe ja'a neo padedha iisi,
na, ja'a parluu boe monya, te ja'a dhu
dènge j'ara ae dhu lèke, dhu ja'a bisa peka-
padhai. Te ngaa ja'a mau-mau, sèna ka
dhèu baku pangee, na, ja'a dènge kolo-
karisi nèti ngaa dhu rèngu tadèngi aa ladhe
rèdhi nèti ja'a. [7] Risi-risi hari, Lamatua dhu
pad'elo le dènge ja'a j'ara-j'ara dhu kapai
titu kèna.

✡ 11:23 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:23 ✡ 11:24 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:3 ✡ 11:25 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:22, 14:19 ✡ 11:26 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:23, 14:5 ✡ 11:33 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:23-25

Te ngaa ja'a abhu susa kahèi, sèna ka ja'a
baku pamone. Te dhèu aae nidhu pua ana
pajuu na èci, ho mai kakèj'i taruu ja'a, nuka
sèmi dhudhu dhu pakèj'i ètu d'ara isi ja'a
ne. Waa! Ja'a j'èra titu kèna! 8 Tèlu hari
kèna, ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua
pakaj'èu eele j'aj'èra ne nèti ja'a. 9 Te ngaa
Lamatua peka na, "Ja'a pad'elo le d'ara hua
iia Ja'a mi èu, de èèna d'ai le, sèna ka èu
me'a, na, nèti d'ara raroe ka koasa Ja'a asa
tabha." Nèti èèna ka ja'a d'èi padedha iisi
ètu d'ara raroe ja'a, sèna ka ja'a ke'a, na,
koasa Kristus ètu d'ara mamuri ja'a. 10 Nèti
èèna ka, ladhe a'èra ja'a mesa ku bisa boe
sab'a ngaa èci sa, na, d'ara ja'a mau-mau
sène. De ropa dhèu pahahe ja'a, do pasusa
ja'a, do paj'èra ja'a, do game ja'a, lula ja'a
j'aj'i dhèu unu Kristus, na, d'ara ja'a mau-
mau sène. Te ladhe ja'a mesa ku bisa boe,
na, ja'a abhu koasa nèti Kristus, ho bisa èra
tao j'ara sèra.

Paulus j'aj'i ngangee, lula tatao dhèu parcaya ètu Korintus

11 Miu mamuri nuka sèmi me'a boe, na,
Lamatua pua nèdhi mèka ja'a dhiu peka-
padhai dènge miu. Nèti èèna ka, mo'o do
mo'o boe, ja'a ako padhai lii ciki sèmi dhèu
goa. Madhutu iia-iia na, miu se'e ka dhu
padhai lii padedha ja'a. Ja'a ne mema dènge
boe kab'ua, te ngaa ladhe pasoro ja'a dènge
"dhèu kapai sèra" dhu peka na, Lamatua
pua-paleha rèngu, na, rèngu sèra risi boe
ja'a.
12 Ladhe Lamatua pua dhèu ho lole lula-
nèti Nèngu, dhèu ne tao tadha malaa rupa-
rupa pake koasa, sèna ka j'aj'i mi tadha, na,
Lamatua ka dhu pua-paleha nèngu. Te ngaa
baku bhèlu, te lod'o ja'a ètu talora aae miu,
ja'a tao tadha malaa kahèi sèmi sèra. Aa
ja'a sab'a mau-mau. 13 Te ngaa baku nasa!
Dhodhoka ca j'ara di, dhu ja'a tao boe ètu
talora miu, dhu dhèu leo tao ètu juma'at
leo. Nuka ja'a manèngi boe miu ogo ja'a.
14 Sèmi ne'e! Ja'a dhu tèlu hari kèna
pa'èra kore le ho dhiu ngad'o miu. Ja'a par-
luu boe miu ogo mamuri ja'a. Ja'a ko'o boe
mèdha-panyau miu kahèi. Te madhutu ad'a
èdhi, lèke boe ladhe ana iiki tèka mèdha-
panyau hia ina-ama ra. Dhu lèke nuka ina-
ama ka dhu sadia tèke mèdha-panyau hia
ana niki ra. De ja'a parluu boe ladhe miu
sadia tèke mèdha-panyau hia ja'a, te miu
se sama sèmi ana-ana ja'a! Dhu ja'a parluu,
dhoka mamuri dènge sasue miu. 15 Ja'a d'èi
hèli mèdha hia miu. Ja'a d'èi sab'a bia
kahèi, sèna ka miu bisa mamuri madhutu
dad'èi Lamatua. Ladhe ja'a sue miu d'ai seli,
na, miu hud'i sue ja'a sèmi èèna kahèi. Nga
tao ka miu papènyi sasue miu? Lèke boe,
sina ma?
16 Ètu talora miu, abhu dhu peka na, ja'a
pabia boe miu. Te ngaa abhu kahèi dhu
peka na, ja'a dhèu dhu mèu pakapod'e miu,
sèna ka miu madhutu dad'èi ja'a. 17 De
tasamia? Ele boe dhèu dhu ja'a pua dhiu asa
miu sèra, tipu rare miu, do? Aad'o! 18 Te ja'a
dhu pamako Titus ho dhiu asa miu. Ja'a pua
a'ari dhèu parcaya èci sèna ka dhiu palere
dènge Titus kahèi. Titus pakapod'e miu,
do? Aad'o, si? Te Titus dènge ja'a ne, ca
ropa. Ji'i sab'a j'ara dhu sama, te ngangee
ji'i dua mi sama kahèi.
19 A'ari dhu pasue! Tao-tao miu dhu
pangee, na, ji'i siri iisi ji'i ètu madha miu,
do? Aad'o! Te aa'i-aa'i dhu ji'i peka-padhai
se, Ama Lamatua dhu ne'a le. De ji'i bisa boe
pahuni ngaa-ngaa nèti Nèngu. Ji'i pa'èki
kahèi dènge Kristus. Lula ji'i sue miu, nèti
èèna ka aa'i-aa'i dhu ji'i tao sèra, sèna ka
bisa pa'èra miu.
20 Bèli-camèd'a, ladhe ja'a j'aj'i dhiu
ngad'o miu, ja'a pangee mage dhoka miu
j'aj'i boe sama sèmi dad'èi ja'a. Te mage
dhoka abhu dhu patao-palaha, d'èi boe
dhèu karisi nèngu, tèka d'ara, abhu dhu
pangee dhoka mamuri nèngu mesa na,
abhu dhu pa'ele iie kolongara dhèu, abhu
dhu padhai-kakoli dhèu, abhu dhu padedha
iisi, aa abhu dhu maruru jahu lulu-lulu.
Mage dhoka ja'a kahèi j'aj'i boe sama sèmi
dad'èi miu. 21 Ladhe ja'a dhiu ka asa miu, ja'a
j'aj'i ngangee, lula tatao-tatao miu. Mage
dhoka Ama Lamatua neo pamakae ja'a ètu
madha miu. Mage dhoka ja'a pabia dhèu,
lula, nèti miu abhu dhu mamuri ètu d'ara
bhelu-katub'a era, te ngaa ele-ho'a boe,
sèna ka madhutu j'ara mola nèti Lamatua.
Rèngu se dhèu kaj'alu! Te abhu dhu ad'u
j'ara makae dènge mone do bhèni dhu dhèu
èmu nèngu boe. Ra ad'u-ue j'ara makae
rupa-rupa dhu re'a heka makae d'ara.

13

J'aga paie-iie mamuri miu

1 De ne'e ne kali ka tèlu kèna ja'a neo
dhiu ngad'o miu. Ladhe abhu dhu neo galaa

dhèu, na, baku bhèlu atora na. Te Sasuri
Mola-Mèci Ama Lamatua dhu suri, peka na,
"Ladhe abhu dhu neo galaa dhèu èci, hud'i
dènge ku dua do tèlu sakasii dhu lii èci,
heka sèmi mere kèna. Te ladhe abhu boe
lii èci sèmi èèna, baku sèmi mere lii galaa
èèna."✡ 2 Lod'o dhu ja'a dhiu kali ka dua asa
miu uru èèna, ja'a pasanèd'e le dhèu dhu
mamuri ètu d'ara bhabhelu-katub'a sèra.
Limuri ne, ja'a pasanèd'e hari rèngu sama-
sama dènge dhèu aa'i-aa'i dhu mamuri ètu
d'ara bhelu-katub'a sèra. Nuka sèmi uru
èèna, dhu ja'a peka kore le, na, ladhe ja'a
j'aj'i mai hari, ja'a soro tèke boe rèngu sèra.

3 Miu tenge bukti, dhu peka na, Kristus
padhai lii re ja'a. Ladhe Kristus neo ator
miu, Na tao dènge koasa kapai ètu talora
aae miu. Te Nèngu sab'a boe dènge roe.
4 Lod'o dhèu pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha, mema Na roe aala-aala, lula Na
patalale eele koasa Na. Te ngaa Ama
Lamatua pangèd'u le Kristus koasa, hèia Na
mamuri hari le. Ka masi ka ji'i j'aj'i dhèu
unu Na, dhu rasa na, ji'i ètu d'ara raroe era,
te ngaa Ama Lamatua hia le ji'i mamuri hiu.
Nèti èèna ka, ji'i bisa ladhe-leru miu pake
koasa Nèngu.

5 Parisa d'ara miu unu mi dhu peka na,
miu parcaya tare'a mi Kristus, do aad'o.
Koasa Na bisa tèdhi ètu d'ara mamuri miu,
do aad'o? Uji mamuri miu sèmi èèna. Te
ladhe Kristus pa'èki boe dènge miu, miu
j'aj'i boe dhèu unu Na. 6 Ladhe miu parisa
ji'i, na, miu bisa ladhe mèdhi koasa Kristus
ètu d'ara mamuri ji'i. Dènge j'ara ne'e,
ji'i lolos. 7 Ji'i sabaj'a kahèi manèngi Ama
Lamatua, sèna ka miu baku manahu asa
d'ara sasala ngaa-ngaa. Ji'i pusi-pahae boe
dhèu d'èi, do d'èi boe, nèti sasab'a-la'a ji'i.
Te ngaa ji'i d'èi ladhe miu tao dhu lèke,
masi ka dhèu cahag'e tule eele ji'i. Masi
ka dhèu tule eele ji'i sèmi èèna, ngaa-ngaa
tao boe. 8 Te ji'i bisa boe tao ngaa-ngaa, ho
lab'a j'ara dhu lèke. Ji'i nge'a dhoka tao dhu
lèke di. 9 Ladhe miu j'aj'i èra, aa ji'i j'aj'i roe
èèna ka, ji'i karej'e-karae. Te ji'i sabaj'a, ho
manèngi Lamatua tao pamèci miu. 10 Nèti
èèna ka, masi ka ja'a pakaj'èu dènge miu,
ja'a suri tèke le j'ara se'e se, ho ladhe d'ai ka
lod'o ja'a dhiu, ja'a tao heka lii sakaa dènge
miu. Ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha Lamatua
èdhi. Te ngaa Na pangèd'u hak dènge koasa
mi ja'a, sèna ka pa'ele iie boe miu, te ngaa
pa'èra miu.

Paulus pa'èle sasuri na

11 A'ari dhu pasue aa'i-aa'i! Lii ja'a dhu
limuri tèka ne, dhoka lii maho'o di. Pamola
j'ara aa'i-aa'i ra. Nanene paie-iie lii holo-
nori ja'a. Mamuri d'ara èci. Miu èci dènge
èci hud'i pabe'a-be'a. Kapua sasue nèti
Ama Lamatua. Ja'a manèngi sèna ka Ama
Lamatua bera-bera taruu dènge miu, aa Na
soru-bara miu, ho miu mamuri padame èci
dènge èci.
12 Miu hud'i pamaho'o aa pa'uu dhu
pantas dènge dhèu mola-mèci unu Ama
Lamatua. Dhèu-dhèu unu Lamatua ètu se'e,
pa'adhu lii maho'o kahèi hia miu.
13 Ja'a manèngi sèna ka Kètu èdhi, Yesus
Kristus pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha
miu. Ja'a manèngi ho Ama Lamatua pad'elo
sasue Na mi dedha miu. Ja'a manèngi kahèi
sèna ka Roh Mola-Mèci Lamatua pad'elo
d'ara be'a Na, ho hud'i laa miu mamuri
d'ara èci.

Sange ne'e ka,
Paulus

✡ 13:1 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 17:6, 19:15

Sasuri Paulus hia juma'at-juma'at ètu propensi Galati

Lii maho'o

1-2 Lii maho'o nèti ja'a, Paulus. Ja'a pa'adhu sasuri ne asa a'ari aa'i-aa'i dhu parcaya Yesus Kristus ètu juma'at-juma'at ètu propensi Galati. A'ari dhu sama-sama dènge ja'a ètu ne'e, pa'adhu lii maho'o kahèi hia miu.

Ja'a pasanèd'e miu, na, Ama Lamatua dènge Yesus Kristus ka dhu pua-paleha ja'a. Nèti boe dhèu rai-haha ne. Yesus Kristus èèna, nuka Dhèu dhu Ama Lamatua pua mai le. Kristus madhe, te ngaa Lamatua pamamuri hari Ne. Hèia Ra pua-paleha ja'a, ho laku peka-padhai Lii Lolo Be'a dènge dhèu-dhèu.

3 Ja'a sabaj'a mi Ama èdhi, Ama Lamatua, aa Kètu èdhi, Yesus Kristus. Ja'a manèngi ho Rèngu pad'elo d'ara hua iia Ra mi miu, sèna ka miu mamuri padame èci dènge èci. 4 Kristus madhe, sèna ka saku eele aa'i sasala èdhi aa pakaj'èu èdhi nèti bhabhelu-katub'a rai-haha ne. Aa'i-aa'i dhu Kristus ad'u-ue sèra, madhutu dad'èi Ama Lamatua. 5 Nèti èèna ka, èdhi hud'i koa-kio Ne taruu! Dhu lèke kèna!

Paulus nasa, lula dhèu Galati pusi-pahae boe Lii Lolo Be'a dhu lèke

6 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a ke'a heka tao miu sa mia! Ama Lamatua hag'e nare le miu, lula Na neo ho miu me'a d'ara hua iia Na. Te ngaa tasamia ka miu malai titu kèna lami madhutu lii lolo leo 7 dhu lèke boe? Uuru èèna, ja'a aj'a le dhu mola-mola Lii Lolo Be'a nèti Yesus Kristus. Te ngaa limuri ne, dhèu kapod'e-kabèli sèra mai pakapod'e Lii Lolo Be'a èèna, toke miu malaa-maloha.

8 Sanèd'e, ee! Te bèli-camèd'a Lamatua huku dhèu dhu aj'a Lii Lolo Be'a dhu sama boe dènge dhu ji'i aj'a-nori uru èèna. Masi ka dhèu nèti ji'i do, ana pajuu nèti sorga do, hud'i laa Lamatua hia ne mamadhe-mamopo! 9 Ji'i dhu peka le karèi nèti uru ka. Te ngaa limuri ne, ja'a neo hari pasanèd'e sèmi ne'e: ladhe abhu dhèu dhu aj'a leo nèti Lii Lolo Be'a dhu miu abhu le uru èèna, hud'i laa Lamatua hia ne mamadhe-mamopo.

10 Ja'a bani peka sèmi èèna, lula ja'a neo pakarej'e d'ara Ama Lamatua, neo boe pakarej'e dhèu rai-haha ne. Miu ngee, na, ja'a tenge kolongara nèti dhèu rai-haha, do? Aad'o! Te ladhe ja'a tao sèmi èèna, ja'a pantas boe j'aj'i ana pua-paleha nèti Kristus.

Paulus lole hari tasamia ka na j'aj'i dhèu pajuu-paleha Lamatua Yesus

11 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a peka paled'a dènge miu, na, Lii Lolo Be'a dhu ja'a aj'a-nori miu, nèti boe tatao dhèu rai-haha. 12 Ja'a abhu boe nèti dhèu rai-haha, aa abhu boe ca dhèu sa dhu aj'a-nori ja'a. Te Yesus Kristus mesa Na ka dhu bhoke sasoa na mi ja'a.

13 Tatu miu tadèngi le lii lolo nèti j'ara mamuri ja'a, lod'o ja'a madhutu agama Yahudi era, si? Lod'o èèna, ja'a paj'èra titu kèna dhèu-dhèu unu Lamatua, aa neo pa'ele iie aa'i si.✡ 14 Aa lod'o èèna kahèi, d'ara ja'a neo titu kèna aj'a j'ara-j'ara agama Yahudi, risi nèti dhèu Yahudi dhu leo dhu ca dadena dènge ja'a. Aa ja'a ne maj'èni risi pakako ad'a bèi-baki èdhi dènge atora agama aa'i-aa'i.✡

15-16 Masi ka sèmi èèna, Ama Lamatua dhu pama'ète nare le ho patadhe Ana Na mi ja'a. Ina ku dhae nara iisi mèka ja'a, te Nèngu dhu hag'e mema le ja'a, lula Na neo pad'elo d'ara hua iia Na mi ja'a. Nèngu kahèi pua ja'a ho laku peka-padhai dènge dhèu Yahudi boe sèra. Lod'o Na pua ja'a èèna, laku boe manèngi a'abhu nèti dhèu leo.✡ 17 Aa laku boe paraga dènge dhèu heka-dhèu heka Kristen dhu j'aj'i mema le dhèu pajuu-paleha Yesus ètu kota Yerusalem. Te ngaa laku dènge ka asa rai Arab. Èle ka, ja'a lèpa hari asa kota Damsik.

18 Hèia lalu eele tèlu tèu ku, heka laku paraga dènge Petrus* ètu Yerusalem, ho

✡ 1:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3, 22:4-5, 26:9-11 ✡ 1:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 22:3 ✡ 1:15-16 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18 * 1:18 Lii Yunani dhu suri ètu ayat ne'e pake ngara *Kefas*. Èèna ngara leo nèti Petrus madhutu lii Aram. Petrus ne, ngara madhutu lii Yunani. Te ngaa dua ngara se, sasoa na èci èèna ka, nuka "hadhu". ✡ 1:18 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:26-30

pakarèi j'ara-j'ara nèti nèngu. Ka ja'a
manubha taha canguru lèmi lod'o ètu nèi.✡
19 Lod'o èèna, ja'a paraga kahèi dènge
Yakobis, ari d'èlu Lamatua Yesus. Te ngaa
ja'a paraga boe dènge dhèu pajuu-paleha
Lamatua dhu leo sèra. Dhoka dua ra di.
20 Ngaa dhu ja'a suri ne, mema tare'a sèmi
èèna! Ja'a kapod'e boe! Lamatua ne'a aa'i!
21 Èle èèna, hèia ja'a laku asa propensi
Siria dènge propensi Kilikia. 22 Lod'o èèna,
dhèu-dhèu unu Kristus ètu propensi Yudea,
dhae tadhe mèka ja'a. 23 Dhèu se'e dhoka
tadèngi lii palolo, dhu peka na, "Dhèu dhu
uru èèna paj'èra èdhi, limuri ne nuka aj'a
Lii Lolo Be'a Kristus. Nèngu ka dhu uru
èèna, neo pa'ele iie aa'i èdhi." 24 Ropa ra
tadèngi sèmi èèna, aa'i-aa'i ra koa-kio Ama
Lamatua, lula ja'a parcaya le Yesus Kristus.

2

Dhèu pajuu-paleha dhu leo sèra, sèmi rare a'aj'a Paulus dènge be'a

1 D'ai èle canguru èpa tèu, hèia ja'a lèpa
asa kota Yerusalem sama-sama dènge Barn-
abas. Aa ji'i ngèti dènge Titus, ca dhèu
parcaya dhu Yahudi boe.✡ 2 Ja'a laku asa
nèi, lula lii paredha Ama Lamatua. D'ai
nèi, ka ja'a lole mi dhèu heka-dhèu heka
Kristen, Lii Lolo Be'a dhu ja'a aj'a-nori le mi
dhèu Yahudi boe sèra. Lod'o èèna, ja'a peka
unu ku mi rèngu se, ho ra parisa pabe'a-
be'a ngaa dhu ja'a aj'a le sèra, lèke do aad'o.
Te ladhe ra pama'ète, peka na, a'aj'a ja'a
èèna sala, na, dhèu bisa ngee, na, ja'a sab'a
iia d'ara di!
3 Ropa dhèu se'e tadèngi rare lii ja'a sèmi
èèna, hèia ra sèmi rare dènge be'a. Aa ra
d'èi sèmi rare Titus dènge be'a kahèi. Masi
ka Titus dhèu Yahudi boe, te ngaa ra laka-
seti boe sèna ka na suna. 4 Te ngaa lod'o
èèna, abhu a'ari dhèu pèri dhu d'èi boe
a'aj'a ja'a, lula rèngu se aj'a dhu leo. Rèngu
se, dhèu Kristen kapod'e-kabèli. Ka rèngu
mau-mau mai laka-seti dhèu unu Kristus
sèra dhu dhèu Yahudi boe, ho madhutu aa'i
atora agama Yahudi. Te ngaa, lula Yesus
Kristus patalale eele le èdhi, nèti èèna ka
atora sèra èki heka èdhi, sèmi ènu sa. 5 Masi
ka ra laka-seti sèmi èèna, te ngaa ciki sa
ji'i ngo'o boe sèmi ngare. Dènge j'ara ne'e,
miu bisa parcaya taruu Lii Lolo Be'a dhu ja'a
nori le. Te dhu mola-mola na kèna!
6 Dhèu heka-dhèu heka se sèmi rare lii
a'aj'a ja'a ne, aa ra patabha heka ngaa-ngaa.
Te ngaa Ama Lamatua hag'e boe dhèu. De
masi ka rèngu dhèu kapai do ana iiki, ngaa-
ngaa tao boe.✡ 7 Te dhu lèke, nuka: rèngu
re'a, na, Ama Lamatua pili nare le ja'a, ho
kèti Lii Lolo Be'a mi dhèu-dhèu Yahudi boe.
Nuka sèmi dhu Na paredha mi Petrus kahèi,
sèna ka nèti Lii Lolo Be'a asa dhèu Yahudi.
8 Te Ama Lamatua pangèd'u koasa mi Petrus
ho j'aj'i dhèu pajuu-paleha mi dhèu Yahudi.
Sèmi èèna kahèi, Na hia ja'a koasa sèna ka
j'aj'i dhèu pajuu-paleha mi dhèu-dhèu dhu
Yahudi boe. 9 Lod'o èèna, madhutu ngangee
dhèu sèra, Yakobis, Petrus,* dènge Yohanis,
dhu j'aj'i le ama-ama gareja. Ropa rèngu
tèlu ra re'a, na, Ama Lamatua pad'elo le
d'ara hua iia Na mi ja'a, hèia ra kèd'i paj'ola
ai dènge ja'a, aa dènge Barnabas, sèna ka
j'aj'i mi tadha, peka na, ji'i aa'i-aa'i mi d'ara
èci le. Rèngu ro'o kahèi, ji'i ngèti Lii Lolo
Be'a asa dhèu Yahudi boe, aa rèngu rèti
asa dhèu Yahudi. 10 Dhoka ca j'ara di, dhu
ra pasanèd'e ji'i, nuka ji'i baku bhèlu soru-
bara dhèu dhu unu aad'o sèra. Mema j'ara
ne'e ka dhu ja'a neo tao.

Paulus kai Petrus ètu Antiokia, lula na pakaj'èu nèti dhèu Yahudi boe

11 Ka ca tèka, Petrus mai asa kota An-
tiokia. Hèia ja'a kai ne patoo madha dènge
madha, lula nèngu tao sala. 12 Lod'o na heka
mai, nèngu karèj'e madhèdi na'a dènge
dhèu-dhèu unu Kristus dhu dhèu Yahudi
boe. Te ngaa ropa angalai Yakobis dhèu
Yahudi sèra mai, hèia Petrus mulai pakaj'èu
nèti a'ari dhèu Yahudi boe, ka na na'a pa'èci
heka dènge rèngu. Te lula na madha'u
dènge a'aj'a nèti dhèu Yahudi dhu peka
na, dhèu unu Kristus hud'i kèpe pa'èra-
èra atora agama Yahudi aa'i-aa'i, aa hud'i
pakaj'èu ku dènge dhèu-dhèu dhu Yahudi
boe.
13 Ropa rèdhi tatao Petrus ne, ka dhèu
Yahudi dhu leo sèra tao madhutu kahèi.
Toke Barnabas kahèi madhutu tatao ra dhu
peka leo, tao leo. 14 Te ngaa ropa ja'a patigi
kèdhi, rèngu madhutu be'a heka dad'èi Lii
Lolo Be'a, hèia ja'a kai dènge ka Petrus ètu

✡ 2:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 11:30, 15:2 ✡ 2:6 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:17 * 2:9 Sasuri madhutu lii Yunani ètu ayat ne'e pake ngara *Kefas*. Ngara leo nèti Petrus.

katanga madha rèngu aa'i-aa'i ra, peka na,
"Eee, Petrus! Èu ne, mema dhèu Yahudi.
Te ngaa Ama Lamatua bhoke le j'ara, ho
dhèu dhu parcaya Yesus Kristus pa'èki heka
madhutu atora agama Yahudi sèra. Aa èu
dhu sèmi more le j'ara ne'e, nga tasamia ka,
èu laka-seti dhèu Yahudi boe, sèna ka tao
iisi ra sama sèmi dhèu Yahudi?"

15 Ja'a kai Petrus sèmi èèna, lula ji'i dua
mi dhèu Yahudi. Suku ji'i dua mi se dhèu
Yahudi, sama boe dènge suku leo sèra, lula
suku ji'i dhu nèbhu le tadhe Ama Lamatua.
16 Te ngaa limuri ne, ji'i nge'a kahèi, na,
Lamatua sèmi nare boe ca dhèu sa j'aj'i
mi dhèu mola, lula nèngu tao madhutu
atora agama dènge be'a. Te ngaa Lamatua
sèmi nare dhèu, ladhe nèngu parcaya Yesus
Kristus, lula boe nèti nèngu madhutu atora
agama. Sèmi èèna ku, heka Lamatua peka
na, dhèu ne dènge heka sasala-sasigo.✡

17 Nèti èèna ka, ji'i aj'a, na, Lamatua
sèmi nare dhèu j'aj'i mi dhèu mola, lula
na parcaya Yesus Kristus. Te ngaa abhu
dhèu Yahudi dhu pasala ji'i. Ra peka na, ji'i
parcaya Yesus Kristus, te ngaa kèpe heka
atora agama Yahudi. Miu neo pèci sasala
sèmi èèna mi ji'i kahèi, do? 18 Te ladhe
ja'a kèpe kore hari atora agama dhu ja'a
patabuli eele le, èèna heka peka na ja'a
sala kèna! 19-20 Mema uru èèna, ja'a tenge
j'ara ho madhutu dènge be'a atora agama
Yahudi, sèna ka ja'a pabe'a dènge Lamatua.
Te ngaa bisa boe kahèi. Nèti èèna ka, ja'a
tèke eele le atora agama sèra, ho mamuri
pa'èki dènge Kristus. Dènge j'ara sèmi
ne'e, heka Ama Lamatua sèmi nare ja'a j'aj'i
mi dhèu mola. Peka sèmi ne'e ka: ja'a
madhe lèke paku ètu aj'u palolo-palèbha
sama-sama dènge Kristus. De limuri ne,
ja'a boe ka dhu mamuri, te ngaa Kristus ka
dhu mamuri ètu d'ara ngi'u ja'a. Ja'a abhu
mamuri dhu hiu ne, lula parcaya Ana nèti
Lamatua. Te Nèngu sue ja'a titu kèna, toke
Na madhe gati ja'a. 21 Hèia Ama Lamatua
sèmi nare ja'a, lula d'ara hua iia Na, lula
boe nèti ja'a madhutu atora agama sèra.
Te ladhe dhèu bisa pabe'a dènge Lamatua
lula madhutu atora agama, èèna sasoa na,
mamadhe Kristus iia-iia d'ara di.

Sèra sa ka dhu ja'a peka dènge Petrus si
ètu Antiokia.

3

Ama Lamatua sèmi nare èdhi j'aj'i mi dhèu mola, lula èdhi parcaya Yesus Kristus

1 Heh! Dhèu Galati sèra! Uru èèna, ja'a
unu ku lole dènge miu patoo madha dènge
madha, lula-nèti mamadhe Yesus Kristus
ètu aj'u palolo-palèbha. Te ngaa limuri ne
dhèu monya miu mamadha iia-iia! Miu se,
goa titu kèna! 2 Ja'a neo dhoka karèi ca
j'ara di. Miu sèmi mere le Roh Lamatua
èèna, lula miu madhutu atora agama, do?
Aad'o, si! Roh Na mai asa miu, lula miu
lèka Lii Lolo Be'a dhu miu nanene èèna.
3 De, nga tao ka miu goa sèmi èèna, ee?
Uru èèna, miu mamuri le madhutu dad'èi
Roh Mola-Mèci. Te ngaa limuri ne, miu
kabèli hari, mamuri madhutu dad'èi dhèu
rai-haha. 4 Lod'o hiu-hiu dhu miu parcaya
Kristus èèna, miu abhu j'aj'èra ae titu kèna.
Mage dhoka j'ara sèra ele iia d'ara di! (Te
ngaa madhutu mola-mola na, parcaya mi
Kristus ele boe iia d'ara.) 5 Lod'o Ama
Lamatua hia Roh Na, aa pad'elo rupa-rupa
tadha malaa ètu madha miu, miu ngee, na,
Lamatua tao sèmi èèna, lula miu madhutu
atora agama, do? Aad'o, si! Na tao sèmi
èèna, lula miu lèka Lii Lolo Be'a dhu miu
nanene èèna.

6 Sanèd'e mèdhi era sina ma, bèi-baki
dhèu Yahudi, nuka Abraham. Te Sasuri
Mola-Mèci Lamatua suri, peka na, "Lula na
parcaya Ama Lamatua, ka Lamatua sèmi
nare ne j'aj'i mi dhèu mola."✡

7 De miu hud'i me'a pabe'a-be'a ku j'ara
ne'e! Dhèu dhu parcaya sama sèmi Abra-
ham, rèngu j'aj'i mi dhèu unu Ama Lamatua
dhu tare'a-re'a.* 8 Lamatua dhu peka tèke
le ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Na, peka na,
Nèngu sèmi nare kahèi dhèu nèti suku leo
j'aj'i mi dhèu mola, ladhe ra parcaya Ne. Te
uru èèna, Na peka mema le mi Abraham Lii
Lolo Be'a, na, "Bèli-camèd'a suku aa'i-aa'i
ètu rai-haha ne, abhu mèngi-nale lula èu
ne."✡ 9 Lula lii moa Ama Lamatua èèna, ka
Na papuru kahèi berkat mi dhèu aa'i-aa'i

✡ 2:16 Lii Sod'a Koa-Kio 143:2, Roma 3:20,22 ✡ 3:6 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:6, Roma 4:3 * 3:7 Sasuri lii Yunani uru sèra, peka na, "rèngu j'aj'i ana-ana Abraham". Dhèu Yahudi biasa pake lii pakasame 'ana-ana Abraham' dènge sasoa na, 'dhèu unu Ama Lamatua'. Baca kahèi ètu *Roma* 4:16. ✡ 3:8 Lii Lolo dhu Uru Tèka 12:3

dhu parcaya Ne, nuka sèmi dhu Na hia mi
Abraham.
10 Dhèu dhu madhutu atora agama, sèna
ka Lamatua sèmi nare ne j'aj'i mi dhèu
mola, nèngu hud'i pasae nare ku babia nèti
atora sèra aa'i-aa'i, nuka sèmi nèngu lèke
le dhoo. Te dhu suri ètu Sasuri Mola-Mèci,
peka na, "Dhèu dhu madhutu boe taruu
atora agama d'ai lutu, nèngu lèke le dhoo
èèna!"✡ 11 Te ngaa te'a, na, Ama Lamatua
sèmi nare boe ca dhèu sa, lula na madhutu
atora agama. Te dhu suri tèke, peka na,
"Dhèu hud'i parcaya ku Ja'a, heka sèmi kore
ne j'aj'i mi dhèu mola, ho na abhu mamuri
dhu lèke."✡
12 De ladhe dhèu neo mamuri madhutu
dad'èi atora agama, nèngu hud'i tao mad-
hutu ku aa'i-aa'i toke lutu! Te Lamatua
dhu peka mema le ètu Sasuri Mola-Mèci,
na, "Dhèu dhu neo mamuri madhutu atora,
èèna na nèngu bhute dhoka dènge atora
sèra di."✡
13 Te ngaa Kristus b'ae pama'ète le, ho
patabuli èdhi nèti atora agama dhu èki
èdhi. Uru èèna, èdhi mamuri oe madhe,
dènge pasae babia atora agama, nuka sèmi
dhèu dhu lèke dhoo. Te ngaa limuri ne
Lamatua Yesus ded'e eele le babia èèna nèti
èdhi. Te dhu suri tèke ètu Sasuri Mola-
Mèci, na, "Ladhe dhèu madhe lèke kadhoe
ètu agarii, sasoa na, nèngu madhe aapa."✡
14 Ropa Yesus Kristus madhe, sèna ka pala-
bagi mamuri mi èdhi, berkat èèna ka dhu
Ama Lamatua pangèd'u mi Abraham, aa hia
kahèi mi suku leo. Dènge j'ara ne'e, dhèu
aa'i-aa'i dhu parcaya Kristus, bisa abhu Roh
Ama Lamatua dhu Na jaji le.

Ama Lamatua kèpe pa'èra lii padhadha Na

15 A'ari aa'i-aa'i! Doe ne'e ja'a neo kore
pakasame nèti mamuri èdhi bèli-mai bèli-
mai. Ladhe abhu dhèu dhu suri sasuri lii
padhadha nèti pusaka, ka dhu ènyi le ngara
na ètu sasuri ne, sasoa na, sasuri ne lèke
tare'a. Dhèu leo bisa boe ère eele ngaa dhu
suri ètu d'ara sasuri èèna, aa bisa boe suri
tabha hari ngaa-ngaa asa d'ara sasuri èèna.
16 Sama sèmi èèna kahèi, lod'o Ama Lamatua
patari lii padhadha dènge Abraham, aa
dènge ana-èpu na. Ama Lamatua peka boe,
na, "Ja'a patari lii padhadha ne dènge ana-
èpu èu sèra", lula Na padhadha boe dènge
dhèu ae-ae. Te ngaa Na padhadha dhoka
dènge ana-èpu Abraham ca dhèu di, nuka
Kristus.† 17 A'abhu ja'a sèmi ne'e ka: Ama
Lamatua paj'ari uru lii padhadha dènge
Abraham. Hèia èpa ngasu tèlu nguru tèu
ku, heka Na papuru atora agama hia dhèu
Yahudi kèna, re baki ra Musa. Te ngaa
masi ka sèmi èèna, Lamatua ère heka lii
padhadha dhu Na tao uru èèna.✡ 18 Te
Lamatua hia boe mèngi-nale mi Abraham,
lula na tao madhutu atora ne. Te ngaa
Lamatua hia berkat lula Na moa tèke le,
karèi nèti uru ka, ho hia hadia mi Abraham.
Èèna nuka sèmi ana ca dhèu abhu pusaka
nèti ama na. Ana ne abhu pusaka na, lula
ama na dhu padhadha uru le, lula boe nèti
ana ne tao madhutu atora.✡
19 De ja'a neo karèi sèmi ne'e: ladhe Ama
Lamatua sèmi nare Abraham j'aj'i mi dhèu
mola lula lalèka na, nga tao ka Lamatua
tabha hari atora agama re Musa? Lamatua
tabha atora agama sèra, sèna ka aj'a dhèu
rai-haha lula-nèti sasala-sasigo ra. Dad'èi
Na sèna ka dhèu rai-haha mamuri madhutu
dad'èi atora sèra, toke ana-èpu Abraham ca
dhèu mai. Hèia ladhe dhèu ne mai ka, nuka
Kristus èèna, na, atora ne parluu heka.
Lod'o Lamatua papuru atora agama
Yahudi, Nèngu j'ole mema boe mi dhèu
Yahudi sèra. Te ngaa Na hia re ana pajuu
Na nèti sorga, mai pangèd'u mi adhe-aai
Musa, heka Musa hia asa dhèu Yahudi kèna.
Dènge j'ara ne'e, Musa j'aj'i nuka sèmi
kalete sa nèti Lamatua dènge dhèu-dhèu
unu Na. 20 Te ngaa ropa Ama Lamatua tao lii
pajaji dènge Abraham, Na pake boe kalete.
Te Lamatua peka unu Na dènge Abraham!
Dènge sèmi èèna, èdhi te'a, na, lii pajaji
Lamatua ne kab'ua risi eele nèti atora sèra.

Atora agama aj'a dhèu rai-haha lula-nèti sasala-sasigo ra

21 Lod'o Lamatua hia atora agama asa
Musa èèna, pasala dènge lii-lii pajaji Na,
do? Aad'o! Te ladhe abhu atora dhu dhèu
rai-haha bisa tao madhutu ne, ho Lamatua

✡ 3:10 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 27:26 ✡ 3:11 Habakuk 2:4 ✡ 3:12 Atora nèti Ama-ama Agama 18:5
✡ 3:13 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 21:23 † 3:16 Sasuri lii Yunani ètu ne'e, suri peka na, "peka boe, na, 'patari lii padhadha ne dènge hini èu sèra (jamak)", te ngaa "dènge dhoka hini èu èci di (tunggal)". Ètu lii padhadha ne, sasoa lii Yunani nèti "hini" ne, na, "ana-èpu". Ladhe kahèi mi *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 12:7. ✡ 3:17 Kalua nèti Masir 12:40
✡ 3:18 Roma 4:14

sèmi nare ne sèna ka na bisa mamuri, tatu
atora dhèu Yahudi bisa tao sèmi èèna kahèi.
Madhutu iia-iia na, abhu boe atora èci sa
dhu dhèu bisa tao madhutu ne, sèna ka cuhi
d'ara Lamatua ho Lamatua sèmi nare ne
j'aj'i mi dhèu mola. 22 Te ètu Sasuri Lamatua
dhu Mola-Mèci èèna, suri peka na, dhèu
aa'i-aa'i ra pa'èki madhe dènge rupa-rupa
sasala ra. Nèti èèna ka, dhodhoka dhèu dhu
parcaya Yesus Kristus di, bisa abhu ngaa
dhu Ama Lamatua moa tèke èèna.
23 Lod'o Kristus dhae mai mèka, ji'i dhèu
Yahudi pa'èki madhe dènge atora sèra, toke
bisa boe kalau. Te ngaa ropa d'ai lod'o
na, Lamatua bhoke j'ara ho ji'i kalua nèti
atora sèra, ladhe ji'i parcaya Kristus. 24-25 De
atora agama sèra, sama sèmi dhèu mad-
henge dhu aj'a paie-iie èdhi toke Kristus
mai. Te ngaa ropa Na mai ku, heka èdhi bisa
parcaya Ne, sèna ka èdhi mamuri pabe'a
dènge Ama Lamatua. Nèti èèna ka, limuri
ne èdhi parluu heka dhèu madhenge èèna.

Dhèu parcaya j'aj'i le a'ari Kristus

26 Limuri ne, miu j'aj'i le ana-ana Ama
Lamatua, lula miu parcaya Yesus Kristus.
27 Miu aa'i-aa'i mi dhu sarani èle le, ho j'aj'i
dhèu unu Na dhu pa'èki madhe dènge Ne.
28 Dhèu dhu lèka Kristus, aa'i-aa'i ra èci èèna
ka, beda boe. De masi ka miu dhèu Yahudi,
do dhèu Yahudi boe, ènu do ènu boe, dhèu
mone do dhèu bhèni, aa'i-aa'i mi dhu pa'èki
le dènge Yesus Kristus, ca ropa èèna ka.
29 Kristus ne, ana-èpu Abraham dhu Ama
Lamatua padhadha karèi nèti uru ka. Lula
miu pa'èki le dènge Kristus, nèti èèna ka
miu j'aj'i le tare'a-re'a ana-èpu Abraham.
Dènge j'ara sèmi èèna, miu bisa kahèi abhu
berkat dhu Ama Lamatua moa tèke le mi
Abraham.✡

4

1 Ja'a pakasame dhu leo hari. Ca dhèu
ana dhu dènge hak ho abhu pusaka nèti
ama na, ladhe ama na madhe. Te ngaa
ladhe ana ne ana iiki ae era, nèngu bisa
mèka abhu pusaka èèna, masi ka èèna na
aa'i-aa'i se unu nèngu. Lula nèngu d'ai
mèka umur, nèngu ne nuka sèmi ènu dhu
dènge boe hak, sèna ka nare mèdha-panyau
lamatua na. 2 Nèti èèna ka, hud'i dènge ku
dhèu dhu pa'uri ana ne dènge pusaka na.
Ana ne hud'i madhutu ku dad'èi nèti dhèu
madhenge nèngu, toke d'ai lod'o dhu ama
na pama'ète nare èèna, heka na sèmi nare
pusaka na kèna.
3 Sèmi èèna kahèi dènge èdhi. Lod'o
Yesus Kristus dhae mai mèka, èdhi nuka
sèmi ana iiki èèna. Te èdhi dhu pa'èki
madhe dènge dad'èi rai-haha, nuka sèmi
ènu ca dhèu. 4-5 Te ngaa ropa d'ai lod'o
na, Ama Lamatua pua mai Ana d'èlu Na
dhu j'aj'i dhèu rai-haha èèna, sèna ka
dhèu rai-haha bisa kahèi j'aj'i dhèu dhu
Ama Lamatua ded'e nare j'aj'i ana-ana Na.
Ana d'èlu Na èèna mamuri madhutu atora
agama dhèu Yahudi, sèna ka Nèngu bisa
patabuli dhèu aa'i-aa'i dhu uru èèna pa'èki
dènge atora se.
6 Lula miu j'aj'i le ana-ana Ama Lamatua,
nèti èèna ka Na hia le Roh Ana Na mai asa
d'ara miu. Dènge j'ara ne'e, miu dènge hak
paroa Ama Lamatua, na, "Ama Pasue". 7 De
limuri ne miu j'aj'i heka ènu dhu dènge boe
hak ho abhu pusaka. Te ngaa miu j'aj'i le
ana-ana Ama Lamatua dhu dènge hak, sèna
ka abhu pusaka aa'i-aa'i dhu Na pajaji tèke
le.✡

Paulus ngee bia dènge dhèu Galati

8 Uru èèna, lod'o miu tadhe mèka Ama
Lamatua, miu tao iisi mi j'aj'i ènu, ho sogo-
tagu ngaa-ngaa dhu lèke boe. 9 Te ngaa
limuri ne, miu tadhe le Ama Lamatua. Be'a
risi, ja'a peka, na, Ama Lamatua ka dhu
tadhe miu. De tasamia ka miu neo lèpa
hari asa sogo-tagu ngaa dhu guna boe, aa
dhu dènge boe koasa ngaa-ngaa sèra? Miu
neo tao iisi mi pa'èki dènge j'ara-j'ara sèra,
sèna ka j'aj'i hari ènu ra, do? 10 Ja'a tadèngi,
na, miu kèpe atora ho pakab'ua risi lod'o-
lod'o hua iia madhutu lod'o, hèru, èj'i lai,
hèru hadhu, dènge tèu, ho neo pakarej'e
d'ara Ama Lamatua. 11 Ne'e ne ka dhu pa'ele
iie ngangee ja'a! Mage dhoka j'aj'èra ja'a
aj'a-nori miu nèbhu nare sange ne'e, ele iie
d'ara di.
12 A'ari dhu pasue! Ja'a manèngi sèna
ka miu mamuri pa'èki ia ka dènge madha
j'ara sèra, sèmi ja'a ne. Te mamuri ja'a ne
pa'èki heka le dènge atora agama, èci èèna
ka dènge miu dhèu Yahudi boe. Uru èèna,
lod'o èdhi bera-bera era, miu pasusa boe
ja'a. 13 Miu aa'i-aa'i mi me'a, na, ca hari ni,
lod'o ja'a mai hiu-hiu èèna, ho peka-padhai
Lii Lolo Be'a dènge miu, ngi'u aae ja'a ne
roe-bhilu. 14 Masi ka sèmi èèna, te ngaa

✡ 3:29 Roma 4:13 ✡ 4:7 Roma 8:15-17

miu tule eele boe ja'a, lula miu sèmi mere
ja'a nuka sèmi ana pajuu Ama Lamatua nèti
sorga. Risi-risi hari, miu sèmi mere ja'a ne,
nuka sèmi Yesus Kristus mesa Na. [15] Lod'o
èèna, èdhi aa'i-aa'i ti karej'e titu kèna. Te
ngaa, nga tao ka limuri ne, sèmi heka èèna?
Uru èèna, miu sue ja'a titu kèna, ka miu
toke neo ed'o eele ana madha miu ho hia
ja'a. [16] Te ngaa limuri ne, miu ngee, na, ja'a
j'aj'i le musu miu, lula ja'a padhai dhu mola
dènge miu, do?

[17] Dhèu kapod'e-kabèli sèra, ro'o boe ja'a
pa'angalai dènge miu, ka ra dadugu miu ho
madhutu aa'i atora agama Yahudi. Dad'èi
d'ara ra, sèna ka miu bhute madhutu dad'èi
rèngu di. [18] Te ngaa ladhe miu maj'èni tao
j'ara dhu be'a, èèna be'a kahèi! Masi ka ja'a
sama-sama dènge miu, do aad'o, ngaa-ngaa
tao boe. Sad'i miu tao j'ara dhu be'a.

[19] Ana-ana pasue! Ne'e ne, ja'a sab'a
bia risi hari hia miu, nuka sèmi bhèni dhu
kabake pèd'a neo nara iisi. Te ja'a ae
kora boe ciki sa nèti sasab'a, toke d'ara
miu èci èèna ka dènge d'ara Kristus. [20] Te
ngaa limuri ne, ja'a ke'a heka neo tao miu
tasamia hari! Ja'a d'èi titu kèna, dhiu
padhai lii patoo madha dènge miu, sèna ka
ja'a baku padhai lii taka sèmi ne'e ne.

Paulus pasoro lii lolo ana Hagar dènge ana Sara

[21] Ladhe miu neo mamuri madhutu atora
agama dhèu Yahudi, be'a risi miu me'a uuru
ku dad'èi nèti atora sèra. [22] Ètu Sasuri Mola-
Mèci Lamatua abhu lii lolo dhu lole, peka
na, ana mone Abraham, dhèu dua. Nèngu
abhu ana ca dhèu nèti bhèni dhu ènu na,
aa ca dhèu hari nèti dhèu èmu-kamali na,
dhu ènu boe.✡ [23] Ènu ne nara iisi ana na,
lula madhutu dad'èi dhèu rai-haha. Te ngaa
dhèu èmu Abraham nara iisi ana na, lula
madhutu lii moa dhu Ama Lamatua peka
mema le.

[24] Bhèni dhèu dua se, nuka sèmi tadha
dhu pad'elo dua lii pajaji dhu Ama Lamatua
padhadha dènge dhèu rai-haha. Lii pajaji
èci, Lamatua pangèd'u mi Musa ètu ledhe
Sinai, lod'o Nèngu papuru atora agama
dhèu Yahudi. Dhèu dhu pa'èki dènge atora
agama sèra, rèngu j'aj'i ènu sama sèmi
Hagar kahèi. [25] Era ètu ledhe Sinai ètu
rae Arab èèna, nuka sèmi Hagar ne kahèi.
Dhèu Yerusalem aa'i-aa'i lod'o limuri ne,
dhu pa'èki era dènge atora agama Yahudi,
rèngu sèra ènu kahèi nuka sèmi Hagar.

[26] Te ngaa lii pajaji dhu leo hari, paj'uj'u
asa kota Yerusalem dhu leo èci ètu sorga.
Ana-ana unu Ama Lamatua dhu pea ètu
èèna, ènu boe. Te rèngu dhèu bebas dhu
pa'èki boe dènge atora agama èèna. Nèti
èèna ka, rèngu se èci èèna ka dènge ina
ji'i Sara, dhèu èmu Abraham. [27] Ètu Sasuri
Mola-Mèci, dhu suri tèke, peka na,
"Wee! Bhèni dhu nara iisi nèdhi boe!
Pakarej'e d'ara mu!
Wee! Bhèni dhu rasa nèdhi boe kabake
pèd'a nara iisi!
Sod'a pakarej'e d'ara mu!
Bhèni dhu d'ara roe-bhilu, lula dhèu èmu
na pusi-pahae heka ne,*
pe na abhu ana ae risi nèti bhèni dhu
dènge dhèu èmu-kamali."✡

[28] De a'ari aa'i-aa'i! Uru èèna Ama
Lamatua dhu padhadha le hia ana mi Abra-
ham. Te ngaa nèbhu ku, heka Lamatua
tao madhutu lii pajaji Na kèna, hèia Sara
nara iisi Isak hia Abraham. Èdhi sama sèmi
Isak kahèi, lula Ama Lamatua pajaji hia
Abraham ana-èpu dhu leo kahèi. [29] Lod'o
èèna, ana ènu dhu j'aj'i madhutu dad'èi
dhèu rai-haha èèna, ropa na kapai, na pa-
j'èra Isak, dhu j'aj'i madhutu dad'èi Roh
Lamatua. Èèna sama kahèi dènge ngaa
dhu j'aj'i limuri ne.✡ [30] Sasuri Mola-Mèci
Lamatua suri kahèi, peka na, "Babège eele
ènu dènge ana na. Te ana nèti ènu ne dènge
boe hak ho abhu pusaka. Dhodhoka ana
nèti dhèu èmu kab'i na dhu dènge hak."✡

[31] De sèmi ne'e a'ari aa'i-aa'i! Èdhi sama
boe dènge ana nèti ènu, lula èdhi pa'èki
heka dènge atora agama dhèu Yahudi. Te
èdhi nuka sèmi ana nèti dhèu èmu kab'i
Abraham, lula èdhi parcaya Yesus Kristus.

5

Kristus hia le èdhi bebas

[1] Uru èèna dhèu Yahudi j'èra bia pasae
atora agama ra. Te ngaa limuri ne, Kristus
ded'e eele le babia èèna nèti dhèu dhu par-
caya Ne. Nèti èèna ka, limuri ne èdhi pasae

✡ 4:22 Lii Lolo dhu Uru Tèka 16:15, 21:2 * 4:27 Dhèu bhèni dhu d'ara na susa lula dhèu èmu na dhu pahae heka ne, nuka Sara. Te Abraham la'e leo dènge Hagar ho abhu kolo. ✡ 4:27 Yesaya 54:1 ✡ 4:29 Lii Lolo dhu Uru Tèka 21:9 ✡ 4:30 Lii Lolo dhu Uru Tèka 21:10

heka babia. De miu baku lèke kapod'e-
kabèli, ho pasae hari atora sèra, tao nuka
sèmi ènu sa!
2 De nanene, ee! Ja'a ne, Paulus, ka dhu
peka lii ne'e. Ladhe miu suna ho madhutu
atora agama dhèu Yahudi, na, mamadhe
Kristus dhu hia miu bebas èèna, gaguna na
aad'o! 3 Ladhe dhèu suna ho madhutu atora
agama sèmi èèna, nèngu hud'i pasae hari
ku atora sèra aa'i-aa'i ra. Miu sanèd'e era,
do aad'o? Te uru èèna, ja'a dhu peka mema
le. 4 Dhèu dhu neo pake atora, sèna ka Ama
Lamatua sèmi nare ne j'aj'i mi dhèu mola,
nèngu tao iisi na pakaj'èu nèti Kristus. Te
dènge j'ara ne'e, nèngu core eele d'ara hua
iia Ama Lamatua. 5 Te ngaa Roh Lamatua
dhu Mola-Mèci ka dhu bhoke j'ara hia èdhi,
ho èdhi parcaya Yesus Kristus. Nèti èèna
ka èdhi sanao, bèli-camèd'a Ama Lamatua
pama'ète, na, èdhi dhèu mola. 6 Masi ka
dhèu suna, do aad'o, ngaa-ngaa tao boe.
Te ngaa dhu hua iia risi, nuka dhèu dhu
parcaya Kristus aa sue dhèu leo.
7 Uru èèna, miu mamuri le madhutu j'ara
dhu lèke. Te ngaa limuri ne, dhèu cee ka
dhu kapod'e-kabèli miu, ka miu madhutu
heka j'ara èèna? 8 Te a'aj'a-nanori kapod'e-
kabèli dhu miu nanene èèna, mai boe nèti
Ama Lamatua. Madhutu iia-iia na, Nèngu
ka dhu paroa nare miu ho j'aj'i dhèu unu
Na. 9 Ngaa dhu ra aj'a, hiu-hiu èèna dhoka
ca hèb'a-dua hèb'a di. Te ngaa nèbhu-
nèbhu, lii a'aj'a ne tao ngangee miu ele
iie. Nuka sèmi ragi ciki dhu dhèu pakihu
dènge tarigu ho neo tao roti. Nèbhu-nèbhu
hèia ragi ne'e ka paca'e tarigu dhu pakihu
èèna.✡ 10 Lula èdhi j'aj'i le èci dènge Kètu
èdhi, Yesus Kristus, nèti èèna ka ja'a ke'a
mèu, Nèngu èèna hia miu parcaya hari mi
ngaa dhu ja'a nori le sèra. Aa Ama Lamatua
mesa Na, pe huku dhèu cee dhu pa'ele iie
lalèka miu.
11 Sèmi ne'e a'ari! Ladhe ja'a aj'a, peka
na, dhèu hud'i suna ku, tatu ja'a abhu boe
j'aj'èra sèmi ne'e ne. Aa dhèu Yahudi tule
eele boe a'aj'a ja'a lula-nèti mamadhe Yesus
ètu aj'u palolo-palèbha. 12 Te ngaa dhèu dhu
kapod'e-kabèli miu sèra lula j'ara suna, na
soro tèke si sèna ka rèngu unu ra pake tud'i
ho ari eele mèdha nèti isi ra!
13 A'ari aa'i-aa'i! Lamatua patabuli le miu,
ho miu mamuri pa'èki heka dènge dad'èi
atora agama. Te ngaa mage pangee, na, miu
bisa tao leli ho mamuri madhutu dad'èi miu
di! Te dhu lèke, nuka miu hud'i mamuri
pasue ku, aa paladha-leru èci dènge èci,
sèmi ènu lalau-lalo'o lamatua na. 14 Ètu
Sasuri Mola-Mèci, peka na, "Èu hud'i sue
ku dhèu leo, sama sèmi èu sue ngi'u èu unu
mu." Ladhe miu tao madhutu dhoka atora
sasue ne di, na, miu tao aa'i le madhutu
dad'èi atora agama dhèu Yahudi.✡ 15 Te
ngaa ladhe miu èci patao-palaha dènge èci,
do, èci pakèji dènge èci, pe mèdhi unu mi!
Nèbhu boe, te miu palaho ngi'u miu unu mi.

Mamuri madhutu dad'èi dhèu rai-haha, do, madhutu dad'èi Roh Mola-Mèci

16 Madhutu a'abhu ja'a sèmi ne'e ka:
ladhe miu mamuri madhutu dad'èi Roh
Lamatua, miu madhutu heka dad'èi dhèu
rai-haha. 17 Te dad'èi dhèu rai-haha mad-
hutu boe dad'èi Roh. Aa dad'èi Roh mad-
hutu boe dad'èi dhèu rai-haha. Dua ra bisa
boe pa'èci, te ngaa palab'a taruu! Nèti èèna
ka, miu bisa heka tao hari madhutu dad'èi
d'ara mi!✡ 18 Te ngaa ladhe Roh Lamatua
ator miu, na, miu pa'èki heka dènge atora
sèra.
19 Dhèu dhu loe boe madhutu dad'èi dhèu
rai-haha, nuka sèmi: dhèu dhu ad'u-ue
j'ara karehe dènge dhèu dhu j'aj'i boe dhèu
èmu-kamali na, dhèu dhu ngangee kaj'alu,
dhu re'a boe d'ara makae, 20 dhu sogo-tagu
nidhu ho suagi dhèu, dhu pamusu, dhu
d'èi pasibha d'ara lii, dhu tèka d'ara, dhu
nasa leli, dhu ngee dhoka ngi'u na, dhu d'èi
kakèj'i dhèu, dhu d'èi tao maruru, 21 dhu d'èi
boe dhèu leo risi ne, dhu d'èi mahu paa-
paa, dhu d'èi madhutu pesta toke re'a heka
makae, aa d'èi tao sasala dhu leo hari. Uru
èèna, dhu ja'a pasanèd'e le, na, dhèu dhu
tema tao j'ara-j'ara sèmi sèra, rèngu bisa
boe j'aj'i dhèu unu Ama Lamatua.
22 Te ngaa dhèu dhu mamuri madhutu
dad'èi Roh Lamatua, èèna na Roh tao ne
ho j'aj'i dhèu dhu d'èi pasue, d'ara dhu
karej'e-karae, dhu d'èi padame, taha nare
d'ara, d'ara be'a dènge dhèu leo, dhu d'èi
soru-bara dhèu, dhu d'èi kèpe pa'èra-èra
lii pajaji, 23 dhu lii mako dènge dhèu aa'i-
aa'i, aa bisa j'aga paie-iie mamuri na. Abhu
boe atora èci sa dhu magee j'ara se'e se.
24 Dhèu dhu j'aj'i le dhèu unu Yesus Kristus,

✡ 5:9 1 Korintus 5:6 ✡ 5:14 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18 ✡ 5:17 Roma 7:15-23

nèngu dhu pakaj'èu le nèti dad'èi dhèu rai-
haha. Te d'ara dhu d'èi tao bhelu èèna,
dhu na paku pamadhe le ètu aj'u palolo-
palèbha palere-lere dènge Yesus. 25 De ladhe
Roh Lamatua hia le mamuri hiu mi èdhi, na,
èdhi hud'i madhutu taruu ku dad'èi Nèngu.
26 Nèti èèna ka, baku padedha iisi, baku d'èi
èci kakèj'i èci, aa baku patèka d'ara èci
dènge èci.

6

Èci soru-bara èci

1 A'ari aa'i-aa'i! Ladhe abhu dhèu parcaya
ca dhèu dhu tao sala, na, miu dhu me'a
tare'a-re'a dad'èi Roh Lamatua, lami padhai
lii mako-mako dènge ne dènge d'ara mola.
Hèia mèti hari ne, sèna ka madhutu j'ara
dhu lèke nèti Lamatua. Te ngaa j'aga ngi'u
mi, sèna ka baku manahu asa sasala na
èèna. 2 Ladhe dhèu paraga dènge sasusa, na,
miu dhu leo lami soru-bara ne. Te dènge
sèmi èèna, miu tao le madhutu atora nèti
Kristus. 3 Ladhe abhu dhèu padedha iisi,
peka na, nèngu risi nèti dhèu leo, aa te
ngaa aad'o sèmi èèna, na, nèngu tipu ngi'u
nèngu unu na. 4 De ca dhèu-dhèu ka hud'i
parisa ku ngaa dhu nèngu ad'u-ue. Ladhe
ngaa dhu nèngu tao ne be'a le, pe ne'a unu
na. Mage pasèku dènge tatao dhèu leo.
5 Ja'a peka sèmi èèna, lula ca dhèu-dhèu ka
dhu tago nare unu na, ngaa dhu nèngu tao.
6 Te ngaa dhèu dhu sèmi nare le lii holo-nori
Lamatua, nèngu hud'i pabagi ku rui-j'aj'èra
na, ho soru-bara dhèu dhu aj'a-nori nèngu.
7 Sanèd'e, ee! Ama Lamatua ne'a aa'i
mèu-mèu. De baku tipu ngi'u miu unu
mi, aa baku neo tipu Lamatua. Lula,
ngaa dhu dhèu sèle ètu d'ara oka-tedhe,
pe nèngu abhu hari hua-hela na. 8 Sèmi
èèna kahèi, ladhe dhèu ad'u-ue j'ara bhelu-
katub'a madhutu dad'èi na, pe na dui nare
hari mamuri dhu ele iie. Te ngaa ladhe
dhèu tao j'ara be'a madhutu dad'èi Roh
Mola-Mèci, pe nèngu abhu hari mamuri
dhu lèke toke d'ai mia-mia. 9 Nèti èèna ka,
miu baku roca tao j'ara dhu be'a. Te ropa
d'ai lod'o na, èdhi abhu hari j'ara dhu be'a,
sad'i èdhi taha taruu. 10 De ropa èdhi abhu
lod'o dhu taleo, na, èdhi tao mema ka j'ara-
j'ara dhu be'a hia mi dhèu aa'i-aa'i ra, risi-
risi mi a'ari èdhi dhèu parcaya sèra.

Paulus pa'èle sasuri na

11 Sasuri ne'e, ja'a ka suri unu ku, pake
huruf dhu kapai aae hua. 12 Sanèd'e, ee!
Dhèu kapod'e-kabèli sèra lèka kahèi mi
Yesus Kristus dhu madhe ètu aj'u palolo-
palèbha. Te ngaa rèngu laka-seti miu ho
suna, lula ra madha'u dènge dhèu Yahudi
leo, rèngu mage dhèu se paj'èra si, ladhe
rèngu aj'a, peka na, Ama Lamatua sèmi
nare kahèi dhèu dhu madhutu boe atora
suna. Nèti èèna ka, rèngu se d'èi solo-mako
dhèu Yahudi sèra. 13 Masi ka rèngu dhu
suna le, te ngaa rèngu unu ra madhutu aa'i
boe atora agama sèra. Rèngu d'èi ho miu
madhutu suna, sèna ka j'aj'i dhèu rèngu.
Dènge j'ara ne'e, partei ra ded'e padedha-
dedha rèngu.
14 Te ngaa ja'a ne d'èi dhoka ded'e
padedha-dedha Kètu èdhi, Yesus Kristus.
Nèngu madhe ètu aj'u palolo-palèbha, sèna
ka pamadhe aa'i bhabhelu-katub'a dhu
dhèu ad'u-ue madhutu dad'èi rai-haha ne.
Nèti èèna ka, ja'a pusi-pahae heka dènge
dad'èi rai-haha. Aa dad'èi rai-haha ne èki
heka ja'a. 15 Suna, do aad'o, ngaa-ngaa tao
boe. Te ngaa dhu karisi, nuka èdhi abhu
mamuri hiu nèti Lamatua. 16 Ja'a manèngi
sèna ka Ama Lamatua pad'elo sasue Na mi
dhèu aa'i-aa'i dhu madhutu a'aj'a ja'a ne,
ho rèngu mamuri padame, aa pad'elo rasa
kasia èci dènge èci. Te rèngu j'aj'i le suku
dhu hiu nèti Ama Lamatua.
17 Ja'a peka mola-mola kèna, na, ja'a d'èi
sèna ka dhèu sèku ia ka ja'a dènge lii langu
suna ne. Te ètu ngi'u ja'a ne dènge tadha
nu'a era, lula ja'a sab'a hia Yesus Kristus.
18 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a manèngi sèna ka
Kètu èdhi, Yesus Kristus, pad'elo d'ara hua
iia Na asa miu aa'i-aa'i mi.
D'ai sange ne'e ka.
Lii maho'o nèti ja'a,
Paulus

Sasuri Paulus hia dhèu parcaya ètu Epesus

Lii maho'o

1 Lii maho'o nèti ja'a, Paulus. Ja'a suri sasuri ne, hia miu aa'i-aa'i mi, dhu j'aj'i le dhèu unu Yesus Kristus ètu kota Epesus,* aa dhu taha ètu d'ara mamuri mola-mèci madhutu dad'èi Na. Nèngu mesa Na ka dhu pua-paleha ja'a madhutu dad'èi Ama Lamatua.✡

2 Ama Lamatua ne, Ama èdhi. Aa Yesus Kristus, Kètu èdhi. Ja'a manèngi sèna ka Rèngu pad'elo d'ara hua iia Ra ho miu mamuri dènge mera-milu.

Paulus koa-kio Ama Lamatua dènge Yesus Kristus

3 Koa-kio mi Ama Lamatua! Nèngu ka Ama nèti Kètu èdhi, Yesus Kristus. Te Ama Lamatua pala-bagi le mi èdhi mèngi-nale aa'i-aa'i nèti sorga, lula èdhi j'aj'i le dhèu unu Yesus Kristus.

4 Te lod'o rai-haha dhae j'aj'i mèka, Ama Lamatua sue aa hag'e nare le èdhi, sèna ka j'aj'i dhèu unu Yesus Kristus. Na d'èi sèna ka èdhi mamuri mola-mèci. Dènge sèmi èèna, dhèu bisa boe pasala èdhi. 5 Nèngu ka dhu pama'ète mema karèi nèti uru ka, ho ded'e èdhi j'aj'i ana Na, lula Yesus Kristus. Ne'e ne ka dhu pakarej'e d'ara Na. 6 Nèti èèna ka, èdhi koa-kio Ne. Te Nèngu pad'elo le d'ara hua iia Na mi èdhi, ho èdhi bisa mamuri pa'èci dènge Ana pasue Na.

7 Masi ka èdhi uru èèna mamuri mola-mèci boe madhutu j'ara mamuri Ama Lamatua, te ngaa Na pad'elo d'ara hua iia Na, aa hia Ana Na mai, sèna ka pasuti raa Na toke madhe. Dènge j'ara ne'e, Ana Na sui nare èdhi nèti sasala-sasigo èdhi.✡ 8 Lula Na dutu-bhori sasue Na mi èdhi, Nèngu pasaraa d'ara èdhi kahèi, ka bisa te'a mèu dad'èi d'ara Na. 9 Uru èèna, Ama Lamatua dhae peka aa'i mèka dad'èi d'ara Na mi dhèu rai-haha ne. Te ngaa limuri ne, madhutu dad'èi Na, Na hia le èdhi te'a, peka na, karèi nèti uru ka, Na pama'ète nare le ho neo pake Yesus Kristus sèna ka padame dhèu rai-haha dènge Ama Lamatua. 10 Aa, pe d'ai lod'o na, Yesus Kristus j'aj'i Kètu ho uri aa'i ngaa-ngaa ètu rai-haha dènge ètu sorga.

11-12 Lula èdhi dhu pa'èki le dènge Kristus, nèti èèna ka èdhi abhu pusaka kahèi nèti Ama Lamatua. Te karèi nèti uru j'ara ka, Na hag'e nare ji'i dhèu Yahudi, ho j'aj'i dhèu unu Na. Dad'èi Nèngu ka, neo pake ji'i ho bhoke j'ara hia dhèu-dhèu leo, sèna ka dhèu aa'i-aa'i bisa parcaya Kristus. Aa'i-aa'i se j'aj'i, madhutu ngaa dhu Na pama'ète nare le. Dènge j'ara ne, èdhi aa'i-aa'i ti bisa ded'e padedha-dedha risi hari, kolongara Ama Lamatua.

13 Lula ji'i bhoke le j'ara, nèti èèna ka miu nèti suku leo bisa mai j'aj'i dhèu unu Kristus, sad'i miu parcaya Lii Lolo Be'a Na dhu mola. Te Lii Lolo Be'a èèna ka dhu pamamuri miu.

Ladhe miu parcaya sèmi èèna, miu sèmi mere kahèi Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci dhu Na moa mema le. Te Roh Lamatua Mola-Mèci ne, nuka sèmi cap ho patadha, peka na, miu tare'a-re'a j'aj'i le dhèu unu Lamatua. 14 Roh Mola-Mèci ne'e j'aj'i mi jaminan kahèi, dhu peka na, pe Ama Lamatua hia aa'i mèu-mèu dhu Na moa mema sèra, toke Na sui nare èdhi, sèna ka j'aj'i dhèu unu Na. Nèti èèna ka, èdhi koa-kio dadedha Na.

Paulus sabaj'a hia dhèu Epesus

15 Ja'a tadèngi ae le, j'ara-j'ara lalèka miu mi Kètu èdhi, Yesus Kristus, aa nèti sasue miu mi dhèu parcaya sèra. Nèti èèna ka, 16 ja'a loe boe manèngi makasi mi Ama Lamatua. 17 Ja'a sabaj'a, peka na, "Ama Pasue! Ama ku, Ama Lamatua nèti Kètu ja'a, Yesus Kristus. Aa Ama ku ka dhu kapai risi aa'i. Ja'a manèngi sèna ka Ama hia Roh Ama mi dhèu Epesus, ho re'a j'ara-j'ara dhu lèke, aa bisa tadhe Ama mèu risi hari. 18 Ja'a manèngi ho Ama Lamatua bhoke ngangee dènge pasaraa d'ara ra, sèna ka bisa re'a aa'i ngaa dhu Ama padhadha neo hia si. Ja'a neo kahèi sèna ka rèngu re'a pusaka dhu Ama moa neo hia si bèli-camèd'a. Te pusaka èèna kab'ua titu kèna. 19 Ja'a manèngi kahèi, ho Ama bhoke j'ara hia si, sèna ka bisa re'a

* 1:1 Abhu sasuri lii Yunani cahag'e dhu ra suri boe "ètu kota Epesus". Nèti èèna ka, dhèu d'èlu-mèu cahag'e pangee, na, sasuri ne'e nèti Paulus hia mi dhèu sarani aa'i-aa'i ètu mia-mia. ✡ 1:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:19-21, 19:1 ✡ 1:7 Kolose 1:14

mèu koasa Ama dhu dedha risi èèna. Te
Ama pake koasa èèna, ho soru-bara dhèu
parcaya dhu unu Ama sèra. [20] Te koasa
Ama Lamatua èèna, risi aa'i mèu-mèu. Nèti
koasa ne'e ka Na pamamuri Kristus nèti
mamadhe Na. Hèia Ama Lamatua ded'e
Kristus asa sorga, ka hia Ne madhèdi ètu era
dhu kab'ua risi eele, ètu baboa g'ana Na.✡
[21] Nèngu dedha risi nèti aa'i-aa'i dhu ètu
rai-haha dènge ètu sorga. Te Nèngu dedha
risi nèti koasa aa'i-aa'i, aa dènge dhu rèd'u
paredha aa'i-aa'i ra. Na kèpe koasa Na dhu
risi nèti aa'i-aa'i sèra, mesa boe doe ne'e ne
di. Te Na nèd'u koasa ne taruu toke d'ai
mia-mia. [22] Ama Lamatua unu Na ka dhu tao
sèna ka aa'i-aa'i se pahaha iisi mi Kristus.
Aa Nèngu kahèi ded'e Kristus j'aj'i Kètu,
sèna ka uri aa'i-aa'i dhu pa'èki dènge dhèu
parcaya sèra.✡ [23] De ladhe Na j'aj'i Kètu,
èdhi dhèu parcaya j'aj'i nuka sèmi ngi'u Na.
Bèli-camèd'a èdhi ka dhu sab'a pa'èle aa'i
mèu sasab'a dhu Na pakako lod'o Na ètu rai-
haha ne era. Te Nèngu ka dènge koasa ho
paj'aj'i aa'i mèu-mèu madhutu dad'èi Ama
Lamatua."✡

Lii sabaj'a ja'a sèmi ne'e ka hia miu.

2

*Dhèu dhu parcaya Yesus Kristus abhu ma-
muri hiu*

[1] Uru èèna, miu sisu paredha Ama
Lamatua, aa ad'u-ue rupa-rupa sasala. Nèti
èèna ka Lamatua peka na, miu nuka sèmi
dhèu dhu madhe le. [2] Uru èèna, mamuri
miu madhutu dad'èi rai-haha ne, dènge
dad'èi dhèu aae nidhu. Toke d'ai sange
ne'e, nidhu loe boe dadugu-rariu dhèu rai-
haha, sèna ka palab'a dènge Ama Lamatua.
[3] Uru èèna, èdhi mamuri sèmi èèna kahèi,
ka ngaa dhu èdhi rasa do, pangee do, èdhi
tao madhutu dad'èi d'ara di. Te èdhi dhèu
bhelu, èci èèna ka dènge dhèu rai-haha aa'i-
aa'i. Nèti èèna ka Ama Lamatua nasa titu
kèna dènge èdhi, [4-5] aa pangee na, èdhi nuka
sèmi dhèu madhe kahèi dhu cèri eele nèti
Nèngu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa d'ara
Na la'e boe lula Na sue èdhi titu kèna. Nèti
èèna ka, Na pad'elo d'ara hua iia Na, aa pua
Yesus Kristus mai sèna ka pala-bagi mamuri
hiu hia èdhi. De Lamatua ka dhu hia ma-
muri mi èdhi lula d'ara hua iia Na.✡ [6] Yesus
Kristus madhe, te ngaa Ama Lamatua pa-
mamuri hari Ne. Hèia Lamatua ded'e Ne
ho nèd'u paredha ètu sorga. Lamatua tao
sèmi èèna kahèi mi dedha èdhi, Na pala-
bagi mamuri hiu mi èdhi, hèia Na ded'e
èdhi, ka tèd'u paredha sama-sama dènge
Kristus ètu sorga. [7] Nèti èèna ka, mulai nèti
doe ne'e, d'ai mia-mia la'e, Ama Lamatua
pad'elo d'ara sasue Na ae-ae, dènge d'ara
hua iia Na dhu risi aa'i èèna, lula èdhi
parcaya Yesus Kristus. [8-9] Ropa miu parcaya
Kristus, Ama Lamatua hia miu mamuri, lula
d'ara hua iia Na. Na hia mamuri sèmi èèna,
baku pangee, na, Nèngu b'ala ngaa dhu miu
tao. Lula mamuri èèna j'aj'i hadia dhu Na
hia iia d'ara mi miu. Nèti èèna ka, miu baku
padedha iisi nèti ngaa dhu miu tao.✡ [10] Èdhi
mamuri, lula Ama Lamatua ka dhu paj'aj'i
èdhi. Hèia Yesus Kristus hia èdhi mamuri
hiu, sèna ka èdhi tao j'ara-j'ara dhu be'a,
dhu Lamatua pama'ète nare le karèi nèti
uru ka.

*Ama Lamatua sèmi nare dhèu nèti suku
aa'i-aa'i*

[11] A'ari aa'i-aa'i! Miu me'a le, na, dhèu
Yahudi kèpe pa'èra-èra atora suna rèngu,
aa ra pusi-pahae boe miu dhèu Yahudi boe,
lula mo'o boe madhutu atora èèna! Mad-
hutu iia-iia na, atora suna ne dhoka nèti
ngi'u aae di, nèti boe d'ara dhèu. [12] Lod'o
miu dhae parcaya mèka Yesus Kristus, miu
dènge mèka hak ho j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua. Te uru èèna, miu dhae maso
mèka asa d'ara lii pajaji Ama Lamatua dhu
Na pa'èki tèke mi Abraham, aa dènge ana-
èpu na. Lod'o èèna, miu mamuri ètu rai-
haha, te ngaa bisa boe maena mi Ama
Lamatua, lula miu j'aj'i dhèu leo rai kara
era, [13] dhu cèri nèti Lamatua. Te ngaa limuri
ne, Yesus Kristus bhoke nare le j'ara, sèna
ka miu bisa pa'èki dènge Ama Lamatua. Te
Kristus madhe sèna ka cuhi d'ara Lamatua,
ho miu bisa padame dènge Ne, aa bisa j'aj'i
dhèu unu Na.

[14] Uru èèna, ji'i dhèu Yahudi ngo'o boe
mamuri dame dènge miu dhèu leo rai kara.
Nuka sèmi kadidhi dhu hag'e eele èdhi. Te
ngaa lula mamadhe Yesus ètu aj'u palolo-
palèbha, ka Na paguri eele le kadidhi èèna,
sèna ka èdhi dhu uru èèna pamusu, bisa
padame hari ho j'aj'i mi ca suku. [15] Te

✡ 1:20 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 1:22 Lii Sod'a Koa-Kio 8:6 ✡ 1:23 Kolose 1:18 ✡ 2:4-5 Kolose 2:13
✡ 2:8-9 Titus 3:5

uru èèna, dhèu Yahudi tenge j'ara ho pake
atora agama rèngu sèna ka pabe'a dènge
Ama Lamatua. Te ngaa ropa Yesus Kristus
madhe, Na pa'ele iie le j'ara dhui, aa bhoke
j'ara hiu, sèna ka dhèu Yahudi dènge dhèu
leo kara, dua-dua ra bisa mamuri pabe'a
dènge Ama Lamatua. Dènge sèmi èèna,
rèngu aa'i-aa'i ra pa'èki j'aj'i mi ca suku dhu
hiu, dhu mamuri mera-milu.✡ 16 De Kristus
madhe ètu aj'u palolo-palèbha sèna ka tao
dua suku sèra j'aj'i mi èci, aa nèti hari si asa
Ama Lamatua. Te Kristus palaho eele aa'i le
ngaa dhu uru èèna tao rèngu ho pamusu.✡
17 Nèngu mai asa rai-haha ne, nèti Lii Lolo
Be'a hia dhèu Yahudi dènge dhèu leo kara
sèra, dhu lole na, "Uru èèna miu mamuri
pamusu, te ngaa limuri ne abhu le j'ara
sèna ka miu bisa mamuri padame èci dènge
èci."✡ 18 De ji'i dhèu Yahudi dènge miu dhèu
Yahudi boe, aa'i-aa'i ti abhu j'ara ho lati asa
Ama Lamatua èdhi, lula Yesus bhoke le j'ara
hia èdhi aa'i-aa'i ti. Aa Roh Ama Lamatua
dhu Mola-Mèci pad'elo j'ara mi èdhi aa'i-
aa'i ti kahèi.

Dhèu unu Yesus Kristus nuka sèmi èmu sabaj'a

19 Lula pa'ue-ai Yesus Kristus, nèti èèna
ka miu dhèu Yahudi boe j'aj'i heka dhèu
leo rai kara dhu dènge boe hak ngaa-ngaa.
Te limuri ne, miu unu le hak ho j'aj'i ana
kabarai sorga, lula Ama Lamatua ded'e le
miu j'aj'i ana-èpu Na. 20 Ne'e ne, nuka sèmi
Ama Lamatua neo patitu èmu cue. Na
patitu hadhu dhu padhèdi uru, nuka Yesus
Kristus. Hèia Na tao fanderen, nuka dhèu
rèti lii padhai Na dènge dhèu pajuu-paleha
Na. Ka Na padhèdi hadhu se pagod'o-god'o
ètu dedha sèra aa'i-aa'i. Hadhu se, nuka
èdhi aa'i-aa'i ti dhu j'aj'i le ana-èpu Na.
21 Èmu ne titu èra bia, lula hadhu se dhu
pagod'o si dènge be'a ètu dedha hadhu dhu
padhèdi uru sèra. Aa èmu èèna nèbhu-
nèbhu asa kapai, ka dhèu lasi asa d'ara èmu
èèna, sèna ka manèngi-mangaj'i mi Ama
Lamatua. 22 De limuri ne, Ama Lamatua
tao sèna ka miu dhèu Yahudi boe kahèi
j'aj'i nuka sèmi hadhu, sama-sama dènge
ji'i dhèu Yahudi. Ama Lamatua padhèdi
pagod'o-god'o èdhi aa'i-aa'i ti, ho j'aj'i era
pea Roh Na.

3

Paulus nèti Lii Lolo Be'a asa dhèu Yahudi boe

1 Lula Ama Lamatua hag'e boe dhèu
Yahudi dènge dhèu Yahudi boe, nèti èèna
ka Na pua ja'a, Paulus, ho lole Lii Lolo
Be'a Yesus Kristus dènge miu dhèu Yahudi
boe ètu d'ara kota Epesus. Ja'a pakako le
sasab'a ja'a, toke ja'a j'aj'i ana bèdho. 2 Tatu
miu me'a kahèi, na, Ama Lamatua pua-
paleha ja'a mai, lula Na neo pad'elo d'ara
hua iia Na mi miu. 3 Uru èèna, mema Ama
Lamatua dhae peka mèka dènge dhèu rai-
haha ne, lula-nèti ngaa dhu Na pama'ète
hia mi dhèu dhu Yahudi boe. Te ngaa limuri
ne, Nèngu peka le dènge ja'a, j'ara ne aa'i-
aa'i ra. Aa ne'e ne, ja'a dhu suri pabab'a-
bab'a le ètu sasuri ne hia miu. 4 Ladhe
miu baca mere, tatu miu bisa me'a kahèi
dad'èi Ama Lamatua mi Yesus Kristus, dhu
Na bhoke hia ja'a. 5 Te uru èèna, dhèu rai-
haha re'a mèka dad'èi Na. Te ngaa limuri
ne, Na pake le Roh Na, sèna ka peka dad'èi
Na mi dhèu rèti lii padhai Na, dènge dhèu
pajuu-paleha Na. 6 Te karèi nèti uru ka,
Ama Lamatua pama'ète le sèmi ne'e: ladhe
dhèu Yahudi boe parcaya Lii Lolo Be'a Yesus
Kristus, rèngu bisa j'aj'i kahèi ana-ana Ama
Lamatua, sama sèmi dhèu Yahudi sèra. Nèti
èèna ka, limuri ne èdhi aa'i-aa'i ti pa'a'ari
le, aa èdhi sama-sama bisa abhu mènginale nèti Ama èdhi, Ama Lamatua.

7 Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na,
ka hag'e nare ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha
Na. Aa Na pangèd'u koasa Na mi ja'a kahèi,
sèna ka pakako sasab'a Na. 8 Nèti dhèu
unu Lamatua aa'i-aa'i, ja'a ne haha d'ai
seli. Masi ka sèmi èèna, te ngaa Lamatua
hag'e nare ja'a, ho pakako sasab'a Na dhu
kapai risi eele èèna. Dad'èi Na sèna ka ja'a
lole dènge dhèu Yahudi boe, lula-nèti d'ara
hua iia Yesus Kristus dhu dènge boe too-
lane. 9 Te karèi nèti Ama Lamatua paj'aj'i
rai-haha ne, dad'èi Na neo hia Kristus mai
èèna, dhu pahuni era. Te ngaa limuri ne,
Nèngu neo, sèna ka ja'a lole dènge dhèu
aa'i-aa'i, ho ra re'a mèu dad'èi Na èèna. 10 Te
dad'èi Na èèna, d'èlu-mèu risi eele. Hèia
Nèngu neo pake dhèu unu Na, ho pad'elo
mamèu Na mi koasa-koasa dhu leo, aa mi
aa'i-aa'i dhu rèd'u paredha ètu dedha-liru.
11 Lod'o dhu Na paj'aj'i mèka rai-haha ne,

✡ 2:15 Kolose 2:14 ✡ 2:16 Kolose 1:20 ✡ 2:17 Yesaya 57:19

Nèngu pama'ète nare le neo bhoke j'ara
ho patabuli eele dhèu rai-haha nèti koasa
sasala-sasigo ra. Nèti èèna ka, Na pake Kètu
èdhi, Yesus Kristus, sèna ka tao madhutu
sèmi èèna. [12] Nèti èèna ka, èdhi dhu parcaya
Yesus Kristus, parluu heka madha'u padhai
lii dènge Ama Lamatua. Te Nèngu dhu
pakabhèle mema ai Na, sèna ka sèmi nare
èdhi lod'o mia èèna ka.
[13] Sanèd'e, ee! Ja'a j'èra lula lalau-lalo'o
miu dhèu Yahudi boe. Masi ka sèmi èèna,
te ngaa d'ara miu mage èra boe kahèi. Ja'a
pasae kore j'aj'èra ne, lula neo pa'èra miu
ho sèmi mere babe'a na.

Paulus sabaj'a manèngi makasi mi Ama Lamatua

[14] Lod'o dhu ja'a ngee kèdhi d'ara hua iia
Ama Lamatua dhu risi eele èèna, hèia ja'a
patitu kètu urutuu ho manèngi makasi. [15] Te
a'ari aa'i-aa'i ètu rai-haha dènge ètu sorga
unu dhoka Ama èci di, nuka Ama Lamatua.
[16] Ja'a sabaj'a sèna ka Na hia mèngi-nale ae-
ae mi dedha miu, madhutu dad'èi
d'ara Na dhu hua iia risi èèna.
Aa ja'a manèngi kahèi ho Na hia Roh Na,
dènge koasa Na, sèna ka pa'èra d'ara
miu.
[17] Ja'a manèngi ho Yesus Kristus pea ètu
d'ara miu, lula miu parcaya Ne
taruu.
Aa ja'a sabaj'a kahèi sèna ka miu mamuri
pa'èki dènge sasue Na, nuka sèmi
ana aaj'u asa èra, lula amo na maso
marèma asa d'ara rai.✡
[18-19] Ja'a sabaj'a kahèi ho miu dènge dhèu
unu Lamatua aa'i-aa'i bisa me'a
mèu sasue Kristus dhu dhèu rai-
haha ne d'èu rare boe. Te sasue
ne, kapai titu kèna, taleo titu kèna,
marèma titu kèna, aa ae titu kèna!
Ja'a sabaj'a kahèi sèna ka miu rasa sasue Na,
toke sasue ne maso papènu d'ara
dènge mamuri miu.✡
[20] Koasa Ama Lamatua kapai titu kèna, risi
aa'i nèti dhu èdhi manèngi dènge
dhu èdhi bisa ngee. Aa Na pake
koasa Na dhu kapai aae èèna, ho
sab'a ètu d'ara èdhi. [21] Nèti èèna ka,
èdhi dhu pa'èki le dènge Kristus, ti
ded'e Ne padedha-dedha! Koa-kio
Ne taruu, mulai nèti doe ne'e, toke
d'ai mia-mia la'e. Ne'e ka dhu lèke!

4

Dhèu unu Lamatua Yesus hud'i mamuri d'ara èci nuka sèmi rèngu j'aj'i ngi'u Na

[1] Ja'a pakako le sasab'a Lamatua ja'a, toke
ja'a j'aj'i ana bèdho. De limuri ne ja'a pa-
mako miu, sèna ka mamuri mola madhutu
dad'èi Ama Lamatua, lula Na paroa nare le
miu, sèna ka j'aj'i dhèu unu Na. [2] Nèti èèna
ka, miu hud'i mamuri dènge pahaha iisi,
aa pamaho'o èci dènge èci. Miu hud'i taha
mere d'ara, aa tadhe mèu èci dènge èci, ho
mamuri pasue dhu tare'a. Ladhe nèti miu,
abhu dhu tenge lii langu dènge angalai na,
baku tèka d'ara dènge ne kahèi.✡ [3] Tenge
j'ara ho muri dame èci dènge èci, lula Roh
Ama Lamatua dhu èki le miu j'aj'i mi èci.
[4] Te dhèu unu Yesus Kristus dhu j'aj'i le èci,
nuka sèmi ngi'u Kristus unu Na. Aa rèngu
aa'i-aa'i ra sèmi rare le Roh Lamatua dhu
dhoka èci èèna di. Aa rèngu aa'i-aa'i ra
sanao-maena dhoka mi Ama Lamatua di,
lula Nèngu ka dhu paroa nare si ho j'aj'i
dhèu unu Na.
[5] Lamatua èdhi, dhoka èci di;
Parcaya èdhi, dhoka ca j'ara di,
sèna ka bisa padame dènge Ne.
Aa èdhi aa'i-aa'i ti abhu sarani,
sèna ka pa'èki dènge Ne.
[6] Ama Lamatua, dhoka èci di,
Aa Ama èdhi, dhoka Nèngu di.
Dhoka Nèngu di dhu paredha èdhi aa'i-aa'i
ti.
Dhoka Nèngu di dhu bera-bera dènge èdhi.
Aa Nèngu mesa Na di dhu mamuri ètu d'ara
èdhi.

Kristus hia rupa-rupa sasab'a-la'a, sèna ka dhèu unu na asa èra

[7] Te ngaa Yesus Kristus pala-bagi le koasa
Na mi èdhi, sèna ka èdhi èci-èci ka pakako
sasab'a Na. [8] Nèti èèna ka Sasuri Ama
Lamatua, peka na,
"Nèngu ca'e la'e asa era dedha,
sèna ka Na pamusu ètu èèna toke segi.
Hèia ère nèti dhèu ae-ae dhu lèke taha,
aa papala hadia mi dhèu rai-haha."✡
[9] (Sanèd'e lii-lii dhu peka na, "Nèngu ca'e
la'e". Ladhe Na ca'e la'e, sasoa na, uru èèna
Na puru nèdhi le asa rai-haha ne. [10] De
Dhèu dhu puru mai èèna, nuka Kristus. Te
Nèngu ca'e hari asa sorga, sèna ka bisa uri
aa'i dhu ètu dedha-liru dènge ètu rai-haha.)

✡ 3:17 Kolose 2:7 ✡ 3:18-19 Kolose 1:19, 2:9-10 ✡ 4:2 Kolose 3:12-13 ✡ 4:8 Lii Sod'a Koa-Kio 68:18

11 Kristus dhu pangèd'u koasa mi dhèu unu
Na, sèna ka ra pakako sasab'a-la'a dhu Na
pala-bagi hia rèngu. Abhu cahag'e dhu Na
hia si koasa ho j'aj'i dhèu pajuu-paleha Na;
cahag'e j'aj'i dhèu rèti lii padhai Na; ca-
hag'e j'aj'i sèmi ca dhèu ama sa,* ho lalau-
lalo'o dhèu unu Kristus; cahag'e j'aj'i dhèu
d'èlu-mèu ho aj'a dhèu unu Na; aa cahag'e
hari j'aj'i dhèu dhu tema rèti Lii Lolo Be'a
asa era-era dhu hiu. 12 Ca dhèu-dhèu ka
sèmi rare sasab'a ra, sèna ka pa'èra dhèu-
dhèu parcaya ho aa'i-aa'i ra bisa pakako
sasab'a Lamatua. Dènge j'ara ne'e, èdhi
aa'i-aa'i ti dhu parcaya Yesus Kristus asa
tabha èra, 13-14 toke èdhi aa'i-aa'i ti parcaya
d'ara èci. Aa èdhi aa'i-aa'i ti tadhe tare'a-
re'a Ana Ama Lamatua. Èdhi sèmi heka
ana iiki, lula èdhi madhutu mola-mola le
j'ara Nèngu, aa j'aj'i le dhèu dhu mamuri
madhutu dad'èi Na. Ladhe èdhi mamuri ka
sèmi èèna, èdhi sèmi heka koha dhu dènge
boe uli, ka madhutu dhoka rii di. Te ladhe
dhèu kapod'e-kabèli mai aj'a pagoa èdhi,
ra tao rare boe. 15 Te ngaa èdhi dènge lii
mako lole dhoka ngaa dhu lèke hia mi a'ari
èdhi sèra, lula èdhi sue rèngu. Aa ladhe
èdhi mamuri sèmi èèna ètu d'ara ngaa èèna
ka, èdhi j'aj'i ca ropa dènge Kristus. Te
Nèngu ne Kètu èdhi dhu uri èdhi. 16 Aa èdhi
j'aj'i nuka sèmi ngi'u Na. Sama sèmi ngi'u
dhèu èci, dhu dènge musi madha, hèb'a,
kacui-aai, aa haga, ladhe sab'a sama-sama
madhutu sasab'a ra èci-èci, na, ngi'u na asa
tabha èra. Sèmi èèna kahèi dènge dhèu unu
Yesus Kristus sèra. Ladhe èdhi pasue aa
soru-bara èci dènge èci, tatu èdhi aa'i-aa'i
ti asa tabha èra kahèi.✡

Tèke eele j'ara mamuri dhui, sèna ka madhutu mamuri hiu

17 Nanene paie-iie, ngaa dhu ja'a neo
peka, lula Kètu ja'a, Yesus Kristus ka dhu
nori ja'a. Miu mamuri ia ka sèmi dhèu
dhu tadhe boe Ama Lamatua. Lula ngaa
dhu ra tao sèra madhutu dhoka gagoa ra.
18 Rèngu raga leli, nuka sèmi dhèu kako ètu
d'ara maroga. Ra mamuri pacèri nèti Ama
Lamatua, lula ra kètu hadhu, aa pusi-pahae
boe Ne. 19 Rèngu re'a heka makae. Nèti èèna
ka, ra madhutu dhoka dad'èi d'ara ho ad'u-
ue j'ara makae dènge mamuri kaj'alu. Te
ngaa re'a boe roca kahèi.

20 Te ngaa dhèu aj'a-nori boe miu j'ara
mamuri Kristus sèmi èèna! 21 Te, ngaa
dhu miu me'a le lula-nèti Yesus Kristus,
a'aj'a èèna ka dhu mola. Tatu miu tadèngi
le! 22 De tèke eele j'ara mamuri miu dhu
dhui èèna! Te ladhe miu mamuri kaj'alu
madhutu dad'èi dhèu rai-haha, na, miu dhu
lèke le tipu. Miu dènge heka hak mamuri
sèmi uru èèna.✡ 23 Te ngaa hud'i laa Ama
Lamatua tao d'ara dènge ngangee miu j'aj'i
hiu, 24 ho miu j'aj'i dhèu hiu, madhutu ropa
Na. Nèti èèna ka, miu hud'i pad'elo ku
d'ara hiu miu, dhu mola-mèci dènge mera-
milu.✡

25 De limuri ne, loe eele ka nèti kapod'e-
kabèli! Padhai lii èci dènge èci dhu mola,
te èdhi dhu pa'èki le j'aj'i mi èci, nuka sèmi
ngi'u èci dhu dènge musi madha, hèb'a,
kacui-aai, aa dènge haga.✡ 26 Ladhe nasa,
baku ad'u sasala kahèi. Hua iia miu pabe'a
hari! Baku tèke nanasa toke lod'o cèna!✡
27 Dènge j'ara ne, dhèu aae nidhu bisa boe
dadugu-rariu miu. Baku golo ne! 28 Dhèu
dhu d'èi mana'u, ae eele ka! Be'a risi dhèu
sèmi sèra sab'a pake kacui-aai unu ra, sèna
ka rui-j'aj'èra na soru-bara dhèu dhu unu
aad'o sèra. 29 Ladhe padhai lii, na, baku hia
lii karehe, masi ka ca hèb'a doko-doko di!
Hua iia risi padhai lii dhu be'a di. Aa holo
dhèu sèna ka ra soru-bara dènge be'a, aa
pa'èra d'ara si. 30 Baku papèd'a d'ara Roh
Ama Lamatua, te Nèngu pea ètu d'ara miu.
Aa Na cap nare miu, peka na, miu j'aj'i le
dhèu unu Ama Lamatua. Roh Na j'aj'i mi
tadha, peka na, toke d'ai èle rai-haha ne,
Ama Lamatua sui nare miu, sèna ka mamuri
taruu dènge Ne. 31 De baku tèka d'ara dènge
dhèu leo! Bqku kadhi ngutu dènge dhèu!
Baku panasa! Baku patao-palaha! Baku
padhai kakoli pa'ele iie kolongara dhèu! Aa
baku ad'u-ue j'ara bhabhelu dhu leo-leo
hèi! 32 Te ngaa be'a risi mi pasue, aa tao j'ara
dhu be'a èci dènge èci. Miu hud'i pabhèlu
eele ku sasala dhèu, aa hia si abho, sama
sèmi Ama Lamatua saku eele sasala miu,
lula miu pa'èki le dènge Kristus.✡

* 4:11 Ètu ne'e, sasuri lii Yunani suri, peka na, "dhèu madhenga badha". Sasoa na, ca dhèu dhu uri aa lalau-lalo'o dhèu unu Kristus, sama sèmi ca dhèu madhenga badha uri aa ladhe-leru badha na. ✡ 4:16 Kolose 2:19 ✡ 4:22 Kolose 3:9 ✡ 4:24 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:26, Kolose 3:10, Roma 12:1-2 ✡ 4:25 Sakaria 8:16 ✡ 4:26 Lii Sod'a Koa-Kio 4:4 ✡ 4:32 Kolose 3:13

5

Mamuri pasue dènge mamuri mola-mèci

1 Miu ana pasue Ama Lamatua. Nèti èèna
ka, miu hud'i madhutu ku dad'èi Na. 2 Aa
miu hud'i mamuri pasue ku èci dènge èci,
sama sèmi Kristus sue miu. Te Na soro le
ngi'u Na, ho madhe gati èdhi. Dènge j'ara
ne'e, Nèngu j'aj'i nuka sèmi badha sogo-
tagu dhu ra tunu ka hèu mèngi, sèna ka
pakarej'e d'ara Ama Lamatua.✡
3 Miu dhèu mola-mèci unu Ama Lamatua
kahèi. De baku mamuri dènge d'ara kaj'alu!
Baku ngee madha j'ara kaj'alu kahèi! De
baku tao j'ara karehe dènge dhèu dhu j'aj'i
boe dhèu èmu-kamali èu! Baku manga'a
dèu ngara! 4 Baku padhai lii kaj'alu! Aa
baku padhai lii leli! Te dhèu unu Ama
Lamatua, ladhe padhai lii sèmi sèra, lèke
boe. Hua iia risi miu padhai lii be'a aa
manèngi makasi mi Lamatua. 5 Sanèd'e
paie-iie! Te Ama Lamatua nare boe dhèu
dhu mamuri kaj'alu, aa dhèu dhu tao j'ara
karehe dènge dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-
kamali nèngu! Rèngu bisa boe j'aj'i dhèu
unu Kristus, aa Ama Lamatua j'aj'i boe Dhèu
Aae rèngu. Ama Lamatua sèmi nare boe
kahèi dhèu dhu manga'a dèu ngara, lula
rèngu seti eele Ne, ka ra pakab'ua risi j'ara
dhu leo sèra.

Mamuri ètu d'ara saraa

6 Mage dhèu pagoa miu dènge padhai
lii hèb'a hua, peka na, "Mamuri kaj'alu
ciki di, ngaa-ngaa tao boe, we!" Te tatu
Ama Lamatua nasa mi dhèu dhu mamuri
madhutu boe dad'èi Na. 7 Nèti èèna ka, baku
pa'èki ngi'u dènge dhèu sèmi sèra. 8 Uru
èèna, miu nuka sèmi dhèu dhu mamuri ètu
d'ara maroga, lula miu tadhe mèka Ama
Lamatua. Te ngaa limuri ne, Na hia le saraa,
sèna ka tao miu j'aj'i ana-ana Na. Nèti èèna
ka, miu hud'i mamuri ètu d'ara saraa Na.
9 Te dhèu dhu mamuri taruu ètu d'ara saraa,
dhèu ne tao j'ara dhu be'a, mamuri mola,
aa leko-monya boe. 10 Tenge taruu j'ara ho
pakarej'e d'ara Ama Lamatua, lula Nèngu
ne Dhèu Aae èdhi. 11 Baku pa'èki ngi'u dènge
dhèu dhu mamuri ètu d'ara maroga. Te
tatao ra, gaguna aad'o. De mi pasanèd'e si,
aa bhoke paled'a sasala-sasigo ra. 12 Te, ngaa
dhu ra ad'u-ue pahuni-pacub'i, kaj'alu titu
kèna, toke èdhi makae, ladhe neo padhai
lii j'ara-j'ara sèra. 13 Ja'a pakasame sèmi
ne'e: ladhe dhèu d'elo mèdha èci ètu d'ara
maroga, tatu dhèu bisa rèdhi mèu. 14 Sèmi
èèna kahèi, ladhe èdhi peka paled'a j'ara
bhelu dhu dhèu ad'u-ue, nèngu bisa ne'a,
na, j'ara dhu na ad'u-ue ne, karehe. Abhu
lii sod'a èci, peka na,
"Wee! Miu dhu bhèj'i, kèd'i ka!
Miu dhu madhe, mamuri hari ka!
Te Kristus neo hia saraa mi miu."

Mamuri d'ara èci dènge Roh Lamatua

15 Nèti èèna ka, miu èci-èci parisa paie
mamuri mi, sèna ka baku sèmi dhèu goa.
Be'a risi pake ngangee dhu be'a nèti Ama
Lamatua. 16 Limuri ne dhèu loe boe tao j'ara-
j'ara bhabhelu. De ladhe abhu lod'o tao
j'ara dhu be'a, na baku pamata!✡ 17 Pangee
paie-iie, ho me'a mèu dad'èi Lamatua èdhi,
sèna ka baku mi goa.
18 Baku mahu, te, ngaa dhu miu minu
èèna ka dhu uli miu, sèna ka tao j'ara dhu
karehe. Te ngaa bhoke d'ara miu, sèna ka
Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci èèna ka
dhu uli miu. 19 De padhai lii èci dènge èci
pake Lii Holo-Nori Ama Lamatua, mèti lii
koa-kio mi Nèngu, aa mèti lii sod'a dhu
miu abhu nèti Roh Mola-Mèci Na. Aa ladhe
sod'a, baku dhoka ètu hèb'a di, te ngaa
koa-kio Ama Lamatua dènge d'ara kateme.
20 Te Yesus Kristus j'aj'i le Kètu èdhi, aa
Ama Lamatua dhu tao le j'ara-j'ara ae titu
kèna hia èdhi. Nèti èèna ka, èdhi baku loe
manèngi makasi mi Lamatua.✡

Dhèu parcaya aa'i-aa'i hud'i mamuri èci nanene èci

21 Miu aa'i-aa'i mi, hud'i mamuri èci
nanene èci. Dènge j'ara ne'e, miu pakab'ua
Yesus Kristus.

Èci hud'i nanene èci, nuka sèmi: dhèu èmu-kamali sèra

22 Bhèni dhu dènge dhèu èmu! Miu hud'i
mamuri nanene dhèu èmu mi, sama sèmi
miu nanene Yesus Kristus, Kètu miu. 23 Te
dhèu èmu miu èèna, nuka sèmi kètu nèti
miu bhèni se. Aa Yesus Kristus kahèi j'aj'i
Kètu nèti dhèu unu Na. Te Nèngu ka dhu
bhoke j'ara ho dhèu abhu mamuri.✡ 24 Nèti
èèna ka, dhèu unu Kristus hud'i mamuri
nanene paie-iie Nèngu. De sèmi èèna kahèi,

✡ 5:2 Kalua nèti Masir 29:18, Lii Sod'a Koa-Kio 40:6 ✡ 5:16 Kolose 4:5 ✡ 5:20 Kolose 3:16-17 ✡ 5:23 Kolose 3:18, 1 Petrus 3:1

bhèni dhu dènge dhèu èmu, hud'i nanene
pabe'a-be'a ku dhèu èmu na, ètu madha
j'ara aa'i-aa'i ra.
25 Mone dhu dènge le dhèu èmu, sèmi
èèna kahèi! Miu hud'i sue dhèu èmu miu,
èci èèna ka dènge Kristus sue dhèu unu
Na, toke Na soro ngi'u Na, sèna ka madhe
gati rèngu.✡ 26 Nèngu tao sèmi èèna ka,
ho rèngu j'aj'i mola-mèci ètu madha Ama
Lamatua, lula rèngu madhutu le Lii Holo-
Nori Na, aa sarani le. 27 Dhèu unu Yesus
Kristus èci èèna ka dènge bhèni dhu neo
kab'i dhu pagaa iisi na, te dhèu mone dhu
neo kab'i èèna neo mai nare ne. Sama sèmi
èèna kahèi, Kristus neo mai nare dhèu unu
Na sèra. Nèti èèna ka, rèngu hud'i mamuri
dènge be'a aa mola-mèci, toke abhu boe
sasala ciki sa.
28 Èci èèna kahèi dènge mone dhu dènge
dhèu èmu! Miu hud'i sue ku dhèu èmu
mi, nuka sèmi miu sue ngi'u miu mesa
mi. Te ladhe dhèu mone sue dhèu èmu
na, sasoa na, nèngu sue ngi'u nèngu unu
na. 29 Abhu boe dhèu dhu sue boe ngi'u
na. Te ngaa na lalau-lalo'o ngi'u na pabe'a-
be'a, sèmi Yesus ladhe-leru dhèu unu Na
paie-iie, 30 lula èdhi nuka sèmi ngi'u Nèngu.
31 Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci suri, peka na,
"Nèti èèna ka, dhèu mone hud'i tèke eele
ku ina-ama na, ho la'e mamuri d'ara èci
dènge dhèu èmu-kamali na, te dua ra j'aj'i
le èci."✡ 32 Te mamuri pasue dhèu èmu-
kamali ne, Lamatua bhoke le ètu d'ara Lii
Holo-Nori Na nèti uru ka mai. J'ara ne'e ne,
ka dhu kapai. Te ngaa limuri ne, èdhi te'a
kahèi, na, Lii Holo-Nori ne pad'elo sasue
Kristus mi dhèu unu Na sèra. 33 De dhèu
mone hud'i sue ku dhèu èmu na, nuka sèmi
sue ngi'u nèngu unu na. Aa dhèu bhèni
hud'i pakab'ua ku dhèu èmu na.

6

Èci hud'i nanene èci, nuka sèmi: ana-ana dènge ina-ama ra

1 Sèmi èèna kahèi ana-ana! Miu hud'i
mamuri nanene ku ina-ama mi, te èèna
ka dhu pamèci dènge dad'èi d'ara Lamatua
èdhi.✡ 2 Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua, suri tèke le, peka na, "Èu hud'i
pakab'ua ku ina dènge ama mu." Ne'e ne
lii paredha Ama Lamatua dhu uru tèka,
dhu dènge lii pajaji. 3 Te lod'o Lamatua
hia paredha èèna, Nèngu moa kahèi, peka
na, "Ladhe èu tao madhutu sèmi èèna, pe
èu abhu mèngi-nale ae-ae, aa mamuri èu
madhii-manèro."✡
4 Sèmi èèna kahèi, ina-ama sèra! Miu
baku ènyi aa lii taka leli ana-ana miu, te
aad'o na, ra nasa ka ra parui. Be'a risi miu
lalau-lalo'o si paie-iie, aa nori si nèti ana iiki
mai ho madhutu j'ara Lamatua. Ladhe ra
tao sala, nori si dènge be'a madhutu dad'èi
Lamatua.✡

Èci hud'i nanene èci, nuka sèmi: dhèu sab'a dènge lamatua ra

5 Sèmi èèna kahèi dènge dhèu-dhèu
sab'a! Miu hud'i madha'u ku dènge lamatua
dhu paredha miu ètu rai-haha ne, aa
nanene ne. Baku sab'a dènge d'ara cabèka,
te ngaa madhutu dad'èi lamatua dènge
d'ara kateme, nuka sèmi miu madhutu
dad'èi Kristus dènge be'a. 6 Te miu dhèu
sab'a unu Kristus. De ètu rai-haha ne miu
baku sad'i sab'a di, lula lamatua dhu ladhe
miu. Te ngaa sab'a dènge d'ara maj'èni
hia lamatua mi, masi ka nèngu aad'o ètu
madha. Te èèna ka dhu madhutu dad'èi
Ama Lamatua. 7 De sab'a sasab'a miu dènge
d'ara kateme hia lamatua miu ètu rai-haha
ne, nuka sèmi miu sab'a hia Ama Lamatua,
Kètu èdhi. 8 Lula èdhi te'a, na, bèli-camèd'a
Ama Lamatua b'ala hia dhèu dhu tao j'ara
be'a. Masi ka rèngu dhèu sab'a do, lamatua
do, ènu do, ènu boe do, Nèngu b'ala aa'i
mèu-mèu si.✡
9 Sèmi èèna kahèi, lamatua sèra! Baku
miu j'ege pamadha'u leli dhèu dhu sab'a
hia miu sèra. Te rèngu dènge Lamatua ètu
sorga kahèi, èci èèna ka dènge miu. Ama
Lamatua ladhe boe rèhu dhèu, te ngaa Na
nanene dhèu cee èèna ka. Masi ka lamatua
do, dhèu sab'a do, Na nanene si aa'i-aa'i.✡

Pake rèka nèti Ama Lamatua, sèna ka titu dènge èra

10 Nanene pabe'a-be'a lii padhai ja'a dhu
limuri tèka ne. Miu hud'i kèpe pa'èra-
èra ku parcaya miu mi Ama Lamatua, lula
Nèngu ka Kètu miu, aa koasa Na dhu dedha
risi eele aa'i si. Èèna na dhu bisa pa'èra

✡ 5:25 Kolose 3:19, 1 Petrus 3:7 ✡ 5:31 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:24 ✡ 6:1 Kolose 3:20 ✡ 6:3 Kalua nèti Masir 20:12, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:16 ✡ 6:4 Kolose 3:21 ✡ 6:8 Kolose 3:22-25 ✡ 6:9 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:17, Kolose 3:25, 4:1, Yakobis 5:4

miu! 11 Sordad'u dènge rèka ho lab'a musu
ra. Sèmi èèna kahèi, Lamatua neo pake
miu sèmi sordad'u. Te Nèngu neo miu lab'a
aa'i j'ara-j'ara bhelu-katub'a dhu dhèu aae
nidhu ad'u-ue. Nèti èèna ka, miu hud'i
pa'èra ku, sèna ka pake aa'i rèka nèti Ama
Lamatua. 12 Te èdhi ètu d'ara pamusu!
Èdhi lab'a boe musu dhèu rai-haha, te ngaa
èdhi lab'a koasa bhabhelu dhu èdhi tèdhi
boe, lab'a dhu rèd'u paredha, lab'a koasa
maroga, aa lab'a j'ara-j'ara bhelu-katub'a.
13 De miu hud'i pa'èra pake rèka aa'i-aa'i nèti
Ama Lamatua sèna ka bèli-camèd'a, ropa
d'ai lod'o-lod'o bhabhelu-katub'a, miu bisa
lab'a taruu. Te ladhe miu taha, miu bisa
segi.

14 De miu hud'i titu pa'èra-èra! Parcaya
dhoka Lii Holo-Nori Lamatua dhu lèke, te
èèna nuka sèmi miu dhu bori dhari hake
sordad'u.* Mamuri mola, te èèna sama
sèmi miu silu kodho bèsi pa'abhe kakara.✡
15 Pa'èra ho lami peka-padhai Lii Lolo Be'a
dhu pad'elo j'ara, sèna ka dhèu bisa ma-
muri padame dènge Ama Lamatua, te èci
èèna ka dènge miu pake salapa sordad'u.✡
16 Parcaya taruu mi Lamatua, te parcaya
èèna sama sèmi mèdha èci dhu sordad'u
pake ho sili iisi nèti rèka musu. Dènge
parcaya sèmi èèna, miu bisa pamadhe ai ètu
isi kataki nidhu bhelu, dhu ra siri mi miu.
17 Kèpe pa'èra-èra lalèka miu dhu peka na,
miu unu le mamuri nèti Ama Lamatua, te
èèna sèmi sordad'u pake solo bèsi. Kèpe
pa'èra-èra Lii Holo-Nori Ama Lamatua nèti
Roh Na dhu Mola-Mèci, te èèna sama sèmi
sordad'u dhu kèpe samala.✡

18 Ladhe miu neo titu èra, na, miu baku
loe sabaj'a pake koasa nèti Roh Mola-Mèci
Ama Lamatua. J'aga taruu aa baku bhèlu
sabaj'a hia dhèu unu Lamatua buli mia-
mia. 19 Aa baku bhèlu kahèi sabaj'a hia ja'a.
Manèngi sèna ka Ama Lamatua hia kahèi lii
holo-nori Na, sèna ka ja'a bisa peka mola-
mola naneo Na mi dhèu leo.✡ 20 Masi ka
ja'a j'aj'i ana bèdho, te ngaa Lamatua Yesus
pua-paleha ja'a, sèna ka j'aj'i mi ai g'ana
Nèngu. De sabaj'a hia ja'a, ho ja'a baku
madha'u padhai dhu lèke, te èèna ka dhu
j'aj'i sasab'a-la'a ja'a!

Paulus suri pa'èle sasuri na

21 Ja'a d'èi sèna ka miu me'a mèu mamuri
ja'a. Nèti èèna ka, ja'a pua Tikikus dhiu
asa miu. Nèngu ne, a'ari pasue ja'a, aa
na maj'èni pakako sasab'a Kètu èdhi, Yesus
Kristus.✡ 22 Hud'i laa na lole j'ara-j'ara
mamuri èdhi ètu ne'e. Aa ja'a neo, sèna ka
na pa'èra d'ara miu kahèi.✡

23 Ja'a manèngi Ama èdhi, Ama Lamatua,
dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus, ho tao miu
mamuri padame èci dènge èci, aa pasue èci
dènge èci, lula miu parcaya mi Rèngu. 24 Ja'a
manèngi-mangaj'i kahèi, sèna ka Kètu èdhi,
Kristus pad'elo d'ara hua iia Na mi dhèu
aa'i-aa'i dhu sue Ne taruu.

Sasuri ja'a, d'ai sange ne'e ka.

Saloom,
Paulus

* 6:14 Ladhe sordad'u Roma se neo pake rèka, na, rèngu pake uuru ku kodho d'ara. Hèia ra pake dhari hake, sèna ka kodho d'ara baku parai. Èèna na, heka ra pake rèka sordad'u kèna. ✡ 6:14 Yesaya 11:5, 59:17 ✡ 6:15 Yesaya 52:7 ✡ 6:17 Yesaya 59:17 ✡ 6:19 Kolose 4:4 ✡ 6:21 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4, 2 Timotius 4:12 ✡ 6:22 Kolose 4:7-8

Sasuri Paulus hia dhèu parcaya ètu kota Pilipi

Lii maho'o nèti Paulus si
(Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:12)

1 Sasuri ne, nèti ja'a, Paulus. Aa angalai
ja'a, Timotius pa'adhu hia miu lii maho'o
kahèi. Ji'i dua mi se, ana sab'a nèti Yesus
Kristus.
Ji'i pa'adhu sasuri ne, hia mi dhèu unu
Ama Lamatua dhu parcaya Yesus Kristus
ètu kota Pilipi. Ji'i neo kahèi, ho dhèu dhu
j'aj'i kètu juma'at dènge dhèu dhu soru-
bara kètu juma'at sèra, re'a mèu isi sasuri
ne'e.
2 Ama Lamatua èèna, Ama èdhi. Aa Yesus
Kristus èèna, Kètu èdhi. Ji'i manèngi sèna
ka Rèngu pad'elo d'ara hua iia Ra mi miu,
ho bisa mamuri dènge mera-milu.

Paulus sabaj'a ho Lamatua j'aga dhèu unu Na sèra ètu kota Pilipi

3 Masi ka nèbhu le ja'a paraga heka
dènge miu, te ngaa ja'a bhèlu boe miu!
Lod'o-lod'o ja'a sanèd'e miu, ja'a manèngi
makasi mi Lamatua, lula miu parcaya Ne
taruu. 4 Lod'o ja'a sabaj'a hia miu, d'ara
ja'a karej'e-karae, 5 lula karèi nèti hiu-hiu
miu sèmi mere Lii Lolo Be'a Lamatua, miu
pakako taruu sasab'a Na, sama-sama dènge
ja'a. 6 Èèna j'aj'i mi tadha, peka na, Ama
Lamatua mulai sab'a ètu d'ara miu kèna. Aa
ja'a ke'a tare'a, na, Lamatua pakako taruu
sasab'a Na dhu be'a èèna, toke pamèci aa'i
mèu-mèu, toke d'ai lod'o Yesus Kristus mai
hari.
7 Mema lèke tare'a ladhe ja'a sue miu,
lula d'ara ja'a dhu pa'èki le dènge miu karèi
nèti uru ka. Ca hari nèi, miu sab'a le bera-
bera dènge ja'a, lod'o ja'a lole dènge dhèu
Lii Lolo Be'a Lamatua, aa ropa ja'a dhaa mi
dhèu dhu lab'a Lii Lolo Be'a èèna. Masi ka
ja'a maso bui, te ngaa miu hari boe nèti
baboa ja'a. 8 Ama Lamatua dhu ne'a, na,
d'ara ja'a neo taruu paraga dènge miu. Te
sasue ja'a mi dedha miu, èci èèna ka dènge
sasue Yesus Kristus.
9-10 De ja'a sabaj'a hia miu sèmi ne'e ka:
ja'a manèngi ho miu asa tabha pasue èci
dènge èci. Ja'a manèngi kahèi sèna ka Ama
Lamatua hia miu me'a mèu, mia dhu be'a,
sèna ka miu mamuri mola-mèci. Pe d'ai
lod'o Kristus pama'ète lii langu dhèu aa'i-
aa'i, Na peka na, miu sala boe ngaa-ngaa,
11 lula Nèngu mesa Na ka dhu tao d'ara miu
mola-mèci, ho bisa mamuri mola. Dènge
mamuri mola sèmi èèna ka, dhèu leo ded'e
padedha-dedha aa koa-kio kolongara Ama
Lamatua.

Masi ka èdhi abhu sasusa, te ngaa èdhi parcaya taruu Lamatua Yesus

12 A'ari pasue aa'i-aa'i! Ja'a d'èi sèna ka
miu me'a, na, abhu dhèu dhu pasusa ja'a,
toke pamaso ja'a asa d'ara bèdho. Te ngaa
te'a boe, na, Lii Lolo Be'a Lamatua pale-
lème le ètu mia-mia, 13 toke sordad'u dhu
madhenga èmu dhèu aae, dènge dhèu leo
aa'i-aa'i re'a, na, ja'a maso bui lula mad-
hutu Yesus Kristus.✡ 14 Ka dhèu unu Ama
Lamatua ètu se'e se rèdhi, na, Lamatua ka
dhu tao j'ara èèna lod'o ja'a ètu d'ara bui ne.
Nèti èèna ka, rèngu asa tabha bani, toke re'a
heka madha'u. Hèia ra padhai paled'a-led'a
Lii Holo-Nori Lamatua ètu mia-mia.
15-17 Ètu ne'e abhu dua rupa dhèu dhu
maj'èni aj'a j'ara-j'ara lula-nèti Kristus.
Nèti èèna ka, abhu dhu sab'a dènge d'ara
mola, aa abhu dhu sab'a dènge d'ara koe-
kapengo. Dhu sab'a dènge d'ara mola,
rèngu be'a dènge ja'a. Dhèu se re'a mèu, na,
ja'a dui sasusa ne, lula pakako sasab'a ja'a,
dhu hari boe kabodho ciki sa.
Te ngaa dhu sab'a dènge d'ara koe-
kapengo, d'èi boe dhèu risi nèti rèngu
aa tenge kolongara di. Rèngu pamae-
pamanyèla dhèu-dhèu parcaya, sad'i abhu
dhèu dhu madhutu ra. Te ra tenge j'ara ho
bisa padedha iisi ra, peka na, rèngu risi ja'a.
Rèngu pangee, na, ladhe abhu dhèu dhu
madhutu rèngu, èèna na asa tabha paj'èra
ja'a ètu d'ara bui.
18 Te ngaa hud'i rèngu sène! Ja'a pusi-
pahae boe, ladhe dhèu aj'a dènge d'ara
mola, do aad'o. Sad'i dhu rèngu aj'a, dhoka
lula-nèti Yesus Kristus di! Èèna ka dhu
pakarej'e d'ara ja'a.
Aa ja'a karej'e tare'a-re'a, 19 lula ja'a ke'a,
na, miu sabaj'a hia ja'a, aa Roh Yesus
Kristus dhu soru-bara ja'a. Nèti èèna ka,
ja'a ke'a, na, lèpa lod'o limuri, aa'i-aa'i

✡ 1:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 28:30

se èle dènge sod'a-mole! [20] Masi ka ja'a
muri do, madhe do, ngaa-ngaa tao boe.
Sad'i Ama Lamatua pake ja'a, sèna ka ded'e
padedha-dedha kolongara Yesus Kristus, aa
aj'a mola-mola lula-nèti Nèngu, toke abhu
boe ngaa èci sa dhu pamakae ja'a. Se'e se
ka dhu ja'a sanao karèi nèti uru, toke doe
ne'e ne.
[21-23] Te ja'a pangee sèmi ne'e ka: ladhe ja'a
mamuri, na, hud'i laa pa'èki dènge Kristus,
aa pakako taruu sasab'a-la'a Na. Èèna ka
dhu be'a. Te ngaa ladhe ja'a madhe, ja'a
oto risi hari, lula ja'a tèke eele rai-haha
ne, aa mamuri hari ho pea pa'èci dènge
Kristus ètu sorga. Nèti èèna ka, d'ara ja'a
kajari, aa ke'a boe mia ka dhu be'a risi
eele! [24] De sèmi ne'e ka laa! Lula miu
parluu ja'a era ètu ne'e, be'a risi ja'a pea
pa'èci dènge miu ètu rai-haha ne. [25] Ja'a
ke'a, na, mamuri ja'a madhera era, sèna ka
paraga hari dènge miu. Te Lamatua neo
ho ja'a pa'èra d'ara miu, hèia miu asa lèka
Ne dènge d'ara karej'e. [26] De bèli-camèd'a
miu ded'e padedha-dedha kolongara Yesus
Kristus, lula Na bhoke le j'ara sèna ka ja'a
lèpa pa'asu-pareo hari dènge miu.

Mamuri mola taruu

[27-28] Masi ka tasa mera mia, mamuri miu
hud'i lèke ku, te miu dhèu unu Lamatua.
De miu hud'i mamuri dhu mèci ku, aa tao
madhutu Lii Lolo Be'a Yesus Kristus dhu
peka le dènge miu. Aa ladhe bèli-camèd'a
ja'a lèpa hari dhiu pangad'o dènge miu, do
tadèngi dhoka lii nèti dhèu di, peka na, miu
mamuri mola, na, d'ara ja'a karej'e. Te ja'a
bisa ke'a, na, miu dhu mamuri d'ara èci,
lula pa'èki dènge Roh èci di. Aa bisa ke'a,
na, miu pa'èra ho pakako sama-sama Lii
Lolo Be'a Lamatua Yesus, sèna ka dhèu leo
parcaya kahèi. Aa miu me'a boe madha'u
kahèi, masi ka abhu dhèu dhu lab'a miu.
Ne'e ne j'aj'i mi tadha hia musu, na, Ama
Lamatua neo lalèta eele si. Te ngaa Ama
Lamatua hia miu mamuri, ho bèli-camèd'a
miu mamuri taruu dènge Nèngu. [29] Te,
lula Ama Lamatua d'ara hua iia risi, nèti
èèna ka Na bhoke le j'ara, sèna ka miu bisa
parcaya Kristus, aa j'aj'i dhèu unu Na. Mesa
boe parcaya di, te ngaa Lamatua soro tèke
miu abhu sasusa kahèi, lula miu madhutu
Nèngu. [30] Te dhu ja'a tadèngi, abhu dhèu ètu
sèra dhu lab'a miu, lula miu pakako Lii Lolo
Be'a Kristus. Sanèd'e, te ca hari ni rèngu
lab'a le ja'a kahèi, toke d'ai doe ne'e ne.✡

2

Èdhi hud'i pahaha iisi nuka sèmi Yesus Kristus

[1] A'ari pasue aa'i-aa'i, unu Yesus Kristus!
Na pangèd'u le miu j'ara be'a ae-ae. De
miu bisa pa'èra d'ara èci dènge èci. Miu
bisa holo dhu mai nèti sasue miu. Miu
bisa mamuri pabe'a èci dènge èci, lula Roh
Lamatua dhu sab'a ètu talora aae miu. Aa
miu bisa pad'elo rasa kasia miu dènge d'ara
be'a èci dènge èci. [2] Ladhe miu tao sèmi
èèna, na, d'ara ja'a karej'e kea rae-rae. Risi-
risi hari, ladhe miu pasue dènge d'ara èci,
mamuri ètu ca j'ara, aa mere lii èci ètu
d'ara sasab'a-la'a. [3] Baku tao ngaa-ngaa dhu
tenge dhoka pa'oto ngi'u èu risi nèti dhèu
leo. Aa baku pangee, na, èu risi nèti dhèu
leo. Te pamone do pabhèni èu èèna, dènge
boe kolo-kapua. Te ngaa èdhi hud'i pahaha
iisi ku, sèna ka te'a, na, dhèu leo risi nèti
èdhi. [4] Aa baku dhoka uri mamuri miu
mesa-mesa mi. Te ngaa èdhi hud'i ladhe
kahèi, ngaa dhu dhèu leo parluu.
[5] Te d'ara èdhi hud'i sama ku sèmi d'ara
Yesus Kristus.
[6] Masi ka Nèngu ca ropa dènge Ama
Lamatua,
aa Nèngu Kètu èdhi kahèi, èci èèna ka
dènge Ama Lamatua,
te ngaa Na tèke eele hak Na,
aa pake boe dadedha dènge kapai Na.
[7] Hèia Na puru mai asa rai-haha ne,
ca ropa dènge dhèu rai-haha.
Na tèke eele hak Na aa'i-aa'i,
sèna ka tao iisi Na j'aj'i nuka sèmi
ènu sa.
[8] Mesa boe j'aj'i dhèu haha d'ai seli di,
te ngaa Na tao ngi'u Na j'aj'i dhèu dhu
laku-laku boe kahèi,
sèna ka tao madhutu dad'èi Ama
Lamatua.
Masi ka ra pamadhe Ne ètu aj'u palolo-
palèbha, Na sèmi nare kahèi,
aa madhe, nuka sèmi dhèu bhelu.
[9] Lula Nèngu pahaha iisi sèmi èèna,
nèti èèna ka Ama Lamatua ded'e Ne
padedha-dedha.
Aa pangèd'u Ne ngara dhu kapai aae.
Te abhu boe ngara èci sa dhu kapai aae
risi nèti Nèngu.

✡ 1:30 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:19-40

[10] Ama Lamatua ded'e padedha-dedha ngara
Na èèna,
sèna ka dhèu aa'i-aa'i pakab'ua Ne.
Nuka: dhèu ètu dedha-liru,
dènge dhèu ètu rai-haha ne.
Dhèu mamuri dènge dhèu
madhe.
Bèli-camèd'a dhèu aa'i-aa'i patitu kètu
urutuu, ho pahaha iisi mi Nèngu.
[11] Aa bèli-camèd'a dhèu aa'i-aa'i peka na,
"Yesus Kristus èèna, tare'a-re'a
Lamatua!"
Dènge sèmi èèna, rèngu koa-kio Ama
Lamatua kahèi.✡

Èdhi nuka sèmi hua-hètu dhu pasaraa rai-haha

[12] A'ari pasue aa'i-aa'i! Nanene paie-iie! Uru èèna, lod'o ja'a pea ètu kota Pilipi era, miu nanene lii padhai ja'a, ka miu madhutu j'ara mola Ama Lamatua. Limuri ne, èdhi pahag'a, te ngaa ja'a manèngi ho miu titu èra ètu d'ara mamuri mola. Sanèd'e, te ladhe miu nanene boe Nèngu, bèli-camèd'a pe mèdhi unu mi! Lula Nèngu ka dhu patalale miu nèti koasa sasala-sasigo mi. Hèia miu mamuri dhu mèci, te miu j'aj'i le dhèu unu Na. [13] Te Ama Lamatua mesa Na ka dhu sab'a ètu d'ara miu. Nèngu ka dhu bhoke j'ara, sèna ka miu neo nanene Ne. Aa Nèngu ka dhu hia koasa kahèi, ho miu d'èi sab'a pakarej'e d'ara Na.

[14] De ladhe sad'i miu tao ngaa èèna ka, na, baku ka'uu-kamuki, aa baku pasibha d'ara lii. [15] Tao sèmi èèna, sèna ka miu j'aj'i dhèu dhu d'ara mola-mèci, aa dhèu dhu dènge boe sasala. Miu mamuri ètu d'ara talora aae dhèu bhelu dènge dhèu kapod'e-kabèli. Te ngaa baku madhutu si! Te mamuri miu hud'i mola-mèci ku, lula miu ana-ana Lamatua. Hèia mamuri miu hud'i heo ku, ho pad'elo j'ara hia rèngu, nuka sèmi hua-hètu dhu pasaraa ètu d'ara maroga.✡ [16] Hèia miu mamuri mola dènge pakako Lii Holo-Nori Lamatua. Dènge sèmi èèna, bèli-camèd'a miu tao d'ara ja'a kea rae-rae, lod'o Yesus Kristus lèpa hari mai. Aa rui-j'aj'èra ja'a core eele boe iia d'ara, te ngaa dènge kab'ua.

[17-18] Te ngaa ladhe sèmi ja'a dutu pa'èle aa'i mèu-mèu mamuri ja'a, ho j'aj'i nuka sèmi korban èi anggor, sèna ka miu bisa parcaya asa èra, aa pakako sasab'a Lamatua, ja'a sèmi kore mamadhe dènge karej'e. [Èèna nuka sèmi ama agama tiko èi anggor ètu mei korban, ho pahaha iisi mi Lamatua.] Dènge j'ara ne, èdhi bisa sama-sama kare-j'e, lula korban ne, iia d'ara boe.✡

Sasab'a Timotius

[19] Ja'a sanao, nèbhu heka, Lamatua Yesus bhoke j'ara, ho ja'a pua Timotius dhiu, sèna ka na pa'èra d'ara miu. Èle èèna, na lèpa hari mai sa ne'e, ho na lolo dènge ja'a kakako miu, aa pakarej'e d'ara ja'a. [20] Ja'a pua boe dhèu leo, dhoka Timotius di, lula nèngu ne d'ara èci dènge ja'a. Aa na sue tare'a-re'a miu. [21] Nèngu ne, sama boe dènge a'ari dhu leo sèra. Te rèngu sèra pangee dhoka ngi'u rèngu unu ra, te ngaa uri boe ngaa-ngaa dhu pamèci hia Yesus Kristus. [22] Te ngaa miu me'a le, na, Timotius sab'a d'ai madhe, pakako sasab'a Ama Lamatua. Na sab'a dènge ja'a nuka sèmi ana dhu sab'a hia ama na. Ji'i dua mi la'a peka-padhai Lii Lolo Be'a Lamatua Yesus ètu mia-mia. [23] Ladhe rèngu pama'ète rare ku lii langu ja'a, ja'a heka pua Timotius dhiu asa miu kèna. [24] Te ngaa limuri ne, Lamatua pa'èra d'ara ja'a, na, nèbhu heka ja'a bisa dhiu paraga dènge miu.

Sasab'a Epaproditus

[25] Uru èèna, lod'o ja'a ètu d'ara j'aj'èra era, miu pua a'ari èdhi Epaproditus mai ladhe-leru ja'a. Na pakako sasab'a Lamatua sama-sama dènge ja'a, nuka sèmi ca dhèu sordad'u dhu maj'èni madhutu paredha komedhaa na. Te ngaa ne'e ne, ja'a neo pua na lèpa hari asa miu. [26] Te d'ara na neo ae le nèdhi miu. Aa na ngee miu, lula ne'a, na, miu tadèngi le nèngu dhu pèd'a. [27] Mema lèke tare'a. Ca hari ni, na pèd'a aae oe madhe. Te ngaa Ama Lamatua sue ne, aa Lamatua sue ja'a kahèi, ka Na puri-pa'èle Epaproditus, sèna ka ja'a baku asa susa. [28] Nèti èèna ka, ja'a neo pua hari na lèpa, ho bisa paraga hari dènge miu dènge d'ara karej'e-karae. Ladhe sèmi èèna, d'ara ja'a heka mau kèna. [29-30] De miu hud'i sèmi mere ne dènge be'a, te nèngu ne dhèu unu Lamatua. Aa miu hud'i pakab'ua ku dhèu aa'i-aa'i ra dhu ca ropa dènge ne. Te nèngu pakako sasab'a Kristus, toke oe madhe. Aa nèngu hari boe kabodho ciki sa, lula na neo

✡ 2:11 Yesaya 45:23 ✡ 2:15 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:5 ✡ 2:17-18 Sensus 28:7

soru-bara ja'a, gati miu. De sèmi mere hari
ne dènge d'ara karej'e.

3

Ama Lamatua sèmi nare dhèu, lula ra parcaya Yesus Kristus

1 A'ari aa'i-aa'i! Nanene paie-iie! D'ara
miu hud'i karej'e ku, lula miu pa'èki dènge
Kristus. Masi ka ja'a suri pahari-pahari, te
ngaa ja'a roca boe pasanèd'e miu sèna ka
baku lèke tipu!
2 Baku pamud'e dènge dhèu kapod'e-
kabèli, dhu laka-seti dhèu, peka na, "Miu
hud'i suna ku, ho j'aj'i tadha, na, miu se
dhèu unu Lamatua." Madhutu iia-iia na,
Lamatua paredha boe sèmi èèna! Rèngu
sala le èèna! Te ngaa masi ka sèmi èèna, ra
bata-magèla dhèu nuka sèmi busa pakadhi
sa. 3 Te rèngu peka, na, Lamatua sèmi nare
dhèu lula rèngu suna. Te ngaa èèna sala!
Èdhi te'a le, na, Lamatua sèmi nare dhèu
lula ra parcaya Yesus. Ka dhèu dhu tare'a-
re'a unu Lamatua, nuka èdhi dhu parcaya
Yesus! Èdhi dhu pahaha iisi mi Nèngu,
madhutu Roh Na dhu Mola-Mèci. Èdhi ka
dhu ded'e padedha-dedha Yesus Kristus,
lula Na bhoke nare le j'ara, ho èdhi bisa j'aj'i
dhèu unu Lamatua. Te èdhi bisa boe abhu
mamuri, lula madhutu tatao dhèu rai-haha
di.
4 Uru èèna, ja'a pangee dhu èci èèna ka
dènge rèngu kahèi, peka na, dhèu bisa j'aj'i
dhèu unu Lamatua, sad'i ra suna. Madhutu
iia-iia na, sèra sa sasab'a dhèu rai-haha di!
Ladhe neo padhue sasab'a dhèu rai-haha,
na, ja'a bisa padhai lii padedha iisi risi nèti
dhèu aa'i-aa'i, lula uru èèna sasab'a ja'a lèke
mola-mola dènge atora agama dhèu Yahudi
aa'i-aa'i. 5-6 Madhutu atora agama, ina-
ama ja'a suna ja'a, ropa ja'a d'ai aru lod'o.
Ja'a ne dhèu Yahudi tare'a-re'a, lula j'aj'aj'i
ja'a nèti suku Benyamin, ana-èpu nèti baki
Isra'el. Ja'a maj'èni titu kèna, madhutu
mola-mola atora aa'i-aa'i nèti partei agama
Parisi, toke abhu boe ca dhèu sa dhu bisa
pasala ja'a. Risi-risi hari, ja'a d'èi titu kèna,
paj'èra dhèu-dhèu dhu madhutu Kristus,
lula madhutu a'abhu ja'a, na, dhèu se rai
eele le atora agama èdhi.✡
7-8 Te ngaa nèbhu-nèbhu, ka ngangee ja'a
kabèli, ropa ja'a madhutu Kristus. De limuri
ne, ja'a padedha heka iisi dènge j'ara ma-
muri dhu uru sèra, lula dènge heka sasoa
ngaa-ngaa hia mi mamuri ja'a. Madhutu
a'abhu ja'a, na, dhu dedha risi nuka: ja'a
tadhe Kristus, Kètu ja'a èèna. J'ara leo
aa'i-aa'i ra, nuka sèmi mamumu di. 9 Ja'a
neo mamuri pa'èki dènge Yesus Kristus.
Te masi ka ja'a madhutu aa'i atora agama
Yahudi, tatu mèka Ama Lamatua sèmi nare
ja'a. Aa masi ka ja'a pangee, na, ngi'u
ja'a mola, tatu boe Lamatua sèmi nare ja'a
kahèi. Te ngaa ja'a hud'i parcaya ku Kristus,
heka Ama Lamatua sèmi nare ja'a kèna,
peka na, "Lula Kristus saku eele le sasala èu,
nèti èèna ka èu j'aj'i mola-mèci."
10 Ka dad'èi ja'a sèmi ne'e: ja'a neo tadhe
pamèu-mèu Kristus. Ja'a neo ke'a mèu
kahèi koasa Ama Lamatua dhu Na pake
ho pamamuri hari Yesus Kristus nèti ma-
madhe Na. Ladhe sèmi abhu dhèu dhu neo
paj'èra ja'a, lula ja'a madhutu Kristus, na,
hud'i nèngu sène. Te dhèu paj'èra Kristus
kahèi. Aa ladhe abhu dhèu neo pamadhe
ja'a, lula ja'a lalau-lalo'o dhèu leo, na, ja'a
sèmi kore kahèi. Te Kristus madhe hia ja'a
sèmi èèna kahèi. 11 Aa ladhe ja'a madhe, pe
Nèngu pamamuri hari ja'a kahèi.

Èdhi pa'èra ngi'u, ho madhutu j'ara Lamatua dènge tare'a-re'a

12-13 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a neo titu kèna
madhutu j'ara mamuri Kristus dènge dad'èi
Na aa'i-aa'i. Te ngaa ladhe peka dhu mola-
mola, ja'a tao lèke mèka sèmi èèna. Nèti
èèna ka, ja'a pa'èra ngi'u, lula Yesus Kristus
hag'e nare le ja'a ho madhutu Ne. Ja'a nuka
sèmi dhèu dhu rai pa'èra-èra, sèna ka bisa
d'ai lane. De ja'a rai mola-mola asa madha,
dhu kabib'a boe kabodho, ho ngee j'ara uru
sèra. Ja'a pabhèlu eele aa'i si. 14 Te ngaa ja'a
rai pamèdhu-mèdhu toke d'ai lane, sèna
ka abhu piala. Hadia ja'a èèna nuka: bèli-
camèd'a Ama Lamatua sèmi nare ja'a ètu
sorga, lula ja'a parcaya Yesus Kristus.
15 De ja'a manèngi ho miu aa'i-aa'i mi dhu
mamuri sega dènge amo dhu èra ètu d'ara
Kristus, bisa d'ara èci dènge j'ara se aa'i-
aa'i ra. Te ngaa ladhe abhu dhu ngee leo,
na, hud'i laa Ama Lamatua paj'uj'u j'ara dhu
hua iia hia nèngu. 16 Te ngaa masi ka sèmi
èèna, èdhi hud'i kèpe pa'èra-èra ku, aa tao

✡ 3:5-6 Roma 11:1, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3, 22:4, 23:6, 26:5,9-11

palèke j'ara aa'i-aa'i dhu Lamatua aj'a le èdhi.
17 A'ari aa'i-aa'i! Miu hud'i laladhe ku
j'ara mamuri ja'a sèna ka tao madhutu. Miu
cahag'e ètu sèra, j'ara mamuri èci èèna ka
dènge ja'a. Te ngaa miu dhu leo bisa laladhe
nèti rèngu, sèna ka tao madhutu sèmi èèna
kahèi.✡ 18 Baku pamud'e dènge dhèu ae
dhu lab'a Kristus aa dhu sèmi boe dènge
be'a mamadhe Na ètu aj'u palolo-palèbha.
J'ara mamuri unu ra ka dhu peka na, rèngu
lab'a Kristus. Ja'a peka kèdhi le miu lula-
nèti dhèu dhu ca ropa dènge rèngu, te ngaa
limuri ne ja'a pasanèd'e hari miu dènge
pahaa èi madha. 19 Te bèli-camèd'a Lamatua
tule eele si, hèia pèci si asa d'ara ai naraka,
lula d'ara rèngu dhu pa'èki boe dènge Ne.
Rèngu mamuri dhoka ètu d'ara bhabhelu-
katub'a di, aa tenge j'ara sèna ka pakasee
d'ara iisi unu ra, toke ra padedha iisi dènge
bhabhelu rèngu sèra. Dhèu sèra dhu re'a
heka makae. Ngangee rèngu nuka sèmi
dhèu dhu tadhe boe Lamatua.
20 Miu baku madhutu si, te ngaa madhutu
la ji'i. Lula èdhi j'aj'i dhèu unu Lamatua,
dhu dènge hak j'aj'i ana-ana kabarai sorga.
Limuri ne èdhi tatae Kètu èdhi, Yesus Kris-
tus. Te bèli-camèd'a Na lèpa hari mai nèti
sorga, ho pakaj'èu èdhi nèti nanasa Ama
Lamatua. 21 Èèna na, Kristus ub'a ngi'u èdhi
dhu roe dhu bisa madhe ne, j'aj'i mi ngi'u
hiu dhu madhe boe nuka sèmi ngi'u Na dhu
èra aae èèna. Na ub'a ngi'u aae èdhi ne,
pake koasa Na dhu kapai seli eele èèna. Aa
Na pake kahèi koasa èèna, sèna ka tao aa'i-
aa'i dhu ètu mia-mia, ho madhutu paredha
Na.

4

1 A'ari pasue aa'i-aa'i! Nèti se'e se, ka
ja'a manèngi ho miu mamuri mola taruu,
aa baku koe-kapengo. Ja'a neo taruu kèdhi
miu. Te miu se ka dhu j'aj'i parcaya nèti rui-
j'aj'èra ja'a. Miu pamaho'o dènge pakarej'e
d'ara ja'a. Aa ja'a bisa boti kètu, lula miu.

Lamatua neo pa'èra d'ara èdhi, ladhe èdhi mamuri mola taruu

2 Ja'a manèngi sèna ka bhèni dhèu dua
sèra, nuka Yodia dènge Sinteke, ho loe eele
ka nèti patao-palaha. Rèngu hud'i padame
ku, ho pabe'a èci dènge èci. Lula Lamatua
rèngu èci di, nèti èèna ka pa'èki rèngu èci
dènge èci.
3 Angalai, ee! Ja'a manèngi ho èu uri ku
ana hèni èdhi bhèni dhèu dua sèra, toke ra
pabe'a hari. Te uru èèna, rèngu sab'a rèdhi
le, ho soru-bara ja'a ètu peka-padhue dènge
dhèu Lii Lolo Be'a Lamatua. Rèngu sab'a
rèdhi sèmi èèna kahèi sama-sama dènge
Klemens, dènge angalai dhu leo. Ngara
rèngu aa'i-aa'i ra suri le ètu d'ara sasuri
Lamatua dhu suri ngara-ngara dhèu dhu
bèli-camèd'a mamuri sama-sama dènge Ne
ètu sorga.
4 Lula miu j'aj'i le dhèu unu Lamatua, nèti
èèna ka d'ara miu hud'i karej'e ku mèda-
mèu. Ja'a peka hari catèka: pakarej'e taruu
d'ara miu!
5 D'ara miu hud'i maho'o kahèi dènge
dhèu aa'i-aa'i ra. Aa baku bhèlu, peka
na, Lamatua Yesus nèbhu heka mai hari.
6 Ladhe miu paraga dènge j'aj'èra, na, baku
d'ara miu roe dènge ngaa èci sa. Te ngaa
sabaj'a ho manèngi Ama Lamatua soru-
bara miu ètu madha j'ara aa'i-aa'i ra. Aa
aa'i-aa'i dhu miu manèngi se, baku bhèlu
manèngi makasi mi Lamatua. 7 Ladhe miu
tao sèmi èèna, pe Lamatua pamau d'ara
miu. Mema dhèu rai-haha ne, re'a mèu
mèka d'ara dhu mau, dhu èdhi abhu nèti
Lamatua. Te ngaa, lula miu parcaya Yesus
Kristus, Lamatua dhu pamau d'ara miu, neo
j'aga miu sèna ka d'ara dènge ngangee miu
baku kajari.
8 A'ari aa'i-aa'i! J'ara na sèmi ne'e ka:
baku ngee dhu rupa-rupa. Te ngaa j'aga
ngangee miu, sèna ka ngee j'ara-j'ara dhu
pamèci dènge d'ara Lamatua, aa ngee j'ara-
j'ara dhu be'a, dhu pakarej'e d'ara dhèu leo.
Miu hud'i ngee dhu mola dènge dhu mola-
mèci. Ngee j'ara-j'ara dhu lèke, dènge dhu
hua iia. Tenge j'ara ho ra pakab'ua dhèu
leo kahèi. Tenge j'ara ho pad'elo j'ara-j'ara
dhu hua iia. Aa baku loe pangee nèti j'ara
dhu be'a se aa'i-aa'i ra. 9 Ja'a aj'a-nori le miu
madhutu j'ara mamuri Lamatua. Mamuri
miu kahèi hud'i madhutu j'ara mamuri ja'a,
aa tao madhutu aa'i-aa'i dhu ja'a padhue-
padhai aa dhu tao kèdhi le. Ladhe miu mad-
hutu sèmi èèna, na, Ama Lamatua pa'èra
d'ara miu, sèna ka d'ara miu karej'e-karae,
aa bisa mamuri dènge mera-milu.

✡ 3:17 1 Korintus 4:16, 11:1

Paulus manèngi makasi lula dhèu Pilipi soru-bara ne

10 Ja'a manèngi makasi dènge koa-kio
Ama Lamatua, lula miu bhèlu boe ja'a. Ja'a
ke'a, na, uru èèna miu dhu sanèd'e taruu
ja'a, te ngaa abhu mèka lod'o ho bara ja'a.
11 Ja'a pangee boe manèngi miu ngaa-ngaa.
Te ja'a kura kèdhi mèka ngaa-ngaa èci sa,
lula ja'a dhu tema le mamuri dènge ngaa
dhu ja'a unu. 12 Ja'a mamuri kèdhi le dènge
boe ngaa-ngaa. Ja'a mamuri kèdhi le kahèi
dènge katei-kabheca. Ja'a paraga le dènge
kabake manganga, dènge kabake bècu. Ètu
d'ara ngaa èèna ka, ja'a dhu ke'a kore le
rasia na ho bisa taha mamuri. 13 Te ja'a bisa
tago kore aa'i j'ara sèra, lula Kristus ka dhu
pa'èra ja'a!

14 Masi ka tasa mera mia èèna, ja'a
manèngi makasi, lula miu pad'elo le d'ara
be'a miu, aa soru-bara ja'a ètu d'ara j'a-
j'èra. 15 Uru èèna, ropa ja'a kèd'i eele nèti
propensi Makedonia, ho laku pakako Lii
Lolo Be'a Lamatua asa era leo, dhodhoka
miu di nèti kota Pilipi dhu ogo-oru ja'a. Ju-
ma'at leo sèra, aad'o. Te ngaa miu dhu me'a
le lii lolo èèna. 16 Lod'o dhu ja'a ètu kota
Tesalonika èèna, miu pa'adhu doi catèka-
dua hari, ho soru-bara ja'a.✡ 17 Limuri ne,
baku pangee, na, ja'a neo manèngi ngaa-
ngaa nèti miu. Te ja'a neo sèna ka Lamatua
pala-bagi miu mèngi-nale, lula miu d'ara
be'a dènge ja'a. 18 Ja'a sèmi kore le nèti
Epaproditus, aa'i-aa'i dhu miu pa'adhu mai
bara ja'a. Se'e se j'aj'i mi berkat hia ja'a,
toke d'ai sange ne'e, ja'a kura boe ngaa-
ngaa. Se'e se j'aj'i nuka sèmi korban tunu
dhu hèu mèngi, ho pahaha iisi mi Ama
Lamatua. Aa Lamatua sèmi nare korban
èèna, lula pakarej'e d'ara Nèngu.✡

19 Ama Lamatua dhu ja'a pahaha iisi èèna,
kaja seli eele. Aa ne'a mèu ngaa dhu miu
parluu. De Na pad'elo d'ara hua iia Na,
aa pala hia miu mèngi-nale dhu risi eele,
lula miu dhu pa'èki tèke le dènge Yesus
Kristus. 20 De hud'i laa èdhi ded'e padedha-
dedha taruu kolongara Ama Lamatua toke
d'ai mia-mia la'e. Ne'e ne ka dhu lèke mola-
mola!

Paulus suri pa'èle sasuri na

21 Ja'a pa'adhu lii maho'o ja'a hia dhèu
aa'i-aa'i dhu madhutu Yesus Kristus ètu
kota Pilipi.

Angalai ja'a ètu se'e se, hia miu lii maho'o
kahèi.

22 Dhèu parcaya aa'i-aa'i ètu kota Roma
ne, hia lii maho'o kahèi.

Sèmi èèna kahèi dènge a'ari sèra dhu
sab'a ètu d'ara èmu dhèu aae kapai ne. Ra
pa'adhu lii maho'o hia miu kahèi.

23 Ja'a manèngi sèna ka Kètu èdhi, Yesus
Kristus, pad'elo d'ara hua iia Na mi miu
aa'i-aa'i mi.

Sasuri ja'a tèja mi ne'e ka,
Paulus

✡ 4:16 2 Korintus 11:9, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:1

✡ 4:18 Kalua nèti Masir 29:18

Sasuri Paulus hia dhèu parcaya ètu kota Kolose

Lii maho'o nèti Paulus si

1 Lii maho'o nèti ja'a, Paulus. Ama
Lamatua mesa Na ka dhu hag'e nare ja'a, ho
j'aj'i dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus. Ètu
ne'e, abhu kahèi a'ari èdhi Timotius dhu
pa'adhu lii maho'o hia miu.
2 Ja'a suri sasuri ne hia miu, dhèu unu
Ama Lamatua ètu kota Kolose, dhu tao
madhutu taruu j'ara mamuri Yesus Kristus.
Ji'i manèngi sèna ka Ama èdhi, Ama
Lamatua, pad'elo d'ara hua iia Na mi miu
aa'i-aa'i mi, ho miu mamuri dènge mera-
milu.

Paulus sabaj'a hia dhèu parcaya ètu Kolose

3 Lod'o-lod'o dhu ji'i sabaj'a hia miu, ji'i
manèngi makasi mi Ama Lamatua dhu j'aj'i
Ama nèti Kètu èdhi, Yesus Kristus. 4 Te ji'i
tadèngi ae le, nèti parcaya miu mi Yesus
Kristus, aa nèti sasue dènge d'ara hua iia
miu mi dhèu parcaya aa'i-aa'i. 5 Miu tao
sèmi èèna, lula miu me'a mèu madha j'ara
dhu be'a dhu tao tèke le hia miu ètu sorga.
J'ara-j'ara sèra, miu tadèngi mèdhi le nèti
lii holo-nori dhu lèke, nuka Lii Lolo Be'a
Lamatua, 6 dhu dhèu peka le dènge miu
karèi nèti uru ka. Lii Lolo Be'a ne, pale-lème
le buli mia-mia ètu rai-haha ne, aa abhu
hua-hela dhu be'a, lula lii ne ub'a mamuri
dhèu j'aj'i be'a. Mamuri miu j'aj'i be'a sèmi
èèna kahèi, karèi nèti hiu-hiu èèna miu
tadèngi Lii Lolo Be'a, dènge me'a mèu d'ara
hua iia Ama Lamatua.
7 Miu se abhu le a'aj'a ne'e nèti Epapras,
angalai d'ara sasab'a ji'i dhu ji'i sue. Te
nèngu maj'èni pakako taruu sasab'a Yesus
ètu talora aae miu.✡ 8 Na lolo hia ji'i ètu
ne'e lula-nèti sasue miu dhu Roh Lamatua
pala-bagi hia miu.
9 Nèti èèna ka, karèi nèti lod'o hiu-hiu
ji'i tadèngi j'ara mamuri miu, ji'i loe boe
sabaj'a hia miu. Ji'i manèngi Ama Lamatua,
ho miu bisa me'a mèu dad'èi Na, aa bisa
me'a madha j'ara ae-ae, madhutu ngaa dhu
Roh Na aj'a miu. 10 Dènge j'ara ne'e, miu bisa
mamuri dhu lèke, dènge mèti kolongara
hua iia Ama Lamatua. Aa miu bisa pakarej'e
d'ara Lamatua ètu madha j'ara aa'i-aa'i ra
kahèi. Ladhe miu pad'elo d'ara be'a mi
dhèu, pe Lamatua hia miu hua-hela dhu
be'a. Dènge sèmi èèna, miu asa tadhe mèu
Lamatua.
11-13 Ji'i manèngi-mangaj'i kahèi mi Ama
Lamatua, sèna ka Nèngu hia miu koasa
Na dhu dedha risi èèna, ho miu bisa tago
j'ara aa'i-aa'i ra dènge taha d'ara. Ji'i
manèngi ho d'ara miu dènge karej'e-karae,
sèna ka miu manèngi makasi taruu mi Ama
Lamatua. Te Na bhoke le j'ara, sèna ka
miu sèmi mere pusaka pala miu ètu sorga.
Pusaka èèna ka dhu Na pala-bagi mi dhèu
aa'i-aa'i ra dhu parcaya Yesus Kristus. Te
Na patabuli eele le èdhi nèti koasa maroga,
hèia Na pamaso èdhi j'aj'i dhèu unu Yesus
Kristus sèna ka pea ètu d'ara saraa. Ama
Lamatua ka dhu ded'e Yesus Kristus j'aj'i
Dhèu Aae èdhi. Yesus ne, Ana Pasue Ama
Lamatua. 14 Te Ama Lamatua hia Ana Na,
sèna ka sui nare èdhi, dènge saku eele
sasala-sasigo èdhi.✡

Kristus ne, dedha risi aa'i

15 Kristus ne, ca ropa dènge Ama Lamatua,
dhu dhèu rai-haha bisa boe ladhe
rèdhi.
Nèngu dhu mema le, uru nèti aa'i-aa'i,
aa Nèngu j'aj'i Kètu nèti aa'i-aa'i dhu
Ama Lamatua paj'aj'i.
16 Te Ama Lamatua pake Ne,
ho paj'aj'i aa'i isi nèti dedha-liru dènge
rai-haha.
Na paj'aj'i j'ara-j'ara dhu dhèu rai-haha bisa
ladhe rèdhi,
dènge dhu bisa boe ladhe rèdhi.
Nuka, rèngu dhu rèd'u paredha,
rèngu dhu rèd'u koasa,
dhèu aae-dhèu aae, dènge dhèu
kapai-dhèu kapai sèra.
Aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua neo tao sèra,
Na tao hia mi Yesus Kristus,
aa Yesus dhu sab'a sèra aa'i-aa'i
kahèi.
17 Lod'o aa'i-aa'i se dhae j'aj'i mèka,
te Nèngu ka dhu mema-mema le.
Aa'i-aa'i se pa'èki dènge Ne.
Aa Nèngu ka dhu uri si.
18 Nèngu ka dhu j'aj'i Kètu mi dhèu parcaya
aa'i-aa'i.

✡ 1:7 Kolose 4:12, Pilmon 23 ✡ 1:14 Epesus 1:7

Aa dhèu parcaya sèra, nuka sèmi ngi'u
Na.
Te Nèngu ka dhu pakako aa'i-aa'i si.
Nèti aa'i-aa'i dhu madhe, hèia mamuri hari,
Nèngu ka dhu kapai risi,
ho sèna ka Nèngu ka dhu dedha
risi aa'i mèu-mèu.✡
19 Aa'i-aa'i dhu ètu d'ara Ama Lamatua,
abhu kahèi ètu d'ara Kristus,
aa èèna ka dhu pakarej'e d'ara
Lamatua.
20 Ama Lamatua pake Yesus Kristus,
ho padame dènge aa'i-aa'i dhu Na pa-
j'aj'i le.
Na hia Ana Na,
ho j'aj'i korban dhu pasuti raa Na,
aa madhe ètu aj'u palolo-palèbha,
sèna ka aa'i-aa'i ètu dedha-liru,
aa aa'i-aa'i ètu rai-haha ne,
bisa padame hari dènge Ama
Lamatua.✡
21 Uru èèna, miu mamuri ètu li'u, pakaj'èu nèti Ama Lamatua. Miu pamusu dènge Ne, ka mamuri pacèri nèti Nèngu, lula d'ara miu karehe dènge tatao dhu bhelu èèna ka, miu lab'a taruu Ne. 22 Masi ka sèmi èèna, te ngaa limuri ne Nèngu ka dhu bhoke le j'ara, ho èdhi bisa padame hari dènge Ne. Te Nèngu ka dhu pua Ana Na, ho j'aj'i dhèu rai-haha. Aa Nèngu ka dhu hia Ana Na èèna j'aj'i mi korban, aa madhe ètu aj'u palolo-palèbha, sèna ka èdhi bisa padame hari dènge Ne. Yesus Kristus tao j'ara ne'e, ho bisa lere nèti èdhi lati titu ètu katanga madha Ama Lamatua, sèna ka j'aj'i dhèu mola-mèci dènge d'ara mola, dhu dènge heka sasala ngaa-ngaa. 23 Sad'i miu taha taruu dènge lalèka miu. Kèpe pa'èra-èra, sèna ka baku kalau! Baku pakaj'èu nèti Lii Lolo Be'a èèna, dhu miu sèmi mere ropa miu nanene hiu-hiu Lii èèna. Te Lii Lolo Be'a èèna j'aj'i mi era sarai miu. Dhèu lasi palolo lème le Lii Lolo Be'a èèna ètu mia-mia ètu rai-haha ne. Aa Lamatua ka pua ja'a, Paulus, sèna ka laku lole Lii Lolo Be'a ne kahèi.

Paulus sab'a sèna ka ladhe-leru dhèu unu Lamatua

24 Lod'o Kristus mamuri ètu rai-haha ne, Na dui j'aj'èra ae d'ai seli. Aa limuri ne, ja'a pasae rupa-rupa j'aj'èra kahèi. Masi ka sèmi èèna, te ngaa d'ara ja'a karej'e taruu. Ladhe abhu dhèu dhu hud'i abhu ku j'aj'èra, na, hud'i laa ja'a dui j'aj'èra èèna sama-sama dènge ra, nuka sèmi Kristus pasae nare j'aj'èra nèti dhèu-dhèu unu Na. Te dhèu unu Na, j'aj'i sama sèmi ngi'u Nèngu. 25 Ama Lamatua hia ja'a sasab'a Na kahèi, ho ladhe-leru dhèu-dhèu unu Na. Nèti èèna ka, ja'a aj'a Lii Holo-Nori Na, toke lutu-sela hia miu. 26-27 Dhèu tadèngi Lii Holo-Nori Lamatua karèi nèti uru ka. Te ngaa dhae re'a mèu mèka naneo nèti Lii Holo-Nori se'e dènge be'a, te naneo na dhu pahuni era. Te ngaa limuri ne, Lamatua bhoke le naneo ne hia dhèu unu Na. Aa naneo Na èèna, lii dhu kapai titu kèna pala mi suku aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. Lii babe'a dhu kapai risi èèna, nuka:
Kristus mamuri ètu d'ara miu!
Èèna na ka dhu tao miu parcaya taruu,
peka na,
bèli-camèd'a Nèngu tao j'ara dhu
hua iia risi hia miu ètu sorga.
Ne'e ne ka dhu èdhi dhèu rai-haha ne
mate tae-tae karèi nèti uru-uru j'ara
ka.
28 De ji'i peka dènge dhèu aa'i-aa'i lula-nèti Kristus. Ji'i aj'a-nori dènge pasanèd'e dhèu aa'i-aa'i ra, pake ngangee lii padhai dhu Ama Lamatua hia mi ji'i. Ji'i tao j'ara se'e, ho pa'èra dhèu aa'i-aa'i dhu madhutu Kristus, sèna ka bèli-camèd'a rèngu bisa titu ètu madha Na, dhu dènge boe makae, lula ra mamuri mola taruu. 29 Nèti èèna ka, ja'a titu pa'èra, aa sab'a j'èra titu kèna hia miu. Ja'a bisa taha sab'a bia sèmi èèna, lula koasa Kristus ka pa'èra ja'a. Aa koasa Na èèna, kapai titu kèna!

2

1 Miu dhu pea ètu kota Kolose, aa miu ètu kota Laodikia, dènge rèngu dhu paraga rèdhi mèka dènge ja'a. Nanene paie-iie! Ja'a d'èi sèna ka miu aa'i-aa'i mi me'a mèu sasab'a ja'a dhu bia ne hia miu, aa hia mi rèngu kahèi. 2 Dad'èi ja'a ka, neo pa'èra d'ara rèngu aa'i-aa'i ra, sèna ka rèngu bisa pa'èki j'aj'i mi èci, lula ra mamuri pasue. Hèia ra j'aj'i re'a mèu, lula rèngu re'a tare'a, na, uru èèna naneo Lamatua pahuni era. Dhu pahuni èèna, nuka Kristus! 3 Ladhe miu pa'èki j'aj'i d'ara èci dènge Kristus, heka Na hia miu d'èlu-mèu dhu miu parluu, aa aj'a miu pake mamèu se, sèna ka tao j'ara-j'ara

✡ 1:18 Epesus 1:22-23 ✡ 1:20 Epesus 2:16

dhu be'a. Mamèu se'e se, nuka sèmi mèdha-
panyau dhu kab'ua.
4 Ja'a peka dènge miu j'ara se aa'i-aa'i,
sèna ka mage dhoka dhèu mai kapod'e-
kabèli miu dènge hèb'a mènyi. 5 Ja'a mema
kaj'èu nèti miu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa
ja'a bhèlu boe miu, lula d'ara ja'a dhu pa'èki
le dènge miu. Aa ja'a karej'e, lula ke'a, na,
miu mamuri dhu lèke, aa miu dhu kèpe
pa'èra parcaya miu mi Kristus era.

Èdhi dhu pa'èki dènge Kristus, unu mamuri dhu lèke

6 Lula uru èèna miu sèmi mere le Yesus
Kristus j'aj'i Kètu miu, nèti èèna ka limuri
ne, miu hud'i nanene Ne taruu. Aa Nèngu
èèna j'aj'i Kètu miu era. 7 Ladhe miu pa'èki
taruu dènge Ne sèmi èèna, miu nuka sèmi
ana aaj'u dhu asa tabha èra, lula amo la'e
asa marèma aae. Aa miu nuka sèmi èmu
dhu èra, lula dhu patitu ètu fanderen dhu
èra. Miu pa'èra taruu ètu d'ara lalèka miu,
sama sèmi a'aj'a dhu miu abhu mèdhi le.
Hud'i laa, sèna ka d'ara miu pasoa-pasoka
ètu d'ara manèngi makasi, lula j'ara aa'i-
aa'i ra dhu Ama Lamatua tao tèke le hia
miu.
8 J'aga paie-iie, sèna ka baku madhutu
dhèu leo dhu pake d'èlu-mèu dhèu rai-
haha, ho ère rèti miu nèti j'ara mola. Aa
mage madhutu a'aj'a dhèu rai-haha dhu
dènge boe kolo-kapua. Te a'aj'a rèngu sèra
dhoka mai nèti d'èlu-mèu dhèu rai-haha di,
aa nèti atora-atora rai-haha ne. Te ngaa
a'aj'a sèra mai boe nèti Kristus.
9 Aa'i-aa'i dhu ètu d'ara Ama Lamatua,
abhu kahèi ètu d'ara Kristus. Aa Kristus
kahèi j'aj'i dhèu rai-haha, èci èèna ka dènge
èdhi. 10 Lula miu pa'èki le dènge Kristus,
aa j'aj'i dhèu unu Na, nèti èèna ka, Na
tao pamèci miu. Te Nèngu dedha risi eele
nèti koasa aa'i-aa'i dènge aa'i-aa'i dhu rèd'u
paredha, masi ka dhu be'a do dhu bhelu.
11 Lod'o suna dhèu Yahudi, ra j'ue eele
ka'uri dhu karisi nèti era makae ra, sèna ka
j'aj'i tadha, na, rèngu j'aj'i dhèu unu Ama
Lamatua. Lod'o miu maso j'aj'i dhèu unu
Kristus, miu suna kahèi. Sasoa na sèmi ne'e
ka: suna ne, lula boe nèti dhèu j'ue eele
ka'uri nèti ngi'u aae ne, te ngaa Kristus j'ue
eele j'ara-j'ara bhabhelu-katub'a nèti d'ara
èdhi. Nuka j'ara-j'ara bhabhelu dhu èdhi
d'èi ad'u-ue, lula èdhi dhèu rai-haha.
12 Lod'o ra sarani miu pake èi, èèna nuka
sèmi padhane miu, sama-sama dènge Kris-
tus. Hèia miu abhu mamuri dhu hiu, sèmi
Nèngu unu mamuri hiu kahèi. Miu abhu
sèmi èèna, lula miu parcaya, peka na, Ama
Lamatua pake koasa Na dhu kapai aae èèna,
ho pamamuri hari Yesus Kristus nèti ma-
madhe Na. Lamatua pake kahèi koasa ne'e
ho sab'a ètu d'ara miu.✡
13 Uru èèna, miu nuka sèmi dhèu dhu
madhe le, lula miu dhu tao sasala rupa-
rupa, aa miu dhae j'aj'i mèka dhèu unu Ama
Lamatua. Masi ka sèmi èèna, te ngaa Na
saku eele aa'i-aa'i sasala-sasigo miu, aa bagi
hia miu mamuri hiu, sama sèmi Na pama-
muri hari Yesus Kristus.✡ 14 Dhu mola-mola
ka, èdhi hud'i abhu ku huku, lula èdhi sisu
le atora-atora Ama Lamatua. Te ngaa Na
saku eele le hahuku se'e ropa ra paku Yesus
Kristus ètu aj'u palolo-palèbha.* ✡ 15 Ètu
aj'u palolo-palèbha ne, Na segi aa'i le koasa
maroga, aa aa'i-aa'i dhu paredha dènge
bhabhelu. Ka Na pamakae si ètu madha
dhèu ae-ae. Aa'i-aa'i se, nuka sèmi sordad'u
dhu segi musu, dhu lèpa kako palème rae
dènge lii sod'a, sèna ka pad'elo sasegi ra aa
pamakae musu ra.
16 Ladhe abhu dhèu dhu neo pamanahu
miu, nèti j'ara-j'ara ta'a-tinu, mage mi pusi-
pahae si. Aa ladhe dhèu neo tao lii dènge
miu, nèti j'ara-j'ara lod'o be'a, do tao pesta
hèru hiu, do atora lod'o ae sasab'a, na, baku
pusi-pahae si.✡ 17 J'ara sèmi sèra sa, guna
boe! Te sèra sa nuka sèmi mamaho di, dhu
èèna na ele. Te ngaa Kristus ne ka dhu asli.
Nèngu ne ele boe aa taa-taa.
18 Ladhe dhèu neo pamanahu miu, lula
miu mo'o boe madhutu atora dhu rèngu
tao unu ra, baku nanene si. Te ladhe miu
nanene si, miu bisa heka abhu j'ara-j'ara
hua iia dhu Ama Lamatua neo hia miu. De
mage-mage! Te mema abhu dhèu dhu d'èi
tenge j'ara ho pamanahu miu. Dad'èi ra,
ladhe miu pahaha iisi miu, aa sogo-tagu ana
pajuu Lamatua ètu sorga, lula ra pangee,
na, abhu tanila dhu peka sèmi èèna. Rèngu
tao iisi ra be'a risi nèti dhèu leo aa'i-aa'i
ra. Madhutu iia-iia na, sèmi boe èèna. Te
ngangee ra sama sèmi dhèu rai-haha biasa

✡ 2:12 Roma 6:4 ✡ 2:13 Epesus 2:1-8 * 2:14 Lii Yunani suri, peka na, "Te ngaa Nèngu saku eele le hahuku èdhi sèra, lula Na paku nare le ètu aj'u palolo-palèbha Kristus." ✡ 2:14 Epesus 2:15 ✡ 2:16 Roma 14:1-6

di. [19] Kristus èèna Kètu, te ngaa rèngu ro'o
boe pa'èki dènge Ne. Aa dhèu unu Kristus,
nuka sèmi ngi'u Na dhu Na ator si. Na tao
dhèu unu Na asa tabha èra, pake koasa Ama
Lamatua. Dènge j'ara ne'e, rèngu j'aj'i nuka
sèmi kalua dènge rui dhu pa'èki pa'èra-èra,
sèna ka èci bara èci, toke ngi'u dhu kateme
bisa sab'a dènge be'a.✡

Ladhe èdhi pa'èki dènge Kristus, èdhi unu mamuri hiu

[20] Miu madhe le sama-sama dènge Kris-
tus. Hèia miu pa'èki heka dènge koasa-
koasa maroga ètu rai-haha ne. De nga
tao ka miu loe boe madhutu rupa-rupa
atora rai-haha? Rèngu peka sèmi ne'e ka:
[21] "Mage kèpe ne'e; baku mi'e èèna, mage
goi ne'e." [22] Te ngaa atora sèra, dhoka
pa'ue-ai nèti dhèu rai-haha, ho ra aj'a mi
dhèu aa'i-aa'i. Madhutu iia-iia na, atora
sèra dhodhoka uri j'ara-j'ara dhu èèna na
ele iia d'ara di! [23] Ladhe sèmi dhèu bisa
tao madhutu atora sèra, ra pangee, na,
bèli-camèd'a dhèu pakab'ua si, aa peka na,
rèngu se d'èlu-mèu titu kèna; dhèu dhu tao
iisi ra sèmi dhèu kèpe pa'èra atora agama;
dhèu dhu d'ara mako; dhèu dhu paj'èra
ngi'u unu ra, dènge dhèu dhu maj'èni sogo-
tagu. Madhutu iia-iia na, aad'o! Atora sèra
bisa boe pamèu ngangee dhèu rai-haha,
dènge d'ara dhu d'èi ad'u-ue bhabhelu!

3

[1] Ama Lamatua hia le miu mamuri hiu,
nuka sèmi Nèngu pamamuri hari miu
sama-sama dènge Kristus. Limuri ne, Kris-
tus madhèdi le ètu era dhu kab'ua risi
ètu baboa g'ana Ama Lamatua. Nèti èèna
ka, miu hud'i pangee dhoka j'ara-j'ara dhu
pakarej'e d'ara Lamatua.✡ [2] Pangee dhoka
j'ara-j'ara dhu Lamatua d'èi. Baku pusi-
pahae dènge j'ara dhu dhodhoka pakarej'e
d'ara dhèu rai-haha di. [3] Te miu madhe
kahèi, ropa Kristus madhe. Hèia mamuri
hiu miu èèna kalau boe, lula miu pa'èki le
dènge Kristus, dhu bera-bera dènge Ama
Lamatua ètu sorga. [4] Kristus mamuri ètu
d'ara miu, aa Na pabe'a mamuri miu. Bèli-
camèd'a, ropa Na lèpa hari mai, miu cèu
palere-lere dènge Ne kahèi ètu d'ara dad-
edha dènge kapai Na!

Mamuri rupa dhui, aa mamuri rupa hiu

[5] Nèti èèna ka, miu hud'i pèci eele ku
dad'èi d'ara dhu neo tao bhabhelu-katub'a.
Nuka sèmi: d'ara d'èi tao j'ara karehe dènge
dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali èu;
d'ara d'èi tao j'ara-j'ara kaj'alu; d'ara d'èi
dhu neo tao madhutu dad'èi d'ara di; d'ara
d'èi tao bhabhelu rupa-rupa, aa manga'a
dhu d'èi dhoka aa'i-aa'i j'aj'i unu èu di
(madhutu iia-iia na, sèra sa nuka sèmi èu
sogo-tagu, lula èu ded'e padedha-dedha
j'ara leo dhu seti eele Lamatua). [6] J'ara se'e
se ka dhu tao Ama Lamatua nasa titu kèna,
toke Na neo huku dhèu aa'i-aa'i dhu ro'o
boe nanene Ne. [7] Uru èèna, miu mamuri
sèmi èèna ka, lula d'ara miu pa'èki dènge
j'ara bhelu sèra.

[8] Te ngaa limuri ne, miu hud'i pèci eele
ku dad'èi d'ara dhu neo ad'u-ue bhabhelu
aa'i-aa'i. Nuka sèmi: d'èi nasa; d'ara pana-
mag'oro; tèka d'ara dènge dhèu; padhai
lii pa'ele iie kolongara dhèu; dènge padhai
lii kaj'alu. [9-10] Aa miu èci dènge èci baku
kapod'e-kabèli. Lula miu core eele le dad'èi
d'ara dhu neo tao bhelu, aa tèke eele j'ara
mamuri dhui sèra.✡

Aa limuri ne, miu gati dènge d'ara dhu
hiu. Èèna nuka sèmi dhèu core eele le
mèdha-papake dhui dhu kaj'alu, sèna ka
silu mèdha hiu dhu mèu. Ama Lamatua ka
dhu paj'aj'i miu. Aa limuri ne, Na tao miu
asa tadhe pabe'a-be'a Nèngu, aa tao miu
j'aj'i ca ropa dènge Ne.✡ [11] Ètu d'ara mamuri
hiu ne, èdhi hag'e boe, na, rèngu sèra dhèu
Yahudi, do dhèu Yahudi boe; dhèu dhu
madhutu suna, do dhèu dhu suna boe; dhèu
leo rai kara, do dhèu dhu ad'a aad'o;* dhèu
ènu, do ènu boe. Se'e se kolo-karisi na,
aad'o! Te ngaa dhu lèke ka, ladhe rèngu
pa'èki dènge Kristus, aa Nèngu mamuri ètu
d'ara ra.

[12] Ama Lamatua hag'e nare le miu, lula Na
sue miu. Dad'èi Na sèna ka miu j'aj'i dhèu
mola-mèci Na dhu leko-leo nèti dhèu rai-
haha leo sèra. Nèti èèna ka, miu hud'i j'aj'i
ku dhèu d'ara hua iia, d'ara be'a, pahaha
iisi, lii mako, dènge taha mere d'ara. [13] Miu

✡ 2:19 Epesus 4:16 ✡ 3:1 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 3:9-10 Epesus 4:22 ✡ 3:9-10 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:26, Epesus 4:24 * 3:11 Ètu d'ara Alkitab lii Yunani, peka na, "dhèu Barbar dènge dhèu Skutia". Ra peka, dhèu Barbar se, dhèu leo rae kara dhu pea ètu li'u koasa paredha Roma. Aa ra cap dhèu Skutia sèra, dhèu dènge boe ad'a.

hud'i taha mere d'ara, aa èci tadhe mèu èci.
Ladhe nèti miu, abhu dhu tenge lii langu
dènge angalai na, na, baku tèka d'ara dènge
ne. Te ngaa miu hud'i pabhèlu eele sasala
na, aa abho ne, nuka sèmi Lamatua dhu
pabhèlu eele le sasala miu.✡ 14 Sanèd'e, ee.
Te sasue èèna risi aa'i nèti ngaa-ngaa. De
miu hud'i pake sasue ne ètu d'ara miu, nuka
sèmi mèdha-papake ètu ua. Te sasue èèna,
nuka sèmi loa hèngu dhu èdhi manènu,
sèna ka j'aj'i sig'i dhu saraga titu kèna. Ne'e
ne ka dhu pa'èki èdhi j'aj'i mi èci.

15 Èdhi bisa padame dènge Ama Lamatua,
lula Kristus. De miu hud'i soro tèke kahèi
dadame Kristus ne, uri d'ara miu. Te
Lamatua d'èi ka, miu aa'i-aa'i mi mamuri
mera-milu èci dènge èci, lula miu pa'èki
j'aj'i ngi'u èci. Aa d'ara miu hud'i me'a
manèngi makasi, lula Lamatua unu Na ka
hag'e nare miu.

16 Hud'i laa Lii Holo-Nori Kristus uri d'ara
miu dènge mamuri miu kahèi. Lii Holo-
Nori se'e, nuka sèmi mèdha-panyau dhu
kab'ua, dhu Na pangèd'u mi miu. Lii se'e
pad'elo j'ara ho miu bisa me'a madha j'ara
ae-ae, madhutu ngangee Lamatua. Ka miu
bisa pake Lii se'e, sèna ka aj'a-nori, aa
pasanèd'e miu èci dènge èci. Ladhe nori
dhèu-dhèu miu, mage dènge sakaa, te ngaa
pake lii dènge d'ara dhu taleo moro-moro
dhu pènu dènge rasa makasi. Pake lii sod'a
koa-kio, lii sod'a dhu miu abhu nèti Roh
Mola-Mèci Lamatua, aa lii sod'a dhu miu
mesa mi suri ho koa-kio Ama Lamatua.
17 Miu j'aj'i le ai g'ana nèti Yesus Kristus.
De sanèd'e, te aa'i-aa'i dhu miu padhue-
padhai sèra, mèti kolongara Lamatua. Aa
aa'i-aa'i dhu miu tao sèra mèti kolongara
Lamatua kahèi. De baku bhèlu tao aa'i-aa'i
dènge kolongara Kètu miu, Yesus Kristus.
Aa manèngi makasi taruu mi Ama Na, Ama
Lamatua.✡

Mamuri dhèu Kristen èci dènge èci hud'i sèmi ngaa sa?

18 Bhèni dhu dènge dhèu èmu! Miu hud'i
mamuri nanene ku dhèu èmu miu, lula
èèna ka dhu lèke mi dhèu-dhèu dhu mad-
hutu Yesus Kristus.✡

19 Mone dhu dènge dhèu èmu! Miu hud'i
sue ku dhèu èmu miu, aa baku sakaa dènge
ne, ka papèd'a d'ara na.✡

20 Ana-ana aa'i-aa'i! Miu hud'i nanene
ina-ama miu, ètu madha j'ara aa'i-aa'i
ra, te èèna ka dhu pakarej'e d'ara Ama
Lamatua.✡

21 Ina-ama aa'i-aa'i! Miu baku ènyi aa lii
taka leli mi ana-ana miu, te aad'o na, ra
nasa ka ra parui. Mage-mage d'ara ra ta'u'a
dènge miu.✡

22 Dhèu sab'a sèra! Ètu rai-haha ne miu
hud'i tao ku madhutu dad'èi lamatua miu
ètu d'ara sasab'a aa'i-aa'i ra. Mage dhoka
mere d'ara di, lod'o dhu lamatua miu ètu
madha miu. Te ngaa tenge la j'ara, ho
pakarej'e taruu d'ara ra. Sab'a dènge be'a,
lula miu dhu me'a, na, Ama Lamatua dhu
ladhe patae miu. 23-24 Miu sad'i sab'a ngaa
èèna ka, na, sab'a la mola-mola. Miu hud'i
sab'a sasab'a miu dènge d'ara kateme hia
lamatua miu ètu rai-haha ne, nuka sèmi
miu sab'a hia Kètu èdhi, Yesus Kristus. De
miu lalau-lalo'o Ne, te Nèngu ka dhu b'ala
rui-j'aj'èra miu, dènge hia miu pusaka. 25 Te
ngaa ladhe miu sab'a lèke boe j'ara, bèli-
camèd'a Na huku miu. Lula Nèngu èèna
dhu bia boe cabèka, aa ladhe boe rèhu
dhèu.✡

4

1 Miu lamatua sèra! Miu hud'i uri ku
dhèu dhu sab'a hia miu sèra dènge mola, aa
bia boe cabèka. Sanèd'e ee, te miu dènge
Lamatua ètu sorga dhu uri miu kahèi.✡

Lii holo-nori

2 Miu hud'i maj'èni sabaj'a. Aa miu hud'i
mase'a ku dènge j'ara-j'ara dhu miu padhai
dènge Ama Lamatua, aa manèngi-mangaj'i
dhu pènu dènge d'ara makasi. 3 Baku bhèlu
sabaj'a hia ji'i, aa manèngi ho Ama Lamatua
bhoke j'ara, sèna ka ji'i bisa lole dènge
dhèu, j'ara-j'ara dhu uru èèna pahuni lula-
nèti Kristus. Sanèd'e, te ja'a ètu d'ara
bui ne, lula ja'a padhue-padhai Kristus mi
dhèu. 4 Sabaj'a sèna ka ja'a bisa lole paled'a
Lii Lolo Be'a ne, sèna ka dhèu bisa re'a mèu.

✡ 3:13 Epesus 4:2,32 ✡ 3:17 Epesus 5:19-20 ✡ 3:18 Epesus 5:22, 1 Petrus 3:1 ✡ 3:19 Epesus 5:25, 1 Petrus 3:7 ✡ 3:20 Epesus 6:1 ✡ 3:21 Epesus 6:4 ✡ 3:25 Epesus 6:5-8, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:17, Epesus 6:9 ✡ 4:1 Epesus 6:9 ✡ 4:5 Epesus 5:16

5 Mamuri dènge mola ètu talora aae dhèu
dhu parcaya mèka Kristus. Pake paie-
iie lod'o dhu taleo dhu Ama Lamatua hia
miu.✡ 6 Ladhe miu padhai lii, padhai dènge
lii mako, dhu palèke dènge d'ara dhèu.
Mage padhai dhu paroca dhèu. Pake lii-lii
dhu lèke, sèna ka miu bisa dhaa hari dènge
be'a, ladhe abhu dhèu pakarèi dènge miu.

Paulus suri pa'èle sasuri na

7 Pe Tikikus dhiu lole dènge miu, j'ara
mamuri ja'a. Nèngu ne a'ari pasue èdhi
dhu ladhe-leru dhèu-dhèu unu Lamatua
dhu ne'a boe roca. Uru èèna, nèngu
pakako sasab'a Lamatua sama-sama dènge
ja'a kahèi.✡ 8 Ja'a pua na dhiu, sèna ka
pa'èra d'ara miu, aa lole dènge miu j'ara
mamuri ji'i ètu ne'e.✡ 9 Ja'a pua Onesimus
kahèi lèpa palere dènge ne. Onesimus ne
a'ari pasue dhu sab'a ne'a boe roca kahèi.
Nèngu ne, dhèu miu. Dua ra, pe lole dènge
miu j'ara-j'ara dhu j'aj'i le ètu ne'e.✡

10 Aristarkus hia lii maho'o kahèi hia miu.
Ra taha ne ètu d'ara bui sama-sama dènge
ja'a. Markus, a'ari nèti Barnabas, hia lii
maho'o kahèi. Uru èèna, ja'a moa mema le
dènge miu, na, ladhe Markus dhiu pangad'o
dènge miu, na, sèmi mere ne dènge be'a.✡
11 Yesus, (dhu èdhi pangare ne, "Yustus")
hia lii maho'o kahèi mi miu. Nèti angalai
aa'i-aa'i dhu sama-sama pakako sasab'a
Ama Lamatua, dhoka rèngu tèlu ra se'e ka
dhu j'aj'i dhèu sarani nèti suku Yahudi. Aa
rèngu se'e ka dhu pa'èra d'ara ja'a.

12 Angalai miu Epapras ètu ne'e, aa na
hia miu lii maho'o kahèi. Nèngu ne dhèu
sab'a hia Yesus Kristus. Nèngu ne ka dhu
loe boe sabaj'a hia miu dènge a'èra na, aa
na manèngi sèna ka Ama Lamatua pa'èra
dènge tao pamèci miu, aa tao miu j'aj'i me'a
mèu dad'èi Na.✡ 13 Ja'a pasanèd'e mema
miu, na, Epapras ne, dhu sab'a bia hia miu
dènge dhèu-dhèu Kristen ètu kota Laodikia
dènge kota Herapolis.

14 Abhu lii maho'o kahèi nèti Demas
dènge dote Lukas dhu èdhi sue.✡

15 Ja'a hia lii maho'o mi a'ari dhèu parcaya
ètu kota Laodikia. Baku bhèlu hia lii maho'o
ja'a mi mama Nimfa dènge dhèu-dhèu par-
caya dhu tema pakaboko ètu d'ara èmu na.

16 Pe, ladhe miu aa'i-aa'i mi ètu kota
Kolose baca mere sasuri ne, na, mi pa'adhu
hia dhèu-dhèu parcaya ètu kota Laodikia,
sèna ka rèngu baca kahèi. Aa miu hud'i
baca kahèi sasuri dhu ja'a pa'adhu kèdhi hia
rèngu uru sèra.

17 Pasanèd'e Arkipus, peka na, "Èu baku
bhèlu pakako toke pa'èle, sasab'a dhu èu
sèmi more nèti Lamatua."✡

18 Baku bhèlu, peka na, ra taha ja'a ètu
d'ara bui ne era.

Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha miu.

Sasuri ne, ja'a ènyi ai pake kacui-aai ja'a unu ku.

Salam nèti ja'a,
Paulus

✡ 4:7 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4, 2 Timotius 4:12 ✡ 4:8 Epesus 6:21-22 ✡ 4:9 Pilmon 10-12 ✡ 4:10 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:29, 27:2, Pilmon 24, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 12:12, 25, 13:13, 15:37-39 ✡ 4:12 Kolose 1:7, Pilmon 23 ✡ 4:14 2 Timotius 4:10,11, Pilmon 24 ✡ 4:17 Pilmon 2

1 Tesalonika
Sasuri Paulus ka èci hia dhèu sarani ètu kota Tesalonika

Lii maho'o nèti Paulus si

1 Lii maho'o nèti ja'a Paulus, dènge angalai ja'a Silas dènge Timotius.

Sasuri ne, ji'i pa'adhu hia miu dhèu sarani aa'i-aa'i mi ètu kota Tesalonika. Miu ka dhu pama'ète mere le, ho madhutu Ama Lamatua èdhi, dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus.

Ji'i manèngi, sèna ka Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na hia miu, ho miu mamuri dènge mera-milu.✡

Paulus manèngi makasi lula dhèu Tesalonika parcaya taruu

2 Ji'i loe boe manèngi makasi mi Ama Lamatua, lula parcaya miu. Mèu-mèda ji'i sabaj'a hia miu aa'i-aa'i mi. 3 Ji'i sanèd'e sasab'a dhu miu sab'a, lula miu parcaya Ama Lamatua, aa sue Ne. Miu loe boe nèti j'ara èèna, lula era sarai miu ka Lamatua Yesus. Ji'i loe boe kahèi ngèti j'ara se'e aa'i-aa'i asa katanga madha Ama Lamatua.

4 A'ari aa'i-aa'i! Ji'i nge'a Ama Lamatua sue miu. Nèti èèna ka, Na hag'e nare miu j'aj'i dhèu Nèngu. 5 Uru èèna, lod'o ji'i dhiu asa Tesalonika, ji'i peka-padhai dènge miu Lii Lolo Be'a Ama Lamatua. Lod'o èèna, miu pasa dhilu paie-iie ho nanene lii padhai lii ji'i. Miu mesa boe dhoka nanene lii ji'i di, te ngaa miu mèdhi unu mi kahèi koasa Ama Lamatua nèti Roh Na dhu Mola-Mèci èèna. J'ara èèna ka dhu tao miu tare'a-re'a sèmi mere Lii Lolo Be'a èèna. Lod'o èèna, miu mèdhi unu mi j'ara mamuri ji'i dhu tasa mera mia, sèna ka me'a tare'a-re'a, j'ara-j'ara Lamatua. 6 Lula miu pama'ète mere le ho madhutu dad'èi Lamatua, nèti èèna ka miu mamuri madhutu tatao ji'i, aa madhutu j'ara mamuri Lamatua Yesus kahèi. Te ngaa lod'o miu heka sèmi mere Lii Lolo Be'a èèna, abhu dhèu dhu pasusa miu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa d'ara miu kalau boe-karèto boe, lula Roh Lamatua dhu Mola-Mèci pakarej'e d'ara miu.✡

7 Dènge sèmi èèna, miu pad'elo j'ara hia dhèu parcaya aa'i-aa'i ètu propensi Makedonia dènge propensi Akaya. 8 Mesa boe ètu sèi di. Te Lii Lolo Be'a Lamatua dhu pale-lème le Tesalonika nèti miu se'e ka toke mia-mia. De ji'i peka ngaa hari, lula dhèu aa'i-aa'i tadèngi le lalèka miu mi Lamatua. 9 Ètu mia-mia dhèu palolo, peka na, miu uru na sèmi mere ji'i dènge d'ara kateme. Ka miu core eele mèdha-mèdha sogo-tagu mi, hèia mai madhutu Lamatua dhu tare'a-re'a. Te miu me'a le, na, Lamatua èèna nuka Ama Lamatua dhu mamuri. Nèti èèna ka, èdhi aa'i-aa'i ti madhutu Ne. 10 Rèngu palolo kahèi, na, miu tatae mamai Ana Ama Lamatua nèti sorga, nuka Yesus. Uru èèna dhèu pamadhe Ne, te ngaa Ama Lamatua ka dhu pamamuri hari Ne. Lod'o Ama Lamatua huku dhèu rai-haha ne, na, Lamatua Yesus ka dhu pakaj'èu èdhi nèti nanasa Ama Lamatua.

2

Paulus sanèd'e sasab'a na ètu Tesalonika

1 A'ari aa'i-aa'i! Miu aa'i-aa'i mi me'a le lod'o ji'i dhiu sab'a ètu Tesalonika, èi kabhèsu ji'i suti boe iia d'ara. 2 Miu sanèd'e kahèi lod'o ji'i dhiu mèka asa Tesalonika, dhèu nèti kota Pilipi dhu tao le pasusa dènge paj'èra ji'i. Te ngaa lula Lamatua pa'èra d'ara ji'i, ka ji'i bani lole Lii Lolo Be'a Lamatua dènge miu, masi ka dhèu ae dhu pamusu dènge ji'i.✡ 3 Lod'o èèna, ji'i ngèti Lii Lolo Be'a hia miu asa Tesalonika, ngèti boe lii aj'a-nori dhu koe-kapengo. Te ji'i dhiu tao boe pagoa dènge pakapod'e-kabèli miu.

4 Aad'o! Uru èèna ji'i dhiu dènge d'ara mola. Ama Lamatua mesa Na dhu paj'uj'u ji'i, ho ngèti Lii Lolo Be'a Na asa miu. Ji'i se neo boe pakarej'e d'ara dhèu rai-haha, te ngaa pakarej'e d'ara Lamatua, te Nèngu ka dhu patigi nèdhi d'ara ji'i, sèna ka ne'a, mola do koe.

5 Miu me'a kahèi, na, ji'i se hèb'a mènyi boe, ngaa hari tenge leto ca doi sa nèti miu. Ama Lamatua dhu ne'a d'ara ji'i. 6 Sasab'a ji'i ne tenge boe lii koa-kad'iri nèti dhèu rai-haha, do nèti miu, aa nèti dhèu leo kara kahèi. 7 Ji'i se dhèu pajuu-paleha Kristus. Ji'i dènge hak kahèi, tao ngi'u sama sèmi

✡ 1:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:1 ✡ 1:6 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:5-9 ✡ 2:2 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:19-24, 17:1-9

dhèu aae-dhèu kapai, te ngaa ji'i ngo'o boe
padedha iisi sèmi èèna. Lod'o sèra, ji'i tao
ngi'u ji'i èci èèna ka dènge ana iiki ètu
talora aae miu. Ji'i pad'elo sasue mi dedha
miu kahèi, nuka sèmi ina dhu pasusu ana
na. 8 Ji'i dhiu ho mesa boe dhoka ngèti Lii
Lolo Be'a hia miu di, te ngaa ji'i soro iisi
kateme aae kahèi, lula ji'i sue miu seli eele.
9 A'ari aa'i-aa'i! Ele boe miu sanèd'e era,
ji'i sab'a dhu nge'a boe j'èra mèu-mèda, ho
abhu unu mi nganga'a-nganginu. Te ji'i
d'èi boe paj'èra miu lod'o ngèti Lii Lolo Be'a
asa miu. 10 Miu mèdhi unu mi, sèmi èèna
kahèi Ama Lamatua, ropa dhu ji'i bera-bera
dènge miu aa'i-aa'i mi dhu parcaya le, ji'i
mamuri dènge d'ara mola, dhu tao boe sala
ngaa-ngaa. 11 Miu me'a kahèi, ji'i lalau-
lalo'o miu, èci èèna ka dènge ama matana
ladhe-leru ana-ana na, 12 nuka sèmi: pa'èra
d'ara miu aa'i-aa'i mi, pasanèd'e dènge pa-
mako miu sèna ka mamuri dhu mèci, ho
pakarej'e d'ara Lamatua. Te Nèngu ka j'aj'i
Dhèu Aae, dhu paroa le miu sèna ka j'aj'i
ana kabarai Na, aa abhu pakab'ua bera-bera
dènge Nèngu.

Lamatua sab'a ètu d'ara miu

13 Ji'i ma'ète boe manèngi makasi mi Ama
Lamatua, lula lod'o miu tadèngi lii lolo nèti
ji'i, miu sèmi mere boe lii holo-nori nèti
dhèu rai-haha, te ngaa Lii Holo-Nori èèna
kapua na nèti Ama Lamatua. Nèngu unu Na
ka dhu sab'a ètu d'ara miu dhèu parcaya.
14 A'ari aa'i-aa'i! Miu heka madhutu j'ara
Lamatua kèna, te ngaa dhèu-dhèu miu pa-
susa le miu. De miu se abhu j'aj'èra èci
èèna ka dènge dhèu parcaya ètu propensi
Yudea, dhu dhèu Yahudi rèngu mesa ra
paj'èra rèngu lula ra lèka Yesus Kristus.✡
15 Abhu dhèu Yahudi dhu pusi-pahae boe
dad'èi Ama Lamatua. Nèti èèna ka, ropa
Ama Lamatua pua dhèu rèti lii padhai Na
mai asa rèngu, ka rèngu paj'èra dènge hake
pamadhe si. Ra pamadhe Lamatua Yesus
dènge j'ara sèmi èèna kahèi. Limuri ne, ra
tenge j'ara ho babèga eele ji'i kahèi. Rèngu
pamusu dènge dhèu aa'i-aa'i ra, ka Ama
Lamatua d'èi boe rèngu.✡ 16 Ngaa hari, ra
tenge j'ara ae-ae sèna ka ji'i pakako ia ka Lii
Lolo Be'a hia dhèu leo. Dhèu Yahudi se ro'o
boe ho Lamatua pala-bagi mamuri hia dhèu
leo kara kahèi. Dènge j'ara èèna ka, sasala
rèngu sèmi tao udhu sa. Hèia Ama Lamatua
nasa, ka huku si.

Paulus neo paraga hari dènge dhèu sarani ètu Tesalonika

17 A'ari aa'i-aa'i! Masi ka èdhi pakaj'èu,
te ngaa pakaj'èu boe ètu d'ara. Ji'i tenge-
tenge j'ara, ho ladhe abhu lod'o dhu taleo,
ji'i dhiu hari pa'asu-pareo dènge miu, te
d'ara ji'i neo ae le. 18 Ja'a mesa ku neo
ae le kahèi dhiu pangad'o dènge miu, te
ngaa dhèu aae nidhu loe boe bhabhae ja'a.
19 Miu me'a, nga tao ka ji'i neo dhiu paraga
dènge miu, sina ma? Lula ji'i maena miu.
Miu ka dhu pakarej'e dènge pa'adhu d'ara
ji'i. Ladhe miu aad'o, cee hari ka dhu kèpe
pa'èra kolongara Lamatua Yesus! Ladhe
Lamatua lèpa hari mai, d'ara ji'i taleo, lula
miu se'e ka. 20 Mema tare'a! Miu se'e se
ka dhu pakab'ua sasab'a ji'i aa pataleo d'ara
ji'i.

3

Paulus pama'ète sèna ka Timotius la'e asa Tesalonika

1-2 Sèna ka miu me'a, ca hari ni ji'i kako
tèke eele miu èèna, madhutu boe dad'èi
ji'i. Ji'i neo ae le dhiu paraga dènge miu,
te ngaa bisa mèka. Lula ji'i ngo'o heka
mate panèbhu, hèia ji'i pama'ète le ho pua
Timotius dhiu. Te ngaa ja'a dènge Silas
pea ètu kota Atena. Timotius ne a'ari ji'i.
Nèngu ne angalai ji'i ètu d'ara sasab'a-la'a,
dhu bera-bera pakako Lii Lolo Be'a Lamatua
Yesus. Ji'i pua na dhiu, ho na aj'a miu aa
pa'èra d'ara miu, sèna ka miu asa parcaya
èra Ama Lamatua.✡ 3 Dènge j'ara ne'e,
ladhe miu paraga dènge sasusa, d'ara miu
roe boe. Kèpe pa'èra-èra lalèka miu. Te
miu me'a le, dhèu cee dhu parcaya Kristus,
tatu na paraga dènge j'aj'èra. 4 Ca hari
ni, lod'o ji'i dènge miu era, ji'i pasanèd'e
le miu, peka na, dhèu cee dhu parcaya
Lamatua Yesus, bèli-camèd'a paraga dènge
rupa-rupa sasusa. Limuri ne j'aj'i le, si!
5 Lula ja'a susa titu kèna nèti j'aj'èra miu
se'e ka, nèti èèna ka ja'a pua Timotius dhiu
asa Tesalonika, ho ji'i nge'a mèu kèna, miu
parcaya era Lamatua, do aad'o. Te ja'a
mage-mage, dhèu aae nidhu dadugu miu,

✡ 2:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:5 ✡ 2:15 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 9:23,29, 13:45,50, 14:2,5,19, 17:5,13, 18:12 ✡ 3:1-2 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:15

ho miu soro kabodho mi Lamatua. Ladhe
j'aj'i ka sèmi èèna, sasab'a ji'i uru sèra, ele
iie d'ara!

Timotius lèpa nèti Tesalonika

6 Lai-lai ne, Timotius lèpa hari mai nèti
Tesalonika. Ka nèti lii dhu pakarej'e d'ara
ji'i. Na lolo, na, miu parcaya Kristus era, aa
miu èci pasue dènge èci. Na peka kahèi, na,
miu ngee ji'i sèmi mia dhu ji'i sanèd'e miu
kahèi.✡
7-8 A'ari aa'i-aa'i! Masi ka ètu ne'e ji'i ako
rasa bia, lula abhu susa ae nèti mia-mia, te
ngaa ropa tadèngi lii lolo Timotius, ka d'ara
ji'i tare'a-re'a abhu karej'e. Lula limuri ne
ji'i nge'a le miu parcaya Lamatua era.

Paulus sabaj'a hia dhèu sarani ètu Tesalonika

9 De ji'i manèngi makasi ae-ae mi
Lamatua dènge d'ara dhu karej'e titu kèna,
lula miu madhutu Ne taruu. 10 Mèu-mèda
ji'i loe boe sabaj'a sèna ka catèka sa èdhi
paraga hari. Ji'i neo aj'a miu sèna ka pamèci
d'ara miu ètu j'ara mamuri Lamatua.
11 Ji'i sanao sèna ka Ama Lamatua èdhi,
aa Kètu èdhi, Yesus Kristus, bhoke j'ara
sèna ka ji'i dhiu paraga hari dènge miu.
12 Ji'i manèngi sèna ka Lamatua hia miu
asa pasue risi eele hari. Nuka sèmi èèna
kahèi miu dènge dhèu aa'i-aa'i ra asa pa-
sue, sèmi dhu ji'i sue miu. 13 Dènge sèmi
èèna Lamatua pa'èra d'ara miu, ho mamuri
mola dènge mera-milu, toke bèli-camèd'a
Lamatua Yesus lèpa hari mai dènge dhèu
unu Na, miu bisa titu kahèi ètu katanga
madha Ama Lamatua èdhi, dènge dui heka
sasala-sasigo.

4

J'ara mamuri dhu pamaho'o d'ara Ama Lamatua

1 De a'ari, sèmi ne'e ka! Ji'i pamako
miu sèna ka miu mamuri pamaho'o d'ara
Ama Lamatua, sèmi dhu ji'i aj'a le miu.
Mema mamuri miu madhutu le j'ara sèra
aa'i-aa'i, te ngaa lula èdhi j'aj'i le dhèu
unu Lamatua Yesus, ka ji'i manèngi miu ho
tenge j'ara dhu be'a risi hari. 2 Miu aa'i-aa'i
mi me'a le ngaa dhu ji'i aj'a miu, pake koasa
nèti Lamatua Yesus. 3 Dad'èi Ama Lamatua
nuka: mamuri mola-mèci! Baku mamuri
kaj'alu ètu d'ara pa'èci bhèni-mone. 4 Miu
hud'i me'a lalau ngi'u miu unu mi, sèna
ka mamuri mola-mèci ho dhèu pakab'ua
miu.* 5 Baku mamuri madhutu dad'èi d'ara
mi, sèmi dhèu dhu dhae tadhe mèka Ama
Lamatua. 6 Mage abhu dhèu dhu neo tao
karehe, aa neo tenge oto dhu risi nèti dhèu
dhu sama-sama parcaya Ama Lamatua. Te
Ama Lamatua ka, Kètu dhu èèna na b'ala
bhabhelu-katub'a aa'i-aa'i sèra. J'ara se'e,
ji'i peka le dènge miu pèri-pèri hari, aa
pasanèd'e le miu karèi nèti uru ka. 7 Te
Ama Lamatua paroa nare le èdhi sèna ka
j'aj'i mi dhèu unu Na. Madhutu dad'èi
Na, èdhi hud'i mamuri dènge mola-mèci,
baku dènge kaj'alu, sèmi dhèu dhu tao j'ara
makae. Baku sèmi èèna! 8 Nèti èèna ka,
dhèu cee ka dhu madhutu boe lii holo-nori
ne, nèngu èèna sèmi boe ji'i, aa tule eele
Ama Lamatua kahèi dhu hia le miu Roh Na
dhu Mola-Mèci.
9 Madhutu ngangee ja'a, suri hari ia ka
hia miu j'ara-j'ara pasue a'ari dènge a'ari,
lula Ama Lamatua mesa Na ka dhu peka
le, na, miu hud'i pasue ku èci dènge èci.
10 Ji'i tadèngi le, miu sue a'ari aa'i-aa'i ètu
propensi Makedonia nèi. Te ngaa a'ari aa'i-
aa'i! Ji'i manèngi sèna ka miu sue dhèu
leo risi eele hari. 11 Tenge j'ara sèna ka
miu mamuri dènge mera-milu. Baku soro
iisi sa d'ara lii langu dhèu leo, te ngaa èci-
èci ka laladhe mamuri na. Miu hud'i sab'a
tenge nganga'a-nganginu dènge kacui-aai
miu mesa mi. Baku maena dhèu leo. Se'e
se ji'i pasanèd'e le miu, karèi nèti uru ka.
12 Ladhe miu mamuri sèmi èèna, miu pabia
boe dhèu leo. Ladhe dhèu dhu lèka boe
Kristus rèdhi miu mamuri sèmi èèna, tatu
ra peka na, "Waa! Dhèu dhu madhutu
Lamatua Yesus sèra, mamuri ra mola tare'a,
nga!"

Mamai hari Lamatua Yesus

13 A'ari! Limuri ne, ja'a neo peka ngaa
èci, sèna ka miu me'a mèu, j'ara-j'ara lula-
nèti dhèu madhe. Èdhi te'a, na, dhèu
dhu madhe le, bèli-camèd'a, na mamuri
hari. De ladhe nèti dhèu unu Lamatua èci
madhe, miu baku tao ngi'u mi j'èra nuka

✡ 3:6 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:5 * 4:4 Lii Yunani peka na, "Miu èci-èci ka hud'i me'a lalau 'era kanata' miu unu mi." 'Era kanata' ètu nèi, sasoa na bisa 'ngi'u aae' do 'ngi'u (diri)'. Abhu kahèi dhu peka na, ètu ayat ne'e, 'era kanata' sasoa na, 'dhèu èmu'. Ladhe sèmi èèna, sasoa ayat ne, peka na, "Mamuri mola dènge dhèu èmu èu".

sèmi dhèu leo dhu re'a boe j'ara èèna. 14 Te
èdhi te'a, na, Yesus dhu madhe le, ka Ama
Lamatua pamamuri hari Ne. De ladhe sèmi
èèna, tatu Ama Lamatua pamamuri hari
kahèi dhèu parcaya dhu madhe sèra, aa oru
nare si aa'i-aa'i ra bera-bera dènge Lamatua
Yesus.
15-17 De ladhe Lamatua Yesus mai hari,
Na puru nèti sorga asa rai-haha ne, èèna
na dènge paredha dhu lii mèdhu aae. Ka
kètu kapai nèti ana-ana pajuu ètu sorga
hia paredha ho tiu tèbhe. Hèia dhèu unu
Lamatua dhu madhe sèra, mamuri hari. Ka
rèngu dènge èdhi dhu mamuri era, lèke
ded'e asa ra'i-liru, ho aa'i-aa'i ti soru mamai
Lamatua Yesus. Èle èèna na, èdhi aa'i-aa'i ti
mamuri pa'èci dènge Ne taa-taa.✡

Mi nanene pabe'a-be'a, lula ngaa dhu ji'i
peka ne, Lamatua unu Na ka dhu peka-
padhai. 18 De ladhe sèmi èèna, miu hud'i
pa'èki lii aj'a-nori ne, sèna ka pa'èra d'ara
miu èci dènge èci.

5

Pa'èra ho sèmi mamai Lamatua

1 De a'ari aa'i-aa'i! Ji'i suri ia ka laa, peka
na, mamai Lamatua lèke hake pèri, do tang-
gal pèri. 2 Lula miu aa'i-aa'i mi me'a, na,
mamai Na dènge sahèka, sèmi dhèu mana'u
dhu mai re mèda.✡ 3 Lod'o èèna, dhèu ae
dhu madhèdi mau-mau, te ngaa cag'ag'a
laa paraga dènge j'aj'èra. Mamai Na sama
kahèi dènge dhèu bhèni dhu cag'ag'a laa
kabake pèd'a neo nara iisi. Ladhe paraga
le j'ara ne'e, èdhi pakaj'èu iisi tasamia hari!
Èci èèna ka dènge mamai Lamatua.
4-6 A'ari aa'i-aa'i! Mage dhoka mamai Na
nuka sèmi dhèu mana'u dhu mai re talora
mèda, lèke dènge miu dhu bhèj'i luu. Mage
lèke miu sèmi èèna kahèi! Èdhi mamuri
heka ètu d'ara maroga, sèmi dhèu leo dhu
bhèj'i luu era. De èdhi dhu lèka le Lamatua
Yesus, mamuri le ètu d'ara saraa, ti pa'èra
soru mamai Ne, aa j'aga paie mamuri èdhi.
J'ara se'e aa'i-aa'i miu me'a le! 7 Te dhèu
dhu bhèj'i, na, bhèj'i re mèda. Aa dhèu
dhu mahu, na, mahu re mèda. 8 Te ngaa
miu baku sèmi èèna, lula èdhi dhu mamuri
le ètu d'ara saraa. Miu hud'i j'aga paie
mamuri miu. Ladhe miu parcaya taruu
Lamatua aa mamuri pasue, èèna sama sèmi
sordad'u dhu pake kodho bèsi dhu pa'abhe
kakara. Aa ladhe miu maena taruu mi
Lamatua Yesus dhu hia miu pakaj'èu nèti
nanasa Ama Lamatua, èci èèna ka dènge
sordad'u dhu pa'abhe kètu na dènge solo
bèsi.✡

9 Ama Lamatua hag'e boe èdhi ho Na
huku ti. Te ngaa Na hag'e èdhi sèna ka abhu
mamuri, sad'i èdhi lèka Kètu èdhi, Yesus
Kristus. 10 Te Na madhe le gati èdhi. De
ladhe Na lèpa hari mai, èdhi mamuri taa-
taa dènge Ne, masi ka èdhi madhe le, do
mamuri era. 11 Nèti èèna ka, pake lii-lii ja'a
se'e, sèna ka hia karej'e dènge pa'èra èci
dènge èci, sèmi dhu miu tao le karèi nèti
uru èèna ka.

Paulus aj'a-nori dhèu sarani ètu Tesalonika

12 A'ari aa'i-aa'i! Sanèd'e ho pakab'ua ina-
ama dhu j'aj'i kètu ètu juma'at. Te rèngu
sèra sab'a dhu re'a boe j'èra hia miu, aa
pasanèd'e miu, sèna ka miu baku manahu
asa d'ara sasala. 13 Pad'elo sasue miu dènge
ra, sèna ka re'a, na, miu pakab'ua si, lula
rèngu sab'a bia hia miu. Mamuri dame èci
dènge èci.
14 A'ari aa'i-aa'i! Abhu pèri-pèri j'ara era
dhu ji'i neo pasanèd'e miu: dhèu dhu bai-
eed'a sèra, peka si sèna ka ra sab'a dènge
d'ara maj'èni. Dhu d'ara roe, pa'èra si. Dhu
haha, sarimu mere si. Taha d'ara aa lii mako
mi dhèu aa'i-aa'i ra.
15 Sanèd'e, bhabhelu baku b'ala dènge
bhabhelu. Te ngaa tenge j'ara sèna ka tao
be'a dènge dhèu aa'i-aa'i ra. Baku tao be'a
dhoka dènge dhèu èdhi di, te ngaa dènge
dhèu leo kara kahèi.
16 Pakarej'e d'ara taruu. 17 Sabaj'a mèu-
mèda. 18 Sad'i paraga dènge ngaa èèna ka,
j'aj'èra, do karej'e-karae, manèngi makasi
mi Lamatua. Te Ama Lamatua d'èi dhèu
aa'i-aa'i dhu madhutu Yesus Kristus tao
sèmi èèna.
19 Baku magee sasab'a Roh Lamatua.
20 Ladhe abhu ca dhèu nèti talora dhèu
parcaya dhu peka na, nèngu abhu le lii
moa nèti Ama Lamatua, mage miu pusi-
pahae boe lii padhai na! 21 Te ngaa miu
hud'i kanucu ku paie-iie lii èèna mai tare'a
nèti Lamatua, do aad'o. Ladhe tare'a, na,
madhutu. 22 Te ngaa pakaj'èu nèti ngaa-
ngaa dhu karehe.

Paulus pa'èle sasuri na

✡ 4:15-17 1 Korintus 15:51-52 ✡ 5:2 Mateos 24:43, Lukas 12:39, 2 Petrus 3:10 ✡ 5:8 Yesaya 59:17, Epesus 6:13-17

[23-24] Ja'a sabaj'a manèngi Ama Lamatua
ho pamèu d'ara dènge mamuri miu aa'i-
aa'i mi. Nèngu èèna ka dhu uri ho èdhi
bisa mamuri dame èci dènge èci. Dènge
j'ara sèmi èèna, ladhe d'ai lod'o mamai hari
Lamatua èdhi, Yesus Kristus, miu bisa titu
ètu katanga madha Na dènge ngi'u aae miu,
d'ara miu, dènge samanga miu dhu dènge
boe sasala ngaa-ngaa. J'ara na sèmi èèna
ka! Te Lamatua Yesus dhu paroa miu j'aj'i
dhèu unu Na, dhu monya boe. Ngaa dhu Na
peka, Na tao madhutu sama sèmi èèna ka.
De èèna na, Na lere nèti miu dènge mola-
mèci asa katanga madha Ama Lamatua.
[25] A'ari aa'i-aa'i! Baku bhèlu manèngi-
mangaj'i hia ji'i ètu ne'e.
[26] Ja'a manèngi sèna ka miu hia lii maho'o
ji'i kahèi mi dhèu sarani aa'i-aa'i ètu sèra!
[27] Ja'a manèngi dènge kolongara Lamatua
Yesus, ho miu baca hia juma'at aa'i-aa'i ra
isi sasuri ja'a ne.
[28] Ja'a manèngi sèna ka Kètu èdhi, Yesus
Kristus, pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha
miu aa'i-aa'i mi.
D'ai sange ne'e ka.
Saloom,
Paulus

2 Tesalonika
Sasuri Paulus ka dua hia dhèu sarani ètu kota Tesalonika

Lii maho'o

1 Lii maho'o nèti ja'a Paulus, aa angalai ja'a, Silas dènge Timotius.

Sasuri ne'e, ji'i pa'adhu hia miu dhèu sarani aa'i-aa'i ètu kota Tesalonika. Miu ka dhu pama'ète mere le, ho madhutu Ama Lamatua èdhi, dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus.✡ 2 Ji'i manèngi sèna ka Rèngu pad'elo d'ara hua iia Ra hia miu, ho miu mamuri dènge mera-milu.

Paulus manèngi makasi mi Ama Lamatua

3 A'ari aa'i-aa'i! Dhu lèke, ladhe èdhi loe boe manèngi makasi mi Ama Lamatua, lula miu asa parcaya Ne, aa asa pasue èci dènge èci. 4 Nèti èèna ka, ji'i palolo dènge dhèu sarani ètu mia-mia, lula-nèti mamuri miu. Ji'i palolo, peka na, masi ka dhèu leo paj'èra miu, te ngaa miu rai boe nèti parcaya mi.

5 Se'e se peka na, bèli-camèd'a Ama Lamatua j'ue lii langu miu dènge mola. Te j'aj'èra dhu miu pasae èèna ka, hia miu nia j'aj'i mi dhèu unu Na. Aa Nèngu èèna, Dhèu Aae miu. 6 Baku madha'u, te Lamatua pama'ète lii langu dènge boe bia cabèka. Mi ladhe, ee! Bèli-camèd'a Na b'ala mi dhèu dhu paj'èra miu. 7 Aa Nèngu hia miu ae mere d'ara nèti j'aj'èra dhu mi pasae kahèi. Sèmi èèna mi dedha ji'i kahèi.

Se'e se j'aj'i, lod'o Lamatua Yesus puru mai nèti sorga, palere-lere dènge ana pajuu Na sèra dhu èra titu kèna. 8 Rèngu puru mai dènge ai dhu heo robhe-robhe. Hèia Na b'ala mi dhèu aa'i-aa'i dhu ro'o boe tadhe Ama Lamatua, aa dhu madhutu boe Lii Lolo Be'a nèti Lamatua Yesus. 9 Na hia huku dhu bia titu kèna mi rèngu aa'i-aa'i ra, ka palaho si taa-taa. Na babège si nèti katanga madha Na, ka ra rasa heka koasa Lamatua dhu kapai.✡ 10 Lod'o Na mai èèna, dhèu parcaya aa'i-aa'i ra paca'e padedha-dedha kolongara Na, aa ra pakab'ua Ne. Bèli-camèd'a miu ètu talora aae dhèu-dhèu parcaya sèra kahèi, lula miu sèmi mere le Lii Lolo Be'a dhu uru èèna ji'i peka le dènge miu.

11 Nèti èèna ka, mèu-mèda ji'i ma'ète boe manèngi-mangaj'i hia miu, sèna ka madhutu a'abhu Ama Lamatua, na, miu nia j'aj'i dhèu unu Na. Ji'i manèngi sèna ka Na hia koasa Na mi miu kahèi, ho miu bisa tao madha j'ara aa'i-aa'i dhu be'a madhutu ngaa dhu miu parcaya, aa madhutu ngaa dhu miu neo tao. 12 Ladhe miu mamuri dènge j'ara sèmi èèna, dhèu ded'e padedha-dedha kolongara Lamatua Yesus. Aa miu abhu koa-kad'iri kahèi, lula miu madhutu Ne. Se'e aa'i-aa'i ra, mai nèti babe'a d'ara Ama Lamatua èdhi, dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus.

2

Dhèu bhelu-katub'a hud'i mai uuru ku, heka Lamatua Yesus lèpa hari kèna

1 A'ari aa'i-aa'i! Ne'e ne ji'i neo peka dènge miu pèri lod'o Kètu èdhi, Yesus Kristus puru mai, aa dènge j'ara tasamia èdhi bisa pa'èci dènge Ne.✡ 2 Dhèu baku pagoa miu ho mi ele ngangee ropa tadèngi dhèu peka, na, Lamatua dhu mai hari le. Masi ka ra peka, na, rèngu tadèngi nèti Roh Lamatua, do nèti dhèu, do abhu sasuri nèti ji'i, mage miu lèka kahèi. Te sèra sa ra leko-monya! 3 Baku soro tèka dhèu pagoa miu. Te bèli-camèd'a ca dhèu dhu bhelu-katub'a cèu uuru mai, heka Lamatua Yesus lèpa hari kèna. Dhèu ne'e ne, palab'a dènge Lamatua, toke dhèu ae madhutu ne ho palab'a dènge Lamatua kahèi. Dhèu ne'e ne mema seli-kolane! Nèti èèna ka, nèngu hud'i maso ku asa d'ara naraka. 4 Na padedha iisi na risi nèti dewa aa'i-aa'i ra, aa palab'a aa'i-aa'i dhu dhèu sogo-tagu. Toke na maso asa d'ara Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua, ka na padedha iisi, aku nèngu na, "Ja'a ne, Lamatua!"✡

5 Miu sanèd'e, do aad'o? Uru èèna ja'a dhu peka le dènge miu, lula dhèu èèna, lod'o dhu ja'a bera-bera dènge miu era, si?

6 Limuri ne, d'ai mèka lod'o ho dhèu bhelu-katub'a èèna pacèu iisi na, lula abhu dhu pahèb'e ne era. Aa miu me'a kahèi ngaa ka dhu pahèb'e ne! 7 Limuri ne dhèu bhelu èèna sab'a pahuni-pahuni era, lula

✡ 1:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 17:1 ✡ 1:9 Yesaya 2:10 ✡ 2:1 1 Tesalonika 4:15-17 ✡ 2:4 Daniel 11:36, Yeskial 28:2

abhu dhu pahèb'e ne. Te ngaa ladhe bèli-
camèd'a dhu pahèb'e na, patabuli ka ai na,
8 hèia dhèu bhelu ne cèu mai dènge pahuni
heka sasab'a na. Te ngaa lèke dènge lod'o
kapai mamai Lamatua Yesus, ka Na palaho
dhèu bhelu-katub'a ne dènge pake lii ca
hèb'a doko di.✡

9 Te ngaa lod'o Lamatua Yesus dhae d'ai
mèka, dhèu aae nidhu hia koasa kapai hia
mi dhèu bhelu ne, sèna ka bisa na tao tadha
malaa rupa-rupa, hèia dhèu pangee, na,
nèngu ne pake koasa nèti Ama Lamatua.✡
10 Dènge sèmi èèna, dhèu ae ka dhu lèke tipu
nèti dhèu bhelu-katub'a ne. Rèngu se'e ka
dhu d'èi palaho iisi ra. Ama Lamatua dhu
bhoke j'ara hia si mamuri, te ngaa ro'o boe
sèmi dad'èi Na dhu hua iia èèna, aa ro'o
boe parcaya ngaa dhu lèke. 11 Nèti èèna
ka, Ama Lamatua pabèdhu d'ara ra nèti
ngaa dhu lèke, sèna ka hud'i laa ra parcaya
mi kapod'e-kabèli sèra. 12 Dènge j'ara ne'e
ka, Ama Lamatua hia si huku dhu bia, lula
rèngu lèka boe ngaa dhu tare'a. Te rèngu
d'èi risi tao dhu karehe.

Dhèu parcaya hud'i pa'èra ku d'ara

13 A'ari aa'i-aa'i! Ji'i loe boe manèngi
makasi mi Ama Lamatua, lula Na sue miu.
Te lod'o Na paj'aj'i mèka rai-haha ne,
Nèngu pama'ète nare le, sèna ka hia miu
mamuri. Ka Na hia Roh Na ho pamèu
miu, lula miu parcaya ngaa dhu tare'a.
14 Lod'o ji'i lole Lii Lolo Be'a dènge miu, Ama
Lamatua pake Lii Lolo Be'a Na ho ère miu,
sèna ka miu me'a dadedha dènge kapai nèti
Lamatua Yesus Kristus.

15 A'ari aa'i-aa'i! Taha d'ara dènge kèpe
pa'ère-ère lii holo-nori dhu ji'i peka le
dènge miu. Sanèd'e kahèi aa'i-aa'i dhu ji'i
suri tèke ètu d'ara sasuri ji'i.

16-17 Ji'i manèngi-mangaj'i taruu mi Ama
Lamatua èdhi, dènge Kètu èdhi, Yesus Kris-
tus. Ji'i manèngi sèna ka Rèngu pa'èra d'ara
miu, ho miu bisa tao j'ara-j'ara dhu be'a.
Ji'i manèngi sèmi èèna, lula ji'i nge'a Ama
Lamatua sue titu kèna mi èdhi aa'i-aa'i ti.
Lula d'ara Na hua iia, nèti èèna ka Nèngu
loe boe pa'èra d'ara èdhi. Dènge j'ara ne'e,
èdhi bisa sanao-maena taruu mi Nèngu.

3

*Paulus manèngi ho dhèu sarani ètu Tesa-
lonika sabaj'a hia rèngu*

1 A'ari aa'i-aa'i! Baku bhèlu sabaj'a hia
ji'i. Sabaj'a sèna ka Lii Lolo Be'a Lamatua,
pale-palème asa mia-mia dènge malai, sèna
ka dhèu aa'i-aa'i bisa pakab'ua Lii Lolo Be'a
èèna, sèmi dhu lod'o miu abhu Lii Lolo Be'a
ca hari ni. 2 Sabaj'a sèna ka ji'i pakaj'èu
nèti dhèu-dhèu dhu tao kaco, aa nèti dhèu
bhelu leo sèra, te dhèu aa'i boe dhu parcaya
Lii Lolo Be'a èèna.
3 Te ngaa Lamatua kèpe pa'ère lii padhai
Na. Nèngu tao pa'èra miu, aa Na bhiri miu
nèti dhu bhelu-katub'a. 4 Aa ji'i nge'a tare'a
kahèi, na, Lamatua Yesus hia miu madhutu
ngaa dhu ji'i lole le dènge miu. Ka tatu miu
tao madhutu le sèmi èèna kahèi.
5 Ji'i sanao ho Lamatua Yesus sanoro miu,
sèna ka asa me'a, na, Ama Lamatua sue
miu, ka miu èra ètu d'ara j'aj'èra, nuka sèmi
Kristus uru èèna taha ètu d'ara j'aj'èra Na.

*Dhèu aa'i-aa'i hud'i sab'a ku, baku bai-
eed'a*

6 A'ari aa'i-aa'i! Ja'a peka mema miu
dènge ale ngara Lamatua Yesus Kristus!
Baku lami pa'èci dènge dhèu dhu bai-eed'a
dhu re'a dhoka rodha di. Te rèngu sèra
madhutu boe èdhi dhu maj'èni sab'a bia.
7 Miu aa'i-aa'i mi me'a, na, miu hud'i laladhe
ku j'ara mamuri ji'i, lod'o ji'i pea ètu talora
aae miu. Miu mèdhi unu mi. Ji'i ngo'o boe
core eele lod'o iia d'ara. 8 Ji'i sab'a bia mèu-
mèda, sèna ka ji'i baku pabia miu. Ji'i sèmi
boe iia d'ara, nganga'a-nganginu nèti dhèu.
9 Ji'i se dhèu sab'a nèti Lamatua. De ji'i
dènge hak kahèi manèngi ngaa-ngaa nèti
miu. Te ngaa ji'i ngo'o boe tao sèmi èèna.
Ji'i neo pad'elo j'ara dhu be'a sèna ka miu
madhutu. 10 Uru èèna, ji'i hia le kahèi atora
dhu peka na, "Dhèu cee dhu ro'o boe sab'a,
baku hia ra'a-rinu".
11 Ji'i tadèngi lii, peka na, nèti talora aae
miu abhu dhèu dhu bai-eed'a, ro'o boe
sab'a. Rèngu sèra re'a dhoka bhute dènge
soro iisi ra asa d'ara lii langu dhèu leo. 12 Ji'i
pasanèd'e dhèu sèmi sèra, dènge kolongara
Lamatua Yesus Kristus, sèna ka rèngu ele-
ho'a. Be'a risi rèngu sab'a tenge nganga'a-
nganginu dènge èi kabhèsu unu ra.
13 A'ari aa'i-aa'i! Miu baku roca tao j'ara
dhu be'a!

✡ 2:8 Yesaya 11:4 ✡ 2:9 Mateos 24:24

[14] Miu patadhe paie-iie dhèu-dhèu dhu
ro'o boe madhutu ngaa dhu ji'i suri ètu
d'ara sasuri ne. Hud'i rèngu sène, sèna ka
ra'e makae. [15] Sad'i miu baku tao si nuka
sèmi musu miu. Te ngaa kai si dènge be'a,
sèmi miu kai a'ari miu mesa mi.

Paulus pa'èle sasuri na

[16] Lamatua èèna, Dhèu Aae Mera-Milu.
Ja'a manèngi ho Na hia miu mera-milu ètu
madha j'ara aa'i-aa'i ra. Ja'a maena, sèna ka
Lamatua bera-bera dènge miu.
[17] Ja'a pa'èle sasuri ne dènge kacui-aai
ja'a unu ku, sèna ka miu me'a, na, sasuri
ne tare'a-re'a nèti ja'a. Lii limuri tèka, oe
pa'èle sasuri leo aa'i-aa'i sèra, ja'a ka dhu
suri kahèi.
[18] Ja'a manèngi sèna ka d'ara hua iia
Lamatua Yesus Kristus rai eele boe nèti miu
aa'i-aa'i mi.

Sasuri ne d'ai sange ne'e ka,
Paulus

1 Timotius
Sasuri Paulus ka èci hia angalai na Timotius

Lii maho'o

1-2 Timotius dhu be'a.

Lii maho'o nèti ja'a, Paulus. Ama Lamatua ded'e le ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus. Aa Lamatua Yesus, era sanao-maena dhu hia èdhi mamuri taa-taa dènge Nèngu, lula Ama Lamatua paka-j'èu èdhi nèti koasa sasala-sasigo.

Timotius! Èu ne, nuka sèmi ana matana ja'a, lula ja'a ka dhu pad'elo j'ara ka èu parcaya Kristus. Ja'a sabaj'a sèna ka Ama Lamatua èdhi, dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus, pad'elo d'ara hua iia Rèngu, aa hia èu mamuri dènge mera-milu.✡

Baku pamud'e dènge dhèu dhu aj'a lii lolo lèke boe

3 Uru èèna, dua ti ètu kota Epesus. Lod'o ja'a neo laku asa propensi Makedonia, ja'a manèngi èu ho pea ètu Epesus. Te lod'o èèna, abhu dhèu dhu pab'ingu dhèu sarani sèra dènge aj'a j'ara-j'ara dhu lèke boe. De ja'a manèngi sèna ka èu lamu kai si, ho ra loe eele ka. 4 Aa dhèu sèra core eele lod'o iia d'ara kahèi lasi palolo nanuku, pab'ala lii dènge kapod'e-kabèli nèti bèi-baki toke lai ana lai èpu. J'ara sèmi sèra, dhoka hia dhèu patao-palaha, aa hia boe ra mamuri dènge parcaya mi Ama Lamatua.

5 Ja'a holo èu, sèna ka èu aj'a dhèu parcaya sèra ho mamuri pasue èci dènge èci kahèi. Sasue ra hud'i mai nèti d'ara dhu mèu, nèti ngangee dhu mola, aa nèti parcaya dhu koe-kapengo boe. 6 Te ngaa abhu mese cahag'e dhu kako sala le j'ara, ra tèke eele lii holo-nori. Hèia lasi core eele lod'o iia d'ara dènge padhue-padhai j'ara-j'ara dhu dènge boe kolo-kapua. 7 Rèngu padedha iisi ra, peka na, rèngu mese dhu aj'a madhutu atora Musa. Ra tao iisi ra sèmi mese aae, te ngaa re'a boe ngaa dhu rèngu aj'a-nori èèna.

8 Èdhi aa'i-aa'i ti te'a, huku Musa èèna be'a, sad'i èdhi pake ne madhutu dad'èi Ama Lamatua. 9 Atora sèra suri boe hia mi dhèu dhu mamuri mola le. Te ngaa pala mi dhèu palab'a, dhu d'èi boe nanene paredha, dhu mamuri pakaj'èu nèti Lamatua, dhu d'èi ad'u-ue bhelu-katub'a, dhu pusi-pahae boe Lamatua, dhu pamud'e j'ara-j'ara dhu hua iia, dhu tuka pamadhe dhèu, dènge dhu pamadhe ina dènge ama ra. 10 Atora sèra suri kahèi hia dhèu kajeo dènge bhèni do dènge mone, aa mone dhu tao j'ara makae dènge mone, dhu rai rèti dhèu ho sui dènge doi-dhari, dhèu dhu kapod'e-kabèli, dhu j'aj'i sakasii omo koso, aa hia dhèu aa'i-aa'i dhu d'èi palab'a lii aj'a dhu lèke. 11 A'aj'a dhu lèke sèra, mai nèti Lii Lolo Be'a Ama Lamatua dhu Na pangèd'u mi ja'a. Aa Lamatua èèna, Ama Lamatua dhu kapai risi eele. Nèti èèna ka, dhèu ded'e Ne padedha-dedha.

Manèngi makasi mi Ama Lamatua, lula d'ara Na hua iia

12 Ja'a manèngi makasi ae-ae mi Kètu èdhi, Yesus Kristus, lula Na lèka ja'a, ka Na hia ja'a bisa pakako sasab'a Na. 13-14 Masi ka uru èèna, ja'a d'èi padhai pa'ele iie kolongara Yesus, aa paj'èra dhèu-dhèu dhu madhutu j'ara mamuri Na. Ja'a d'èi ènyi raruri si. Bhabhelu ja'a sèmi èèna, lula uru èèna, ja'a ke'a boe ngaa dhu ja'a tao, aa parcaya mèka Yesus Kristus. Te ngaa Ama Lamatua core eele boe ja'a. Ka Na pad'elo sasue Na mi ja'a.✡ Mia hari Kètu èdhi, Yesus Kristus, loe boe pad'elo d'ara hua iia Na mi ja'a! Nèngu hia mèngi-nale dhu ae hia ja'a, sèna ka ja'a bisa parcaya Ne, aa ja'a bisa sue dhèu leo kahèi nuka sèmi Nèngu sue ja'a.

15 Èdhi biasa tadèngi le, peka na, "Yesus Kristus mai le asa rai-haha, ho pala-bagi mamuri mi dhèu dhu ad'u-ue sasala." Mema tare'a sèmi èèna! Nèti dhèu aa'i-aa'i ra dhu ad'u-ue sasala, ja'a ka dhu bhelu risi eele. 16 Masi ka ja'a bhelu sèmi èèna, te ngaa Ama Lamatua huku boe ja'a. Te nare ja'a j'aj'i mi tadha sena ka pad'elo sasue Yesus Kristus mi dhèu dhu bhelu risi eele, nuka sèmi ja'a ne'e ne. Dènge j'ara ne'e ka, dhèu leo dhu tao sala sèra bisa parcaya Ne kahèi, ka ra abhu mamuri taa-taa dènge Ne.

17 Koa-kio kolongara Lamatua!
Lula dhoka Nèngu di, Ama Lamatua;
dhu leo aad'o!
Nèngu ne, Dhèu Aae dhu paredha taa-taa.

✡ 1:1-2 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:1 ✡ 1:13-14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 8:3, 9:4-5

Mamuri Na dènge boe too-lane.
Mamadhe aad'o ètu Nèngu.
Dhèu bisa boe rèdhi Ne dènge musi madha.
Pakab'ua dènge koa-kio aa'i-aa'i hia mi Nèngu di!
Tare'a-re'a sèmi èèna.
18 Ana Timotius dhu be'a! Ja'a neo peka dènge èu ngaa dhu hud'i èu tao ku ètu d'ara sasab'a-la'a èu. Aa'i-aa'i se, madhutu ngaa dhu dhèu rèti lii padhai Lamatua peka tèke le lula-nèti èu ne. Ladhe èu madhutu lii se'e dènge mola-mola, èu sèmi ca dhèu sordad'u dhu bisa pamusu dènge be'a, ho lab'a bhabhelu-katub'a. 19 Kèpe pa'èra-èra lalèka èu mi Yesus Kristus. Aa j'aga paie, sèna ka d'ara èu mola taruu. Te abhu kahèi dhèu leo dhu ro'o heka nanene d'ara iiki ra, dhu pa'ele iie parcaya rèngu, nuka sèmi kapa rage nare hadhu aae. 20 Himeneus dènge Aleksander si, ra sèmi èèna ka! Nèti èèna ka, ja'a soro le rèngu asa dhèu aae nidhu. Ja'a tao sèmi èèna, sèna ka aj'a si loe eele pakarehe kolongara Lamatua,

2

Atora pakaboko dhèu sarani

1 Dhu uru tèka miu tao: ja'a manèngi miu sabaj'a hia dhèu aa'i-aa'i. Ladhe miu mangaj'i mi Ama Lamatua, manèngi sèna ka Na ladhe-leru dhèu aa'i-aa'i ètu d'ara j'aj'èra. Aa manèngi makasi, lula Na tao le babe'a mi rèngu aa'i-aa'i ra. 2 Sabaj'a sèmi èèna kahèi hia dhèu aae-dhèu aae, dènge dhèu dhu rèd'u paredha. Dènge j'ara ne'e èdhi bisa mamuri mera-milu, dènge dame, madhutu dad'èi Lamatua, mamuri pamèci dènge dhèu dhu pahaha iisi mi Lamatua. 3 Manèngi-mangaj'i sèmi èèna ka dhu be'a. J'ara ne'e ne ka pakarej'e d'ara Lamatua, dhu hia èdhi mamuri. 4 Dad'èi Lamatua ka dhèu aa'i-aa'i ra abhu mamuri, aa re'a mia ka dhu lèke. Nuka sèmi:
5 Ama Lamatua èèna, dhoka èci di.
Aa kalete dhoka èci di dhu padame èdhi dhèu rai-haha dènge Ama Lamatua, nuka, Yesus Kristus.
Aa Yesus tare'a-re'a dhèu rai-haha.
6 Na soro iisi Na, ho sui èdhi aa'i-aa'i ti nèti sasala-sasigo èdhi.
Lèke dènge lod'o na, ka Ama Lamatua bhoke le pasaraa lii lolo be'a èèna hia dhèu aa'i-aa'i. 7 Hèia Ama Lamatua hag'e nare ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha Na, sèna ka laku peka-padhai dènge dhèu Yahudi boe ètu mia-mia, aa nori si sèna ka ra parcaya Lamatua Yesus, dènge mamuri madhutu j'ara dhu lèke. Ngaa dhu ja'a peka ne, tare'a-re'a sèmi èèna. Ja'a leko-monya boe.✡
8 Dad'èi ja'a sèmi ne'e ka: ladhe ètu mia-mia miu pakaboko ho manèngi-mangaj'i, hud'i dènge ku d'ara dhu mola-mèci. Baku panasa. Baku patao-palaha. Ladhe sabaj'a, bisa ded'e kacui-aai asa Ama Lamatua, ho j'aj'i mi tadha, peka na, d'ara miu mola-mèci tare'a-re'a.
9-10 Dad'èi ja'a kahèi ladhe dhèu-dhèu bhèni re'a lalau iisi ra pake mèdha-papake dhu pantas. Dhu tao bhèni j'aj'i bhèni iia, lula boe nèti pasaraga rèu kètu, do pake mèdha-papake dhu kab'ua aae dhu nèti makae, do pake risi eele mèdha hualaa, doi pudhi dènge mutiara.✡ Te dhu tao bhèni sèra j'aj'i bhèni iia, nuka d'ara dhu hua iia, aa rèngu tao dhoka j'ara dhu be'a. Èèna ka pamèci dènge dhèu bhèni dhu pahaha iisi mi Ama Lamatua. 11 Ladhe dhèu sarani pakaboko ho nanene lii holo-nori, na, bhèni sa kahèi madhutu atora, sèna ka pasa dhilu ra be'a-be'a ho nanene lii holo-nori dènge d'ara kateme. Baku pagagai sèna ka tao maruru. 12 Madhutu ngangee ja'a, lèke boe ladhe dhèu bhèni ded'e ngi'u ra ho paredha aa aj'a dhèu mone. Be'a risi bhèni sèra taha d'ara. 13 Te Ama Lamatua paj'aj'i uuru Adam, heka Hawa kèna.✡ 14 Aa Adam dhu uru boe lèke ag'o nèti dhèu aae nidhu, te ngaa dhèu bhèni. Karèi nèti lod'o èèna, dhèu rai-haha mulai lab'a paredha Ama Lamatua.✡ 15 Masi ka sèmi èèna, te ngaa dhèu bhèni abhu mamuri lula rèngu rara iisi ana. Sad'i rèngu parcaya tare'a-re'a mi Kristus, mamuri pasue, mamuri dènge d'ara mola-mèci, aa mamuri madhutu j'ara dhu lèke.

3

Atora ho ded'e ca dhèu kètu juma'at

1 Mema tare'a sèmi lii dhèu, dhu peka na, "Dhèu dhu neo j'aj'i kètu juma'at, nèngu hag'e nare le sasab'a èci dhu hua iia titu

✡ 2:7 2 Timotius 1:11 ✡ 2:9-10 1 Petrus 3:3 ✡ 2:13 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:7, 2:21-22 ✡ 2:14 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:1-6

kèna." [2] Kètu juma'at èèna, hud'i dhèu dhu
kolongara be'a. Nèngu hud'i satia dènge
dhèu èmu na ca dhèu di. Nèngu hud'i
taha nare d'ara na, dhèu dhu patao-palaha
boe, dhu dhèu pakab'ua ne, dhu d'èi bhoke
babèdho èmu ho dhèu lasi pangad'o dènge
ne, aa bisa aj'a-nori dhèu leo. [3] Baku dhèu
dhu tema mahu, baku dhèu dhu nasa dènge
kacui-aai malai. Dhu lèke ka, dhèu dhu
d'ara hua iia, dhu d'èi tenge dame, aa dhu
manga'a boe doi-dhari. [4] Nèngu hud'i ne'a
uri d'ara èmu na dènge be'a. Ana-ana na
re'a pakab'ua dènge d'èi nanene ne. [5] Te
ladhe dhèu èèna ne'a boe lalau-lalo'o d'ara
èmu na, na, tasa mera mia nèngu bisa
ladhe-leru juma'at Lamatua.

[6] Be'a risi, pili dhèu dhu mamuri palèke
dènge dad'èi Kristus. De baku ded'e kètu
juma'at nèti dhèu dhu parcaya nèbhu mèka
mi Yesus. Te èèna na, rèngu sèra bisa
padedha iisi malai. Mage dhoka Lamatua
huku si, sama sèmi Lamatua huku dhèu aae
nidhu. [7] Dhèu dhu j'aj'i kètu juma'at sèra
hud'i dhèu dhu rai lesa re'a pakab'ua ne
kahèi. Dènge sèmi èèna nèngu makae boe.
Aa dhèu aae nidhu bisa boe pabèbhe ne
kahèi.✡

Dhèu dhu soru-bara kètu juma'at

[8] Sèmi èèna kahèi dènge dhèu dhu soru-
bara kètu juma'at. Rèngu sèra hud'i dhèu
dhu dènge kolongara be'a, dhèu dhu he'o
kajari boe, dhu tema boe rinu mahu, aa dhu
d'èi boe ra'e a'oto ae-ae. [9] D'ara rèngu hud'i
mola-mèci, aa rèngu hud'i kèpe pa'èra ku
Lii Holo-Nori dhu Lamatua bhoke pasaraa
hia èdhi, dhèu parcaya se'e. [10] Ladhe paie-
iie mamuri dènge sasab'a ra. Ladhe abhu
boe sasala si, heka ded'e si ho soru-bara
kètu juma'at sèra.

[11] Sèmi èèna kahèi dènge dhèu èmu ra.
Rèngu sèra hud'i bhèni dhu mamuri mad-
hutu madha j'ara dènge tatao dhu be'a.
Mage dhèu dhu tema padhai-kakoli pa'ele
iie kolongara dhèu leo. Rèngu hud'i dhèu
dhu re'a taha rare d'ara, aa dhèu lèka si
kahèi.

[12] Aa dhu soru-bara kètu juma'at sèra
hud'i mone dhu satia dènge dhèu èmu na
ca dhèu di. Nèngu èèna hud'i ne'a uri
d'ara èmu na, aa uri ana-ana na dènge be'a.
[13] Rèngu dhu lalau-lalo'o dhèu sarani dènge
be'a, tatu dhèu asa pakab'ua si. Aa rèngu
asa bani, dènge boe madha'u lole parcaya
rèngu mi Yesus Kristus.

Kapua nèti lalèka èdhi

[14-15] Timotius! Ja'a sanao sèna ka nèbhu
boe ja'a dhiu ngad'o èu. Ladhe ja'a pakai, do
ako nena ciki, na, ele boe sasuri ne d'ai uuru
èu. Sasuri ne ja'a suri ho peka dènge èu,
na, dhèu unu Lamatua sèra hud'i ra mamuri
tasa mera mia ku. Baku bhèlu, peka na,
Lamatua èèna, Ama Lamatua dhu mamuri.
Dhèu unu Na nuka sèmi èmu dhu dènge
era padhèdi, aa dènge agarii talora dhu
èra. Èmu sèmi èèna ka dhu titu èra, sama
sèmi dhèu unu Lamatua dhu kèpe pa'èra
Lii Holo-Nori Ama Lamatua dhu tare'a, aa
rèngu bisa bara ho pakako dènge be'a.

[16] Lamatua pasabhoka le rahasia dhu ka-
pai nèti lalèka èdhi. Kapua na sèmi ne'e ka:
Kristus èèna, ca Dhèu dhu Ama Lamatua
hag'e nare le karèi nèti uru ka.
Aa Kristus èèna mai le asa rai-haha ne, pake
rupa dhèu rai-haha sèmi èdhi.
Roh Lamatua ka dhu j'aj'i sakasii, peka
na, Yesus èèna, nuka Kristus.
Aa ana pajuu Lamatua ètu sorga sèra rèdhi
Na kahèi.
Ama Lamatua dhu ded'e nèti le asa sorga,
ka nedhe padedha-dedha Ne.
Lii Lolo Na pale-lème le suku-suku ètu rai-
haha ne.
Ètu mia-mia ètu rai-haha ne, dhèu
aa'i-aa'i parcaya le Nèngu.
Kapua lalèka èdhi sèmi èèna ka!

4

Baku pamud'e dènge dhèu dhu aj'a pakapod'e dhèu sarani

[1] Te ngaa ne'e ne, Roh Ama Lamatua
dhu peka paled'a le, na, bèli-camèd'a dhèu
sarani cahag'e patalale eele ngaa dhu èdhi
parcaya. Ho lasi madhutu roh-roh dhu
sala aa dhu leko-monya, aa lasi madhutu lii
holo-nori nidhu bhelu sèra. [2] Dhèu dhu mai
nori sèmi sèra, padhai lii leo, tao leo. Dhèu
sèra mema dhèu dhu kapod'e-kabèli! Dhèu
sèra sa, d'ara iiki ra dhu bèdhu le. [3] Ra aj'a
dhèu, baku paleo èmu. Aa ra aj'a dhèu luri
rupa-rupa nganga'a. Te ngaa Ama Lamatua
ka dhu tao nganga'a-nganginu sèra, ho
ladhe dhèu parcaya ra'a, rèngu manèngi
makasi mi Nèngu. Te rèngu re'a mia dhu
lèke. [4] Ngaa aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua tao

✡ 3:7 Titus 1:6-9

sèra, tare'a-re'a be'a. De baku luri rupa-
rupa. Dhèu hud'i sèmi rare aa'i-aa'i sèra
dènge manèngi makasi mi Lamatua. [5] Te
èdhi te'a, na, Lii Holo-Nori Ama Lamatua
dènge lii manèngi-mangaj'i èdhi sèra ka
pamèu si.

Dhèu sab'a dhu be'a nèti Lamatua Yesus

[6] Timotius! Pasanèd'e j'ara se'e aa'i-aa'i
mi a'ari èdhi dhèu parcaya sèra. Ladhe
èu tao madhutu sèmi èèna, èu j'aj'i dhèu
sab'a dhu be'a nèti Yesus Kristus. Lii Holo-
Nori Ama Lamatua sèra ka dhu tao èu par-
caya Ne, aa hia me'a mèu, mia ka lii holo-
nori dhu lèke. Èu kèpe pa'èra-èra le Lii
Holo-Nori Lamatua sèra! Sèra nuka sèmi
nganga'a dhu pa'èra ngi'u èu. [7] Baku core
eele lod'o iia d'ara dènge palolo omo koso
dhu lèke boe dènge dad'èi Ama Lamatua.
Baku pusi-pahae dènge lii lolo bhèni heka
dhu nèti laluri rupa-rupa. Be'a risi pa'èra
taruu ngi'u dènge d'ara èu pabe'a-be'a,
sèna ka mamuri madhutu dad'èi Lamatua
ètu madha j'ara aa'i-aa'i.
[8] Olaraga pa'èra ngi'u na, be'a.
Masi ka babe'a na ciki oo'e di.
Te ngaa pa'èra ngi'u dènge d'ara ho mamuri
madhutu dad'èi Lamatua ètu j'ara
aa'i-aa'i sèra,
babe'a na ae seli eele.
Babe'a na
mesa boe mamuri ètu rai-haha deo
ne'e di,
te ngaa mamuri lèpa limuri
kahèi.
[9] Lii se'e se, lèke tare'a-re'a! De tèke paie
mi d'ara, ho baku bhèlu eele. [10] Èdhi tao
era maena mi Ama Lamatua dhu mamuri.
Nèngu na ka dhu hia mamuri mi dhèu aa'i-
aa'i, risi-risi mi èdhi dhu parcaya Na. Nèti
èèna ka, èdhi sab'a dènge d'ara kateme.
[11] Nori lii se'e aa'i-aa'i. Aa pua dhèu sèra
ho madhutu lii holo-nori sèra. [12] Baku soro
tèka dhèu sèra pahae boe èu, lula èu ana
ngèru era. Èu hud'i j'aj'i conto hia dhèu
parcaya sèra, nèti lii padhai èu, nèti kakako
èu, nèti d'ara sasue èu mi dedha dhèu, nèti
parcaya èu mi Yesus Kristus, dènge mamuri
èu dhu mola-mèci. [13] Ètu d'ara miu tatae
mamai ja'a, baku bhèlu baca Lii Holo-Nori
Lamatua hia mi dhèu parcaya sèra. Pa'èra
d'ara si, aa nori si paie-iie.
[14] Pake pabe'a-be'a karunya dhu Lamatua
pangèd'u le mi èu, dhu èu sèmi lod'o kètu-
kètu juma'at sabaj'a dènge tao kacui-aai mi
dedha kètu èu. Lod'o èèna, rèngu peka lii
moa Lamatua kahèi lula-nèti j'ara mamuri
dènge sab'a-la'a èu. De baku soro tèke
karunya dhu èu abhu èèna. [15] Pakako dènge
maj'èni j'ara sèra. Sèna ka dhèu aa'i-aa'i
ra ladhe rèdhi mamuri dènge sab'a-la'a èu
asa be'a. [16] J'aga sèna ka èu mamuri dènge
mola. Aa j'aga sèna ka èu loe boe aj'a dhu
lèke j'ara. Ladhe èu pa'èra dènge j'ara sèra,
pe Lamatua bhoke j'ara hia èu, dènge dhèu-
dhèu dhu nanene lii padhai èu, sèna ka miu
pakaj'èu nèti bhabhelu-katub'a.

5

Tatao Timotius mi dhèu sarani

[1] Baku tao lii sakaa dènge dhèu mone dhu
heka risi nèti èu. Te ngaa dènge lii mako,
nuka sèmi èu padhai lii dènge ama mu. Aa
mi dhèu dhu ngèru risi, pa'èra d'ara si, tao
nuka sèmi ari mu. [2] Sèmi èèna kahèi mi
dhèu bhèni dhu heka risi sèra. Padhai lii
dènge rèngu, nuka sèmi èu padhai lii dènge
ina mu. Aa ladhe padhai lii dènge ana bhèni
ngèru, tao si nuka sèmi ana hèni èu. D'ara
èu hud'i mola dènge si.

Bhèni balu

[3-5] Dhèu sarani hud'i soru-bara bhèni balu
dhu dènge heka a'ari sèna ka ladhe-leru si.
Te ngaa bhèni balu dhu ana-èpu era, na,
rèngu ka dhu hud'i ladhe-leru ne. Aj'a si,
sèna ka re'a b'ala sasue ina ra dhu rèngu
abhu sèra. Dènge sèmi èèna ka, rèngu sab'a
hia Ama Lamatua, ho pakarej'e d'ara Na.
Te ngaa bhèni balu dhu tare'a-re'a mamuri
mesa di, nèngu dènge boe ca dhèu sa dhu
ladhe-leru ne. Nèngu dhoka maena mi Ama
Lamatua di. Mèu-mèda na manèngi sasue
Ama Lamatua. Dhèu sarani hud'i ladhe-
leru ku bhèni balu sèmi sèra sa.
[6] Te ngaa bhèni balu dhu d'èi dhoka
mamuri na karej'e-karae di, masi ka na
mamuri era, te ngaa dènge heka kab'ua,
sama sèmi dhèu dhu madhe le.
[7] Pasanèd'e j'ara se'e aa'i-aa'i mi dhèu
sarani sèra, sèna ka dhèu leo baku pa'ele iie
kolongara rèngu.
[8] Aa ladhe abhu dhèu dhu ro'o boe ladhe-
leru a'ari na, risi-risi hari isi èmu na, èèna
sama sèmi nèngu pèci eele lalèka nèngu mi
Lamatua. Nèngu bhelu risi nèti dhèu dhu
tadhe boe Ama Lamatua.
[9] Ladhe neo ded'e bhèni balu ho soru-
bara kètu juma'at, j'ara na sèmi ne'e ka:

umur nèngu bisa boe kura nèti 60 tèu; uru
na nèngu satia dènge dhèu èmu na ca dhèu
di; [10] dhèu re'a, na, nèngu ca dhèu dhu tema
tao babe'a mi dhèu; dhu ladhe-leru ana-
ana na dènge be'a; dhu bhoke tèke kacui-
aai ho leru dhèu leo; dhu soru-bara dhèu
parcaya sèra ètu d'ara sasab'a, masi ka dhu
samaa èèna ka; dhu d'èi soru dhèu ètu d'ara
sasusa; aa dhu bhori mema ho soru-bara
ètu madha j'ara dhu be'a.

[11] Baku pili bhèni balu dhu ngèru era, ho
sab'a ètu d'ara juma'at. Te mage dhoka
cèu ètu d'ara na, ho neo hari leo-èmu.
Ladhe sèmi èèna, rèngu se abhu heka lod'o
dhu taleo, ho lalau dhèu sarani dènge be'a.
[12] Te ladhe lod'o dhu rèngu pake hia ju-
ma'at èèna kura, èci èèna ka dènge rèngu
pa'ele iie lii pajaji rèngu ètu katanga madha
Lamatua. Èèna na, dhèu pasala si. [13] Mage
dhoka rèngu bai-eed'a, aa maso-kalua èmu
dhèu, padhai-kaked'u pa'ele iie kolongara
dhèu. Aa dhu karehe risi eele hari, rèngu
soro iisi asa d'ara lii langu dhèu leo, dènge
padhai dhu lèke boe. [14] Be'a risi eele, bhèni
balu dhu ngèru era leo hari èmu, sèna ka
rara iisi, aa ladhe-leru d'ara èmu rèngu.
Dènge sèmi èèna, dhèu dhu pamusu dènge
èdhi abhu boe j'ara ho pa'ele iie kolongara
èdhi. [15] Abhu bhèni balu ngèru cahag'e dhu
kako sala j'ara. Rèngu se madhutu j'ara
dhèu aae nidhu.

[16] Ladhe abhu bhèni dhu parcaya
Lamatua, dhu a'ari ra j'aj'i le bhèni balu,
na, bhèni ne hud'i ladhe-leru ku bhèni balu
èèna. Baku soro tèke hia juma'at ladhe-
leru. Dènge j'ara sèmi èèna juma'at bisa
ladhe-leru bhèni balu dhu leo, dhu tare'a-
re'a dènge heka a'ari.

Tatao dhu pakab'ua kètu juma'at

[17] Dhèu dhu ladhe-leru juma'at dènge
be'a, miu hud'i pakab'ua risi ne, aa b'ae gaji
dènge be'a. Risi-risi rèngu dhu sab'a dènge
d'ara kateme, ho lole pataraa Lii Holo-Nori
Lamatua, aa aj'a j'ara mamuri dhu lèke.
[18] Te dhu suri ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci
Lamatua, peka na, "Ladhe pake sapi j'èli
puru are nèti huri, mage mi kape hèb'a na
kahèi, sèna ka bisa na'a." Aa dhu suri kahèi,
peka na, "Cee ka dhu sab'a, na, nèngu hud'i
abhu gaji ku."✡

[19] Ladhe abhu dhèu dhu galaa kètu ju-
ma'at, baku sad'i sèmi mere di! Hud'i abhu
ku dua do tèlu sakasii dhu lii èci, heka mi
sèmi mere ho parisa ne.✡ [20] Ladhe miu kai
ne, te ngaa na mamuri taruu madhutu d'ara
sasala èèna, kai hari ne ètu madha juma'at.
Dènge j'ara sèmi èèna, dhèu leo bani boe
madhutu tatao èèna.

[21] Pakako aa'i atora se'e mi juma'at dhu
hag'e boe, aa baku bia cabèka. Ja'a
pangèd'u sasab'a ne'e mi d'ara kacui-aai
èu, ètu katanga madha Ama Lamatua dènge
Yesus Kristus. Ana pajuu dhu Ama Lamatua
hag'e nare ètu sorga, j'aj'i sakasii kahèi!

[22] Baku pamèri ded'e dhèu j'aj'i kètu ju-
ma'at. Ladhe uuru ku paie-iie ne. Te
ladhe miu ded'e sad'i ngara di, hèia dhèu
ne tao sala, na, miu pasae sasala èèna kahèi,
lula tatao na. J'aga paie ngi'u èu sèna ka
mamuri mola taruu.

[23] Ja'a tadèngi èu kabake pèd'a taruu. Be'a
risi nèti deo ne'e, èu pab'ali èi dènge anggor
ciki tao sèmi èi na'i. Baku minu dhoka èi iia
di.

[24] Ladhe paie-iie! Abhu sasala dhèu dhu
cèu mema. Rèngu d'ai mèka madha hakim,
te ngaa dhèu aa'i-aa'i dhu re'a le èèna.
Te ngaa abhu dhèu leo kahèi dhu nèbhu-
nèbhu ku, heka sasala ra cèu kèna. [25] Sèmi
èèna kahèi dènge dhèu dhu tao be'a sèra.
Abhu mema dhu led'a. Te ngaa cahag'e
pahuni-pahuni tao dhu be'a. Te ngaa masi
ka sèmi èèna, ngaa dhu rèngu tao sèra,
nèbhu-nèbhu cèu asa li'u kahèi. Bisa boe
pahuni tatao dhu be'a.

6

Ènu dènge lamatua na

[1] Abhu lamatua dhu ènu na parcaya
Lamatua Yesus. Rèngu hud'i pakab'ua
lamatua ra, sèna ka dhèu leo abhu boe
j'ara ho padhai lii pamanahu kolongara
Ama Lamatua, aa pamud'e dènge lii aj'a-
nori èdhi. [2] Abhu ènu dhu lamatua na
parcaya le Lamatua Yesus. Ènu ne bisa boe
pahaha lamatua na, lula lamatua na dhu
parcaya Lamatua Yesus. Masi ka tasamia
èèna ka, rèngu hud'i lalau ku pabe'a risi
hari lamatua ra, lula rèngu dènge rèngu
sèra aa'i-aa'i ra, dhèu parcaya dhu hud'i
mamuri pasue ku.

✡ 5:18 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 25:4, Mateos 10:10, Lukas 10:7 ✡ 5:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 17:6, 19:15

Lii aj'a-nori dhu sala, dènge a'oto dhu be'a

(2b) Timotius! Aj'a aa'i-aa'i se, aa pa'èra
d'ara dhèu sarani sèra, sèna ka tao mad-
hutu aa'i-aa'i ra. 3 Lii aj'a-nori èdhi dhu lèke
èèna, j'aj'i kapua nèti d'ara mamuri èdhi
dhu pakarej'e d'ara Lamatua. Te ngaa dhèu
dhu nori leo nèti lii aj'a se'e, dhèu sèra dhu
core eele le lii Lamatua Yesus Kristus dhu
lèke. 4 Dhèu sèmi èèna, padedha iisi, te ngaa
goa. Papèd'a rèngu ka d'èi dhoka tenge lii
langu, aa pab'ala d'ara lii. J'ara se'e se ka
dhu tao dhèu ho: tèka d'ara, patao-palaha,
pa'ele iie kolongara dhèu leo, aa pangee
dhu lèke boe mi dhèu leo. 5 Dhèu sèmi se'e,
loe boe patao-palaha. Ngangee ra karehe
bia. Re'a heka mia ka dhu be'a.

Rèngu ngee, ladhe rèngu maj'èni dènge
j'ara-j'ara agama, rèngu bisa j'aj'i dhèu
kaja-su'i.

6 Mema, agama bisa hia a'oto mi dhèu.
Te mamuri dènge Lamatua èèna ka dhu
hia dhèu karej'e nèti ngaa dhu rèngu unu.
Èèna, heka agama dhu lèke kèna. 7 Sanèd'e
paie-iie! Lod'o rara iisi èdhi, èdhi tèti
boe ngaa-ngaa èci sa asa rai-haha ne. Aa
ladhe lod'o madhe, tèti boe ngaa-ngaa èci
sa kahèi nèti rai-haha ne. 8 De sad'i dènge
nganga'a, mèdha-papake sèra sa nia le!

9 Te ngaa dhèu dhu neo kaja, mud'a titu
kèna lèke dadugu-rariu rupa-rupa, aa lèke
sasii g'ana-kariu, lula rèngu pangee dhoka
mèdha-panyau di. J'ara se'e se ka dhu
pa'ele iie mamuri rèngu. 10 Te sue doi-dhari,
èèna j'aj'i mi amo nèti rupa-rupa bhabhelu.
Abhu dhèu cahag'e magèle dhoka doi-dhari
di, toke ra pakaj'èu nèti parcaya ra dhu lèke.
Hèia rèngu mesa ra pa'ele iie mamuri ra.

Kèpe pa'èra-èra parcaya èu

11 Timotius! Èu ne, dhèu unu Ama
Lamatua. De pakaj'èu iisi nèti bhabhelu-
katub'a aa'i-aa'i. Mamuri mola-mèci. Ma-
muri madhutu dad'èi Lamatua ètu madha
j'ara aa'i-aa'i ra. Parcaya taruu mi Yesus
Kristus. Sue dhèu aa'i-aa'i ra. Pa'èra ètu
d'ara j'aj'èra. Mamuri d'ara be'a dènge
dhèu aa'i-aa'i ra. 12 Sab'a pa'èra-èra dènge
d'ara kateme, sèna ka pakako lii holo-
nori aa'i-aa'i dhu èdhi parcaya. Lamatua
paroa le èu, ho abhu mamuri taa-taa. De
liku pa'èra-èra mamuri èèna, baku patalale
eele. Aa èu dhu peka le ètu madha dhèu
ae, lula-nèti parcaya èu mi Lamatua Yesus.
13-14 De nèti deo ne'e, ja'a manèngi èu pa'èki
lii pajaji sèmi ne'e: tao madhutu lii paredha
aa'i-aa'i nèti Lamatua Yesus. Baku sisu èci
sa hèi, sèna ka dhèu baku rèdhi sasala èu.
Tao madhutu aa'i-aa'i ra dènge mola-mola
toke lod'o mamai hari Kètu èdhi, Yesus
Kristus. Ja'a manèngi èu jaji sèmi èèna ètu
madha Ama Lamatua. Nèngu ka dhu hia le
samanga mi dhu mamuri aa'i-aa'i ra. Ja'a
manèngi kahèi èu jaji sèmi èèna ètu madha
Yesus Kristus. Nèngu dhu peka paled'a le,
lula-nèti ngi'u Nèngu, ètu madha gubernur
Pontius Pilatus.✡

15 Lamatua Yesus dhu kapai risi, Nèngu ka
dhu nèd'u koasa!
Nèngu èèna, Dhèu Aae Kapai nèti dhèu
aae aa'i-aa'i ra.
Aa Nèngu èèna, Lamatua Kapai nèti
lamatua aa'i-aa'i ra.
Ropa d'ai lod'o na,
Lamatua paled'a aa'i-aa'i si.
16 Dhoka Nèngu mesa Na di, dhu madhe boe.
Nèngu mamuri ètu d'ara saraa dhu
dhèu rai-haha taha boe laladhe.
Abhu boe dhèu èci sa ladhe rèdhi
Ne.
Lii-lii pakab'ua dhodhoka mi Nèngu di!
Koasa aa'i-aa'i, ètu kacui-aai Na, toke
d'ai mia-mia!
D'ai sange ne'e ka! Tare'a!

Lii pasanèd'e hia dhèu kaja

17 Peka mi dhèu kaja ètu rai-haha ne, ho
rèngu baku padedha iisi, aa baku dhoka
maena mèdha-panyau rèngu di. Te mèdha-
panyau sèra, bèli-camèd'a èla aa'i. De dhu
lèke ka, maena dhoka mi Ama Lamatua dhu
mamuri di. Te Nèngu ka dhu pala-bagi èdhi
ngaa-ngaa dhu èdhi parluu, sèna ka èdhi
mamuri dènge karej'e. 18 Peka dènge ra,
ho pake kakaja sèra sèna ka tao dhu be'a.
Rèngu hud'i maj'èni tao dhu be'a. Rèngu
hud'i bhoke kacui-aai ho soru-bara dhèu
leo, aa d'èi pala-bagi mèngi-nale dhu rèngu
abhu nèti Lamatua. 19 Hèia ra pakaboko
mèdha-panyau ho j'aj'i mi kapua dhu èra,
hia mamuri ra bèli-camèd'a. Ka rèngu unu
mamuri dhu dènge kab'ua.

Paulus pa'èle sasuri na

20 Timotius! J'aga paie aa'i-aa'i dhu Ama
Lamatua pangèd'u le mi èu. Baku lamu
padhai lii dhu dènge boe kolo-kapua. Baku
padhai lii kaj'alu dhu pakab'ua boe Ama

✡ 6:13-14 Yohanis 18:37

Lamatua. Sanèd'e, ee! Te abhu dhèu dhu pangee, na, rèngu dhèu d'èlu-mèu. Te ngaa ‘mamèu’ rèngu sèra dhu hèb'a hua. Baku lamu pab'ala lii padhai dènge ra. [21] Abhu dhèu cahag'e lèka lii aj'a-nori dhu kapod'e-kabèli sèra, toke ra sero eele nèti parcaya ra dhu lèke mi Ama Lamatua.

Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha èu dènge angalai mu si aa'i-aa'i ra.

Saloom,
Paulus

2 Timotius
Sasuri Paulus ka dua hia angalai na Timotius

Lii maho'o

1-2 Timotius dhu be'a!

Sasuri ne nèti ja'a, Paulus, dhu Ama Lamatua mesa Na hag'e nare j'aj'i dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus. Ra pua ja'a ho laku lole nèti mamuri dhu lèke, dhu Lamatua moa le hia dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Yesus Kristus.

Timotius! Èu dhu j'aj'i le sèmi ana ja'a. De ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus, sue èu, pad'elo d'ara hua iia Ra mi èu, aa hia èu mamuri dènge mera-milu.✡

Paulus manèngi makasi mi Ama Lamatua

3 Mèu-mèda ja'a sabaj'a hia èu. Ja'a manèngi taruu makasi mi Ama Lamatua, lula èu madhutu taruu Ne. Èu me'a! Ja'a sab'a hia Nèngu dènge d'ara mola-mèci, èci èèna ka dhu bèi-baki èdhi sèra sab'a hia Ne. 4 Ja'a sanèd'e lod'o èdhi pacèri uru èèna, èu pahaa èi madha. Nèti èèna ka, ja'a neo titu kèna paraga hari dènge èu, sèna ka d'ara ja'a karej'e.

5 Ja'a ngee kèdhi uru èèna, lod'o èu heka parcaya tare'a Lamatua Yesus. Parcaya sèmi èèna na dhu amo le ètu d'ara bèi mu Luisa dènge ina mu Yunike. Aa ja'a ke'a mèu, na, parcaya sèmi èèna muri le ètu d'ara èu kahèi.✡

Paulus manèngi Timotius sèna ka pake karunya dhu Lamatua hia

6 Uru èèna, lod'o dhu ja'a bane ai ètu kètu èu aa sabaj'a hia èu, lod'o èèna kahèi Lamatua hia karunya mi èu, sèna ka èu bisa sab'a hia Ne. De ne'e ne, ja'a manèngi sèna ka èu pakaroo hari karunya èu dhu nuka sèmi ai dhu oe madhe sa. 7 Te Roh Ama Lamatua tao boe èdhi j'aj'i dhèu madha'u. Te ngaa Na tao, sèna ka èdhi j'aj'i dhèu dhu d'ara èra, dhu te'a pasue, aa te'a taha tare d'ara. 8 De baku makae peka-padhai j'ara-j'ara lula-nèti Lamatua èdhi. Aa baku makae lula ja'a ne ana bèdho. Te ja'a maso bui lula ja'a pakako sasab'a Na. De ladhe lamu lole Lii Lolo Be'a, èu hud'i pa'èra ku iisi, ho dui j'aj'èra nuka sèmi ji'i dui. Ladhe èu paraga dènge j'aj'èra sèmi èèna, èèna na Lamatua pa'èra d'ara èu.

9-10 Lula Lamatua ka dhu patabuli èdhi nèti koasa sasala-sasigo èdhi.
Aa Na hag'e nare èdhi ho j'aj'i dhèu unu Na dhu mola-mèci.
Na pad'elo d'ara hua iia Na mi èdhi, lula Na sue èdhi,
masi ka èdhi tao boe ngaa-ngaa ho nia sèmi babe'a Na.
Lod'o Lamatua paj'aj'i mèka rai-haha ne, te ngaa pama'ète nare le ho hia Yesus Kristus mai,
sèna ka Na pad'elo d'ara hua iia Na, aa pala mamuri hia èdhi.
Ka Yesus Kristus mai le, aa bhoke paled'a ngaa dhu uru èèna Ama Lamatua nelu tao,
aa pad'elo d'ara hua iia Nèngu mi èdhi.
Na palaho le koasa mamadhe!
Ne'e ka dhu j'aj'i Lii Lolo Be'a!
De cee dhu parcaya Lamatua Yesus, madhe heka taa-taa, te ngaa mamuri manèro toke d'ai mia-mia dènge Ama Lamatua.

11 Nèti èèna ka, Ama Lamatua ded'e nare ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus, sèna ka ja'a lole Lii Lolo Be'a Na, aa aj'anori dhèu ètu mia-mia.✡ 12 Sèra sa ka dhu paj'èra ja'a ètu d'ara èmu bèdho ne. Te ngaa ja'a makae boe! Lula ja'a ke'a le cee ka dhu ja'a parcaya, nuka Lamatua Yesus. Aa ja'a ke'a kahèi, peka na, Nèngu ka dhu pangèd'u sasab'a ne'e mi adhe-aai ja'a, Nèngu ka dhu bisa j'aga sasab'a ne'e, aa Nèngu ka dhu pa'èra ja'a sèna ka pakako sasab'a ne'e, toke Nèngu mai hari. 13 De madhutu ka, j'ara mamuri nèti a'aj'a dhu lèke dhu ja'a pad'elo le dènge èu. Ladhe èu parcaya taruu, aa sue dhèu aa'i-aa'i sèmi èèna, ne'e peka na, èu j'aj'i le èci dènge Yesus Kristus. 14 Ama Lamatua pangèd'u le ètu d'ara adhe-aai èu kakaja èci dhu kab'ua, nuka a'aj'a dhu lèke. De ladhe-leru pabe'a kakaja èèna! Pake Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci dhu ètu d'ara èdhi, sèna ka hud'i laa Na pa'èra èu ho ladhe-leru kakaja èèna paie-iie.

Onesiforus ladhe-leru Paulus ètu d'ara èmu bèdho

✡ 1:1-2 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:1 ✡ 1:5 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 16:1 ✡ 1:11 1 Timotius 2:7

15 Ele boe èu tadèngi le, na, Figelus, Hermogenes dènge dhèu leo nèti propensi Asia sèra,* pusi-pahae heka ja'a. 16-18 Te ngaa Onesiforus leko-leo nèti rèngu. Na pakaj'èu boe nèti ja'a. Èu mesa mu me'a, lod'o ja'a ètu kota Epesus era, nèngu ka dhu ladheleru ja'a. Limuri ne, na pea ètu kota Roma ne'e. Ropa na d'ai ne'e, na patangi-tenge ja'a ètu mia-mia. Ka na abhu ja'a ètu d'ara èmu bèdho ne. Te ngaa na makae boe. Na mai taruu ngad'o ja'a ho pa'èra d'ara ja'a.

De ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi Onesiforus dènge a'ari na aa'i-aa'i ra. Ladhe lod'o èle rai-haha ne, ho Lamatua pama'ète lii langu dhèu rai-haha, ja'a sanao ho Lamatua pama'ète dhu be'a hia mi Onesiforus si.

2

Èdhi hud'i mamuri ku nuka sèmi sordad'u dhu parai eela boe dènge komedhaa

1 Ana Timotius dhu ja'a sue! Yesus Kristus d'ara hua iia titu kèna. Limuri ne, èu èci le dènge Nèngu. Na pa'èra èu. De èu me'a dhoka sèmi more di! 2 Uru èèna, ja'a aj'a le èu ètu madha dhèu ae lula-nèti j'ara mamuri Lamatua dhu mola. De limuri ne ja'a manèngi èu, ho aa'i-aa'i dhu èu tadèngi nèti ja'a, lamu aj'a hari hia dhèu dhu èu bisa lèka si. Dhèu sèra hud'i bisa lasi aj'a hari sèmi èèna kahèi mi dhèu leo.

3 Èdhi aa'i-aa'i ti, nuka sèmi sordad'u Yesus Kristus. De èdhi pasae j'aj'èra sèmi Nèngu kahèi. Lula èu ne sordad'u dhu be'a, èu hud'i pasae more ku pala unu mu. 4 Sordad'u dhu pakako sasab'a bisa boe sab'a pab'ali dènge sasab'a dhu leo. Dènge j'ara sèmi ne'e, nèngu ne'a pakarej'e d'ara komedhaa na.

5 Tare conto leo sèmi olaraga. Ladhe madhutu lomba, hud'i madhutu ku atora na. Te ladhe aad'o, na, kalua! Bisa boe abhu juara. Sèmi èèna kahèi, ladhe neo pakako sasab'a Lamatua, madhutu ku atora Na.

6 Ladhe kahèi dhèu sab'a oka-tedhe. Na sab'a dènge tèku rui na ètu d'ara oka na. De nèngu ka dhu uru tèka abhu hua-hela. 7 Pangee paie-iie conto sèra. Pe Ama Lamatua hia me'a mèu j'ara sèra aa'i-aa'i ra.

8 Pangee pabe'a-be'a mi Yesus Kristus. Nèngu èèna ana-èpu dhèu aae Daud. Na madhe, te ngaa Ama Lamatua pamamuri Ne. Èèna ka j'aj'i Lii Lolo Be'a dhu ja'a laku peka-padhai ètu mia-mia. 9 Lula ja'a lole Lii Lolo Be'a, èèna ka ja'a j'èra sèmi ne'e ne. Risi-risi hari ra èki-karadhe ja'a dènge rate, tao ja'a sèmi dhèu bhelu-katub'a sa. Te ngaa rèngu taha rare boe Lii Lolo Be'a Ama Lamatua. 10 De ja'a sadia pasae rupa-rupa j'aj'èra. Sad'i dhèu unu Lamatua dhu Na hag'e nare sèra abhu mamuri. Pe Ama Lamatua ded'e si padedha-dedha, lula rèngu j'aj'i dhèu unu Yesus Kristus. 11 Aa lii se'e mema lèke tare'a:

"Ladhe èdhi mangaku, na, Kristus madhe
ho gati èdhi,
èci èèna ka èdhi madhe tèke eele ma-
muri dhui,
hèia èdhi kahèi mamuri bera-bera
dènge Ne.
12 Ladhe èdhi taha ètu d'ara j'aj'èra,
èdhi tèd'u paredha sama-sama dènge
Nèngu kahèi.
Te ngaa ladhe èdhi pasili Ne,
Nèngu pasili èdhi kahèi.✡
13 Masi ka d'ara èdhi satia boe,
te ngaa Nèngu satia taa-taa,
lula Nèngu bisa boe leko-monya.
Ngaa dhu Na peka, èèna ka dhu
Na tao."

Dhèu sab'a dhu Lamatua pakab'ua

14 Pasanèd'e dhèu parcaya, sèna ka rèngu baku bhèlu j'ara se'e aa'i-aa'i ra. Kai si dènge kolongara Ama Lamatua, ho ra loe eele ka nèti pa'uji lii padhai lii. Te aa'i-aa'i sèra guna boe ngaa-ngaa. Dhodhoka pa'ele iie ngangee nèti dhèu dhu nanene. 15 Tenge j'ara dhu be'a, sèna ka tao iisi èu nuka sèmi dhèu sab'a dhu nia abhu koa nèti Ama Lamatua. Dhèu sèmi èèna parluu boe makae, lula nèngu èèna sab'a sasab'a na dènge be'a. Èu hud'i j'aj'i dhèu dhu aj'a dènge mola Lii Holo-Nori Lamatua mi dhèu, aa baku dènge koe-kapengo. Lula Lii Holo-Nori Na, mola! 16 Pakaj'èu nèti lii padhue dhu dènge boe kolo-kapua, aa nèti lii padhai dhu pakab'ua boe Lamatua. Te sèra sa dhoka tao dhèu asa bhelu-katub'a. 17 Lii padhai dhu bhelu-katub'a sèra paj'ala sèmi èi papèd'a kangker. Lii padhai Himeneus dènge Filetus sèmi sèra ka! 18 Dua ra aj'a sala, peka na, dhèu madhe mamuri aa'i hari

* 1:15 Propensi Asia èèna, limuri ne j'aj'i negara Turki re bèka haa. ✡ 2:12 Mateos 10:33, Lukas 12:9

le. Te ngaa èèna lèke boe! Dènge j'ara sèmi
èèna, rèngu se piku eele nèti ngaa dhu lèke.
Ngaa dhu rèngu aj'a se'e, pa'ele iie parcaya
nèti dhèu cahag'e.
19 Te ngaa kapua dhu Ama Lamatua pad-
hèdi nare èèna, kalau-karèto boe. Ètu ka-
pua èèna, dhu suri peka na, "Lamatua tadhe
mèu dhèu unu Na," aa, "Dhèu cee dhu
pahaha iisi mi Ama Lamatua, hud'i pakaj'èu
ku nèti bhelu-katub'a." Kapua èèna, dhèu
unu Lamatua.✡
20-21 Ètu d'ara èmu dhèu kaja, abhu rupa-
rupa mèdha-panyau. Abhu dhu tao nèti
hualaa iia dènge hualaa pudhi. Te ngaa
abhu kahèi dhu tao nèti aj'u dènge rai kalili.
Mèdha dhu kab'ua, lamatua èmu na d'èi
pake ètu d'ara iia-aala. Te ngaa mèdha
dhu biasa sèra, lamatua èmu makae pake
ètu madha dhèu. Sèmi èèna kahèi dènge
dhèu rai-haha. Ladhe abhu dhu paka-
j'èu iisi ra nèti bhelu-katub'a, nèngu èci
èèna ka dènge mèdha-panyau dhu kab'ua
sèra. Lamatua èmu d'èi pake ne, lula
nèngu dènge gaguna sèna ka tao rupa-rupa
sasab'a dhu be'a.
22 Ana ngèru sèra manahu malai lula mad-
hutu dad'èi ra. Te ngaa èu, Timotius, hud'i
j'aga ngi'u mu paie-iie, ho baku madhutu
dad'èi d'ara sèmi èèna. Tenge j'ara ho tao
dhu be'a taruu. Parcaya taruu Lamatua.
Mamuri pasue aa padame dènge dhèu leo.
Dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Lamatua, dhu
mamuri dènge d'ara mola-mèci, rèngu d'èi
dhoka tao j'ara dhu be'a. De èu, Timotius,
hud'i mamuri ku sama sèmi rèngu sèra!
23 Ja'a pasanèd'e hari èu ca tèka! Baku
lamu soro iisi asa d'ara lii langu dhu dènge
boe kolo-kapua. Te sèra sa dhodhoka tao
dhèu ho patao-palaha di. 24 Dhèu dhu sab'a
hia Lamatua nia boe j'aj'i dhèu dhu tenge
lii langu, sina ma? Te ngaa rèngu sèra
hud'i d'ara be'a dènge dhèu aa'i-aa'i ra, dhu
d'èlu-mèu aj'a-nori dhèu, dhu taha rare
d'ara ropa paraga dènge dhèu dhu tema
tenge lii langu. 25 Rèngu hud'i holo paie-iie
dhèu dhu palab'a sèra. Dènge sèmi èèna,
ele boe Lamatua hia si ele-ho'a, hèia ra sèmi
rare ngaa dhu lèke. 26 Hèia ra mase'a, ka ra
rai nèti kacui-aai dhèu aae nidhu, dhu uru
èèna èki si ho madhutu dad'èi na.

3

D'ai lod'o èle rai-haha, dhèu rai-haha j'aj'i sèmi ngaa sa?

1 Timotius! Ladhe dètu dènge lod'o èle
rai-haha ne, j'aj'èra na ae titu kèna. Ja'a
peka mema dènge èu sèmi èèna. 2 Dhèu
dhoka sue ngi'u ra, aa manga'a doi-dhari.
Rèngu padedha iisi, aa d'èi pahaha dhèu
leo, d'èi pakarehe kolongara Lamatua, d'èi
boe nanene ina-ama ra, re'a boe manèngi
makasi, kètu hadhu, d'èi boe madha j'ara
Lamatua, 3 re'a boe sue dhèu, d'èi boe
mamuri padame, d'èi pa'ele iie kolongara
dhèu, taha rare boe iisi ra, bhelu-katub'a
dhu risi eele, d'èi boe dhu be'a, 4 d'èi pahie
mone aanga-angalai ra, ngangee bab'a,
aa tao ngi'u ra d'èlu-mèu risi, madhutu
dhoka dad'èi d'ara risi nèti dad'èi Lamatua.
5 Rèngu tao iisi ra dhèu d'èlu-mèu, te ngaa
dhu mola-mèu lao. Koasa Lamatua abhu
boe ètu d'ara ra. Baku padètu dènge dhèu
sèmi sèra kahèi!
6 Rèngu maso asa d'ara èmu dhèu dènge
rèhu mare, ho lasi kakèj'i d'ara dhèu bhèni
dhu èra boe, aa mud'a lèke god'a. Dhèu
bhèni sèmi sèra sa, mamuri ètu d'ara
sasala-sasigo dhu udhu sobhu-sobhu, aa
madhutu dhoka rupa-rupa dad'èi d'ara ra.
7 Ropa ra tadèngi mese hiu mai nori j'ara
dhu hiu, na, rèngu madhutu rii. Te ngaa
re'a boe hag'e mia ka dhu lèke, aa mia dhu
sale. 8 Èu sanèd'e era lii lolo Yanes dènge
Yamres, si?* Lod'o èèna, dua ra palab'a
dènge Musa. Mese taa limuri se'e, tatao
ra èci èèna ka. Rèngu palab'a dènge lii
holo-nori dhu be'a. Ngangee ra ele iie le,
aa parcaya rèngu lèke boe. 9 Mese dhu
lèke boe sèmi sèra sa, bisa boe taha rare
nèbhu. Nèbhu-nèbhu dhèu aa'i-aa'i re'a
gagoa rèngu! Nuka sèmi uru èèna dhèu
re'a kapod'e-kabèli lula-nèti Yanes dènge
Yamres.

Kèpe pa'èra-èra lii holo-nori dhu èu sèmi more le

10 Timotius! Èu me'a aa'i le mamuri ja'a.
Èu me'a aa'i ngaa dhu ja'a aj'a. Èu me'a
j'ara mamuri ja'a. Èu me'a d'ara dad'èi
ja'a. Èu me'a ngaa dhu ja'a parcaya. Èu
mèdhi unu mu le, ja'a taha kore d'ara, aa

✡ 2:19 Sensus 16:5 * 3:8 Ngara 'Yanes dènge Yamres' abhu boe ètu d'ara sasuri *Lii Moa Uru.* Te ngaa abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka, na, ele boe dua ra dhèu mèu nèti Masir dhu palab'a dènge Musa lod'o Musa lere nèti dhèu Isra'el kalua nèti Masir. Baca lii lolo èèna ètu sasuri *Kalua nèti Masir* 7:11.

sasue ja'a mi dhèu. Aa èu me'a tasamia
ja'a taha ètu d'ara j'aj'èra dènge be'a. 11 Èu
me'a kahèi ra hake-paparu ja'a, aa dui rupa-
rupa j'aj'èra. Ja'a abhu j'aj'èra sèmi èèna
ètu kota Antiokia, Ikonium, dènge Listra.
Te ngaa Ama Lamatua patalale eele ja'a nèti
j'ara sèra aa'i-aa'i.✡ 12 Mema dhèu aa'i-aa'i
dhu parcaya Yesus Kristus, aa neo mamuri
mola-mèci madhutu dad'èi Ama Lamatua,
tatu dhèu paj'èra rèngu. 13 Ngaa hari, dhèu
bhelu dènge dhèu kapod'e-kabèli sèra, asa
tabha bhelu. Rèngu kapod'e-kabhèli ho
pamanahu dhèu leo, te ngaa rèngu sèra
lèke kapod'e kahèi.
14 Te ngaa èu hud'i kèpe pa'èra-èra lii
holo-nori dhu èu abhu le. Aa ngaa dhu èu
parcaya èèna, madhutu taruu. Te èèna ka
dhu lèke! Èu me'a mèu cee ka dhu aj'a aa'i-
aa'i sèra mi èu! Èu bisa lèka si!✡ 15 Karèi
nèti èu ana iiki era, èu abhu a'aj'a le isi
nèti Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua. Nèti
Sasuri se'e, èu me'a rahasia mamuri dhu
lèke, dhu tao èu me'a mèu j'ara mamuri.
Nèti èèna ka, èu parcaya Yesus Kristus.
16 Aa'i-aa'i dhu ra suri ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci, mema Ama Lamatua ka dhu uri ho
dhèu suri sèra. Gaguna Sasuri èèna, nuka:
aj'a dhèu ngaa dhu lèke, pad'elo sasala
dhèu, ère hari dhèu asa j'ara dhu mola,
aa nori dhèu ho bèli-bèli mamuri madhutu
dad'èi Lamatua. 17 Dènge sèmi èèna, Sasuri
Mola-Mèci èèna bisa tao pamèci dhèu unu
Lamatua sèra, sèna ka rèngu re'a sasab'a
dhu be'a aa'i-aa'i.

4

Lamu peka Lii Holo-Nori Ama Lamatua

1-2 Bèli-camèd'a Yesus Kristus mai hari
asa rai-haha ne, ho nèd'u paredha nuka
sèmi Dhèu Aae. Masi ka dhèu dhu mamuri
era, do dhèu dhu madhe le, aa'i-aa'i ra lasi
asa katanga madha Na, sèna ka Na pama'ète
lii langu ra èci-èci. Nèti èèna ka, ètu madha
Ama Lamatua dènge Yesus Kristus, ja'a
manèngi mi èu ho lamu peka-padhai dènge
dhèu-dhèu, Lii Holo-Nori Ama Lamatua. Èu
pa'èra taruu! Baku pangee, na, lod'o dhu
be'a, do aad'o. Pad'elo sasala dhèu, te ngaa
kai si pabe'a-be'a dènge lii mako. Pa'èra
d'ara dhèu pake lii holo-nori dhu lèke.
3 Te bèli-camèd'a, dhèu ro'o heka nanene
lii holo-nori dhu lèke. Pe ra kaboko rare
mese-mese dhu d'èlu-mèu padhue-padhai
madhutu dad'èi ra, sèna ka pabe'a ro'a
dhilu ra. 4 Ra hutu dhilu ra ho tule eele lii
holo-nori dhu lèke. Te ngaa pasa dhilu ra,
ho nanene lii lolo nanuku dhu leko-monya
sèra!
5 Masi ka tasamia èèna ka, èu hud'i taha
d'ara. Pa'èra ètu d'ara j'aj'èra. Lamu
lole Lii Lolo Be'a, sèna ka dhèu sèmi rare
Yesus Kristus. Soru-bara dhèu dènge d'ara
kateme, toke pa'èle sasab'a. Baku dènge
d'ara cabèka.
6 Baku pusi dènge ngi'u ja'a ne, te lod'o
mamadhe ja'a dètu le. Èci èèna ka dènge
galaa dhu isi na oe èle kèna.* 7 Te ngaa
ja'a segi le ètu d'ara pa'uji èèna dènge be'a.
Ja'a rai d'ai le lane. Ja'a madhutu taruu le
Yesus Kristus dènge be'a. 8 De ne'e ne, di
èci ka dhu ja'a tatae. Nuka piala juara dhu
Lamatua tao tèke le hia dhèu aa'i-aa'i dhu
mamuri mola. Lamatua èdhi èèna, nuka
Dhèu pama'ète lii langu dhu mola. Dhu ne'a
boe bia cabèka. Ladhe d'ai ka lod'o na, Na
pangèd'u mi ja'a piala juara èèna. Te ngaa
mesa boe ja'a di. Dhèu aa'i-aa'i dhu sue Ne,
aa dhu mate mamai Na, rèngu sèra abhu
piala sèmi èèna kahèi.

Paulus moa pèri-pèri j'ara

9 Timotius! Mai ka lai-lai ngad'o ja'a!
10 Te limuri ne ja'a kaliu bia. Krekes la'e
le asa propensi Galati. Aa Titus la'e le asa
rai Dalmatia. Aa Demas sue risi j'ara-j'ara
dhu lèke boe ètu rai-haha ne, la'e le sa kota
Tesalonika.✡ 11 Dhodhoka Lukas di dhu pea
dènge ja'a ètu ne'e. Tenge more Markus
sèna ka dua mi mai palere-lere. Te nèngu
èèna bisa ladhe-leru ja'a ètu ne'e.✡ 12 Ja'a
hia le Tikikus la'e asa kota Epesus.✡ 13 Ladhe
èu mai, baku bhèlu mèti kodho pana ja'a
dhu tèke eele ètu èmu Karpus ètu kota
Troas. Aa baku bhèlu mèti dènge sasuri

✡ 3:11 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 13:14-52, 14:1-7,8-20 ✡ 3:14 2 Timotius 1:5, 2:2 * 4:6 Lod'o dhèu Yahudi sèra tao korban ètu Èmu Kapua Manèngi-Mangaj'i, abhu korban ca macam dhu hud'i bhori anggor mi dedha mei korban. Ele boe Paulus pakasame mamuri nèngu nuka sèmi èi anggor dhu bhori oe èle kèna, j'aj'i persembahan hia Lamatua. ✡ 4:10 Kolose 4:14, Pilmon 24, 2 Korintus 8:23, Galati 2:3, Titus 1:4 ✡ 4:11 Kolose 4:14, Pilmon 24, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10 ✡ 4:12 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4, Epesus 6:21-22, Kolose 4:7-8 ✡ 4:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:6

ja'a sèra, risi-risi dhu ja'a suri ètu ka'uri
badha.✡
[14] Aleksander, tuka tabaga èèna, tao bhelu
dhu ciki boe mi dedha ja'a. Hud'i nèngu
sène, te bèli-camèd'a, Lamatua ka dhu b'ala
ne, sèmi dhu nèngu tao mi dedha ja'a.✡
[15] Èu hud'i mage-mage ku dènge dhèu èèna,
lula nèngu na d'èi palab'a lii-lii dhu èdhi
aj'a-nori.
[16] Lod'o hiu-hiu ja'a titu ètu madha hakim
ho siri iisi ja'a, abhu boe ca dhèu sa dhu re
ja'a. Rèngu aa'i-aa'i ra kako tèke eele ja'a
mesa ku. Te ngaa hud'i rèngu sène! Pe
Lamatua pabhèlu eele sasala ra. [17] Masi ka
sèmi èèna, te ngaa Ama Lamatua tèke eele
boe ja'a. Na pa'èra ja'a, sèna ka ja'a bisa
peka-padhai Lii Lolo Be'a Na dhu pakura
boe ciki sa. Ja'a lolo sèmi èèna ka mi dhèu
Yahudi boe, ho ra nanene Lii Lolo Be'a. Aa
pakaj'èu le nèti mamadhe-mamopo. [18] Aa
èèna na Ama Lamatua pakaj'èu ja'a nèti
bhabhelu-katub'a aa'i-aa'i ra. Aa lere nèti
ja'a dènge sod'a-mole laku asa sorga. Ètu
era nèi, Nèngu ka dhu nèd'u paredha.

Lamatua èèna, kapai seli eele! Ja'a koa-
kio ded'e padedha-dedha Ne, dhu ma'ète
boe! Tare'a sèmi èèna.

Paulus katange sasuri na

[19] Baku bhelu mèti lii maho'o ja'a mi ina
Priskila dènge dhèu èmu na Akila. Sèmi
èèna kahèi, mi a'ari Onesiforus.✡ [20] Erastus
pea ètu kota Korintus. Ca hari ni, ja'a
tèke eele Trofimus ètu kota Miletus, lula
na pèd'a aae.✡ [21] Tenge j'ara sèna ka lod'o
d'ai mèka hèru pacuhi, èu dhu d'ai le ne'e.
Angalai ètu se'e se, nuka: Ebolus, Pudes,
Linus dènge ina Klaudia pa'adhu lii maho'o
hia miu. Sèmi èèna kahèi, dènge a'ari dhèu
Kristen dhu leo sèra.
[22] Ja'a sanao sèna ka Ama Lamatua sama-
sama dènge èu taruu. Sèna ka Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na mi miu aa'i-aa'i mi.

D'ai sange ne'e ka,
Paulus

✡ 4:14 1 Timotius 1:20, Lii Sod'a Koa-Kio 62:12, Roma 2:6 ✡ 4:19 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:2, 2 Timotius 1:16-17 ✡ 4:20 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:22, Roma 16:23, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4, 21:29

Sasuri Paulus hia angalai na Titus

Lii maho'o

1-4 Ana Titus dhu be'a!

Sasuri ne'e nèti ja'a, Paulus, ana pua-paleha Ama Lamatua, aa dhèu pajuu-paleha Yesus Kristus. Na pua ja'a sèna ka pa'èra parcaya dhèu dhu Na hag'e nare sèra. Na pua ja'a ho pad'elo j'ara mola kahèi, sèna ka ra mamuri madhutu dad'èi Lamatua. Dènge sèmi èèna, dhèu unu Ama Lamatua re'a, na, bèli-camèd'a rèngu mamuri taa-taa dènge Ne. Lod'o Ama Lamatua paj'aj'i mèka rai-haha ne, te ngaa Na moa mema, bèli-camèd'a dhèu unu Na mamuri taa-taa dènge Ne. Nèngu ne'a boe leko-monya. D'ai lod'o na, ka Ama Lamatua peka paled'a, na, Nèngu saku eele sasala-sigo dhèu, sèna ka ra mamuri taa-taa dènge Ne. Aa Na paredha ja'a ho laku peka Lii Lolo Be'a hia dhèu aa'i-aa'i ètu mia-mia.

Titus! Èu ne nuka sèmi ana d'èlu ja'a sa, lula èu dènge ja'a ne sama-sama parcaya Kristus. De ja'a sabaj'a mi Ama Lamatua dènge Yesus Kristus dhu hia mamuri mi èdhi, sèna ka Ra pad'elo d'ara hua iia Ra mi èu, ho èu mamuri dènge mera-milu.✡

J'ara-j'ara ho j'aj'i kètu juma'at

5 Ca hari ni, ja'a pama'ète kore le, ho èu pea ètu pulu Kreta, sèna ka uri pèri-pèri j'ara dhu èdhi parluu era ètu èèna. Aa hud'i laa èu ded'e dhèu dhu re'a lalau-lalo'o juma'at ètu d'ara rae-rae. Baku bhèlu atora dhu ja'a peka le dènge èu, lula-nèti dhèu dhu j'aj'i kètu juma'at. Peka na: 6 Ladhe neo ded'e dhèu ho j'aj'i kètu juma'at, nèngu hud'i mamuri ku dènge boe sasala. Nèngu hud'i satia dènge dhèu èmu na ca dhèu di. Ana-ana na parcaya kahèi Yesus Kristus. Mage dhoka dhèu peka, na, rèngu sèra ana-ana dhu tenge patao-palaha di, aa palab'a dènge dhèu. 7 Lula kètu juma'at sèra pakako sasab'a Lamatua, de rèngu hud'i mamuri dènge mola, aa dènge kolongara hua iia. Baku ded'e dhèu dhu d'èi padedha iisi; dhu nasa malai, d'èi mahu, dhu d'èi pagama, aa dhu manga'a doi-dhari. 8 Dhèu dhu j'aj'i kètu juma'at sèra hud'i d'èi sèmi rare dhèu asa d'ara èmu ra. Dhu d'èi j'ara-j'ara dhu be'a, dhu taha rare d'ara, dhu bia boe cabèka, dhu d'ara mola-mèci, aa dhu re'a taha rare ngi'u. 9 Rèngu hud'i kèpe pa'èra-èra ku Lii Holo-Nori Ama Lamatua, dhu uru èèna èdhi nori si. Dènge sèmi èèna, rèngu pad'elo j'ara Lamatua dhu mola hia dhèu leo, aa bisa pamola lii lolo dhu lèke boe j'ara sèra.✡

Dhèu dhu aj'a-nori lèke boe

10 Te abhu dhèu ae dhu d'èi palab'a a'aj'a dhu lèke. Abhu dhu peka-padhai dènge boe kolo-kapua. Aa abhu kahèi dhu d'èi kapod'e-kabèli. Risi-risi dhèu Yahudi dhu peka, na, dhèu aa'i-aa'i dhu neo abhu ma-muri hud'i suna ku. 11 Ra pake a'aj'a rèngu dhu sala ho nuni rèti a'ari èdhi pakaj'èu nèti lii holo-nori Lamatua dhu lèke. Rèngu sèra d'èi dhoka tenge doi-dhari dènge j'ara kapod'e-kabèli di! Kai dhèu sèmi sèra sa, sèna ka ra loe nèti aj'a j'ara-j'ara dhu lèke boe. 12 Ca tèka, dhèu èci nèti pulu Kreta, dhu tema padhai pake lii hini, lole dhèu nèngu unu na, aku nèngu na,

"Dhèu pulu Kreta d'èi dhoka padhai lii hèb'a hua di,
dhu manga'a, nuka sèmi badha hui dhu re'a boe atora, aa bai-eed'a mèje adhe!"

13 Mamuri dhèu sèra mema sèmi èèna ka! De èu hud'i lamu ère more hari dhèu dhu lèke kapod'e-kabèli sèra, ho pa'èra hari parcaya ra mi Lamatua. 14 Èle èèna, ra nanene ia ka nanuku nèti dhèu Yahudi sèra, aa rèngu hud'i ae eele ku nèti lii paredha dhèu-dhèu dhu tule eele lii holo-nori dhu lèke.

15 Sanèd'e paie-iie! Bagi dhèu dhu d'ara mola-mèci, aa'i-aa'i mola-mèci. Te ngaa bagi dhu d'ara kaj'alu aa dhu parcaya boe Lamatua, abhu boe ngaa èci sa dhu mola-mèci. Lula d'ara dènge ngangee rèngu dhu kaj'alu mema le. 16 Rèngu mangaku tadhe Ama Lamatua. Te ngaa mamuri ra nuka sèmi dhèu dhu tadhe boe Ne. Rèngu padhai lii leo, tao leo. Rèngu mema tare'a-re'a dhèu karehe di! Rèngu ro'o boe madhutu dad'èi Lamatua. Baku maena dhèu sèmi sèra re'a tao dhu be'a!

✡ 1:1-4 2 Korintus 8:23, Galati 2:3, 2 Timotius 4:10 ✡ 1:9 1 Timotius 3:2-7

2

Lii holo-nori dhu lèke, j'aj'i mi kapua mamuri dhu mola

1 Te ngaa èu ne, Titus, baku j'aj'i sèmi
rèngu kahèi! Èu hud'i pa'èra d'ara dhèu,
sèna ka ra mamuri madhutu lii holo-nori
Lamatua dhu lèke. 2 Peka dènge ama-ama
dhèu heka sèra ho mamuri madhutu atora,
j'aga paie kolongara, aa taha rare d'ara.
Rèngu hud'i kèpe pa'èra aa taha taruu mad-
hutu lii holo-nori Ama Lamatua dhu lèke.
Aa rèngu hud'i sue dhèu leo kahèi.
3 Sèmi èèna kahèi dènge ina-ina dhu heka
sèra. Peka dènge ra j'aga paie kakako dènge
lii padhai ra, aa mamuri taruu madhutu
dad'èi Lamatua. Baku padhai-kakoli ko-
longara dhèu. Baku j'aj'i ènu dhua ara-
dhua pèd'u. Te ngaa rèngu hud'i aj'a dhèu,
sèna ka ra mamuri dènge mola. 4 Dènge
j'ara sèmi èèna, rèngu j'aj'i dhèu pad'elo
j'ara mi ina-ina dhu ngèru era, sèna ka ra
sue dhèu èmu-kamali dènge ana-ana ra.
5 Rèngu hud'i aj'a kahèi dhèu ho ra mamuri
dènge taha rare d'ara, mola-mèci, re'a lalau
d'ara èmu, re'a pahae dhèu èmu ra, aa d'èi
nanene lii dhèu èmu ra. Ladhe mamuri
rèngu sèmi èèna, dhèu bisa heka padhai lii
pahaha Lii Holo-Nori Ama Lamatua.
6 Sèmi èèna kahèi, holo mone ngèru sèra,
sèna ka ra mamuri dènge taha rare d'ara.
7 Titus! Èu ne hud'i mamuri dènge be'a
ku, ho bisa j'aj'i dhèu pad'elo j'ara mi dhèu
leo. Sad'i èu tao ngaa èci sa, sab'a dènge
be'a, sama sèmi dhu èu aj'a dhèu sèra.
Ladhe èu aj'a ngaa sa èci, na, tao madhutu
ngaa dhu èu aj'a sèra. Mage pamud'e dènge
sasab'a èu. 8 Ladhe èu nori dhèu, pake lii
holo-nori dhu lèke, sèna ka dhèu abhu boe
j'ara ho pamanahu èu. Dènge j'ara sèmi
ne'e, dhèu-dhèu dhu lab'a èdhi ra'e makae,
lula rèngu abhu boe j'ara ho segi èdhi.
9 Aj'a ènu sèra ho ra nanene lamatua
rèngu ètu j'ara ngaa èèna ka, aa pakarej'e
d'ara lamatua ra. Baku ra pab'ala lii padhai
dènge lamatua ra. 10 Rèngu baku mana'u
mèdha-panyau lamatua ra. Rèngu hud'i
pad'elo ku dhu peka, na, lamatua ra bisa
parcaya rèngu tare'a-re'a. Rèngu sèra hud'i
j'aj'i dhèu dhu be'a aa satia. Ladhe dhèu
leo neo pakasame mamuri ènu rèngu dènge
aa'i-aa'i dhu èdhi aj'a, tatu ra dhaa, peka na,
lii a'aj'a èdhi be'a titu kèna. Te a'aj'a èdhi
se'e, madhutu j'ara-j'ara Ama Lamatua dhu
hia le mamuri mi èdhi.
11 Te Ama Lamatua pad'elo le babe'a d'ara
Na mi dhèu aa'i-aa'i ra, aa bhoke j'ara ho
patabuli dhèu nèti koasa sasala-sasigo ra.
12 Nèti èèna ka, mamuri dhu pamèci boe,
aa dad'èi dhu karehe, ti core eele si. Èdhi
mamuri ètu rai-haha ne, hud'i te'a taha
tare d'ara, mamuri dènge mola-mèci, aa
satia dènge Ama Lamatua. 13 Limuri ne èdhi
sanao-maena mamai hari Yesus Kristus dhu
kapai risi eele! Èèna j'aj'i mèngi-nale mi
èdhi aa'i-aa'i ti. Nèngu èèna, Lamatua èdhi
dhu kapai risi dhu pala-bagi le mamuri mi
èdhi. 14 Nèngu hia le ngi'u aae Na j'aj'i
mi korban, sèna ka patabuli eele èdhi nèti
koasa sasala-sasigo èdhi aa'i-aa'i ti, sèna ka
tao èdhi j'aj'i dhèu unu Na dhu mamuri
mola-mèci, dhu d'èi dhoka tao j'ara hua iia
di.✡
15 De Titus, aj'a aa'i-aa'i se mi dhèu sarani
sèra. Pa'èra d'ara si, sèna ka madhutu a'aj'a
sèra. Dhèu cee dhu tao sala, na, pad'elo
j'ara be'a hia ne. Dhèu bisa boe pahaha èu,
lula èu dènge hak ho tao paie rèngu.

3

Mamuri dhu lèke nèti dhèu Kristen

1 Pasanèd'e dhèu sarani sèra, ho nanene
dhèu paredha aa dhèu-dhèu dhu rèd'u
koasa. Rèngu hud'i madhutu ku atora sèra.
Aa rèngu hud'i pa'èra tao j'ara-j'ara dhu
be'a. 2 Baku lasi padhai pa'ele iie kolongara
dhèu. Baku d'èi pasibha d'ara lii. Be'a risi,
mamuri mola, dènge d'ara hua iia mi dhèu
aa'i-aa'i ra.
3 Te uru èèna, lod'o èdhi tadhe mèka
Lamatua Yesus, èdhi te'a boe ngaa-ngaa,
aa dènge mud'a lèke tipu. Èdhi to'o boe
nanene dhèu leo. Èdhi dhoka mamuri
madhutu d'ara bhelu di, ka èki ngi'u èdhi
dènge rupa-rupa dad'èi d'ara ti. Èdhi d'ara
karehe dènge dhèu leo. Èdhi mamuri dhoka
dènge jeluus. Èdhi d'èi tèka d'ara mi dhèu
leo, hèia ra kab'èli tèka d'ara dènge èdhi.
4 Masi ka mamuri èdhi ne ele iie le, te
ngaa Ama Lamatua dhu hia mamuri mi
èdhi, pad'elo le sasue dènge d'ara hua iia Na
mi dedha èdhi. 5 Na hia èdhi mamuri lula
boe nèti tatao èdhi dhu be'a, te ngaa lula

✡ 2:14 Lii Sod'a Koa-Kio 130:8, Kalua nèti Masir 19:5, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:20, 7:6, 14:2, 1 Petrus 2:9

sasue Na mi èdhi. Nèngu rase pamèu-mèu
sasala èdhi sèra pake Roh Na dhu Mola-
Mèci, sèna ka pahiu mamuri èdhi, nuka
sèmi rara iisi hari èdhi. 6 Lula Yesus Kristus
madhe le ho pakaj'èu èdhi nèti koasa sasala
sèra, nèti èèna ka Ama Lamatua hia dènge
boe too-lane Roh Na dhu Mola-Mèci mi
èdhi. 7 Lula d'ara hua iia Yesus, ka Na pabe'a
pa'èci èdhi dènge Ama Lamatua, nuka sèmi
ana Na. Hèia èdhi te'a, na, bèli-camèd'a
èdhi mamuri taa-taa dènge Ne. Se'e se j'aj'i
mi pusaka èdhi! 8 Dhu ja'a peka ne, lèke
tare'a.

Ngaa dhu ja'a aj'a ne, dènge kab'ua hia
mi dhèu aa'i-aa'i. Nèti èèna ka, èu hud'i
pasanèd'e dhèu ho madhutu lii aj'a dhu
mola. Dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya Lamatua,
loe boe tenge j'ara sèna ka tao j'ara dhu
be'a. 9 Baku soro iisi asa d'ara lii langu dhu
leko-monya, nuka sèmi: pasibha d'ara lii
langu dhu dènge boe kolo-kapua, patao iia
d'ara dènge dhèu leo, patula-pajuku nèti
j'aj'aj'i mia dhu dedha risi, aa patao nèti
atora ad'a Yahudi. Tao ngaa? Sèra sa aa'i-
aa'i, èci sa gaguna na aad'o. Pèci eele lod'o
iia d'ara! 10 Lamu holo dhèu dhu tema pa-
mae juma'at sèra. Ladhe nèngu tao taruu,
kai ne. Aa ladhe na loe boe, soro tèke ne
sène. 11 Dhèu sèmi èèna, ngangee na mola
heka. Nèti tatao unu na ka, dhèu aa'i-aa'i
ra re'a mèu sasala na.

Paulus pa'èle sasuri na

12 Ja'a neo hia Artemas do Tikikus, dhiu
paraga dènge èu asa pulu Kreta. Ladhe
na d'ai, èu tenge j'ara sèna ka mai lai-lai
paraga dènge ja'a ètu kota Nikopolis. Te
ja'a neo pea ètu nèi d'ara hèru pacuhi ne.✡
13 Èu tadhe le dhèu dhu d'èlu-mèu hukum,
ngara na Senas, aa angalai na Apolos, do?
Ra neo lasi asa era kaj'èu. De mu bara si,
sèna ka ra baku kura ngaa-ngaa ètu talora
j'ara.✡ 14 Te dhèu dhu madhutu Lamatua
Yesus baku madhèdi iia d'ara di. Rèngu
hud'i maj'èni tao dhu be'a, aa bara dhèu
dhu tare'a-re'a parluu. Dènge sèmi èèna,
mamuri ra dènge kab'ua.

15 Titus. Ji'i aa'i-aa'i ètu ne'e pa'adhu lii
maho'o hia èu. Aa hia kahèi mi angalai ji'i
dhu sama-sama parcaya Lamatua Yesus.

Ja'a sabaj'a manèngi sèna ka Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha miu aa'i-
aa'i mi.

D'ai sange ne'e ka,
Paulus

✡ 3:12 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 20:4, Epesus 6:21-22, Kolose 4:7-8, 2 Timotius 4:12 ✡ 3:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 18:24, 1 Korintus 16:12

Sasuri Paulus hia Pilmon

Lii maho'o

1 Sasuri ne nèti ja'a, Paulus. Angalai ja'a,
Timotius, hia lii maho'o kahèi. Sèna ka èu
me'a, ra taha ja'a ètu d'ara èmu bèdho ne,
lula ja'a peka-padhai dènge dhèu lula-nèti
Yesus Kristus.
Ja'a suri sasuri ne
hia èu, Pilmon, dhu ji'i sue, aa dhu j'aj'i
angalai ètu d'ara sasab'a;
2 hia ina Apfia,* dhu ji'i tadhe nuka
sèmi ana hèni ji'i;
hia Arkipus, dhu sab'a sama-sama
dènge ji'i ètu d'ara sasab'a ne'e;
dènge hia juma'at dhu tema sabaj'a
sama-sama ètu d'ara èmu èu.✡
3 Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua,
dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus, pad'elo
d'ara hua iia Ra mi dedha miu, sèna ka miu
bisa mamuri padame èci dènge èci.

D'ara Paulus karej'e lula mamuri Pilmon

4 Pilmon! Lod'o-lod'o dhu ja'a sabaj'a hia
èu, ja'a manèngi makasi mi Lamatua, lula
mamuri èu. 5 Te ja'a tadèngi ae le nèti par-
caya èu mi Lamatua Yesus, dènge sasue èu
mi dhèu-dhèu parcaya. 6 Lula lalèka èu, èu
bisa mamuri d'ara èci dènge dhèu parcaya
dhu leo sèra. Ja'a manèngi-mangaj'i ho
ladhe miu pad'elo d'ara be'a miu èci dènge
èci, miu bisa me'a mèu madha j'ara aa'i-
aa'i dhu be'a, dhu èdhi bisa tao hia Lamatua
Yesus. 7 Sasue èu èèna ka pakarej'e d'ara
ja'a, aa pa'èra d'ara ja'a kahèi. Aa sasue èu
èèna ka, pa'èra kahèi d'ara dhèu parcaya
sèra.

Paulus manèngi sèna ka Pilmon pad'elo d'ara sasue na mi Onesimus kahèi

8-9 A'a, ee! Ja'a parluu ciki, sèmi ne'e:
ja'a j'aj'i dhèu pajuu-paleha Kristus. Nèti
èèna ka, ja'a dènge hak kahèi ho paredha
èu, sèna ka tao j'ara ne'e. Te ngaa ja'a ko'o
boe tao paredha di, dhoka neo manèngi èu
bantu di, nuka sèmi dhèu heka dhu to'a
mi dedha èu. Ja'a j'aj'i ana bèdho lula
madhutu Yesus Kristus. Nèti èèna ka ja'a
bani manèngi èu soru-bara ja'a, lula ja'a
ke'a sasue èu mi dhèu aa'i-aa'i ra. 10 Ja'a
manèngi sèna ka èu pad'elo sasue èu mi
ana ja'a, Onesimus. Nèngu èèna, nuka sèmi
ana d'èlu ja'a, te nèngu parcaya Yesus nèti
sasab'a ja'a, ropa ja'a ètu d'ara bui ne.✡

11 Ja'a ke'a, Onesimus ne, ènu èu dhu rai
nèti èu. Ja'a ke'a, na, uru èèna nèngu dhu
laku boe ètu katanga madha èu. Te ngaa
limuri ne, ja'a parcaya nèngu nèti gaguna
ae-ae hia èdhi dua ti.† 12 Ja'a sue ne titu
kèna. Te ngaa hud'i laa, ja'a pua na lèpa
hari asa èu.

13 Madhutu ngangee ja'a, na, ja'a taha
Onesimus sèna ka gati èu, ho nèngu ladhe-
leru ja'a ètu ne'e. Te ja'a bisa boe tao
ngaa-ngaa ètu d'ara bèdho ne. Ja'a j'aj'i
ana bèdho, lula peka-padhai dènge dhèu Lii
Lolo Be'a Lamatua Yesus. 14 Ja'a ko'o boe
sèna ka èu sad'i madhutu di, ladhe èu rasa
dhèu laka-seti èu. Dad'èi ja'a, na, èu tao dhu
be'a madhutu dad'èi èu unu mu. De ladhe
èu mo'o mèka sèmi dènge be'a lii manèngi
ja'a, na, ja'a ko'o boe tao ngaa ciki sa mi
Onesimus ne, lula dhu hak dhoka èu di.

15 Ele boe èu pangee sèmi ne'e: Lamatua
soro tèke Onesimus ele nèti èu d'ara ciki
oo'e ne, sèna ka na mai hari ho pea taruu
dènge èu. 16 Lod'o na rai èèna, nèngu dhoka
j'aj'i dhèu ènu èu di. Te ngaa ladhe nèngu
lèpa hari dhiu, nèngu j'aj'i mi ari pasue èu.
Ja'a sue ne titu kèna kahèi. De ne'e ne,
gaguna na hia mi èu asa tabha. Te nèngu ne
mesa boe j'aj'i ènu èu di, te ngaa nèngu j'aj'i
kahèi ari dhu sama-sama parcaya Kristus.

17 De sèmi ne'e ka. Ladhe èu tadhe ja'a
ne angalai èu ètu d'ara sasab'a èci, na, ja'a
manèngi ho èu sèmi more nèngu, nuka
sèmi ja'a ka dhu dhiu èèna. 18 Te ngaa ladhe
Onesimus tao nèdhi sala mi dedha èu, do,
na pakèlu era, hud'i laa pe ja'a ka tago kore.
19 Ladhe laa! Sasuri pakèlu ne, ja'a suri unu
ku. *Ja'a, Paulus, èèna na b'ae pama'ète kèlu
Onesimus mi Pilmon.* D'ai le, sina ma? De ja'a
parluu heka pasanèd'e, na, èu pakèlu ja'a ae
risi. Te èu j'aj'i dhèu unu Lamatua, lula ja'a.

20 Lèke kèna! Hud'i laa sèna ka èu bantu
ja'a ètu j'ara ne'e, lula èdhi pa'a'ari ètu
d'ara Lamatua. Pakarej'e d'ara ja'a sèmi

* 1:2 Abhu dhèu d'èlu-mèu nèti Sasuri Mola-Mèci, dhu peka na, Apfia na, dhèu èmu Pilmon. Nèti èèna ka nèngu dènge hak ho ator ènu kahèi. ✡ 1:2 Kolose 4:17 ✡ 1:10 Kolose 4:9 † 1:11 Ngara *Onesimus*, sasoa na 'dènge gaguna'. De Paulus pab'unge lii padhai ètu ne'e.

èèna, lula èdhi aa'i-aa'i ti sama-sama dhèu
unu Kristus.

Paulus suri pa'èle sasuri na

21 Pilmon! Ja'a suri sasuri ne hia èu, lula
ja'a parcaya èu bisa taru kira mi ja'a dènge
be'a. Ja'a rasa, èèna na èu tao risi nèti ngaa
dhu ja'a sanao.
22 J'ara èci era. Sadia ku kama èci hia ja'a.
Te ja'a parcaya Lamatua tadèngi lii sabaj'a
miu, aa pe Na bhoke j'ara ho kalua eele ja'a
nèti d'ara bui, sèna ka dhiu hari pa'asu-
pareo dènge miu ètu nèi.
23 Epapras ètu ne'e. Nèngu j'aj'i dhèu bui
kahèi, lula nèngu lole j'ara-j'ara lula-nèti
Yesus Kristus sèmi ja'a kahèi. Na pa'adhu
lii maho'o kahèi hia èu.✡ 24 Markus, Aris-
tarkus, Demas, dènge Lukas ètu ne'e kahèi.
Sasab'a rèngu èci èèna ka dènge ja'a. Rèngu
hia lii maho'o kahèi.✡
25 Ja'a manèngi Kètu èdhi, Yesus Kristus,
sèna ka pad'elo d'ara hua iia Na mi miu aa'i-
aa'i mi.
D'ai sange ne'e ka!
Saloom,
Paulus

✡ 1:23 Kolose 1:7, 4:12 ✡ 1:24 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, 19:29, 27:2, Kolose 4:10, 4:14, 2 Timotius 4:10,11

Sasuri hia dhèu
Ibrani
dhu heka parcaya Yesus Kristus aa tèke eele agama bèi-baki ra

Ama Lamatua pua Ana Na dhu kapai risi nèti dhèu rèti lii padhai Na uru sèra

1 Uru èèna, Ama Lamatua pake dhèu rèti
lii padhai Na, ho padhai lii dènge bèi-baki
èdhi dhèu Ibrani.* Nèngu pake rupa-rupa
j'ara, sèna ka peka pahari-pahari dènge
rèngu.† 2 Te ngaa limuri ne, Na pua le Ana
Na mai, sèna ka padhai lii dènge èdhi.
Karèi nèti uru-uru j'ara ka, Ama Lamatua
hag'e nare le Ana Na,
ho nèd'u paredha sama-sama dènge
Nèngu.
Te lod'o Na paj'aj'i liru dènge rai-haha
dènge isi ra aa'i-aa'i,
Ana Na dhu sab'a sama-sama dènge Ne
kahèi.
3 Ana Lamatua ne, pad'elo dadedha Ama Na,
nuka sèmi saraa madha lod'o dhu lèke
tèru.
Te Nèngu ne, ca ropa dènge Ama
Na.
Aa nèti Lii Holo-Nori Na dhu èra titu kèna,
Na pakako aa'i-aa'i ètu dedha-liru
dènge rai-haha.
Nèngu bhoke j'ara kahèi,
ho saku eele sasala-sasigo dhèu,
sèna ka ra j'aj'i mola-mèci.
Hèia Na lèpa hari asa sorga,
ho madhèdi ètu baboa g'ana Ama
Lamatua,
ètu era dhu kab'ua aae.

Ana Ama Lamatua kapai risi nèti ana pajuu ètu sorga

4 Ana-ana pajuu Ama Lamatua ètu sorga
mema kapai. Te ngaa Ana Na kapai risi
eele nèti rèngu aa'i-aa'i ra. Kapai dènge
dadedha Ama Lamatua risi eele nèti aa'i-
aa'i ra. Aa kapai dènge dadedha èèna, Na
pangèd'u le mi Ana Na. Nèti èèna ka, Ana
Na kapai risi eele nèti ana-ana pajuu Na ètu
sorga.
5 Ama Lamatua peka nèdhi mi Ana Na,
aku Nèngu na,
"Doe ne'e, Ja'a ded'e Èu ho mèd'u
paredha."✡
Ama Lamatua, peka kahèi, na,
"Ja'a ne, Ama Na.
Aa Nèngu ne, Ana Ja'a."✡
Ama Lamatua peka dènge Ana Na sèmi
èèna, te ngaa Ama Lamatua peka nèdhi boe
sèmi èèna, mi ana-ana pajuu Na ètu sorga.
6 Lod'o Ama Lamatua pua mai Ana Na dhu
kapai risi eele èèna, Na paredha ana-ana
pajuu Na ètu sorga, aku Nèngu na,
"Miu ana pajuu aa'i-aa'i!
Lami ho pakab'ua,
aa pahaha iisi mi Ana Ja'a!"✡
7 Ama Lamatua padhai lii kahèi mi ana
pajuu Na ètu sorga, peka na,
"Ja'a tao ana-ana pajuu Ja'a ètu sorga,
j'aj'i malai sama sèmi lai ngèlu.
Ja'a tao ènu-ènu Ja'a,
j'aj'i nuka sèmi ai."✡
Ama Lamatua peka dènge ra sèmi èèna,
lula rèngu dhoka ana pua-paleha Na di.
8 Te ngaa mi Ana d'èlu Na, Nèngu peka
dhu leo, na,
"Èu ne, Ama Lamatua.
Èu, èèna na madhèdi ètu kadera
paredha toke d'ai mia-mia.
Èu èèna na mèd'u koasa, ho paredha
dènge d'ara mola.
9 D'ara Èu karej'e, ladhe mèdhi dhèu
dhu mamuri mola.
Te ngaa d'ara Mu susa, ladhe mèdhi
dhèu dhu mamuri koe-kapengo.
Nèti èèna ka, d'ara Èu karej'e,
ka Ja'a pasuti èi lèngi mi kètu Èu,
ho ded'e Èu j'aj'i Dhèu Aae, dhu
risi nèti dhèu aae leo sèra."✡
10 Ama Lamatua peka mi Ana Na kahèi, na,
"Ana, ee!
Èu ne, Kètu dhu mèd'u paredha karèi
nèti uru ka.
Èu ne'e ka dhu pua liru j'aj'i, hèia
na j'aj'i dènge.

* 1:1 a: Kata *Ibrani* èèna, ngara leo nèti suku Yahudi. Dhèu Yahudi dhu parcaya le Yesus Kristus, dhèu peka na, "dhèu Kristen Ibrani", lula rèngu leko-leo nèti a'ari ra dhèu Yahudi dhu kèpe pa'ère atora agama Yahudi dhu dhui. † 1:1 b: Ama Lamatua peka lii moa Na dènge rupa-rupa j'ara. Conto sèmi: Na peka dènge Abraham pake lii pajaji, mi Musa pake atora agama, mi Daud pake lii sod'a koa-kio, mi Yermia pake lii pakasame. ✡ 1:5 Lii Sod'a Koa-Kio 2:7 ✡ 1:5 2 Samuel 7:14, 1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 17:13 ✡ 1:6 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:43, Lukas 2:13-14 ✡ 1:7 Lii Sod'a Koa-Kio 104:4 ✡ 1:9 Lii Sod'a Koa-Kio 45:7-8

Èu ne'e ka dhu paredha rai-haha,
hèia na j'aj'i dènge.
11-12 Bèli-camèd'a liru dènge rai-haha laho
aa'i si.
Bèli-camèd'a liru dènge rai-haha ele
aa'i si.
Te ngaa Èu mesa mu, mamuri
toke d'ai mia-mia.
Èèna na Èu core eele liru dènge rai-haha,
nuka sèmi dhèu core eele kaha'i soho
dhasi.
Bèli-camèd'a Èu gati eele liru aa rai-haha,
nuka sèmi dhèu silu mèdha-papake
hiu.
Te ngaa Èu mesa Mu sèmi boe èèna.
Lula Èu mamuri toke d'ai mia-mia."✡
13 Ama Lamatua peka kahèi dènge Ana Na,
aku Nèngu na,
"Ana, ee!
Mai madhèdi asa era dhu kab'ua titu kèna,
ètu baboa g'ana Ja'a ne.
Pe Ja'a tao musu Èu sèra,
toke ra pahaha iisi mi Èu."✡
Ama Lamatua peka-padhai mi Ana Na
sèmi èèna, te ngaa Na padhai lii nèdhi boe
sèmi èèna mi ana-ana pajuu Na ètu sorga.
14 Ana pajuu Na sèra mema panting. Te
Nèngu paleha si lasi lalau-lalo'o dhèu unu
Na aa'i-aa'i dhu èèna na Nèngu patabuli
eele si nèti koasa sasala-sasigo ra. Masi ka
sèmi èèna, te ngaa Ana Ama Lamatua risi
nèti rèngu era.

2

Baku tule eele lii holo-nori Ama Lamatua dhu nèti mamuri

1 Nèti èèna ka, èdhi hud'i kèpe ku pa'èra-
èra ngaa dhu èdhi tadèngi le nèti j'ara-j'ara
Ana Ama Lamatua, sèna ka èdhi baku bhèlu
eele. 2 Lod'o uru-uru sèra, Lamatua pake
ana pajuu Na nèti sorga, ho lole lii moa
Na mi bèi-baki èdhi. Te'a boe na, lii moa
sèra aa'i-aa'i ra lèke. Ladhe ra sisu paredha
Na, rèngu tatu abhu huku dhu palèke dènge
tatao ra. 3 Mema uru èèna, sèmi èèna ka. Te
ngaa limuri ne, Ana Ama Lamatua bhoke le
j'ara hiu, sèna ka hia mamuri mi dhèu rai-
haha. Na peka le j'ara mamuri dhu be'a aae
ne mi dhèu unu Na dhu pakako sasab'a Na
ètu rai-haha ne. Hèia ra peka dènge èdhi,
sèna ka èdhi parcaya. Te ngaa ladhe èdhi
pusi-pahae boe, dui tare pala ti! 4 Te Ama
Lamatua pangèd'u si koasa kahèi, sèna ka ra
tao rupa-rupa tadha malaa. Na papuru Roh
Na mi rèngu kahèi, ho ra ad'u-ue j'ara-j'ara
leo dhu madhutu dad'èi Na. Nèti èèna ka
èdhi te'a, na, aa'i-aa'i se j'ara mamuri dhu
lèke tare'a-re'a.

Nga tao ka Ana Ama Lamatua pahaha iisi Na ho j'aj'i dhèu rai-haha?

5 Ja'a lole lula-nèti rai-haha rupa hiu dhu
bèli-camèd'a j'aj'i. Te ngaa Ama Lamatua
peka nèdhi boe dènge ana-ana pajuu Na ètu
sorga, na, pe rèngu ka dhu ator rai-haha hiu
èèna. Te dhu lalau ka, dhèu rai-haha. 6 Ètu
d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua, na,
Daud dhu karèi nèdhi le kab'ua nèti dhèu
rai-haha, aku nèngu na,
"Ama Lamatua!
Nga tao ka Ama tao madha-dhilu mi dhèu
rai-haha?
Nga tao ka Ama sue si?
Te rèngu dhoka dhèu rai-haha biasa
di!
7 Te ngaa Lamatua pangèd'u si koasa,
ka rèngu oe sèmi ana pajuu ètu sorga.
Lamatua pakab'ua si hèi,
aa ded'e si,
8 ho ra paredha aa'i dhu Lamatua
paj'aj'i."✡
De madhutu sasuri Daud, Ama Lamatua
ded'e dhèu rai-haha j'aj'i kètu, sèna ka ra
uri aa'i-aa'i dhu Na paj'aj'i. Te ngaa èdhi
tèdhi mèka na, dhèu rai-haha èci sa dhu
paredha aa'i-aa'i sèmi èèna.
9 Te ngaa abhu ca Dhèu dhu bisa paredha
aa'i-aa'i se. Nèngu èèna, nuka Yesus. Na
mai pea taha ètu rai-haha ne, sèna ka j'aj'i
dhèu rai-haha dhu pasae j'aj'èra, ka Na
madhe hia mi èdhi. Nèti mamadhe Na,
Ama Lamatua pad'elo d'ara hua iia Na mi
dhèu rai-haha. Èle èèna ka, Ama Lamatua
koa-kad'iri Ne, aa ded'e Ne padedha-dedha,
sèna ka Na paredha aa'i-aa'i dhu Ama
Lamatua paj'aj'i nare sèra. 10 De lèke, ladhe
Ama Lamatua hia Yesus pasae j'aj'èra, ho
Yesus bisa bhoke j'ara mamuri pala mi
dhèu rai-haha. Te Ama Lamatua neo sèna
ka dhèu ae bisa mamuri bera-bera dènge
Nèngu ètu sorga. Ama Lamatua ka dhu
paj'aj'i aa'i mèu-mèu. Aa aa'i-aa'i dhu ma-
muri, mamuri lula Nèngu ka.
11 Ama Lamatua tatu sèmi nare si dènge
be'a dhèu dhu Yesus tao mola-mèci, ho
j'aj'i ana-ana Na. Ama Lamatua èèna, Ama

✡ 1:11-12 Lii Sod'a Koa-Kio 102:26-28 ✡ 1:13 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 2:8 Lii Sod'a Koa-Kio 8:5-7

nèti Yesus. Dènge sèmi èèna, Yesus dènge
rèngu, ca Ama. Nèti èèna ka, Yesus makae
boe paroa mi dhèu se'e, na,
"Miu se, a'ari Ja'a."
12 Te Yesus peka le dènge Ama Na,
"Ja'a neo peka dènge a'ari Ja'a,
lula-nèti babe'a Ama!
Ja'a neo sod'a ètu talora aae rèngu,
lula-nèti dadedha Ama!"✡
13 Yesus tuhu hari lii padhai Na, aku Nèngu na,
"Ja'a sarai-maena mi Ama Lamatua toke
d'ai mia-mia."
Hèia Yesus peka hari, na,
"Ladhe ku! Ja'a ka ne'e,
sama-sama dènge ana-ana Ama
Lamatua,
dhu Na pangèd'u le mi Ja'a, ho uri
si."✡
14 Lula ana-ana Lamatua se, dhèu rai-
haha biasa, nèti èèna ka Yesus hud'i j'aj'i
ku dhèu rai-haha sama sèmi rèngu kahèi.
Te Nèngu hud'i j'aj'i uuru ku dhèu rai-haha,
heka Na bisa madhe. Ho nèti mamadhe Na,
heka Nèngu bisa parame nare koasa nèti
dhèu aae nidhu. Te dhèu aae bhabhelu-
katub'a ne'e ka dhu nèd'u koasa, ho uri
j'ara-j'ara dhu pa'èki dènge mamadhe. 15 Aa
nèngu kahèi tao dhèu rai-haha madha'u
dènge mamadhe, toke ra madhutu dad'èi
na, nuka sèmi ènu sa. Te ngaa limuri ne,
Yesus bisa patalale le dhèu rai-haha nèti
d'ara madha'u. 16 Te dhu lèke, nuka Yesus
mai boe ho soru-bara ana-ana pajuu ètu
sorga. Te ngaa Na mai sèna ka soru nare
èdhi, nuka ana-èpu Abraham. 17 Nèti èèna
ka, Yesus j'aj'i sama sèmi èdhi, dhu j'aj'i
le a'ari Na. Dènge j'ara ne'e Nèngu j'aj'i
mi kètu agama èdhi dhu kapai risi eele,
ho soru-bara èdhi sèna ka madhutu dad'èi
Ama Lamatua. Yesus pad'elo d'ara hua
iia Na kahèi mi èdhi. Aa ladhe Na peka
ngaa, Na tao madhutu sèmi èèna kahèi.
Uru èèna, bèi-baki èdhi manèngi kètu kapai
risi agama Yahudi, sèna ka tao korban,
ho Lamatua saku eele sasala-sasigo rèngu.
Limuri ne, Yesus mesa Na ka dhu j'aj'i
korban, sèna ka Lamatua saku eele sasala
èdhi. 18 Lod'o Yesus mamuri ètu rai-haha
ne, Na abhu j'aj'èra ae-ae. Abhu kahèi dhu
dadugu Ne, sèna ka ad'u-ue sasala. Masi
ka sèmi èèna, te ngaa Nèngu manahu boe.
Nèti èèna ka, ladhe abhu dhu dadugu-rariu
èdhi, sèna ka tao sasala, Yesus ka dhu bisa
soru-bara èdhi ho baku manahu.

3

Ana Ama Lamatua kapai risi nèti Musa

1 De sèmi ne'e, a'ari! Ama Lamatua hag'e
nare le miu, aa cap miu dhèu d'ara mola,
sèna ka èèna na miu mamuri bera-bera
dènge Ne ètu sorga. Nèti èèna ka, miu
hud'i pangee ku pabe'a-be'a lula-nèti Yesus
ne. Te èdhi dhu mangaku le, na, Nèngu
ne Dhèu Pajuu-paleha Ama Lamatua, aa
Nèngu kahèi Kètu Kapai Risi Agama èdhi.
2 Lod'o Ama Lamatua pua Yesus mai, Yesus
tao madhutu aa'i dad'èi Lamatua. Dènge
j'ara ne, Nèngu nuka sèmi Musa. Te
Musa tao madhutu dad'èi Lamatua kahèi,
lod'o na ladhe-leru bèi-baki èdhi uru sèra.✡
3 Masi ka sèmi èèna, te ngaa Yesus kapai risi
nèti Musa. Te Yesus sama sèmi lamatua
èmu. Aa mema lèke, lula lamatua èmu
kapai risi nèti ana pua-paleha ètu d'ara
èmu. 4 Dhèu èci-èci ka pa'uri d'ara èmu
na. Te ngaa Ama Lamatua ka dhu uri aa'i
mèu-mèu. 5 De Musa tao madhutu dad'èi
Ama Lamatua, lod'o na j'aj'i ana pua-paleha
nèti isi èmu Lamatua. Te lod'o èèna, na
peka mema le ngaa dhu bèli-camèd'a Ama
Lamatua neo tao. 6 Masi ka Yesus madhutu
kahèi dad'èi Ama Lamatua, te ngaa Nèngu
ana pua-paleha dhu sama boe sèmi Musa.
Lula Nèngu ne, Kristus, Ana Ama Lamatua
dhu Ama Lamatua hag'e nare le karèi nèti
uru ka, sèna ka pua mai asa rai-haha ne. Aa
Kristus ne'a mèu uri isi èmu Ama Na. De
ladhe èdhi kèpe pa'èra-èra lalèka èdhi, aa
ma'ète boe sanao-maena èdhi mi Kristus,
èdhi bisa j'aj'i isi èmu Na kahèi.

Baku tèke eele parcaya miu sama sèmi bèi-baki miu, lula rèngu bisa boe ae rare d'ara ra ètu rai dhu Ama Lamatua pajaji tèke le

7 Nèti èèna ka, miu hud'i pasa dhilu paie-
iie, ho nanene pabe'a ngaa dhu Roh Ama
Lamatua dhu Mola-Mèci peka, na,
"Doe ne'e, ropa miu tadèngi lii Ama
Lamatua,
8 mage miu kètu hadhu,
sama sèmi dhèu sèra,
dhu lasi-mai èpa nguru tèu ètu
pad'a sod'a.
Te rèngu ro'o heka puai-pahae Musa,

✡ 2:12 Lii Sod'a Koa-Kio 22:23 ✡ 2:13 Yesaya 8:17, 18 ✡ 3:2 Sensus 12:7

toke Ama Lamatua mesa Na
oe taha nare heka d'ara Na.
9-10 Pangee ku laa!
Èpa nguru tèu kateme Ja'a tao rupa-rupa tadha malaa
ètu katanga madha ra!
Te ngaa ra loe boe sèku Ja'a.
Nèti èèna ka, Ja'a nasa dènge ra, peka na,
'Miu se, seli-kolane!
Te miu soro kabodho tèke eele j'ara Ja'a,
ho madhutu j'ara miu dhu koe-kapengo!'
11 Ropa kèdhi bhabhelu miu, Ja'a ru'a.
Nèti èèna ka, Ja'a dhoo miu, peka na,
'Miu bisa boe mai ho ae mere d'ara mi, sama-sama dènge Ja'a.'"✡

12 De a'ari aa'i-aa'i! Mage nèti miu abhu ca dhèu dhu tao bhelu, toke nèngu parcaya heka, hèia na soro kabodho mi Ama Lamatua dhu mamuri toke d'ai mia-mia. 13 Be'a risi bèli-bèli miu pa'èra d'ara, èci dènge èci. Baku pamata ia ka! Lula miu dhu malai lèke tipu ka tao sasala, toke miu kètu hadhu aa pusi-pahae boe Ama Lamatua. 14 Èdhi bisa pa'angalai dènge Yesus Kristus, sad'i baku pama'ète sanao mi Nèngu, nuka sèmi ropa èdhi heka parcaya Nèngu.

15 Te Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci, peka le kahèi, na,
"Doe ne'e, ladhe miu tadèngi lii Ama Lamatua,
miu baku kètu hadhu sama sèmi dhèu se'e se,
dhu lasi-mai toke èpa nguru tèu ètu pad'a sod'a,
te rèngu lab'a Musa."✡

16 De ja'a neo karèi sèmi ne'e: cee ka dhu uru èèna nanene Musa, hèia ra pusi-pahae heka ne? Dhèu sèra nuka bèi-baki èdhi dhu Musa lere si nèti rai Masir. 17 Aa dhèu cee ka dhu tao d'ara Ama Lamatua pana magoro d'ai èpa nguru tèu èèna? Dhèu sèra nuka bèi-baki èdhi. Te mamuri ra koe-kapengo ètu d'ara pad'a sod'a, toke ra madhe, ka padhane si ètu nèi. 18 Aa cee ka dhu lèke kutuk nèti Ama Lamatua, toke bisa boe maso asa rai èèna, sèna ka ae rare d'ara ra sama-sama dènge Lamatua? Dhèu sèra nuka bèi-baki èdhi. Te rèngu se ro'o boe nanene Ama Lamatua."✡ 19 De me'a le, si? Bèi-baki èdhi bisa boe maso asa d'ara rai èèna, ho ae rare d'ara ra sama-sama dènge Ama Lamatua, lula ra parcaya boe Ne.

4

Ladhe èdhi parcaya Yesus Kristus, èdhi bisa mamuri padame dènge Ama Lamatua, nuka sèmi èdhi ae tare d'ara dènge Ne

1 Te ngaa èdhi hud'i pangee madhera ku, lula Lamatua dhu pajaji era, na, dhèu unu Na bisa ae rare d'ara ra sama-sama dènge Nèngu. De mage dhoka abhu nèti miu dhu tule eele lii pajaji Lamatua ne. 2 Te èdhi dhu tadèngi le Lii Lolo Be'a, sama sèmi bèi-baki èdhi uru sèra tadèngi. Te ngaa, lula rèngu lèka boe lii èèna, rèngu abhu boe oto ngaa-ngaa. 3 Te ngaa ladhe èdhi parcaya, èdhi bisa ae tare d'ara bera-bera dènge Ama Lamatua. Te uru èèna, Nèngu dhu pajaji le dènge bèi-baki èdhi, te ngaa lula Na nasa, hèia Na peka dènge ra, na,
"Ja'a taha heka ladhe kèdhi tatao bhabhelu miu ne.
Nèti èèna ka, Ja'a dhoo miu, peka na,
'Miu bisa boe maso,
ho ae mere d'ara sama-sama dènge Ja'a.'"

Aa te ngaa èdhi te'a le, na, lod'o Ama Lamatua paj'aj'i liru dènge rai-haha, Nèngu ator nare le, sèna ka dhèu-dhèu unu Na bisa ae rare d'ara, ho mamuri bera-bera dènge Ne.✡ 4 Ètu lii lolo nèti Ama Lamatua paj'aj'i liru dènge rai-haha, dhu suri, Ama Lamatua ae nare d'ara, peka na,
"Lamatua sab'a nare aa'i le,
hèia asa bèli èèna, lèke dènge lod'o ka pidhu,
Na ae nare d'ara."✡

5 Aa dhu suri ètu era leo hari, Ama Lamatua peka dènge bèi-baki èdhi, na,
"Miu bisa heka maso,
ho ae mere d'ara mi sama-sama dènge Ja'a."✡

6 De dad'èi Ama Lamatua ka, dhèu unu Na ae rare d'ara ra sèna ka mamuri sama-sama dènge Ne. Te ngaa bèi-baki èdhi dhu tadèngi uuru lii lolo be'a ne, rèngu bisa boe maso, lula rèngu tao boe madhutu dad'èi Lamatua. 7 Te ngaa nèbhu-nèbhu, Lamatua hag'e nare lod'o èci, sèna ka dhèu unu

✡ 3:11 Lii Sod'a Koa-Kio 95:7-11 ✡ 3:15 Lii Sod'a Koa-Kio 95:7-8 ✡ 3:18 Sensus 14:1-35 ✡ 4:3 Lii Sod'a Koa-Kio 95:11 ✡ 4:4 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:2 ✡ 4:5 Lii Sod'a Koa-Kio 95:11

Na bisa ae rare d'ara ra sama-sama dènge
Nèngu. Te Na pake Daud ho padhai lii, peka
na,
"Doe ne'e, ladhe miu tadèngi lii Ama
Lamatua,
mage miu tao d'ara mi adhu sèmi
hadhu,
te ngaa nanene paie-iie."✡
8 Lod'o Daud peka na, "doe ne'e", nèngu
paj'uj'u boe asa lod'o dhu Yosua lere ana-
èpu nèti bèi-baki se asa rai Kana'an. Te
lod'o Daud padhai lii ne, rèngu aa'i-aa'i dhu
madhe nèbhu le.✡ 9 Nèti èèna ka èdhi te'a,
na, Lamatua ator le lod'o dhu leo èci, sèna
ka dhèu-dhèu unu Na bisa ae rare d'ara ra,
ho mamuri pa'èci dènge Ne. 10 Aa dhèu dhu
maso le sèna ka ae nare d'ara na sama-sama
dènge Ama Lamatua, nèngu dhu ae nare
le nèti sasab'a-la'a na, sama sèmi Lamatua
kahèi ae nèti sasab'a-la'a Na, lèke dènge
lod'o ka pidhu.✡ 11 De bori pa'èra ho miu
bisa maso ae mere d'ara, sèna ka mamuri
sama-sama dènge Ama Lamatua. Mage
dhoka abhu dhu j'aj'i boe maso, lula nèngu
nanene boe Lii Holo-Nori Lamatua, cakaraa
bèi-baki èdhi sèra.
12 Te Lii Holo-Nori Ama Lamatua ka dhu
paj'uj'u j'ara mamuri dhu lèke. Lii se'e dhu
dènge koasa ho maso asa d'ara èdhi, sèna
ka pasoro ngangee dènge dad'èi èdhi aa'i-
aa'i. Te Lii Holo-Nori se, dhu madèka titu
kèna, risi nèti hela madèka dhu bisa sabhi
eele isi, aa j'ue eele kalua dènge sèg'i rui,
sèna ka pasabhoka aa'i. 13 Ètu dedha-liru
dènge rai-haha, abhu boe èci sa dhu pahuni
nèti Ama Lamatua, te Nèngu bisa nèdhi aa'i
mèu-mèu. Aa bèli-camèd'a èdhi hud'i lati
asa katanga madha Na, sèna ka ti dhaa aa'i,
ngaa dhu èdhi ad'u-ue.

Yesus j'aj'i le kètu kapai risi agama dhu risi nèti ama agama dhu uru sèra

14 Èdhi hud'i kèpe ku pa'èra-èra lalèka
èdhi, lula Ana Ama Lamatua, Yesus, dhu j'a-
j'i le kètu kapai risi agama èdhi. Te Nèngu
ètu le madha Ama Lamatua ètu sorga, sèna
ka sarii èdhi. 15 Na bisa sarii èdhi dènge
be'a, lula ne'a, èdhi dhèu rai-haha biasa.
Ladhe abhu dhu dadugu-rariu èdhi ho tao
sala, na, èdhi manahu malai. Yesus abhu
dadugu-rariu kahèi sama sèmi èdhi, te ngaa
Na manahu nèdhi boe. 16 Nèti èèna ka, mai
ti pabani d'ara ho ara lati asa madha Ama
Lamatua dhu ètu kadera paredha Na. Te
Nèngu ne, d'ara hua iia. De ladhe èdhi
sabaj'a mi Nèngu, tatu Na neo pad'elo rasa
kasia Na, ho soru-bara èdhi lèke dènge lod'o
na.

5

1 Dhèu dhu ded'e rare j'aj'i kètu kapai risi
agama, sasab'a na, hud'i soru-bara dhèu,
sèna ka rèngu pabe'a dènge Ama Lamatua.
Nèngu hud'i sèmi nare ku mèdha persem-
bahan dènge badha korban, ho saraka asa
Lamatua. Nèngu kahèi hia badha korban,
sèna ka Lamatua saku eele sasala-sasigo
dhèu. 2 Ladhe abhu dhèu dhu re'a boe
j'ara mamuri dhu lèke, do dhèu dhu rai
eele nèti j'ara èèna, kètu agama ne pasusa
boe rèngu. Nèti d'ara hua iia na, nèngu
lii mako dènge ra, lula nèngu kahèi dhèu
rai-haha dhu mud'a manahu, sama sèmi
rèngu. 3 Lula nèngu kahèi dhèu rai-haha
sama sèmi rèngu, nèti èèna ka kètu agama
ne hud'i hia badha korban, ho Lamatua
saku pamèu sasala nèngu mesa na.✡ 4 Dhèu
bisa boe ded'e iisi na, sèna ka j'aj'i kètu
kapai risi agama. Te dhoka Ama Lamatua
di dhu dènge hak, sèna ka hag'e nare dhèu
sèmi èèna, nuka sèmi uru-uru sèra Na ded'e
Harun, a'a Musa.✡
5 Sèmi èèna kahèi dènge Kristus. Na ded'e
boe iisi Na, ho j'aj'i kètu kapai risi agama.
Te uru èèna, Ama Lamatua mesa Na ka dhu
ded'e Ne, peka na,
"Èu ne, Ana Ja'a,
Doe ne'e, Ja'a ded'e Èu ho mèd'u
paredha."✡
6 Ètu era leo nèti Sasuri Lamatua dhu
Mola-Mèci, dhu suri kahèi, peka na,
"Èu j'aj'i kètu agama dhu ca ropa dènge ca
dhèu dhu mamuri uru èèna, nuka
Melkisedek,
te ngaa Èu j'aj'i kètu agama toke d'ai
mia-mia."✡
7 Ètu lod'o oe èle mamuri Yesus ètu rai-
haha ne, Na loe boe sabaj'a dènge tangi
d'ara pèd'a, manèngi Ama Lamatua sèna ka
hia Ne a'èra. Te ne'a, na, koasa Lamatua
bisa hia Ne mamuri. Hèia Ama Lamatua

✡ 4:7 Lii Sod'a Koa-Kio 95:7-8 ✡ 4:8 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 31:7, Yosua 22:4 ✡ 4:10 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:2 ✡ 5:3 Atora nèti Ama-ama Agama 9:7 ✡ 5:4 Kalua nèti Masir 28:1 ✡ 5:5 Lii Sod'a Koa-Kio 2:7 ✡ 5:6 Lii Sod'a Koa-Kio 110:4 ✡ 5:7 Mateos 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukas 22:39-46

sèmi nare lii manèngi Yesus, lula Na mad-
hutu mola-mola dad'èi Lamatua.✡ [8] Te
Yesus ne, Ana Ama Lamatua. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa Nèngu hud'i pasae ku j'aj'èra,
ho ne'a madhutu dad'èi Ama Lamatua. [9] Èle
èèna ka, Na tao madhutu mola-mola dad'èi
Lamatua aa'i-aa'i. Nèti èèna ka, Nèngu j'aj'i
le Kapua Mamuri bagi dhèu aa'i-aa'i dhu
parcaya Ne, ho mamuri taruu dènge Ama
Lamatua. [10] Te Lamatua ded'e nare le Yesus
j'aj'i kètu kapai risi agama, ca ropa dènge
Melkisedek, dhu j'aj'i kètu kapai risi agama
uru sèra.

Baku tèke eele parcaya miu mi Kristus

[11] J'ara ae era dhu ja'a neo lole dènge miu
lula-nèti Kristus dènge Melkisedek, te ngaa
ako carui paled'a j'ara se'e, lula miu nuka
sèmi ana iiki dhu me'a mèu mèka dènge
be'a. [12] Aa te ngaa, miu dhu parcaya nèbhu
le. Madhutu iia-iia na, miu j'aj'i le mese
ho aj'a-nori dhèu leo. Te ngaa te'a boe
na, miu cakaraa ana rara iisi hiu, dhu ne'a
mèka na'a, te ne'a dhoka ninu susu di. Miu
parluu dhèu era ho aj'a miu lula-nèti j'ara-
j'ara dhu carui mèka nèti Sasuri Lamatua
dhu Mola-Mèci. [13] Ja'a pakasame miu dènge
ana rara iisi hiu, lula miu me'a mèka j'ara-
j'ara dhu carui boe nèti Kristus, sèna ka miu
bisa mamuri mola.✡ [14] Te ngaa lod'o ana
iiki ne kapai, nèngu ninu heka susu, te ngaa
na'a nganga'a dhu sakaa. Èèna èci èèna
ka, dènge dhèu aj'a ne toke ne'a mèu a'aj'a
Lamatua, sèna ka ne'a mia ka dhu be'a, aa
mia ka dhu karehe.

6

[1] De miu hud'i aj'a paie-iie ku a'aj'a dhu
carui risi, lula miu dhu aj'a nèbhu ae le
a'aj'a dhu carui mèka lula-nèti Kristus. Nèti
èèna ka limuri ne, baku dhoka aj'a pahari-
pahari a'aj'a dhu carui mèka sèra, nuka
sèmi: dhèu hud'i tèke eele ku sasala rèngu
aa'i-aa'i; a'aj'a lula-nèti dhèu hud'i parcaya
ku Ama Lamatua; [2] a'aj'a lula-nèti sarani;
a'aj'a lula-nèti bane ai mi dhèu sèna ka
dhèu èèna sèmi nare Roh Lamatua dhu
Mola-Mèci; a'aj'a lula-nèti Ama Lamatua
pamamuri hari dhèu nèti mamadhe ra; aa
a'aj'a dhu èèna na dhèu lasi asa katanga
madha Lamatua, ho sèmi rare lii pama'ète,
dhu peka na, cee ka dhu bisa mamuri taa-
taa dènge Ne, aa cee ka dhu bisa boe. [3] Te
ngaa ladhe Lamatua hia ijin, na, èdhi j'aj'i
heka ana iiki dhu te'a dhoka tinu susu di. Te
ja'a neo aj'a j'ara-j'ara dhu carui risi hari.

[4-6] Aa te ngaa, abhu le dhèu dhu re'a mèu
lii a'aj'a Kristus, aa dhu rasa le d'ara hua
iia Lamatua kahèi, toke Na hia si Roh Na
dhu Mola-Mèci. Rèngu re'a le Lii Holo-Nori
Lamatua, aa rasa le koasa Na dhu Na neo
pake lod'o èle rai-haha ne. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa dhèu se tèke eele le parcaya
ra, aa ra soro kabodho mi Kristus. Nèti èèna
ka, bisa heka abhu j'ara ho rèngu bisa lèpa
hari manèngi abho, sèna ka mamuri pabe'a
hari dènge Ama Lamatua. Te ladhe dhèu
ro'o boe ele-ho'a, èèna sama sèmi rèngu ka
dhu paku pamadhe hari Ana Ama Lamatua
ètu aj'u palolo-palèbha, hèia ra nyanyèi Ne
ètu madha dhèu ae-ae.

[7] Dhèu sèmi sèra, èci èèna ka dènge rai
dhu hèu mèngi boe, nèti èèna ka abhu boe
hua-hela dhu be'a. Te ngaa ladhe abhu
ka èj'i, rai dhu hèu mèngi bisa hia hua-
hela dhu dènge guna mi lamatua oka. Hèia
Ama Lamatua papuru mamèngi-nale, sèna
ka hua-hela nèti rai ne asa tabha ae. [8] Te
ngaa dhèu dhu soro kabodho mi Kristus,
nuka sèmi rai dhu pènu dènge dhudhu
dènge sete di. Aa dhudhu-sete se guna
boe mi ngaa-ngaa èci sa. Nèbhu boe, Ama
Lamatua mai ho huku rai èèna. Hèia Na
labhu pakèpu aa'i dhudhu dènge sete se,
dhu gaguna ra aad'o.✡

[9] A'ari pasue! Masi ka ja'a ako padhai lii
bia ciki, te ngaa ja'a ke'a kahèi, na, miu rai
eele boe Kristus. Te miu parcaya Ne kahèi,
aa mamuri miu kahèi abhu hua-hela dhu
be'a. [10] De sanèd'e, te d'ara Ama Lamatua
mola, aa Na bhèlu boe èi kabhèsu miu. Te
miu sab'a bia le, sèna ka soru-bara dhèu
unu Na sèra, aa mi sue si. Mema karèi nèti
uru ka, miu pakako le sasab'a Na. Aa miu
pakako taruu sasab'a Na era. [11] Te limuri
ne, ja'a d'èi ladhe miu sab'a èra risi hari,
sèna ka tao madhutu taruu toke pa'èle.
Dènge sèmi èèna, miu bèli-camèd'a sèmi
mere babe'a aa'i-aa'i dhu miu sanao nèti
Ama Lamatua. [12] Sad'i miu baku bai-eed'a!
Miu hud'i laladhe nèti dhèu dhu parcaya
nèbhu le mi Ama Lamatua. Te rèngu tino

✡ 5:13 1 Korintus 3:2 ✡ 6:8 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:17-18

sanao-maena mi Nèngu, toke ra sèmi rare
aa'i dhu Lamatua pajaji le.
13-16 Conto nuka sèmi Abraham. Uru
èèna, Ama Lamatua pa'èki lii pajaji dènge
ne pake lii subha. Ladhe dhèu rai-haha
ded'e subha, nèngu tema pake kolongara
Ama Lamatua, sèna ka Lamatua j'aj'i sakasii
na, lula Lamatua risi nèti nèngu. Aa
ladhe paraga dènge lii langu, dhèu aa'i-
aa'i re'a, na, lii dhu dhèu ne peka èèna
lèke tare'a, lula na subha pake kolongara
Ama Lamatua. Èèna mema j'ara dhèu rai-
haha kèna. Te ngaa lod'o Ama Lamatua
ded'e subha dènge Abraham, Lamatua pake
kolongara Nèngu unu Na, lula abhu boe dhu
risi nèti Nèngu. Na jaji, peka na,

"Èèna na, Ja'a hia mèngi-nale ae-ae,
mi èu dènge ana-èpu mu,
Bèli-camèd'a rèngu bèba-kacanga,
toke dhèu bisa boe ige rare si."✡

Ama Lamatua padadha nare sèmi èèna,
hèia Abraham parcaya, aa sanao-maena
taruu mi Lamatua, masi ka d'ai nèbhu ae
ku, heka sèmi nare ngaa dhu Lamatua pajaji
sèra. 17 Dènge j'ara ne, èdhi te'a, ladhe
Lamatua pa'èki lii pajaji dènge dhèu unu
Na, Nèngu pa'èki lii pajaji ne pake subha,
ho j'aj'i mi tate'a, ngaa dhu Na moa èèna,
mema lèke aa ub'a boe. 18 Te abhu dua
j'ara dhu bisa boe ub'a. Ka èci, nuka lii
pajaji Ama Lamatua. Aa èci hari, nuka lii
subha Lamatua, dhu Na pake j'aj'i mi tate'a
nèti lii pajaji Na. De ladhe Ama Lamatua
dhu moa le j'ara èci, tatu Na tao madhutu,
lula Nèngu bisa boe omo koso. Nèti èèna
ka, èdhi baku pangee rupa-rupa dènge lii
pajaji Na. Èdhi dhu rai lati le, sèna ka
tenge mamuri nèti Nèngu, de limuri ne,
èdhi dhoka mate di, ho sanao dhoka mi
Nèngu di. 19 Dènge j'ara ne'e, d'ara èdhi
taleo nuka sèmi koha dhu rai eele nèti d'ara
rii, ho la'e panahu ètu hèb'a-namo. Te era
maena èdhi dhoka Kristus di, dhu j'aj'i le
kètu kapai risi agama èdhi. Uru èèna, lèke
dènge lod'o kalela dhèu Yahudi, kètu kapai
risi agama rèngu maso asa Kama Luri Mola-
Mèci re bèla gorden, sèna ka paraga dènge
Ama Lamatua ètu èèna.✡ 20 Te ngaa limuri
ne, Yesus dhu la'e uuru le, ho bhoke j'ara
hia èdhi. Te Nèngu kètu kapai risi agama
kahèi, dhu ca ropa dènge Melkisedek, dhu
uru èèna. Te ngaa Yesus kapai risi nèti
kètu agama uru èèna, lula Na ae nèdhi boe
pakako sasab'a-la'a Na.✡

7

Melkisedek, kètu kapai risi agama, dedha risi nèti kètu agama Lewi dènge ana-èpu na

1-3 Uru èèna, Melkisedek j'aj'i dhèu aae
kota Salem. Nèngu kahèi kètu agama
nèti dhèu-dhèu dhu pahaha iisi mi Ama
Lamatua dhu Dedha Risi Eele èèna. Ngara
Melkisedek ne, sasoa na, "Dhèu Aae D'ara
Mola". Aa dhèu aae Salem, sasoa na,
"Dhèu Aae Dame". Èci sa re'a boe j'aj'aj'i
Melkisedek ne nèti mia. Èci sa re'a boe
kahèi ina dènge ama na, aa bèi-baki na.
Abhu boe ca dhèu sa dhu re'a lod'o rara iisi
na, aa lod'o mamadhe na. Dhèu re'a dhoka,
nèngu dhèu aae kota Salem, aa kètu agama
nèti Ama Lamatua. Te ngaa nèngu ne, nuka
sèmi Ana Ama Lamatua, lula nèngu ama
agama dhu pakako taruu sasab'a na kahèi.

Ca tèka, pèri-pèri dhèu aae dènge sor-
dad'u ra mai parame rèti mèdha-panyau
angalai Abraham. Ka Abraham dènge an-
galai na lasi pamusu dènge dhèu aae se,
toke Abraham segi si. Hèia mèdha-panyau
nèti angalai na sèra, Abraham nèti aa'i
hari. Ropa Abraham lèpa asa rai na, hèia
Melkisedek kalua nèti kota Salem, ho la'e
soru ne. Ka na hia Abraham berkat, peka
na, "Hud'i laa Ama Lamatua dhu Dedha
Risi Eele èèna, hia èu mèngi-nale." Èle
ka Abraham hia Melkisedek ca pala nèti
canguru pala, nèti mèdha aa'i-aa'i dhu na
parame nare hari sèra. Abraham pabagi hia
ne, lula Melkisedek ne kètu agama nèti Ama
Lamatua dhu Dedha Risi Eele.✡

4 De pangee paie-iie Melkisedek ne! Abra-
ham bagi hia ne ca pala nèti canguru pala,
nèti mèdha aa'i-aa'i dhu be'a risi dhu na
parame nare hari. De dhu lèke, nuka
Melkisedek ne dhèu kapai. 5 Aa te ngaa lod'o
sèra, Ama Lamatua ded'e mèka dhèu j'aj'i
ama agama. Toke d'ai ku lod'o Lewi, ana-
èpu èci nèti Abraham, heka Ama Lamatua
ded'e ne dènge ana-èpu na, sèna ka j'aj'i
ama agama hia mi ana-èpu Abraham aa'i-
aa'i ra. Èle èèna ka, Ama Lamatua papuru
atora Na dhu peka na, dhèu nèti suku Lewi

✡ 6:13-16 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:16-17 ✡ 6:19 Atora nèti Ama-ama Agama 16:2 ✡ 6:20 Lii Sod'a Koa-Kio 110:4 ✡ 7:1-3 Lii Lolo dhu Uru Tèka 14:17-20

dènge hak ho abhu ca pala nèti canguru
pala nèti rui-j'aj'èra a'ari ra suku leo sèra
ètu Isra'el.✡ 6 Te ngaa Melkisedek ne, ana-
èpu boe nèti Lewi. Masi ka sèmi èèna, te
ngaa Abraham bagi hia ne ca pala nèti can-
guru pala, lula na pangee, na, Melkisedek
ne dhèu kapai. Lod'o èèna Abraham dhu
sèmi nare le lii pajaji nèti Ama Lamatua ho
hia ne berkat. Masi ka sèmi èèna, te ngaa
Melkisedek peka kahèi, na, "Hud'i laa Ama
Lamatua dhu Dedha Risi Eele èèna, hia èu
mèngi-nale." 7 Ne'e ne ka j'aj'i mi tadha,
na, Melkisedek ne, dhèu kapai. Lula dhèu
dhu hia berkat tatu kapai risi nèti dhèu dhu
sèmi nare berkat.

8 Ama agama aa'i-aa'i ra dènge hak abhu
ca pala nèti canguru pala. Te ngaa, lula
rèngu dhèu rai-haha biasa, nèbhu-nèbhu
ra madhe kahèi. Kètu agama Melkisedek
abhu kahèi ca pala nèti canguru pala. Te
ngaa na mamuri taruu, lula Sasuri Mola-
Mèci Lamatua peka boe na, nèngu madhe.
9-10 Lula Abraham bagi hia Melkisedek ca
pala nèti canguru pala nèti mèdha na sèra,
dhèu bisa pangee, na, Abraham tago nare
kahèi ana-èpu na dhu rara iisi mèka. Dènge
j'ara sèmi èèna, èdhi bisa pangee, na, nèngu
b'ae mema le unu ana-èpu na Lewi, ca pala
nèti canguru pala.*

Èdhi parluu kètu agama rupa hiu, lula kètu agama rupa dhui bisa boe saku eele sasala dhèu

11 Lod'o ana-èpu Lewi sèra j'aj'i ama
agama, Lamatua pili nare Harun, a'a Musa,
ho j'aj'i kètu kapai risi agama dhu partama.
Sasab'a nèti ama agama sèra, nuka soru-
bara dhèu, sèna ka mamuri mola, pabe'a
dènge Ama Lamatua. Masi ka rèngu ma-
muri madhutu atora agama aa'i-aa'i sèra,
te ngaa kètu agama ca ropa dènge Harun,
lake nare boe tao dhèu se mola-mèci. Nèti
èèna ka, rèngu parluu kètu agama leo, dhu
ca ropa dènge Melkisedek. 12 Te ngaa ladhe
kètu agama rupa hiu gati eele kètu agama
rupa dhui, tatu atora dhui hud'i gati eele
kahèi.

13 De te'a mèu le, kètu agama rupa hiu
èèna, nuka Yesus. Te rara iisi Ne, nèti boe
suku Lewi, te ngaa nèti suku leo. Madhutu
atora Musa, kètu agama ca ropa dènge
Harun, dhoka mai nèti suku Lewi di, bisa
boe nèti suku leo. 14 Te ngaa dhèu aa'i-aa'i
dhu re'a, na, Kètu èdhi, Yesus Kristus, j'aj'i
nèti suku Yahuda. Madhutu atora Musa,
abhu mèka dhu j'aj'i kètu agama nèti suku
ne'e.

15 Te ngaa Ama Lamatua pake heka atora
dhui, lula abhu le Yesus dhu j'aj'i kètu
agama rupa hiu, nuka sèmi Melkisedek.
16 Te madhutu atora Musa, kètu agama rupa
dhui hud'i mai ku nèti suku Lewi. Te ngaa
Yesus mai boe nèti suku èèna. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa Ama Lamatua ded'e Ne, sèna
ka j'aj'i kètu agama rupa hiu, lula Nèngu
dènge koasa ho mamuri toke d'ai mia-mia,
aa abhu boe dhu bisa palaho Ne. 17 Te Sasuri
Lamatua suri, peka na,

"Èu j'aj'i kètu agama ca ropa dènge
Melkisedek, dhu uru èèna,
te ngaa Èu j'aj'i kètu agama toke d'ai
mia-mia."✡

18 Sasoa na, atora dhui dènge boe koasa,
sèna ka soru-bara dhèu rai-haha. Nèti èèna
ka, Ama Lamatua pake heka atora dhui, dhu
uru èèna Na pangèd'u mi Musa. 19 Te masi ka
dhèu mamuri madhutu atora dhui sèra, te
ngaa sasala ra era. Nèti èèna ka, limuri ne,
Ama Lamatua bhoke le j'ara dhu be'a risi,
ho èdhi bisa mamuri padame dènge Ne.

Yesus ne Kètu Agama dhu kapai risi nèti kètu agama rupa dhui sèra aa'i-aa'i

20-21 Uru èèna, lod'o Ama Lamatua ded'e
ana-èpu Lewi ho j'aj'i ama agama, Lamatua
pajaji boe, aa subha boe ngaa-ngaa dènge
rèngu. Te ngaa lod'o Ama Lamatua ded'e
Yesus j'aj'i kètu agama, Na pajaji, peka na,

"Ja'a ne, Lamatua!
Ja'a subha, Ja'a ub'a boe ngaa-ngaa dhu Ja'a
pajaji le.
Ja'a ded'e Èu j'aj'i kètu agama,
sèna ka Èu pakako taruu sasab'a-la'a
Mu."✡

22 Dènge lii pajaji sèmi èèna, Ama
Lamatua pake Yesus j'aj'i mi tate'a hia èdhi,
dhu peka na, Nèngu neo pa'èki lii pajaji dhu
be'a risi dènge èdhi.

23 Uru èèna, kètu agama rupa dhui gati
taruu, lula ra madhe. Nèti èèna ka, hud'i
abhu ku kètu agama ae-ae. 24 Te ngaa Yesus,
kètu agama rupa hiu dhu mamuri taa-taa,
aa Na loe boe pakako sasab'a-la'a Na. Nèti

✡ 7:5 Sensus 18:21 * 7:9-10 Dhèu Yahudi pangee, na, hini ana-èpu abhu le ètu d'ara ngi'u bèi-baki ra. ✡ 7:17 Lii Sod'a Koa-Kio 110:4 ✡ 7:20-21 Lii Sod'a Koa-Kio 110:4

èèna ka, parluu boe dhèu gati Ne. [25] Nèti
èèna ka, Yesus bisa hia mamuri mi dhèu
aa'i-aa'i dhu neo mai re Nèngu asa madha
Ama Lamatua. Nèngu bisa tao sèmi èèna,
toke d'ai mia-mia la'e. Aa Nèngu j'aj'i dhèu
d'ara, dhu loe boe manèngi Ama Lamatua
ho soru-bara rèngu.
[26] Yesus kètu kapai risi agama dhu lalau-
lalo'o èdhi. Te Nèngu ne, Dhèu mola-mèci
dhu dènge boe sasala ngaa-ngaa. Nèngu
ne, sama boe dènge dhèu rai-haha biasa,
dhu re'a dhoka ad'u-ue sasala di. Te Ama
Lamatua dhu nedhe Ne padedha-dedha, risi
nèti aa'i-aa'i dhu ètu sorga dènge rai-haha.
[27] Nèti èèna ka, Yesus be'a risi nèti kètu
agama rupa dhui aa'i-aa'i ra. Uru sèra,
rèngu bèli-bèli hud'i roro badha tao kor-
ban, sèna ka Ama Lamatua saku eele sasala-
sasigo rèngu unu ra. Èle ku, heka ra tao
korban hia dhèu biasa kèna. Te ngaa Yesus
parluu boe tao korban pahari-pahari sèmi
èèna, lula Na saraka ngi'u Na ca tèka èèna
ka di, sèna ka j'aj'i korban. Ne'e ne d'ai aa'i
kèna, ho Lamatua saku eele sasala-sasigo
dhèu aa'i-aa'i ra.✡
[28] Madhutu atora Musa, rèngu ded'e
dhèu rai-haha biasa ho j'aj'i kètu kapai risi
agama. Te ngaa sasala ra era. Nèti èèna
ka, Ama Lamatua tao lii pajaji hiu, peka na,
Nèngu ded'e Ana Na j'aj'i kètu kapai risi
agama. Te Ana Na, madhutu taruu dad'èi
Na.

8

Ama Lamatua pake Kristus sèna ka pa'èki lii pajaji hiu dhu be'a risi nèti lii pajaji dhui

[1] De lii padhai ja'a dhu kab'ua, sèmi ne'e
ka: limuri ne, èdhi dènge le kètu kapai risi
agama dhu be'a risi nèti uru sèra. Nèngu
ne'e, nuka Yesus. Nèngu dhu madhèdi
nèd'u paredha ètu sorga, ètu baboa g'ana
Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele.✡ [2] Aa
Na pakako sasab'a Na ètu era sabaj'a dhu
asli ètu sorga. Era ne'e ne, pa'ue-ai Ama
Lamatua mesa Na, nèti boe dhèu rai-haha.
[3] Kètu kapai risi agama tema nèti mèdha
persembahan dènge korban hia Ama
Lamatua. Nèti èèna ka, Yesus hud'i nèti
korban kahèi. [4] Te ngaa Yesus pakako
boe sasab'a Na ètu rai-haha. Lula ètu
rai-haha ne, abhu le ama agama dhu hia
mèdha persembahan dènge korban asa
Ama Lamatua madhutu atora Musa. [5] Ra
pakako sasab'a ra ètu d'ara Paleo Manèngi-
Mangaj'i, dhu ca ropa dènge era sabaj'a dhu
asli ètu sorga. Te lod'o Musa neo tao Paleo
ne, Ama Lamatua pasanèd'e ne, peka na,
"Sanèd'e paie-iie! Èu hud'i tao ku palèke
mola-mola dènge rupa dhu Ja'a pad'elo
dènge èu ètu kolo ledhe nèi!"✡ [6] Te ngaa
sasab'a Yesus ne, kapai risi nèti ama agama
rupa dhui aa'i-aa'i ra. Te limuri ne, Ama
Lamatua pa'èki le lii pajaji dhu be'a risi,
lula Na pake Yesus j'aj'i kalete kahèi, sèna
ka dhèu rai-haha bisa padame dènge Ama
Lamatua.
[7] Uru èèna, Na pa'èki lii pajaji dènge
Musa, ropa Na papuru atora sèra. Masi ka
sèmi èèna, te ngaa dhèu rai-haha bisa boe
mamuri mola-mèci madhutu atora ne. Nèti
èèna ka, rèngu bisa boe pabe'a dènge Ama
Lamatua. Nèti èèna ka, limuri ne, parluu
abhu lii pajaji dhu be'a risi hari. [8] Te lod'o
uru sèra, Ama Lamatua dhu kai le dhèu unu
Na, lula rèngu sisu pahari-pahari atora Na.
Ropa Na taha nare heka d'ara, hèia Na nasa,
ka peka, aku Nèngu na,
"Nanene paie-iie, te Ja'a ne Lamatua!
Tatu Ja'a neo pa'èki hari lii pajaji hiu
dènge dhèu Isra'el sèra,
aa dènge suku Yahuda.
[9] Lii pajaji dhu Ja'a neo pa'èki dènge rèngu
èèna,
sama boe dènge lii pajaji uru èèna
dhu hia mi bèi-baki ra.
Te uru èèna, Ja'a kadhèi kacui-aai ra,
ho lere si kalua nèti rai Masir.
Te ngaa rèngu tao boe
madhutu ngaa dhu ra pajaji dènge Ja'a.
Nèti èèna ka, Ja'a pusi-pahae
heka si.
[10] Lii pajaji dhu èèna na Ja'a pa'èki dènge
suku Isra'el,
isi na sèmi ne'e ka:
Pe Ja'a tao atora Ja'a ètu d'ara ngangee ra.
Pe Ja'a suri paredha Ja'a, ètu d'ara
rèngu.
Hèia Ja'a j'aj'i Lamatua ra,
aa rèngu j'aj'i dhèu unu Ja'a.
[11] Bèli-camèd'a rèngu parluu heka aj'a-nori
angalai ra,
dènge a'ari ra, peka na,
'Miu hud'i tadhe ku Lamatua!'

✡ 7:27 Atora nèti Ama-ama Agama 9:7 ✡ 8:1 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 8:5 Kalua nèti Masir 25:40

te rèngu aa'i-aa'i ra tadhe mèu Ja'a,
mulai nèti ana iiki-iiki toke d'ai
kapai aae.
12 Lula Ja'a neo pad'elo rasa kasia Ja'a mi
rèngu,
nèti èèna ka Ja'a pabhèlu eele sasala-
sasigo ra aa'i-aa'i."✡
13 Lod'o Lamatua padhai lii nare, Na neo
pa'èki lii pajaji hiu dènge ra, sasoa na, lii
pajaji dhui pake heka. Nèbhu heka, na ele.

9

Yesus j'aj'i korban dhu be'a risi nèti korban dhu dhui sèra

1 Ja'a neo pasanèd'e miu sèmi ne'e: lod'o
Ama Lamatua pa'èki hiu-hiu lii pajaji dènge
bèi-baki èdhi, Nèngu papuru atora kahèi,
sèna ka ra tao era manèngi-mangaj'i, ho ra
bisa pahaha iisi mi Nèngu madhutu dad'èi
atora sèra. 2 Ètu era manèngi-mangaj'i ne,
abhu madha èmu dènge paleo aae cue. Ètu
d'ara kama re madha nèti paleo ne, abhu
era tatèka labhu dènge mei èci dhu ama
agama tèke roti dhu rèngu neo hia Ama
Lamatua. Kama re madha ne, ra peka na,
Kama Mola-Mèci Ama Lamatua.✡
3 Abhu kahèi bèla bhabhiri kapai ca bèla
dhu pa'abhe kama leo èci, dhu ra peka na,
Kama Luri Mola-Mèci Ama Lamatua.✡ 4 Re
madha bèla bhabhiri ne, abhu mei hualaa
cue, era tunu raa aj'u hèu mèngi hia Ama
Lamatua. Aa ètu d'ara Kama Luri Mola-
Mèci èèna, abhu boaraka hualaa èci, dhu ra
peka na, *Boaraka Pajaji.* Ètu d'ara boaraka
ne, rèngu tao mèdha uuru sèra, sèna ka
pasanèd'e dhèu lula-nèti j'ara lii pajaji Ama
Lamatua dhu Na pa'èki dènge rèngu. Ètu
era ne'e, abhu kahèi toples hualaa cue dhu
isi roti *manna.* Roti ne'e ka dhu uru èèna
Ama Lamatua papuru mai nèti dedha-liru
hia mi bèi-baki èdhi, lod'o rèngu manganga
ètu d'ara pad'a sod'a. Ètu d'ara boaraka
ne, abhu kahèi tatea unu Harun, dhu uru
èèna sub'u dadana hiu. Abhu kahèi hadhu
kabela, dhu uru èèna Ama Lamatua pake
ho dule atora Na dhu pangèd'u mi Musa.✡
5 Ètu katanga boaraka ne, abhu dhu dule
rupa dua ana dhèu dhu saraga titu kèna.
Ana dhèu se, rupa ra nuka sèmi ana pajuu
nèti sorga dhu dènge èla, dhu titu baa èla,
ho bhiri boaraka ne, lula era ne j'aj'i mi
tadha, ho pad'elo rasa kasia Ama Lamatua
mi dhèu rai-haha. Te ngaa limuri ne, ja'a
pamadhera heka lii lole nèti mèdha-panyau
se.*
6 Rèngu pangèci mèdha-panyau ètu d'ara
Paleo Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua
mema sèmi èèna ka. Bèli-bèli, ama agama
sèra maso-kalua kama re madha ne, sèna ka
ra pakako sasab'a ra ètu èèna.✡ 7 Te ngaa
dhodhoka kètu kapai risi agama Yahudi
di, dhu bisa maso la'e asa d'ara Kama Luri
Mola-Mèci èèna. Aa nèngu maso leli boe, te
ngaa maso sa d'ara dhoka ca tèu ca tèka. Aa
ladhe na maso, nèngu hud'i nèti dènge raa
badha korban, ho pici asa katanga Boaraka
Pajaji ne. Sasoa nèti raa ne, sèna ka Ama
Lamatua saku eele sasala-sasigo nèti kètu
agama dènge dhèu-dhèu unu na aa'i-aa'i,
masi ka sasala dhu rèngu ad'u-ue dènge
boe d'ara mase'a.✡
8 Ama Lamatua pake le Roh Mola-Mèci
Na, sèna ka hia èdhi te'a, na, ladhe bèla
bhabhiri abhu era ètu j'ara maso asa d'ara
Kama Luri Mola-Mèci èèna, sasoa na, dhèu
rai-haha bisa mèka maso asa madha Ama
Lamatua, ladhe pake atora dhui era. 9 Se'e
se j'aj'i mi conto dhu Roh Lamatua pake,
sèna ka aj'a-nori èdhi dhu mamuri limuri
ne. Uru èèna, bèi-baki èdhi rèti mèdha
persembahan dènge badha korban rèngu
asa ama agama, sèna ka Ama Lamatua saku
eele sasala ra. Masi ka rèti korban ae-ae
sèmi èèna, te ngaa korban sèra bisa boe
pamèu d'ara ra, aa bisa boe pa'ele rasa sala
ètu d'ara rèngu. 10 De, ngaa dhu rèngu tao
sèra, dhoka madhutu atora agama di. Abhu
atora dhu paredha, peka na, rèngu bisa boe
ra'a ne'e, aa bisa boe rinu èèna. Abhu atora
dhu leo peka na, rèngu hud'i pamèu ku
ngi'u ra dènge mèdha dhu ra pake madhutu
dad'èi atora. Aa te ngaa, madhutu iia-iia
na, atora aa'i-aa'i sèra, ator dhoka ngi'u re
li'u di, te ngaa ator boe d'ara dhèu. Masi ka

✡ 8:12 Yermia 31:31-34 ✡ 9:2 Kalua nèti Masir 26:1-30, 25:23-40 ✡ 9:3 Kalua nèti Masir 26:31-33 ✡ 9:4 Kalua nèti Masir 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Sensus 17:8-10, Kalua nèti Masir 25:16, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 10:3-5 * 9:5 Sasuri lii Yunani peka na, ana pajuu nèti sorga dhu dènge èla, ètu ne'e, ngara na '*kerubim*'. Ana pajuu nèti sorga biasa, ra pangare na, '*anggelos*'. Rèngu se, dènge boe èla. Ladhe ètu *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 3:24, dènge *Kalua nèti Masir* 25:18-22. ✡ 9:6 Sensus 18:2-6 ✡ 9:7 Atora nèti Ama-ama Agama 16:2-34

sèmi èèna, te ngaa atora sèra hud'i pakako
taruu, toke Ama Lamatua gati dènge atora
dhu hiu.
11 Te ngaa limuri ne abhu le Dhèu dhu uru
èèna Ama Lamatua padhadha tèke, nuka
Kristus. Na mai le sèna ka j'aj'i kètu agama
kapai risi èdhi, aa Na tao le j'ara dhu be'a
hia èdhi.† Na pakako sasab'a-la'a Na, sama
sèmi kètu agama rupa dhui, te ngaa Na
sab'a ètu era sabaj'a dhu be'a risi eele. Era
manèngi-mangaj'i Na, ètu boe rai-haha ne,
te j'aj'i boe nèti pa'ue-ai dhèu rai-haha.
12 Kristus maso asa d'ara Kama Luri Mola-
Mèci èèna kahèi, ho paraga dènge Ama
Lamatua, sama sèmi dhu kètu kapai risi
agama dhu rupa dhui se tao ca tèu ca tèka.
Aa lod'o Na maso la'e, Na nèti raa hia Ama
Lamatua kahèi. Te ngaa raa ne leko-leo.
Te Kristus nèti boe raa badha korban. Dhu
nèti, nuka raa Nèngu unu Na, lula Nèngu
madhe le j'aj'i korban hia èdhi. Te ngaa
Kristus maso, nèti raa Na dhoka ca tèka di,
sèna ka patabuli eele èdhi nèti koasa sasala-
sasigo èdhi toke d'ai mia-mia la'e.
13 De raa Kristus èèna, mema kab'ua risi
nèti raa badha. Te madhutu atora Musa,
dhèu dhu tao sala sèra, kaj'alu, ka nia
boe maso ho manèngi-mangaj'i mi Ama
Lamatua. Rèngu hud'i lasi ku asa kètu
agama ho tao korban, sèna ka raa korban
se pamèu hari rèngu. Nèti korban sèra,
ae ka dhu pake raa kahib'i dènge raa sapi.
Abhu kahèi atora èci, dhu peka na, ladhe
dhèu goi lèke dhèu madhe, nèngu kaj'alu
ètu madha Lamatua. Ladhe na neo hari j'aj'i
mola-mèci, kètu agama hud'i nare ku ahu
sisa nèti sapi èni dhu ra tunu. Èle, na nèti
ahu èèna, ho la'e ceb'e asa dhèu dhu kaj'alu
èèna, ho sèna ka na mola-mèci hari.✡
14 De ladhe raa badha bisa tao dhèu j'aj'i
mola-mèci, risi-risi hari dènge raa Kristus!
Te raa Kristus èèna ka dhu patalale èdhi
nèti koasa sasala-sasigo, aa pamèu d'ara
èdhi kahèi. Te sasala èdhi ka dhu cèri eele
èdhi nèti Ama Lamatua. Lod'o Yesus Kris-
tus madhe sèmi èèna, Roh Ama Lamatua
dhu mamuri taa-taa, soru-bara Ne, sèna
ka Na soro iisi Na asa Lamatua, nuka sèmi
badha korban dhu dènge boe tadha karehe
ciki sa hèi ètu ngi'u na. De limuri ne èdhi
bisa le pahaha iisi dènge d'ara kateme mi
Ama Lamatua dhu mamuri dènge boe too-
lane.
15 Lula raa Kristus dhu kab'ua risi eele
èèna, ka Ama Lamatua pake Ne, ho ator lii
pajaji hiu hia mi dhèu aa'i-aa'i dhu Ama
Lamatua paroa nare si, j'aj'i dhèu unu Na.
Te lod'o Kristus madhe ho hia mamuri mi
dhèu, Nèngu sui nare kahèi bèi-baki èdhi
nèti sasala dhu ra ad'u-ue uru-uru sèra,
lod'o Ama Lamatua pa'èki lii pajaji dhui
dènge ra. Nèti èèna ka, rèngu bisa mamuri
taa-taa dènge Ama Lamatua kahèi.
16 Ja'a pakasame dènge dhèu abhu
pusaka, nuka sèmi ca dhèu ama dhu tao
sasuri pajaji, ho hia ana na pusaka. Te ngaa
ladhe ama na madhe, heka ana èèna abhu
pusaka sèra. 17 Te ladhe ama na dhae madhe
mèka, ana na bisa mèka abhu pusaka dhu
ama na padhadha ètu d'ara sasuri pajaji
èèna. 18 Èci èèna ka dènge lii pajaji Ama
Lamatua dhu partama, dhu Na pa'èki dènge
bèi-baki èdhi sèra. Ladhe abhu dhu madhe
uuru, heka rèngu abhu ngaa dhu Lamatua
jaji. Nèti èèna ka, korban rèngu pake raa
badha ho j'aj'i mi tadha, peka na, abhu dhu
madhe le. 19 Uru èèna, Musa oru nare bèi-
baki èdhi, ka na peka aa'i paredha dhu abhu
ètu d'ara atora dhu Lamatua papuru mai.
Èle èèna ka, Musa roro sapi dènge kahib'i
sèna ka nare raa, ka na pab'ali dènge èi.
Musa nare dhari mea kahèi, ka na pa'èki
dènge pèri-pèri ana aaj'u dhu rèu lutu.
Hèia na cèb'u asa d'ara raa èèna, ka pici mi
Sasuri Lamatua, aa mi dhèu unu na aa'i-aa'i
si.‡ 20 Lod'o Musa pici raa ne, na padhai lii
kahèi, peka na, "Raa ne'e ne j'aj'i mi tadha,
dhu peka na, Ama Lamatua dhu pa'èki lii
pajaji dènge miu. Ladhe miu madhutu
aa'i paredha Na, bèli-camèd'a Nèngu hia
aa'i dhu Na pajaji le sèra."✡ 21 Musa pici
raa asa Paleo Manèngi-Mangaj'i kahèi,
dènge asa mèdha aa'i-aa'i ètu sèra, dhu
ra pake ho pahaha iisi mi Ama Lamatua.✡
22 Te madhutu atora Lamatua, aa'i-aa'i dhu
kaj'alu hud'i pamèu ku pake raa. Nèti èèna
ka, ladhe dhèu rai-haha neo j'aj'i mola-

† 9:11 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi, suri na, "Na tao *le* j'ara dhu be'a hia èdhi." Te ngaa abhu sasuri cahag'e hari dhu suri na, "Na *neo* tao j'ara dhu be'a hia èdhi." ✡ 9:13 Atora nèti Ama-ama Agama 16:15-16, Sensus 19:9,17-19 ‡ 9:19 Alkitab lii Yunani, peka na, rèu ne, ngara na ὕσσωπος (*hussopos*). Baca ètu d'ara *Kamus Pengantar Alkitab* sasuri nèti 'hisop'. ✡ 9:20 Kalua nèti Masir 24:6-8 ✡ 9:21 Atora nèti Ama-ama Agama 8:15 ✡ 9:22 Atora nèti Ama-ama Agama 17:11

mèci nèti sasala ra, hud'i dènge ku raa
korban.✡
[23] Ngaa dhu ja'a lole nèti j'ara bèi-baki
èdhi dènge Paleo Manèngi-Mangaj'i, se'e
se dhoka conto di, sèna ka èdhi bisa te'a
mèu, era manèngi-mangaj'i Ama Lamatua
dhu asli ètu sorga. Te ladhe kètu agama
rupa dhui neo lasi asa d'ara Paleo èèna ho
manèngi-mangaj'i mi Ama Lamatua, rèngu
hud'i pamèu aa'i-aa'i ku pake raa badha ko-
rban. Era manèngi-mangaj'i Ama Lamatua
ètu sorga kahèi hud'i mèu taruu-taruu. Te
ngaa hud'i pake ku raa korban dhu kab'ua
risi eele nèti raa badha. [24] Kama Luri Mola-
Mèci dhu Kristus maso èèna, ètu boe d'ara
Paleo Manèngi-Mangaj'i dhu dhèu rai-haha
tao. Te Paleo dhu ètu rai-haha èèna, dhoka
conto di nèti dhu asli. Te ngaa Kristus la'e
unu Na asa sorga ho sarii èdhi ètu madha
Ama Lamatua. [25] Uru èèna, kètu kapai risi
agama hud'i maso ku la'e asa d'ara Kama
Luri Mola-Mèci èèna ca tèu ca tèka, aa nèti
dènge raa badha hia Ama Lamatua. Te
ngaa Kristus aad'o sèmi èèna. Te Nèngu
parluu maso dhoka ca tèka di, nèti dènge
raa Nèngu unu Na. [26] Te ladhe tèu mai-tèu
mai, hud'i Na maso sama sèmi kètu agama
dhu uru sèra, sasoa na, Nèngu hud'i madhe
ku pahari-pahari karèi nèti j'aj'aj'i rai-haha
toke deo ne'e, sèna ka saku eele aa'i sasala
nèti dhèu èci-èci. Te ngaa Na tao boe sèmi
èèna. Te ropa d'ai lod'o na, Nèngu madhe
j'aj'i korban dhoka ca tèka èèna di, ho core
eele aa'i sasala dhu dhèu ad'u-ue. [27] Dhu
lèke ka, dhèu rai-haha madhe dhoka ca tèka
di. Èle èèna, nèngu hud'i la'e asa madha
Ama Lamatua ho Ama Lamatua parisa ne.
[28] Sèmi èèna kahèi Kristus. Nèngu madhe,
aa saraka ngi'u Na ho j'aj'i korban ca tèka
èèna ka. Aa bèli-camèd'a Na lèpa hari mai.
Te ngaa Na mai uri heka sasala dhèu, lula
Na tao pa'èle aa'i le sasab'a èèna. Te ngaa
dhu Na uri, nuka pala mamuri hia mi dhèu
aa'i-aa'i dhu sanao-maena mi Nèngu.✡

10

Kristus madhe dhoka ca tèka di, sèna ka dhèu bisa mamuri pabe'a taruu dènge Ama Lamatua

[1] Ladhe tare'a-re'a dhèu neo re'a mèu
dad'èi Ama Lamatua, atora dhu Na
pangèd'u asa bèi-baki èdhi sèra, dhae led'a
iia mèka. Te aa'i-aa'i se nuka sèmi sanabhu
nèti j'ara-j'ara hua iia dhu Lamatua neo hia
èdhi. De masi ka dhèu madhutu aa'i atora,
aa rèti dènge badha korban taruu-taruu, te
ngaa bisa boe saku pamèu sasala rèngu. [2] Te
ladhe atora ne bisa tao eele sasala dhèu, na,
rèngu rèti heka badha korban, lula rèngu
rasa heka sala. Te ngaa sèmi boe èèna. [3] Te
tèu mai-tèu mai rèngu manèngi pahari-
pahari ho Ama Lamatua saku eele sasala ra,
[4] lula, tatu boe raa badha dènge koasa, sèna
ka saku eele sasala dhèu toke d'ai mia-mia.
[5-6] Nèti èèna ka, Kristus peka sèmi ne'e,
lod'o Na mai asa rai-haha ne, aku Nèngu na,
"Ama Lamatua!
Ama d'èi boe badha korban dènge mèdha
persembahan dhu rèngu rèti.
Rèngu roro pamadhe badha ae-ae,
sèna ka j'aj'i korban.
Ka rèngu tunu badha sèra,
ho manèngi abho.
Masi ka sèmi èèna, te ngaa d'ara Ama kare-
j'e boe.
Nèti èèna ka, Ama pua Ja'a mai asa rai-
haha ne,
sèna ka j'aj'i dhèu rai-haha sama
sèmi rèngu."
[7] Hèia Kristus tuhu hari lii, aku Nèngu na,
"Ama! Ja'a ka ne'e le!
Ja'a mai sèna ka tao madhutu dad'èi
Ama,
nuka sèmi dhèu rèti lii padhai
Ama dhu suri mema lula-nèti
Ja'a."✡
[8] De dhu Kristus peka partama, nuka:
"Ama Lamatua karej'e boe dènge badha ko-
rban, aa mèdha persembahan dhu
rèngu rèti.
Rèngu roro pamadhe badha ae-ae,
sèna ka j'aj'i korban.
Hèia ra tunu badha sèra,
ho manèngi abho.
Te ngaa masi ka sèmi èèna, d'ara Lamatua
karej'e boe."
De masi ka rèngu tao madhutu le pamèci
dènge atora Musa, te ngaa d'ara Ama
Lamatua karej'e boe ciki sa. [9] Lod'o Kristus
padhai lii, peka na,
"Ja'a mai, sèna ka tao madhutu dad'èi
Lamatua."
Sasoa na, Kristus mai sèna ka tao eele
j'ara dhui, ho gati dènge j'ara hiu. [10] Te

✡ 9:28 Yesaya 53:12 ✡ 10:7 Lii Sod'a Koa-Kio 40:7-9

dad'èi Lamatua ka, Yesus Kristus j'aj'i korban ho madhe dhoka ca tèka di hia èdhi dhèu rai-haha. Dènge j'ara ne'e, Na pamèu èdhi toke d'ai mia-mia.

11 Bèli-bèli kètu agama rupa dhui pakako taruu sasab'a ra, aa roro pamadhe badha korban. Aa te ngaa korban se, dènge boe koasa sèna ka saku eele sasala dhèu.✡ 12 Te ngaa Kètu Kapai Risi Agama èdhi, nuka Kristus, saraka ngi'u Na ho madhe sèna ka j'aj'i korban hia èdhi. Nèngu j'aj'i korban dhoka ca tèka èèna di. Dènge tao sèmi èèna, Na bhoke j'ara sèna ka saku eele sasala èdhi dhèu rai-haha aa'i-aa'i ti. Èle èèna, heka Nèngu la'e madhèdi ètu baboa g'ana Ama Lamatua, ètu era dhu kab'ua risi eele. 13 Ètu era nèi, Na mate toke Ama Lamatua tao musu Na sèra mai pahaha iisi mi Nèngu.✡ 14 Korban Nèngu dhu ca tèka èèna, pama'ète eele koasa sasala-sasigo nèti dhèu dhu Kristus pamèu si.

15 Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci peka j'ara dhu sèmi èèna kahèi hia mi èdhi. Te Na padhai lii nèdhi, peka na,

16 "Lamatua miu peka sèmi ne'e:
Ja'a pa'èki lii pajaji hiu dènge dhèu unu Ja'a,
Ja'a tao atora Ja'a ètu d'ara ngangee ra,
dènge suri paredha Ja'a ètu d'ara ra."✡

17 Hèia Na peka hari, na,
"Èèna na Ja'a sanèd'e heka sasala ra.
Aa Ja'a pabhèlu eele tatao rèngu dhu karehe,
lod'o rèngu sisu atora Ja'a."✡

18 Sasoa na, ladhe Ama Lamatua saku eele le sasala dhèu, èèna na rèngu parluu heka rèti badha korban, sèna ka pamaho d'ara Lamatua.

Èdhi madha'u iia ka lati asa katanga madha Ama Lamatua

19 De sèmi ne'e a'ari aa'i-aa'i! Yesus pasuti le raa Na, sèna ka cuhi d'ara Ama Lamatua. Nèti èèna ka, limuri ne èdhi madha'u ia ka lati asa katanga madha Na ètu Era Na dhu Mola-Mèci ètu sorga. 20 Pangee ku Kama Luri Mola-Mèci dhu dhui èèna. Ètu era èèna, abhu bèla bhiri ca bèla dhu bhèla aae, dhu pa'abhe sèna ka dhèu baku lasi asa katanga madha Ama Lamatua. Te ngaa dènge mamadhe Yesus èèna, Na bhoke j'ara hiu, ho dhèu bisa padhai lii patoo madha dènge Ama Lamatua. 21 Risi-risi hari, Yesus j'aj'i kètu agama dhu kapai risi, dhu uri dènge lalau-lalo'o isi èmu Ama Lamatua. 22 De limuri ne èdhi dènge hak. Nèti èèna ka, mai ti maso ho padhai lii patoo madha dènge Ama Lamatua. Te ngaa èdhi hud'i parcaya Ne tare'a-re'a dènge d'ara mola. Te mamadhe Yesus ka dhu pamèu le d'ara èdhi, toke èdhi pangee heka j'ara-j'ara bhelu-katub'a. Aa èdhi hud'i mamuri mola, nuka sèmi ama agama rupa dhui sèra, hud'i diu ku èi, heka maso lasi pakako sasab'a Lamatua.✡ 23 Mai ho èdhi kèpe pa'èra-èra kahèi, aa'i-aa'i dhu èdhi mangaku le lula-nèti Ama Lamatua. Aa èdhi hud'i sanao-maena mi Nèngu kahèi, aa pangee ia ka dhu leo, te tatu Na tao madhutu lii pajaji Na. 24 De mai èdhi patangi-tenge j'ara ho pamako a'ari èdhi dhèu parcaya sèra, sèna ka èdhi aa'i-aa'i ti pad'elo sasue ae-ae, aa dènge tao rupa-rupa j'ara dhu be'a. 25 Te ja'a tadèngi le, abhu dhèu cahag'e dhu ro'o heka pakaboko dènge a'ari ra dhèu parcaya. Te ngaa mage miu sèmi èèna! Te miu hud'i pa'asu-pareo ku, ho pa'èra d'ara èci dènge èci. Risi-risi, lula lod'o mamai hari Lamatua dètu le. Pasanèd'e si sèmi èèna!

26 A'ari pasue! Èdhi te'a le toke lutu-sela, j'ara-j'ara Yesus Kristus dhu mola. Te ngaa ladhe èdhi soro kabodho mi Yesus, aa ad'u-ue taruu sasala, sasoa na, abhu heka korban leo dhu bisa saku eele sasala èdhi. 27 Èdhi dhoka mate dènge d'ara madha'u, lula Ama Lamatua mai huku èdhi. Te ai naraka heo robhe-robhe le, ho pakèpu dhèu aa'i-aa'i dhu lab'a Lamatua.✡ 28 Uru èèna, ladhe abhu ca dhèu dhu tule eele atora Musa, aa abhu dua do tèlu dhèu dhu j'aj'i sakasii, na, dhèu èèna hud'i abhu huku madhe, hia boe ne abho.✡ 29 Te ngaa limuri ne, ladhe abhu dhèu dhu pahahe Ana Ama Lamatua, èèna sama sèmi nèngu pakab'ua boe raa Yesus dhu Na pasuti sèna ka pamèu dhèu èèna. Aa no'o boe pane'a dènge lii pajaji dhu Ama Lamatua pa'èki dènge nèngu pake raa èèna ka. Aa nèngu tao Roh Ama Lamatua nasa kahèi. Te Roh èèna ka dhu pad'elo le d'ara hua iia Na mi nèngu. Pangee ku laa! Te dhèu sèmi ne'e ne, tatu pasae nare hahuku

✡ 10:11 Kalua nèti Masir 29:38 ✡ 10:13 Lii Sod'a Koa-Kio 110:1 ✡ 10:16 Yermia 31:33 ✡ 10:17 Yermia 31:34 ✡ 10:22 Atora nèti Ama-ama Agama 8:30, 16:4, Yeskial 36:25 ✡ 10:27 Yesaya 26:11 ✡ 10:28 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 17:6, 19:15 ✡ 10:29 Kalua nèti Masir 24:8

dhu bia risi nèti dhèu dhu tule eele atora
Musa.✡ 30 Ama Lamatua peka nèdhi le, na.

"Ja'a dènge hak ho b'ala bhelu-katub'a
dhèu.
Aa tatu Ja'a hud'i tao ku madhutu sèmi
èèna."

Aa dhu suri kahèi, na,

"Lamatua ne, Ama.
Bèli-camèd'a Na huku dhèu unu Na."✡

31 Sanèd'e te Ama Lamatua mamuri taa-
taa! Dhèu tatu madha'u titu kèna, ladhe
Lamatua kèpe nare si!

32 Miu hud'i sanèd'e ku lod'o miu mulai
me'a j'ara-j'ara Kristus, ka ngangee miu
mulai mèu. Te lod'o èèna, masi ka miu
dhoka muri ètu d'ara sasusa dènge j'aj'èra
ae-ae, te ngaa miu taha dènge parcaya
taruu Kristus. 33 Abhu dhu pamakae dènge
pahahe miu ètu madha dhèu ae. Abhu
kahèi dhu ra tao sèmi èèna mi angalai miu,
dhèu parcaya sèra. 34 Miu rasa kasia aa
pad'elo d'ara be'a mi dhèu dhu ra pamaso
si asa d'ara bèdho. Ladhe dhèu mana'u rèti
mèdha-panyau miu, miu mau-mau sène,
lula miu me'a, na, bèli-camèd'a miu abhu
dhu be'a risi, dhu dhèu bisa heka mana'u
rare. 35 Nèti èèna ka, miu hud'i kèpe pa'èra-
èra lalèka miu. Te èèna na Lamatua b'ala
hia miu, ae-ae. 36 De taha taruu! Te ladhe
miu tao madhutu aa'i dad'èi Lamatua, èèna
na miu abhu aa'i dhu Na jaji le hia miu.
37 Dhèu rèti lii padhai Lamatua suri le lula-
nèti Dhèu dhu neo mai, peka na,

"Baku paroe d'ara, te nèbhu boe, Dhèu dhu
neo mai èèna, cèu,
aa Na pamate heka.

38 Dhèu dhu d'ara mola,
èèna na nèngu abhu mamuri,
lula na parcaya Ja'a.

Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu pakaj'èu nèti
Ja'a,
d'ara Ja'a karej'e boe."✡

39 Te ngaa èdhi, dhèu dhu pakaj'èu boe
nèti Ama Lamatua. Te dhèu dhu pakaj'èu
nèti Lamatua, bèli-camèd'a cèri eele nèti
Nèngu. Te ngaa èdhi dhèu dhu parcaya
Ama Lamatua. Ka Nèngu patabuli èdhi nèti
koasa sasala-sasigo èdhi, ho mamuri taruu
dènge Ne.

11

*Èdhi hud'i parcaya taruu Ama Lamatua,
sama sèmi dhèu uru-uru sèra*

1 Ladhe èdhi parcaya Ama Lamatua, sasoa
na, èdhi lèka tare'a-re'a Nèngu taruu. Te
ladhe Na moa le hia èdhi j'ara èci, èdhi te'a,
na, tatu Na tao madhutu lii pajaji Nèngu
èèna. Masi ka èdhi abhu mèka ngaa-ngaa,
èdhi parcaya Ne taruu. 2 Abhu bèi-baki èdhi
dhu parcaya sèmi èèna kahèi. Nèti èèna ka,
Ama Lamatua sèmi nare si dènge be'a.

3 Rai-haha dènge liru dhu èdhi ladhe
tèdhi ne, èdhi te'a, na, Ama Lamatua ka
paj'aj'i aa'i mèu-mèu. Te ngaa Na tao boe
nèti mèdha dhu j'aj'i le, dhu dhèu bisa
rèdhi. Aa'i-aa'i dhu j'aj'i se, j'aj'i nèti lii
padhai Na di.✡

Habel

4 Habel parcaya Ama Lamatua. Nèti èèna
ka, nèngu nèti mèdha persembahan dhu
be'a risi nèti a'a na Kaen. Ama Lamatua
sèmi nare Habel dènge mèdha persemba-
han na, lula d'ara na mola. De masi ka
na madhe nèbhu le, te ngaa èdhi bisa tare
conto nèti nèngu, lula lalèka na.✡

Henok

5 Henok parcaya Ama Lamatua kahèi.
Nèti èèna ka, Ama Lamatua nedhe nèti
ne asa sorga, sèna ka baku madhe. Dhèu
patangi-tenge ne, te ngaa rage boe, lula
Lamatua dhu paca'e le. Lamatua sèmi
nare ne dènge be'a, te Lamatua dhu peka,
na, "Henok ne, dhèu dhu pakarej'e d'ara
Ja'a."✡

6 De sèmi ne'e a'ari! Dhu lèke ka, Ama
Lamatua sèmi nare boe dhèu dhu parcaya
boe Nèngu. Te dhèu dhu neo la'e asa
madha Ama Lamatua hud'i parcaya, peka
na, Lamatua dhu mema-mema. Aa nèngu
hud'i parcaya kahèi, peka na, Lamatua soru
nare dhèu dhu patangi-tenge Ne.

Noh

7 Noh parcaya Ama Lamatua kahèi.
Nèti èèna ka, Noh parcaya Lamatua ropa
Lamatua peka mema dènge ne, "Noh!
Sanèd'e, ee! Èèna na Ja'a palaho eele rai-
haha ne, pake èi aae lala dhu dhèu rai-
haha ne rèdhi mèka ca tèka sa." Masi ka
Noh paraga nèdhi mèka sèmi èèna, te ngaa

✡ 10:30 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:35,36 ✡ 10:38 Habakuk 2:3-4 ✡ 11:3 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:1, Lii Sod'a Koa-Kio 33:6, 9, Yohanis 1:3 ✡ 11:4 Lii Lolo dhu Uru Tèka 4:3-10 ✡ 11:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 5:21-24

nèngu nanene ka tao madhutu lii Lamatua,
hèia na tao kapa, sèna ka nèngu dènge
isi èmu na abhu sod'a. Lula lalèka na, ka
Lamatua cap ne dhèu d'ara mola. Te ngaa
dhèu aa'i-aa'i dhu lèka boe sèra, Lamatua
hia si hahuku dhu bia.✡

Abraham tèke eele rai èta-èsu na

8 Abraham parcaya Ama Lamatua kahèi.
Nèti èèna ka, Ama Lamatua paroa ne, peka
na, "Abraham! Kalua nèti rai èta-èsu èu
ne, ho lamu asa era dhu pe Ja'a pad'elo
dènge mu. Te rai èèna, bèli-camèd'a j'a-
j'i mi pusaka ana-èpu èu." Tadèngi nare
sèmi èèna, Abraham tao madhutu, masi ka
nèngu ne'a boe la'e asa era mia.✡ 9 Ropa
Abraham d'ai era èèna, na patitu paleo, ho
pea nuka sèmi dhèu tao mai ètu rai èèna
dhu Lamatua pajaji le dènge ne. Ka ana na
Isak dènge èpu na Yakob pea ètu èèna, te
Lamatua dhu padhadha le hia rai ne j'aj'i
pusaka rèngu.✡ 10 Na sanao, sèna ka nèngu
pea ètu kota cue dhu saraga titu kèna. Te
Ama Lamatua mesa Na ka dhu gambar ho
pakèd'i kota ne.

Sara

11 Dhèu èmu Abraham, ngara na Sara,
parcaya Ama Lamatua kahèi. Masi ka nara
iisi nèdhi mèka, aa dhu heka bhora le, te
ngaa Lamatua tao ne j'aj'i bèi-baki nèti
dhèu ca nau-ca nadha. Te nèngu parcaya,
na, tatu Ama Lamatua tao madhutu ngaa
dhu Na jaji le.✡ 12 Nèti èèna ka, masi ka
nèngu heka bhora le, nèngu bisa nara iisi
era, ka abhu ana-èpu ae-ae, toke ige rare
boe. Te dhèu se ae, nuka sèmi hua-hètu ètu
dedha-liru, aa sèmi salae nebhe dhasi.✡

*Bèi-baki dhu parcaya aa sanao abhu rai
èta-èsu cue*

13 Bèi-baki èdhi Abraham, Isak dènge
Yakob parcaya taruu Ama Lamatua, toke
madhe. Te ngaa rèngu dhae abhu mèka
rai dhu Lamatua pajaji èèna. Masi ka
sèmi èèna, te ngaa rèngu ma'ète boe sanao
dènge d'ara karej'e, te rèngu rèdhi le nèti
kaj'èu. Te rèngu dhu mangaku, na, rèngu
se dhèu leo rai kara dhu pea manubha ètu
rai-haha ne.✡ 14 Aa te ngaa, ladhe dhèu
peka sèmi èèna, èdhi te'a, na, rèngu d'èi
titu kèna abhu rai cue dhu j'aj'i unu rèngu.
15 Ladhe rai dhu bèi-baki èdhi d'èi, nuka rai
èta-èsu Abraham, na, tatu rèngu bisa lèpa
hari asa era nèi, lod'o mia èèna ka. 16 Te
ngaa rai èta-èsu dhu rèngu d'èi titu kèna,
nuka rai èta-èsu dhu saraga bia ètu sorga.
Nèti èèna ka, Ama Lamatua sèmi nare si
dènge be'a, sèna ka j'aj'i dhèu unu Na. Te
Na pamèci nare le kota cue hia si ètu sorga.

Abraham saraka ana na Isak

17-18 Parcaya Abraham hali boe nèti Ama
Lamatua, ropa Lamatua uji parcaya na. Nèti
èèna ka, na tao madhutu paredha Lamatua,
ho saraka ana na Isak j'aj'i korban.✡ Aa te
ngaa uru èèna, Lamatua dhu moa le, lula-
nèti ana ne, peka na, "Nèti ana mu Isak
ne, bèli-camèd'a èu abhu ana-èpu udhu
sobhu-sobhu, toke ra j'aj'i suku dhu kapai
titu kèna."✡ 19 Te ngaa Abraham pangee
le, na, Ama Lamatua dhu dènge koasa, ho
pamamuri hari dhèu madhe. Mema, èèna
ka dhu lèke, te lod'o èèna, sama sèmi nèngu
abhu hari ana na j'aj'i le mi korban.

Isak

20 Isak parcaya Ama Lamatua kahèi. Nèti
èèna ka, na manèngi ho Lamatua hia
mèngi-nale mi ana na, Yakob dènge Esau.✡

Yakob

21 Yakob parcaya Ama Lamatua kahèi.
Nèti èèna ka, lod'o nèngu oe madhe,
pakaseti kèd'i titu dènge kabodho kabhuku
dènge kèpe tatea na, pahaha iisi mi Ama
Lamatua. Hèia manèngi ho Lamatua hia
mèngi-nale mi èpu na, ana nèti Yusuf.✡

Yusuf

22 Yusuf parcaya Ama Lamatua kahèi.
Lod'o na oe madhe, nèngu parcaya, na, Ama
Lamatua pe lere nèti dhèu Na, dhèu Isra'el
sèra, kalua nèti rai Masir. Nèti èèna ka,
na moa tèke mi rèngu, ho rèti rui na ropa
rèngu tèke eele rai Masir.✡

Ina-ama Musa

✡ 11:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:13-22 ✡ 11:8 Lii Lolo dhu Uru Tèka 12:1-5 ✡ 11:9 Lii Lolo dhu Uru Tèka 35:27 ✡ 11:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:11-14, 21:2 ✡ 11:12 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:5, 22:17, 32:12 ✡ 11:13 Lii Lolo dhu Uru Tèka 23:4, 1 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 29:15, Lii Sod'a Koa-Kio 39:13 ✡ 11:17-18 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:1-14 ✡ 11:17-18 Lii Lolo dhu Uru Tèka 21:12 ✡ 11:20 Lii Lolo dhu Uru Tèka 27:27-29,39-40 ✡ 11:21 Lii Lolo dhu Uru Tèka 47:31—48:20 ✡ 11:22 Lii Lolo dhu Uru Tèka 50:24-25, Kalua nèti Masir 13:19

23 Ina-ama Musa parcaya Ama Lamatua
kahèi. Lod'o ina na nara iisi ne, ra pahuni
ne toke d'ai tèlu hèru kateme, lula ra ladhe
na mone iia. Aa ra madha'u boe dhèu aae
Masir, masi ka paredha le dhèu, peka na,
"Pamadhe aa'i ana-ana mone Ibrani dhu
rara iisi hiu!"✡

Musa

24 Ropa Musa kapai mai, na parcaya Ama
Lamatua kahèi. Te uru èèna, ana bhèni
dhèu aae Masir, dhu ded'e nare le nèngu
sèna ka j'aj'i mi ana na. Masi ka sèmi èèna,
te ngaa Musa d'èi boe ladhe dhèu pangee,
na, nèngu ne a'ari nèti dhèu aae Masir.✡
25 Te na pangee, na, be'a risi nèngu mamuri
j'èra sama-sama dènge dhèu unu Lamatua
sèra. Sad'i nèngu baku mamuri karej'e
dènge j'ara bhelu-katub'a, dhu dhoka ètu
d'ara ciki oo'e di. 26 Nèngu soro tèke dhèu
pahahe ne, lula nèngu sanao-maena taruu
mi Kristus, nuka Dhèu dhu Ama Lamatua
pajaji le neo hia Na mai. Nèngu taha sèmi
èèna, lula ne'a, na, bèli-camèd'a Lamatua
bagi hia ne hadia dhu be'a risi nèti mèdha
aa'i-aa'i ètu rai Masir.
27 Musa parcaya Ama Lamatua kahèi,
lod'o na manèngi isin nèti dhèu aae Masir,
ho lere nèti bèi-baki èdhi kalua nèti rai
Masir. Masi ka dhèu aae nasa titu kèna, te
ngaa Musa madha'u boe dènge ne. Musa
lèka taruu Ama Lamatua, masi ka tèdhi boe
senu-salao Na, te ngaa nuka sèmi Musa dhu
nèdhi.✡
28 Musa parcaya Lamatua kahèi, ropa
rèngu pa'èra neo kalua nèti rai Masir. Te
nèngu madhutu mèno paredha Lamatua, aa
pua bèi-baki èdhi tao Paska hiu-hiu, dènge
roro kahib'i-kalèbho, sèna ka tao badha
korban. Hèia rare raa kahib'i-kalèbho sèra,
sèna ka tao tadha mi babèdho èmu ra. Mèda
èèna, ana pajuu Lamatua nèti sorga puru
mai pamadhe ana uuru aa'i-aa'i ètu rai
Masir. Te ngaa na pamadhe boe ana uuru
ètu èmu dhèu Isra'el, lula ladhe nèdhi raa
dhu ra pici ètu babèdho èmu.✡

Bèi-baki èdhi

29 Lod'o bèi-baki èdhi kalua nèti rai Masir,
rèngu parcaya Ama Lamatua kahèi. Lula
lalèka ra, ka Lamatua cèri eele èi dhasi mi
dua ètu Dhasi Mea, sèna ka rèngu kako asa
cabèka dènge be'a, ètu dedha rai mango.
Te ngaa sordad'u Masir dhu bata si sèra,
madhe aa'i ètu d'ara dhasi, ropa neo pège
asa cabèka.✡

Rahab

30 Lod'o bèi-baki èdhi maso asa rai
Kana'an, rèngu parcaya Ama Lamatua
kahèi. Te rèngu madhutu paredha Na,
dènge kako rai-reo re li'u tembok ètu kota
Jeriko, toke pidhu lod'o kateme. Ka tembok
ne guri laho mae-mae.✡
31 Lod'o èèna, Rahab ètu kota èèna kahèi.
Uru èèna, nèngu j'aj'i bhèni kajeo. Lula
na parcaya Ama Lamatua, nèti èèna ka
na sèmi nare mata-mata dhèu Isra'el, aa
palu'u si ètu d'ara èmu na. Hèia Lamatua
pamadhe aa'i dhèu Jeriko, lula ro'o boe
nanene Nèngu. Te ngaa Lamatua hia ma-
muri mi Rahab, lula na lèka Ne.✡

Dhèu leo, ae ka dhu parcaya Ama Lamatua kahèi

32 Ja'a bisa padhai lii madhera hari
era, j'ara-j'ara dhèu leo dhu parcaya Ama
Lamatua. Te ngaa ja'a abhu boe lod'o
taleo, ho lole toke lutu, lula-nèti Gideon,
Barak, Simson, Yefta, Daud, Samuel, dènge
dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua dhu leo
sèra.✡ 33 Rèngu se aa'i-aa'i ra parcaya Ama
Lamatua. Nèti èèna ka, abhu dhu segi dhèu
aae-dhèu aae. Abhu dhu pakako paredha
dènge d'ara mola, ho sarii dhèu dhu sala
boe, aa huku dhèu dhu sala. Abhu dhu
sèmi rare ngaa dhu Lamatua jaji le. Aa
abhu kahèi segi badha singa.✡ 34 Abhu dhu
pamadhe ai dhu heo robhe-robhe. Abhu
dhu Ama Lamatua ère nare si nèti dhèu dhu
neo pamadhe si pake samala. Abhu dhu roe,
te ngaa Ama Lamatua pa'èra si. Abhu dhu
Lamatua tao si ho èra aae ètu d'ara pamusu,
toke musu rai.✡ 35 Abhu kahèi ina-ina dhu
paraga hari dènge dhèu rèngu dhu Ama
Lamatua pamamuri hari si nèti mamadhe
ra.
Te ngaa abhu dhèu dhu lèke j'aj'èra,
lula parcaya Ama Lamatua. Rèngu d'èi

✡ 11:23 Kalua nèti Masir 2:2, 1:22 ✡ 11:24 Kalua nèti Masir 2:10-12 ✡ 11:27 Kalua nèti Masir 2:15 ✡ 11:28 Kalua nèti Masir 12:21-30 ✡ 11:29 Kalua nèti Masir 14:21-31 ✡ 11:30 Yosua 6:12-21 ✡ 11:31 Yosua 6:22-25, 2:1-21 ✡ 11:32 Tuka Pama'ète Lii 6:11—8:32, 4:6—5:31, 13:2—16:31, 11:1—12:7, 1 Samuel 16:1—1 Dhèu Aae sèra 2:11, 1 Samuel 1:1—25:1 ✡ 11:33 Daniel 6:1-27 ✡ 11:34 Daniel 3:1-30

risi madhe, sèna ka baku tèke eele parcaya rèngu mi Ama Lamatua. Te rèngu pa'èci taruu dènge Ne. De rèngu dhu sanao-maena, na, bèli-camèd'a Lamatua neo ded'e ra, sèna ka abhu mamuri dhu be'a risi hari ètu sorga.✡ 36 Abhu dhu paaape si, aa abhu dhu lèke gama. Abhu dhu leo dhu lèke ngapi haga ra dènge ngangapi ètu d'ara bui.✡ 37 Abhu dhu madhe, lula lèke pèci dènge hadhu. Abhu dhu roro pamadhe si, pake raroro. Abhu dhu dhèu pare pamadhe si pake samala. Abhu dhu mamuri dènge boe unu, toke ra pake ka'uri badha, lula abhu dhèu dhu paj'èra dènge pasusa si, toke babèga eele si,✡ 38 ka rai lasi asa pad'a sod'a, ledhe-ledhe, d'ara loe, dènge asa d'ara ro'a rai. Ra tao dhèu se'e dhu laku-laku boe, aa babège-lalèta si asa era dhu karehe. Aa te ngaa lalèka ra èra titu kèna, toke dhèu ètu rai-haha ne nia boe pa'èci dènge dhèu sèmi se'e se.

39 Lamatua koa dhèu sèmi se'e se, lula ra parcaya Ne. Te ngaa toke ra madhe, rèngu abhu mèka ngaa dhu Lamatua padhadha tèka. 40 Lamatua neo tao madhutu lii padhadha Na dènge j'ara dhu be'a risi. Lula Na d'èi, sèna ka èdhi aa'i-aa'i ti bisa mamuri toke d'ai mia-mia dènge Ne: nuka èdhi tadhe mèu le Kristus, dènge rèngu dhu madhe uuru sèra.

12

1 De tasamia dènge èdhi dhu mamuri lod'o limuri ne? Èdhi cakaraa dhèu dhu madhutu pa'uji rai. Bèi-baki èdhi dhu parcaya Ama Lamatua, rèngu aa'i-aa'i ra nuka sèmi dhèu dhu titu lingu rare èdhi, ho pa'èra d'ara èdhi. Te ngaa èdhi dhu pa'èki dènge sasala era, sèra sa ka dhu pabia haga èdhi ka rai tara boe. Nèti èèna ka, èdhi hud'i core eele ku sasala sèra aa'i-aa'i, sèna ka èdhi bisa rai èra. Te Ama Lamatua mesa Na ka dhu pili èdhi, ho madhutu pa'uji rai ne, de èdhi hud'i taha ku, sèna ka rai taruu toke d'ai lane. 2 Aa èdhi hud'i rai, mage piku g'ana-kariu, te ngaa ladhe dhoka asa Yesus di. Te Nèngu ka dhu bhoke j'ara, ho èdhi bisa parcaya Ama Lamatua. Aa èèna na Nèngu soru-bara èdhi, sèna ka èdhi parcaya taruu toke èle. Sanèd'e, do aad'o? Lod'o Yesus dui j'aj'èra ètu aj'u palolo-palèbha, dhèu pahahe Ne, te ngaa Na taha taruu, lii boe-ugu boe. Te ne'a, na, j'aj'èra Na èle kèna, ka d'ara Na j'aj'i karae. Èèna ka dhu lèke. Te Na madhe, hèia Ama Lamatua pamamuri hari Ne, èle ka Na nedhe pamadhèdi Kristus ètu baboa g'ana Na, ho paredha sama-sama dènge Ne. 3 Masi ka dhèu paj'èra bia Ne, te ngaa Na taha taruu. De miu baku bhèlu dènge j'aj'èra Yesus, sèna ka miu bisa taha mere, aa baku roe.

Ama Lamatua neo kai èdhi, sèna ka nori ti sama sèmi ama aj'a ana na

4 Miu lab'a le j'ara bhabhelu-katub'a, te ngaa lalab'a miu èra mèka, toke raa miu suti. Tare'a si! 5 Ele boe miu bhèlu Lii Holo-Nori Ama Lamatua dhu Na peka le dènge miu, nuka sèmi ca dhèu ama padhai lii dènge ana na, peka na,
"Ana, ee!
Ladhe Ama èdhi dhu huku ho aj'a èu, sèna ka èu mamuri madhutu j'ara dhu lèke, na,
èu baku pamud'e!
Aa ladhe Na kai ho aj'a èu, na,
èu baku paroe d'ara.
6 Te Ama èdhi kai ho aj'a dhèu dhu Na sue.
Mema dhèu-dhèu dhu Na sèmi nare j'aj'i ana Na,
Nèngu kai ho aj'a si."✡

7 De ladhe Ama Lamatua kai ho aj'a miu sèna ka mamuri madhutu j'ara dhu lèke, na, taha taruu aa sèmi mere. Na tao sèmi èèna, lula miu j'aj'i le ana Na. Te ama aa'i-aa'i hud'i kai ho aj'a ana na, toke ana na bisa mamuri madhutu j'ara dhu lèke. 8 Te ladhe Ama Lamatua kai boe ho aj'a miu sama sèmi ana Na dhu leo sèra, sasoa na, miu se ana Nèngu boe.

9 Èdhi tema pakab'ua ama matana èdhi ètu rai-haha ne, lula na kai ho aj'a-nori ti, lod'o èdhi dhu ana iiki era. Dhu lèke na kèna. Te ngaa dhu be'a risi hari, èdhi hud'i nanene ku Ama Lamatua dènge be'a, lula Nèngu ne, Ama èdhi ètu sorga, aa Na kai ho aj'a-nori èdhi, sèna ka èdhi mamuri madhutu j'ara Na dhu lèke. 10 Ama matana èdhi kai ho aj'a èdhi, dhoka d'ara ciki oo'e di, madhutu ngaa dhu na ngee na be'a. Te ngaa Ama Lamatua dhu ne'a risi, ngaa dhu

✡ 11:35 1 Dhèu Aae sèra 17:17-24, 2 Dhèu Aae sèra 4:25-37 ✡ 11:36 1 Dhèu Aae sèra 22:26-27, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 18:25-26, Yermia 20:2, 37:15, 38:6 ✡ 11:37 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 24:21 ✡ 12:6 Ayub 5:17, Lii Hini 3:11-12

èdhi parluu te'a. Nèti èèna ka, Na kai ho aj'a
èdhi, sèna ka mamuri mola-mèci sama sèmi
Nèngu. 11 Mema èdhi d'èi boe ladhe abhu
lii kai. Te ngaa nèbhu-nèbhu, d'ara èdhi
j'aj'i mau, lula te'a tare le mamuri madhutu
dad'èi Ama Lamatua.
12-13 A'ari aa'i-aa'i! Pa'èra kacui-aai miu
dhu roe, aa pasamaa haga miu dhu bia.
Baku rai piku g'ana-kariu, te ngaa rai mola
taruu, sèna ka pa'èra d'ara rèngu dhu roe-
bhilu ho bisa rai taruu. Miu hud'i pa'èra
d'ara miu, sèna ka taha taruu ètu d'ara
parcaya mi Kristus.✡

Baku tule eele d'ara hua iia Ama Lamatua

14 A'ari dhu parcaya Kristus! Miu hud'i
pa'èra ngi'u mi, sèna ka mamuri padame
èci dènge èci. Aa baku loe tenge j'ara ho
mamuri mola-mèci. Te dhèu dhu mola-
mèci boe, bisa boe rèdhi Ama Lamatua.
15 Pa'èra d'ara èci dènge èci, sèna ka mage
dhoka abhu nèti miu dhu rai, toke rasa heka
d'ara hua iia Ama Lamatua. Aa j'aga paie
ho baku soro tèke ladhe abhu dhu papèd'a
d'ara ètu talora aae miu. Te èèna nuka sèmi
raco dhu pa'ele iie dhèu ae.✡ 16 Mage-mage
aa j'aga ho baku abhu dhèu nèti miu dhu
tao j'ara makae dènge dhèu dhu j'aj'i boe
dhèu èmu-kamali nèngu. Aa mage-mage
aa j'aga ho baku abhu dhèu nèti miu dhu
pusi-pahae boe Ama Lamatua, nuka sèmi
Esau. Esau ne, ana uuru Isak. Ca lod'o, Esau
lèpa dènge kabake manganga. Na manèngi
nganga'a ca pega nèti ari na Yakob, ho
b'ae pake hak ana uuru.✡ 17 Te ngaa èdhi
te'a, nèbhu boe ka, Esau manyasa. Te ropa
Isak neo manèngi Lamatua hia mèngi-nale
mi ana uuru na Esau, te ngaa bisa heka,
lula Esau dhu hia iia d'ara le hak ana uuru
na. Nèti èèna ka, masi ka na tangi roma
iisi, tasamia èèna ka, nèngu bisa heka abhu
ngaa dhu uru èèna nèngu core eele.✡
18 Sèmi ne'e a'ari! Èdhi bisa lati le asa
madha Ama Lamatua, madhutu j'ara hiu
dhu Na bhoke nare le hia èdhi. Te ngaa
uru-uru sèra, bèi-baki èdhi bisa mèka sèmi
èèna. Te lod'o Ama Lamatua pa'èki lii pajaji
dènge rèngu, rèngu padètu dènge ledhe
Sinai. Ètu dedha ledhe ne, abhu ai dhu heo.
Abhu ngèlu aae kahèi. Aa maroga saguru
nare ledhe ne, ka dhèu se madha'u titu
kèna. 19 Rèngu tadèngi lii tiu tèbhe kahèi,
hèia lii dhu mèdhu aae nèti Lamatua kalua
nèti ledhe ne. Ropa tadèngi lii Lamatua,
hèia asa ra madha'u, toke ra manèngi Musa,
peka na, "Ira ii! Ji'i bisa heka taha dènge
lii nèi!"✡ 20 Rèngu mema bisa boe taha,
lula ngaa dhu Lamatua paredha èèna, bia
titu kèna. Te Na peka, na, "Ca dhèu sa
bisa boe j'èli ledhe ne! Masi ka dhèu, do
badha! Te dhèu cee dhu j'èli ledhe ne, hud'i
lèke pèci toke madhe."✡ 21 Ngaa dhu rèngu
ladhe rèdhi ètu ledhe ne, mema pamadha'u
tare'a, toke Musa karèbha kahèi.✡
22 Te ngaa limuri ne, j'ara asa Lamatua
bhoke tèke le, aa èdhi bisa patoo madha
padhai lii dènge Ne. Limuri ne, èdhi lati asa
ledhe cue, ngara na Sion. Ètu era ne'e, abhu
kota Yerusalem. Kota Yerusalem ne, ètu
boe rai-haha ne, te ngaa kota Yerusalem hiu
ètu sorga, era pea Ama Lamatua. Ètu nèi,
abhu ana pajuu Ama Lamatua ae-ae, toke
riho-riho, dhu loe boe tao pesta. 23 Ètu kota
nèi kahèi, j'aj'i le era pakaboko dhèu aa'i-
aa'i dhu parcaya Kristus. Te Ama Lamatua
dhu tao nare le daftar, ho suri ngara ra
èci-èci ètu sorga. Ètu era nèi kahèi, Ama
Lamatua neo parisa aa tai-dadoo mamuri
dhèu aa'i-aa'i ra. Aa ètu nèi kahèi, pak-
aboko dhèu aa'i-aa'i dhu uru èèna Ama
Lamatua sèmi nare si dènge be'a, lula ra
parcaya Ne. Ètu nèi, rèngu j'aj'i kateme ètu
madha Lamatua. 24 Aa Yesus kahèi ètu era
nèi, dhu j'aj'i mi kalete hia Ama Lamatua
dènge dhèu rai-haha. Yesus madhe, pasuti
raa Na, sèna ka Ama Lamatua bisa pa'èki
lii pajaji hiu dènge èdhi. Nèti èèna ka, raa
Yesus ne, cuhi d'ara Ama Lamatua. Te ngaa
raa Yesus leko-leo nèti raa Habel ètu d'ara
Sasuri Lii Lolo dhu Uru Tèka. Te lod'o Kain
pamadhe Habel, raa Habel dhu suti èèna,
papana d'ara Ama Lamatua, toke Na huku
Kain.✡
25 Pasa dhilu pabe'a-be'a, ho nanene ngaa
dhu Ama Lamatua neo peka dènge miu.
Baku tao sèmi bèi-baki èdhi dhu ro'o boe
nanene lii padhai Musa, lod'o na j'aj'i dhèu
nèti lii padhai Ama Lamatua ètu rai-haha

✡ 12:12-13 Yesaya 35:3, Lii Hini 4:26 ✡ 12:15 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 29:18 ✡ 12:16 Lii Lolo dhu Uru Tèka 25:29-34 ✡ 12:17 Lii Lolo dhu Uru Tèka 27:30-40 ✡ 12:19 Kalua nèti Masir 19:16-22, 20:18-21, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:11-12, 5:22-27 ✡ 12:20 Kalua nèti Masir 19:12-13 ✡ 12:21 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 9:19 ✡ 12:24 Lii Lolo dhu Uru Tèka 4:10

ne. Nèti èèna ka Lamatua huku si. Ngaa
hari dènge èdhi se! Ladhe èdhi to'o boe
nanene lii Na nèti sorga, tatu Nèngu huku
èdhi bia risi eele!✡ 26 Lod'o bèi-baki èdhi
titu ètu ledhe Sinai, lii Lamatua dhu mèdhu
èèna, tao rai opo. Limuri ne Na moa, na,
"Bèli-camèd'a Ja'a tao ne opo ca tèka hari.
Mesa boe rai di opo,
te ngaa liru opo kahèi."✡
27 Lod'o Lamatua peka, na, Nèngu neo
tao opo aa'i-aa'i "ca tèka hari", sasoa na,
Lamatua neo pagaged'o aa'i-aa'i dhu Na
paj'aj'i ètu dedha-liru dènge ètu rai-haha
ne, toke abhu dhu bisa boe taha. Ele aa'i si.
Te dhu taha di, nuka dhu pea taruu.
28 Ama Lamatua nèd'u paredha ètu sorga.
Èèna bisa boe laho. Ngaa-ngaa tao boe!
Lula Na neo sèmi nare, na, miu maso j'aj'i
mi dhèu unu Na ètu nèi. De mai ho èdhi
manèngi makasi mi Nèngu, pahaha iisi mi
Nèngu, aa ded'e padedha-dedha Ne, lula
dadedha Na. 29 Te ngaa èdhi baku pamud'e
kahèi, lula nanasa Ama Lamatua nuka sèmi
ai dhu na'e pakèpu aa'i mèu-mèu.✡

13

Èdhi hud'i mamuri pabe'a èci dènge èci

1 De a'ari aa'i-aa'i! Abhu pèri-pèri j'ara
dhu ja'a neo pasanèd'e miu.
Baku bhèlu pasue taruu a'ari dhèu par-
caya.
2 Baku bhèlu bhoke d'ara sèna ka sèmi
mere dhèu dhu miu tadhe boe asa d'ara
èmu mi. Te abhu pèri-pèri a'ari dhu sèmi
rare dhèu, te ngaa re'a boe, na, dhèu sèra,
ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga.✡
3 Baku bhèlu tao ai-hèb'a mi dhèu ètu
d'ara bui, te ra kèpa si lula ra parcaya
Kristus. Nèti èèna ka, miu hud'i soru-bara
si, nuka sèmi miu ka dhu ra kèpe rare.
Aa mage bhèlu soru-bara dhèu dhu lèke
j'aj'èra nèti dhèu. Lalau si pabe'a-be'a,
nuka sèmi miu mesa mi ka dhu abhu j'aj'èra
èèna.
4 Paleo èmu èèna, mola-mèci. Te ngaa
mage paleo èmu dhu mola-mèci ne, j'aj'i mi
kaj'alu. Te tatu Ama Lamatua huku dhèu
aa'i-aa'i dhu tao j'ara makae dènge dhèu
èmu nèngu boe.
5 Baku manga'a doi-dhari. Te ngaa miu
hud'i mamuri nèti ngaa dhu miu abhu, te
èèna d'ai le. Ama Lamatua dhu peka le, na,
"Ja'a bhèlu boe miu.
Ja'a soro tèke boe miu."✡
6 De pa'èra d'ara miu, nuka sèmi dhu ra
suri, na,
"Lula Lamatua ja'a neo soru-bara ja'a,
nèti èèna ka, ja'a madha'u boe.
Te abhu boe ca dhèu sa hèi,
dhu bisa cèri eele ja'a nèti Ama
Lamatua."✡

Madhutu ia ka atora agama dhu dhui, te ngaa parcaya taruu Yesus

7 Baku bhèlu dhèu-dhèu dhu uru sèra
aj'a-nori miu Lii Holo-Nori Ama Lamatua.
Pajiko paie-iie j'ara mamuri ra, aa madhutu
lalèka ra. Te, dhu rèngu parcaya, nuka:
8 Yesus Kristus ub'a nèdhi boe.
Nèti uru, doe ne'e, toke d'ai mia-mia la'e,
Nèngu hali boe.
9 Nèti èèna ka, miu baku madhutu rii nèti
a'aj'a dhu sala. Ama Lamatua tao pa'èra le
d'ara miu, lula Na pad'elo le d'ara hua iia
Na dènge miu. Lula boe nèti miu madhutu
atora nganga'a-nganginu dhu guna boe.
10 Uru-uru sèra, ètu madha Paleo
Manèngi-Mangaj'i Ama Lamatua, abhu
mei èci dhu era tèka badha korban. Ama
agama ka dhu lalau ètu sèra, dhu dènge
hak ra'a sisi dhu sisa nèti dedha mei ne.
Te ngaa limuri ne, èdhi dhu dènge le mei
leo.* Aa ama agama rupa dhui dènge boe
hak ra'a ètu mei èèna. 11 Uru èèna, tèu
mai-tèu mai kètu kapai risi agama nèti
raa badha korban, sèna ka tèke asa d'ara
Kama Luri Mola-Mèci Ama Lamatua. Dènge
j'ara ne'e, Lamatua pabhèlu eele sasala ra.
Èle na, pasae rèti badha ne lasi tunu asa
li'u rae.✡ 12 Sèmi èèna kahèi dènge Yesus.
Nèngu j'aj'i korban kahèi, sèna ka Ama
Lamatua bisa saku eele sasala dhèu rai-
haha. Aa lod'o j'aj'èra Na èèna, ra nuni
rèti Ne kahèi, ho pamadhe Ne asa li'u kota
Yerusalem. 13 Nèti èèna ka, mai ka èdhi lati

✡ 12:25 Kalua nèti Masir 20:22 ✡ 12:26 Hagai 2:6 ✡ 12:29 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:24 ✡ 13:2 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:1-8, 19:1-3 ✡ 13:5 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 31:6, 8, Yosua 1:5 ✡ 13:6 Lii Sod'a Koa-Kio 118:6 * 13:10 Abhu dhèu cahag'e dhu peka na, mei ne, mei perjamuan, aa te ngaa aad'o sèmi èèna. Mei ne'e paj'uj'u mi mamadhe Yesus ètu aj'u palolo-palèbha. Èdhi b'ala korban Nèngu èèna, dènge tèti persembahan lii koa-kio taruu mi Ama Lamatua. Ladhe ayat 15 re haha ne. ✡ 13:11 Atora nèti Ama-ama Agama 16:27

asa Yesus, ho parcaya Ne taruu. Masi ka
dhèu pahahe èdhi, èdhi hud'i pa'èra sèmi
tare ne, nuka sèmi Yesus. [14] Te èdhi dhoka
manubha taha ètu rai-haha ne. Te ngaa
èdhi sanao-maena, sèna ka pea ètu kota hiu
cue ètu sorga toke d'ai mia-mia la'e. [15] Lula
Yesus j'aj'i le korban pala èdhi, nèti èèna
ka èdhi parluu heka tèti badha korban asa
Ama Lamatua. Te ngaa abhu mèdha korban
dhu leo era, dhu èdhi hud'i tèti ku hia Ne,
nuka, koa-kio dhu ded'e padedha-dedha
kolongara Na. [16] Aa mage bhèlu tao j'ara
be'a hia dhèu leo. Ladhe ra parluu ngaa,
lami soru-bara si. Te sèra sa, j'aj'i nuka
sèmi mèdha persembahan dhu pakarej'e
d'ara Ama Lamatua.
[17] Miu hud'i nanene ku dhèu aa'i-aa'i dhu
uri miu. Te dhèu se'e ka dhu j'aga miu
mèda-mèu ètu d'ara mamuri miu dènge
Ama Lamatua. Bèli-camèd'a rèngu hud'i
lapor ku sasab'a rèngu asa Ama Lamatua.
De nanene paie si, sèna ka ra bisa sab'a aa
lapor dènge d'ara karej'e. Mage dhoka ra
peka dènge d'ara dhu laho mae-mae, lula
miu tèke eele j'ara mamuri Yesus Kristus.
Te ladhe sèmi èèna, na, miu oto boe.

Dhu suri sasuri ne, manèngi makasi dènge sabaj'a hia dhèu Ibrani

[18] Sabaj'a taruu hia ji'i. Te d'ara ji'i mema
mola, aa ji'i neo tao j'ara be'a taruu. [19] Aa
be'a risi hari, sabaj'a sèna ka ja'a bisa lèpa
malai asa miu.
[20-21] Ama Lamatua ka dhu pamau d'ara
èdhi. Ja'a manèngi sèna ka Na soru-bara
miu, ho miu bisa madhutu aa'i dad'èi Na.
Ja'a manèngi kahèi, ho Na soru-bara èdhi
aa'i-aa'i ti, sèna ka te'a pakarej'e d'ara Na.
Te Ama Lamatua pake le raa Yesus Kristus
dhu suti èèna, sèna ka pa'èki lii pajaji hiu
dènge èdhi. Lii pajaji ne j'aj'i taruu toke
d'ai mia-mia. Ka Ama Lamatua pamamuri
hari Kètu èdhi, Yesus Kristus. De Yesus ka
dhu ladhe-leru èdhi limuri ne, nuka sèmi
dhèu madhenga badha dhu be'a risi. Nèti
èèna ka, èdhi ded'e kolongara Na padedha-
dedha, aa koa-kio Ne taa-taa! Èèna ka dhu
lèke.

Saloom

[22] A'ari pasue! Ja'a manèngi sèna ka
miu sèmi mere lii holo ja'a ne dènge d'ara
kateme. Te sasuri ne bab'a iiki di. [23] Abhu
lii lolo dhu ja'a neo miu aa'i-aa'i mi me'a,
nuka: a'ari èdhi Timotius dhu kalua le nèti
d'ara bui. Ladhe na mai malai paraga dènge
ja'a, èèna na ji'i dua mi palere-lere dhiu asa
miu.
[24] Ja'a pa'adhu lii maho'o hia kètu miu
sèra, aa lii maho'o hia miu aa'i-aa'i dhu
parcaya Yesus Kristus. A'ari nèti propensi
Italia hia miu lii maho'o kahèi.
[25] Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na dènge miu aa'i-aa'i
mi.

D'ai sange ne'e ka!

Sasuri nèti kapala gareja, ngara na Yakobis

Lii maho'o

1 Lii maho'o nèti ja'a, Yakobis. Ja'a ne'e
ana pua-paleha nèti Ama Lamatua dènge
Kètu èdhi, Yesus Kristus.
Ja'a tao sasuri ne'e hia miu dhèu Yahudi
dhu pea ètu kabarai dhèu, dhu d'èi mad-
hutu Lamatua Yesus.* ✡

Ladhe abhu j'aj'èra, na, pa'èra d'ara dènge parcaya Lamatua di

2 A'ari! Ja'a neo peka sèmi ne'e: ladhe
miu abhu rupa-rupa j'aj'èra, na, baku paroe
d'ara. Sèmi mere dènge d'ara karej'e, te
bèli-camèd'a abhu babe'a. 3 Te èdhi te'a,
na, ladhe miu pa'èra-èra ètu d'ara j'aj'èra
sèmi èèna, aa pakaj'èu le nèti dadugu, aa
miu parcaya Lamatua era, èèna ka dhu asa
tabha pa'èra d'ara miu, ladhe mi paraga
hari dènge dadugu dhu leo. 4 Baku hari ka-
bodho nèti j'aj'èra. Te ngaa miu hud'i taha
ètu d'ara j'aj'èra, toke miu abhu mamèci, aa
kura boe ngaa-ngaa èci sa.

Ladhe manèngi ngaa nèti Lamatua, baku dènge d'ara kacanga

5 Ladhe abhu nèti miu dhu re'a mèka
j'ara kalua nèti j'aj'èra, miu bisa pakarèi mi
Lamatua dhu ne'a aa'i ngaa-ngaa. Nèngu ka
dhu bisa pad'elo j'ara kalua hia miu. Nèngu
ka dhu bhoke j'ara dènge d'ara karej'e, aa
dhu ne'a boe nasa, ladhe miu manèngi. 6 Te
ngaa ladhe manèngi mi Nèngu, na, baku
dènge d'ara kacanga. Miu hud'i parcaya
tare'a ku, na, Nèngu bisa hia ngaa dhu
miu manèngi. Te ladhe dhèu manèngi
dènge d'ara kacanga, èèna na nuka sèmi
laka dhasi dhu pahaka la'e-mai ladhe lèke
ngèlu. 7-8 Dhèu dhu parcaya kalili boe sèmi
èèna, èra boe ètu d'ara j'ara aa'i-aa'i ra.
Baku maena, na, nèngu abhu ngaa-ngaa
nèti Lamatua.

Dhèu unu aad'o dènge dhèu kaja

9 Dhèu unu aad'o dhu parcaya Lamatua
Yesus, nèngu hud'i pakarej'e d'ara na, lula
Ama Lamatua ded'e le nèngu j'aj'i dhèu
unu Na. 10-11 Aa dhèu kaja dhu parcaya le
Lamatua Yesus, nèngu hud'i karèj'e kahèi,
lula Lamatua aj'a ne sèna ka baku padedha
iisi. Limuri ne nèngu ne'a, na, bèli-camèd'a
mèdha-panyau na ele aa'i mèu-mèu, nuka
sèmi hela bunga dhu saraga, te ngaa ladhe
lèke lod'o pana, na kamale eele. Sèmi èèna
kahèi dènge dhèu kaja sèra. Masi ka rèngu
bhute dènge urusan ra, te ngaa rèngu ele
kahèi.✡

Aa'i-aa'i dhu be'a mai nèti Lamatua, aa dhu karehe aad'o

12 Lamatua hia berkat mi dhèu dhu taha
ètu d'ara dadugu-rariu. Hèia na sèmi nare
bab'ae rui-j'aj'èra na, nuka mamuri dhu
Lamatua padhadha le ho pala-bagi mi dhèu
dhu sue Ne. Èèna nuka sèmi dhèu dhu segi
ètu pa'uji olaraga dhu abhu solo juara.†
13 Sanèd'e paie-iie! Ladhe nèti miu abhu
dhu paraga dènge dadugu-rariu, aa neo
ad'u-ue madha j'ara dhu sala, baku peka,
na, "Ama Lamatua ka dhu sèku ja'a". Te
Ama Lamatua neo boe tao sala. Aa Na sèku
nèdhi boe dhèu, sèna ka tao sala. 14 Te
sasala mai nèti d'ara dhèu. Ropa d'ara na
neo ad'u-ue j'ara karehe, hèia na kapod'e
kahadhu na, sèna ka tao j'ara kaj'alu. 15 Hèia
na tao madhutu ngangee na dhu kaj'alu
èèna. D'ai lod'o limuri, Ama Lamatua huku
pamadhe dhèu dhu tao bhabhelu.
16 A'ari pasue! Baku lèke tipu nèti j'ara
se'e aa'i-aa'i.
17 J'ara karehe sèra mai boe nèti Lamatua.
Te ngaa Nèngu ka dhu pala-bagi mèngi-
nale aa'i-aa'i, dènge ngaa aa'i-aa'i dhu
mola-mèci. Nèngu ka dhu paj'aj'i madha
lod'o, hèru dènge hua-hètu. Aa'i-aa'i ra
pea boe kalili mi ca'era ètu dedha-liru, aa
tao mamaho ra dhu ub'a-ub'a. Dhoka Ama
Lamatua di dhu ub'a boe. 18 Dad'èi Lamatua
hia mi èdhi sèmi ne'e: Na hia mi èdhi Lii
Holo-Nori Na dhu lèke. Aa Na pake Lii Holo-
Nori Na ho hia èdhi mamuri. Nèti ngaa aa'i-
aa'i dhu Na paj'aj'i ètu rai-haha ne, Na hag'e
nare le èdhi j'aj'i mi hua-hela dhu uru tèka.

* 1:1 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "Hia mi 12 suku bangsa dhu mamuri pacèri". Dènge sèmi èèna, èdhi te'a sasuri nèti Yakobis ne'e, hia dhèu Kristen Yahudi. ✡ 1:1 Mateos 13:55, Markus 6:3, Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 15:13, Galati 1:19 ✡ 1:10-11 Yesaya 40:6-7 † 1:12 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "nèngu sèmi στέφανος (*stefanos*) mamuri". *Stefanos* ne, solo dhu ra hia mi dhèu dhu abhu juara èci.

Nanene aa tao madhutu Lii Holo-Nori Lamatua

19 A'ari pasue! Sanèd'e, ee! Dhu be'a
èèna sèmi ne'e ka: dhèu baku padhai lii leli
di. Be'a risi, ropa dhèu leo peka dhu be'a,
nèngu pasa dhilu ho nanene uuru ku! Aa
dhèu baku nasa malai. 20 Te ladhe dènge
nasa, dhèu bisa boe tao ngaa-ngaa dhu be'a
madhutu dad'èi Ama Lamatua.
21 De miu hud'i tunu eele ku sasala mi
aa'i-aa'i, sèmi dhèu dhu ko'o pamèu oka-
tedhe, ka ra tunu maruru sèra. Aa miu
hud'i sèmi dènge pahaha iisi mi Lii Holo-
Nori Lamatua. Lii Holo-Nori sèra, nuka
sèmi hini dhu sèle ètu d'ara miu. Ladhe miu
tao sèmi èèna, bèli-camèd'a Lamatua saku
eele sasala mi, aa Na sèmi nare miu, sèna
ka mamuri taa-taa dènge Ne.
22 Ladhe miu me'a le Lii Holo-Nori
Lamatua, miu hud'i tao madhutu. Baku
dhoka nanene di! Ladhe miu d'èi dhoka
nanene di, te ngaa tao madhutu boe, miu
kapod'e-kabèli ngi'u miu unu mi. 23-24 Ladhe
dhèu tadèngi le Lii Holo-Nori èèna, te ngaa
madhutu boe, èci èèna ka dènge dhèu dhu
lee rèhu na ètu d'ara tèru. Ropa na hari
kabodho nèti tèru, nèngu bhèlu eele dènge
ka, rèhu na. 25 Te ngaa miu baku loe parisa
paie-iie Lii Holo-Nori Ama Lamatua dhu
tesa, dhu bisa pakaj'èu dhèu nèti koasa
sasala ra. Pe Lamatua hia mèngi-nale mi
ngaa-ngaa dhu miu tao, sad'i miu nanene,
aa tao madhutu lii-lii sèra. Baku maso
dhoka re dhilu kariu, aa kalua re dhilu
g'ana!
26 Ladhe dhèu ngee, nèngu maj'èni ètu
d'ara agama, te ngaa ne'a boe j'aga hèb'a
na, nèngu monya ngi'u nèngu unu na.
Agama nèngu parcuma. 27 Te ngaa agama
dhu lèke, nuka dhu dènge boe kaj'alu.
Èèna ka dhu pakarej'e d'ara Ama Lamatua.
Agama dhu lèke èèna, tao d'ara dhèu d'èi
soru-bara bhèni balu dènge ana lalu. Dhèu
dhu dènge agama sèmi sèra, hia boe dhèu
ètu rai-haha ne dadugu rèngu asa j'ara
karehe.

2

Baku pa'iga mia ka dhèu kapai aa mia ka dhèu ana iiki

1 A'ari! Tasamia ka miu peka, na, miu
parcaya Yesus Kristus, Kètu èdhi dhu Kapai
èèna, ladhe miu patema hag'e rèhu dhèu?
Baku sèmi èèna! 2 Sèmi abhu dhèu dua dhu
lasi asa d'ara èmu sabaj'a miu. Ca dhèu pake
mèdha-papake dhu kale'e dènge kadheli
hualaa pènu kacui-aai na. Ca dhèu hari
pake kodho kaj'alu. 3 Hèia miu bhute lami
soru dhèu dhu pake mèdha-papake kale'e
èèna, ho hia ne madhèdi ètu era be'a re
madha. Te ngaa dhu pake mèdha-papake
kaj'alu èèna, miu pua ne, peka na, "Lamu
titu sa kabodho nèi, ee! Do aad'o na, mad-
hèdi ètu rai ne!" 4 Dènge j'ara miu laladhe
rèhu dhèu sèmi èèna, miu nuka sèmi dhèu
pama'ète lii dhu bia cabèka. Èèna mai nèti
ngangee karehe dhu uli miu.
5 A'ari pasue! Ama Lamatua hag'e nare
le dhèu unu aad'o ètu rai-haha ne'e, sèna
ka ra parcaya pa'èra mi Nèngu. Masi ka
rèngu dhu dènge boe unu, te ngaa d'ara ra
kaja. Aa Na hag'e si, ho ra abhu unu kahèi
ètu d'ara paredha Ama Lamatua, dhu Na
pajaji hia mi dhèu-dhèu dhu sue Ne. 6 Te
ngaa dènge miu ladhe rèhu dhèu sèmi èèna,
miu pahaha le dhèu unu aad'o sèra. Te
ngaa rèngu tao boe ngaa-ngaa dhu karehe
mi dedha miu. Bhèlu le, do? Dhèu kaja
sèra ka dhu jajuku mi la'e-mai. Aa rèngu
sèra ka dhu tenge j'ara ho nuni pa'oro miu
asa era pama'ète lii langu. Rèngu abhu dhu
kee, aa miu abhu sota na. 7 Miu se, dhèu
unu Lamatua Yesus. Te ngaa dhèu kaja sèra
ka dhu padhai pa'ele iie kolongara Lamatua
Yesus! Nga tao ka miu lami pahaha iisi mi
rèngu?
8 Heka lèke kèna, ladhe miu tao madhutu
atora èci dhu dedha risi, dhu peka na, "Èu
hud'i sue ku dhèu leo, nuka sèmi èu sue
ngi'u èu unu mu." Atora ne dhu suri le
ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua.✡
9 Te ngaa ladhe miu pili madhutu rèhu
dhèu, aa mere d'ara dhèu kaja di, miu sisu
le atora èèna. Madhutu Atora Lamatua,
miu sala le. 10 Dhèu dhu tao madhutu aa'i
Atora Ama Lamatua, te ngaa sisu atora
èci di, èci èèna ka dènge nèngu sisu aa'i
Atora Lamatua. 11 Lamatua hia le atora
dhu peka, na, "Miu bhèni-mone baku tao
j'ara karehe dènge dhèu dhu j'aj'i boe dhèu
èmu-kamali miu." Aa Na hia atora dhu
leo kahèi, peka na, "Baku pamadhe dhèu."
De ladhe miu tao boe j'ara karehe, te ngaa
miu pamadhe dhèu, èci èèna ka, miu sisu le

✡ 2:8 Atora nèti Ama-ama Agama 19:18 ✡ 2:11 Kalua nèti Masir 20:13, 14, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 5:17, 18

Atora Lamatua.✡
12 De ladhe miu neo padhai lii, ho neo
tao madha j'ara èci, miu hud'i sanèd'e sèmi
ne'e ku: pe Ama Lamatua ka dhu pama'ète,
na, èdhi madhutu atora Na ho sue dhèu
leo, do aad'o. Lula atora èèna ka dhu bisa
patabuli èdhi nèti hahuku Lamatua. 13 Te
Lamatua pusi-pahae boe dhèu dhu sue boe
dhèu leo. Te ngaa ladhe miu sue dhèu leo,
tatu Lamatua pahae miu kahèi. Miu baku
madha'u ladhe abhu hahuku nèti Lamatua,
lula Na ige nare le sèra aa'i-aa'i ra.

Ladhe èdhi parcaya tare'a Lamatua, hud'i madhutu ku Lii Holo-Nori Na

14 A'ari! Ladhe dhèu peka, na, nèngu
parcaya Lamatua, te ngaa tao boe ngaa-
ngaa èci sa ho pad'elo parcaya na, èèna
dènge boe guna ngaa-ngaa. Parcaya sèmi
èèna, bisa boe hia nèngu mamuri. 15 Ladhe
abhu dhèu sarani ca dhèu dhu dènge boe
mèdha-papake do nganga'a dhu na'a bèli-
bèli, 16 te ngaa miu dhoka dènge lii padhai
lii di, peka na, "Kako paie-iie, oo! Hud'i
laa Lamatua hia èu berkat! Mage lèke lai
ngèlu toke pèd'a! Baku madhe manganga!"
Guna ngaa padhai lii sèmi èèna, ladhe tao
boe ngaa èci sa ho soru-bara si?
17 De d'ai mèka ladhe peka, èu parcaya
di! Dènge parcaya di, aa dhu palèke boe
dènge tatao, èèna peka mèka, na, 'parcaya'.
Te tatao sèmi èèna, nuka sèmi parcaya dhu
madhe le, dhu gaguna na aad'o ciki sa.
18 Abhu dhèu dhu tao lii langu, peka
na, "Sad'i dhèu parcaya dhoka Lamatua di,
parluu heka tao j'ara dhu be'a. Dhèu leo
dhu tadhe boe Lamatua, re'a tao j'ara dhu
be'a kahèi." Te ngaa j'ara nèngu sèmi ne'e:
tadha nèti parcaya èu èèna, nuka tatao èu
dhu be'a. Te ngaa ladhe èu tao boe dhu be'a,
ja'a kèdhi boe tadha nèti parcaya èu ne. Ja'a
bisa pad'elo parcaya ja'a, dènge j'ara ad'u-
ue dhu be'a. 19 Èu madhutu a'aj'a dhu peka,
na, "Ama Lamatua èèna, dhoka Nèngu di.
Dhu leo aad'o." Be'a kahèi! Te ngaa nidhu
sèra be'a risi nèti èu, lula rèngu parcaya
sèmi èèna kahèi, toke ra karèbha. De baku
ngee, na, te'a dènge dhoka kahadhu di, d'ai
le èèna. Dhae!
20 Goa, ee! De me'a mèu le, si? Parcaya
dhu pad'elo boe dènge tatao be'a, gaguna
na aad'o kahèi.
21 Tare conto nèti Abraham. Uru èèna, na
sab'a madhutu ngaa dhu Lamatua paredha
ne, ho nèti ana na Isak, sèna ka tao asa
dedha mei sogo-tagu ho j'aj'i mi korban.
Nèti èèna ka, Ama Lamatua peka na, "Abra-
ham tao le dhu lèke."✡ 22 Abraham parcaya
Ama Lamatua, ka na sèmi nare paredha
èèna, hèia na tao madhutu. De èdhi te'a,
na, nèngu lèka tare'a-re'a Lamatua, lula na
tao madhutu lii paredha èèna. 23 De se'e se
j'aj'i sèmi dhu suri ètu d'ara Sasuri Mola-
Mèci, dhu peka na, "Abraham parcaya Ama
Lamatua, hèia Ama Lamatua sèmi nare
nèngu ho j'aj'i dhèu dhu d'ara mola." Aa
dhu suri kahèi, peka na, "Abraham èèna,
angalai Lamatua."✡
24 Me'a mèu le, si? Èdhi te'a, na, Ama
Lamatua sèmi nare dhèu, ladhe parcaya
na mi Lamatua dhu tao nèngu d'èi sab'a
madha j'ara hua iia. Te ngaa ladhe dhoka
parcaya di, d'ai mèka.
25 Conto leo, nuka Rahab, dhu uru èèna
bhèni kajeo. Lod'o dhèu kota Jeriko tenge
neo pamadhe dhèu mata-mata nèti Isra'el,
Rahab ka pahuni si. Hèia na pua si rai asa
li'u re j'ara leo, sèna ka dhèu Jeriko baku
kèpe rare si. Hèia Lamatua sèmi nare ne,
nuka sèmi dhèu bhèni dhu d'ara mola, lula
na tao dhu be'a.✡
26 Parcaya dhu nèti boe hua-hela, èci èèna
ka dènge ngi'u dhu dènge boe a'ae. Sasoa
na, madhe. Sèmi èèna kahèi, ladhe dhèu
peka, na, nèngu parcaya Lamatua, te ngaa
tao boe ngaa-ngaa dhu be'a, sèra dhu leko-
monya! Èèna peka mèka, na, parcaya dhu
mamuri.

3

J'aga paie hèb'a, sèna ka baku padhai leli

1 A'ari aa'i-aa'i! Abhu dhèu ae dhu neo
aj'a-nori dhèu parcaya sèra. Be'a kahèi!
Te ngaa sanèd'e paie-iie, bèli-camèd'a Ama
Lamatua parisa toke lutu dhèu dhu aj'a
dhèu parcaya sèra. De dhèu baku sad'i aj'a
di.
2 Èdhi aa'i-aa'i ti ae ka padhai lii sala.
Te ngaa dhèu dhu taha nare hèb'a na, ho
baku padhai leli, ne'a kahèi uri mamuri na.
3 Tare conto sèmi jara. Èdhi te'a uri jara
dhu kapai ho madhutu dad'èi èdhi, dhoka
dènge ère rarapa na. 4 Conto leo hari, nuka

✡ 2:21 Lii Lolo dhu Uru Tèka 22:1-14 ✡ 2:23 Lii Lolo dhu Uru Tèka 15:6, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 20:7, Yesaya 41:8 ✡ 2:25 Yosua 2:1-21

kapa. Ngèlu mèdhu tiu kapa aae madhutu
dad'èi na. Te ngaa uli dhu ana iiki-iiki
bisa pod'e kad'uru kapa ne madhutu dad'èi
juraga. 5 Èci èèna kahèi dènge he'o èdhi.
Masi ka he'o ana iiki, te ngaa tatao na kapai
titu kèna!

Èèna nuka sèmi he'o ai dhu ana iiki te
ngaa bisa tunu eele j'ami dhu kapai aae.
6 Hèb'a ne nuka sèmi he'o ai. Re hèb'a, èdhi
bisa pa'ele iie madha j'ara ae-ae. Hèb'a
èdhi bisa pa'ele iie kateme mamuri èdhi.
Bhelu-katub'a ae-ae ètu rai-haha ne, mai
nèti d'ara hèb'a dhèu. Aa dhèu aae nidhu
pake hèb'a dhèu ho pakako sasab'a na.

7 Dhèu pamau rare rupa-rupa badha hui,
badha dhu rod'o re rai, manu-bhui, dènge
i'a ètu d'ara dhasi. 8 Te ngaa abhu mèka ca
dhèu sa dhu pamau rare he'o na. Te he'o ne,
mèdha dhu bhelu, dhu uri tare boe. Nèngu
èci èèna ka dènge raco dhu lale lème d'ara
ngi'u, toke pamadhe dhèu.

9-10 Dènge hèb'a èèna ka, dhèu koa-kio, aa
dhèu padhèd'a. Se'e se, lèke boe! Èdhi pake
hèb'a ho koa-kio Ama Lamatua. Aa dènge
hèb'a èèna kahèi, èdhi padhèd'a aapa dhèu
dhu Lamatua paj'aj'i madhutu rupa Na.
Tasamia ka j'aj'i sèmi èèna?✡

11 Abhu ètu mia èi ca madha, bisa kalua èi
nèta dènge èi sèro. 12 Bisa boe, sina ma, nèti
kanana kalua hua dhimu? Aa tarae sina bisa
kalua hua anggor? Te aj'u ladhe hua na, hua
madhutu rupa ra.* Èci èèna ka, èdhi bisa
boe dhui èi nèta nèti dano èi sèro.

Ngangee madhera dhu mai nèti Lamatua

13 Dhèu dhu ngangee madhera, aa ne'a
j'ara dhu madhutu dad'èi Lamatua, baku
padedha iisi. Te ne'a, mamèu na mai nèti
Lamatua. Hud'i laa nèngu pad'elo mamèu
na dènge j'ara mamuri dhu mola. 14-15 Baku
padedha iisi, peka na, èu dhèu dhu dènge
ngangee madhera, ladhe èu tèka d'ara era
ho pabèbhe dhèu leo. Èci èèna ka èu
ne, dhèu kapod'e-kabèli. Te mamuri sèmi
èèna, peka boe, 'ngangee madhera'. Tatao
nuka sèmi, tèka d'ara, d'èi pabèbha dhèu,
sèra sa mai boe nèti Ama Lamatua. Èèna na
tatao dhèu rai-haha. Sèra sa lèke mi dhèu
dhu soro boe mamuri ra mi Ama Lamatua.
Tatao sèra madhutu dad'èi nidhu. 16 Te
ladhe tèka d'ara aa d'èi pabèbha dhèu, tatu
abhu kahèi patao-palaha dènge rupa-rupa
bhabhelu-katub'a.

17 Te ngaa ngangee madhera dhu mai nèti
Ama Lamatua, nuka: dhu tao èdhi mamuri
mola, pamau d'ara èdhi, d'èi pa'uru dhèu,
taha tare d'ara, dènge lii mako. Hua-hela
nèti ngangee madhera èèna, nuka: tao
èdhi d'ara hua iia, d'èi soru-bara dhèu, bia
boe cabèka, aa kapod'e-kabèli boe dhèu
leo. 18 Dhèu dhu uri padame, bèli-camèd'a
nèngu abhu babe'a. J'ara èèna nuka sèmi
dhèu dhu sèle hini, ho nèbhu-nèbhu na puu
hua dhu be'a.

4

Baku madhutu dad'èi rai-haha

1 Miu loe boe patao-palaha aa pagama èci
dènge èci. Tasamia ka sèmi èèna? Èèna,
lula ètu talora aae miu abhu dhèu dhu
dhoka tenge j'ara ho pakarej'e d'ara na.
2 Miu neo ae le abhu mèdha èci, te ngaa
ai d'ai boe. Hèia mi tèke d'ara, patao-
palaha, dènge pagama, toke mangingi boe
pamadhe dhèu.

Lula miu sabaj'a boe, aa manèngi boe
nèti Lamatua, nèti èèna ka miu abhu boe.
3 Te ngaa masi ka miu sabaj'a toke padhe
aj'u-hadhu, miu abhu boe ngaa dhu miu
manèngi, lula manèngi madhutu dhodhoka
dad'èi d'ara miu di.

4 Mema miu satia boe! Miu nuka sèmi
dhèu èmu-kamali dhu èci pusi-pahae boe
èci, aa tao j'ara makae di. Ladhe miu pa'an-
galai dènge dad'èi rai-haha, miu pamusu
dènge Ama Lamatua. J'ara èèna la'e sèmi
èèna ka! 5 Nèti èèna ka, Sasuri Mola-Mèci
Lamatua, peka na, "Lamatua hia le Roh Na
ètu d'ara èdhi. Aa madhutu dad'èi Roh,
èdhi madhutu Ne taa-taa. Te Ama Lamatua
ne d'ara kura kahèi." 6 Ngaa hari, Ama
Lamatua neo hia tabha hari babe'a d'ara Na.
Ka Sasuri Mola-Mèci, peka na,
"Lamatua lab'a dhèu dhu padedha iisi ra,
te ngaa Na pad'elo d'ara hua iia Na mi
dhèu dhu pahaha iisi ra."✡

7 De soro iisi mi asa adhe-aai Ama
Lamatua, sèna ka madhutu dad'èi Na. Miu
baku madhutu dad'èi dhèu aae nidhu. Lab'a

✡ 3:9-10 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:26 * 3:12 Sasuri lii Yunani suri, peka na, dhèu bisa boe puu hua aj'u συκῆ *(sukei)* nèti aj'u ἐλαία *(elaia)*, aa bisa boe puu hua aj'u ἄμπελος *(ampelos)* nèti aj'u συκῆ *(sukei)*. Sasoa na, aj'u rupa èci bisa boe hua nèti aj'u rupa leo. Te aad'o sèmi èèna! Sèmi èèna kahèi mi dhèu dhu pake hèb'a nèngu ho koa-kio kolongara Ama Lamatua, èle èèna na pake hèb'a na padhèd'a dhèu. Pantas boe. ✡ 4:6 Lii Hini 3:34

ne pa'èra-èra; baku golo. Dènge sèmi èèna, na rai tèke eele miu. [8-9] Tenge
j'ara sèna ka mamuri d'ara èci dènge Ama
Lamatua. Ladhe sèmi èèna, Nèngu padètu-
dètu dènge miu kahèi.

Wee, miu dhu mamuri ètu d'ara kaj'alu
sèra! Miu hud'i pamola ku j'ara mamuri
miu. Aa miu dhu d'ara kajari sèra! Miu
hud'i kako mola-mola madhutu Lamatua,
aa baku piku hari g'ana do kariu. Nèbhu
nare sange ne'e, miu mamuri karae dènge
pasoa-pasoka di. De hua iia, ae eele ka!
Miu me'a le, na, d'ara miu kajari lula sasala-
sasigo miu sèra. Be'a risi miu ele-ho'a
aa tangi dènge d'ara manyasa. [10] Ladhe
tare'a-re'a miu me'a, na, miu dhu nia boe
ètu katanga madha Ama Lamatua, bèli-
camèd'a Na ded'e nare miu, sèna ka j'aj'i mi
dhèu dhu nia ètu madha Na.

Baku padhai pakarehe dhèu

[11] A'ari! Baku padhai pakarehe kolongara
èci dènge èci. Te ladhe miu padhai le sèmi
èèna, aa d'èi pèci sasala nèti èci asa èci, miu
lab'a le atora nèti Lamatua dhu peka na, "Èu
hud'i sue ku a'ari èu, nuka sèmi èu sue ngi'u
èu unu mu." Aa ladhe miu madhutu boe
atora ne, miu ded'e iisi mi dedha risi nèti
Atora Ama Lamatua. [12] Dhodhoka Lamatua
mesa Na dhu tao Atora èèna, dhu dènge hak
ho pama'ète lii langu èdhi. Dhoka Nèngu
di mesa Na dhu dènge hak, sèna ka hia
mamuri mi èdhi, do huku pamadhe ti. Miu
dènge boe hak ho pama'ète lii langu dhèu,
do padhai pakarehe kolongara dhèu.

Nelu tao ngaa, baku bhèlu Lamatua

[13] Sèmi ne'e! Madhutu iia-iia na, miu
me'a le ho baku peka na, "Deo ne'e, do bèli,
ji'i neo la'a sa kota nèi! Ji'i neo pea mi era
nèi pe d'ai ca tèu sa. Aa ji'i neo d'aga sèna
ka abhu ku leto d'ai ciki sa." [14] Èu me'a ngaa
dhu j'aj'i lod'o bèli? Dhèu èci sa re'a boe
tasamia mamuri na. Mamuri èdhi dhèu ne
nuka sèmi sèb'u dhu tèdhi dhoka ètu d'ara
ciki oo'e èèna, kaca'a laa ele.✡ [15] Be'a risi
miu peka na, "Ladhe Lamatua sue, na, ji'i
mamuri madhera. Aa ladhe Lamatua d'èi,
hud'i laa ji'i tao ne'e." [16] Te ladhe peka boe
sèmi èèna, miu dhodhoka padedha iisi di.
Èci èèna ka dènge miu bhèlu eele Lamatua
ètu d'ara nanelu miu sèra. Èèna sala kapai
titu kèna!

[17] Sanèd'e paie-iie! Dhèu dhu re'a le ngaa
dhu lèke, te ngaa tao boe madhutu, èci èèna
ka dènge nèngu tao sala le.

5

Lii pasanèd'e mi dhèu kaja dhu kapod'e-kabèli

[1-6] Miu dhèu kaja sèra, sanèd'e, ee! Pasa
dhilu ho nanene paie-iie! Dhèu sab'a hia
miu toke èi kabhèsu hae, te ngaa miu taha
mere gaji ra. Limuri ne rui-j'aj'èra ra pa'oo-
parodha dhu peka nèti kapod'e-kabèli miu.
Tatu Ama Lamatua dhu Kapai Risi eele
èèna, tadèngi le lii roma iisi dhèu sab'a
sèra.✡

Sasab'a miu ètu rai-haha ne, dhoka tao
pagaa ngi'u miu mesa mi, ka mamuri mi
ha'a-ha'a, hèti-hèti. Limuri ne miu nuka
sèmi sapi kab'oi dhu neo lèke roro. Miu
huku dènge pamadhe le dhèu be'a sèra, dhu
re'a boe siri iisi ra ètu madha miu.

Miu dhèu kaja sèra! Tangi ka laa! Pe
miu pasae mere rupa-rupa j'aj'èra. Mèdha-
panyau miu, ele iia kèna. Aa mèdha-papake
miu dhu be'a sèra, ana ca ngèpi na'e aa'i
si. Hualaa iia dènge hualaa pudhi miu
sèra, dènge heka kab'ua. Aa bèli-camèd'a
hualaa miu sèra ra'e hari miu, sèmi ai na'e
aj'u mango. Rai-haha oe èle kèna, te ngaa
tasamia ka miu kabhèsu lutu pakaboko
taruu mèdha dhu madhe sèra? Mèdha-
panyau miu unu mi ka dhu j'aj'i tadha, peka
na, miu me'a boe mia ka dhu dènge kab'ua
ètu madha Lamatua!✡

Taha d'ara ètu d'ara sasusa

[7] A'ari aa'i-aa'i! Miu hud'i taha d'ara ku,
tatae mamai hari Lamatua. Ladhe ku laa
dhèu sab'a oka-tedhe, dhu tatae hèru puu-
g'ètu. Èj'i hua hiu, na sèle hini. Mate hari
èj'i limuri, ho na pamangèru ana nganga'a
sèra. Nèbhu-nèbhu ku heka hua kèna. D'ai
lod'o puu-g'ètu, dhèu ne la'e puu. [8] Miu
hud'i taha d'ara sèmi èèna kahèi. Pa'èra
ngi'u, te nèbhu heka Lamatua mai!

[9] A'ari aa'i-aa'i! Baku ka'uu-kamuki
èci dènge èci. Ka'uu-kamuki taruu, pe
Lamatua ka dhu huku èu! Ladhe ka, te Ama
Hakim ètu dedha nèi, titu le ètu madha miu.

[10] A'ari aa'i-aa'i! Madhutu conto nèti
dhèu rèti lii padhai Lamatua sèra. Masi
ka rèngu paraga dènge susa rupa-rupa, te
ngaa rèngu taha taruu ètu d'ara sasusa.

✡ 4:14 Lii Hini 27:1 ✡ 5:1-6 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 24:14-15 ✡ 5:1-6 Mateos 6:19

11 Ladhe abhu dhèu dhu taha ètu d'ara
sasusa, èdhi d'èi padedha ngara dhèu ne.
Nuka sèmi Ayub. Masi ka na abhu susa
rupa-rupa, te ngaa na kalau-karèto boe.
Hèia Lamatua sue ne, ka Na ator aa'i-aa'i
j'aj'i mi be'a hia Ayub. Lamatua tao sèmi
èèna, lula d'ara Na hua iia, pènu dènge
sasue.✡

Lii subha

12 A'ari aa'i-aa'i! Dhu be'a risi miu baku
j'oka subha. Ladhe neo peka, "oo", na,
dhaa la "oo". Aa ladhe peka "aad'o" na,
dhaa la "aad'o". Sèmi èèna, d'ai le! Baku
parisi dènge j'oka subha dhu ale ngara dhèu
madhe ètu rai-haha ne. Ngaa hari pasubha
dènge "kolongara Lamatua" dhu mamuri
ètu dedha-liru. Gaguna na aad'o dènge
pasubha rupa-rupa. De ladhe taruu sèmi
èèna, miu pasae mere huku, lula lii subha
sèra.✡

Sabaj'a dhu nèti babe'a

13 Ladhe nèti miu abhu sasusa, be'a risi
na sabaj'a. Aa dhu ètu d'ara karej'e, be'a
risi na sod'a koa-kio Lamatua. 14 Ladhe ètu
talora miu abhu dhu pèd'a, be'a risi paroa
ina-ama juma'at. Manèngi sèna ka ra pasuti
èi lèngi mi dhèu pèd'a ne, aa sabaj'a pake
kolongara Lamatua, ho hud'i laa Lamatua
ka dhu puri-pa'èle ne.✡ 15 Aa ladhe miu
sabaj'a dènge lèka tare'a-re'a Lamatua hia
dhèu pèd'a, èèna na Lamatua puri-pa'èle
ne. Aa ladhe na tao sala, pe Lamatua saku
eele sasala na sèra. 16 Ladhe nèti talora miu
abhu dhu manahu asa d'ara sasala, na, miu
mangaku sasala èci dènge èci. Dènge j'ara
èèna, miu èci sabaj'a hia èci, sèna ka miu
j'aj'i be'a.

Dhèu dhu d'ara na mola-mèci, lii
manèngi na pènu dènge koasa, aa nèti
babe'a. 17 Tare conto nuka sèmi Elia. Nèngu
ne dhèu rai-haha cakaraa èdhi kahèi. Te
ngaa ropa na sabaj'a, manèngi èj'i mai boe,
ka èj'i puru heka toke tèlu tèu dènge ca
èta.✡ 18 Hèia na sabaj'a hari ho èj'i mai, hèia
èj'i mai dènge. J'u'u mangèru bidhu-bidhu,
aa oka-tedhe hia hari isi rai.✡

19 A'ari sèra! Ladhe abhu nèti miu dhu
bèbhe asa d'ara sasala, ka rai eele nèti
j'ara dhu lèke, hèia abhu dhèu dhu pamako
ho na lèpa hari asa j'ara dhu mola nèti
Lamatua, èèna na be'a! 20 Sanèd'e ne'e paie-
iie! Ladhe miu soru-bara dhèu dhu tao sala,
hèia na lèpa hari asa Lamatua ka na tao
heka sala, miu se pasod'a le dhèu èèna, hèia
na mamuri taa-taa dènge Lamatua. Dènge
j'ara ne'e ka, Lamatua saku eele aa'i sasala
na.✡

D'ai sange ne'e ka!
Nèti ja'a,
Yakobis

✡ 5:11 Ayub 1:21-22, 2:10, Lii Sod'a Koa-Kio 103:8, Yakobis 1:2-3,12 ✡ 5:12 Mateos 5:34-37 ✡ 5:14 Markus 6:13
✡ 5:17 1 Dhèu Aae sèra 17:1, 18:1 ✡ 5:18 1 Dhèu Aae sèra 18:42-45 ✡ 5:20 Lii Hini 10:12, 1 Petrus 4:8

1 Petrus
Sasuri Petrus ka èci

Lii maho'o

1-2 Sasuri ne, nèti ja'a, Petrus, dhèu pajuu-
paleha Yesus Kristus.

Ja'a suri sasuri ne'e hia miu aa'i-aa'i mi
dhu Ama Lamatua hag'e nare le. Nuka
miu dhu mamuri pahag'a palème era ètu
propensi Pontus, propensi Galati, propensi
Kapadokia, propensi Asia, dènge propensi
Bitinia.

A'ari pasue aa'i-aa'i! Karèi nèti uru j'ara
ka, Ama Lamatua hag'e nare mema le miu
ho j'aj'i dhèu unu Na. Roh Na ka dhu
pamèu miu j'aj'i mola-mèci hia Nèngu, sèna
ka miu bisa tao madhutu paredha aa'i-aa'i
dhu Yesus Kristus hia miu. Aa ladhe miu
madhutu aa'i paredha Na sèra, èèna nuka
sèmi Lamatua pici miu dènge raa Yesus,
sèna ka j'aj'i tadha, peka na, miu j'aj'i le
dhèu unu Na dhu mola-mèci hia Nèngu.

Ja'a sabaj'a sèna ka Ama Lamatua pad'elo
d'ara hua iia Na mi dedha miu, ho mamuri
miu asa tabha dame dènge mera-milu.

*Ladhe èdhi parcaya Lamatua, na, pasarai
mamuri èdhi mi Nèngu*

3 Koa-kio hia aa'i mi Ama Lamatua!
Nèngu èèna, Ama nèti Kètu èdhi, Yesus
Kristus. Lula d'ara Lamatua hua iia titu
kèna, nèti èèna ka Nèngu kasia èdhi seli
eele. Yesus Kristus madhe, te ngaa Na ma-
muri hari. De ladhe Kristus pamamuri èdhi,
Na hia èdhi mamuri hiu, nuka sèmi rara
iisi hari èdhi. Nèti èèna ka, èdhi parcaya
taruu Kristus, lula èdhi sanao dènge èra,
bèli-camèd'a Nèngu ladhe-leru èdhi dènge
be'a. 4 Sama sèmi èdhi dhèu rai-haha, ladhe
ca dhèu ama madhe, tatu nèngu tèke eele
mèdha-panyau na hia ana niki na. Sèmi
èèna kahèi, Yesus dhu tèke le pusaka hia
èdhi ètu sorga. Te ngaa pusaka se dhu ele
iie boe, laho boe, aa ele boe. 5 Miu parcaya,
na, Ama Lamatua dènge koasa ho soru-bara
miu. Na piara dènge madhenga miu, sèna
ka baku abhu dhu palaho miu. Aa ladhe èle
ka rai-haha ne, Na neo pad'elo dènge j'ara
tasamia Nèngu hia miu mamuri.

6 Nèti èèna ka, d'ara miu karej'e, masi ka
limuri ne miu rasa bia lula miu sili mere
boe rupa-rupa sasusa. 7 Ama Lamatua soro
tèke èdhi paraga dènge dadugu-rariu, sèna
ka Na sèku neo ne'a mèu parcaya èdhi mi
Nèngu. Ladhe èdhi taha ètu d'ara dadugu
ne, èèna j'aj'i mi tadha, peka na, parcaya
èdhi lèke aa èra. Èdhi bisa pakasame dènge
hualaa. Èdhi hud'i tunu pamèu hualaa ètu
d'ara ai karoo, sèna ka ai na'e aa'i kaj'alu na,
heka èdhi abhu hualaa isi adhu kèna. Aa
te ngaa, madhutu ngangee Ama Lamatua,
lalèka èdhi kab'ua risi nèti hualaa. De ladhe
parcaya èdhi taha ètu d'ara dadugu-rariu
sèmi èèna, bèli-camèd'a ropa Yesus Kristus
lèpa hari mai, Ama Lamatua koa-kad'iri
èdhi, hèia Na pad'elo kolo-karisi èdhi, aa Na
pakab'ua èdhi kahèi.

8 Masi ka miu ladhe mèdhi mèka Yesus,
te ngaa miu sue Ne. Masi ka limuri ne miu
mèdhi mèka Nèngu, te ngaa miu parcaya
Ne. Miu karej'e risi eele, masi ka abhu
boe lii dhu pamèci, dhu bisa peka dènge
dhèu lula-nèti d'ara karej'e miu. 9 Lula miu
parcaya Ne, ka upa miu, nuka Ama Lamatua
patalale miu nèti koasa sasala-sasigo miu.

10 Dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua
uru-uru sèra, pakanucu ho neo re'a mèu,
j'ara tasa mera mia Lamatua patabuli dhèu
nèti koasa sasala ra. Dhèu rèti lii padhai
sèra dhu peka tèke le j'ara-j'ara Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha miu, lula
Nèngu dhu pa'èra mema le, sèna ka Na
hia miu mamuri. 11 Roh Kristus dhu sab'a
ètu d'ara rèngu, sèna ka peka mema, na,
bèli-camèd'a Kristus hud'i pasae ku sasusa,
aa dènge j'ara tasamia Nèngu dui j'aj'èra.
Ladhe èle aa'i ku se'e, heka Ama Lamatua
ded'e Ne padedha-dedha kèna. Nèti èèna
ka, dhèu rèti lii padhai sèra neo re'a lod'o
mia madha j'ara se'e j'aj'i. 12 Ka Roh Kristus
èèna peka dènge dhèu rèti lii padhai se
kahèi, na, rèngu rèdhi boe, te ngaa miu ka
dhu mèdhi j'ara se j'aj'i. Aa miu tadèngi
j'ara se kahèi, lula Roh Lamatua dhu Mola-
Mèci nèti sorga pua le dhèu leo ho lole
dènge miu Lii Lolo Be'a Lamatua. Aa te
ngaa, ana pajuu Ama Lamatua ètu sorga
neo rèdhi j'ara se'e se kahèi.

*Lamatua pua sèna ka èdhi mamuri mola-
mèci*

13 Nèti èèna ka, miu hud'i pa'èra sèna ka
me'a mèu j'ara se aa'i-aa'i. J'aga paie-iie
sèna ka ngangee miu mola. Bori pa'èra ho
parcaya taruu Yesus Kristus toke Na lèpa
hari mai. Lula lod'o èèna, Ama Lamatua
neo pad'elo d'ara hua iia Na mi dedha

miu. [14] Miu hud'i nanene paie-iie ku Ama
Lamatua, sama sèmi ana-ana nanene lii ina-
ama ra. Uru èèna, miu me'a iia mèka j'ara
mamuri Lamatua dhu mola. Te ngaa limuri
ne me'a mèu le. De baku mamuri madhutu
dad'èi miu dhu neo tao bhabhelu. Te èèna,
j'ara mamuri miu dhu dhui. [15] Nèti èèna ka,
limuri ne miu hud'i mamuri mola-mèci. Te
Ama Lamatua èèna, mola-mèci. Nèngu ka
dhu paroa nare miu ho j'aj'i ana-ana Na.
Nèti èèna ka, mamuri miu kateme aae hud'i
mola-mèci ku. [16] Te dhu suri tèke ètu d'ara
sasuri Lamatua, peka na, "Miu hud'i mola-
mèci ku, lula Ja'a ne mola-mèci."✡

[17] Miu d'èi padhai lii dènge Ama Lamatua
nuka sèmi Ama miu. Nèngu Dhèu Pama'ète
Lii Langu kahèi, dhu parisa mamuri dhèu
èci-èci. Te ngaa Nèngu baka-leo nèti dhèu
pama'ète lii langu dhu leo sèra. Te Na
pama'ète lii langu dhèu dènge mola, dhu
dènge boe koe-kapengo. Nèti èèna ka,
miu hud'i j'aga paie ku mamuri miu. Te
miu nuka sèmi dhèu tao-mai dhu dhoka
manubha ètu rai-haha ne.

[18] Miu me'a kahèi, na, Kristus ka dhu
tihe pama'ète le miu nèti mamuri miu dhu
dènge boe kolo-kapua. J'ara mamuri rupa
sèmi sèra ka dhu miu sèmi mere nèti bèi-
baki miu, nuka sèmi pusaka. Te ngaa
sanèd'e, te Kristus sui nare le miu, b'ae
boe pake doi pudhi do hualaa dhu ele bèli-
camèd'a. [19] Te ngaa Na b'ae-baj'a pake
raa Nèngu unu Na. Ne'e ne, kab'ua titu
kèna! Nèngu madhe nuka sèmi ana kahib'i-
kalèbho dhu ad'u-ue nèdhi boe sasala, dhu
ra roro Ne tao j'aj'i korban.

[20] Lod'o Ama Lamatua paj'aj'i mèka rai-
haha ne, Nèngu ne'a aa'i le aa'i-aa'i dhu
èèna na Kristus tao. Te ngaa uru èèna,
Ama Lamatua dhae patadhe mèka Kristus
mi dhèu rai-haha. Limuri ku, heka Nèngu
pad'elo Kristus sèna ka j'aj'i berkat hia miu.
[21] Lula tatao Kristus, ka miu bisa parcaya
Ama Lamatua. Te Nèngu pamamuri hari
Kristus, aa ded'e Ne padedha-dedha. Ama
Lamatua ad'u-ue j'ara sèmi èèna, sèna ka
miu parcaya Ne, aa sanao ho Na tao mad-
hutu ngaa dhu Nèngu padhadha tèke.

[22] Miu tao madhutu j'ara dhu lèke. De
limuri ne miu bisa sab'a pa'èra-èra hia
Lamatua. J'ara èèna ka tao miu pasue dènge
d'ara kateme mi a'ari miu dhu parcaya sèra.
Sasue miu hud'i asa tabha èra, lula d'ara
miu mola-mèci. [23] Miu limuri ne, abhu
le mamuri hiu. Te ngaa mamuri hiu ne,
mai boe nèti ina-ama miu dhu bèli-camèd'a
madhe ètu rai-haha ne, te ngaa miu abhu
nèti Ama èdhi ètu sorga dhu madhe boe.
Mamuri hiu unu mi ne, miu abhu re Lii
Holo-Nori Ama Lamatua. Lii Holo-Nori
Nèngu ne, nèti mamuri dhu lèke, aa taha
taruu. [24] Ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Ama
Lamatua, dhu suri, peka na,

"Dhèu rai-haha sama sèmi j'u'u, do hela-
bunga.
Te saraga ra taha nèbhu boe.
J'u'u kamale dhae-dhae.
Hela-bunga kabhui eele kahèi.
Nèbhu boe madhe, hèia ela aa'i si.
[25] Te ngaa Lii Holo-Nori Lamatua èdhi,
taha taruu, dhu bisa boe ele."

Lii Holo-Nori Lamatua èèna, nuka Lii
Lolo Be'a dhu ji'i peka le dènge miu.✡

2

Èdhi j'aj'i dhèu mola-mèci unu Ama Lamatua

[1] De miu baku tao bhabhelu èci sa. Baku
padhai-kakoli do kapod'e-kabèli dhèu.
Baku padhai lii leo tao leo. Baku tèka d'ara
ladhe mamuri dhèu leo risi èu. Baku pa'ele
iie kolongara dhèu. Core eele tatao se'e se!
[2] Ana rara iisi hiu d'èi dhoka èi susu ina ra.
Sèmi èèna kahèi d'ara miu hud'i d'èi dhoka
me'a mèu Lii Holo-Nori Ama Lamatua. Te
ne'e ne ka dhu asa pa'èra parcaya miu nèti
ca lod'o asa ca lod'o. Dènge j'ara ne'e,
miu juu noo-noo j'aj'i kapai, dhu mamuri
madhutu dad'èi Lamatua. [3] Te miu dhu rasa
mèdhi le d'ara hua iia Lamatua èdhi.✡

[4] Pa'èki ngi'u miu dènge Kristus. Te
Nèngu nuka sèmi hadhu cue dhu mamuri.
Tuka hadhu core eele ne, lula ra ngee,
na, hadhu ne guna boe. Te ngaa mad-
hutu ngangee Ama Lamatua, na, hadhu ne
kab'ua titu kèna, hèia Na pili nare ne, tao mi
hadhu padhèdi dhu kab'ua risi eele. [5] Miu
hud'i pa'èki ku dènge Kristus, sèna ka Ama
Lamatua pake miu kahèi. Dènge j'ara ne,
miu sama sèmi hadhu dhu Ama Lamatua
hag'e nare ho patitu èmu hia Roh Na. Miu
nuka sèmi hadhu dhu mamuri kahèi, sama
sèmi Kristus. Miu èci èèna ka dènge ama
agama sèra, dhu mamuri mola-mèci hia mi

✡ 1:16 Atora nèti Ama-ama Agama 11:44-45, 19:2, 20:7 ✡ 1:25 Yesaya 40:6-8 ✡ 2:3 Lii Sod'a Koa-Kio 34:10

Ama Lamatua. Èèna nuka sèmi miu mèti
mèdha korban hia Ne. Mèdha korban dhu
miu mèti ne pakarej'e d'ara Ama Lamatua,
lula Yesus Kristus madhe le hia miu aa'i-
aa'i mi. 6 Te dhu suri tèke ètu d'ara Sasuri
Lamatua, peka na,
"Ladhe ku laa! Te Ja'a padhèdi le hadhu
uuru,
ètu kota Yerusalem ne'e,
dhu ra pangare, na, 'kota Sion'.
Ja'a pili kore hadhu ne kahèi.
Madhutu Ja'a, nèngu kab'ua bia.
De dhèu dhu parcaya Ne,
bèli-camèd'a ra'e boe makae."✡
7 Hadhu ne, nuka Yesus. Ka Nèngu kab'ua
titu kèna bagi mi dhèu dhu parcaya Ne. Te
ngaa bagi mi dhèu dhu parcaya boe Yesus
Kristus, Sasuri Mola-Mèci Ama Lamatua
suri, peka na,
"Hadhu dhu tuka sèra core eele,
limuri ne j'aj'i le hadhu uuru,
dhu kab'ua titu kèna."✡
8 Abhu dhu suri kahèi, peka na,
"Abhu hadhu dhu pakadhunu dhèu.
Abhu hadhu dhu pabèbhe dhèu."✡
Rèngu bèbha lula ro'o boe tao madhutu
Lii Holo-Nori Lamatua. Te Ama Lamatua
dhu ator mema le, sèna ka ra bèbha.
9 Te ngaa miu aad'o sèmi èèna. Te miu
j'aj'i dhèu dhu Ama Lamatua hag'e unu Na.
Miu j'aj'i dhèu unu Nèngu. Miu sama sèmi
ama agama dhu ladhe-leru dhèu aae. Miu
èci èèna kahèi dènge dhèu ca suku dhu
mamuri mola-mèci hia mi Ama Lamatua.
Miu j'aj'i sèmi èèna, sèna ka miu bisa lole
dènge dhèu aa'i-aa'i lula-nèti d'ara hua iia
Ama Lamatua dhu Na pala-bagi hia miu. Te
Lamatua pua le miu ho tèke eele bhabhelu-
katub'a, sèna ka mamuri madhutu j'ara dhu
be'a. Se'e se nuka sèmi miu kalua nèti
d'ara maroga, ho mamuri ètu d'ara saraa Na
dhu be'a risi eele.✡ 10 Uru èèna, miu sama
sèmi ca suku dhu dènge boe kolongara. Te
ngaa limuri ne miu j'aj'i le dhèu unu Ama
Lamatua. Uru èèna, miu pahae boe rasa
kasia Lamatua. Te ngaa limuri ne, miu sèmi
mere le.✡

J'aga paie-iie sèna ka èdhi mamuri mola

11 A'ari pasue aa'i-aa'i! Miu dhoka mai
manubha ètu rai-haha ne. Te miu nuka
sèmi dhèu tao-mai dhu mamuri ètu dedha
rai dhèu. Nèti èèna ka, ja'a loe boe manèngi
sèna ka miu baku mamuri sama sèmi dhèu
leo ètu rai-haha ne, dhu ad'u-ue bhabhelu-
katub'a madhutu dad'èi d'ara ra. Te ètu
d'ara miu nuka sèmi pamusu sa. D'ara dhu
neo tao karehe lab'a dènge d'ara dhu neo
tao be'a. De baku soro tèke d'ara neo tao
karehe èèna segi miu. Te ladhe j'aj'i ka
sèmi èèna, na, miu laho mae-mae! 12 J'aga
paie, sèna ka miu mamuri mola ètu madha
dhèu dhu tadhe boe Lamatua. Dènge j'ara
ne, ladhe ra galaa leli miu, na, dhu rèngu
rèdhi, dhoka babe'a miu di. Hèia ropa Yesus
Kristus lèpa hari mai, rèngu unu ra ka dhu
ded'e padedha-dedha Ama Lamatua, lula
tatao miu dhu be'a sèra.

Èdhi hud'i nanene ku dhèu dhu rèd'u paredha

13 Dad'èi Lamatua èdhi, sèna ka miu
nanene dhèu aa'i-aa'i dhu rèd'u paredha.
Nuka sèmi: nanene mi dhèu aae, te nèngu
ka ama paredha dedha. 14 Nanene mi gu-
bernur, te dhèu aae ka dhu pua ne, ho
huku dhèu dhu ad'u-ue bhabhelu, aa na
koa-kad'iri dhèu dhu tao j'ara dhu lèke.
15 Nèti èèna ka, Ama Lamatua d'èi miu tao
dhu lèke, sèna ka dhèu goa dhu re'a boe
ngaa-ngaa sèra, abhu boe j'ara ho galaa
miu. 16 Masi ka miu dhèu bebas dhu dènge
hak sèna ka madhutu dad'èi d'ara mi, te
ngaa miu baku tao leli hak ne ho ad'u-ue
bhabhelu. Pake hak ne sèna ka sab'a hia
Ama Lamatua, te miu j'aj'i le dhèu unu
Na. 17 Miu hud'i pakab'ua ku dhèu aa'i-aa'i.
Miu hud'i sue ku dhèu aa'i-aa'i dhu parcaya
Kristus. Miu hud'i mamuri dhu lèke ètu
madha Lamatua, te Nèngu ka dhu pama'ète
lii langu miu. Aa miu hud'i pakab'ua ku
rèngu aa'i-aa'i dhu rèd'u paredha.

*Èdhi hud'i taha ku ètu d'ara sasusa mad-
hutu j'ara mamuri Kristus*

18 Ana pua-paleha sèra! Nanene paie-iie
lamatua miu sèra, aa pakab'ua si. Mage
nanene dhoka lamatua dhu d'ara be'a aa
lii mako di. Masi ka lamatua miu bhelu
titu kèna, te ngaa miu hud'i nanene paie
ne kahèi. 19 Ladhe nèti miu abhu huku dhu
lèke boe j'ara nèti lamatua miu masi ka
miu sala boe ngaa-ngaa, aa ladhe miu taha
ètu d'ara sasusa èèna, lula miu ngee mèdhi
dad'èi Lamatua, pe Ama Lamatua pad'elo

✡ 2:6 Yesaya 28:16 ✡ 2:7 Lii Sod'a Koa-Kio 118:22 ✡ 2:8 Yesaya 8:14-15 ✡ 2:9 Kalua nèti Masir 19:5-6, Yesaya 43:20,21, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:20, 7:6, 14:2, Titus 2:14, Yesaya 9:2 ✡ 2:10 Hosea 2:23

d'ara hua iia Na mi dedha miu. [20] Ladhe
sèmi miu tao sala, hèia abhu gama, na, a'oto
na ngaa, ladhe miu taha ètu d'ara j'aj'èra
èèna? Abhu boe, si? Te ngaa ladhe miu
abhu susa lula tao dhu be'a, hèia miu taha
mere d'ara, na, Lamatua ladhe-leru miu.
[21] Te Kristus neo kahèi sèna ka miu mamuri
mola, masi ka miu abhu susa. Te Nèngu dui
j'aj'èra kahèi pala èdhi. Dènge sèmi èèna,
Nèngu j'aj'i mi conto, sèna ka èdhi madhutu
Ne, èci èèna ka èdhi madhutu kab'a-j'èla
Na. [22] Sasuri Mola-Mèci Lamatua, peka na,
"Nèngu tao nèdhi boe sala.
Abhu boe lii kapod'e-kabèli kalua nèti
hèb'a Na."✡
[23] Lod'o ra padhai lii pa-aape Ne, Nèngu
bhoka boe hèb'a. Ropa dhèu pasusa Nèngu,
Na b'ala boe. Te ngaa Na soro ngi'u
Na asa d'ara adhe-aai Ama Lamatua. Te
ne'a, na, Ama Lamatua èèna Dhèu Pama'ète
Lii Langu dhu mola.✡ [24] Kristus ka dhu
pasae nare sasala èdhi ropa madhe ètu aj'u
palolo-palèbha. Na ad'u-ue j'ara ne, ho
patabuli èdhi nèti koasa sasala, sèna ka
èdhi mamuri ia ka dènge tao sasala. Ka
limuri ne èdhi mamuri heka tao sasala,
dhoka mamuri dènge tao dhu lèke di. Te
Nèngu gati èdhi, sèna ka pasae nare hahuku
èdhi. Hahuku ne'e ka dhu panu'a Nèngu
toke madhe. Te nu'a dhu pamadhe Yesus
èèna ka puri-pa'èle miu.✡ [25] Te miu nuka
sèmi kahib'i-kalèbho dhu uru èèna sigo
eele nèti j'ara. Te ngaa limuri ne miu lèpa
hari le asa j'ara Lamatua dhu mola. Te
Nèngu ka dhu madhenga dènge kab'oi miu,
nuka sèmi dhèu madhenga badha dhu j'aga
dènge ladhe-leru kahib'i-kalèbho na sèra.

3

Lii holo hia mi dhèu èmu-kamali

[1] Bhèni aa'i-aa'i dhu leo le èmu! Deo na
ja'a peka, na, èdhi hud'i nanene paie-iie
ku dhèu dhu rèd'u koasa. De miu hud'i
nanene ku dhèu èmu miu. Sanèd'e, te abhu
dhèu mone cahag'e dhu leo le èmu, ro'o
boe tao madhutu Lii Holo-Nori Lamatua.
Masi ka rèngu ro'o boe nanene lii padhai
miu, te ngaa èèna na, rèngu neo parcaya
Lamatua, lula rèdhi j'ara mamuri miu.✡ [2] Te
rèngu rèdhi miu sab'a aa'i-aa'i dènge d'ara
mola-mèci aa mamuri dhu pakab'ua Ama
Lamatua.
[3] Bhèni dhu bhèni iia, mai boe nèti ngaa
dhu tèdhi nèti li'u. Nuka sèmi: sageri kètu
madhutu rupa-rupa mod'e, do, pake mèdha
hualaa dhu risi eele, do, pake mèdha-
papake dhu kab'ua aae dhu lèke boe j'ara.✡
[4] Te ngaa dhu tao bhèni iia dhu lèke, nuka:
d'ara dhu tèdhi boe nèti li'u. Conto sèmi:
d'ara hua iia, dènge lii mako. Te bhèni iia
sèmi èèna ka dhu taha taruu, masi ka toke
d'ai heka bhora. Madhutu a'abhu Lamatua,
bhèni iia sèmi èèna ka dhu kab'ua risi. [5] Te
uru-uru sèra, dhèu bhèni dhu d'ara mola-
mèci, dhu parcaya Ama Lamatua, rèngu
sèra ka dhu bhèni iia. Rèngu nanene aa
madhutu dhèu èmu ra dènge be'a. [6] Tare
conto nèti Sara. Nèngu nanene mi dhèu
èmu na Abraham. Nèngu soro iisi na, sèna
ka dhèu èmu na ator nèngu. Miu bhèni aa'i-
aa'i hud'i madhutu ku j'ara nèti Sara ne.
Ladhe miu tao dhu lèke, na, miu madha'u
boe.✡
[7] Mone aa'i-aa'i dhu leo le èmu! Mamuri
d'ara èci dènge dhèu èmu miu. Ngee paie-
iie ngaa dhu be'a hia mi nèngu, aa tao
madhutu. Pakab'ua ne ètu j'ara aa'i-aa'i,
lula a'èra bhèni sama boe dènge a'èra dhèu
mone. Te miu sama-sama abhu pusaka dhu
Ama Lamatua neo hia miu. Nuka, mamuri
hiu dhu Lamatua hia miu nèti d'ara hua iia
Na. Te ngaa miu mone dhu ngara na dhèu
èmu-kamali, hud'i mamuri d'ara èci dènge
dhèu èmu miu, sèna ka ladhe miu dua mi
sabaj'a d'ara èci manèngi ngaa èèna ka nèti
Lamatua, na, Lamatua nanene lii manèngi
miu.✡

*Masi ka miu tao dhu lèke, te ngaa bèli-
camèd'a miu abhu sasusa kahèi*

[8] A'ari pasue aa'i-aa'i! Ja'a pab'ab'e lii
holo ja'a aa'i-aa'i sèra sèmi ne'e ka: miu
hud'i mamuri ku d'ara èci. Ladhe ca dhèu
abhu susa do karej'e, na, miu dhu leo hud'i
rasa sèmi èèna kahèi. Sue dhèu dhu par-
caya Kristus. Pad'elo d'ara hua iia èci dènge
èci. Baku padedha iisi, te miu hud'i pahaha
iisi ku. [9] Baku b'ala bhabhelu dènge bhab-
helu. Ladhe dhèu padhai lii padhèto dènge
miu, baku b'ala kahèi. Te ngaa manèngi
sèna ka Lamatua hia dhu be'a mi nèngu.
Te Lamatua dhu paroa nare le miu j'aj'i mi

✡ 2:22 Yesaya 53:9 ✡ 2:23 Yesaya 53:7 ✡ 2:24 Yesaya 53:6 ✡ 3:1 Epesus 5:22, Kolose 3:18 ✡ 3:3 1 Timotius 2:9-10 ✡ 3:6 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:12 ✡ 3:7 Epesus 5:25, Kolose 3:19

dhèu unu Na, sèna ka miu bisa sèmi mere
dhu hua iia nèti Nèngu. [10] Te dhu suri tèke
ètu d'ara Sasuri Mola-Mèci Lamatua, na,
"Dhèu dhu tenge mamuri be'a,
aa dhu tenge mamuri madhera,
dhèu èèna hud'i j'aga hèb'a na sèna ka baku
ore leli,
aa baku pakapod'e d'ara lii.
[11] Nèngu hud'i ele-ho'a, sèna ka tao heka
bhelu,
te ngaa tao dhu lèke di.
Nèngu hud'i patema mamuri padame
dènge dhèu aa'i-aa'i,
aa tenge j'ara ho pabe'a taruu dènge
ra.
[12] Te Lamatua èdhi dhu haduli
dhèu dhu mamuri mola.
Aa Nèngu kahèi neo nanene lii
manèngi-mangaj'i rèngu.
Te ngaa Lamatua èdhi loe boe lab'a
dhèu dhu ad'u-ue taruu bhabhelu-
katub'a."✡
[13] Ladhe miu d'èi tao dhu lèke, cee ka
dhu neo paj'èra hari miu? Abhu boe, si?
[14] Te ngaa masi ka miu tao dhu lèke, hèia
abhu dhu pasusa miu, miu oto. Ladhe abhu
dhèu dhu tadhe boe Kristus j'aj'i madha'u
lula madha j'ara èci, na, miu baku madhutu
ho madha'u sèmi èèna. Ngangee miu baku
kahèlu, aa d'ara miu baku susa èci èèna ka
dènge rèngu.✡ [15] Pamau d'ara miu, lula miu
dhu ded'e le Kristus ètu d'ara miu ho j'aj'i
Lamatua miu dhu mola-mèci.
Ladhe sèmi dhèu manèngi sèna ka miu
lole parcaya miu aa sanao-maena miu, dhu
peka na, bèli-camèd'a Kristus tao aa'i j'aj'i
mi be'a, na, miu hud'i pa'èra ku ho dhaa lii
karèi rèngu sèra.✡ [16] Te ngaa miu hud'i dhaa
ku nèti d'ara dhu hua iia, aa pakab'ua si,
sèna ka re'a, na, miu tao dhu lèke mai nèti
d'ara dhu mola. Masi ka miu tao dhu be'a
sèmi èèna, te ngaa tatu abhu dhu padhai lii
neo pamanahu miu, lula miu pa'èki dènge
Kristus. De ladhe miu tao taruu dhu be'a,
na, rèngu dhu pa-aape miu èèna na ra'e
makae. [17] Ladhe èèna palèke dènge dad'èi
Lamatua, na, baku bhèlu, te be'a risi miu
abhu j'aj'èra nèti tao j'ara dhu lèke; baku
nèti miu ad'u-ue j'ara karehe.
[18] Te Kristus madhe ca tèka di,
lula èdhi dhèu rai-haha tao sala.
Nèngu dhu mamuri mola,
madhe le pala èdhi dhu mamuri koe-
kapengo.
Nèngu madhe sèna ka miu bisa pabe'a hari
dènge Ama Lamatua.
Kristus èèna, dhèu rai-haha sama sèmi èdhi
kahèi,
Dhèu pamadhe Ne,
te ngaa Roh Lamatua pamamuri hari
Ne.
[19] Roh èèna kahèi lere nèti Nèngu la'e
aj'a-nori mi roh-roh dhu lèke bèdho ètu era
èci, nuka sèmi d'ara bui. [20] Roh se, nuka
samanga nèti dhèu dhu uru-uru sèra ro'o
boe nanene Lamatua. Lod'o èèna, Noh tao
kapa aae cue. Lamatua tatae sèna ka neo
nèdhi dhèu sèra tao madhutu dad'èi Na,
te ngaa rèngu pusi-pahae boe. Nèti èèna
ka, abhu dhoka dhèu aru di, dhu mamuri
nèti èi aae lala.✡ [21] Èi aae lala ne j'aj'i
conto, nuka sèmi lod'o sarani miu. Sarani
ne j'aj'i tadha, peka na, Lamatua patabuli
eele miu nèti koasa sasala-sasigo miu, lula
Kristus mamuri hari le. Lod'o sarani miu, ra
padiu boe miu, ho pamèu ngi'u mi. Te dhu
lèke ka, nuka, miu padhadha mi Lamatua,
ho neo tao pamèu d'ara miu. Dènge sèmi
èèna, na, miu bisa mamuri mola. [22] Limuri
ne, Yesus lèpa hari le asa sorga. Ètu nèi,
Na madhèdi ètu era dhu kab'ua risi eele,
re baboa g'ana Ama Lamatua. Ka ana-ana
pajuu ètu sorga, koasa aa'i-aa'i, dènge dhu
rèd'u koasa, hud'i nanene ku Kristus.

4

Dhèu unu Kristus hud'i mamuri mèci ku

[1] Kristus èèna, dhèu rai-haha èci èèna ka
dènge èdhi. Lula Nèngu abhu le j'aj'èra ae-
ae, miu hud'i pa'èra dui sasusa sama sèmi
Nèngu kahèi. Te ngaa sanèd'e, te dhèu dhu
abhu susa lula pa'èki dènge Kristus, nèngu
pama'ète nare le ho ad'u-ue heka sasala.
[2] Masi ka nèngu mamuri era ètu rai-haha ne,
te ngaa nèngu mamuri heka ètu d'ara sasala
sama sèmi dhèu rai-haha leo sèra. Te nèngu
mamuri madhutu dad'èi Ama Lamatua.
[3] Uru èèna, lod'o ae le ka dhu miu bisa
pake ho ad'u-ue bhabhelu ngaa èèna ka,
sama sèmi dhèu dhu tadhe boe Lamatua.
Nuka sèmi: rèngu tao j'ara dhu lèke boe.
Tao j'ara makae. Tao bhabhelu madhutu
dad'èi d'ara ra. Rinu mahu. Rèngu tao
pesta liar. Rèngu tao pesta j'ara makae

✡ 3:12 Lii Sod'a Koa-Kio 34:12-17 ✡ 3:14 Mateos 5:10 ✡ 3:15 Yesaya 8:12-13 ✡ 3:20 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:1—7:24

rupa-rupa. Ra sogo-tagu nidhu dènge j'ara
dhu pamamuru iisi èdhi. 4 Rèngu padhai
pa'ele iie kolongara miu, lula rèngu re'a
boe, nga tao ka miu tao boe madhutu bhab-
helu sèmi rèngu dhu seli-kolane èèna.
5 Te ngaa sanèd'e, bèli-camèd'a rèngu
hud'i lasi ku asa madha Ama Lamatua, dhu
j'aj'i Dhèu Pama'ète Lii Langu. Rèngu hud'i
lole dènge Ama Lamatua nga tao ka rèngu
mamuri ètu d'ara bhelu-katub'a sèmi sèra.
Baku bhèlu, te dhèu aa'i-aa'i bèli-camèd'a
hud'i lasi ku asa madha Nèngu. Dhèu dhu
mamuri era, do dhu madhe le, aa'i-aa'i
hud'i lasi ku asa madha Lamatua. 6 Lèke
tare'a! Ama Lamatua neo parisa dhèu dhu
madhe le, nuka sèmi dhu Nèngu parisa
dhèu rai-haha leo sèra. Te Nèngu neo ne'a
j'ara mamuri rèngu uru sèra. Nèti èèna
ka, Yesus la'e le peka-padhai Lii Lolo Be'a
Lamatua mi dedha rèngu, sèna ka rèngu
kahèi bisa abhu mamuri dhu lèke ho tao
madhutu dad'èi Lamatua.

Èdhi hud'i haduli paie ku aa'i-aa'i dhu Lamatua pangèd'u le mi èdhi

7 Lod'o èle rai-haha ne oe dètu ae le. Nèti
èèna ka, miu hud'i pajiko paie-iie dènge
d'ara dhu mau, sèna ka Lamatua sèmi nare
lii manèngi miu. 8 Dhu lèke ka, miu hud'i
mamuri pasue taruu èci dènge èci. Te masi
ka dhèu leo tao sasala ae-ae, te ngaa miu
bisa pa'angalai era dènge ne, lula miu sue
ne.✡ 9 Pakabhèle ai sèna ka sèmi mere dhèu
tao-mai ho manubha ètu d'ara èmu miu.
Te ngaa sanèd'e, baku sèmi mere si dènge
d'ara ka'uu-kamuki.
10 Èdhi dhèu parcaya aa'i-aa'i abhu le
karunya nèti Lamatua. De èdhi hud'i pake
karunya ne ho lalau-lalo'o a'ari dhèu par-
caya. Haduli aa pake pabe'a-be'a karunya
èèna, te èèna ka dhu dènge guna hia mi
Lamatua. 11 Nuka sèmi: ladhe abhu karunya
aj'a-nori dhèu, na, sanèd'e te miu hud'i
lole dènge dhèu aa'i-aa'i pake Lii Holo-Nori
Ama Lamatua. Ladhe abhu karunya ho
ladhe-leru dhèu, na, sab'a pake a'èra dhu
Lamatua pala-bagi mi miu. Dènge j'ara
ne, dhèu aa'i-aa'i tadhe, na, miu dhèu unu
Yesus Kristus. Dènge sèmi èèna, rèngu
ded'e padedha-dedha Ama Lamatua. Te
Nèngu èèna, kapai titu kèna! Aa koasa
nèd'u paredha Na dhu dènge boe too-lane!
Lèke tare'a-re'a sèmi èèna!

Èdhi abhu j'aj'èra lula j'aj'i dhèu Kristen

12 A'ari pasue aa'i-aa'i! Mage malaa ladhe
paraga dènge dadugu-rariu dhu bia. Te
èèna neo uji parcaya miu. Baku pangee, na,
dhoka èu di dhu abhu dadugu-rariu sèmi
èèna. 13 Te ngaa d'ara miu bisa karej'e-
karae, lula miu abhu j'aj'èra sama sèmi
Kristus dhu abhu j'aj'èra kahèi. Dènge j'ara
ne, èèna na d'ara miu asa karej'e-karae ropa
dhèu aa'i-aa'i ladhe rèdhi dadedha Kristus.
14 Ropa dhèu pahahe miu, lula pa'èki dènge
Kristus, miu oto, lula dadedha Roh Lamatua
pa'èra miu. 15 Te ngaa ladhe miu abhu
j'aj'èra, na, baku lula miu pamadhe dhèu,
do, dhèu mana'u, dhèu bhelu-katub'a, do,
dhèu dhu d'èi soro iisi asa lii langu dhèu.
16 Te ngaa ladhe dhèu pasae j'aj'èra lula j'aj'i
dhèu unu Kristus, nèngu baku makae. Hua
iia risi rèngu koa-kio Ama Lamatua, lula
rèngu j'aj'i dhèu Kristen.
17 Lod'o d'ai le ho dhèu lasi asa madha
Ama Lamatua. Na parisa uuru mamuri
dhèu-dhèu unu Na. De pangee paie-iie!
Ladhe Na mulai nèti èdhi dhèu Kristen, na,
tasa mera mia dènge rèngu dhu ro'o boe
sèmi Lii Lolo Be'a Na? Tatu hahuku rèngu
bia risi hari! 18 Te abhu dhu suri ètu Sasuri
Mola-Mèci Lamatua, na,

"Ladhe dhèu dhu mamuri mola oe abhu boe
mamuri sa hèi,
tasamia hari dènge rèngu dhu ro'o boe
pahae Lamatua?
Aa tasamia hari dènge dhèu dhu ma-
muri ètu d'ara sasala?"✡

19 De ladhe Ama Lamatua soro tèke dhèu
unu Na abhu susa madhutu dad'èi Lamatua,
na, rèngu bisa lèka, peka na, èèna na Nèngu
j'aga si kahèi. Te Nèngu ka paj'aj'i si. Nèngu
kahèi tao madhutu ngaa dhu Na peka le.
Lula Nèngu j'aga si sèmi èèna, nèti èèna ka
rèngu bisa tao taruu j'ara dhu lèke.

5

Lii holo hia kètu juma'at sèra

1 Ja'a ne, ca dhèu kètu kahèi. Uru
èèna, lod'o Kristus pasae j'aj'èra Na, ja'a
kèdhi unu ku dènge musi madha ja'a. Aa
bèli-camèd'a ladhe dhèu aa'i-aa'i laladhe
rèdhi dadedha Ama Lamatua, ja'a kahèi
neo kèdhi dènge musi madha ku. De ja'a
neo holo kètu juma'at dhu leo sèra, na:
2 miu nuka sèmi dhèu madhenga badha dhu

✡ 4:8 Lii Hini 10:12, Yohanis 13:34-35 ✡ 4:18 Lii Hini 11:31

ladhe-leru kahib'i-kalèbho ra. De miu hud'i
leru paie-iie dhèu dhu Lamatua pangèd'u
asa miu. Uri si paie-iie. Mage miu ladhe-
leru si, lula dhoka sasab'a miu di, te ngaa
lula miu d'èi tao sèmi èèna. Uli si madhutu
dad'èi Lamatua. Baku d'èi tenge oto, te
ngaa sab'a dènge karej'e ho soru-bara dhèu
unu Lamatua.✡ 3 Baku paredha leli, ho
pabia dhèu dhu Lamatua hia miu ladhe-
leru si. Te ngaa miu hud'i j'aj'i conto
dhu be'a, dhu bisa paj'uj'u j'ara hia rèngu.
4 Yesus, nuka sèmi Kètu nèti Dhèu Mad-
henga badha. Bèli-camèd'a ladhe Na lèpa
hari mai, Ama Lamatua neo b'ae rui-j'aj'èra
miu, lula miu uri dhèu miu dènge be'a. Upa
ne, bisa boe ele iie, te ngaa taha taa-taa d'ai
mia-mia.

Lii holo hia ana-ana ngèru

5 Ana ngèru aa'i-aa'i! Miu kahèi hud'i
nanene ku kètu juma'at sèra. Miu aa'i-aa'i
mi baku padedha iisi. Te ètu Sasuri Mola-
Mèci Lamatua, dhu suri, peka na,
"Lamatua lab'a dhèu dhu padedha iisi,
te ngaa Nèngu d'èi pad'elo d'ara hua
iia Na mi dhèu dhu pahaha iisi."✡
6 Nèti èèna ka, miu hud'i sanèd'e ku
koasa Lamatua, sèna ka miu baku pamone-
pabhèni. Hèia ropa d'ai lod'o na, Lamatua
koa-kad'iri miu.✡ 7 Pataleo d'ara miu, sèna
ka Lamatua uri j'ara aa'i-aa'i dhu tao miu
madha'u. Te Nèngu ka dhu haduli miu.
8 Mage-mage! Pake ngangee madhera.
Aa j'aga paie-iie, te musu èdhi, nuka dhèu
aae nidhu, neo palaho miu. Neo dhèle
aa'i miu, nuka sèmi singa dhu manganga,
dhu patangi-tenge badha neo na'a. 9 Te
ngaa baku madha'u. Miu hud'i lab'a dhèu
aae nidhu èèna. Miu hud'i pa'èra lalèka
miu mi Lamatua kahèi. Te miu me'a le,
na, a'ari miu dhèu parcaya buli mia-mia
ètu rai-haha ne, abhu sasusa sama sèmi
miu kahèi. 10 Te ngaa sanèd'e, te Ama
Lamatua d'èi pad'elo d'ara hua iia Na mi
èdhi kahèi. Nèngu ka dhu paroa le miu,
sèna ka j'aj'i dhèu unu Na, lula miu sèmi
mere le Kristus. Nèti èèna ka, Nèngu neo
ded'e miu padedha-dedha, sèna ka miu bisa
mamuri taruu dènge Nèngu. Te ngaa ladhe
miu abhu le j'aj'èra dhoka ètu d'ara ciki
oo'e di ètu rai-haha ne, Lamatua neo pabe'a
hari miu. Na neo pa'èra miu, aa tao miu
bisa taha. Nèngu pamadhèdi miu kahèi mi
dedha fanderen dhu èra. 11 Ji'i manèngi sèna
ka Lamatua nèd'u koasa aa'i-aa'i toke d'ai
mia-mia. Lèke tare'a!

Petrus suri pa'èle sasuri na

12 Silas* ka dhu soru-bara ja'a ho suri
sasuri dhu bab'a ne. Nèngu ne, a'ari
èdhi dhèu parcaya, aa ai g'ana ja'a. Ja'a
holo-nori miu sèna ka miu taha pa'èra, te
Lamatua d'èi pad'elo d'ara hua iia Na taruu
mi èdhi. De miu hud'i èra ku, sèna ka baku
hari kabodho.
13 Dhèu parcaya dhu pakaboko ètu kota
Babel† hia miu lii maho'o. Ama Lamatua
hag'e nare le rèngu, sama sèmi Na pili miu.
Ana ja'a Markus pa'adhu lii maho'o
kahèi.✡
14 Ladhe miu paraga, na, pa'uu èci dènge
èci ho pad'elo pasue miu.
Ja'a d'èi ladhe miu aa'i-aa'i mi dhu
parcaya Kristus bisa mamuri dame dènge
mera-milu.
Saloom,
Petrus

✡ 5:2 Yohanis 21:15-17 ✡ 5:5 Lii Hini 3:34 ✡ 5:6 Mateos 23:12, Lukas 14:11, 18:14 * 5:12 Ètu ne'e, sasuri lii Yunani suri, *Silvanus*. Silvanus ne, ngara leo nèti Silas. Baca lii lolo na mulai nèti *Lii Lolo Dhèu Pajuu-Paleha* 15:22, 40.
† 5:13 Dhèu d'èlu-mèu Alkitab, peka na, ngara Babel èèna, lii pacele nèti kota Roma. ✡ 5:13 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kolose 4:10, Pilmon 24

2 Petrus
Sasuri Petrus ka dua

Lii maho'o

1 Sasuri ne nèti ja'a, Simon Petrus.* Ja'a
j'aj'i ana pua-paleha Yesus Kristus. Ja'a j'aj'i
dhèu pajuu-paleha Na kahèi, dhu Na pua
laku asa mia-mia ho lole dènge dhèu lula-
nèti Nèngu.

Ja'a suri sasuri ne hia miu, dhu parcaya
le Yesus Kristus. Lula d'ara mola Ama
Lamatua, ka Na bhoke j'ara ho miu bisa
parcaya Kristus kahèi, sama sèmi ji'i. Par-
caya ne kab'ua titu kèna hia èdhi aa'i-aa'i
ti. Kristus èèna j'aj'i Ama Lamatua èdhi, aa
Nèngu kahèi j'aj'i Dhèu dhu patalale èdhi
nèti koasa sasala-sasigo.

2 Ja'a manèngi sèna ka miu tadhe mèu
Ama Lamatua, aa tadhe Kètu èdhi, Yesus,
dènge be'a. Hud'i laa sèna ka Rèngu pad'elo
d'ara hua iia Ra mi miu, ho miu bisa mamuri
dènge dame aa mera-milu èci dènge èci.

Lamatua pili nare dhèu unu Na, ka paroa si ho mai asa Nèngu

3 Yesus dhu dènge koasa èci èèna ka
dènge Ama Lamatua. Nèti èèna ka, Yesus
papala èdhi aa'i-aa'i ti ngaa-ngaa dhu èdhi
parluu, sèna ka mamuri mola madhutu
dad'èi Lamatua. Nèngu tao sèmi èèna, lula
èdhi tadhe mèu Ne. Aa Na paroa èdhi ho
j'aj'i dhèu unu Na, lula d'ara hua iia dènge
dadedha Na. 4 Yesus hia le èdhi j'ara aa'i-
aa'i dhu hua iia. Te uru èèna, Na padhadha
tèke le ho neo hia j'ara se'e. Lii padhadha
Na, aa'i-aa'i be'a titu kèna. Yesus hia aa'i
mèu-mèu se'e mi èdhi, sèna ka d'ara èdhi
bisa sama sèmi d'ara Lamatua. Aa èdhi bisa
lehe tare j'ara-j'ara karehe dhu dhèu ètu
rai-haha ne d'èi ad'u-ue, lula rèngu mamuri
d'èi dhoka tao madhutu dad'èi unu ra, aa
dhu taha rare boe d'ara ra.

5 Nèti èèna ka, ja'a manèngi sèna ka miu
pa'èra tao j'ara dhu be'a.
Mema miu parcaya le Yesus, te ngaa èèna
dhae d'ai mèka.
Sab'a taruu j'ara dhu be'a.
Tadhe Lamatua dènge be'a risi hari.
6 Te ngaa mage d'ai dhoka sange èèna di.
Patema mamuri ho taha mere d'ara.
Te ngaa sèra dhae d'ai mèka kahèi.
Lod'o-lod'o miu abhu sasusa, na, miu
hud'i pa'èra d'ara ho baku hari ka-
bodho.
Te ngaa tao parisi hari nèti èèna.
Tao aa'i mèu-mèu madhutu dad'èi
Lamatua.
7 Te ngaa mage dhoka d'ai sange èèna di.
Pad'elo sasue mi a'ari èdhi dhèu par-
caya sèra.
Te ngaa èèna dhae d'ai mèka kahèi.
Te miu hud'i mamuri pasue taruu.

8 Ladhe mamuri miu sèmi sèra ka, aa j'ara
dhu be'a asa tabha taruu, na, sèra sa hia miu
asa tadhe mèu Kètu èdhi, Yesus Kristus. Te
j'ara dhu be'a ele boe iia d'ara, aa core eele
boe lod'o kahèi. Te j'ara be'a se'e ka dhu
tao d'ara miu ho me'a mèu Nèngu. 9 Ladhe
abhu dhèu dhu d'èi boe tao sèmi sèra, sasoa
na, ngangee nèngu bab'a. Nèngu nèdhi boe
ngaa ètu madha nèngu, nuka sèmi dhèu
bèdhu. Te Lamatua dhu saku eele le sasala
na, sèna ka d'ara nèngu bisa mola-mèci. Te
ngaa dhèu ne bhèlu eele!

10 A'ari pasue aa'i-aa'i! Miu limuri ne
hud'i bori dhari asa pa'èra. Lamatua hag'e
nare le miu j'aj'i dhèu unu Na, ka miu lami
asa madha Na. De miu hud'i pad'elo ku, na,
miu j'aj'i le ana-èpu Na. Ladhe j'ara dhu
ja'a peka se tabha taruu ètu mamuri miu,
na, miu manahu boe. 11 Dènge j'ara ne, Ama
Lamatua bagi hia miu j'ara èci dhu kapai
titu kèna. Nuka Na bhoke pataleo j'ara,
dènge pangèd'u miu hak, ho sèmi mere
Yesus Kristus j'aj'i Dhèu Aae miu, sèna ka
miu mamuri toke d'ai mia-mia dènge Ne.
Te Yesus Kristus ne, Kètu èdhi. Aa Nèngu
kahèi, Dhèu dhu patalale èdhi nèti koasa
sasala-sasigo èdhi.

Nga tao ka Petrus pasanèd'e sèmi èèna?

12 Miu me'a le j'ara-j'ara dhu ja'a peka deo
sa, aa miu taha pa'èra, lula miu parcaya
ngaa dhu lèke. Masi ka sèmi èèna, te ngaa
ja'a loe boe pasanèd'e miu pahari-pahari,
sèna ka miu baku bhèlu eele. 13 Ja'a ko'o boe
ladhe miu pabhèlu eele j'ara sèra. Ja'a d'èi
pasanèd'e miu taruu, sèna ka miu pajiko
taruu j'ara se'e se, ètu d'ara kahadhu miu.
Te lod'o ja'a mamuri ètu rai-haha ne era,

* 1:1 Sasuri lii Yunani cahag'e suri, peka na, "Simon Petrus". Cahag'e hari suri, "Simeon Petrus". *Simeon* èèna, nèti lii Ibrani. Lii Yunani na, nuka *Simon*. Ka dhèu d'èlu-mèu peka na, Simon Petrus do Simeon Petrus èèna, nuka ngara nèti dhèu èci.

mema sala boe ladhe ja'a loe boe pasanèd'e
j'ara se'e mi miu. [14] Nèbhu heka, ja'a madhe,
sama sèmi Kètu èdhi, Yesus Kristus peka le
dènge ja'a. Nèti èèna ka, ja'a ke'a le. [15] Masi
ka bèli-camèd'a ja'a madhe, te ngaa limuri
ne, ja'a tenge j'ara ho miu sanèd'e taruu
j'ara se'e.

Ji'i ngèdhi le dadedha Yesus

[16] Ca hari na, ja'a dènge angalai ja'a lole
le dènge miu, lula-nèti Kètu èdhi, Yesus
Kristus. Ji'i peka kahèi, na, bèli-camèd'a
ladhe Kristus lèpa hari mai, mamai Nèngu
èèna dènge koasa dhu kapai titu kèna. Lèke,
si? Dhu ji'i lolo se, nanuku boe. Lula
ji'i lole dhoka dhu ji'i ladhe ngèdhi dènge
musi madha ji'i unu mi! Nèti èèna ka, ji'i
nge'a, na, dadedha Yesus Kristus ne nuka
sèmi dhèu aae kapai sa. [17-18] Ca tèka, ji'i
sama-sama dènge Yesus ètu ledhe mola-
mèci Lamatua. Hèia Ama Lamatua mesa Na
ka dhu peka lula-nèti dadedha Yesus ne. Te
lod'o èèna, ji'i tadèngi lii dhu be'a titu kèna
mai nèti dedha-liru, peka na,
"Ne'e ne, Ana pasue Ja'a.
Nèngu ka dhu pakarej'e d'ara Ja'a."✡
[19] Èèna ka dhu tao ji'i asa lèka èra lula-
nèti j'ara-j'ara dhu uru sèra ji'i abhu nèti
dhèu rèti lii padhai Lamatua. De hua iia
risi miu tao madhutu lii moa dhèu se'e!
Te lii moa rèngu sèra, nuka sèmi labhu
èci dhu pasaraa ètu d'ara maroga. De miu
hud'i nanene paie-iie ku lii moa se, toke d'ai
Yesus mai hari. Dènge j'ara ne'e, miu asa
tabha me'a mèu. Te èèna na nuka sèmi miu
mèdhi uuru ku hua-hètu aae dhimu, hèia
lod'o heka rea kèna ho pasaraa aa'i mèu-
mèu.
[20] Sanèd'e, te dhèu rèti lii padhai Lamatua
peka mema le j'ara ae-ae. Te ngaa j'ara-j'ara
dhu rèngu peka-padhai se nèti boe dad'èi
rèngu.† [21] Lula ngaa dhu rèngu suri se, mai
boe nèti ngaa dhu rèngu neo padhai lii.
Te ngaa mai nèti Ama Lamatua, madhutu
ngaa dhu Roh Mola-Mèci Na pad'elo dènge
rèngu.

2

Dhèu dhu aj'a kapod'e-kabèli

[1] Uru èèna, dhèu Isra'el cahag'e peka na,
rèngu dhu j'aj'i dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua. Aa te ngaa rèngu se kapod'e-
kabèli di. Pe miu paraga dènge dhèu sèmi
sèra ètu talora aae miu. Te abhu cahag'e
dhu peka na, rèngu aj'a j'ara-j'ara Lamatua,
te ngaa ra leko-monya di. Rèngu aj'a
pahuni-pahuni ngangee rèngu dhu karehe.
Nèti èèna ka, rèngu bisa pamaso a'aj'a
rèngu dhu koe-kapengo sèra. Ladhe miu
nanene lii aj'a-nori rèngu, bèli-camèd'a
miu abhu calaka. Rèngu pasili, peka na,
Lamatua Yesus èèna, lamatua rèngu boe.
Aa te ngaa, Yesus ka dhu sui nare rèngu
dènge kab'ua titu kèna. Lula tatao rèngu
sèmi ne'e ne ka, nèbhu boe rèngu unu ra
laho malai.
[2] Masi ka sèmi èèna, te ngaa bèli-camèd'a
abhu kahèi dhèu ae dhu madhutu rèngu,
aa tao leli dhu re'a heka makae. Bèli-
camèd'a dhèu pakarehe a'aj'a dhu lèke, lula
tatao rèngu. [3] Mese dhu kapod'e-kabèli sèra
manga'a-dèu ngara. Rèngu ad'u-ue rupa-
rupa lii padhai, sèna ka tipu rare doi-dhari
miu. Te ngaa baku bhèlu, te Ama Lamatua
dhu Pama'ète Lii Langu dhu pasaruru nèdhi
boe musi madha. Karèi nèti uru ka, Nèngu
pa'èra mema le ho huku si. Bèli-camèd'a ra
laho aa'i.
[4] Conto sèmi, uru èèna, abhu ana pajuu
Ama Lamatua cahag'e ètu sorga dhu tao
sala. Te ngaa Lamatua dhu Pama'ète Lii
Langu soro tèke boe si. Na pèci si asa d'ara
naraka, aa bèdho si ètu d'ara Ro'a Maroga
dhu Marèma aae. Rèngu pea taha ètu èèna
toke d'ai lod'o lasi asa madha Ama Lamatua.
[5] Sèmi èèna kahèi dènge dhèu dhu ma-
muri uru-uru sèra. Tèu èèna, rèngu ad'u-ue
bhelu-katub'a dènge pusi-pahae boe Ama
Lamatua. Te ngaa Lamatua dhu ator le
dhèu Na èci dhu d'ara mola, ngara na Noh,
pad'elo j'ara sèna ka dhèu bisa mamuri
mola. Te ngaa ro'o boe nanene ne kahèi.
Nèti èèna ka, Ama Lamatua hia èi aae lala,
ka palaho aa'i dhèu dhu pusi-pahae boe Ne.
Te ngaa Lamatua hia mamuri dhoka Noh
dènge isi èmu na. Rèngu aa'i-aa'i ra aru
dhèu.✡

✡ 1:17-18 Mateos 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukas 9:28-35

† 1:20 Lii Yunani ètu ne'e bisa tèlu sasoa. 1) Dhèu dhu nèti lii padhai Lamatua madhutu boe dad'èi nèngu mesa na; 2) abhu boe ca dhèu sa dhu re'a mèu sasoa nèti lii moa aa'i-aa'i sèra; 3) ladhe èdhi neo te'a sasoa lii moa sèra, hud'i èdhi pasoro ku dènge Lii Holo-Nori Lamatua aa'i-aa'i, lula sasoa na nèti boe dad'èi dhèu dhu nèti lii padhai Lamatua èèna.

✡ 2:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:1—7:24

6 Ca tèka hari, dhèu uru-uru sèra ètu
kota Sodom dènge kota Gomora, mamuri
dhoka ad'u-ue bhabhelu-katub'a. Hèia Ama
Lamatua huku si. Nèngu labhu pakèpu
aa'i si j'aj'i ahu, ka dhèu ètu sèra madhe
aa'i mèu-mèu. Se'e se j'aj'i mi conto hia
mi dhèu leo dhu d'èi mamuri ètu d'ara
bhabhelu-katub'a dènge dhu pusi-pahae
boe Ama Lamatua. Rèngu bisa re'a mema
le mamadhe-mamopo ra, ladhe ele boe
ho'a.✡ 7 Te ngaa lod'o èèna, abhu ca dhèu
ngara na Lot, dhu mamuri mola. Nèngu
roca le dènge tatao dhu seli-kolane nèti
dhèu bhelu se'e, dhu ro'o boe nanene Ama
Lamatua. Ka Ama Lamatua pakaj'èu Lot
nèti era èèna.✡ 8 Lot ne ca dhèu dhu d'èi tao
dhu lèke, te ngaa na pea ètu talora aae dhèu
Sodom. Bèli-bèli èèna, Lot nèdhi aa tadèngi
kahèi rèngu sisu Atora Ama Lamatua. Se'e
se ka dhu pasusa d'ara Lot.

9 Conto sèra sa pad'elo, peka na, Ama
Lamatua ne'a j'ara hia mamuri mi dhèu dhu
d'èi nanene Nèngu, ka Na pakaj'èu si nèti
rupa-rupa dadugu-rariu. Nèngu ne'a pa-
manahu hahuku dhu bia kahèi mi dhèu dhu
mamuri koe-kapengo. Aa Lamatua tao j'ara
se'e toke d'ai lod'o Na pama'ète lii langu
dhèu aa'i-aa'i. 10 Hahuku dhu bia èèna, lèke
risi-risi mi dhèu dhu d'èi dhoka mamuri
kaj'alu, madhutu dad'èi d'ara ra. Rèngu
ro'o boe nanene ca dhèu sa, aa pahahe dhèu
dhu rèd'u koasa. Tatu Ama Lamatua huku
si.

De mese kapod'e-kabèli sèra bani titu
kèna, aa padedha iisi seli eele. Rèngu ro'o
boe pakab'ua aa madha'u boe padhai lii
pa'ele iie kolongara Ama Lamatua dènge
ana pajuu Na ètu sorga. 11 Madhutu mola-
mola na, ana pajuu Lamatua ètu sorga sèra
èra risi nèti rèngu mese-mese kapod'e-
kabèli se. Masi ka sèmi èèna, te ngaa ana-
ana pajuu se padhai lii pa'ele iie boe kolon-
gara mese kapod'e-kabèli sèra ètu madha
Lamatua rèngu. Aa ra pèci boe sasala asa
mese sèra kahèi.

12 Te ngaa mese kapod'e-kabèli sèra re'a
dhoka padhai lii pa'ele iie j'ara-j'ara dhu
rèngu mesa ra re'a boe. Te rèngu èci èèna
ka dènge badha dhu dènge boe ngangee
na! Be'a risi, kèpe ho palaho eele si! Te
kalua aapa rèngu, sèmi èèna ka. Tatu bèli-
camèd'a rèngu laho aa'i, lula tatao rèngu
dhu karehe sèra. 13 Rèngu paj'èra ae le dhèu.
Pe, Ama Lamatua pasusa rèngu kahèi, lula
tatao rèngu dhu lèke boe sèra. Rèngu d'èi
dhoka tao pesta liar. Ladhe re mèu, rèngu
d'èi tao leli kahèi, sèna ka dhèu bisa rèdhi
bhabhelu rèngu. Rèngu re'a boe makae,
ka pa'ele iie kolongara miu. Ladhe rèngu
ra'a pesta sama-sama dènge miu, rèngu
d'èi dhoka neo tao madhutu bhabhelu ra.
14 Musi madha ra seru lee, ho patangi-tenge
dhèu bhèni dhu neo karihu kaj'alu dènge
rèngu. Mamuri rèngu dhoka bhelu-katub'a
di. Rèngu tenge dhèu dhu parcaya èra boe
mi Lamatua, ka pamako si, sèna ka pa'èci
dènge rèngu ho tao bhabhelu. Rèngu man-
ga'a, aa re'a boe roca. Tatu Ama Lamatua
huku si!✡

15-16 Mese kapod'e-kabèli sèra, uru èèna,
rèngu dhèu dhu madhutu j'ara mola, te
ngaa nèbhu-nèbhu ka ra sero eele j'ara.
Dènge sèmi èèna, rèngu sèra nuka sèmi
Balaam, ana Bosor.* Nèngu ne, dhèu nèti
lii padhai Lamatua. Te ngaa nèngu d'èi
dhoka tenge doi-dhari di, nèti èèna ka na
tao j'ara dhu lèke boe. Ca tèka, Balaam
manya'e badha keled'ei. Keled'ei dhu bisa
boe padhai lii. Te ngaa lod'o èèna, Lamatua
hia keled'ei ne padhai lii sama sèmi dhèu!
Ka keled'ei ne kai Balaam, lula bhabhelu na.
Dad'èi keled'ei ne, sèna ka Balaam ae eele
ka nèti tatao na dhu koe-kapengo, nuka
sèmi dhèu huj'u sa.✡

17 Mese kapod'e-kabèli sèra, èci èèna ka
dènge madha èi dhu guna boe, lula mèti
eele. Rèngu cakaraa kahèi dènge bhuru
dhu guna boe, lula lai ngèlu tiu eele. Ama
Lamatua tao tèke le era dhu maroga aatu-
aatu èci, sèna ka taha si. 18 Te rèngu padhai
lii hèb'a-hua dhu dènge boe sasoa. Rèngu
dadugu dhèu, sèna ka madhutu tao j'ara
dhu lèke-lèke boe. Rèngu d'èi pamako dhèu
dhu heka lèpa hari asa j'ara mola, sèna ka
tao hari j'ara karehe. 19 Dhèu kapod'e-kabèli
se padhadha, peka na, "Ladhe miu nanene
ji'i, na, miu neo tao ngaa èèna ka madhutu
dad'èi miu, na, tao laa!" Te ngaa dhèu dhu
peka sèmi sèra sa, sama sèmi ènu dhu bisa

✡ 2:6 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:24 ✡ 2:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:1-6 ✡ 2:14 Lii Lolo dhu Uru Tèka 6:5
* 2:15-16 Sasuri lii Yunani dhu be'a risi, peka na, *Bosor*. Abhu sasuri dhu leo hari suri peka na, *Beor*. Sasuri aa'i-aa'i ètu d'ara lii Yunani suri, na, *Balaam*. Alkitab lii Idhonesia suri, na, *Bileam*. ✡ 2:15-16 Sensus 22:4-35

boe pakaj'èu iisi ra nèti bhelu-katub'a. Te
dhèu dhu soro tèke j'ara èci ator nèngu,
nèngu j'aj'i le ènu ètu j'ara èèna. [20] Ladhe
neo pakaj'èu nèti bhabhelu ètu rai-haha
dhu pakaj'alu èdhi, na, èdhi hud'i tadhe
dènge be'a ku Kètu èdhi, Yesus Kristus. Te
ngaa ladhe abhu dhu pakaj'èu nèti Nèngu,
hèia pa'èki hari dènge bhabhelu sama sèmi
uru sèra, èèna nuka sèmi bhabhelu sèra ka
dhu ator rèngu. D'ai lod'o limuri, rèngu asa
tabha j'èra! [21] Be'a risi, ladhe dhèu re'a rèdhi
mèka j'ara mola. Te ladhe dhèu re'a le j'ara
mamuri dhu lèke, te ngaa ra pakaj'èu iisi ra,
ka tao boe madhutu j'ara dhu be'a dènge
dhu mola, dhu Ama Lamatua paredha le
mi èdhi, èèna be'a boe. [22] Abhu lii tate'a
dhu palèke dènge mese kapod'e-kabèli se,
dhu peka na, "Ladhe busa mèdhu, na'e hari
mèdhu na." Dhu leo hari peka na, "Masi ka
padiu tare le hahi ci'u, te ngaa la'e hari loli
èi lobho."✡

3

Kètu èdhi, Yesus Kristus neo lèpa hari mai

[1] A'ari pasue aa'i-aa'i! Ne'e ne, sasuri ka
dua kèna nèti ja'a dhu ja'a pa'adhu hia miu.
Ètu d'ara sasuri dua se, ja'a pasanèd'e le
miu ho bisa pangee j'ara-j'ara dhu mola.
[2] Sanèd'e paie-iie lii lolo nèti dhèu mola-
mèci dhu rèti lii padhai Lamatua uru-uru
sèra. Sanèd'e kahèi dhèu pajuu-paleha
Yesus. Pangee paie ngaa-ngaa dhu Lamatua
èdhi paredha mi rèngu ho peka mi miu.
Te Nèngu ka dhu patalale miu nèti koasa
sasala mi! [3] Sanèd'e sèmi ne'e: d'ara lod'o
èle rai-haha sèra, abhu le dhèu dhu padhèto
d'ara lii, dhu tao leli madhutu dad'èi ra.
Rèngu padhai lii pa'ele iie aa'i j'ara-j'ara
dhu lèke.✡ [4] Dhèu se, peka na, "Baku pusi-
pahae! Yesus padhadha, na, Nèngu neo mai
hari, do? Ladhe sèmi èèna, Nèngu buli mia?
Te karèi nèti bèi-baki èdhi madhe, toke d'ai
doe ne'e ne, ngaa-ngaa èci sa dhu ub'a boe.
Ngaa aa'i-aa'i sama sèmi uru-uru sèra, karèi
nèti Ama Lamatua paj'aj'i liru dènge rai-
haha."

[5-7] Te ngaa abhu ca j'ara dhu dhèu
kapod'e-kabèli se ro'o boe sanèd'e. Nuka,
karèi nèti uru j'ara ka, Ama Lamatua dhoka
padhai lii di, ka liru j'aj'i dènge. Ka Na
paj'aj'i èi. Hèia Na hag'e èi nèti rai-dedha,
ka rai-dedha cèu nèti d'ara èi. Ladhe
Lamatua padhai lii sèmi mia, na, j'aj'i dènge
sèmi èèna ka.✡ Nèbhu ae ku, lod'o Noh
mamuri era, Ama Lamatua pake èi aae lala
ho palaho aa'i mèu-mèu dhèu ètu rai-haha
ne.✡ Te ngaa limuri ne, Lamatua dhu
peka tèke le ngaa dhu bèli-camèd'a Na tao
ètu dedha-liru dènge rai-haha ne. Limuri
ne Lamatua tatae era, te ngaa ropa d'ai
lod'o èèna, tatu Na neo tunu pakèpu aa'i si.
Te Lamatua bèli-camèd'a papuru hahuku,
sèna ka palaho dhèu dhu pusi-pahae boe
Nèngu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa dhèu
kapod'e-kabèli se ro'o boe re'a, na, bèli-
camèd'a Ama Lamatua tatu tao madhutu
ngaa dhu Na peka sèra.

[8] A'ari pasue aa'i-aa'i! Baku bhèlu j'ara
ne'e. Lamatua èdhi ige boe lod'o sama sèmi
dhu èdhi ige. Te madhutu Nèngu, na, ca
lod'o bisa sama sèmi ca riho tèu. Aa ca riho
tèu bisa nuka ca lod'o doko di.✡ [9] Ladhe
Lamatua èdhi pajaji neo tao ngaa èci sa, Na
tao pamèci dènge lod'o na, aa pamata boe.
Abhu dhèu cahag'e dhu pangee, na, Nèngu
sab'a nena di. Madhutu iia-iia na, sèmi boe
èèna! Te Na taha d'ara, ho tatae d'ai ku
lod'o na. Dad'èi Lamatua èdhi, ho dhèu
aa'i-aa'i hud'i ele-ho'a ku, sèna ka tèke eele
sasala-sasigo ra, hèia lèpa madhutu Nèngu.
Te d'ara Na la'e boe, ladhe dhèu pacèri nèti
Nèngu.

[10] Te ngaa lod'o Kètu èdhi, Yesus Kristus,
lèpa hari mai, abhu boe ca dhèu sa dhu
re'a mema. Te mamai Na dènge sahèka,
nuka sèmi dhèu mana'u maso asa d'ara
èmu. Lod'o èèna, aa'i-aa'i dhu ètu dedha-
liru kèpu aa'i mèu-mèu, nuka madha lod'o,
liru dènge hua-hètu. Aa'i-aa'i ra ele! Sèmi
èèna kahèi, rai-haha ne dènge isi na aa'i-
aa'i. Kèpu eele!✡

[11] De ladhe aa'i-aa'i kèpu ladhu ai sèmi
èèna, na, mamuri miu hud'i sèmi ngaa
sa? Miu hud'i pa'èra-èra mamuri madhutu
dad'èi Lamatua. Miu hud'i mamuri mola-
mèci! [12] Miu hud'i tatae mamai Lamatua
kahèi. De miu hud'i pa'èra taruu, sèna ka
lod'o èèna j'aj'i malai risi hari. Lod'o èèna,
liru kèpu ladhu ai kahèi. Aa ngaa aa'i-aa'i
ètu dedha-liru kèpu toke roe eele aa'i si.

✡ 2:22 Lii Hini 26:11 ✡ 3:3 Yudas 1:18 ✡ 3:5-7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 1:6-9 ✡ 3:5-7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 7:11 ✡ 3:8 Lii Sod'a Koa-Kio 90:5 ✡ 3:10 Mateos 24:43, Lukas 12:39, 1 Tesalonika 5:2, Rai-haha Rupa Hiu 16:15

13 Te ngaa èèna na, abhu liru rupa hiu
dènge rai-haha rupa hiu. Ama Lamatua dhu
moa tèke le sèmi èèna ka. J'ara se'e se ka
dhu èdhi mate tae-tae. Ètu era nèi abhu
dhoka dhèu dhu mamuri mola di.✡
14 De a'ari pasue aa'i-aa'i! Lod'o miu tatae
j'ara se'e se era, miu hud'i bori pa'èra dhari
ho j'aj'i dhèu be'a madhutu a'abhu Ama
Lamatua. Dènge sèmi èèna, abhu boe ca
dhèu sa dhu bisa pèci sasala asa miu. Pa'èra
sèna ka mamuri padame èci dènge èci.
15 Te Lamatua èdhi taha d'ara, ho Nèngu
patalale miu nèti koasa sasala-sasigo miu.

Petrus suri pa'èle sasuri na

(15b) A'ari èdhi Paulus suri nèdhi le hia
miu madha j'ara ae-ae dhu sama hua, si?
Lamatua ka dhu hia ne mamèu sèmi èèna,
nèti èèna ka nèngu suri madhutu sèmi èèna
kahèi. 16 Lod'o-lod'o dhu Paulus suri sasuri,
na peka kahèi j'ara se'e se. Nèti sasuri na,
abhu kahèi dhu èdhi te'a tare mèka sasoa
na. Abhu kahèi dhèu dhu pakapod'e asa
j'ara leo nèti naneo Paulus. Dhèu se'e kahèi
pakapod'e j'ara-j'ara dhu leo nèti isi Sasuri
Mola-Mèci Lamatua. Dhèu sèra, nuka dhèu
bai-eed'a dhu ro'o boe pakanucu Lii Holo-
Nori Lamatua dhu lèke, aa rèngu dhèu dhu
parcaya èra boe. Dhèu sèmi se'e se, bèli-
camèd'a laho unu ra.
17 A'ari pasue aa'i-aa'i! Miu me'a le j'ara
mamuri nèti mese kapod'e-kabèli sèra. De
baku pamud'e! Te rèngu d'èi boe nanene
atora èci sa. Rèngu neo cob'a ho kapod'e
miu nèti j'ara dhu mola. Te ngaa baku
soro tèke si segi miu. Miu hud'i pakadhii
ku lalèka miu. 18 Be'a risi parcaya miu asa
tabha èra. Te miu me'a le Kètu èdhi, Yesus
Kristus ka dhu patalale èdhi nèti koasa
sasala-sasigo èdhi. Nèngu neo pad'elo d'ara
hua iia Na mi dedha miu. Aa Nèngu neo miu
tadhe Ne be'a risi hari kahèi.
Ja'a d'èi ladhe dhèu aa'i-aa'i ded'e
padedha-dedha Yesus Kristus nèti doe ne'e
toke d'ai mia-mia la'e!*
Saloom,
Petrus

✡ 3:13 Yesaya 65:17, 66:22, Rai-haha Rupa Hiu 21:1

* 3:18 Sasuri lii Yunani cahag'e suri tabha ètu ne'e, “Amin!”.

1 Yohanis
Sasuri Yohanis ka èci

Yohanis suri lula-nèti Yesus Kristus

1 Ja'a suri sasuri ne, lula-nèti *Lii Holo-Nori*
dhu Hia Mamuri.
Lii Holo-Nori dhu Hia Mamuri ne, abhu
mema le karèi nèti rai-haha j'aj'i. Ne'e
ne, ja'a dènge angalai ja'a ladhe ngèdhi le
Nèngu dènge musi madha ji'i. Ji'i tadèngi
le lii Na dènge ro'a dhilu ji'i. Aa ji'i g'ag'e
ngèdhi le Nèngu dènge kacui-aai ji'i unu mi.
Ji'i ladhe ngèdhi Ne sèmi èèna ka,✡ 2 lula
Na cèu mai ètu talora aae ji'i. Uru èèna,
Nèngu pea dènge Ama Na, te ngaa limuri
ne Na pad'elo le ngi'u aae Nèngu mi ji'i.
Nèti èèna ka, ji'i bani lole dènge miu tasa
mera mia dhèu rai-haha bisa abhu mamuri
mola dhu dènge boe too-lane. Te Nèngu
ne *Lii Holo-Nori dhu Hia Mamuri.*✡ 3 Ji'i neo
peka dènge miu, aa'i-aa'i dhu ji'i ngèdhi le
aa aa'i-aa'i dhu ji'i tadèngi le, sèna ka miu
dènge ji'i sama-sama bisa mamuri d'ara èci.
Te èdhi aa'i-aa'i ti dhu pa'èki le dènge Ama
Lamatua, aa dènge Ana Na dhu Nèngu pua
mai, nuka Yesus Kristus. 4 De ji'i suri sasuri
ne, sèna ka pamaho'o d'ara miu. Dènge
j'ara ne'e, d'ara ji'i asa tabha karej'e kahèi.

Dhèu parcaya hud'i mamuri ku ètu d'ara saraa

5 A'aj'a dhu Yesus lole dènge ji'i, èèna
ka dhu limuri ne ji'i neo peka dènge miu.
Sèmi ne'e: Ama Lamatua be'a seli eele.
Bhabhelu-katub'a ciki sa abhu boe ètu
Nèngu. Te Nèngu ne nuka sèmi saraa dhu
heo lo'a-lo'a, dhu pab'ali boe dènge maroga
ciki sa. 6 Ladhe èdhi padhai lii, peka na,
"Èdhi mamuri d'ara èci dènge Lamatua," aa
te ngaa èdhi mamuri tao bhelu era, na, èèna
sama sèmi èdhi mamuri ètu d'ara maroga.
Te èdhi padhai lii kapod'e-kabèli aa mamuri
madhutu boe j'ara dhu mola. 7 Te ngaa
ladhe èdhi mamuri madhutu j'ara mola,
èdhi èci èèna ka dènge dhèu dhu mamuri
ètu d'ara saraa Ama Lamatua. Dènge j'ara
ne, èdhi aa'i-aa'i ti bisa mamuri d'ara èci.
Aa d'ara èdhi mola-mèci, lula mamadhe
Yesus Kristus, Ana Ama Lamatua, aa raa
Nèngu rase pamèu-mèu sasala èdhi.

Dhèu dhu mamuri ètu d'ara saraa, mamuri heka dènge tao sala

8 Ladhe èdhi padhai lii, peka na, "Èdhi tao
boe sala," èèna j'aj'i tadha, peka na, èdhi
tipu ngi'u èdhi unu ti, aa te'a boe mia ka
dhu lèke. 9 Te ngaa ladhe èdhi mangaku
sasala èdhi, tatu Ama Lamatua dhu d'ara
mola, saku eele sasala èdhi madhutu lii
pajaji Na, aa Na pamèu d'ara èdhi. 10 Ladhe
èdhi peka, na, "Èdhi tao tèdhi boe sasala,"
sasoa na, èdhi tao Ama Lamatua dhèu leko-
monya! Te Nèngu ka dhu peka tèke, na,
dhèu aa'i-aa'i dhu manahu asa d'ara sasala-
sasigo. Aa ladhe lii padhai èdhi sèmi èèna,
tadha na, Lii Holo-Nori Nèngu abhu boe ètu
d'ara èdhi.

2

1 Ana pasue aa'i-aa'i! Ja'a suri se'e aa'i-
aa'i, sèna ka miu mamuri dènge tao ia ka
sasala. Te ngaa ladhe abhu dhèu dhu tao
sala, èèna na abhu kahèi dhu sarii èdhi ètu
madha Ama Lamatua. Dhu sarii èdhi èèna,
nuka Yesus Kristus, Dhèu Mola-Mèci dhu
Ama Lamatua pua mai le asa rai-haha ne.
2 Nèngu madhe j'aj'i korban pala èdhi, sèna
ka Ama Lamatua saku eele sasala-sasigo
èdhi. Madha j'ara ne hia boe mi èdhi mesa
ti di, te ngaa hia mi dhèu aa'i-aa'i ètu rai-
haha ne kahèi.

Dhèu dhu mamuri ètu d'ara saraa, tao madhutu paredha Ama Lamatua, risi-risi paredha lula-nèti sasue

3 Èdhi te'a, na, èdhi tadhe mèu Ama
Lamatua ladhe èdhi madhutu paredha
Nèngu. 4 Dhèu bisa peka, na, "Ja'a tadhe
Ama Lamatua." Te ngaa ladhe nèngu mad-
hutu boe paredha Lamatua, èèna j'aj'i mi
tadha, na, nèngu dhèu kapod'e-kabèli dhu
padhai lii leo tao leo. 5 Te ngaa dhèu dhu
tao madhutu paredha Lamatua, èèna j'aj'i
tadha, peka na, sasue nèngu mi Lamatua
èèna, dhu lèke tare'a. Dènge j'ara ne'e,
èdhi te'a, na, èdhi dhèu unu Lamatua. 6 De
ladhe dhèu padhai lii, peka na, "Ja'a ma-
muri pa'èki dènge Ama Lamatua," sasoa na,
nèngu hud'i mamuri ku sama sèmi Yesus
Kristus.
7 Ana pasue aa'i-aa'i! Lii paredha dhu
ja'a suri hia miu ne, j'ara hiu boe. Te
paredha ne dhu suri le ètu d'ara Lii Holo-
Nori Lamatua dhu miu tadèngi le karèi nèti

✡ 1:1 Yohanis 1:1 ✡ 1:2 Yohanis 1:14 ✡ 2:7 Yohanis 13:34

uru ka.✡ [8] Masi ka sèmi èèna, te ngaa abhu
j'ara hiu dhu ja'a neo suri lula-nèti paredha
Lamatua. Lii paredha ne, j'aj'i le dènge be'a
ètu d'ara mamuri Yesus. Aa paredha ne
mulai sab'a le ètu d'ara miu, lula maroga
ètu d'ara miu mulai ele, aa saraa dhu tare'a
èèna, pasaraa le ètu d'ara mamuri miu.
[9] Dhèu bisa padhai lii, peka na, "Ja'a
mamuri ètu d'ara saraa." Te ngaa ladhe
nèngu tèka d'ara dènge a'ari na, sasoa na,
nèngu mamuri ètu d'ara maroga era. [10] Lula
dhèu dhu mamuri ètu d'ara saraa, nèngu
hud'i pasue ku dènge a'ari na, aa abhu
boe bhabhelu-katub'a ètu d'ara na dhu pa-
manahu nèngu. [11] Nèti èèna ka, ladhe abhu
dhèu dhu tèka d'ara dènge a'ari na, èèna
j'aj'i tadha, na, nèngu mamuri ètu d'ara
maroga. Nèngu gogo ai lae-lae, lula maroga
pabèdhu le musi madha na.

Dhèu dhu mamuri ètu d'ara saraa, mamuri boe madhutu dad'èi rai-haha

[12] Ana-ana! Ja'a suri sasuri ne hia miu,
lula Kristus madhe le gati miu,
hèia Ama Lamatua saku eele le sasala
miu.
[13] Dhèu-dhèu heka! Ja'a suri sasuri ne hia
miu,
lula miu tadhe Yesus Kristus,
dhu abhu mema le karèi nèti uru ka.
Ana-ana ngèru! Ja'a suri sasuri ne hia miu,
lula miu lab'a le bhabhelu-katub'a,
toke segi.
[14] Ana-ana! Ja'a suri sasuri ne hia miu,
lula miu tadhe Ama Lamatua.
Dhèu-dhèu heka! Ja'a suri sasuri ne hia
miu,
lula miu tadhe Yesus Kristus,
dhu abhu mema le karèi nèti uru ka.
Ana-ana ngèru! Ja'a suri sasuri ne hia miu,
lula miu tèka le Lii Holo-Nori ètu d'ara
miu,
toke miu j'aj'i èra,
aa miu lab'a le bhabhelu-katub'a,
toke miu segi.
[15] Miu baku sue dad'èi rai-haha, dènge
mèdha-panyau na. Te dhèu dhu sue rai-
haha, bisa boe sue Ama Lamatua. [16] Madha
j'ara dhu abhu ètu rai-haha ne, pa'èki boe
dènge Ama Lamatua. Nuka sèmi, dhèu
dhu mamuri pakarej'e dhoka ngi'u na; dhèu
manga'a; aa dhèu dhu d'èi padedha iisi lula
kakaja-sasu'i na. J'ara sèmi se'e se mai boe
nèti Ama Lamatua, te ngaa mai dhoka nèti
rai-haha di. [17] Aa te ngaa rai-haha ne bèli-
camèd'a ele, palere-lere dènge ngaa aa'i-
aa'i dhu dhèu neo unu. Te ngaa dhèu dhu
d'èi madhutu dad'èi Ama Lamatua, dhèu ne
ele boe, te nèngu mamuri toke d'ai mia-
mia.

Dhèu dhu mamuri ètu d'ara saraa mage pamud'e, sèna ka baku lèke tipu

[18] Ana-ana! Lod'o-lod'o èle rai-haha ne oe
d'ai kèna. Miu tadèngi le, peka na, dhèu
dhu lab'a Kristus, bèli-camèd'a cèu mai.
Madhutu iia-iia na, rèngu mai le. Te ètu
mia-mia, abhu le dhu lab'a Kristus. Se'e se
j'aj'i mi tadha, na, lod'o-lod'o èle rai-haha
ne dètu ae le.✡ [19] Dhèu palab'a sèra cèu nèti
talora aae èdhi. Te ngaa rèngu se dhèu èdhi
boe. Te, ladhe rèngu tare'a-re'a dhèu èdhi,
tatu ra tèke eele boe èdhi, te ngaa ra taha
taruu dènge èdhi. Aa te ngaa rèngu rai aa'i
le nèti èdhi. De lèke tare'a, rèngu se dhèu
èdhi boe, si?
[20] Te ngaa miu sama boe sèmi rèngu. Te
miu dhu sèmi mere le Roh nèti Dhèu Mola-
Mèci Ama Lamatua. Aa Nèngu soru-bara le
miu, sèna ka me'a mèu ngaa dhu lèke. [21] Miu
pangee, na, ja'a suri sasuri ne'e, lula ja'a
pangee, na, miu me'a boe ngaa dhu lèke,
do? Aad'o! Te miu me'a mèu le mia ka dhu
lèke, aa mia ka dhu leko-monya.
[22] Madhutu mola-mola na, abhu le ètu rai-
haha ne dhèu kapod'e-kabèli. Tasamia sèna
ka èdhi tadhe si? Rèngu sèra, nuka dhèu
dhu padhai lii, peka na, Yesus èèna Kristus
boe. Madhutu a'abhu rèngu, Yesus èèna,
Dhèu Mola-Mèci boe, dhu Lamatua pajaji
tèke hia mai. Dhèu dhu padhai lii sèmi
sèra palab'a dènge Kristus, te rèngu tule
eele Ama Lamatua dènge Ana Na. [23] Dhèu
dhu tule eele Ana Ama Lamatua, rèngu tule
eele Ama Na kahèi. Te ngaa ladhe dhèu
mangaku Ana Ama Lamatua, sasoa na, dhèu
sèra j'aj'i le ana-ana Ama Lamatua.
[24] De miu hud'i kèpe ku pa'èra-èra ngaa
dhu miu tadèngi mere le karèi nèti uru sèra.
Dènge j'ara ne'e, miu pa'èki taruu dènge
Ama Lamatua, aa dènge Ana Na kahèi. [25] Aa
Nèngu unu Na ka dhu padhadha le dènge
èdhi, peka na, pe èdhi mamuri taa-taa
dènge Ne.
[26] Ja'a suri sasuri ne, sèna ka miu tadhe
dhèu dhu neo leko-monya miu. [27] Miu sèmi
mere le Roh Mola-Mèci Lamatua, aa miu

✡ 2:18 2 Tesalonika 2:1-12

mamuri pa'èki le dènge Nèngu kahèi. De
miu parluu heka dhèu leo aj'a-nori hari
miu. Te Roh Lamatua nia le, lula Nèngu
ka dhu bisa aj'a aa'i-aa'i dhu lèke. Roh ne
kapod'e-kabèli boe, sèmi dhèu leko-monya
sèra. De kèpe pa'èra-èra mi ngaa dhu
Nèngu nori le, ho miu mamuri d'ara èci
taruu dènge Kristus.
28 De sèmi ne'e ana-ana! Miu hud'i ma-
muri pa'èki taruu dènge Kristus. Sèna ka
ropa Na mai hari, miu madha'u boe, aa
dènge boe d'ara makae lami titu ètu madha
Na. 29 Lula miu dhu me'a le, na, Nèngu
tao dhoka ngaa dhu lèke, nèti èèna ka
bisa me'a kahèi, peka na, dhèu aa'i-aa'i,
ladhe tao ngaa dhu lèke, rèngu j'aj'i ana-
ana Lamatua.

3

Dhèu dhu j'aj'i ana-ana Ama Lamatua, hud'i mamuri ku dènge mola

Ana-ana Lamatua mamuri heka dènge tao sala

1 Miu pajiko sèku sasue Ama ètu sorga
mi dedha èdhi! Te sasue Na kapai titu
kèna, toke Na ded'e nare èdhi j'aj'i ana-
ana Nèngu. Lèke si! Te ngaa dhèu dhu
mamuri madhutu dad'èi rai-haha, re'a boe,
na, èdhi se cee, lula rèngu tadhe boe Ama
Lamatua.✡
2 Ana-ana pasue! Èdhi j'aj'i le ana-ana
Ama Lamatua, te ngaa te'a tare mèka, bèli-
camèd'a èdhi j'aj'i sèmi ngaa sa. Dhu te'a,
sèmi ne'e ka: bèli-camèd'a ropa Kristus mai
hari, èdhi j'aj'i sama sèmi Nèngu kahèi, lula
èdhi ladhe tèdhi Nèngu iia-iia. 3 Dhèu aa'i-
aa'i dhu tatae mamai Kristus, tatu ra pamèu
mamuri rèngu, sèna ka mamuri ra mola-
mèci sama sèmi Kristus. 4 Sasala aa'i-aa'i
ra ka dhu sisu paredha Lamatua. Nèti èèna
ka, dhèu aa'i-aa'i dhu tao sala, sisu paredha
Ama Lamatua aa palab'a dènge Ne. 5 Miu
me'a le, peka na, Kristus j'aj'i dhèu rai-haha
sèna ka saku eele sasala-sasigo èdhi. Nèngu
bisa tao j'ara èèna, lula Nèngu mesa Na tao
nèdhi boe sasala.✡ 6 De dhèu dhu mamuri
pa'èki taruu dènge Ne, mamuri heka dènge
tao sala. Te ngaa ladhe dhèu loe boe ad'u-
ue sasala, sasoa na, nèngu tadhe boe aa
pa'èki boe dènge Kristus.
7 Ana-ana pasue! Baku lèke tipu. Te
dhèu dhu mamuri madhutu ngaa dhu lèke,
nèngu dhèu d'ara mola èci èèna ka dènge
Kristus. 8 Te ngaa dhèu dhu mamuri ad'u-
ue sasala, j'aj'aj'i ra nèti dhèu aae nidhu.
Te dhèu aae nidhu ne, baki nèti bhabhelu-
katub'a karèi nèti uru j'ara ka. Nèti èèna ka,
Ana Ama Lamatua mai ho dhedhe palaho
bhabhelu nèti dhèu aae nidhu.
9 Dhèu dhu j'aj'i le ana Lamatua mamuri
heka tao sala, lula Lamatua dhu pea le
ètu d'ara nèngu. Nèngu bisa heka ad'u-ue
sasala taruu, lula j'aj'aj'i na nèti Lamatua.
10 Dènge j'ara ne'e, èdhi bisa tadhe mèu, cee
ka dhu j'aj'i nèti Lamatua, aa cee ka dhu mai
nèti dhèu aae nidhu. Te dhèu dhu madhutu
boe j'ara dhu lèke, aa dhu sue boe a'ari na,
sasoa na, j'aj'aj'i na nèti boe Ama Lamatua.

Ana-ana Ama Lamatua hud'i pasue ku èci dènge èci

11 Karèi nèti uru ka, miu tadèngi le lii moa
dhu peka na, "Pasue èci dènge èci!"✡ 12 Miu
sanèd'e era lii lolo Kaen dènge Habel, si?
Baku tao madhutu Kaen, te nèngu ne dhèu
bhelu-katub'a, ka nèngu pamadhe ari na,
Habel. Nga tao ka nèngu tao sèmi èèna?
Lula Kaen tao j'ara-j'ara dhu bhelu, te ngaa
ari na tao j'ara-j'ara dhu mola.✡
13 A'ari aa'i-aa'i! Baku malaa ladhe dhèu
dhu madhutu dad'èi rai-haha d'èi boe miu.
14 Èdhi te'a le dhu peka na, dhèu dhu ma-
muri ètu d'ara sasala, ladhe madhe, nèngu
cèri eele nèti Ama Lamatua. Te ngaa, lula
èdhi pasue dènge a'ari èdhi, èèna j'aj'i mi
tadha, peka na, ropa èdhi madhe, èdhi ma-
muri taruu dènge Lamatua. Te, ladhe dhèu
aa'i-aa'i dhu mamuri dènge boe sasue, bèli-
camèd'a madhe, na, rèngu pakaj'èu nèti
Ama Lamatua.✡ 15 Te dhèu dhu sue boe
a'ari na, nèngu cakaraa dènge dhèu dhu
pamadhe dhèu. De me'a le, na, dhèu dhu
sèmi sèra sa, abhu boe mamuri taruu dènge
Ama Lamatua. 16 Èdhi bisa te'a conto sasue
dhu lèke nèti Kristus. Te Nèngu sue èdhi, ka
soro ngi'u Na, sèna ka madhe gati èdhi. Nèti
èèna ka, èdhi hud'i soro ngi'u èdhi kahèi
bagi a'ari èdhi. 17 Ladhe abhu dhèu dhu unu
d'ai, nèdhi a'ari na ca dhèu dhu mamuri
susa, te ngaa na tao boe madha-dhilu mi

✡ 3:1 Yohanis 1:12 ✡ 3:5 Yohanis 1:29 ✡ 3:11 Yohanis 13:34 ✡ 3:12 Lii Lolo dhu Uru Tèka 4:8 ✡ 3:14 Yohanis 5:24

dhèu susa ne, na, tasamia ka nèngu peka na,
"Ja'a sue Ama Lamatua!" Lèke boe!
18 Ana-ana pasue! Baku dhoka sue ètu
hèb'a di, te ngaa tao j'ara dhu be'a, ho
pad'elo sasue dhu lèke. 19 Te, ladhe èdhi
pad'elo sasue dènge ad'u-ue j'ara dhu be'a
sèmi èèna, èdhi te'a, na, èdhi abhu mamuri
dhu lèke. Dènge sèmi èèna, èdhi madha'u
heka, aa èdhi bisa doa kètu ropa èdhi ara
lati asa madha Ama Lamatua. 20 Masi ka
d'ara iiki èdhi galaa èdhi lula-nèti j'ara dhu
lèke boe dhu èdhi ad'u-ue uru èèna, èdhi
madha'u ia ka. Te rasa kasia Ama Lamatua
kapai risi nèti rasa kasia èdhi. Aa Nèngu
dhu ne'a aa'i mèu-mèu kahèi.
21 Ana-ana pasue! Ladhe d'ara iiki èdhi
galaa boe èdhi, na, èdhi bisa bani aa makae
boe, ropa èdhi ara lati asa madha Ama
Lamatua. 22 Lula èdhi tao madhutu paredha
Lamatua, aa pakarej'e d'ara Na, nèti èèna
ka èdhi bisa abhu ngaa aa'i-aa'i dhu èdhi
manèngi nèti Nèngu. 23 Lii paredha Na
sèmi ne'e ka: parcaya taruu Ana Na Yesus
Kristus, dhu Nèngu pua mai. Aa baku
loe pasue èci dènge èci, sama sèmi lii
paredha Yesus.✡ 24 Dhèu dhu tao madhutu
lii paredha Ama Lamatua sèra, mamuri na
pa'èki dènge Ne, aa Ama Lamatua pa'èki
dènge ne kahèi. Èdhi te'a, na, Ama Lamatua
ètu d'ara èdhi, lula Roh Na mamuri ètu
d'ara èdhi.

4

Ana-ana Ama Lamatua hud'i mage-mage ku, sèna ka baku lèke tipu

1 Ana-ana pasue! Baku lèka leli lii padhai
ladhe dhèu mai, peka na, nèngu nèti lii moa
Ama Lamatua. Te ngaa miu hud'i dadoo ne
paie-iie, ho me'a mèu lii padhai na tare'a-
re'a nèti Lamatua, do aad'o. Te limuri ne,
ae le dhèu kapod'e-kabèli dhu kako pale-
lème rai-haha ne. Dhèu se tipu dhèu, peka
na, rèngu sèra dhèu rèti lii padhai Ama
Lamatua. 2 Èdhi bisa te'a mèu lii moa dhu
tare'a-re'a mai nèti Roh Lamatua, dènge
j'ara sèmi ne'e: Ama Lamatua padhadha
tèke le karèi nèti uru ka, sèna ka neo hia
Ana Na mai asa rai-haha ne. Ladhe dhèu
dhu nèti lii moa èèna mangaku, peka na,
Yesus Kristus èèna tare'a-re'a Ana Ama
Lamatua, dhu j'aj'i dhèu rai-haha sama
sèmi èdhi, na, lii moa èèna mema nèti
Lamatua. 3 Te ngaa dhèu dhu mangaku
boe Yesus sèmi èèna, nèngu mai boe nèti
Ama Lamatua. Te èèna mai nèti dhu lab'a
Kristus. Miu tadèngi le dhu peka na, dhu
lab'a Kristus èèna, bèli-camèd'a cèu mai.
Madhutu mola-mola na, dhu sèmi èèna
abhu le ètu rai-haha ne.
4 Ana-ana pasue! Miu se, mema mai nèti
Ama Lamatua, aa koasa Na ètu d'ara miu.
Nèti èèna ka, miu segi le dhèu dhu lab'a
Lamatua. Te Roh Na dhu pea ètu d'ara
miu, èra risi nèti koasa dhu ètu rai-haha
ne. 5 Dhèu dhu lab'a Lamatua sèra, j'aj'aj'i ra
nèti rai-haha. Nèti èèna ka, lii padhai lii ra
pa'èki mèno madhutu dad'èi rai-haha. Hèia
dhèu rai-haha ne d'èi nanene si. 6 Te ngaa
j'aj'aj'i èdhi nèti Ama Lamatua. Nèti èèna
ka, dhèu dhu tadhe Lamatua d'èi nanene
lii padhai èdhi. Te ngaa dhèu dhu mai boe
nèti Lamatua, ro'o boe nanene lii padhai
èdhi. Dènge j'ara ne'e, ladhe dhèu peka na,
nèngu nèti lii moa Lamatua, bisa te'a mia ka
dhu lèke dhu mai nèti Roh Lamatua, aa mia
ka dhu kapod'e-kabèli.

Sasue dènge Parcaya — Sasue èèna, ngaa?

7 Ana-ana pasue! Èdhi hud'i pasue ku
èci dènge èci, lula kapua sasue nèti Ama
Lamatua. Dhèu aa'i-aa'i dhu mamuri pasue
mai nèti Ama Lamatua kahèi, aa ra tadhe
mèu Ne. 8 Te ngaa dhèu dhu dènge boe
sasue tadhe boe Lamatua. Lula Lamatua
èèna, nuka sasue. 9 Lamatua pad'elo sasue
Na mi èdhi sèmi ne'e: Na pua Ana Na dhu
dhodhoka ca Dhèu èèna ka, mai asa rai-
haha ne sèna ka bhoke j'ara hia èdhi. Dènge
j'ara sèmi èèna, èdhi bisa mamuri taruu
dènge Lamatua. 10 Ladhe neo me'a sasue
dhu lèke tare'a, baku pasoro sasue èdhi
dènge sasue Lamatua. Te ngaa ladhe sasue
Lamatua mi dedha èdhi, lula Ama Lamatua
pua Ana Na mai, ho j'aj'i korban sèna ka gati
èdhi. Dènge j'ara ne'e, Lamatua saku eele
sasala-sasigo èdhi, sèna ka èdhi bisa pabe'a
hari dènge Nèngu.
11 Ana-ana pasue! Lula Ama Lamatua sue
èdhi seli eele, na, èdhi hud'i pasue ku èci
dènge èci kahèi. 12 Abhu boe ca dhèu sa
dhu ladhe nèdhi mèu Ama Lamatua. Masi
ka sèmi èèna, te ngaa ladhe èdhi pasue èci
dènge èci, sasoa na, Ama Lamatua bera-
bera dènge èdhi. Aa sasue Na asa tabha
ètu d'ara mamuri èdhi, toke j'aj'i sasue dhu
kateme.✡

✡ 3:23 Yohanis 13:34, 15:12, 17 ✡ 4:12 Yohanis 1:18

13 Ama Lamatua pangèd'u le Roh Na ètu
d'ara èdhi. Nèti èèna ka, te'a, na, èdhi ma-
muri d'ara èci dènge Ne, aa Nèngu mamuri
d'ara èci dènge èdhi kahèi. 14 Ja'a dènge an-
galai ja'a ngèdhi le Ana Ama Lamatua dènge
musi madha ji'i. Ka ji'i peka palème dènge
dhèu aa'i-aa'i, na, Ama Lamatua hia le Ana
Na mai, sèna ka patabuli dhèu ètu rai-haha
ne nèti koasa sasala-sasigo ra. 15 Dhèu aa'i-
aa'i dhu mangaku, peka na, Yesus, Ana Ama
Lamatua, nèngu mamuri pabe'a dènge Ama
Lamatua, aa Ama Lamatua pabe'a dènge
nèngu kahèi. 16 Èdhi te'a kahèi, peka na,
Lamatua sue èdhi titu kèna. Nèti èèna ka,
èdhi parcaya, Nèngu sue èdhi taruu.

Lamatua sue dhèu rai-haha ne titu kèna.
De dhèu dhu mamuri pasue, nèngu mamuri
d'ara èci dènge Ama Lamatua, aa Lamatua
mamuri d'ara èci dènge nèngu kahèi. 17 Aa
ladhe èdhi d'ara èci dènge Lamatua, sasue
èdhi j'aj'i kateme. Hèia, ropa d'ai lod'o
èle ka rai-haha ne, Lamatua parisa mamuri
dhèu aa'i-aa'i, na, èdhi madha'u boe ara
lati asa madha Na, lula èdhi dhu j'aj'i le
sèmi Kristus, lod'o dhu Na mamuri ètu rai-
haha ne. 18 Ladhe èdhi mamuri pasue, na,
èdhi dènge heka d'ara madha'u ciki sa. Te
ladhe èdhi pasue dènge mola, èèna nuka
sèmi èdhi pakaj'èu eele aa'i le madha'u nèti
d'ara èdhi. Ladhe dhèu madha'u, d'ara na
susa, lula nèngu madha'u lèke huku. Dhèu
ne, nuka sèmi ana iiki dhu ne'a mèka sue
dhèu dènge mola.

19 Èdhi pasue, lula Ama Lamatua dhu sue
uuru le èdhi. 20 Ladhe dhèu padhai lii, peka
na, "Ja'a sue Ama Lamatua", te ngaa nèngu
tèka d'ara dènge a'ari na, nèngu monya di.
Te ladhe dhèu sue boe a'ari na dhu ètu
katanga madha nèngu, tasamia hari nèngu
sue Ama Lamatua dhu nèdhi mèka? Bisa
boe, sina ma? 21 Te Ama Lamatua unu Na
ka dhu papuru paredha, peka na, èdhi baku
sue dhodhoka Nèngu di, te ngaa sue ku a'ari
èdhi dhèu parcaya sèra.

5

1 Dhèu parcaya aa'i-aa'i dhu peka na,
Yesus, tare'a-re'a Kristus dhu Ama Lamatua
pua mai, dhèu sèra j'aj'i le ana-ana Ama
Lamatua. Te dhèu dhu sue ca dhèu ama,
tatu sue ana na kahèi. 2 Ladhe èdhi sue
Lamatua, aa sab'a madhutu paredha Na,
èèna peka na, èdhi sue ana-ana Lamatua
kahèi. 3 De ladhe èdhi sue Nèngu, èdhi
hud'i tao madhutu ku paredha Na sèra. Aa
paredha Na bia boe.✡ 4 Èdhi dhu j'aj'i le ana-
ana Lamatua, bisa segi dad'èi rai-haha ne,
lula èdhi parcaya Ne. 5 Te dhèu dhu segi
dad'èi rai-haha, nuka dhèu dhu parcaya,
peka na, Yesus, Ana Ama Lamatua.

Parcaya Yesus, gaguna na ngaa?

6 Sad'i miu me'a, na, Yesus, dhèu rai-haha
kahèi, aa Nèngu ne, Kristus kahèi dhu Ama
Lamatua hia mai asa rai-haha ne. Lod'o
Nèngu neo pakako sasab'a-la'a Na, Yohanis
sarani Ne pake èi. Èle èèna ka, Nèngu
madhe aa pasuti raa Na kahèi. De dhu
lèke ka, mesa boe èi di dhu Yohanis pake
sarani Nèngu, te ngaa raa Na dhu suti eele
èèna dhu kab'ua risi. Te Roh Ama Lamatua
mesa Na ka dhu peka sèmi èèna, aa dhu
ne'a boe leko-monya. 7 Te abhu tèlu j'ara
dhu j'aj'i sakasii:* 8 nuka Roh Lamatua, èi
dhu Yohanis pake sarani Yesus, aa raa Yesus
unu Na. Tèlu j'ara se'e ka, pad'elo ca j'ara
dhu sama lula-nèti Yesus. 9 Ladhe dhèu rai-
haha ka j'aj'i sakasii, na, èdhi bisa parcaya
ne. Risi-risi hari ladhe Ama Lamatua unu
Na ka dhu j'aj'i sakasii lula-nèti Ana Nèngu
unu Na. Aa te ngaa tèlu j'ara se'e dhu Ama
Lamatua pake, ho j'aj'i mi tadha dhu peka
na, Yesus mesa boe dhèu rai-haha biasa di,
te ngaa Nèngu ne Kristus kahèi. 10 Dhèu dhu
parcaya Ana Ama Lamatua, sasoa na, dhèu
ne sèmi nare le Lii Holo-Nori Lamatua,
lula-nèti Ana Na. Te ngaa dhèu dhu lèka
boe Lamatua, nèngu nuka sèmi dhèu dhu
padhai lii, peka na, "Ama Lamatua leko-
monya!" Dènge j'ara ne'e, nèngu sèmi boe
Lii Holo-Nori Lamatua lula-nèti Ana Na.
11 Isi nèti Lii Holo-Nori Lamatua nuka sèmi
ne'e: Lamatua hia le èdhi mamuri dhu lèke,
toke d'ai mia-mia. Aa èdhi abhu mamuri
ne, lula èdhi parcaya Ana Na.✡ 12 De dhèu
dhu pa'èki dènge Ana Ama Lamatua abhu
mamuri toke d'ai mia-mia dènge Ne. Te
ngaa dhèu dhu pa'èki boe dènge Ana Ama
Lamatua, abhu boe mamuri sèmi èèna.

Nga tao ka Yohanis suri sasuri ne?

✡ 5:3 Yohanis 14:15 * 5:7 Abhu Alkitab dhu suri tabha, peka na, ["(7b) ètu sorga, nuka Ama, Lii Holo-Nori, dènge Roh Mola-Mèci. (8a) Ka tèlu j'ara se, j'aj'i mi èci. Aa abhu tèlu j'ara dhu j'aj'i sakasii ètu rai-haha,"]. Aa te ngaa, lii se'e abhu boe ètu d'ara sasuri lii Yunani uru tèka. Lii se'e ra suri tabha ètu èci-dua Alkitab leo, karèi nèti abad ka-14.

✡ 5:11 Yohanis 3:36

13 Ja'a suri madha j'ara se'e aa'i-aa'i hia
miu dhèu parcaya Ana Ama Lamatua, sèna
ka me'a mèu, na, miu unu mamuri toke d'ai
mia-mia.

Yohanis suri tabha j'ara-j'ara sabaj'a

14 Ladhe èdhi sabaj'a mi Ama Lamatua,
sad'i èdhi manèngi ngaa èèna ka madhutu
dad'èi Na, èdhi bisa te'a tare'a-re'a, na,
Nèngu tadèngi lii manèngi èdhi sèra. 15 Aa
ladhe èdhi parcaya tare'a-re'a sèmi èèna,
èdhi te'a kahèi, na, èdhi abhu ngaa-ngaa
dhu èdhi manèngi nèti Ama Lamatua.
16 Ladhe èu mèdhi a'ari mu tao sala dhu
nèti boe mamadhe, be'a risi èu sabaj'a sèna
ka Ama Lamatua soru-bara a'ari èu èèna
ho na abhu sod'a. A'abhu ja'a sèmi ne'e
ka: abhu sasala dhu nèti boe dhèu asa d'ara
mamadhe. Abhu kahèi sasala dhu nèti dhèu
asa mamadhe. Te ngaa ja'a pua boe miu
ho sabaj'a ladhe abhu sasala sèmi èèna.
17 Tatao karehe aa'i-aa'i, sala ètu madha
Ama Lamatua. Te ngaa abhu kahèi sasala
dhu nèti boe mamadhe.

Yohanis pasanèd'e hari j'ara-j'ara dhu kab'ua risi

18 Dhèu dhu pa'èki le dènge Ama
Lamatua, mamuri heka tao sala, te Ana
Ama Lamatua dhu ladhe-leru ne. Aa dhu
bhelu-katub'a bisa boe segi ne kahèi.
19 Èdhi te'a, na, èdhi kapua ètu d'ara Ama
Lamatua. Te ngaa èdhi te'a kahèi, na, dhu
bhelu-katub'a dènge koasa ho ator dhèu
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.
20 Èdhi te'a, na, Ana Ama Lamatua mai le,
sèna ka hia èdhi te'a mèu j'ara se'e, ho èdhi
bisa tadhe mèu Ama Lamatua dhu tare'a.
Limuri ne, èdhi bisa mamuri pabe'a dènge
Ne, lula èdhi mamuri d'ara èci dènge Ana
Na, Yesus Kristus. Te Yesus Kristus èèna,
tare'a-re'a Lamatua kahèi.† Aa Nèngu ka
hia dhèu abhu mamuri toke d'ai mia-mia
la'e.
21 Ana-ana, ee! J'aga paie-iie mamuri
miu. Mage abhu dhu seti eele ho gati Ama
Lamatua nèti d'ara miu.

D'ai sange ne'e ka.
Nèti ja'a, Yohanis

† 5:20 Sasuri Lii Yunani suri, peka na, "Ama èèna, θεός (*theos*, nuka Allah)." Aa "Ana Na, Yesus Kristus, θεός (*theos*, nuka Allah) kahèi."

2 Yohanis

Lii maho'o

1 Ina pasue! Sasuri ne nèti ja'a, Yohanis,
dhu j'aj'i ama gareja.

Ja'a suri sasuri ne hia mi ina, dhu Ama
Lamatua hag'e nare le j'aj'i dhèu unu Na, aa
dènge ana-ana ina sèra.* Ja'a sue miu aa'i-
aa'i mi, dhu d'ara miu pa'èki dènge j'ara-
j'ara dhu lèke. Dhèu leo aa'i-aa'i, dhu re'a
j'ara-j'ara dhu lèke, ra sue miu kahèi. 2 Ji'i
sue miu, lula j'ara-j'ara dhu lèke sèle ètu
d'ara èdhi, aa èèna na muri taruu ètu d'ara
èdhi.

3 Ja'a sabaj'a, manèngi sèna ka Ama
Lamatua, dènge Ana Na Yesus Kristus,
pad'elo d'ara hua iia dènge rasa kasia Ra mi
èdhi, sèna ka èdhi mamuri dame, mamuri
pasue, aa pa'èki taruu dènge j'ara-j'ara dhu
lèke.

Mamuri pasue, aa kèpe pa'èra j'ara-j'ara dhu lèke

4 Ja'a karej'e titu kèna, lod'o ja'a paraga
dènge ana ina cahag'e, dhu ra mamuri
dènge be'a, madhutu j'ara mamuri dhu
lèke, sama sèmi dhu Ama Lamatua hia le
paredha mi èdhi.

5 Ina pasue! Ne'e ne, ja'a manèngi sèna
ka èdhi aa'i-aa'i ti mamuri ètu d'ara pasue.
Dhu ja'a manèngi èèna, paredha hiu boe, te
ngaa ja'a dhoka pasanèd'e di nèti paredha
dhu èdhi unu le karèi nèti uru ka mai.✡
6 Èdhi bisa pad'elo sasue èdhi, ladhe èdhi tao
madhutu paredha Ama Lamatua. Karèi nèti
uru ka, Na paredha le èdhi, sèna ka èdhi
mamuri pasue èci dènge èci. Ne'e ne j'ara
hiu boe, te miu tadèngi le karèi nèti uru ka
mai.

7 Dhèu kapod'e-kabèli ae kako palème le
rai-haha ne. Rèngu aj'a, na, Yesus Kristus
mai asa rai-haha ne, te ngaa Nèngu dhèu
rai-haha tare'a-re'a boe. Dhèu se'e dhèu
kapod'e-kabèli kahèi dhu lab'a Kristus, aa
ro'o boe sèmi rare, peka na, Yesus, nuka
Kristus dhu Ama Lamatua hag'e nare karèi
nèti uru ka. 8 J'aga paie-iie, ho èi kab-
hèsu èdhi baku core eele iia d'ara. De
miu hud'i maj'èni sab'a taruu, sèna ka miu
bisa sèmi mere mèngi-nale aa'i-aa'i dhu
Lamatua moa neo hia miu ètu sorga.

9 Te dhèu dhu sigo eele nèti aj'a-nori Kris-
tus, nèngu pa'èki boe dènge Ama Lamatua.
Te ngaa dhèu dhu kèpe pa'èra a'aj'a Na,
nèngu pa'èki dènge Ama Lamatua, aa dènge
Ana Na, Yesus Kristus.

10 Ladhe abhu dhèu dhu mai aj'a j'ara-
j'ara dhu leko-leo lula-nèti Kristus, na, baku
sèmi mere ne asa d'ara èmu miu, aa baku
soro-suu hia ne. 11 Te ladhe pusi-pahae ne,
na, miu sèmi mere le sasab'a na dhu bhelu-
katub'a èèna.

Yohanis suri pa'èle sasuri na

12 Madha j'ara ae era, dhu ja'a neo peka
dènge miu, te ngaa be'a risi ja'a baku suri
ètu d'ara sasuri. Te nèbhu heka, ja'a neo
dhiu padhai lii dènge miu, sèna ka èdhi
sama-sama bisa karej'e-karae tare'a-re'a.

13 Ama Lamatua hag'e nare kahèi a'a ina.
Ana-ana na hia lii maho'o mi ina si aa'i-aa'i
ètu èèna.

Sange ne'e ka.
Salam nèti ja'a,
Yohanis

---

* 1:1 Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e, peka na, ina ne dènge ana-ana na, nuka ca dhèu dhu Yohanis tadhe be'a nèti uru ka, aa rèngu dua ra sama-sama pakako sasab'a Lamatua. Abhu cahag'e hari, dhu pangee na, Yohanis dhu haji ngara na, peka na, mama ne dènge ana-ana èèna, nuka juma'at èci dènge dhèu rèngu. ✡ 1:5 Yohanis 13:34, 15:12, 17

3 Yohanis

Lii maho'o

1 Angalai Gayus dhu ja'a sue tare'a-re'a.
Lii maho'o nèti ja'a, Yohanis, ama gareja!✡
2 Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua j'aga
èu, ho èu baku isi-noso kètu-kabo'o, aa
d'ara èu be'a-be'a. 3 Abhu pèri-pèri a'ari
dhu mai lolo dènge ja'a, peka na, èu mad-
hutu taruu j'ara mamuri dhu lèke nèti Ama
Lamatua. Ropa tadèngi sèmi èèna, d'ara
ja'a karej'e titu kèna. 4 Te ja'a karej'e risi
eele, ladhe tadèngi ana-ana ja'a mamuri
madhutu j'ara dhu lèke.

Yohanis koa-kad'iri Gayus, lula pakako sasab'a dènge be'a

5 Angalai pasue! Èu pakako le sasab'a
Ama Lamatua dènge be'a, ropa èu sèmi
more dènge hua iia a'ari dhu kako palème
ho pakako sasab'a Kristus. Masi ka èu tadhe
mèka si, te ngaa sèmi more si dènge be'a.
6 Dhèu dhu lèpa hari mai, palolo hia juma'at
ètu ne'e, peka na, èu sèmi more dènge be'a,
aa sue si. Limuri ne, ja'a manèngi ho èu
soru-bara taruu dhèu sèmi sèra, te èèna ka
dhu pakarej'e d'ara Ama Lamatua. 7 Rèngu
loe boe kako palème sèna ka aj'a-nori dhèu
nèti j'ara mamuri Yesus Kristus. Te ngaa
rèngu sèmi boe bantuan ngaa-ngaa nèti
dhèu dhu parcaya boe Kristus. 8 De mema
dhu lèke kèna, ladhe èdhi ka dhu soru-bara
si. Te dènge j'ara ne, èdhi pakako sasab'a
Lamatua sama-sama dènge rèngu.

Diotrefes tema tao maruru

9 Uru èèna, ja'a pa'adhu le sasuri hia ju-
ma'at ètu èèna, te ngaa Diotrefes padedha
iisi na nuka sèmi dhèu aae-dhèu kapai. Aa
na d'èi boe nanene ja'a. 10 De ladhe ja'a dhiu,
èèna na ja'a bhoke paled'a-led'a ngaa dhu
nèngu ad'u-ue. Te na padhai lii pod'e-ed'o
sèna ka neo pamanahu èdhi. Risi-risi hari,
na tule eele dhèu-dhèu unu Lamatua dhu
dhiu asa èèna. Hèia na kakèj'i a'ari ètu èèna
kahèi, ho baku sèmi rare dhèu sèra.

Demetrius pakako sasab'a Lamatua dènge be'a

11 Angalai pasue! Èu hud'i madhutu ku
tatao dhèu dhu tao j'ara be'a. Baku mad-
hutu dhèu dhu ad'u-ue bhelu-katub'a. Te
dhèu dhu tao j'ara be'a, rèngu sèra dhèu
unu Ama Lamatua. Te ngaa dhèu dhu
ad'u-ue j'ara bhelu-katub'a, tadhe boe Ama
Lamatua.
12 Ladhe sèku Demetrius. Dhèu aa'i-aa'i
koa-kad'iri ne lula na madhutu mola-mola
j'ara mamuri Lamatua dhu lèke. Ja'a koa ne
kahèi, aa èu me'a, na, ja'a monya boe.

Yohanis suri pa'èle sasuri na

13 Abhu j'ara ae-ae era dhu ja'a neo peka
dènge èu, te ngaa ja'a suri boe ètu d'ara
sasuri. 14 Te ja'a sanao, nèbhu heka èdhi
paraga, sèna ka èdhi dua ti bisa padhai lii
patoo madha dènge madha.
15 D'ai uuru ku sange ne'e. A'ari ètu ne'e
pa'adhu lii maho'o. Mèti ku lii maho'o ja'a
hia mi a'ari aa'i-aa'i ètu èèna, ca dhèu-dhèu
ka dènge ngara na.
Saloom,
Nèti ja'a, Yohanis

✡ 1:1 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 19:29, Roma 16:23, 1 Korintus 1:14

Sasuri nèti Yudas

Lii maho'o

1 Lii maho'o nèti ja'a, Yudas, ari Yakobis. Ja'a ne, ana pua-paleha nèti Kètu èdhi, Yesus Kristus.

Ja'a suri sasuri ne hia dhèu aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua hag'e nare, dhu Na sue, aa dhu Yesus Kristus loe boe j'aga si toke d'ai Nèngu mai hari.✡ 2 Ja'a manèngi ho Ama Lamatua pad'elo rasa kasia aa pad'elo d'ara hua iia Na ae-ae mi miu, sèna ka miu bisa mamuri padame èci dènge èci.

Yudas pasanèd'e dhèu parcaya lula-nèti dhèu dhu aj'a sala

3 A'ari dhu pasue! Uru èèna ja'a neo suri sasuri hia miu, lula-nèti j'ara aa'i-aa'i dhu Ama Lamatua tao, sèna ka hia mamuri mi èdhi. Te ngaa limuri ne, abhu lii langu, de ja'a hud'i suri hari j'ara dhu leo. Ama Lamatua pangèd'u le mi èdhi j'ara mamuri dhu mola. Nèngu hia j'ara mamuri ne ca tèka di, aa Na ub'a boe. Nèngu hia j'ara mamuri ne mi dhèu-dhèu parcaya. De ja'a manèngi sèna ka miu pa'èra-èra d'ara, ho dhèu baku pakapod'e j'ara mamuri nèti Lamatua.

4 Te ngaa abhu le pèri-pèri dhèu dhu mai pahuni-pahuni ètu talora aae miu. Dhèu sèra madhutu boe j'ara mamuri Ama Lamatua dhu mola, te ngaa ra madhutu dad'èi d'ara unu ra. Rèngu peka na, d'ara hua iia Lamatua ka dhu bhoke j'ara ho rèngu bisa tao leli. Èèna na omo koso! Rèngu se dhèu dhu peka leo, tao leo! Dad'èi rèngu ka, ho èdhi nanene ia ka Dhèu Aae èdhi dènge Kètu èdhi, Yesus Kristus. Te ngaa sanèd'e, te dhu suri tèke ètu Sasuri Mola-Mèci, na, Lamatua unu Na ka dhu tao tèke le hahuku dhu j'èra karèi nèti uru ka.

Lamatua huku dhèu dhu aj'a-nori lèke boe, nuka sèmi uru èèna Na huku ana pajuu nèti sorga dènge dhèu bhelu-katub'a

5 Abhu j'ara ae dhu miu me'a le, te ngaa ja'a pasanèd'e hari, ho miu baku pamud'e. Sanèd'e ku lii lolo uru-uru sèra, lod'o dhèu Isra'el kalua nèti Masir. Masi ka Ama Lamatua hia mamuri le dhèu ca nau kateme, te ngaa d'ai loo-limuri, Na palaho eele aa'i dhu ro'o boe parcaya Ne.✡

6 Conto leo, nuka ana pajuu Lamatua ètu sorga. Ama Lamatua pangèd'u si koasa, te ngaa dènge lane kahèi. Te ngaa rèngu cahag'e roca boe, hèia ra tao risi nèti hak rèngu. Hèia Lamatua èki si, pake rate dhu bisa boe ma'ète, aa taha si ètu era maroga sèna ka mate d'ai Lod'o dhu Ama Lamatua neo pama'ète sasala dhèu aa'i-aa'i ra.

7 Aa mage bhèlu kota Sodom dènge kota Gomora, dènge rae-rae leo dhu padètu ètu sèra. Dhèu-dhèu ra d'èi dhoka ad'u-ue rupa-rupa bhabhelu-katub'a dènge dhèu dhu dhèu èmu rèngu boe. Rèngu d'èi titu kèna pa'èci dhu lèke-lèke boe kahèi. Te ngaa Lamatua pakèpu aa'i si pake ai. Lii lolo ne pasanèd'e èdhi, peka na, bèli-camèd'a Lamatua pake ai naraka dhu madhe boe èèna, sèna ka huku aa'i-aa'i dhu bhelu-katub'a.✡

8 Masi ka sèmi èèna, te ngaa dhèu dhu maso asa talora aae miu sèra, mamuri ad'u-ue sasala taruu. Aa te ngaa, lii nii ra, ka rèngu pake j'aj'i mi alasan ho pakaj'alu iisi ra, ho lab'a leli dhèu dhu rèd'u koasa, aa pahahe koasa-koasa dhu hua iia ètu sorga. 9 Te ngaa Mikael tao boe sèmi rèngu. Nèngu èèna, madho nèti ana pajuu Lamatua ètu sorga. Lod'o Musa heka madhe èèna, Mikael dhu pab'ala dènge dhèu aae nidhu lula-nèti ngi'u aae Musa. Te ngaa Mikael pasala boe ne, do pahahe boe ne kahèi. Dhoka na peka na, "Pe Lamatua ka ator èu, heka èu sèmi more pala mu kèna!"✡

10 Te ngaa dhèu dhu maso asa talora aae miu, sama boe sèmi èèna. Dhèu se pahahe aa pusi-pahae boe j'ara aa'i-aa'i dhu rèngu re'a boe. Rèngu dhoka madhutu dad'èi d'ara di, nuka sèmi badha sa. Nèti èèna ka, rèngu pa'ele iie ngi'u unu ra.

11 Mata unu ra! Pe sèmi rare pala ra. Te tatao rèngu nuka sèmi Kaen, dhu hake

✡ 1:1 Mateos 13:55, Markus 6:3 ✡ 1:5 Kalua nèti Masir 12:51, Sensus 14:29-30 ✡ 1:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:1-24 ✡ 1:9 Daniel 10:13,21, 12:1, Rai-haha Rupa Hiu 12:7, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 34:6, Sakaria 3:2

pamadhe ari d'èlu na. Ra tao nuka sèmi
Balaam, dhu sab'a ngaa èèna ka, sad'i abhu
doi. Rèngu tao kahèi sama sèmi Kora, dhu
unu mamadhe-mamopo lula palab'a dènge
Lamatua. Lula bhabhelu-katub'a ra, èèna
na rèngu pakaj'èu nèti Lamatua kahèi.✡
12 Ladhe rèngu pakaboko dènge miu ho
sanèd'e sasue Lamatua, lod'o miu mi'a
sama-sama, na, rèngu re'a boe makae, aa
manga'a dèu ngara. De miu baku pa-
mud'e. Te rèngu nuka sèmi hadhu aae ètu
d'ara dhasi dhu bisa pamae kapa.* Rèngu
cakaraa liru mèdhi ètu dedha rai mango
dhu papuru boe èj'i ca pasuti sa. Rèngu
dhoka lii padhai di dhu kapai, te ngaa tao
rare boe ngaa èci sa dhu be'a. Rèngu èci
èèna ka dènge ana aaj'u dhu guna boe
ngaa-ngaa. Ladhe d'ai hèru hua, hua boe
cue sa hèi; te'a boe, na, dhu bete eele le
toke d'ai amo-èsu kateme. 13 Sasab'a ra
dhoka pamakae èdhi di. Te rèngu nuka
sèmi naha dhasi dhu tèke eele horo dhu
pènu dènge kaj'alu dhutu-dhutu ètu sebhe
dhasi. Rèngu sama sèmi hua-hètu kahèi
dhu la'e-mai ètu dedha-liru dhu abhu huku,
ka Lamatua tèke si ètu era èci dhu maroga
aatu-aatu, hèia ele aa'i si.
14 Henok, ana-èpu ka pidhu, ige mulai
nèti Adam. Nèngu peka mema le, lula-nèti
dhèu sèmi se'e se. Te na peka na,
"Miu ladhe sèku.
Lamatua èdhi mai dènge ana pajuu Na
nèti sorga dhu mola-mèci.
Rèngu sèra, ae titu kèna toke ige
tare boe.✡
15 Nèngu mai ho pama'ète lii langu dhèu
aa'i-aa'i ra.
Èèna na Nèngu pad'elo sasala nèti ca
dhèu-ca dhèu,
dènge bhoke paled'a-led'a tatao-
tatao rèngu dhu lèke boe.
Na pabèbhe hahuku mi dhèu bhelu-
katub'a sèra,
lula padhai lii rèngu dhu lèke boe
mi Lamatua."
16 Dhèu se'e se re'a dhoka loe boe ka'ugu
di. Rèngu muri dhoka pasasei di. Ra pusi-
pahae boe dad'èi Lamatua, aa madhutu
dhoka dad'èi d'ara rèngu di. Rèngu dhoka
padhai lii padedha iisi ra. Ra d'èi pahie rèhu
dènge mangojo d'ara dhèu, sèna ka hud'i
laa rèngu abhu pala madhutu dad'èi ra.

*Padhèdi mamuri miu mi dedha fanderen
nèti lalèka miu dhu mola-mèci*

17-18 A'ari pasue aa'i-aa'i! Baku bhèlu lii
padhadha Kètu èdhi, Yesus Kristus, dhu
dhèu pajuu-paleha Na peka-padhai mema
mi miu, na, ladhe oe èle rai-haha, dhèu
dhu tema pa-aape dhèu, èèna na, cèu
mai. Rèngu d'èi pahahe dad'èi Lamatua,
ho madhutu dad'èi rèngu unu ra dhu koe-
kapengo.✡ 19 Limuri ne, abhu le dhèu sèra.
Rèngu ka dhu kakèj'i dhèu ètu mia-mia,
sèna ka pamae-pamanyèla miu. Mamuri
ra dhoka madhutu dad'èi dhèu rai-haha di,
lula Roh Lamatua dhu Mola-Mèci abhu boe
ètu d'ara rèngu.
20 Te ngaa a'ari pasue! Miu hud'i padhèdi
ku mamuri miu mi dedha fanderen nèti
lalèka miu dhu mola-mèci. Aa ladhe miu
sabaj'a, madhutu ngaa dhu Roh Mola-Mèci
peka dènge miu. 21 Sanèd'e, Ama Lamatua
sue miu titu kèna. De j'aga ngi'u miu, aa
sanèd'e sasue Na. Aa miu hud'i tatae taruu,
sèna ka Kètu èdhi, Yesus Kristus, pad'elo
rasa kasia mi miu, aa hia miu mamuri dènge
Ama Lamatua toke d'ai mia-mia la'e.
22 Miu hud'i pad'elo ku rasa kasia mi dhèu
dhu d'ara kajari. 23 Miu hud'i bantu dhèu
aa'i-aa'i dhu parluu abhu mamuri, sama
sèmi miu ère dhèu nèti d'ara ai karoo. Abhu
dhèu leo hari dhu miu hud'i pad'elo ku
d'ara be'a miu dènge rèngu. Te ngaa, mage-
mage! Masi ka miu rasa kasia mi rèngu,
te ngaa miu kahèi hud'i madenge ku dènge
kaj'alu ra, nuka sèmi dhèu madenge dènge
kodho dhu kaj'alu.†

Koa-kio mi Lamatua!

24 Mai ti koa-kio padedha-dedha Ama
Lamatua!
Te Nèngu ka dhu bisa madhenga miu,
sèna ka baku manahu.
Aa Nèngu ka dhu bisa lere miu,
sèna ka miu titu ètu madha Lamatua,
te Nèngu ka dhu pamèu miu,
toke hahera abhu boe ciki sa hèi.
Miu mai dènge d'ara karae,
te dadedha Na kapai titu kèna!

✡ 1:11 Lii Lolo dhu Uru Tèka 4:3-8, Sensus 22:1-35, 16:1-35 * 1:12 Sasuri lii Yunani ètu ne'e bisa dua sasoa. Ka èci, Yudas pasoro dhèu bhelu se dènge "hadhu aae". Do, na pasoro rèngu dènge "noda dhu pakaj'alu". ✡ 1:14 Lii Lolo dhu Uru Tèka 5:18,21-24 ✡ 1:17-18 2 Petrus 3:3 † 1:23 Sasuri lii Yunani peka na, "Baku g'ag'e mèdha-papake rèngu dhu kaj'alu sèra." Lii ne'e, sasoa na, "Mamuri bhelu rèngu dènge a'aj'a rèngu baku pangaru miu."

[25] Dhodhoka Ama Lamatua mesa-mesa Na,
dhu j'aj'i Lamatua dhu lèke,
dhodhoka Nèngu di dhu bisa pama-
muri èdhi!
Hèia Na pake Kètu èdhi, Yesus Kristus,
ho pala-bagi èdhi mamuri.
De lii koa-kad'iri hia aa'i mi Nèngu.
Dadedha dènge kapai aa'i-aa'i unu
Nèngu.
Koasa Na kapai titu kèna.
Aa hak paredha Nèngu,
karèi nèti uru ka,
deo ne'e,
toke d'ai mia-mia la'e.
Tare'a-re'a! Nèngu èèna kèna!
Nèti ja'a,
Yudas

Sasuri Yohanis lula-nèti ngaa dhu j'aj'i ropa èle rai-haha toke Rai-haha Rupa Hiu

1-2 Lii maho'o nèti ja'a, Yohanis, ana pua-
paleha nèti Yesus Kristus.
Ja'a suri ètu d'ara sasuri ne'e, ngaa dhu
j'aj'i bèli-camèd'a. Ja'a ke'a j'ara se'e se,
sèmi ne'e ka: Ama Lamatua mesa Na ka
dhu peka tèke mi Yesus Kristus. Hèia Ama
Lamatua pua Yesus ho lole mi dhèu unu
Na sèra. Èle èèna ka, Yesus pua ana pajuu
Na ca dhèu nèti sorga, mai bhoke pad'elo
j'ara se'e aa'i-aa'i mi ja'a, sèna ka ja'a suri
mema. Te nèbhu heka j'ara aa'i-aa'i se, tatu
j'aj'i. De nanene paie-iie Lii Holo-Nori Ama
Lamatua dhu Yesus peka ne.
3 Dhèu aa'i-aa'i dhu baca sasuri ne'e toke
dhèu bisa nanene, na, rèngu oto titu kèna.
Aa dhèu dhu nanene isi na, aa tao madhutu
sèmi dhu na moa, rèngu oto kahèi. Te lod'o
mamai na dètu ae le.

Yohanis suri lii maho'o ho pa'adhu asa pidhu juma'at ètu propensi Asia

4 Lii maho'o nèti ja'a, hia mi pidhu ju-
ma'at ètu propensi Asia.
Ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua
pad'elo d'ara hua iia Na hia miu, ho miu
mamuri padame dènge mera-milu. Te Ama
Lamatua abhu mema le, karèi nèti uru ka.
Nèngu dhu deo ne'e, bèli-camèd'a, toke
d'ai mia-mia. Ja'a manèngi kahèi sèna ka
Roh Na dhu Mola-Mèci pad'elo d'ara hua
iia Na hia miu, ho miu mamuri padame
dènge mera-milu. Ja'a ladhe kèdhi Roh
Mola-Mèci ne, nuka sèmi abhu pidhu roh
sa dhu patangara dènge kadera paredha
Ama Lamatua.* ✡ 5 Ja'a manèngi kahèi ho
Yesus Kristus pad'elo d'ara hua iia Na hia
miu, sèna ka miu mamuri padame dènge
mera-milu. Nèngu ne loe boe padhai lii
paled'a j'ara-j'ara dhu Ama Lamatua peka
dènge Ne. Uru èèna Na madhe, te ngaa
Ama Lamatua pamamuri hari Ne, ka Na
j'aj'i dhèu uru tèka, dhu mamuri hari nèti
mamadhe. Pe Nèngu ka dhu paredha dhèu
aae aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.
Lula Yesus sue èdhi, nèti èèna ka Na
pasuti raa Na hia mi èdhi. Nèti mamadhe
Na, Na bhoke j'ara sèna ka patabuli èdhi
nèti koasa sasala-sasigo èdhi.✡ 6 Ka Na
ded'e nare èdhi, j'aj'i ana kabarai Na, sèna
ka èdhi sab'a hia Ama Na, Ama Lamatua.
Yesus Kristus ne, kapai titu kèna, lula koasa
Na èle boe. Lèke sèmi èèna!✡
7 De bhoke musi madha ho ladhe paie-iie!
Yesus dènge Ama Na, limuri ne ètu sorga
nèi. Te ngaa nèbhu heka Na puru mai d'ara
ra'i-liru. Dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha, èèna
na ladhe rèdhi Ne, sèmi èèna kahèi dènge
rèngu dhu uru na kèj'i Ne. Bèli-camèd'a
dhèu aa'i-aa'i nèti mia-mia ètu rai-haha ne
manyasa, aa tangi d'ara pèd'a, lula tadhe
Ne. Se'e se, mema tare'a-re'a j'aj'i. Lèke
tare'a sèmi èèna.✡
8 Ama Lamatua peka na,
"Ja'a ne,
Alpa toke d'ai Omega.
Ja'a ne,
A toke d'ai Z.
Aa'i-aa'i ra kapua nèti Ja'a,
karèi nèti uru tèka toke d'ai èle.
Ja'a ne dhu abhu mema le karèi nèti uru ka
mai.
Ja'a dhu deo ne'e.
Aa Ja'a dhu bèli-camèd'a, toke d'ai mia-mia.
Ka Ja'a mesa-mesa Ku dhu dènge koasa
kapai risi eele!"✡

Yohanis ladhe nèdhi Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a

9 Lula èdhi aa'i-aa'i ti parcaya, na, Yesus
ne Dhèu Aae èdhi, nèti èèna ka èdhi
pa'a'ari. Abhu dhèu leo dhu nasa kahèi lula
èdhi madhutu Yesus, ka rèngu paj'èra èdhi
aa'i-aa'i ti. Te ngaa Yesus pa'èra d'ara èdhi,
ka bisa taha taruu. Lula ja'a aj'a-nori le
dhèu lula-nèti Lii Holo-Nori Ama Lamatua
aa lole j'ara-j'ara lula-nèti Yesus, ka abhu

* 1:4 Sasuri lii Yunani ètu ne'e, suri, peka na, "pidhu roh dhu patangara dènge kadera paredha Ama Lamatua". Madhutu dhèu d'èlu-mèu Alkitab, nomer pidhu, sasoa na, nuka j'ara dhu mèci aa dhu tesa. Nèti èèna ka, dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na, pidhu roh se'e, sasoa na, Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci. Dènge j'ara ne'e, ètu ayat èpa toke lèmi, Yohanis padhai lii mèngi-nale 1) nèti Ama Lamatua, 2) nèti Roh Na, aa 3) nèti Yesus Kristus. ✡ 1:4 Kalua nèti Masir 3:14, Rai-haha Rupa Hiu 4:5 ✡ 1:5 Yesaya 55:4, Lii Sod'a Koa-Kio 89:27 ✡ 1:6 Kalua nèti Masir 19:6, Rai-haha Rupa Hiu 5:10 ✡ 1:7 Daniel 7:13, Mateos 24:30, Markus 13:26, Lukas 21:27, 1 Tesalonika 4:17, Sakaria 12:10, Yohanis 19:34,37 ✡ 1:8 Rai-haha Rupa Hiu 22:13, Kalua nèti Masir 3:14

dhèu dhu tèka d'ara. Nèti èèna ka, limuri
ne ra kèpe rare ja'a, ka hue eele asa pulu
Patmos ne'e. [10] Ka d'ara ca lod'o, lèke dènge
lod'o manèngi-mangaj'i, ja'a abhu Roh Ama
Lamatua. Kaca'a laa, ja'a tadèngi lii rodhe
nèti kabodho. Lii èèna nuka sèmi lii tiu
tèbhe sa. [11] Lii ne, pua ja'a, peka na, "Yoha-
nis! Ja'a neo bhoke j'ara èci, ho pad'elo
dènge èu. Aa'i-aa'i dhu èu ladhe mèdhi se,
èu hud'i suri more ku. Èle èèna, èu hud'i
pa'adhu hia pidhu juma'at, nuka ètu kota
Epesus, kota Smirna, kota Pergamus, kota
Tiatira, kota Sardis, kota Piladelfia, dènge
kota Laodikia."

[12] Ropa tadèngi kore lii ne'e, ja'a kabib'a
asa kabodho, neo ke'a cee ka dhu lii deo na.
Te ngaa ja'a kèdhi labhu èi mènyi pidhu bua
dhu pamadhèdi ètu dedha tatèka labhu,
dhu tao nèti hualaa. [13] Abhu Dhèu èci dhu
titu ètu talora aae labhu se'e. Rèhu Na nuka
sèmi Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Na pake
kodho èci dhu robho d'ai rai, aa dhu cape
dènge saledha hualaa ca bèla ètu kakara
Na.✡ [14] Rèu kètu Na pudhi lao-lao nuka sèmi
rèu kahib'i-kalèbho pudhi.† Musi madha
Na heo lo'a-lo'a sèmi ai.✡ [15] Haga Na mea
gèu-gèu sèmi tabaga dhu tunu ètu d'ara ai
karoo. Lii Na kadèru sèmi lii bèbhe naha
dhasi kapai.✡ [16] Ètu ai g'ana, Na kèpe dènge
hua-hètu pidhu bua. Nèti hèb'a Na, bhodho
samala èci dhu dua rèka dhu madèka. Rèhu
Na cèb'a-cèb'a nuka sèmi madha lod'o dhu
re mèu rai.

[17] Ropa ja'a ladhe kèdhi Dhèu ne'e, hèia
ja'a bèbhe dènge ka sèmi dhèu dhu madhe
ètu haga Na. Te ngaa Na gai ja'a dènge ai
g'ana Na, hèia Na lii peka na, "Ana, ee! Baku
madha'u! Te aa'i-aa'i se kapua ra nèti Ja'a,
karèi nèti uru toke d'ai èle.✡ [18] Uru èèna,
mema Ja'a madhe, te ngaa limuri ne, èu
ladhe ku laa! Ja'a mamuri hari le, aa èèna
na mamuri taa-taa. Aa Ja'a ka dhu kèd'u
gagoe dhu bisa bhoke era pea dhèu madhe,
sèna ka pamamuri hari si. [19] Èu hud'i suri
more aa'i ku dhu ladhe mèdhi se, aa suri
kahèi ngaa dhu j'aj'i bèli-camèd'a. [20] Ja'a
peka uuru ku sasoa na: labhu hualaa pidhu
bua se, nuka pidhu juma'at. Aa pidhu hua-
hètu dhu èu mèdhi ètu ai g'ana Ja'a ne, nuka
ana pajuu dhèu pidhu nèti sorga dhu rèti lii
Ama Lamatua hia mi pidhu juma'at sèra."

2

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu kota Epesus

[1] Èle èèna ka, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
èèna paredha ja'a, aku Nèngu na, "Yohanis,
èu suri more ku sasuri èci. Isi na sèmi ne'e:
'Mi juma'at ètu kota Epesus:

Sasuri ne, nèti Ja'a, Yesus. Ja'a ka dhu
kèd'u pidhu hua-hètu ètu ai g'ana
Ja'a. Ja'a dhu kako palème kahèi
laladhe pidhu labhu hualaa se cue-
cue. Nanene paie lii padhai Ja'a.

[2] Ja'a ladhe kèdhi le, j'ara mamuri miu
ètu kota Epesus, peka na, miu
sab'a bia hia Lamatua. Ladhe abhu
dhèu bhelu ètu talora aae miu, miu
soro tèke boe ne. Ladhe dhèu
mai dadugu, peka na, nèngu dhèu
pajuu-paleha Lamatua, miu parisa
paie-iie mamuri na, sèna ka me'a
na, nèngu ne dhèu kapod'e-kabèli.
Hèia miu tule eele, aa nanene boe
ne. [3] Masi ka dhèu paj'èra miu lula
miu parcaya Ja'a, te ngaa miu taha
taruu aa hari boe ciki sa.

[4] Te ngaa Ja'a ladhe, na, miu manahu ètu
ca madha j'ara. Lula uru èèna, lod'o
miu hiu-hiu parcaya Ja'a, miu ma-
muri pasue èci dènge èci. Te ngaa
limuri ne, miu sèmi heka èèna. [5] De
miu hud'i sanèd'e hari ku j'ara uru
èèna! Te limuri ne, miu pakaj'èu
ae nèti j'ara uru èèna. De miu ae
eele ka nèti sasala miu se'e, sèna
ka mi pasue hari sèmi uru èèna.
Te aad'o na, bèli-camèd'a Ja'a mai
kore hari labhu hualaa èèna nèti
miu. [6] Te ngaa d'ara Ja'a ako karej'e,
lula miu tule eele lii aj'a-nori nèti
Nikolai, dhu ana madhutu na sèra
tao madhutu. Ja'a tule eele kahèi
tatao kapod'e-kabèli ra sèra.*

[7] Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua
neo peka dènge juma'at Na sèra.
Dhèu cee dhu taha pa'èra madhutu
Ja'a toke na madhe, pe Ja'a soro tèke
na'a hua aj'u ètu d'ara talora oka

✡ 1:13 Daniel 7:13, 10:5 † 1:14 Sasuri lii Yunani suri, peka na, "Kètu dènge rèu kètu Na pudhi nuka sèmi rèu kahib'i-kalèbho pudhi, aa nuka sèmi salju." Dua-dua ra peka mi mèdha èci dhu pudhi lao-lao. ✡ 1:14 Daniel 7:9 ✡ 1:15 Daniel 10:6, Yeskial 1:24, 43:2 ✡ 1:17 Yesaya 44:6, 48:12, Rai-haha Rupa Hiu 2:8, 22:13 * 2:6 Dhèu d'èlu-mèu Alkitab peka na, èdhi te'a boe ngaa dhu Nikolai aj'a-nori sèra.

Ama Lamatua. Te dhèu dhu na'a
hua aj'u èèna, nèngu abhu mamuri
taa-taa dènge Lamatua.'"✡

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu kota Smirna

8 Èle èèna ka, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a
èèna, tuhu hari lii Na, aku Nèngu na, "Yoha-
nis, èu suri more hari ku sasuri leo èci, dhu
isi na sèmi ne'e:
'Mi juma'at ètu kota Smirna:
Sasuri ne, nèti Ja'a, Yesus. Aa'i-aa'i ra j'aj'i
nèti Ja'a, karèi nèti uru ka toke d'ai
èle. Uru èèna mema Ja'a madhe, te
ngaa limuri ne, Ja'a mamuri hari le.
De miu nanene lii padhai Ja'a ne.✡
9 Ja'a ke'a le j'aj'èra mamuri miu ètu kota
Smirna. Masi ka ètu madha dhèu
rai-haha, miu unu aad'o, te ngaa
ètu madha Lamatua miu kaja. Abhu
dhèu dhu mangaku, na, rèngu sèra
dhèu unu Lamatua, te ngaa pad-
hai lii pakarehe kolongara miu. Te
ngaa madhutu iia-iia na, rèngu se
unu boe Lamatua. Rèngu madhutu
dhoka dhèu aae nidhu di. 10 De
nanene paie-iie. Miu baku madha'u,
ladhe abhu j'aj'èra era. Sad'i miu
me'a, na, dhèu aae nidhu neo tenge
dhèu ho kèpe miu cahag'e, sèna ka
pamaso asa d'ara bèdho d'ai can-
guru lod'o. Dad'èi na, sèna ka miu
rai tèke eele Ja'a. Masi ka nidhu neo
pamadhe miu èèna ka, te ngaa miu
baku bhèlu Ja'a kahèi. Te dhèu cee
dhu taha madhutu Ja'a toke madhe,
bèli-camèd'a Ja'a pala-bagi ne ma-
muri, sèna ka na mamuri taa-taa
dènge Ja'a.
11 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua
neo peka dènge juma'at Na sèra.
Dhèu cee dhu madhutu Ja'a toke
madhe, èèna na nèngu abhu boe
j'aj'èra ètu d'ara dhasi ai dhu heo
robhe-robhe kura boe ciki sa èèna.
Dènge sèmi ne'e, nèngu abhu boe
mamadhe ka dua hari.'"✡

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa mi juma'at ètu Pergamus

12 Hèia Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne,
tuhu hari lii padhai Na, peka na, "Yohanis,
èu suri more hari ku sasuri leo èci, dhu peka
sèmi ne'e ka:
'Mi juma'at ètu kota Pergamus:
Sasuri ne, nèti Ja'a, Yesus. Ja'a ka dhu
kèd'u samala rèka dua dhu madèka.
Nanene lii padhai Ja'a.
13 Ja'a ke'a mèu le kota Pergamus miu èèna.
Te, dhu nèd'u paredha ètu èèna,
nuka dhèu aae nidhu. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa miu kèpe pa'èra ko-
longara Ja'a, aa parcaya taruu Ja'a.
Uru èèna abhu dhèu Ja'a èci ètu
èèna, ngara na Antipas. Nèngu aj'a
lèke mola-mola j'ara mamuri Ja'a, te
ngaa ra pamadhe ne. Masi ka sèmi
èèna, te ngaa miu pasili boe Ja'a.
14 Te ngaa Ja'a ladhe, na, miu manahu ètu ca
j'ara dua j'ara. Abhu nèti miu pèri-
pèri dhèu dhu d'èi madhutu lii aj'a-
nori nèti Balaam. Uru èèna Balaam
aj'a Balak ho kakèj'i dhèu Isra'el,
toke ra sisu dad'èi Lamatua. Balak
kakèj'i dhèu Isra'el sèra, ho pae'a
dènge ra'a-rinu mèdha sogo-tagu,
aa ra tao j'ara makae dènge dhèu
dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali ra.✡
15 Abhu kahèi pèri-pèri dhèu nèti
miu dhu madhutu lii aj'a-nori nèti
Nikolai.✡ 16 De miu hud'i loe ku nèti
sasala-sasigo miu sèra. Ladhe aad'o,
na, nèbhu heka Ja'a dhiu pad'ui miu
dènge lii sakaa dhu nuka sèmi pare
dènge samala.
17 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua
peka dènge juma'at Na. Dhèu cee ka
dhu taha madhutu Ja'a toke madhe,
pe Ja'a hia ne na'a roti *manna* nèti
sorga dhu tèke paie iie ne. Pe Ja'a
pangèd'u ne hèi, hadhu pudhi cue
dhu suri tèke ngara hiu na. Dhod-
hoka nèngu mesa na di dhu ne'a
ngara na; dhèu leo re'a boe.'"✡

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu Tiatira

18 Ka Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a èèna,
tuhu hari lii padhai Na, peka na, "Yohanis,

✡ 2:7 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:9, Rai-haha Rupa Hiu 22:2, Yeskial 28:13, 31:8 ✡ 2:8 Yesaya 44:6, 48:12, Rai-haha Rupa Hiu 1:17, 22:13 ✡ 2:11 Rai-haha Rupa Hiu 20:14, 21:8 ✡ 2:14 Sensus 22:5, 7, 25:1-3, 31:16, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 23:4 ✡ 2:15 Rai-haha Rupa Hiu 2:6 ✡ 2:17 Kalua nèti Masir 16:14-15, 16:33-34, Yohanis 6:48-50, Yesaya 62:2, 65:15

èu suri more hari ku sasuri leo èci, dhu peka sèmi ne'e ka:
'Mi juma'at ètu kota Tiatira:
Sasuri ne nèti Ja'a, Yesus, nuka Ana Ama Lamatua. Musi madha Ja'a heo lo'a-lo'a sèmi ai, aa haga Ja'a mea gèu-gèu sèmi tabaga ètu d'ara ai. Nanene ku lii padhai Ja'a.
19 Ja'a kèdhi le mamuri miu. Miu sue Ja'a tare'a, aa parcaya èra Ja'a kahèi. Miu madhutu taruu lii paredha Ja'a ho lalau-lalo'o dhèu. Masi ka dhèu paj'èra miu, te ngaa miu taha taruu. Ja'a ke'a kahèi, limuri ne miu sab'a bia risi hari hia Ja'a.
20 Te ngaa miu manahu ètu ca j'ara: miu sèmi mere dènge be'a, bhèni dhu ngara na Isabel, dhu padedha iisi peka na, nèngu èèna dhèu nèti lii padhai Lamatua. Ka miu hud'i na sène, aj'a j'ara-j'ara dhu lèke boe mi dhèu Ja'a. Lula lii a'aj'a na dhu kapod'e-kabèli èèna ka, dhèu Ja'a tao j'ara karehe dènge dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali ra, aa ra'a nganga'a sogo-tagu. 21 Ja'a dhu kai le bhèni èèna pèri-pèri hari le, sèna ka ele-ho'a nèti sasala na, te ngaa na d'èi boe.
22 De ladhe paie-iie. Te Ja'a pama'ète kore le, ho hia ne lèke papèd'a èci, toke na bisa boe puru nèti era j'unu na. Sèmi èèna kahèi dènge rèngu dhu j'unu pa'èci dènge ne. Ladhe rèngu tèke eele boe bhèni aapa ne, nèbhu boe Ja'a huku si kahèi. 23 Èèna na Ja'a pamadhe aa'i ana-ana nèti bhèni aapa ne. Dènge j'ara ne'e, dhèu-dhèu parcaya sèra re'a, na, Ja'a ne ke'a aa'i d'ara dhèu. Pe Ja'a b'ala miu madhutu tatao dhu miu ad'u-ue.✡
24 Te ngaa miu cahag'e ètu Tiatira sèra, dhu madhutu boe lii a'aj'a bhèni aapa ne. Miu tule eele le a'aj'a dhu pahuni èèna, dhu ra peka na, 'ilmu maroga nèti dhèu aae nidhu'. Nèti èèna ka, Ja'a parluu heka kai miu, 25 sad'i miu kèpe pa'èra-èra lalèka miu mi dedha Ja'a, toke Ja'a lèpa hari mai. 26-28 Dhèu cee dhu taha madhutu Ja'a toke madhe, pe Ja'a hia ne koasa. Koasa èèna kapai, nuka sèmi koasa dhu Ja'a abhu nèti Ama Ku, ho paredha dhèu ètu rai-haha ne dènge tatea bèsi. Ladhe abhu dhu lab'a ne, pe na ab'o palaho si, nuka sèmi dhèu pamae èru rai.✡ Èèna na, Ja'a hia miu hua-hètu dhimu kahèi.
29 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua neo peka dènge juma'at Na sèra.'"

3

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu Sardis

1 Hèia Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne lii hari dènge ja'a, aku nèngu Na, "Èu suri more hari ku sasuri leo èci, dhu isi na sèmi ne'e:
'Mi juma'at ètu kota Sardis:
Sasuri ne, nèti Ja'a, Yesus. Roh Ama Lamatua ètu Ja'a. Aa Roh ne, pidhu rupa. Ja'a dhu kèpe kahèi pidhu hua-hètu ètu d'ara ai Ja'a. Nanene lii padhai Ja'a.
Ja'a ke'a le tatao miu ètu Sardis. Dhèu peka, na, miu se mamuri madhutu dad'èi Ja'a, te ngaa miu nuka sèmi samanga aad'o ètu kètu. 2 De kèd'i ka! Pa'èra parcaya miu dhu oe èle na. Te Ja'a dhu parisa le ngaa dhu miu sab'a, abhu boe dhu mèci ètu madha Ama Lamatua. 3 De baku bhèlu lii aj'a-nori dhu mola, dhu miu nanene aa abhu nèti uru èèna. Madhutu paie-iie dad'èi Ama Lamatua, aa tèke eele sasala-sasigo miu sèra. Ladhe miu kèd'i malai boe, ho mi tao madhutu j'ara sèra, cag'ag'a laa Ja'a dhiu nuka sèmi dhèu mana'u dhu miu me'a mere boe.✡
4 Te ngaa abhu cahag'e era nèti miu ètu Sardis dhu mamuri mola, nuka sèmi dhèu dhu pakaj'alu boe mèdha-papake ra. Lula miu mamuri mola, ka miu nia kako palere-lere dènge Ja'a, pake mèdha-papake pudhi. 5 Dhèu cee dhu taha madhutu Ja'a toke madhe, bèli-camèd'a nèngu pake mèdha-papake pudhi kahèi. Bèli-camèd'a Ja'a roso eele boe ngara na nèti d'ara sasuri dhu suri

✡ 2:23 Lii Sod'a Koa-Kio 7:10, 62:12, Yermia 17:10 ✡ 2:26-28 Lii Sod'a Koa-Kio 2:8-9 ✡ 3:3 Mateos 24:43-44, Lukas 12:39-40, Rai-haha Rupa Hiu 16:15

ngara dhèu aa'i-aa'i dhu èèna na
mamuri taa-taa dènge Lamatua.
Èèna na Ja'a mangaku ne ètu madha
Ama Ku, dènge ètu madha ana
pajuu Ama Ku ètu sorga, peka na,
nèngu ne dhèu Ja'a.✡
6 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua
peka dènge juma'at Na sèra.'"

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu Piladelfia

7 Ka Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne lii hari,
peka na, "Yohanis, èu hud'i suri more hari
ku sasuri leo èci, dhu lii na sèmi ne'e ka:
'Mi juma'at ètu kota Piladelfia:
Sasuri ne nèti Ja'a, Yesus. Ja'a dhu Mola-
Mèci dènge dhu Lèke Tare'a. Ja'a
ka dhu kèd'u gagoe dhèu aae Daud.
Ladhe Ja'a bhoke kore babèdho,
abhu boe ca dhèu sa bisa bèdho hari.
Ladhe Ja'a bèdho kore, abhu boe ca
dhèu sa bisa bhoke.✡
8 Ja'a ke'a aa'i ngaa dhu miu tao. Ja'a
ke'a kahèi, pangaru miu kapai boe.
Masi ka sèmi èèna, miu pasili boe
Ja'a, aa madhutu taruu lii a'aj'a Ja'a.
Sanèd'e paie, te Ja'a dhu conge le
babèdho hia miu, de dhèu èci sa bisa
boe bèdho hari.
9 Nanene paie-iie! Te abhu dhèu leko-
monya dhu peka na, rèngu sèra
dhèu unu Lamatua. Te ngaa rèngu
sèra, dhèu kapod'e-kabèli dhu mad-
hutu dhèu aae nidhu. Pe me'a unu
mi! Ja'a tao si, sèna ka ra dhiu
patitu kètu urutuu ètu madha miu,
aa ra mangaku na, Ja'a tare'a-re'a
sue miu.✡ 10 Lula miu madhutu le
paredha Ja'a, ka miu taha madhutu
Ja'a, nèti èèna ka, Ja'a bhabhae miu
nèti j'aj'èra dhu Lamatua neo hia
mai, ho sèku dhèu aa'i-aa'i ètu rai-
haha ne.
11 Nèbhu heka, Ja'a dhiu. De miu kèpe
pa'èra-èra lii aj'a-nori Ja'a, dhu miu
abhu le karèi nèti uru ka. Te mage
dhoka abhu dhu parame rare rui-
j'aj'èra dhu Lamatua neo b'ala hia
miu. 12 Dhèu cee ka dhu taha mad-
hutu Ja'a toke madhe, bèli-camèd'a
nèngu pea taruu dènge Lamatua,
sama sèmi agarii aae dhu titu mèno
ètu d'ara Èmu Ama Lamatua. Pe
Ja'a suri ngara Lamatua Ja'a, dènge
ngara kota Lamatua ètu ngi'u dhèu
ne. Kota èèna ra pangare, na,
'Yerusalem Hiu', dhu bèli-camèd'a
Lamatua papuru mai nèti sorga. Aa
èèna na, Ja'a suri kahèi ngara hiu
Ja'a mi ngi'u dhèu ne.✡
13 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Ama
Lamatua peka mi juma'at Na sèra.'"

Lamatua Yesus pa'adhu lii moa hia juma'at ètu Laodikia

14 Èle ka, Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne,
tuhu hari lii, peka na, "Yohanis, èu hud'i
suri more ku sasuri dhu limuri tèka, dhu isi
na sèmi ne'e ka:
'Mi juma'at ètu kota Laodikia:
Sasuri ne nèti Ja'a, Yesus, dhu dhèu paroa
na, 'Tare'a sèmi èèna'. Ja'a ne loe
boe padhai lii dènge mola Lii Holo-
Nori Ama Lamatua. Dènge aa'i-aa'i
dhu Lamatua ad'u-ue sèra, j'aj'aj'i ra
nèti Ja'a.✡
15 Ja'a ladhe kèdhi le tatao miu ètu Laodikia.
Te ngaa miu sèmi ngaa mèro?! Pana
aad'o, aa pacuhi aad'o kahèi. Ladhe
pana, na, hud'i tare'a-re'a pana! Aa
ladhe pacuhi, na, hud'i tare'a-re'a
pacuhi! 16 Te ngaa, lula d'ara miu ka-
jari, bèli-camèd'a Ja'a sabhuu eele
miu nèti d'ara hèb'a Ja'a, sama sèmi
dhèu sabhuu ilu.
17 Miu padhai lii padedha iisi, peka na, 'Ji'i
se, kaja-su'i. Ji'i mamuri be'a, kura
boe ngaa-ngaa!' Te ngaa madhutu
iia-iia na, d'ara miu dhu bèdhu le,
ka me'a heka mia ka dhu be'a. Nèti
èèna ka, miu j'aj'i mi dhèu dhu
dènge boe ngaa-ngaa, aa dhu dènge
boe mèdha ètu ua mi. 18 De hua
iia mai ho hèli mere poe-pai nèti
Ja'a, sèna ka miu tare'a-re'a j'aj'i
dhèu kaja-su'i. Aa hèli mere mèdha-
papake pudhi, ho pahutu era makae
mi. Aa hèli mere kahèi èi na'i musi
madha, sèna ka roso mi musi madha
miu, ho mèdhi mèu hari.
19 Ladhe dhèu pasue Ja'a tao sala, Ja'a kai aa
huku si, sèna ka ra j'aj'i be'a. De miu

✡ 3:5 Kalua nèti Masir 32:32-33, Lii Sod'a Koa-Kio 69:29, Rai-haha Rupa Hiu 2:7, 20:12, Mateos 10:32, Lukas 12:8 ✡ 3:7 Yesaya 22:22, Ayub 12:14 ✡ 3:9 Yesaya 49:23, 60:14, 43:4 ✡ 3:12 Rai-haha Rupa Hiu 21:2, Yesaya 62:2, 65:15 ✡ 3:14 Lii Hini 8:22 ✡ 3:19 Lii Hini 3:12, Ibrani 12:6

hud'i pamola d'ara mi, ho madhutu
Ja'a dènge d'ara kateme.✡
20 Nanene paie-iie. Te Ja'a nuka titu ètu
hèb'a èmu ne, aa Ja'a paroa taruu
ho neo maso asa d'ara èmu. Ladhe
dhèu cee dhu tadèngi lii Ja'a, ho na
conge èmu, Ja'a dhiu asa d'ara, sèna
ka madhèdi ta'a-tinu pa'èci. 21 Dhèu
cee dhu taha madhutu Ja'a toke
madhe, bèli-camèd'a Ja'a pangèd'u
ne hak, ho nèd'u paredha bera-bera
dènge Ja'a. Te Ja'a taha le madhutu
Ama Ku kahèi, nèti èèna ka limuri
ne Ja'a kèd'u paredha sama-sama
dènge Ne.
22 Nanene paie-iie, ngaa dhu Roh Lamatua
peka mi juma'at Na sèra.'"

4

Rèngu pahaha iisi mi Ama Lamatua ètu sorga

1 Ropa Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a ne,
peka nare lii moa Na mi pidhu juma'at
sèra, hèia Lamatua bhoke pad'elo dènge
ja'a, ngaa-ngaa dhu leo hari. Ètu d'ara ciki
oo'e èèna kahèi, ja'a kèdhi babèdho èci dhu
bhoke le tangare la'e asa sorga. Ka ja'a
tadèngi hari lii dhu mèdhu nèti dhèu deo
na, nuka sèmi lii tiu tèbhe, peka na, "Mai
ku! Ca'e asa ne'e, sèna ka Ja'a pad'elo dènge
èu ngaa-ngaa dhu j'aj'i bèli-camèd'a."
2 Lod'o èèna kahèi, Roh Lamatua ded'e
nèti ja'a asa sorga. Cag'ag'a laa, ja'a kèdhi
kadera paredha èci, aa abhu dhu madhèdi
ètu dedha. 3 Dhu madhèdi ètu kadera
èèna heo mangèru dènge mea, èci èèna
ka dènge hadhu kale'e dhu kab'ua, dhu ra
peka na, *yaspis* dènge *sardius*. Abhu kahèi
saroo èci dhu reo nare kadera paredha
Na. Saroo ne heo na mangèru sama sèmi
hadhu kale'e *samrud*.✡ 4 Ètu èèna kahèi,
abhu 24 (dua nguru èpa) kadera paredha
iiki, dhu reo rare kadera paredha dhu ètu
talora aae èèna. Ètu dedha kadera paredha
iiki se'e, madhèdi katua 24 (dua nguru
èpa) dhèu. Aa'i-aa'i ra pake mèdha-papake
pudhi, dènge solo paredha dhu tao nèti
hualaa. 5 Nèti kadera paredha ètu talora aae
èèna, abhu bela dhu kacèb'a, dènge d'oro
dhu lii mèdhu patuu ma'èta boe. Abhu
kahèi ob'o pidhu bua dhu heo ètu madha
kadera paredha èèna. Rèngu se, nuka sèmi
Roh Ama Lamatua dhu pidhu rupa.✡ 6 Ètu
madha kadera paredha ne, ja'a kèdhi èi,
oe sèmi dhasi dhu mèu aadha-aadha nuka
sèmi tèru.

Hèia ja'a kèdhi badha èpa ngi'u dhu dhae
kèdhi mèka ciki sa rai-reo kadera èèna.
Ngi'u ra nèti madha toke kabodho, pènu
dènge musi madha. Badha se'e ka dhu
lalau-lalo'o Lamatua.✡

7 Badha ka èci, rèhu na sèmi singa. Ka
dua, rèhu na sèmi sapi mone. Ka tèlu, rèhu
na sèmi dhèu. Aa ka èpa, rèhu na nuka sèmi
manea luji dhu lela.* ✡ 8 Badha èpa ngi'u
se, ci'u-ci'u ka dhu dènge èla ra, èna. Re
li'u dènge re d'ara èla se, pènu dènge musi
madha kahèi. Mèu-mèda, badha se loe boe
sod'a, peka na,
"Ji'i koa-kio kolongara Ama Lamatua!
Ji'i ded'e padedha-dedha kolongara
Lamatua!
Lamatua èèna, dhu mola-mèci risi eele!
Koasa Lamatua dhu kapai risi eele.
Lamatua èèna karèi nèti uru ka mai.
Lamatua dhu deo ne'e ne.
Aa Lamatua dhu taa-taa toke d'ai mia-mia
la'e!"✡

9 Dènge ra sod'a sèmi èèna, rèngu koa-
kio dènge pakab'ua Ama Lamatua, aa ra
manèngi makasi mi Nèngu kahèi, lula
Nèngu ka dhu madhèdi ètu dedha kadera
paredha èèna, aa Nèngu ka dhu taa-taa toke
d'ai mia-mia. Ropa rèngu sod'a, 10 hèia 24
(dua nguru èpa) katua sèra pabèbha iisi
ra, ka patitu kètu urutuu ètu madha Ama
Lamatua, dhu madhèdi ètu kadera paredha
èèna. Katua se bhoke eele solo paredha ra,
ka ra tèke mi madha kadera paredha èèna,
ho pahaha iisi mi Nèngu dhu mamuri taa-
taa dènge boe too-lane. Èle ka, ra koa-kio
Ne, peka na,
11 "Ooo, Ama Lamatua!
Ji'i koa-kio kolongara Lamatua!
Ji'i ded'e padedha-dedha kolongara
Lamatua.
Lamatua ne, Kètu ji'i.
Lamatua ne, Ama Lamatua ji'i!
Lamatua ka dhu nia sèmi more koa-kio ji'i.

✡ 4:3 Yeskial 1:26-28, 10:1 ✡ 4:5 Kalua nèti Masir 19:16, Rai-haha Rupa Hiu 1:4, 8:5, 11:19, 16:18, Yeskial 1:13, Sakaria 4:2 ✡ 4:6 Yeskial 1:22 * 4:7 Madhutu dhèu d'èlu-mèu Sasuri Mola-Mèci, ra peka na, èpa badha se nuka: Singa ka dhu koasa risi eele. Sapi ka dhu èra risi eele. Dhèu ka dhu d'èlu-mèu risi eele. Aa manea luji ka dhu mèri risi eele. ✡ 4:7 Yeskial 1:5-10, 10:14 ✡ 4:8 Yeskial 1:18, 10:12, Yesaya 6:2-3

Lamatua ka dhu pantas sèmi lii pakab'ua
ji'i.
Lula Lamatua ka dhu koasa kapai risi
eele.
Aa Lamatua ka dhu dedha risi eele.
Lamatua ka dhu paj'aj'i aa'i-aa'i.
Lamatua ka dhu hia mamuri aa'i-aa'i.
Aa'i-aa'i dhu tesa,
j'aj'i, lula Lamatua ka dhu ad'u-
ue.
Aa'i-aa'i dhu mamuri,
dènge a'ae, lula Lamatua ka dhu
hia."

5

Lalulu sasuri dhu segel madhe

1 Èle èèna ka, ja'a ladhe hari Nèngu dhu madhèdi ètu dedha kadera paredha èèna. Na kèpe dènge sasuri ca lulu ètu ai g'ana Na. Ètu lalulu sasuri ne, dhu suri le re li'u dènge d'ara. Ra segel le ètu pidhu era.✡
2 Hèia ja'a kèdhi ana pajuu nèti sorga ca dhèu dhu kapai aae. Dènge lii aae, na karèi, "Dhèu cee ka dhu dènge hak ho bisa bhoke segel aa baca sasuri ne?" 3 Na karèi sèmi èèna ka, te ngaa ra abhu boe ca dhèu sa dhu dènge hak, ho bisa bhoke dènge baca isi sasuri ne. Masi ka ètu sorga, do ètu rai-haha ne, abhu boe èci sa hèi dhu dènge hak. Ètu era dhèu madhe, aad'o kahèi. 4 Ropa kèdhi sèmi èèna, hèia ja'a tangi d'ara pèd'a, lula abhu boe ca dhèu sa dhu dènge hak ho bisa bhoke sasuri aa baca isi na. 5 Èle ka, ca dhèu nèti dua nguru èpa katua se'e, lii dènge ja'a, peka na, "Baku tangi, we. Te ana-èpu dhèu aae Daud ca dhèu dhu kapai risi eele, dhu ra haji ngara Na, 'Singa nèti udhu-rasa Yahuda'. Nèngu ka dhu ab'o palaho le aa'i-aa'i dhu bhelu-katub'a. De Nèngu ka dhu dènge hak, sèna ka bisa bhoke segel aa baca isi sasuri ne."✡
6 Ropa tadèngi kore lii ne'e, ja'a kèdhi Ana Kahib'i-Kalèbho dhu titu ètu talora aae badha èpa ngi'u sèra, dènge 24 (dua nguru èpa) katua dhu madhèdi reo rare kadera paredha èèna. Ana Kahib'i-Kalèbho ne, oe sèmi dhu ra pamadhe le. Nèngu ne dènge tadhu pidhu, aa musi madha Na pidhu kahèi. Musi madha pidhu sèra, nuka sèmi Roh Na dhu dènge pidhu rupa, dhu Na papuru mai palème rai-haha ne.✡ 7 Hèia ja'a ladhe kèdhi Ana Kalèbho ne, kako la'e asa madha Nèngu dhu madhèdi ètu kadera paredha èèna, sèna ka sèmi nare lalulu sasuri nèti ai g'ana Na.
8 Ropa Ana Kalèbho ne sèmi nare sasuri, cag'ag'a laa badha èpa ngi'u, dènge 24 (dua nguru èpa) katua sèra, pabèbha iisi ra, ka ra patitu kètu urutuu ètu madha Na. Rèngu se èci-èci ka kèpe mèdha lii sod'a oe sèmi sasadhu sa, dènge mago hualaa dhu isi dènge raa aj'u hèu mèngi, sèna ka ra pasèbu ho pahèu mèngi. Raa aj'u hèu mèngi se'e ka, nuka lii manèngi-mangaj'i nèti dhèu unu Lamatua.✡ 9 Ka rèngu aa'i-aa'i sod'a lii sod'a hiu èci, peka na:
"Ana Kalèbho ne'e ka dhu nia sèmi nare
sasuri ne.
Ana Kalèbho ne'e ka dhu dènge hak ho bisa
bhoke segel sèra.
Te Nèngu ne'e ka dhu ra pamadhe le.
Hèia Ama Lamatua pake raa Na,
ho sui nare dhèu nèti suku aa'i-
aa'i ètu rai-haha ne,
sèna ka dhèu cahag'e bisa j'aj'i dhèu
unu Lamatua.
Dènge sèmi èèna, dhèu rai-haha nèti lii aa'i-
aa'i dènge rai aa'i-aa'i,
bisa j'aj'i ana-ana Lamatua.✡
10 Ana Kalèbho ne'e ka, oru nare si aa'i-aa'i,
j'aj'i mi ca rae-ca nadha.
Ana Kalèbho ne'e ka, hag'e nare si,
j'aj'i dhèu sab'a Lamatua.
Bèli-camèd'a rèngu se'e ka dhu rèd'u
paredha ètu rai-haha.
Pe rèngu sab'a hia Lamatua ètu rai-haha."✡
11 Èle ka, ja'a boti kètu, hèia tadèngi lii mèdhu aae èci. Hèia ja'a ladhe badha aae èpa ngi'u, dènge 24 (dua nguru èpa) katua se, tabha hari dènge ana pajuu nèti sorga ae titu kèna. Ana pajuu se d'ai juta-kehi.✡
12 Rèngu aa'i-aa'i ra sod'a dènge lii mèdhu, peka na,
"Ji'i ded'e padedha-dedha Ana Kalèbho dhu
ra pamadhe le,
Lula Nèngu ka dhu nia sèmi nare lii koa-kio
ji'i!
Koasa Na, kapai risi eele.
Kakaja Na, lale-kabèle.

✡ 5:1 Yeskial 2:9-10, Yesaya 29:11 ✡ 5:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 49:9, Yesaya 11:1, 10 ✡ 5:6 Yesaya 53:7, Sakaria 4:10 ✡ 5:8 Lii Sod'a Koa-Kio 141:2 ✡ 5:9 Lii Sod'a Koa-Kio 33:3, 98:1, Yesaya 42:10 ✡ 5:10 Kalua nèti Masir 19:6, 1 Petrus 2:5,9, Rai-haha Rupa Hiu 1:6 ✡ 5:11 Daniel 7:10

Ngangee lii padhai Na, lèke mola-mola.
A'èra Na, èci sa risi boe.
Ji'i j'oka padedha-dedha kolongara Na.
Ji'i pakab'ua Ne.
Ji'i koa-kio Ne."

13 Èle èèna ka, ja'a tadèngi hari lii sod'a dhu leo èci. Lii sod'a ne, mai nèti aa'i-aa'i dhu mamuri ètu: sorga, dedha-liru, rai-haha, dènge d'ara dhasi. Rèngu aa'i-aa'i ra sod'a. Nèti era dhèu madhe kahèi, ra madhutu sod'a. Aa'i-aa'i ra sod'a, peka na,
"Ji'i koa-kio Ama Lamatua dhu madhèdi ètu dedha kadera paredha.
Ji'i nedhe padedha-dedha kahèi Ana Kalèbho ne.
Ji'i pakab'ua Rèngu.
Ji'i pahaha iisi mi Rèngu.
Lula Rèngu ka dhu rèd'u paredha taa-taa!
Aa koasa Ra dhu dènge boe too-lane!"

14 Hèia èpa badha aae se, loe boe dènge lii dhaa, peka na, "Tare'a-re'a! Lèke kèna!" Ka 24 (dua nguru èpa) katua se'e pabèbha hari iisi ra, hèia ra patitu kètu urutuu, ho ra pahaha iisi mi Ama Lamatua, dènge Ana Kalèbho èèna.

6

Ana Kalèbho bhoke eele segel se èci-èci Segel ka èci — Kapala pamusu kalua mai

1 Èle ka, ja'a ladhe kèdhi Ana Kalèbho bhoke segel ka èci nèti lalulu sasuri èèna. Hèia ja'a tadèngi, na, èci nèti èpa badha aae sèra parodha dènge lii mèdhu, nuka sèmi lii d'oro. Na paredha, peka na, "Lamu dènge ka!" 2 Cag'ag'a laa, ja'a kèdhi jara pudhi ci'u. Dhèu èci dhu manya'e pake dènge solo kapala musu, lula nèngu ka dhu segi taruu ètu d'ara pamusu. Limuri ne na kèpe le kataki-hahusu, la'e ho segi hari musu na ètu rai-haha.✡

Segel ka dua — patao-palaha ètu rai-haha

3 Hèia Ana Kalèbho ne bhoke segel ka dua. Ka ja'a tadèngi badha aae ka dua paredha, peka na, "Lamu dènge ka!" 4 Ka jara ci'u dhu mea gèu-gèu kalua mai. Dhèu dhu manya'e jara ne sèmi nare samala aae èci. Ra hia ne koasa ho la'e pamaruru ètu rai-haha, sèna ka dhèu rai-haha èci pamadhe èci.✡

Segel ka tèlu — tèu manganga-mad'èu

5 Ka Ana Kalèbho bhoke segel ka tèlu. Hèia ja'a tadèngi lii paredha nèti badha aae ka tèlu, peka na, "Lamu dènge ka!" Kaca'a laa, ja'a kèdhi jara mèdhi ci'u. Dhèu dhu manya'e jara ne nèd'u dènge kabatai cue, sèna ka tai nganga'a dhu oe kura kèna.✡ 6 Hèia ja'a tadèngi hari, nuka sèmi lii èci mai nèti talora aae badha èpa ngi'u se, peka na, "Bèli-camèd'a, abhu manganga-mad'èu dhu kapai titu kèna ètu rai-haha. Gaji dhèu ca lod'o nia dhoka hèli laludhu tèlu moo di; te ngaa neo laludhu be'a, abhu dhoka ca moo di. Masi ka sèmi èèna, dhèu bisa boe pa'ele iie aj'u saitun dènge aj'u anggor ètu d'ara oka ra."*

Segel ka èpa — dhèu ae madhe

7 Èle èèna ka, Ana Kalèbho ne bhoke segel ka èpa. Hèia ja'a tadèngi lii nèti badha aae ka èpa hia paredha, peka na, "Lamu dènge ka!" 8 Kaca'a laa, ja'a ladhe kèdhi jara ci'u dhu rèu na sanama karara. Dhèu dhu manya'e jara ne, ngara na 'Mamadhe'. Aa abhu dhu madhutu ne re limuri, ngara na 'Era pea Samanga Dhèu Madhe'. Rèngu dua ra abhu koasa ho lasi pamadhe dhèu ètu rai-haha pake samala, tèu manganga-madèu, papèd'a-tarègu, dènge pasoku badha hui dhu bhelu. Ladhe ige aa'i dhèu dhu madhe, aa'i-aa'i ra ca kaboko nèti èpa kaboko nèti dhèu dhu pea ètu rai-haha.✡

Segel ka lèmi — dhèu unu Lamatua tatae toke Na pama'ète lii langu si

9 Hèia Ana Kalèbho ne bhoke segel ka lèmi. Ka ja'a kèdhi samanga dhèu dhu ra pamadhe uru sèra ètu ro'a mei korban. Ra pamadhe rèngu lula parcaya Ama Lamatua, aa aj'a-nori dhèu taruu lula-nèti Lii Holo-Nori Na. 10 Ra pa'oo-parodha, peka na, "Oo Lamatua, Ama dhu kapai risi! Ama dhu mola-mèci! Ji'i parcaya ngaa dhu Lamatua peka-padhai. Te ngaa ji'i hud'i tatae d'ai pèri lod'o hari, heka Lamatua pama'ète lii langu, sèna ka huku dhèu dhu pamadhe ji'i ètu rai-haha nèi?"

✡ 6:2 Sakaria 1:8, 6:3, 6 ✡ 6:4 Sakaria 1:8, 6:2 ✡ 6:5 Sakaria 6:2, 6 * 6:6 Ètu rai nèi, dhèu sèra mamuri nèti aj'u dua se. De masi ka ra abhu manganga-mad'èu dhu kapai titu kèna, te ngaa sad'i aj'u dua se era ètu nèi, rèngu bisa mamuri taruu. ✡ 6:8 Yeskial 14:21

[11] Ropa rèngu karèi rare sèmi èèna, hèia
rèngu èci-èci ka abhu kodho pudhi robho
d'ai rai. Abhu dhu peka dènge ra, "Tatae
hari ku ciki oo'e, toke miu tesa aa'i. Te
abhu anga miu era dhu ra pamadhe sèmi
miu kahèi."

Segel ka èna — mamadhe-mamopo ètu dedha-liru dènge rai-haha

[12] Ka Ana Kalèbho ne bhoke segel ka èna.
Kaca'a laa, ja'a ladhe kèdhi rai-haha ne opo
kapai titu kèna. Hèia madha lod'o maroga
kiu-kiu, nuka sèmi bèla mèdhi, aa hèru mea
sama sèmi raa.✡ [13] Hua hètu-hua hètu nèti
dedha-liru bèbhe mai asa rai-haha, nuka
sèmi hua aj'u hoa dhu kabhui, lula lèke
ngèlu aae. [14] Hèia ja'a ladhe, na, liru mae
bagi mi dua, ka lulu nuka sèmi dhèpi, toke
ele. Aa ledhe-ledhe dènge pulu aa'i-aa'i
ra gaged'o, toke ele nèti era ra.✡ [15] Ropa
j'ara se j'aj'i, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha,
mulai nèti dhèu aae-dhèu kapai, komed-
haa sordad'u, dhèu kaja-su'i, toke d'ai ènu
sèra, aa'i-aa'i ra madha'u titu kèna. Ka rai
lasi lu'u ètu ro'a-ro'a loe, dènge sasanga-
sasanga hadhu ètu ledhe.✡ [16] Dhèu sèra pua
ledhe-ledhe aa hadhu aae sèra, peka na,
"Saguru mere ka ji'i laa! Pahuni ji'i sèna
ka Nèngu dhu madhèdi ètu dedha kadera
paredha aae èèna, baku nèdhi ji'i. Aa Ana
Kalèbho èèna huku ia ka ji'i.✡ [17] Ira ii! Ji'i
laho mae-mae le, te lod'o d'ai mamadhe-
mamopo kèna! Ama Lamatua dènge Ana
Kalèbho èèna, neo dutu nanasa Rèngu mi
dedha ji'i. Te ngaa èci sa bisa boe sili rare,
hèia tatu madhe aa'i mèu-mèu!"✡

7

Ama Lamatua tao cap mi 144.000 (cangasu èpa nguru èpa riho) dhèu

[1] Hèia ja'a ladhe kèdhi ana pajuu Lamatua
dhèu èpa puru mai nèti sorga, titu ètu
èpa madha ngèlu ètu rai-haha ne, ho taha
ngèlu. Ka ngèlu bisa boe tiu asa d'ara dhasi,
rai-dedha, dènge aj'u-aj'u.✡ [2] Lamatua hia
si koasa, ho ra pa'ele iie rai-dedha dènge
d'ara dhasi. Ka ja'a kèdhi hari ana pajuu
dhu leo ca dhèu nèti sorga, mai nèti dhimu.
Na mai nèti dènge cap Ama Lamatua dhu
mamuri taa-taa. Hèia na rodhe mi ana
pajuu dhèu èpa sèra, peka na, [3] "Mate ku!
Baku pa'ele iie ku rai-dedha, do d'ara dhasi,
do aj'u sèra. Mate toke ji'i tao ngare ku cap
mi katangarèi dhèu unu Lamatua sèra."✡

[4] Èle èèna ka, rèngu peka dènge ja'a, na,
ana pajuu ne tao le tadha mi dhèu unu
Lamatua sèra. Dhèu sèra aa'i-aa'i ra 144.000
(cangasu èpa nguru èpa riho) dhèu, dhu
mai nèti suku Isra'el. Nuka:

[5] nèti suku Yahuda, 12.000 (canguru
dua riho) dhèu;
suku Ruben, 12.000 dhèu;
suku Gad, 12.000 dhèu;
[6] suku Aser, 12.000 dhèu;
suku Naftali, 12.000 dhèu;
suku Manase, 12.000 dhèu;
[7] suku Simeon, 12.000 dhèu;
suku Lewi, 12.000 dhèu;
suku Isaskar, 12.000 dhèu;
[8] suku Sebulon, 12.000 dhèu;
suku Yusuf, 12.000 dhèu;
aa nèti suku Benyamin, 12.000 dhèu.

Dhèu mola-mèci koa-kio Ama Lamatua dènge Ana Kalèbho

[9] Èle èèna ka, ja'a kèdhi dhèu ae titu
kèna, dhu ige kore boe. Rèngu mai nèti
suku aa'i-aa'i, nèti udhu-rasa aa'i-aa'i, nèti
kabarai aa'i-aa'i, aa nèti lii aa'i-aa'i ètu rai-
haha. Rèngu pakaboko tangara asa kadera
paredha, aa asa Ana Kalèbho kahèi. Dhèu
sèra pake kodho pudhi, aa ra kèpe dènge
rèu palam. [10] Ka aa'i-aa'i ra koa-kio, aku
rèngu na,
"Ji'i koa-kio Ama Lamatua ji'i,
dhu madhèdi ètu kadera paredha Na.
Ji'i ded'e padedha-dedha Ana Kalèbho ne
kahèi!
Rèngu se'e ka dhu pala mamuri hia ji'i.
Rèngu se'e ka dhu bhoke j'ara mamuri hia
ji'i."

[11] Ropa padhai lii rare sèmi èèna, ana
pajuu Lamatua nèti sorga dhu rai-reo rare
kadera paredha ne, patitu kètu urutuu
ra, toke rèhu d'ai rai, tangare asa kadera
paredha aae ne. Katua-katua dènge èpa
badha aae sèra, tao madhutu sèmi èèna
kahèi. Rèngu aa'i-aa'i ra pahaha iisi mi Ama
Lamatua, [12] aa ra peka na,
"Tare'a! Èèna tare'a-re'a!

✡ 6:12 Rai-haha Rupa Hiu 11:13, 16:18, Yesaya 13:10, Yoel 2:10,31, 3:15, Mateos 24:29, Markus 13:24-25, Lukas 21:25
✡ 6:14 Yesaya 34:4, Rai-haha Rupa Hiu 16:20 ✡ 6:15 Yesaya 2:19, 21 ✡ 6:16 Hosea 10:8, Lukas 23:30 ✡ 6:17
Yoel 2:11, Meliaki 3:2 ✡ 7:1 Yermia 49:36, Daniel 7:2, Sakaria 6:5 ✡ 7:3 Yeskial 9:4, 6

Ji'i koa-kio Ama Lamatua kahèi!
Ji'i j'oka padedha-dedha kolongara Lamatua kahèi!
Ngangee dènge lii padhai Lamatua, dhu lèke mola-mola.
Koasa Lamatua dhu kapai risi eele.
A'èra Lamatua seli eele.
Ji'i loe boe manèngi makasi mi Ama Lamatua.
Ji'i loe boe pakab'ua Lamatua.
Lèke! Tare'a sèmi èèna!"

13 Ropa rèngu koa-kio rare sèmi èèna, hèia nèti 24 (dua nguru èpa) katua se, èci karèi ja'a, aku nèngu na, "Dhèu ae-ae dhu pake kodho pudhi se, èu tadha si, do? Rèngu se mai nèti mia?"

14 Te ngaa ja'a dhaa, peka na, "Aad'o, ama. Ja'a tadhe boe rèngu se, cee. Ama ka dhu tadhe risi."

Ka na peka dènge ja'a, aku nèngu na, "Rèngu se, dhèu dhu bhodho nèti d'ara j'aj'èra aae.
Rèngu se, dhèu dhu pake le raa Ana Kalèbho ne,
sèna ka rase mèdha-papake ra,
aa tao papudhi kodho ra.✡
15 Nèti èèna ka, rèngu titu ètu madha kadera paredha Ama Lamatua.
Mèu-mèda rèngu lalau-lalo'o Lamatua ètu d'ara Èmu Manèngi-Mangaj'i Na.
Lamatua dènge si taa-taa.
Lamatua madhenge si taa-taa.
16 Pe rèngu re'a heka manganga.
Pe rèngu koko-kamango heka.
Pe madha lod'o pakèpu heka si.
Pe ka'uri rèngu carici heka lèke lod'o pana.✡
17 Ana Kalèbho dhu padètu dènge kadera paredha èèna,
Pe Nèngu ka j'aj'i dhèu bata-magee kètu rèngu.
Èèna na Nèngu ka eo nèti si,
lasi rinu asa madha èi dhu nèti ma-muri hia dhèu.
Pe Lamatua saku eele sasusa ra,
sèna ka ra tangi ia ka."✡

8

Segel ka pidhu — ana pajuu Lamatua sèmi rare tèbhe pidhu bua

1 Hèia Ana Kalèbho ne bhoke segel ka pidhu. Kabèdhi laa, aa'i-aa'i ètu sorga kalau-karèto boe. Abhu boe lii èci sa, pe d'ai catenga jam sa. 2 Ka ja'a ladhe kèdhi ana pajuu dhèu pidhu nèti sorga, titu taruu ètu madha Ama Lamatua, dhu pa'èra lalau Ne. Rèngu èci-èci ka sèmi rare tèbhe ra.

3 Ka ana pajuu dhu leo ca dhèu, titu ètu madha mei era tunu raa aj'u hèu mèngi. Nèngu dhu nèd'u dènge mago hualaa cue, era isi raa aj'u hèu mèngi. Hèia ra hia ne raa aj'u hèu mèngi ae-ae, sèna ka na pab'ali dènge lii manèngi-mangaj'i nèti dhèu unu Ama Lamatua. Ka na nèti mago hualaa, ho tao sèmi korban dhu hèu mèngi, sèna ka la'e tèke asa dedha mei hualaa ètu madha kadera paredha aae.✡ 4 Ka na tunu raa aj'u hèu mèngi ne. Hèia hèu mèngi na ca'e asa madha Ama Lamatua, palere-lere dènge lii manèngi-mangaj'i nèti dhèu unu Lamatua.

5 Èle èèna ka, ana pajuu ne nare ai nèti dedha mei ne, la'e tao asa d'ara mago hualaa èèna. Hèia na pèci mago ne asa rai-haha. Kaca'a laa, ja'a ladhe kèdhi bela kacèb'a lolo aae nèti g'ana-kariu ètu rai-haha. Ka lii tea ma'ète boe, aa rai opo kapai titu kèna.✡

6 Èle ka, ana pajuu dhèu pidhu nèti sorga sèra, pa'èra ho tiu tèbhe ra.

Tiu tèbhe ka èci — ana aaj'u kèpu-ladhu ai

7 Ropa ana pajuu ka èci tiu tèbhe na, hèia èj'i es aa ai pab'ali dènge raa, sabhori mai asa rai-haha. J'u'u aa'i-aa'i ètu mia-mia kèpu-ladhu ai. Ca era nèti tèlu era ètu rai-haha ne, kèpu-ladhu ai. Aa ca kaboko nèti tèlu kaboko ana aaj'u ètu rai-haha ne, dhu kèpu-ladhu ai kahèi.✡

Tiu tèbhe ka dua — ngaa-ngaa ètu d'ara dhasi madhe

8 Ropa ana pajuu ka dua tiu tèbhe na, ka mèdha èci sama sèmi ledhe aae cue dhu heo robhe-robhe, pèci la'e asa d'ara dhasi, toke ca era nèti tèlu era ètu d'ara dhasi j'aj'i raa. 9 Hèia ca kaboko nèti tèlu kaboko badha ètu d'ara dhasi, madhe aa'i mèu-mèu. Ca kaboko nèti tèlu kaboko kapa aa'i-aa'i ètu d'ara dhasi, laho eele aa'i si.

Tiu tèbhe ka tèlu — èi j'aj'i pèd'u

✡ 7:14 Daniel 12:1, Mateos 24:21, Markus 13:19 ✡ 7:16 Yesaya 49:10 ✡ 7:17 Lii Sod'a Koa-Kio 23:1-2, Yeskial 34:23, Yesaya 49:10, Yesaya 25:8 ✡ 8:3 Amos 9:1, Kalua nèti Masir 30:1, 3 ✡ 8:5 Atora nèti Ama-ama Agama 16:12, Yeskial 10:2, Kalua nèti Masir 19:16, Rai-haha Rupa Hiu 11:19, 16:18 ✡ 8:7 Kalua nèti Masir 9:23-25, Yeskial 38:22

10-11 Ropa ana pajuu ka tèlu tiu tèbhe
na, hèia nèti dedha-liru hua-hètu aae cue
bèbhe mai, nuka sèmi ob'o kapai aae èci
dhu heo. Hua-hètu ne, ngara na 'Pèd'u'.
Ropa na bèbhe mai, èi loko dènge madha
èi, j'aj'i pèd'u. Hèia nèti dhèu dhu rinu, ae
ka dhu madhe. Ladhe sèmi loko dènge èi
madha ètu rai-haha ne hag'e mi tèlu, na, ca
hag'e j'aj'i pèd'u.✡

Tiu tèbhe ka èpa — madha lod'o, hèru dènge hua-hètu maroga

12 Hèia ana pajuu ka èpa tiu tèbhe na.
Kaca'a laa, madha lod'o, hèru dènge hua-
hètu lèke hake, hèia maroga. Ladhe re mèu,
maroga èpa jam, lula madha lod'o heo iia
heka. Aa ladhe re mèda, maroga kiu-kiu èpa
jam kahèi, lula hèru dènge hua-hètu heo iia
heka kahèi.✡

13 Èle ka, ja'a doa kètu, ka ladhe kèdhi
manea luji ci'u dhu lela dedha titu kèna. Na
parodha, peka na, "Kasian! Kasian! Bèli-
camèd'a j'aj'èra kapai lèke dhèu aa'i-aa'i
dhu mamuri ètu rai-haha. Te ana pajuu
dhèu tèlu era, dhu tiu mèka tèbhe ra."

9

Tiu tèbhe ka lèmi — kabara paj'èra dhèu rai-haha

1 Èle èèna ka, ana pajuu ka lèmi tiu tèbhe
na. Hèia ja'a kèdhi hua-hètu cue bèbhe
asa rai-haha. Ra pangèd'u hua-hètu ne
gagoe èci, ho na bhoke babèdho ro'a j'aj'èra
dhu marèma na dènge boe too. 2 Lod'o
na bhoke nare babèdho ro'a ne, kaca'a
laa sèb'u dhu mèdhi guru-guru kalua mai,
nuka sèmi sèb'u ai na'e j'ami. Sèb'u ne
kalua mai dhu kahore-kahore, ca'e la'e asa
dedha, ka dedha-liru dènge madha lod'o
maroga.✡ 3 Hèia kabara ae titu kèna, lela
nèti d'ara sèb'u ai ne, ka bèbhe asa rai-
haha. Ama Lamatua dhu pangèd'u le koasa
mi rèngu, sama sèmi karakarai.✡ 4 Te ngaa
Ama Lamatua peka dènge si, ho baku pa'ele
iie j'u'u, aj'u-aj'u, dènge ana aaj'u ètu rai-
haha. Te ngaa ra hud'i paj'èra ku dhèu dhu
dènge boe tadha Lamatua ètu katangarèi
ra.✡ 5 Lamatua soro tèke kabara se paj'èra
dhèu sèra toke d'ai lèmi hèru, te ngaa bisa
boe pamadhe si. Dhodhoka tao papèd'a di,
sama sèmi karakarai tèpu. 6 Ètu d'ara lèmi
hèru èèna, rarii aa j'èra titu kèna, toke ra
manèngi madhe. Masi ka sèmi èèna, ra
madhe boe.✡

7 Ja'a ladhe rupa kabara se sama sèmi jara
pamusu. Rèngu pake solo kapala musu dhu
tao nèti hualaa. Rèhu ra sama sèmi rèhu
dhèu.✡ 8 Rèu kètu ra madhera èci èèna ka
dènge rèu kètu dhèu bhèni. Ngutu ra mariu
sèmi ngutu singa.✡ 9 Rèngu se oe sèmi pake
kodho bèsi ètu sangasa ra. Lii kahaku èla
ra mèdhu sama sèmi jara sordad'u ae titu
kèna dhu ère kareta pamusu ra.✡ 10 Rèu lai
ra èra titu kèna, aa dhu dènge raco nuka
sèmi raco karakarai. Rèngu se abhu koasa,
ho paj'èra dhèu pake raco ra, toke d'ai lèmi
hèru. 11 Dhèu aae kabara se, nuka kètu nèti
rèngu aa'i-aa'i dhu ra babège si nèti d'ara
ro'a j'aj'èra dhu dènge boe too-lane. Ngara
na ètu d'ara lii Ibrani, *Abadon*, aa madhutu
lii Yunani, *Apolion*. Sasoa na, "Dhu d'èi
pa'ele iie".

12 Dènge j'ara ne'e, seli le j'aj'èra ka èci.
Te ngaa baku pamud'e! Te dua j'aj'èra dhu
leo era, dhu bèli-camèd'a j'aj'i hari.

Tiu tèbhe ka èna — tèlu rupa j'aj'èra ètu rai-haha

13 Ka ana pajuu ka èna tiu tèbhe na. Hèia
ja'a kèdhi mei hualaa, era dhu pake tunu
raa aj'u hèu mèngi, dhu patangara dènge
Lamatua. Ka lii èci kalua nèti èpa tadhu
ètu kabicu mei èèna,✡ 14 ho peka dènge ana
pajuu dhu heka tiu nare tèbhe na, "Abhu
ana pajuu dhèu èpa, dhu nèbhu nare sange
ne'e lèke èki ètu d'ara loko aae èci, dhu
ngara na Efrat. Lamu patabuli eele si!"
15 Hèia la'e patabuli si, sèna ka ana pajuu
èpa se lasi pamadhe dhèu, dhu lèke dènge
tèu na, hèru na, lod'o na, dènge jam na,
dhu Lamatua pama'ète nare le. Ladhe èdhi
bagi dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne mi tèlu
kaboko, na, dhu madhe, ca kaboko. 16 Rèngu
peka dènge ja'a, na, sordad'u ana pajuu dhu
ca'e jara pamusu sèra aa'i-aa'i ra, dua ngasu
juta dhèu. 17 Hèia ja'a ladhe kèdhi sordad'u
dènge jara ra. Sordad'u se dhu pake kodho
bèsi pa'abhe sangasa ra. Kodho se nuka,
dhu mea gèu-gèu, mangèru kale'e, dènge

✡ 8:10-11 Yesaya 14:12, Yermia 9:15 ✡ 8:12 Yesaya 13:10, Yeskial 32:7, Yoel 2:10,31, 3:15 ✡ 9:2 Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:28 ✡ 9:3 Kalua nèti Masir 10:12-15 ✡ 9:4 Yeskial 9:4 ✡ 9:6 Ayub 3:21, Yermia 8:3 ✡ 9:7 Yoel 2:4 ✡ 9:8 Yoel 1:6 ✡ 9:9 Yoel 2:5 ✡ 9:13 Kalua nèti Masir 30:1-3

karara oe sèmi èi nasu. Rupa kètu jara se,
sama sèmi kètu singa. Nèti hèb'a jara se,
kalua ai, sèb'u, aa èi nasu, 18 ho hia j'aj'èra
tèlu rupa asa rai-haha, toke dhèu ètu rai-
haha ne madhe aa'i ca kaboko nèti tèlu
kaboko. 19 Èle èèna, hèia jara se lasi paj'èra
dhèu pake hèb'a dènge rèu lai ra. Ètu rèu
lai ra, abhu kètu sèmi kètu mege.
20 Te ngaa abhu dhèu cahag'e ètu rai-
haha, dhu ra pamadhe boe nèti j'aj'èra
se'e. Masi ka sèmi èèna, rèngu neo boe
tèke eele bhabhelu-katub'a ra. Rèngu sogo-
tagu taruu nidhu aa mèdha-panyau dhu ra
tao nèti hualaa, doi pudhi, tabaga, hadhu,
dènge aj'u. Masi ka mèdha se bisa boe rèdhi
ngaa-ngaa, bisa boe tadèngi ngaa-ngaa, aa
bisa boe kako, te ngaa ra loe boe sogo-tagu
si.✡ 21 Dhèu se'e ro'o boe loe kahèi nèti
sasala dhu leo, nuka sèmi pamadhe dhèu,
pake na'i nidhu, tao j'ara karehe dènge
dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali ra, aa
mana'u pagogo-pagero.

10

Ana pajuu nèti sorga dhu nèd'u dènge lalulu sasuri iiki

1 Hèia ja'a ladhe kèdhi ana pajuu Lamatua
dhu kapai èci puru mai nèti sorga. Ra'i-
liru sarimu nare ngi'u na. Kètu na dhu
poi dènge saroo. Rèhu na heo sama sèmi
madha lod'o, aa haga na heo èci èèna ka
dènge heo ai. 2 Nèngu ne kèpe dènge lalulu
sasuri iiki, dhu bhoke tèke. Na titu, haga
g'ana na ètu d'ara dhasi, haga kariu na
ètu dedha-rai. 3 Hèia na pa'oo-parodha,
sèmi lii taraa singa. Ropa na pa'oo-parodha
nare, hèia d'oro lii pagod'o-god'o pidhu
hari. 4 Ropa d'oro lii, ka ja'a neo suri lii
padhai ra. Te ngaa ja'a tadèngi lii èci nèti
sorga, peka na, "Èu baku lolo dènge dhèu
lii padhai lula-nèti pidhu d'oro se'e! Mage
mu suri ngaa-ngaa kahèi."
5 Ka ana pajuu dhu titu haga calaa ètu
dedha-rai, aa haga calaa ètu d'ara dhasi
èèna, j'oka ai g'ana na asa dedha-liru, 6 hèia
na subha, peka na, "Lii dhu ja'a peka ne,
lèke tare'a! Ja'a subha dènge kolongara
Ama Lamatua, lula Nèngu ka dhu taa-taa!
Nèngu ka dhu paj'aj'i liru dènge rai-haha,
aa isi ra aa'i-aa'i. Nanene paie-iie! Lod'o
dhu èdhi tatae èèna, mamai na oe dètu le.
7 Te ladhe ana pajuu Lamatua ka pidhu èèna
neo tiu tèbhe na, pe Lamatua tao madhutu
ngaa dhu uru èèna dhèu dhae re'a mèka.
Te ngaa, ngaa dhu Na neo tao ne, Na peka
le dènge dhèu rèti lii padhai Na dhu lalau-
lalo'o Ne. De nanene paie-iie, te lii padhai
Ja'a ne lèke tare'a."✡
8 Ka lii dhu ja'a tadèngi nèti dedha-liru
èèna, peka hari dènge ja'a, aku nèngu na,
"Yohanis, lamu ka asa ana pajuu nèti sorga
nèi, dhu titu haga na calaa ètu rai-dedha, aa
calaa ètu d'ara dhasi. More nèti kacui-aai
na, lalulu sasuri iiki dhu bhoke tèke èèna."
9 Hèia ja'a laku dènge ka asa ana pajuu
ne, manèngi kore sasuri iiki èèna. Ka na
lii dènge ja'a, aku nèngu na, "More ho
mu'a ka! Èèna na d'ara hèb'a èu, rasa kee
nuka sèmi dhua nasu oni, te ngaa ètu d'ara
kabake èu, rasa pèd'u."
10 Ropa na padhai lii nare sèmi èèna, ka
ja'a sèmi kore sasuri iiki èèna nèti kacui-
aai na. Hèia ja'a ku'e dènge ka. Ètu d'ara
hèb'a ja'a ne kee sèmi dhua nasu oni. Te
ngaa ropa ja'a dhèle, ja'a rasa na ètu d'ara
kabake ja'a pèd'u.✡
11 Ka abhu dhu pua ja'a, peka na, "Èu hud'i
lamu hari ku, ho peka dènge ka ngaa dhu
bèli-camèd'a Lamatua neo tao ètu rai-haha.
Peka j'ara-j'ara dhu bèli-camèd'a j'aj'i mi
dhèu aae aa'i-aa'i, mi dhèu nèti suku aa'i-
aa'i, nèti udhu-rasa aa'i-aa'i, aa dènge nèti
lii aa'i-aa'i ètu rai-haha."

11

Dhèu rèti lii padhai Ama Lamatua dhèu dua dhu kapai risi

1 Hèia ra j'ole hia ja'a aj'u a'uku calaa
dhu madhera nuka sèmi tatea. Ka Ama
Lamatua paredha ja'a, peka na, "Yoha-
nis, lamu ho uku Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Ja'a dènge mei sogo-tagu na ètu
kota Yerusalem. Aa ige dhèu-dhèu dhu
sabaj'a ètu d'ara Èmu èèna.✡ 2 Te ngaa
madha Èmu Manèngi-Mangaj'i èèna, mage
mu uku, te era èèna dhu hag'e eele le hia
suku-suku leo dhu tadhe boe Ja'a. Èèna na
rèngu mai j'aj'èli leli ho pakaj'alu kota Ja'a
ne, d'ai tèlu tèu dènge cabèka (nuka, 1.260

✡ 9:20 Lii Sod'a Koa-Kio 115:4-7, 135:15-17, Daniel 5:23 ✡ 10:7 Kalua nèti Masir 20:11, Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:40, Daniel 12:7, Amos 3:7 ✡ 10:10 Yeskial 2:8—3:3 ✡ 11:1 Yeskial 40:3, Sakaria 2:1-2 ✡ 11:2 Lukas 21:24

[ca riho dua ngasu èna nguru] lod'o).✡ 3 Pe
Ja'a pua dhèu Ja'a dhèu dua lasi asa era
èèna, sèna ka rèti lii padhai Ja'a. Dhèu dua
se pake mèdha sasusa, aa ra lole lii moa nèti
Ja'a, toke èle 1.260 (ca riho dua ngasu èna
nguru) lod'o èèna."

4 Sakaria, ca dhèu nèti lii padhai Lamatua,
dhu suri mema le nèti uru ka, lula-nèti dhèu
dua se. Na pakasame sèmi aj'u saitun dua
kapua, aa era tatèke labhu dua, dhu patitu
tangare asa Ama Lamatua, dhu j'aj'i Kètu mi
dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha.✡ 5 Ladhe dhèu
neo paj'èra dhèu dua dhu rèti lii padhai
Lamatua, èèna na ai bhodho nèti d'ara
hèb'a ra, ho pakèpu aa'i musu ra. Dènge
j'ara sèmi ne'e, dhèu dhu neo paj'èra si,
tatu madhe. 6 Lod'o dua ra j'aj'i dhèu rèti lii
padhai Lamatua ètu rai-haha ne, Lamatua
pangèd'u ra koasa ho ra bisa taha èj'i, koasa
sèna ka tao madha èi j'aj'i raa, aa koasa ho
ad'u-ue rupa-rupa mamadhe-mamopo ètu
rai-haha, madhutu dad'èi ra.✡

7 Lod'o d'ai èle sasab'a-la'a ra, èèna na
badha bhelu ci'u bhodho mai nèti ro'a
j'aj'èra dhu dènge boe too-lane. Badha
ne'e lab'a rèngu dua ra, toke na segi si,
aa na pamadhe dua ra.✡ 8-9 Dènge j'ara
ne'e, dua ra madhe ètu kota kapai, dhu
uru èèna era dhèu paku pamadhe Lamatua
rèngu ètu aj'u palolo-palèbha. Te kota ne'e
j'aj'i le kota bhelu, sèmi kota Sodom dènge
rai Masir uru èèna. Èèna na, dhèu core
eele ngi'u aae dua ra, toke d'ai tèlu lod'o
dènge ca èta. Ka dhèu-dhèu nèti suku aa'i-
aa'i, nèti udhu-rasa aa'i-aa'i, aa dènge nèti
kabarai aa'i-aa'i ra, mai lingu. Dhèu se ro'o
boe hia ijin ho padhane si,✡ 10 lula ra karej'e
laladhe ngi'u aae dhèu dua se, dhu mai lalai
ngangee dhèu ae ètu rai-haha ne. Ka dhèu
se aa'i-aa'i ra tao pesta, aa ra pa'adhu hadia
èci dènge èci.

11 Te ngaa ropa èle tèlu lod'o dènge ca
èta, hèia Ama Lamatua hia si a'ae, ka dua
ra mamuri hari. Hèia dhèu-dhèu dhu ladhe
rèdhi si, madha'u toke isi ra rèbha-rèbha.✡
12 Ka dhèu dua se tadèngi lii dhu mèdhu èci
nèti dedha-liru pua ra, peka na, "Dua mi
ca'e ka asa ne'e mai!" Hèia dua ra ca'e asa
dedha-liru lasi dènge ra'i-liru dhu sarimu
nare si. Ropa rèdhi sèmi èèna, ka musu
ra malaa ko'a-ko'a sène.✡ 13 Kaca'a laa, rai
opo dhu kapai titu kèna. Ladhe ige èmu
aa'i-aa'i ètu d'ara kota, nèti canguru èmu,
dhu guri, cue. Aa dhèu dhu madhe, pidhu
riho dhèu. Dhu madhe boe, ra madha'u
bia. Te ngaa rèngu èèna na pakab'ua kahèi
kolongara Ama Lamatua, lula Nèngu ka dhu
nèd'u paredha ètu sorga.✡

14 Dènge sèmi ne'e, j'aj'èra ka dua seli le.
Te ngaa baku pamud'e! Te calaka ka tèlu oe
mai kèna.

Tiu tèbhe ka pidhu — Ama Lamatua dènge Yesus Kristus rèd'u paredha ètu rai-haha

15 Hèia ana pajuu Lamatua ka pidhu tiu
tèbhe na. Kaca'a laa, ja'a tadèngi lii ae-ae
nèti sorga, dhu peka na,
"Limuri ne, dhu rèd'u paredha ètu rai-
haha,
dhodhoka Ama Lamatua dènge Kris-
tus,
nuka Dhèu dhu Lamatua hag'e
nare karèi nèti uru ka mai.
Èèna na Lamatua nèd'u paredha taa-
taa, sama sèmi Dhèu Aae."✡
16 Ka 24 (dua nguru èpa) katua dhu mad-
hèdi ètu dedha kadera paredha ètu madha
Ama Lamatua, tadèngi lii èèna kahèi. Hèia
ra patitu kètu urutuu, toke rèhu ra d'ai rai,
ka ra koa-kio Ama Lamatua, 17 aa sod'a, peka
na,
"Oo Ama Lamatua!
Kètu ji'i!
Ama Lamatua ji'i!
Lamatua ka dhu paredha aa'i-aa'i.
Lamatua ka dhu koasa nare aa'i.
Lamatua ka dhu karèi nèti uru ka mai.
Lamatua ka dhu deo ne'e ne.
Ji'i manèngi makasi mi Lamatua,
Lula Ama pake le koasa Mu dhu kapai
risi,
sèna ka mèd'u paredha ètu rai-
haha.
18 Te ngaa dhèu nèti suku-suku nasa titu
kèna,
lula rèngu ro'o boe madhutu Lamatua.
Te ngaa limuri ne, Lamatua nasa kahèi,
lula rèngu ro'o boe tadhe Ne.
Limuri ne, d'ai le lod'o na,

✡ 11:4 Sakaria 4:3,11-14 ✡ 11:6 1 Dhèu Aae sèra 17:1, Kalua nèti Masir 7:17-19, 1 Samuel 4:8 ✡ 11:7 Daniel 7:7, Rai-haha Rupa Hiu 13:5-7, 17:8, Daniel 7:21 ✡ 11:8-9 Yesaya 1:9-10 ✡ 11:11 Yeskial 37:10 ✡ 11:12 2 Dhèu Aae sèra 2:11 ✡ 11:13 Rai-haha Rupa Hiu 6:12, 16:18 ✡ 11:15 Kalua nèti Masir 15:18, Daniel 2:44, 7:14,27

sèna ka Lamatua huku dhèu dhu pusi-
pahae boe Ne.
Limuri ne, d'ai le lod'o na,
ho Lamatua palaho dhèu dhu palaho
dhèu leo.
Limuri ne, d'ai le lod'o na,
ho Lamatua parisa lii langu dhèu
madhe.
Limuri ne, d'ai le lod'o na,
ho Lamatua b'ae-baj'a èi kabhèsu dhèu
sab'a Na.
Nuka: dhèu rèti lii padhai Lamatua,
dènge dhèu unu Lamatua,
Ana iiki-dhèu kapai, dhèu ngèru-
dhèu heka.
Lamatua b'ae rui-j'aj'èra mi dhèu aa'i-aa'i
ra,
dhu pakab'ua kolongara Na."✡

19 Èle èèna ka, ja'a ladhe kèdhi babèdho Èmu Manèngi-Mangaj'i Lamatua ètu sorga, dhu conge tèke. Ka ja'a kèdhi boaraka dhu uru èèna era tèke lii paredha Ama Lamatua dhu suri ètu lei hadhu. Hèia bela kacèb'a lolo aae nèti haa, nèti dhimu, d'oro lii pagod'o-god'o, rai-haha ne karedha, dènge èj'i es hadhu dhu bia, kabhui mai nèti dedha-liru.✡

12

Mege naga pamusu dènge dhèu bhèni aa dènge ana na

1 Ka cag'ag'a laa, ja'a kèdhi tadha èci dhu kapai titu kèna cèu ètu dedha-liru, dhu dhèu dhae rèdhi mèka ca tèka sa. Tadha ne, nuka sèmi: bhèni ca dhèu dhu ngi'u na pahutu dènge madha lod'o. Hèru j'aj'i mi era pacapa haga na. Nèngu pake solo dhèu aae, dhu dènge hua-hètu canguru dua bua. 2 Bhèni ne dènge babia, ka dhu tangi, te abhu le tadha ho nara iisi.

3 Kaca'a laa, ja'a kèdhi hari tadha èci dhu kapai aae, dhu cèu ètu dedha-liru kahèi. Tadha ne, nuka mege naga mea ci'u dhu kapai. Kètu na pidhu, aa tadhu na canguru bua. Ètu kètu na sèra, dhu pake solo dhèu aae.✡ 4 Na pake rèu lai na, ho saku eele hua-hètu ca kaboko nèti tèlu kaboko ètu dedha-liru. Hèia na core hua-hètu se asa rai-haha. Ka la'e titu ètu madha bhèni ne, na tatae toke bhèni ne nara iisi. Te na neo dhèle dènge ka ana nèti bhèni ne.✡ 5 Hèia bhèni ne nara iisi Ana Mone ca dhèu. Te ngaa ana pajuu Ama Lamatua ca dhèu nèti sorga, mai parame nare Ana ne, ka rai nèti asa Lamatua, sèna ka nèd'u paredha sama-sama dènge Ama Lamatua ètu sorga. Te bèli-camèd'a Ana ne paredha suku aa'i-aa'i ètu rai-haha dènge koasa dhu kapai risi eele.✡ 6 Te ngaa bhèni ne rai la'e asa d'ara mamoo èci dhu Lamatua tao tèke hia ne. Pe ra ladhe-leru ne, toke tèlu tèu dènge ca èta, (nuka, 1.260 [ca riho dua ngasu èna nguru] lod'o).

Mikael pamusu dènge mege naga ètu sorga

7 Èle èèna ka, j'aj'i pamusu aae ètu sorga. Ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga, dènge kapala musu ra Mikael, lab'a mege naga dènge ana pajuu na.✡ 8 Ka Mikael si segi mege naga ne dènge ana pajuu na sèra. Èle ka, ra kai mege naga ne dènge ana pajuu na sèra, ho pea ia ka ètu sorga. 9 Nèti èèna ka, ra bhabhoo eele si nèti sorga, hèia core si asa rai-haha. Mege naga ne, nuka dhèu aae nidhu, dhu ngara na 'Lamatua nidhu'. Karèi nèti uru ka, nèngu ne'e ka dhu leko-monya dhèu ho ad'u-ue sasala.✡ 10 Hèia ja'a tadèngi hari lii dhu mèdhu èci nèti dedha-liru, peka na,

"Uru èèna, mege naga ne'e ka dhu titu dhii-
dhii ètu madha Ama Lamatua.
Sasab'a nèngu, nuka pèci sasala asa
a'ari èdhi, dhèu parcaya sèra.
Na loe boe galaa si mèu-mèda.
Te ngaa limuri ne, ra bhabhoo eele ne nèti
sorga.
De limuri ne aa'i-aa'i tesa le.
Te d'ai lod'o na kèna, sèna ka Lamatua
hia mamuri mi dhèu rai-haha.
Limuri ne Lamatua nèd'u le paredha dènge
koasa Na dhu kapai.
Aa Na ded'e le Kristus,
Dhèu dhu hag'e nare ho j'aj'i
Dhèu Aae dhu paredha suku
aa'i-aa'i ra.✡

11 A'ari èdhi sèra ka dhu segi mege naga
èèna, dhu uru èèna pèci sasala mi
rèngu,
lula raa Ana Kalèbho dhu suti sèna ka
saku eele sasala-sasigo ra.

✡ 11:18 Lii Sod'a Koa-Kio 2:5, 110:5, 115:13 ✡ 11:19 Rai-haha Rupa Hiu 8:5, 16:18, 16:21 ✡ 12:3 Daniel 7:7 ✡ 12:4 Daniel 8:10 ✡ 12:5 Yesaya 66:7, Lii Sod'a Koa-Kio 2:9 ✡ 12:7 Daniel 10:13,21, 12:1, Yudas 9 ✡ 12:9 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:1, Lukas 10:18 ✡ 12:10 Ayub 1:9-11, Sakaria 3:1

A'ari èdhi segi ne kahèi,
lula rèngu bani lole Lii Holo-Nori Lamatua.
Masi ka dhèu nasa ho neo pamadhe si,
te ngaa ra bege boe.
12 De aa'i-aa'i dhu mamuri ètu sorga hud'i karej'e-karae ku!
Te ngaa aa'i-aa'i dhu mamuri ètu rai-haha hud'i bori pa'èra ku,
lula mamadhe-mamopo oe bèbhe mai lèke miu.
Dhèu aae nidhu puru mai le ètu talora aae miu.
Nèngu nasa titu kèna,
lula ne'a, na, lod'o ho nèngu tao bhab-helu, oe èle kèna!"

Mege naga patangi-tenge bhèni èèna ètu rai-haha

13 Ropa mege naga ne'a, na, nèngu dhu ra core le asa rai-haha, ka la'e dènge tenge bhèni dhu nara iisi Ana èèna, ho neo paj'èra ne. 14 Te ngaa ra hia bhèni ne èla dua, nuka sèmi èla manea luji, sèna ka na lela la'e lu'u asa d'ara mamoo dhu pakaj'èu nèti mege naga. Ètu era nèi, ra ladhe-leru ne, toke tèlu tèu dènge ca èta.* 15 Ropa nèdhi nare sèmi èèna, hèia mege naga ne sabhuu èi, nuka sèmi èi aae lala, ho neo hae nèti bhèni ne. 16 Te ngaa rai-haha bara bhèni ne, dènge j'ara pacangange rai, ho dhèla aa'i mèu-mèu èi ne, dhu kalua nèti d'ara hèb'a mege naga, sèna ka baku d'ai bhèni ne. 17 Ka mege naga ne nasa titu kèna dènge bhèni ne. Hèia la'e pamusu dènge ana-ana leo nèti bhèni ne, nuka dhèu-dhèu dhu madhutu lii paredha Ama Lamatua, aa dhu loe boe nèti peka-padhai Lii Lolo Be'a lula-nèti Yesus. 18 Èle èèna ka, mege naga ne la'e titu ka ètu sebhe dhasi, dènge kadhi ngutu kèru-kèru.

13

Badha bhelu dhu kalua nèti d'ara dhasi

1 Hèia ja'a kèdhi badha bhelu ci'u dhu kalua nèti d'ara dhasi. Badha ne, kètu na pidhu, aa tadhu na canguru. Ètu kolo tadhu na sèra, dhu pake solo dhèu aae. Ètu kètu na sèra, dhu suri lii-lii pakarehe Ama Lamatua.✡ 2 Ngi'u na, sama sèmi meo aasu. Haga na, èci èèna ka dènge haga kiu aau. Hèb'a na sèmi hèb'a singa. Mege naga èèna pangèd'u koasa na mi badha bhelu ne, ho madhèdi ètu dedha kadera paredha, aa pake koasa na aa'i-aa'i.✡ 3 Ètu kètu èci nèti badha bhelu ne, abhu era hisu aae èci, nuka sèmi dhu ra pare ne ka oe madhe, te ngaa madhe boe. Dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne malaa, ropa ladhe rèdhi a'èra na, ka dhèu se madhutu ne. 4 Dhèu se pahaha iisi ra mi mege naga ne, dènge ded'e padedha-dedha ne nuka sèmi Lamatua, lula mege ne ka dhu pangèd'u koasa na mi badha bhelu èèna. Dhèu sèra koa-kio kahèi badha bhelu ne, peka na, "Nèngu ne kapai titu kèna! Abhu boe èci sa dhu bisa segi ne!"

5 Ama Lamatua soro tèke badha bhelu ne, sèna ka na padedha iisi na, aa padhai lii pakarehe Lamatua. Hia ne ijin kahèi, ho nèd'u paredha toke d'ai tèlu tèu dènge ca èta (nuka 42 [èpa nguru dua] hèru). 6 Nèti èèna ka, na padhai lii pamanahu kolon-gara Ama Lamatua, dènge pakarehe kolon-gara dhèu-dhèu unu Lamatua dhu pea ètu sorga.✡ 7 Ama Lamatua soro tèke ne kahèi, ho pamusu lab'a dhèu-dhèu unu Lamatua, toke na segi. Na abhu koasa kahèi, sèna ka paredha suku aa'i-aa'i, udhu-rasa aa'i-aa'i, lii aa'i-aa'i, aa kabarai aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.✡ 8 Nèti èèna ka, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, sogo-tagu badha bhelu èèna, nuka rèngu aa'i-aa'i dhu ngara ra suri boe ètu d'ara Sasuri Ana Kalèbho. Uru èèna dhèu pamadhe Ana Kalèbho èèna, te ngaa Lamatua pamamuri hari Ne. Lod'o Ama Lamatua paj'aj'i mèka rai-haha ne, Nèngu dhu suri nare le ngara-ngara nèti dhèu parcaya aa'i-aa'i ra ètu d'ara sasuri Na. Dhu peka na, pe rèngu sèra ka dhu unu mamuri taa-taa, toke d'ai mia-mia dènge Nèngu.✡

9 "Nanene paie-iie!
10 Ladhe Lamatua pama'ète nare le, dhèu cee ka dhu hud'i lèke kèpe,
pe ra kèpe rare ne.
Aa ladhe Lamatua pama'ète nare le, dhèu cee ka dhu hud'i madhe ku dènge samala,
pe ra pamadhe nèngu pake samala kahèi."

* 12:14 Alkitab lii Yunani uru tèka, suri peka na, "ca lod'o, dua lod'o, dènge ca'èta lod'o". Lii se'e, sama sèmi ètu sasuri *Daniel* 7:25, 12:7. Lod'o èèna, nuka 42 (èpa nguru dua) hèru, do, 1.260 (ca riho dua ngasu èna nguru) lod'o ètu fasal 11:2-3.

✡ 13:1 Daniel 7:3, Rai-haha Rupa Hiu 17:3,7-12 ✡ 13:2 Daniel 7:4-6 ✡ 13:6 Daniel 7:8,25, 11:36 ✡ 13:7 Daniel 7:21 ✡ 13:8 Lii Sod'a Koa-Kio 69:29

Nèti èèna ka, dhèu-dhèu unu Lamatua baku hari kabodho, te èèna hia ra tebho ho madhutu taruu dènge parcaya Na taa-taa!✡

Badha bhelu dhu bhodho nèti rai-haha

11 Èle, hèia ja'a kèdhi badha bhelu dhu leo ci'u, bhodho nèti rai-haha. Tadhu na dua, nuka sèmi tadhu kahib'i-kalèbho. Lii na nuka sèmi lii mege naga. 12 Nèngu nèti lii padhai lamatua na, nuka badha bhelu dhu uru èèna, dhu lèke pare ka oe madhe. Na abhu koasa nèti lamatua na, sèna ka na laka-seti dhèu rai-haha aa'i-aa'i ho sogo-tagu lamatua na. 13 Nèngu tao tadha-tadha malaa dhu kapai kahèi, toke na bisa papuru ai nèti dedha-liru, ètu madha dhèu ae-ae. 14 Dènge j'ara sèmi ne'e, ka badha bhelu ka dua ne, pake koasa nèti lamatua na, ho kapod'e-kabèli dhèu rai-haha. Na paredha dhèu ho tao mèdha sogo-tagu cue, rupa na nuka sèmi lamatua na, sèna ka ra pakab'ua lamatua na, dhu uru èèna dhèu pare ne, ka oe madhe. 15 Ama Lamatua soro tèke kahèi, badha dhu kapod'e-kabèli ne, ho na hia a'ae, sèna ka pamamuri mèdha sogo-tagu ne. Nèti èèna ka, mèdha sogo-tagu ne bisa padhai lii, ho pua pamadhe dhèu dhu ro'o boe pahaha iisi mi nèngu.

16 Badha dhu kapod'e-kabèli ne laka-seti dhèu kahèi, sèna ka tao tadha mi ai g'ana ra, do mi katangarèi ra. Dhèu aa'i-aa'i, nuka ana iiki-dhèu kapai, dhèu kaja-dhèu unu aad'o, dhèu ènu, do dhèu mardeka, rèngu aa'i-aa'i ra hud'i abhu ku cap èèna. 17 Te ladhe aad'o, dhèu sèra bisa boe pahia do pahèli ngaa-ngaa. Ètu d'ara cap ne, dhu suri ngara badha bhelu ka èci, dènge nomer na.

18 De hud'i pangee paie-iie! Dhèu dhu d'èlu-mèu bisa re'a sasoa nèti nomer èèna. Nuka "666" (èna ngasu èna nguru èna), dhu paj'uj'u mi dhèu rai-haha.*

14

Ana Kalèbho dènge dhèu Na 144.000 (cangasu èpa nguru èpa riho) dhèu

1 Èle èèna ka, ja'a boti kètu, kaca'a laa, ja'a ladhe kèdhi Ana Kalèbho dhu titu ètu kolo ledhe iiki èci. Ngara na ledhe Sion. Na titu dènge dhèu Na 144.000 (cangasu èpa nguru èpa riho) dhèu. Ètu katangarèi dhèu se'e, dhu suri ngara Ana Kalèbho, dènge ngara Ama Na.✡ 2 Hèia ja'a tadèngi lii èci nèti dedha-liru. Lii ne kadèru sèmi lii bèbhe naha dhasi kapai, aa dou sèmi lii d'oro. Te ngaa lii ne culi be'a titu kèna, nuka sèmi dhèu ae dhu karihu sasadhu. 3 Ka ja'a kèdhi 144.000 (cangasu èpa nguru èpa riho) dhèu se, dhu titu tangare asa madha Ama Lamatua, dènge badha aae èpa ngi'u dhu reo rare kadera paredha Lamatua, aa dènge katua-katua sèra. Dhèu ae-ae se sod'a lii sod'a hiu èci. Lii sod'a ne, dhodhoka rèngu di dhu re'a, dhèu leo aad'o. Te rèngu dhu pabe'a le dènge Lamatua, lula Lamatua pake raa Ana Na, ho sui si nèti sasala-sasigo ra. 4 Mamuri rèngu mola-mèci le, nuka sèmi mone kalora iisi dhu pa'èci nèdhi mèka dènge dhèu bhèni. Rèngu parai eele boe dènge Ana Kalèbho èèna, sad'i asa era mia èèna ka, lula Ama Lamatua sui le rèngu pake raa Ana Na, sèna ka rèngu j'aj'i dhèu unu Lamatua. Rèngu èci èèna ka dènge hua hela dhu uru tèka nèti d'ara oka hia mi Lamatua dènge Ana Kalèbho. 5 Rèngu dhu re'a boe padhai lii leko-monya, lula d'ara ra mola.✡

Tèlu ana pajuu nèti sorga rèti lii

6 Ka ja'a kèdhi ana pajuu Lamatua ca dhèu hari mai nèti sorga. Ana pajuu ne dhu lela dedha titu kèna, ho rodhe palème Lii Lolo Be'a Lamatua, dhu ma'ète boe ciki sa. Na lela palème era, ho peka dènge dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha, nèti suku aa'i-aa'i, nèti udhu-rasa aa'i-aa'i, nèti lii aa'i-aa'i, dènge negara aa'i-aa'i. 7 Na pa'oo-parodha, peka na,

"Miu hud'i pakab'ua ku Ama Lamatua!
Miu hud'i j'oka padedha-dedha kolongara
Na dhu dedha risi eele!
Lula lod'o na d'ai le,
ho Lamatua parisa lii langu dhèu
aa'i-aa'i madhutu tatao ra.
Koa-kio Ne!
Ded'e padedha-dedha kolongara Na!
Lula Nèngu ka paj'aj'i liru dènge rai-haha.
Aa nèti paredha Na, ka dhasi dènge madha
èi j'aj'i aa'i mèu-mèu."

✡ 13:10 Yermia 15:2, 43:11 * 13:18 Madhutu dhèu d'èlu-mèu Alkitab, uru èèna ètu nèi, nomer "èna", sasoa na, ca j'ara dhu be'a boe, dhu tesa boe, dhu mèci boe, aa dhu bhelu-katub'a. De nomer "èna ngasu èna nguru èna", sasoa na, "dhu bhelu risi eele". ✡ 14:1 Yeskial 9:4, Rai-haha Rupa Hiu 7:3 ✡ 14:5 Sefanya 3:13

[8] Ropa padhai lii nare sèmi èèna, hèia ja'a
kèdhi hari ana pajuu dhu leo ca dhèu nèti
sorga, dhu mai madhutu ana pajuu dhu mai
uru èèna. Na lii, aku nèngu na, "Laho eele
le! Laho mae-mae le! Kota Babel dhu kapai
na, laho le! Kota dhu bhelu èèna, guri eele
le pamera dènge rai. Uru èèna, kota ne,
nuka sèmi bhèni kajeo dhu laka-seti suku
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne ho rinu mahu, aa
madhutu dad'èi na, ka ad'u-ue j'ara makae.
Te ngaa limuri ne kota ne, pasae nare le pala
na nèti nanasa Lamatua."✡

[9] Hèia ja'a kèdhi hari ana pajuu dhu leo
ca dhèu nèti sorga, mai madhutu ana pajuu
ka dua deo na. Na pa'oo-parodha, peka na,
"Mata unu mi! Dhèu aa'i-aa'i dhu sogo-tagu
badha bhelu dènge mèdha sogo-tagu na,
do abhu cap ètu katangarèi, do ètu kacui-
aai, pe rèngu pasae rare nanasa Lamatua!
[10] Bèli-camèd'a Lamatua mesa Na sabhori
mai nanasa Na mi dedha rèngu, nuka sèmi
Na panginu si èi uuru nèti èi anggor pèd'u.
Èèna Na core si asa d'ara èi nasu dhu heo
robhe-robhe dhu loe boe ciki sa. Ana pajuu
Na nèti sorga sèra, aa Ana Kalèbho èèna
kahèi ladhe rèdhi j'ara ne'e.✡ [11] Peka ka laa,
dhèu aa'i-aa'i dhu sogo-tagu badha bhelu
dènge mèdha sogo-tagu na, do rèngu dhu
lèke le cap na, pe dui rare j'aj'èra taa-taa.
Sèb'u nèti j'aj'èra rèngu bhodho mai loe
boe mèu-mèda."✡

[12-13] De se'e se, sasoa na, dhèu unu
Ama Lamatua, hud'i nanene ku paie-iie lii
paredha Na, aa parcaya taruu mi Yesus, aa
baku hari kabodho.

Hèia ja'a tadèngi lii èci nèti dedha-liru,
peka na, "Yohanis! Èu hud'i suri ku sèmi
ne'e: karèi nèti deo ne'e, dhèu dhu par-
caya Lamatua Yesus, ladhe ra madhe, rèngu
abhu oto."

Hèia Roh Ama Lamatua dhu Mola-Mèci
dhaa, peka na, "Tare'a! Bèli-camèd'a rèngu
sèra oto tare'a-re'a! Lula rèngu j'èra le
ètu rai-haha, te ngaa ra taha ho madhutu
taruu Lamatua. De èèna na, Lamatua b'ala
j'aj'èra rèngu, ka rèngu mamuri j'èra heka
ètu sorga."

Hahuku Ama Lamatua ètu rai-haha nuka sèmi puu-g'ètu dhu pake hela pare j'u'u

[14] Èle èèna ka, ja'a padoa kètu. Kaca'a laa,
kèdhi ra'i-liru dhu pudhi lao-lao, aa ca dhèu
dhu madhèdi ètu dedha na. Dhèu ne, oe
sèmi Dhèu Rai-haha Tare'a-re'a. Na pake
dènge solo juara dhu tao nèti hualaa, aa
nèd'u dènge hela pare j'u'u madèka èci.✡

[15] Hèia ja'a kèdhi ana pajuu dhèu èci hari
nèti sorga, kalua nèti d'ara Èmu Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua. Na rodhe dhèu dhu
madhèdi ètu dedha ra'i-liru èèna, peka na,
"Pake hela èu èèna ho lamu puu-g'ètu ka!
Te d'ai le hèru pakaboko isi rai."✡ [16] Ka
Dhèu dhu madhèdi ètu dedha ra'i-liru ne,
kèpe nare hela na, ka na la'e puu-g'ètu.
Hèia na oru kaboko isi rai nèti rai-haha.

[17] Ka ana pajuu dhu leo hari ca dhèu
kalua nèti d'ara Èmu Manèngi-Mangaj'i ètu
sorga. Nèngu nèd'u dènge hela pare j'u'u
madèka èci, ho neo g'ètu hua aj'u.

[18] Hèia ana pajuu dhu leo hari èci kalua
nèti era tunu raa aj'u hèu mèngi ètu d'ara
Èmu Manèngi-Mangaj'i ètu sorga. Sasab'a
ana pajuu ne, nuka j'aga ai ètu era tunu raa
aj'u hèu mèngi. Na pa'oo pua ana pajuu dhu
nèd'u hela pare j'u'u deo na, aku nèngu na,
"Pake ka hela èu èèna, ho lamu ka g'ètu hua
aj'u ètu rai-haha! Te ètu nèi, hua anggor
dhu madhasa aa'i le." [19] Ka ana pajuu ne
kèpe nare ka hela pare j'u'u na la'e asa rai-
haha, ho na g'ètu hua anggor, j'ue dènge ii
kateme. Hèia na pamaso hua anggor se asa
d'ara bak pacèli anggor. Ka ra j'èli marèu
anggor se, sèna ka rare èi. J'èli marèu hua
anggor ètu d'ara bak pacèli ne, sasoa na,
nanasa Lamatua. [20] Bak pacèli ne ètu li'u
kota. Ropa ra j'èli marèu anggor se, hèia
raa kalua ae-ae. Raa ne hae sama sèmi loko
cue, dhu madhera na 300 (tèlu ngasu) kilo,
aa marèma na d'ai ca meter ca èta.* ✡

15

Ana pajuu dhèu pidhu nèti sorga rèti pidhu calaka kapai asa rai-haha

[1] Hèia ja'a ladhe kèdhi tadha èci ètu
dedha-liru, dhu kapai titu kèna, toke ja'a

✡ 14:8 Yesaya 21:9, Yermia 51:8, Rai-haha Rupa Hiu 18:2 ✡ 14:10 Yesaya 51:17, Lii Lolo dhu Uru Tèka 19:24, Yeskial 38:22 ✡ 14:11 Yesaya 34:10 ✡ 14:14 Daniel 7:13 ✡ 14:15 Yoel 3:13 * 14:20 Alkitab lii Yunani suri madhera loko ne, "1.600 (ca riho èna ngasu) *stadia*", sama sèmi 296 (dua ngasu ceo nguru èna) toke 300 (tèlu ngasu) kilometer. Aa marèma loko ne, ra suri, peka na, "katitu na, sèmi madhera dhari rarapa jara", nuka ca meter dènge ca'èta. Jara ra kapai risi nèti jara Edha. ✡ 14:20 Yesaya 63:3, Tangi Lii Ngob'i-ngob'i 1:15, Rai-haha Rupa Hiu 19:15

malaa bia. Abhu ana pajuu dhèu pidhu
nèti sorga, èci-èci ka dènge koasa ra, ho hia
calaka kapai asa rai-haha. Pidhu calaka se,
nuka j'aj'èra dhu limuri tèka. Ladhe j'ara
se aa'i-aa'i ra j'aj'i ka, d'ara Ama Lamatua
pacuhi, ka nasa heka dènge dhèu rai-haha.
2 Ka ja'a kèdhi dhasi dhu ha'a-ha'a, nuka
sèmi tèru dhu pab'ali dènge ai. Ja'a kèdhi
kahèi dhèu ae dhu titu ètu sebhe dhasi
èèna. Dhèu se'e ka dhu madhutu boe badha
bhelu èèna, aa ra sogo-tagu boe mèdha
sogo-tagu na, aa dhu sèmi boe cap na hèi.
Rèngu aa'i-aa'i dhu kèpe dènge mèdha lii
sod'a èci nuka sèmi sasadhu, dhu ra abhu
nèti Ama Lamatua. 3 Ka ra sod'a lii sod'a
èci dhu Musa suri. Musa ne, ana pua-
paleha Ama Lamatua uru-uru sèra. Dhèu
se'e se sod'a kahèi lii sod'a èci dhu koa-
kio Yesus. Te uru èèna, dhèu pamadhe
Ne, sama sèmi dhèu roro pamadhe ana
kalèbho ètu d'ara Èmu Kapua Manèngi-
Mangaj'i Ama Lamatua, sèna ka pamaringi
d'ara Na. Dhèu se sod'a, peka na,*
"Ji'i koa-kio Ama Lamatua!
Ji'i j'oka padedha-dedha kolongara Na!
Lula koasa Lamatua kapai risi eele.
Dènge a'èra Na kapai titu kèna.
Lamatua ka dhu nèd'u le paredha mi suku
aa'i-aa'i ètu rai-haha.
Lamatua ka dhu j'aj'i Dhèu Aae mi udhu-
rasa aa'i-aa'i ètu rai-haha.
Tatao Lamatua mola sèmi isi pupu.
Sasab'a Lamatua be'a seli eele!
J'ara Lamatua mèu rèd'e-rèd'e.
Mamuri Lamatua lèke mola-mola!✡
4 Dhèu aa'i-aa'i ra j'oka padedha-dedha ko-
longara Lamatua,
Dhèu aa'i-aa'i ra koa-kio babe'a Lamatua.
Lula Lamatua mesa Na dhu mola-mèci.
Aa Lamatua mesa Na di, dènge boe
sasala.
Pe suku aa'i-aa'i mai pahaha iisi mi
Lamatua.
Pe udhu-rasa aa'i-aa'i mai manèngi makasi
mi Lamatua.
Lula dhèu aa'i-aa'i re'a rèdhi le tatao
Lamatua dhu be'a.
Aa dhèu aa'i-aa'i re'a le mamola d'ara
Lamatua."✡

5 Ropa dhèu se èle sod'a, ja'a kèdhi Kama
Luri Mola-Mèci ètu d'ara Èmu Manèngi-
Mangaj'i Lamatua ètu sorga, dènge bhèla
bhabhiri dhu bhoke pataleo tèke.✡ 6 Ka
ja'a kèdhi ana pajuu dhèu pidhu nèti sorga
dhu rèti dènge pidhu calaka sèra. Rèngu
kalua mai nèti Èmu Manèngi-Mangaj'i Ama
Lamatua. Rèngu pake mèdha-papake dhu
kale'e pudhi mèu, aa pake salalu dhu tao
nèti poe dènge pai. 7 Hèia ja'a ladhe kèdhi
badha aae èci nèti èpa ngi'u sèra ètu sebhe
kadera paredha Lamatua, dhu papala pidhu
bokor hualaa mi ana pajuu dhèu pidhu
sèra. Pidhu bokor se, èci-èci ka dhu isi
ra hahuku nèti Ama Lamatua dhu taa-taa
toke d'ai mia-mia. Te Na pa'èra le, ho
sabhori nanasa Na asa rai-haha. 8 Nèbhu
boe, hèia Èmu Manèngi-Mangaj'i ne pènu
dènge sèb'u dhu bodho mai nèti dadedha
dènge koasa Ama Lamatua. Abhu boe ca
dhèu sa dhu bisa maso asa era èèna. Ana
pajuu dhèu pidhu se hud'i sabhori pa'èle
ku pidhu calaka asa rai-haha ne, heka dhèu
bisa maso asa era èèna kèna.✡

16

Nanasa Ama Lamatua bhori mai asa rai-haha

1 Hèia ja'a tadèngi lii parodha èci kalua
nèti d'ara Èmu Manèngi-Mangaj'i, ho peka
dènge ana pajuu dhèu pidhu se, na, "Lami
ka! Nedhe mèti ka bokor se'e, ho bhori ka
nanasa Lamatua asa rai-haha."
2 Ropa tadèngi rare, hèia ana pajuu ka
èci la'e bhori isi bokor na asa rai-haha.
Kaca'a laa, papèd'a-tarègu lèke dènge dhèu
aa'i-aa'i dhu uru sèra abhu cap nèti badha
bhelu, dènge dhèu-dhèu dhu sogo-tagu
mèdha sogo-tagu na. Rèngu se lèke èi
papèd'a hisu huu dhu rarii titu kèna.✡
3 Èle èèna ka, ana pajuu ka dua la'e bhori
isi bokor na asa d'ara dhasi. Kaca'a laa,
èi ètu d'ara dhasi j'aj'i raa dhu hèu mau,
cakaraa hèu raa dhèu madhe. Ka aa'i-aa'i
dhu mamuri ètu d'ara dhasi madhe aa'i si.
4 Hèia ana pajuu ka tèlu la'e bhori isi
bokor na asa d'ara loko dènge madha èi. Ka
èi aa'i-aa'i ra j'aj'i raa.✡ 5 Hèia ja'a tadèngi

* 15:3 Musa tao lii sod'a ne, lod'o Lamatua lere nèti dhèu Isra'el sèra nèti Mesir, era j'aj'èra rèngu. ✡ 15:3 Kalua nèti Masir 15:1-18 ✡ 15:4 Yermia 10:7, Lii Sod'a Koa-Kio 86:9 ✡ 15:5 Kalua nèti Masir 38:21 ✡ 15:8 Kalua nèti Masir 40:34, 1 Dhèu Aae sèra 8:10-11, 2 Sejara nèti Isra'el dènge Yahuda 5:13-14, Yesaya 6:4 ✡ 16:2 Kalua nèti Masir 9:10 ✡ 16:4 Kalua nèti Masir 7:17-21, Lii Sod'a Koa-Kio 78:44

ana pajuu ca dhèu nèti sorga, dhu uri èi
aa'i-aa'i ètu rai-haha ne. Na koa-kio Ama
Lamatua, peka na,
"Oo Lamatua!
Lamatua dhu mola-mèci!
Lamatua dhu sala nèdhi boe!
Lamatua mema-mema karèi nèti uru
ka.
Aa Lamatua taa-taa toke d'ai mia-mia.
Lamatua pama'ète lii langu dhu mola isi
pupu.
Lamatua hia le huku dhu kasii-kasore boe.
6 Dhèu-dhèu pasuti le,
raa nèti dhèu unu Lamatua.
Dhèu-dhèu pamadhe le,
dhèu rèti lii padhai Lamatua.
Nèti èèna ka, Lamatua laka-seti si, ho rinu
raa kahèi.
Nèti èèna ka, Lamatua b'ala si, dènge huku
dhu lèke."
7 Èle ka, ja'a tadèngi lii èci kalua nèti mei
sogo-tagu, peka na,
"Tare'a! Ama Lamatua dhu koasa kapai risi
eele.
Tare'a! Ama Lamatua dhu èra risi aa'i.
Lamatua dhu pama'ète lii langu dhu
koe boe kapengo boe.
Lamatua dhu pamanahu huku dhu
lèke mola-mola."
8 Hèia ana pajuu ka èpa la'e bhori isi
bokor na asa madha lod'o. Kaca'a laa, lod'o
pana titu kèna, ka dhèu ètu rai-haha ne
kèpu-ladhu ai. 9 Dhèu aa'i-aa'i dhu lèke
tunu se, dhoo kolongara Ama Lamatua, lula
Nèngu ka dhu papuru calaka ne hia mai asa
rèngu. Masi ka sèmi èèna, te ngaa abhu
boe ca dhèu sa dhu ele-ho'a, ka lèpa asa
Lamatua ho koa-kio kolongara Na.
10 Ka ana pajuu ka lèmi la'e bhori isi
bokor na asa kadera paredha badha bhelu
se. Kaca'a laa, maroga kiu-kiu saguru nare
dhèu aa'i-aa'i dhu sogo-tagu ne, toke j'èra
titu kèna hèia ra gègu-ria.✡ 11 Dhèu se'e
kahèi dhoo Ama Lamatua ètu sorga, lula
hisu ra rarii titu kèna. Masi ka sèmi èèna, te
ngaa abhu boe ca dhèu sa dhu ae eele nèti
bhabhelu ra, ka lèpa asa Ama Lamatua.
12 Hèia ana pajuu ka èna bhori isi bokor
na asa loko aae, dhu ngara na Efrat. Ka loko
ne mango-meto dènge ka. Hèia ra tao j'ara
ètu d'ara loko ne, hia dhèu aae-dhèu aae
dènge sordad'u-sordad'u dhu bèli-camèd'a
mai nèti cabèka dhimu.✡ 13 Ka ja'a ladhe
kèdhi nidhu bhelu tèlu. Rupa ra sama sèmi
ana gaged'e. Ci'u bhodho nèti d'ara hèb'a
mege naga. Ci'u kalua nèti d'ara hèb'a
badha bhelu. Aa ci'u hari bhodho nèti hèb'a
dhèu kapod'e-kabèli, dhu nèti lii padhai
mege naga èèna. 14 Nidhu tèlu se dènge
koasa ho tao rupa-rupa tadha malaa. Ra
kalua, lasi paraga dènge dhèu aae aa'i-aa'i
ètu rai-haha, ka ra pajaji ho ètu d'ara ca
lod'o sa lasi pamusu, lab'a Ama Lamatua
dhu koasa kapai risi eele èèna. Te ngaa
lod'o dhu ra pajaji èèna, lèke dènge lod'o
dhu Ama Lamatua hag'e nare le, ho Na segi
musu Na aa'i-aa'i ra.

15-16 Era dhu ra pakaboko ho pamusu èèna,
lii Ibrani peka na, *Armagedon*.

Yesus Kristus peka kahèi, na, "Sanèd'e
paie-iie! Te kaca'a laa, Ja'a mai nuka sèmi
dhèu mana'u, dhu dhèu èci sa re'a boe.
Dhèu dhu oto, nuka rèngu dhu beke dènge
dhu bori mema dhari. Te ladhe Ja'a mai,
nèngu na'e boe makae, lula dhèu rèdhi boe
era makae na."✡✡

17 Hèia ana pajuu ka pidhu la'e bhori
isi bokor na asa madha ngèlu. Ka Ama
Lamatua padhai lii mèdhu nèti kadera
paredha Na ètu d'ara Èmu Manèngi-
Mangaj'i, peka na, "Èle le! Nanasa Ja'a
bhori aa'i mèu-mèu le!"

18 Hèia bela heo ha'a-ha'a, dènge d'oro lii
gasi-gasi. Aa rai opo dhu kapai titu kèna,
dhu j'aj'i nèdhi mèka karèi nèti rai-haha ne
j'aj'i.✡ 19 Lod'o èèna, Ama Lamatua bhèlu
boe bhabhelu dhèu ètu kota Babel. Ka Na
pake rai opo dhu kapai aae, sèna ka tao kota
kapai ne masèke mi tèlu. Ama Lamatua
ad'u-ue sèmi èèna, sèna ka dhèu Babel re'a
nanasa Na. Kota-kota leo ètu rai-haha ne,
laho eele aa'i si kahèi.✡ 20 Lod'o èèna pulu-
pulu cène aa'i si, aa ledhe-ledhe ela aa'i
kahèi.✡ 21 Abhu kahèi èj'i es hadhu dhu
kapai, bèbhe nèti dedha-liru, kabhie nare
dhèu-dhèu ètu rai-haha. Es hadhu se, babia
ra abhu kahèi d'ai èpa nguru kilo.* Lula

✡ 16:10 Kalua nèti Masir 10:21 ✡ 16:12 Yesaya 11:15 ✡ 16:15-16 Mateos 24:43-44, Lukas 12:39-40, Rai-haha Rupa Hiu 3:3 ✡ 16:15-16 2 Dhèu Aae sèra 23:29, Sakaria 12:11 ✡ 16:18 Rai-haha Rupa Hiu 8:5, 11:13, 19 ✡ 16:19 Yesaya 51:17 ✡ 16:20 Rai-haha Rupa Hiu 6:14 * 16:21 Alkitab lii Yunani suri, peka na, "babia na sama dènge *talenta* èci". Babia *talenta* èci, nuka tèlu nguru èpa d'ai èpa nguru kilogram. ✡ 16:21 Kalua nèti Masir 9:23, Rai-haha Rupa Hiu 11:19

èj'i es ne dhu paj'èra dhèu, ka ra dhoo Ama Lamatua.✡

17

Ana pajuu Ama Lamatua pasoro kota Babel dènge bhèni kajeo

1 Èle ka, ana pajuu èci nèti rèngu dhèu pidhu dhu rèd'u bokor dhu dènge heka isi, mai peka dènge ja'a, aku nèngu na, "Mai ku sa ne'e! Ja'a neo pad'elo dènge èu, j'ara tasamia Ama Lamatua huku bhèni kajeo dhu bhelu aae èèna. Nèngu ne, nuka kota kapai èèna, dhu ra patitu padètu dènge èi ae-ae.✡ 2 Uru èèna, dhèu aae-dhèu aae nèti mia-mia, mai ad'u-ue j'ara makae dènge ana kabarai d'ara kota ne. Dhèu leo kahèi mai rinu mahu, aa madhutu tatao j'ara makae ra."✡

3 Èle èèna ka, Roh Ama Lamatua maso asa ja'a, hèia ana pajuu nèti sorga ded'e nèti ja'a asa d'ara mamoo èci. D'ai nèi, ja'a ladhe kèdhi dhèu bhèni ca dhèu dhu madhèdi ètu dedha kabodho badha bhelu mea ci'u. Kètu badha ne pidhu, dènge tadhu na canguru. Palème ètu ngi'u na dhu suri liilii dhu pakarehe Ama Lamatua.✡ 4 Bhèni ne pake bèla manii mea dènge mea sanama mangèru. Na pagaa ngi'u na dènge nèu mèdha hualaa, hadhu kale'e dhu kab'ua, dènge mutiara. Ètu ai g'ana na, nèd'u dènge cangkir hualaa èci dhu pènu dènge èi anggor. Anggor ne, sasoa na, j'ara makae, aa bhabhelu dènge tatao kaj'alu aa'i-aa'i dhu leo, dhu na ad'u-ue.✡ 5 Ètu katangarèi na, dhu suri ngara èci, dhu dhèu re'a boe. Lii dhu ra suri èèna, sèmi ne'e ka:

Ja'a ne, Babel!
Ja'a ne, kota dhu kapai risi!
Rupa-rupa bhabhelu ètu rai-haha,
j'aj'aj'i ra nèti ja'a ka.
J'ara makae aa'i-aa'i dhu j'aj'i ètu rai-haha ne,
kapua ra nèti ja'a.

6 Ja'a laladhe, na, bhèni ne dhu mahu bia, lula nèngu dhu ninu le raa dhèu unu Ama Lamatua sèra. Sasoa na, na pamadhe le dhèu unu Ama Lamatua, lula rèngu loe boe peka j'ara mamuri Yesus.

Ropa ja'a kèdhi tatao bhèni ne sèmi èèna, hèia hèb'a ja'a nganga-nganga sène, lula malaa bia.

7 Hèia ana pajuu ne karèi ja'a, peka na, "Nga tao ka èu naa-naa, aa malaa sèmi èèna? Mai ho ja'a peka dènge èu sasoa na nèti bhèni kajeo ne. Sèmi èèna kahèi, dènge sasoa nèti badha bhelu dhu nèngu manya'e èèna. Badha ne'e ka dhu kètu pidhu dènge tadhu canguru. 8 Uru èèna, badha bhelu ne dhu mamuri le ètu rai-haha, te ngaa limuri ne aad'o heka. Te ngaa nèbhu heka, na kalua hari mai nèti ro'a j'aj'èra dhu dènge boe too-lane èèna. Lod'o èèna, abhu dhèu dhu mamuri ètu rai-haha, dhu ngara ra dhae suri mèka ètu d'ara Sasuri Ana Kalèbho, dhu Ama Lamatua suri tèke le karèi uru ka, nèti Na paj'aj'i rai-haha ne. Bèli-camèd'a, dhèu se'e se malaa-maloha, lula rèdhi badha bhelu ne lèpa hari mai. Te ngaa ladhe na mai hari, pe Ama Lamatua pèci ne asa d'ara dhasi ai èi nasu dhu heo na taa-taa.✡

9 Dhèu cee dhu d'èlu-mèu, na, nèngu bisa ne'a sasoa j'ara se'e. Badha bhelu dhu kètu pidhu, sasoa na, nuka ledhe pidhu bua. Bhèni kajeo èèna, dhu madhèdi ètu dedha ledhe sèra. Aa sasoa nèti kètu pidhu sèra, nuka dhèu aae dhèu pidhu. 10 Lèmi nèti dhèu aae pidhu se, madhe le. Ca dhèu dhu nèd'u paredha limuri ne. Aa ca dhèu hari dhae mai mèka. Te ngaa ladhe mai, nèngu nèd'u paredha nèbhu boe. 11 Ne'e ne ja'a lole dènge èu, nèti badha bhelu dhu uru èèna mamuri, te ngaa limuri ne madhe le. Lod'o èèna, nèngu ne ca dhèu nèti pidhu dhèu aae sèra, te ngaa èèna na mai hari nèd'u paredha, ho j'aj'i dhèu aae ka aru. Pe na laho mae-mae kahèi.

12 Canguru tadhu se, sasoa na, nuka canguru dhèu aae. Rèngu se dhae rèd'u mèka paredha. Bèli-camèd'a rèngu abhu koasa, ho rèd'u paredha sama-sama dènge badha bhelu ne, te ngaa dhoka ciki-diki di.* ✡ 13 Te rare lii èci, ho pangèd'u koasa ra mi badha bhelu èèna. 14 Dhèu aae sèra, bèli-camèd'a lasi pamusu, lab'a Ana Kalèbho. Te ngaa Ana Kalèbho dènge dhèu unu Na segi aa'i si. Dhèu-dhèu dhu madhutu Ana Kalèbho ne, nuka rèngu dhu Na hag'e nare

✡ 17:1 Yermia 51:13 ✡ 17:2 Yesaya 23:17, Yermia 51:7 ✡ 17:3 Rai-haha Rupa Hiu 13:1 ✡ 17:4 Yermia 51:7 ✡ 17:8 Daniel 7:7, Rai-haha Rupa Hiu 11:7, Lii Sod'a Koa-Kio 69:29 * 17:12 Alkitab lii Yunani ètu ne'e, bisa abhu dua sasoa. Èci: dhoka ciki-diki di; dua: ca jam di. ✡ 17:12 Daniel 7:24

le, aa Na paroa si ho madhutu Ne taa-taa.
Pe rèngu segi, lula Ana Kalèbho ne èra titu
kèna. Dhodhoka Nèngu di dhu j'aj'i Dhèu
Aae nèti dhèu aae aa'i-aa'i ra, aa Lamatua
nèti lamatua aa'i-aa'i ra.
15 Aa èi ae-ae dhu padètu dènge bhèni ka-
jeo ne, nuka dhèu-dhèu nèti suku aa'i-aa'i,
nèti udhu-rasa aa'i-aa'i, aa dènge dhèu ae-
ae nèti lii aa'i-aa'i ètu rai-haha. 16 Canguru
dhèu aae dènge badha bhelu se, èèna na ra
tèka d'ara dènge bhèni kajeo dhu ne'a boe
makae ne. Èèna na parame rare mèdha-
papake dènge mèdha-panyau na aa'i-aa'i,
ka tèke eele ne dènge boe mèdha-papake
ètu ua na. Èle èèna ka, ra'e sisi bhèni
ne kahèi. Aa ngi'u na dhu ate, core asa
d'ara ai. 17 Ama Lamatua mesa Na ka dhu
tao, toke canguru dhèu aae se rare lii èci,
ho pangèd'u koasa ra mi badha bhelu ne,
toke na palaho bhèni ne. Dènge j'ara ne'e,
ngaa dhu Ama Lamatua neo ad'u-ue, bèli-
camèd'a aa'i-aa'i ra j'aj'i.
18 Bhèni kajeo dhu èu mèdhi èèna, nuka
dhèu aae-dhèu kapai nèti kota kapai dhu
paredha dhèu aae aa'i-aa'i ètu rai-haha."

18

Ana pajuu Ama Lamatua lole gaguri kota Babel

1 Hèia ja'a ladhe kèdhi ana pajuu dhu leo
ca dhèu, mai nèti sorga. Nèngu ne dhu
dènge koasa aa saraa dhu kapai, ho pasaraa
palème rai-haha. 2 Dènge lii aae, na peka,
"Laho le! Laho le! Kota Babel laho mae-mae
le!
Guri le! Guri le! Kota kapai ne, guri dolu-
dolu le!
Nèngu j'aj'i le era pea nidhu.
Nèngu j'aj'i le rai èta-èsu roh bhelu-
katub'a aa'i-aa'i.
Nèngu j'aj'i le era pakaboko nèti
manu-bhui aa'i-aa'i dhu ra'a sisi
hèu.
Nèngu j'aj'i le oka nèti badha aa'i-aa'i
dhu dhèu madenge.✡
3 Nèngu guri le, lula suku aa'i-aa'i ètu rai-
haha ne,
loe boe mai rinu mahu èi anggor na.
Nèngu laho le, lula udhu-rasa aa'i-aa'i ètu
rai-haha ne,
loe boe mai ad'u-ue j'ara makae dènge
ana kabarai kota ne.
Dhèu aae-dhèu aae nèti negara aa'i-aa'i,
mai j'unu pa'èci ètu èèna.
Dhèu d'aga nèti kota aa'i-aa'i,
mai pahia toke rèngu j'aj'i kaja.
Lula kota ne nuka sèmi dhèu
bhèni dhu d'èi hèli mèdha dhu
kab'ua aae.
Lula kota ne sama sèmi bhèni ka-
jeo dhu d'èi dhoka tenge ngaa-
ngaa dhu hua iia di."✡
4 Hèia ja'a tadèngi hari lii leo èci, paroa
nèti dedha-liru, peka na,
"Wee! Dhèu Ja'a aa'i-aa'i!
Rai eele ka era èèna!
Tèke eele ka kota èèna!
Baku tao madhutu bhabhelu ana
kabarai kota ne,
sèna ka baku lèke hahuku ra kahèi.✡
5 Lula bhabhelu ra,
ae seli eele.
Aa sasala ra,
tanga-tanga d'ai dedha-liru.
Limuri ne Ama Lamatua bhèlu heka,
j'ara mamuri ra dhu bhelu-katub'a
èèna.
Limuri ne Ama Lamatua dhu pa'èra le,
ho neo huku si.✡
6 De miu hud'i b'ala ku bhabhelu ra,
sama sèmi rèngu tao le bhabhelu mi
dhèu leo.
Te ngaa miu hud'i b'ala si,
toke d'ai babia na dua-dua hari.
Uru èèna, rèngu tipu le dhèu,
ho rinu nèti d'ara cangkir hualaa ra,
dhu pènu dènge èi anggor j'aj'èra.
Te ngaa limuri ne rèngu mesa ra hud'i rinu
ku
anggor j'aj'èra èèna, toke dua-dua
hari.✡
7 Rèngu se tao ngi'u ra kapai.
Aa ra padedha-dedha ngi'u unu ra.
Rèngu d'èi dhoka mamuri karej'e-
karae di.
Rèngu d'èi dhoka dhu be'a-be'a di.
Nèti èèna ka, rèngu hud'i abhu ku sasusa
dhu bia.
De rèngu hud'i mamuri j'èra bia ku.
Te uru èèna, ra padhai lii padedha iisi sama
sèmi bhèni kajeo, peka na,

✡ 18:2 Yesaya 21:9, Yermia 51:8, Rai-haha Rupa Hiu 14:8, Yesaya 13:21, Yermia 50:39 ✡ 18:3 Yesaya 23:17, Yermia 51:7 ✡ 18:4 Yesaya 48:20, Yermia 50:8, 51:6, 45 ✡ 18:5 Lii Lolo dhu Uru Tèka 18:20-21, Yermia 51:9 ✡ 18:6 Lii Sod'a Koa-Kio 137:8, Yermia 50:29

‘Ja'a ne, ina bhèni aae!
Ja'a ne, èèna na j'aj'i boe bhèni balu!
Ja'a èèna na roma iisi boe.
Ja'a èèna na silu boe mèdha balu dhèu madhe.’
8 Ra padhai lii sèmi èèna, toke Ama Lamatua nasa le dènge ra.
Ka Ama Lamatua neo huku si.
Èèna na, d'ara ca lod'o di,
rèngu manganga titu kèna,
rèngu tangi roma iisi,
aa ra madhe aapa.
Toke dhèu core eele si asa d'ara ai.
Toke ai na'e pakèpu ngi'u aae si.
Te Lamatua dhu koasa kapai risi, ka dhu papuru huku ne.
Aa Lamatua dhu èra risi eele, dhu pama'ète lii langu ne.✡
9 Dhèu aae-dhèu aae uru sa,
mai j'unu pa'èci dènge ana kabarai kota ne,
aa mamuri karej'e-karae ètu èèna.
Pe ladhe rèdhi sèb'u dhu ca'e nèti d'ara ai,
pe re'a, na, kota ne dhu ai na'e aa'i le.
Ka ra tangi ne dènge d'ara pèd'a.
10 Ka ra mangingi, ladhe j'aj'èra dhèu sèra.
Te ngaa ra bani dhoka titu ètu kaj'èu di.
Aa rèngu bani dhoka laladhe nèti nèi di.
Hèia ra padhai lii, peka na,
‘Ira ii! Kasian èu Babel!
Ira ii! Kasian kota kapai!
Te dhoka d'ara ca jam di, èu abhu huku le.
Te dhoka d'ara ciki oo'e di, èu laho le.’✡
11 Tadèngi sèmi èèna, dhèu-dhèu dhu uru sèra, mai nèti mia-mia ho d'aga ètu èèna,
rèngu tangi roma iisi kahèi.
Te abhu boe ca dhèu sa,
dhu neo lasi hèli mèdha d'aga ra.✡
12 Abhu heka dhu neo lasi hèli
mèdha ra dhu tao nèti hualaa, doi pudhi,
hadhu kale'e, do mutiara.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
bèla lenan, do bèla sutra rèngu,
do bèla alus dhu leo, dhu mea oe sèmi mangèru sa.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
mèdha ra dhu tao nèti aj'u hèu mèngi, aa mèdha dhu d'ule nèti èli gajah,
do aj'u dhu d'ule dhu leo sèra.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
mèdha ra dhu tao nèti tabaga, bèsi, do hadhu marmar.
13 Abhu heka dhu neo lasi hèli
kayu manis, do bubhu lara dhu leo sèra.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
raa aj'u hèu mèngi ra, do èi hèu mèngi dhu leo sèra.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
èi anggor ra, èi mènyi saitun ra,
tarigu, do are-gandum ra.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
sapi ra, kahib'i-kalèbho ra, do jara ra.
Abhu heka dhu neo lasi hèli
kareta mèdha ra,
do ènu ra sèra.✡
14 Èèna na dhèu d'aga sèra manyasa, ka ra peka na,
‘Ira ii, Babel, ee!
Ira ii, kota kapai, ee!
Mèdha-panyau èu dhu hua iia sèra, dhu kabarai èu d'èi risi,
aad'o heka èci sa.
Aa'i-aa'i ra ela aa'i mèu-mèu, toke kabarai èu dènge boe ngaa-ngaa,
toke rod'o kakara d'ai rai.’
15 Uru èèna, dhèu d'aga se j'aj'i kaja, lula kota ne dhu nuka sèmi bhèni kajeo.
Te ngaa limuri ne, ra loe boe manyasa.
Rèngu j'aj'i madha'u titu kèna,
laladhe j'aj'èra ana kabarai kota ne.
Rèngu j'aj'i mangingi titu kèna,
laladhe hahuku ra.
Te ngaa rèngu dhoka bani laladhe nèti kaj'èu di.
Rèngu bani dhoka titu nèti era nèi di.
16 Hèia ra padhai lii, peka na,
‘Ira ii! Kasian èu Babel, ee!
Ira ii! Kasian kota kapai, ee!✡
Uru èèna, ana kabarai èu pake mèdha bèla alus, dhu mea oe sèmi mangèru sa,
nèti bèla dhu kab'ua titu kèna.
Uru èèna, ana kabarai èu d'èi panèu mèdha hualaa, mutiara,

✡ 18:8 Yesaya 47:7-9 ✡ 18:10 Yeskial 26:16-17 ✡ 18:11 Yeskial 27:31, 36 ✡ 18:13 Yeskial 27:12, 13, 22
✡ 18:16 Yeskial 27:31, 36

dènge hadhu kale'e dhu kab'ua
titu kèna.
17 Te ngaa d'ara ca jam di,
mèdha-panyau èu sèra èla aa'i
mèu-mèu si.
Dhodhoka d'ara ciki oo'e èèna di,
kakaja èu saku hani-hani!'
Uru èèna juraga kapa, dènge mataroo sèra,
kako lasi-mai nèti kota èèna.
Te ngaa limuri ne, rèngu bani dhod-
hoka panahu nèti kaj'èu di.
Te ngaa limuri ne rèngu bani dhoka
laladhe nèti nèi di.✡
18 Rèngu ladhe sèb'u kalua nèti d'ara ai èèna.
Ka re'a, na, ai na'e aa'i le.
Hèia ra manyasa, ka peka na,
'Ira ii, kasian! Abhu heka kota leo
dhu kapai sèmi kota Babel ne.
Aduu, kasian! Abhu heka kota dhu leo,
dhu babe'a na sama sèmi nèngu
ne.'✡
19 Rèngu soke ahu ho ceb'e mi kètu ra,
lula d'ara ra susa.
Rèngu tangi d'ara pèd'a,
lula d'ara ra laho mae-mae.
Ka ra peka na,
'Ira ii! Kasian èu Babel, ee!
Ira ii! Kasian kota kapai!
Ji'i dènge kapa la'a-mai ngèti mèdha
hia kabarai èu,
toke ji'i d'ai kaja-su'i kahèi.
Ji'i hua ngèti le mèdha kabarai èu,
toke ji'i mamuri hua iia kahèi.
Te ngaa dhoka d'ara ca jam di,
aa'i-aa'i se saku hani-hani.
Te ngaa dhoka ètu d'ara ciki oo'e di,
laho aa'i si mèu-mèu.'✡
20 Hèia ja'a tadèngi lii aae èci peka tabha
hari, sèmi ne'e ka:
'He, miu dhu mamuri ètu sorga!
miu parluu heka d'ara pèd'a.
He, miu dhu j'aj'i le dhèu unu Lamatua!
D'ara miu parluu heka susa.
Miu dhu j'aj'i le dhèu pajuu-paleha
Lamatua,
hud'i laa d'ara miu karae.
Miu dhu j'aj'i le dhèu rèti lii padhai
Lamatua,
hud'i laa d'ara miu maho'o.
Uru èèna, Babel pasusa le miu.
Uru èèna, kabarai kota ne paj'èra miu.
Te ngaa limuri ne Lamatua pama'ète le
lii langu miu dènge mola.
Te limuri ne Na b'ala le bhabhelu-
katub'a kabarai kota èèna.'"✡
21 Ka ja'a ladhe kèdhi ana pajuu èci nèti
sorga dhu èra titu kèna. Na mai ded'e nare
hadhu aae cue, dhu kapai na sange dhèu
èci. Hèia na pèci hadhu ne asa d'ara dhasi.
Ka na peka,
"Pe ra palaho eele Babel sèmi èèna kahèi.
Pe ra pa'ele kota kapai èèna, sèmi èèna
kahèi.✡
22 Abhu heka ca dhèu sa,
dhu karihu musiik ètu d'ara kota èèna.
Abhu heka dhèu,
dhu tadèngi lii gai sasadhu, tiu sakino,
aa lii tiu tèbhe ètu d'ara kota
èèna.
Abhu heka tuka èci sa,
dhu sab'a ètu d'ara sab'a-la'a ra.
Abhu heka dhèu,
dhu gili are ètu kota èèna.✡
23 Abhu heka dhèu,
dhu paheo labhu ètu d'ara kota èèna.
Abhu heka dhèu,
dhu tao pesta kab'i ètu èèna.
Uru èèna, ètu kota ne, dhèu pahia-pahèli
mèdha ra,
toke j'aj'i kaja-su'i.
Uru èèna, dhèu d'aga ètu Babel,
mamuri hua iia.
Te ngaa rèngu pake na'i nidhu,
ho leko-monya dhèu ètu rai-haha.
Rèngu pake seher,
ho kapod'e-kabèli dhèu ètu rai-haha.✡
24 Babel abhu le huku dhu bia,
lula kabarai na loe boe pamadhe dhèu
rèti lii padhai Lamatua.
Kota kapai ne laho le,
lula kabarai na paj'èra toke madhe
dhèu unu Lamatua.
Abhu kahèi dhèu-dhèu Lamatua dhu ra pa-
madhe ètu era-era leo.
Te ngaa Babel ka dhu hud'i dui nare
sasala sèra.
Kota kapai èèna ka dhu hud'i tago nare
aa'i."✡

19

Dhèu ae-ae sod'a ètu sorga

✡ 18:17 Yesaya 23:14, Yeskial 27:26-30 ✡ 18:18 Yeskial 27:32 ✡ 18:19 Yeskial 27:30-34 ✡ 18:20 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:43, Yermia 51:48 ✡ 18:21 Yermia 51:63-64, Yeskial 26:21 ✡ 18:22 Yeskial 26:13, Yesaya 24:8 ✡ 18:23 Yermia 7:34, 25:10 ✡ 18:24 Yermia 51:49

[1] Ropa ana pajuu ne padhai lii nare, ka ja'a
tadèngi lii dhèu ae-ae sod'a ètu sorga. Ra
sod'a, peka na,
"Haleluya! Haleluya!
Èdhi koa-kio Ama Lamatua èdhi,
lula Nèngu ka dhu dedha risi eele.
Haleluya! Haleluya!
Èdhi koa-kio Ama Lamatua èdhi,
lula Nèngu ka dhu koasa kapai risi.
Lamatua ka dhu patabuli èdhi,
nèti koasa sasala-sasigo èdhi.
Lamatua ka dhu pamèci èdhi,
nèti sasala-sasala èdhi.
[2] Èdhi koa-kio Ama Lamatua,
lula Nèngu ka dhu pama'ète lii langu
dènge mola.
Èdhi koa-kio Ama Lamatua,
lula Nèngu ka dhu hia hahuku dhu
lèke.
Lamatua dhu huku le bhèni kajeo èèna,
lula nèngu ka dhu dadugu dhèu ètu
rai-haha,
sèna ka madhutu tao j'ara makae
sama-sama dènge ne,
aa madhutu bhabhelu na.
Lamatua b'ala le bhèni aapa èèna,
lula nèngu loe boe pamadhe
ana pua-paleha Lamatua."✡
[3] Èle èèna ka, ra sod'a lii sod'a leo hari ètu
sorga, peka na,
"Haleluya! Koa-kio Lamatua!
Haleluya! J'oka padedha-dedha kolongara
Na!
Lula sèb'u ai dhu tunu pakèpu ngi'u
aae bhèni èèna,
ca'e taruu dhu loe boe ciki sa.
Aa sèb'u nèti ai dhu tunu eele kota kapai
èèna,
ca'e taruu dhu loe boe ciki sa."✡
[4] Hèia dua nguru èpa katua, dènge badha
aae èpa ngi'u sèra, patitu kètu urutuu, ho
pahaha iisi mi Ama Lamatua dhu madhèdi
ètu dedha kadera paredha Na. Ra pakab'ua
Ne, peka na,
"Tare'a sèmi èèna! Mai ti koa-kio kolongara
Ama Lamatua!
Haleluya! Mai ti j'oka padedha-dedha ko-
longara Na!"

Pesta kab'i Ana Kalèbho

[5] Hèia ja'a tadèngi hari lii èci dhu mai nèti
kadera paredha èèna, peka na,
"He, miu aa'i-aa'i mi dhu j'aj'i le ana pua-
paleha Ama Lamatua!
He, miu aa'i-aa'i mi dhu j'aj'i le ana-
ana Ama Lamatua!
Mai sèna ka ti j'oka padedha-dedha kolon-
gara Ama Lamatua.
Mai aa'i-aa'i, ana iiki-dhèu kapai, koa-
kio Ne."✡
[6] Hèia ja'a tadèngi oe sèmi dhèu ae-ae
dhu padhai lii. Lii ra mèdhu nuka sèmi lii
èi dhu hae nèti kolo ledhe, aa dou sèmi lii
d'oro, ra peka na,
"Haleluya! Ji'i koa-kio Ama Lamatua.
Haleluya! Ji'i j'oka padedha-dedha
kolongara Na.
Lula Nèngu ka dhu koasa kapai risi.
Aa Nèngu ka dhu paredha aa'i-aa'i.✡
[7] Limuri ne, d'ara èdhi karej'e le.
Limuri ne, d'ara èdhi kea rae-rae.
Èdhi koa-kio Ne.
Lula d'ai le lod'o kab'i Ana Kalèbho
kèna.
Èdhi j'oka padedha-dedha kolongara Na,
lula bhèni dhu neo j'aj'i dhèu èmu Ana
Kalèbho, dhu pa'èra le.
[8] Ama Lamatua hia ne kodho kab'i na nèti
bèla alus.
Ama Lamatua pangèd'u na mèdha-
papake dhu pudhi kale'e."
(Mèdha-papake dhu pudhi kale'e èèna,
sasoa na, tatao dhu be'a nèti dhèu unu Ama
Lamatua.)
[9] Ka ana pajuu nèti sorga èèna, peka
dènge ja'a, na, "Yohanis! Èu hud'i suri more
ku, sèmi ne'e:
'Dhèu aa'i-aa'i dhu abhu nèru ho mai asa
pesta kab'i Ana Kalèbho ne, rèngu
oto tare'a-re'a!'"
Hèia na peka hari dènge ja'a, "Lii Holo-
Nori Ama Lamatua ne, lèke tare'a-re'a!"✡
[10] Ka ja'a patitu kètu urutuu ho neo pa-
haha iisi mi ana pajuu ne. Te ngaa na kai,
peka na, "Èu baku tao sèmi ne'e! Te ja'a
ne ènu Ama Lamatua, èci èèna dènge èu ne,
aa sama sèmi a'ari èu dhu lasi peka-padhai
lii aj'a-nori Yesus. Te dhèu rèti lii padhai
Ama Lamatua peka-padhai lula-nèti Yesus
kahèi, sèna ka dhèu pahaha iisi mi Nèngu.
Te naneo Roh Ama Lamatua sèmi èèna. De
baku pahaha iisi mi ja'a ne. Te ngaa pahaha
iisi dhoka mi Ama Lamatua di."

✡ 19:2 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 32:43, 2 Dhèu Aae sèra 9:7 ✡ 19:3 Yesaya 34:10 ✡ 19:5 Lii Sod'a Koa-Kio 115:13 ✡ 19:6 Yeskial 1:24, Lii Sod'a Koa-Kio 93:1, 97:1, 99:1 ✡ 19:9 Mateos 22:2-3

Lamatua Yesus mai manya'e jara pudhi

11 Hèia ja'a doa kètu, ka ladhe kèdhi
babèdho sorga dhu bhoke tèke. Cag'ag'a
laa, ja'a kèdhi jara pudhi ci'u kalua mai.
Dhèu dhu manya'e na, ngara na "Dhèu dhu
kèpe pa'èra lii pajaji" aa "Dhèu dhu Mola."
Lod'o Na parisa lii langu, Na pama'ète
dènge mola. Ladhe Nèngu la'e pamusu, la'e
dènge d'ara mola.✡ 12 Musi madha Na heo
sama sèmi ai. Na pake solo dhèu aae dhu
ae, ètu kètu Na. Ngara Na dhu suri ètu
ngi'u Na, te ngaa Nèngu mesa Na di, dhu
ne'a sasoa ngara èèna.✡ 13 Mèdha-papake
Na, dhu cèb'u le asa d'ara raa. Dhèu paroa
Ne, "Lii Holo-Nori Ama Lamatua". 14 Ja'a
kèdhi kahèi sordad'u-sordad'u nèti sorga
dhu manya'e jara pudhi, dhu madhutu Ne.
Sordad'u se pake mèdha alus dhu pudhi
mèu kahèi. 15 Abhu samala èci dhu madèka,
kalua nèti d'ara hèb'a Na. Na pake samala
ne, ho la'e pamusu, lab'a suku aa'i-aa'i ètu
rai-haha. Hèia Na segi si. Ka Na j'aj'i Dhèu
Aae rèngu. Na paredha si dènge ai bèsi,
toke rèngu re'a nanasa Lamatua dhu koasa
kapai risi. J'ara ne'e ne, sama sèmi dhèu
j'èli marèu hua anggor, ho pacèli rare èi
na.✡

16 Aa ètu kodho dènge ètu haree Na, dhu
suri sèmi ne'e:

Dhèu Aae nèti dhèu aae aa'i-aa'i ra,
Lamatua nèti lamatua aa'i-aa'i ra.

Lamatua Yesus segi badha bhelu dènge sordad'u na sèra

17 Ka ja'a ladhe kèdhi ana pajuu ca dhèu
nèti sorga dhu titu ètu dedha madha lod'o.
Hèia na rodhe manu-bhui aa'i-aa'i dhu lela
re talora liru, peka na, "Mai aa'i-aa'i mi pak-
aboko mi era ne'e, ho mi'a pesta kapai dhu
Ama Lamatua tao! 18 Sisi dhèu madhe aa'i-
aa'i ra, miu bisa mi'a. Nuka sisi nèti: dhèu
aae-dhèu aae, komedhaa, dènge sordad'u
sèra. Miu mi'a kahèi sisi jara dènge sisi
sordad'u dhu manya'e si. Miu mi'a kahèi
sisi ènu-ènu, do dhèu mardeka, do ana iiki-
dhèu kapai. Peka ka laa, ngara na ngaa dhu
dènge sisi, mi'e si."✡

19 Hèia ja'a kèdhi badha bhelu dhu uru
èèna bodho nèti d'ara dhasi. La'e pane'a
lii dènge dhèu aae aa'i-aa'i ètu rai-haha,
dènge sordad'u ra. Ka lasi pamusu, lab'a
Dhèu dhu manya'e jara pudhi èèna, dènge
sordad'u dhu palere-lere dènge Ne nèti
sorga. 20 Te ngaa Dhèu manya'e jara pudhi
ne, kèpe nare badha bhelu dènge dhèu
nèti lii padhai na dhu kapod'e-kabèli sèra.
Dhèu dhu nèti padhai lii na, nuka dhèu dhu
tao tadha malaa rupa-rupa ho leko-monya
dhèu, dhu ra sèmi rare cap nèti badha bhelu
ne, aa sogo-tagu mèdha sogo-tagu na. Te
ngaa limuri ne, Dhèu dhu manya'e jara
pudhi ne, pèci eele le badha bhelu dènge
dhèu dhu nèti lii padhai na, asa d'ara dhasi
ai èi nasu dhu heo na madhe boe.✡ 21 Èle
èèna ka, Dhèu dhu manya'e jara pudhi ne,
la'e pamadhe aa'i sordad'u dhu leo sèra,
pake dènge samala dhu kalua nèti d'ara
hèb'a Na. Hèia manu-bhui dhu ra'a sisi hèu,
mai ra'e aa'i ngi'u aae dhèu madhe sèra.

20

Ra èki mege naga dènge rate toke ca riho tèu

1 Hèia ja'a kèdhi ana pajuu èci nèti sorga
puru mai nèti dedha-liru. Na kèpe dènge
rate aae èci, aa nèd'u dènge gagoe nèti
ro'a j'aj'èra dhu dènge boe too-lane. 2 Ka
na la'e kèpe mege naga, nuka dhèu aae
nidhu, dhu ra peka na, "Lamatua nidhu".
Nèngu ne'e ka dhu leko-monya dhèu rai-
haha karèi nèti uru ka mai. Hèia ana pajuu
ne èki mege naga ne dènge rate, ho taha ne
ètu d'ara ro'a j'aj'èra dhu dènge boe lane
èèna, toke ca riho tèu.✡ 3 Hèia ana pajuu ne
tule eele mege naga na asa d'ara ro'a j'aj'èra
èèna. Ka na segel pamadhe hèb'a ro'a èèna,
sèna ka taha mege naga ne ètu d'ara ro'a,
toke èle ca riho tèu. Dènge j'ara ne'e ka,
mege naga ne bisa heka leko-monya suku-
suku ètu rai-haha ne, ètu d'ara ca riho tèu.
Èle èèna ka, heka patabuli ne kèna, te ngaa
nare boe nèbhu.

4 Èle ka, ja'a kèdhi kadera paredha ae-
ae, dènge dhèu madhèdi ètu dedha. Ama
Lamatua dhu ded'e si j'aj'i hakim. Rèngu
se dhu uru èèna lasi lole Lii Lolo Be'a nèti
Yesus, dènge Lii Holo-Nori Ama Lamatua,
toke dhèu pamadhe si. Rèngu se ka dhu
sogo-tagu boe badha bhelu dènge mèdha
sogo-tagu na. Rèngu se dhu ro'o boe sèmi

✡ 19:11 Yeskial 1:1, Lii Sod'a Koa-Kio 96:13, Yesaya 11:4 ✡ 19:12 Daniel 10:6 ✡ 19:15 Lii Sod'a Koa-Kio 2:9, Yesaya 63:3, Yoel 3:13, Rai-haha Rupa Hiu 14:20 ✡ 19:18 Yeskial 39:17-20 ✡ 19:20 Rai-haha Rupa Hiu 13:1-18 ✡ 20:2 Lii Lolo dhu Uru Tèka 3:1

cap nèti badha bhelu ne ètu katangarèi ra,
do ètu kacui-aai ra. Dhèu pamadhe si, te
ngaa Ama Lamatua pamamuri hari si, sèna
ka ra rèd'u paredha bera-bera dènge Kris-
tus toke ca riho tèu.✡ 5-6 Dènge sèmi ne'e,
rèngu se'e ka dhu uru j'ara Ama Lamatua
pamamuri hari si nèti mamadhe. De rèngu
oto titu kèna, te rèngu j'aj'i le dhèu unu
Lamatua. Ra core boe si asa era j'aj'èra
èèna, ka ra abhu boe mamadhe ka dua. Te
rèngu se nuka sèmi ama agama dhu bèli-
camèd'a lalau-lalo'o Ama Lamatua dènge
Kristus. Aa rèngu rèd'u paredha kahèi
bera-bera dènge Kristus toke d'ai ca riho
tèu.

Te ngaa dhèu madhe dhu leo sèra, hud'i
mate ku d'ai ca riho tèu, heka Ama Lamatua
pamamuri hari si kèna.

Ra core dhèu aae nidhu asa d'ara dhasi ai

7 Ropa èle ca riho tèu ku, pe Lamatua pua
patalale mege naga nèti d'ara ro'a j'aj'èra.
8 Hèia la'e leko-monya dhèu nèti suku-suku
dhu ra peka na, Gog dènge Magog, dhu
mai nèti mia-mia ètu rai-haha ne. Pe na
pakaboko dhèu ra ho lasi pamusu. Dhèu
se ae titu kèna, sama sèmi salae ètu nebhe
dhasi.✡ 9 Hèia sordad'u Gog dènge Ma-
gog kako lasi kaj'èu d'ai rae-rae ètu d'ara
rai-haha. Ka ra reo rare kota Lamatua
dènge dhèu dhu Na sue sèra. Te ngaa Ama
Lamatua papuru ai nèti dedha-liru ka na'a
pakèpu aa'i sordad'u se'e. 10 Ka dhèu unu
Lamatua sèra kèpe rare dhèu aae nidhu dhu
kapod'e nare le dhèu ae. Hèia ra core ne
asa d'ara dhasi ai èi nasu, dhu heo na loe
boe. Èèna na, ra bèdho tèke ne sama-sama
dènge badha bhelu, aa dènge dhèu nèti lii
padhai kapod'e-kabèli èèna. Ètu era ne'e,
rèngu abhu j'aj'èra loe boe mèu-mèda toke
d'ai mia-mia.

Ama Lamatua pama'ète lii langu dhèu aa'i-aa'i

11 Èle èèna ka, ja'a ladhe kèdhi kadera
paredha pudhi aae cue. Aa Ama Lamatua ka
dhu madhèdi ètu kadera èèna. Cag'ag'a laa,
rai-haha dènge liru, rai pakaj'èu ka ele aa'i
si toke tèdhi heka senu-salao sa hèi. 12 Ka
ladhe kèdhi dhèu dhu madhe sèra. Rèngu
aa'i-aa'i ana iiki-dhèu kapai, titu tangara
asa kadera paredha. Hèia ana pajuu nèti
sorga mai, ka bhoke sasuri-sasuri dhu suri
tatao aa'i-aa'i dhu dhèu rai-haha ad'u-ue.
Ka ra bhoke hari sasuri leo èci, dhu suri
ngara-ngara dhèu dhu bèli-camèd'a ma-
muri taa-taa dènge Ama Lamatua. Hèia Na
pama'ète lii langu nèti dhèu madhe, mad-
hutu ngaa dhu rèngu èci-èci ad'u-ue, nuka
sèmi dhu suri tèke ètu d'ara sasuri sèra.✡
13 Ka dhèu madhe sèra mai titu patangara
dènge kadera paredha èèna. Rèngu se aa'i-
aa'i dhu madhe le ètu rai-dedha dènge ètu
d'ara dhasi. Hèia Ama Lamatua pama'ète lii
langu rèngu èci-èci, madhutu tatao ra. 14 Èle
èèna ka, Ama Lamatua pèci eele Mamadhe
asa d'ara dhasi ai. Aa Na core eele kahèi
Era Pea Samanga Dhèu Madhe asa d'ara
dhasi ai. Te dhasi ai ne, era mamadhe ka
dua. 15 Dhèu dhu ngara ra suri boe ètu
d'ara sasuri ne'e, lèke core kahèi asa d'ara
dhasi ai. Te sasuri èèna, nuka dhu suri
ngara-ngara dhèu dhu mamuri dènge Ama
Lamatua taa-taa toke d'ai mia-mia la'e.

21

Yohanis ladhe nèdhi liru dènge rai-haha rupa hiu

1 Hèia ja'a ladhe kèdhi liru dènge rai-
haha rupa hiu, te liru dènge rai-haha dhu
dhui ele aa'i le. Dhasi aad'o heka kahèi.✡
2 Ka ja'a kèdhi kota mola-mèci unu Ama
Lamatua, nuka Yerusalem Hiu, puru mai
nèti sorga. Kota ne, dhu pa'èra mema, sama
sèmi bhèni dhu neo leo-èmu hiu, dhu lalau
nare le iisi, ho la'e soru mone dhu neo j'aj'i
dhèu èmu na.✡ 3 Ka ja'a tadèngi lii dhu
kapai èci mai nèti kadera paredha ne, peka
na,

"Ladhe paie-iie!
Karèi nèti deo ne'e ne, Èmu Ama Lamatua
ètu talora aae dhèu rai-haha.
Karèi nèti deo ne'e ne, Lamatua mamuri
pa'èci dènge dhèu unu Na.
Te Nèngu j'aj'i le Ama Lamatua ra.
Aa rèngu j'aj'i le ana-ana Na.
Bèli-camèd'a Nèngu bera-bera dènge ra.
Aa Na palere-lere dènge rèngu taa-
taa.✡
4 Bèli-camèd'a Na seka pamango èi madha
aa'i-aa'i ra,
sèna ka rèngu roma iisi heka.

✡ 20:4 Daniel 7:9,22 ✡ 20:8 Yeskial 7:2, 38:2, 9, 15 ✡ 20:12 Daniel 7:9-10 ✡ 21:1 Yesaya 65:17, 66:22, 2 Petrus 3:13 ✡ 21:2 Yesaya 52:1, Rai-haha Rupa Hiu 3:12, Yesaya 61:10 ✡ 21:3 Yeskial 37:27, Atora nèti Ama-ama Agama 26:11, 12

Lula ètu era èèna, abhu heka
papèd'a-tarègu.
Aa ètu era èèna, abhu heka ma-
madhe.
Ngaa-ngaa dhu uru èèna rèti sasusa, aad'o
heka èci sa.
Ngaa-ngaa dhu uru èèna rèti j'aj'èra, ele
aa'i si le."✡
5 Hèia Nèngu dhu madhèdi ètu kadera
paredha èèna, peka na, "Ladhe paie-iie, te
Ja'a tao pahiu aa'i le." Ka Na padhai lii hari
dènge ja'a, peka na, "Suri ka! Dhèu aa'i-aa'i
bisa parcaya Lii Holo-Nori Ja'a ne, te aa'i-
aa'i se mema lèke tare'a-re'a!"
6 Ka Na peka hari dènge ja'a, na,
"Aa'i-aa'i dhu Ja'a pajaji sèra, j'aj'i aa'i le.
Te Ja'a ne,
Alpa toke Omega,
Aa Ja'a ne,
A toke Z,
Aa'i-aa'i ra j'aj'i nèti Ja'a,
karèi nèti uru ka, toke d'ai èle.
Dhèu aa'i-aa'i dhu koko-kamango,
pe Ja'a hia ra rinu iia-iia d'ara,
nèti madha èi dhu nèti mamuri
hia dhèu, sèna ka dhèu sèra
bisa mamuri dènge tare'a.✡
7 Dhèu aa'i-aa'i dhu taha madhutu j'ara
Lamatua dhu mola,
bèli-camèd'a rèngu unu mèngi-nale
aa'i-aa'i ra.
Pe Ja'a j'aj'i Ama Lamatua ra,
aa rèngu j'aj'i ana-ana Ja'a.✡
8 Te ngaa abhu kahèi dhèu dhu èèna na lèke
core si,
asa d'ara dhasi ai èi nasu dhu heo na
ma'ète boe ciki sa.
Nuka sèmi: dhèu dhu madha'u
leli,
dhèu dhu soro kabodho mi
Lamatua Yesus,
dhèu d'ara kaj'alu,
dhèu dhu tao j'ara makae dènge
dhèu dhu j'aj'i boe dhèu èmu-
kamali ra,
dhèu pamadhe dhèu,
dhèu sogo-tagu nidhu,
dhèu suagi,
aa dhèu kapod'e-kabèli.
Bèli-camèd'a rèngu aa'i-aa'i lèke pèci asa
d'ara dhasi ai,
dhu ra peka na, 'era mamadhe ka
dua.'"

Yohanis ladhe nèdhi kota Yerusalem rupa hiu

9 Ka ja'a ladhe kèdhi ca dhèu nèti ana
pajuu dhèu pidhu nèti sorga, dhu uru èèna
rèd'u bokor dhu isi dènge nanasa Lamatua.
Na mai paraga dènge ja'a, ka na lii, peka
na, "Mai ku sa ne'e! Te ja'a neo pad'elo
dènge èu bhèni dhu neo kab'i dènge Ana
Kalèbho."
10 Hèia ja'a abhu Roh Lamatua, ka ana
pajuu ca dhèu nèti sorga mai nedhe nèti ja'a
asa kolo ledhe dhu dedha aae èci. Nèti era
ne'e, na pad'elo ja'a kota Yerusalem, nuka
kota Ama Lamatua dhu mola-mèci, dhu
puru mai nèti Ama Lamatua ètu sorga.✡
11 Kota ne saraga titu kèna! Abhu saraa
dhu kalua nèti dadedha Ama Lamatua sèmi
hadhu intan dhu kale'e, toke kota aa'i-aa'i
heo lo'a-lo'a. 12 Abhu tedhe dhu dedha
aae oke nare kota ne, dènge canguru dua
babèdho. Abhu kahèi canguru dua ana
pajuu nèti sorga dhu madhenge babèdho
kapai se. Ètu canguru dua babèdho se, dhu
suri ngara-ngara nèti canguru dua udhu-
rasa Isra'el.* 13 Tèlu babèdho tangara asa
dhimu. Tèlu tangara asa haa. Tèlu tangara
asa badae. Aa tèlu hari tangara asa balèu.✡
14 Tedhe ne dhu patitu ètu canguru dua
hadhu fanderen dhu kapai. Ètu hadhu se
èci-èci dhu suri ngara nèti canguru dua
dhèu pajuu-paleha Ana Kalèbho dhu lalau-
lalo'o Ne ètu rai-haha.
15 Ka ana pajuu dhu padhai lii dènge
ja'a, kèpe nare tatea a'uku nèti hualaa èci,
ho neo uku kota ne dènge hèb'a babèdho
kapai, aa dènge tedhe na.✡ 16 Na uku uru
tedhe kota. Madhera, bhabhèla dènge kat-
itu na, èci èèna ka. Nuka, aa'i-aa'i ra, 2.220
(dua riho dua ngasu dua nguru) kilometer.†
17 Hèia na uku ma'aa tedhe, madhutu a'uku
dhèu rai-haha. Ma'aa na, èna nguru lèmi
meter.‡ 18 Tedhe ne, tao nèti hadhu kale'e,

✡ 21:4 Yesaya 25:8, 35:10, 65:19 ✡ 21:6 Yesaya 55:1 ✡ 21:7 2 Samuel 7:14, Lii Sod'a Koa-Kio 89:26-27 ✡ 21:10 Yeskial 40:2 * 21:12 Madhutu dhèu d'èlu-mèu Alkitab, angka canguru dua èèna, peka na, dhèu mèci. ✡ 21:13 Yeskial 48:30-35 ✡ 21:15 Yeskial 40:3 † 21:16 Alkitab lii Yunani peka canguru dua riho *stadia*. ‡ 21:17 Akitab lii Yunani suri, peka na, "144 (ca ngasu èpa nguru èpa) *peihon*". Ca *peihon*, sama sèmi dua èg'a. Canguru dua kali canguru dua, nuka cangasu èpa nguru èpa. De ladhe canguru dua èèna, sasoa na, tesa, na, 144 sasoa na, dhu tesa risi eele.

ngara na *yaspis*. Aa aa'i-aa'i ètu d'ara kota ne, tao nèti poe dènge pai, dhu mèu aadha-aadha nuka sèmi tèru.

[19] Canguru dua hadhu fanderen sèra, tao nèti rupa-rupa hadhu kale'e dhu kab'ua. Fanderen ka èci, tao nèti hadhu *yaspis*, dhu mangèru kale'e. Ka dua, nèti hadhu *nilam* dhu kale'e mangèru bhidhu-bhidhu. Ka tèlu, tao nèti hadhu *mirah* dhu mea kale'e. Ka èpa, tao nèti hadhu *samrud*, dhu mangèru kale'e. [20] Ka lèmi, tao nèti hadhu *unam* dhu pakatanga dènge karara mea sanama pudhi. Ka èna, dhu tao nèti hadhu *sardius*, dhu mea kale'e. Ka pidhu, tao nèti *ratna cempaka* dhu karara hualaa. Ka aru, dhu tao nèti hadhu *beril*, dhu kale'e mangèru aae. Ka ceo, tao nèti hadhu *krisolit*, dhu karara moce-moce. Ka canguru, tao nèti hadhu *krisopras* dhu mangèru mud'a. Ka canguru èci, tao nèti hadhu *lasuardi*, dhu mangèru dhasi. Aa ka canguru dua, tao nèti hadhu *kecubung*, dhu kale'e mea sanama mangèru. [21] Aa babèdho kapai canguru dua bua sèra, tao nèti canguru bua mutiara. Babèdho èci tao nèti mutiara cue. J'ara oka-hoo ètu d'ara kota ne, tao nèti poe-pai dhu kale'e sèmi tèru.✡

[22] Te ngaa ja'a kèdhi boe Èmu Manèngi-Mangaj'i ètu d'ara kota ne. Lula Ama Lamatua dhu koasa kapai risi dènge Ana Kalèbho pea taa-taa ètu d'ara kota ne. Nèti èèna ka, dhèu pahaha iisi mema mi Rèngu. [23] Kota èèna, parluu boe madha lod'o dènge hèru ho pasaraa ne, lula saraa Ama Lamatua ka dhu pasaraa ne. Aa Ana Kalèbho ne j'aj'i nuka sèmi labhu dhu heo.✡ [24] Dhèu nèti suku aa'i-aa'i ètu rai-haha, èèna na kako lasi mai ètu d'ara saraa èèna. Dhèu aae-dhèu aae nèti rai-haha, rèti kakaja-sasu'i ra asa nèi kahèi.✡ [25] Ètu era nèi, abhu boe mèda. Nèti èèna ka, parluu boe bèdho hèb'a tedhe. [26] Pe asa d'ara kota ne, dhèu rèti aa'i-aa'i dhu be'a kahèi, dènge hormat aa'i-aa'i nèti rai-rai ètu rai-haha.✡ [27] Te ngaa dhu bisa boe maso asa nèi, nuka aa'i-aa'i dhu karehe, nuka sèmi: dhèu sogo-tagu nidhu, dhèu dhu tao j'ara makae, dènge dhèu kapod'e-kabèli. Dhu bisa maso, nuka rèngu dhu ngara ra abhu ètu d'ara sasuri Ana Kalèbho. Rèngu se'e ka dhu mamuri taa-taa dènge Ama Lamatua.✡

22

Èi loko dènge aj'u dhu rèti mamuri

[1] Èle ka ana pajuu nèti sorga pad'elo dènge ja'a loko èci, dhu èi ne nèti mamuri. Èi ne mèu aadha-aadha nuka sèmi tèru. Na hae mai nèti kadera paredha Ama Lamatua dènge Ana Kalèbho.✡ [2] Hèia hae la'e asa talora aae j'ara oka-hoo ètu d'ara kota ne. Nèti sebhe-sebhe loko ne, abhu aj'u dhu hua na nèti mamuri. Aj'u ne d'ara ca tèu, hua canguru dua hari; ca hèru, ca tèka. Rèu na bisa j'aj'i èi na'i ho puri-pa'èle suku-suku ètu rai-haha nèti papèd'a ra.✡ [3] Te ngaa rèngu dhu Ama Lamatua tule eele aa dhoo si, abhu boe ètu d'ara kota ne. Dhu ètu ne'e, nuka Ama Lamatua dènge Ana Kalèbho dhu madhèdi ètu dedha kadera paredha, aa dènge ana pua-paleha Ra dhu pahaha iisi mi Rèngu.✡

[4] Rèngu aa'i-aa'i bisa ladhe rèdhi rèhu Ama Lamatua. Ètu katangarèi dhèu se'e, dhu suri ngara Lamatua. [5] Mèda abhu boe ètu kota ne'e. De dhèu unu Lamatua parluu boe madha lod'o, do labhu, lula Ama Lamatua ka dhu pasaraa kota ne. Bèli-camèd'a rèngu sama-sama rèd'u paredha toke d'ai mia-mia la'e.✡

Lamatua Yesus katange lii padhadha Na

[6] Ka ana pajuu ne peka dènge ja'a, na, "Aa'i-aa'i dhu ja'a peka kore dènge èu se'e, lèke tare'a-re'a. Dhèu aa'i-aa'i bisa parcaya lii ja'a se. Uru èèna, Ama Lamatua pake Roh Na ho peka-padhai Lii Holo-Nori Na mi dhèu rèti lii padhai Na. Te ngaa limuri ne, Na pake ana pajuu Na nèti sorga ho lole mi dhèu unu Na, lula-nèti j'ara aa'i-aa'i se dhu nèbhu heka hud'i j'aj'i ku."

[7] Hèia Yesus padhai lii, peka na, "Sanèd'e paie-iie! Nèbhu heka, te Ja'a neo mai. Ètu d'ara sasuri ne, dhu suri aa'i mèu-mèu le, ngaa dhu bèli-camèd'a j'aj'i. Dhèu aa'i-aa'i dhu madhutu isi sasuri ne, pe rèngu abhu a'oto."

[8] Dhu suri sasuri ne, nuka ja'a, Yohanis. Aa'i-aa'i se ja'a nanene dènge ro'a dhilu ja'a, aa kèdhi dènge musi madha ja'a. Ropa

✡ 21:21 Yesaya 54:11-12 ✡ 21:23 Yesaya 60:19-20 ✡ 21:24 Yesaya 60:3 ✡ 21:26 Yesaya 60:11 ✡ 21:27 Yesaya 52:1, Yeskial 44:9 ✡ 22:1 Yeskial 47:1, Sakaria 14:8 ✡ 22:2 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:9 ✡ 22:3 Sakaria 14:11 ✡ 22:5 Yesaya 60:19, Daniel 7:18

tadèngi kore, hèia ja'a patitu kètu urutuu
ho pahaha iisi ètu madha ana pajuu nèti
sorga ne, dhu pad'elo le aa'i-aa'i se mi ja'a.
9 Te ngaa na kai ja'a, peka na, "Ee! Èu baku
tao sèmi èèna! Èu dhodhoka pahaha iisi mi
Ama Lamatua di! Baku mi ja'a ne. Te ja'a
ne ènu Lamatua kahèi, èci èèna ka dènge
èu dènge a'ari èu dhu j'aj'i dhèu rèti lii
padhai Na, aa dènge dhèu leo aa'i-aa'i ra
dhu tao madhutu ngaa dhu suri ètu d'ara
sasuri ne'e.
10 Èu baku pahuni isi sasuri ne dènge dhèu
leo. Te nèbhu heka, aa'i-aa'i dhu suri ètu
d'ara sasuri ne, hud'i j'aj'i ku.
11 Dhèu aa'i-aa'i dhu ad'u-ue bhabhelu, na,
hud'i rèngu sène ra tao kaj'alu taruu.
Te ngaa aa'i-aa'i dhu mamuri mola-mèci,
hud'i laa ra mamuri mola taruu.
Dhèu aa'i-aa'i dhu tao karehe,
hud'i rèngu sène ra tao bhelu taruu.
Te ngaa aa'i-aa'i dhu tao be'a,
hud'i laa ra tao taruu dhu be'a."✡
12 Èle èèna ka, Yesus lii hari, aku Nèngu
na, "Sanèd'e paie! Te nèbhu heka, Ja'a dhiu.
Pe Ja'a b'ala hia dhèu aa'i-aa'i, madhutu
ngaa dhu ra ad'u-ue.✡
13 Ja'a ne,
Alpa toke Omega.
Ja'a ne,
A toke Z.
Aa'i-aa'i j'aj'aj'i ra nèti Ja'a,
karèi nèti uru, toke d'ai èle.✡
14 Dhèu dhu rase pamèu le mèdha-papake
ra, rèngu ka dhu oto.
Te rèngu ka abhu hak ho maso re
babèdho kapai dhu la'e asa d'ara
kota ne.
Dhèu dhu mamuri mola, rèngu ka dhu oto.
Te bèli-camèd'a rèngu abhu ijin ho
ra'a hua dhu hia dhèu mamuri taa-
taa.✡
15 Te ngaa dhèu leo bisa boe maso asa era
èèna.
Dhèu dhu unu boe Lamatua, bisa boe pea
ètu era èèna.
Nuka rèngu dhu parcaya boe
Lamatua,*
dhèu dhu tao j'ara makae dènge dhèu
dhu j'aj'i boe dhèu èmu-kamali ra,
tuka sogo-tagu,
tuka pamadhe dhèu, tuka suagi,
dènge rèngu dhu leko-monya.
Rèngu aa'i-aa'i ra bisa boe ara asa d'ara.
Rèngu aa'i-aa'i ra pea dhoka mi li'u di.
16 Ja'a ne, Yesus. Ja'a ka dhu paleha ana
pajuu Ja'a nèti sorga, ho bhoke j'ara se'e
aa'i-aa'i ra, sèna ka pe miu lami lole peka
lii pajaji Ja'a se'e mi pidhu juma'at sèra.
Ja'a ne, ana-èpu dhèu aae Daud.
Ja'a ne, Dhèu Aae dhu kèd'u paredha.
Saraa nèti Ja'a heo lo'a-lo'a,
nuka sèmi Hua-hètu Oe Mèu.
Saraa nèti Ja'a madèka titu kèna,
nuka sèmi hua-hètu èèna."✡
17 Roh Ama Lamatua mai paroa, peka na,
"Mai asa ne'e!"
Bhèni dhu neo kab'i paroa kahèi, peka
na, "Mai ka!"
Aa'i-aa'i dhu tadèngi peka kahèi, "Mai
ka!"
Dhèu cee dhu koko-kamango, mai ho minu!
Dhèu cee dhu neo ninu èi dhu nèti mamuri,
mai mere ka!
Dhèu bisa rare èi ne
dhu iia-iia d'ara.
Dhèu bisa rinu èi ne
dhu b'ae boe."✡

Lii moa Yohanis dhu limuri tèka

18 Ja'a, Yohanis, pasanèd'e dhèu aa'i-
aa'i dhu èèna na tadèngi ngaa dhu Ama
Lamatua bhoke mema hia ja'a ètu d'ara
sasuri ne: ladhe abhu dhèu dhu patabha
hari ngaa-ngaa ètu d'ara sasuri ne, èèna
na Ama Lamatua pabie hari hahuku Na mi
nèngu dènge pidhu calaka sèra dhu Na dutu
mai asa rai-haha. 19 Aa ladhe abhu dhu
pakura hari isi sasuri ne, pe Ama Lamatua
tao eele hak nèngu, sèna ka bisa boe maso
asa d'ara kota dhu mola-mèci, aa bisa boe
na'a hua aj'u dhu hia dhèu mamuri taa-
taa.✡
20 Yesus mesa Na ka dhu bhoke j'ara aa'i-
aa'i sèra. Na moa le, peka na, "Tare'a-re'a
sèmi èèna! Nèbhu heka, Ja'a neo dhiu."

✡ 22:11 Daniel 12:10 ✡ 22:12 Yesaya 40:10, 62:11, Lii Sod'a Koa-Kio 28:4, Yermia 17:10 ✡ 22:13 Rai-haha Rupa Hiu 1:8, Yesaya 44:6, 48:12, Rai-haha Rupa Hiu 1:17, 2:8 ✡ 22:14 Lii Lolo dhu Uru Tèka 2:9, 3:22 * 22:15 Alkitab lii Yunani suri, peka na, "busa". Dhèu Yahudi d'èi pakasame dhèu Yahudi boe dènge "busa". Dhèu se'e nuka "dhèu leo dhu parcaya boe Lamatua". Ètu d'ara ayat ne'e, Yohanis padhue lula-nèti rupa-rupa dhèu dhu j'aj'i boe maso asa d'ara sorga. Risi-risi, nuka "dhèu dhu parcaya boe Lamatua". J'ara ne'e lai lula boe busa maso sorga, do aad'o. Te ngaa peka mi rèngu dhu parcaya boe Lamatua. ✡ 22:16 Yesaya 11:1, 10 ✡ 22:17 Yesaya 55:1 ✡ 22:19 Lole Hari J'ara-j'ara Mamuri 4:2, 12:32

De mai ka, Lamatua Yesus!
[21] Ja'a manèngi sèna ka Lamatua Yesus pad'elo d'ara hua iia Na mi dhèu unu Na aa'i-aa'i. Lèke tare'a sèmi èèna! Amin!
Nèti ja'a,
Yohanis